VOLUMINA LEGUM.

PRZEDRUK ZBIORU PRAW

VOLUMINA LEGUM.

PRZEDRUK ZBIORU PRAW

STARANIEM XX. PIJARÓW

W WARSZAWIE, OD ROKU 1732 DO ROKU 1782,

WYDANEGO.

TOM VI.

PETERSBURG.

NAKŁADEM I DRUKIEM JOZAFATA OHRYZKI.

—

1860.

Muzeum im. Xaz. Marcin. Pilchickiego
Nr 1904
w Warce

Wolno drukować, z warunkiem złożenia w Komitecie Cenzury, po wydrukowaniu, prawem przepisanéj liczby egzemplarzy.

Petersburg, dnia 10/22 Grudnia 1859. Cenzor *P. Dubrowski.*

PRAWA,

KONSTYTUCYE Y PRZYWILEIE

KROLESTWA POLSKIEGO,

WIELKIEGO XIĘSTWA LITEWSKIEGO Y WSZYSTKICH PROWINCYI NALEŻĄCYCH

NA WALNYCH SEYMIECH KORONNYCH

OD SEYMU WIŚLICKIEGO ROKU PAŃSKIEGO 1347 AŻ DO OSTATNIEGO SEYMU

UCHWALONE.

VOLUMEN SEXTUM

ab anno 1697 ad annum 1736

ACTA REIPUBLICAE CONTINENS.

DO

NAYIAŚNIEYSZYCH

FRYDERYKA AUGUSTA,

Y

XAWEREGO

KROLEWICOW POLSKICH,

XIĄŻĄT ELEKTORALNYCH SASKICH, PANOW Y DOBRODZIEIOW.

Pierwsze Konstitucyi Koronnych tomy, Nayiaśnieyszym Augustom, Oycu szczęśliwie oby iak na naydłuższe lata nam panuiącemu, y nieśmiertelney u nas pamięci Dziadowi Waszych Krolewicowskich Mości poświęciwszy, ostatni ten tom, Nayiaśnieyszemi Imionami samychże Waszych Krolewicowskich Mości zaszczycamy, y Im go z iako naygłębszym prezentuiemy respektem. Wieczne to są narodu Polskiego ustanowienia, ktore z Rzeczypospolitey długim trwać maią wiekiem: więc na to w tey na czole xięgze Waszych Krolewicowskich Mości przekładamy Imiona, aby te całey naszey nacyi, wszytkim Oyczyzny Synom, na teraźnieysze y przyszłe wieki przed oczy położone, trwały zawsze w świeżey y przytomney narodu naszego pamięci, aby z Rzeczypospolitey u nas wiekowały prawami. Iako bowiem teraz my wielką czuiemy pociechę, tak miło będzie y następcom naszym, widzieć y przypominać sobie, w Was Nayiaśnieysi Panowie ukochanych onych przodkom naszym Krolow Piastowey y Iagełłońskiey Familii, wielkich Krolestwa tego Obrońcow y Dobrodzieiow, ktorych krew przez zacnych dwanaście Iagełłonek, wielkiego Domu Waszego Saskiego Matek, pięknym y czystym w Was wpływa strumieniem. Ktokolwiek więc te z patryotow naszych otworzy xięgi, gdy Wasze na początku obaczy Imiona, przyidzie mu na myśl, co niegdy licznemu Zygmunta III Potomstwu, Władysławowi, Kazimierzowi, y inszym Krolewicom Polskim, nasz napisał wierszopis: *Cara Deum Soboles, Patriae spes certa, Salusque Salve! Piastorum Jagiellonumque; propago: propitij Lechiae quae Vos clementia fati aetatem servavit in hanc?* pomyśli sobie każdy, że mamy ieszcze dotąd w Nayiaśnieyszych Osobach Waszych żywe przypomnienie Prawodawcow naszych, y tych dobrych Panow, ktorzy Krolestwu temu swobod y wolności w te xięgi ingrossowanych nadali, ktorzy y potencyi y wiekopomney sławy, naszemu przyczynili kraiowi.

Wszakże dowiaduiemy się pilnie y ciekawie o cnotach y przymiotach Waszych, godnych takowey descendencyi, w Niemczech od Cesarzow Austryackich y Saskich, w Polszcze od sławnych Krolow naszych pochodzącey. Ci ktorzy bliżey Nayiaśnieyszego Krolewica Iego Mości Fryderyka Augusta znać maią honor, religii Iego, mądrości, nauk do Panowania zgodnych, wspaniałego serca, łaskawości, szczodrobliwości, sprawiedliwych y wielkich Iego sentymentow, wypowiedzieć się nam, y dosyć wychwalić nie mogą. Idą te Iego zaszczyty szeroko po Europie y świecie całym, oraz z pięknym o Nim świadectwem Klemensa XII Chrystusowego na Ziemi Namiestnika, ktoremu, gdy Krolewic nasz w Osobie swoiey, pierwszego od dwuch wiekow Xiążęcia Saskiego z wrodzoną ku Kościołowi Ś. submissyą przed Apostolską prezentował Stolicą, to o nim zdanie Naywyższy Wiernych wyraził Pasterz: „Wielka w pra-

wdzie była przez dwa wieki Kościołowi Ś. strata, ale wielka natychmiast temuż Kościołowi z tak wielkich cnot tego młodego Xiążęcia y z Iego tak pobożnych Rodzicow od Boga Wszechmogącego opatrzona nadgroda: nie trzeba wątpić, że go sobie Bog obrał, aby Boskich Rąk dzieło, w tamtych Kraiach szczęśliwie poszło.“ Tey Naywyższey Kościoła Bożego Głowy o nim estymacyi ktoż co więcey przydać może?

Z takowegoż źrodła krwi, z takoweyże prawdziwie Chrześciańskiey y Krolewskiey edukacyi, takież wydaie w wieku swoim y Nayiaśnieyszy Krolewic Xawery cnoty y sławy skutki. Siodmy rok temu, pomnią wszyscy, iako całą sobie pod czas szczęśliwey Koronacyi, zobligował nacyą, iaką u wszytkich miłość y estymę uniwersalną pozyskał, iako wszyscy ktorzy się latom Iego dziwili, zeznawali, iż to prawdziwa maxyma: *Nascitur animus fortis, non arte paratur, aut industria: magna anima pectori indita, mox se se exerit.*

Niechayże Pan Bog y Nayiaśnieyszych Potomstwa takiego, na uszczęśliwienie wielu kraiow rozkrzewionego Rodzicow, a Państwo nasze Miłościwe, rządzących nas w sprawiedliwości y pokoiu, oświecaiących Krolestwo to, pobożności y wszelakich cnot przykładami, staraiących się po Oycowsku o dobro tey Rzeczypospolitey, niechay Bog y Wasze Krolewicowskie Mości, y całą Ich Krolewską Familią z Nayiaśnieyszemi Bracią y Siostry, wybranemi iuż y rosnącemi na ozdobę wielkich w Europie Tronow, w iako naylepszym zdrowiu chowa na poźne lata. Ten zaś submissyi naszey trybut, (przy nayniższym powinszowaniu pożądanego y szczęśliwego do Oyczyzny Nayiaśnieyszego Krolewica Iegomości starszego z cudzych kraiow, podziwieniem cnot y rozumu swego napełnionych powrotu), tym rozumiemy wdzięczniey Wasze Krolewicowskie Mości przyiąć raczyć będziecie, że nasz Oyczysty ięzyk Polski, przy inszych niezliczonych Pańskiego dowcipu ozdobach doskonale rozumieiąc, y z pociechą narodu naszego on wybornie mowiąc, godną siebie y pożyteczną w czytaniu tych xiąg znaydziecie zabawę. Ktorą w ręce Waszych Krolewicowskich Mości pokornie składaiąc, Pańskiey Ich w trudnym tym teraz na Kongregacyą naszę czasie Protekcyi, Dobroci, Obronie y Łasce zupełnie się y nayuniżeniey oddaiąc prawdziwym zeznaiemy sercem, że iesteśmy

WASZYCH KROLEWICOWSKICH MOŚCI

Wierni, nayniżsi y nayżyczliwsi słudzy

Kollegium Warszawskie Scholarum Piarum.

PRAWA Y KONSTYTUCYE

ZA PANOWANIA

AUGUSTA DRUGIEGO.

1

DENUNCIATIO

REGIS CORONATI,

AUGUSTI II.

Augustus Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniae, Kijoviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Smolensciae, Severiae, Czerniechoviaeque etc. etc. necnon haereditarius Dux Saxoniae, et Princeps Elector; etc. etc.

Omnibus in universum Regni nostri Ducibus, Pricipibus, Comitibus, Baronibus, spiritualibus, et saecularibus, Archiepiscopis, Episcopis, Palatinis, Castellanis, Capitaneis, Dignitarijs, Officialibus, Judicibus, ac eorum Vicesgerentibus tum Proconsulibus, Consulibus, et quibusvis alijs Regni nostri Magistratibus, aut eorum loca tenentibus; caeterisque cujuscunque conditionis hominibus, ad quorum notitiam hae nostrae pervenerint literae, sincere et fideliter Nobis dilectis, gratiam nostram Regiam. Sincere et fideliter Nobis dilecti; admirandam Dei Ter Optimi Maximi, in cujus manu sunt omnium jura Regnorum, nunquam cessaturi confitemur adoramusque bonitatem, dum amplissimis liberrimisque inclyti hujus Regni gentibus, post fata Divae memoriae Serenissimi ac Potentissimi Joannis III Domini Regis sui immediati, dignissimi per fortitudinis rectefactorumque magnitudinem immortali vita, luctantibus in campo Electorali de eligendo renunciandoque Rege, digito paternae dexterae personam nostram, tam remotam ab omni contractu ambitionis; quam contentam paternis suis haereditarijsque ditionibus ostenderit ac exhibuerit. Valido itaque et praepotenti ejusdem Divinae voluntatis nutui nequaquam refragari posse censentes, posteaquam collatis in Nos pronis universorum Serenissimae hujus Reipubl: Statuum ac Ordinum studijs, liberisque suffragijs, ac publico applausu in Regem more ac instituto Majorum in Comitijs Electionis ad Varsaviam primum die vigesima sexta, demum postridie die vigesima septima mensis Junij, anni praesentis concursu viritim ac militanter, Terrarum, Districtuum et Palatinatuum, feliciter electi, proclamati, ac repetitis vicibus renunciati essemus, mox praestito in ibidem pro Nobis absentibus per Plenipotentiarium nostrum, super articulis pactorum conventorum in ecclesia Collegiata Divi Joannis Baptistae solenni jurejuando, demum eodem, a Nobismet ipsis in limitibus Regni in villa Piekary in ecclesia ejusdem Parochiali una cum professione fidei Sanctae Romanae Catholicae repetito, per solennem ac honorificam legationem publicum Electionis decretum, ac instrumentum accepissemus, reliqvum Nobis superfuit, ut ad praefixum inaugurationi felicique Coronationi nostrae tempus, iisdem invitantibus Oratoribus, Cracoviam iter maturaremus, ubi de more solenni, pridie ante actum felicis Coronationis persolutis justis Serenissimo Praedecessori nostro, postridie nempe die Dominico, qui erat decimus quintus mensis Septembris in Basilica Divi Stanislai arcis nostrae Cracovien-sis, praemisso et praestito prius ante altare majus ex concepta formula de servandis et manutunendis juribus, privilegijs, libertatibus, ecclesiasticis, et saecularibus, privatis, et publicis Regni et M. D. Lit. juramento, Sacro oleo

2

uncti et Regio diademate, quo Reges Poloniae ab antiquissimo tempore coronari solent, ritu Catholico Romano, adstante et inspectante Senatu Terrarumque Nuntijs ac plurimis Dignitarijs, Officialibus, et incolis Regni, et M. D. Lit. exterorumque Principum Legatis insigniti, et coronati sumus. Qua quidem Coronatione et Inauguratione nostra rite ac legitime peracta jam quod Nobis et Reipubl: universoque orbi Christiano faustum, ac salutare sit, Deo auspice gubernacula Regni capessivimus, et Nos regimini populorum Divinitus tradito accinximus, recepto jam a praesentibus Dominis Senatoribus, alijsque Dignitarijs et Officialibus Regni et M. D. Lit. tum et civitate Cracov: compluribusque alijs fidelitatis juramento. Quod ad notitiam omnium et singulorum deducendo, Sinceritates et Fidelitates Vestras, quarum interest hortamur, illisque mandamus, ut hanc Inaugurationem nostram, libertatumque ac jurium factam a Nobis confirmationem, publice in civitatibus, oppidis, parochijs et villis diebus forensibus aut solennioribus per Praecones literarumque harum in locis publicis affixionem denunciari, ac publicari, et in acta publica referri curent et faciant. Quod autem reliqvum est, Sinceritates et Fidelitates Vestrae intermissa Interregni
3 tempore Officia ac munera sua, praestito quamprimum juramento, resumant. Judicia tam Terrestria, quam Castrensia Capitanealia causarum tam judicialium quam Officiorum Tribunalis itidem Regni ordinaria, ac etiam civilia et alia quaelibet, authoritate et sub nomine nostro ac titulo exerceant: omniaque ea, quae vel de legum praescripto, vel de more, ac consvetudine ad illarum Officia pertinent; jam facere incipiant et exequantur: dentque operam, ne jus et justitia, quae Regnorum summa praesidia sunt et firmamenta, diutius intermissa jaceant atque negligantur, pro gratia nostra Officiorumque suorum debito. Datum Cracoviae in Comitijs Felicis Coronationis nostrae, die 15 mensis Septembris, anno Domini 1697 Regni vero nostri I.

Georgius Albrachtus Donhoff, Episcopus Praemysliensis Supremus Regni Cancellarius.

Ad mandatum Sacrae Regiae Majestatis.

LITERAE JURAMENTI

IN FINIBUS REGNI.

AUGUSTUS II

Dei gratia, Rex Poloniae, Magnus Dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitae, Livoniae, Kijoviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Smolensciae, Severiae, Czerniechoviaeque etc. necnon haereditarius Dux Saxoniae, et Princeps Elector, etc. etc.

Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, universis et singulis. Quia Nos, postquam ab Oratoribus Regni et M. D. Lit. in limitibus Regni ad capessenda Inclyti hujus Regni gubernacula invitati essemus, ad praesentiam eorundem in magna frequentia hominum, in villa Piekary, in ecclesia ejusdem Parochiali super tenendos pactorum conventorum articulos, per Plenipotentiarium nostrum Varsaviae, circa Electionem nostram Regiam, cum Ordinibus et Statibus Regni conscriptos et acceptatos, tale verbis conceptis juramentum ad Sacrosancta Dei Evangelia praestitimus.

Ego Augustus II Electus Rex Poloniae, et M. D. Lit. Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kijoviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Smolensciae, Severiae, Czerniechouiaeque, natus Dux Saxoniae, et S. R. I. Archimareschalcus et Princeps Elector. Spondeo et Sancte juro Deo Omnipotenti ad haec Sancta Jesu Christi Evangelia, quod pacta conventa per Ordines Regni Mihi data, ab ijsdem Ordinibus subscripta, Legatique nostri extraordinarij corporali juramento Varsaviae comprobata, in omnibus eorum articulis, punctis, clausulis, conditionibus, tum et coaequatione jurium M. D. Lit. ita, ut nec specialitas generalitati, nec generalitas specialitati deroget, servabo, manutenebo, et adimplebo: atque ea omnia iterato
4 etiam in solenni Coronatione juramento confirmabo. Sic Me Deus adjuvet et haec Sancta Jesu Christi Evangelia.

De quo quidem juramento nostro, ut omnibus quorum interest constaret, literas hasce nostras manu nostra subscripsimus, sigillumque Regni nostri appendi jussimus. Actum et datum in Piekary, die vigesima septima mensis Julij, anno Domini 1697.

Augustus Rex.

(L. S.)

LITERAE

JURAMENTI CORONATIONIS.

AUGUSTUS SECUNDUS

Dei gratia Rex Poloniae M. D. Lit. Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniae, Kijoviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Smolensciae, Severiae, Czerniechoviaeque, etc. necnon haereditarius Dux Saxoniae, et Princeps Elector, etc. etc.

Significamus praesentibus literis nostris universis et singulis. Quia in frequentia magna hominum in ecclesia Cathedrali S. Stanislai in arce Cracoviensi, die decima quinta mensis Septembris, anni praesentis, verbis conceptis, ad Sacrosancta Dei Evangelia tale juramentum Ordinibus Regni et M. D. Lit. praestitimus. Ego Augustus II Electus Rex Poloniae, M. D. Lit. Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniae, Volhyniae, Kijoviae, Podoliae, Podlachiae, Smo-

lensciae, Severiae, Czerniechoviaeque, per omnes Regni Ordines utriusque gentis, tam Poloniae, quam Lithvaniae, caeterarumque Provinciarum Regno Poloniae Magnoque D. Lit. annexarum et incorporatarum communi consensu libere Electus.

Spondeo ac sancte juro Deo Omnipotenti, ad haec Sancta Jesu Christi Evangelia. Quod omnia jura, libertates, immunitates, privilegia publica et privata, juri communi utriusque gentis et libertatibus non contraria, ecclesiasticas et saeculares, Ecclesijs Catholicis Romanis, Principibus, Baronibus, nobilibus, civibus, incolis, et quibuslibet personis, cujuscunque status et conditionis existentibus, per Divos Praedecessores nostros Reges, et quoscunque Principes, Regni Poloniae, et M. D. Lit. praesertim vero Casimirum antiqvum, Ludovicum Loiz nuncupatum, Vladislaum Primum Jagellonem dictum, Fratremque ejus Vitoldum, M. D. Lit. Vladislaum Secundum Iagiellonis Filium, Casimirum III Jagellonidem,
5 Ioannem Albertum, Alexandrum, Sigismundum I, Sigismundum II Augustum, Henricum, Stephanum, Sigismundum III, Vladislaum IV, Ioannem Casimirum, Michaelem, et Ioannem III, Reges Poloniae et Magnos D. Lit. juste et legitime datas, concessas, emanatas, et donatas, ab omnibusque Ordinibus tempore Interregni statutas, atque sancitas, Mihi oblatas, tum pacta conventa per Ordines Regni et M. D. L. Mihi tradita manutenebo, observabo, custodiam, et adimplebo, in omnibus conditionibus, articulis, et punctis in eisdem expressis. Pacem quoque et tranquillitatem inter dissidentes de religione Christiana tuebor, manutenebo: nec ullo modo vel jurisdictione nostra vel Officiorum nostrorum, et Statuum quorumvis authoritate, quemquam affici opprimique causa permittam, nec ipse efficiam ac opprimam, ac ea quae in Electione nostra Varsaviensi constituta sunt et quae in Conventione Coronationis nostrae constituentur manutenebo, ijsque satisfaciam. Omnia illicite a Regno Magnoque D. L. et Dominijs eorundem quocunque modo alienata, vel bello, vel quovis alio modo distracta ad proprietatem ejusdem Regni Poloniae, et M. D. Lithvaniae aggregabo, terminosque Regni et M. D. L. non minuam, sed defendam et dilatabo. Iustitiam, omnibus incolis Regni juxta jura publica in omnibus Dominijs constitutam, absque omnibus dilationibus et prorogationibus administrabo, quovis etiam sangvinis nostri respectu nullo habito. In dispensatione quoque distributivae justitiae non Me alligabo ad affectum et propensionem naturalem sangvinis, sed solam ipsam benemeritorum rationem, prae oculis et corde habebo, in disponendis occurrentibus Officijs et beneficijs Reipublicae. Et si (quod absit) in aliquibus juramentum Meum violavero, nullam Mihi incolae Regni omniumque Dominiorum uniuscujusque gentis obedientiam praestare debebunt. Imo ipso facto eos ab omni fide, obedientia Regia debita liberos facio, absolutionemque nullam ab hoc Meo juramento a quoquam petam, neque ultro oblatam suscipiam; sic Me Deus adjuvet et haec Sancta Christi Evangelia.

De quo quidem juramento nostro a Nobis praestito, ut omnibus quorum interest constaret, literas hasce nostras manu nostra subscripsimus, sigillumque Regni nostri appendi jussimus. Actum et datum Cracoviae, in Conventu felicis Coronationis nostrae, die 15 mensis Septembris. Anno Domini 1697.

Augustus Rex.

(L. S.)

CONFIRMATIO

GENERALIS IURIUM.

In Nomine Domini Amen.

NOS AUGUSTUS II

Dei Gratia Rex Poloniae, M. D. Lithv. Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniae, Kijoviae, 6
Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Smolensciae, Severiae, Czerniechoviaeque, necnon haereditarius Dux Saxoniae, Princeps Elector, etc.

Manifestum ac testatum facimus praesentibus literis nostris, quorum interest universis et singulis, tam praesentibus, quam futuris harum notitiam habituris. Per Omnipotentis Dei gratiam, coronas et sceptra dispensantis, liberis ac spontaneis, liberrimarum gentium Poloniae et Lithvaniae, Amplissimorumque Statuum ac Ordinum Serenissimae hujus Reipublicae suffragijs ad thronum Inclyti Regni hujus evecti, Sacroque diademate Regio insigniti, primam ac praecipuam imponi Nobis necessitatem; ut pro tanto affectu studijsque in Nos collatis perpetua grati animi nostri palam sit testificatio: et quo pluribus ijsque excellentissimis, tum proprijs, tum externis Christiani orbis Principibus persona nostra praelata est, eo insignioribus gratijs atque gratitudine nostra Regia respondendum veniat, nihilque Nobis tam carum sit, quod in ordinandi ampliandique hujus Regni non faciles una cum vita nostra tribuamus: et jam facto ipso incolumitatem, decora ac splendores patriae hujus cariora esse, quam propriae recte probamus, dum quidquid in illa reperiri potest ad commoda et utilitates, istius libentes conferimus, et incessanter Nos collaturos speramus; quo tantae benevolentiae et fidei parem animum et gratiam testemur in perpetuum. Cum vero omnia jura, privilegia, libertates: praerogativae, et quaecunque in patria hac potuerunt haberi charissima et nobillissima Nobis concredita, ac in manibus nostris, velut in sacrario aliquo reposita sint, licetsi nullum eorum certius possit esse vinculum, ac pignus, quam pectus nostrum conscientiaque jurisjurandi jam bis a Nobis praestiti sollennitate adstricta nihilominus, quo contra ve-

tustatem oblivionemque monumenta literarum aeternitatem rerum praesentium custodiant hisce pro Officio nostro Regio, pro utilitate Regni, consvetudineque Antecessorum nostrorum, Divorum Poloniae Regum, et Magnorum Ducum Lithvaniae, sponte ac libere maturaque deliberatione praehabita omnia privilegia; donationes, inscriptiones, advitalites, libertates, praerogativas, et immunitates Regni Poloniae ac M. D. Lit. Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniae, Kijoviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Smolensciae, Severiae, Czernicchoviaeque, ut et in specie Ducalis Prussiae Lemburgi et Bitoviae juxta jura sua: quo nomine confirmationem nostram ad normam a Divis Praedecessoribus nostris editam ex Cancellaria nostra extradere et constitutionibus modernorum Comitiorum inserere jussimus, ac aliarum Provinciarum ijs annexarum, conjunctim aut separatim ipsis concessas ecclesiasticas et saeculares, tam publicarum quam privatarum personarum cujuscunque status, conditionis, atque sexus existentium civitatumque locorum quorumcunque per Antecessores nostros Reges Poloniae et Magnos
7 Duces Lithvaniae ac Terrarum ijs conjunctarum, Reges, Principes, Duces ac Dominos, tam in toto quam in parte, praesertim vero Casimirum Magnum. Ludovicum Loiz nuncaputum, Vladislaum II Iagiellonidem dictum, Fratresque ejus Vittoldum et Sigismundum M. Duces Lit. Vladislaum III, Casimirum III, Iagiellonis Filios, Ioannem Albertum, Alexandrum, Sigismundum I, Sigismundum II Augustum, Henricum, Stephanum, ac Sigismundum III et Vladislaum IV, Ioannem Casimirum, Michaelem, et Ioannem III, Reges Poloniae et Magnos Duces Lithvaniae; ac etiam per Magistros Prussiae, atque Archiepiscopos, Episcopos, Magistros, Praeceptores antiquos Livoniae, necnon Duces Principes ac Dominos Terrarum Russiae, et Masoviae juste et legitime concessas, ac emanatas, ac juri communi utriusque gentis non contrarias. Et item, jura, leges, statuta, constitutiones, judicia, Tribunalis ultimae instantiae ac decreta, libertates, et immunitates, in Conventibus Regni Generalibus quibuslibet ordinationesque latas atque sancitas nominatim autem libertates et leges in Conventu Electionis Henrici Regis, ac in Conventu Andrzeioviensi et Coronatione Regis Stephani, constitutionesque in Coronatione Serenissimi Sigismundi III laudatas ac denique leges et constitutiones in praesenti Conventu sancitas, aut quae adhuc sancientur et Nobis exhibebuntur. Ita tamen, ut nec specialitas generalitati, nec generalitas specialitati deroget: tum etiam conditiones cum Ordinibus sancitas, in omnibus earum articulis, punctis, clausulis, conditionibus, approbandas, roborandas, duximus, approbamusque roboramus, confirmamus per praesentes literas nostras. Decernentes illas et illa omnia quae superius commemorata sunt perpetuae, indubiae, ac inviolabilis firmitatis robur obtinere debere, recipimus, spondemus et Regio verbo nostro pollicemur; illas in praedictis earum punctis, articulis, clausulis, conditionibus, firmiter, inconcusse, inviolabiliter, tenere, observare, implere, et exequi ac omnibus et singulis ex ijs satisfacere cum effectu et teneri, observari et exequi facere. Item pollicemur, recipimus, ac spondemus, quod omnia per hostes finitimos injuste a Regno et Magno Ducatu Lithvaniae ac Dominijs earundem quocunque modo occupata vel bello vel quovis alio modo distracta, ad proprietatem et unitatem ejusdem Regni Poloniae et M. D. L. tum Provinciarum ijs annexarum aggregabimus, neque fines Regni, et Dominiorum nostrorum minuemus, sed pro viribus nostris proferemus et dilatabimus. Quod si aliquid contra libertates et immunitates, jura et privilegia praedicti Regni et M. D. L. ac caeterarum Provinciarum ijs annexarum fecerimus, non servantes (quod absit) aliquid illorum in toto vel in parte, id totum irritum et inane nulliusque momenti fore decernimus et pronunciamus. Quod vero supra hisce literis, privilegia, libertates ecclesiasticas, cum caeteris confirmaverimus, in iuramento nostro ecclesias Catholicas Romanas nominaverimus, id nihil omnibus ec- 8
clesijs Graecis et privilegijs earundem obesse debet imo eadem in suo robore conservamus, necnon et articulo juramenti huic nequaquam derogare volumus: quod videlicet pacem et tranquillitatem inter dissidentes de religione tuebimur et manutenebimus, quam inconcusse, firmiter ac inviolabiliter et cum effectu Nos observaturos promittimus ac spondemus. Iura quoque Terrarum Prussiae, specialiter vero indigenatus in omnibus manutenebimus, et in suo robore conservabimus: vacantiasque in Terris praedictis juxta tenorem jurium Terrarum praedictarum et constitutionum a. 1647 indigenis Terrarum Prussiae conferemus, et articulum de distribuendis vacantijs pactis conventis felicis Electionis Ioannis Casimiri insertum, speciali juri Terrarum Prussiae derogare non debere declaramus. Dantes insuper potestatem, Cancellario et Vicecancellario Regni, ut has literas confirmationis generalis jurium, privilegiorum et libertatum Regni et M. D. Lit. et Terrarum ijs annexarum authentice sub Regni sigillo, Ordinibus, Terris ac subditis nostris, qui eas requirent non expectato alio mandato nostro uter vel alter eorum extradat. In cujus rei fidem literas hasce manu nostra subscripsimus, sigillumque Regni ijs appendi jussimus. Datum Cracoviae in Comitijs felicis Coronationis nostrae 28 mensis Septembris, anno Domini millesimo sexcentesimo nonagesimo septimo, Regni nostri anno primo.

Praesentibus, Reverendissimis, Reverendis, Illustribus, Magnificis, Venerabilibus, Generosis, Nobilibus, ac Spectabilibus: Ioanne de Małachovice Małachowski, Cracoviensi; Duce Severiae. Stanislao de Lubraniec Dąbski, Vladislaviensi et Pomeraniae, Stanislao de Witwica Witwicki, Posnaniensi; Georgio Albrachto, S. R. I. Principe Donhoff, Praemysliensi; Supremo Regni Cancellario; Ioanne a Kirszensztein Kryspin, Samogitiae; Episcopis. Felice Potocki, Palatino Cracoviensi; Regni. Iosepho Słuszka, Castellano Vilnensi; M. D. L. Campiductoribus. Stanislao Małachowski, Palatino Calissiensi, Łukoviensi; Casimiro Sapieha, Castellano Trocensi; Brestensi Capitaneis. Raphaele Leszczyński, Lanciciensi; Generali Majoris Poloniae Capitaneo. Ioanne Iabłonowski, Volhyniae; Stanislao Tarło Lublinensi; Bonaventura Krasiński, Plocensi; Capitaneo Varsaviensi. Andrea a Kirszensztein Kryspin, Vitebscensi; Martino Chomentowski, Bracławiensi Palatinis; Francisco Gałecki, Posnaniensi; Capitaneo Bydgostensi. Stephano Bidziński, Sendomiriensi; Excubiarum Regni Praefecto. ..... Szembek, Woyniensi; Melchiore Gurowski, Eustachio Grothus, Samogitiae; Francisco Grzybowski, Inovladislaviensi; Stanislao Morsztyn, Czernensi; Ioanne Georgio Przebendowski, Culmensi; ..... Łanckoroński, Radomiensi; ..... Potocki, Camenen: Castellanis; Carolo Tarło Vicecancellario; Iosepho in Wisnicz et Iarosław Lubomirski, Mareshalco Curiae Regni Sandomiriensi Capitaneo; Nicolao Wyżycki, Regni; 9
Vincentio Wołłowicz, M. D. L. Secretariis; Chrysostomo Gninski, Spirituali Nominato Episcopo Camenec: Abbate Londen: et Wagrovecensi. Theodoro in Potok Potocki, Nominato Culmensi; Canonico Cracov. Stanislao in Szczuczyn et Radzyn Szczuka, Saeculari Lublinen. Varecen. Capitaneo; Regni Referendarijs. ..... Wychowski, Spirituali M. D. L. Referendario. Athanasio in Miączyn, Polaiow et Maciciow Miączyński, Thesaurario Curiae, Luccorien: Crepicen: Losicen: Capitaneo; Alexandro Iablonowski, Vexillifero Buscen: Capitaneo; Stanislao Warszycki, Ensifero Regni; Stanislao Leszczyński, Pocillatore; Martino Chełmski, Metatore Castrorum; Stephano Potocki, Venatore Regni; Stanislao Donhoff, Venatore M. D. L. Capitaneo Kościerynensi; Andrea Giełgud. Szadovien: Capitaneo; Casimiro Pac, Equite Maltensi; Christophoro Raiecki, Notarijs M. D. L. Ioanne Stadnicki, Curiae Regni; Gedeone Frączkiewicz, Radzimiński, Curiae M. D. Lit. Vexilliferis, Capitaneo Slonim. Christophoro Komorowski, Praefecto Culinae M. D. Lit. Francisco Wielopolski, Cracoviensi; Francisco Szembek, Biecensi; Adamo Tarło, Stężycen: Iosepho Potocki, Halicen: ..... Bidziński, Chęcinen: Georgio Dziduszycki, Zydaczoviensi; Stanislao Rzewuski, Chełmensi; Michaele Potocki, Crasnostaviensi; Ianusio Capitaneo Pinscen. et Michaele Korybuth, Ducibus Wiśniovicensibus; Iosepho Duce in Clevri Czartoryski. Capitaneo Punscensi; ..... Potocki, Owrucensi; Ludovico Lasocki, Zakroczymensi; Stefano Leszczyński, Ostrzeszoviensi; ..... Puniński, Wschovensi; Christophoro Zawisza, Minscen. Castrensibus Capitaneis: ..... Przerębski, Praeposito Gnesnen. Cracovien. Varsavien. Ioanne Paulo Gomoliński, Archidiacono Plocensi. Officiali Generali Giedanensi, Canonicis Secretarijs nostris. ..... Biegański, Bracławien. Alexandro Podbareski, Upiten. Michaele Haraburda Słonimen: Mareschalcis; ..... Woinkowski, Praemislien. ..... Cieciszewski, Liven. Hieronimo de Kozielsko Puzyna Upiten: Ludovico Pociey, Brestianen: ..... Potocki, Halicien: ..... Liduchowski, Cremenecen. Stanislao Bąkowski, Culmensi; ..... Sokołowski, Livoniae; Michaele Leone Soltan, Starodubiensi Succamerarijs: Andrea Zydowski, Cracovien. Michaele Łodziński, Zakrocimen. Nicolao Kosakowski, Zytomirien: Casimiro Zaranek. Samogitiae; Ioanne in Belżyce Orzechowski. Lublinen: Czormiński, Podlachiae; Maximiliano Ossoliński, Drogicien. Marciano Wołłowicz. Mścisłaviensi Vexilliferis. ..... Zdzychowski, Posnanien. Iacobo Grużewski Samogitiae; Georgio Dominico Dowmont Caunensi Dapiferis; Christiano Kierski, Posnanien. Carolo Rydzyński, Calisien. Ioanne Hrustyński, Vilcomir. Pincernis; Alexandro Iosepho Uniechowski, Iudice Terrestri Minscen. ..... Dębiński, Cracoviensi; .. Dąbski, Inovladislaviensi; Theophilo Bispink Starodub. Ensiferis; .... Piegłowski Thesaur Cracov. . Siemianowski Iudice Castren. Sendom. Liniewski, Ven. Belz. Melchiore Czapski, Succamerario Malbor. Dominico Medeksza, Notario Castrensi Caunensi; Grzybowski, Czernen: Dominico Wołłodkowicz, Minscen. Subdapiferis ..... Potocki Rebcicen. Dominico Potocki, Castellanide Camenecen. Michaele Potocki, Castellanide Camenecen. Colonellis nostris; ..... Naramowski, Usten. Ioanne Tyzenhaus, Diametensi; Mielżyński, Kanensi; Adamo Poniński, Kopanicen. Chomętowski, Złotorien: ..... Tęgoborski, Małogosten. ..... Potocki Lucinen. ..... Roiowski, Drohovisten. ..... Krasiński, Sztumen. Michaele Kniaź de Kozielsko Puzyna, Verbkovien. Casimiro Głogowski, Vladislao Niemirycz, Martino Skorczyski, Samuele Potocki, Samuele Woyna Iasieniecki, Thes. Rzecz. Wielohurski, Rotmagistro Cohortis Loricatae; ..... Michałowski, ... Rostworowski, Martino Zbierzchowski, Ioanne Kulesza, Nicolao Łodziński, ... Tymiński, ... Gąsecki, ... Barski, ... Parczewski, ... Gruszczyński, Nuntiis Terrestribus; Andrea Pomian Pezorski, Secretar. Chrisostomo Dorposki z Dorposza, Christophoro Czapski, Ioanne Powalski, Ioanne Tucholka, Castellan. Giedanen. Hieronimo Krasiński, Francisco Szembek, Stanislao Zdanowski, Notario Castrensi; Francisco Frezer, Nicolao Xięski, Hieronimo Przyłęcki, Petro Niewiarowski. Andrea Czerny, Stanislao Chwalibog, Alexandro Drozdowski, Burgrabijs arcis Cracoviensis; Bonaventura Briganti, Stanislao Słowakowicz, Medicinae Doctore et Professore; Consulibus. Paulo Nieśniołowski, Secretario et Nuntijs civitatis nostrae Cracoviensis; Stephano Moroz, Michaele Stephanowicz, Wargalewski, Secretarijs nostris Proconsulibus et Nuntijs civitatis nostrae Vilnensis; Andrea Szymanowicz, Christophoro Cyboni, Secretarijs nostris, Medicinae Doctoribus, Consulibus et Ablegatis civitatis nostrae Leopol. alijsque quamplurimis Nobilibus, et Officialibus, Nuntijs Terrestribus, et Secretarijs nostris.
10

KONSTYTUCYE

SEYMU WALNEGO, DO DWOCH NIEDZIEL SKROCONEGO,

KORONACYI KROLA IEGOMOŚCI

ROKU PAŃSKIEGO 1697.

W Imię Pańskie, Amen.

AUGUST II

z Bożey łaski Krol Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki, Kiiowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Smoleński, Inflantski, Siewierski, y Czerniechowski, a dziedziczny Xiąże Saski y Elektor, etc. etc.

Wszem wobec Państw naszych Koronnych W. X. Lit. y Prowincyi należących obywatelom, *ad perpetuam rei memoriam*, do wiadomości podajemy. Iż iakośmy z woli Bożey woluemi głosami, wolnych narodow całey y nierozdzielney Rzeczypospolitey Korony Polskiey y W. X. Lit. za Pana obrani: a potym na Krolewskim tronie zgodnie posadzeni, y przez Naywielebnieyszego X. Biskupa Kuiawskiego, tu w Krakowie na mieyscu zwyczaynym za iednostaynym zezwoleniem wszystkich Stanow Koronnych y W. X. Lit. zwykłą koroną *rite* koronowani zostali. Tak zaraz oddawszy chwałę Bogu *per quem Reges regnant*, naypierwsze do tego staranie nasze 11

obrociliśmy, iakoby za dni panowania naszego, chwała Boża w Państwach naszych, uspokoienie zewnętrzne w onych, szczęście, rząd, y sprawiedliwość zakwitnąć, w niebeśpieczeństwach Rzpltey obrona dostateczna obmyślona była. Za zgodą tedy wszech Stanow, *propter urgentes necessitates*, wszystkich walnych poważnych, y potrzebnych teraźnieyszego Seymu *Coronationis* spraw, reces uczyniwszy do przyszłego *pacificationis et exorbitantiarum* Seymu: teraz niektore niżey napisane konstytucye postanowiliśmy.

Pospolite ruszenie.

1. *In casum ingruentis alicujus mali*, (ktore niech dobroć Boska oddala) za powszechną zgodą, pospolite ruszenie podług zwyczaiu, porządku y obowiązku, w prawach opisanego, w ręku naszych do przyszłego da Bog Seymu zostawuiemy, za wydaniem wici naszych, ktore za ostatnie y 3 będą miane. A teraz aby *nobilitas* w rysztunki y konie woienne sposobić się mogła ostrzegamy, y to publiczne ogłoszenie iuż za dwoie wici mieć chcemy. W Wielkim zaś X. Lit. ponieważ popisy *de lege* Swięto Michalskie dla Koronacyi naszey odprawować się nie mogły, tedy nazaiutrz po Seymikach Relacyinych aby się odprawowały postanawiamy.

Approbatio coaequationis jurium W. X. Litew. z Koroną Polską.

2. *Coaequationem iurium* W. X. Lit. *et annexarum Provinciarum* za powszechną zgodą Stanow Rzpltey na Elekcyi naszey postanowioną, tudzież *circum scriptionem ministeriorum*, buław, lasek, pieczęci, kluczow, W. X. Lit. repartycyą konserwować deklaruiemy, y nikomu tego prawa wzruszać nie pozwalamy. *Vigore* tego wszystkiego, *lauda* Woiewodztw y Powiatow, tak sowitey hiberny, iako też y podatkow extraordynaryinych, ktore na przeszłych ziazdach uchwaliły, y ktore *in virtute* postanowionego prawa na przyszłych Seymikach uchwalą; za niemi y sądy w Woiewodztwach y Powiatach *in causis fisci in toto* approbuiemy. Lokacyą zaś woyska W. X. L. *ad praesens et pro hac vice*, dla prędszego *ad hunc usum* innych dobr *in futurum* obmyślania, ktore niżey specifikowanym Wielmożnym, Urodzonym Kommissarzom *committitur*, w Grodzieńskiey, Ołyckiey, y Pińskiey ekonomiach: w leśnictwie Sokolskim y Kamienney, w Starostwach y dzierżawach, Woiewodztwa Brzeskiego *salva indemnitate* ubogich ludzi, y prowentow *mensae Regiae nostrae ac tenutariorum, nec derogando in posterum* prawom wyraźnym *de immunitate* dobr naszych stołowych, żadnym lokacyom, y ciężarom żołnierza nie podległych, przyimuiemy. Także ordynacyą W. X. Lit. *cum omnibus* w niey *expressis contentis*, iako *in pacta conventa insertum est*; y teraznieysza *fusius obloquitur expressio manutenebimus:* y nikomu tego wzruszać nie pozwolemy, ale y owszem *in executione* zachować mamy y powinni będziemy *cum moderamine* taryffy. A że *ex munificentia nostra et ex vi pactorum* dziesiąciu millionow *tertia sors*, to iest trzy milliony trzykroć sto trzydzieści trzy tysiące trzysta trzydzieści y trzy złote y groszy 10 na woysko Wielkiego Xięstwa Litewskiego dostaie się *in vim* zasług: tedy *ad tractatum* z woyskiem, iakoby *in obsequium nostrum et fidelitatem* przyść mogło; y *ad exdivisionem* tych summ na zapłacenie woysku według komputu *anni millesimi, sexcentesimi, nonagesimi*, postanowionego *non includendo* do tey zapłaty nowo podniesionych chorągwi, kommissyą w Brześciu *anno sequenti mense Ianuario, die secunda* składany: na ktorą z Senatu przy Wielmożnych W. X. Lit. Hetmanach, Wielmożnych Iana Kryszpina Kirszenszteyna Biskupa Żmudz., Kazimierza Sapiehe, Woiewodę Trockiego; Andrzeia Krzyspina Kirszenszteyna, Woiewodę Witebskiego, Michała Kotla, Kasztellana Witebskiego; Senatorow. *Ex equestri ordine* Urodzonych Krzysztofa Komorowskiego, Kuchmistrza W. X. Lit. Starostę naszego Wołkowyskiego; Xiążęcia Iana Radziwiła, Starostę naszego Lidzkiego; Teofila Olędzkiego, Marszałka Wołkowyskiego; Ludwika Pocieia, Podkomorzego Brzeskiego; Marcyana Wołłowicza, Chorążego Mścisławskiego; Alexandra Uniechowskiego, Sędziego Ziemskiego Mińskiego; Iakuba Grużewskiego, Stolnika Żmudzkiego; Stefana Chrapowickiego, Starostę Pilwiskiego; za Kommissarzow naznaczamy: ktorzy na czas y mieysce naznaczone ziachawszy *non obstante unius vel plurium absentia* za przybyciem dwoch Kommissarzow od woyska, y Deputatow, tak Polskiego iako cudzoziemskiego zaciągu, we wszystkim, *juxta normam* kommissyi Koronney, sprawić się powinni będą. Na tenże termin tamże y My specyfikowaną wyżey summę przez Sekretarzow naszych zesłać deklaruiemy, ktorzy za assygnacyami Hetmańskiemi woysku pomienioną summę wyliczać będą; a ta kommissya, nad niedziel dwie trwać nie ma: *securitatem* zaś tak samych Wielmożnych Urodzonych Kommissarzow, iako *euntium et redeuntium* na tę kommissyą, według dawnych opisania kommissyi waruiemy.

Reces Seymu Coronationis.

3. Aczkolwiek, za Przedwiecznym przeyrzeniem Boskim, na przezacny tron Korony Polskiey, wolnemi głosami, obrani y wezwani, iużeśmy to wszystko cokolwiek podług świątobliwych dawnych zwyczaiow Nayiaśnieyszych Krolow Polskich do szczęśliwey inauguracyi naszey, do utwierdzenia y poprzysiężenia, praw, swobod, y wolności cnym y wolnym narodom należało zupełnie odprawili, y wykonali; że iednak z dyffidencyi między Stanami Rzpltey roziątrzonych zaszły y zachodzą rożne trudności. przeto rowno z życiem y fortunami naszemi, ktore tey zacney oyczyźnie więcey iuż niż własney poświęcamy, uspokoienie oney zewnętrzne poważaiąc, y przed się biorąc, za zgodą wszech Stanow, *propter urgentes necessitates*, do dwoch tylko niedziel Seym teraźnieyszy *Coronationis* skrociwszy, wszystkie walne, poważne y potrzebne

tegoż Seymu sprawy, tudzież *desideria* Woiewodztw, Powiatow, y miast naszych, tak Korony Polskiey iako y W. X. Lit. także wydrukowanie *pactorum conventorum* dla konfrontowania z oryginałem, ktory Grod Warszawski, *ad requisitionem* Izby Poselskiey *comportare* pierwszego dnia zaraz pod starą laską będzie powinien odłożywszy dla tych wszystkich publicznych spraw, w ktore *primario* skuteczne ukontentowanie zasłużonego woyska wchodzić ma, a oraz uspokoienie y ziednoczenie Stanow *et animorum civium*, tudzież na uleczenie *vulnerum Reipublicae* ktorekolwiek zaiść mogły, Seym Walny sześćniedzielny *pacificationis et exorbitantiarum*, *praevijs omnibus solennitatibus non praeiudicando* iednak Urodzonym Posłom tych Woiewodztw, ktorych alternatami stawaią, ponieważ *in promotionem desideriorum* instrukcyi swoich nie weszli (co do Woiewodztw Poznańskiego y Kaliskiego *regulari* nie powinno) w Warszawie iak nayprędzey zwyczayne *solennitates* wyść będą mogły, złożyć y naznaczyć deklaruiemy: obiecuiąc y upewniaiąc, iż na pomienionym Seymie, wszelkim staraniem naszym usiłować będziemy, aby Rzplta iak naygruntowniey uspokoiona, y w prawach, swobodach y wolnościach swoich, tak tych, ktoreśmy iuż poprzysięgli, iako y w tych, na ktore się Stany powszechnie zgodzą, nienaruszenie zachowana być mogła, y że My sami nienaruszenie zachowamy *spondemus. Subveniendo* obywatelom Woiewodztwa Kiiowskiego y Bracławskiego, aby dłużey *in oppressione* Kozakow nie byli, ktorą Nam przez Posłow swoich donieśli, od stanowisk zimowych w dobrach ziemskich uwalniamy. Konstytucye *de immunitate bonorum terrestrium* także o sądach w Powiatach tychże Woiewodztw *a. 1659* reassumuiemy. A na ostatek waruiąc beśpieczeństwo dostoieństwu naszemu y całey Rzeczypospolitey naszey, za zgodą wszech Stanow przyrzekamy sobie *sacrosancte*, że przy konserwacyi oyczyzny, praw, swobod y wolności, osobliwey ozdoby Krolestwa tego stawać będziemy, zaszczycaiąc wolną elekcyą y szczęśliwie bez żadney oppozycyi odprawioną Koronacyą, zdrowiem y fortunami naszemi, tak My z osoby naszey Krolewskiey *iura, privilegia et praerogativas* wolnych *civium*, iako y Stany Rzpltey dostoieństwo nasze.

Rezydenci przy boku I. K. Mci na dwie ćwierci roku.

A prima Octobris. Na pierwszą ćwierć. Przewielebny X. Arcybiskup Lwowski, Pan Woiewoda Mazowiecki, Pan Żmudzki, Pan Halicki, Kasztellanowie. Na drugą ćwierć, Tenże X. Arcybiskup Lwowski, Pan Woiewoda Brzeski, Pan Poznański, Pan Sanocki, Kasztelanowie.

Krzysztof Stanisław na Baksztach Zawisza, Miński, Czeczerski Starosta, Marszałek Koła Rycerskiego, Seymu Walnego Koronacyinego. m. pp.

Stanisław Tarło Woiewoda Lubelski, Deputat z Senatu do Konstytucyi z Małey Polski. m. pp. Ian Krasiński na Krasnem Woiewoda Płocki, Warszawski Starosta, Deputat z Senatu z Wielkiey Polski. m. pp. Krzysztof Komorowski, Kuchmistrz W. X. Lit. Starosta Powiatu Wołkowyskiego, Deputat do Konstytucyi z Wielk. Xięst. Litewskiego. m. pp. Ludwik Konstanty Pociey Podkomorzy Woiewodztwa Brzeskiego, Deputat do Konstytucyi z W. X. Lit. m. pp. Ian z Słupowa Szembek, Starosta Biecki, Deputat do Konstytucyi z Małey Polski. m. pp. Tomasz Franciszek Roiowski Starosta Droch. Poseł Woiewodztwa Sendomirskiego, Deputat do Konstytucyi z Małey Polski, Rotmistrz I. K. Mci. m. pp. Ludwik Antoni na Lasocinie Lasocki, Starosta Ziemie Zakroczymskiey, Pułkownik I. K. Mci, Deputat do Konstytucyi z Wielkiey Polski. m. pp. Karol z Wierzbna Rydziński Cześnik Kaliski, Surrogator Poznański, Deputat do Konstytucyi z Wielkiey Polski. m. pp.

Dominik Wołodkowicz, Podstoli Woiewodztwa Mińskiego, Sekretarz I. K. Mci do Konstytucyi. m. pp.

KONSTYTUCYE 15

SEYMU WALNEGO PACIFICATIONIS WARSZAWSKIEGO SZEŚĆNIEDZIELNEGO,

zaczętego dnia 16 miesiąca Czerwca roku pańskiego 1699.

W Imię Pańskie, Amen.

AUGUST II

z Bożey łaski Krol Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki, Kiiowski, Wołhyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smoleński, Siewierski, y Czerniechowski; a dziedziczny Xiąże Saski y Elektor etc. etc.

Wszem wobec y każdemu zosobna komu o tym wiedzieć należy, wiadomo czyniemy. Iż iakośmy za łaską y pomocą Boską wolnemi głosami cnych narodow Korony Polskiey y W. X. Lit. za Krola obrani, koronowani, y na tronie osadzeni zostali, tak wiedząc że te są nayszczęśliwsze y naytrwalsze Państwa y Krolestwa, ktore sama Naywyższego Pana, *per quem Reges regnant*, zaszczyca protekcya y *amor populorum firmat*, temuż Panu Bogu Zastępow początki Panowania naszego *in tutelam* oddawszy, nie insze przed się bierzemy *sollicitudinis nostrae studia*, tylko żeby chwała Boska, wiara Swięta Katolicka Rzymska, iako naybardziey za Panowania naszego krzewiła się, prawa przez Nas poprzysiężone w niczym nienaruszone zostawały, zobopolna *inter Status* konfidencya zachowana była; dla ktorey ugruntowania Seym Walny sześćniedzielny złożyliśmy, y cośmy na nim postanowili, niżey wyrażamy.

Przedrukowanie pactorum conventorum.

Pacta conventa recessem szczęśliwey Koronacyi naszey do konfrontowania na teraźnieyszy Seym odesłane; ponieważ się z oryginałem do Grodu Warszawskiego podanym, y z extraktami z tegoż Grodu wydanemi *realiter* we wszystkim zgadzaią, tedy one *praesenti omnium assensu in capite* teraźnieyszych konstytucyi położyć, y wydrukować *una cum diplomate Electionis de verbo ad verbum* zlecamy

IURAMENT

WIELEBNYCH, WIELMOŻNYCH, URODZONYCH, TAK EX SENATORIO, IAKO ET EQUESTRI ORDINE REGNI, AC M. D. LITHVANIAE AD PACTA CONVENTA INFRASCRIPTA DEPUTATOW.

16 Ia N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Troycy S. Iedynemu: iż naznaczony będąc na spisanie *pactorum conventorum*, między Rzpltą a Nayiaśnieyszym Fryderykiem Augustem, Elektorem y Xciem Imcią Saskim, wolnymi głosami obranym Krolem, *ante omnia* biorę na się wolney Elekcyi *tuitionem*, ktorą *circa connotanda pacta* Rzptey promowować będę *sine ullo respectu et assentatione futuro Regnanti*, y nie prywatne iakie interessa, ale same tylko *pure* dobro pospolite *et securitatem* praw, swobod y wolności naszych iak naylepsze y iak naygruntownieysze obwarowanie upatrować, ani się korrupcyami *cujuscunque generis* uwodzić będę: tak mi Panie Boże dopomoż y niewinna męka Chrystusa Pana.

ARTICULI

PACTORUM CONVENTORUM, INTER STATUS SERENISSIMAE REIPUBL. POLONAE, TAM SENATORII, QUAM EQUESTRIS ORDINIS REGNI ET M. D. LIT. OMNIUMQUE AD EADEM DOMINIA ANNEXARUM PROVINCIARUM, AB UNA,

ET

SERENISSIMUM PRINCIPEM FRIDERICUM AUGUSTUM

Ducem Saxoniae, Iuliae, Cliviae, Montium, Angriae et Vestfaliae Sacri Romani Imperij Archi-Marschalcum et Electorem, Landgravium Thuringiae, Marchionem Misniae, necnon Superioris, ac Inferioris Lusatiae Burgravium, Magdeburgi Principali dignitate Comitem, Hennebergi Comitem, Marcae, Ravensbergae et Bartii, Dominum in Ravensteyn.

NUNC VERO

Electum Dei gratia Polonarum Regem, et Magnum Ducem Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kiioviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Severiae, Smolensciae, Czerniehoviaeque parte ab altera conscripti et conclusi.

ATQUE

Per Illustrem et Magnificum Dominum Iacobum Henricum Baronem de Flemming Serenissimi ejusdem Electoris, et Ducis Saxoniae intimum Camerarium, ac in ejus exercitu Regiminis Generalem Equitum, Pomeraniae Ducalis Marschallum haereditarium, ad praesentem Electionis actum Ableyatum Extraordinarium, Oratorem et Commissarium: praesentanea sponsione, ac personali iuramento ratificati et comprobati.

Quandoquidem dispositioni Supremi Numinis, a cujus nutu Reges, et Regna pendent, sic placitum est, ut memoratus Serenissimus Princeps Dominus Elector et Dux Saxoniae, inter tot
17 Praeclarissimos Poloni sceptri competitores liberis Serenissimae hujus Reipublicae suffragijs, in Regem Poloniae, et M. D. Lithvaniae, ac caeterarum Regni Provinciarum Principem unanimiter electus, et publice in Campo Electorali declaratus sit, exposcebant illico antiqua hujus Reipublicae instituta pro integritate iurium et libertatum, atque meliori sorte, et conditione istius Regni, ut certa pacta seu conditiones, partim a praedicto Illustri et Magnifico Extraordinario Ablegato sufficienti potestate instructo oblatae, partim ab ipsis Regni, et M. D. Lithvaniae Statibus praepositae, de mutuo consensu inirentur sancirenturque. Quarum conditionum patria lingva, et tali methodo, quasi ipsemet Serenissimus Princeps, Electus Rex, praesens adesset, conscriptarum tenor in eum subsequitur modum.

Rady Koronne, Rycerstwo, y wszelkie Stany Korony Polskiey y W X. L. y innych wszystkich Państw do Korony należących, to sobie u Nas warowali, a My obiecuiemy, y za prawo wieczne mieć chcemy, y będziemy; iż lubo dawne prawa są żadney nie podpadaiące wątpliwości, *ut sit Rex Catholicus Romanae Orthodoxae fidei et religionis*, dla wiecznego iednak warunku teraz *et in posterum lege perpetua cavemus pro Nobis et Successoribus nostris*. Że iako My iesteśmy iuż z łaski Bożey Katolik Rzymski, y *publice ante Coronationem*, tak My, iako y małżonka nasza *Catholicam Romanam fidem cum omnibus solennitatibus profiteri* powinniśmy, y onę *fidelissime ad vitae nostrae tempora* trzymać *sub nullitate Electionis* y nieprzystąpieniem do Koronacyi, tak też y na potym Pan religiy inszey na Krolestwo Polskiey y W. X. L. *cum annexis, et incorporatis Provincijs*, nie będzie obrany ani mianowany, tylko ten, ktoryby był *actu* iako też y powinien bydź *Romanae Orthodoxae religionis* teyże Katolickiey Rzymskiey religiy powinna bydź y Krolowa *sive natione, sive vocatione*. A iako zgodnymi, y wolnymi głosami wszech Stanow tey Rzpltey oboyga narodow Polskiego y Litewskiego, y innych Państw do nich należących, na to Państwo obrani y przyięci iesteśmy, tak też y My za żywota naszego, y następuiący po Nas Krolowie Polscy y W X. Lit. Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmuydzkie, Kiiowskie, Wołhyńskie, Podolskie, Podlaskie, Inflantskie, Smoleńskie, Siewierskie, y Czerniechowskie, y inszych Państw do nich należących nie mamy mianować, ani obierania iakiego składać żadnym sposobem, ani kształtem wymyślonym na Państwo następcę naszego, Krola wsadzać: a to dla tego, aby zawsze wiecznemi czasy po zeyściu naszym wolne obierania Krola wszem Stanom Koronnym y W X. L. według praw, przywileiow, y konstytucyi wszystkich *de libera Electione* uczynionych y postanowionych, tak dawnych, iako y świeższych, *annorum* 1607, 1609 y według specyalnego przywileiu potym na Seymie *a.* 1631 za ś. p. Krola Imci Zygmunta III Rzeczyp. danego y w konstytucyą ingrossowanego, nad to świeżemi *annorum* 1667 przed abdykacyą Krola Imci Iana Kazimierza na Seymie ferowanego zostawało, także y konstytucyą *a.* 1670 warowanego, y świeżemi potym konstytucyami y paktami za ś. p. Krola Imci przeszłego Iana III dosyć ugruntowanego, dla czego
18

y *titulum haeredis* używać nie mamy, y następuiący po Nas Krolowie Polscy reassumuiąc wszystkie prawa *de libera Electione* to waruiemy, aby *domus nostra Regia ullam successionem, et praetextum proximitatis ad Regnum sibi non praesumat*. Dla czego *liberam Electionem* ześmy *liberis suffragijs* wolnego narodu na tron *evecti*, a oraz prerogatywę wolności *jus aequalitatis inter concives egni*, iako nayprzednieyszy fundament, y naypierwszą ozdobę, owszem matkę wolnego stanu rycerskiego *inter jura cardinalia* tey Rzeczyposp. trzymać y obserwować będziemy, ani iey żadnymi nomenklaturami familii, domow, Hrabstw, Margrabstw, Xiążęcych tytułow, tłumić, y ubliżać nie dopuściemy, ale zarowno wszystkich *in aequalitate* szlachtę *censebimus, solo officio ex meritis parto distinguente personas*. Owszem zawsze zabiegać będziemy *virtute nostra Regia*, iakoby możnieyszy nie był cięszki mnieyszemu, y iakobyśmy tego zawsze dotrzymać mogli prawa, że *Rex datus est in subsidium oppressis*, to iest, tym ktorych może duższy y wyższy *opprimere*. Dobr także dziedzicznych sami przez się, ani przez subordynowane osoby, ani na potomstwo nasze, ani na kogokolwiek, pretextu domu naszego, żadnym sposobem nabywać nie będziemy, a choćbyśmy nabyli, tedy *donatio, seu inscriptio irrita, et nulla*, ma *censeri, et ipso facto*, także dobra do dyspozycyi Rzeczypospol. *redire* maią, co też *et pro Successoribus nostris Regibus Poloniae cavebimus*.

A iż w tey zacney Koronie, Polskiego, Litewskiego, y Ruskiego narodow y Państw do nich należących iest nie mało *dissidentes in religione Christiana*, przestrzegaiąc Antecessorow naszych *exemplo*, aby na potym iakiey sedycyi, tumultow, z tey przyczyny, rozerwania, albo niezgody w religiy nie było. Co iest warowano Konfederacyami Walnemi Warszawskiemi tak wielą; że w tey mierze *in causa religionis Christianae* ma bydź pokoy *inter dissidentes in religione Christiana* zachowany, ten My cale trzymać, wiecznemi czasy będziemy, y obiecuiemy, *non obstantibus quibuscunque protestationibus* przeciwko tym Konfederacyom uczynionych, *salvis per omnia juribus Ecclesiae Catholicae Romanae et exceptis, ac juribus Ducatus Masoviae, et Livoniae, integra* wszystkim dissydentom *in religione Christiana pace, et securitate*, tak iako dawnemi prawami y Konfederacyami warowano, y opisano iest.

W rozdawaniu zaś dignitarstw, krzeseł Senatorskich, y Starostw Sądowych *continuum usum et antiquam praxim* przez ś. p. Iana Kazimierza, Michała, Iana III Antecessorow naszych Nayiaśnieyszych Krolow Polskich *Sacrosancte* zachowane *punctualiter* dotrzymać obiecuiemy *exceptis*
19 *Menonistis, Anabaptistis*, Quakierow, ktorzy pod to prawo *dissidentibus in religione Christiana* służące, podpadać nie maią, y owszem wszystkie prawa y statuta *contra Arianos* ferowane na nich reassumuiemy.

A co się tknie religiy Greckiey ludzi *Unitorum et Disunitorum* rozrożnionych, cokolwiek na tey Elekcyi dla inszych poważnych, y trudnych spraw zmieścić się nie mogło, na przyszłym da Bog Koronacyi naszey Seymie, według praw dawnych *utriusque partis* przy Deputatach *ex utroque ordine* na to wysadzonych *sine omnibus disquisitionibus et dilationibus per Commissarios utriusque gentis* nieodwłocznie przywieść obiecuiemy także dobr, przełożeństw duchownych religii Greckiey *personis incapacibus* według praw dawnych dawać nie będziemy, ani *per cessionem* trzymać dopuściemy, *et avulsa bona* od Metropolii Kiiowskiey nie zawoiowane, do teyże Metropolii należące *juxta antiqua jura* przyłączyć obiecuiemy.

Przysięga nasza y *pacta conventa summarie* zebrane na każdym Seymie, pierwszego zaraz dnia miasto Marszałkowskich artykułow *in praesentia omnium Ordinum*, aby *clare*, głośno, rzetelnemi słowy, żadnego nie opuszczaiąc punktu czytane były, y każdemu domowić się *libere*, ieżeliby w czym przez Nas *exorbitatum* było y przestrzedz Nas wolno będzie.

Żeby *justitia distributiva occasionem* ambicyi *civium* nie podawała, tedy My przy konferowaniu honorow, iako *et beneficiorum ecclesiasticorum utriusque ritus* iuramentow żadnych prywatnych odbierać *et submissiones inscriptas* wymagać nie będziemy. A ieślibyśmy komu za promocyą na Krolestwo przez Nas, albo subordynowane osoby co obiecowali, y assekurowali, tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. *et Provincijs eo annexis*, to ma bydź *nullitatis nec ullatenus promissum adimplere tenebimur sub nullitate*.

Za honory też y dygnitarstwa, za Urzędy wszelkie y wakanse tak duchowne, iako y świeckie w Koronie y w W. X. Lit. *et annexis eo Provincijs praemia* żadnych akceptować *sub nexu juramenti* nie będziemy: a ktoby się *ex civibus* ważył za iaki Urząd y dygnitarstwo Nam co ofiarować, y dawać, tedy nie tylko ma *dignitate vel Officio carere;* ale *eo ipso pro incapaci* ma bydź rozumiany y *ad cujusvis nobilis instantiam*, ktoryby tego dowiodł w Trybunałach tak Koronnych iako y W. X. Lit. *juxta coaequationem et ordinationem jurium constitutam ex quovis regestro* sprawić się powinien będzie. A My takowemu żadney protekcyi dawać nie będziemy, tylko *solis bene meritis, terrigenis et indigenis* Woiewodztw y Ziem *capacibus, aetate bene vigentibus* godnym, y zgodnym oboyga narodow *et annexarum Provinciarum ac Terrarum Prussiae juxta specialia eorum privilegia*, y miesiące żołnierskie prawem warowane maiąc na pamięci, za zaleceniem Ichmciow PP. Hetmanow oboyga narodow rozdawać będziemy.

Także w ieden dom *ejusdem nominis suprema Ministeria Status* iako to buław, pieczęci, lasek 20
Marszałkowskich, kluczow, albo Podskarbstw, tak w Koronie iako y w W. X. Lit. ani *minorennibus* Opactw, dygnitarstw, Starostw, dzierżaw luboby *ex meritis* oyca, *vel* antecessorow *ejus* dawać, y konferować nie będziemy, tylko

solis bene meritis, aetate vigentibus, terrigenis, salvis modernis possessoribus.

Iedney zaś osobie nad dwie Starostw prowentowych, albo dzierżaw znacznych (w co Iurydyczne Starostwa *includi* nie maią) także białymgłowom więcey nad dwie *jure communicativo* albo Starostw prowentowych wyiąwszy pograniczne (ktorych possessyi według prawa *sunt incapaces*) trzymać się nie będzie godziło, *salvis modernis possessoribus.*

Waruiemy za Naiaśnieyszą Małżonkę naszę, że się mieszać *in negotia status Reipublicae per se et subordinatas quasvis personas*, y w promocye żadne wdawać się nie będzie: promocyi także przez białogłowy dworskie y osoby cudzoziemskie ani *per intimos Cubicularios nostros cujuscunque nationis extraneos*, nigdy czynić, ani przyimować nie będziemy; tylko według praw dawnych sprawić się mamy. Czego przestrzegać maią Wielmożni Pieczętarze, Marszałkowie, Podkomorzowie Koronni, oboyga narodow: *et deferre* Rzpltey powinni: a Posłowie Ziemscy upominać się tego na Seymach przy wakansach *facultatem* mieć będą. Tym się też obowięzuiemy wszystkim Stanom tey Rzpltey, iż za Panowania naszego Urzędnikow większych y mnieyszych dwoch *insimul* ani dwoch przywileiow na ieden Urząd y wakans Ziemski w Koronie y w W. X. Lit: *et annexis eo Provincijs* nikomu dawać, ani *ante actualem ascensum* iednego, po nim drugiemu konferować nie będziemy. Dla czego, każdy Metrykant *in acta Metrices Regni* oboyga narodow przywileie wpisować ma, y iedna drugiey Kancellarya kommunikować, tak Koronna, iako y W. X. Lit. A na Seymach na dignitarstwa y Urzędy dane *in facie Reipublicae* przysiądz każdy będzie powinien *rotha circumscripta juxta statuta Regni.*

Dygnitarstwa, y Urzędy Koronne y W. X. L. *et annexarum Provinciarum* cale przy dawnych prawach, y własnych władzach, *et juxta usum legum, et formam Reip. ac specialia privilegia*, a w W. X. Lit. *juxta praesciptum jurium coaequationis et ordinationis* zachowamy. Prerogatyw, y prowentow ich żadnym wymyślnym sposobem tak *actu* będącym, iako y tym ktore podawać będziemy, uymować nie pozwolemy, y żeby się w nie prywatne osoby nie wdawały przestrzegać będziemy. Także wszelkie Urzędy Ziemskie, Dworskie, Koronne, W. X. Lit. *et annexarum Provinciarum*, ktore są *legitime* konferowane, y przedtym *in usu* bywały, *ex utroque Statu, et Ordinibus Regni* konserwować *pacifice* obiecuiemy. Żadnego w tym umnieyszenia nie czyniąc, y każdemu z Urzędow dworskich mieysca, ieżeli ieszcze nie są naznaczone, naznaczemy, y wszelkie Urzędy duchowne *utriusque ritus Graecouniti* dworskie y świeckie, także Ziemskie stare, przy prawach ich cale zachowamy.

21

Przysięgi Urzędnikow Wielkich Koronnych, iako to Pieczętarzow, Marszałkow; Hetmanow, aby były według exorbitancyi do skutku przywiedzione waruiemy.

Wakancye *extra tempus Comitiorum* naydaley w sześć niedziel, iako się o tym dowiemy, a na Seymach ie *ante omnia* konferować, y zaraz komu są konferowane *publice* za upomnieniem się Izby Poselskiey przez Pieczętarze mianować, y one według praw, y statutow *terrigenis, indigenis, paritate juris gaudentibus, bene meritis, aetate, et discretione vigentibus utriusque gentis, et annexarum, ac incorporatorum Provinciarum, juxta jura, et privilegia eorum* konferować będziemy.

Incompatibilia ktore w prawach, y konstytucyach są opisane, to iest, lasek Marszałkowskich, pieczęci, Podskarbstw, z buławą *et aliorum sub nullitate privilegiorum* dawać nie będziemy.

Pacta et foedera z postronnemi Pany, y Państwy ponowić, y o utrzymanie pokoiu z nimi staranie uczynić, *sine tamen praejudicio Reip. et avulsarum Provinciarum* powinni będziemy, *et avulsa* od Państw tey Rzpltey według praw Nam y Rzpltey należące rekuperować, y ze wszystkich stron *ab intra, et ab extra* o uspokoienie iey wszelkim sposobem staranie czynić obiecuiemy, nie opuszczaiąc wszelkich śrzodkow do uspokoienia Rzpltey, y iak naylepszego iey szczęścia.

Iż prowent z mennic tak Koronnych, iako y W. X. Lit. do dyspozycyi Rzpltey według prawa należy, tedy My y Następcy nasi Krolowie Polscy przywłaszczać go sobie wiecznemi czasy nie będziemy, y monety żadney *etiam ex Senatus Consilio* bić nie każemy, podług prawa y konstytucyi *anni millesimi, sexcentesimi, trigesimi secundi*, ale ordynacya mennic tak Koronnych, iako y W. X. L. nie gdzie indziey, tylko na samym szczegulnie Seymie traktowana bydź ma. Znioższy się z tymi, ktorzy *jus cudendae monetae* maią, co przy ordynacyi, y dyspozycyi Rzpltey zostawać ma zupełnie.

Widząc iednak, że waryacyą przeszłey monety za zawarciem mennic srebrnych do wielkiego zniszczenia y niedostatku Rzplta cała przyszła, starać się będziemy, znioższy się o tym na Seymie z Stanami Rzpltey aby mennice iako nayprędzey mogły bydź otworzone, y pieniądze w nich *juxta ligam Imperij et in vicinorum Principum*, tak srebrne, iako y złote były bite.

To też waruiemy Rzpltey, iż Posłow w legacyach do postronnych narodow y Państw posyłać nie będziemy, tylko szlachtę *bene possessionatos* oboyga narodow *ex Ordinibus Senatorio, et equestri*, ktorym instrukcye *inter Senatus Consulta* pisać y na Seymie czytać Pieczętarze nasi powinni będą. A powrociwszy z funkcyi swoich relacye na Seymach *in scripto* oddawać, y od postronnych narodow Poselstwa na Seymie *in praesentia omnium Ordinum* expedyowane bydź maią, co ma bydź w Metrykach *fideliter* inferowano, y wszystko na rekwizycyą Stanow Rzpltey Posłowie poprzysiądz powinni będą, iako nic nad instrukcyą z Kancellaryi daną nie domyślili się, y nie pozwolili sobie traktować

22

z Pany postronnemi, do ktorych, w poselstwie wyprawieni byli. A kiedykolwiek się legacya do Rzymu trafi, że nie poślemy *personas spirituales*, tylko *saeculares sacrosancte spondemus*, także na ablegacye ordynaryine, rezydencye, agencye, na dworach cudzoziemskich Sekretarze, nie żadne cudzoziemskie osoby tylko szlachtę, *bene possessionatos utrarumque gentium* do Państw postronnych posyłać mamy, a Metrykantowi ktory ma bydź szlachcic osiadły y zawsze przy Metryce rezydować, y *archiva Reip. inviolabiliter* konserwować, także przywileie wszystkie przez Nas dane *in acta Metrices Regni* wpisywać, zło. pięćset corok z skarbu naszego Krolewskiego wypłacać każemy.

Cudzoziemcow ani nikogo z osoby naszey na indygenaty y nobilitacye promowować nie będziemy, iedno tych, ktorych Nam Wielm. Hetmani oboyga narodow, y Stany Koronne y W. X. L. zalecać będą, ale takowych ktorzy to dobrze krwią zasłużą w okazyach, y boiach woiennych, y ktorych *virtutes et merita in Rempublicam probata* będą. Tym zaś ktorzy szlachtą nową kreowani będą; *Officia et beneficia ad tertiam progeniem* dawać, ani ich na żadne legacye posyłać będziemy, wyiąwszy w woysku dobrze zasłużonych, y tych ktorzy tak zdrowiem, iako y substancyą swoią zaszczycali, y zaszczycać będą całość tey oyczyzny, y tych ktorych *ex antiquis externorum familijs ad indigenatum* przyimować będziemy.

Kleynotow Rzpltey zażywać, y do skarbu otwierać *etiam ex Senatus Consulto* nikomu nie pozwolemy *sine consensu speciali* całey Rzpltey, a ieżeli co *ex supellectili* ktora w skarbie Koronnym zostawa do używania *praevia assecuratione* weźmiemy, toż sami, albo *post fata nostra Successores domus nostrae* powinni będą oddać według inwentarza skarbowego, y pomienionego skarbu na potym nie umnieyszać, ale przyczyniać obiecuiemy.

Cudzoziemcow wszelkiey kondycyi ludzi *ad Consilia nostra* y Stanow Rzpltey, ani do żadnych rządow, y spraw przypuszczać, ani im *dignitates*, Starostw, dzierżaw, y wakansow wszelkich dawać nie będziemy, *juxta praescriptum constitutionum a. 1607 et aliarum*, wedle ktorych we wszystkim zachować się będziem powinni, y aby się w żadne instancye, *negotia*, y promocye nie mieszali, nie dopuściemy *sub vinculo* przysięgi naszey.

23 Dwor stanowi naszemu Krolewskiemu przystoyny z narodu Polskiego y Litewskiego, *et annexarum Provinciarum*, samego tylko stanu szlacheckiego począwszy od Officyalistow, Dworzan, Officyerow, aż do Paziow, y Odźwiernych, przykładem starodawnych zwyczaiow obecnie chować y płacić onym obiecuiemy, oprocz inszych osob *ad minora obsequia* w pokoiu naszym.

Także Nayiaśnieysza Krolowa Ieymć Małżonka nasza na dworze swoim osoby tylko stanu szlacheckiego chować, y płacić im będzie, a więcey nad cztery osoby z Państwa swego białychgłow w gornym francymerze mieć nie powinna.

Także gwardye nasze dworskie z Polskiego y Litewskiego narodu y przyległych Państw tey Rzpltey mieć będziemy, a starszy Officyer nad niemi, zawsze szlachcic Polski, albo Litewski lub *annexarum Provinciarum* bydź powinien, ktory nietylko Nam, ale y całey Rzpltey przysięgać przed Wielmożnymi Urzędnikami Koronnymi y W. X. L. y Senatorami, rezydentami y pod iurisdikcyą Marszałkowską, bydź, iako inni wszyscy na dworze naszym będący z gwardyą swoią powinien będzie, ktorym gwardyom *aere proprio* z skarbu naszego nadwornego płacić obiecuiemy: a tych gwardyi więcey na 12 set zwyczaiem Antecessorow naszych chować nie obiecuiemy.

Linea de lumbis nostris directe descendens tych wszystkich *praerogativas* zażywać będzie, ktorych potomstwo przeszłych Nayiaśnieyszych Krolow Polskich zażywali *salvis juribus* około tego Rzeczyposp.

Reassumuiąc *pacta conventa, et jura Serenissimae Prolis Regiae*, między Rzpltą a nayiaśnieyszym ś. p. Ianem III Krolem Polskim Antecessorem naszym *indemnitatem et immunitatem bonorum et fortunarum* Nayiaśnieyszych tak Krolowey Ieymci Matki, iako y Krolewiczow Ichmciow Synow *manutenebimus*, y onych *circa jura* ich *omnia in integro et inviolabiliter conservabimus, salvis ab utrinque tam Reipublicae, quam Serenissimorum domus Regiae successorum praetensionibus*, y u tychże Nayiaśnieyszych Krolewiczow Ichmciow Polskich na Seymie Koronacyi naszey, blisko da Bog przyszłey, abo na drugim przypadaiącym, to *efficiemus* aby *juramentum fidelitatis* Nam y Rzpltey oddali.

A gdyby iaka sprawa przeciwko samym Krolewiczom Ichmciom własne ich osoby *afficiens* przypadła, tedy takowey sprawy kognicya Nam z Senatem na Seymie przypadaiącym należeć będzie.

A w dobrach swych tak dziedzicznych, iako y Rzpltey *in possessione* onychże zostaiących, administratorow y ekonomow szlachtę osiadłą Krolewiczowie Ichmć y Krolowa Ieymć trzymać będą, ktorzyby *injuriatis jure respondeant, et executioni finali de bonis suis, et personis subiaceant*, ktorey exekucyi Krolewiczowie Imć y Krolowa Ieymć przeszkadzać nie będą.

Pieczęci także pokoiowey, ani sygnetu do 24
spraw y expedycyi Rzpltey według praw dawnych zażywać nie będziemy, y listy wszystkie sprawy y legacye publiczne językiem tylko Polskim y Łacinskim, a nie innym expedyować obiecuiemy. A przywileiow żadnych, ani uniwersałow pod pieczęcią pokoiową, *etiam ex Senatus Consilio* wydawać nie każemy, oprocz Kancellaryi oboyga narodow.

Publicam oeconomiam według dawnych praw *Vladislai IV et Ioannis Casimiri* Antecessorow naszych *conservabimus*. Do ktorey *juxta consti-*

tutionem a. 1659 Starostw dwoie *ex primis vacantibus*, ktoreby 30 tysięcy czyniły intraty inkorporować obiecuiemy: y żeby Magister Artyleryi zawsze *patritius et bene possessionatus* był, przestrzegać tego będziemy: tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. żeby *quarta simpla* W. X L. *per medietatem* szła, według konstytucyi *a. 1667* ordynuiemy, a Generałowie Artyleryi z tey intraty rachunek dawać będą powinni *ratione perceptorum subsidiorum ac expensarum*, na każdym Seymie przy rachunkach skarbowych.

Woysk cudzoziemskich *sine speciali consensu et scitu Reipublicae* na Seymie, wprowadzać w Państwo Koronne y W. X. L. *et annexas omnes Provincias* nie będziemy, ani *bella offensiva* podnosić y prowadzić, ani supplementow żadnych y aukcyi, tak kwarcianego, iako y inszego woyska oboyga narodow, y żadnych woysk prywatnych zbierać, przyczyniać, y zaciągać *ad quosuis* (*quod absit*) *motus civiles*, ani za granice wyprowadzać, *sine scitu, et speciali consensu* całey Rzpltey nie będziemy, y wywodzić za granice nie pozwolemy A ieżliby ktokolwiek pod tytułem y na imie nasze *inscia Republica et invita* ludzi zaciągał chociażby za listami od Nas przypowiednemi. takowego *pro infami, et perduelli ac hoste patriae* deklaruiemy, y każdego mać, y znosić, iako gwałtownika prawa, y pokoiu pospolitego pozwalamy, y owszem takowych *capita invindicabilia censeri* powinny A luboby z iakiey okazyi potrzebować Nam przyszło przeciwko komu w tym Państwie woysk, czego Boże zawaruy, w tym Nas Wielmożni Hetmani oboyga narodow, ani pomienione pułki, regimenty, skwadrony, y chorągwie słuchać nie powinny będą ani granic przechodzić żadną miarą, tak woyska W X L do Korony, iako też Koronne do W X Lit. y Prowincyi do nich należących, czego Ichmć Panowie Hetmani oboyga narodow przestrzegać powinni, *sub refusione damnorum*

Cudzoziemską manierą ludzi nikomu *etiam ex Senatus Consulto* zaciągać *sine consensu Reipublicae* nie pozwolemy Woyska zaś oboyga narodow według dawnego zwyczaiu husarzow z kopiami Petyhorcow z dzidami, arkabuzerow, Kozackich chorągwi, tychże narodow piechoty Węgierskiey część, także piechot cudzoziemską manierą ćwiczonych podług ordynacyi Seymowey, od Rzeczypospolitey trzymać będziemy. Ktorym
25 szlachtę z narodow Polskich *et annexis Provincijs* za Oberszterow damy, dla czego waruiemy Stanom Rzpltey iż ludziom cudzoziemskim listow przypowiednych wydawać nie każemy, a ieżeliby ktore z Kancellaryi wydane bydź miały, żadney wagi mieć nie będą. Czego Pieczętarze oboyga narodow przestrzegać powinni, *sub poenis in legibus descriptis ad instantiam* każdego Posła na Seymie y takowych Urzędy Officerskie *pro vacanti censebuntur* a My ie komu inszemu szlacheicowi obyga narodow y przyległych Prowincyi oddawać będziemy

Przywodząc *ad executionem disciplinam militarem*, regimentow żadnych, freykampanii, skwadronow, y listow przypowiednych konferować nie będziemy, tak Senatorom, iako y Starostom Sądowym: *salvis modernis possessoribus*. A ktobykolwiek bez przypowiednego listu naszego chorągiew mieć ważył się; ten *eo ipso infamis*, y zasługi tracić powinien

Powinni też będziemy, porozumiawszy się z Stanami wszystkiemi Rzpltey na Seymie Koronacyi naszey, staranie o tym uczynić, iakoby, *militia tam equestris quam pedestris*, w porządek iako naylepszy wprawiona bydź mogła, y dobra wszelkie tak duchowne *utriusque ritus*, iako y ziemskie, aby od żołnierza przechodami y stacyami pobocznemi niszczone nie były, owszem aby *juxta immunitates legibus Regni descriptas* zachowane były. A żołnierz aby zostawał *sub disciplina militari*, y swoiemi się kontentował *stipendijs, et hybernis*, nic sobie więcey nad artykuły woyskowe y prawa nie pozwalaiąc, y żadney w dobrach naszych Krolewskich y duchownych *utriusque ritus*, nie czyniąc oppressyi.

Woysku nie dawno w Konfederacyi będącemu, tak Polskiego, iako y cudzoziemskiego kilku regimentow, zaciągow, a teraz *in obedientia* Wiel. Hetmanow zostaiącemu, y bydź deklaruiącemu się, według traktatu z niemi zawartego, z osoby naszey Krolewskiey amnistyą dać obiecuiemy, a na przyszłym da Bog Seymie *Coronationis nostrae*, powagę naszę *interponemus*, aby przykładem naszym cała Rzplta teyże amnistyi *praemissa super praetensiones injuriatorum disjudicandas* z przyszłego Seymu *commissione*, pozwoliła; taż amnistya y woysku W. X. Lit. służyć ma.

Na Sądach Seymowych Zadwornych y wszelakich inszych, sprawy wszystkie, tak iako z regestru *per numerum* przypadać będą *non immutando unquam regestrum, ab antiquioribus incipiendo*, ktoregokolwiek dnia sądzić będziemy, y przywoływać spraw *ex libitu nostro* nie każemy, za naywiększemi intercessyami; ani reiekt czynić nie pozwolemy, gdyżby to było *in praejudicium injuriatorum*, ale iako ktora sprawa wpisana będzie, a z regestru przypadnie, onę Referendarze Koronni y W. X. Lit. przywoływać każą, *sententiam nostram ad pluralitatem votorum* stosować będziemy. a takowy dekret, zaraz Ziemski Sąd
26 w protokuł, *a in causis fisci, et civilibus* Pisarz Dekretowy Koronny w Koronie, a w W. X. L. według zwyczaiu, ktory przy sądach zasiadać będzie, iako przeczyta, poprawować go nie powinien, ale zaraz ręką obudwu Referendarzow w protokole podpisany bydź ma, a stronom *in triduo* takowe dekreta *sine depactatione* wydane bydź maią, ani takowego dekretu do pokoiu naszego dla poprawowania Pisarze nosić *sub poenis in legibus Regni descriptis* ważyć się będą. A Sądom tak Seymowym, iako y wszystkim innym, że *vigor suus redibit*, obliguiemy się. W czym ile razy *a Ministris Status*, do ktorych to należy, *praecavebimur* czynić attendencyą, na nich zasiadać y iurydyk Kurlandzkich *in terminis circum-*

scriptis praevijs intimatorialibus nie opuszczać deklaruiemy.

W Sądach Zadwornych według opisanych praw Henrykowskich *ex sententia* Panow Senatorow, y Urzędnikow przy Nas będących postępować, y deliberacye trzeciego dnia expedyować y wszystkie sprawy, ktore *in deliberatione* przez Krola Imci przeszłego nie decydowane zostaią, decydować będziemy.

W sprawach wszelkich *ad quævis subsellia inter concives Regni et M. D. Lit.* zachodzących, żadney stronie instancyi dawać nie będziemy. *Gravamina* wszelkie, *prejudicia* przez większe miasta Pruskie popełnione, na przyszłym da Bog Seymie *plene* uznamy, *et irremissibiliter* osądziemy.

Dobr naszych ekonomicznych, ani Starostw, zupp solnych, Metryk, Regencyi Koronnych y W X. Lit. Sekretaryi, Pisarstw Pokoiowych, Pisarstw Skarbowych, *in genere* wszystkich administracyi lustratorskich, skarbowych, dawać nie mamy, ani myt, ceł, komor arendować nie pozwolemy Czego Podskarbiowie oboyga narodow przestrzegać powinni będą, iedno ludziom stanu szlacheckiego *mere possessionatis* w Koronie y w W X L. *et annexis eo Provincijs*, ktorzy to *extranei* pogotowiu żydzi (ktorym to *legibus vetitum*) administrować ani trzymać dobr naszych, ani Rzpltey nie powinni będą, *sub nullitate contractus et pœna duorum millium marcarum ad instantiam cujusvis nobilis in Iudicijs Tribunalitijs Regni ex regestro causarum fisci*, a w W. X. w każdym regestrze *vindicanda*. Także kommendy w dobrach naszych po miastach, zamkach y fortecach, tak w Koronie, iako y w W X Lit. *et annexis eo Provincijs extraneis, et plebeijs personis* dawać nie będziemy, chyba szlachcie osiadley, *et benemeritis* od Wielm Hetmanow oboyga narodow zaleconym

Ekonomij nad te ktore stołowi naszemu należą, *sine speciali consensu Ordinum* przyczyniać nie będziemy, ani granic, gruntow do dobr naszych stołowych *per potentiam* administratorom przywłaszczać. y przyczyniać nie dopuściemy,
27 y owszem *injuriatis* kommissyi *ad quamvis requisitionem* na osoby nieinteressowane do dworu bronić y tamować nie będziemy teraz zaś *sub Interregno* odprawioną kommissyą graniczną Ziemi Łukowskiey z miastem Wohiniem dobrami naszemi stołowymi. tak w tym co iest *decisum* zachowamy, iako y w tym, co do Nas odesłano *pro iustitia* rozsądziemy

A tymi ekonomiami podług prawa rządzić obiecuiemy Iurgieltow pensyi żadnych, na dobra stołu naszego nie dawać. ani naymnieyszemi awulsyami szczuplić pozwolemy y owszem *sine consensu Reipublicae avulsa ordinaria iuris via* rekuperować powinniśmy A te ekonomie w administracyą lub arendę szlachcie Polskiey *terrigenis* w Koronie a Litewskie obywatelom tegoż Xięstwa *et annexarum Provinciarum* osiadley nie *extraneis mere* podawać będziemy y kwity tylko za realnym wypłaceniem summy podług kontraktu. *et antiquum usum* wydawać

rozkażemy, y wszystkie przywileie ktorebykolwiek *in diminutionem* prowentow stołu naszego od przeszłych Krolow Ichmciow *sine consensu Reipublicæ* nastąpiły, *et non in fundamento concessa sunt*, kassowane bydź maią, y na potym, że nie będą dawane, *cavemus*. A ktoby się ważył, *contraveniendo* temu prawu upraszać, *ipso facto infamis et incapax tenutæ pronuntiatur, et pœnas sessionis turris per spatium dimidij anni* naznacza się, *ad instantiam cujusvis nobilium* w Trybunalach Koronnych, *ex regestro fisci speciali*, a w W. X. Lit. w każdym regestrze *peremptorie vindicandas* z dobr ekonomicznych summami *per constitutionem* onerowanych, żadnych exakcyi tak z prowentow, iako y od poddanych, do skarbu naszego pretendować nie mamy.

A ponieważ *sub praetextu bonorum mensæ Regiae*, rożne dobra nigdy *ab aevo ad mensam Regiam* nie należące, *titulo avulsionis* pociągane do Sądow Zadwornych bywaią, a te *sub arbitra Majestate Supremi Iudicij* zostaiąc, częstokroć *per decretum* szwankuią: zaczym deklaruiemy, że tylko te dobra, y ekonomie Krolewskie do stołu naszego należeć maią, ktore *ex natura sui ad bona mensae Regiae antiquitus* należały. Inne zaś wszelkie Starostwa y dobra Krolewskie stołowi naszemu nigdy nie podległe, że *sine praepedimento* od skarbu naszego y Nas samych, *et praejudicio ullo*, w tak spokoyney possesyi, iako y prowentach swoich, całości, y pokoiu zostawać będą; upewniamy.

Krynki y Nowosiołki, dwie wioski w kluczu Rzeczyckim, w ekonomii Brześciańskiey W. X. Lit leżące, y do niey należące, ktore Ur. Stanisławowi Makowieckiemu Stolnikowi Latyczowskiemu, y Ianowi Michałowi Myśliszewskiemu, Chorążemu Czerniechowskiemu od ś. p. Nayiaśn. Krola Imci Iana III po wygnaniu z Podola *pro reclinatorio* są dane, przy tych wioskach *quousque ad possessiones suas in Podolia non redierint*, onych zachować obiecuiemy; *salvo censu annuo ad thesaurum Regni exsolvi solito*

Summy zaś z ekonomii Nowodworskiey, y 28
Szawelskiey od Rzpltey Antecessorom naszym assekurowane, a przez ś. p. Naiaśn. Krola Imci Iana III Antecessora naszego zapłacone, y zniesione, wolno Nam będzie *in eliberationem* pomienionych ekonomii od Sukcessorow ś. p. Naiaśn Krola Imci odłożyć, y wyliczyć, także Berwald wykupić, wespoł z Ermagą do ekonomii Malborskiey przyłączyć, ktorey summy *Successores nostri* u Rzpltey upominać się nie będą, *atque bona* pomienionych ekonomii, *nulli oneri obnoxia futuro Regnanti* zostawiemy

O eliberacyą Drahyma, y względem przewozu pod Nowem. y o wyprawie ludzi, także o wszelkie insze zachodzące pretensye z Kurfistrzem Imcią Brandeburskim *conferemus*, y przez kommissyą *ex vi pactorum* o uspokoienie ich starać się będziemy a mianowicie *iura, privilegia, immunitates* Powiatow Lemburka y Bitowia, tak duchowne iako y swieckie, *prout per omnia sat immediate Domino Regni ijsdem utebantur*,

aby *juxta iura et constitutiones Regni* konserwowane były, przestrzegać będziemy; y żeby obywatele tameczni szlacheckiego stanu, *ultra consensum* zgody, na Seymikach swoich podatkami aggrawowani nie byli, *interponemus authoritatem nostram Regiam* do Xcia Imci Kurfistrza Brandeburskiego.

Starostwo Puckie od ś. p. Sukcessorow Krola Imci *mediante liquidatione summae inibidem hærentis, et ejusdem exolutione ære nostro* wykupić, y pomienione Starostwo *nobili terrigenae et indigenæ* konferować deklaruiemy.

Waruiemy też o dobra stołu naszego, iż ktorzyby sobie *illatam injuriam* od dobr mianowanych pretendowali, tedy w tym administratorowie nasi, ktorych szlachcie Polskiey y W. X. Lit. *ac Provinciarum eo annexarum patritijs, et bene possessionatis* administracyą zlecamy, sprawiedliwość czynić ukrzywdzonym y odpowiadać będą powinni *in Iudicijs quibusvis Regni, juxta praescriptum legis, et iudicatis ex qualitate facti aut causae prolatis, satisfacient, sub executione de personis et bonis eorundem proprijs*, ktorey exekucyi *ullatenus* przeszkadzać nie będziemy.

Depositoria mercimoniorum cujuscunque generis et speciei, per abusum, et in contrarium legum za granice przeniesione w Państwa postronne z wielką szkodą Rzpltey, miasta nasze Koronne y W. X. Lit. *ac annexarum Provinciarum*, ktore na sklady towarow *privilegia* maią, *ad pristinum usum et vigorem* przyprowadzić *sacrosancte* obiecuiemy, *et thelonea ad meliorem ordinem et methodum in commodum Reipublicae reducemus.* A lubo Xięstwo Zatorskie y Oświecimskie, tak przy inkorporacyi do Korony, iako y przez konstytucyą *anni 1581* od płacenia cła y myta, od drzewa y ryb, ktore wodą pod Krakow y daley z dobr swoich
9 dziedzicznych spuszcza, iest dostatecznie libertowane: iednak przez extorsyą tegoż cła y myta na Wielkorządy Krakowskie toż Xięstwo wielkie ponosi *praejudicium.* Więc approbuiąc dawne prawo temuż Xięstwu służące, deklaruiemy: iż takowey exakcyi inquantumby *contra leges expressas* była cła y myta, tak od przedawaiących, iako y od kupuiących brać nie każemy, y aby to Xięstwo od pomienionego drzewa y ryb, ktore pod Krakow y daley wodą z dobr swoich dziedzicznych spuszcza, *praevia nihilominus comprobatione iuratoria*, iako z swego lasu drzewo, a z stawu ryby przez Delegatow swoich wiecznemi czasy nie płaciło, *praesentibus spondemus.*

Urząd Podskarbstwa Koronnego, Nadwornego, podług dawnego statutu Krola Alexandra y konstytucyi *a.* 1607 y w poślednieyszych prawach Urzędowi temu należących utwierdzamy do prowentow y intrat stołowych ekonomicznych Krolewskich, także y dochodow iego zwyczaynych *sine ulla praepeditione* osob duchownych *inviolabiliter* zachowamy.

Propositiones przez Ablegata naszego Rzeczypospolitey, y Stanom iey proponowane *in praesentibus pactis conventis* wyrażone, że *sacrosancte* dotrzymamy *verbo Regio spondemus, et Sacramento juramenti confirmabimus*, y cokolwiek *ex re et commodo Reipbl. proficuum* będzie, *juxta omnia pacta* Antecessorow naszych Krolow Polskich, nie opuszczać okazyi obiecuiemy.

Propositionum vero earundem essentialium, Serenissimae Reipublicae, et Inclytis Statibus Regni, per Illustrem et Magnificum Ablegatum extraordinarium, cum sufficienti et omnimoda plenipotentia, a Serenissimo Principe Friderico Augusto Duce Saxoniae, Sacri Romani Imperij Archimareschallo et Electore etc. Nomine Serenissimi Principalis et Domini sui oblatarum et depromptarum tenor sequitur ejusmodi.

A co naywiększa, że sam Bog Naywyższy z skrytego wiecznych wyrokow swoich przeyźrzenia, Nayiaśnieyszego Elektora Saskiego tey destynuiąc Koronie, ieszcze przed dwiema laty za natchnieniem Ducha S. y z umysłu przedsiewziętey do Rzymu drogi, do prawdziwey wiary Katolickiey przyprowądził, y *ad incrementum* Kościoła Bożego *in Urbe Orbis Domina imbuit Sacra doctrina*: dzieło to iedyney Wszechmocności Boskiey, oczywisty cud tego, *qui solus mirabilia facit*, y niepłonne *augurium;* bo sam Pan Bog *hac suprema vocatione* torował drogę do Korony, y wcześnie *habilitavit* do tego prawa, *Rex Catholicus esto*: aby ginącey oyczyźnie *coelitus* daney wspierał waleczną ręką *ruentis Orbis machinam*, y pamiętnemi w nierychłych czasiech zwycięstwy, Othomańską poniżył hardość, na wszystkich nieprzyiacioł tey Korony *vibrando* pogrom woienny: *civibus* zaś *beneficos radios* łask, faworow y szczodrobliwości swoiey obficie *diffundendo.*

Obawiać się nie potrzeba aby Nayiaśnieyszey 30
Rzeczyp. miał *graviter incumbere* z Nayiaśnieyszym Potomstwem swoim, albo mu *ex beneficijs* Rzeczyp. *vel minimam derivare guttam;* bo iednego tylko maiąc syna, nie tylko mu *Electorales Ditiones cum praerogativa Electorali et insignibus Imperij;* ale y *Lusatiam ad se devolutam* z Przodkow swoich, y wszystkich innych Prowincyi swego czasu ustąpić może, *et abunde* go *providere.* To iuż sam tylko łaskawy wzgląd tak na dobro Rzeczyp., iako na potoczne *civium* interesa obroci, aby oyczyzna miała obronę, zaszczyt wiara S. Stan rycerski ukontentowanie, całey Rzeczyp. ekonomia rząd dobry, osobliwie prawa, y swobody oyczystey wolności cnego rycerstwa, do ktorych *congenito fertur amore*, nienaruszoną *gaudeant* całością, tudzież *pacta conventa in viridi* zawsze były, *et inviolabili observantia ad famam, et utilitatem publicam dirigente Principe.*

Wakanse *generaliter* wszystkie nie pod szacunkiem pieniędzy, ale *pretio virtutis et meritorum* będą rozdawane, aniby się *haec labes in delicato pectore* Nayiaśnieyszego Elektora zmieścić mogła, ktorego *generositas* takie *detestatur* wziątki y obwencye: *nec sua privatis crescunt aeraria damnis.* Precz od tego Pana oddalone *indecora*

lucra, gdzie hoyna *munificentia* każdemu wiernie służącemu nie skąpo udziela łask, ani zawiedziona *emeritorum* utyskuie życzliwość, gdzie każdego *merita* zna po imieniu, y nieodwdzięczonemi *praemiatur* dobrodzieystwy.

Uważaiąc zaś tak zawikłane w trudnych Rzeczyp. czasiech momenta, gdy zwalone *magno cumulo* na oyczyznę borgowe ćwierci zasłużonego woyska, z miłą chęcią *in sublevationem tantorum onerum* ofiaruie Rzeczyp. 10 milionow *currentis monetae*, nie na papierze, ale zaraz w rzeczy samey *post actum Electionis* rzetelnie y istotnie z własney swoiey wyliczy szkatuły: y lubo drudzy pozornym kolorem magnifikuią *oblationes suas*, albo pod smakiem słodyczy rożnymi sposobami zdobią, *et adumbrant in publicum proposita emolumenta*, słusznąby iednak reflekcyą uczynić mogła Rzeczp., ieżeli *media* y substancye *offerentium tam effusis largitionibus* wystarczyć mogą: bo ieżeli zkąd inąd zebrane, wyszukane, *et iniquis conditionibus* na kredyt do czasu wzięte summy, toć niepochybnie *ex mutua obligatione* pryncypałom, albo kredytorom swoim będą musieli *velificari*, przez co Rzeczposp. *aere alieno obaerata, internis factionibus* coraz się mięszać będzie, *et in omnibus occurentijs* nie *ad rationes boni publici*; ale do postronnych interessow *non sine gravi involutione, et detrimento sui ad rehibendam gratificationem* pociągniona będzie.

Odebranie Kamieńca Podolskiego przy nieustraszonym męstwie y odwadze bierze na się Nayiaśnieyszy Elektor, iuż nie słowne obietnice, ale woysko swoie, y artyleryą własną *in expu-*
31 *gnationem* iego prezentuie, nawet zdrowie y życie swoie *saluti publicae devovet*, aby biorąc tyle prac, fatyg, y około Rzeczyp. pieczołowania, *cum impendio* zdrowia swego tak wielkiey spezy prawdziwą sobie w rycerskich wolnego narodu piersiach miłość ugruntował.

Niemniey Podole, Ukrainę, Wołochy, Multany, aby mogł *ad Serenissimam Rempbl. aggregare*; czy to *jure belli*, czy za nastąpieniem pokoiu, *inter primas curas*, mieć będzie; żeby nie tylko pomyślne złotego pokoiu wystawił czasy, ale y Państwa Nayiaśnieyszey Rzeczyp, *in antiqua amplitudine Sarmatici Imperij* rozprzestrzenił, *et quaevis avulsa* przywrocił *ad Rempbl.*, w czym *unicum studium suum exercebit.*

Więc żeby na potym, *ad omnes subitos* nowych woien *casus, quam securissime* obwarowana była Rzeczp., deklaruie Nayiaśnieyszy Elektor *quovis ingruente periculo*, 6000 woyska swego, *exposcentibus Statibus et Ordinibus Regni, subministrare* y własnym kosztem *alere*: albo też gotowymi pieniędzmi na zaciągnienie rowney liczby woyska *necessitati publicae subvenire.* Czego wszystkiego *ordini Statuum* zostawuie *liberam dispositionem.*

Ieżeliby też *per commutationem* ktoregokolwiek Xięstwa swego mogł *cum vicinis transigere* o ktorąkolwiek *in contiguitate et propinquo* tey Rzeczyposp. Prowincyą, y onę *ad terminos Re-*
gni przy należytym *ex iustitia* od Nayiaśnieyszey Rzeczyp. respekcie przyłączyć, tedy wszelakim do tego sposobem *concurret*, y usiłowaniem; prawdziwą ku oyczyźnie tey, obowiązanego serca pokazuiąc inklinacyą.

Restaurationem monetae, ktora iak w tych kraiach iest zła y zepsowana, tak w Państwach Nayiaśnieyszego Elektora bardzo dobra, y wyborna; sama wspaniałość geniusza Pana tego naprawi y *commercia ad florentissimum* przyprowadzi *statum*: maiąc do tego tak wielkie *commoditates* z Lipska, *et alijs ditionibus*, y cokolwiek obligowana Stanom Rzeczyposp. będzie mogła świadczyć propensya, pewnie na aktualney nie znidzie applikacyi.

Szkołę rycerską na ćwiczenie młodych ludzi *in mathematica militari* w fortyfikacyach, *et omnibus exercitijs bellicis*, kosztem swoim wystawi; aby młodź szlachecka *prognatam indolem ad fortia facta*, iako naylepiey sposobiła.

Fortece wszystkie iak w naylepszym porządku *conservabit et quidquid ad veteris et praesentis militiae normam ingeniosus excogitavit amor*, chętnie y ochotnie Nayiaśnieyszey Rzeczyp. *litabit et omnia promissa firmiter* dotrzyma. W czym *fidem suam* przez tegoż Pana Ablegata swego *sollennissime invadiat et omnimodam securitatem praestare intendit.*

A tak gdy Nayiaśnieysza Rzeczposp., doskonałego w szczęściu y dobroci Pana, niezwyciężonego w męstwie y odwadze, *nullis colligationibus ad aemulas in Europa domos obligatum*, albo iakieykolwiek dependencyi *obnoxium*, przez wolne głosy na tron swoy podniesie; pobłogosławi 32
samo Niebo tak szczęśliwey Elekcyi, iako Pan Bog pokazał *virtutem potentis dexterae suae*, wokowawszy Nayiaśnieyszego Elektora *in sinum et gremium* powszechney Matki Kościoła Bożego, tak y daley *manutenebit*, doda siły, *ad ampliora* teyże S. religii, *et gloriosi regiminis incrementa*, zwłaszcza kiedy Nayiaśnieyszy Elektor *non cupidine dominandi* ktora *cunctis affectibus flagrantior* bywa, ale *solo Orthodoxae fidei zelo et pretiosissimo, libertatis amore* na tę się konkurrencyą odważył, iedyną w samym Bogu pokładaiąc ufność, że zagrzeie serca *liberrimae gentis*, nakłoni *suffragia eligentium*, zniewoli *affectus magnorum civium*, y do pożądanego, *vota et desideria Serenissimi Electoris* przywiedzie końca. *Ille qui donat diadema fronti, quem genu nixae tremuere gentes.*

Eximendo wszelkie *scrupulos in puncto religionis Catholicae*, ktorą prawdziwie przyiął Xiąże Imć Saski, ieżeliby kto powątpiewał *pro pleniori informatione recurrat* do Imci X. Nuncyusza Papieskiego, y do Imci X. Biskupa Passawskiego, Posła Cesarskiego, ktorzy *bona fide* toż samo *confirmabunt.*

A ieżeliby do sprowadzenia artyleryi naszey *in expugnationem* Kamieńca Podolskiego, z Państw naszych dziedzicznych przyszło: tedy *post expugnationem* tey fortecy, *utinam feliciter subsecuturam auxiliante numine* pomienioną artyleryą, albo

curae Wielmożnego Generała Artyleryi Koronney *committemus*, albo nazad do Państwa naszego powrociemy.

Milliony na samę zapłatę woyskom oboyga narodow, *in tam ardua necessitate Reip.* przez Nas deklarowane na żadną inną potrzebę obracać się nie maią, y ktorzy niemi do zapłaty y dystrybuty woyskom na zapłatę naznaczeni, y deputowani woyska dzielić będą na Seymie da Bog przyszłym *Coronationis coram Ordinibus* Rzeczypospolitey *rationem distributorum reddere tenebuntur*

Ponieważ tey Rzeczyp. sol suchedniowa stanowi szlacheckiemu na dobra ich ziemskie dziedziczne z żupp Bocheńskich y Wielickich także z ekonomii naszey Samborskiey wydawana bywała, tedy obowięzuiemy się na dobra ziemskie takową sol według dawnych regestrow Woiewodztwom y Ziemiom wszystkim wydawać suchedniową według praw dawnych y zwyczaiow, po ktorą sobie Woiewodztwa bliższe posyłać będą: odległeyszym zaś Woiewodztwom na mieysca naznaczone sol sprowadzać kosztem naszym będziemy. za taxą prawem opisaną, czego Podskarbiowie Wielcy Koronni aby wydawana była, przestrzegać powinni będą. A administratorowie żupni, pod utraceniem kontraktu swego *sub poenis in legibus descriptis* wydawać *tenebuntur ad instantiam* Woiewodztw y Powiatow; a ieśliby administratorowie. albo iakimkolwiek sposobem nazwani dzierżawcy z żupp nie wydawali takowey soli. wolno będzie każdemu Wodztwu
33 y Powiatowi do Trybunału Piotrkowskiego lub Lubelskiego. przez instygatora swego pozwać *inter causas fisci ex speciali regestro. et poenas urgere* na tych. iako są opisane w konstytucyach *a* 1654 y inszych dawnych. A Ziemia Czerska. Łomżeńska, y Nurska, przy prawach dawnych *a* 1607 y zwyczaiach zostawać ma, *sine diminutione tamen proventuum mensae Regiae.*

Przywodząc do exekucyi prawa wszystkie y konstytucye *in commodum* Wdztwa Ruskiego o soli szlacheckiey napisane. *in toto* konserwować będziemy; y wolną ewektę do Brześcia W. X. Lit w Podlasze y na Wołyń *sine praepeditione* do spieniężenia. *non praetendendo* sobie pierwszey przedaży soli naszey pozwalamy. *et manutenebimus. sine quavis tamen derogatione proventuum mensae Regiae.* Wdztwu też Sandomirskiemu ponieważ bałwany nie są wydane. nie zatrzymane. tedy według dawnych praw, y zwyczaiow, że będą wydane z remanentow *per antecedaneos contrahentes immediatos* obiecuiemy *citra quodvis detrimentum proventuum Regalium: in futurum* zaś według tychże praw wydawać rozkażemy. Woiewodztwo także Brzeskie W. X. Lit. z innemi Wdztwy Litewskiemi lub Koronnemi *coaequabimus salvis nostris iuribus Regalibus.*

Fodinas y szyby wszelakie. tak solne. iako y kruszczowe siarczyste. y wszelakie inne wolno będzie każdemu na swoim ziemskim gruncie brać według praw tey Rzpltey. W czym nikomu przeszkadzać nie będziemy, ani przez się. ani *per subordinatas personas*, szyba też w Swierci wsi dziedziczney nazwaney Kunegunda Ur. Lubomirskich na dobrach ich dziedzicznych przy nich y potomkach ich, y *liber usus* ze wszystkiemi dolnemi iego komorami w ograniczeniu gruntow tychże Ur. dziedzicznych, y dywendycyi bez prepedycyi wszelkiey Ur: administratorow żupp naszych zostawać będzie *perpetuis temporibus*, w czym ani My, ani po Nas następuiący Krolowie Polscy przeszkadzać będą.

Kommissyą w żupach Krakowskich. Bocheńskich, y Wielickich *tempore Interregni more usitato* imieniem Rzpltey *praevia calculatione, et liquidatione* odprawioną, *in suo robore* trzymać będziemy: a Ur. *Tenutarijs* w pretensyach ich słusznych, *satisfactionem* skarbowi naszemu *circa expirationem contractus* uczynić zleciemy. Ktorey iednak kommissyi, wprzod Wielm: y Urodz. Kommissarze powinni będą uczynić relacyą Rzeczypospolitey cały na przyszłym da Bog Seymie *Coronationis.*

Zabiegaiąc ostatniemu upadkowi ekonomii Olkuskiey, ktora *per abusum* rożnych ludzi *contra statuta expressa* do wielkiey przyszła ruiny, obiecuiemy *Sacrosancte* pomienione statuta *ad executionem* przyprowadzić, *nullo personarum habito respectu.*

Kommissyą Graniczną Xięstwa Mazowieckiego *cum Ducali Prussia*, więcey niż 20 konstytucyi Seymowych warowaną, a do tych czas przewleczoną z wielką krzywdą obywatelow tamecznych wszystkich, osobliwie Ur. Szczukow, 34
ktorych *avulsa* Seymowe dekreta y rewizye *ad eandem generalem commissionem* odesłały do iako nayprędszego skutku przywieść *opera nostra Regia* deklaruiemy, *et authoritatem nostram eo nomine interponemus*, *privilegia* y prawa dawne wszystkim Woiewodztwom oboyga narodow *et annexis ac incorporatis Provincijs* służące, także prawo o trzecim Seymie, w W. X. Lit. na Seymie *anni millesimi, sexcentesimi, septuagesimi tertij* uchwalone, *totaliter* stwierdzamy, y rezydencyą naszę według praw dawnych *in visceribus Regni vel M. D. Lithuaniae appromittimus.*

Coaequationem iurium W. X. Lit. *et annexarum Provinciarum* za powszechną zgodą Stanow Rzeczyposp. postanowioną, tudzież *circumscriptionem Ministeriorum*, bulaw, lasek, pieczęci, kluczow W. X L. przy tym repartycyą y lokacyą woyska, *ad praesens et pro hac vice*, dla prędszego *ad hunc usum* innych obmyślenia, dobr w Grodzińskiey, Ołyckiey. y Pińskiey ekonomiach, w leśnictwie Sokolskim, y Kamienney Starostwach, y dzierżawach Wdztwa Brzeskiego, *salva indemnitate* ubogich ludzi, y prowentow *mensae Regiae. ac tenutariorum*, *nec derogando in posterum* prawom wyraźnym *de immunitate* dobr naszych stołowych. żadnym lokacyom y ciężarom żołnierza niepodległych przyimuiemy, y konserwować deklaruiemy. także ordynacyą Trybunału W X. Lit. *cum omnibus* w niey *expressis contentis* (iako *circa pacta conventa insertum* będzie) *manutenebimus:* y nikomu tego wzruszać nie po-

zwolemy ale y owszem *in executione* zachować mamy.

Seym *exorbitantiarum*, lubo za Antecessorow naszych, nieraz był na rożnych Seymach namowiony, ale że dotąd dla przeszkod zachodzących *prementibus belli motibus* nie przyszło do niego, tedy *pro subsidio* praw, swobod, y wolności, tudzież *pro medela exorbitantiarum*, *Status* tey Rzpltey Seym trzeci ordynaryiny *in casu summae et urgentis necessitatis* Koronny, za zgodą wszech Stanow Rzpltey, złożyć obiecuiemy. Na ktory szlachta *propter tuenda iura sua et immunitates, sub poenis de expeditione bellica sancitis*, stawić się *viritim* powinni: *Sacrosancte* przytym przyrzekamy, iż wszystkie *iura, et privilegia exulibus* z Woiewodztw *exulantium* od Nayiaśnieyszych Krolow Polskich Antecessorow naszych dane, *tam in toto*, *quam in parte* cale, y nienaruszenie zachować y utwierdzić obiecuiemy.

Iura Majestatis Reipublicae, et Supremi Dominij portoriorum, et Maris Baltici in integrum restituemus, y wszystkie *Regalia* nienaruszenie dotrzymywać obiecuiemy, ktorym ieżeliby przez przywileie *indebite*, bez wiadomości, y konsensu Rzeczyposp. otrzymane, w czymkolwiek *derogatum* było, to wagi mieć żadney nie ma, ani Nas obligować może, y konfirmacyi na takowe przywileia wydawać nie każemy, a wydane, *pro nullis censebimus.*

35 *Iura Patronatus nostri* na Biskupstwa, Opactwa, Probostwa, *Collationis nostrae Regiae*, y wszelkie duchowne *beneficia inviolabiliter manutenebimus*, y prawo o nich *in integrum* iako *de cortesanis ad executionem effective* przywiedziemy, y przeciwko tym, ktorzy bez nominacyi Krolewskiey, iakimkolwiek sposobem na pomienione beneficya ważą się, albo ważyć będą *intrudere oppositionem* przykładem Antecessorow naszych Krolow Polskich, czynić będziemy.

A że kontrowersya *de iure Patronatus Regio Abbatiarum* nie dawno w Rzymie zaczęta tamuie *executionem nominationum Regiarum*, *spondemus hoc ius manutenere, et procurare*, aby *nominati juxta iura sua* na Opactwa od Nayiaśn. Antecessora naszego przyszli *ad possessionem* onych onych oprocz Opactwa Oliwskiego, ktore *personae capaci nobilitari, uti ad malam informationem protunc* uproszone konferować będziemy. A Opaci według praw dawnych Legacye kosztem swoim, a nie Rzpltey do postronnych Państw *excepta sola Legatione* do Rzymu (dokąd osoby świeckie tylko posłane bydź maią) odprawować powinni.

Indemnitatem dobr ziemskich Wdztwa Bracławskiego *manutenebimus*, y o aktualney ewakuacyi Kozakow z tamtych kraiow, y o fortyfikacyi miasta naszego Winnicy, y uwolnienia od Kozakow, *cum Statibus Regni* iako nayprędzey *conferemus.*

Ażeby zaś *militia* Kozacka porządkiem dobrym szła, według zwyczaiu dawnego Kommissarzow dwoch, *ex indigenis*, *et terrigenis* Wdztw Kiiowskiego, y Bracławskiego ordynować będziemy, ktorzy to Kommissarze według zwyczaiu *Officij sui justitiam injuriatis* bez żadney odwłoki, administrować powinni, a oraz iakoby skuteczne uspokoienie Ukrainy doszło: starać się będziemy, y woysko Zaporoskie *in obsequio Reipublicae conservabimus.*

Ponieważ most pod Warszawą byłby bardzo wygodny Stanom Rzpltey, tedy *accedente consensu Ordinum* na pamięci go mieć będziemy.

O Tatarach w W. X. Lit. osiadłości maiących, y służbie od nich woienney według praw pod kommendą szlachcica osiadłego należytey, *justam ex aequo rationem observabimus*, y przestrzegać tego będziemy, aby w tym cała Rzplta iako osobliwie W. X. Lit. żadnego *praejudicium* nie miała: *salvis nihilominus illorum privilegijs.*

Miasta stołecznego Krakowa prawa, przywileie, wszystkie *praerogativas, et immunitates quasvis antiquas, et recentes* stwierdzamy, y o sposobie poratowania iego iako znacznie upadaiącego, na przyszłey Koronacyi naszey znioszy się z Stanami Rzeczypospolitey pomyślemy.

A lubo fortece wszystkie, tak Koronne iako y W. X. L. restaurować, y ile bydź z Nas może opatrywać obiecuiemy osobliwie iednak mia- 36
sto Lwow, iako ostatnią zasłonę, y *antemurale* kraiow, *et totius Christianitatis*, iako naylepiey y nayprędzey opatrzyć, y ufortyfikować *curabimus.* A że to miasto nigdy w sobie *dissidentes* nie miało y do tych czas nie ma, przy dawnych prawach y przywileiach one konserwować będziemy; y aby Kommendant nigdy tam nie bywał *dissidens* ale *Romano-Catholicus* deklaruiemy y żydom *ultra privilegia antiqua* wynosić się z ulic swoich, y cisnąć do miasta na mieszkanie nie pozwolemy.

To też osobliwie Rzpltey *spondemus*, że żydow do żadnych funkcyi tak na cłach, mytach, komorach, przykomorkach, administracyach, y arendach wszelkich dobr naszych y ekonomii *quocunque titulo* zażywać nie będziemy, ani dopuściemy. A tę naszę *sponsionem pro perpetuo effato et irrevocabili* mieć chcemy, deklaruiąc, że, inquantumby ktorykolwiek z żydow do wzwyż pomienionych funkcyi interessuiący się, *sine praetextu factoratus, sive alio quovis colore* od kogokolwiek był *deprehensus*, *ipso facto pro infami censetur*, y luboby był od kogokolwiek skonfundowany, y pobity, nie powinni My mu, ani prawa inszym żydom służące, ani protekcya nasza, *cujuscunque alterius suffragari.*

Prawa także y przywileie miast wszystkich y miasteczek, tak Koronnych, iako y W. X. Lit. *et annexarum Provinciarum* do tychże Państw, ktore na Seymie *Coronationis* Nam podane będą, approbować y konfirmować będziemy

Iż dla nawałności spraw na ten czas Rzpltey do namowy wszystkich exorbitancyi Stanom Koronnym y W X. Lit. *cum annexis eo Provincijs* przyść nie mogło; na teraźnieyszey elekcyi, *de modo iustitiae distributivae*, o porządku podczas *Interregnum*, *de correctura iurium*, *compositione inter Status*, *de commercijs Gedanensibus*, warowały to u Nas Stany Koronne y W X. Lit. *cum*

Provincijs annexis żeby cokolwiek za Antecessorow naszych Krolow Polskich *ex orbita* wypadło przeciwko prawu pospolitemu, wszystko to w klubę swą wprawić y do exekucyi swoiey przywieść, tak iakoby się w niczym prawu pospolitemu nie derogowało, nie dopuszczaiąc praw inaczey interpretować tylko iako ktore w sobie brzmią; ani na *exempla* przeciwne respektuiąc, także exorbitancye *dissidentium in religione Christiana*, y restytucye składow w mieście Gnieźnie y Toruniu *et alijs civitatibus in Regno ac M. D. Lit. ac Provincijs eo annexis* ponieważ na Seymie *Electionis* teraźnieyszym traktowane bydź nie mogły, uspokoić na Seymie *Coronationis* obiecuiemy

A iż się wszystkie insze iako się wyżey namieniło exorbitancye, y *gravamina* na Seymie *Electionis* skończyć ani opisać nie mogły, tedy kontynuowanie ich; do przyszłego da Bog Seymu *exorbitantiarum* tudzież y *justa desideria* większych miast Pruskich *per recessum* odkładamy, ktore przed inszemi materyami odprawować się maią.

37 A na ostatek wszystkie prawa, swobody, wolności wszelkich osob przywileia, statuta Koronne, y Wiel. X. Lit. *et annexarum Provinciarum* wszystkim Stanom duchownym, *Romani et ritus Graeci Unitorum*, y świeckim *incorporatis eoque annexis Provincijs, Academiae Cracoviensis, Zamoscensis*, iako y miastom wszystkim należące y *juste et legitime* nadane. Wszem wobec y każdemu zosobna, y artykuły wszystkie na Koronacyach Krolow Ichmciow Henryka, Stefana, Zygmunta III, Władysława IV y Iana Kazimierza, Michała, Iana III Antecessora naszego postanowione, *et coaequationem jurium atque ordinationem* Trybunału, tudzież repartycyi y lokacyi woyska W. X. L. na Seymie Elekcyi teraźnieyszey zgodnie namowne, także y te, ktore na przyszłey da Bog Koronacyi, y na drugich Seymach, za spolną wszech Stanow zgodą umowione y postanowione będą trzymać, wcale chować, y one *in omnibus eorum punctis, et clausulis, conditionibus, nexibus et ligamentis adimplere*, także y *literas confirmationis jurium, et pactorum* dać, *exemplo Praedecessorum nostrorum* y przykładem Nayiaśnieyszego Krola Imci Antecessora naszego obiecuiemy.

A ieżelibyśmy (czego Boże uchoway) co przeciwko prawom, wolnościom, artykułom y kondycyom wszystkim wykroczyli, albo czego nie wypełnili, tedy obywatele Koronni oboyga narodow, od posłuszeństwa, y wiary Nam powinney wolnymi czyniemy, wedle konstytucyi *anni millesimi sexcentesimi noni.*

Stanisław Dąbski, Biskup Kuiawski, mpp. Ian Kryszpin Kierszenszteyn, Biskup Żmudzki. Stanisław Iabłonowski, Kasztelan Krakowski; Hetman W. Koronny. Woyciech Konstanty z Goraia Breza, Woiewoda Poznański, Starosta Nowodworski. Iozef Bogusław Słuszka, Kasztelan Wileński, Hetman Polny W. X. L. Zygmunt Dąbski, Woiewoda Brzeski Kuiawski, Starosta Inowrocław. Ian Iablonowski, Woiewoda Wołyński. Ian Gniński Woiewoda Pomorski Franciszek Gałecki, Kasztelan Poznański; S. B. salva indemnitate skarbu I. K. M. Przecław Stefan Szembek, Kasztelan Woynicki. Melchior Gurowski, Kasztelan Gnieźnieński Starosta Kościański. mp. Eustachi Grotthus, Kasztelan Żmuydzki. Franciszek Grzybowski, Kasztelan Inowłocławski; Deputat z Senatu ad pacta conventa, salvis juribus Ducatus Masoviae et salva indemnitate Urzędu Podskarbstwa Nadwornego Koronnego. mpp. Ian Sierakowski, Kasztelan Bełski, Tyszowiecki Starosta. Michał Kazimierz Kociel, Kasztelan Witebski; salvis juribus coaequationis, 38
repartitionis, et locationis, et ordinationis cum contentis omnibus. Stanisław Morsztyn, Kasztelan Czerski; salvis juribus et consvetudinibus Reipublicae. Ian Przebendowski, Kasztelan Chełmiński; salva indemnitate thesauri proventuum mensae Regiae. Iakub z Błeszna Błeszyński, Kasztelan Miedzyrzecki, Deputat ad pacta conventa. mpp. Ian Proski, Kasztelan Czerniechowski. Ian z Brzezin Lanckoroński, Kasztelan Radomski. mpp. Krzysztof Skarbek, Kasztelan Halicki; Deputat z Senatu ad pacta conventa, salvis juribus Romanae Catholicae Ecclesiae, et juribus Ducatus Masoviae. Mikołay Ian Krasieński, Kasztelan Małogoski. mpp. Andrzey Prusinowski, Kasztelan Polaniecki. Ian z Chomęcic Morawski, Kasztelan Przemęcki; ad pacta conventa Deputatus, salvis immunitatibus Sanctae Romanae Ecclesiae, et juribus totius liberae Reipublicae. mpp. Woyciech Krąkowski, Kasztelan Krzywiński, Starosta Oborski; ad pacta conventa Deputatus. Iozef Stanisław Potocki, Kasztelan Kamieński. Maciey z Buzenina Pstrokoński, Kasztelan Spicimirski; Deputat ad pacta conventa. mpp. Ludwik Konstanty na Oborach Oborski, Kasztelan Liwski. Michał z Wielkiego Rylska Rylski, Kasztelan Gostyński; Deputat naznaczony ad pacta conventa. Marcyan Scibor z Chełma Chełmski, Obozny Wielki Koronny, Pułkownik Rzpltey, Deputat Woiewodztwa Krakowskiego. Athanazy Miączyński, Podskarbi Nadworny Koronny, Deputat Wodztwa Czerniechowskiego; Pułkownik I. K. M. cum protestatione contra certa puncta indemnitati thesauri et bonorum mensae Regiae praejudiciosa. mpp. Alexander Ian Iabłonowski, Chorąży Koronny; Deputat ad pacta conventa, Woiewodztwa Bełskiego, Ziemie Buskiey, salvis juribus Romanae Ecclesiae per omnia necnon contra protestationes dissidentium. M. Kryszpin Kierszenszteyn, Podczaszy Wiel. X. Lit. Deputat Mińskiego Woiewodztwa, ad pacta conventa. Krzysztof Komorowski, Kuchmistrz W. X. L. Starosta Powiatu Wołkowiskiego; Deputat ad pacta conventa, salva per omnia in integro coaequatione jurium, repartitione, locatione woyska W. X. Lit. ordinatione Trybunału W X. Lit. Ludwik Pociey, Podkomorzy, Deputat ad pacta conventa Wodztwa Brzeskiego. Starosta Powierzchniański; salva in toto coaequatione, locatione, et repartitione. Wacław Lasocki, Podkomorzy Zakroczymski; Deputat ad pacta conventa. Szczęsny na Krasney Woli Krasiński, 39
Podkomorzy, Poseł, y Deputat ad pacta conventa z Ziemie Ciechanowskiey. Ian Ciecziszewski, Podkomorzy Liwski, Regowski Starosta; Deputat ad pacta conventa. Ian Kazimierz na Brzeźnie Brzeziński, Podkomorzy, Marszałek Sądow Kapturowych, y Pułkownik Ziemie Nurskiey; Deputat ad pacta conventa. mpp. Ludwik Antoni na Lasocinie Lasocki, Starosta Ziemie Zakroczymskiey, Deputat ad pacta conventa, Pułkownik I. K. M. Ian Szembek, Starosta Biecki. Iozef Piegłowski, Starosta Uyski. mpp. Stanisław Michał Ian Bąkowski, Podkomorzy y Poseł Wdztwa Chełmińskiego; cum protestatione contra puncta immunitatem bonorum mensae Regiae aggravantia. Adam Tarło, Starosta Stężycki; Deputat ad pacta conventa z Woiewodztwa Sendomirskiego. Stanisław na Kozanach Rukiewicz, Instygator W X. L. Woyski Grodzieński; Deputat ad pacta conventa. Michał Kazimierz Pac, Starosta Wasilkowski; Deputat ad pacta conventa Powiatu Orszańskiego. Hippolit z Czechanowca Czechanowiecki, Starosta Opeski. Poseł Brasławski. mpp. Iozafat Zuba, Starosta Kościański; ad pacta conventa Deputat. Ianus Korybuth Xiąże Wiśniowiecki, Deputat ad pacta conventa. Felix Nikodym z Czechanowca Czechanowiecki, Starosta Stegwilski Poseł y Deputat ad pacta conventa Woiewodztwa

Połockiego; salvis per omnia juribus coaequationis. Michał na Chalcu Chalecki, Starosta Mozyrski; Deputat ad pacta conventa. Krzysztof z Bratoszyna Deszpod Zenowic, Marszałek Oszmiański; Deputat ad pacta conventa, z Powiatu Oszmiańskiego. Kazimierz Władysław z Bieganowa Biegański, Marszałek Brasławski; Deputat ad pacta conventa z Powiatu Brasławskiego. Teofil Olędzki, Marszałek Powiatu Wołkowiskiego; salva per omnia coaequatione jurium, repartitione, locatione et ordinatione Trybunału Wielkiego Xięstwa Litewsk. iako Deputat ad pacta conventa. mpp. Adam Rzewuski, Starosta Wyszeński; Deputat ad pacta conventa, Woiewodztwa Podolskiego. Ian Wyżycki, Chorąży Kiiowski, Porucznik Husarski, Iaśnie Wielmożnego Imci Pana Marszałka Wielkiego Koronnego; Poseł y Deputat ad pacta conventa tegoż Woiewodztwa cum sollenni protestatione przeciwko wyrażonemu in pactis conventis punktowi, aby Senatorowie y Starostowie Grodowi nie mieli regimentow, y chorągwi. Ierzy Dziedoszycki, Starosta 40
Zydaczewski; Deputat ad pacta conventa z Woiewodztwa Podolskiego cum solenni protestatione, przeciwko wyrażonemu punktowi respektem tego, żeby Senatorowie y Starostowie Sądowi nie mieli chorągwi, y regimentow, iako racyami nullatenus convictus. Ian Karol Orzechowski Rogala Biberszteyn, Chorąży Lubelski; Deputat ad pacta conventa salvis per omnia juribus dissidentium in religione Christiana, non obstantibus quibusvis protestationibus cum sollenni protestatione przeciwko punktowi, aby Starostowie Sądowi, regimentow nie mieli y chorągwi. Mikołay Kosakowski, Chorąży Żytomirski; Deputat Woiewodztwa Lubelskiego ad pacta conventa, salvis juribus per omnia dissidentium cum protestatione przeciwko punktowi, aby Starostowie Sądowi regimentow nie mieli mieć. Ian Krosnowski, Chorąży Podolski; Deputat ad pacta conventa z Woiewodztwa Podolskiego. Stanisław Dziedoszycki, Chorąży Trębowolski; Deputat Woiewodztwa Ruskiego, Ziemi Lwowskiey ad pacta conventa. Ian Ignacy Wasilewski, Starosta Narewski, Pułkownik I. K. M.; Deputat ad pacta conventa. Paweł na Sienicy Sienicki, Chorąży Ziemie Czerskiey; Deputat ad pacta conventa, salvis juribus Ducatus Masoviae. Kazimierz Woyciech z Mokronow Mokronowski, Chorąży y Rotmistrz; Deputat ad pacta conventa, Ziemie Warszawskiey. Michał z Kozielska Puzyna, Starosta Werbkowski; Rotmistrz Powiatu Wąsowskiego; Poseł y Deputat ad pacta conventa Ziemie Wiskiey. Woyciech Oborski, Chorąży Ziemie Liwskiey. Ian Stanisław na Zalesiu Zaleski, Chorąży Ziemie Nurskiey, Starosta Suraski; Deputat ad pacta conventa. Michał Łodziński, Chorąży Zakroczymski; swoim y brata swego Mikołaia Łodzińskiego imieniem. Mikołay Stefan de Krulcow Radecz Radecki, Chorąży Horodelski Pułkownik I. K. M.; Deputat ad pacta conventa, salva per omnia fide Romana Catholica contra protestationes dissidentium. Marcyan Dominik Wołłowic, Chorąży Woiewodztwa Mścisławskiego; Deputat ad pacta conventa, salva per omnia in integro coaequatione jurium W. X. Litew. repartitione, locatione woyska, et ordinatione Trybunału W. X. Lit. Krzysztof na Bakształch Zawisza, Starosta Miński, Pisarz W. X. L.; Deputat ad pacta conventa. Franciszek Iastrzębski, Sędzia y Pisarz Kapturowy; Poseł y Deputat z Ziemie Halickiey. mpp. Theodor Łukomski, Sędzia; Deputat ad pacta conventa Woiewodztwa Witebskiego. Salva per omnia coaequatione, et ordinatione Wielk. Xięstwa Litew. 41
Iozef Kazimierz Hutko, Podsędek y Deputat Woiewodztwa Witebskiego; salva in integro coaequatione, repartitione, locatione, et ordinatione Trybunału W. X. Lit. ad pacta conventa. Gaspar Iałbrzyk in Koziki Kozikowski, Subjudex Terrae Łomzensis ad pacta conventa Deputatus. Prokop Lipski, Stolnik Wschowski, Pisarz Grodzki Poznański; Deputat ad pacta conventa Woiewodztwa Poznańskiego. Stanisław Makowiecki, Stolnik Latyczewski, Podstarości y Sędzia Grodzki Kamieniecki, Deputat z Woiewodztwa Podolskiego ad pacta conventa. Stanisław Iozef z Obor Czosnowski, Stolnik y Rotmistrz Ziemie Warszawskiey; Deputat ad. pacta conventa. Hieronym Aloizy Zaba, Stolnik Mścisławski Deputat ad pacta conventa, Ian Władysław Kunat na Wyrozębach Wyrozębski, Stolnik Mielnicki; ad pacta conventa conscribenda Deputat. Bogusław Ian Ipoborski Lenkiewicz, Stolnik, y Deputat ad pacta conventa Powiatu Mozyrskiego. Michał Szczuka Ciwon, Pisarz Ziemski Woiewodztwa Trockiego, Deputat ad pacta conventa. Ian Stanisław Bokiey, Podsędek, y Deputat ad pacta conventa Woiewodztwa Trockiego. Hieronym Bronikowski, Podstoli Poznański; Deputat ad pacta conventa przy wolności y prawach. Adam Drohoiowski, Stolnik Ziemie Bielskiey, Deputat ad pacta conventa salvo jure Vice-Thesaurariatus Regni personis saecularibus tam statutis antiquis, quam et constitutionibus recentioribus firmato. Karol Rey, Podstoli Ziemi Chełmskiey, Poseł y Deputat z teyże Ziemi Chełmskiey; ad pacta conventa. Stanisław z Obor Czosnowski, Łowczy Warszawski; Rothmistrz, y Poseł Ziemie Nurskiey Powiatu Kamienieckiego, Deputat ad pacta conventa, salvis juribus Ducatus Masoviae et religionis Orthodoxae, Stanisław z Przeradowa Przeradowski Podstoli y Pisarz Grodzki Woiewodztwa Nowogrodkiego Deputat ad pacta conventa. Stanisław Opacki, Podczaszy Zytomirski, Poseł, y Deputat ad pacta conventa Ziemie Wiskiey. Franciszek Aloizy Łoski, Podczaszy, Poseł, y Deputat ad pacta conventa Ziemie Zakroczymskiey Sędzia y Podstarości Grodzki Warszawski. Zygmunt Strzałkowski, Stolnik Zakroczymski; Deputat. Iozef Gabryel Ciecziszewski, Podczaszy Poseł, y Deputat ad pacta conventa Ziemie Liwskiey; m. pp. Vilhelmus Fridericus Bucholc, Stolnik Inflantski; Poseł Powiatu Upiskiego, y Deputat ad pacta conventa, salvis juribus et immunitatibus Xięstwa Inflantskiego, et dissidentium in religione także cum acceptatione conequationis recenter postanowioney in omnibus punctis, et clausulis. Ian Kazimierz z Bieganowa Biegański, Stol- 42
nik Brasławski Deputat ad pacta conventa. Stanisław Dunin Karwicki, Cześnik y Deputat ad pacta conventa Woiewodztwa Sandomirskiego; salva pace dissidentium, et iuribus eorum non obstantibus quibusvis protestationibus. Stanisław Przerębski, Cześnik Sieradzki; Poseł y Deputat ad pacta conventa. Mikołay Gidziński, Cześnik Ziemie Sanockiey, cum soleńni protestatione przeciwko temu punktowi, aby Senatorowie, y Starostowie Sądowi chorągwi nie mieli, Deputat Woiewodztwa Ruskiego, Ziemie Lwowskiey. Alexander Kazimierz Wołłowicz, Cześnik Grodziński, Deputat ad pacta conventa. Piotr Władysław z Boglewicz Boglewski, Cześnik Ziemie Czerskiey, Deputat ad pacta conventa salvis juribus per omnia Ducatus Masoviae. Franciszek z Obor Czosnowski, Cześnik y Deputat ad pacta conventa Ziemie Warszawskiey. Kazimierz Lasocki, Podstoli Ziemie Wiskiey, Deputat y Poseł. Casimirus Bielski, Pincerna Terrae Varsaviensis Castrensis et Iudiciorum Capturalium Lublinensium Notarius Nuntius Terrae Łomzensis, Deputatus ad pacta conventa salvis praerogativis, et immunitatibus Serenissimorum Principum, Regiorum modernorum, tum salvis praerogativis Supremorum Ministrorum, et Ducum Regni, ac Magni Ducatus Lit. cum protestatione contra puncta diminutionem mensae Regiae, et praejudicium proventibus Regijs praeseferen: m. pp. Mikołay z Krolewicz Krolewski, Podczaszy Brzeski, Poseł y Deputat Ziemie Nurskiey, Powiatu Kamienieckiego; ad pacta conventa. Zygmunt Benedykt z Chrząnowa Chrząnowski, Cześnik y Deputat ad pacta conventa z Woiewodzwa Brzeskiego; salva per omnia coaequatione iurium, locatione et repartitione W. X. Lit. także ordinatione Trybunału W. X. Lit. Ian Kazimierz Tomaszewicz, Cześnik Mozyrski, Deputat ad pacta conventa. Piotr Ernest z Kczewa Kczewski, Pisarz Ziemski Lemburski, Poseł y Deputat ad pacta conventa Wdztwa Pomorskiego cum solennissima protestatione respectu immutati puncti Leoburgen: et Bittovien: Districtuum et non ita connotati, uti ex mente publica, in favorem horum Districtuum conceptum erat, necnon alterius supressi puncti ratione eliberationis Aelbingae a praetensionibus Serenissimi Electoris Brandebur. Stefan Konstanty Falędzki, Sądowy Ziemski Tucholski, Deputat z Powiatu Tucholskiego, y Poseł. Kazimierz

Cissowski, Sądowy Ziemski Tucholski, Poseł, Deputat, z Powiatu Tucholskiego. Stanisław Młocki, Woyski Ziemie Zakroczymskiey; Deputat ad pacta conventa iuratus, salvis iuribus Ducatus Masoviae, cum dissidentibus. Franciszek Alexander Szembek, Burgrabia Krakowski, Marszałek Sądow Kapturowych Woiewodztwa Sandomirskiego. Ian z Gosławic Pasek, Komornik Ziemski Krakowski. Stanisław Krzywkowski, Strażnik Mścisławski; Poseł y Deputat ad pacta conventa. Theofil Bispink, Miecznik Starodubowski, Poseł y Deputat ad pacta conventa z Powiatu Starodubowskiego. Stanisław Bronikowski, Skarbnik Żytomirski; Deputat ad pacta conventa. Franciszek Hryniewicki, Skarbnik Ziemie Bielskiey; Deputat ad pacta conventa Woiewodztwa Poznańskiego. Woyciech Franciszek Załęski, Skarbnik Mielnicki; Poseł y Deputat ad pacta conventa Ziemie Zakroczymskiey. Valerianus Naramowski, Burgrabius Terrestris Posnaniensis, Deputatus ad pacta conventa Palatinatus Posnaniensis. Stefan Stanisław Grzybowski, Chorąży Husarski; Deputat ad pacta conventa. Woyciech Andrzey z Krasnego Krasiński, Poseł y Deputat ad pacta conventa Ziemie Ciechanowskiey. m. pp. Mateusz na Lipinach Płochocki, Deputat ad pacta conventa. Kazimierz Ptak, Pisarz Grodzki Starodubowski; Poseł y Deputat. m. pp. Andrzey Piotr Chrząstowski. m. pp. Krzysztof z Dobni Dobiński, Łowczy Gostyński. Ioannes Łukomski, Iudex Capturalis Posnaniensis; Nuncius et Deputatus ad pacta conventa. Ioannes a Skrzynno Dunin, Nuncius Palatinatus Posnaniensis, et Deputatus ad pacta conventa. Stanisław Morawski, Deputat ad pacta conventa z Woiewodztwa Poznańskiego; salvis immunitatibus Sanctae Romanae Ecclesiae, et iuribus totius Reipublicae. Albertus in Parcow Parcewski, Deputatus ad pacta conventa Palatinatus Posnaniensis. Alexander Radlicz Haza, Deputat ad pacta conventa z Woiewodztwa Poznańskiego; salvis iuribus, et libero exercitio dissidentium in religione. Franciszek z Bleszna Bleszyński, Deputat ad pacta conventa Woiewodztwa Poznańskiego. Dobrogost z Bytynia Kornatowski, iuribus et libertatibus, omnibus dissidentium in religione Christiana salvis, non obstantibus quibusvis protestationibus. Stanisław Koszutski, Deputat z Woiewodztwa Kaliskiego ad pacta conventa. Sebastyan Haza Radlicz, Deputat ad pacta conventa z Woiewodztwa Kaliskiego, salvis iuribus, et libero exercitio dissidentium in religione Christiana quibusvis non obstantibus protestationibus. Woyciech Stanisław na Szygach Szygowski, Poseł Ziemie Rożańskiey, y Deputat ad pacta conventa. Woyciech na Buzeninie Pstrokoński, Kasztelanic Brzeski Kuiawski, Poseł Woiewodztwa Sieradzkiego y Deputat ad pacta conventa. Ian Pstrokoński, Kasztelanic Brzeski Kuiawski; Deputat ad pacta conventa. Ian Zaleski, Porucznik Powiatu Radomskiego; Deputat ad pacta conventa. Konstanty Pstrokoński, Kasztellanic Brzeski Kuiawski. Andrzey Dąbski, Woiewodzic Brzeski Kuiawski. Alexander Ruszkowski, Podstolic Brzeski Kuiawski. Franciszek Maciey Iarnowski, Łowczy Brzeski Kuiawski; iako Deputat ad pacta conventa. Maciey Franciszek Iarnowski, Łowczy Brzeski Kuiawski. Zygmunt Iarnowski, Podczaszyc Nowogrodzki. Maurycy Kazimierz na Maurycynie Głogowski, Deputat ad pacta conventa z Woiewodztwa Bełskiego; salva per omnia fide Romana Catholica contra protestationes dissidentium. Michał Bogusław Kociel Chorąży rothy pancerney; Deputat ad pacta conventa, salva per omnia in integro coaequatione iurium W. X. Lit. repartitione locatione woyska, et ordinatione Trybunału W. X. Lit. Ian Paweł z Lubieńca Lubieniecki, Pułkownik I. K. M. Alexander Bielicki, Sędzic Rawski. Andrzey Dziewanowski, Poseł Ziemie Dobrzyńskiey. Ernest Chryzostom Dorpowski z Dorposza, Auditor, Generał, Poseł Woiew. Chełmińskiego. Franciszek Mikołay Zaleski, Poseł Woiew. Chełmskiego. Mikoła Maciey Bystrąm, Poseł Woiewodztwa Chełmińskiego y Deputat. Mikołay z Baierza Baierski, Poseł y Deputat ad pacta conventa Woiewodztwa Chełmińskiego; salvo et illaeso iure, æviti indigenatus Terrarum Prussiae, cum protestatione ratione puncti eliberationis, et incorporationis ad Palatinatum Pomeraniae, Districtuum Leoburgen: et Bitovien: atque Aelbingae a Serenissimo Electore Brandeburgico, cum consensu Statuum formati et nunc cum praejudicio immutati. Krzysztof Czapski, Poseł y Deputat Wdztwa Malborskiego. Michał Leżeński, Poseł y Deputat Woiewodztwa Malborskiego ad pacta conventa; salvis et illaesis iuribus, et immunitatibus indigenatus Terrarum Prussiae. Ignacy Stanisławski, Deputat ad pacta conventa y Poseł. Ian Kleist, Deputat ad pacta conventa y Poseł. Iakub Zygmunt Rybiński, Poseł y Deputat ad pacta conventa z Woiewodztwa Pomorskiego; salvis iuribus, et immunitatibus Terrarum Prussiae, et specialiter iure avito indigenatus salvo et illaeso, cumque simili protestatione contra immutationem nonnullorum punctorum. Walenty Maciey z Szonowka Arcemberski, Poseł Woiewodztwa Pomorskiego y Deputat ad pacta conventa; salvis et illaesis iuribus et immunitatibus indigenatus Terrarum Prussiae, cum protestatione respectu immutati puncti eliberationis Districtuum Leoburgen: et Bitovien: et incorporationis ad Palatinatum Pomeraniae, a quo ante recessit, necnon eliberationis Aelbingae a praetensionibus nuncupatis Serenissimi Electoris Brandeburgici. Ventura Bryganty, Radzca Poseł y Deputat ad pacta conventa miasta Krakowa. Ierzy Romuald Schedel, Radzca, Poseł y Deputat ad pacta conventa miasta Krakowa. Paweł Nieśniewski, Sekretarz Poseł y Deputat ad pacta conventa miasta Krakowa. Dominik Wilczek, I. K. M. Sekretarz, y Assessor Sądow Zadwornych; Radzca, Poseł y Deputat ad pacta conventa miasta Lwowa. Ian Stanisław Mościcki, P. D. Sekretarz, Poseł y Deputat, ad pacta conventa miasta Lwowa.

Quos quidem pactorum conventorum articulos inter Status Serenissimae Reipublicae Polonae ab una, et Serenissimum Electum novum Regem parte ab altera, per supra nominatum Illustrem, et Magnificum Dominum Iacobum Henricum Baronem de Flemming Oratorem, et Ablegatum Extraordinarium ejusdem Serenissimi Electi novi Regis, vigore plenipotentiae Ejus, (tenoris sequentis:

FRIDERICUS AUGUSTUS

Dei gratia Dux Saxoniae, Iuliae, Cliviae, Montium, Angriae et Vestphaliae, Sacri Romani Imperij Archi-Mareschallus et Elector, Landgravius Thuringiae, Marchio Misniae, necnon Superioris ac Inferioris Lusatiae, Burgravius Magdeburgi, Principali Dignitate Comes, Hennebergi, Comes Marcae, Ravensbergi, et Bartij, Dominus in Ravensztein etc. etc.

Postquam praemissa matura deliberatione, et ipsa ultro Divina disponente manuductione in animum induximus, ad solium Regni Poloniae per inclyta liberrimae gentis vota aspirare, et perennem Serenissimae Reipublicae Polonae vovendo felicitatem, in hoc calamitoso Interregni tempore, subsidium et emolumenta publica ex futura Electione nostra repraesentare, illico ad Comitia Electionis Statuum, et Ordinum Regni ad evincendum gloriosum conatum nostrum, extraordinarium Ablegatum nostrum, Magnificum Iacobum Henricum Baronem de Flemming Intimum nostrum Camerarium et Colonellum Regiminis in exercitu nostro, necnon Marschallum haereditarium Ducalis Pomeraniae, Nobis fideliter dilectum amandamus, et expedimus praesentibus, dantes et concedentes eidem omnimodam plenipotentiam et potestatem, non solum propositiones et oblationes in rem et favorem Serenissimae Reipublicae faciendi, publice declarandi, conclusive definiendi, sed et ipsa pacta conventa, cum Statibus, et Ordinibus Regni ineundi, et conficiendi, plenarie tractandi, et determinandi, et quidquid per eundem memoratum extraordinarium Ablegatum nostrum, actum gestumve, promissum, et conventum fuerit, Nos id pro rato, et grato habituri sumus, ac si ipsimet praesentes, in persona propria id faceremus: firmum, et stabile servaturi, et inviolabiliter adimpleturi, ac nullo unquam tempore in contrarium ituri, aut venturi, neque directe neque indirecte, sed firmissime uti praemissum est, observaturi. In quorum solidiorem firmitudinem manibus nostris praesens instrumentum Plenipotentiae cum subappressione sigilli nostri Electoralis secretioris subscripsimus. Datum Viennae 3 Iunij anno Domini millesimo, sexcentesimo nonagesimo septimo. Fridericus Augustus Elector (Locus sigilli Electoralis secretioris)

conscriptos, et conclusos in omnibus eorum punctis, clausulis, et conditionibus propter evidentius robur perpetuae firmitatis supradictus Illustris et Magnificus Orator, et Ablegatus extraordinarius nomine, et loco Serenissimi Electi novi Regis publice in praesentia Statuum, et Ordinum Regni ac Magni Ducatus Lithvaniae juramento personali comprobavit, juxta rotham ejusmodi. Ego Iacobus Henricus spondeo et Sancte juro ad haec Sancta Christi Evangelia Domino Deo Omnipotenti in Sancta Trinitate Uni Quia hos omnes articulos pactorum conventorum, quos cum Amplissimis Statibus Regni, et Magni Ducatus Lithvaniae, annexarumque Provinciarum ac universa Serenissima Republica nomine Serenissimi Electoris Saxoniae, nunc vero Electi Poloniarum Regis. et Magni Ducatus Lithvaniae. Russiae, Prussiae Masoviae etc. etc. Domini mei Clementissimi, in praesenti Electione constituimus, transegimus, et conclusimus; Serenissimus Elector Saxoniae nunc vero Electus Poloniae Rex in omnibus et singulis eorum punctis, clausulis, ligamentis, et conditionibus, ita, ut nec generalitas specialitati, nec specialitas generalitati deroget ratos habebit, sacrosancte observabit, et manutenebit, et confirmabit, et adimplebit; illosque juxta instrumentum denuntiationis Sacramento juramenti confirmabit. Sic me Deus adjuvet, et haec Sancta Ejus Passio

In cuius rei certius ac fidelius testimonium, eadem pacta conventa subscriptionibus manuum firmata et stabilita sunt. Actum et datum in campo Electorali inter Varsaviam, et pagum Wola, in Comitiis Magnis Electionis novi Regis. Die vigesima septima Iunij anno Dni, millesimo, sexcentesimo, nonagesimo septimo.

DIPLOMA ELECTIONIS.

MICHAEL STEPHANUS CARDINALIS RADZIEIOWSKI

Archiepiscopus Gnesnensis, Legatus Natus Regni Poloniae et M. D. L. Primas Primusque Princeps, Senatores, Officiales, atque Inclytus Equestris Ordo Regni, et Magni Ducatus Lithvaniae.

In Nomine Sanctissimae ac Individuae Trinitatis.

Significamus praesentibus literis nostris quorum interest universis et singulis. Quod cum attonitus spectet Orbis Reges ac Dominos nostros non sorte nascendi nobis tradi, sed sola virtute et gloria conspicuaque rerum gestarum amplitudine fieri. Ita Serenissimus ac Potentissimus Princeps ac Dominus Dominus Ioannes Tertius, cum Regni gubernacula plus quam heroicis facinoribus promeruisset, nobis duos supra quatuor lustra annos, svaviter, feliciter, juste, ac gloriose regnavit: Ille postquam ad Chocymum saepiusve alibi ingentes Turcarum et Tartarorum exercitus profligasset, Caesaris Imperij sedem servavit, idemque Imperium maxima ad Viennam et Parkanum victoria firmavit. atque fortunae Christianorum insigni prudentia et heroico animo januas aperuit. Hic igitur fortissimus Heros, Princeps Optimus, patriae Pater, religionis Clypeus, Scytharum terror, bonorum spes et amor merito nuncupatus, cum a throno huius saeculi ad immortalitatis solium translatus esset ab Omnipotenti Domino, in cujus manibus potestates sunt, cujus dextera per illum fecit virtutem, insperato atrocique fato nobis ereptus extitit. Persolutis itaque pijssimo Regi Clementissimo ac desideratissimo Domino intimi amoris et debitae pietatis lachrymis, cuncto Christiano orbe in doloris nostri consortium accurrente, nos Regni Primas cum Senatoribus, Officialibus atque Ordine Equestri Regni et M. D. L animum in eam curam intendimus, ut afflictae ac gementis Reipublicae orbitati consuleremus, eandemque ab imminentibus discriminibus, quibus exposita erat bello praesertim cum Christiani nominis hoste non cessante, capite, duce, ac rectore destituti, vindicaremus. Quapropter praevisis his quae de lege erant pro die decima 5 mensis Maij, millesimo sexcentesimo, nonagesimo septimo anno in campum Electoralem inter Varsaviam et villam Wola. ubi Regum Electio de gentis nostrae more fieri consvevit descendimus. Ibi non solum numerosissimus Senatus, sed universa Regni et M D. L. nobilitas patriarum legum, jurium et libertatis servandae genio stimulata confluxit. Sed cum externa studia Electoris populi animos, quia liberos in varia distraxissent et candidatorum regnandi ambitu concurrente, acris scissionis funestos exitus, paresque aquilas et cognatas acies minarentur Tandem Divina gratia, afflante Spiritu Sancto qui aspera in vias planas deducit interposita Sanctae Sedis Apostolicae per Eminentissimum ac Reverendissimum Dominum Fabricium Pauluci, protunc Episcopum

Ferrariensem et Nuntium Suae Sanctitatis extraordinarium, paterna authoritate; interveniente sublimi, generosissimae gentis antenatorum virtute, quae boni publici studiosior, quam dissoni sensus sequax extat; ventum est ad unanimem animorum harmoniam et eam qua Respublicae crescunt, exoptatam concordiam. Itaque Serenissimum Principem ac Dominum Domi. Fridericum Augustum, Ducem Saxoniae, Iuliae, Cliviae, Montium, Angriae et Vestphaliae, Sacri Romani Imperij Archimareschalcum, et Electorem Landgravium, Turingiae, Marchionem Misniae, necnon Superioris et Inferioris Lusatiae Burgrabium, Magdeburgicum Comitem, Principem Hennebergensem, et Bartij Dominum in Ravenstein etc. etc. non tam hominum industria, ast Divinitus liberis cordibus inspiratum, supra caeteros sceptro et corona dignum iudicavimus et in Regem nostrum elegimus et assumpsimus. Obligaverat iam pridem Polonorum animos, excelsa tanti Principis fama et sympatica vi civium devinxerat corda martialis ille eiusdem ad sublimia natus ac enutritus genius, heroica indoles, notaque magnanimitas et fortitudo. Spectavimus antiquissimum generis splendorem, quod a Vithichindo Magno ultra novem saecula in meliori Germaniae parte supremo jure dominatur. Summum Pontificem Gregorium Quintum, sex Caesares primum nempe et secundum Henricum, tres successive Ottones et Lotharium secundum et multos Europae cognatos Reges innumeros Duces et Electores, tam Saxoniae quam Marchiae, aliosque Heroes, quibus omnibus Augusta Domus Saxonica ad supremum dignitatum fastigium evecta est. Sciebamus singulares praefati Serenissimi Friderici Augusti virtutes a pueritia non in molli otio, ut plerisque nascendi sorte Dominis contigit, sed per omnes militiae gradus, ad meritum supremorum instructum, lustratas ab eodem omnes Europae Provincias ut ex aliorum moribus, velut apes e florum varietate meliorem succum eliceret. Nullam eiusdem aetate in Belgio aut Germania obsidionem aut pugnam, a Caesareis Confoederatis factam, cui voluntarius Dux non interfuerit. Quae supremus Caesaris exercituum in Hungaria Praefectus gesserit, Transilvaniam qua celeritate cum triginta equitum millibus advolans de barbarorum manibus eripuerit, nemini non innotescit. Haec dum fuerunt militaris eiusdem Imperij tyrocinia, et adolescentis Friderici Augusti experimenta, quae ad provecti Ducis gloriam satis superque sufficerent, tantisque animi dotibus juncta, vegeta ac florens juventus, mirumque artuum robur, vultus gravitas adque Maiestas, haereditaria opulenta, quae omnia ad Regis dignitatem, melius praestandam ac sustinendam contribuunt, animos nostros devinxerunt, Sed tunc vel maxime cum certi fuimus, spiritum, qui ubi vult spirat Divino suo lumine ab eiusdem corde errorum tenebras excussisse; ipsumque Catholico Romanam fidem; sine cuius professione nemini ad solium nostrum datur accessus, quam ab aliquot annis futuri nescius secrete profitebatur, iam palam ac libere exercere. Tam sublimium meritorum quae ad perfectum Regem efformandum sufficiunt, habita a Nobis consideratio et communis tranquillitatis desiderium scissam Rempublicam, divisosque civium animos coadunarunt. Hinc nos Reipblcae legibus inhaerendo, accedentibus unanimibus atque concordibus votis, pro jure liberae Electionis quod bonum felix faustumque sit, ad Dei gloriam et patriae nostrae decus, praefatum Serenissimum Dominum Domin. Fridericum Augustum Ducem Saxoniae, Iuliae, Cliviae, Montium Angriae, et Vestphaliae, Sacri Romani Imperij Archimareschalcum et Electorem, Landgravium Thuringiae, Marchionem Misniae, necnon Superioris et Inferioris Lusatiae Burgrabium, Magdeburgicum Comitem, Principem Hennebergensem et Bartij, Dominum in Rawenstein etc. etc. in Regem Poloniae, et Magnum Ducem Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kijoviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Smolensciae, Severiae, Czerniechoviaeque Electum assumptum et coronatum omni meliori modo et forma approbamus confirmamus et declaramus. Et quadam grati animi memoria Regiam coronam qua Otto III Saxo Imperator anno millesimo primo Boleslaum Chrobri Poloniae Principem redimivit, super Saxoniae Electoris tempora, fortunato Polonae gentis et Catholicae religionis omine reponimus. Et sicut Fridericum Tertium Marchionem Misniae, ob ademptam proprijs viribus et copijs Hussitarum furijs, Bohemiam Sigismundus Caesar anno 1425 Electorali diademate donavit. Sic illius Successor Fridericus Augustus ad Sanctae Ecclesiae Romanae obedientiam veniens, Poloniae coronam gloriosissime obtinet. Cumque jam Serenissimus Rex personali juramento firmaverit, quod leges nostras immunitatesque ecclesiasticas et saeculares per Divos Praedecessores nobis concessas et donatas aliaque jura tam publica quam privata, necnon pacta conventa integre servabit et manutenebit. Nos viceversa sancte et bona fide promittimus quod eidem Serenissimo Friderico Augusto Regi, sub nomine Augusti Secundi eandem fidem, reverentiam, obedientiam, subjectionem et obsequia debita, justa et honesta, secundum jura et libertates nostras, sicut Divis Suae Maiestatis Praedecessoribus exhibuimus, semper praestabimus et exhibebimus. Quod quidem decretum Electionis, in Regem assumptionis, confirmationis, et coronationis Deo adjuvante exequi cupientes, de communi consilio et usu, Illustri et Magnifico Domino Casimiro Ludovico Bielinski Succamerario Regni, Cernensi Mariaeburgensi, Tucholiensi, Osiecensi Capitaneo actus Electionis Mareschalco committimus et potestatem damus, idem intimandi et ad notitiam Suae Maiestatis deducendi ac in ejusdem manus tradendi. Caeteraque quae hoc ipsum negotium requirit agendi et perficiendi. Datum Varsaviae sub tempus Comitiorum Generalium die 16 mensis Iunij anno Domini 1699.

M. Cardinalis Radzieiowski Primas Regni et M. D. L. m. pp. (L. S. pens.)

Casimirus Bielinski Succamerarius Regni Ordinis Equestris Mareschalcus m. pp.

(L. S. pens.)

49 50

Ubespieczenie dostoieństwa naszego y uspokoienie Stanow tak Korony Polskiey, iako y Wielkiego Xięstwa Litewskiego.

1. Lubośmy Panowania naszego nayskuteczniejszą założyli twierdzę na miłosci cnych tey oyczyzny synow, y na ich nieprzełamanych wiarą y poczciwością ku Panom swoim piersiach, zabiegaiąc iednak wszystkim okazyom ktore z niezgody *in campo Electorali* albo z podeyrzenia niechęci y iakichkolwiek diffidencyi przeciwko Maiestatowi naszemu y Rzeczypospolitey urośćiby się iakimkolwiek pretextem mogły, wszystkie Stany na teraźnieyszy Seym zgromadzone Korony Polskiey y W. X. L. także y Państw inkorporowanych, z prawdziwey ku Nam żarliwości swoiey, takowy generalny przy osobie naszey y dostoieństwie Krolewskim swym y całey Rzeczyposp. imieniem postanowili obowiązek, iż obrawszy Nas sobie *liberis suffragijs* y potym *concordi* przez obowiązek napisany *omnium partium accessu* uznawszy za Pana, przykładem starożytnych Przodkow w iakimkolwiek broń Boże niebespieczeństwie nie tylko Nas odstępować nie będą, ale też pod obowiązkiem wiary, cnoty, y sumnienia przy osobie naszey y dostoieństwie Krolewskim substancye, krew, y zdrowia swoie, tak iako na cnotliwych przystoi Polakow, ważyć deklaruią: dla tym zaś gruntownieyszey konfidencyi sami między sobą miłość y pokoy, tak *in statu civili*, iako też *in militari* zachować nienaruszony, y należytą sprawiedliwość *ex delinquentibus in foro competenti* przyrzekaią; y takiego każdego ktoryby co przeciwko Nam albo Elekcyi naszey iawnie lub skrycie zaczynać chciał, albo protekcyą takowym dawać ważył się, *pro perduelli et hoste patriae* deklaruią, y na wieczną skazę iego powstać, y zaciągi wszelkie prywatnych osob znosić obowięzuią się. Nad to wszystkie pisma pomienioney Elekcyi naszey przeciwne, y z kimkolwiek, gdziekolwick, y iakimkolwiek sposobem formowane, także proiekta y pisma ktorebykolwiek do diffidencyi publiczney ku osobie naszey okazyą bydź mogły, kassuią y annihiluią, y żeby na potym skwapliwość iaka podobnych skryptow w Rzpltey rozterkow iakich y zamieszania pokoiu pospolitego nie przynosiła, tedy waruiemy, iż przestępstwo prawa pospolitego z osoby naszey iakie postrzeżone, będzie należało do upomnienia processem według konstytucyi 1609 *de non praestanda obedientia* opisanym; ktore prawo wiecznemi czasy w swoiey powadze zachowuiemy. A dla tym doskonalszego y nieporuszonego Państw naszych *ab intra* uspokoienia, wyimuiąc wszelkie wszystkim do osoby naszey skrupuły, ten wieczny na potomne czasy Koronie Polskiey y Wielkiemu Xięstwu Litewskiemu z osoby naszey czyniemy warunek za Nas y Sukcessorow naszych. Iż przy zachowaniu całości wiary Swiętey Katolickiey Rzymskiey wolna Elekcya tych zacnych narodow, według zwyczaiow y praw dawnych y świeższych, a osobliwie konstytucyi 1670 nieporuszona nigdy zostawać ma. *Pacta conventa*, tudziesz prawa dawne wszystkię, y ktore stanowić będziemy, wolności y swobody narodow, ktoreśmy *juxta formam juramenti* po trzykroć *sincera* zaprzysięgli *mente*, *inviolabiliter* we wszystkich punktach dotrzymamy, y zaraz woyska nasze wszystkie cudzoziemskie wprzod *ex casu* wprowadzonego pod Gdańsk *aemuli* zaciągnione, a potym *generosiori spiritu* pod Kamieniec y dla odebrania Wołoch y Multan zatrzymane, nakoniec *ex occasione* zapadłey zimy w Państwach Korony Polskiey y W. X. Lit. na zimę rozłożone, iako iuż *in parte* iedne za granice wyszły, drugie do granic dotykaią, insze, wychodzą, insze do ruszenia ordynanse odbieraią, *exnunc* wszystkie także y te sześć tysięcy, ktoreśmy *in pactis conventis* deklarowali *non obstante ad praesens eorundem pactorum ligamento*, za granicę wyprowadzić tak z Korony, iako y W. X. Litewskiego *et ex Provincijs annexis in spatio* dwoch niedziel po Seymie szczęśliwie skonczonym deklaruiemy, żadnych regimentow ani ludzi przy Nas nie zostawuiąc procz szczegulney gwardyi na swoim własnym koszcie, a nie na Rzplty: dwunastuset ludzi *juxta pacta conventa* pozwoloney y to żeby starsi nad nią tak zostawali, iako w tych paktach iest warowano, y podług konstytucyi 1646 *sub titulo* o zaciągu nowego woyska, y w tym wszystkim nie inaczey się sprawić y zachować, tylko tak, iako Nayiaśnieysi Krolowie Ich Mość Antecessorowie nasi, *Regio verbo* obliguiemy. Nawet żeby z osob Niemieckich przy boku naszym *per occasionem* tegoż woyska cudzoziemskiego zostaiących nie mnożyły się opaczne *Consiliorum* suspicye, wszystkich od Nas relegować deklaruiemy, procz Kancellaryi Saskiey, bez ktorey się się *ullatenus* obeyść nie możemy: tak iednak aby w niey nie było więcey nad osob sześć, y żeby w żadne rady, sprawy *civiles*, *militares et oeconomicas* y promocye wdawać się nie ważyła: czego Wielmożni Pieczętarze oboyga narodow przestrzegać powinni będą *sub poenis legibus descriptis* y oprocz osob *ad minora servitia juxta pacta conventa;* ktorym końcem aby uniwersały y ordynanse nasze *instantanee ad instantiam* Izby Poselskiey od Nas podpisane *omnibus requirentibus* Kancellarya nasza wydała, zlecamy. A ieśliby w czasie pomienionym woyska nasze z granic Koronnych W. X. Lit. y Woiewodztw Pruskich wyniść nie miały, albo pretextem nienależytym nazad cofały się, albo ieśliby kiedykolwiek *ultra consensum* całey Rzplitey: *contra praesentem constitutionem*; czy *ex Senatus Consilio* czy też *quovis colore* lub z cudzych Państw lub w naszych własnych zaciągnione wchodzić cho-

51 52

rągwie podnosić ważyły się. Tedy po wyiściu pomienionego czasu w niedziel cztery albo od wzięcia *in futurum* przestrogi wszystkim *sub onere* praw dawnych to iest pod utratą *honoris et substantiae de expeditione bellica* postanowionych, pospolitym ruszeniem bez wszelkich już naszych uniwersałow, czego za żadną urazę Maiestatu naszego mieć nie będziemy, ale za obwieszczeniem tylko y daniem znać od tych, do kogo to należeć będzie, na koń tak Koronie, iako y W. X. L. wsiadać, y aby ieden drugiemu mogł *succurrere* zezwalamy, y takowych przeciwko tey obietnicy naszey nie wychodzących, albo wracaiących się, *seu quovis illicito dato casu tanquam hostes patriae partitim sive conjunctim* tak w Koronie, iako y w W. X. L. znosić dopuszczamy, czego *in ullum crimen laesae Majestatis vel perduellionis* pociągać żadnym pretextem nie będziemy, owszem przyimiemy to *pro jure permisso* tak z teraźnieyszego prawa, iako y konstytucyi wyżey mianowaney 1646 ktorą *ad eundem casum* reassumuiemy, y onę *in toto* iako y inne w teyże konstytucyi wyrażone prawa ztwierdzamy.

Pospolite ruszenie Koronne y Wielkiego Xięstwa Litewskiego.

2. Chcąc Rzpltą *contra omnem casum ingruentis alicujus periculi juxta scriptum ad archivum* iako naylepiey ubespieczyć. Pospolite ruszenie wszystkiey Korony, iako y W. X. Lit. y Prowincyi do nich należących *non praejudicando* pierwszemu wyżey postanowionemu *sub titulo:* ubespieczenie dostoieństwa naszego y uspokoienie Stanow tak Korony Polskiey, iako W. X. Lit. za zgodą iednostayną *sine divisione belli* według dawnych praw y statutow Koronnych y W. X. Lit. o pospolitym ruszeniu, ktore *in toto* reassumuiemy, uchwalamy do blisko przyszłego Seymu y w mocy naszey *de consensu omnium Ordinum* zostawuiemy.

Zapłata woysku y Trybunał Skarbowy.

3. Życząc aby krwawe zasługi woyska Koronnego przez lat kilka *ob calamitates Reipublicae* zatrzymane *in fide publica* nie szwankowały, za zgodą wszech Stanow, wszystkie *a prima Februarij a. 1692* zaczynaiąc od likwidacyi na
53 Trybunałach Skarbowych *ejusdem a. 1692* do rzetelnego y zupełnego zapłacenia przyimuiemy, deklaruiemy, assekuruiemy, y zaraz na nie zapłatę, oprocz sześciu millionow, sześciukroć, sześciudziesiąt sześciu tysięcy sześciuset sześciudziesiąt sześciu złotych Polskich y groszy dwudziestu *in vim* tegoż zapłacenia od Nas ofiarowanych *genere et modo* deklaracyi ostatniego Seymu 1690 *modum* tylko *contribuendi* na Seymiki Relacyine zachowuiąc, *quantitatem* ośmiu ćwierci zupełnych w sobie zawieraiące, na żadne onych largicye ani expensa nie tykaiąc, uchwalamy, y stanowiemy, a to dla tego, iż z decessow y likwidacyi szkod y krzywd y z okazyi zwiąsku kompensować się mogą. Gwoli czemu Trybunał Skarbowy według praw dawnych a osobliwie porządku ostatnich Trybunałow stanowiemy, y aby zaczynaiąc się w tydzień po świecie Swiętego Marcina to iest *die 18 Novembris anni praesentis* przez niedziel dwanaście trwał, mieć chcemy, na ktorym że y od Nas wyliczone milliony *in vim* zapłaty woysku w rachunki wchodzić maią, y że ieszcze, ieśliby cokolwiek do wypłacenia tychże *restaret*, na tenże Trybunał *residuitas* ma bydź komportowana. Ci zaś ktorzy do tych millionow dystrybuty Kommissarzami byli; iako to z Wielkiey Polskiey Ur. Prokop Lipski Wschowski, Ian Godlewski Nurski Stolnikowie, Stanisław Przerębski Sieradzki, Piotr Boglewski Czerski Cześnikowie. Z Małey Polski, Ur. Atanazy Miączyński Podskarbi Nadworny Koronny, Ian na Rzeplinie Woiakowski Podkomorzy Przemyski, Andrzey Zydowski Chorąży Krakowski, Stefan Potocki Starosta Czerkaski należą, do tegoż Trybunału a na Seymikach *Relationis* mogą nie bydź obrani. Przeto *liberam* onych *electionem* Woiewodztwom y Ziemiom w ktorych się znayduią *ne numerus* Deputatow *augeatur*, zostawuiemy. Ieśliby zaś ktorego z nich nie obrano, tedy y nieobrani na Trybunale Skarbowym zasiadać maią *in ordine* z Deputatami swoich Woiewodztw y Ziem: na ktory Trybunał *in praesentia* Wielmożnych Hetmanow y Podskarbiego Wielkiego Koronnego albo iego Urzędu, także Urodzonego Pisarza Koronnego Polnego, *salva* Urzędu iego *praerogativa*, iako też przy Urzędzie Ziemskim Sądowym *absentia unius vel duorum non obstante* z Urzędnikow Ziemskich *in defectu* przy Urzędzie Grodzkim tamecznym, tudziesz przy Urodzonym Instygatorze Koronnym naznaczamy z Senatu Wielebnego w Bogu Wielmożnych Urodzonych Ludwika Załuskiego Biskupa Płockiego, Iana Odrowąża Pieniążka Sieradzkiego, Iana Stadnickiego Wołhyńskiego, Stanisława Morsztyna Mazowieckiego, Woiewodow. Melchiora Gurowskiego Poznańskiego, Szembeka Woynickiego, Nikodema Zaboklickiego Kamienieckiego, Alexandra Drzewickiego Lubelskiego, Stanisława Maia Wiślickiego, Czapskiego Kruszwickiego Kasztellanow. Woiewodztwa zaś wszystkie y Ziemie na Seymikach *Relationis* Deputatow, a Woiewodztwa Pruskie na Generale przyszłym Malborskim obierać maią. Ktorzy na czas pomieniony do Radomia ziachawszy się, *per omnia* według konstytucyi ostatniey 1690 sprawuiąc się, tak decessa y szkody pod czas Związku, iako też przedtym y potym. Tudziesz przechodami, konsystencyami, przebraniami hibern nad symplę, ostatnim prawem *per scriptum ad archivum* opisaną, poczynione, *non obstantibus quietationibus*, ieśliby się iakie *extorsive* dane pokazały, zrachowawszy y zlikwidowawszy, iako też od Nas wyliczone milliony potrąciwszy z summ *ad praesens* uchwalonych *satisfactionem indilatam* woysku *juxta repartitionem* po Woiewodztwach naznaczą *sub rigore* w teyże ostatniey konstytucyi *descripto*. Na ktorym Trybunale dway tylko Kommissarze z woyska tak Polskiego, iako y cudzoziemskiego zaciągu, a nie więcey zasiadać maią. Inquantumby zaś czegokolwiek *ad totalem satisfactionem* tegoż woyska zasług nie dostawało, na przyszły da Bog Seym należytą Stanom Rzpltey informacyą *de residuo* dadzą: ktore że wypłacone będzie, *praesenti omnium assensu* waruiemy. A ponieważ woysko *in confinijs Regni* według ostatniego Seymu, czego Wielmożni Hetmani *indilatam dispositionem* iako też *et ordinationem* tego *juxta scriptum ad archivum* uczynić powinni, lokowane bydź ma. Tedy dla tym wygodnieyszey zimowcy subsystencyi, na tenże Trybunał Woiewodztwa y Ziemie dwie ćwierci przez Urodzonych Poborcow swoich, a Woiewodztwa Pruskie przez Urodzonego Pisarza tamecznego albo przez Plenipotenta authentycznego od Urodzonego Podskarbiego Ziem Pruskich ordynowanego zwieść, albo *juxta constitutionem a. 1690* rachunki tak z tych dwoch ćwierci, iako y innych *deducere* powinny będą *sub poena carentiae activitatis* Woiewodztw y Ziem przeciwnych ktoreby podatkow na te ćwierci nie uchwalily. Na Poborcow zaś, ktorzyby pieniędzy uchwalonych przez Woiewodztwa y Ziemie nie zwieźli *poena peculatus extendi* ma, y exekucyą Urodzeni Starostowie z nich *instantanee ad requisitionem assignatariorum* uczynić maią *sub poenis contra negligentes Officiales sancitis*, assygnacye iednak do tych tylko Woiewodztw y Ziem, ktore Kommissarzow nie będą miały, wychodzić maią, dyspozycye zaś Trybunału Skarbowego do tych Woiewodztw y Ziem ktoreby po likwidacyach Trybunałow Skarbowych długu dawnego *ad primam mensis Februarij 1692* według taryffy nie wypłaciły, ktore z inszych a nie z teraźnieyszych podatkow maią bydź wypłacone *sub rigore supra expresso.* Tym zaś Woiewodztwom y Ziemiom, ktoreby iuż cokolwiek upłaciły *a die prima mensis Februarij. 1692 pro persoluto* w teraźnieyszych podatkach ma bydź przyięto.
55 Chorągwie także w zasługach, tak z uchwały Rzpltey iako y z millionow płaconych od Nas Rzpltey darowanych, iako też y te chorągwie, ktore wypadły z repartycyi, tenże Trybunał w pretensyach słusznych między sobą rozsądzić y uspokoić ma. Aggrawacye iednak w hybernach y szkody *generaliter* wszystkie *quocunque modo* y extorsye, nad prawo hyberny tak w dobrach dziedzicznych, duchownych, Krolewskich, iako y po ekonomiach naszych od woyska, tak pod czas Związku, iako przedtym y potym poczynione, tenże Trybunał osądzić, y satisfakcyą *injuriatis* naznaczyć powinien będzie. A że nie wszyscy *injuriati* od woyska *sufficiunt* tak dla odległości Trybunału, iako też *ob egestatem, ad vindicationem damnorum et violentiarum* tedy pozwalamy aby w Grodach swoich poprzysiągszy *damna per Plenipotentiarios*, ktorych sobie na Seymikach *Relationum* obiorą, a z ekonomiy naszych *per administratores*, *sine ursione delatoris* krzywd swoich dochodzili, a Trybunał Skarbowy nie odsyłaiąc *injuriatos* do repartycyi po Woiewodztwach, nieodwłoczną satisfakcyą ukrzywdzonym przysądzić ma.

Deklaracya o podatkach in futurum.

4. Kombinuiąc Wodztwa y Ziemie w podatkowaniu, tak aby *in aequali Republica aequali gaudentes praerogativa* zarowno *in subsidium* Rzpltey na potym zawsze *contribuant*, y przyszłym da Bog Seymom trudności *in materia* podatkowania nie przynosiły, reassumuiąc konstytucyą *a.* 1683 *sub titulo:* deklaracya o podatkach Ziem y Woiewodztw, to *pro lege perpetua* mieć chcemy; że lubo Wodztwa y Ziemie deklaracyami tak dawnieyszych Seymow, iako y Seymu 1690 od niektorych Wodztw wielce ukrzywdzone, y teraz *pretio boni publici et conservationis* tak potrzebnego Seymu, według deklaracyi Seymu pomienionego 1690 na zapłacenie woysku zasłużonemu ośmiu tylko ćwierci podatkować deklarowały; iednak aby tych deklaracyi na potym nie bywało, postanawiamy, y iuż nie tylko na przyszłym Seymie, ale *et in aevum* Wodztwa y Ziemie nie przez deklaracye summ, ale iednę wziąwszy przed się taryffę podatkowania zdawna w skarbie praktykowaną, według tey taryffy zarowno nierozdzielnie, nie ochraniaiąc się, iakową taryffa summę wyniesie, podatkować, y iedną konstytucyą podatek deklarować będą powinny. A ieżeliby ktora Ziemia albo Woiewodztwo *suppositorie* deklaracyą summy z taryfią się nie zgadzaiącey, *alleviando* sobie, Urodzonemu Marszałkowi Poselskiemu podało; takowey deklaracyi Urodzony Marszałek przyimować, ani *in Volumen legum* wpisować nie ma, *et nullitatis vitio subjacere* powinna, y każde takie Wodztwo y Ziemia *non obstante declaratione*, summę taryffie proporcyonalną *in fiscum* wnosić będą powinny: a nad to Wielmożni Hetmani repartycye woysk do Wodztw y Ziem nie według deklarowanych summ (ieżeliby *casu quo* od 56
ktorych Woiewodztw y Ziem *in Volumen legum* weszły) ale według summ ktore taryffie skarbowey zdawna praktykowaney korresponduią, rozdawać y czynić *in futurum* będą *sub nullitate* takowey repartycyi. Deklaracye zaś tylko na same determinacye Seymikow Relacyinych, na Seymach od Woiewodztw y Ziem przyimowane bydź przez tegoż Urodzonego Marszałka powinny.

O Elbiągu.

5. Aby świat widział iako Rzplta *tenerrime foedera et pacta cum Principibus et amicis foederatis* zatrzymuie, lubo w tak iawney od Kurfirszta Imci Brandeburskiego przez wzięty Elbiąg krzywdzie na sam odgłos postrzeżenia się y resipiscencyi tegoż Elektora Imci chcąc *motos* między Stanami, z tey okazyi *componere fluctus* na determinowanie dalszey *hoc in negotio* ostatniey rezolucyi naznaczamy do boku naszego Deputatow, oprocz ordynaryinych rezydentow z Senatu przy Wielmożnych Urzędach *Status*, y

Hetmanach oboyga narodow, Przenaywielebnieyszego w Bogu Iego Mci X. Kardynała Michała Radzieiowskiego Arcybiskupa Gnieźnieńskiego Primasa Korony Polskiey y W. X. L. Wielebnych w Bogu, Wielmożnych, Urodzonych Stanisława Dąmbskiego Kuiawskiego, Mikołaia Swięcickiego Poznańskiego, Andrzeia Załuskiego Warmińskiego y Sambiyskiego, Iana Kierszensteyna Kryszpina Zmuydzkiego, Mikołaia Wyżyckiego Chełmskiego, Biskupow. Stanisława Leszczyńskiego Poznańskiego, Stephana Bidzińskiego Sędomirskiego, Iana Odrowąża Pieniążka Sieradzkiego, Hrehorego Oginskiego Starostę Zmuydzkiego, Franciszka Gałeckiego Inowrocławskiego, Tarła Lubelskiego, Iana Krasińskiego Płockiego,..... Kryspina Witebskiego. Stanisława Morsztyna Mazowieckiego, Alexandra Załuskiego Rawskiego, Iana Kossa Chełmińskiego, Iana Przebendowskiego Malborskiego, Iana Gnińskiego Pomorskiego, Władysława Sapiehę Mińskiego Woiewodow. Ierzego Towiańskiego, Łęczyckiego, Eustachiego Grothuza Zmuydzkiego, Franciszka Grzybowskiego Inowrocławskiego, Niszczyckiego Płockiego, Michała Kotła Witebskiego Kasztelanow. *Ex ordine equestri* z Wielkiey Polski Urodzonych Kazimierza Bielińskiego Podkomorzego, Czerskiego Tucholskiego Starostę, Towiańskiego Podczaszego, Tomasza Działyńskiego Krayczego Bratiańskiego, Łąkorskiego Starostę, Stanisława Godlewskiego Regenta Nurskiego Starostę, Koronnych. Alexandra Bąkowskiego Podkomorzego Chełmińskiego, Woyciecha Dąbskiego Starostę Sochaczowskiego; Piotra Kczewskiego Chorążego Malborskiego, Iana Malechowskiego Sędziego Poznańskiego, Prokopa Lipskiego Stolnika Wschowskiego Pisarza Grodzkiego Poznańskiego, Franciszka Aloyzego Łoskiego Podczaszego Zakroczymskiego, Podstarościego y Sędziego Grodzkiego Warszawskiego, 57
Iana Glinkę Pisarza Ziemie Nurskiey, Andrzeia Radomickiego Osieckiego, Iana Iakuba Potulickiego Borzechowskiego, Michała Kniazia z Kozielska Puzynę Werbkowskiego Dworzanina naszego, Iana Iozefa Mączyńskiego Klonowskiego Starostow. Władysława Czarnkowskiego. Z Małey Polski Urodzonych Alexandra Iabłonowskiego, Chorążego, Starostę Buskiego, Stefana Branickiego Stolnika Starostę Brańskiego, Ierzego Lubomirskiego Podstolego, Koronnych. Franciszka z Brzezia Lanckorońskiego, Podkomorzego Wielickiego, Bocheńskiego Starostę, Franciszka Wielopolskiego, Starostę, Krakowskich. Iozefa Wandalina Mniszcha Sanockiego. Tarła Stężyckiego, Woyciecha Czackiego Włodzimirskiego Starostow. Mężyńskiego Chorążego Lubelskiego, Stefana Humienieckiego Stolnika Podolskiego, Kazimierza Dłużewskiego Podcz. Chełmskiego, Iana Stanisława Romockiego Podsędka Dobrzyńskiego, Zebrowskiego Pisarza Ziemskiego Lwowskiego Stryiskiego, Alexandra Cetnera Szczurowieckiego Starostow. Andrzeia Karwickiego Pisarza Grodzkiego Sędomirskiego Krzysztofa Czapskiego Dworzanina naszego, z W. X. L. Urodzonych Kazimierza Kawalera Paca Pisarza, Kazimierza Giełguda Pisarza, Ogińskiego Podskarbiego Nadwornego, Ierzego Sapiehę Stolnika, Michała Sapiehę Pisarza Polnego, Krzysztofa Komorowskiego, Kuchmistrza, Ludwika Pocieia Strażnika W. X. Lit. Biegańskiego Marszałka Bracławskiego, Michała Szczukę Ciwuna Trockiego, Krzysztofa Zawiszę Starostę Mińskiego, Dąmbrowskiego Wileńskiego, Władysława Sokołowskiego Inflantskiego Podkomorzych. Iakuba Grużewskiego Stolnika Żmuydzkiego, Krzysztofa Szczyta Chorążego Połockiego, Bielewicza Sędziego Żmuydzkiego, ktorzy *rota juramenti* wszyscy poprzysiągszy, że według Boga sumnienia y miłości oyczyzny, y iako daley wyrażono iest *in scripto ad archivum*, zachowaią się y tak w tey sprawie iako około rozrządzenia woyska, miarkuiąc się *ex successu rerum*, *juxta idem scriptum ad archivum* na teraźnieyszym Seymie danym, ktory za zgodą wszech Stanow approbuiemy, we wszystkim należycie się sprawią y postąpią.

Hyberna.

6. Aby woyska Koronne *in tempore* chleby zimowe odbierały, do wybierania y dystrybuty hyberny naznaczamy Komissarzow, przy Wielmożnych Hetmanach Urodzonym Pisarzu Polnym Koronnym y Urzędzie Skarbowym, z Senatu Wielebnego w Bogu, Wielmożnych, Urodzonych, Teodora Potockiego Biskupa Chełmińskiego y Pomezańskiego, Iana Iabłonowskiego Ziem Ruskich, Marcina Oborskiego Podlaskiego, Franciszka Załuskiego Czerniechowskiego, Woiewodow. Czapskiego Elbiąskiego, Kazimierza Rostkowskiego Wiskiego Kasztelanow. *Ex ordine* 58
equestri z Wielkiey Polski, Urodzonych, Remigiana Bystrama Podkomorzego. Pomorskiego, Iana Skrzyńskiego Łęczyckiego, Wacława z Iaruzel Iaruzelskiego Bielskiego, Chorążych. Zygmunta Strzałkowskiego Stolnika Zakroczymskiego, Waleryana Naramowskiego Cześnika Wschowskiego, Podwoiewodzego Poznańskiego, Iana Rudzkiego Pisarza Ziemskiego Czerskiego. Z Małey Polski Urodzonych, Atanazego Miączyńskiego Podskarbiego Nadwornego Koronnego, Iozefa Potockiego Halickiego, Ierzego Dzieduszyckiego Zydaczewskiego, Starostow. Andrzeia Zydowskiego Chorążego Krakowskiego, Karola Dunina Wąsowicza Sędziego Ziemskiego Sędomirskiego, Szymona z Gośniewic Wolskiego Stolnika Halickiego. Ktorzy Komissarze ziechawszy do Lwowa na Swięty Michał w roku teraźnieyszym, hybernę między woysko *juxta scriptum ad archivum* Seymu teraźnieyszego podzielić maią. Wszyscy zaś należący do płacenia hyberny tak z dobr Krolewskich iako y duchownych, oprocz prawdziwie ziemskich *ritus Graeci*, tych, ktore do tych czas hybernami niesłusznie aggrawowane były, na pomienioną kommissyą hybernę gotowemi pieniądzmi *salvo jure conflagratorum* według taryffy skarbowey zwieść powinni będą, *sub poena duplicis pensionis per militarem*

executionem vindicanda. O co *forum et terminum peremptorium sine quavis adcitatione* tamże na tey kommissyi naznaczamy: ktora od Seymu do Seymu trwać ma. Tey zaś kommissyi Wielmożni y Urodzeni, Kommissarze nasi *relationem* na przyszłym Seymie uczynić będą powinni.

Jus Patronatus.

7. Reassumuiąc *ex instantia et consensu Ordinum* wszystkie prawa *de jure patronatus* w statucie *et in Volumine legum* wyrażone, one *insistendo pactis conventis* zaraz po Seymie *indilate* do skuteczney exekucyi przywiedziemy, *salvis Abbatijs Pruthenicis*.

Alternata laski.

8. Chcąc aby początki seymowania na alternatach o laskę Marszałkowską nie tamowały się, y żeby się wygodziło prawu y porządkowi seymowania *in anno* 1690 napisanemu, żeby pierwszego dnia obranie Marszałka stawało, taki porządek y w tych alternatach *praesenti lege* czyniemy; to iest ieśliby na ktorym Seymie *in successum* naznaczonym strzeż Boże *aliquo fato* nie przyszło do obrania Marszałka przez coby y Seym nie doszedł, tedy to w alternatę iść nie ma, ani żadney Prowincyi, na ktorą ow Seym przypada, *praejudicare* powinno. Seym zaś zerwany na ktorym obrany Marszałek będzie, choćby tylko ieden dzień był *in activitate*, iuż za alternatę każdey Prowincyi poczytany bydź ma. A żeby się alternaty wyraźniey obiaśniły, Seym przyszły pod laską Małopolską odprawić
59 się ma w Warszawie, a następuiący Seym zaraz po tym Małopolskim ma bydź w W X. L. w Grodnie *et consequenter*. każdy trzeci Seym według praw o alternacie y trzecim Seymie W. X. Lit. postanowionych, temuż W X. Lit. waruiemy. A lubo przeszły Trybunał *ultra ordinationem* w obieraniu Marszałka *observatam*, pod dyrekcyą Wielkiey Polski odprawował się, iednak y w tym *pacificando ex justitia* obiedwie Prowincye, aby 2 Trybunały *immediate* następuiące, po teraźnieyszey szczęśliwey determinacyi pod laską Małopolskiey Prowincyi odprawiły się *praesenti lege* postanawiamy

O expulsyach.

9. Zeby się ta cna Rzplta we wszystkim iako naydoskonaley *ab intra* uspokoiła, chcąc zachować *iu saequalitatis inter concives Regni*, iakośmy przyrzekli *in pactis conventis*, żeby możnieyszy nie był ciężki słabszemu, statut dawny *titulo restitutio in bona*, ponieważ się między Stanami te aggrawacye w expulsyach zagęściły, *in toto* reassumuiemy; stanowiąc *pro lege perpetua*, żeby takowe sprawy *expulsionum* y wszelakie sądy, tak *majoris* iako y *minoris subsellij*, do ktorych by takowa wyszła sprawa, nie od czego inszego tylko *a sola reinductione in bona quaevis tam terrestria, quam Regalia, quis fuit ante mensem possessor* z naznaczeniem wieże, y szkod nadgrody zaczynały. nie wdaiąc się *in cognitiones jurium et decisionem causae*. Maiąc to na pieczy, że *in aequali Republica par in parem* nie ma mieć *potestatem*, ażeby *celerior justitia* w takowych była sprawach gdyby wyszły *per appellationem* albo *per gravamen* do Trybunału, naznaczamy im regestr *mere incarceratorum hic degentium* albo iakowy iak nayprędszy może bydź, żeby takowe *ausus* w poskromieniu *moram non patiantur*. Ktora konstytucya y W X. Litewskiemu służyć ma.

De corrupto et corrumpente.

10. Lubo Trybunały Koronne prawem są należycie opisane, iednak że *in puncto corruptionis* obiedwie stronie, tak *corrumpens* iako y *corruptus incapax honoris et corrumpens cadit in causa*. Tedy *meliorando* to prawo za zgodą wszech Stanow deklaruiemy, że wolno będzie *corrumpenti cum corrupto* na drugi Trybunał o wziętą *agere* korrupcyą z regestru *Magnificorum Dominorum Iudicum* ktory *capacitatem honoris* tracić powinien, y wziętą oddać korrupcyą *cum pœna duorum millium marcarum in instanti solvenda*. To się ma rozumieć y o Posłach Seymowych ieśliby się pokazał iaki *corruptus* w Trybunale *ad instantiam cujusvis* ma *respondere*. Regestra zaś aby według konstytucyi 1670 były zachowane, a wymyślne abrogowane y zniesione, *praesenti lege cavemus*, a prawo *in futurum* służyć ma.

Bespieczeństwo władzy. 60

11. Chcąc aby bespieczeństwo y sprawiedliwość przy boku naszym *in vigore* zostawała, artykuły Marszałkowskie reassumuiemy, y aby one Wielmożni Marszałkowie oboyga narodow do exekucyi *contra delinquentes* prywodzili *sub amissione Officiorum praesenti lege* waruiemy y stanowiemy.

Ubespieczenie granic Ziemie Łukowskiey.

12. Granice Ziemie Łukowskiey dobr ziemskich Radzyna z Wohiniem dobrami naszemi stołowemi *vigore pactorum conventorum* dekretem ostatnim Kommissarskim determinowane y kopcami oznaczone, na potomne czasy *lege praesenti* ztwierdzamy, nie preiudikuiąc nic granicom Woiewodztwa Podlaskiego Ziemie Mielnickiey, owszem one według starodawnych duktow Korony Polskiey z Wielkim Xięstwem Litewskim wcale zachowuiąc.

Utwierdzenie securitatis iurium et libertatum Lemburskiego y Bitowskiego Powiatow.

13. Lubośmy dostatecznie *manutentionem* praw wolności *et immunitatum in pactis conventis* obywatelom stanu szlacheckiego Lemburskiego y Bitowskiego Powiatow warowali, aby żadney *in praerogativa sua* odmiany nie ponosili; na usilną iednak Posłow Ziemskich Pruskich instancyą *authoritate praesentis Conventus* reassumuiemy konstytucyą 1659 a to *pro majori securitate* tychże obywatelow aby przy dawnych wolnościach, honorach, prerogatywach, zwyczaiach y nienaruszoney dobr ziemskich possessyi y wolney ich

dyspozycyi, tudzież Sądach Ziemskich Grodzkich y Trybunalskich *cum Officialibus loci illius in integro* zostawali *et in omnem casum alicujus pressurae vel periculi* wolny onym rekurs *et eorum posteris juxta mentem praetactae constitutionis* do Nas y Rzeczypospolitey zostawuiemy.

Zwinienie Kozakow w Kiiowskim y Bracławskim Woiewodztwach.

14. Stosuiąc się do konstytucyi szczęśliwey Koronacyi naszey o ewakuacyi Kozakow z Woiewodztw Kiiowskiego y Bracławskiego ponieważ *per iniquitatem temporum* y na ten czas nieskończoney ieszcze Tureckiey woyny, lubo uniwersałami naszemi y Wielmożnych Hetmanow ordynansami napomnieni Kozacy w dobrach dziedzicznych Woiewodztw Kiiowskiego y Bracławskiego, y Chwastowie do Biskupstwa także Kiiowskiego zostaiący, dotąd nie ustąpili, y dobra szlacheckie tak wielą konstytucyi *de immunitate bonorum terrestrium* obwarowane ciężkiemi konsystencyami swemi y extorsyami aggrawowali. Tedy gdy teraz szczęśliwie od Porty Ottomańskiey zawarty pokoy tamtey Kozackiey milicyi nie potrzebuie; konstytucyą 1646 *sub titulo* o zaciągu woyska nowego, reassumuiąc, wszystkie
61 tak konne, iako y piesze *authoritate* Seymu teraźnieyszego rozpuszczamy, y *exnunc* zwiiamy: ktoremu to woysku wszystkiemu Kozackiemu, aby I. Wielm. Kasztellan Krakowski Hetman Wielki Koronny we dwie niedzieli po skończonym Seymie usługę Rzeczyposp. przez ordynanse swoie do zwinienia dane wypowiedział y zwinienie onego do skutku przywiodł, powagą *Conventus praesentis* zlecamy *sub rigore* w teyże konstytucyi 1646 *expresso*

O expektatywach.

15. Ponieważ *ad subvenendum Reipubl. malis* nie masz nic potrzebnieyszego, iako *confidentia interna*, tedy uważaiąc iako ią wzruszyły wyostrzone na cudze honory y fortuny appetyty ludzkie, że przeciwko dawnym y świeższym prawom powyciągały z Kancellaryi na krzesła, Starostwa y Urzędy, ktorych *possessores* żyią, także na oddane wakanse powtorne przywileie, ztąd *interna odia, inhiationes, et diffidationes in vitam privatorum ac perinde boni publici toxica* pochodzić mogą. Czemu dawne zabiegaiąc wieki, wszystkie expektatywy statutem y świeższemi konstytucyami zniosły. Więc reassumuiąc konstytucyą 1550 o expektatywach także y drugą 1613, żeby przywileie dwa na ieden wakans nie wychodziły, teraźnieyszą konstytucyą obostrzamy y Wielmożnym Pieczętarzom naszym zalecamy, aby mieli *seriam animadversionem* takowych przywileiow, ktore ieżeliby *casu quo* wyszły, nie tylko przywileie takowe *nullitatis vitio subesse* maią, ale y ten ktoby ie uprosił, *ipso facto* tego wakansu *etiam post obitum* iego był *incapax*. Dopieroż przywileie na dobra ziemskie, ieśliby kiedykolwiek wyniść miały *eidem rigori subjacere* maią. Na Kancellaryą zaś *poenas in legibus Regni descriptas* reassumuiemy.

O Marszałku Związkowym.

16. Aby *crimina contra Rempublicam non maneant impunita*, zlecamy Urodzonemu Instygatorowi Koronn. żeby na przyszły Seym Marszałkowi ostatniego Związku Koronego Urodzonemu Piotrowi Baranowskiemu mandaty wydał, ktore aby *sub praetextu contradictionis* Deputatom z Izby Poselskiey nie osychały, *ad hunc solum casum* waruiemy, aby żadna kontradykcya takowey Deputacyi bydź nie mogła: *in futurum* zaś aby *similes damnati non eveniant casus* tak w Koronie, iako y w W. X. Litew. każdego Marszałka lub *quovis nomine et titulo* do rządow Konfederacyi zakazanych należącego y Konsyliarzow *infames et pro invindicabilibus capitibus* deklaruiemy, y ktobykolwiek onego zabił mieć będzie *gradum ad praemium* pierwszego wakansu, ieśliby też *plebeiae conditionis* tę przysługę uczynił, tedy *ad praerogativam* honoru szlacheckiego za tę przysługę powinien bydź *admissibilis*, gwoli czemu y konstytucyą *anni 1667* reassumuiemy.

Sprawa Hetschera przeszłego Poszt-Magistra Gdańskiego do przyszłego Seymu odłożona.

62 17. Ponieważ sprawa *objecti gravissimi criminis* trzymaney korrespondencyi o ubieżeniu Elbiąga *et usurpati tituli* Brandeburskiego Poszt-Magistra we Gdańsku *in summum praejudicium iuris nostri Majestatici* y całey Rzeczyposp. przeciwko uczynioney przysiędze *super fidelitatem et independentiam externam* na teraźnieyszym Seymie dla krotkości czasu rozsądzona bydź nie mogła; tedy tę sprawę do przyszłego Seymu odkładamy, ktorą Urodzony Instygator Koron. *sub privatione Officij* popierać powinien; aby ztąd *patere* mogli Rzeczyposp. *authores proditionis* Elbiąga. *Ab Officio* zaś Poszt-Magistrowstwa Gdańskiego, tegoż Hetschera *uti extraneum removemus*.

Mieysce traktatow pokoiu zawartego z Portą Ottomańską.

18. Ponieważ mieysce pod Karłowicem w Węgrzech na ktorym traktaty *colligatorum Principum Christianitatis contra hostes* Krzyża Swiętego stawały z Portą Ottomańską, poświęcone iest na kościoł pod imieniem Przenayświętszey Maryi *de Pace* pod dyrekcyą Oycow Bernardynow; tedy chcąc aby tam Krolestwa Polskiego w też traktaty wchodzącego ku Naywyższey Krolowey Polskiey pamiątka wdzięczności zostawała, odsyłamy wyznaczenie iałmużny *pro hoc pio opere ad discretionem et prudentiam Senatus Consilij post-Comitialis*, ktore, cokolwiek naznaczy skarb Koronny do konwentu tamecznego Oycow Bernardynow *per Cambium* lub przez ordynowanego *ab eodem conventu* confratra przeszle. A ta summa w rachunkach skarbowych przyięta bydź ma

Libertacya Woiewodztwa, y miasta Kamieńca Podolskiego.

19. Widząc zniszczone przez tak wiele lat *in possessione hostili* będące Woiewodztwo Podolskie, *subveniendo desolationi* onego za zgodą wszech Stanow, Woiewodztwo całe od wszelkich *quocunque titulo et nomine* nazwane bydź mogą, podatkow Rzeczypospolitey na Seymach uchwalone na lat dziesięć od Seymu teraźnieyszego uwalniamy. Takowąż libertacyą miastu Kamieńcowi iako pogranicznev fortecy od takichże podatkow Rzeczyposp. y hyberny, przechodow, stacyi, y wszelkich exakcyi żołnierskich *quocunque titulo et nomine* wymyślonych, pogłownego, podymnego, szosow, poborow, czopowego, szelężnego, rogowego, do lat dziesiąciu pozwalamy, *salvis juribus* Woiewodow y Starostow. Wszystkie przytym tegoż miasta *privilegia, immunitates, praerogativas ac decreta* od Nayiaśnieyszych Krolow Antecessorow naszych nadane approbuiemy.
63 W ktorym to mieście Kamieńcu, aby żydzi według dawnych praw y konstytucyi 1598, 1659, 1670, żadney possessyi ani handlow *exercere* nie ważyli się, y owszem gościami będąc, żeby dłużey nad trzy dni nie bawili, *sub poenis arbitrarijs* Urzędu Grodzkiego Kamienieckiego; *super contravenientes extendendis* nakazuiemy. W tymże mieście ludzie religii Greckiey *disuniti* mieszkać nie maią. Iarmark także, ktory iuż po wzięciu Kamieńca do Iazłowca przeniesiony, temuż miastu na dzień Nayświętszey Panny Narodzenia przywracamy. Toż miasto Kamieniec, *competenti praesidio* z woyska Rzeczyposp. pod komendę Wielmożnego Woiewody Kiiowskiego Generała teraznieyszego Podolskiego, opatrzyć y osadzić deklaruiemy, *hoc adjecto*, aby *in futurum post sera fata*, tegoż Wielmoż. Woiewody Kiiowskiego, Kommendant szlachcic, katolik, dobrze w tym Woiewodztwie osiadły, do kommendowania fortecy sposobny nie był dożywotni, ale na trzy lata tylko podawany. Praesidium zaś w tey fortecy zostaiące *sumptu Reipublicae* iako y Komendant *provideri* ma. Cła iednak *in genere* wszystkie do skarbu Koronn. nie zasłaniaiąc się wyżey mianowanym uwolnieniem, kupcy iakieykolwiek kondycyi, czymkolwiek handluiący, wnosić będą powinni. Żydzi zaś w tymże Woiewodztwie znayduiący się do pogłownego zarowno z inszemi żydami należeć maią, czego skarb Koronny *seriam* powinien mieć *animadversionem*. Lokacya woyska Rzeczyposp. w dobrach naszych Krolewskich, *in confinijs* Woiewodztwa tegoż Podolskiego, iako też y obozow *pro exigentia* Rzeczyposp. wolna *praecustoditur*. Zabiegaiąc przytym wszelkim okazyom differencyi tak z pogranicznemi ludźmi Woiewodztwa Podolskiego, iako też między obywatelami tegoż Woiewodztwa przykazuiemy, aby ci, ktorzyby chorągwie nadworne na pograniczu tegoż Woiewodztwa mieć chcieli, ludzi swoich *sub disciplina* trzymali, tak, aby ani sąsiadom swoim krzywdy, ani pogranicznemu narodowi żadney nie czynili lezyi *sub poenis infamiae, statuitionis excessivorum et refusionis damnorum in quovis Iudicio et Officio Regni, ad cujusvis instantiam injuriati vindicandis.*

O zbiegłych poddanych tegoż Woiewodztwa Podolskiego.

20. Ponieważ wszystkie wsi, y miasta Woiewodztwa Podolskiego, są w ludzi ogołocone, iednych nieprzyiaciel zabrał, drudzy w rożne rozeszli się kraie, przeto waruiemy tą konstytucyą aby zbiegli poddani pod czas woyny, *non obstante praescriptione, ad primam instantiam* oddawani byli, *sub taxa mille marcarum in foro proprij Districtus super contravenientes sine appellatione decernenda et repetenda.* A żeby poddani z pobliższych Woiewodztw y Ziem uchodzący na słobodach Woiewodztwa Podolskiego przyięci nie bywali, tą konstytucyą waruiemy, iż każdy possessor dobr naszych Krolewskich, ziemskich, y duchownych, w Trybunale Koronnym, *ex regestro militari praeciso beneficio aresti sine quibusvis exceptionibus, ad instantiam cujusvis injuriati*, sprawić się będzie powinien, za wydaniem pozwu o wydanie chłopow, *praevia relatione* tegoż pozwu *in proprio Districtu* w Ziemstwie, lub w Grodzie *inscribenda* y chłopa zbiegłego *cum uxore et liberis, et supellectili domestica, sub taxa mille marcarum in instanti sub poena banitionis perpetuae solvenda* wydać ma. 64

Unia fidei Graecae.

21. Chcąc *ad unionem Sancte fidei* zachęcić *Disunitos Graecae fidei*, konstytucye *annorum 1667 et 1678 de Unitis* reassumuiemy. Oraz ludzi mieyskiey kondycyi *vere Unitos, ad obeunda munia et Magistratus Civitatenses, capaces esse declaramus.*

Mieysce obrania Deputatow Podlaskich na Trybunał.

22. Wielką w tym uznaiąc sprawiedliwości uymę w sprawach Woiewodztwa Podlaskiego na Trybunale, iż Seymik Deputacki Generalny, ktory się w Drohiczynie za ziazdem wszystkich trzech Ziem, Drohickiey, Mielnickiey, y Bielskiey odprawować zwykł, a za niezgodą w ktoreykolwiek Ziemi, między osobami zachodzącą, rozrywać się *cum injuria et incommodo* wszystkich. Przeto *in subsidium* sprawiedliwości świętey, y ku wygodzie tego Woiewodztwa, iednego Deputata co rok na Generale w Drohiczynie, drugiego zaś przez alternatę, raz z Mielnickiey w Mielniku, drugi raz z Ziemie Bielskiey w Brańsku, ktorey alternata teraz przypadać ma na mieyscu Seymikowym zwyczaynym *in termino per legem anteriorem praefixo*, obierać pozwalamy, *et de consensu omnium Ordinum lege praesenti* postanawiamy: *salva praerogativa perpetuis temporibus*, Generału Woiewodztwa Podlaskiego w Drohiczynie, *alijsque quibusvis munijs et negotijs*, tamże podług dawnych praw y zwyczaiow *tractari solitis* całemu Woiewodztwu *reservatis*

Fundacya na wykupno więźniow Wielmożnego Woiewody Sędomirskiego.

23. Pobożną fundacyą Wielmożnego Stefana Bidzińskiego, Woiewody Sędomirskiego, ktory *ex pio zelo* sto tysięcy złotych Polskich, na dobrach swoich, na wykupno szlachty Woiewodztwa Sędomirskiego, w więzach pogańskich ięczących zapisuie, *praesenti constitutione* approbuiemy.

Approbacya fundacyi Wielm. Wdy Ruskiego.

24. Na podobny okup ludzi z niewoli pogańskiey iako w wyższey konstytucyi wspomniano, y na inne *pia legata*, tudzież na fortyfikacyą miast, Lwowa y Przemyśla, testament Wielm. Marszałka Matczyńskiego Woiewody Ziem Ruskich, *una cum dispositione*, *ratione praemissorum per executores facta*, approbuiemy.

65 **Kommissya ukrzywdzonym od woyska Wielkiego Xięstwa Litewskiego.**

25. Ponieważ tak wielą Seymow kommissye naznaczone, o szkody przez woysko W. X. Lit: w Woiewodztwie Podlaskim, Lubelskim, Bełskim, Ziemi Wiskiey, Nurskiey, Łomżeńskiey poczynione nie doszły, przeto one na uczynienie każdemu sprawiedliwości reassumuiąc, w Brześciu Litewskim, na dzień trzeci miesiąca Lutego, w roku przyszłym Kommissarzow *ex Ordine Senatorio* Wielmożnego, Urodzonych Sadowskiego, Kasztellana Brześciańskiego, Michała Sapiehę Pisarza Polnego, Ludwika Pocieia Strażnika W. X. Lit: Załęskiego Chorążego Nowogrodzkiego, Adama Sobolewskiego Drohickiego, Kazimierza Kanigowskiego Bielskiego Sędziow. Gąsowskiego Bielskiego, Ierzego Czaplica Owruckiego Stolnikow, Grzegorza Wyszyńskiego Podsędka Ziemie Bielskiey, Pawła Zaszczyńskiego Podstolego Mielnickiego, Karola Siestrzewitowskiego Woyskiego Mielnickiego, Walentego Stanisława Igańskiego Ziemskiego, Stanisława Morzego Granicznego, Komornikow Liwskich naznaczamy. Ktorzy *absentia unius duorumve aut plurium non obstante*, *etiam in contumaciam* Deputatow od chorągwi, poprzysiężone szkod regestra *pro iure petendi*, maią likwidować y przysądzać, za ktorych likwidowaniem Trybunał W. X. Lit: Skarbowy assygnacye na zasługi z podatkow W. X. Lit: należące, woysku y chorągwiom W. X. Lit: (ktore *praesenti lege in rem injuriatorum arestantur)* nie Deputatom od chorągwi; ale *injuriatis* wydawać y nieodwłoczną każdemu *vel Plenipotentiario* Woiewodztwa nakazać satisfakcyą powinien.

Pogłowne żydowskie.

26. Wygadzaiąc teraźnieyszym Rzpltey potrzebom ustanawiamy *praesentis Conventus authoritate* żeby żydzi Koronni wszyscy tak w naszych, iako duchownych y ziemskich dobrach zostaiący iuż nie sto y pięć tysięcy *currentis*, iako na ostatnim Seymie, ale Pruską dobrą monetą, rachuiąc pięć szostakow celnych w złoty ieden *quotannis* zwyczaynemi ratami przez dwie lecie między Seymem a Seymem, *in vim* pogłownego do skarbu Koronnego wnosili, żadnemi się protekcyami nie zasłaniaiąc. Rzeszowscy iednak żydzi, y insi ktorzyby z synagogami mieli ugodę, podług oney summę postanowioną, do skarbu *in vim* tegoż generalnego pogłownego wnosić będą. A starsi żydowscy Powiatowi, pod pretextem wybierania tegoż pogłownego, nie powinni będą żadnych inszych wymyślnych swoich na partykularne synagogi wkładać exakcyi, ale samę tylko tę summę z proporcyi głow albo osiadłości, po miasteczkach y wsiach miarkować y wybierać; y zachowuiąc *in suo vigore* statut dawny, *titulo nobilium iudaei in Regia defensione nil sibi promittant* do żadnych ciężarow 66
y exakcyi partykularnych swoich nienależytych, żydow w dobrach szlacheckich mieszkaiących pociągać nie będą. Tę zaś summę sta y piąciu tysięcy oddawszy, do żadnych ciężarow y summ Seymowych nie będą należeć.

Approbatio laudorum.

27. Lauda wszystkie Woiewodztw y Ziem *in ordine* do podatkowania y domowego porządku *in toto* approbuiemy.

Relacya traktatu Tureckiego.

28. Ponieważ się relacya traktatu z Portą Ottomańską pod Karłowicem, *a successoribus* Wielmożnego niegdy na Moszczenicy Małachowskiego, Woiewody Poznańskiego, Łukowskiego, Krzeczowskiego Starosty, Posła Wielkiego do tegoż traktatu *ob praegnantiora negotia* wysłuchać nie mogła, tedy onę *pro hac sola vice* dla expedycyi Posła Wielkiego do Porty, do Rady Postkomicyalney, inszych zaś wszystkich poselstw relacye do przyszłego da Bog Seymu odsyłamy: do ktorego y zasługi tegoż Wielmożnego Woiewody w tey usłudze publiczney zdrowiem y życiem straconym zalecone, odkładamy.

Reassumpcya approbacyi lokacyi miasta Freysztatu.

29. Przywiley lokacyi miasteczku Freysztatowi w Woiewodztwie Poznańskim leżącemu, z Kancellaryi naszey wydany *authoritate Conventus praesentis* reassumuiemy y approbuiemy.

Reassumpcya prawa o iurydyce Nurskiey.

30. Starostwo Nurskie trzema iurydykami obowiązane, *ex primis vacantibus vel attinentijs*, *salvo jure modernorum tantum possessorum*, według konstytucyi *anni 1647* opatrzyć deklaruiemy.

O podszywaiących się do indygenatow Gordonowskich.

31. Iż się niektorzy podszywaią pod indygenaty Urodzonych Henryka Margrabiego Huntyleyskiego Oberszterleytnanta *anno 1658* y Ierzego Maiora woysk Rzpltey *anno 1676* Gordonow, *seorsivis legibus* obiema pozwolone, tedy zabiegaiąc *huic abusui*, deklaruiemy, że do pomienionego indygenatu Margrabi Huntyleyskiego, nie powinien się żaden referować, procz Urodzonego Iana Gordona towarzysza roty husarskiey, Urodzonego Referendarza Koronnego Marszałka Seymu teraźnieyszego. A ieżeliby się kto z nich w tym nie poczuwał, przeciwko takowemu, temu samemu Urodzonemu Ianowi Gordonowi, *et cujusvis actionem in quovis subsellio lege praesenti pro abjudicatione et confiscatione bonorum* waruiemy.

67 **Kommissya od Sląska Woiewodztw Wielko-Polskich.**

32. Dosyć czyniąc Woiewodztwom, Poznańskiemu y Kaliskiemu, ktore sobie wielkie pretenduią krzywdy od Państw Cesarza Ici w rożnych mieyscach, na uspokoienie tych dyfferencyi naznaczamy Kommissarzow z Senatu, Wielmożnych y Urodzonych, Stanisława Leszczyńskiego Woiewodę Poznańskiego, Macieia Radomickiego Kaliskiego, Hieronyma Ponińskiego Gnieźnińskiego, Iakuba Błeszyńskiego Miedzyrzeckiego, Chrystyana Kierskiego Rogozińskiego, Adama Naramowskiego Srzemskiego Kasztelanow. Z stanu rycerskiego, Marcina Smoguleckiego Starostę Nakielskiego, Andrzeia Mycielskiego Poznańskiego, Krzysztofa Przyiemskiego Kaliskiego Chorążych, Iana Malechowskiego Poznańskiego, Kazimierza Dzierzbińskiego, Wschowskiego, Modlibowskiego Kaliskiego, Ziemskich Sędziow. Iana Bronisza Podczaszego Kaliskiego, Waleryana Naramowskiego Cześnika Wschowskiego, Chryzostoma Gorzyńskiego Woyskiego Poznańskiego, Przecława Potockiego Łowczego Kaliskiego, Andrzeia Radomickiego Osieckiego, Krzysztofa Mielżyńskiego Kcyńskiego, Starostow Iana Grabskiego Sędziego Nakielskiego, Iana Gębickiego Płockiego, Ludwika Szołdrskiego Biechowskiego, Kasztelanicow. Władysława Czarnkowskiego, Alexandra Zapolskiego, Mikołaia Bardskiego, Iana Iozefa Mączyńskiego Starostę Klonowskiego, Stanisława Suchorzewskiego. Ktorzy to Kommissarze *absentia nonullorum non obstante*, o czasie y mieyscu z Kommissarzami od Państw Cesarza Iegomości naznaczonemi znioszy się, sprawy wszelkie między obywatelami tamtego pogranicza, z obudwu stron zachodzące wszelkie differencye około granic, y krzywdy uspokoią.

Kommissya od Sląska Xięstwa Zatorskiego y innych.

33. Ponieważ na przeszłych Seymach naznaczone kommissye nie doszły, y należytego nie wzięły skutku, a tym czasem dalsze porożnienia y wiolencye z obudwu stron pozachodziły, tedy ponawiaiąc przeszłe konstytucye, y stosuiąc się *ad normam pactorum* z Cesarzem Imcią Chrześciańskim, po trzech Kommissarzow od Xięstwa Zatorskiego y Oświecimskiego także od Powiatu Bieckiego y Sądeckiego, także y Starostwa naszego Olsztyńskiego, iako też y z Ziemie Wieluńskiey naznaczamy, *ex Senatu* Wielmożnych Urodzonych Szczesnego Potockiego Woiewodę Krakowskiego, Hetmana Polnego Koronnego, Morztyna Radomskiego, Marchockiego Zarnowskiego Kasztellanow. *Ex equestri ordine* z Wielkiey Polski, Macieia Gąsiorowskiego Starostę Radzieiowskiego, Cińskiego Sieradzkiego, Dubrskiego Michałowskiego Chorążych. Iozefa 68
Molskiego Stolnika Kaliskiego, Ioachyma Przebendowskiego. Z Małey Polski: Olszewskiego Instygatora Koron., Szembeka Starostę Bieckiego, Iana Glińskiego Stolnika Sędomirskiego, Kazimierza Rozwadowskiego Chorążego Łukowskiego, Stefana z Iaruzel Iaruzelskiego Podstolego Podlaskiego, Michała Kczewskiego Podczaszego Inflantskiego, Iana Strzemeskiego. Ktorzy Kommissarze nasi *cum plenaria potestate ad decidendum*, znioszy się *de tempore et loco* kommissyi z Kommissarzami Cesarza Imci, *pari numero* naznaczonemi, wszystkie zachodzące trudności, krzywdy, naiazdy, wiolencye y granice same uznać y rozsądzić maią, *cum instantanea partium satisfactione*, *remota quavis ulteriori iuris instantia*. A ieżeliby ktory z Kommissarzow naszych wyżey naznaczonych *aliqua legalitate* był *impeditus*, tedy za doniesieniem do Nas, inszego, *cum plenipotentia ejusdem authoritatis*, iakoby tu był, naznaczemy Akcye względem pomienionych granic do ktoregokolwiek sądu intentowane, processy y kondemnaty na osobach w processie wyrażonych otrzymane *ad executionem* teraźnieyszey kommissyi *in suspenso* deklaruiemy.

Kommissya od Węgier.

34. Ponieważ kommissya od Węgier tak wielą konstytucyi naznaczona trzem Ziemiom w Woiewodztwie Ruskim, Przemyskiey, Sanockiey y Halickiey, dla dochodzenia sprawiedliwości we wszystkich krzywdach, szkodach, zaboystwach, rozboiach, z obu stron od pogranicznych ludzi, a osobliwie z Węgier często od kup swawolnych w te kraie wpadaiących, poczynionych, dotąd dla naznaczenia odległych Kommissarzow na rozsądzenie pomienionych differencyi, także dla nienaznaczenia od Cesarza Imci Chrześciańskiego spolnych Kommissarzow nie doszła, przeto na teraźnieyszym Seymie reassummuiąc dawnieysze kommissye, tak Woiewodztwu Ruskiemu, iako też Woiewodztwu Sędomirskiemu, kommissyą pozwalamy, do ktorey odprawienia z pobliższych granic Węgierskich naznaczamy Kommissarzow Wielmożnego Wielebnego, Urodzonych. Iana Stadnickiego Woiewodę Wołhyńskiego, Iana Wuiakowskiego Przemyskiego, Iana Firleia Sanockiego Kasztellanow. Andrzeia Łąckiego Kanclerza Gnieznińskiego Infułata Olyckiego, Praesidenta Trybunału Koronnego, Konstantego Wapowskiego Podkomorzego Przemyskiego, Iozefa Wandalina Mniszcha Starostę Sanockiego, Michała Ankwicza Chorążego Nowogrodzkiego, Szymona z Gośniewic Wolskiego Halickiego, Staną Sanockiego Stolnikow Gabryela Winnickiego Podczaszego, Franciszka Orzechowskiego Łowczego, Andrzeia Dydyńskiego Woyskiego, Przemyskich. Klemensa Ustrzy-

ckiego, Iozefa Fredra, Iozefa Bala, Kazimierza Karskiego, Alexandra Łąckiego. Ktorzy to Kommissarze nasi znioszy się o czasie z
69 Kommissarzami od Cesarza Imci Chrześciańskiego na to *ex natione Germanica* ordynowanemi, iako też ze dwiema albo trzema z Panow Węgierskich przydanemi, (o ktorych naznaczenie z zupełną władzą sądzenia wszelkich krzywd, sprawiedliwości nieodwłoczney z występnych, y exekucyi *sub rigore debito* czynienia przez Ablegata naszego zaraz po tym Seymie wyprawionego, z Cesarzem Imcią expostulować będziemy) na każdy rok raz na granicach naszych w mieście Iaśliskach, drugi raz na granicach Węgierskich w Humennym albo w Stropkach ziachawszy się, wszelkie zachodzące differencye, szkody, krzywdy y kryminały, tak w Państwach naszych, to iest w pomienionych trzech Ziemiach Woiewodztwa Ruskiego, iako też w Powiecie Pilznieńskim Woiewodztwa Sędomirskiego, tudzież Węgierskich komukolwiek, od kogokolwiek poczynione (osobliwie krzywdy urodzonych Tureckich, y wiolencye od pogranicznych Węgierskich ludzi poniesione) maią bydź osądzone y nagrodzone. Także nie tylko samych zboycow, ale też *conniventes* onym, panow possessorow, Prefektusow, Kraynikow, y innych w Węgrzech mieszkaiących, iako też y naszych ludzi Polskich sądzić, surowo karać, y *ex delinquentibus* nieodwłoczną sprawiedliwość czynić powinni będą Kommissarze nasi, *insimul et semel* z Kommissarzami Cesarza Imci. *non obstante absentia unius, duorum vel plurium*, byle ich tylko było sześć *aequali* z obu stron *numero* Dekreta na tych kommissyach ferowane taką mieć maią wagę, iako Trybunalskie y *securitatem parem* Sądom Trybunalskim *super contravenientibus* onym *executionem fortem et finalem etiam admota nobilitate* Urzędy Grodzkie, w tychże Ziemiach będące czynić maią w Polszcze *sub poenis super negligentes Officiales sancitis*, w Węgrzech zaś Sędziowie stoliczni *sub rigore a Sacra Caesarea Majestate interposito*. Na teyże kommissyi bespieczeństwo od pogranicza, *utrique genti* w tamtych mieyscach ugruntować, iako też y pokoy pospolity obwarować się ma, iakoby na potym od ludzi swawolnych nigdy nie był wzruszony. Salaria zaś pomienionym Kommissarzom naszym na przyszłym Seymie *ex aerario publico* maią bydź obmyślone, tym tylko, ktorzy *attendent* w pomienionych mieyscach powinności swoiey. Do tegoż bespieczeństwa Ziem pomienionych Woiewodztwa Ruskiego, należą wybrańcy z Przemyskiey y Sanockiey Ziem *lege publica* naznaczeni. Gwoli czemu konstytucyą *anni 1678 sub titulo*, wybrańcy Ziemie Przemyskiey. reassumuiemy, y onę *in toto* approbuiemy

Reassumpcya komissyi Mazowieckiego y Podlaskiego Woiewodztw, z Xięstwem Pruskim

35. Chcąc kommissyą do ktoreyśmy się y przez *pacta conventa* obligowali, między Xięstwem Mazowieckim, Woiewodztwem Podlaskim z iedney, a Xięstwem Pruskim z drugiey strony, względem rozgraniczenia do skutku przywieść, 70
wszystkie konstytucye *eo nomine* pisane reassumuiemy, y Kommissarzow Wielm., Urodz. Alexandra Załuskiego Rawskiego, Stanisława Morsztyna Mazowieckiego, Marcina Oborskiego, Podlaskiego, Wdow. Stanisława Czosnowskiego Warszawskiego, Kazimierza Rostkowskiego Wiskiego Kasztelanow. Wielebnych Boglewskiego Opata Płockiego, Seweryna Szczukę Kanonika Chełmińskiego, Proboszcza Torunskiego, Wacława Szczukę Kuchmistrza Koronnego. Iabłonowskiego Starostę Bohusławskiego, Sebastyana Grądzkiego Wiskiego, Piotra Kczewskiego Malborskiego Chorążych. Przeradoskiego Rożańskiego, Tomasza Godlewskiego Łomżeńskiego, Iana Glinkę Nurskiego Pisarzow. Kazimierza Bielskiego Cześnika Warszawskiego, Andrzeia Potockiego Starostę Iabłonoskiego, Kitnowskiego Sędzica Malborskiego, Hektora Czarlińskiego Potulickiego, naznaczamy: ktorzy na mieysce dawnemi konstytucyami oznaczone ziachawszy się, wedle instrukcyi z Kancellaryi wydaney we wszystkim zachować się y sprawić maią. Gwoli czemu y listy nasze *in vim obdestinationis* do Kurfirszta Imci Brandeburskiego, gdy tego będzie potrzeba, wydać rozkażemy.

Kommissya na rozgraniczenie Woiewodztwa Brzeskiego z Innowrocławskim.

36. Ponieważ nie małe pozachodziły kontrowersye y rożnice granic, między Woiewodztwem Brzeskim y Powiatem Radzieiowskim a Innowrocławskim na rzece Bachorzy, tedy na instancyą Urodzonych Posłow Kuiawskich, do rozeznania y rozsądzenia pomienionych rożnic granicznych, naznaczamy Kommissarzow, przy Wielmożnym na Lubrańcu Dąbskim Woiewodzie Brzeskim Kuiawskim, y Urzędzie Podkomorskim, Innowrocławskim, *non obstante Officio Succamerariali Brestensi protunc vacante*. Urodzonych, Serafina Głębockiego Chorążego Brzeskiego Kuiawskiego, Michała Zakrzewskiego Brzeskiego, Augustyna Kołudzkiego Innowrocławskiego, Sędziow Ziemskich. Marcina Umińskiego Woyskiego Kruświckiego, Kazimierza Wolskiego Skarbnika Brzeskiego, Andrzeia Domaradzkiego Sędziego Grodzkiego Kowalskiego, ktorzy *unius vel duorum absentia non attenta* znioszy się z sobą *de tempore et obdestinatis partibus quarum interest* przez innotescencye swoie, na pomienione mieysce ziadą, *et praevia inquisitione senum et dispositionibus*, y z inszych iakie będą mogły bydź dowody, granice pomienione postanowią y kontrowersye wiecznie umorzą.

Reces Urodzonych Podkomorzego Koronnego y Starosty Halickiego.

37. Ponieważ Urodz. Kazimierz Bieliński Podkomorzy Koronny Marszałek Elekcyi przeszłey, *exemplari fide* na nasz y Rzplitey zarobił respekt, y iest od stanu rycerskiego zalecony, a dla spraw publicznych nie przyszło teraz tego *recognoscere*, 71

tedy na Seymie przyszłym *in occurentijs meritorum* iego mieć będziemy *memoriam*. Do tegoż recessu Urodz. Iozefa Potockiego Starosty Halickiego wybrane z Niemierowa summy odsyłamy.

Deputaci do quarty.

38. Z Senatu Urodz. Hieronym Załuski Kasztelan Rawski, *ex equestri ordine* z Wielkiey Polski, Urodz. Wacław Trzciński Cześnik Rawski, z Małey Polski, Urodz. Michał Kniaź z Kozielska Puzyna Starosta Werbkowski.

Rezydenci do boku naszego.

A die prima Augusti 1699: Nayprzewielebnieyszy w Bogu Xiąże Imć Kardynał Michał Radzieiowski, Arcybiskup Gnieznieński, Primas Korony Polskiey y W. X. Lit. Iaśnie Wielmoż. Kasztelan Krakowski, Wielmoż. Poznański, Urodz. Sądecki Kasztelanowie. *A die prima Novembris ad ultimam Ianuarij 1700:* tenże Nayprzewielebnieyszy Xiąże Imć Primas Arcybiskup Gnieźnieński, Wielmożni Woiewoda Krakowski, Sędomirski, Urodz. Miedzyrzecki, Kasztelanowie. *A die prima Februarj 1700:* Przewielebny X. Arcybiskup Lwowski, Wielmożni Woiewoda Poznański, Kaliski, Urodz. Wiślicki Kasztelanowie. *A die prima Maij anni ejusdem ad ultimam Iulij:* tenże Przewielebny X. Arcybiskup Lwowski, Iaśnie Wielmoż. Woiewoda Wileński, Wielmożny Woynicki, Urodzony Biecki Kasztelanowie. Na drugi rok. *A die prima Augusti ad ultimam Octobris anni 1700:* Przewielebny X. Biskup Krakowski, Wielmożni Woiewoda Sędomirski, Gnieźnieński, Urodzony Rogoziński Kasztelanowie. *A die prima Novembris ad ultimam Ianuarij anni 1701*: tenże Przewielebny X. Biskup Krakowski, Wielmożni Wileński, Sieradzki, Urodz. Radomski Kasztelanowie. *A die prima Februarij 1701 ad ultimam Aprilis:* Wielebny X. Biskup Kuiawski, Wielmożni Woiewoda Kaliski, Łęczycki, Urodzony Zawichowski Kasztelanowie. *A die prima Maij ad ultimam Iunij anni ejusdem.* Tenże Wielebny X. Biskup Kuiawski, Wielm. Woiewoda Trocki, Urodzeni Żmuydzki, Lędzki Kasztelanowie.

Recess do przyszłego Seymu.

Ponieważ ustanowienie bespieczeństwa Rzeczypospol. y utwierdzenie zupełney *inter Status* konfidencyi cały czas Seymu teraźnieyszego zabrało, y dla tego *desideria* Woiewodztw y Ziem, 72
tudzież *desideria* Nayiaśnieyszego domu Krolewicow Ichmościow Polskich, od wielu Woiewodztw y w Senacie *per respectum meritorum* Wielkiego Ich Oyca a Nayiaśnieyszego Antecessora naszego zalecone, należytego skutku wziąć nie mogły, tedy wszystkie pomienione interessa y materye, ktore na teraźnieyszy Seym Woiewodztwa y Ziemie w instrukcyach Posłom swoim zleciły, iako też y *desideria* woyska Koronnego y miast dla spoźnionego ich doniesienia, *per recessum lege praesenti* do Seymu przyszłego odkładamy. Ktory Seym Stanom wszystkim Rzeczyposp., w roku da Bog przyszłym *primo vere praevijs solennitatibus* złożyć deklaruiemy.

Deklaracye Woiewodztw y Ziem.

Woiewodztwo Poznańskie Seymik *Relationis pro die 15 Septemb.* deklaruie. Wodztwu. Krakowskiemu Seymik *Relationis* w Proszowicach nazaiutrz po Deputackim to iest dnia *15 Septembris* deklaruie się. Xięstwo Zatorskie y Oświecimskie dnia *22 Septembris* tenże Seymik *Relationis* w Zatorze determinuie. Woiewodztwo Sędomirskie Seymik *Relationis pro die 9 Septembris* roku teraźnieyszego deklaruie. Woiewodztwo Kaliskie Seymik *Relationis pro die 15 Septembris* deklaruie. Woiewodztwo Sieradzkie Seymik *Relationis* deklaruie *pro die 22 mensis Septembris*. Ziemi Wieluńskiey Seymik na dzień 9 miesiąca Września iest naznaczony. Woiewodztwo Łęczyckie Seymik *Relationis in crastino* Deputackiego deklaruie. Woiewodztwo Brzeskie Kuiawskie także *in crastino* po Deputackim Seymik *Relationis* deklaruie. Woiewodztwo Kiiowskie Seymik *Relationis* na dzień 11 miesiąca Września we Włodzimierzu deklaruie. Woiewodztwo Innowrocławskie Seymik *Relationis in crastino* po Deputackim deklaruie. Ziemia Dobrzynska determinuie dzień 11 miesiąca Września w Lipnie na Seymik *Relationis*. Woiewodztwo Ruskie Ziemia Lwowska bierze sobie Seymik *Relationis* na mieysce zwyczayne do Wiszni nazaiutrz po Seymiku Deputackim, to iest *pro die 15 mensis Septembris*. Ziemia Przemyska *similiter*. Ziemia Sanocka *similiter*. Ziemia Chełmska Seymik swoy *Relationis pro die 15 Septembris* nazaiutrz po Deputackim deklaruie. Ziemia Halicka deklaruie Seymik *Relationis pro die 15 Septembris*. Woiewodztwo Wołhyńskie bierze Seymik *Relationis pro die 15 Septembris*. Woiewodztwo Podolskie Seymik Postkomicyalny bierze do Kamieńca na dzień 25 Września, *si evacuatio subsequetur, sin secus* do Okopu Swiętey Troycy. Woiewodztwo Lubelskie po Deputackim nazaiutrz sobie czas Seymiku *Relationis* naznacza. Woiewodztwo Bełzkie Seymik *Relationis* w Bełzie *in loco solito pro die ultima Augusti* naznacza. Woiewodztwu Płockiemu Seymik *Relationis* deklaruie się *pro die 28 Septembris in anno currenti 1699*. Woiewodztwo Mazowieckie, Ziemia Czerska Seymik *Relationis pro die prima Septembris* w Czersku bierze. Ziemia Warszawska deklaruie *Relationis* Seymik *pro die prima mensis Septembris*. Ziemia Wizka determinuie Seymik *Relationis pro die 24 mensis Septembris*. Ziemia Wyszogrodzka deklaruie Seymik *Relationis pro die 25 mensis Augusti in loco solito*. Ziemia Zakroczymska Seymik naznacza *pro die 18 mensis Augusti* na mieyscu zwyczaynym w Zakroczymiu. Ziemia Ciechanowska Seymik Relacyiny na dzień dwudziesty czwarty Września deklaruie. Ziemia Łomżeńska *pro die 12 Octobris* Seymik *Relationis* bierze. Ziemia Rożańska Seymik *Relationis pro die secunda Septembris* na mieyscu zwyczaynym w Rożanie naznacza. Ziemia Liwska Seymik *Relationis pro die 15 Sep.* 73

tembris deklaruie. Ziemia Nurska Seymik *Relationis* w Nurze *pro die 27 Augusti* naznacza. Woiewodztwo Podlaskie ..... Ziemi Drohickiey naznacza się Seymik *Relationis pro die 15 Septembris.* Ziemia Mielnicka Seymik Relaciyny *pro die 27* deklaruie *in Septembri.* Ziemia Bielska swoy Seymik na dzień 1 Septembra odkłada. Woiewodztwo Rawskie, Ziemia Rawska Seymik *Relationis* naznacza sobie *pro die 25 Augusti.* Ziemia Sochaczewska na dzień 27 *Augusta* Seymik swoy naznacza. Ziemia Gostyńska Seymik *Relationis pro die 31 Augusti* w Gąbinie determinuie. Woiewodztwo Chełmińskie Generał *Relationis pro die 19 mensis Septembris* naznacza. Woiewodztwo Malborskie *Relationis* Generał na mieyscu z alternaty przypadaiącym deklaruie na dzień 19 miesiąca Września. Woiewodztwo Bracławskie Seymik *Relationis pro die 15 mensis Septembris* determinuie. Woiewodztwo Pomorskie Generał tenże *Relationis* na dzień z drugiemi Woiewodztwy Pruskiemi 19 miesiąca Września *in anno praesenti* na mieyscu zwyczaynym przez tę swoię deklaracyą determinuie. Woiewodztwo Czerniechowskie Seymik *Relationis* y *Electionis* Kommissarza na Trybunał Radomski *pro die 15 Septembris* bierze.

74

Stanisław na Radzynie y Szczuczynie Szczuka Referendarz Koronny Marszałek Seymowy Stanu Rycerskiego m. p.

Stanisław na' Lubrańcu Dąbski Biskup Kuiawski y Pomorski, Deputat do Konstytucyi z Senatu. Ian Ierzy na Przebendowie y Leżeńsku Przebendowski Woiewoda Malborski, Deputat do Konstytucyi z Senatu. Władysław Hrabia na Wiszńicach y Niesuchsielach Sapieha Woiewoda Miński, Deputat do Konstytucyi z Senatu W. X. Lit. Piotr Iakub z Paradyża Bronisz Starosta Pyzdrski, Deputat do Konstytucyi z Wielkiey Polski m. p. Ian Iakub z Potulic Potulicki Starosta Borzechowski, Deputat do Konstytucyi z Wielkiey Polski m. p. Karol na Smogorzowie Wąsowicz Sędzia Generalny Ziemski Sandomirski, Deputat do Konstytucyi z Małey Polski. Szymon Iozef z Gośniewic Wolski Stolnik Ziemie Halickiey, Deputat do Konstytucyi z Małey Polski m. p. Krzysztof Komorowski Kuchmistrz W. X. L. Starosta Wołkowyski, Deputat do Konstytucyi z W. X. L. Krzysztof Benedykt Niemirowicz Szczyt Chorąży Połocki Starosta Iaswyski, Deputat do Konstytucyi W. X. Litewskiego.

Marcin Woyciech z Kiekrza Kierski I. K. Mości Sekretarz m. p.

75

KONSTYTUCYE

WIELKIEGO XIĘSTWA LITEWSKIEGO

NA TYMŻE SEYMIE.

Prorogatio czasu Trybunałowi W. X. Litewskiego.

Trybunał główny W. X. Lit. *juxta coaequationem jurium et ordinationem* y porządku Trybunału W. X. L. w roku 1698 postanowionego *in toto* approbuiemy. A że rożni dawszy się obrać Deputatami *in aggravationem* stron do Trybunału dekreta otrzymuią przypozywaiąc *in contemptum* prawa y konstytucyi *ex quo Judex, Senator, Commissarius et Nuntius in elusionem* allegowanego *non consentiente parte*, tedy takowe dekreta mocy mieć nie maią y sprawy *in integrum restitui* powinnny *lege praesenti* postanawiamy. Dogadzaiąc zaś wielkości spraw W. X. Lit. żeby tym snadniey sprawiedliwość święta każdemu bydź mogła *protrahimus* czas sądzenia Trybunału W. X. L. przydaiąc przeciągu w ten sposob. Że się ma sądzić *pro tempore* alternaty iako w samym Wilnie niedziel dwadzieścia, tak w Nowogrodku y Mińsku drugie tyle niedziel dwadzieścia, a ta prorogacya, od przyszłego czasu *currere* powinna, dla spraw remissyinych. *Pro assistentia* tegoż Trybunału W. X. Lit. piechoty Węgierskiey sto, krom officyalistow deklaruiemy, ktorey *pro solutione et provisione* z pogłownego żydowskiego dwadzieścia pięć tysięcy zapłata bydź powinna (ktorego ze wszystkich Woiewodztw y Powiatow simpla czyni czterdzieści tysięcy) ta zaś summa dwadzieścia pięć tysięcy nie do kogo inszego, tylko do Rothmistrza tey piechoty wchodzić y oddawana bydź ma. A Rothmistrz dobrze osiadły *possessionatus* szlachcic rodowity y obywatel W. X. L. bydź ma, y każdego Trybunału pod władzą Marszałka Trybunalskiego ma się kalkulować przed tymże Wielmożnym Marszałkiem y Trybunałem W. X. L. iako z pieniędzy, tak z moderunku y ludzi, ktorych to ma bydź zawsze komplet y popis zaraz na początku Trybunału po obraniu Marszałka. Co do przyszłego tylko Seymu pozwalamy.

76

Trybunał Skarbowy W. X. Lit.

1. Aby dobrze zasłużonemu woysku dosyć się stało w wypłaceniu czterech ćwierci traktatem assekurowanych od Rzpltey tak zwinionemu, iako y niedowinionemu, *moderna lege ex vi coaequationis jurium* W. X. L. z Koroną Polską *et repartitionis* uchwalonych prowentow Rzpltey Trybunał W. X. Lit. Skarbowy według dawnych praw y zwyczaiow *cum authoritate et securitate Judiciorum* w Wilnie postanawiamy; na ktory z Senatu Deputatow przy Wielmożnych Hetmanach, Pieczętarzach, Podskarbim Wielkim, y przy Wielmożnym Kryszpinie Pisarzu przeszłym Polnym a teraźnieyszym Woiewodzie Witepskim, Wielebnego w Bogu Konstantego Brzostowskiego Biskupa Wileńskiego, Wielmożnych Dominika Słuszkę Połockiego, Władysława Sapiehę Mińskiego Woiewodow; Stefana Alexandrowicza Nowogrodzkiego, Michała Kotła Witepskiego, Kasztellanow naznaczamy. A *ex equestri ordine* maią bydź z Relacyinych Seymikow ze wszystkich Woiewodztw y Powiatow po iednemu obrani, nie z tych iednak, ktorzy Kommissarzami lub administratorami, lub też Poborcami, lub Lustratorami byli, *nisi praevia satisfactione et quietatione.* Gdzie ziachawszy się do Wilna na dzień czwarty miesiąca Stycznia w roku da Bog przyszłym 1700 *non obstante unius pluriumve absentia Ministrorum Deputatorumque* tegoż dnia zasieść y przysięgę według rothy Seymu konstytucyi 1613 wykonawszy przez niedziel ośm, pierwszą Kadencyą niedziel cztery wszystkie sprawy skar- *ab anno* 1667 aż do teraźnieyszego Seymu sądzić maią, wszelkie dawnieysze retenta ordynaryinych y extraordynaryinych prowentow y podatkow; a drugą Kadencyą *captato opportuno tempore* naznaczą, albo limitować będą, a to dla tego, aby po informacyi skarbowey *deductive* mogła bydź *in spatio* czasu między Kadencyami *relatio, et finalis per executionem* Dworzan skarbowych *importatorum* do skarbu *quietatio et exsolutio:* także dobra *per executionem* skarbu inwadyowane *ad possessionem cui commodo cesserunt, et cedunt*, aby skarb, y Dworzanie *rationem* dali. Na tymże Trybunale pierwszey Kadencyi maią Woiewodztwa y Powiaty przez Kommissarza swego osobliwego *comportare documenta assignatorum solutionis* czterech cwierci, y na lenungi, tamże dać *rationem* z podatkow *novella lege coaequationis* uchwalonych *usque ad assem*, tudzież sowitych hybern y dzierżaw, z dobr duchownych, także czopowego, szelężnego, monopolium tabacznego, pogłownego żydowskiego, Tatarskiego, w dyspozycyi Sądow Skarbowych Woiewodztw y Powiatow W. X. L. będących, tamże ze wszystkich prowentow *calculationem et satisfactionem pro praeterito* pokazać maią, na ktore dokumenta Sąd Skarbowy kwit dać powinien. A ieśliby się w ktorym Woiewodztwie y Powiecie pokazały *exsolvenda remanentia*, albo za assygnacyami Wielmożnego Michała Kotła Kasztellana Witebskiego na woysko W. X. L. tak czterech czwierci borgowych, iako też na trzy czwierci niedowinionemu woysku za lenungi pozostałe, tedy *satisfactio per executionem fortem mota nobilitate* bydź ma. Na ktorych ruszenie ma Trybunał Skarbowy *ex suo judicato* wydać uniwersały do Woiewodztw, Marszałkow, Rotmistrzow, ktorzy przy Urzędzie Grodzkim *secundum normam jurium coaequationis* W. X. L. sprawić sie maią, a po Woiewodztwach y Powiatach do Sądu Skarbowego za niewydaniem albo renitencyą iakową, na Trybunał głowny W. X. L. *inter causas fisci* ma bydź *intentata actio*, na ktorego *fortis et ultimaria executio mota nobilitate secundum coaequationem et ordinationem jurium* W. X. Lit. przy Grodzie ma *extendi.* A żeby tenże Trybunał tym skuteczniey mogł się odsądzić, tedy aby w każdym Woiewodztwie y Powiecie Sądy Fiskalne *novella lege* od szczęśliwey Koronacyi naszey podatkow uchwalonych przed zaczęciem Trybunału odprawowały się, *authoritate praesentis Conventus* postanawiamy. A na tymże Trybunale Poborcy y Dworzanie Woiewodztw y Powiatow *pro informatione deductionem retentorum* dawnieyszych *non anonimam*, ale *de nomine et cognomine* dać maią: po ktorych ieżeliby się co przeciwnego pokazać miało, tedy nie tylko takiego fortuna, ale y własna osoba *omnibus poenis in lege praescriptis* podlegać powinna. A ieśliby na Dworzanach Skarbowych co pokazało się, a także nie wystarczała fortuna, tedy Trybunał Skarbowy *in bonis et personis* szukać tego powinien będzie. *Post satisfactionem* woysku tak zwinionemu, iako y niedowinionemu *in futurum*, to iest *ab anno* 1700 miesiąca Lutego dnia wtorego, aż do roku 1701 tegoż dnia y miesiąca, pogłowne żydowskie y Tatarskie, monopolium tabaczne uchwalamy. Czopowego szelężnego, także hyberny *ulio praetextu* kurrencye tylko *presse a die secunda Februarij in anno* 1700 bydź nie maią. Hyberny iednak ktorzy *juxta coaequationem* sowitey nie wypłacili, dopłacić powinni, ktorzy zaś sowitą iuż wypłacili, płacić nie maią. Przebranie zaś hybern na rozsądzenie do Trybunału Skarbowego odsyłamy, tamże dobra duchowne *ex simplici* tylko hyberna rachować się maią. A żeby napotym *gemens respirare* mogł nieco *colonus*, konserwowaną część woyska W. X. L. czasu zwinienia od Rzeczypospolitey za zgodą wszech Stanow, dowinąć deklaruiemy, przy obmyśleniu za zasługi wszelkiey satisfakcyi.

77

Zniesienie słowa contra aequalitatem.

2. Ponieważ *per errorem* weszło w konstytucyą *anni 1690 sub titulo*: podymne, słowo uymuiące *aequalitatis*, mieniąc mnieyszą szlachtę, przeto za zgodą wszech Stanow słowo to *in perpetuum* znosiemy, przyznaiąc, że *in aequalitate* mnieyszego ani większego nie masz.

Reassumpcya konstytucyi o Sędziach Pogranicznych.

3. Wielkie krzywdy y pretensye pogranicznych Woiewodztw y Powiatow W. X. Lit. aby satisfakcyą tym prędszą mieć mogły wszystkie reassumuiąc konstytucye osobliwie *a. 1685 sub titulo* o Sędziach Pogranicznych, naznaczamy z Woiewodztwa Połockiego, Urodzonych Pawła Dunina Kunińskiego, Kazimierza Ostroucha, z Woiewodztwa Witebskiego Urodzonych Kisiela Podkomorzego, Theodora Łukomskiego Sędziego Ziemskiego Witebskich. Z Powiatu Orszańskiego, Urodzonych Michała Ciechanowieckiego Skarbnika Orszańskiego, Iana Kirkora.

78

Reassumpcya konstytucyi de evocatione extra forum.

4. Konstytucye *reassumendo 1627 et 1638 circa causas distinctas* Korony Polskiey y W. X. Lit. ktore *praescripserunt*, żeby ani Korona Polska, ani W. X. Lit. *invicem* nie wdawały się w prawa sobie nie należące, y żeby każdy *ex possessione* tam gdzie dobra *consistunt* odpowiadał, za zgodą wszech Stanow postanawiamy, aby tak z Korony Polskiey na dobrach W. X. Lit. iako wzaiemnie z W. X. Lit. na dobrach Korony Polskiey pokładać pozwow *et evocare* do Sądow nikt się nie ważył. Assessorskich zaś, pogotowiu Relacyinych Sądow naszych oczywiste dekreta Trybunał W. X. Lit. także Assessorya y Sądy nasze Relacyine, Trybunalskich oczywistych znosić nie maią, *sub amissione totius causae*, y takowe dekreta ieśliby się znay-

dowały kassuiemy, *in futurum* zaś żeby podobne nie były *lege praesenti* waruiemy.

Immunitas dobr duchownych Wileńskiego, Żmuydzkiego y Smoleńskiego Biskupow.

5. Dobra duchowne Biskupstwa y Kapituły Wileńskiey Zmuydzkiey y Smoleńskiey Dieczyi *circa immunitates*, onych *praesenti Conventu in toto* zachowuiemy y approbuiemy.

Reclinatoria exulantskie.

6. Przywiley od Nas na Seymie szczęśliwey Koronacyi naszey na *reclinatoria* exulantom Woiewodztwa Smoleńskiego y Powiatu Starodubowskiego dany, *in omnibus punctis et clausulis* approbuiemy, y za zgodą wszech Stanow na dobrach *in reclinatoria* pomienionym exulantom wydzielonych *possessionem* według praw dawnych przyznawamy: pod ktore prawo dobra nasze w Woiewodztwie Połockim *in vim reclinatoriorum* rozdane, ponieważ się od Tzara Imci insze ziemskie wrociły, pociągane bydź nie maią *quovis titulo.*

Elucidatio constitutionis anni 1690 Urodzonemu Biegańskiemu Marszałkowi Bracławskiemu.

7. Doświadczone całey Rzpltey *qua sago qua toga merita* Urodzonego Kazimierza Władysława z Bieganowa Biegańskiego Marszałka Powiatu Bracławskiego, uznały *eum respectum* całey Rzeczyposp. za Antecessora naszego, ile kiedy za postrzały swe na woynach, osobliwie pod Kuszlikami maiąc sobie dobra nadane w Woiewodztwie Smoleńskim, Powiecie Starodubowskim nie partycypował, nietylko *ex reclinatorijs*, ale y z summy dostoyney tedy dzierżawę Czernatycze w Powiecie Ośmiańskim leżącą przez onegoż kupioną, *juri Terrestri et haereditario* przyłączyliśmy, więc że *ob errorem typi intitulatio* odmieniona gdy wydrukowano Bieganowskich, tedy meliorowawszy *in hoc solo puncto intitulationis* a przy dawnym z antenatow iego zachowawszy tytule, Biegański, *in toto* tę za zgodą wszech Stanow approbuiemy konstytucyą.

79 **Approbacya funduszu kościoła Tylżańskiego.**

8. *Liberum religionis exercitium* w Xięstwie Pruskim, iako dawne *sonant jura*, osobliwie kościoł *de nova radice* wystawiony w Tylży, aby nie upadał, Liwowiany, Zaścianek, Sudki, *ab oneribus militaribus* uwalniamy.

Approbacya przywileiu na wolną elekcyą Woiewody Witebskiego.

9. Przywiley od Nayiaśnieyszych Antecessorow naszych Kazimierza, Alexandra, Zygmunta, Augusta, Stefana, Woiewodztwu Witebskiemu nadany na wolną elekcyą Woiewody, mocą *moderni Conventus* approbuiemy, *salvo moderno possessore.*

Approbacya przywileiu na wolną elekcyą Woiewody Połockiego.

10. Chcąc mieć nienaruszone prawa y przywileie Antecessorow naszych zachowane, *ab antiquis* nadane, przywiley Woiewodztwa Połockiego od Xiążąt Litewskich y Kazimierza, Alexandra, Zygmunta, Augusta, Stefana, Krolow Polskich *circa liberam electionem* Woiewodow *servatis solennitatibus* w nim opisanych, *authoritate praesentis Conventus in toto* approbuiemy.

Declaratio satisfactionis Woiewodztwu Wołhyńskiemu.

11. *Facilitando* zachodzące na Seymach od Urodzonych Woiewodztwa Wołhyńskiego Posłow względem pretendowanych przez woyska W. X. L. szkod poczynionych, trudności, Wielm. Benedykt Sapieha Podskarbi Wielki W. X. L. osobliwą inskrypcyą na dobrach swoich obywatelom Woiewodztwa Wołhyńskiego summę złotych sto dziesięć tysięcy wypłacić assekurował się, zaczym ewinkuiąc tegoż Wielmożnego Podskarbiego Wielkiego, W. X. Lit. *ex remanentia* wypłaconych czterech ćwierci woysku zwinionemu, y niedowinionemu trzech ćwierci, czopowego, szelężnego y hyberny, ktore zostaie przy Woiewodztwach y Powiatach w Brześciu Litewskim *a. 1700* dnia 15 Lutego uczynić *de plano* satisfakcyą *authoritate praesentis Conventus* postanawiamy. Co zaś *ad rationem* tey summy wziętey *documentaliter* pokazać się może, *pro persoluto* przyięto bydź powinno. A ieśliby na tym terminie w Brześciu exolucya nie doszła, tedy Woiewodztwo Wołhyńskie do assekuracyi Wielmożnego Podskarbiego Wielkiego W. X. L. *et processum sui iuris* wracać się ma.

Kommissya względem dobr Collegium Połockiego Societatis Iesu.

12. Na discernencyą praw Collegium Połockiego *Societatis Iesu*, ieżeli dobra onego *ex origine et natura sua* są ziemskie, czyli krolewszczyzny, naznaczamy Kommissarzow, Urodzonych, Adama Kisiela Podkomorzego, Theodora Łukomskiego Sędziego Ziemsk. Witebskich, Konstantego Niemirowicza Szczyta Podsędka, Piotra Korsaka Udzielskiego Podczaszego, Damiana Rypinskiego Pisarza Ziemskiego, Stanisława Zuka Krayczego, Połockich. Mikołaia Galimskiego Woyskiego Orszańskiego, ktorzy *a. currenti* na czas y termin przez innotescencye swoie naznaczony, do tych dobr ziachawszy, *absentia nonnullorum non obstante*, we wszystkie przywileia, fundusze, zapisy tegoż *Collegium* weyrzą, y finalną respektem tych dobr *qualitatis* uczynią decyzyą (w czym *fide, conscientia et honore* onych obowięzuiemy) y takową swoią decyzyą pomienione dobra *Collegij* Połockiego, gdy się pokażą bydź ziemskie *circa immunitates et praerogativas* dobrom ziemskim służące *conservabunt* y obwaruią *efficaciter.* Iakoż gdy takowa zaydzie decyzya, y My też dobra *Collegij* Połockiego, iako 80

dobra ziemskie *circa immunitates* dobr ziemskich zachowuiemy *salvis oneribus Reipubl.*

Approbacya przywileiu OO. Bernardynow w dobrach Urodzonego Władysława Sokołowskiego Podkomorzego Inflantskiego.

13. Fundusz Urodzonego Władysława Sokołowskiego, Podkomorzego Inflantskiego OO. Bernardynow w dobrach iego dziedzicznych Traszkuny nazwanych w Powiecie Wilkomirskim leżących, za zgodą wszech Stanow *praesentis Conventus vigore* approbuiemy.

Recess wszystkich desideriorum do przyszłego Seymu.

14. Ponieważ dla zatrudnionego czasu wszystkie *desideria* Woiewodztw y Powiatow na tym Seymie pomieścić się nie mogły, tudziesz Wielmożnych Hetmanow W. X. Lit. tedy *per recessum* do przyszłego Seymu tak te, iako y miast odkładamy, pamiętaiąc oraz na wierną Urodzonego Zawiszy Starosty Mińskiego na Seymie szczęśliwey naszey Koronacyi usługę Nam oświadczoną z pierwszych wakansow onego kontentować deklaruiemy.

Deklaracye Woiewodztw y Powiatow W. X. Lit.

15. Woiewodztwu Wileńskiemu Seymik *Relationis* na mieyscu zwyczaynym *pro die 15 mensis Septembris* naznacza się. Powiatowi Oszmiańskiemu Seymik *Relationis* na mieyscu zwyczaynym *pro die 15 mensis Septembris* naznacza się. Powiat Lidzki tak zwinionemu woysku za cztery ćwierci borgowe, iako też y na lenungi niedowinioney infanteryi, ktora się ma zwinąć za assignacyami, że ieszcze *in toto non satisfecit*, zaczym *ad efficatiorem satisfactionem*, czopowe, szelężne hyberny z tych Starostw y dzierżaw, ktore sowito oney nie oddały, konformuiąc się do taryffy y abiuraty roku 1667 pogłowne żydowskie, Tatarskie, monopolium tabaczne, aby *currat* pozwala, do dnia wtorego *Februarij* roku 1700 y w Powiecie komportancyą pieniędzy *Iudicia Fiscalia* według ordynacyi *coaequationis jurium* W. X. Lit. *in renitentes inviolabiliter cum forti executione* zachowuie. A Trybunału głownego W. X. Lit. *ordinationem* roku 1688 postanowioną y *prorogationem* onego do czterdziestu niedziel *quotannis* przyimuie, *et in authoritatem* tegoż Trybunału na sto piechoty *cum dependentia* tylko od Marszałkow Trybunalskich *cum solutione* złotych dwudziestu piąciu tysięcy z pogłownego żydowskiego pozwala waruiąc to tylko, aby te konstytucye *in Volumen legum* wchodziły, ktore czytane za zgodą wszystkich Stanow approbowane stanęły, y ktore *coaequationi et ordinationi jurium* W. X. Lit. nie są przeciwne. A że skarb W. X. Lit. nie dał *rationes* na tym Seymie *vilificationis suae*, zaczym aby uczynił rachunek *de plano* ze wszystkich prowentow na przyszłym Seymie, *praecavet* sobie, y na żadne indygenaty, nobilitacye, liquidacye, *oneraciones bonorum Regalium* summami alienacye, 81

emphiteuses nie pozwala. Seymik *Relationis* dnia pierwszego Octobra w roku teraźnieyszym 1699 w zamku Lidzkim *declarat.* Powiat Wilkomierski, czopowe y szelężne *ad secundam Februarij a. futuri 1700* kurrencyą swoię mieć maią. Hyberna *abhinc* płacona bydź nie powinna, także na indukty, ewekty nazwane, ktorym podatkiem w Woiewodztwach y Powiatach *noviter et nulliter* w przeszłym roku ludzi handluiących aggrawowano, nie pozwalamy. Cło zaś nowo podwyższone *donativum* kupieckie podług dawnego zwyczaiu *currere* ma, także pogłowne żydowskie y Tatarskie na expensa y zapłacenie długow Rzpltey. Seymik Relacyiny *die 15 Septembris a. 1699* deklaruie. Powiat Bracławski, uchwalone czopowe y szelężne w swym Powiecie *ad secundam Februarij 1700 a.* pozwala, ktore *secundum normam* teraźnieyszey kurrencyi ma bydź wypłacone, y za dekretami Sądow Skarbowych Powiatowych *irremittenter* ma bydź *executio*, a to na exsolucyą ćwierci czterech y lenungow z żołdami na trzy ćwierci *ad diem 25 mensis Septembris per tractatum* postanowionych woysku. A że skarb dla nieimportowanych dokumentow na teraźnieyszym Seymie żadney Rzpltey nie dał informacyi; tak z dawnieyszych retent, iako y z prorogacyi celi tak starego, iako y nowo podwyższonego, tedy na przyszłym da Pan Bog Seymie ze wszystkich prowentow Rzpltey sprawić się *tenebitur.* Seymik *Relationis die 15 Septembris* naznacza. Woiewodztwo Trockie *recto sensu manutenendo* wszelkie Rzeczypltey *instituta*, mianowicie *coaequationem jurium* W. X. Lit. z Koroną, *repartitionem et locationem* woysk, także 82
ordinationem et circumscriptionem ministeriorum et subselliorum W. X. Lit. iako na szczęśliwey I. K. M. P. n. M. Elekcyi *statutum. Ordinationem* y porządek Trybunału W. X. L. iako w roku przeszłym 1698 za dyrekcyi Wielmożnego Michała Kotła, Kasztelana Witebskiego Marszałka na ow czas Sądow głownych Trybunalnych iest postanowiono, tudziesz traktat W. X. L. z woyskiem swoim *laudum* nasze generalne y inne partykularne, te ktore są *in ordine* do utrzymania *sancitorum nostrorum*, to iest przez ktore szlachecka rezolucya ugruntowała nadwątloney *per abusum* wolności naszey *gloriosas actiones*, owo zgoła *cum ratihabitione* wszelkiego Rzpltey postanowienia Woiewodztwo Trockie stawało, także zwinienia reszty woyska W. X. L. domawiało się, na erekcyą nowego woyska nie pozwala, na prorogacyą Trybunału w Wilnie do niedziel dwudziestu na Kadencyi Nowogrodzkiey y Mińskiey coroczną alternatą przypadaiącey, także do niedziel dwudziestu wygadzaiąc sprawom będącym w regestrze remissyinym, y na assystencyą tych sądow, to iest stu piechoty, aby od IchMciow Panow Marszałkow Trybunalskich dependencyą z Rotmistrzem swym mieli, żołdem dwudziestu piąciu tysięcy złotych z pogłownego żydowskiego kontentuiąc się, z ktorey pomienioney summy Rotmistrz tey piechoty przed Imścią Panem Marszałkiem Trybunalskim

y całym Kołem IchMściow Panow Deputatow liqwidacyą czynić powinien będzie, uniwersalney w tym zgodzie toż Woiewodztwo *praestitit assensum*. Skrypt zaś *ad archivum* dany lubo nie iest przed Stanami Rzpltey iako zwyczay *semotis arbitris* czytany, *intantum* akceptowało, *inquantum* nie znaydzie się w onym punkt *de conservatione* reszty woyska W. X. L. albo *de erectione* onego *stante pace*, *in casum* zaś woyny na trzecią część woyska W. X. L. na Woiewodztwa y Powiaty *juxta obloquentiam* konstytucyi Elekcyiney *et tenorem laudi generalis* pozwala: na podatki zaś ordynaryine ani extraordynaryine, ani żadne *quocunque titulo* nazwane, aby *in futurum currere* miały nie pozwala *excepto* retent, ktore z przeszłorocznej roku 1698 hyberny sowitey y podatkow extraordynaryinych nie są dobrane, te *de plano* wydać należy, ktore podatki dobrane, y ktore się maią z retent dobierać na dopłacenia czterech ćwierci woysku W. X. Lit. zwinionemu należących *per continuationem* zaczętych assygnacyi *cedere* maią a nie na żadne insze dystrybuty. Seymik zaś *Relationis pro die 24 Septembris* za przysłaniem drukowanych konstytucyi naznacza. Powiatowi Grodzieńskiemu Seymik *Relationis* na mieyscu zwyczaynym *pro die 15 mensis Septembris* naznacza się. Powiatowi Kowieńskiemu Seymik *Relationis* na mieyscu zwyczaynym *pro die 15 mensis Septembris* naznacza się. Powiatowi Upitskiemu Seymik *Relationis* na mieyscu zwyczaynym *pro die 15 mensis Septembris* naznacza się. Xięstwo Żmuydzkie lubo dotąd *sub tot calamitatibus non ducit sed trahit vitam*, *rarus* w Xięstwie Żmuydzkim *colonus*, iednak gdy *cursus hybernorum cessat*, *currentiam* czopowego y szelężnego aż do Seymiku Gromnicznego deklaruie *non interrumpendam*, od Seymiku zaś Gromnicznego da Pan Bog blisko przyszłego ten podatek czopowego y szelężnego cale *cessare* powinien: przeciwko konstytucyom wszystkim, ktore nie były *in publico* czytane protestuie się. Na erekcyą woyska nie pozwala, Seymik *Relationis pro die 15 Octobris praevia evacuatione* woyska Saskiego *in spatio* dwoch niedziel *juxta tenorem novellae constitutionis* y za przysłaniem do Grodu drukowaney konstytucyi deklaruie, *juribus coaequationis per omnia salvis*. Woiewodztwu Smoleńskiemu Seymik *Relationis* na mieyscu zwyczaynym *pro die 15 Septembris* naznacza się *a. praesentis*. Powiat Starodubowski z Woiewodztwem Smoleńskim *ex suis reclinatorijs* na żadne *absolute* podatki nie pozwala *quocunque titulo* nazwane, Seymik *Relationis* bierze do Wilna *ad solitum locum pro die 21 Augusti a. praesentis*, w precedencyi Woiewodztwu Lubelskiemu, czyni prekaucyą żeby *non praeteńdat* Woiewodztwo Lubelskie *separationem* Powiatu Starodubowskiego od Woiewodztwa Smoleńskiego *salvis per omnia coaequationis juribus*. Woiewodztwo Połockie deklaruie y nie pozwala na czopowe y szelężne, na żadne hyberny procz inney sowitey wydaney na zapłatę woyska. Pogłowne zaś żydowskie y Tatarskie bierze do Wodztwa, Seymik Relacyiny *die 15 Septembris in a. 1699* składa. Wodztwo Nowogrodzkie tak zwinionemu woysku za cztery ćwierci borgowe, iako też y na lenungi niedowinioney infanteryi za wydanemi assygnacyami że ieszcze *in toto non satisfecit* zaczym *ad efficaciorem satisfactionem*, czopowe, szelężne, hyberny, z tych Starostw y y dzierżaw, ktore sowitey nie oddały, konformuiąc się do taryffy y abiuraty roku 1667. Pogłowne żydowskie, Tatarskie, monopolium tabaczne, aby *currat* pozwala do dnia wtorego *Februarij* roku 1700 y w Powiecie komportancyą pieniędzy, *Iudicia Fiscalia*, według ordynacyi *coaequationis jurium* W. X. Lit. *in renitentes inviolabiliter cum executione forti* zachowuie. A Trybunału Głownego W. X. Lit. *ordinationem* roku 1688 postanowioną, y *prorogationem* onego do czterdziestu niedziel *quotannis* przyimuie. *Et in authoritatem* tegoż Trybunału na sto piechoty oprocz Officyalistow *cum dependentia* tylko od Marszałkow Trybunalskich *cum solutione* złotych dwudziestu piąciu tysięcy z pogłownego żydowskiego pozwala, waruiąc aby te tylko konstytucye *in Volumen legum* wchodziły, ktore czytane zgodą wszystkich Stanow approbowane stanęły, y ktore *coaequationi jurium* W. X. Lit. nie są przeciwne. A że skarb W. X. Lit. nie dał *rationes* na tym Seymie *vilificationis suae*, zaczym aby uczynił rachunek *de plano* ze wszystkich prowentow na przyszłym Seymie, *praecavet* sobie y na żadne indygenaty, nobilitacye, likwidacye, oneracye *bonorum Regalium* summami, alienacye, *emphiteuses* nie pozwala, *lauda in ordine* prawa pospolitego approbuie, Seymik *Relationis* w zamku Nowogrodzkim *die 22 Septembris declarat*. Powiat Słonimski żadney na ten czas potrzeby Rzpltey nie widząc, na hybernę żadną *abhinc* nie pozwala, czopowego y szelężnego *simplicem* deklaruie *cursum ad Februarium a. futuri* 1700. Hyberna tak roczna *in retentis* zaległa ma *importari* do Exaktorow, y Deputatom Woyskowym *exsolvi*. Na indukty y ewekty nazwane, ktorym podatkiem w Woiewodztwach y Powiatach *noviter et nulliter* w przeszłym roku ludzi handluiących aggrawować zaczęto, nie pozwala, cło zaś nowo podwyższone y donativum kupieckie podług dawnego zwyczaiu *currere* ma, także pogłowne żydowskie, y Tatarskie na expensa y zapłacenie długow Rzpltey *cedere* ma. Seymik *Relationis* naznacza na dzień 22 Septembra 1699. Powiat Wołkowyski *manutenendo* wszystkie instituta Rzpltey mianowicie *coaequationem jurium* W. X. L. z Koroną Polską *et ordinationem* Trybunału W. X. L. *pro assistentia* ktorego, sto piechoty co Rzplta uchwalila, pozwala, na ktorą piechotę z pogłownego żydowskiego *currere* ma zapłata. *Currentia* czopowego, szelężnego, y hyberny nietylko *ad secundam Februarij in a. 1700* ale aż *ad a. 1701* do tegoż dnia y miesiąca bydź ma. Indukty y ewekty *per totum abhinc* znasza, zwinienia reszty woyska deklaruie, na skrypt *ad archivum* dany pozwala, *hoc* iednak *praecauto*, aby w nim nic nie

było *cum gravamine* W. X. L. Seymik zaś *Relationis pro die 31 Augusti a. 1699* składa. Woiewodztwo Witebskie deklaruie podatkow wszystkich *extenuationem* na dwie lecie procz hyberny, ktora tylko iednego roku sowita ma bydź wybrana. Przytym *protestatur*, aby naymnieysza rzecz nie wlazła przeciwko koekwacyi y ordynacyi Trybunału. Seymik zaś *Relationis pro die 28 Septembris a. praesentis* naznacza. Powiat Orszański Seymik *Relationis* w Orszy *die 5 Octobris a. 1699* determinuie, a prowenta extraordynaryine wszelkie ktore *currere* maią do Seymiku Gromnicznego bierze do braci y generalney zgody całego Powiatu, *obtestando* swoią manifestacyą gdyby proiekta wniść miały nie czytane *in facie Reipublicae* y na co zgody nie było, ale *conclusum* że wszystkie do przyszłego Seymu odłożyć *desideria* całey Rzpltey, tak Korony Polskiey, iak y Wielkiego Xięstwa Litewskiego *salva coaequatione jurium et ordinatione* 85
Trybunału W. X. Lit. *circumscriptionem* w niey do przyszłego Seymu zachowuiąc. Woiewodztwu Brześciańskiemu Seymik *Relationis* na mieyscu zwyczaynym *pro die 15 Septembris* naznacza się. Powiat Piński *funditus* zruynowany przez ustawiczne konsystencye woysk y teraz świeżo przez lokacyą infanteryi W. X. L. y przeyście woyska Niemieckiego powien był że za zgodą przedtym y ta reszta *exnunc* zwiniona bydź miała, lecz napotym *orta quorundam contradictio* chciała to *impedire*, *urget* y teraz toż zwinienie, aby ta infanterya zwiniona była, gdyż przez tę lokacyą pułtrzecia tysiąca infanteryi, zruynowany iest. Przeciwko hybernie y lokacyi ieśliby iaka nastąpiła albo kontynuowana była, *solenniter protestatur* iako y przeciwko temu, iż *inpracticato* przedtym *exemplo* wypadły były hyberny przeciwko dyspozycyi Rzeczyp. ktora summy naznaczyła była na wydawanie hybern. Seymik Relacyiny za przysłaniem konstytucyi 22 *Septembris* w Pińsku naznacza. Woiewodztwo Mścisławskie *ad supplementum* ieśliby czego nie dopłacono zwinionemu woysku, y na lenungi za wydanemi assygnacyami, czopowego, szelężnego *currentiam*, także pogłownego Tatarskiego, żydowskiego *ad secundum Februarij a. 1700* pozwala, *salvis hybernis*, ktore dzierżawy Woiewodztwa tego sowite wydały. Trybunału Głownego W. X. L. *ordinationem* roku 1688 postanowioną, *prorogationem* onego do czterdziestu niedziel przyimuie. *Propter authoritatem judiciorum* piechoty sto oprocz Officyalistow *cum dependentia* tylko od Marszałkow Trybunalskich albo onych *vices gerentium* pozwala, a *solutionem* onym dwadzieścia pięć tysięcy z pogłownego żydowskiego naznacza, *lauda in ordine coaequationis* approbuie, a że skarb W. X. Lit. na teraźnieyszym Seymie rachunkow żadnych nie czynił, aby tedy na przyszłym Seymie Wielmożny Podskarbi W. X. Lit. *reddat rationes*. Seymik *Relationis 27 Septembris* naznacza. Woiewodztwo Mińskie, lubo w tym Woiewodztwie woysko I. K. M. cudzoziemskie przez sześć mięsięcy stało, iednak podatki *laudo publico* uchwalone według taryffy czopowe, szelężne *cum auctione in duplo* wybrane, hyberny sowite, pogłowne żydowskie, Tatarskie, monopolia kupieckie, inwekty, ewekty, cła nowo podwyższone, stare I. K. M. *sine aggravatione nobilitatis* dachowe Pniewszczyzny miały bydź za zgodą Woiewodztwa począwszy od roku 1699 aż *ad tertiam Februarij* roku 1700 wybierać z teraźnieyszego pozwala Seymu, *praevio judicio* Sądow Kommissarskich. *In renitentes* ma bydź *executio*, a to na exolucyą czterech ćwierci woysku *per tractatum* postanowionych na żadne podatki publiczne extraordynaryine nie pozwala, taryffę y konstytucyą Seymu teraźnieyszego postanowioną, maią przysłać na Seymiki *sub poena* 86
w prawie opisaną, inquantumby nie przysłane były, Posłowie pokutować za to nie powinni. Seymik *Relationis* na mieyscu zwyczaynym *pro die 15 7bris* naznacza. Powiat Mozyrski na żadne *ullo titulo* nie pozwala podatki, ani na czopowe y szelężne, ani na pogłowne Tatarskie y żydowskie. *Abrogationem* sowitości hybern iako promowował tak y teraz *insistit*, aby *ullatenus* daley *non currat* sowitość. Na ten tylko rok *currentiam* sowitych hybern *permittit ad Februarium* ieżeli z ktorych Krolewszczyzn nie są wydane, aby wypłaciły. Seymiku *Relationis actum determinat* na dzień 30 miesiąca *Septembris anni praesentis*. Powiat Rzeczycki. Iako podatki swoie to iest czopowe, szelężne, hyberny, pogłowne żydowskie, monopolium począł w roku 1698 tak ie kończyć *ad secundam Februarij* w roku da Bog przyszłym 1700 deklaruie: że tedy taryffą iest przeładowany, to sobie *praecavet*, y reserwuie moderamen oneyże, a po expirowaniu tego terminu, na żadne publiczne y extraordynaryine nie pozwala podatki. Termin Seymiku *Relationis pro die 22 mensis Septembris* odkłada. Woiewodztwo Inflantskie. Lubo *calamitate temporum* zruynowane y *exactionibus* tak oyczystego iako cudzoziemskiego żołnierza extenuowane, przecie wypłaciwszy *in toto* sowitą hybernę według abiuraty *a. 1667* y teraz *propter bonum publicum* na dopłacenie czterech borgowych ćwierci zwinionemu woysku W. X. L. y na dowinienie *residuitatis* onego, kurrencyą czopowego, szelężnego, monopolium tabacznego *ad secundam Februarij a. 1700* pozwala, *hoc praecauto*, że iako *ab antiquo* ten podatek w Inflanciech był *irreperibilis* y *post adinventionem* nad złotych trzysta nie czynił, tak aby y teraz podwyższony nie był. Komportacya ma bydź do wyiścia assygnacyi przy Woiewodztwie. Na Sądy Skarbowe *cum rigore poenarum in renitentes juxta dispositionem* koequacyi zgadza się. *Servata nunc et salva in futurum avita praxi*, że podatki Starostwa Dyneburskiego, *in subsidium* fortece tameczney *cedere* miały. Trybunału Głownego W. X. Lit. *ordinationem in a. 1688 institutam cum prorogatione* do czterdziestu niedziel *quotannis*, *et in authoritatem* onego stem piechoty *cum dependentia* od Marszałkow Trybunalskich

solucyą na tę piechotę z pogłownego żydowskiego dwudziestu piąci tysięcy złotych, *intantum* approbuie, y pozwala *in perpetuum*, *inquantum* na przyszłym Seymie trzech Deputatow *ex gentibus* w Trybunale W. X. Lit. tey Prowincyi Rzeczpospolita mieć pozwoli, w determinacyi Trybunału Skarbowego W. X. L. *quo tempore et loco* bydź ma *ad assensum* Rzeczyposp. stosuie się. Approbacyą przywileiow z fundacyą Traszkuńską według czytanego *in publico* proiektu pozwala, inne zaś konstytucye, indygenaty, nobilitacye, oneracye *bonorum Regalium* summami, alienacye, emphiteuses, ktore nie były *in publica facie* czytane, aby *in Volumine legum* nie mieściły się, *cavet. Rationes* skarbu W. X. Lit. na tym Seymie zamilczane, na przyszłym *evincere salve* zachowuie. Seymik *Relationis die 1ma Octobris* w roku teraźnieyszym 1699.

Stanisław na Radzynie y Szczuczynie Szczuka Referendarz Koronny Marszałek Seymowy Stanu Rycerskiego m. p.

Stanisław na Lubrańcu Dąmbski Biskup Kuiawski y Pomorski Deputat do Konstytucyi z Senatu. Ian Ierzy na Przebendowie y Lezeńku Przebendowski Woiewoda Malborski Deputat do Konstytucyi z Senatu. Władysław Hrabia na Wisznicach y Niesuchsielach Sapieha Woiewoda Miński Deputat do Konstytucyi z Senatu W. X. Lit. Piotr Iakub z Paradyża Bronisz Starosta Pyzdrski Deputat do Konstytucyi z Wielkiey Polski m. p. Ian Iakub z Potulic Potulicki Starosta Borzechowski Deputat do Konstytucyi z Wielkiey Polski m. p. Karol na Smogorzowie Wąsowicz Sędzia Generalny Ziemski Sandomirski Deputat do Konstytucyi z Małey Polski. Szymon Iozef z Gośniewic Wolski Stolnik Ziemie Halickiey Deputat do Konstytucyi z Małey Polski m. p. Krzysztof Komorowski Kuchmistrz W. X. Lit. Starosta Wołkowyski Deputat do Konstytucyi z W. X. Lit. Krzysztof Benedykt Niemirowicz Szczyt Chorąży Połocki Starosta Iaswyski Deputat do Konstytucyi W. X. Lit.

Marcin Woyciech z Kiekrza Kierski I. K. M. Sekretarz m. p.

KONSTYTUCYE

SEYMU WALNEGO DWUNIEDZIELNEGO LUBELSKIEGO EXTRAORDYNARYINEGO,

ZACZĘTEGO DNIA 19 MIESIĄCA CZERWCA, A SKOŃCZONEGO MIESIĄCA LIPCA 11 DNIA ROKU PAŃSKIEGO, 1703.

W Imię Pańskie, Amen.

AUGUST II

z Bożey łaski Krol Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki, Kiiowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smoleński, Siewierski y Czerniechowski: a dziedziczny Xiąże Saski y Elektor etc. etc.

Wszem w obec, y każdemu z osobna, komuby o tym teraz. y na potomne czasy wiedzieć należało: oznaymuiemy. Iż Nam, dla głownych Rzeczyp. potrzeb, w tak nagłym y niebespiecznym razie, dla obmyślenia *securitatis publicae*, Seym teraźnieyszy dwuniedzielny extraordynaryiny, na instancye Stanow Rzeczyp. Koronnych, y W. X. L. złożyć na tym mieyscu przyszło. Ktory *authoritate praesentis Conventus*, wszystkich Stanow całey Rzeczyposp. ratyfikuiemy, y approbuiemy; oraz temu Seymowi, powagę, stałość, y moc Seymu sześćniedzielnego, głownego, we wszystkim przyznawamy, *non derogando* dawnym prawom, y zwyczaiom Rzeczyp. o Seymach Walnych sześćniedzielnych, y mieyscach onym dezygnowanych, napisanym; ktore *in integro* zachowuiąc, y reassumuiąc, uchwały niżey wyrażone postanawiamy.

Warunek alternaty Seymu W. X. Litewskiego.

1. Ponieważ Stany W. X. Lit. zważywszy teraźnieysze zewsząd na Rzeczpospolitą *ingruentia pericula*, dla ktorych Seym w Grodnie, *ex cadentia* alternaty, *adpraesens* przypadaiącey, złożony być nie mogł, teyże alternaty swoiey zgodnie dla prędszych y skuteczniejszych obrad, z ważnych reflexyi, *ex amore boni publici* ustąpili, y ten Seym za swoy Grodziński przyięli, tedy *authoritate praesentis Conventus* waruiemy, iż teraźnieyszy Seym konstytucyom o Seymach w Grodnie odprawować się maiących, nic *derogare* nie ma, y owszem stosuiąc się *ad tenorem* konstytucyi *a. 1699* o alternatach po złożonych dwoch Seymach Koronnych *immediate* następuiących, y o alternatach *consequenter* odprawionych, Prowincyi Wielkopolskiey y Małopolskiey, Seym trzeci z alternaty W. X. Litewskiego, w Grodnie złożyć deklaruiemy.

Pospolite ruszenie Koronne y W. X. Lit.

2. Życząc Rzeczpospolitą *contra omnem casum ingruentium periculorum* mieć *provisam*, ile w teraźnieyszych koniunkturach: pospolite ruszenie wszystkiey Korony, iako y W. X. Lit. y Prowincyi do nich należących Xięstwa Inflantskiego y Kurlandskiego, na obronę osoby y dostoieństwa naszego y całey Rzeczyposp. za zgodą iednostayną *sine divisione belli*, według dawnych praw y statutow Koronnych, y W. X. Lit. o pospolitym ruszeniu ktore *in toto* reassumuiąc uchwalamy, do blisko przyszłego Seymu y w mocy naszey zostawuiemy, a Woiewodztwa Mazowieckie, Podlaskie y Pruskie przy dawnych prawach y zwyczaiach *conservantur*.

Oświadczenie się y ubespieczenie Stanow Rzeczypospolitey.

3. Lubo propozycya Panu Bogu y światu obrzydła od Korony Szwedzkiey do wolnych narodow państw naszych, niesłychanym nigdy przykładem wniesiona, y po wszystkich Woiewodztwach Ziemiach y Powiatach rozrzucona, nietylko *ut ab ore externi Principis detestabilis* iest: ale też nowemi te zacne Korony Polskiey y W. X. Lit. Stany, *jurisjurandi* obowiązkami, *contra hujus mali contagionem* Nam się zaślubiły. Iako y My onym wzaiemną przysięgą

naszą Pańską, *et novo* obowiązaliśmy się *diplomate*, (ktore przy teraźnieyszey konstytucyi wydrukować *ad perpetuam rei memoriam* pozwalamy) ieszcze tęż samę propozycyą *dethronisationis*, o ktorey nietylko wspomnieć ale y myślić narod Polski nigdy nie chciał, zgodą teraźnieyszą powszechną Seymową na wieczne czasy, aby od żadnego postronnego Pana *in posterum*, *usurpari* nie mogła; *pro nunquam acceptabili et semper detestanda* deklaruiemy: gwoli czemu konstytucye, *annorum 1607, 1631, 1670 contra cives similia fomentantes* reassumuiemy. Ktore to Stany Rzeczyp. referuią się do obowiązkow Staropolskiey cnoty y powinności w podobnych okazyach tudzież do przysięgi rothą postanowienia Sendomirskiego takową. Ia N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Troycy Swiętey Iedynemu, iż przy wierze Swiętey Katolickiey, przy dostoieństwie Krola Iego Mci Augusta Wtorego, przy wolnościach y swobodach naszych, przy całości Rzeczyposp: nierozdzielney, życiem, kwią, y substancyą stawać y tego wszystkiego bronić, wedle sił y możności moiey obowięzuię się y powinien będę. A ktobykolwiek przy Krolu Szwedzkim iakimkolwiek sposobem, pretextem stawać, faworyzować, praktyki czynić ważył się, y tego spolnego Rzeczyposp. obowiązku trzymać nie chciał, takiego *pro hoste patriae* mieć y na skazę iego powstać deklaruię, y dobra takiego powinienem donieść y podać Krolowi Iego Mości *ad confiscationem in bene meritos* (*cum adjuncta* do nicy na Seymie teraźnieyszym *clausula*) iakom Szwedow nie wprowadzał, ani wprowadzonych utrzymywał, ani *contra Regiam Majestatem moliebar*, *nec unquam moliar;* tak mi Panie Boże dopomoż: wykonancy, w iedney, nierozdzielney, y prawdziwey między sobą miłości, wszystkie Stany nierozerwanie, iedno między sobą trzymaiąc, y rozumieiąc; y ktoby w społeczności trzymać, y rozumieć nie chciał, za podpadaiącego powstaniu wszystkich na zgubę, y skazę swoię deklaruiąc przy wierze Swiętey Katolickiey Rzymskiey, przy Nas, prawach, y swobodach swoich, bez przestanku obowięzuiąc się, y dotrzymać sobie *omni vinculo et viribus* waruiąc. Ktorzykolwiek zaś spolnego ieszcze iuramentu nie wykonali *praesentes* tu *durantibus Comitijs; absentes* na Seymikach Relacyinych, lubo w Grodach *in praesentia Officij*, kędy zaś Grody *vacant* a Seymiki Relacyine miałyby się zerwać przed naypierwszym Senatorem albo Urzędnikiem wykonać maią, *sub poenis de hostili complicitate*. A ci, ktorzy przy Krolu Szwedzkim y woyskach iego, *ad praesens* znayduią się, y onemu *adhaerent*, ponieważ *post monita* tak Sandomirskiego, Thoruńskiego, y Malborskiego postanowienia, *a partibus adversis, resipiscere et in gremium* własney matki powrocić dotąd nie chcieli, iako *actuales* nieprzyiacielowi *assistentes*, iego rad y akcyi *complices pro hostibus patriae, et amplius indignis beneficio libertatis communis*, uchwałą teraźnieyszą Seymową deklaruiemy. Iednak z łaskawości naszey, y całey Rzeczyposp. ieszcze niedziel sześć, od skończenia teraźnieyszego Seymu, *ad resipiscentiam indulgemus;* waruiąc *omnimodam securitatem vitae et bonorum, intra hoc spatium accedentibus, et clementiam implorantibus; alias in casum non accessionis personalis*, w czasie naznaczonym do boku naszego, *et ulterioris contumaciae, ad executionem* rozdania honorow, Starostw, y dzierżaw, dotąd przytrzymanych, przystąpić *exnunc* deklaruiemy; *reservando circumscriptionem bonorum terrestrium, ad Iudicium Reipubl.* na przyszłym Seymie: *salvis per omnia iuribus uxoreis, injuriatorum, et creditorum*, także *eorundem donationibus et cessionibus, officiosc recognitis, quibuscunque.*

DIPLOMA.

AUGUST II

z Bożey łaski Krol Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki, Kiiowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smoleński, Siewierski, y Czerniechowski, a dziedziczny Xiążę Saski y Elektor, etc.

Wszem wobec y każdemu zosobna komu o tym wiedzieć należy, teraz y na potomne wieki ludziom oznaymuiemy *praesenti diplomate nostro*, na Zieździe Walnym pospolitego ruszenia pod Sandomierzem między Wisłą a Sanem zgromadzonego, danym Stanom Rzeczyposp. iż iako wolnych narodow obrani głosami, y na tym wysokim posadzeni tronie to naypierwsze mieliśmy staranie, abyśmy prawa oyczyste, swobody, y wolności w niczym nie naruszyli; tak gdy Nas *pijssima intentio* przy pogodnych okazyach *ad recuperanda avulsa impulit;* co się pomienionym Stanom Rzeczyposp. nie zdało. Wyimuiąc zatym wszelkie *sinistras impressiones*, y niesłuszne niewinności naszey delineacye, a kontentuiąc *liberum bellatoremque populum* ktorzy piersi swoie na zaszczyt wiary Swiętey Katolickiey, dostoieństwa naszego, y całości tey oyczyzny na szanc nieśli, słowem naszym Krolewskim *Sacrosancte* przyrzekamy, y Stany Rzeczyposp. upewniamy, iż wszelkie *pretiosa iura libertatum et immunitatum* tudzież *pacta conventa* dotrzymamy, y nienaruszenie zachowamy, z tym się obowięzuiąc, iż po skończoney iakimkolwiek sposobem woynie Szwedzkiey, zaraz auxiliarne woyska nasze wyprowadziemy, y nigdy onych w granice Korony Polskiey y W. X. Lit. nie wprowadziemy, z postronnemi żadne *foedera* bez Rzeczyp. zawierać nie będziemy, iako się do zawartych *inscia Republica* nie znamy, tak gdyby iakie *per imaginationem obtendi* miały, te *exnunc rescinduntur et annihilantur*. Dokładamy nadto, iż woyny żadney *inconsulta tota Republica* podnosić nie będziemy, ani pod imieniem Krola Polskiego *ad exteros Principes, exoticas* wysyłać *personas*, y owszem *Consiliarios Saxonicos* według konstytucyi *Pacificationis 1699 renovebimus;* oświadczamy się zaś przed Bogiem, światem, y tą zacną oyczyzną, iżeśmy *in praejudicium liberae Reipublicae* przez żadne osoby nie traktowali z Krolem Szwedzkim, y żadnych z nim bez Rzeczy-

posp. traktatow nie przyimiemy. Erogowanych summ tak *ex occasione* tey woyny, iako y przed woyną, tudzież y pretensyi do związku, *ratione* szkod w ekonomiach naszych, nigdy nie wspomniemy, *ultimarie cavemus* Stanom Rzeczyp. iż *post pacificatam ab intra et ab extra patriam* złożemy Seym Koronny *exorbitantiarum*, na ktorym authorow y konsyliarzow woyny Szwedzkiey, y wszystkich partyzantow, o ktorych wiadomość mamy, wydać zechcemy. Ktore to diploma nasze dla lepszey wiary y wagi nie tylko ręką naszą podpisaliśmy, ale *jurejurando* stwierdziwszy, y pieczęć Koronną przycisnąć rozkazaliśmy. *Datum* pod Sandom: dnia 22 miesiąca 7bra roku P. 1702, P. n. 5 roku.

Obrona Rzeczypospolitey.

1. Ponieważ Korona Szwedzka *amici titulo*, *mala gentis nostrae* z Woiewodztwa do Woiewodztwa przenosi, *verbis amicitias*, wolnościom narodu *factis insuperabiles injurias* przynosząc, owszem *hostilis desolationis*, iako y w tym samym mieście zostawuiąc *vestigia*, a niemniey w osobie Senatorskiey Wielm. Iana z Zmigroda na Lisku Stadnickiego Woiewody Wołyńskiego, *per summam contumeliam et injurias personales*, *et spolia gazae domesticae*, *enormiter* traktowaney, y tylko pod nadzicią, nie pod skutkiem traktatu, sowite Rzeczyposp. poselstwo, iako z relacyi Wielmożnego y Urodzonych Kommissarzow mamy *per longas de charactere disceptationes* świeżo teraz w Warszawie przyznawszy za ważne, wszedszy *in praeliminaria;* y obiecawszy swoich naznaczyć Kommissarzow, początkow dobrych odbiegła, y miasto traktatu wprzod na woyska auxyliarne nasze pod Pułtuskiem, *tempore quo inducias sperabantur*, uderzyła, a potym Thoruń oblegla. Tedy zabiegaiąc takowym y tym podobnym dalszym niebeśpieczeństwom *justo jure licito naturali*, wziąwszy Pana Zastępow na pomoc, oświadczywszy się przed nim samym y całym światem, że tym zacnym narodom *de lege et usu patrio*, *nulla sanguinis humani per bella offensiva cupido*, takową stanowiemy gotowość y ostrożność. A naprzod woysko Koronne do sowitey liczby, według ostatniego komputu postanowionego redukuiemy, *distinctionem* onego *et qualitatem per scriptum ad archivum* wyrażaiąc. A to woysko chcąc do iak nayskutecznieyszych
92 woiennych operacyi zachęcić, lubo wszystkie prawie Woiewodztwa *titulo amico* Korony Szwedzkiey tak są zniszczone, że po naygłownieyszym nieprzyiacielu większey dezolacyi cierpieć nie mogły. Ciężko iednak sobie czyniąc a dogadzaiąc potrzebom beśpieczeństwa publicznego za zgodą wszech Stanow, zapłatę onemu tak na stary zaciąg niewypłaconą, iako y na nowy aukcyonalny, sposobami konstytucyami Seymu teraźnieyszego obmyślonemi y warowanymi przyimuiemy y deklaruiemy.

Podatek szeląga pospolitego.

2. Chcąc zasłużonemu woysku tak *pro praete-*
rito, iako *in futurum* zasługi należycie *providere*, tudzież z stanu szlacheckiego y poddanych całego Krolestwa *lachrimosum* podatkowania *genus* podymnych y poborow *per tot calamitates* wypłacać nie mogących odwrocić, za powszechną zgodą zostawiwszy po Woiewodztwach y Ziemiach *ad beneplacitum* onych szelężne y czopowe dotąd praktykowane, na dopłacenie długow z repartycyi woyska znayduiących się, y na dosyć uczynienie dyspozycyom swoim, ktorym po expiracyi tego podatku stać się *satisfactio* powinna, czwarty szeląg od każdego likworu, piwa, gorzałek, miodow, win wszelakich do wypłacenia na lat dwie, a nie daley *a die 1ma Septembris anni praesentis ad diem similem anni 1705* ze wszystkich Woiewodztw, Ziem, Powiatow, Starostw, Prowincyi, Xięstw, do Korony Polskiey inkorporowanych, y *quocunque titulo* należących, miast, miasteczek, wsiow naszych, duchownych y ziemskich dworow, klasztorow poświątnych gdziekolwiek tylko szynki znayduią się albo znaydować będą, *praecisis omnibus libertationibus laudis quibusvis, et veteri abusu*, lub innym sposobem *in antecessum concessis*, y aby pomienionego podatku publicznego, iako y partykularnego żadna iurisdikcya y prerogatywa *non involvat*, a do Woiewodztw swoich importancya była, Seymu teraźnieyszego powszechną zgodą postanawiamy. A Woiewodztwa y Ziemie, Woiewodztwo Wołyńskie z Powiatow do exakcyi tego podatku, Poborce po iednemu *fidei et possessionis bonae*, ktoryby był *sufficiens* na Seymikach Relacyinych *salariandum* od złotego iednego po groszu, aby iednak kwitowego y rękawicznego żadnego nie wyciągał, obrać maią. A gdzieby Woiewodztwa y Ziemie Poborcow z Seymikow Relacyinych dla zerwania nie podały, nazaiutrz przy pierwszym Senatorze, albo Urzędniku Woiewodztwa y Ziemie *per pluralitatem votorum* nie wdawaiąc się w inne materye Seymikom należące, obrani być maią. A że Woiewodztwo Łęczyckie *pluralitatem* przyiąć nie może, tedy *in casum* zerwania Seymiku skarb Koronny Poborcę temuż Woiewodztwu *possessionatum terrigenam* podać ma *pro hac sola vice.* A te Woiewodztwa, ktore także *nemine contradicente* Poborcow obieraią przy dawnych one zwyczaiach zostawuiemy. Nie opuszczaiąc iednak obrania 93
Poborcow y exakcyi tego podatku, *sub arbitraria impositione summae*, przez Trybunał Skarbowy *determinandae*, *et rigoribus infrascriptis*, ktorych to Poborcow ta powinność będzie: aby co puł roka od zaczęcia tego podatku ze wszystkich dobr pomieniony czwarty szeląg *juxta juramenta* administratorow *nobilium*, lub *tenutariorum* dobr wszelkich naszych duchownych y ziemskich, lub samych dziedzicow, possessorow, na szynk likwory wydawaiących, a w miastach głownieyszych przez Burmistrzow, w miasteczkach zaś przy Burmistrzach przez possessorow albo administratorow ich *expedienda* odbierali, y *veritatem* ile bydź może dochodzili, y konfrontowali, mankamenta niepotrzebne na Trybunale

Skarbowym donosili, te zaś iuramenta w Grodach własnych *coram Officio pleno corporaliter et praevia de veritate monitione* od Officyalistow maią być przyimowane *fideliter sine remissione* bez wszelkich depaktacyi, kontentuiąc się dwunastą tylko groszy *et non plus* od iuramentu y extraktu; podług ktorych iuramentow Urodzeni Poborcy summy szelężne do Trybunału Skarbowego *realiter et effective* wnosić, y według nich rachować się, y wychodzić maią, *praevio juramento*, iako nic nie zataili y nie skorzyścili. A ieśliby ktoremu z nich albo zaprzysięgaiącemu *realitatem* szelężnego, dowiedziona była *irrealitas*, takowy ma bydź *poenis arbitrarijs* na tymże Trybunale *irremissibiliter* karany. Gwoli czemu y dla lepszey likwidacyi Wielm. Podskarbi Koronny przez siebie, lub przez Pisarza Skarbowego, na tymże Trybunale znaydować się ma, y iak naypilnieyszy dozor y inspekcyą koło tego podatku pierwszy raz uchwalonego czyniąc y taryffę prawdziwą wespoł z Trybunałem Skarbowym, wywodząc iuż nie *per repartitionem* do Woiewodztwa, ale *ex massa* tego podatku zapłatę y assygnacye za wiadomością y dyspozycyą tegoż Trybunału Skarbowego regulować będzie, tak na nowe aukcyonalnego iako y na stare przeszłych komputow w zasługi woyska, a nie na co inszego. Ieżeliby ten podatek wystarczał wypłacaiąc, *eo adjecto* aby na assygnacye Wielmożny Podskarbi Wielki Koronny a oraz Kommissarz Woiewodztwa tego y Ziemie, do ktorego wychodzić będą, podpisowali się. A ieśliby iakie Woiewodztwo albo Ziemia, tego podatku *juxta praestita juramenta* na Trybunał zupełnie, albo *in parte* nie komportowało, tedy assygnacya *cum authoritate* Trybunału ma iść według dawnieyszych zwyczaiow *per delatam cum executione militari.* A Woiewodztwo Podolskie *circa beneficium legis a.* 1699 zostawuiemy, także Woiewodztwa Kiiowskie, Bracławskie y Czerniechowskie *circa jura si quae habent* zostawuiemy: Ziemi zaś Warszawskiey *antiquam currentiam* czopowego y szelężnego, iako się y innym Woiewodztwom y Ziemiom *ad beneplacitum* zostawiło, reserwuiemy. A Woiewodztwom Pru-
94 skim nie maiącym *ad praesens* Ur. Posłow, Generał *Relationis* naznaczemy, y ten podatek szelężnego generalnego zgodnie przez Stany Rzeczypospolitey uchwalonego *denuntiabimus*, z ktorego Wielm. Woiewoda Chełmiński Podskarbi tameczny na Trybunale Skarbowym *juxta praxim antiquam et constitutionem a.* 1690 sprawić się powinien będzie. A że w miastach y miasteczkach naszych *cum praejudicio* zamkowych, dworskich y mieyskich karczm, duchowni *saeculares ac regulares*, szynki sobie, nie maiąc *ullum jus* założyli, przez co w czopowym y szelężnym znaczna znaydowała się w Woiewodztwach y Ziemiach dyminucya; y poddani nasi do ruiny przyszli, tedy *obviando huic abusui*, *authoritate* teraźnieyszego Seymu te szynki znosiemy, y przywileie w tym punkcie służące na ten raz relaxuiemy, y *forum in casu contraventionis*, teyże konstytucyi, iako *cum convulsoribus legum ad cujusvis instantiam*, osobliwie Urodz. Starostow y dzierżawcow dobr naszych, w Trybunale Skarbowym Radomskim *ex regestro etiam simplici praeciso beneficio aresti respondendi* naznaczamy. O co aby *irremissibiliter* Urodzeni Starostowie y dzierżawcy dobr naszych *agant* przykazuiemy, *idque sub privatione* Starostw y dzierżaw, ktory *rigor legis* y do dobr ziemskich ściągać się powinien.

Zapłata woysku starych zasług.

3. Aby zasługi woyska dawnieysze, w kredycie Rzeczypospolitey zostaiące *omnimodam securitatem* miały, ani ztąd w należytym posłuszeństwie tegoż woyska nieukontentowania, *oriri*, y pociągane być nie mogły, na zapłatę zasług przeszłych, starego y świeżego komputu ośmiu ćwierci, przez repartycyą Hetmańską, *in assistentia* skarbu, y Trybunału Skarbowego do Woiewodztw y Ziem, *proportionaliter* na podatek Seymem teraźnieyszym uchwalony, redukowana, *ad proportionem* troyga pogłownego, *ad tariffam a.* 1676 *practicatam*, *modo contribuendi ad beneplacitum* Woiewodztw y Ziem, *reservato:* iaki *stante hac hostilitate*, wynaleść się może deklaruiemy (a Ziemia Halicka ponieważ na tę taryffę do skarbu nic nie wnosiła; więc według deklaracyi *a.* 1690 z repartycyi swoiey płacić powinna) y summy z podatku generalnego, *modo praemisso* uchwalonego, czwartą część pomienionemu podatkowi proporcyonalną, *et correspondentem*, na każdą Trybunałow Skarbowych, Seymem teraźnieyszym naznaczonych kadencyą; wnosić przez Poborcow postanawiamy; *sub rigore* w konstytucyi teraźnieyszey o Trybunale Skarbowym *expresso.* A ieżeliby podatki na Seymie teraźnieyszym uchwalone w zasługach, *de integro* wystarczyć nie mogły, ktore tedy *fide publica* do płacenia onych assekuruiemy, y na przyszłym Seymie zapłatę obmyślemy. A konstytucye o deklaracyach podatkow 1699 na przyszły Seym zachowuiemy.

Trybunał Skarbowy. 95

4. Chcąc aby zasługi woyska Koronnego, *propter calamitatem* Rzeczyp. zatrzymane, a na Seymie teraźnieyszym obmyślone, *satisfactionem realem* mieć mogły, za zgodą wszech Stanow, Trybunał Skarbowy przy Wielm. Hetmanach Koronnych postanawiamy, y Deputatow z Senatu, Wielebn. w Bogu X. Andrzeia na Załuskach Załuskiego, Biskupa Warmińskiego, Kanclerza W. Koronnego, y Wielm. Franciszka Gałęckiego Kaliskiego, Iana Odrowąża Pieniążka Sieradzkiego, Alexandra Iabłonowskiego, Ruskiego, Stanisława z Raciborska Morsztyna Mazowieckiego, Piotra na Kczewie Kczewskiego Malborskiego Woiewodow. Franciszka z Windyk Grzybowskiego Inowrocławskiego, Alexandra Drzewickiego Lubelskiego, ... Załuskiego Rawskiego ..... Sądeckiego, Piotra Czapskiego Kruświckiego Kasztelanow. *Ex equestri* zaś

ordine tych, ktorych Woiewodztwa y Ziemie, lub na Seymikach *Relationum*, lub nazaiutrz po Seymikach Deputackich, zwyczaiem Deputatow, na Trybunał Koronny, po iednemu iednak Deputacie z Woiewodztw y Ziem, a po dwu z Generałow, konserwuiąc alternatę Ziem Wodztwa Mazowieckiego, *sumptu* Woiewodztw, *salariandos*, obiorą; naznaczamy y deklaruiemy. Ktory to Trybunał, zacząć się będzie powinien, dnia 5 miesiąca Marca roku 1704 w Radomiu a kończyć się ma *praecise* w niedziel sześć, na ktory ziechawszy się, Wielebny, Wielmożni y Urodz. Deputaci, przed Sądem Ziemskim Sendomirskim, a *in absentia* iego przed Urzędem Grodzkim Radomskim rotą trybunalską przysięgę wykonaią, według konstytucyi, Trybunału Skarbowego, *a.* 1685. Po ufundowaney zaś iurisdykcyi, przy Wielm. Podskarbim Wielkim Koronnym, albo Urzędzie iego, także Urodz. Pisarzu Polnym Koron. lub Substytucie iego, *non obstante alicujus absentia*, naprzod przystąpią do likwidacyi uchwalonych y deklarowanych na Seymach y Seymikach, tak dawnieyszych, iak z Seymu teraźnieyszego, na zapłatę woysku z z podatkow; zaczynaiąc tę likwidacyą, od ostatnich Trybunału Lwowskiego *a.* 1697 likwidacyi naznaczonego, ktora likwidacya, aby iak naydoskonaley mogła bydź wywiedziona, Urodzonym Poborcom y Exaktorom, wszystkim *quocunque titulo* ktorzy *in ordine* do płacy woysku są obrani, albo *in casu mortis*, ich sukcessorowie ktorych specyfikacyą *de nomine et cognomine* na początku Trybunału Urodzeni Deputaci, Urodz. Instygatorowi Koronnemu, ktory tamże ma być *praesens* podać będą powinni, *sub privatione vocis activae*, na tymże Trybunale, stawienia się z regestrami woyskowemi popisowemi, z rolami, kwitami, z dokumentami, *sine quavis adcitatione* na początku tegoż Trybunału *terminum peremptorium*, naznaczamy, *sub poena peculatus*, *et executione militari*, *irremissibiliter praevis decretis vel condemnationibus*, tegoż Trybunału z nich *facienda*, na ktorym terminie *primario perceptas et distributas summas* Trybunał Skarbowy wyexaminowawszy, reszty po Woiewodztwach, iako nayporządniey wywiedzieć, y one *primario* repartycyom od Woiewodztw wziętym, na płacą winnych ćwierci, rachować y applikować będzie. Na ktory Trybunał Skarbowy resztę millionow, przez Nas na zapłatę woyska deklarowanych, y ieżeliby ieszcze iaka z likwidacyi y kalkulacyi *patebit* tamże *comportare* skarbowi naszemu zlecamy. A ponieważ My, *satisfactionem* w tey rzeście woyska Koronnego na się wzięli, tedy Wielm. Kasztelan Kamieniecki pewną assekuracyą ręką teraźnieyszego Wielmożnego Iana Ierzego na Przebendowie Przebendowskiego, Podskarbiego Wielkiego Koronnego; a na on czas Kasztelana Chełmińskiego podpisaną, temuż Wielm. Podskarbiemu W. Koron. *restituere* powinien, w czym temuż Wielm. Kasztelanowi *omnimodam cavemus securitatem*. Na tymże Trybunale Urodzeni Poborcy y Exaktorowie o aggrawacye y depaktacye *ac quocunque modo et titulo* wymyślone ukrzywdzenia, tak ludziom woyskowym, iako y innym obywatelom *ad cujusvis instantiam incuriati*, sprawić się powinni będą. A ieżeliby ktorego Poborce substancya nie wystarczała podatkom wniesionym, y krzywdom poczynionym, tedy *rigorem* konstytucyi *a.* 1678 *in eo casu* reassumuiemy. Po ktorey odprawioney likwidacyi uchwalonych na zapłatę woysku podatkow Trybunał Skarbowy z Urodzonemi Deputatami woyskowymi (na ktorym Trybunale trzy tylko Deputaci tak Polskiego iako y cudzoziemskiego zaciągu, a nie więcey zasiadać maią) przystąpi do likwidacyi *quantitatis* woyska, ktore *in opere belli* dotąd zostawało y zostaie, ktora likwidacya trybem kommissyi dawnieyszey *a.* 1677 aby była odprawiona mieć chcemy, y postanawiamy, po ktorey skończeniu, ieżeli iakie *ex decessu quantitatis* woyska pokażą się summy, iak naypilniey w księgach skarbowych, one tenże Trybunał *connotabit*. Kombinacyą zapłaconych y resztuiących summ uczyni, y ieśli co się nad płacą woyska zostaie, *in commune bonum*, na zapłatę starych zasług oschłych assygnacyi hybernowych uczyniwszy z niemi dostateczne porachowanie, tenże Trybunał applikować będzie; y tam gdzie się retenta pokażą, assygnacye do Woiewodztw y Ziem wyda. *Inquantum* by zaś czegokolwiek *ad totalem satisfactionem* woyska, zasług nie dostawało, na przyszłym Seymie należytą Rzeczypospolitey, informacyą *de residuo* tenże da Trybunał; tamże *combinationem et coaequationem* woyska Koronnego, y cudzoziemskiego, w zasługach y ćwierciach traktatem Trybunału przeszłego Skarbowego, z Seymu *a.* 1699 naznaczonego ustąpionych, między Woiewodztwami y Ziemiami *proportionatam* uczyniwszy dyspartycyą, po Woiewodztwach y Ziemiach rozłoży, y podzieli, a Woiewodztwa Ziem Pruskich, podatki na Seymie teraźnieyszym uchwalone, ktore im na przyszły Generał *denuntiabimus*, przez Urodz. Pisarza Skarbowego Pruskiego, albo przez Plenipotenta autentycznego, od Wielm. Podskarbiego Ziem Pruskich *inducent*. Sprawy zaś *injuriatorum*, nie odsyłaiąc na kommissyą hybernową tenże Trybunał *ad instantiam cujusvis injuriati* o przebranie ustaw, o wiolencye, szkody, y aggrawacye, stacye, y inne krzywdy dobr naszych duchownych y ziemskich sądzić *et instantaneam satisfactionem* nakazać ma. Tamże *desertores Castrorum*, y ci ktorzy pieniądze pobrawszy, ludzi, chorągwie, regimentow do obozu przez kampanie nie stawiali, podług artykułow woyskowych, y praw Koronnych sądzeni bydź maią. Ażeby zaś ten Trybunał żadnym sposobem *in ullas rationes Status*, a dopieroż w largicye żadne, nad zapłatę woysku nie wdawał się, *lege praesenti* waruiemy, *sub nullitate secus factorum*. *Ratione judicatorum* tegoż Trybunału, y *securitatis* iego, rezydentow na nim, *euntium et redeuntium*, y tych wszystkich, co konnexyą z nim maią, dawnieysze y

96 97

świeższe konstytucye, *eo nomine* postanowione o Trybunałach Radomskich, y kommissyach woyskowych reassumuiemy. Więc że nie wszyscy *injuriati* od woyska, *sufficiunt*, tak dla odległości Trybunału, iako też *ob egestatem vindicandis damnis et violentijs*; tedy pozwalamy, aby poprzysiągszy w Grodach swoich *damna per plenipotentiarios*, ktorych sobie obiorą, a z ekonomij naszych *per administratores* krzywd swoich dochodzili, a Trybunał Skarbowy nie odsyłaiąc *injuriatos* do repartycyi, po Woiewodztwach nieodwłoczną satisfakcyą ukrzywdzonym przysądzić ma. Ponieważ zaś na Seymie teraźnieyszym zapłata tak na dawne zasługi, iako y na nowe aukcyonalnego woyska podatkami w konstytucyi wyrażonemi iest obmyślona, ktore podatki co puł roka na Trybunał Skarbowy przez Woiewodztwa y Ziemie *sub carentia activae vocis*, *et militari executione* a przez Poborcow *sub poena peculatus* wnoszone być powinny; więc Trybunał Skarbowy dwa razy w roku iednym po wyiściu dwoch ćwierci, *pro opportunitate* czasu, ktory na pierwszey Kadencyi, *lege praesenti praefixa* naznaczyć y determinować tenże Trybunał ma, odprawowany będzie; na ktorym Wielm. Podskarbi Wielki Koronny, podatkow na Seymie teraźnieyszym uchwalonych *omnem inspectionem* maiący, sposobem konstytucyi o podatkach wyrażoney, na dawne zaś zasługi y nowo aukcyonalnego woyska, za wiadomością y dyspozycyą tegoż Trybunału, do Poborcow assygnacye wydawać będzie, y na nich sam Wielmożny Podskarbi Wielki Koronny, także y Kommissarz Woiewodztwa albo Ziemie, do ktorey wychodzić będzie, podpisać się maią. *Ex quo* nie do skarbu, ale na Trybunał Skarbowy uchwalone podatki komportowane być powinny.

98 Deklarowane iednak Seymami przeszłemi na zapłatę woysku ćwierci od Wdztw y Ziem, a do tych czas niedopłacone według dawnych repartycyi, do tychże Woiewodztw y Ziem Trybunał Skarbowy, *pro satisfactione*, *sub rigore* na tymże Trybunale *decernendo*, odeśle. Na drugi także rok po odprawionych dwoch Kadencyach Trybunału Skarbowego, w drugim roku podobnyż Trybunał Skarbowy, *praxi et methodo circumscripta*, *in tempore eodem lege praesenti praefixo et determinato*, w Radomiu odprawować się ma *et praesentis legis in toto executionem* uczynić powinien, na ktory Woiewodztwa y Ziemie innych Kommissarzow na Seymikach Deputackich *more solito cum observatione* alternat, w następuiącym roku obrać mieli będą *potestatem*.

Hyberna.

5. Życząc aby woyska Koronne *in tempore* chleb zimowy odebrały, y tym ochotnieysze do okazyi woiennych były, do wybrania y dystrybuty hyberny. naznaczamy Kommissarzow przy Wielmożnych Hetmanach, Wielebnego Mikołaia Wyzyckiego Biskupa Chełmskiego. Wielm. Iozefa Potockiego Kiiowskiego. Tomasza Działyńskiego Chełmińskiego, Franciszka Załuskiego Czerniechowskiego Woiewodow. Ierzego Warszyckiego Łęczyckiego, Nikodema Zaboklickiego Kamienieckiego, Iana Chryzostoma Czapskiego Elbląskiego Kasztelanow. *Ex equestri ordine* z Wielkiey Polski, Ur. Iana z Skrzynney Skrzyńskiego Podkomorz. Łęczyckiego, Michała z Kozielska Puzynę Starostę Wiskiego, Iana Skarbka Rudzkiego Czerskiego, Adama Szaniawskiego, Ziemi Łukowskiey Pisarzow. Felicyana Grabskiego Podczaszego Łęczyckiego, ... Biernackiego; z Małey Polski, Stanisława Rzewuskiego Referendarza, Athanazego Miączyńskiego Podskarbiego Nadwornego, Stanisława Iabłonowskiego Chorążego, ... Potockiego Krayczego, Ierzego Dziedoszyckiego Łowczego Koronnych. Wielohurskiego Podkomorzego Włodzimirskiego. Ktorzy to Kommissarze według konstytucyi *annorum* 1676 *et* 1677 ziachawszy do Lwowa na Święty Michał w roku teraźnieyszym, hybernę między woysko *juxta scriptum ad archivum* Seymu teraźnieyszego, przy Ur. Pisarzu Polnym Koronnym, albo Substytucie iego, y Urzędzie Skarbowym podzielić maią: wszyscy zaś należący do płacenia hyberny, tak z dobr Krolewskich, iako y duchownych, oprocz dobr Radzynia w Ziemi Łukowskiey leżących, iako *mere* dziedzicznych, tęż hybernę gotowemi pieniądzmi (*salvo jure conflagratorum*) według taryffy skarbowey zwieść powinni będą, *sub poena duplicis pensionis per militarem executionem vindicanda*, o co *forum et terminum peremptorium*, *sine quavis adcitatione* tamże na tey kommissyi naznaczamy, przy zwyczaynym *salarium* z skarbu Koronnego, Wielmożnych y Urodz. Kommissarzow zachowuiąc. Tey zaś kommissyi *relationem* na przyszłym Seymie Wielmożni y Ur. Kommissarze nasi, uczynić będą powinni.

99

Approbatio scripti ad archivum.

6. Uznawaiąc za rzecz potrzebną w teraźnieyszych okolicznościach iako nayostrożnieysze y nayskutecznieysze mieć rady skrypt *ad archivum eo nomine*, od całey Rzeczyposp: inkludowany, ręką Nayprzewielebnieyszego w Bogu Iego Mości Xiędza Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego y Urodzonego Xiążęcia Marszałka Koła Rycerskiego podpisany, *authoritate praesentis Conventus* approbuiemy.

Eliberatio zastawy Elbląskiey.

7. Na summę Elbląską dwoch części na Koronę naszę przypadaiących, dwoch kroć sta tysięcy talerow, pozwalamy zgodnie, na teraźnieyszym Seymie, na rok od koła młyńskiego wodnego, przy miastach głownych, y przedmieściach, na rzekach wielkich po talerow bitych dwa, *similiter* od kół w rudach, foluszach, papierniach, y tartakach, od kół zaś wietrznych, wołowych, konnych, na rzekach małych, y stawach będących młynow, po taleru bitym iednym. tak z dobr naszych Krolewskich, duchownych, iako też ziemskich, do ktorego podatku wybierania. na Seymikach Relacyinych

ieden Lustrator z każdego Woiewodztwa, y Powiatu, *bene possessionatus* ma być obrany, *cum salario* od złotego po groszu *currenti moneta*, ktory to Lustrator powinien będzie *quantitatem* młynow, y koł nikomu nie folguiąc poprzysiądz na Trybunale Skarbowym. A *inquantum* by się pokazało na tymże przerzeczonym Lustratorze, że nie szczerze z iakiegokolwiek respektu zaprzysiągł kola, tedy takowy *ad cuiusvis instantiam* w tymże Trybunale, lub u tegoż Woiewodztwa abo Powiatu sądzony y skarany być ma *poena confiscationis bonorum*. A Lustratorowie Woiewodztw, Ziem y Powiatow, takową summę kołową, wybrawszy, powinni będą, do rąk Wielmożnego Podskarbiego Wielkiego Koronnego, za niedziel dziesięć od zakończenia Seymu komportować; ktore nie na co inszego obrocone być maią, tylko na eliberacyą Elbląską *sub solutione de suo*.

Oddanie skarbu Koronnego.

8. Ponieważ skarb Koronny od czasow Wielm: Matczyńskiego, Podskarbiego niegdy Koronnego zdany nie iest, a do tego *ingruente hostilitate Svetica*, Wielebny w Bogu Stanisław na Słupowie Szembek, Biskup Kuiawski, *particulari in publicum zelo cum dispendio* zdrowia, y własney fortuny, za granice *potiorem partem* skarbow Koronnych wyprowadził, aby Rzplta *in hoc rerum statu* mogła *informari*, ieśli takowe w nim insignia, kleynoty, przywileie, nienaruszenie zostały, do uczynienia porządney inwestygacyi
100 naznaczamy, przy Wielm: Senatorach, Ur: Staroście Krakowskim y Wieleb: Kustoszu *ad custodiam* skarbu, *de lege* należących, *ex Senatu* Wiel: w Bogu X. Theodora Potockiego, Biskupa Chełmińskiego y Pomezanskiego, Wielm. Xcia Ianusza Korybutha Wiśniowieckiego, Kasztellana Wileńskiego, Macieia Radomickiego, Inowrocławskiego, Generała Wielkopolskiego, Iana z Zmigroda Stadnickiego Wołyńskiego, Stanisława Tarła Lubelskiego, Iozefa na Załuskach Załuskiego Rawskiego; Piotra na Kczewie Kczewskiego Malborskiego, Działynskiego Pomorskiego, Woiewodow; Iozefa Myszkowskiego Margrabię Pińczowskiego Sendomirsk: Eustachiego Grotuza Zmuydzkiego, Iana z Lubrańca Dąbskiego Woynickiego, Stanisława Konopackiego Chełmińskiego, Piegłowskiego Oświecimskiego, Kazimierza Rostkowskiego, Wiskiego; Skarbka Halickiego, Liniewskiego Lubaczowskiego, Kasztellanow. *Ex equestri ordine* Xiędza Michała z Słupowa Szembeka Dziekana Kathedralnego Krakowskiego; Stefana Wierzbowskiego, Gnieźnieńskiego Poznańskiego Kanonika, Kantora y Officyała Warszawskiego; Ur: Andrzeia Zydowskiego Krakowskiego, Andrzeia Kczewskiego Malborskiego, Iozefa Michała Iasieńczyka Kraiewskiego, Nowogrodka Siewierskiego Chorążych; Michała Puzynę Wiskiego, Iordana Dobczyckiego, Morsztyna Czorstyńskiego, Iana Kossa Ostrolęckiego Starostow; Karola Załuskiego Woiewodzica Rawskiego, Marcina Floryana Karaffę Korbuta Cześnika, Iana Hordynę Podstolego Orszańskich; Macieia Ładowskiego, Metrykanta naszego Koronnego. Ktorzy na dzień 15 Octobra roku teraźnieyszego do Krakowa ziachawszy, *unius pluriumve absentia non obstante*. Naypierwey od pomienionego Wieleb: X. Biskupa Kuiawskiego, przy oświadczeniu należytey onemu *nomine publico* za podięte prace, y koszty, wdzięczności, wszystkie insignia, kleynoty. y *archiva*, Rzpltey zrewiduią, y z inwentarzami dawnemi zkonfrontuią, Wielm: Ianowi Ierzemu na Przebendowie Przebendowskiemu, Podskarbiemu teraźnieyszemu W. Kor. Puckiemu, Pokrzywnickiemu etc. Staroście, klucze y Wielm: Senatorom zdawna do tego *de lege* należącym oddadzą; inwentarze ieden do rąk naszych, drugi Wielm: Podskarbiemu oddadzą, trzeci przy sobie zostawią. Na przyszlym zaś Seymie relacye Nam y Rzpltey uczynić będą powinni; także Wielm: Podskarbiemu Koronnemu *vindicationem* kleynotow Rzpltey u Nayiaśnieyszych Krolewicow oppignorowanych *authoritate praesentis Conventus* zlecamy *plenam facultatem:* tak względem samego kapitału, iako względem traktowania o prowizyą daiemy, y cokolwiek na oswobodzenie tey zastawy, wyda *in rationibus* skarbu *pro persoluto* przyiąć deklaruiemy.

Bespieczeństwo xiąg Trybunałow, Lubelskiego, y Piotrkowskiego. 101

9. Chcąc *prospicere* bespieczeństwo akt Trybunalskich, żeby strzeż Boże *ingruente hostilitate* iakiey nie ponosili ruiny, tedy za zgodą wszech Stanow postanawiamy, aby *in tali casu*, księgi Trybunalskie Piotrkowskie, do fortecy Częstochowskiey, a Lubelskie do fortecy Zamoyskiey, kosztem tychże Woiewodztw, Sieradzkiego y Lubelskiego wywiezione były, ktory koszt Trybunał Skarbowy w kockwacyi podatkow na Seymie uchwalonych, *pro persoluto* tymże Woiewodztwom przyiąć powinien będzie. A że podczas tey dawney inkursyi Szwedzkiey, księgi Lubelskie *in summo periculo* będące *solicitudine cura et proprio sumptu*, Urod. Iana z Targowiska Gałęzowskiego Pisarza Ziemskiego Lubelskiego, y Teodora Biberszteyna Orzechowskiego Podstolego Lubelskiego, od ruiny y spalenia są eliberowane, zaczym summę na eliberacyą erogowaną szesnaście tysięcy ośm set złotych, Woiewodztwo Lubelskie zapłaci, ktorą summę skarb Koronny na kommissyi z podatkow na teraźnieyszym Seymie uchwalonych, wytrącić powinien będzie, także *gratitudinem* temuż Ur. Gałęzowskiemu, Pisarzowi Ziemskiemu Lubelskiemu, y Theodorowi Orzechowskiemu, iako y Adamowi Szaniawskiemu, Pisarzowi Ziemskiemu Łukowskiemu, Podstarościemu Grodzkiemu Lubelskiemu, ktorzy *circa conservationem*, tak xiąg Trybunalskich, iako y Grodzkich, wielkie expensa ponieśli, po tysiącu talerow. Co *in aequatione* temuż Woiewodztwu Skarbowy Trybunał przyiąć powinien będzie. A miastu Piotrkowu za dotrzymanie tychże xiąg prawa, *annorum*

1635, 1677 approbuiemy, y aby to miasto z przedmieściami, iako Trybunalskie od ciężarow, stanowisk, hibern, wytchnienia y innych *in genere* woyskowych ciężarow, rowno z miastem Lublinem *in perpetuum* wolne było, *praesenti lege* mieć chcemy y deklaruiemy.

Deputaci do boku naszego.

10. Należy wiele Rzpltey, abyśmy *in casum* nagłych potrzeb w teraźnieyszych koniunkturach nad zwykłych rezydentow Wielm. Senatorow liczniejszą przy boku naszym, iako z Senatu tak *ex ordine equestri* radę mieli. Przeto przy Wielm. Urzędnikach y Hetmanach Koronnych y W. X. Lit. Nayprzewielebnieyszego w Bogu Imci X. Michała Radzieiowskiego, Kardynała Arcybiskupa Gnieźnieńskiego, Prymasa Korony Polskiey, y W. X. Lit. w Bogu Wielebnych, Wielmożnych Senatorow duchownych y świeckich oboyga narodow, ktorzykolwiek przy Nas znaydować się, y do boku naszego ziachać będą mogli, *et ex equestri ordine inhaerendo* konstytucyi *anni* 1690 mianuiemy. Z Wielkiey Polski Ur. Krzysztofa Towiańskiego Podczaszego Koronnego, Iana Skrzyńskiego Łęczyckiego, Remigiana Bystrama Pomorskiego Podkomorzych. Morsztyna Sieradzkiego, Szmigielskiego Gnieźnieńskiego, Woyciecha Bogusławskiego Płockiego, Michała Puzynę Wiskiego, Andrzeia Olszowskiego Wieluńskiego, Szpilewskiego Stęgwilskiego Starostow; Krzysztofa Dorpowskiego Brzeskiego Kuiawskiego; Narzymskiego Ciechanowskiego, Wacława z Iaruzel Iaruzelskiego Bilskiego, Andrzeia Kczewskiego Malborskiego Chorążych. Iana Małachowskiego Sędziego Poznańskiego; Młockiego Stolnika Zakroczymskiego, Felicyana Grabskiego Łęczyckiego, Aloizego Łoskiego Zakroczymskiego, Mikołaia Boskiego Sochaczewskiego, Podczaszych. Podoskiego Cześnika Ciechanowskiego, Kożuchowskiego Cześnika Wieluńskiego; Iana Skarbka Rudzkiego Czerskiego, Przeradowskiego Rożańskiego, Iana Glinkę Nurskiego, Ziemskich Pisarzow; Iozefa Kossa Starogarskiego, Iana Kossa Ostrołęckiego, Starostow. Z Małey Polski, Urodzonych Stanisława Rzewuskiego Referendarza, Athanazego Miączyńskiego Podskarbiego Nadwornego, Stanisława Iabłonowskiego Chorążego, Warszyckiego Miecznika, Ierzego Dzieduszyckiego Łowczego Zydaczewskiego; Stefana Potockiego Krayczego Czerkaskiego Starostow; Tarła Stolnika, Franciszka Szembeka Chorążego Nadwornego, Gidzińskiego Łowczego Nadwornego Koronnych; Karola Wąsowicza Sendomirskiego. Krosnowskiego Lwowskiego, Wielhorskiego Włodzimirskiego, Podkomorzych. Wielopolskiego Krakowskiego; Iana Nowosielskiego Łukowskiego, Morsztyna Czorsztyńskiego, Starostow; Stamierowskiego Podstolego Halickiego, Mostowskiego Starostę; *post expiratam* iego Marszałkowstwa Trybunału Koronnego *functionem*. Wyżyckiego Kiiowskiego, Maximiliana Ossolińskiego Drohickiego Chorążych. Ielca Podczaszego Przemyskiego, Adama Szaniawskiego Pisarza Ziemskiego Łukowskiego, Podstarościego Grodzkiego Lubelskiego; Iozefa Czernego Kasztelanica Sądeckiego. A z W. X. Lit. Ur. Iana Brzostowskiego Referendarza, Marcyana Wołłowicza Pisarza, Ludwika Pocieia Strażnika, Iana Xcia Radziwiła Krayczego, Krzysztofa Niemierowicza Szczyta Cześnika, Michała Potockiego Podstolego, Iakuba Grużewskiego Kuchmistrza, Krzysztofa z Bończy Sienickiego, Miecznika W. X. L. Krzysztofa Deszpota Zenowica Ośmiańskiego, Iana z Bieganowa Biegańskiego Starodubowskiego, Iana na Kodniu Sapiehę Brześciańskiego, Iana Kłokockiego Rzeczyckiego, Iana Platera Inflantskiego Starostow; Bogusława z Koziel-
102 ska Ogińskiego Kowieńskiego, Alexandra Letrawa Starodubowskiego Marszałkow; Konstantego Woynę Iasienieckiego Bracławskiego, Wincentego Wołłowicza Mścisławskiego Podkomorzych. Xiążęcia Pawła Lubartowicza na Białym Kowlu Sanguszkę, Dominika Szuyskiego Brzeskiego, Piotra Godepskiego Pińskiego, Iozefa Michała Kraiewskiego, Nowogrodka Siewierskiego Chorążych, Kazimierza z Kozielska Ogińskiego Starostę naszego Gorzdowskiego, Alexandra Unichowskiego Sędziego Ziemskiego 103
Mińskiego, Oziębłowskiego Podsędka Wilkomirskiego, Stefana Sliznia Oszmiańskiego Starostę naszego Krewskiego, Michała Alexandrowicza Lidzkiego, Ziemskich Pisarzow; Leona Polubieńskiego Ciwuna Twerskiego, Iana Strutyńskiego Wilkomirskiego, Bazylego Korwina Krukowskiego Upitskiego, Michała Uszaka Kulikowskiego Czerniechowskiego, Pisarza Grodzkiego Pińskiego; Kazimierza Kondratowicza Miecznika Nowogrodzkiego, Ierzego Olendskiego Marszałkowicza Wołkowyskiego; Iana Kuleszę Starostę Oszkińskiego. Ktorzy *eandem potestatem* mieć maią, iaką mieli *in a. 1599 et a. 1690* y takowąż przysięgą z Koła Rycerskiego przysiądz maią, y we wszystkim według skryptu *ad archivum* sprawić się *in toto* powinni będą. A Wielm. Stanisława z Raciborska Morsztyna Woiewodę Mazowieckiego. Urodz. Iana Andrzeia z Zydowa Zydowskiego Chorążego Krakowskiego, z Prowincyi Mało Polskiey, Stefana Leszczyńskiego, Starostę naszego Ostrzeszowskiego; z Prowincyi Wielko-Polskiey. A z W. X. L. Urodz. Grużewskiego Kuchmistrza W. X. L. Kommissarzow, do traktatu, postanowieniem Sendomirskim naznaczonych, *authoritate praesentis Conventus* approbuiemy.

Kwit Iaśnie Wielmożnemu Hieronimowi Lubomirskiemu, Kasztellanowi Krakowskiemu, Hetmanowi Wielkiemu Koronnemu.

11. Ponieważ Iaśnie Wielm. Hieronim Lubomirski Kasztellan Krakowski, Hetman, przedtym Podskarbi W. Koronny, Kozieniecki, Ryczywolski nasz Starosta; od początku Urzędu Podskarbstwa Koronnego. to iest *a die 1ma Iulij a. 1692 ad diem ultimam Iunij a. 1699* na Seymie *ejusdem a. 1699* ze wszystkich or-

dynaryinych, extraordynaryinych *et Interregni*, ekonomicznych prowentow, przed Stanami Rzeczypospolitey dostateczną uczynił kalkulacyą *et legitimi perceptarum expensarumque documentis* wyrachował się. Tedy za zgodą wszech Stanow Rzpltey z wyżey mianowanego dostatecznego wyrachowania się, daiemy mu kwit generalny, y onego *cum Officio et successores ejus*, od wszelkich impetycyi wiecznemi czasy uwalniamy. *Salvis summis repetibilibus* w rachunkach *expressis*, a przez Urodzonego. Instygatora Koronnego w Trybunale Skarbowym od retentorow *vindicandis*.

Securitas sukcessorow Iaśnie Wielmożnego Stanisława Iabłonowskiego, Kasztellana Krakowskiego, Hetmana Wielkiego Koronnego.

12. Zasłużył nieśmiertelnemi *pro publico* czynami, Iaśnie Wielmożny Stanisław na Ostrogu Iabłonowski, Kasztellan Krakowski, Hetman Wielki Koronny, aby *perennis et grata memoria* iego; *post fata etiam* w sercach Stanow Rzpltey
104 zostawała, gdy za tym zaś tu kilku milionow po Woiewodztwach w repartycyach się znayduią, a na kilka kroć sto tysięcy przyiętych iuż likwidacyi, ani miasto Gdańsk wydaney assygnacyi nie wypłaca, za zgodą wszech Stanow te same zasługi, y likwidacye assekuruiąc, *successoribus* mieć chcemy, aby toż miasto wydaną *ad interim* assygnacyą, *salva compensatione* w skarbie Pruskim, rzetelnie wypłaciło, a to *sub poena triplicis pensionis in Iudicijs Regni Assessorialibus vindicanda*.

O pieczęciach Koronnych.

13. Ponieważ *urgente necessitate publica*, pieczęci Koronne obiedwie, oraz wakuiące znamienitych zasług y godności osobom, większa Wielebnemu w Bogu Xiędzu Andrzeiowi na Załuskach Załuskiemu Biskupowi Warmińskiemu y Sambińskiemu, mnieysza. Wielmożnemu Ianowi na Słupowie Szembekowi, na ten czas Referendarzowi Koronnemu; Staroście naszemu Bieckiemu, na Radzie Toruńskiey przyszło Nam oddać. Tedy waruiemy iż dystrybuta, ktorą *authoritate praesentis Conventus* approbuiemy, dawnym prawom y konstytucyom o rozdaniu podobnych wakansow na Seymie *derogare* nie powinna, y owszem *reassumendo rigorem* onych za zgodą wszech Stanow, *incompatibilitatem* pieczęci Koronney, z Biskupstwem Warmińskim *intuitu meritorum moderni possessoris pro hac ultima vice* dyspensuiemy, *Salva per omnia alternata* stanu szlacheckiego z duchownym.

Supplement fundacyi konwentowi Panien Zakonnych pod tytułem Nawiedzenia Nayśw. Panny przy Krakowie zostaiącemu.

14. Chcąc aby chwała Boska w Państwach naszych iak naywiększe *augmentum* miała, a uważaiąc, iż Panny Zakonne pod tytułem Nawiedzenia Nayświętszey Panny reguły S. Franciszka *de Sales* Biskupa y Xiążęcia Geneweyskiego; na szczupłey bardzo fundacyi zostaią, przeto wsi Łyszkowicz nazwaney w Wdztwie Krakowskim, w Powiecie Proszowskim leżącey, za ich własne pieniądze kupno, w ktorey possesyi od lat kilku zostaią, *authoritate praesentis Conventus* approbuiemy, ktore to dobra *jure Terrestri* pomienione zakonnice trzymać, y one *in perpetuum* zażywać będą *salvis juribus Terrestribus et oneribus Reipublicae*.

Warunek immunitatis dobr ziemskich fortecy Tykocina.

15. Aby przez wprowadzenie woysk naszych auxiliarnych do fortecy Tykocińskiey *convulsio* praw *et immunitatis* dobr ziemskich, nie była pretendowana, tedy też woyska nasze, z tey fortecy, y z innych maiętności szlacheckich, dziedzicznych Ziemi Bielskiey, Woiewodztwa Podlaskiego *exnunc* po skończeniu Seymu teraźnieyszego wyprowadzić przyobiecuiemy. A *praesidium* Rzpltey Iaśnie Wielmożnemu Kasztellanowi Krakowskiemu Hetmanowi Wielkiemu Koronnemu, *pro hac sola vice ex ratione belli*, do tey fortecy wprowadzić, nie deroguiąc *in posterum immunitati Terrestri* tychże dobr pozwalamy, i że *in futurum* woysk naszych do tey fortecy wprowadzać nie będziemy, *lege praesenti* waruiemy. 105

Auctio subsidiorum hyberny.

16. Reassumuiąc konstytucyą *a. 1690* ażeby woyska nasze y Rzpltey doskonałe mieć mogły ukontentowanie, do hyberny naznaczoney; na kupcow towary do Polski wprowadzaiących, y wyprowadzaiących, sto tysięcy złotych *moneta currenti*, *exceptis* ktorzy w Polszcze sukna robią, (gdyż ci do tey aukcyi należeć nie maią): do wypłacenia corocznie do Seymu przyszłego determinuiemy, ktorey summy *exactionis modos et media*, Wielmożny Podskarbi Wielki Koronny, przy czynieniu kontraktow o podatki Rzpltey, ordynaryine *constituet*. A postanowieniu onego podlegli *praesenti lege*, dosyć uczynić powinni będą, *sub poenis in legibus Regni descriptis* to iest *confiscationis bonorum et mertium peremptorie decernendis*.

Pogłowne żydowskie.

17. Na tak wielkie Rzpltey potrzeby, y expensa *authoritate* Seymu teraźnieyszego ustanawiamy, aby żydzi Koronni wszyscy, tak w naszych, iako duchownych y ziemskich dobrach zostaiący, sto pięć tysięcy nie *currenti*, ale Pruską dobrą monetą, rachuiąc po pięć szostakow celnych złoty ieden, *annuatim* do Seymu przyszłego zwyczaynemi ratami *in eim* pogłownego, żadnemi nie zasłaniaiąc się protekcyami, do skarbu Koronnego wnosili. Ktorą summę sta pięciu tysięcy *bonae monetae*, corocznie oddawszy, do żadnych innych ciężarow, y prywatnych podatkow po Woiewodztwach y Ziemiach uchwalonych, y od Starszych swoich na się włożonych, należeć nie będą powinni. Z tą deklaracyą, aby Wielm. Podskarbi W. Koronny; podział nowy sprawiedliwy im uczynił, a żydzi według tegoż podziału po miastach y miasteczkach, każdy podatek na się włożony wypłacali, a assygnataryusze do generalnego Kahału, albo miasta wracać się nie będą powinni.

Assekuracya summy Wołyńskiey na Siemiatyczach.

18. Ponieważ Wdztwo Wołyńskie, za szkody od woysk W. X. L. poczynione, małą kwotę sta dziesiąciu tysięcy złotych Polskich, z skarbu tamecznego kontentowało się, a Wielmożny na ow czas Podskarbi Wielkiego Xięstwa Litewskiego wziąwszy satisfakcyą na dobrach swoich Siemiatyczach assekurował, y *ad rationem* trzydzieści tysięcy wypłacił, reszta zaś ośmdziesiąt tysięcy, temuż Wdztwu należąca; lubo dekretem Trybunalskim przysądzona, dotąd nie zapłacona; tedy tę summę przed innemi kredytorami 106
Sapieżyńskiemi, *ex bonis exolvendam*, iako nayprędzey *una cum provisione ab actu decreti et ab judicatis* naznaczamy, tudzież y wniesiony interes Urodzonego Ierzego z Szpanowa Czaplica Starosty Krzemieńczuckiego, respektem assygnacyi od Wielm. na ow czas Podskarbiego W. X. Lit. na tychże dobrach Siemiatyczach mieściemy zarowno z długiem Woiewodztwa Wołyńskiego. A potym summę Urodz. Mateusza Płochockiego Łowczego Warszawskiego, na pomienione dobra lokowaną, iaka się pokaże *ex documentis literatorijs* uznamy.

Konserwacya dobr naszych stołowych, tak w Koronie Polskiey, iako y w W. X. Lit. będących.

19. *De immunitate* dobr naszych stołowych, wszystkie dawne reassumuiemy konstytucye, żeby tak hybernom, konsystencyom, y wszelkim żołnierskim exakcyom, iako też Powiatowym uchwałom, poselszczyznom, wyprawom, *et cujuscunque tituli* podatkom prywatnym, procz Seymowych nie podlegały, assygnacye od Wielm. Hetmanow, ieżeliby *quo casu* na nie wypadły, y *lauda* prywatne stanowione były, *nullitati subesse* maią z ekonomii Mohilewskiey *abjurata a. 1690* do Grodu Witebskiego, albo Orszańskiego, ażeby przyięta była przed wypłaceniem uchwalonego podatku *praesenti lege cavemus*.

Summa exulum.

20. Iż dotąd *ex bonis Grzymaltovianis exulibus* Woiewodztwa Kiiowskiego, Czerniechowskiego, y Powiatu Starodubowskiego, po dekretach Kommissarskich, y wszelkich processach Trybunalskich, exekucyach kilkakrotnych; nie nastąpiła satisfakcya. Zlecamy Urzędom *eo nomine* rekwirowanym, aby dobra onym *subjecta indilate praetendentibus usque ad realem satisfactionem* oddane były, dla czego *in Officiales non exequentes privationem Officiorum, super parte, quovis modo impugnante confiscationem bonorum et honorum omnium interponimus*.

Lokacya y fundacya Szczuczyńska.

21. Potrzebna na granicy Pruskiey przy gruntach wsi dziedziczney Szczuczyn Xiężna Wieś, albo Litwa nazwaney miasta Szczuczyna w Ziemi Wiskiey lokacya, y fundacya tamże *Collegij* Oycow *Scholarum Piarum*, *cum applicatione* summy przez ś. p. Nayiaśnieyszego Antecessora naszego, na Seminarium dzieci uboższych, z wydzieleniem soli suchedniowey, na też dobra naznaczoney, z nadaniem budowania przeprawy na rzece Biebrzy, z iarmarkami, y targami, według przywileiow od Nas, y Nayiaśnieyszego Antecessora naszego nadanych, *et juxta lauda* teyże Ziemi we wszystkich punktach, klausulach prawa Maydeburskiego, cechu sukienniczego y innych, tudzież przy wolnych wszelakich handlach, *in perpetuum* za zgodą wszech Stanow utwierdzamy y approbuiemy.

Pozwolenie odiazdu naszego. 107

22. Dogadzaiąc Stany Rzpltey affektacyi naszey, ażebyśmy dla poratowania zdrowia *extra Regnum* upatrzywszy czas pogodny *post pacatam Rempubl.*, *in assistentia* Panow Rad, Urzędnikow, Dworzan Koronnych, y W. X. L. absentować się mogli, powszechną zgodę, *et authoritate praesentis Conventus* Nam na to zezwoliły, oraz dotrzymanie wiary y należytego według prawa posłuszeństwa warowały.

Gratitudo miastu Lwowu.

23. Zawdzięczaiąc prace, trudy, koszta, miasta naszego Lwowa, ktore pod czas inkursyi Szwedzkiey zimowey idąc torem Antecessorow swoich, wiernie y mężnie przy dostoieństwie naszym y całey Rzpltey ponosiło. Waruiemy ażeby dwa tysiąca czerwonych złotych, testamentem godney pamięci, Wielm. Matczyńskiego, Woiewody Ziem Ruskich, na emundacyą foss legowane, a przez skarb Koronny na pilne Rzpltey potrzeby powzięte, temu miastu Lwowu skarb Koronny iako nayprędzey wyliczył; prawa, przywileie, *et immunitates* wszystkie temuż miastu od Nayiaśnieyszych Antecessorow naszych, miłościwie nadane, y konstytucyami Koronnemi stwierdzone, *authoritate praesentis Conventus* approbuiemy.

Miasta Pruskie.

24. Napominamy miasta Pruskie, osobliwie Gdańsk, Elbląg, aby nietylko od wszelkich korrespondencyi z Koroną Szwedzką *abstineant*, Nam y Rzpltey *pro celebri sua constantia* wiary dotrzymać chcieli, ale oraz nieprzyiacielowi żadnych ammunicyi, ani *quaevis utensilia belli* nie ważyli się *subministrare*, tudzież nie dopuszczali *spolia Reipublicae* do Szwecyi *transportare*, a to *sub poena perduellionis ipso facto incurrenda et irremissibiliter extendenda*.

Miasto Lublin.

25. Maiąc respekt na upadaiące miasto nasze

Lublin, ktore *stante hac hostilitate*, znaczne wierności swoiey, ku dostoieństwu naszemu, y całey Rzpltey pokazało dowody, y nietylko zbiory swoie utracić musiało, ale też y ciężką aggrawacyą osob, Magistrat miasta tego ponosił. Zaczym takową *fidelitatem et constantiam* temu Magistratowi y miastu nadgradzaiąc, y innym miastom *ad exemplum* podaiąc, Magistrat tego miasta *ad jura*, *privilegia*, *immunitates*, *ac praerogativam*, *et coaequationem* honorow miasta Krakowa przypuszczamy, y aby tych wolności, co toż miasto Krakow ma, tenże Magistrat zażywał, pozwalamy. *Privilegia et immunitates* temu miastu od Nayiaśnieyszych Antecessorow naszych y od Nas samych nadane approbuiemy, konstytucye *in rem* tego miasta służące, *annorum*
108 1633, 1635, 1601, 1611, 1672, 1677, 1685 y inne wszystkie *titulis suis* wyrażone reassumuiemy, y aby *in executione* były, mieć chcemy. Składy winne, y innych wszystkich towarow, y iarmarki według przywileiow, iako przedtym bywały, tak y teraz aby *in suo robore* zostawały mieć chcemy; a to pod wolną sekwestracyą y konfiskacyą, inquantumby to miasto z towarami miiać miano, y składu nie obserwowano, inne składy prywatne *noviter* kędykolwiek wymyślone kassuiemy, y *rigor* na takowych, aby *per Officium Castrense Lublinense* był extendowany, zakładamy. *Salva praerogativa* iurisdykcyi Grodzkiey Lubelskiey, ktora ustawicznie w tym mieście w Sądach Potocznych *extenditur*, *suo in robore reservata;* ktora wdawać się w sprawy *majoris importantiae* do Sądow naszych Assessorskich należące nie ma. *Abusus* wszystkie ktore się w tym mieście *in exactionibus, indebitis* znayduią, kassuiemy, y kommissyą *eo nomine* aby te exakcye *in futurum* według prawa y sprawiedliwości ustanowione były, z Kancellaryi naszey wydać deklaruiemy.

Kommissya od Sląska Woiewodztw Wielkopolskich.

26. Reassumuiąc konstytucye dawnieysze y świeższe, Woiewodztwom Poznańskiemu, y Kaliskiemu, ktore sobie wielkie pretenduią krzywdy, od Państw Cesarza Imci w rożnych mieyscach na uspokoienie tych dyfferencyi naznaczamy Kommissarzow, z Senatu Wielm. Leszczyńskiego Poznańskiego, Towiańskiego Łęczyckiego Woiewodow; Radomickiego Kaliskiego, Urodzonych; Bleszyńskiego Miedzyrzeckiego, Marchockiego Zarnowskiego, Lędzkiego Kasztellanow. *Ex equestri ordine* Urodzonych Szmigielskiego Gnieźnieńskiego, Morsztyna Czorsztyńskiego, Gąsiorowskiego Radzieiowskiego, Andrzeia Głębockiego Kuiawskiego, Piotra Bronisza Pyzdrskiego, Iana Potulickiego Borzechowskiego, Radzieiowskiego Wschowskiego Starostow; Adama Dąbskiego Chorążego Bydgoskiego, Augustyna Kołuckiego Sędziego Inowrocławskiego, Miecielskiego Podsędka Sieradzkiego, Adama Zwierzchcińskiego Sieradzkiego, Michała Sierakowskiego Łęczyckiego Woyskich, Iana Mierzewskiego Skarbnika Kaliskiego, Szołdrskiego, Stanisława Skrzyńskiego Brzezińskiego, Biechowskiego Kasztelanicow, Skoraszewskiego Chorążyca Pozn. Michała Wierzbowskiego Stolnika Dobrzyńskiego, Łukasza Wierzbowskiego Podczaszego Mielnickiego, Tomasza Wysockiego Komornika Łęczyckiego, Iakuba Mańkowskiego, Iana Łukomskiego, ktorzy to Kommissarze *absentia nonnullorum non obstante* o czasie y o mieyscu z Kommissarzami od Państw Cesarza Iego Mci naznaczonemi znioszy się, sprawy wszelkie między obywatelami tamtego pogranicza, z obu stron zachodzące dyfferencye około granic y krzywdy uspokoią.

Kommissya od Sląska Xięstwa Zatorskiego y innych.

27. Ponieważ na przeszłych Seymach naznaczone kommisye nie doszły, y skutku swego nie wzięły, tedy *insistendo* dawnym konstytucyom, y stosuiąc się *ad pacta* z Cesarzem Iego Mością Chrześciańskim, Kommissarzow od Xięstwa Zatorskiego, y Oświecimskiego, także od Powiatu Bieckiego y Sądeckiego, y Starostwa naszego Olsztyńskiego, iako też y Ziemie Wieluńskiey naznaczamy. *Ex Senatu* Wielmożnych Marcina Kątskiego Woiewodę, Krakowsk: Generała Artylleryi, Andrzeia Morsztyna Radomskiego..... Czermińskiego, Połanieckiego Kasztellanow. Urodzonych Stanisława Denhoffa Łowczego W. X. Lit..... Lanckoronskiego Podkomorzego Krakowsk: Wielopolskiego, Krakowskiego..... Morsztyna Kowalskiego,..... Morsztyna Duninowskiego, Tymińskiego Chencińskiego, Starostow. Iana Wołczyńskiego Stolnika Mielnickiego, Iozefa Szpilewskiego Skarbnika Rzeczyckiego, Michała Ryszkowskiego Podczaszego Łukowskiego, Dębińskiego Łowczego Krakowskiego, Alexandra Amora Hrabię Tarnowskiego..... Czaplica Stolnika Owruckiego, Starostę naszego Krzemienieńczuckiego. Karwickiego Cześnika, Wąsowicza Łowczego Sendomirskich, Krzysztofa Przypkowskiego Kapitana naszego, Iana Siemińskiego, ktorzy Kommissarze nasi stosuiąc się tak do dawnieyszych konstytucyi, iako y ostatniey *anno 1699* zlecone sobie *materias decident et modo* tąż konstytucyą *praescripto,* wszelkie zachodzącę *differentias*, szkody, krzywdy pomiarkuią. 109

Kommissya od Węgier.

28. Ponieważ kommissya od Węgier tak wielą konstytucyi naznaczona, trzem Ziemiom w Woiewodztwie Ruskim Przemysłskiey, Sanockiey, y Halickiey, dla dochodzenia sprawiedliwości, we wszystkich krzywdach, szkodach, zaboystwach, rozboiach, z obustron od pogranicznych ludzi, a osobliwie z Węgier, często od kup swawolnych w te kraie wpadaiących, poczynionych, dotąd dla naznaczenia odległych Kommissarzow, na rozsądzenie pomienionych dyfferencyi, także dla naznaczenia Cesarza Iego Mości Chrześciańskiego spolnych Kommissarzow nie doszła; przeto na teraźnieyszym Seymie reassumuiąc dawne kommissye, tak Woiewodztw Rusk: iako też y

Sandomir. kommissyą pozwalamy, do ktorey odprawienia z pobliższych granic Węgierskich naznaczamy, z Senatu Wielm: Iana z Migroda Stadnickiego, Woiewodę Wołyńskiego, Urodzonych..... Bełżeckiego Przemyskiego,..... Sanockiego Kasztellanow, z Izby Poselskiey Iozefa Wandalina Mniszka Sanockiego, Leszczyńskiego Ostrzeszowskiego,..... Andrzeia Potockiego Winnickiego,..... Cetnera Szczurowickiego. Michała Danilewicza Płotelskiego,..... Cetnera Tymbarskiego, Woyciecha Iaskulskiego Stulińskiego Starostow. Szymona Wolskiego
110 Stolnika Halickiego, Iana Berlicza Strutyńskiego Stolnika Wiłkomirskiego, Starostę Taborowskiego, Gabryela Szpilowskiego, Stolnika Rzeczyckiego Stegwilskiego,..... Ielca Podczaszego Przemyskiego, Andrzeia Dydyńskiego Przemyskiego, Wawrzyńca Pepłowskiego Łuckiego Woyskich. Remigiana Hulanickiego, Podstolego Latyczowskiego, Rosnowskiego Podwoiewodzego Lwowskiego, Iana Boguszewskiego, Komornika Ziemskiego Lubelskiego, Antoniego Szaniawskiego, ktorzy to Kommissarze nasi, znioszy się o czasie z Kommissarzami od Cesarza IegoMci Chrześciańskiego, na to *ex natione Germanica* ordynowanemi, iako też ze dwiema albo trzema, z Panow Węgierskich przydanemi, o ktorych naznaczenie z zupełną władzą sądzenia krzywd, sprawiedliwości nieodwłoczney z występnych, y exekucyi *sub rigore debito* czynienia, przez Ablegata naszego, zaraz po tym Seymie wyprawionego, z Cesarzem IMcią expostulować będziemy: na każdy rok raz na granicach naszych, w mieście Iaśliskach, drugi raz na granicach Węgierskich w Humennym, albo w Strepkach ziachawszy się, wszelkie zachodzące dyfferencye, szkody, krzywdy, y kryminały, tak w Państwach naszych, to iest w pomienionych trzech Ziemiach Woiewodztwa Ruskiego, iako też Powiecie Pilznińskim Woiewodztwa Sandomirskiego; tudzież Węgierskich komukolwiek, od kogokolwiek poczynione, osobliwie krzywdy, Urodzonych obywatelow y wiolencye od pogranicznych Węgierskich ludzi poniesione maią bydź osądzone, y nadgrodzone. Inne oraz dawnieyszemi konstytucyami, a osobliwie ostatnią, *anni 1699* wyrażone *praetensiones cum cautionibus in ibidem praecustoditis exequi* będą powinni.

Reassumpcya kommissyi Mazowieckiego y Podlaskiego Woiewodztw z Xięstwem Pruskim.

29. Życząc aby rozgraniczenia między Xięstwem Mazowieckim, Woiewodztwem Podlaskim z iedney, a Xięstwem Pruskim z drugiey strony, do skutku przyszły, konstytucye wszystkie *eo nomine in Volumine legum* wyrażone reassumuiemy, y Kommissarzow naznaczamy, Wielmożnych Stanisława z Raciborska Morsztyna, Mazowieckiego,..... Branickiego Podlaskiego Woiewodow. Stanisława z Obor Czosnowskiego Warszawsk: Kazimierza Rostkowskiego Wiskiego Kasztellanow; Stanisława z Windyk Grzybowskiego Czerskiego, Woyciecha Mocarskiego Wiskiego. Zielińskiego Łomżeńskiego, Iana Zaleskiego Nurskiego, Wacława z Iaruzel Iaruzelskiego Bielskiego, Krzysztofa Czapskiego Pomorskiego Chorążych. Piotra z Boglewicz Boglewskiego Czerskiego, Alexandra Gąssowskiego Bielskiego, Iozefa Szpilowskiego Rzeczyckiego Stolnikow. Iana z Rostworowa Rostworowskiego Czerskiego, Walentego Drozdowskiego Bilskiego, Michała Kczewskiego Inflantskiego, 111
Podczaszych,..... Ponikowskiego Nurskiego, Stefana z Iaruzel Iaruzelskiego Podlaskiego, Kazimierza Krasnodębskiego Podlaskiego Podstolich. Kazimierza Bielskiego Cześnika Warszawskiego, Pisarza Grodzkiego Lubelskiego; Iozefa z Byglicz Łyczka Podlaskiego, Franciszka z Iaruzel Iaruzelskiego Drohickiego, Antoniego Karraffę Korbutta Liwskiego Cześnikow. Felicyana Płochockiego Warszawskiego, Kuczborskiego Zakroczymskiego Łowczych. Tomasza Godlewskiego Pisarza Łomżyńskiego, Melchiora Czapskiego Kasztellanica Chełmińskiego, Iana Kczewskiego Dworzanina, Michała Kicińskiego Sekretarza, naszych, ktorzy na mieysce dawnemi konstytucyami oznaczone ziachawszy się, wedle instrukcyi z Kancellaryi wydaney, we wszystkim zachować się y sprawić maią. Gwoli czemu y listy nasze, *in vim obdestinationis* do Kurfistrza IegoMci Brandeburskiego, gdy tego będzie potrzeba wydać roskażemy.

Reassumptio konstytucyi o kommissyach.

30. Reassumuiąc dawnieysze o kommissyach konstytucye odprawione wszystkie dotąd między dobrami naszemi, a ziemskiemi kommissye y dekreta przez nie ferowane, według statutow y praw dawnych nienaruszenie zachowuiemy y stwierdzamy. Ktora konstytucya y W. X. Litewskiemu służyć ma względem rozgraniczenia dobr naszych stołowych, y ziemskich w Koronie, y w W. X. Litewskim leżących. A konstytucyą Nayiaśnieyszego Iana Trzeciego Antecessora naszego Seymu *Coronationis, circa manuales fundationes* reassumuiemy *et in toto* one approbuiemy.

Immunitas Collegij Lublinensis Societatis Jesu.

31. Stosuiąc się do praw oryginalnych konstytucyi Seymowych, dobra Oycow Iezuitow *Collegij Lublinensis ex natura sua* od wszelkich ciężarow wolne, powszechną Seymu teraźnieyszego zgodą, *ab omnibus oneribus militaribus* osobliwie od konsystencyi, noclegow, przechodow, y wszelkich exakcyi *in perpetuum*: *et ab oneribus Reipublicae quibusvis pro hac sola vice* (*salvis ijsdem in posterum*) do lat piętnastu, *a data praesenti inclusive*, uwalniamy.

Deputaci do kwarty.

32. Z Senatu Wielmożnego Hieronima Załuskiego Rawskiego, y Urodzonego Andrzeia Morsztyna Radomskiego Kasztellanow. Z Izby Poselskiey, z Wielkiey Polski, Iana Brumirskiego Podkomorzego Wyssogrodzkiego, Hieronima

Petrykowskiego, Chorążego Rożańskiego. Z Małey Polski, Iana Nowosielskego Starostę naszego Łukowskiego, Iana Glinkę Pisarza Ziemi Nurskiey naznaczamy.

112

Rezydencyi do boku naszego.

A die prima Augusti 1703: Wielebny Xiądz Biskup Warmiński, Wielm. Woiewoda Inowrocławski, Lubelski, Urodzony Sanocki Kasztelani. *A die prima Novembris ad ultimam Ianuarij 1704.* Tenże Wieleb. Xiądz Biskup Warmiński, Wielm. Woiewoda Ruski, Zmudzki, Urodzony Chełmski Kasztelani. *A die prima Februarij ad ultimam Aprilis:* Wielebny Xiądz Biskup Łucki, Wielmożny Woiewoda Wołyński, Połocki, Urodzony Dobrzyński Kasztelani. *A die 1 Maij ad ultimam Iulij.* Tenże Wieleb. Xiądz Biskup Łucki, Wielm. Woiewoda Podolski, Bełzki, Urodzony Połaniecki Kasztelani. Na drugi rok, *A die prima Augusti ad ultimam Octobris:* Wielebny Xiądz Biskup Przemyski, Wielmożny Woiewoda Smoleński, Nowogrodzki, Urodzony Przemęcki Kasztelani. *A die* 1 *Novembris ad ultimam Ianuarij 1705.* Tenże Wielebny Xiądz Biskup Przemyski, Wielm. Woiewoda Lubelski, Płocki, Urodzony Krzywiński Kasztelani. *A die prima Februarij ad ultimam Februarij.* Wielebny Xiądz Biskup Żmudzki, Wielmożny Woiewoda Połocki, Witebski, Urodzony Ciechanowski Kasztelani *A die prima Maij ad ultimam Iunij.* Tenże Wielebny Xiądz Biskup Żmudzki, Wielmożny Woiewoda Bełzki, Czerski, Urodzony Nakielski, Kasztelani.

Upewnienie Przewielebnego Xiędza Arcy-Biskupa Lwowskiego.

33. Godne zasługi *in rem boni publici*, Wielebnego Konstantego Zielińskiego, Arcy-Biskupa Lwowskiego, wielkiemi dowodami Rzeczyp. świadczone, *pari* nadgradzaiąc *gratitudine*, a oraz szczupłość intraty Arcy-Biskupstwa Lwowskiego nie korresponduiącą *dignitati* onego *supplendo*, na instancyą wszech Stanow, *ex primis vacantibus spiritualibus*, obmyślić deklaruiemy, y że go ten respekt nasz Krolewski nie minie assekuruiemy.

Reces Wielmożnemu Woiewodzie Kiiowskiemu.

34. Iasne światu Polskiemu od wielkich Przodkow Wielmożnego Iozefa na Stanisławowie Potockiego, Woiewody Kiiowskiego, Starosty naszego Halickiego zasługi, iako *justum merentur respectum*, tak wdzięczność należytą, ktorą w respektach naszych zachowuiący *ex primis vacantibus* świadczyć deklaruiemy. A że recess z przeszłego Seymu, *anni 1699* osobie tego Wielmożnego Woiewody Kiiowskiego służący, ktory
113 samże na dalszy czas dyspensował, na tymże Seymie, skutku swego nie wziął, tedy na przyszłym Seymie że odbierze *lege praesenti* assekuruiemy.

Recess Wielmożnego Marszałka Wielkiego Koronnego.

35. Luboli Seymem *anni 1699* za prace na Elekcyi naszey Wielmożnemu Kazimierzowi Bilińskiemu, Marszałkowi Wielkiemu Koronnemu, wdzięczność y *gratitudinem per recessum* assekurowaliśmy, że iednak na Seymie teraźnieyszym extraordynaryinym *ob publicas materias*, tey wdzięczności *recognoscere* Nam nie przyszło, do przyszłego Seymu tęż *gratitudinem cum omni assecuratione* odkładamy.

Recess Urodzonemu Ordynatowi Zamoyskiemu.

36. Znaczne *non infra majores suos, et supra aetatem merita* w konserwacyi fortecy Zamoyskiey, Urodz. Tomasza Zamoyskiego Ordynata, Starosty Płoskirowskiego, ktory *magnam* fortuny swey *manum*, utraciwszy *incendio voluntario* wszystkich przedmieść pomienionego miasta, dla konserwacyi teyże fortecy, luboby *in recenti* odbierać swą powinny nadgrodę, dla krotkości iednak extraordynaryinego Seymu, a cisnących się gwałtownych interessow, do przyszłego *immediate* odkładamy Seymu.

Recess iurydyki Nurskiey.

37. Prawa o iurydyce Starostwa Nurskiego dawne, y świeższe, reassumuiąc, aby onym stało się dosyć Wielmożnym Pieczętarzom Koronnym *seriam attendentiam* zlecamy.

Recess do przyszłego Seymu.

38. Ponieważ na Seymie teraźnieyszym dwuniedzielnym extraordynaryinym, na ktorym warunek *internae et externae securitatis*, wszystek Nam czas zabrał, a materye inne *publicum* Rzeczypospol. *statum concernentes*, oraz y *desideria* Woiewodztw y Ziem, także Wielmożnych Hetmanow, y woyska Koronnego, skutku swego wziąć nie mogły, więc tęż wszystkie *materias publicas et desideria* do przyszłego Seymu ordynaryinego sześćniedzielnego, oraz ukontentowanie za godne zasługi Urodzonych Wielhurskiego Podkomorzego Włodzimirskiego, y kommissyą Iana Wolskiego, przez Kommissarzow naszych odprawioną względem dzierżawki onego, *una cum desiderijs* onych odkładamy, ktory Seym *cum omnibus solennitatibus*, złożyć iak nayprędzey Stanom Rzplitey, waruiemy.

Deklaracye Woiewodztw y Ziem.

Woiewodztwo Krakowskie Seymik *Relationis* w Proszowicach nazaiutrz po Seymiku Deputackim deklaruie. Xięstwu Zatorskiemu y Oświecimskiemu tenże Seymik *Relationis* deklaruie się *similiter*. Woiewodztwu Poznańskiemu Seymik *Relationis* na dzień 16 Augusta naznacza się. Woiewodztwo Sendomirskie na dzień 28 Augusta 114
Seymik *Relationis* deklaruie roku teraźnieyszego. Woiewodztwu Kaliskiemu Seymik *Relationis pro die 16 Augusti* naznacza się. Woiewodztwo Sieradzkie deklaruie Seymik *Relationis* Seymu teraźnieyszego extraordynaryinego Lubelskiego na

dzień 16 miesiąca Sierpnia w roku teraźnieyszym 1703. Ziemi Wieluńskiey *similiter*. Woiewodztwo Łęczyckie Seymik *Relationis pro die 16 Augusti* deklaruie. Woiewodztwo Brzeskie Kuiawskie na dzień 22 Augusta Seymik *Relationis* deklaruie. Woiewodztwo Kiiowskie lubo swoich Posłow na ten czas nie miało, Seymik Relacyiny na dzień 28 miesiąca Augusta we Włodzimierzu naznacza się. Woiewodztwu Inowrocławskiemu, Seymik *Relationis* na dzień 22 Augusta deklaruie się. Ziemia Dobrzyńska Seymik *Relationis pro die 27 Augu.* deklaruie. Woiewodztwo Ruskie, Ziemia Lwowska *pro die 18 Augusti* na mieyscu zwyczaynym w Wiśni Seymik *Relationis* naznacza. Ziemia Przemyska *similiter*. Ziemia Sanocka *similiter*. Ziemia Chełmska Seymik *Relationis* bierze sobie *pro die 27 Iulij*. Ziemia Halicka bierze Seymik *pro die 4 Augusti Relationis*. Woiewodztwo Wołyńskie bierze sobie Seymik *Relationis* do Łucka *pro die 21 Aug.* Woiewodztwo Podolskie Seymik *Relationis* do Kamieńca bierze sobie na dzień 16 Augusta. Woiewodztwo Lubelskie Seymik *Relationis pro die 13 Augusti* deklaruie, y wyprawę na teraźnieyszą kampanią daną, aby skarb Koronny *in coaequationem* przyiął *praecavet*. Woiewodztwo Bełzkie *pro die 31 Iunij* deklaruie Seymik *Relationis*. Woiewodztwo Płockie deklaruie Seymik *Relationis pro die 30 Augusti*. Woiewodztwo Mazowieckie, Ziemia Czerska *pro die 13 Augusti* Seymik *Relationis* deklaruie. Ziemi Warszawskiey Seymik *Relationis pro die 6 Augusti* naznacza się. Ziemia Wiska *pro die 22 Augusti* deklaruie Seymik *Relationis*. Ziemia Wyssogrodzka na dzień 13 Augusta determinuie Seymik Relacyiny. Ziemia Zakroczymska Seymik *Relationis pro die 30 Iulij* deklaruie. Ziemia Ciechanowska deklaruie Seymik *Relationis pro die 23 August.* Ziemia Łomżeńska *pro die 27 Augusti* Seymik Relacyiny deklaruie. Ziemia Rożańska Seymik *Relationis* deklaruie na
115 dzień 4 Sierpnia. Ziemia Liwska deklaruie Seymik *pro die 3 Augusti Relationis*. Ziemia Nurska determinuie Seymik Relacyiny *pro die 13 Augusti*. Woiewodztwo Podlaskie, Ziemia Drohicka Seymik *Relationis pro die 17 Augusti* naznacza. Ziemi Mielnickiey *similiter Relationis* naznacza się Seymik. Ziemia Bilska Seymik *Relationis* naznacza *pro die 11 Septembris*, nazaiutrz po Seymikach Deputackich. Woiewodztwo Rawskie, y Ziemia Sochaczowska deklaruie Seymik *Relationis pro die 20 Augusti*. Ziemia Gostyńska bierze sobie Seymik *Relationis pro die 3 Aug.* Woiewodztwu Chełmińskiemu Generał zwyczayny naznaczy się w expedycyi post-Komicyalney. Woiewodztwu Malborskiemu na mieyscu zwyczaynym Generał Pruski naznaczy się w expedycyi post-Komicyalney. Woiewodztwu Pomorskiemu *similiter* z inszemi Wodztwy Pruskiemi Generał naznaczy się w expedycyi post-Komicyalney. Woiewodztwo Bracławskie *salvis juribus et conservationibus suis* bierze sobie Seymik *Relationis* do Winnicy *pro die 29 Octobris in casu* zaś *hostilitatis merae* do Włodzimierza. Woiewodztwo Czerniechowskie bierze sobie *Relationis* Seymik do Włodzimierza *pro die 7 Septembris*.

Michał Serwacy Korybuth Xiąże Wiśniowiecki Hetman Polny W. X. L. Marszałek Seymowy Stanu Rycerskiego.

X. Mikołay Wyżycki Biskup Chełmski Deputat do Konstytucyi z Senatu mp. Piotr na Kczewie Kczewski, Woiewoda Malborski Deputat do Konstytucyi z Senatu z Wielkiey Polski mp. Ian z Skrzynna Skrzyński, Podkomorzy Łęczycki Deputat do Konstytucyi z Wielkiey Polski mp. Ierzy Dziedoszycki Łowczy Koronny, Starosta Zydaczowski, Deputat do Konstytucyi z Małey Polski mp. Marcyan Dominik Wołłowicz Pisarz W. X. Lit. Deputat do Konstytucyi z W. X. L. mp. Alexander Iabłonowski Woiewoda y Generał Ziem Ruskich Deputat do Konstytucyi z Senatu z Małey Polski mp. Władysław Hrabia na Wiśniczach Sapieha Woiewoda Miński Deputat do Konstytucyi z Senatu W. X. Lit. mp. Ian Skarbek Rudzki Pisarz Ziemi Czerskiey Deputat do Konstytucyi z Wielkiey Polski mp. Adam Szaniawski Pisarz Ziemi Łukowskiey Podstarości Grodzki, Lubelski, Deputat do Konstytucyi z Małey Polski mp. Ludwik Pociey Strażnik W. X. L. Deputat do Konstytucyi z W. X. L. mp.

Marcin Floryan Karraffa Korbuth Cześnik Orszański Sekr. I. K. M, do Konstytucyi mp.

KONSTYTUCYE 116

WIELKIEGO XIĘSTWA LITEWSKIEGO

NA TYMŻE SEYMIE.

Auctio subsidiorum y prorogatio podatkow extraordynaryinych W. X. Lit.

1. Chcąc obmyślić iak naygruntownieyszą obronę Rzeczyposp. *in supplementum* podatku extraordynaryinego, podymnego ośmiorga, na teraźnieyszym Seymie postanowionego: cło generalne *auctionis subsidiorum* na lat dwie *ad normam constitutionis, anni 1678* inkluduiąc stan szlachecki, od wszelkich *quocunque nomine et genere* towarow, ktore wodą y lądem, *extra Regnum*, y granice W. X. Lit. wprowadzone, y wyprowadzone będą okrom w miastach, y miasteczkach W. X. Litewskiego w ktorych stan szlachecki y poddani wszyscy bez płacenia tego cła wolne przedawania, wszelkich rzeczy swych, na targach mieć będą, a wszystkie libertacye miast wszystkich, handle *extra Regnum* wywożących, *sine ulla exceptione*, pod płacenie podlegać maią. Wybieranie tego podatku zaczyna się, dnia 1 Sept. roku teraźnieyszego 1703 a kończyć się będzie w roku 1705 takowegoż dnia y miesiąca. daiąc ten podatek *ad fideles manus, et in administrationem* Urodzonym Marcinowi Wołłowiczowi Pisarzowi, Ludwikowi Pocieiowi Strażnikowi W. X. Lit. *per plus offerentiam, sine quavis defalcatione a contrahentibus praetendenda, authoritate praesentis Conventus*, puszczamy. Przeszłym zaś Wielm. administratorom ceł W. X. L. inquantum się pokaże na Trybunale Skarbowym *circa calculum* dług iaki, na potrzeby Rzplitey za assygnacyami Urodz. Xiążęcia Hetmana W.

X. L. erogowany, tedy teraźnieysi Urodzeni administratorowie ceł W. X. Lit. zapłacić powinni będą z tych prowentow, oraz aby instruktarz nowy, należycie podług dawnych instruktarzow był sporządzony, wydrukowany, y przy konstytucyach na Seymiki Relacyine od skarbu rozesłany, zlecamy. Paszporty żadne służyć nie maią, y z Kancellaryi naszey, na uymę tego prowentu, gdyby wydawane miały być, *annihilamus*. Przytym za zgodą wszech Stanow, cło nowo podwyższone, *donativum* kupieckie, *monopolium* tabaczne, także na dwie lecie proroguiąc tymże Urodzonym administratorom, od pomienionego terminu, to iest *a die 1 Septemb.* roku teraźnieyszego 1703 *in apprehensionem et realem administrationem*, obiąć *injungimus, non obstantibus quibusvis contractibus, praetensionibus, praetextibus*, ktore *authoritate praesentis Conventus* kassuiemy, y na takowych ktorzyby się ważyli tey ordynacyi naszey sprzeciwić, *poenam peculatus, et infamiae ipso facto incurrendam* deklaruiemy, tudzież
117 hyberny sowite, czopowe, szelężne, podług taryfy Grodzieńskiey, y Wileńskiey ostatniey, pogłowne żydowskie, od Kahałow, tąż uchwałą naszą *ad decursum* dwoch lat postanawiamy; y aby według repartycyi y ordynacyi W. X. Lit., woysku wypłacone były, nakazuiemy. A ieśliby do tych żydow nad sześćdziesiąt tysięcy, miało co więcey wychodzić assygnacyi, tedy *nullitati* maią *subjacere*. Ażeby zaś depaktacya przez Pisarzow na komorach y przykomorkach zostaiących, ludziom *cujuscunque status et conditionis*, odtąd nie działa się postanawiamy: aby nie więcey brali kwitowego od szlachty, od sta złotych za cło do skarbu wypłaconych złoty ieden, *a plebeis* zaś dwa złot. A ieśliby się ważyli Pisarze większe czynić extorsye, pod tytułem kwitowego, na komorach y przykomorkach, *ab omni conditione* ludzi *adcitari* maią, do Trybunału W. X. Lit. Głownego, *ex regestro causarum fisci*, y tam *ad delationem injuriatorum* zapłacić powinni będą, winy kop dwieście, *parti injuriatae*, y szkody sowite nadgrodzić poniesione, a sądzeni być maią, *termino peremptorio*. Y dla tego Urodzeni administratorowie ceł, lub kto od nich te cła W. X. L. w swoiey maiąc administracyi, szlachtę rodowitą *et bene possessionatos* maią mieć za Pisarzow, na komorach y przykomorkach W. X. Lit. z ktorego to prowentu po wyiściu dwoch lat, na pierwszym Trybunale Skarbowym naznaczonym *lege publica*, po Seymie pierwszym, maią uczynić rachunek. A teraz za assygnacyami Urodzon. Xięcia Hetmana W. X. Litewskiego woysku W. X. Litewskiego kwartałami wypłacać maią, summę z tych ceł wybraną, ktorą nie na co inszego, tylko na woysko W. X. Litewskiego uchwalamy. *Cavemus* y to *iege praesenti*, aby żydzi, *ullo praetextu* na cłach nie byli, *quorum capita invindicabilia declaramus*. A komor wodnego spławu na rzekach, portu Krolewieckiego, nie ma być więcey tylko Wileńska, Grodzieńska, Kowieńska, y Iurborska, na Bugu Brzeska, a na porcie Ryskim Witebska, Połocka, Dzisieńska, y Dynemborska. Londowe zaś komory, wszystkie starodawne approbuiemy, y konserwuiemy, *noviter* erygowane przykomorki znosiemy; a ciż Urodzeni administratorowie nie powinni będą przykomorkow ustanawiać, w dziedzicznych dobrach *sine scitu et consensu haeredum*.

Zapłata woysku aukcyonalnemu W. X. Lit.

2. Ponieważ woysku W. X. L. na teraźnieyszym Seymie nad komput taryffy ostatniey, *ad numerum* w skrypcie *ad archivum* danym wyrażonemu, cła pomienione *non sufficiunt*, tedy *in supplementum* zupełney zapłaty, po cztery złote z dymu, podług ostatnich abiurat na rok ieden, *et pro hac sola vice* pozwalamy, *salva libera optione* Woiewodztwom y Powiatom, albo poyść pospolitym ruszeniem do boku naszego, *ad operationes belli*, albo wydać po cztery złote z dymu, ta kondycyą; aby przy takowey zapłacie
118 doskonałey, dyscyplina *militaris serio* przykazana y zachowaną była, w przechodach, stanowiskach, żadnych krzywd, nie czyniąc: a na konsystencyach iednym szczegulnie dachem kontentuiąc się, *sub solutione damnorum et injuriarum*, przez namieśnikow lub kommendę maiących, w Trybunale Skarbowym, y Głownym, *repetendarum*, podług prawa koequacyi, *et praevio juramento* na szkody; te zaś Woiewodztwa y Powiaty, iako to Powiat Grodziński, Powiat Piński, Xięstwo Żmudzkie, y inne, ktore dopiero *recenter* uchwalili na wyprawę, tenże podatek podymnego, *ad proportionem* teraźnieyszey uchwały, to iest, 4 zł. z dymu, tedy maią go *comportare* na zapłatę woysku komputowemu, nie zachowuiąc więcey chorągwi wyprawnych, ktore *exnunc* za zwinione deklaruiemy, y ieżeliby co iuż wzięły, tedy *salvam repetitionem* Rothmistrzom komputowym, od Rothmistrzow chorągwi wyprawnych na tymże Trybunale Skarbowym zachowuiemy. A *in futurum:* aby żadne podatki ktoreby Seym nie uchwalił na Seymikach, Ziazdach iakowychkolwiek *in praejudicium communis libertatis* uchwalone nie były, *sub nullitate laudorum in perpetuum* stanowiemy, *non praejudicando* konstytucyom o poselszczyznach. *In subsidium* tegoż woyska *ex magna et praegnanti necessitate*, na ieden rok, *et pro hac sola vice*, z dobr Neyburskich, trzy kroć sto tysięcy naznaczamy, do czego dobra zastawne, y duchowne *ritus Romano-Catholici*, *absolute* należeć nie maią, y ieżeliby iakie assygnacye do tych dobr wypadały *nullitati subesse* maią. Woysko zaś te, ktore *augetur*, także y te ktore żadney swoiey pewney nie ma lokacyi, a w tenże komput wchodzi, Urodz. Xżę Hetman W. X. Lit. ma lokować w dobrach adherentow Szwedzkich, *excepto* zastawnikow wszystkich, *inquantum in spatio circumscripto, lege non resipiscent*, y do boku naszego nie powrocą, a ieśliby powrocili, tedy Woiewodztwa y Powiaty swoim repartycyom dach szczegulny obmyślą. Podatki zaś te maią być wydane iedną ratą, ktora się zaczynać ma, w dzień S. Michała w roku te-

raźnieyszym, a za cztery niedziele kończyć się ma *inclusive*. Poborcow zaś każde Woiewodztwo u siebie obrać *bene possessionatos*, ktorzy summę za assygnacyami Urodzon. Xiążęcia Hetmana W. X. L. na woysko wypłacać powinni będą na nic inszego nie obracaiąc, z czego się powinni będą na Trybunale Skarbowym sprawić, y rachunki wypłaconych summ uczynić.

Eliberatio Elbląga.

3. Na summę Elbląską, *ad proportionem* Korony Polskiey, do trzeciey części sta tysięcy talerow bitych, pozwoliliśmy zgodnie na teraźnieyszym Seymie, na rok od koła młyńskiego wodnego, przy miastach głownych y przedmieściach, na rzekach wielkich, po talerow bitych trzy, *similiter* od koł w rudach, foluszach, papierniach,
119 y tartakach; od koł zaś wietrznych, wołowych, konnych, na rzeczkach małych, y stawach będących *excepto* pustych y zgorzałych, po taleru bitym iednym, tak z dobr naszych Krolewskich, duchownych, iako też y szlacheckich, do ktorego podatku wybierania na Seymikach Relacyinych, ieden Lustrator z Woiewodztwa każdego y Powiatu, *bene possessionatus*, ma być obrany, *cum salario* od złotego po groszu, *moneta currenti*; ktory Lustrator powinien będzie *quantitatem* młynow y koł nikomu nie folguiąc, poprzysiądz w Trybunale Skarbowym. A inquantumby się pokazało na tymże przerzeczonym Urodz. Lustratorze, że nie szczerze z iakiegokolwiek respektu zaprzysiągł koła, tedy takowy *ad cujusvis instantiam* w tymże Trybunale sądzony y skarany być ma, *poena confiscationis bonorum*, a Lustratorowie Woiewodztw y Powiatow takową summę kołową wybrawszy, powinni będą wnieść do rąk Urodz. Iana Szrettera, Skarbnego W. X. L. w Wilnie, *praecise* za niedziel dziesięć, od zakończenia Seymu, to iest dnia 19 Septembra, rachuiąc *sub rigore* pen wyrażonych, z ktorych importancyi w Trybunale Skarbowym Urodzon. Skarbny powinien się kalkulować, *sub rigore* o Lustratorze *suprascripto*.

Trybunał Skarbowy W. X. Litewskiego.

4. Aby zapłata woysku W. X. Lit. dobrze zasłużonemu, *pro futuro* prowidowana była, iakoby y żołnierz *in disciplina militari* zostawał, pewien zasług swoich, y Rzeczypospolitey od żołnierza w służbie zostaiącego nie ponosiła *gravamen*, za zgodą wszech Stanow, Trybunał W. X. Lit. Skarbowy, *cum authoritate et securitate* Trybunałow Głownych W. X. Lit. w Grodnie postanawiamy. Na ktory Trybunał z Senatu Deputatow naznaczamy, przy Wielmożnych Pieczętarzach, z ktorych pierwszy dyrekcyą trzymać będzie, ztąd naznaczamy *pro hac sola vice;* także przy skarbie W. X. Lit. Wielebnych Xiędza Konstantego Brzostowskiego Wileńskiego, Xdza Kryszpina Zmudzkiego Biskupow. Wielmożnych Xiążęcia Ianusza Korybutha Wiśniowieckiego Kasztelana Wileńskiego, Krzysztofa Komorowskiego Brzeskiego, Władysława Sapiehę Mińskiego Woiewodow, Eustachiego Grotusa Zmudzkiego, Szczukę Mińskiego, Ciwuna Trockiego Kasztelanow. *Ex equestri ordine* maią Woiewodztwa y Powiaty obrać sobie, po dwoch Kommissarzow na Relacyinych teraźnieyszych Seymikach, z tych iednak woyskowych, ktorych zaydą pozwy, na ten Trybunał y relacye w własnych Grodach, lub Ziemstwie będą tychże pozwow zapisane, y ktorzy skarbem W. X. Lit. administrowali, lub administruią; także ktorzy dobra *adhaerentium* Szwedowi, *et quorumvis aliorum* albo iakimkolwiek sposobem trzymaią. Na ten Trybunał nie maią być obrani Kommissarzami, y luboby był z tych namienionych osob ktory obrany, ma *carere activitate* w pomienionym Trybunale, gdzie ziachawszy się do Grodna, na dzień dziesiąty miesiąca *Ianuarij*, w roku 120
przyszłym 1704 *non obstante unius pluriumve absentia Commissariorum*, tegoż dnia zasieść, y przysięgę według roty Seymu konstytucyi, *anni* 1613 wykonawszy, maią przez niedziel sześć, ten Trybunał sądzić, ktory wolno będzie Wielmożnym y Urodzonym Kommissarzom. *pro captato opportuno termino* limitować, y ieżeliby iakowe *impedimenta belli*, na tym mieyscu były przeszkodą, zgodziwszy się z sobą y na inne przenieść mieysce, ktore impedimenta ieśliby y przed terminem zaczęcia naznaczonym zaszły, tedy tęż ma mieć moc Wielmożny Xżę Kanclerz Wielki W. X. Lit. przeniesienia *ad securiorem locum*. Na ktorym to terminie maią Woiewodztwa y Powiaty *comportare* wszystkie exakcye od woyska W. X. Lit. poczynione, *legitime juxta praescriptum legum* dowiedzione, iako to z summy dobr Neyburskich; z dobr *adhaerentium parti Sveticae*, z dobr duchownych, ziemskich, naszych stołowych Krolewskich, z hyberny, czopowego, y szelężnego, y szkody przechodami, noclegami, y konsystencyami poczynione, także za paletami *ignoti nominis* Stanowniczego, ktorego *usum nomen et nomenclaturam ut infamem in perpetuum praesenti lege* kassuiemy, y annihiluiemy y ieśliby się *in futurum* pokazał, osobę iego *tanquam infamem, rebellem et injuridicabile caput* deklaruiemy. Iako też za assygnacyami Ur. Michała Korybutha Xcia Wiśniowieckiego, Hetmana Polnego W. X. Lit. y za assygnacyami innych Wielmożnych y Urodzonych Pułkownikow, ktorzy *per abusum legis* w tym zamieszaniu Rzeczyposp. używali *incompetenter et indebite eam potestatem*, wydawać assygnacye, mimo Urodzonego Xiążęcia Hetmana Polnego W. X. Lit. co *in perpetuum* być nie powinno *sub poenis in Volumine legum de authoritate* buławy W. X. Lit. *scriptis, praesenti lege cavemus*. A tak iuż wszystkie szkody, exakcye, y summy wybrane maią być we dwie niedziele po Seymikach Relacyinych, przed Urzędnikami Grodzkiemi, w każdym Woiewodztwie, y Powiecie spisane przy Woytach albo mieszczanach, albo też mężach wiary godnych, z ktoremi regestrami stanąwszy w Trybunale, bez żadney inqwizycyi y appellacyi rozsądzone być maią,

praevio juramento. A woysko W. X. Litewskiego na ten Trybunał dla porachowania się o żołdy y hyberny, według repartycyi y szarży w kockwacyi praw W. X. Lit. z Koroną Polską opisaney y o wybrane summy y szkody poczynione, z pod każdey chorągwie y regimentu; chociażby y zwinionych po dwoch Deputatow, na ten Trybunal Skarbowy ordynować maią; ktorzy to Deputaci woyskowi będą mieli *plenariam potestatem*, od pryncypałow swoich sobie daną, *ad illata* odpowiedziać, y porachować się. A coby ktora przebrała chorągiew albo regiment, Wielmożni y Urodzeni Kommissarze *restitutionem* niedopłaconym chorągwiom nakazać maią z repartycyi, w ktorym Woiewodztwie albo
121 Powiecie będzie przypadała płaca, albo z ceł W. X. L. obwinionym y osadzonym chorągwiom *et injuriatis*, ktorzy *non adhaerebant parti Sveticae*, także ciż Deputaci woyskowi, maią przysięgą *comprobare*, ieśli w przeszłey służbie Rzeczyposp. w kampanii każdey *completus numerus* był chorągwi, albo regimentu, obwinionym *per administrationem* dzierżącym dobra adherentow Szwedzkich *et quaevis alia* do odwodu *beneficium sufficientis calculi juramenti conceditur.* Na tymże Trybunale Skarbowym Wielmożni Michał Kocieł Woiewoda Trocki, Hrehory Ogiński Starosta Zmudzki, administratorowie ceł W. X. Lit., y Urodzeni administratorowie y Exaktorowie czopowego y szelężnego Woiewodztw y Powiatow W. X. Lit. y hybern sowitych, ktorzy kwitow ieszcze od Woiewodztw y Powiatow swych nie maią *(non praejudicando* dawnemu kwitowi Wielm. Woiewodzie Trockiemu) *de perceptis et expensis*, sprawić się maią: Wielmożni y Urodzeni Kommissarze *causas injuriatorum* na cłach W. X. L. od Pisarzow y ich substytutow poczynione osądzić y satysfakcyą stronom ukrzywdzonym nakazać powinni będą, *praevia deductione.* Ktore to krzywdy *ex serijs controversijs partium* w tymże Trybunale maią bydź rozsądzone. Także Urodzony Generał Artyleryi W. X. Lit. ma też uczynić kalkulacyą z intrat Starostwa Lipniskiego, y Gielanowskiego, simple, quarty, ktora na artyleryą *currere* powinna *juxta tenorem legis*, a na reparacye dział y ammunicyi teraz zabranych przez nieprzyiaciela, do prowentow pomienionych Starostw, simple, quarty z remanencyi prowentow na zapłatę woyska W. X. Lit. destynowanych, złotych dwadzieścia tysięcy przyłączamy, y wypłacić *injungimus.* A Wielm. Urodzonych dzierżawcow dobr naszych upominamy, aby nietylko zatrzymane simple, quarty, ale też płacić należące, wnosili *in termino solito*, *sub amissione tenutae,* do Urodzonego Generała artyleryi. Rothmistrze także wyprawnych chorągwi z Woiewodztw y Powiatow, na tymże Trybunale sprawić się powinni będą, ieśli w komplecie chorągwie y zupełne wysłużyli ćwierci, także y za krzywdy poczynione w prześciu do obozu, y w obozie y na konsystencyi, ieśli się pokażą, odpowiedzieć maią, a cokolwiek remanencyi pokaże się u Rothmistrzow Powiatowych wyprawnych, tedy tę summę powinni wrocić obywatelom swego Woiewództwa, lub Powiatu *juxta proportionem* wybieranych dymow, na wyprawy, *sub poena peculatus.* Na tymże Trybunale Skarbowym W. X. Lit. Urodzeni Pułkownicy. Rothmistrze, tak Polskiego, iako cudzoziemskiego zaciągu, dawnego woyska W. X. Lit. lubo sami, lubo przez Deputatow swoich, za assygnacyami za zasługi czterech ćwierci, od Wielm. Michała Kotła, na on czas Kasztelana Witebskiego danemi, a dotąd nie wypłaconemi, iako *vere injuriati comparere* maią, ktore assygnacye tenże Trybunał, liqwidować *finaliter* rozsądzić y nieomylnie zapłacenie kwoty z niey na assygnacyach wyrażoney, naznaczyć ma, a koszt Wielm. Kommissarzom naznaczamy z tychże prowentow, na wszystkie kadencye, na osobę po dwa tysiące złotych Polskich, a na Dyrektora trzy tysiące złotych, a Urodzonym Kommissarzom Woiewodztwa y Powiaty obmyślić maią. A względem konflagracyi miasta Wileńskiego świeżego, reassumuiemy dawne konstytucye. A Wielmożnym Kazimierzowi Bidziańskiemu Marszałkowi Wielkiemu Koronnemu *in vim gratitudinis* za podiętą pracę na dyrekcyi podczas Elekcyi naszey, Stanisławowi Szczuce Podkanclerzemu W. X. Litewskiego za kommissyą Elbląską, *ex Senatus Consilio* naznaczoną, ziazdem Wileńskim akceptowaną, aż dotąd nie wypłaconą summę, Urodzonemu Wyrożębskiemu *Vice*-Instygatorowi Koronnemu, tenże Trybunał Skarbowy satysfakcyą obmyślić powinien będzie. Mieć oraz chcemy *pro lege perenni et immutabili*, ażeby Sędziow Fiskalnych przy Grodzie y Ziemstwie więcey nad sześciu, administratorow zaś czopowego, hybern, szelężnego nad dwoch, więcey nie obierano w Woiewodztwach y Powiatach.

122

Reassumptio constitutionum de immunitate dobr naszych stołowych duchownych y ziemskich.

5. Iż w te nieszczęśliwe oyczyzny czasy, dobrom naszym stołowym, duchownym, y ziemskim woysko W. X. Lit. *intulit gravamen.* Zaczym *praesenti lege* wszystkie prawa *de immunitate* dobr naszych stołowych, duchownych y ziemskich, *specifice* konstytucyą *anni* 1659 reassumuiemy. Y że te dobra *in genere* wszystkie *quocunque titulo* przechodami, noclegami, ugodami, paletami, a pogotowiu strzeż Boże konsystencyami y hybernami nie maią być aggrawowane *in perpetuum* waruiemy, y postanawiamy, *sub poenis de invasoribus sancitis, declarando violatores praesentis legis pro invindicabilibus capitibus.*

Reassumptio konstytucyi miastom Nowogrodkowi służących y Mińskowi.

6. Ponieważ *ob infelicitatem* oyczyzny przyszło *ad abusum legum*, iż w miastach naszych Nowogrodku, y Mińsku *hisce temporibus* zażywać konsystencyi woysku W. X. Lit. przyszło, *in quibus domicilia* Sądow Trybunału W. X. Lit. *exequuntur:* ktore miasta *eodem abusu legum* są zruinowane *in antecessum*, a przez to wygoda całemu narodowi W. X. L. y przeiezdżaiącym na Trybunały *non sufficit.* Zaczym *cavemus in perpetuum lege praesenti*, aby w pomienionych miastach Nowogrodku y Mińsku, *abhinc* nie były naznaczane konsystencye woysku W. X. Lit. *salvis oneribus* hyberny. A ieśliby ktora chorągiew otrzymała assygnacyą do tych miast na konsystencyą, tedy nie tylko *rigor constitutionum*, *anni 1676 et anni 1678 reassumitur*, lecz takowe assygnacye *nullitati subesse* maią, y te miasta takowych assygnacyi akceptować *non tenentur*, ktorego prawa utrzymanie Woiewodztwom zlecamy.

123

Assekuracya fortecy Lachowickiey.

7. Ponieważ forteca Lachowicka w Woiewodztwie Nowogrodzkim będąca, wielkie przynosiła woyskom W. X. Lit. *meditationes et impedimenta*, aby iey nieprzyiaciel nie ubiegł, pod czas teraźnieyszey inkursyi Szwedzkiey. Zaczym armata y amunicya za radą sessyi Rożańskiey, częścią do Słucka, częścią do woyska W. X. Lit. z tey fortece iest wyprowadzona, ktora to armata, działa y wszelkie podług inwentarza tey fortecy ammunicye, za uspokoieniem da Bog Rzeczyposp. *haeredibus* maią być wrocone, do teyże fortecy *praesenti lege ad instantiam* Urodzonych Posłow tegoż Woiewodztwa Nowogrodzkiego *cavemus.* A Urodzonego Andrzeia Mińskiego Łowczego Nowogrodzkiego y sukcessorow iego tymże prawem waruiemy: aby żadney o ewakuacyą tey fortecy Lachowickiey *ab haeredibus* oney, *aut a quovis alio* nie ponosili aggrawacyi, względem inskrypcyi podług kontraktu arendowanego na dobrach swoich daney, *in quovis foro et judicio*, ktore to dobra Lachowickie *ahbinc immunitate* dobr ziemskich iako *antea* zostawały, *gaudere* maią *in perpetuum*, *et ab onere militari* maia być wolne, ponieważ *haeres* tych dobr *minorennis* Urodzony Ierzy Sapieha Koniuszyc W. X. Litewskiego.

Recess Wielmożnemu Xiążęciu Karolowi Stanisławowi Radziwiłowi Kanclerzowi Wielkiemu W. X. Lit.

8. Znaczne z siebie samego wielkie z antenatow w tey Rzeczyposp. *merita* Wielmożnego Karola Stanisława Xcia Radziwiła Kanclerza W. W. X. Lit. Przemyskiego, etc. naszego Starosty, ponieważ na teraźnieyszym Seymie dla konkurrencyi tak wielu materyi *justam* nie biorą *gratitudinem;* więc ie, a razem y interes z strony długu *in summa* ośmdziesiąt tysięcy złotych Polskich przez ś. p. Antecessora naszego y całey Rzeczypospol. assekurowanego, do przyszłego pierwszego Seymu odkładamy, y skuteczną satysfakcyą deklaruiemy.

Recess wszystkich desideriorum do przyszłego Seymu.

9. Ponieważ z okazyi obwarowania *internae et externae securitatis* Nam, y Stanom Rzeczyposp. *desideria* Woiewodztw y Powiatow na tym Seymie pomieścić się nie mogły, tedy *per recessum* do przyszłego Seymu odkładamy, tudzież opatrzenie pograniczney Dyneburskiey fortece.

Deklaracye Woiewodztw y Powiatow W. X. Lit.

Woiewodztwo Wileńskie Seymik *Relationis pro die 26 Augusti* determinuie, *cum optione* czyli to pospol: ruszenia do boku krola I. Mci na imprezie woienney na ten czas zostaiącego, czyli podatkowania za zgodą wszech Stanow, po złotych 4 z dymu *nemine excepto* według poślednieyszey abiuraty, *ann. 1690 pro hac sola vice*, na rok ieden biorąc do braci *resolutionem,* 124
iako też czopowe, szelężne, pogłowne żydowskie, sowite pozwala młynowe na rekuperacyą Elbląga, y kleynotow oppignorowanych, u Xiążęcia I. Mci Kurfistrza Brandeburskiego, *a Republica* biorąc, y to do braci przyimuie. Przywiley *ex pietate* Nayiaśnieyszego Krola I. Mci teraźnieyszego Augusta II *in toto* za zgodą Stanow Rzeczyposp: approbuie dany na kaplicę S. Kazimierza w Wilnie, na cła generalne nowo podwyższone *nemine excepto* pozwala. Powiat Ośmiański, stosuiąc się we wszystkim cokolwiek *bonum publicum tam internae quam externae securitatis*, szczegolnie względem *clarigati defensivi belli* na aukcyą woyska, ktorego lokacya być ma *salvis repartitionibus* chorągwi woysk W. X. Litew. dawnieyszego zaciągu po Woiewodztwach y Powiatach, według postanowienia Olkienickiego *ordinatis.* Także widząc *summam necessitatem* oyczyzny na zapłatę onego w deklarowanym podatku po złotych cztery na rok tylko ieden *salva optione* do braci, lub ten podatek dać, lub pospolitym ruszeniem poyść pozwala. Nie mniey też na Trybunał Skarbowy zgadza się *hoc praecauto*, ażeby *sancita* wszystkie sessyi y rad W. X. Litew. a mianowicie ostatniey Wileńskiey w roku teraźnieyszym *1703 d. 5 Mar.* odprawioney *in suo robore* zostawił, y *praevia satisfactio* aby była w należytości dekretem ostatnim wyrażoney, także *de novo* wypłaconych assygnacyi przed ustąpieniem z administracyi ceł. Na eliberacyą Elbląga, kołowe młyńskie *pro hoc sola vice* według konstytucyi na ieden rok deklaruie. Młyny zaś Iego Krolewskiey Mości w Wilnie będące *ut cedant* na kaplicę S. Kazimierza według przywileiu I. K. Mci *consentit*, Seymik *Relationis 16 Augusti anni praesentis* składa. Powiat Lidzki, lubo miał *limitatam* do podatkowania *potestatem*, iednak *ob praegnantem Reipubl: necessitatem*, przy hybernie, czopowym, y szelężnym, według taryffy na repartycye idącym chorągwiom. Cło nowo podwyższone y generalne, y ośmiu podymnego *optionem* względem pospolit: ruszenia, wziąwszy do braci pozwala, *praecavendo* aby te podatki szczegulnie na zapłatę woysku W. X. Litew. *in futurum*, a od kół młyńskich, na Elbląską summę obrocone. były. Na konstytucye ktore *communi assensu* czytano zezwala, *hoc adiecto*, aby więcey ich nie mieściło się. Na indygenaty, nobilitacye, alienacye, oneracye, *emphiteuses*, nie pozwala, Seymik *die 20 Augusti*, w Lidzie na-

znacza. Powiat Wilkomirski, tak wielą konstytucyami Seymow przeszłych, *per tot recessus* z Xięstwem Żmudzkim, Powiatem Upitskim, y Kowińskim od całey Rzeczyposp: assekurowany, przeto iż gdy W. X. Lit. pod czas inkursyi Moskiewskiey, podatkami Rzeczyposp: *non subveniebat*, pomienione zaś Powiaty, lubo *svetica hostilitate praemebantur*, iednak na utrzymanie woyska na ten czas podatki wydawały, y z tey racyi z całym Xięstwem Litewskim w po-
125 datkowaniu *coaequatio* y uwolnienie siebie, *post praeteritas hostilitates* otrzymać miały, w czym przez lat kilkadziesiąt deklarowaney satisfakcyi nie odebrawszy, lubo y na tym Seymie, tąż się zasłaniał assekuracyą koeqwacyi uwolnienia w teraźnieyszym podatku od Rzeczyposp: pretendował, *reservata* tedy *hac praetensione per recessum*, do przyszłego Seymu: widząc *praegnantem necessitatem Reipublicae*, y zgodną *contra invasionem Sveticam, belli defensivi* klarygacyą, na aukcyą woyska W. X. L. czterech tysięcy y sta ludzi, stosuiąc się do zgody z całym Xięstwem Litewskim, na ośm podymnych zezwolił, *cum ea* na Seymik Relacyiny, *reservata optione*, iż ieżeliby Powiat Wilkomirski miał iść do boku I. K. Mci pospolitym ruszeniem, od pomienionego podatkowania ośm podymnych, ma być uwolniony, ieżeliby zaś pospolitym ruszeniem nie szedł, te podymne rowno z całym Xięstwem Litewskim *contribuet*. Na oswobodzenie zaś pretensyi zastawy Elbląskiey, *ex proportione* W. X. Lit. sta tysięcy talerow bitych z młynow, od każdego koła po taleru bitym deklaruie. A iż te ośm podymnych na komput całego woyska W. X. Lit. według skryptu *ad archivum* danego nie wystarcza. Cło generalne czopowe, szelężne, y hyberny sowite, *salva moderatione* taryffy, ktora iest odłożona na sessyi Wileńskiey *ad terminum postlimitationis*, w czym się ten Powiat *pro praegravato* być odzywa, iako iest w osobliwey konstytucyi *in Volumine* teraźnieyszego Seymu wyrażone pozwala, *cum ea* sobie *praecustoditione:* aby dobra ziemskie Powiatu swego, także dobra zastawne Xiężniczki Ieymości Phalsgrabianki Rheńskiey *in tenuta* obywatelow tamecznych zostaiące, *nullo praetextu* konsystencyami, assygnacyami, przechodami żołnierskiemi, iako *immunitas* dobr ziemskich *praescripta* mieć chce, aggrawowane nie były. Seymik Relacyiny *pro die 21 Augusti* naznacza. Powiat Bracławski. Seymik *Relationis ad 17 Augusti in anno praesenti* odkłada, podatek uchwalony po złotych cztery z dymu, według ostatniey abiuraty 1690 na aukcyą woyska na rok ieden, *ad liberam optionem* braci naszych dania podatku, ścia*) pospolitym ruszeniem wziąwszy, stosuiąc się *ad communem sensum* całego W. X. Lit. y na podatek kołowego od młynow, *in vim* summy Elbląskiey, *praeciso tituló* Skarbstwa W. X. Lit. od Urodzonego Szreytera, *nisi satisfaciat conditioni* przez konstytucyą zostania Katholikiem położoney, pozwala. Na cło W. X. Lit. generalne *cum communi voto* W. X. Lit. także na Trybunał Skarbowy W. X. Lit. *salvis decretis* sessyi W. X. Lit. *conservandis* zgadza się. Na aukcyą woyska *pro statu* teraźnieyszey woyny, *non praejudicando quidquam*, przez lokacyą repartycyom na chorągwie pod Olkienikami podniesione, po Woiewodztwach y Powiatach naznaczonym *consentit. Non contradicit* aby młyny I. K. Mci w Wilnie będące, *cedant* na chwałę Bożą do ka- 126
plicy Swiętego Kazimierza przy kościele kathedralnym Wileńskim będącey. Woiewodztwu Trockiemu Seymik *Relationis pro die 20 Augusti* naznacza się. Powiat Grodzieński. Acz tak kilkokrotną inkursyą nieprzyiacielską, iako też przechodami własnych y auxyliarnych woysk na szlaku będąc, *extreme* prawie zniszczony, widząc iednak *in urgenti necessitate auctionis* woyska wszystkich Woiewodztw y Powiatow W. X. Lit. na podatek po złotych cztery z dymu generalną zgodę, lub pospolite ruszenie *viritim*, lub też pomieniony podatek *in vim eiusdem auctionis* woyska deklaruie. Młyńskie zaś kołowe, *ut in satisfactionem* pretensyi Brandeburskiey *cedat*, także młyny w Wilnie I. K. Mci aby kaplicy S. Kazimierza applikowane były, *consentit.* Seymik *Relationis pro die 27 Aug.* składa. Powiat Kowieński. Seymik *Relationis* deklaruie *pro die 7 Augusti*, z tym, że albo pospolite ruszenie do boku I. K. Mci *in opere belli* na ten czas zostaiącemu, albo też podatek za zgodą wszech Stanow Rzeczyposp. po złotych cztery z dymu *nemine excepto* podług ostatniey abiuraty roku 1690 *pro hac sola vice* na rok ieden, do braci biorąc *resolutionem*, iako też czopowe y szelężne, pogłowne żydowskie pozwala, z młynow od każdego koła płatę wyrażoną w konstytucyi na rekuperacyą Elbląga u Xiążęcia Imci Kurfistrza Brandeburskiego zastawionego przyimuie, na cła generalne *ex assensu communi* Stanow wszystkich pozwala. Powiat Upitski. Konformuiąc się do iednostayney zgody Stanow Rzeczyposp: uchwaloną aukcyą woyska przyimuie, *cum hac praecustoditione*, że to augmentowane woysko chorągwiom iuż repartycye swoie maiącym, po Powiatach y Woiewodztwach *praejudicium* czynić nie ma. Uchwalone czopowe, y szelężne według rachunkow Wielmożnego Podskarbiego na ten czas W. X. Lit. *prorogari* powinne, tak iednak że Powiat Upitski nie więcey nad dwadzieścia tysięcy, iako przedtym na dwie lecie dawał płacić deklaruie. *Prorogationem* cła generalnego pozwala. Dymy hybernowe według taryffy *in an: 1677* w Grodnie postanowioney, że być powinny *in executione declarat.* Trybunał Radomski Skarbowy, *in omnibus punctis et clausulis acceptat*, przy kwicie danym Wielm. Woiewodę Trockiego *de satisfactione* na sessyi Wileńskiey *conservando*: na tymże Trybunale Skarbowym *reservat forum* względem wy-

*) Oczywista w tém miejscu pomyłka; ponieważ jednak i w pierwodruku Konstytucyi Seymu r. 1703, drukowanym w Lublinie w officynie Coll. Soc. Jesu, tenże sam błąd się znajduje, przeto poprawiać na domysł nie uważaliśmy stosownem. (*Przyp. wydawcy.*)

braney z ekonomii Szawelskiey summy *sub titulo subsidij charitativi*, dla ktorego importancyą podatku czopowego, y szelężnego *ad fiscum generale* Powiatow dotąd zalega. Podymnego *optionem* do braci bierze, ktore czy to zapłacić po cztery złote z dymu, czy też pospolitym ruszeniem wychodzić, *reservatur*. Officyalistowie pod chorągwiami aby byli *terrigenae*, *et bene possessionati* tak Polskiego, iako też y cudzoziemskiego zaciągu, *cavet* sobie. *In antecessum* ziazdow, albo *Senatus Consilij* na żadne, *tam in civilibus*, *quam in criminalibus* ktoreby *dari* miały nie pozwala amnistye, *et protestatur*. Przywiley K. I. M. dany na kaplicę S. Kazimierza iako *pium opus approbat. Desideria* Powiatom inne do przyszłego Seymu *reservat*. Seymik *Relationis pro die 22 Augusti* naznacza. Xięstwo Żmuydzkie. Lubo iest *tot annorum continua depopulatione extreme* zdezolowane, *insuper* maiąc pewny dług u Rzeczyposp. z Powiatami Wilkomirskim, Kowieńskim, y Upitskim, tak wielą Seymow w process puszczony, do naypierwszych podatkow, ktory y *pro tunc* sobie *reservat*, widząc iednak *in ultimo* prawie nieszczęśliwości *gradu* Rzeczposp. *positam*, do zgody *accedendo omnium Ordinum*, *cum optione* do braci pospolitym poyść ruszeniem albo zapłaceniem po cztery złote z dymu, inkluduiąc w to świeżo uchwalony na ziezdzie pod Rosieniami podatek po trzy złote według ostatnich abiurat, pozwala na rok tylko ieden, *in vim* onego na zapłatę aukcyonalnemu woysku podług skryptu *ad archivum* danego, ktoremu zapłacić że ten podatek nie wystarcza, na cło generalne od ludzi *cujuscunque conditionis* handel za granicę prowadzących, wespoł z inszemi Woiewodztwami y na zapłatę długu za Elbląg winnego. Młynowe, *secundum tenorem constitutionis* zgadza się. Trybunał Skarbowy dla szkod, y krzywd od woyska uczynionych, tak y dla satysfakcyi woysku *injuriatis consentit*, *praecavendo ex liquido satisfactionem modernorum* ceł *administrantium* ieżeli co nad perceptę *expensorum* pokaże się. Na ktorym Trybunale Skarbowym *adhaerentes Svetici*, y Sapieżynscy szkod swoich dochodzić nie będą mogli, a sprawy tylko od przeszłego Seymu zerwanego, a nie od dawnieyszego czasu y rachunki *repeti* maią. Seymikowi Relacyinemu dzień *18 Aug.* składa. Woiewodztwo Smoleńskie, Seymik *Relationis* na mieyscu zwyczaynym w Wilnie *pro die 18 Augusti* naznacza. Powiat Starodubowski, Seymik *Relationis* bierze do Wilna *ad solitum locum pro die 13 Augusti anni praesentis*. W precedencyi Woiewodztwu Lubelskiemu czyni *praecautionem*, żeby *non praecedat* Woiewodztwo Lubelskie, *separationem* Powiatu Starodubowskiego od Woiewodztwa Smoleńskiego *salvis per omnia coaequationis juribus*. Woiewodztwo Połockie. Na koniunkcyą *cum exteris* pozwala *per diversionem armorum*. Komput woyska W. X. Lit. *ad proportionem* Korony Polskiey, uchwały *durante defensivo bello contra potentiam Sveticam* uchwala przy hybernie sowitey, przy cle dawnieyszym, na aukcyalne zaś woysko do komputu dawnego teraz podatek z dymu złotych cztery *pro hac sola vice*, według abiuraty *anni 1690* y cło generalne uchwala na dwie lecie, co iednak *ad liberam optionem* do braci bierze. Trybunał Skarbowy w Grodnie *cum suis clausulis et paragraphis* pod 128
dyrekcyą Wielmożnego Xcia Kanclerza Wielkiego W. X. Lit. determinowany przyimuie, na eliberacyą Elbląga *praecustodiendo* summę od miasta Elbląskiego deklarowaną pozwala, na podatek od koł młyńskich szlacheckich y duchownych *utriusque ritus* po taleru bitym *pro hac sola vice;* a na rzekach wielkich przy miastach Krolewskich, od koła młyńskiego, od foluszowego y w rudach gdzie się okaże po trzy talery bite, pozwala. Reassumpcyą konstytucyi, *de immunitate* dobr ziemskich o niedawaniu w Nowogrodku, Mińsku, woysku W. X. Lit. konsystencyi, o assekuracyi zamku Lachowickiego czyni prekustodycyą, iż te konstytucye maią być *in Volumine legum* Seymu Lubelskiego *anni praesentis*. Seymik Relacyiny *determinat* dnia dwudziego Augusta. Woiewodztwo Nowogrodzkie. Na zapłatę woysku W. X. Lit. komputowemu dawnieyszemu pozwala; *salvo moderamine* taryffy. O czopowe, y szelężne, y hybernę tylko *in duplo* według dawnych taryff, *monopolium* tabaczne, pogłowne Tatarskie tylko od garbarzow, y furmanow, y żydowskie, ktore ma wynosić *summam* z tym co na piechotę Trybunalską naznaczyła Rzeczpospolita nie więcey tylko sześćdziesiąt tysięcy. Na eliberacyą Elbląga *praecustodiendo* summę od miasta Elbląga deklarowaną, pozwala na podatek od koł młyńskich szlacheckich, po taleru bitym *pro hac sola vice*. A na rzekach wielkich przy miastach Krolewskich, po trzy talery bite. A na zapłatę woysku aukcyonalnemu W. X. Litew. pozwala po cztery złote z dymu *pro hac sola vice*, według ostatniey abiuraty, *et salva optione* Woiewodztwu swemu pospolitego ruszenia, ktore inquantumby było *hic et nunc* płacić tego podatku nie powinno będzie. Pozwala y na cło generalne Trybunał Skarbowy W. X. Lit. *in contextu pleno*. Reassumpcyą konstytucyi *de immunitate* dobr ziemskich o niedawaniu konsystencyi woysku W X. Lit. w mieście Nowogrodku, a o assekuracyi fortecy Lachowickiey czyni prekustodycyą, iż te konstytucye powinne być *in Volumine legum* Seymu teraźnieyszego. Seymik Relacyiny deklaruie *pro die 16 Augusti*. Powiat Słonimski. Na koniunkcyą *armorum cum externis*, *cum scripto ad archivum dato* zgadza się, komput woyska W. X. Lit. *ad proportionem* Koronnego redukowany, *durante bello defensivo contra potentiam Sveticam* akceptuie, przy hybernie sowitey, czopowym, szelężnym, przy cle dawnieyszym, cło generalne *in futurum* na zapłatę woysku W X. Lit. na lat dwie uchwalone przyimuie, na aukcyalne zaś woysko od dawnieyszego komputu, teraz *in quantitate sua per scriptum ad archivum* przydane, podatki po złotych cztery z dymu, według abiurat *anni 1690 pro hac sola*

vice uchwalonego bierze *liberam optionem* do braci, albo ten podatek, na aukcyalne woysko Wielk. Xięst. Litew. *contribuere*, albo samym
129 pospolitym ruszeniem iść *ad defensionem patriae.* Podatek młynowych koł pozwala na wypłacenie długu Brandeburskiego, Trybunał Skarbowy *cum suis clausulis et paragraphis* w Grodnie pod dyrekcyą Wielm. Xcia Kanclerza Wielkiego Wielkiego X. Lit. naznaczony akceptuie, na konstytucye, ktoreby nieczytane *in publico* miały bydź ingrossowane, *per omnia* manifestuie się. Seymik Relacyiny w Słonimie *pro die 16 Augusti* determinuie. Powiat Wołkowyski. Seymik *Relationis* determinuie *16 Aug.* Na aukcyą woyska W. X. L. według dawnego skryptu *ad archivum ad proportionem* woyska Koron. pozwala *durante bello defensivo contra Svecum*, na zapłatę ktoremu przy kurrencyi sowitey hyberny, także czopowego, szelężnego, cła, na dawny komput woyska, teraz cło generalne akceptuie, y *accedendo ad communem sensum* wszystkich Woiewodztw y Powiatow podymnego złotych 4 *pro hac sola vice*, według ostatniey abiuraty *cum libera optione* braci, ieżeli zechcą ten podatek podymnego płacić, czyli sami iść pospolitym ruszeniem *ad defensionem patriæ.* Podatek koł młyńskich na zapłacenie długu Brandeburskiego akceptuie, na kolligacye *cum externis Principibus* według skryptu *ad archivum* danego zgadza się. Na Trybunał Skarbowy Wielkiego Xięstwa Litewskiego *cum suis clausulis et paragraphis* w Grodnie pod dyrekcyą Wielmożnego Xięcia Kanclerza W. X. L. pozwala. Przeciwko zaś tym proiektom, ktore czytane nie były *in publico*, a miałyby ingrossowane być w konstytucye *manifestatur.* Woiewodztwu Witebskiemu, Seymik *Relationis* naznacza się *pro die 25 Augusti.* Powiat Orszański. *Pro termino* Seymiku Relacyinego dzień 27 Augusta obiera. Na woynę Szwedzką *modo defensivo* pozwala y na aukcyą woyska *ad proportionem* Koron. według skryptu *ad archivum* danego zgadza się, hyberny sowite, czopowe, szelężne, pogłowne żydowskie, na lat dwie proroguie. Cła generalne nowo podwyższone, na zapłatę temuż woysku przyimuie. Podatek woyska aukcyonalnego po złotych cztery z dymu zaprzysiężonego, według ostatnich abiurat *anni 1690*, czyli też na pospolite ruszenie *salvam optionem* bierze do braci: na Trybunał Skarbowy *cum suis clausulis* zgadza się. Na konstytucye żadne ktoreby *casu quo in Volumen legum sine publico assensu et contra jura antiquiora Reipublicae* weszły manifestuie się. Na palety y assygnacye Ichmościow panow zastawnikow w dobrach Sapieżyńskich y na konsystencye woyskowe *absolute* nie pozwala. *Contributionem* młynowego na wypłacenie długu za Elbląg winnego na rok ieden, *et pro hac sola vice*, przyimuie; *in reliquis sequitur uniformem assensum* całey Rzpltey. Woiewodztwo Brześciańskie, Seymik *Relationis* bierze na mieysce zwyczayne *pro die 8 Augusti.*
130 Powiat Piński. Obwarowawszy sobie *cum consensu publico Ordinum*, na teraźnieyszym Seymie uwolnienie się od podatku ninieyszey uchwały, czterech zł. podymnego. Ponieważ *recenter in majori quantitate* wydał podatek, na chorągiew dragońską, ktorą *exnunc* do komputu woyska W. X. Lit. inscruie, *et titulum* wyprawy Powiatu swego znosi, pod ordynans y dyspozycyą Iaśnie Oświeconego Xiążęcia Iegomości Hetmana W. X. Lit. podaiąc, Seymik *Relationis pro die 13tia Augusti* w zamku Pińskim naznacza. Woiewodztwu Mścisławskiemu, Seymik *Relationis pro die 20 Augusti* naznacza się. Woiewodztwo Mińskie. Widząc *in visceribus* oyczyzny nieprzyiaciela, a stosuiąc się *ad assensum* wszystkich Woiewodztw y Powiatow, *auctionem* woyska *proportionalem* trzeciey części Korony Polskiey uznawa, na zapłatę ktoremu cło generalne y ośmioro podymnego *cum optione* ieśliby Woiewodztwo nie akceptuiąc onego, pospolitym ruszeniem iść chciało, do Woiewodztwa bierze, kołowe młyńskie na summy Elbląskiey wypłacenie *pro hac sola vice* pozwala. Trybunał Skarbowy *cum omnibus clausulis* przyimuie. Seymik *Relationis* na dzień 26 Augusta składa *anni praesentis*; protestuiąc się przeciwko wszystkim nobilitacyom, libertacyom, y awulsyom *bonorum mensae Regiae.* Powiat Mozerski. Zgadzaiąc się z Woiewodztwy y Powiatami. W. X. Lit. na zapłatę woysku dawnieyszemu y aukcyonalnemu pozwala podatki uchwalone, czopowe, szelężne, y hyberny *in duplo monopolium* tabaczne, pogłowne żydowskie, y podymne, *salva optione* pospolitego ruszenia *pro hac sola vice* po 4 zł. z dymu, według ostatniey abiuraty: na eliberacyą Elbląga *praecustodiendo* summę od miasta Elbląga deklarowaną pozwala, na podatek od koł młyńskich szlacheckich, po taleru bitym *pro hac sola vice*, a na rzekach wielkich przy miastach Krolewskich, po trzy talery bite. *Reassumptio* konstytucyi *de immunitate* dobr ziemskich szlacheckich *praecustodit* y Trybunał Skarbowy W. X. L. *in contextu suo.* Seymik Relacyiny składa *pro die 17ma Augusti anno 1703.* Powiatowi Rzeczyckiemu Seymik *Relationis pro die 28 Augusti* naznacza się. Woiewodztwo Inflantskie. *Pro termino* Seymiku *Relationis* dzień 18 miesiąca Augusta obiera. O woynie y podatkach *sequitur uniformem assensum* Rzpltey, *salva* iednak *provisione* fortecy Dynemburskiey, z podatkow ktore mogą *currere* w tymże Woiewodztwie w przeładowaniu taryffy czopowego, y szelężnego, salwę sobie zachowuie do melioracyi oney, y stosuie się *pro quantitate* do daney deklaracyi na przyszłym Seymie. Na Trybunał Skarbowy zgadza się *hoc praecauto* ażeby *quitatio* Iaśnie Wielmożnemu Iegomości Panu Kotłowi Woiewodzie Trockiemu, na sessyi Wileńskiey, przez dekret *emanata in suo robore* zostawała. Przeciw konstytucyom ktoreby *casu quo*, *sine assensu publico et contra jura antiquiora Reipublicae in Volumen legum* weyść miały, manifestuie się. Na palety y assygnacye do dobr lennowieczystych, także zastawnych Sapieżyńskich, Neuburskich, y w nich na konsystencye nie pozwala.
131

Michał Serwacy Korybuth Xiążę Wisniowiecki, Hetman Polny W. X. Lit. Marszałek Seymowy Stanu Rycerskiego.

X. Mikołay Wyzycki, Biskup Chełmski Deputat do Konstytucyi z Senatu. mpp. Piotr na Kczewie Kczewski, Woiewoda Malborski: Deputat do Konstytucyi z Senatu z W. Polski. mpp. Ian z Skrzynney Skrzyński, Podkomorzy Łęczycki; Deputat do Konstytucyi z W. P. mpp. Ierzy Dziedoszycki, Łowczy Koronny Starosta Zydaczowski; Deputat do Konstytucyi z Małey Polski. mpp. Marcyan Dominik Wołłowicz Pisarz W. X. Lit. Deputat do Konstytucyi z W. X. Lit. mpp. Alexander Iablonowski, Woiewoda y Generał Ziem Ruskich; Deputat do Konstytucyi z Senatu z Małey Polski. mpp. Władysław Hrabia na Wiśniczach Sapieha, Woiewoda Miński; Deputat do Konstytucyi z Senatu W. X. Lit. mpp. Ian Skarbek Rudzki, Pisarz Ziemi Czerskiey; Deputat do Konstytucyi z W. P. mpp. Adam Szaniawski, Pisarz Ziemi Lwowskiey; Podstarości Grodzki Lubelski Deputat do Konstytucyi z Małey Polski mpp. Ludwik Pociey, Strażnik W. X. Lit. mpp.

Marcin Florian Karrafa Korbuth, Cześnik Orszański, Sekretarz I. K. M. do Konstytucyi. mpp.

INSTRUKTARZ

WYBIERANIA CŁA,

POD TYTUŁEM AUKCYA SUBSIDIORUM NA TERAŹNIEYSZĄ POTRZEBĘ RZPLTEY TAK AB EVECTIS, IAKO INDUCTIS MERCIBUS OD WSZYSTKICH STANOW W. X. LIT. DUCHOWNYCH Y SWIECKICH CUJUSCUNQUE STATUS ET PRAEEMINENTIAE W ROKU 1703, NA SEYMIE DWUNIEDZIELNYM LUBELSKIM POZWOLONEGO.

Naprzod. Od łasztu żyta, ięczmienia, y innego zboża po zł. 2 gr. 10; a ktorzy wozami prowadzą od beczki po gr. 2; od towarow leśnych od szmalcugi łasztu po zł. 5; od beczki potaszu, 3 szyffunty ważącey, po zł. 2 gr. 15; od
132 łasztu smoły surowey beczek 12 po zł. 2; od łasztu smoły paloney po zł. 2; od sta klepek, to iest od kop 48 po zł. 15; od kopy cebrowiny zł. 1 gr. 15; od sta balow zł. 3; od masztu iednego zł. 4; od kopy tarcic dęb. zł. 10; od kopy tarcic sosn. zł. 1 gr. 15; od sta paczyn zł. 1; od bierkowca pięki zł. 1 gr. 25; od kamienia lnu, gr. 12; od kopy talek, to iest przędze gr. 4; od beczki lnianego nasienia gr. 3; od łasztu soli zł. 5; od uxefftu wina Franc. zł. 2; od pipy Hiszpansk. wina zł. 5; od uxefftu Ryńsk. wina zł. 3; od beczki miodu pitego gr. 20; od uxefftu octu winnego zł. 1; od beczki piwa Kowieńsk. gr. 3; od beczki ryb wszelakich słonych gr. 15; od sta suchych ryb gr. 3; od łososia iednego gr. 1; od łasztu sledzi becz. 12 zł. 7; od beczki ryb wszelkich więdłych gr. 10; od cetnaru ołowiu, miedzi, cyny gr. 15, od kamienia wosku, gr. 25; od kamienia łoiu gr. 6; od wołu każdego, gr. 10; od iałowicy gr. 5; od beczki słonego mięsa, gr. 8; od każdego konia y klaczy, gr. 10; od sledziowki miodu pras. zł. 1; od skury wyprawney iuch. gr. 6: od sta skur ciemcowych kozłowych y baranich, zł. 3; od sta skur łosich zł. 25: szyprowie od własney szkuty albo wiciny oprocz fliśnikow zł. 2; od dubasa zł. 1; od lichtana zł. 1; od naiemnych ktore z frachtu naymuią zł. 1; rotmanie albo sternicy zł. 2; flisowie od osoby zł. 1; od wszelkiego korzenia w tym instruktarzu niemianowanego *juxta proportionem* taxę każdemu rachuiąc po groszu iednym Litewskim od złotego; toż o limoniach, cytrynach, oliwkach y wszelkich płocien.

Materye iedwabne.

Od sztuki aksamitu wszelakiego iakimkolwiek nazwiskiem nazwanego gładkiego y rysowanego wszelkiey farby zł. 10; od sztuki adamaszku wszelakiego gatunku y farby zł. 8; od sztuki złotogłowu rożnego, y wszelakiego gatunku zł. 10; altembasy, telety, y srebrogłowy po teyże cenie zł. 10; od sztuki kitayki dupli, wszelakiey farby y gatunkow zł. 6; od sztuki tafty także wszelkiey farby zł. 4; od sztuki tafty podley, wąskiey zł. 1; od sztuki kanawacu rożnego, zł. 7 gr. 15; od sztuki tercyneli zł. 3 gr. 20 półtrzecia; od sztuki tabinu wszelakiego wodnistego, wzorzystego y gładkiego zł. 7 gr. 15; a od 133
sztuki tabinu wąskiego y kaffy zł. 3; od sztuki boradku rożney farby zł. 1.

Iedwabie.

Od karty iedwabiu Weneckiego szmuklerskiego, wszelakiey farby zł. 1 gr. 10; a od puł karty gr. 20; od Tureckiego y krawieckiego od funta gr. 8.

Złoto y srebro.

Od funta złota y srebra Tureckiego, Wenedzkiego ciągnionego y nicianego, zł. 1 gr 10.

Sukna.

Od granatow skarłatowych y pułgranacia od sztuki, zł. 10; od sztuki falendyszow Holenderskich sukien wszelakiey farby po zł. 6; a od puł sztuki takowego sukna, zł. 3; od sztuki sztametu zł. 1; od sztuki lundyszow, paklakow, wszelkiego gatunku zł. 2; a od puł sztuki zł. 1; od postawu tuzinkow, zł. 2; od sztuki karazyi Augielskiey y wszelakiey inney, gr. 15; od kirow rozmaitych wszelakich od sztuki gr. 6.

Futra.

Sobole w sorokach wszelakie, także pupki, ogonki, kożuchy sobole, pupkowe futro, rysie, marmurki, bobry, lisy krzyżowe, także szuby grzbietowe, y inne pod szacunek słuszny y uważny na komorach pierwszych, Exaktorom podlegać maią; a ktore towary na pierwszey komorze oszacowane y zapłacone będą, na drugich komorach lub przykomorkach ten szacunek w dyskwizycyą *et in dubium* wokowany być nie ma; od lisa wszelakiego y Moskiewskiego, po gr. 3; od soroka kun wszelakich zł. 2 gr. 15; od ty-

siąca popielic Moskiewskich y wszelkich zł. 3 gr. 10; od tysiąca bielki Lit. zł. 1 gr. 20; od krolikow czarnych y wszelakich od tysiąca zł. 5; od łasic soroka, zł. 5; od tysiąca smuszek angielskich y wszelakich innych, zł. 2; od skury niedźwiedniey, gr. 5; od skury wilczey, gr. 3; od pieskow białych y czar. gr. 1; od błamu birek zł. 1; od wydry iedney gr. 4; od soroka gronostaiow, gr. 20.

Towary Ormiańskie.

Od kobierca Adziamskiego, Perskiego y Tureckiego, zł. 1. Kobierce, dywany Perskie y Tureckie iedwabne złotem przetykane pod szacunek; od kilima Perskiego albo Misiuckiego gr. 20; od kilima Tureckiego gr. 10; od skury safianowey Tureckiey gr. 4; od skury safianowey Wileńskiey y inney w tym Państwie wyprawney po gr. 12; od buchaieru Tureckiego y czamletu od sztuki zł. 1; od bagazyi sztuki rożney, gr. 4; od capy zieloney y szarey gr. 3; zawoie rozmaite wszelakie, bawełnice, chustki Tureckie, kołdry y płucienka rożne na szacunek, łuki Rureckie, łubie, strzały, pasy iedwabne, siatczane, złotogłowe, burki, etc. na szacunek; od kamienia mydła greckiego y Rureckiego gr. 6; czapragi, rzędy, siodła, siedzenia, koncerze, pałasze, noże, iedwabne mieszki, y inne rzeczy wszystkie iedwabne, tu nie specyfikowane pod szacunek; od kożucha Tureckiego y Wołoskiego gr. 20.

Rzeczy Szockie y kramarskie.

Muchaieru wszelakiego cudzoziemsk. od sztuki, gr. 15; od sztuki harusu szerokiego gr. 18, a od wąskiego sztuki nazwaney cynkatury gr. 9; od barchanu szerokiego rożney farby od sztuki gr. 20; od bawełnic białym y czerwonym przetykaniem, Wrocławskich od mędla sztuczek 15 małych gr. 7; od fartuchow cienkich Niderlandzkich y holenderskich zł. 1; od Wrocławskich y Gdańskich gr. 15; od sztuki nędzy szerokiey zł. 1, a od sztuki wąskiey gr. 15; od sztuki rąbku y płutna Flamskiego gr. 10; od sztuki rąbku Szląskiego wszelakiego gr. 10; od sztuki płotna Szwabskiego, wszelakiego gr. 5; od płotna Głogowskiego gr. 3; od sztuki płotna Kowieńskiego cienkiego gr. 15, a od grubszych gr. 7; od obrosow Holenderskich adamaszkowych zł. 2; od obrus. Sląsk. grubsz. od sztuki gr. 15; od tuzina serwet Holenderskich adamaszkowych gr. 8, a od Szląskich gr. 4; od sztuki drylichu Gdańskiego y Wrocławskiego gr. 5: od sztuki drylichu Wrocławskiego w kostki y paski gr. 10; od sztuki ręcznikow przednich gr. 8, a od prostych gr. 4; od nici bieli, igieł, wstąg, naparstkow, pasamony, włoczki, pytlow cienkich, grubszych y innego drobiazgu taxa według uwagi ma bydź od zł. po gr. Lit. a nie więcey; od tuzina pończoch Francuskich męskich, białogłowskich gr. 20; od Wrocławskich gr. 12; od Gdańskich gr. 8, a od dziecinnych wszelakich gr. 6; od tuzina ponczoch białych wełnianych, gr. 15; rękawice rożne, noże, miotełki, grzebienie, paciorki, y inne kramne wszelakie drobiazgi, pod szacunek podlegać maią, od złotego po groszu, a nie więcey.

Korzenie.

Od kamienia małego pieprzu gr. 15; od funta szafranu cymentu gr. 18; od szafranu Cypryiskiego y innych gr. 9; od kamienia imbieru gr. 10; od funta cynamonu gr. 2; od kamienia kminu Weneckiego gr. 3; od kamienia cukru kanaru gr. 8; od faryny gr. 4; od pipy oliwy zł. 4; od uxefftu zł. 2; od kamienia migdałow 135
gr. 6; od kamienia ryżu g. 5; od funta muszkatowego kwiatu, gozdzikow, gałek muszkatowych, gałganu, kardamonu, senesu, cytwaru, kubebow, reumbarbarum, aloesu, po gr. 3; od kamienia hanyżu gr. 6; od kosza rodzenkow małych y od kubebow gr. 5; od pipy limoniy, oliwek zł. 2; od faski fig gr. pułosma; od sta pomarańczy y cytryn gr. pułosma; od funta cukrow prostych na rozmaitym korzeniu robionuch gr. pułtora; od funta cukrow lodowatych, w skrzyneczkach po gr. 3; od funta cytryn y imbieru w cukrze gr. 15; od kamienia hałunu, galasu y od koperwasu gr. 6; od kamienia Tatarsk: ziela g. 4; od ruli tobaki zł. 2; gr. 15; od kamienia lukrecyi gr. 5; od szklanki orzechow Włoskich gr. 5; od skrzyni szkła gr. 10; od kamieni kadzidła, gryszp: gr. 10; od kamienia chmielu gr. 2; lant dryakwie bydlęcey pod taxę; od kamienia Bryzelii wszelakiey gr. 5; kamień nasienia cybulanego, pod taxę; od beczki blachy białey zł.1; od beczki blachy czarney gr.15; mantuary, szychy, pozłotki, pod szacunek podlegać maią, także y farby malarskie; od kamienia chonoma farby Tatarskiey gr. 7; od kamienia farby minii gr. 3; od kopy flasz szklanych wielkich gr. 15; od kamienia fiałkowego korzenia gr. 5; od kwarty gorzałki przepalaney y prostey pieniędzy 2; gozdzie łatne Krolewieckie pod szacunek; od faski gozdzi łatnych Polskich, ktora w się bierze kop 6 *plus vel minus* gr. 10; od tuzina guniek Gdańskich pstrych gr. 12; od beczki iagieł y od beczki krup gr. 10; od sta ierchy po gr. 15; od kamienia kaparow gr. 5; od kamienia kasztanow gr. 8; od sta kos zł. 1 gr. 20; od sta sierpow gr. 6; od cetnara blachy mosiądzowey robioney w naczyniach y nierobioney, także w trąbkach zł. 1 gr. 20; od achtela masła Holęderskiego gr. 4; od kamienia bobkow gr. 4; od kamienia kilczyboru gr. 10; od kamienia trucizny rybiey gr. 10; od beczki orzechow laskowych gr. 5; od beczki octu winnego gr. 10; od kwarty oleiu wszelkiego po pieniądzu 1 Litewskim; od ryzy papieru wszelakiego białego gr. 4; od papieru podłego do uwiiania gr. 1; od beczki piwa Gdańsk: zł. 2; od beczki piwa Krolewiec: gr. 8; od beczki piwa Roskiego y innych wszystkich zamorskich gr. 10; pierniki wszelakie na szacunek; od kamienia rozmarynu 136
suchego gr. 10; insze nasienia rozmarynowe,

lawendowe, maieranowe, y inne pod szacunek; od kamienia saletry gr. 10; od serow Holenderskich wielkich y małych, od sztuki gr. 2; od pargaminu do pisania y farbistego od kopy gr. 20; od kamienia sliw Francuskich y Węgierskich gr. 3; od garca soku limoniowego y cytrynowego gr. 2; od cetnara stali wszelakiey gr. 20; od szyffunta stali wszelakiey gr. 20; od sztaby żelaza gr. 8; od cetnara blachy grubey żelazney gr. 20; tygle złotnickie na szacunek; od wełny na czapki, magierki gr. 8; od kamienia wełny sukienney rożney farby gr. 4; od kamienia weysztynu wszelakiego gr. 8; od kamienia bawełny gr. 10; od kamienia srebra żywego zł. 1; od funta *merurii sublimati alias* surnat gr. 2; od kamienia syropu gr. 5; od wozu żelaza polskiego gr. 6; od kamienia żywice gr. 2; od sta rogoż g. 3:

A innych wszystkich *in genere* towarow y rzeczy w tym instruktarzu nie specyfikowanych, ma być taxa na pierwszych komorach według uważenia Exaktorow, ktorzy Exaktorowie przestrzegać tego wiernie będą, aby Rzpltey w tym prowencie, żadney nie było szkody, rachuiąc w taxowaniu towarow od każdego złotego po groszu Litewskim, iako się też wszystkie grosze w tym instruktarzu na Litew. rozumieć maią.

Michała Korybuth Xiążę Wiśniowiecki, Hetman Polny W. X. Lit. Marszałek Seymowy.

Marcin Floryan Karaffa Korbuth, Czesnik Orszański; Sekretarz I. K. M. do Konstytucyi. mpp.

137

POPARCIE

GENERALNEY SANDOMIRSKIEY KONFEDERACYI,

PRZEZ STANY CAŁEY RZECZYPOSPOLITEY, NA WALNYM ZIEŹDZIE WARSZAWSKIM ZGROMADZONE,

w Warszawie dnia 4 miesiąca Lutego roku Pańskiego 1710.

W Imie Pańskie, Amen.

AUGUST II

z Bożey łaski Krol Polski, Wielki Xiążę Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmuydzki, Kiiowski, Wołhyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smoleński, Siewierski, y Czerniechowski, a dziedziczny Xiążę Saski y Elektor. etc etc.

Wszem wobec y każdemu zosobna komu o tym wiedzieć teraz y na potomne czasy będzie należało, oznaymuiemy: iż iak prędko za łaską y pomocą Boga Naywyższego, ktorego wielowładna zwierzchność, wszystkie utrzymuie *iura Regnorum* poprzysiężone przez Nas y Stany Rzeczypospolitey *mutuae securitatis et inseparabilitatis* obowiązki przy wierze świętey Katolickiey dostoieństwie naszym, y wolney Elekcyi, tak *in pactis conventis*, iako też w generalney Sandomirskiey konfederacyi opisane, *et tot alijs solennibus vinculis* ztwierdzone wykonać mogliśmy, y po wymuszonym *vi fatorum* oddaleniu się naszym, *memores juratae fidei et salutis publicae*, szczęśliwie do Krolestwa Polskiego powrocili, y z powszechnym Stanow Koronnych, y W. X. Lit. zezwoleniem chętnym skłonieniem y ukontentowaniem własną Koronę naszę *in legitimam possessionem* odebrali, tak idąc za powodem y zdaniem PP. Rad, Dignitarzow, Urzędnikow y Posłow z Woiewodztw y Ziem naypierwey do Torunia zgromadzonych, y nic nie mogąc w teraźnieyszym nader *ab intra et ab extra* niebeśpiecznym Stanie zaraz *via trita et ordinaria* przez złożenie Seymu Walnego radzić o tey Rzpltey, wprzod Seymiki a potym ninieyszy Walny Ziazd, *sub vinculo et vigore* generalney Sandomirskiey Konfederacyi złożyliśmy. Na ktorym nie ubliżaiąc nic bynaymniey *authoritati* Seymow Walnych, ani na mieysce onych nie wnosząc *novam formam consiliorum*, owszem wszelkie dawne prawa y konstytucye około składania Seymow *in pleno robore* waruiąc, y iako nayprędzey Seym 138
Walny *designare* deklaruiąc. Niżey wyrażone uchwały przywodząc do skuteczney exekucyi *sancita* Seymu Lubelskiego, y iak naylepiey gruntuiąc *internam et externam securitatem* w nagłych y nieodbitych potrzebach, *mediante universali* wszystkich trzech Stanow Rzpltey *consensu*, chcąc onę w takim walorze, mocy y powadze *ad perpetuam rei memoriam* zachować, y w rzeczy samey wypełnić, tak właśnie iako na Seymach, osobliwie Warszawskim y Lubelskim zgodnie namowione y konkludowane były, postanowiliśmy.

Ubeśpieczenie y zlednoczenie ab intra Stanow Rzeczypospolitey.

1. Ponieważ żadne Państwa, by też naymocnieysze bez iednostayney zgody, y poufałey między Stanami konfidencyi, nietylko w klubie y porządku zostawać, ale też długo w całości swoiey trwać nie mogą; przeciwnym zaś sposobem, nierozdzielna iedność, y zupełna poufałość, trzymaiące się za ręce y serca *ab intra* Prowincye szczęśliwe czyni, szczupłe rozprzestrzenia, niedostatnie zbogaca, słabe umacnia, y z małych początkow do wielkiego y dobrego u siebie rządu, u świata stymy, u przyiacioł kredytu, u nieprzyiacioł rewerencyi przywodząc żadnemi czasow rewolucyami niezwyciężone, ale ledwie nie wieczne y nieśmiertelne na widok y przykład wystawuie. Przeto y My z Stanami Rzpltey, *post tot* przeciwnych zawieruch y domowych niezgod *tristia experimenta*, chcąc tę Rzpltą *ex turbido et perturbato dissidiorum statu*, *in tranquillum* pospolitego uspokoienia wyprowadzić, y wszelkie okazye do zguby konkuruiące odwrocić; naypierwey pokoy domowy, y rozrożnionych serc ziednoczenie między wszystkiemi Stanami tey Rzpltey *in fundamento* chwalebney po wszystkie czasy Sandomirskiey Konfederacyi, Stanow Koronnych y W. X. Lit. na Zieździe

Walnym pod Sandomierzem dnia dwudziestego miesiąca Maia, roku 1704 postanowioney, y przez dalsze iey poparcie na zaszczyt chwały Bożey, Swiętey wiary Katolickiey. dostoieństwa naszego, praw, swobod y wolności, y całości granic, bez wszelkiego uszczerbku albo awulsyi, *authoritate* teraźnieyszego Walnego Ziazdu stanowiemy, zakładamy, y wszystkie trzy Stany *in mutua unione animorum et consiliorum, ac abolitione praeteritorum* kombinuiemy, łączemy, *et redintegramus.* A naprzod iako Stany zgromadzone swoim y całey Rzpltey imieniem znaiąc się prawdziwemi potomkami dawnych y cnych przodkow swoich, ktorzy wolno Krolow Panow swoich obieraiąc, nigdy nie cierpieli *extremam violentam impositionem et alienam dependentiam*, ani kiedy dopuścili koronę y berło Polskie w prywatne traktaty *et clandestinas involvere transactiones*, teraz pod przysięgą y obowiązkiem sumnienia przyrzekli Nam, przy dostoieństwie naszym Krolewskim, przeciwko wszelkim postronnym
139 y domowym nieprzyiaciołom *quocunque titulo vel praetextu* następuiącym, według staro-Polskiey cnoty y żarliwości statecznie stawać, y Nas iako Pana y Krola swego, raz *in campo Electorali* wolnemi głosami obranego, y pomienionemi Seymami Warszawskim y Lubelskim, *et subsequenter firmissimis munimentis* Generalney Sandomirskiey Konfederacyi na tym tronie ugruntowanego, y *legitime* panuiącego, także wolney swoiey elekcyi nieodstępnie aż do gardł własnych, y do ostatniego punktu bronić, y utrzymać obowiązały się, y tym końcem nie tylko *diploma liberae Electionis nostrae* Nam na pomienionym Seymie Warszawskim dane, *et in Volumen legum insertum* utwierdziły, y powtornie *inter sancita* teraźnieyszego Ziazdu inscrować deklarowały, ale też wszystkie *attenta publica et privata*, spiski, Konfederacye przeciwne, proiekta, lauda, uchwały od przeciwney strony *in praejudicium iuris et coronae nostrae*, po Woiewodztwach, Ziemiach y Powiatach *coactive sive voluntarie* formowane, y *sub quocunque nomine* ziazdow y rad odprawione; a mianowicie Warszawską nazwaną Konfederacyą pod imieniem Wielkopolskiey, y pod dyrekcyą Ur. Piotra Iakuba Bronisza Starosty naszego Pyzdrskiego, *de actu et data* w Warszawie dnia 19 miesiąca Czerwca roku 1704 uczynioną, y do Grodu Warszawskiego podaną, *et diversis actibus et temporibus* kontynuowaną, a iuż przed tym kondemnowaną wespoł z iey exwinkulacyą, tudzież *cum usurpata Electione et Coronatione* osoby Stanisława Leszczyńskiego, ktorego *in fundamento* Seymu Lubelskiego, y według Konfederacyi generalney Sandomirskiey, y Walney Rady Grodzińskiey, *pro hoste patriae et perduelli* deklarowały; zgoła wszystkie *scripta et nulliter* zawarte traktaty z Koroną Szwedzką, *praecipue foederis Varsaviensis* y Aldtrandstadzką transakcyą *cum praetensa abdicatione*, *et quovis modo et colore* wypadłe ratyfikacye, iako y inne wszelkie *in quocunque tractatu ex supra specificatis contentis et articulis*, *tamquam actus* wierze Swiętey Katolickiey Rzymskiey, *et iurisdictioni ecclesiasticae praeiudiciosos*, osobliwie *circa erectionem* nowych zborow, szkol, nauk, y *subterfugium* od regestru *Arianismi* w Trybunale Koronnym, y innych *pro parte dissidentium quaesitorum adminiculorum*, tak wszystkie wolney Elekcyi prawom y rządom starożytnym przeciwne y szkodliwe *instrumenta.* A osobliwie zawieraiące w sobie *declarationem et ac si absolutionem* od posłuszeństwa, y rożne manifesty *tam antecedenter, quam subsequenter* zaniesione, osobliwie ostatni w Grodzie Wałeckim, roku blisko przeszłego uczyniony, y Trybunały, Koronny y W. X. Lit. ze wszystkiemi *ab utrinque* tak *ex serijs controversiis* ferowanymi, iako *et in contumaciam* otrzymanymi dekretami, *et actis eorum exnunc* annihilowały, rewokowały, *in perpetuum* skassowały, *et pro nullis, irritis, eliminatis, ac eliminandis* ze wszystkich ksiąg y Grodow *decreverunt;* nie-
140 mniey *et ipsum publicatum Interregnum ob permoventes* na ten czas *rationes inevitabilis necessitatis publicae* pod niebytność naszę, *speciali* iednak *intuitu* utrzymania Nas na tronie Polskim tudzież *ad manutenendam Generalem Confoederationem Sandomiriensem* ogłoszone, *in rehabitionem*, *possessionem et recognitionem legitimi et incontestabilis Dominij nostri* rezolwowały, y wszystkie iego *actus juribus* Panowania naszego *respective derogantes*, *pro nullis*, *invalidis*, *ac insubsistentibus* uznały. Przy tym uważaiąc w iak ciężkie Nas y Rpltą niebeśpieczeństwo żałosną oyczystych kraiow ruinę, y bliską zgubę w bardzo małey liczbie wzburzona *fomentatione hostili* fakcya przyprowadziła, żeby nigdy do podobnego nie przychodziło zatrząśnienia, assekurowały Nas Stany Rzpltey: iż o przestępstwo prawa pospolitego, gdyby iakie strzeż Boże, z osoby naszey postrzeżoney bydź miało, opisane stopnie w konstytucyach 1567, 1607, 1609, *sacrosancte observare*, *et pro lege perpetua* mieć będą, tak żeby to sobie iedno albo drugie nie śmiało *arrogare* Woiewodztwo co do wszystkich Stanow Rzpltey należeć powinno, y dla tego y tych, ktorzy się na pomienioną exwinkulacyą Seymem Lubelskim *pro nunquam acceptabili*, *et semper detestabili* uznaną pisać ważyły, obligowały Stany Rzpltey, aby Nam przyznaiąc y oddaiąc powinne posłuszeństwo znowu przysięgę rotą Sandomirskiey Konfederacyi uczynili: tak y My żarliwie Stanow Rzpltey przeciwko Nam oświadczenie, *et inter tot discrimina rerum* dotrzymaną nieporuszoną przykładną potomnym wiekom, a Polskiemu narodowi wrodzoną zawsze ku Panom wierność *grata mente* przyimuiemy, y pamiętną naszę reflexyą tym wszystkim, ktorzy pod bytność naszę bronili prawa y wolności, *et partes nostras ac Reipublicae tuebantur* ofiaruiemy; osobliwie Nayprzewielebnieyszemu w Bogu Imci Xiędzu Stanisławowi na Słupowie Szembekowi Arcybiskupowi Gnieźnieńskiemu, Prymasowi Korony Polskiey y W. X. Lit. za nieśmiertelne *pro publico* czyny, *et pro invincibili zelo* za wiarę S. y przy dostoieństwie naszym, y za podięte tak wielkie nie-

beśpieczeństwa, koszty, trudy y fatygi *cum dispendio* zdrowia y fortuny. Tudzież Wielm. Senatorom, Ministrom *Status* y Hetmanom oboyga narodow y Ur. Marszałkowi Generalney Sandomirskiey Konfederacyi z Stanem rycerskim *pro servata illibata fide*, *et probato amore erga patriam*, y kiedy Nas Pan Bog po tak srogim zamieszaniu do pierwszego *restituit* stanu, *et cives patriae* do nierozdzielney prowadzi zgody y iedności, nie tylko wzaiemny y iak naygruntownieyszy na potomne czasy czyniemy warunek zachowania Swiętey Rzymskiey religii, wolney Elekcyi, dawnych praw, swobod y zwyczaiow, ale oraz *ex parte nostra* wszystkie *actus* ktorekolwiek, y iakimkolwiek sposobem mimo wiadomość naszę y wolą Stanow Rzpltey przeszłych
141 czasow stawały, *juxta tenorem supra ab Ordinibus Reipublicae expressum* znosiemy, kassuiemy, y umarzamy; bo iawno Bogu, iawno całemu światu, iż co się z Nami działo y stało *non nostra sponte*, lecz *ipsa cogente necessitate*, czegośmy *inscia et inconsulta Republica* stanowić nie mogli; ani do poprzysiężonych obowiązkow *a nemine alio dispensari*, y iako od pierwszych dni Panowania naszego *indissolubili nexu* spoiliśmy się z Stanami Rzpltey, y usilnym pieczołowaniem starali, abyśmy na sercach *civium* bespiecznie *recumbere* mogli, y wszelkie wykorzenić diffidencye, ktore Nas *per sinistras impressiones ab amore populi* zrażały; y spolną raczey zgodą, nie tumultem y gwałtownym do nieprzyiaciela przywiązaniem się uspokoiły, wybuchnęły *tandem in apertum incendium* przeciwko zwierzchności naszey, y całey Rzpltey tak teraz z miłości oycowskiey wszelkie urazy nasze ktoreśmy od niektorych w dostoieństwie naszym ponieśli, y ta sama ucierpiała oyczyzna w wieczne puszczamy zapomnienie; y tym daruiemy, *et omnimodam securitatem*, nietylko od Nas, ale y od Nayiaśnieyszego Cara Imci Moskiewskiego Kolligata naszego obiecuiemy, ktorzy Nam przystoynym przeproszeniem ubliżone posłuszeństwo znowu oddali, *salvis injurijs particularibus privatorum*, *et causis criminalibus respectu violentiarum* tudzież *salva immutabili et irrevocabili in suo robore dispositione honorum et Ministrorum* y artyleryi W. X. L. y tych dzierżaw, na ktorych summy *et jura communicativa juxta obloquentiam* konstytucyi Seymu Lubelskiego nie znayduią się, y ktoreśmy przy Nas stawaiącym *actu ipso* oddali, *et e converso* z dobroci naszey y łaski oycowskiey przeciwney stronie assystuiących przedtym, a teraz *fidem et obsequium nostrum* wyznaiących *circa pacificam possessionem bonorum* y summ na Starostwa wniesionych, tudzież y dzierżaw *juribus communicativis* podległych zachowali, *et instantaneam reinductionem seu retraditionem in rem* I. W. Wdy Wileńskiego y całego domu iego, wespoł z Stanami Rzpltey przyznali, *non obstantibus decretis* przeciwko samym, y assystuiącym im w ktorymkolwiek sądzie *in contumaciam* na ten czas *obtentis* kiedy *ad judicium comparere*, ani *secure inter civiles motus* w oyczyźnie zostawać mogli, ktore *adpraesens* ponosiemy *et suspendimus ad disjudicationem ex serijs partium controversiis in negotio principali salva vindicatione jurium et praetensionum pro parte injuriatorum*, *et creditorum in minoribus et majoribus subsellijs* W. X. Lit. *sine quibusvis dilationibus;* słowem przy tym naszym Krolewskim, *et sub sacramento jurisjurandi* Stanom Rzpltey obliguiemy się, y ślubuiemy; iż nie inaczey tylko iako wolnym narodom Nam od Boga powierzonym, y ktore Nas z taką chęcią y miłością obrały, y utrzymać *in solio Regali* przyrzekły, według starodawnych praw y zwyczaiow, *signanter juxta obloquentiam et tenorem pactorum* 142
conventorum panować będziemy, ktore iako *in omnibus punctis*, *articulis*, *paragraphis et clausulis* odnawiamy y utwierdzamy, y one *praesenti omnium assensu* przedrukować *de verbo ad verbum* zlecamy; tak *pro majori securitate futurorum, et satisfactione praesentium* zosobna *diploma* nasze Stanom Rzpltey ofiaruiemy ktore ręką naszą podpisane, y pieczęciami tak Koronną, iako y W. X. L. utwierdzone, *inter eadem sancita* teraźnieyszego walnego ziazdu *inserere*, y sam oryginał *ad archivum Regni* oddać pozwalamy.

Żeby zaś to uspokoienie wnętrzne tym doskonalsze, y trwalsze było, y obrona Rzpltey *ab extra* tym mocnieysza y skutecznieysza bez żadney przeszkody nastąpiła *in casum* strzeż Boże znowu iakich machinacyi przeciwko dostoieństwu naszemu przy tym poparciu Generalney Sandomirskiey Konfederacyi y utwierdzeniu oney we wszystkich punktach sądy w niey postanowione *contra quosvis in futurum motores et novatores turbarum* reassumuiemy, y naznaczamy *ad normam legum* o praktykantach *in similibus sancitarum et extendendarum.* Przytym chcąc pokoy pospolity, y bespieczeństwo *inter cives* zupełnie assekurować, sądy wszelkie, Trybunalskie, Zadworne nasze, Ziemskie, Grodzkie, *et aliorum subselliorum ad antiqvum cursum et usum suum* przywracamy *jura Majestatis et Magistratuum Reipublicae ad veterem orbitam restituimus,* znosząc wszelkie *abusus* prawami dawnemi konstytucyami y zwyczaiami, osobliwie odprawowanie Seymikow bez uniwersałow naszych pogotowiu y ziazdow prawem zakazanych, nikomu się czynić nie będzie godziło ostrzeganiy, y ktoby chciał co przeciwnego *moliri* tego *pro hoste patriae* deklaruiemy. A gdy tak chwalebne dzieło Generalną Rzpltey Konfederacyą Sandomirską utwierdzamy, y wszystkie w niey obowiązki *authoritate* teraźnieyszego Walnego Ziazdu popieramy, cokolwiek iednak w iey postanowieniu *pro interesse et in favorem* Opatowskiey na ten czas Konfederacyi woyska Koronnego *utriusque authoramenti* stanęło, tak rezolwuiemy, y deklaruiemy. Iż ponieważ Wielm. Hetmani Koronni teraźnieysi dali tak iawne dowody dotrzymaney *exemplari zelo* wierności, y statku przy dostoieństwie naszym, przy prawach oyczystych, tedy według traktatu na Trybunale Skarbowym Łuckim *ex mente* konkluzyi walney Rady Gro-

dzieńskiey, z woyskiem uczynionego władzą Hetmanską, we wszystkich prerogatywach temu Urzędowi z prawa należących zachowuiemy, y nienaruszoną mieć chcemy, *et pro securitate* tychże Wielm. Hetmanow konstytucye *annorum 1659, 1673 et 1690* reassumuiemy, y cokolwiekby się *contra tenorem* pomienionych konstytucyi w ktorymkolwiek sądzie *etiam ultimae instantiae in praeteritum* stało to wszystko *nullitatis vitio subjacere* powinno.

143 DIPLOMA REGIUM

UTWIERDZAIĄCE WSZELKIE PRAWA ET PACTA CONVENTA.

AUGUST II

z Bożey łaski Krol Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmuydzki, Kijowski, Wołhyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smoleński, Siewierski, y Czerniechowski: a dziedziczny Xiąże Saski y Elektor etc. etc.

Wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy teraz y na potomne czasy, oznaymuiemy. Aczkolwiek zaraz skorośmy tylko wolnemi wolnych narodow głosami na tron Polski wyniesieni zostali, wszystkie prawa, swobody, wolności *et immunitates* naprzod *in pactis conventis*, znowu przed Koronacyą naszą *in finibus Regni*, y na Seymie szczęśliwey Koronacyi naszey *Sacrosancte* poprzysięgli, y nienaruszenie one dotrzymać y zachować na Seymie Warszawskim *Pacificationis* obowiązali się, a potym przez solenne *diplomata* nasze, iedno na Zieździe Walnym pospolitego ruszenia pod Sandomierzem między Wisłą y Sanem, zgromadzonego. Drugie podczas postanowioney Generalney Sandomirskiey Konfederacyi, Stany Rzpltey zupełnie assekurowali. Że iednak przez fatalne całey Rzeczypospolitey zamięszanie, rozdzielone *studia in contraria civium* geniusze, nieszczęsne dyffidencye y praktyki, następnie wprowadzone *malorum Iliades*, zapalony pożar domowey woyny, *jurium Majestatis nostrae*, y wszystkich praw y swobod z fundamentow wywrocenie, postronnych potencyi wprowadzenie *et saeculis* w tey zacney Rzpltey niesłychane *detestandorum actuum attentata*, przyszło Nam *invitis ex irrefragabili necessitate* z Państw Rzpltey mieyscem tylko, a nie sercem ani affektem oddalić się. Teraz zaś z dyspozycyi Boskiey, na ktorey wszystkich Państw y głow ukoronowanych *sortes* zawisły, szczęśliwie zwyciężywszy wszystkie *adversitates* y do tey miłey oyczyzny *ad vota publica* osobą naszą powrociwszy, gdy uważamy niewygasłą y nieprzełamaną Stanow Rzpltey przy dostoieństwie naszym przez poparcie Generalney Sandomirskiey Konfederacyi żarliwość y szczere otwarte szlacheckie serca, y iako się znaią synowie do oyca, *elector populus* do Nas Krola, y Pana swego, choć w tych dolegliwościach, gdy Nam przyszło poniewolnie dla przezimowania ludzi naszych auxyliarnych dobra ziemskie dziedziczne konsystencyami *onerari*, na 6 miesięcy zimowych *ad ultimam mensis Aprilis* w roku teraźnieyszym. Co wszystko iako wdzięcznym y pełnym oycowskiey miłości sercem przyimuiemy, *et ad immortalem liberae gentis gloriam* przyznaiemy, tak chcąc, y pragnąc aby to wolne Krolestwo w nieoszacowanych wolnościach swoich bespieczne zostawało, *praesenti diplomate nostro* 144 Stany Rzpltey *quam firmissime* upewniamy, y ubespieczamy, iż nietylko *civibus paternum* chcemy zawsze świadczyć *amorem et legibus reddere honorem*, ale oraz assekuruiemy, iż teraźnieysza ludzi naszych cudzoziemskich lokacya, podług przywileiu Kazimierza Wielkiego Antecessora naszego w statucie Koronnym wyrażonego, nie ma iść, ani *trahi* powinna *in ullam sequelam* tak iako *libera Respubl. nullis unquam Regibus tributaria fuit*; dla czego, że wszelkie prawa, wolności, swobody, *praerogativas et immunitates* dobr ziemskich dziedzicznych, tudzież duchownych, y Krolewskich *secundum renovata pacta conventa* przez teraźnieyszą Walną Radę, skutecznie dotrzymamy, y nienaruszenie zachowamy, tak przeszłe *diplomata* nasze, iak y Naiaśnieyszych Krolow Polskich Antecessorow naszych, ponawiaiąc *fidem Majestaits nostrae*, *eo nomine invadiamus*. A oraz deklaruiemy, że te woyska nasze auxyliarne iako nayprędzey będziem mogli, *indilate* do Saxonii wyprowadziemy, y po skończonym da Bog traktacie, więcey ich *in viscera Regni* wprowadzać, y sustentamentu pieniężnego y prowiantowego potrzebować nie będziemy, y żadney nowey woyny *quovis colore et praetextu*, *inscia et inconsulta Republ.* podnosić nie będziemy, ani nowe iakie *foedera cum vicinis* stanowić bez woli y konsensu Seymowego: y cokolwiek *ex illicitis avulsis Reipublicae* za łaską y pomocą Boga Naywyższego, z rąk nieprzyiacielskich rekuperuiemy, tedy to według przysięgi y powinności naszey Krolewskiey, iako to własność tey Rzpltey oddamy, y w krotkim czasie Seym Walny Stanow Rzpltey *stante integra et illaesa Generali Sandomiriensi Confoederatione*, złożyć przyrzekamy, chcąc iey *antiquam formam status* przywrocić y w ozdobach dawnych *uti liberam et legitimam et sui constitutivam ac dominam jurium suorum* iak naylepiey ufundować: y iakośmy od tronu naszego *salvum jus vetandi uti pupillam libertatis* deklarowali, tak y teraz *omnimodam securitatem vocis activae* waruiemy y kiedy *libera et generosa civium pectora conjunctis animis et unita virtute*, przy dostoieństwie naszym *pro celebri zelo et fide* Generalney Sandomirskiey Konfederacyi statecznie stawaią, y My ich także *in quacunque fortuna* nie odstąpiemy, ani się od interessow Rzpltey *etiam in adversis* strzeż Boże *casibus et quibusvis revolutionibus* nie oddalemy, ktore *per omnia extrema* do ostatniego życia naszego terminu bronić y utrzymać obowięzuiemy się: wszelkie zaś przeszłe prawom y wolnościom *et veteri statui* tey Rzpltey nie korresponduiące procedery znosiemy, abroguiemy, deklaruiąc, że *integritati immunitatum* tey cney Rzpltey żadnym sposobem *praejudicare* nie mogą, ani powinny wiecznemi czasy, w czym wszystkim

Stanom Korony Polskiey y W. X. Litewskiego y Prowincyi inkorporowanych iak naybespieczniey szy czyniąc warunek, wszystkie *contenta* 145 tak teraźnieyszego iako *et anteriorum diplomatum* wypełnić *et inviolabiliter* zachować *spondemus*, a to *sub ligamento pactorum conventorum* y poprzysiężonych obowiązkow naszych, a osobliwie *nexu juramenti nostri Regij*, ktoreśmy podczas szczęśliwey Koronacyi naszey uczynili. Ktore to *diploma* ręką naszą podpisane, y pieczęciami tak Koronną iako y W. X. L. umocnione *ad archivum Regni* oddać roskazuiemy, y nietylko *inter praesentia sancita* inserować, ale y do Metryk y Grodow każdego Woiewodztwa podać pozwalamy. Działo się w Warszawie na Walnym Zieździe zgromadzonych Stanow Rzeczypospolitey dnia czwartego miesiąca Lutego. Roku tysiącznego siedmsetnego dziesiątego. Panowania naszego roku trzynastego.

ARTICULI

PACTORUM CONVENTORUM

INTER

Status Serenissimae Reipublicae Polonae, tam Senatorij, quam Equestris Ordinis Regni, et Magni Ducatus Lithvaniae, omniumque ad eadem Dominia annexarum Provinciarum ab una: etc.

(Vide fol. 16 ut supra hujus tomi.) *)

Potwierdzenie wiecznego y doczesnego traktatow z Iego Car. Wlstwem.

2. A ponieważ imieniem Iego Carskiego Wieliczeństwa Pelnomocny Poseł Wielmożny Kniaź Dołhoruki, potrzebuiąc po Nas y Rzplitey ponowienia traktatow ostatniego wiecznego y doczesnego, respektem teraźnieyszey woyny przeciwko Krolowi Szwedzkiemu, *vigore* zupełney mocy na to sobie daney ustnie y na pismie deklarował y upewnił, iż pomienione obadwa traktaty z strony Iego Carskiego Wieliczeństwa we wszystkich punktach, artykułach, y paragrafach, także poślednieysze obietnice, deklaracye y assekuracye wszystkie, dostatecznie wypełnione y dotrzymane będą, osobliwie względem ewakuacyi woysk Moskiewskich wyprowadzenia nieodwłocznego w kray nieprzyiacielski, albo do Państw swoich, oddania fortec, dział Rzeczyp. należących, zapłacenia millionow obiecanych na woysko, y w innych punktach; tedy na tym fundamencie, y pod wypełnieniem tych kondycyi, na pokazanie zobopolney y stateczney przyiaźni naszey y Stanow Rzeczyposp. pomienione traktaty obadwa *salva integritate* wiary Swiętey Rzymskiey Katolickiey *utriusque ritus Latini et Graeci*, *juxta statum et conditionem*, ktorych *ad praesens* znayduie się nietylko powagą teraź- 146 nieyszego Ziazdu Walnego utwierdzamy, konfirmuiemy, *et inter sancita Consilij moderni* ingrossować y wydrukować pozwalamy, ale też y na Seymie da Bog przyszłym, toż samo wypełnić deklaruiemy; co traktatowi Karłowickiemu z Porthą *praejudicare* nie powinno.

TRAKTAT Z MOSKWĄ

W KTORYM CONTINENTUR PUNKTA WIECZNEGO POKOIU Y SOIUSZU.

3. Wimię Swiętey y nierozdzielney Troyce, Oyca y Syna y Ducha Sw. Pana Boga naszego Wszechmogącego, ku wieczney y Swiętey chwale Iego, y ku nieśmiertelney tego dzieła niżey wyrażonego pamięci, y sławie, y pomnożeniu dobra Chrześciańskiego, y ku ozdobie y pożytkom narodow Chrześciańskich do pokoiu świętego skłonionych, Nayiaśnieyszego y Dzierżawnieyszego wielkiego Hosudara, Iana Trzeciego, z Bożey łaski Krola Polskiego W. X. Lit. Ruskiego, Pruskiego, Żmuydzkiego, Mazowieckiego, Wołhyńskiego, Podolskiego, Inflantskiego, y innych Iego Krolewskiego Wieliczeństwa y wszystkich Stanow Rzpltey duchownych y świeckich oboyga narodow Korony Polskiey, W. X. Lit. Wielcy y Pełnomożni Posłowie: mianowicie z Senatu; I. Wielm. Wielmożni, Krzysztof na Grzymułtowicach Grzymułtowski Woiewoda Poznański, Marszałek Krolowey Iey Mci, Kościański Starosta: Marcin Alexander Kniaź z Kozielska Ogiński, Hrabia na Dąbrownie, Kanclerz Wielki W. X. Lit. Mścibowski, Radoszkowski, Dorsuński, Sydryczyński, Niemonicki, Starosta. A z Koła Rycerskiego, z Wielkopolski, Alexander z Przyimy Przyiemski Podstoli Koronny, Ostryński Starosta; z Małopolski, Alexander Ian z Potoka Potocki, Kasztelanic Kamieniecki, Pułkownik I. K. Wieliczeństwa. A z W. X. Lit. Mikołay Kniaź z Kozielska Oginski, Miecznik W. X. Lit. Marszałek Wołkowiski. A z drugiey strony Prześwietleyszych, y Dzierżawnieyszych Wielkich Hdarow Bożą Miłością Carow y Wielkich Kniaziow Ioanna Alexciowicza, Piotra Alexciowicza, wszystkiey Wielkiey Małey y Białey Rusi Samoderszczow Moskiewskich, Kiiowskich, Włodymirskich, Nowogrodzkich Carow, Kazańskich Carow, Astrahańskich Carow, Sibirskich Hdarow, Pskońskich y Wielkich Kniaziow, Smoleńskich, Iwerskich, Iochorskich, Permskich, Wiatzkich, Bołcharskich, y innych Hdarow, y Wielkich Kniaziow Nowohoroda Niżowskiey Ziemie, Czerniechowskich, Rezańskich, Rostowskich, Iarosławskich, Bełoozierskich, Udorskich, Obdorskich, Kondyńskich, y Wszcia Siewierney strony Powolitelow y Hdarow, Iwerskiey Ziemi, Kartalańskich, y Hrudzińskich Carow, y Kabardyńskiey Ziemie, Cerkaskich y Horskich Kniaziow, y innych mnogich Hospodarstw, y Ziem Wo-

*) W tem miejscu powtórzone są dosłownie w pierwodruku Konstytucyi r. 1710 (Warsz. w druk. Coll. Sch. Piarum) artykuły Paktow Conventow na Sejmie r. 1699 potwierdzonych. Z tej zapewne przyczyny w edycyi Pijarskiej Voluminów nie drukowano ich już powtórnie w tem miejscu, wskazując tylko stronę na której pierwszy raz się znajdują. W naszém wydaniu są one na str. 14 tego tomu. (*Przyp. wydawcy.*)

stocznych Zapadnych y Siewiernych Otczycow,
147 dziedzicow, naślednikow, Hdarow, y Oblaadetelow, Ich Carskiego Wlstwa. Iaśnie Oświecone Xże y Iaśnie Wielmożni Wielm. Blizny Boiaryn Kniaż Imć, Wasili Wasilewicz Holcyn Carstwennye Większey Pieczęci, y Hosudarstwennych Wielkich Poselskich dzieł, Oberatel y Namiestnik Nowohorodzki, Blizny Boiaryn y Namiestnik, Wielki Borys Piotrowicz Szeremetow, Blizni Boiaryn, y Namiestnik Susdalski, Iwan Wasilewicz Buturlin Blizny okoliczny, y Namiestnik Szatcki, Piotr Dymitrewicz Skuratow Blizny okoliczny y Namiestnik Murowski, Iwan Iwanowicz Czaadaiew Dumny Dyak, Emelian Ichnateiewicz Ukrainczow y Dyaki Wasili Bobinin, Wasili Pośniakow, Prokofi Woźnicin Iwan. Po odprawieniu od Wielkiego Hosudara naszego I. K. Wlstwa, do Wielkich Hdarow Ich Car. Wltwa Poselstwa swoiego y po oddaniu I. K. Wlstwa wieruszczey y pełnomocney hramot, także y wszystkich Stanow Rzplitey pełney mocy daney, będąc na wielu roshoworach mowiliśmy o dotrzymaniu między Wielkim Hdarem I. K. Wlstwa, y Wielkiemi Hdarami Ich C. Wlstwa y Ich Hdarskiey braterskiey drużby, y lubwy, y czyniliśmy spolne staranie miedzy niemi Wielkiemi Hdarami y Ich obiema Wielkiemi Hdarstwy, tak Koroną Polską, iako y W. X. L. iako y Rossyiskiem Carstwem wprzod o wiecznym pokoiu, a potym o spolnym soiuzie y o wypełnieniu niektorych niedopełnionych punktow, w dochoworach Andrusowskich, y Poselskich w przeszłe czasy aż do tego naszego postanowienia opisanych y wyrażonych, żeby wszystkie niechęci y urazy na obie stronie uczynione, na wieczne czasy uspokoić, y miłością y błogosławieństwem tegoż Wszechmogącego Boga w Troycy Swiętey Syna Iego, y pomocą y przyczyną nadziei Chrześciańskiey Przenayświętszey Boga Rodzice naszey, y Przeczystey Dziewice Maryi y wszystkich Swiętych modlitwami. My W. Hdar y I. K. Wlstwa y Rzpltey Wielcy y Pełnomocni Posłowie, y Wielkich Hdarow Ich Car. Wlstwa, Bliźni Boiarowie y Dumni ludzie, zgodnie umowilismy, postanowili, y utwierdzili. Z drugiey strony miedzy Nayiaśnieyszym, y Dzierżawnieyszym Wielkim Hdarem naszym Ianem Trzecim z Bożey laski Krolem Polskim y W. X. Lit., Ruskim y innych I. K. Mci y Ich oboyga Wielkich Hdarow Naślednikami y wszystkiemi Stanami Rzeczyposp. oboyga narodow Korony Polskiey y W. X. Lit. duchownymi y świeckiemi y Wielkich Ich Hdarstw poddanymi; a z drugiey strony między Przeswietleyszemi y Dzierżawnieyszemi Wielkiemi Hdarami Bożą Miłością Carami y Wielkiemi Kniaziami, Ioannem Alexeiowiczem y Piotrem Alexeiowiczem wszystkiey wielkiey Małey y Białey Rusi Samoderzcami, y mnogich Hdarstw y Ziem Wostocznych Zapadłych y Siewiernych Otczyczami, dziedzicami, naślednikami. Hosudarami, y oblaadatelami Ich Car.
148 Wlstwa, y Ich W. Hdarstw poddanymi bydź wiecznego miru y pokoiowi Chrześciańskiemu tak iako rzetelnie y obszernie niżey opisanemi punktami iest wyrażono.

1. W tym postanowionym y utwierdzonym wiecznym miru, y Swiętym pokoiu wszystkim niechęciom, nieprzyiaźniom, y nieżyczliwościom, ktore z obu stron aż do tego czasu y dnia, do skończenia teraźnieyszego wiecznego miru, od początku naruszenia przeszłych Polanowskich traktatow w przeszłe czasy, woynami, mieczem, albo innemi iakimikolwiek niedrużbami uczyniły się, we wszystkim odstawionym, uspokoionym, y potym niemściwym, niepamiętnym y zapomnionym bydź; także y mirnym, y wszystkim przeszłym traktatom z początku y po przeszłey woynie, aż do tego wiecznego miru, postanowionym y utwierdzonym iak przeszłemu Polanowskiemu wiecznemu miru, tak y Andrusowskim y Poselskim y Moskiewskim, w nich punkta są wyrażone y opisane bydź odstawionym, y potym nie wspomnionym, y opuszczone bydź maią w niepamięć na wieczne czasy; y tym teraźnieyszym, trwałym, wiecznym, mirnym naszym postanowieniem, y Swiętym pokoiem, miedzy W. Hdarem naszym I. K. Wlstwa y między W. Hdarami Ich Car. Wlstwa y Ich obudwu Wielkich Hdarow naślednikami y na potym będącymi W. Hdarami Krolami Polskiemi, y Wiel. Xiążętami Litewskiemi, y między Ww. Hdarami, Carami, y Ww. Kniaziami Rossyiskiemi, y między Ich Ww. Hdarstwy Ziemiami y horodami, iak tymi, co z dawna w ktorey stronie były, tak y tymi, zawoiowanemi, ktore teraźnieyszym wiecznym mirnym traktatem, na ktorą stronę są postąpione, y między poddanymi obudwu stron wszelkiego stanu ludźmi bydź odnowioney, stateczney, utwierdzoney, nieporuszoney y prawdziwey drużbie, y dobrey wierności y pokoiu, podług teraźnieyszego naszego utwierdzenia, na wieczne czasy, ktore z obu stron bez wszelkiego naruszenia trwałe dodzierżanie bydź maią, tak I. K. Wlstwa, iako też y Ich Car. Wlstwa y następcom Ich, między sobą we wszelakich sposobach dobra spolnego chcieć y brat bratu lepszego szukać, y we wszystkim w prawdzie z sobą postępować, y potym temu wiecznemu miru od Wielkiego Hdara naszego Iego K. Wlstwa y od Wielkich Hdarow Ich Car. Wlstwa y Ich oboich W. Hdarow, naślednikow y na potym będących od Wielkich Hdarow, Krolow Polskich, y W. Xiążąt Lit. y od Stanow Rzpltey oboyga narodow Korony Polskiey, y Wiel. X. Lit. duchownych y świeckich y od Wielkich Hdarow, Carow, y Wielkich Kniaziow Rossyiskich bydź zdzierżanemu y wypełnionemu wiecznymi czasy bez wszelkiego naruszenia.

2. A Wielkiego Hdara naszego I. K. Wlstwa, także Ww. Hdarow Ich Car. Wlstwa Hdarskie mianowania y tytuły opisane na obie stronie 149
bydź maią w Ich Hdarskich, hramotach, y we wszelkich pismach y na Ich Hdarskich Hospodarstwennych pieczęciach wyrażone podług Ich Hdarskiego dostoieństwa y cześci, tak iako w

teraźnieyszey utwierdzoney trwałości na początku wyrażone iest bez umnieyszenia y przemienienia, z strony I. K. Wlstwa Senatorowie, Woiewodowie, y Hetmani y wszelkiego Urzędu y stanu ludzie, komu gdzie wiedzieć należy, także w pogranicznych zamkach będący Car. Wlstwa Boiarowie y Woiewodowie, y Przełożeni ludzie, komu gdzie wiedzieć będzie należało, podług ukazow Wielkich Hdarow swoich Ich Hdarskie mianowania y tytuły we wszelkich pismach, podług teraźnieyszego naszego postanowienia, iako na początku iest mianowano pisać, maią przestrzegać tego, aby do nieprzyiaźni przyczyna w niczym dana nie była. A expedycye wszelkie z Kancellaryi I. K. Wlstwa y od pogranicznych Korony Polskiey y W. X. Lit. ludzi ięzykiem Polskim y pismem iako do tego wiecznego miru podczas przeszłego przymierza działo się, wychodzić maią. A kiedy Im Wielkim Hdarom I. K. Wlstwu albo Ich Car. Weliczeństwu w Ziemiach y zamkach, ktore Pan Bog potym zdarzy, od Ich Hdarskich nieprzyiacioł, y tymi, oni obadwa Wielcy Hdarowie mogą pisać się bez umnieyszenia. A te nowe tytuły za przeciwność tego wiecznego miru poczytane bydź nie maią. A ktorzy ludzie Ich Wiel. Hdarow większych tytulow pewnie wiedzieć nie mogą, tedy tym w listach swoich y we wszelakich pismach y W. Hdarow mianowania y tytuły pisać średnie we wszystkim iako wyżey napisano w punkcie na początku. A kiedy u Iego K. Wlstwa, albo u Ich Car. Wlstwa zdarzą się poselstwa, albo inne dzieła, z drugiemi okolicznymi Hdarami y Hdarstwy, gdzie się zdarzy mianować albo pisać w pismach drukowanych y pismiennych, y w dohoworach I. K. Wlstwa albo Ich Cars. Wlstwa mianowania, na ktorym ięzyku będzie się zdarzało; tedy Ich Wielk. Hdarow mianować, y pisać tymi słowy, I. Kr. Wlstwa Polskiego y Ich Car. Wlstwa Rossyiskich. A żeby od pomyłek w tytułach obudwu Wiel. Hdarow naszych od pogranicznych prostych y nieznaiomych ludzi okazya nadrażby nie działa się, tedy potym z obu stron pograniczni y prości ludzie nie powinni będą tytułow Hdarskich zupełnych y średnich pisać, iedno tylko mianować I. K. Wlstwa, y Ich Cars. Wlstwa a Woiewodowie, Urzędnicy, y Przełożeni ludzie w pisaniu, mianowania y tytułow z obu stron, obudwu Wiel. Hdarow, podług tego traktatu, wiecznego miru strzedz się maią, iako o tym w tym punkcie, wyżey mianowanym, opisano.

3. Także umowiliśmy y postanowili, iż wszystkim zamkom y Ziemiom, w przeszłą woynę od Korony Polskiey y W. X. L. zawoiowanym, to iest Smoleńskowi z horodami y z Ujazdami, ktore
150 od tego kraiu, od Witebskiego, Połockiego y od Lucyńskiego Uiazdow, do Smoleńska należą Dorochobuzowi, Białey, Krasnemu z swoiemi miastami z Uiazdami, y z przynależnościami, iako one znayduią się do tego czasu, podług przymiernego traktatu, bydź w stronie Ich Cars. Wlstwa. A z drugiego kraiu Rosławowi, y kędy są Siewierskie zamki, Czerniechowowi, Starodubowi, Nowohorodkowi, Siewierskiemu Poczepowowi, y innym także, y wszystkiey Maley Rusi tey strony, Dniepra Horodom, Nizynu, Preasławia, Baturynu, Połtawie, Perewołocznie, y wszystkim tego Mało-Rossyiskiego kraiu zamkom y Ziemiom y miastom, y iakiemikolwiek przezwiskami, y uroczyszczami nazwanym, ze wszystkiemi swemi Uiazdami, siołami, y derewniami, y w nich mieszkaiącymi wszelkich stanow ludźmi y przynależnościami, iako one dotąd według przymiernego dohoworu zostawały w stronie Cars. Wlstwa, tak y teraz zostawać maią, w stronie Ich Cars. Wlstwa na wieczne czasy. A I. K. Wlstwu od Dniepra przez ten wszystek pomieniony Mało-Rossyiski kray, żadnego zamku y miastu, ani włości aż do Putywlskiego Rubieża we władzy y dzierżeniu od teraźnieyszego czasu, y dnia wiecznego miru, nie ma należyć wiecznie y mieć nie będzie. A za Dnieprem rzeką, Kiiow ma też zostawać, także w stronie Ich Cars. Wlstwa, z takowym ograniczeniem, mianowicie w wierzch Kiiowa, brzeg Dniepru, począwszy od uścia rzeki Irpeni, ktora w Dniepr wpada, w niż Dnieprem z horodkami Trypolem y Staykami, y za Staykami, także Dnieprem w niż mila. A z tamtąd począwszy od Dniepra prostym przez pola duktem, po pięć mil w szerz, a od tego mieysca, także prowadząc polem prosto od Stulmy rzeki ma w stronie we władzy y dzierżeniu Ich Car. Wlstwa zostawać. A koło Kiiowa wszystkie grunta ktore są między rzeczkami Stuchną albo Stulmą aż po Wasilkow y temu miasteczkowi Wasilkowi, y od niego w wierzch od brzegu rzeki Stulmy w pole iak Wasilkow stoi, o puł mile wyżey, y z tamtąd w pole na prość do brzegu Irpeni ma bydź dukt prowadzony, y co tym duktem w szerz iest między Stulmą y Irpeniem rzekami, to wszystko ma w stronie Ich Car. Wlstwa należeć wiecznie, y przez naznaczonych od obudwu Wielkich Hdarow I. Kr. Wlstwa y Ich Car. Wlstwa Kommissarzow osobliwemi znakami, y kopcami te mieysca wyżey wyrażone, ograniczone bydź maią. A w niż rzeki Dniepra, co się mianuią Zaporohy, mieszkaiący w Sieczy, y w Kodaku y innych miastach, po za Dniepruz znayduiący się Kozacy, w iakich oni tam ostrogach y siedliskach swoich od Siczy w wierzch Dniepru, po uście rzeki Taśminy, ktora wpada w Dniepr, maią bydź podług tego wiecznego traktatu, we władzy y dzierżeniu Wielk. Hdarow Ich Cars. Wlstwa także wiecznie, ze wszelkiemi przy nich będącemi starodawnemi wolnościami, y mieyscami gdzie oni Zaporoscy wszelkie ukontentowanie 151
iak w lasach, tak w zwierzynnych y rybnych łowach, y polnych przemysłach dobytek zdawna sobie przysposobiali. A od uścia rzeki Taśminy granica ma bydź w wierzch w pole prostą linią prowadzona, Czechyryna nie zaymuiąc do lasu, ktory się nazywa Czarny, w stronie Ich Cars. Wlstwa ma należyć. A I. K. Wlstwo, y I. K

Wlstwa Następcy, y potym będący Krolowie Polscy, y Wielcy Xta Litewscy, y cała Rzplta oboyga narodow Korony Polskiey y W. X. L. do tych wszystkich wyżey pomienionych horodow y miast, y do Zaporoża, iako iest wyżey obszernie opisano, żadnego przystępu teraz, y potym wiecznemi czasy mieć nie maią, y do tych Kozakow Horodowych y Niżowych, obudwu stron Dniepra wyżey opisanych horodow, obywatelow na wieczne czasy w stronę Ich Car. Wlstwa ustąpionych I. K. Wlstwu y Rzeczyp. nikogo ni po co nie posyłać, y żadnego za granicę na strone Kr. Wlstwa wywoływać, y przyimować z strony Ich Cars. Wlstwa nie każą, y żadnemi ktorymikolwiek horodami na wieczne czasy tym dohoworem ustąpionemi, w hramotach y we wszystkich pismach I. K. Wlstwu y poddanym iego w stronę Wielk. Hdarow Ich Car. Wlstwa, także w okolicznych Chrześciańskich Państw nie pisać y na pieczęci wyrażenia tych wyżey pomienionych horodow nie mieć, y tytułow I. K. Wlstwa w Kancellaryach bydź odstawionym wiecznie.

4. Y to postanowiliśmy y utwierdzili, iż W. Hdar I. K. Wlstwo y Rzplta Mało-Rossyiskiego kraiu, w tych postąpionych wyżey opisanych horodach obywatelow służałego, y wszelkiego stanu horodowych, także y Zaporowskich Kozakow istotnie y prawdziwie sercem Chrześciańskim od poddaństwa swego, y od przysięgi oswobodzaią y odpuszczaią, żadney nad nimi zemsty nie czyniąc, y nie potrzebuiąc, y w protekcyą swoię przyimować, y do miast, y do horodow tam będących, wstępować się wiecznemi czasy nie będą, y nie każą. A wzaiemnie y W. Hdarowie Ich Car. Wlstwa tych Kozakow za Dnieprem będących, I. K. Wlstwu należących, w Niemirowie y w Pawołoci, y około Białey Cerkwi mięszkaiących, pod obronę swoię przyimować, y do miast y do zamkow tar.. będących wstępować się na wieczne czasy, nie będą, y nie każą.

5. A ieśli Ich Car. Wlstwa poddani od Smoleńskiego, y Pskonskiego y innych Mało-Rossyiskich horodow granice, abo mianowicie do Kiiowskiego, Czerniechowskiego, Pereasławskiego, Niżyńskiego, Starodubowskiego, Haduckiego, Połtawskiego, Lubeńskiego, Mirohrodzkiego, Przyłuckiego Pułkow, y w innych iakichkolwiek miastach, ktore w stronę Ich C. Wlstwa na wieczne czasy są ustąpione, albo w Zaporożu uczynią się swywolni, y nieposłuszni, że Ich Cars. Wlstwu y Przełożonym swoim posłuszeństwa oddawać nie będą, y zechcą w poddaństwie u I. K. Wlstwa y u Rzplitey bydź. Tedy W. Hdaru I. K. Wlstwa Następcom, y na potym będącym W. Hdarom, Krolom Polskim, y W. X. L. y Rzplitey tych swywolnikow do poddaństwa swego y pod obronę nie przyimować, y za nich nie wstępować się, ani opponować się, y taiemnie, y iawnie ich nie podmawiać, y żadnego do nich nie podsyłać, y woyny nie wszczynać, y tego wiecznego miru żadnemi sposobami nie naruszać. Także ieśli I. K. Wlstwa poddani od Połockiego, y od Witebskiego kraiu, albo w za Dnieprskich horodach w Biało-Cerkiewskim y Pawołockim Pułkach, albo w Niemierowie, y inszych tamecznych horodach. uczynią się swywolni, y nieposłuszni, y I. K. Wlstwu, y przełożonym swoim posłuszeństwa oddawać nie będą, y zechcą w poddaństwie u Ich Car. Wlstwa bydź, tedy Wiel. Hdarom Ich Car. Wlstwu y Ich Car. Wlstwa naślednikom y na potym będącym W. Hdarom Ich Car. Wlstwa, Carom y W. Kniaziom Rossyiskim, tych swywolnikow do poddaństwa swoiego, y pod protekcyą nie przymować, y do nich nie wstępować się, y nie opponować, ani taiemnie, ani iawnie ich nie podmawiać, y nikogo do nich nie posyłać, y woyny nie wszczynać, y tego wiecznego miru żadnemi sposobami nie naruszać, owszem oboim W. Hdarom I. K. Wlstwa, y Ich Car. Wlstwa, między sobą we wszystkim dobra spolnego chcieć, y brat bratu lepszego szukać, y we wszystkim prawdą postępować.

6. A ponieważ Wielcy Hdarowie Ich Car. Wlstwo podług braterskiey swey ku W. Hdarowi I. K. Wlstwu przyiaźni y miłości dla wiecznego pokoiu, pewną summę pieniędzy to iest rubli..... Moskiewskich odliczyć, y Rzpltey oddać kazali. Tedy z tych pomienionych dzienieg sta tysięcy rublow W. Hdarowie Ich Car. Wlstwo, po postanowieniu tego wiecznego miru, teraz I. K. Wlstwa Wiel. y Pełnomocnym Posłom, przy odprawie ich oddać roskażą. A ostatek summy z Ich Car. Wlstwa, skarbu..... tysięcy rubli z strony Ich Car. Wlstwa w przyszły czas, to iest od stworzenia świata siedm tysięcy sto dziewięćdziesiątego y piątego. A od Narodzenia Chrystusowego tysiąc sześćset ośmdziesiąt siodmego roku, miesiąca Stycznia przysłanym I. K. Wlstwa Dworzanom, w Smoleńsku oddać roskażą.

7. A co u nas I. K. Wlstwa W. y Pełnomocnych Posłow, y Ich Car. Wlstwa Bliźnich Boiar y Dumnych ludzi, między nami zaszła trudność, o tych zruinowanych horodach y miastach, ktore od miasteczka Staiek w niż Dniepra po rzeke Taśmine są, mianowicie Rzyszczow, Trachtymirow, Kaniow, Moszna, Sokolnica, Czerkasy, Borowica, Worodkow, Buzyn, Kryłow y Czyhyryn, o ktorych z nami I. K. Weliczeństwa Wielkiemi y Pełnomocnemi Posłami Ich Car. Wlstwa Bliźni Boiarowie, y Dumni ludzie mowili y domagali się, żeby im bydź w dzierżeniu y we władzy Wielk. Hdarow y Ich Car. Wlstwa wiecznie w niż Dniepra idąc granicą od miasteczka Staiek po rzekę Taśminę. My I. K. Wlstwa Wiel. y Pełnomocni Posłowie, nie maiąc na to od I. K. Wlstwa y od Rzpltey do umowienia pełney mocy, ustąpić nie chcieli. Tedy my I. K. Wlstwa Wiel. y Pełnomocni Posłowie y Ich Car. Wlstwa bliźni Boiarowie y Dumni ludzie zgodnie ten punkt takim sposobem umowili y postanowili, że te mieysca zostawać

maią puste tak, iako teraz są, o ktorych wzwyż mianowanych horodach y Ziemiach, y o granice Ich Car. Wlstwa Wielcy y Pełnomocni Posłowie do I. K. Wlstwa y Rzpltey dla potwierdzenia teraźnieyszego miru wyprawieni po oddaniu Ich Car. Wlstwa przysięgi, y po przyięciu I. K. Wlstwa wzaiemney potwierdzaiącey hramoty, doniosą to I. K. Wlstwu y Rzpltey, y o tym z wysadzonemi od I. K. Wlstwa y Rzpltey z Senatu dohowor uczynią. A ieżeliby to dla iakich zachodzących na ten czas trudności, do skutecznego dohoworu przyść nie mogło, tedy wolno będzie na ten czas tego dzieła ten punkt odłożyć do inszego lepszego y sposobnieyszego czasu, a poki dostateczny o tym dohowor y postanowienie się nie stanie, te mieysca maią bydź puste, a do naruszenia tego wiecznego miru, to za zatrudnienie y omieszkanie nie mieć, y dla tego teraźnieyszego wiecznego miru, nigdy nie naruszać, y potym za naruszenie nie przyczytać.

8. A co w przeszłe przymierne lata w nadzieię tego wiecznego miru z zawoiowanych horodow y Ziem ustąpione są w stronę I. K. Weliczeństwa horody y miasta Połock, Witebsko Dynemborg, Newel, Siebicz, Wielisz, Lucin, Rzezica, Maryenhauz ze wszystkiemi Inflantami południowemi, y ze wszystkiemi tych horodow Woiewodztwami y Powiatami zdawna do nich należącymi, y tym horodom bydź w stronie I. K. Wlstwa także na wieczne czasy. A W. Hdarom Ich. Car: Wlstwa y Ich Car: Wlstwa Naślednikom do tych wyżey mianowanych horodow y miast nie wstępować, y przyczytania do nich żadnego nie mieć: także y te wszystkie właści, ktore swieżo Kozacy za soiuszem zaiechali, w stronę I. K. Wlstwa należeć y oddane bydź maią.

9. Także umowiliśmy y postanowiliśmy, że W. Hosudar I. K. Weliczeństwo, cerkwiom Bożym, y Episkopom Łuckiemu, Halickiemu, Przemyślskiemu, Lwowskiemu, Białoruskiemu, y przy nich monastyrom, Archimandryom, Wileńskiey, Mińskiey, Połockiey, Orszańskiey, y inszym Ihumeństwom, Bractwom, w ktorych znaydowało się y teraz znayduie się zażywanie Błachoczestywey Graeco-Ruskiey religii y wszystkim tam mieszkaiącym ludziom w Koronie Polskie y w W. X. Lit. w teyże wierze zostaiącym, żadnego uciśnienia nie czyni, y czynić nie każe, do wiary Rzymskiey y do Unii przymuszenia; y bydź to nie ma; ale według dawnych praw, we wszelakich swobodach y wolnościach cerkiewnych, będzie zachowywał. A gdy y za teraźnieyszym Kiiowa w stronę Ich Car: Wlstwa odeyściem, Episkopom wyżey pomienionym w Koronie Polskiey y w W. X. Lit. przebywaiącym, podług duchownego ich obrzędu y zwyczaiu przyiąć błogosławieństwo, albo poświęcenie od Metropolity Kiiowskiego przyszło; tedy to nikomu z nich na łasce I. K. Wlstwa szkodzić nie ma, wzaiem Ich Car: Wlstwa ludziom y religii Rzymskiey w Państwach Ich Car: Weliczeństwa, zwłaszcza w teraźnieyszych odeszłych stronach od Wielkich Hdarow Ich Carsk: Welstwa w żadney wierze nie ma bydź bezprawie czynione, y do inszey wiary przymuszenie, y owszem będą mieć wszelką wolność, tey wiary trzymaiąc się, y w dobrach swoich żadney przeszkody y uszczerbku nie ponosząc na łasce Ich Car: Wlstwa, to im szkodzić nie ma, y religii swoiey wolne zażywanie w domach swoich mieć wolno, y ten naszego dohoworu punkt, (przy inszych) I. K. Wstwa y Rzeczypospolitey na Seymie Walnym potwierdzić, y w Seymową konstytucyą nadrukować.

10. Uważywszy dobro całego Chrześciaństwa, a życząc narody pod Bissurmańskim iarzmem ięczące, z tak ciężkiey wyswobodzić niewoli. A nadewszystko chcąc prawdziwą wiarę Boską y chwałę iego, Machometańskie obrzydliwości wyrzuciwszy, do Swiątnic Pańskich wprowadzić, widząc przy tym niepewność wszelakich z pogaństwem postanowienia, że ten Krzyża S. y wszystkich Chrześcian spolny nieprzyiaciel Sołtan Turecki, y Han Krymski postanowionych z W. Hdarami Ich Car: Wlstwem mirnych traktatow do niedotrzymania przywodząc, posyłali od siebie z Krymu y z Azowa na Ukraińskie ich Car: Wlstwa horody y miasta woiennym nastąpieniem Boiow y inszych Murzow z mnogimi woyskami, ktorzy wielki plon zabrali y znaczne spustoszenie czynili. Także y na Hdarstwa W. Hdara I. K. Wlstwa, nie dotrzymawszy uczynionego z sobą pokoiu, woyną nastąpili, tedy po mnogich rozhoworach umowiliśmy y postanowiliśmy, że Wielcy Hdarowie Ich Car: Wlstwo, według braterskiey swey ku Wielkiemu Hdarowi I. K. Wlstwa przyiaźni y miłości, y według żądania Cesarskiego Wlstwa Rzymskiego, y Wlstwa Francuskiego, y Kurfistrza Brandeburskiego, także Rzpltey Weneckiey, za nastąpieniem postanowionego wiecznego miru zezwolili Ich Car: Weliczeństwa rozerwać pokoy, ktory z Sołtanem Tureckim y Hanem Krymskim, dotąd doczesny mieli. A soiusz z I. K. Wlstwem wieczny obronitelny, poki z Bissurmany woyna trwać będzie. Ażeby tym gruntownieyszy y skutecznieyszy ten soiusz postanowiony zostawał, tedy zarazem w tymże woiennym czasie teraźnieyszego roku od narodzenia Chrystusowego 1686 a od stworzenia świata 7194 za mnogie Bissurmańskie nieprawdy, dla imienia Chrześciańskiego, y dla wybawienia wielu Chrześcian z Bissurmańskiey niewoli ięczących, odwracaiąc siły Bissurmańskie, Hana Krymskiego od Hdarstwa I. K. Wlstwa, przy pomocy Bożey rozkażą Ich Car: Wlstwa, woyska swoie do Sieczy posłać ze wszelką woienną ammunicyą, y na przeprawach na Dnieprze, gdzie Krymskie woyska zwykły przeprawować się, zabraniaiąc przeyścia do Hdarstwa I. K. Wlstwa, y na tych mieyscach wszelkie woienne dzieło y przemysł nad nieprzyiacielem Krzyża S. czynić. Także Duńskim Kozakom roskażą Wielcy Hdarowie Ich Car: Welstwa, na tegoż nieprzyiaciela nastąpić, y przemysł woienny czynić na Czarnym

morzu pod temiż Krymskiemi iurtami, y pod ich horodami y miastami, gdzie woienna okazya potrzebować będzie, w przyszły zaś od Narodzenia Chrystusowego, rok 1687 a od stworzenia świata 7195 także na potym idące lata, mnogimi siłami na sam Krym pomocą z strony Ich Car: Wlstwa bydź maią, a I. K. Wlstwa Koronnym y W. X. L. mnogim woyskom w też czasy woienną imprezą na Tureckie woyska y ordy Białohorodzkie, ze wszystkiemi woiennemi ammunicyami, woienny przemysł czynić, odwracaiąc siły nieprzyiacielskie, żeby na woyska Ich Car: Wlstwa złączywszy się z Krymskiemi siłami nie przyszli dotąd, poki u W. Hdara I. K. Wlstwa y Wielkich Hdarow Ich Car: Wlstwa, z Bissurmany spolny pokoy nie stanie.

11. A kiedy da Pan Bog Ich Car: Wlstwa woyskom wstąpić do Krymu, y uczynić woienny przemysł nad Krymskim iurtem, a ieżeli Sołtan Turecki ruszy, na ten czas woyska na Hdarstwa Ich Car: Wlstwa, a osobliwie do Kiiowa y do innych miast, na ten czas I. K. Wlstwa Koronnym y W. X. Lit. woyskom, iść przeciwko woyskom Tureckim, y nad temi nieprzyiacielskiemi woyskami, swemi siłami, czynić woienny przemysł, odwracaiąc te woyska od Hdarstwa Ich Car: Wlstwa. Tak też wzaiemnie Wielcy Hdarowie Ich Car: Wlstwo, woyskami swemi Krym odwracać maią, gdyby takoważ siła y potęga miała nastąpić Bissurmańska na Państwa I. K. Wlstwa, a osobliwie na Lwow y na insze miasta, y znosząc się między sobą, ieden drugiego ratować takim sposobem, iako wyżey opisano.

12. Y to postanowiliśmy Wielkim Hdarom Ich Car: Wlstwu, po postanowieniu tego wiecznego miru, pisać do Sołtana Tureckiego y Hana Krymskiego w hramotach Ich Car: Wlstwa, obiawiaiąc o tym wiecznym miru y o soiuszie uczynionym y żeby Sołtan Turecki y Han Krymski z woyskami swoiemi na obadwa Hdarstwa woyną nie następowali, y od woyny dostatecznie przestali, y ukontentowanie na obie strony uczynili, y ieśli po tych Ich Carsk: Wlstwa hramotach, będą u I. K. Wlstwa, y u Wielkich Hdarow Ich Car: Wlstwa Sołtan Turecki y Han Krymski, drużby y miru szukać, y od woyny
156 dostatecznie przestać zechcą, y w żądaniu Hdarskim ukontentuią, y I. K. Wlstwa oddadzą zawoiowane zamki, Kamieniec y insze należące, ktore z tym Kamieńcem są zwoiowane, na ten czas zechcą Wielki Hdar I. K. Weliczeństwo, y Wielcy Hdarowie Ich Car: Wstwo, między sobą o tym przez Posłow albo Posłanikow, lubitelne uczynić obsyłki, y z Sołtanem Tureckim, y z Hanem Krymskim, mir spolnie postanowić, y to zwoiowane, przez pokoy odebrać, y tym I. K. Wlstwo ma się kontentować. A to ma bydź za zniesieniem się I. K. Wlstwa z inszemi Kolligatami I. K. Wlstwa y Rzpltey, do czego I. K. Wlstwo y Rzplta przywodzić tych Kolligatow (aby na to zezwolili) obiecuie, iakoż I. K. Wlstwo ma nadzieię, że to ciż Kolligaci nasi uczynić pozwolą. A ieżeli Sołtan Turecki albo Han Krymski, będą u Wielkich Hdarow, I. K. Wlstwa, albo u Ich Car: Wlstwa drużby szukać, po iednemu tedy iedna strona bez drugiey, w żadne dohowory z Sołtanem Tureckim, y Hanem Krymskim wkraczać, y miru z niemi czynić nie ma. A bydź tym dohoworem za spolną I. K. Wlstwa, y Ich Car: Wlstwa zgodą y dohoworem, y mieć W. Hosudaru I. K. Wlstwa, y Wielkim Hdarom Ich Car: Wlstwa spolnie koło tego staranie, żeby postanowić mir z Sołtanem Tureckim, y Hanem Krymskim, ku pożytkowi I. K. Weliczeństwa, y Ich Car: Wlstwa Państwom, bez przedłużoney z niemi woyny, tak iako opisano w tym wyżey mianowanym punkcie, y zsyłać się o tym Wielkim Hdarom I. K. Wlstwu, y Ich Car: Wlstwu między sobą częstokroć.

13. Przy tym W. Hdar I. K. Wlstwo Wielkich Hdarow Ich Car: Wlstwo upewnia: że I. K. Wlstwa Kolligaci Cesarskie Weliczeństwo Rzymskie, y inni, po uczynionym y zaprzysiężonym dohoworze przeciwko tym Bissurmanom, w takoweyże sile y mocy zostawać będą, w iakiey z I. K. Wlstwem teraz są dohoworami obowiązani, y nie obesławszy się z W. Hdarami z I. K. Wlstwem, y z Ich Car: Welstwem Cesarskiemu Wlstwu Rzymskiemu, y Rzpltey Weneckiey, z Tureckim Sołtanem y z Hanem Krymskim, do miru nie skłaniać się, y iednemu bez drugiego pokoiu nie stanowić, y owszem z swoich stron zastawiać się, y odpor y przemysł nad niemi przy pomocy Bożey, nastupatelny y obronitelny wszystkiemi siłami czynić, iako teraz iest dotąd, poki u W. Hdara I. K. Wlstwa, y u Wielkich Hdarow Ich Car: Wlczeństwa, z tymi Bissurmany, woyna y soiusz nastupatelny trwać będzie.

14. Także umowiliśmy y postanowiliśmy, iż W. Hdaru I. K. Wlstwa y Wielkim Hdarom Ich Carsk: Wlstwa, przeciwko tymże spolnym Chrześcian nieprzyiacielom Tureckiemu Sołtanowi, Hanowi Krymskiemu, do obronitelnego y nastupatelnego soiuszu wzywać K. Wlstwa Francuskiego, ażeby y on do tego Świętego złączenia, przykładem wszystkich Panow Chrześciańskich przeciwko Bissurmanom przystąpił, y
157 przy pomocy Bożey z swey strony woyskami albo dzięgami wspomagał, iakoby się nie dać temu poganinowi nad Hdarstwy Chrześciańskiemi rozprzestrzeniać; do tegoż wzywać y innych PP. Chrześciańskich Monarchow, ktorzy ieszcze w soiusz nie weszli, iako to Angielskiego, Duńskiego, Kr: Wlstwa, y Rzpltą Holenderską.

15. A kiedy za wolą Bożą y zezwoleniem W. Hdara I. K. Wlstwa, y Wielkich Hdarow Ich Car. Wlstwa, z Sołtanem Tureckim y z Hanem Krymskim, pokoy wieczny stanie, y woyna skończy się, ieżeli Sołtan Turecki, albo Han Krymski, lubo przez Wezyra, lubo przez Gałgę y Sołtanow, na Państwa obudwu Wielkich Hdarow, lubo na ktore z nich iednego następowali, y pod Kiiow, y na inne Ukraińskie zam-

ki, albo na Podole, y ku Lwowowi Wezyra y Baszow z woyskami Tureckiemi posłali, tenże Han Krymski Gałgę albo Horadyna z Murzami, tedy soiusz obronitelny takimże odwroceniem y sposobami, iako o tym wyżey postanowiono y napisano w dziesiątym y iedynastym punktach, bydź ma. A ieżeli po dokończeniu teraźnieyszey woyny, y po uczynionym z Sołtanem Tureckim, y z Hanem Krymskim pokoiu, naruszenia od Sołtana Tureckiego y od Hana Krymskiego nie będzie, a chciałby ktorykolwiek z Monarchow I. K. Wlstwa, albo Ich C. Wlstwa, nową nastupatelną woynę zaczynać, y w Państwa ich z woyskami iść, tedy iedna strona drugiey, wspomagać nie ma, y w tę zaczętą nastupatelnieyszy soiuszowy dohowor ma bydź odstawiony.

16. Także umowiliśmy y postanowili, ponieważ pod czas przeszłego przymierza między Państw W. Hdara I. K. Wlstwa y Wielkich Hdarow Ich Car. Wlstwa horodami y Ziemiami, ktore horody y Ziemie z strony Ich Car. Wlstwa, y z zawoiowanego u I. K. Wlstwa strony postąpione, nie uczyniono dotąd rozgraniczenia Ziem, że pod czas przeszłey przeciągłey woyny, w pogranicznych horodach mieszkaiący ludzie, przez stare granice w Uiazdach, lasy posiekli y przyznali, y kleyna popsowali. Tedy W. Hdar I. K. Wlstwo y Wielcy Hdarowie Ich Car. Wlstwo, po postanowieniu tego wiecznego miru, pozwala dla tego przypatrzenia się z obu stron po potwierdzeniu obudwu Wielkich Hdarow naszych teraźnieyszego wiecznego miru, wysyłać pod nie osoby, Pogranicznych Sędziow y Kommissarzow z iednego kraiu od Smoleńska, y od postępionych od Witebska, y od innych horodow y Ziem z pełnomocnymi swemi Hdarskiemi hramotami, ktorzy Pograniczni Sędziowie y Kommissarze, po obsyłce między sobą ziechawszy się na granice, y tych Uiazdow z obu stron zgromadziwszy mnogich starożytnych z włości ludzi wiadomych, uczynią inkwizycyą, ieśli w Ziemiach y w wodach y w leśnych wchodach y gorach, podług starych granic, na obie stronie władaią, y sporu iakiego na obie stronie nie masz, y tym
158 pogranicznym obywatelom, oba Pograniczni Sędziowie y Kommissarze, na obie stronie przykażą, żeby potym mieli z obu stron władze Ziem, podług starych granic, a gdzie starożytni powiedzą granicę zepsowaną, tedy ciż Sędziowie y Kommissarze sami oglądawszy, roskażą przyznaki y kleyna uczynić, y stare miedze poprawić, y przykażą mocno tamecznym obywatelom, y z włości poddanym przestrzegać tego, żeby we wszelkich wchodach z iedney strony, drugiey żadne krzywdy potym czynione nie były.

17. A z drugiego kraiu co Kiiow horod, y przynależące do horoda Kiiowa, wyżey pomienione horody y miasta, ktore w trzecim punkcie są wyrażone. Także y na drugiey stronie Dniepra od Czerniehowa, y od Staroduba, wysłać z obu stron drugich Sędziow y Kommissarzow, ktorzy Sędziowie y Kommissarze, podług tegoż między temi horodami y miastami rozgraniczenie Ziem uczynią, y tamecznym żyiącym ludziom na obie stronie zakażą, y przyznaki porobią, ktoremi Ziemiami y miastami, ktorey z nich stronie, podług tego wiecznego miru władać będzie należało, postrzegaiąc tego, żeby na obie stronie, ni za co między pogranicznymi obywatelami niechęci y niedrużby nie urastały.

18. A ponieważ wszystkie zwykły skarbowi Hdarskiemu czynić dopełnienie, od targowych kupieckich ludzi przemysłow. Tedy w nadzieię obudwu Wiel. Hdarow naszych Ich Hdarskiey braterskiey drużby y lubwy, y o tym umowiliśmy y postanowili, że obudwu Wielkich Hdarow I. K. Wlstwa y Ich Car. Wlstwa targowym ludziom (procz żydow) od teraźnieyszego postanowienia wiecznego miru, iezdzić na obie stronie ze wszystkiemi towarami niezakazanemi z paszportami, tak w stronę W. Hdara I. K. Wlstwa, do stołecznych zamkow do Krakowa, do Warszawy, y do Wilna, iako w stronę Wielkich Hdarow Ich Car. Wlstwa, do Carstwoiuszczego wielkiego grodu Moskwy, wolno będzie, a cło od towarow płacić podług ustaw obudwu Hdarstw w zwyczaynych miastach, a nad ustawę ubytku kupcom, y żadney grabieży nie czynić, y tym ich nie odrażać, y towarow nie zatrzymować, ale wolne handle we wszystkim obudwu narodow kupcom zachować, także y Dźwiną rzeką do Rygi, y z Rygi do Smoleńska kupcom Smoleńskim, y innym w przemysłach swoich, y w przeiazdach z towarami y bez towarow, mieć drogę swobodną bez wszelkiego zatrudnienia z płaceniem postanowionych ceł, a nad ustawę ubytkow im y grabieżow nie czynić, y tym ich nie odrażać, y żadnych grabieżow iako po te czasy było nie zabierać, y towarow nie zatrzymywać, ale we wszystkiey swobodzie targowe przemysły, na obie stronie zachować maią. A szlachcie w stronie I. K. Wlstwa, u tych kupcow, żadney rzeczy sobie swawolnie nie wymagać, y tym kupcow od targowych handlow nie odganiać. Co y w stronie Ich Car. Wlstwa, także wzaiemnym sposobem, uczyniono będzie.

19. A długi ktore ieszcze przed woyną, y 159
pod czas przymierza przez pewne zapisy y obligi, także y przez dohowory kupieckie uczynione, iednemu na drugim wolno wziąć, y między ludźmi wszelkiego stanu, tak Korony Polskiey y W. X. Lit. iako też y narodu Moskiewskiego, y przez przeszłą woynę przybyłych y w stronę Ich Car. Wlstwa horodow ustąpionych, kiedy z obu stron pokażą się, y słusznemi dowodami obiawione będą, tedy wszelkiemu takiemu ukrzywdzonemu, podług warunkow y zapisow, y podług kupieckich dohoworow, na obie strony sprawiedliwość y dostateczna rozprawa, podług prawa y dostoieństwa uczyniona bydź powinna.

20. A w ktorey stronie swywolni y nieposłuszni ludzie pokażą się, tedy o nich w pogranicznych horodach ma bydź obiawiono Wo-

iewodom y Kommendantom, y nad tymi ludźmi, podług inkwizycyi, karanie ma bydź bez miłosierdzia uczynione, y z obu stron w pogranicznych horodach Woiewodom y Przełożonym ludziom, we wszelkich sąsiedzkich rozprawach, dziełach, staraiącymi się bydź, y rozboynikow, y wszelkich złych niespokoynych ludzi szukać, od ktorych na obie stronie zaczną się bydź iakie niechęci, gdzie y w ktorych miastach ich szukać, y złapać będzie można, y podług ich win, czynić nad niemi karę, kto czego będzie za winę godzien, podług zwyczaynego obudwu Hdarstw prawa, żeby między Wielkiemi Hdarami naszymi, w niwczym niechęci nie było. A komu iakie ubytki y szkody staną się, y rozbiorą te ruchomości y z inszymi ludźmi rozdzielą się, tedy y to podług dostoieństwa oddawać, y towarzyszow ich zabronić, także czynić zakazy, żeby potym złych dzieł czynić nie ważyli się.

21. A ieśli za przyczyną ktore nieżyczliwości y urazy zdarzą się między obiema stronami, y ktora strona ukrzywdzona będzie, y tey strony Woiewodom y Namiestnikom dla takiey krzywdy albo uciemiężenia drugiey strony, Namiestnikom y Woiewodom na bliskich y pogranicznych horodach, gdzie ten gwałt uczyni się, dać wiedzieć, y ziechawszy się na granicę, te przeciwne postępki y uczynki, komu będzie należało wysłuchać, y po bratersku rozsądzić, y sprawiedliwość uczynić bez zwłoki prawdziwie. A tego wiecznego miru, za żadne pograniczne niechęci y postępki, żadnym obyczaiem nie naruszać.

22. A ieśli większe dzieła zdarzą się, ktorych pogranicznym Woiewodom rosprawić y uspokoić nie będzie rzecz można, y to odłożyć do Poselskich obudwu Wielkich Hdarow ziazdow. A ktorych Posłow oni oba Wielcy Hdarowie, dla tych dzieł z obu stron na granicę zeszlą, tedy oni między sobą obeślą, żeby z obu stron było zręczno, bez wszelkiego sporu ziachać się, y o tych działach, w ktorych będą wysłani umawiać się, y we wszystkim dobrą Swiętą sprawiedliwość,
160 prawdziwie bez zwłoki uczynić maią, a tego wiecznego miru, dla żadnych przyczyn nie naruszać.

23. Także w tym wiecznym miru, maią bydź uspokoione Wielkiego Hdara I. K. Wlstwa y Wielkich Hdarow Ich Car. Wlstwa wszystkie Ich Hdarstwa, Ziemie, horody, y poddani, tak iż żaden Hospodar druch nad druchem taiemney, ani iawney niedrużby nie będzie zamyślał, ani sam sobą, ani przez inszych, żadnego złego nie czynić y nie kazać.

24. Osobliwie także W. Hdar I. K. Wlstwo, y I. K. Wlstwa Naślednicy, y potym będący Krolowie Polscy y W. Xiążęta Lit. y wszystka Rzeczpospolita Korony Polskiey y W. X. Lit. oboyga narodow duchowni y świeccy, ani sami przez się, ani przez żadne inne subordynowane osoby, iawnych albo taiemnych nieprzyiacioł, ktorzyby byli Wielkim Hdarom Ich Car. Wlstwu, y wszystkiemu Rossyiskiemu Hdarstwu, do społkowania nie przyimować, y pomocy im skarbem y ludźmi dawać, y żadnego złego czynić nie maią. Także horodow Ich C. Wlstwa Wielko-Rossyiskich, Mało-Rossyiskich y wszystkich ktore w dzierżawie Ich C. Wlstwa z Ziemiami y prezydyami, y do nich należącymi Uiazdami y poddanemi nie wstępować się, y nie woiować, żadnego złego nie czynić, y czynić nie pozwalać, y niedrucha żadnego nie sprowadzać, y sprowadzić nie kazać, y ludzi z tych horodow y miast w swoie K. Wlstwa y Rzeczypospolitey stronę namawiać, y wywozić. Zakażą wzaiem Wielcy Hdarowie Ich Car. Wlstwo y Naśledni-cy Ich, y potym będący Wielcy Hdarowie Carowie y Wielcy Kniaziowie Rossyiscy, iawnych ani taiemnych nieprzyiacioł, ktorzyby byli Wielkiemu Hdarstwu I. K. Wlstwa, y wszystkiey Koronie Polskiey y W. X. L. do społkowania przyimować, ani pomocy im skarbem y ludźmi, ani okazyi do niedrużby y do woyny sami sobą, ani przez ordynowane osoby dawać, y złego czynić nie maią. Także y do horodow I. K. Wlstwa y Rzeczypospolitey ktore do Korony Polskiey y W. X. L. należą, do innych I. K. Wlstwa y Rzeczyposp. horodow y Ziem, y presidia, y do nich należących Uiazdow y poddanych nie wstępować się, y nie woiować, y żadnego złego nie czynić, y czynić nie każą, y niedrucha żadnego nie sprowadzą, y sprowadzać nie każą, y ludzi z tych zamkow, miast, y Ziem, w swoię Cars. Wlstwa stronę zwoływać y wywozić zakażą, y owszem przez wszystkie wiecznego miru lata, z obu stron brat bratu wszelkie dobro, y co do braterstwa należy, wyświadczać maią, żeby niedrużba nie urastała, y do woyny przyczyny nie było, y do rozlania krwie, y do spustoszenia obudwu Hdarstw, wszelkim przemysłem z obu stron nie dopuszczą, owszem zdzierżą Chrześciańskim staraniem, w pokoiu, ani na żadne rozruszaiące przyczyny woyny wszczynać nie maią, y nie będą.

25. Także zgodnie umowiliśmy y postanowili, iż teraźnieyszy nasz zgodny o wiecznym miru dohowor, na dotrzymanie wiecznemi czasy Wielcy Hdarowie Ich Cars. Wlstwo przed Swiętą Ewangelią na Bliźnych Boiar y Dumnych ludzi, y na naszych I. K. Wlstwa Wielkich y pełnomocnych Posłow, stwierdzić y zkrzepić zezwalaią. Co wzaiemnie y nasz W. Hosudar I. K. Wlstwo, te wiecznego miru dohowory, na dotrzymanie ich wiecznemi czasy, na potwierdzonych Wielkich Hdarow Ich Cars. Wlstwa, także y na swoich K. Wlstwa hramotach, przy Ich Car. Wlstwa Wielkich Posłach, ktorzy do I. K. Wlstwa z podtwierdzoną Ich Hdarską hramotą zesłani będą, po przyięciu iey ztwierdzi y zkrzepi, y przysięgę na S. Ewangelią uczyni bez wszelkiego tłumaczenia, y po uczynieniu tey przysięgi, tym Ich Car. Wlstwa Wielkim Posłom, swoię K. Wlstwa potwierdzaiącą hramotę, Hdarskiemi Maiestatowemi Kor. y W. X. Lit. pieczęciami, do rąk oddać rozkaże, y do Wielkich Hdarow Ich Car. Wlstwa nie zatrzymuiąc odprawić, o ktorych Wielkich Posłach podług
161

zwyczaiu obsyłka przez gońca uczyniona będzie.

26. Także umowiono y postanowiono, że Wielkim y pełnomocnym Posłom, będącym w obudwu Hdarstwach w poselstwach przed W. Hdarem I. K. Wlstwa y przed Wielkiemi Hdarami Ich Car. Wlstwa, dla Ich Hdarskiey Przewysokiey cześci Poselstwa swoie odprawować zawsze nie nakrytemi głowami, to iest bez czapek. A przyimować tych Posłow, y Posłanikow, y gońcow na obie strony, y odprawić z cześcią dla dostoieństwa, y przyiazd, y obiazd ma im bydź dobrowolny, bez wszelkiey zaczepki y zadzierżania. A każdemu z Posłow, Posłanikow, y gońcow, ze wszystkiemi przy nich będącemi ludźmi, dawać w obudwu stronach tak w Kor. Polskiey y w W. X. Lit. iako też w Cartwoiuszczym wielkim horodzie Moskwie, od przyięcia na granicy, y do odprawy z tego Hdtwa, do drugiego Hdtwa wracaiącym się Posłom po czterysta rubli, Posłanikom po 50 rubli, gońcom po 30 rubli na niedzicle. Podwod Posłom po 150, Posłanikom 50, gońcom 30, y oprocz tego karmu, zimnemi y letniemi czasy, Posłom y Posłanikom, y gońcom, drwa dawać y wodę do nich wozić, iako wiele do ukontentowania należy, y potrzeba wyciągać będzie; a kiedy Posłom, Posłanikom y gońcom komu w swoiey drodze zdarzy się do wielkich Hdrow iechać, y po obsyłce podług poselskiego zwyczaiu, wysłano do nich będzie, żeby ich z karmami, y z ukontentowaniem poselskim przyiąć. A ci Posłowie dadzą Przystawowi ludzi y koni regestr, y od Przystawow iak w drodze, tak y przy wielkich Hdarach poselstwie, iak długo będą, ochrona y cześć nad nimi, podług poselskiego zwyczaiu, czyniona bydź ma. A umnieyszenia w niczym iak w przyięciu, tak w odprawie do samey granice nie uczynią, y czynić nie każą.

27. A z tymi Posłami y Posłanikami, kupcom z towarami ieździć do obudwu Hdarstw, tak do I. K. Wlstwa Kor. Polskiey y W. X.
162 Lit. stołecznych miast do Krakowa, y do Lwowa, także y do Warszawy, iako też y z drugiey strony do samego stołecznego Hdarstwa Ich Car. Wlstwa horodu, y gdzie ukazano będzie, targować, albo na swoie towary zamieniać maią iawno y nie tayno. A ci kupieccy ludzie przy Posłach tak długo, poki w swoich poselstwach trwać będą, przebywać mogą. A po odprawieniu ich, maią z Posłami y na mały czas nie odstawaiąc, odiachać. Także będący przy Posłach ludzie, podmawiać, y taiemnie z sobą wywozić nie maią. A ieśliby kto obwiniony w tym znalazł się, tedy nad takim obwinionym, sąd skuteczny ma bydź uczyniony. A kupcom zakazanych towarow, gorzałki, y tabaki, do Rossyiskiego Hdarstwa nie wozić.

28. Także w nadzieię wszelkiego pożytecznego sąsiedzkiego dobra, obudwu Wielkich Hdarow naszych Hdarstwom służącego, w ostrożności nie tylko o postronnych nieprzyiacielskich zamysłach, ale y dla przemysłow w kupieckich pożytkach, y w innych Bogu przyiemnych dzie-
163 łach, zgodnie postanowiliśmy, żeby z iednego Hdarstwa przez drugie Hdarstwo, z hramotami Hdarskiemi, przeiazd był wolny y beśpieczny, tak z Korony Polskiey y W. X. Lit. przez Hdarstwa Ich Car. Wlstwa z hramotami, albo paszportami od I. Kr. Wlstwa danemi do Perskiey Ziemie y daley. Także y z Hdarstwa Wie: Hdarow Ich Car: Wlstwa Moskiewskiego y ze wszystkiey Wielkiey Rusi, przez Hdarstwa Korony Polskiey y W. X. Lit. z hramotami dla beśpieczeństwa do Ich Car: Wlstwa danemi w rożne strony Hdarstwa posłanym, y tym nazad wracaiącym się bydź w należytym beśpieczeństwi, y tamtędy, kędy posłani będą, iachać, y do Hdarstw swoich powracać ze wszystkiemi przy nich będącemi pożytkami, w obudwu Hdarstwach nie zakazanemi, y z ludźmi Ich w sąsiedzkiey ochronie z wolnym podwod naymem, z płaceniem iednak dostoynych od towarow ceł, iakie w ktorym Państwie postanowione będą, ktorzy od horoda do horoda tych obudwu Hdarstw ze wszystkim beśpieczeństwem y pomocą, bez zadzierżenia przepuszczeni bydź maią.

29. A ponieważ wiele należy obom Państwom Wielkich Hdarow naszych, na prędkiey y częstey między sobą obsyłce, dla wiadomości przez hramoty, w prędkich zdarzących się działach Hdarskich, a osobliwie do pomocy spolney przeciwko Bissurmanom, także y dla przymnożenia targowych obom tym Wielkim Hdarstwom pożytkow, z tych przyczyn zgodnie umowiliśmy y postanowili, żeby przez pocztę takowe obsyłki, ktore prędzey, aniżeli przez gońcow, iak przedtym z wielkim omięszkaniem bywało, potrzebuią wiadomości dla beśpieczeństwa y potrzeb Hdarskich działy się, y dla tego poczta z strony I. Kr. Wlstwa począwszy od mieysca rezydencyi I. K. Wlstwa przez Hosudarstwa I. K. Wlstwa aż do Kadzyna miasteczka na granicy Wdztwa Mścisławskiego leżącego postanowiona będzie, ktora na każdą niedzielę drogę swoię odprawuiąc, wszelkie listy, y responsa iakie Hdarskie będąli, także y targowe w drugą stronę do miasteczka pogranicznego Wdztwa Smoleńskiego, Michowicze nazwanego w dzierżawie Wielkich Hdarow Ich Car: Wlstwa będącego, naznaczonemu Poczt-Magistrowi nad pocztą od Ich C. Wlstwa bez przestanku tam będącemu w całości oddawać powinna, ktory te listy wszystkie przyiąwszy przez Smoleńsk, do Carstwoiuszczego horodu Moskwy iak nayprędzey odsyłać ma. A wzaiemnie listy y responsa Hdarskie ieśli będą, iako też y targowe z Moskwy do Michnowicz, a z Michnowicz do Kadzyna przysłane, Poczt-Magister od I. K. W. naznaczony, przyiąwszy iak nayprędzey, do mieysca rezydencyi I. K. Wlstwa odsyłać będzie. A w obudwu Hospodarstwach w odsyłaniu z pocztami (procz Hdarskich ludzi na obie stronie posyłek hramot) od kupieckich ludzi, y od pisma ich, w swoich przemysłach targowych ordynowanych może bydź ustawa, po czemu płacić podług zwyczaiu we wszystkich Hospodarstwach będącego, postano-

wiona, y żeby kupieckie pisma pod zakazem nie przez innych ludzi, ale przez postanowione poczty przesyłane, y u pocztarzow zapisane były.

30. Także umowiliśmy kiedy da Pan Bog po potwierdzeniu obudwu wielkich Hosudarow naszych, dla nadzieie tego wiecznego miru, y nienaruszonego dodzierżenia, maią wielcy Hdarowie I. K. Wlstwo y Ich Car. Wlstwo okolicznym Hospodarom, z ktoremi wieczny albo doczesny pokoy iest w hramotach lubitelnych, kiedy się zdarzy przez Posłow y Posłanikow, ten utwierdzony wieczny mir obiawić, żeby nie bez wiadomości było, żeby y potym między kupieckiemi ludźmi z okolicznemi Hdarstwy, targowe przemysły mnożyły się.

31. A ieśli na wolą Bożą, zdarzy się ktoremu W. Hdarowi z tego świata na wieczne błogosławieństwo przenieść się, tedy po nim następuiącemu W. Hdarowi dla nieporuszonego dodzierżenia tego wiecznego miru, drugiego Hospodara przez swoich Posłow obwieścić, y o skłonności swey do drużby obiawić, co podług tego drugi Hospodar wzaiemnie uczynić ma, y ten wieczny mir potwierdzonemi swoiemi Hdarskiemi hramotami spolnie oba Wielcy Hosudarowie potwierdzić powinni będą, żeby nie do rozerwania, ale owszem do utwierdzenia y do pokoiu nieporuszonego służyło.

32. A ieśliby za niespodzianemi przygodami ten wiecznego miru dohowor pismem potwierdzony, w ktorym Hdarstwie w Kancellaryi zginął, albo do odniesienia y do oddania do Kancellaryi, gdzie zawieruszyć się miał, tedy też twierdza y trwałość dohoworu teraźnieyszego opisanego w drugim Hdarstwie będącego, ma oboygu wielkim Hospodarom y Ich Wielkim Hospodarstwom spolnie służyć, y w takowymże nienaruszeniu teraźnieyszego postanowienia pokoiu świętego zostawać będzie.

164 33. A dla skutecznieyszego, dostatecznieyszego y gruntownieyszego postanowionego ubeśpieczenia, y to co tu wszystko między nami I. K. Wlstwa y Rzpltey Wielkiemi y Pełnomocnemi Posłami, a między Ich Car. Wlstwa bliźnemi Boiarami y Dumnemi ludźmi uczyniono, umowiono, postanowiono, y dokończono iest, od Nayiaśnieyszego y Dzierżawnieyszego Wielkiego Hosudara Iana III z Bożey łaski Krola Polskiego W. X. Lit. Ruskiego, y innych, od I. K. Wlstwa y od Naślednikow Iego Kr. Wlstwa y tym będących od Wielkich Hdarow Krolow Polskich y Wielkich Xżąt Lit. y wszystkiey Rzpltey duchownych y świeckich oboyga narodow Kor. Polskiey y W. X. Lit. także y od Prześwietleyszych y Dzierżawnieyszych Wiel. Hdarow Bożą miłością Car. y Wielkich Kniaziow, Ioanna Alexeiowicza, Piotra Alexeiowicza, wszystkiey Wielkiey Małey y Białey Rusi, Samoderzcow, y mnogich Hdarstw y Ziem wostocznych, zapadnych, y siewiernych Otczycow, Dziedzicow, Naślednikow, Hdarow, y Oblaadatelow od Ich Car. Wlstwa y od Naślednikow, a potym będących od W. Hdarow, Carow, y W. Kniaziow Rossyiskich, cale y nienaruszenie wiecznemi czasy, zdzierżano będzie, to teraźnieyszego dokończenie wiecznego miru trwałe y nieporuszone ma bydź. Do ktorego postanowienia y zapisu My Wielcy y Pełnomocni I. K. Wlstwa, y Rzpltey Posłowie z podpisaniem rąk naszych, przy pieczęciach przysięgą naszą spolną z obu stron przed S. Ewangelią potwierdzili, y tymi zapisami Wielkich Hdarow Ich Car. Wlstwa z Bliźnemi Boiarami y Dumnemi ludźmi rozmieniliśmy się. Dano to utwierdzenie w Cartwoinszczym Wielkim Grodzie Moskwie, roku od Narodzenia Pana naszego Iezusa Chrystusa 1686 miesiąca Maia dnia 6 S. N. A od stworzenia świata roku 7194.

TRAKTAT POWTORNY
Z IEGO CARSKIM WIELICZEŃSTWEM.

W Imię Troycy Przenayświętszey.

4. Wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy. Ponieważ całemu Chrześciaństwu dobrze to iest wiadomo, iako *in antecessum* Korona Szwedzka, bez żadnego sprawiedliwego pretextu, upatrzywszy porę y pogodę, kiedy Rzplta Polska, y Monarchia Moskiewska trudnościami, y woynami implikowane były, pod ten czas swoich szukała korzyści. Iakoż y samą rzeczą od Polskiey Korony y Monarchii Moskiewskiey, wiele Powincyi y Ziem odcięła y odebrała. A y teraz Krol Szwedzki pod pretextem zmyślonego przyiaciela z woyskami wtargnąwszy, wszystkie nieprzyiacielskie wypełnił sposoby. Nietylko z skarbow dobra Krolewskie y duchowne y szlacheckie złupiwszy, ale też prawa wolności Polskiey, zdradliwym uczyniwszy się protektorem, z fundamentu wywrociwszy, coś większego y gorszego umyślił, gdy żadnych medyacyi od postronnych Monarchow proponowanych słuchać y akceptować nie chciał. Tedy iako Nayiaśnieyszy y Dzierżawnieyszy August Wtory z Bożey łaski Krol Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmuydzki, Wołhyński, Podolski, Inflantski, y innych, a dziedziczny Xiąże Saski, y Elektor. Iego Kr. Weliczeństwo, y cała Rzeczposp. oboyga narodow, tak Nayprześwietleyszy y Dzierżawnieyszy Wielki Hospodar Car y Wielki Kniaź Piotr Alexeiewicz, wszystkiey Wielkiey y Małey, y Białey Rusi Samoderżec, Moskiewski, Kiiowski, Włodymirski, Nowogrodzki, Car Kazański, Car Astrachański, Car Sybirski, Hospodar Pskowski, y Wielki Kniaź Smoleński, Iwerski, Tuchorski, Permski, Wiatcki, Bułcharski, y innych Hospodar, Wielki Kniaź Nowogroda, Nizowskiey Ziemi, Czerniechowski, Rożański, Rostowski, Iarosławski, Białoczerski, Udorski, Obdorski, Kondyński, y wszystkiey Siewierney strony Powelitel, y Hospodar, Iwerskiey Ziemi, Kartaliński y Kruzińskich Carow y Kabardzińskiey Ziemie, Cerkaskich y Horskich Kniaziow, y wielu Hospodarstw y Ziem Wostocznych y Zapadnych, y Siewiernych Otczyc, Dziedzic, y Naślednik, y Hospodar, y Oblaadatel Iego Carskie

165

Weliczeństwo. Aby tak iawnych całemu światu krzywd swoich spolnemi y złączonemi siłami windykować mogli, ten soiusz przeciwko spolnemu nieprzyiacielowi, aż do skończenia woyny postanowili z strony Nayiaśnieyszego Krola I. Mci y Rzeczyposp. przez Iaśnie Wielmożnego wysoce zrodzonego Tomasza z Działynia Działyńskiego, Woiewodę Chełmińskiego, Podskarbiego Ziem Pruskich, Ekonoma Malborskiego, Kowalewskiego, Bratyańskiego, Lonkorskiego, Tolkmickiego Starostę, Wielkiego y Pełnomocnego Posła. A z strony Nayprześwietleyszego Iego Carskiego Wlestwa przez Bliźniego Boiaryna Admirała y Hospodárstwenney Poselskiey Kancellaryi Naywyższego Prezydenta y Namiestnika Sibirskiego, y Kawalera Teodora Alexeiewicza Gołowina *de defensivo et offensivo hoc foedere* niżey opisany, y wyrażony.

1. Kolligacya *defensiva et offensiva*, ktora począć się ma z potwierdzenia obudwu Monarchow, a trwać aż do skończenia tey woyny z Koroną Szwedzką, podług tego niżey opisanego exemplarza: aby przeciwko Krolowi Szwedzkiemu, iako spolnemu obudwu Państw nieprzyiacielowi woiować, y przeciwko woyskom iego iako nieprzyiacielskim za Bożą pomocą czynić operacye, y nad fortecami mieć przemysł, y na niego iak lądem, tak morzem, iako sposobność każdego Monarchy znosić będzie, następować, y woynę z nim prawdziwie y nieobłudnie, iako na prawdziwych y szczerych przyiacioł y kolligatow przystoi, poki pod ten czas tego soiuszu fundamentalny, y bespieczny, y pożyteczny obudwom
166 Monarchom, y Panstwom z skutecznym ukontentowaniem, pokoy za łaską Bożą y prowidencyą, z wzwyż pomienionym Krolem Szwedzkim nie stanie, mężnie prowadzić obligują się; w ktorym to prowadzeniu woyny, nie osobliwych, ale spolnych oboyga Państw upatruiąc pożytkow, iako w prowadzeniu woyny, tak w traktowaniu o pokoy, według spolney między sobą szczerey przyiaźni mieć będą korrespondencyą, ieden drugiego Monarchy interressa za swe pewne mieniąc.

2. Aby tym skutecznieysza z pożytkiem oboich Państw tey woyny była akcya, tak sami Wodzowie woienni, y ci wszyscy, ktorym w tey woynie Regimentarstwa zlecone będą, o nadchodzących woiennych expedycyach y kampaniach, y o wszystkim iako wiernym y życzliwym kolligatom należy, zawczasu znosić się powinni będą.

3. Traktatu partykularnego żadnego ieden bez drugiego czynić nie będzie; y owszem w żadne partykularne korrespondencye, lub listownie, lub ustnie wdawać się, y żadnych propozycyi słuchać nie powinien. Y choćby sam nieprzyiaciel lub przez swoich Posłow, lub przez medyatorow iakich, partykularny ktorey stronie obiecywał, y deklarował pokoy, akceptować go ieden bez drugiego nie ma; ale ieden drugiemu wiernie y życzliwie donieść, iako spolnego nieprzyiaciela gromić; także gdy do traktowania przyidzie, pospołu oba Monarchowie traktować będą.

4. Ponieważ I. K. Wlestwo y Nayiaśnieysza Rzeczposp. podług stanu teraźnieyszych czasow, sami przeciwko swemu nieposłusznemu poddanemu Paleiowi prawa wynaleść przeszkodę maią; dla tego I. C. Wieliczeństwa, iako przyiaciela, sąsiada, y mocnego kolligata w tey mierze o pomoc prosili. Y tak mocą, y pod walorem tey kolligacyi I. Car. Wielicz. bierze to na się, że Paley chociaż dobrym, albo złym sposobem do wrocenia fortec y mieysc, ktore w świeżym Ukraińskim zamieszaniu wziął, przymuszony będzie, y one Krolowi IMci y Rzeczyposp. bez wszelkiey pretensyi, iako nayprędzey bydź może, a naydaley na przyszłoroczną kampanią powroci, pod determinacyą Paleiowi amnistyi, ieżeli dobrowolnie fortece swywolnie w tych zamieszaniach opanowane, odda.

5. Iako Iego Car. Welicz. po te czasy swoie zwycięskie oręża, nie tylko w Inflanciech, ale y innych mieyscach, cokolwiek w possessyach spolnego nieprzyiaciela zostawało, przy mocy Naywyższego prowadził, tak napotym prowadzić będzie takim sposobem, że te wszystkie fortece, miasta y zamki, ktore w całym Xięstwie Inflantskim, y przynależących do niego Ziemiach, cokolwiek do Rzeczyposp. należało, y za pomocą Bożą od Iego Car. Wlestwa wziętych bydź może I. Kr. Wletwu y Nayiaśnieyszey Rzeczyposp. bez nadgrody z ochotą odda y ustąpi.

6. Y aby tym skutecznieysze nienaruszoney 167
przyiaźni ku I. Krolewskiemu Wlestwu z szczerey ku Rzeczyposp. miłości Iego Car. Wieliczeństwa było okazanie, rozważaiąc ruinę przez Krola Szwedzkiego, dla ktorey z ciężkością mogą bydź rekruty woysk cudzoziemskich, piechoty dwanaście tysięcy sposobem cudzoziemskim ubraney, pod kommendę I. K. Wlstwa do woysk Rzeczyposp. (oprocz posiłkow W. X. Litewskiemu danych) poki ta woyna Szwedzka na fundamencie tego traktatu trwać będzie, słusznym dostatkiem tak artylleryj, prochow, ammunicyi, iako y z dostatkiem płacy, bez wszelkiey za szkody od Rzeczyposp. nadgrody, dać obiecuie.

7. Lubo Nayprześwietleysze Iego Car. Wlstwo siła dokumentow prawdziwey przyiaźni świadczy Nayiaśnieyszemu Krol. Wlstwu Polskiemu y Rzeczypospolitey całey, dodaiąc licznego y monderownego *in succursum* woyska, prowadząc chwalebną y szczęśliwą *per diversionem* woynę, nie żaluiąc wielkich kosztow dla przyiaźni Rzeczyposp. Polskiey, na oppugnacyą zamkow y fortec, iednakże aby ieszcze tym większy swoy pokazał affekt, iako Nayiaśnieyszemu Krol. Weliczeństwu Polskiemu, tak całey Rzeczyposp. deklaruie Nayprześwietl. I. Car. Wlstwo po skończeniu tego traktatu, przez Posła swego u Dworu I. K. Wlstwa Polskiego rezyduiącego dać na rok 1705 za potwierdzeniem Iego K. Wlstwa bez odwłoki pod mocą tego traktatu, woysku, przez ręce Iaśnie Wielm. Tomasza Działyńskiego, Woiewody Chełmińskiego, Posła Wielkiego y pełnomocnego rublow, na Moskiewską monetę rachuiąc, dwakroć sto tysięcy co uczyni

na Polską monetę dwa milliony, inkluduiąc w to namowioną podług umowienia z Xięstwem Litewskim summę y iuż daną *in vim* traktatu trzydziesci tysięcy rublow, ieżeli one od I. Car. Wlstwa Posła dane na woysko Rzeczyposp. ktora to summa nie na co inszego ma bydź obrocona, tylko na woyska oboyga narodow ma bydź rozdana, przy Kommissarzach Moskiewskich przez ręce tegoż pełnomocnego Posła, sposobiąc; aby też woysko na przyszłą da Bog kampanią w roku 1705 iako nayporządniey do operacyi woienney wcześnie wyiść mogło, ktorego woyska Rzeczposp. z Wielkim X. Lit. podług postanowienia Seymowego regularnego, y dobrze monderownego, kawaleryi dwadzieścia y ieden tysięcy ośmset, infanteryi dwadzieścia sześć tysięcy dwieście, Rzeczpospolita mieć powinna. W przyszłe zaś lata poki woyna ta trwać będzie, y Szwedzi w Polszcze znaydować się będą, deklaruie, y obliguie się Iego Car. Wlestwo na każdy rok po sobie idący w Maiu, gdy woysko na kampanią wychodzić będzie, po dwakroć sto tysięcy rublow Moskiewskiey monety, to iest, po dwa milliony; ktore przez ręce tego wzwyż mianowanego Posła I. W. Tomasza z Działyna Działyńskiego, Woiewody Chełmińskiego przy Kommissarzach Moskiewskich, na woyska Koronne, iako W. X. Litewsk. *actu* przy Iego K. Wlestwie y całey Rzeczyposp. woiuiące, rozdawane bydź maią, za ktore summy żadnych pretensyi Nayprześwietleysze I. Car. Wlstwo, tak do Krola IMci, iako y Rzeczyposp. iako też y W. X. Lit. procz szczerego dotrzymania uczynionego traktatu mieć nie powinni. 168

8. A ieżeli I. K. Wlstwa y Nayiaśnieyszey Rzeczyposp. oręże tak szczęśliwe będą, że nieprzyiaciel z Polski wygnany będzie, tedy obliguie się I. K. Mć y cała Rzeczposp., aż do zawarcia spolnego z nieprzyiacielem pokoiu, wszystkiemi siłami w Państwach Szwedzkich woiować, y fortec dobywać, y *sedem belli* tamże przenieść. Ten uczyniony soiusz strony obiedwie przez I. Wielmożnych, z strony I. K. Mci y Rzeczyposp. przez pełnomocnego Posła, z strony zaś y woli wyraźney I. Carsk. Wcstwa, przez Wielkiego Kanclerza swego, rękami własnemi podpisali, y pieczęciami swemi stwierdzili. Działo się w Narwie *die 30 Augusti 1704 anno.*

Securitas dobr Metropolij Władyctw, y Archimandryi Pecarskich, tudzież osob wszystkich ritus Uniti Graeco-Ruthreni.

5. Stosuiąc się do dawnych praw y konstytucyi publicznych, osobliwie 1667 *et* 1678 wszelkie bespieczeństwo dobrom *generaliter* wszystkim do Metropolii, Władyctw, y Archimandryi Pecarskiey w Państwach naszych leżącym, *authoritate* teraźnieyszego Walnego Ziazdu *omni meliori modo* assekuruiemy. y ieżeliby iakie *injuria temporum* były *avulsa*, albo też *ad sequiorem informationem nulliter* wyniesione przywileie tedy one *exnunc rescindimus, et liberam vindicationem et rehabitionem* Wielebnemu Ierzemu Winnickiemu Episkopowi Przemyślskiemu Nominatowi Metropolij *committimus.* A iako pożądane dzieło złączoney religij za darem Ducha S. przez konjunkcyą narodu Ruskiego w Państwach naszych prawdziwie, *gentes in unitate fidei congregavit;* tedy aby za Panowania naszego, tym bardziey utwierdzone było, wszelkie osoby, iak stanu duchownego, tak y swieckiego, y samego pomienionego Wielebnego Winnickiego, Episkopa Przemyślskiego Nominata Metropolij w naszę bierzemy protekcyą, *et omnimodam securitatem* powagą naszą, y całey Rzeczyposp. stanowiemy y przyrzekamy.

Kommissya na odebranie Białey Cerkwi, fortec, y mieysc Ukrainskich, iako y innych, tudzież y armat.

6. Maiąc *indubitatam firmitudinem* tak z przeszłych, iako y teraźnieyszych deklaracyi Nayiaśnieyszego Cara I. Mci Kolligata naszego, przez Wielmożnego Xiążęcia Imci Grzegorza Dolhorukiego, Posła pełnomocnego, względem oddania Białey Cerkwi, y innych fortec, y mieysc Ukraińskich do Rzeczyposp. według opisu paktow należących, tudzież y armat na odebranie onych, y osadzenie Kommissarzow naszych z należytą assystencyą do Wielebnego, Wielmożnych, y Urodzonych Radami Grodzieńską, Lwowską, y Lubelskiemi destynowanych, *supplendo quemvis defectum personarum, fatis vel legalitatibus absentium;* na ten czas Urodzonych Athanazego Miączyńskiego Podskarbiego Nadwornego, Piotra Henryka Przebendowskiego Krayczego, Koronnych. Ierzego Szalkiewicza Kiiowskiego, Olszańskiego Wołhyńskiego Chorążych, Steckiego, Liniewskiego Łowczego Wołhyńskiego, Rybińskiego, naznaczamy y ordynuiemy; ktorzy *secundum tenorem* traktatu instrukcyi naszey *sibi commissa expedire* będą powinni. 169

Obrona Rzeczypospolitey.

7. Kiedy Korona Szwedzka dotąd się nie skłania do pokoiu, ani *per externas mediationes* nie szuka przystoynego traktatu, owszem po całey Polszcze y W. X. Lit. y inkorporowanych Prowincyach żałosne *abominabilis desolationis* po sobie zostawiwszy *vestigia, et ruinas ruinarum*, ieszcze głęboko utaione imprezy swoie w dalszy podobno czas odkłada, także, z tym narodem, ktoremu przeszłych czasow żadney okazyi Polska nie dała, y sama go natura y odległość mieysca *veteri illo aevo* morzem od niey oddzieliła. tak prędko się uspokoić nie możemy: zabiegaiąc zatem dalszym *ab extra* niebespieczeństwom. tudzież dla iak naydoskonalszego na potomne czasy od Szwecyi ubespieczenia. iako poparcie dalszey woyny uchwalone. tak tym końcem komput woyska Koronnego Seymem Lubelskim postanowiony, *et in scripto ad archivum* regulowany. y determinowany. *cum certa distinctione et qualitate ejus.* w rzeczy samey wystawiony mieć chcemy A że uchwały y podatki tegoż Seymu Lubelskiego z nieodżałowanym zawodem całey Rzeczyposp. na papierze oschnęły, y skutku swego nie wzięły, przez co y żołnierz nie mogł bydź płatny, y w słuszny porządek woyskowy przysposobiony; ani proporcyonalne siły przeciwko potędze nieprzyiacielskiey crygowane, a przeto y Rzeczposp. nie mogła mieć *justum praesidium ex armis*, ani tak dobrze zasłużone woysko należytą zapłatę y ukontentowanie krwawych zasług swoich, ktore *inter prima justitiae opera* mieć powinniśmy, osobliwie za tak chwalebne onego rycerstwa czyny nieporuszoną stałość, y żarliwość na zaszczyt wiary S. Katolickiey, dostoieństwa naszego, oyczystych praw, swobod y wolności; chcąc zatym woysko zachęcić do iak naylepszych woiennych operacyi, lubo po tak srogiey desolacyi, ciężko iednak sobie czyniąc, a dogadzaiąc potrzebom publicznym, za zgodą wszech Stanow zgromadzonych, zapłatę sposobami niżey opisanemi przyimuiemy, deklaruiemy, y waruiemy.

Regularna y punktualna kwartałowa płaca woysku Koronnemu, ze skarbu Koronnego. 170

8. Chcąc kiedykolwiek Stany Rzeczyposp. *per tot mala, et ultimam* prawie *ruinam* wyprobowane, nieszczęśliwości publiczne z nierządu niepłatnego woyska pochodzące z oyczyzny wyprowadzić, y tychże *omnem abolere memoriam*, takową na przyszłą subsistencyą onego, tak letnią, iako y zimową, tudzież na żołd y gażę do skarbu Koronnego według ordynacyi na teraźnieyszym Ziezdzie postanowioney, y approbowaney za zgodą wszech Stanow Ziazdu teraźnieyszego pozwalamy, y deklaruiemy. Importancyą *praecise* do dwoch lat tylko; *sine praejudicio* Seymu, ktory w roku tym, albo iak nayprędzey będzie mogł bydź *juxta diploma nostrum,* Stanom Rzeczyposp. *omnimode* warowaliśmy, y tu waruiemy y assekuruiemy: *1mo.* Szelężne, albo groszowe, według warunkow y opisu konstytucyi Lubelskiey, *cum hac praecautione et declaratione*: ażeby dobra *generaliter* wszystkie Krolewskie, ziemskie, y duchowne, *nullis exceptis, etiam* y te, ktore są przed tym, lub teraz *lege publica* od wszelkich *in genere et specie* ordynaryinych, y extraordynaryinych ciężarow wyięte, y libertowane *ferendum onus ultimae consumentiae* nie unikały; ale ią *aeque et aequaliter* do skarbu Koronnego wnosiły: żeby nie pułroczna, ale kwartałowa *directe* do skarbu Koronnego była importancya. *2do.* Cło generalne Rzeczyposp. wodne, lądne, y winne, *nemine excepto, cujuscunque sit status et praeeminentiae*, ktore cło generalne od zboża, win wszelkich, Węgierskich, zamorskich, y iakichkolwiek inszych, od potaszow, bławatow, materyi, ołowiu. gleyty, sukna, płocien, korzenia, sledzi, futra woskow, łoiow. wełny, chmielow, galmanow. od drzewa rozmaitego rzekami za granice idącego. od ryb. y innych wszelakich *quocunque titulo* nazwanych towarow. nic *penitus* nie excypuiąc wybierać się będzie. według instruktarza dawnego *lege publica* approbowanego: a taxa *secundum pretia rerum*, iako w tymże instruktarzu są wyrażone, albo iako *pro tempore pretia rerum current*, mianowicie od każdego sta złotych dobrey monety *ad Regnum in vim* czwartego grosza donatywy aukcyi starey po złotych sześciu *ejusdem monetae extra Regnum* zaś względem tychże ceł, y ewekcyi po zł. ośm, *cum hac declaratione*: że stan szlachecki do cła *mensae nostrae Regiae antiqv.* nazwanego, y do aukcyi *subsidij hibernalis* nie ma bydź obligowany. To iednak *adjicitur et praecavetur*, że co przedtym od wołow płacono, *ad taxam*, to teraz *sine distinctione* od każdego wołu za granice wychodzącego, *nemine excepto*, po bitym *in specie* taleru, albo sześciu tynfow *solutionem* postanawiamy; iako y to, że na woły nikomu *absolute* żadna nie ma służyć defalkata, od inszych zaś towarow, tylko *decima pars, salva stricta revisione.* Żeby też ludzie kupieccy (*ex quo tenentur* do solucyi cła *mensae nostrae Regiae, et subsidij hybernalis*) nie podszywali się pod ochronę stanu szlacheckiego, reassumuiemy postanowione *lege publica* wedle dawnych instruktarzow *providendo indemnitati* skarbu Koronnego *juramenta.* 3. Myto od rzezi rogatego y nierogatego bydła po miastach, miasteczkach, wsiach, Krolewskich, duchownych, y szlacheckich, *excepto* dworow szlacheckich, co tylko *presse* do szczegulney potrzeby onych należy: iednak żaden *absolute* rzeźnik pod tę excepcyą podszywać się, y płacy myta unikać nie powinien, pod wolnym tegoż towaru, tam gdzie go zastaną, u takowego rzeźnika na skarb Koronny zabieraniem; *in defectu* zaś towaru iuż sprzedanego, *poena duplici quatuordecem marcarum Polon. in quovis foro* karany bydź powinien. A ktoby na uszczerbek prowentu tego, *et in convulsionem* tey uchwały gdziekolwiek w Koronie, mianowicie w Wdztwach y miastach Pruskich, protekcyą takowym dawał, y płacą tegoż myta, lub exekucyą z nieposłusznych iakimkolwiek sposobem *per se vel subordinatos*, Officyalistom Skarbowym tamował y przeszkadzał, takowy *rigori poenae peculatus in quovis foro sibi competenti subesse.* A to pomienione myto ma bydź płacone tym sposobem; od wołu iednego *currenti moneta* złotych trzy, od krowy, iako y iałowicy złotych dwa, od wieprza karmnego złotych dwa, od chudzca złoty ieden, od cielęcia groszy piętnaście, od skopu groszy dwanaście, od iagnięcia groszy sześć. 4. *Depositoria* po miastach *per leges antiquiores* specyfikowanych *cum interposito confiscationis rigore* reassumuiemy 5. Na wyprawę żołnierza pieszego ze dwudziestu y iednego dymow *juxta taryffam a.* 1661 z dobr *generaliter* wszystkich po złotych Polskich dwieście czterdzieści na pierwszy rok, tak żeby pierwszego do skarbu wchodziło na barwy, moderunki po złotych sto czterdzieści. A przy Woiewodztwach na lenungi złotych sto zostawało. Drugiego zaś roku na poprawę barwy, y moderunku do skarbu złotych sześćdziesiąt. A przy Woiewodztwach na lenungi także złotych sto, a to *sub rigore executionis*, a na Poborcow *sub*

171

poena peculatus. Konstytucyą zaś o deklaracyach podatkow *a.* 1699 na przyszły Seym *ad discernendum* zachowuiemy. A gdzieby po odprawioney kampanij pokazał się deces w regimencie, uchodząc rekrutow, każde Woiewodztwo y Ziemia powinna supplementować ludźmi swoię wyprawę, w czym odezwać się wcześnie, y przesłać *defectum* do Grodu *loci* powinni Officyerowie; a na tych My *exnunc* za zaleceniem Hetmanskim listy przypowiednie wydać rozkażemy, a oni powinność pełnić z gaż własnych po Woiewodztwach nie omięszkaią, ktorych to wszystkich podatkow *currentia* zaczynać się ma w roku teraźnieyszym zaraz *post evacuationem* woysk auxiliarnych, ktorą *praecavemus* Stanom Rzeczyp. *a die 1 Septembris* roku teraźnieyszego. Te tedy
172 podatki Wielmożny Ian Ierzy na Przebendowie Przebendowski Podskarbi Wielki Koron. *omni meliori modo, et exactitudine* do iak naylepszego przywodzić porządku, y do siebie przez swoich pewnych y niezawodnych administratorow wszystkie odbierać będzie: szelężne iednak y podymne exequować ma *cum attendentia et inspectione* skarbowego Dworzanina *salariati* ze skarbu, przez Poborcow na Seymikach *presse* do szelężnego y podymnego obranych, ktore to Seymiki *in vim relationis et executionis sancitorum praesentium* na dzień dwudziesty osmy miesiąca Lipca w roku teraźnieyszym wszystkim Woiewodztwom y Ziemiom Koronnym *in locis solitis*, a Woiewodztwu Kiiowskiemu w Zytomierzu naznaczamy, a *in casu* zerwania, *in crastino* przez pierwszego Senatora, lub Urzędnika podanych *et in omnem alium eventum* przez sam skarb Koronny substytuowanych *praevio juramento* przed Wielm. Podskarbim Koronnym, lub *coram actis Castrensibus in attendentia* Plenipotenta Skarbowego *genere nobili*, przez tychże Poborcow *praestando in eam rotham*, iako ma od wszelkiego szynku czwarty szeląg *sine fraude*, bez folgi y wymyślnych interpretacyi arendarskich notować, wybierać, y do skarbu wnosić co kwartał *sub poenis* na tychże Poborcow *peculatus*; a zaś *confiscationis super quovis damnificatore thesauri extendendis.* Wielmożny zaś Podskarbi Koronny iak naysprawiedliwszą y naylepszą dla dobrą pospolitego wywiodszy taryffę na Trybunał Skarbowy przywiezie, y *realiter* zweryfikuie. Także y dymowe, y wyprawy importancya na moderunek *ultimis diebus Octobris anno praesenti* do skarbu Koronnego razem za cały rok, przez Poborcow ma bydź wniesiona, *sub eodem*, *ut supra rigore.* Drugą zaś importancyą na lenungi przy Woiewodztwach y Ziemiach zostawioną, też Woiewodztwa y Ziemie co kwartał *in promptu* mieć y punktualnie na początku kwartałow do rąk Pułkownikow wypłacać będą powinny. Toż się ma rozumieć y o drugim roku *per omnia.* A z tych wszystkich takowych importancyi tenże skarb Koronny woysku Koronnemu, tak Polskiego, iako cudzoziemskiego zaciągu, według komputu sobie podanego authentycznego *ex scripto ad archivum* Seymu Lubelskiego wyięstego, *quoad quantitatem et qualitatem ex conferentia bellica per Ministros Status et Deputatos* tak z Senatu, iako *ex equestri ordine* przy Wielmożnych Hetmanach z tego ziazdu naznaczonych, z podpisami Nayprzewielebnieyszego w Bogu Imci Xdza Prymasa, y Urodz. Marszałka Generalney Konfederacyi Stanow Rzeczyposp. umowionego y specyfikowanego, a to przy listach naszych przypowiednich wszystkim *in genere* chorągwiom y regimentom *aequali proportione* zasługi co kwartał wypłacać skutecznie będzie, zaczynaiąc *a 1 Augusti* roku teraźnieyszego, tak aby woysko Koronne takową regularną płacą ukontentowane *in posterum* zachować się mogło, tak na stanowiskach, iako 173
przechodach, *juxta modum, ordinem et rigores praescriptos* w opisaniu teraźnieyszym *de disciplina militari.* Też podatki *in genere et specie* na tey Radzie ustanowione, y Woiewodztwa Pruskie zupełnie we wszystkim do skarbu Koronnego pełnić y wnosić maią, iako przedtym importowali, kiedy płaca do skarbu Koronnego należała *sub rigoribus ijsdem* co y Woiewodztwa Koronne; starych zaś zasług, według uchwały Seymu Lubelskiego zapłata *cum plena sui assecuratione prorogatur* do Seymu przyszłego, żeby wprzod na Trybunale Skarbowym Radomskim *calculatio et liquidatio* z woyskiem szkod y krzywd Rzeczyp. *praecedere*, y tamże *verificari et compensari* mogła *praevia in ibidem liquidatione et compensatione* Woiewodztw y Ziem, ktore *in toto, vel in parte* na stare zasługi upłaciły, co nie ma *praejudicare* starym zasługom, ktore dawnemi Trybunałami przed Seymem Lubelskim są liquidowane, y za assygnacyami od Woiewodztw przyięte.

Trybunał Skarbowy.

9. Ponieważ zapłata regularna woysku Koronnemu *modo genere, et specie* podatkow na teraźnieyszym zieździe za powszechną Stanow Rzeczyposp. zgodą *in futurum* obmyślonych obwarowana iest, chcąc naylepszy, tak importancyi, iako y dyspozycyi, tyck podatkow mieć porządek; Trybunał Skarbowy wielą Seymow, a osobliwie na ostatnim Lubelskim postanowiony deklaruiemy, y powagą tegoż Ziazdu przy Wielmożnych Hetmanach Koronnych y skarbie Koronnym; Deputatow z Senatu, Wieleb. w Bogu Xdza Konstantego Szaniawskiego Biskupa Kuiawskiego, na mieysce Wieleb. w Bogu Xdza Andrzeia Załuskiego Biskupa Warmińskiego, Kanclerza W. Koronnego, ktory się z tey funkcyi *ob legalitates suas* wymowił. Wielmożnych Franciszka Galeckiego, Poznańskiego, Stanisława Morsztyna, Sandomirskiego, Macieia Radomickiego, Inowłockiego. Iana Iabłonowskiego, Ruskiego. Stefana Humieckiego, Podolskiego. Piotra Kczewskiego Malborskiego Woiewodow. Szczesnego Czermińskiego, Kiiowskiego. Adama Szaniawskiego Lubelskiego, Hieronyma Załuskiego, Rawskiego. Franciszka Szembeka, Wiślickiego. Piotra Czapskiego, Kruświckiego. Stanisława Czosnowskiego, Warszawskiego, Kasztelanow naznaczamy. *Ex equestri* zaś *ordine* tych, ktorych Wdztwa y Ziemie lub na Seymikach *Relationum*, lub nazaiutrz po Seymikach Deputackich, *ad beneplacitum suum*, czy to nowych obrać, czy dawnych konserwować zechcą, zwyczaiem Deputatow na Trybunał Koronny, po iednemu iednak Deputacie z Wodztw y Ziem, a po dwoch z Generałow *in locis privilegiatis* odprawionych; konserwuiąc alternatę Ziem Woiewodztwa Mazowieckiego, y Podlaskiego *sumptu* Woiewodztwa *salariandos*, obiorą, ktory to Try-
174 bunał, zacząć się będzie powinien dnia trzynastego Marca, w roku da Bog przyszłym 1711 w Radomiu, a kończyć się ma *praecise* w niedziel sześć. Na ktory ziachawszy się Wielebni, Wielmożni y Urodzeni Deputaci, przed Sądem Ziemskim Sandomirskim, a *in absentia* iego, przed Urzędem Grodzkim Radomskim, rotą Trybunalską przysięgę wykonaią, według konstytucyi Trybunału Skarbowego *a.* 1685. Po ufundowaney zaś iurysdykcyi, przy Wielmożnym Ianie Ierzym na Przebendowie Przebendowskim, Podskarbim W. Koronnym, albo Urzędzie iego, także Ur. Pisarzu Polnym Koronnym, lubo iego Substytucie, *non obstante alicujus absentia.* Naprzod przystąpią do liquidacyi podatkow uchwalonych na Seymach y Seymikach, tak dawnieyszych, iako y Seymem Lubelskim blisko przeszłym, ieżeli ktore Woiewodztwa y Ziemie one uchwaliły, y na Trybunał przeszły Skarbowy *in virtute* tegoż Seymu Lubelskiego; summy iakie z podatkow importowały. Więc y z uchwały Ziazdu teraznieyszego, ktorekolwiek *in specie* do skarbu wniesione będą, według dyspozycyi y uchwały na zapłatę woysku ordynowane, zaczynaiąc tę liquidacyą od ostatnich Trybunału Lwowskiego *a.* 1697 alboli y poślednieyszych z Seymu *a.* 1699 liquidacyi; ktora liquidacya aby iak naydoskonaley mogła bydź wywiedziona, Urodzonym Poborcom, y Exaktorom wszystkim *quocunque titulo*, ktorzy *in ordine* do zapłaty woysku są obrani, albo *in casu mortis*, ich sukcessorom, ktorych specyfikacyą *de nomine et cognomine* na początku Trybunału Urodzeni Deputaci, Urodz. Instygatorowi Koronnemu (a ten ma bydź tamże *praesens*) podać będą powinni, *sub privatione vocis activae*, ktoremu *per omnia* postanowieniu Woiewodztwa Ziem Pruskich, *conformari sub eodem rigore* y według dawnych zwyczaiow, (kiedy płaca do skarbu Koronnego należała) powinni, na tymże Trybunale stawienia się z regestrami woyskowemi, popisowemi, y rotami, kwitami, dokumentami, *sine quavis advitatione*, na początku tegoż Trybunału, *terminum peremptorium* naznaczamy, *sub poena peculatus et executione militari irremissibiliter praevijs decretis vel condemnationibus* tegoż Trybunału, z nich *facienda.* Na ktorym terminie *primario perceptas et distributas summas* Trybunał Skarbowy wyexaminowawszy, reszty dawnieyszych podatkow po Woiewodztwach iak nayporządniey wywieść, y one repartycyom dawnym od Woiewodztw wziętym na płacą winnych ćwierci rachować y applikować będzie. Że iednak na teraźnieyszym Walnym Zieździe zapłata woysku starych zasług Seymem Lubelskim assekurowanych podatkami *ad proportionem* troyga pogłownego, *juxta tariffam a.* 1676 oraz y importancya czwartego szeląga tymże Seymem uchwalona *ob publicam calamitatem* w czasie determinowanym, skutku swego *de integro* nie wzięła, ażeby *interea* na tymże Trybunale, *praevia liquidatio* wszelkich szkod, extorsyi, dymo- 175
wych exakcyi, *quoquo nomine* poczynionych krzywd, mogła bydź odprawiona. Zaczym tenże Trybunał Skarbowy pomienioną liquidacyą Woiewodztw, y Ziem, *cum summa diligentia expediet.* Na tymże Trybunale Urodz. Poborcy y Exaktorowie, o aggrawacye y depaktacye *et quocunque modo ac titulo* wymyślone ukrzywdzenia, tak ludziom woyskowym, iako y innym obywatelom *ad cujusvis injuriati instantiam* sprawić się będą powinni. A ieżeliby ktorego Poborce substancya nie wystarczała podatkom nie wniesionym, y krzywdom poczynionym, tedy *rigorem* konstytucyi *a.* 1678 *in eo casu* reassumuiemy, po ktorey odprawioney liquidacyi uchwalonych na zapłatę woysku podatkow, Trybunał Skarbowy z Urodz. Deputatami woyskowemi (na ktorym Trybunale trzey tylko Deputaci, tak Polskiego, iako y cudzoziemskiego zaciągu, a nie więcey zasiadać maią) przystąpi do likwidacyi *quantitatis* woyska, ktore *in opere belli* dotąd zostawało, y zostaie. A ta likwidacya trybem kommissyi dawnieyszey *a.* 1677 aby była odprawiona, mieć chcemy y postanawiamy. Po ktorey skończeniu, ieżeli iakie *ex decessu quantitatis* woyska pokażą się summy, iak naypilniey w xięgach skarbowych one tenże Trybunał *connotabit*, kombinacyą zapłaconych y resztuiących summ uczyni, y ieżeli się co nad płacę woyska zostanie, *in commune bonum* na zapłatę starych zasług, oschłych assygnacyi hybernowych uczyniwszy z niemi dostateczne porachowanie tenże Trybunał applikować będzie, y tam gdzie się *retenta* pokażą, assygnacye do Woiewodztw y Ziem wyda. Tamże *combinationem et coaequationem* woyska Koronnego y cudzoziemskiego w zasługach y ćwierciach starych traktatem Trybunału Skarbowego z Seymu *a.* 1699 naznaczonego, ustąpionych, między Woiewodztwami y Ziemiami *proportionatam* uczyniwszy dyspozycyą, po Woiewodztwach y Ziemiach rozłoży, y podzieli. Sprawy zaś *injuriatorum* nie odsełaiąc na kommissyą hybernową tenże Trybunał *ad instantiam cujusvis injuriati*, o przebranie ustaw y hybern także o wiolencye, szkody, aggrawacye pieniężne, *quovis titulo et vocabulo* na kantonach, lub passach, albo liniach uczynione, czyli to za paletami y kommissoryatami wybrane kontrybucye, o wszelkie zgoła krzywdy dobr naszych, duchownych y ziemskich, referuiąc się do uchwały Ziazdu teraźnieyszego, *titulo indemnitatis* dobr tychże naszych duchownych y ziemskich, także *de disciplina militari*, y o krymina-

łach namowioney, *et in suo tenore* opisaney sądzić, *et instantaneam satisfactionem* nakazać ma. Tamże *desertores Castrorum*, y ci ktorzy pieniądze pobrawszy, ludzi, chorągwi, regimentow, do obozu przez Kampanie nie stawili, podług artykułow woyskowych, y praw Koronnych, *et iuxta rigorem* Ziazdu teraźnieyszego *circumscriptum* sądzeni bydź maią, y nie wprzod do wydawania assygnacyi tak *ex massa* pieniędzy przez skarb Koronny *exolvenda*, iako y *ex repartitione* na Woiewodztwa y Ziemie, zasług przychodzących, tenże Trybunał z skarbem Koronnym przystąpi, aż sprawy *injuriatorum* osądzone będą. Ażeby zaś ten Trybunał żadnym sposobem *in ullas rationes Status*, a dopiero w largicye żadne, nad zapłatę woyska nie wdawał się, powagą Ziazdu teraźnieyszego waruiemy *sub nullitate secus factorum. Ratione judicatorum* tegoż Trybunału y *securitatis* iego rezyduiącym na nim, tudzież *euntium et redeuntium* y tym wszystkim dawnieysze y świeższe konstytucye o Trybunałach Skarbowych y kommissyach woyskowych postanowione zachowuiemy. Więc że wszyscy *injuriati* od woyska, *sufficiant* tak dla odległości Trybunału, iako też *ob egestatem vindicandis damnis, injurijs et violentijs*; tedy pozwalamy, aby przysiągszy w Grodach swoich, *damna per Plenipotentiarios*, ktorych sobie obiorą, a z ekonomij naszych *per administratores*, krzywd swoich dochodzili; a Trybunał Skarbowy nie odsełaiąc *injuriatos* do repartycyi po Woiewodztwach nieodwłoczną satisfakcyą ukrzywdzonym przysądzić ma, y onę regulować do starych zasług, a osobliwie w tychże Woiewodztwach y Ziemiach, gdzie *delinquentes* zasługi swoie odbieraią, y żeby *injuriati* mogli bydź ukontentowani, wszelką *securitatem* tenże Trybunał Skarbowy w dosyćuczynieniu *providere* powinien. Ponieważ zaś zapłata woysku Koronnemu *in futurum* uchwałą Ziazdu teraźnieyszego *modo, genere et specie supra expressis*, obmyślona iest, więc te podatki wyrażone *juxta normam et methodum praescriptam* skarb Koronny wybierać będzie, y z wybranych kwartałową placę woysku Koronnemu, za autentycznym komputem *praestabit*. Z czego wszystkiego *justum et sufficientem calculum* na przyszłym da Bog Seymie Stanom Rzeczypospol. wywiedzie, y ieżeliby te uchwalone podatki nie wystarczały, tedy *hunc defectum supplere* Stanom Rzeczyp. będzie należało. A że z kommissyi hybernowych *in virtute* skryptu *ad archivum* Seymem Lubelskim approbowanego, summy pewne do płacenia hybern z podatku *ultimae consumentiae* ordynaryine, y inne *ex decessibus conflagratorum insolubilium*, przy tak wielkiey dobr naszych, duchownych, *per publicam calamitatem* ruinie, y wielu innych potrzebach *deductis* do Trybunału Skarbowego odesłane, tak z świeżo odprawioney w roku przeszłym kommissyi, liquidacya z woyskiem, *per declarationem* Izby Kommissarskiey *in ibidem remissa*; więc *ad sufficientem* tegoż Trybunału *in his materijs informationem* y summ hybernowych, oraz wielu oschłych assygnacyi *deductionem* na pomieniony Trybunał Skarbowy Ur. Michała Liniewskiego Kasztelana Wołyńskiego, z Senatu; *ex equestri ordine*, z Wielkiey Polski, Iana Skarbka Rudzkiego Pisarza Ziemskiego y Grodzkiego Czerskiego; z Małey Polski Stefana Potockiego Referendarza Koronnego, na kommissyach hybernowych z Seymu Lubelskiego naznaczonych zasiaduiących deputuiemy, y onym *plenam activitatem* deklaruiemy, y przyznaiemy 177

Hyberna.

10. Kommissyą hybernową Seymem Lubelskim 1703 a potym generalną Konfederacyą Sandomirską determinowaną, *et ex subsequentibus* iey *actibus in suo vigore* zachowaną, y teraz życząc, aby woyska Koronne *in tempore* chleb zimowy odbieraly na terminie przez prawo opisanym, za zgodą wszech Stanow przy Wielm. Hetmanach y skarbie Koronnym, Wielebnego w Bogu Xiędza Konstantego Szaniawskiego Biskupa Kuiawskiego, Wielmożnych Stefana z Rydut Humieckiego Podolskiego, Stanisława Chomętowskiego Mazowieckiego, Piotra Kczewskiego Malborskiego, Franciszka Załuskiego Czerniechowskiego Woiewodow Michała Liniewskiego Wołyńskiego, Adama Szaniawskiego Lubelskiego, Hieronyma Załuskiego Rawskiego, Michała Tarnowskiego Sieradzkiego Kasztelanow, *ex ordine Senatorio*. A zaś *ex equestri*, z Wielkiey Polski Urodzonych Iana z Skrzynney Skrzyńskiego Podkomorzego Łęczyckiego, Stefana Leszczyńskiego, Starostę Ostrzeszowskiego, Michała z Kozielska Puzynę Wiskiego, Chryzostoma Dorpowskiego Przedeckiego, Andrzeia Dąbskiego Nakielskiego Starostow, Felicyana Grabskiego Łęczyckiego, Franciszka Aloizego Łoskiego Warszawskiego, Chorążych. Biernackiego Cześnika Sieradzkiego, Iana Skarbka Rudzkiego, Pisarza Ziemskiego y Grodzkiego Czerskiego. Z Małey Polski Urodzonych Stefana Potockiego Referendarza, Athanazego Miączyńskiego Podskarbiego Nadwornego, Alexandra Iabłonowskiego Chorążego, Franciszka Szembeka Stolnika, Ierzego Dziedoszyckiego Koniuszego, Maxymiliana Ossolińskiego, Regenta y Starostę Drohickiego, Koronnych Ustrzyckiego Chorążego Przemyskiego, Szymona Wolskiego Stolnika Halickiego, Dunina Karwickiego, Woyskiego y Sędziego Grodzkiego Sandomirskiego naznaczamy. A nad to Urodz. Iana Władysława Kunata Wyrożębskiego, Instygatora Koronnego, z Rady Lwowskiey na mieysce Urodz. niegdy Iarużelskiego Chorążego Bielskiego substytuowanego, y iuż *in activitate functionis* będącego, *etiam ad praesens circa eandem activitatem* zachowuiemy. A że przez skrypt *ad archivum* podany, y powagą tegoż Seymu Lubelskiego approbowany, y *per expressum* obwarowano było, aby się kommissya hybernowa na żadne aukcye hyberny nie dyspensowała; *sub nullitate* wydanych assygnacyi; przecież wprzod trzygroszowe, a potym pięciogroszowe przyłożono, y aukcyą pogłownego żydowskiego *ad alterum tantum* przyczyniono, przeto podobne *onerum impositiones authoritate* teraźnieyszego Walnego Ziazdu *in futurum* abroguiemy, *et inhibemus*, y tę summę aukcyą hyberny, we trzech groszach y pięciu groszach, tudzież pogłownego żydowskiego znosiemy, *et compensationem* tymże żydom z ordynaryinego pogłownego żydowskiego w skarbie Koronnym *designamus*, a oraz wszystkiego przebrania *liquidationem* na przyszły da Bog Trybunał Skarbowy *remittimus*. Hyberny zaległe *ad annum 1709* w dobrach naszych Krolewskich y duchownych, ponieważ *propter calamitatem publicam, et summam desolationem* nie mogły bydź dotąd wypłacone, tedy one do dwoch lat *suspendimus*. Dla czego, aby wszelkie exakcye *eo nomine cessent*, y *assignatarij* przez ordynanse Hetmańskie *revocentur, hoc praecauto*, aby po wyiściu tych dwoch lat, zaległe hyberny na tychże dobrach Krolewskich y duchownych, nie przepadały. Hyberny zaś blisko przeszłoroczney *libera exolutio* według prawa *reservatur*. Wszyscy zaś należący do hyberny, one z gotowemi pieniądzmi *praevia liquidatione*, według dawnieyszych kommissyi *et salvo jure conflagratorum*, y przez aktualne powietrze *devastatorum*. A zaś *per possessores* lub *administratores*, albo *plenipotentes* szlachtę *comprobandorum* według taryffy skarbowey zwieść będą powinni, *sub poena duplicis pensionis per militarem executionem vindicanda;* o co *forum et terminum peremptorium, sine quavis adcitatione* tamże na teyże kommissyi naznaczamy, przy zwyczaynym *salarium* skarbu Koronnego Wielm. y Urodz. Kommissarzow zachowuiąc, ktorych *numerus* aby nie był *in posterum auctus*, tak *ex Senatu et Provincijs*, iako y od woyska Koronnego nad dawny zwyczay *authoritate* teraźnieyszego Walnego Ziazdu postanawiamy. Tych zaś kommissyi hybernowych, według dawnych zwyczaiow *relationem* na przyszłym Seymie Wielmoż. Urodzeni Kommissarze nasi uczynić będą powinni. Stan zaś duchowny ostrzega sobie, że lubo ieszcze do przyszłego Seymu *in vim subsidij charitativi* summę z Biskupstw swoich, y innych dobr duchownych hybernę, według taryff swoich między sobą umowionych, na podział woysku wnieść deklarował, *ex amore erga communem patriam;* to iednak ma bydź *salvis immunitatibus ecclesiasticis*, w czym dawne wszystkie konstytucye o tym stanowione *reassumuntur, et praesertim anni* 1670, *et* 1676, *et* 1677. Assygnacye zaś na hybernę raz tylko na rok o S. Marcinie wychodzić powinny będą, według konstytucyi *anni* 1652. Taż kommissya *pro securitate* skarbu Koronnego, powinna będzie przez wszystkie lata *sub absentiam* Wielm. Podskarbiego, Koronn. y Urzędu iego *investigare*, iako się obrociły summy kwarciane, ponieważ *per scriptum ad archivum* według Seymu Lubelskiego, tylko sto czternaście tysięcy Rzeczposp. do hyberny przyłączyła, y *providebit*, żeby przez to, tenże skarb Koronny *damnum non patiatur*. 178

Opisanie milicyi regularney cum disciplina militari woysk Koronnych. 179

11. Ponieważ Stany na teraźnieyszy Ziazd Walny zgromadzone, cięszko sobie *per extremam necessitatem* czyniąc, y ledwo nie *in duplo* podnosząc nad dawną płacę regularność zasług woyskowych, a znosząc sztaby, porcye, konie ślepe, ustawy, kontentacye, *et cujusvis nominis abusus et gravamina* y cwierci nie wystarczaiące komputom *in quantitate* podwyższonym, *ultra scripta ad archivum* Seymow przeszłych, na wieczną niepamięć y zgubienie usurpacyi żołnierskich, y rożnych *per exosa nomina* paletow, kantonow w wolnym narodzie niesłychanych exekucyi y oppressyi, rezolwowały się na uchwalenie dostarczaiących podatkow, y onych do skarbu Koronnego wniesienie, aby tak płaca woyskowa regularna y punktualna co kwartał dochodzić mogła, ze skarbu Koronnego tak Polskiey, iako y cudzoziemskiey służby woyskom. Przeto wszystkie prawa *de militari disciplina* reassumuiąc, za powszechną zgodą na wieczne y potomne czasy, y na sławę tych zacnych y ogromnych narodow, przyimuiemy za prawo y porządek, żadnym wymysłem y sposobem nieodbity, aby odtąd żołnierz na wzor y przykład porządnych Krolestw y Rzeczyposp. cudzoziemskich żył *de proprio*, lub w ciągnieniach, lub na stanowiskach, albo wytchnieniach, lub na kwatyerach, iakimkolwiek tytułem przypadłych, płacąc każdą rzecz, tak iako w targu, za same tylko siano, sieczkę y słomę żytną, y dwa garce owsa na konia iednego szczegulnie szeregowego, rachuiąc od godziny do godziny po sześć groszy, żadnych nie wymagaiąc podwod, koni, wołow, ani iakimkolwiek pretextem prowiantow, chyba za pieniądze ani trzydniowek, ani na Pisarzow, lub Deputatow gospodnego, lub kołowego od młynow nie wyciągaiąc, ani żadnego karmienia, lenungowania y ustaw, tak na stanowiskach, iako y na przechodach nie usurpuiąc, y na to tak z noclegow, iako y stanowisk każdy Officyer, Namiestnik, albo kommendę maiący kwit *de satisfactione* powinien odbierać. A ieśliby czy to chorągiew, czyli kompania, czy regiment, czyli dywizya woyskowa kwitu nie miała, tedy z zasług onych skarb Koronny przy każdym kwartale płacy woyskowey, za położeniem regestrow, poprzysiężonych *possessoribus loci*, wrocić y zapłacić powinien; a żołnierzom kwit possessorow *pro persoluto* potrącić, ktory to porządek y karność woyskowa, ażeby przez Wielm. Hetmanow iak naydoskonaley we wszystkich punktach nienaruszenie zachowana była, y zawodu w kompucie uchwalonym y *ad scriptum in archivum* na Seymie Lubelskim podanym nie było, sztaby, porcye ślepe w woysku, oboyga authoramentu, borgowe ćwierci, znosiemy, *salva liquidatione et agnitione* zasłużonych *juste* ćwierci na Trybunale Skarbowym *cum plena securitate* liquidowanych y Seymami asekurowanych zasług. A na to mieysce regularną kwartałową wystarczaiącą, postanowi- 180

liśmy y stanowiemy płacą ze skarbu Koronnego, y dla większego w tym wszystkim bespieczeństwa y pewności prawa dawne, y konstytucye o władzy Hetmańskiey zachowuiąc, y utwierdzaiąc, *fide*, *honore*, *conscientia*, y powinnością władzy Wielmoż. Hetmanow teraz, y na potym będących, *et sub nexu legum* obowięzuiemy. A że Regimentarze rożnych dywizyi *in turbido* Rzeczyposp. *statu*, siła sobie przeciwko prawu, słuszności, *et ultra omnem orbitam legum* pozwolili, y nie tylko *disciplinam militarem* nie zachowali, ale *permissa omni licentia* ludziom pod kommendą swoią będącym, palety *more exotico* na dobra duchowne, ziemskie, dziedziczne, y Krolewskie wydawali, y kommissoryaty sobie usurpowali, y do ruiny oyczystych kraiow znacznie się przyłożyli, osobliwie przez exakcye dymowe, szkod poczynienie, zabieranie inwentarzow, y wielkich summ pieniężnych wyciśnienie; zaczym o naiazdy dworow, y domow szlacheckich rabunki, zabierania depozytow, zaboystwa *et quocunque titulo* wiolencye, kryminały, *liberam in quovis foro injuriatis vindicationem*, przeciwko pryncypałom pozwalamy. O wybrane zaś z Woiewodztw y Ziem dymowe, lub *quocunque alio nomine* kontrybucye, na Trybunale Skarbowym zupełne dochodzenie *et compensationem* Woiewodztwom w zasługach woyska naznaczamy. A co się tknie przebrania hybern, tudzież konsystencyi, porcyi, y ustaw, o to w Trybunale Skarbowym, lub na kommissyi hybernowey każdemu *patebit via agendi*, z tym dokładem, że te sprawy wprzod sądzone bydź maią, *et quidem sine intermissione*, *ultimarie* opatruiąc dobry porządek, waruiemy, aby podług konstytucyi 1591 ieśli nie Rotmistrze, to przynamniey Porucznicy sami obecnie przy chorągwiach się swoich znaydowali; a ieśliby ktoremu z nich dla gwałtowney potrzeby odiechać przyszło, aby to było z wiadomością Wielm. Hetmana Wielk. Koronnego, a w niebytności, Polnego, *sub amissione* szarzy, *et stipendiorum*. Osobliwie, to zaś waruiemy, aby *assignatarij* hybernowi nie ważyli się *quovis colore* dwory, folwarki, młyny, y karczmy naieżdżać, ani administratorow, lub Podstarościch sequestrować, robocizny, y posłuszeństwo poddanych odbierać, y insze wiolencye czynić, *sub poenis contra invasores sancitis* w sądzie woyskowym, lub w Trybunale Skarbowym, lub w Trybunale Koronnym *ex regestro militarium vindicandis*: to iednak waruiąc, aby *possessores bonorum sub praetextu praetensae injuriae* płacenia należytey hyberny nie unikali.

O kryminałach, kupach swywolnych, y Regimentarstwach woluntarskich dywizyi, tudzież usurpacyach cudzych dobr, honorow y paletow, tak w Koronie, iako y w W. X. Lit.

181 12. A że w tak srogim przeszłym zamięszaniu, naybardziey *mala publica auxerunt*, kupy swywolne y Regimentarze woluntarskich dywizyi, ktorzy rospasawszy się na wszelką swywolą, *pro libitu suo* bez listow naszych przypowiednych, *et sine authoramento Reipublicae*, partye swoie zebrawszy, *exuta omni legum reverentia*, *et postposita Reipublicae authoritate*, rożne burdy robili, albo się z władzy Hetmańskiey wyłamawszy, po Polszcze krążyli, y iako w zawoiowanym kraiu grassowali, y paletami swemi y ciężkiemi, a nigdy w wolnym narodzie nie praktykowanemi extorsyami, y dymowemi porcyami, ustawami, y wielkiemi exorbitancyami, dobra ziemskie, duchowne, y Krolewskie *per calcata jura patriae*, aggrawowali, kontrybucyami nieznośnemi obciążali; y one wyciskali, y kommissoryaty sobie *more exotico* wystawowali, y na zniszczenie spolney matki oyczyzny przez zuchwalstwo swoie nastąpili, y na defluitacyi Gdańskiey, Ryiskiey, Krolewieckiey, y innych, statki szlacheckie ze zbożami depaktowali, stada, bydła zabierali, dobra, miasta y miasteczka, pałace, zamki, y dwory, naieżdżali, zaieżdżali, rabowali, palili, osoby szlacheckie y Senatorskie, *utriusque sexus* sekwestrowali, y w niewolą zabierali, y w Szwedzkie ręce oddawali, *acta publica Regni*, *et archiva cum suis depositorijs* palili, y po drogach publicznych rożne excessa y wiolencye robili, *non profano*, *non sacro abstinuerunt*, gdy kościołom y świątnicom Pańskim nie przepuszczali, y w klasztorach mury y fundamenta łamali, depozytow szlacheckich szukaiąc, one gwałtem dobywali, y zabierali, morderstwa, zaboystwa y inne tym podobne kryminalne występki przeszłych czasow czynili, tak że *nulla publica*, *nulla domestica securitas* była. Więc żeby złym do dalszego złego, a dobrym do zepsowania *ob spem impunitatis* nie pokazała się droga, y zabiegaiąc dalszey ludzi takich swywoli, y niewinney oppressyi *in libera et aequali Republica* nietylko tych *violatores legum*, *et libertatum publicarum oppressores*, *et aggravatores*, *contemptores* imienia szlacheckiego, y rowności stanu od wszelkiey amnistyi, *ratione causarum facti*, *violentiarum*, *et quorumvis excessuum ac criminum particularium*, excypuiemy, oraz *rigorem* dawnych praw y konstytucyi publicznych *extendendo*, tych wszystkich *justo judicio* sądow Generalney Sandomirskiey Konfederacyi nietylko *subijcimus*, ale *et ubiquinarium forum* w każdey Prowincyi *sine evocatione* z iedney do drugiey *et terminum peremptorium sine ulla exceptione fori*, *et praecisa appellatione* oboyga narodow, obywatelom, y duchownym nawet osobom, *exceptis poenis personalibus*, za wydaniem tu zaraz pozwow tym, ktorzy *impossessionati et mediante inscriptione relationum* w Grodach, *proprij Districtus* naznaczamy, gdzie ich Woiewodztwa, Ziemie, y Powiaty *de nominibus et cognominibus per delatores suos* podać powinny, y wszystkie *enormes ausus*, *violentias*, *injurias*, *extorsiones*, *et damna causata* w Grodach poprzysiężone *tanquam summas repetibiles de bonis eorum vindicandi plenissimam facultatem* mieć będą. Wyiąwszy te tylko publiczne y pospolite krzywdy, ktore artykułem, *sub titulo* ubespieczenie y ziednoczenie Stanow Rzpltey w wieczne zapomnienie puściliśmy. Do tychże sądow należeć będą y ci, ktorzy po naszym oddaleniu się z Polski niesłychanym nigdy w Polszcze przykładem cudze substancye y dobra naieżdżali, odbierali, y honory sobie pod pretextem iakichsi kadukow y konfiskacyi *ab usurpatore* thronu naszego rozdanych usurpowali, y bez sądu, bez prawa, bez konwikcyi *legitimis possessoribus* wydzierali, ponieważ zasłużyli na surową Rzeczyposp. animadwersyą, y żeby *memorando ad omnem posteritatem exemplo* karani byli. Także y ci, ktorzy hyberny, kwarty, ustawy, y inne *quocunque vocabulo* naznaczone extorsye wybierali y assygnacye, usurpuiąc sobie władzą Hetmańską, y Regimentarską dawali, tedy ich odsełamy, do pomienionych sądow, Generalney Konfederacyi *vēl ad quodvis judicium et Officium Regni pro sumendis poenis personalibus et facienda refusione damnorum de bonis convictorum et convincendorum*. Obliguiemy także Trybunały Koronne y W. X. L. *et omnia subsellia*, aby takowych, ktorzy dobra za dekretami Trybunalskiemi przysądzone y podane ludźmi Rzeczyposp. zaieżdżali, tudzież y z tych, ktorzy rożne expulsye *attentarunt* dobra y Starostwa *de facto et violenter quovis modo et colore* odbierali, *ante omnes alias causas ex regestro mere incarceratorum*, *indilatam administrent justitiam Sanctam*, przez reindukcyą y nadgrodę szkod, y naznaczeniem siedzenia wieże, nie wdaiąc się w żadne *cognitiones jurium*, albo insze dylacye, y interpretacye. A Sądy Grodzkie *causas expulsionum praecisa appellatione quoad punctum reinductionis*, y win w prawie opisanych, sądzić powinne będą. A lubo prawem pospolitym iest obwarowano osobliwie konstytucyą 1609 aby się nikt nie ważył *privata authoritate* chorągwi podnosić, woysk zbierać, a kupami chodząc szkody tylko czynić, y ludzi ubogich wniwecz obracać, daleko bardziey z nieprzyiaciołmi naszemi y oyczyzny łączyć, albo do Państw cudzych za granicę, mimo wolą naszę, y całey Rzpltey, *praesumptuoso ausu et fastu* chodzić. Iż się to iednak zagęściło, przeto hamuiąc takową swywolą tych wszystkich, naydaley ośmiu niedziel *ab actu et data* podania uchwał teraźnieyszego Walnego Ziazdu do Grodu, stawić się do Sądow teyże Generalney Sendomirskiey Konfederacyi *authoritate ejusdem injungimus*, y gdyby na ten termin stawić się y sprawić nie mieli, tedy ich *pro hostibus patriae uti turbatores* pokoiu pospolitego deklaruiemy. Y żeby się *in futurum* podobne *crimina et legibus publicis damnati ausus* nie działy, Urodzonym Starostom naszym Grodowym *tanquam brachijs nostris Regalibus*, *mota nobilitate*, *et cum* 183 *adminiculo* Wielmożnych Hetmanow, zupełną moc daiemy y zlecamy, aby *omnino compescant istam licentiam*, *et utantur jure concesso* podług pomienioney konstytucyi *a. 1609* y ludzi takich swywolnych z ich pryncypałami bez wszelkiego na osoby respektu, imali, w wieżach osadzali, *et seriam ac irremissibilem executionem* czynili, tak iako prawa oyczyste na tych gwałtownikow pokoiu pospolitego *poenas legum*, *infamiae*, *colli*, *confiscationis bonorum*, *liberae captivationis*, *et invindicabilitatis capitum* iuż dawno postanowiły.

Immunitas dobr duchownych y ziemskich, et securitas Krolewskich.

13. Lubo *immunitas jurium* Kościoła Bożego y dobr duchownych, tudzież bespieczeństwo dworow szlacheckich, y dobr ziemskich dziedzicznych, a oraz *securitas* dobr naszych, tak wielą dawnemi, y świeższemi *in Volumine legum* prawami y konstytucyami gruntownie iest obwarowana; iż się iednak tacy z woysk Koronnych, pod czas tych przeszłych zawieruch znaydowali, ktorzy *in contemptum legum*, *et summam aggravationem* stanu duchownego y szlacheckiego ważyli się po dobrach rożnych chodzić, grassować, ugody brać, y po dni kilka noclegi na iednym mieyscu odprawować, *et alia violenta attentare*, tak że świątnice Pańskie, dwory szlacheckie, dobra duchowne, y ziemskie, dziedzicne y Krolewskie, nad powinność prawem opisaną *extremam vim patiebantur;* tedy chcąc mieć *in viridi observantia et executione* tak surowo opisane prawa, nietylko *in futurum omnimodam et inviolabilem indemnitatem*, *authoritate* teraźnieyszego Walnego Ziazdu waruiemy, ale oraz *de praeterito* wolną windykacyą wszystkich krzywd, gwałtow, excessow, y szkod, iako się obszernie *de disciplina militari* wyraziło, deklaruiemy; tudzież że y o szkody, y wiolencye w dobrach dziedzicznych Radzyńskich w Ziemie Łukowskiey leżących, pod pretextem *erronee* wydaney hybernowey assygnacyi poczynione, *injuriantes cum refusione damnorum*, *et poena dupliciq pensionis* sprawić się powinni, mieć chcemy; y stosuiąc się do konstytucyi 1677 *rigorem legis in futurum* na takowe exorbitancye, lub w Sądzie Hetmańskim, lub w Trybunale Koronnym *vindicandum*, *et irremissibiliter extendendum;* to iest, *poenas criminales cum refusione damnorum*, *de bonis et stipendijs convicti* postanawiamy: y to waruiąc iż *in omnem casum* Woiewodztwom y Ziemiom, iako *contra hostes patriae consurgere* będzie wolno.

Skarb Koronny.

14. Skarb Koronny że pod czas przeszłych nieszczęśliwości do tey przyszedł dyrepcyi, że rożni intruzowie *usurpatores et raptores tanquam communi spolio utebantur*, y ważyli się prowenta Rzpltey *privato et enormissimo ausu* zabierać, y na prywatne swoie obracać expensa, *et damnis* 184 *Reipublicae locupletari*. Więc żeby *exemplariter de personis et bonis suis* karani byli, y żeby nigdy podobnym sposobem w prowentach swoich Rzeczposp. nie szwankowała, obliguiemy Urodz. Instygatora Koronnego, aby *ad delationem thesauri sub amissione Officij sui* nieodwłocznie *poenas peculatus* na tych wszystkich, ktorzy się skarbu y wszelkich prowentow do niego należących, tudzież składnego winnego mimo kontrakt *eo nomine* zawarty tykali, nietylko w Trybunale Skarbowym Radomskim, ale y w Koronnym, *ex*

regestro fisci praevijs citationibus, et inscribendis relationibus w Grodach *proprij Districtus, urgeat et vindicet;* wszystkie zaś *onera in antecessum* na skarb Rzpltey włożone, *et ex dispositione publica* przeszłych Rad, Ziazdow, y kommissyi hybernowych Lwowskich pochodzące, a pod niebytność Wielmożnego Podskarbiego Wielk. Koron. na ow czas nie wypłacone, *propter insufficientiam et direptionem* percept, przyszły Trybunał Skarbowy Radomski wyliquiduie, *et ex summis repetibilibus media satisfactionis providebit et designabit;* tak żeby *eo nomine* pomieniony Wiel. Podskarbi W. Koronny *non teneatur ad respondendum* Stanom Rzeczyp. *pro praeterito.* A summy pieniężne *in absentia* tegoż Wiel. Podskarbiego W. Koronnego z prowentow Rzeczyposp. odebrane za rożnemi assygnacyami tych, ktorym z Rady Lwowskiey y Lubelskiey była *commissa cura thesauri*, tenże Trybunał Skarbowy Radomski wyrachuie, *et ad unam massam rediyet propter plenissimam informationem* Stanow Rzeczyp. na przyszłym da Bog Seymie. Waruiemy zaś sobie *ante omnes alias rationes* zaległą pięcioletnią pensyą, względem ekonomii Nowodworskiey, albo Tygenhowskiey, *vigore constitutionis* 1654 Nam należącą, to iest *annuatim* summę dwudziestu tysięcy złotych *computando* y Wielmożnego Podskarbiego Wiel. Koron. *ad refusionem obligando.* A ponieważ *ex vacantibus* iużeśmy odebrali *in recompensam* Starostwo Kozienickie; tedy *in futurum* skarb Koronny od płacenia teyże pensyi wolny deklaruiemy. Więc że prowenta celne y inne do wielkiego przyszły uszczuplenia przez wymyślne libertacye, protekcyonalne paszporty, y w karawanach Pańskich przewożenie, myta y cła prywatne, y grobelne, tudzież mostowe, *et alias nullis legibus concessas usurpationes* (*exceptis his*, ktore *per constitutiones publicas* są obwarowane) zaczym wszelkie *abusus de plano abolemus, inhibemus, et poenas extorti injuste thelonei* podług konstytucyi publicznych *super damnificatores* przez Urod. Instygatora Koron. *severe vindicandas decernimus*, osobliwie *praecavendo;* iż niżeli się kurrencya cła generalnego *a die prima mensis Septemb.* zacznie, żeby na rzeczy, towary, wina, y woły szlacheckie, *juramenta* na komorach celnych, albo w Grodach *in praesentia* Pisarza Celnego, iako te woły na własnych oborach
185 chowane, a nie pod protekcyą od kupcow wzięte, *juxta constitutionem 1677 et rotam in ibidem* w instruktarzu *expressam* expedyowane były, inaczey *pro nullis et invalidis declarantur.* Stosuiąc się także do konstytucyi 1565 *statuimus,* żeby ludzie kupieccy, y furmani, dawnych traktow prawem postanowionych, *et more antiquo* ugruntutowanych, nie miiali, na ktorych są komory głowniejsze, tudzież żeby szyprowie ze Gdańska na gorę towary prowadząc, albo z Polski na doł, zawsze się opowiedali w Nieszawie, y Fordanie, y od nich płacili *sub confiscatione* tychże towarow, *vigore constitutionis* 1653 co się y o mieszczanach Toruńskich ma rozumieć. Na iarmarkach y otakach pogranicznych koło Wołoch, y Ukrainy, *authoritate* teraźnieyszego Walnego Ziazdu *serio* przestrzegamy, żeby *possessores bonorum* do exakcyi prowentu skarbowego *quovis modo et colore* nie przeszkadzali, ani kupieckich ludzi protekcyami swemi nie ukrywali, *sub rigore poenarum processu fisci extendendarum.* Postanowienie komor w dobrach naszych Krolewskich, duchownych, ziemskich, dziedzicznych, iako iest *per constitutionem publicam 1647, 1659, 1676 et 1677* skarbowi Koronnemu pozwolone, tak y teraz toż samo stanowienie komor, y Pisarzom Celnym, y Strażnikom, tudzież żydowskiego pogłownego Pisarzom, zgoła wszystkim osobom skarbowym od wszelkich impetycyi, depaktacyi, krzywd y aggrawacyi *omnimodam securitatem* waruiemy, tak iako iest w dawnych prawach opisana. Y też samo komory skarbowe od wszelkich stanowisk żołnierskich na zawsze wolne deklaruiemy. *Idque sub poenis legibus publicis sancitis*, obliguiąc wszelkie zwierzchności, osobliwie też Urzędy Grodzkie, aby *ad casum necessitatis pro indemnitate* skarbu Rzeczypospolitey *Officialibus* iegoż *omnino assistant, et ex damnificatoribus indilatam administrent justitiam.* Składy winne prawami opisane, żeby nie były przeniesione na mieysca niezwyczayne, iako się to temi czasy dzieie, że na granicy Węgierskiey szlachta do dworow swoich przyimuie Węgrow z winami, zkąd potym *sine solutione distrahuntur.* A iest wyraźne prawo 1598 że do składow winnych, ani dzierżawcy Krolewscy, ani Poborcowie, ani żaden inny kupcow nie ma poniewalać, mimo te dawne, gdzie wina prowadzą, y że nikomu *cujuscunque conditionis* nie wolno do Węgier po wina ieździć, tylko na składach uprzywileiowanych, od Węgrow złożone kupować, a to pod osobliwym tamże wyrażonym rigorem. Żeby tedy tak iasne prawa y konstytucye były *in omnimoda observantia, et executione* wszystkich *authoritate publica compellamus*, inaczey winom w prawie opisanym podlegać będą. Cokolwiek zaś summ pieniężnych skarb Koronny pod czas bytności naszey w Iaworowie, y dla kommissyi hybernowey Lwowskiey, y na inne expensa, iako to expedycyą Posła Tureckiego, y lenungi woyska 186
cudzoziemskiego, podług postanowienia Generalney Sandomirskiey Konfederacyi *in fidem publicam* zaciągnął; to y teraz *pro rato, et grato* przyimuiemy, *salvam* mu *compensationem* z prowentow publicznych *vigore documentorum producendorum circa futuram calculationem* na Seymie, zachowuiąc. A dla informacyi Woiewodztw, y potrącenia w zasługach regimentom tym, ktorym Wielmożny Podskarbi lenungi płacił, na Trybunale Skarbowym wypłaconą summę tenże Wiel. Podskarbi *producere* powinien. Ponieważ zaś tak wiele konstytucyi o pocztach do skutku przyiść nie mogą, y podwodne pieniądze od miast corocznie należące na to nie dochodzą; tedy aby tenże podwodny prowent miasta y miasteczka, ktore do tego zdawna y z prawa należą, do skarbu Koronnego wnosiły, postanawiamy. A że moneta *per abusum* pod zamieszanie Rzeczyposp.

in immensum wyniesiona, *cum praejudicio boni publici et privati.* Przeto Wielmożnego Podskarbiego W. Koronnego obliguiemy, ażeby *per publicum instrumentum* (ktory tym Ziazdem authoryzuiemy) koequacyą monety *sine intermissione* pomiarkował, y one *ad certum et justum pretium* redukował.

O legacyach do dworow postronnych.

15. Legacye do dworow postronnych *per omnes rationes et circumstantias* teraźnieyszych czasow potrzebne sądziemy, a osobliwie wyprawienie Posła Wielkiego do Oyca S. y S. Stolice Apostolskiey, z należytym wyznaniem y podziękowaniem wielkim, za partykularne, a prawie oycowskie w tak ciężkich na dostoieństwo Maiestatu naszego y na całą Rzpltą koniunkturach staranie, z niemnieyszą przytym prożbą o dalsze Apostolskie błogosławieństwo y protekcyą, żeby Rzplta iako nayprędzey do uspokoienia zupełnego przyiść mogła, oraz *cum professione filialis cultus et obedientiae nostrae.* Drugie zaś poselstwa albo ablegacye *praevio serio examine* przez przytomny na ten czas Senat, *et Ministros Status*, tudzież Urodzonego Marszałka Generalney Konfederacyi Stanow Rzpltey *et cum Deputatis* stanu rycerskiego z Seymu Lubelskiego, y Konfederacyi Generalney Sandomirskiey *pro ratione et exigentia* interessow publicznych expedyować nie omieszkamy, ktorym Kancellarye Koronne y W. X. Lit. z wszelką ostrożnością należyte instrukcye formować będą. Y żeby sobie nic nad nie, z Pany postronnemi traktować nie pozwalali, *et cum singulari fructu* Rzpltey funkcye swoie odprawowali, y relacye da Bog na przyszłym Seymie *in facie omnium Ordinum* oddali, w żadne się uchoway Boże, y Rzpltą nie wdaiąc *alienationes et avulsiones.* A że Wielm. Ian Ierzy Przebendowski, Podskarbi W. Kor. podiąwszy się legacyi Berlińskiey, z nieoszczędnym kosztow y rezydencyi czteroletniey podeymowaniem, a znacznym nadwerężeniem fortuny swo-
187 iey, nietylko honor narodu Polskiego *condigne sustinuit,* ale y napięte przeciwne odwrocił imprezy, tedy mu *pro justitia* pozostałą resztę do naznaczoney summy na pomienioną legacyą to iest trzydzieści tysięcy talerow bitych *in specie,* z ordynaryinych prowentow Rzpltey bonifikować w skarbie Koronnym, *authoritate* teraźnieyszego Walnego Ziazdu pozwalamy *et insuper gratam memoriam ac respectum meritorum ejus*, w podaiących się okazyach świadczyć deklaruiemy.

Pozwolenie dalszey rezydencyi Nayiaśnieyszey Krolowy Ieymci Wdowy.

16. Ponieważ rezydencya zagraniczna Naiaśnieyszey Krolowy Ieymci Wdowy *cum immunitate jurium* oney za pozwoleniem naszym, na radach publicznych warowana iest; przeto y teraz tęż rezydencyą w dalszy czas proroguiąc, dobra oney *et jura reformatoria circa integritatem et immunitatem* prawami *circumscriptam* zachowuiemy, y to cokolwiek przeciwko prawu iey reformatoryalnemu przez iakikolwiek przywiley albo reskrypt iaki wypadło, kassuiemy y znosiemy *vigore* Ziazdu tego, *salvis oneribus Reipublicae.*

Summa Elbląska.

17. Że deklarowana summa Seymem Lubelskim na eliberacyą zastawy Elbląskiey do rąk Wielm. Podskarbiego W. Kor. nie doszła, referuiąc się do wyrażonego sposobu na Seymie Lubelskim, podatkiem z młynow uchwalonym, onę wydać deklaruiemy, y zgodnie na teraźnieyszym Ziezdzie pozwalamy, ażeby na ten rok ieden od koła młyńskiego iednego przy miastach głownych, y przedmieściach, na rzekach wielkich, po talerow bitych dwa; *similiter* od kół w rudach, foluszach, papierniach, y tartakach, od kół zaś wietrznych, wołowych, konnych, na rzekach małych y stawach będących młynow, po talerv bitym iednym, tak z dobr naszych Krolewskich, duchownych, iako też ziemskich, do ktorego podatku wybierania, na Seymikach Ziazdem teraźnieyszym naznaczonych, ieden Exaktor z każdego Woiewodztwa, Ziemi y Powiatu *bene possessionatus* ma bydź obrany, *cum salario* od złotego po groszu *currenti moneta*, ktory to Exaktor powinien będzie *quantitatem* młynow y kół, nikomu nie folguiąc poprzysiąc na Trybunale Skarbowym. A *inquantum* by się pokazało na tymże przerzeczonym Exaktorze, że nieszczerze z iakiegokolwiek respektu poprzysiągł koła, tedy takowy *ad instantiam* Instygatora Koronnego, lubo tegoż Woiewodztwa, albo Powiatu delatora na tymże Trybunale Skarbowym sądzony, y karany bydź ma *poena confiscationis bonorum;* a Exaktorowie Woiewodztw, Ziem, y Powiatow, takową summę kołową wybrawszy, powinni będą do rąk tegoż Wielmożnego Podskarbiego W. Koronnego w niedziel 10 po Sey- 188
mikach *Relationis* komportować, ktore nie na co inszego obrocone bydź powinny, tylko na eliberacyą Elbląską, *sub solutione de suo.* A ktore Woiewodztwa y Ziemie, pomieniony podatek do skarbu nie wniosły, teraz wnosić *obligantur*, ktore zaś Urodzonym Regimentarzom, lub ich Kommissarzom, albo Officyerom wydać musiały *per viam militaris executionis*, tedy wolną tego windykacyą na Trybunale Skarbowym Radomskim Woiewodztwom y Ziemiom, *etiam per plenipotentiarum* waruiemy. A Wielkie Xięstwo Litew. iako na Seymie Lubelskim *ad proportionem* Korony Polskiey do trzeciey części stu tysięcy talerow bitych deklarowało się, tak od tegoż kołowego młyńskiego summę pomienioną *comportare tenebitur.*

Sprawa Piltyńska.

18. Przywodząc do exekucyi konstytucyą *anni 1685 titulo* Kommissya Piltyńska, tęż sprawę *in deliberatione* od wielu lat *pendentem* ieszcze za Panowania Nayiaśnieyszego Antecessora naszego *quantocyus* na Sądach naszych Relacyinych

praevijs innotescentialibus finaliter decydować, *et ultimarie* determinować deklaruiemy.

Kommissya Gdańska.

19. Chcąc nienależyty pod czas teraźnicyszey woyny Magistratu Gdańskiego przeciwko Maiestatowi naszemu y Rzeczyposp. postępek zganić, tudzież wszelkie krzywdy publiczne, y *privatorum* tak duchownego iako y świeckiego stanu, osobliwie *violentas accisarum in alienis fundis usurpationes et extorsiones* windykować, *decreta ex serijs partium controversijs luta ob renitentiam et contumaciam* tegoż Magistratu zaległe do exekucyi przyprowadzić. A oraz respektem ceł morskich *vigore Supremi Dominij Reipublicae*, także w samym mieście *inter subalternos Officiales et praeaggravatos* od Magistratu *cives sublatis omnibus anterioribus abusibus et praejudicijs*; przytym *circa commercia, mensuras, et pretia rerum* doskonały porządek gruntownie postanowić do boku naszego przy Wielebnym y Wielmożnych Ministrach *Status utriusque gentis* y Senatorach Prowincyi Pruskiey, także Urodzonym Marszałku Konfederackim, Kommissarzow z Senatu z Prowincyi Małopolskiey Wielebnego w Bogu Xiędza Alexandra Wychowskiego Biskupa Łuckiego, Wielmożnych Xcia Ianusza Wiśniowieckiego Woiewodę Krakowskiego, Stefana Humieckiego Woiewodę Podolskiego, Franciszka Załuskiego Woiewodę Czerniechowskiego, Myszkowskiego Kasztelana Sandomirskiego, Adama Szaniawskiego Kasztelana Lubelskiego. Z Prowincyi Wielko Polskiey Wielebnego w Bogu Xdza Konstantego Szaniawskiego Biskupa Kuiawskiego. Wielmożnych Zygmunta Franciszka Gałeckiego, Poznańskiego, Iana Dobrogosta Krasińskiego
189 Płockiego, Stanisława Chomętowskiego Mazowieckiego, Woiewodow. Michała Raczyńskiego Gnieźnieńskiego, Stanisława z Obor Czosnowskiego Warszawskiego, Kasztelanow. Z Prowincyi W. X. Lit. Wielebnego w Bogu Konstantego Brzostowskiego Biskupa Wileńskiego, Wiel. Kazimierza Ogińskiego Trockiego, Dominika Słuszkę Połockiego, Xcia Iana Radziwiła Nowogrodzkiego, Iozefa Kosa Inflantskiego, Woiewodow. Marcyana Ogińskiego Kasztelana Witebskiego. *Ex equestri ordine*, z Małey Polski Urodzonych Stefana Potockiego Referendarza, Alexandra Iabłonowskiego Chorążego, Ierzego Dziedoszyckiego Koniuszego, Maximiliana Ossolińskiego Regenta y Starostę Drohickiego, Koronnych. Karola Wąsowicza Podkomorzego Sandomirskiego, Szalkiewicza Chorążego Kiiowskiego, Łosia Podstolego Lwowskiego, Alexandra Szembeka Radomskiego, Franciszka Głogowskiego Grabowieckiego, Starostow. Bogusława Łubińskiego Generała naszego, Iakuba Dunina Kawalera. Z Wielkiey Polski, Urodzonych Iakuba Zygmunta Rybińskiego Łowczego Koronnego, Generała naszego, Iana Skrzyńskiego, Podkomorzego Łęczyckiego, Chryzostoma Dorpowskiego Przedeckiego, Gąsiorowskiego Radzieiowskiego, Stanisława Narzymskiego Ciechanowskiego, Starostow. Franciszka Aloyzego Łoskiego Chorążego y Sędziego Grodz. Warszawskiego, Iana Skarbka Rudzkiego Pisarza Ziemskiego y Grodzkiego Czerskiego, Boruckiego Gnieźnieńskiego, Mikołaia Podoskiego Dobrzyńskiego, Starostow. Alexandra Skulskiego Podstolego Warszawskiego. Z W. X. L. Urodzonych Bogusława Ernesta Denhoffa Podkomorzego, Xcia Iozefa Chorążego, Xcia Kazimierza Podczaszego Czartoryskich, Tyzenhauza, Paca Pisarzow W. X. Litewskiego, Iakuba Henryka Fleminga Koniuszego W. X. Litewskiego Generała Artyleryi Koronney, Michała Puzynę Wiskiego, Krzysztofa Ciechanowieckiego Chosławskiego, Iana Strutyńskiego Soweyskiego Starostow, Michała z Kozielska Puzynę Kasztelanica Mińskiego, przydaiąc Wielebnego Krzysztofa Szembeka, Archidyakona Pomorskiego, Officyała Gdańskiego, y Urodzonych Instygatora y *Vice*-Instygatora Koronnych, *ad promovendas omnes* na tey kommissyi *causas et injurias publicas*, takim naznaczamy sposobem; żeby za obwieszczeniem przez listy nasze, na mieysce y termin desygnowane ziachawszy się *non obstante unius vel plurium absentia, praemissa omnia per viam summarij, et executivi processus* rozsądzili, y *finaliter* do exekucyi przywiedli, *non obstantibus quibusvis exceptionibus, sive allegationibus, in contrarium.* Ktorym to Wielm. Urodzonym Kommissarzom *plenariam decisionem et omnimodam ad hunc effectum* powagą teraźnieyszego Ziazdu naszego *facultatem* daiemy, y pozwalamy.

Kommissya Toruńska.

20. Stosuiąc się do konstytucyi *anni millesimi sexcentesimi septimi* w sprawie Toruńskiey, *cum Patribus Societatis Iesu* ferowaney, na prożbę Posłow rożnych Woiewodztw, *ratione* przez tychże obywatelow Toruńskich, Pannom Zakonnym Toruńskim *iurium violationis, ac fundi ecclesiastici appropriationis*, y innych krzywd przeciwko duchowieństwu popełnionych, także *ratione* pod czas woyny Szwedzkiey teraźnieyszey, rożnych depozytow, y zboż szlacheckich, temuż nieprzyiacielowi *extraditionis* Starostwa naszego Dybowskiego *proventuum certorum, stante hac calamitate usurpationis, ac fundi* tegoż Starostwa *sibi vendicationis* soli Ruskiey przekupowania *vigore* teyże konstytucyi. Na uznanie tych wszystkich skarg y delacyi, przy Wielebnym w Bogu y Wielmożnych Ministrach *Status utriusque gentis* y Senatorach Prowincyi Pruskiey, także Urodzonym Marszałku Konfederackim, Kommissarzow, Wielebnego w Bogu Konstantego Szaniawskiego, Biskupa Kuiawskiego, Wielmożnych, Radomickiego, Woiewodę Inowłocławskiego Generała Wielkopolskiego, Stanisława Chomentowskiego Woiewodę Mazowiec., Łosia Kasztellana Rypińskiego; Wielebnych Xięży Adama Rostkowskiego Suffragana Łuckiego, Stefana Wierzbowskiego Officyała Warszawskiego, Urodzonych Gąsiorowskiego, Radzieiowskiego, Andrzeia Dąbskiego Nakielskiego, Stanisława Krasińskiego Warszawskiego, Karola Oborskiego Liwskiego Starostow. Felicyana Grabskiego Łęczyckiego, Franciszka Aloyzego Łoskiego Warszawskiego, Piotra Stamirowskiego Wyszogrodzkiego Chorążych. Woyciecha Pstrokońskiego Sieradzkiego, Iarnowskiego Brzeskiego Kuiawskiego, Michała Szymanowskiego Warszawskiego, Antoniego Kielczewskiego Zytomirskiego Stolnikow. Antoniego Ielca Przemyskiego, Zakrzewskiego Brzeskiego Kuiawskiego, Iana Rostworowskiego Czerskiego, Podczaszych. Władysława Biernackiego, Franciszka Kostkę, Chociwskiego Mielnickiego, Pawła Matszewskiego Bracławskiego, Cześnikow. Adama Ieżeskiego Ziemskiego Zawskrzyńskiego, Mateusza Płochockiego Warszawskiego, Iana Glinkę Nurskiego, obudwu Ziemskich, y Grodzkich Pisarzow. Antoniego Chełmickiego, Miecznika Dobrzyńskiego, Stanisława z Łętowa Łętowskiego Skarbnika Krakowskiego Sędziego Grodzkiego Bieckiego. Boruckiego, Gnieźnieńskiego. Mikołaia Podoskiego Dobrzyńskiego, Wołyńskiego Litynskiego Starostow, Gębrata naznaczamy, ktorzy to *captato opportuno tempore previjs* o bytności swoiey czterma niedzielami *anticipative innotescentijs*, do tegoż miasta naszego Torunia *unius vel plurium absentia non obstante* ziechać będą powinni, *et super objecta* temuż miastu *inquirent, ac finaliter cum poenis super excessivos promanantibus decident.*

Iasna Gora Częstochowska.

21. Iasna Gora Częstochowska, że nietylko klasztorem ale y fortecą tak potrzebną, y pod
191 protekcyą Nayświętszey Matki Bożey niezwyciężoną do tych czas była y iest; y ponieważ Oycowie tameczni przez dziesięcioletnią woynę Szwedzką dotrzymuiąc wierności swoiey, Nam y Rzeczyposp. na sustentacyą garnizonu tamecznego, nietylko skarb kościelny wyprzedać, ale y długi niemałe zaciągać musieli: tedy summę trzydziestu tysięcy złotych Polskich z extraordynaryinych prowentow Rzeczyposp. na reparacyą basztyonow, do zapłacenia za lat da Bog dwie naznaczamy. A teraz *subveniendo* temu mieyscu Swiętemu, dla dalszego utrzymania iego, za zgodą Wszech Stanow na teraźnieyszym Walnym Zieździe zgromadzonych, dobrom onych wszystkim ogołem do klasztotoru Iasnogorskiego należącym, od wszystkich *in genere et specie* podatkow ordynaryinych y extraordynaryinych, od poborow, podymnego posp. ruszenia, stawienia łanowego, wyprawy z dymow pieszego żołnierza, y wszelkich innych ciężarow, do lat dwudziestu po sobie idących *plenam indulgemus libertatem.* Aczkolwiek zaś dobra pomienione, tak w Archidyecezyi Gnieźnieńskiey, iako y w Krakowskiey Dyeceezyi leżące, tak wielą konstytucyami Seymowemi, osobliwie *anno milesimo sexcentesimo septuagesimo sexto* pod żadne assygnacye hybernowe stanowiska, przechody y insze ciężary żołnierskie nie podpadaią, iż iednak przeciwko tak wyraźnym prawom *premuntur et infestantur:* tedy stosuiąc się *ad mentem legum publicarum* dobra pomienione ze wszelkich taryff wyimuiemy, y żeby były *immunia libera et exempta* mieć chcemy, y ieżeliby kiedykolwiek takowe assygnacye wyszły hybernowe, żadnego waloru mieć nie będą mogły, y sami *contravenientes succumbent* winom surowym w prawie opisanym, o co *forum* w Trybunale Koronnym *inter causas militares* naznaczamy.

Artyllerya Koronna.

22. Ponieważ ordynaryina nowa kwarta *tempore pacis* naznaczona, za assygnacyami Hetmańskiemi nie może wystarczyć artylleryi Koronney, ale co większa, że y possessorowie *stante hac calamitate* nie bez osobliwey cięszkości y trudności onę oddaią. Więc żeby ta woienna ekonomia miała należyte expensa, y o czym w pole wyniść mogła, tedy *inhaerendo scripto ad archivum* na Seymie w Lublinie postanowionemu *supplendo* ten defekt, tudzież y na fortyfikacyą Kamieńca *annuatim* po pięćdziesiąt tysięcy złotych Polskich z podatku generalnego, *ultimæ consumentiae, salvo calculo* na Trybunale Skarbowym naznaczamy.

Deputaci do kwarty.

23. Iako Seymem Lubelskim naznaczeni są Deputaci do kwarty, tak ich *authoritate* teraźnieyszego Walnego Ziazdu konserwuiemy, to iest z Senatu Wielmożnego Hieronyma Załuskiego Rawskiego, y Urodzonego Andrzeia Morsztyna Radomskiego Kasztellanow. Z Izby Po- 192
selskiey z Wielkiey Polski, Iana Bromirskiego Podkomorzego Wyszogrodzkiego, Hieronyma Potrykowskiego Podkomorzego Warszawskiego. Z Małey Polski, Iana Nowosielskiego Starostę naszego Łukowskiego, Iana Glinkę Pisarza Ziemskiego y Grodzkiego Nurskiego. A że wielu possessorow dobr naszych Krolewskich (z ktorych kwarta należy) pozatrzymywali przez te lata *solutionem* oneyże, tudzież y kwadruple na nowych donataryuszow naszych postanowione, y praw swoich w skarbie *non produxerunt;* tedy *reassumendo* wszystkie *in antecessum constitutiones* postanawiamy; aby ci wszyscy od Seymu 1699 tak te zatrzymane kwarty, iako y kwadruple, *una cum iuribus suis*, na kommissyi Rawskiey *statuto tempore comportent, idque sub amissione iurium suorum et bonorum eorundem, distributivae iustitiae nostrae subijciendorum.*

Akademia Krakowska.

24. Akademii Krakowskiey przez te nieszczęśliwe czasy, prawie do szczętu zruynowane dobra aby do swoiey pory przyiść mogły, *circa descriptas legibus immunitates, inviolabiliter* one konserwuiemy, y iako dziedziczne tak wielą prawami obwarowane, od wszelkich assygnacyi Wielmożnych Hetmanow y exakcyi żołnierskich excypuiemy, y ieżeliby iakie kiedykolwiek wyszły, *pro nullis* deklaruiemy, *sub rigore in contravenientes in lege descripto.* O co *forum* w Trybunale tak Koronnym, iako y W. X. Lit. toż prawo ma służyć, y domkom *generaliter* wszystkim,

w Krakowie, Kazimierzu, Kleparzu, *etc.* leżącym a do Akademij należącym.

Klasztory.

25. Klasztory wszystkie *utriusque sexus* na dobrach ziemskich fundowane y konstytucyami *circa naturam bonorum terrestrium* konserwowane. osobliwie Kartuzyą Gidelską, tudzież y w Woiewodztwie Pomorskim pod Gdańskiem leżące, *rigore* konstytucyi *anni 1667* dosyć warownie assekurowaną *circa eadem iura* zupełnie zachowuiemy, a oraz wszystkie inne *circa antiqua ac recentiora privilegia et rescripta* tak dawniey, iako y na teraźnieyszym Zieździe *in favorem* ich od Nas dane konserwuiemy; Sląskie zaś konwenty *Sacri Ordinis Praedicatorum*, *sub directione* Prowincyałow Polskich, tudzież y klasztor Trzebnicki *circa omnes immunitates*, *antiquas praerogativas authoritate* teraźnieyszego Walnego Ziazdu *manutenere* obiecuiemy, *et authoritatem nostram Regiam* do Nayiaśnieyszego Cesarza IMci Chrześciańskiego *interponere* deklaruiemy.

Miasta.

26. Miasto stołeczne Krakow y wszelkie prawa iego, przywileie, prerogatywy od Nayiaśnieyszych Antecessorow nadane, y przez Nas
193 samych approbowane, iako nienaruszenie zachować chcemy, tak wszystkie summy pieniężne, na rożne *praesidia* y assygnacye powydawane, na przyszłym da Bog Trybunale Skarbowym Radomskim wyliquidować, *et in rationibus* podatkow publicznych na stare zasługi bonifikować, temuż miastu Krakowowi deklaruiemy. W tymże respekcie mamy miasto rezydencyi naszey Starą y Nową Warszawę, ktorego *ad praesens* wielką ruinę widząc, że nietylko od ustawicznych kontrybucyi na rożne woyska, ale też przez powietrze, ogień, y inne *calamitates* znacznie zrunowane, do tego rożnemi iurysdykcyami nowemi *abusive* extenuowane; co iest dobremu w mieście rządowi na przeszkodzie. Przeto referuiąc się do dawnych praw, przywileiow, dekretow Starey y Nowey Warszawie służących, one *in suo esse* mieć chcemy. Żeby zaś sprawiedliwość mogła mieć reindukcyą, a lud ubogi *respirium:* więc wszelkie depaktacye, y wymyślne uciążenia ludzkiego, a niesłuszne wynalazki, za doniesieniem każdego ukrzywdzonego, nieodwłocznie sądzić, y surowie karać, pod naszę bytność na Sąd Marszałkowski; a w niebytności naszey, na Urząd Grodzki *loci praesentis* wkładamy, y mieć chcemy, ażeby *foralia* na te tylko iurisdykcye, kiedy ktora *extenditur*, wybierane były, *salvis iuribus antiquis*, *cuivis iurisdictioni servientibus*, *in suo esse manentibus*, *non amplius*. Dekreta przytym przeciwko żydom y dyssydentom rożnemi protekcyami szczycącym się ferowane, *executioni ordinariae* zostawuiemy. Podobnym sposobem Lwow, Poznań, Lublin, Gniezno, Sandomirz. Zamość, y inne, z ktorych przedtym *et decus*, *et nervum* Rzplta miewała, gdy teraz wniwecz obrocone y spustoszone zostały, tedy aby do dawney pory przyść mogły, nietylko przy ich prawach, przywileiach, *et circa iura depositoriorum* (*quibus id beneficij competit*) zupełnie onych zachowuiemy, y aby żaden z kupcow nie ważył się innych składow usurpować, y stanowić *sub poena mille aureorum Hungaricalium pro munitione civitatis applicanda* stanowiemy; ale *et contra omnes invasores justam et invindicabilem defensionem*, *tum et poenas in subsellio Tribunalis Regni*, *ad instantiam cujusvis civis urgendas et vindicandas* przyznawamy, y summy na lenungi regimentow Rzeczypospo. oraz wszelkie inne pieniężne exakcye przez też miasta, iako y inne, tudzież y Pruskie, woysku Koronnemu wydane, *praevia liquidatione*, na przyszłym Trybunale Skarbowym, w podatkach publicznych akceptować, y tymże regimentom w zasługach defalkować deklaruiemy, y stosuiąc się do konstytucyi Seymu Lubelskiego, dwa tysiąca czerwonych złotych, przez niegdyś Wielmożnego Marka Matczyńskiego, Woiewodę Ruskiego, na emundacyą foss, pomienionego miasta Lwowa, legowane, *et de consensu nostro* na fortyfikacyą Kamieńca Podolskiego applikowane, *juxta mentem* teyże konstytucyi Lubelskiey miastu temuż 194
Lwowu, w skarbie Koronnym do zapłacenia assekuruiemy, osobliwie waruiąc *in rem* tegoż miasta, aby *circa antiqua privilegia*, *decreta*, *et constitutiones*, *per omnia conservetur*. Tenże pomieniony Kamieniec, ponieważ osobliwym staraniem Iaśnie Wielmoż. Kątskiego Kasztellana Krakowskiego, znaczną w fortyfikacyi wziął *auxesim*, bez supplementu od Rzeczyposp., tedy *ad liquidationem* erogowanych expens, Kommissarzow z Senatu Wielebnego Chryzostoma Gnińskiego Biskupa Kamienieckiego, Wielmożnych Stefana Humieckiego Podolskiego, Łaszcza Bełskiego Woiewodow. Alexandra Potockiego Kamienieckiego, Stanisława Potockiego Kamińskiego Kasztellanow. *Ex equestri ordine* z Wielkiey Polski, Urodzonych Iakuba Rybińskiego Łowczego Koronego, Stanisława Grzybowskiego Chorążego Czerskiego, Iana Ponikiewskiego Nurskiego, Michała Młockiego Zakroczymskiego Stolnikow. Z Małey Polski, Urodzonych Stefana Potockiego Referendarza Koronnego, Maurycego Kurdwanowskiego Chorążego Halickiego, Stanisława Iastrzębskiego Woyskiego y Podstarościego Grodzkiego Halickiego, Kazimierza Mirzeiowskiego Cześnika Latyczewskiego *unius vel plurium absentia non obstante* naznaczamy. Czego relacyą pomienioni Kommissarze, *in ordine ad praestandam debitam satisfactionem*, na przyszłym da Bog Seymie uczynić powinni będą. A miasto Piotrkow z przedmieściami *lege publica* przez konstytucye *anni 1635 et 1677* tudzież świeżą konstytucyą Seymu Lubelskiego, *anni 1703* od płacenia hyberny, *ex ratione conservationis* ksiąg Trybunalskich, uwolnione, y teraz *authoritate* teraźnieyszego Walnego Ziazdu, uwalniamy, y to uwolnienie w exekucyi mieć chcemy.

Sukkurs ludziom głodem ginącym.

27. Maiąc wzgląd *supra extremam calamitatem*

ludzi ubogich, ktorzy od głodu umieraią, stanowiemy: ażeby na poratowanie tych ludzi ubogich, Wielmożny Podskarbi Wielki Koronny, wyliczył z skarbu Koronnego złotych dwadzieścia tysięcy do rąk y dyspozycyi Wielebnego w Bogu Xdza Zgierskiego, Biskupa Smoleńskiego.

Supplement decessu Deputackiego, do boku naszego.

28. Ponieważ od czasu Seymu Lubelskiego z regestru Deputatow do boku naszego naznaczonych, iednych śmierć, drugich odmienność wierności ku Nam, y niciedności z Rzecząpospolitą wymazała; więc żeby tenże w żyiących y dobrze życzących Nam, y Rzplitey znaydował się komplet, na mieysce *humanitus et civiliter mortuorum* do tych, ktorzy przez Seym Lubelski będąc mianowani, dotąd się *in candore suo* utrzymali; bez dystynkcyi Prowincyi, *in communi*
195 przydaiemy Wielebnych w Bogu Pokrzywnickiego Referendarza Koronnego, Szczesnego Kretkowskiego Archi-Dyakona Gnieźnieńskiego, Urodzonych Iana Bromirskiego Podkomorzego Wyszogrodzkiego, Karola z Obor Oborskiego Liwskiego, Iana Godlewskiego Nurskiego, Załuskiego Rawskiego, Antoniego Morsztyna Czorsztyńskiego, Franciszka Bielińskiego Malborskiego, Domarackiego Lubuskiego, Zygmunta z Smogorzewa Wąsowicza Drohomylskiego Starostow. Iana Mączyńskiego Sieradzkiego, Starostę Klonowskiego, Przerębskiego także Sieradzkiego, Piotra Stamirowskiego Wyszogrodzkiego Chorążych. Iana Szydłowskiego, Zawskrzyńskiego Starostę Piaseczyńskiego, Iana Lasockiego Wyszogrodzkiego Ziemskich Sędziow. Szymona Wolskiego Halickiego, Iozefa Nakwaskiego Wyszogrodzkiego Stolnikow. Kazimierza Dłużewskiego Chełmskiego, Ryszkowskiego Łukowskiego, Iana Rostworowskiego Czerskiego, Kazimierza Karwowskiego, Wiskiego, Pawła Iaroszewskiego Zakroczymskiego Podczaszych. Mikołaia Olszewskiego Łowczego Rawskiego, Stefana Lęckiego Ziemskiego Stężyckiego, Mateusza na Lipinach Płochockiego Ziemskiego y Grodzkiego Warszawskiego Pisarzow. Alexandra Grota Krakowskiego, Woyciecha Kietlińskiego Sandomirskiego Miecznikow. Stanisława z Łętowa Łętowskiego Skarbnika Krakowskiego Sędziego Grodzkiego, Bieckiego, Wolskiego Bydgoskiego, Andrzeia Drewnowskiego Ostrowskiego Grodzkich Sędziow. Tarła Woiewodzica Lubelskiego, Iakuba Dunina Kawalera, Iana Rogowskiego, ktorzy *eandem potestatem* mieć maią, iako mieli *in an.* 1590 *et a.* 1690 y takowąż przysięgą z Koła Rycerskiego przysiąc maią, *alias juxta mentem* Seymu Lubelskiego, we wszystkim sprawić się powinni będą.

Reces Generalney Sandomirskiey Konfederacyi.

Kiedyśmy iuż za łaską y pomocą Boga Naywyższego, cokolwiek podług świątobliwych obowiązkow, dawnych praw y zwyczaiow należało, zupełnie odnowili, utwierdzili, y wykonali, *et internam ac externam securitatem*, y zupełną między Stanami konfidencyą, iak naylepiey ugruntowali, tedy też samę Generalną Sandomirską Konfederacyą, na zaszczyt wiary S. Katolickiey, utrzymanie Maiestatu naszego, podźwignienie wolności, przyprowadzenie *ad antiquam orbitam* połamanych praw, uleczenie wszystkich ran publicznych, y iak naydoskonalsze Rzeczyposp. uspokoienie, y wszelkim domowym rozruchom zabieżenie, *in eodem duraturo robore*, *et non interrupto vigore*, pod tąż dyrekcyą y harakterem Urodz. Stanisława Denhoffa Miecznika Koronnego Hetmana Polnego W. X. Lit. Marszałka teyże Generalney Konfederacyi, w dalszy czas odkładamy, *et pro ratione temporis, et exigentia necessitatis publicae*, *ulteriora consilia instaurare*, *et continuare* deklaruiemy, *non praejudicando quidquam* Seymowi Walnemu, ktory *stante etiam Confoederatione* Stanom Rzplitey złożyć przyrzekliśmy. Iak zaś siła winna wdzięczna oyczyzna, temuż Urodz. Marszałkowi Generalney Sandomirskiey 196
Konfederacyi *pro incorrupta et inviolabili erga Rempublicam fide*, *celebri zelo*, *et constantia*, y że się *in medio turbine rerum* nie zachwiał, ani tak wielką stratą y ruiną fortun swoich zalterował, y wszelkie niebespieczeństwa, y tak ciężkie nieprzyiacielskie stosy, na osobę y dom swoy *viriliter sustinuit*, nawet życie y zdrowie swoie *saluti publicae*, y dla dostoieństwa naszego, chętnie y ochotnie *immolavit*. Tak y My te głośne na cały świat zasługi iego, y nieśmiertelney pamięci godne *justo respectu* z władnącey *muneribus fortunae*, *et justitia distributiva* ręki naszey nadgradzać, y tak wielkie dowody Nam y Rzeczyposp. świadczone *grata et nunquam obliteranda pensare memoria* ofiaruiemy się, obliguiąc przytym tak skarb W. Koronny, iako y W. X. L. powagą teraźnieyszego Walnego Ziazdu, aby summę sześciudziesiąt tysięcy złotych Polskich, na sustentament y expensa ustawiczne pomienionego Urodz. Marszałka Generalney Konfederacyi, przez Walną Radę Grodzieńską *annuatim* do zapłacenia *ex proventibus* Rzplitey naznaczoną, *salvis liquidationibus et quietationibus*, *pro praeterito* wypłacić starali się. Wszelkie zaś insze materye do Seymu należące, interessa y *desideria* Woiewodztw y Ziem; iako to Woiewodztwa Kiiowskiego *ratione celebrationis* Sądow Grodzkich Zytomirskich y Owruckich, *in simili* iak bywały Grodzkie Kiiowskie. Woiewodztwa Podolskiego względem akkomodowania długow u kredytorow *in publicum* przez się zaciągnionych, y ordynowania ludzi, z nowo uchwaloney woyska erekcyi, przez toż Woiewodztwo wystawionych, iakoby na *praesidium* Kamienieckim zostawać mogli. Woiewodztwa Lubelskiego respektem zniesienia gospod *ex officio* w Lublinie *salvo salario* Deputatom na Trybunał z Woiewodztw y Ziem swoich *suppeditando*. Ziemi Nurskiey *ratione* wytchnienia w ruinach od podatkow do lat kilku; iako y względem inkorporacyi *juri Terrestri* dworku w Nurze Urodz. Iana Glinki Pisarza Ziemskiego y Grodzkiego Nurskiego. Tudzież Woiewodztwa Bracławskiego *desideria publica una*

cum instantia za Urodz. Kazimierzem Potockim Starościcem Owruckim. Także Wielmożn. Hetmanow y woyska Koron. że teraz skutku swego wziąć nie mogły, więc do tegoż przyszłego Seymu one odkładamy. Tudzież *ad particularia desideria bene meritorum descendendo:* Wielmoż. Macieia Woiewody Inowłocławskiego Generała Wielkopolskiego, y Władysława Kasztelana Poznańskiego Radomickich, względem nadgrody strat. Wielmoż. Szczęsnego Czermińskiego Kasztelana Kiiowskiego respektem znaczney summy z okazyi niewoli iego wyłożoney, na Krolewszczyznach possessyi swoiey przyznania, w recess do Seymu odsyłamy. A ponieważ y Urodzony Michał Liniewski Kasztelan Wołhyński, w tych rewolucyach, nie mało szkodzien, dla tego y
197 przez respekt wielkich iego zasług onemuż na dobrach naszych Dębney summę sześciudziesiąt tysięcy złotych Polskich, tymże przyszłym Seymem przyznać y dopomoc deklaruiemy. W podobną rekompensę godnych y wielkich zasług, strat, y ruin przez ogień nieprzyiacielski nie porachowanych Urodz. Atanazego Miączyńskiego Podskarbiego Nadwornego Koron. y Pułkownika naszego, całemu światu Polskiemu dobrze wiadomych, dla Maiestatu naszego y Rzplitey podiętych y poniesionych dalszą naszę y Rzeczyposp., osobliwą *de pane bene meritorum in futurum* temuż obiecuiąc łaskę, summę sto tysięcy złotych Polskich na Starostwie Krzepickim y Woytostwach do niegoż należących approbować y assekurować na przyszłym da Pan Bog Seymie za zgodą wszech Stanow przez teraźnieyszy recess deklaruiemy. Aby zaś dawne zasługi zasłużonych Antecessorow w podobnych sukcessorach odnowione były, z tey racyi Urodz. Karolowi Oborskiemu Staroście naszemu Liwskiemu grobelne w dobrach dziedzicznych Seroczynie, części iego tylko samego, następuiącym Seymem postanowić chcemy. A za Urodz. Adamem Dorengowskim *Vice*-Instygatorem Koronnym rekommendacyą od Woiewodztwa Wołhyńskiego wniesioną, przy zaleceniu iegoż przez woyskową instrukcyą, w osobliwey pamięci *et inter beneficia* przyszłego Seymu pomieścić deklaruiemy. Do tegoż respektu y pamięci *bene merentium* zaleconych przez Urodzon. Posłow Woiewodztwa Sandomirskiego, Urodzon. Dunina Karwickiego Cześnika Sandomirskiego, Tarła Starostę Pilznińskiego, Zielińskiego Pisarza Nowomieyskiego, Lipowskiego, Podlaskiego, y Promińskiego Zytomirskiego Skarbnikow. Iagnińskiego Komornika Sandomirskiego Boguckiego, *in desiderijs* ich do przyszłego Seymu odkładamy. Więc y Urodz. Krzysztofa Iana Hindorffa Cześnika Nowogrodzkiego Generała Maiora naszego, nie w iedney probie męstwa y wierności doświadczonego, za szkody y ruiny swoie od nieprzyiaciela poczynione, przyznanie rekompensy na dobrach naszych Wodnikach Woiewodztwa Ruskiego Ziemi Lwowskiey, a dzierżawy iego słusznie pretenduiącego, do skutku przyprowadzić przed się bierzemy. A że Urodzeni Kazimierz Woyski Gostyński, y Alexander Magnuscy, będąc dobrze zasłużeni, Nam y Rzeczypospolitey donieśli, iakoby w dobrach swoich *et intra Regnum* nie byli *securi*, tedy y tym protekcyi nie odmawiaiąc, wszelkiego ich bespieczeństwa staranie mieć będziemy. Należy przytym do Nas y Rzeczyposp. wiedzieć o summach przez Wielm. niegdy Stefana Bidzieńskiego Sandomirskiego, y Marka Matczyńskiego Ruskiego Woiewodow, na wykupno niewolnika naznaczonych; ktorych *indagationem* na przyszłym Seymie uczynić, *et exinde eliberationem* niewolnikow naszych, *alias* tey oyczyzny synow, tudzież Urodz. Mikołaia Dunina, ordynować stanowiemy. Reassumpcya prawa na dzierżawę Skalską potomności Urodzon. Hieronima Lanckorońskiego Podkomorzego niegdy Podolskiego służącą, że teraz mieysca nie znalazła, do przyszłego Seymu *remittitur*. Zachęcaiąc pragnących służyć Nam y Rzplitey, *desiderium* Urodzon. Władysława Szembeka względem wytchnienia dobrom naszym Czubrowice nazwanym, dzierżawy iego do pewnego czasu w podatkach Rzeczypospolitey, na przyszły Seym dla otrzymania skutku odkładamy. Kommissyą w sprawie Urodzon. Iana Łukasza Wolskiego Łowczego Łukowskiego, przez Kommissarzow naszych względem dzierżawy iego odprawioną, w recessie Seymu Lubelskiego wspomnioną, y na ten czas do przyszłego Seymu reserwuiemy. *Sinniliter* kommissyą w sprawie Ierzego Deublera wydaną, w tenże reces przyszło Seymowy puszczamy. A że od Urodz. Czermińskiego Kasztelana Małogoskiego, nie mało ammunicyi iego własnych, na potrzebę artyleryi Koronney (iako *patebit ex documentis suo tempore et loco producendis*) wzięto, przeto na przyszłym Seymie satysfakcyą onemuż obmyślić deklaruiemy, gdzie y summę przez kommissyą Wielm. y Urod. Kommissarzow naszych *pro reparatione* Woytostwa Porszny wsi Podsadki uznaną, y do trzynastu tysięcy redukowaną, *per respectum* zasług w woysku y Rzeczyposp. Urodz. Franciszka Puławskiego Podczaszego Podlaskiego, onemuż y sukcessorom iego, na tymże da Bog przyszłym Seymie, approbować y ztwierdzić obiecuiemy. A teraz aby *sancita* teraźnieyszego Walnego Ziazdu, tym prędzey do wiadomości y exekucyi przyiść mogły Urodz. Marszałkowi Generalney Sandomirskiey Konfederacyi zlecamy, aby iak nayprędzey *ad acta publica* podawszy y wydrukowawszy, toż samo poparcie Generalney Sandomirskiey Konfederacyi, po Woiewodztwach, Ziemiach, y Powiatach, z podpisem ręki Pieczętarskiey w Koronie, pod pieczęcią Koronną; w W. X. Lit. pod Litewską *indilate* rozesłane y publikowane było. *Datum et actum ut supra.* Przy bytności:

Nayprzewielebnieyszego w Bogu Imci Xdza Stanisława na Słupowie Szembeka Arcybiskupa Gnieźnieńskiego Prymasa Korony Polskiey y W. X. L. Tudzież w Bogu Wieleb. Xięży Konstantego Szaniawskiego Kuiawskiego, Ludwika Załuskiego Płockiego, Andrzeia Załuskiego Warmińskiego Kanclerza W. Koronnego, Alexandra Wychowskiego Łuckiego, Iana Kazimierza Bokuma Przemyskiego, Theodora Potockiego Chełmińskiego, Kazimierza Łubińskiego Chełmskiego Nominata Krakowskiego, Gomolińskiego Kiiowskiego, Chryzostoma Gnińskiego Kamienieckiego, Mikołaia Zgierskiego Smoleńskiego Nominata Zmuydzkiego Biskupow z duchownego Senatu. A zaś z świeckiego, Iaśnie Wielm. Wielmożnych Adama Sieniawskiego Kasztelana Krakowskiego Hetmana W. Koronnego, Xcia Ianusza Korybuta Wiśniowieckiego Krakowskiego, Zygmunta Gałeckiego Poznańskiego, Kazimierza Sapiehy Wileńskiego Stanisława z Raciborska Morsztyna Sandomirskiego, Kazimierza z Kozielska Ogińskiego Trockiego, Hippolita Towiańskiego Łęczyckiego, Macieia Radomickiego Inowłocławskiego, Iana Iabłonowskiego Ruskiego, Stefana Humieckiego Podolskiego, Iana Kosa Smoleńskiego, Adama Tarła Lubelskiego, Dominika Słuszki Połockiego, Adama Łaszcza Bełskiego, Iana Xcia Radziwiła Nowogrodzkiego, Iana Dobrogosta na Krasnym Krasińskiego Płockiego, Kazimierza Pocieia Witebskiego, Stanisława Chomętowskiego Mazowieckiego, Stanisława Rzewuskiego Podlaskiego Hetmana Polnego Koronnego, Iozefa Załuskiego Rawskiego, Tomasza Działyńskiego Chełmińskiego Podskarbiego Ziem Pruskich, Piotra na Kczewie Kczewskiego Malborskiego, Iordana Bracławskiego, Krzysztofa Deszpota Zenowicza Mińskiego, Iozefa Kosa Inflantskiego, Franciszka Załuskiego Czerniechowskiego Woiewodow; Iozefa Myszkowskiego Margrabie Pińczowskiego Sandomirskiego, Michała Tarnowskiego Sieradzkiego, Ierzego Warszyckiego Łęczyckiego, Szczesnego Czermińskiego Kiiowskiego, Franciszka Grzybowskiego Inowłocławskiego, Michała Liniewskiego Wołhyńskiego, Adama Szaniawskiego Lubelskiego, Antoniego Nowosielskiego Nowogrodzkiego, Marcyana z Kozielska Ogińskiego Witebskiego, Pawła Sienickiego Czerskiego, Załuskiego Rawskiego, Franciszka Szembeka Bieckiego, Adama Naramowskiego, Srzemskiego. Stanisława z Obor Czosnowskiego Warszawskiego, Iozefa Cieciszewskiego Liwskiego, Kasztelanow. Tudzież Wielmożnych Ministrow oboyga narodow, Kazimierza Ludwika Bielińskiego Wielkiego Koronnego, Marcyana Dominika Wołłowicza Wielkiego W. X. Lit. Marszałkow; Karola Stanisława Xcia na Olyce y Nieświeżu Radziwiła Kanclerza W. W. X. Lit., Iana na Słupowie Szembeka Koronnego, Stanisława Antoniego na Szczuczynie Szczukę W. X. Lit. Podkanclerzych; Iana Ierzego na Przebendowie Przebendowskiego Wielkiego Koronnego, Michała Kazimierza Kotła W. Wielk. Xięstwa Litew. Podskarbich, Dąbskiego Koron., Iozefa Mniszka W. X. Lit. Nadwornych Marszałkow. Ludwika Konstantego Pocieia Hetmana W. W. X. Lit. Wielebnych w Bogu Xięży Ludwika z Słupowa Szembeka Sekretarza Koronnego, Macieia Ancuty Referendarza W. X. Lit. Stefana Potockiego Koronnego, Deputata Seymu Lubelskiego, Wincentego Piotra Wołłowicza Wiel. X. Lit. Posła Woiewodztwa Mścisławskiego, Referendarzow; Ierzego na Wiśniczu y Iarosławiu Lubomirskiego Koronnego, Bogusława Ernesta Graffa Denhoffa W. X. L. Deputata Konfederacyi Sandomirskiey Podkomorzych; Atanazego Miączyńskiego Koronnego Posła Woiewodztwa Bracławskiego, Mikołaia z Kozielska Ogińskiego W. X. Lit. Posła Powiatu Grodzieńskiego Nadwornych Podskarbich. Iozefa Xcia na Klewaniu Czartoryskiego Chorążego W. X. L. Franciszka z Słupowa Szembeka Stolnika. Ierzego Dziedoszyckiego Koniuszego Koronnych, Deputatow Seymu Lubelskiego, Iakuba Henryka Flemminga Koniuszego W. X. L. Generała Artyleryi Koronney, Załuskiego Kuchmistrza, Kazimierza Xcia na Klewanie Czartoryiskiego Podczaszego W. X. L. na Wiśniczu y Iarosławiu Lubomirskiego Podstolego, na Przebendowie Przebendowskiego Krayczego, Koronnych. Michała na Czerei Sapiehy Pisarza Polnego, Michała na Chalczu Chaleckiego Obożnego W. X. Lit. Posła Powiatu Mozyrskiego, Potockiego Strażnika, Iakuba Zygmunta Rybińskiego Koronnego Generała I. K. M. Potockiego W. X. L. Łowczych; Maxymiliana Ossolińskiego Koronnego Starosty Drohickiego, Michała Puzyny W. X. L. Starosty Wiskiego, Regentow, Xiążęcia Pawła Lubartowicza na Białym Kowlu Sanguszka Deputatow Seymu Lubelskiego, Iana Władysława Kunatha Wyrożębskiego Instygatora, Macieia Kolińskiego Pisarza Dekretowego, Adama Dorengowskiego Vice-Instygatora Koronnych. A zosobna Urodz. Deputatow Seymu Lubelskiego y Posłow Ziemskich ex Provincijs, to iest z Małey Polski z Woiewodztwa Krakowskiego, (oprocz tych, ktorzy są paulo superius z niektorych Woiewodztw y Ziem wyrażeni) Urodzon. Franciszka z Brzezia Lanckorońskiego Podkomorzego Krakowskiego, Andrzeia Morsztyna Starosty Sieradzkiego, Alexandra Grota Miecznika, Stanisława z Łętowa Łętowskiego Skarbnika Sędziego Grodzkiego Bieckiego, Krakowskich, Baltazara z Gledzianowa Bełchackiego Starosty Lipnickiego, Stanisława z Ianowiec Chwaliboga Wicesgerenta y Sędziego Grodzkiego Krakowskiego, Iana Dębińskiego Komornika Granicznego Powiatu Księskiego, Pawła Matszewskiego Cześnika Bracławskiego. Z Xięstwa Oświecimskiego y Zatorskiego, z Słupowa Szembeka Woyskiego Krakowskiego. Z Wdztwa Poznańskiego, Michała Raczyńskiego Podsędka Poznańskiego; Adama Zakrzewskiego Chorążego Łęczyckiego, Mikołaia Skoroszewskiego Stolnika, Woyciecha Gruszczyńskiego Cześnika, Wschowskich, Alexandra Złotnickiego Woyskiego Poznańskiego, Iozefa Radolińskiego, Mikołaia Nieżuchowskiego. Z Woiewodztwa Wileńskiego, Michała Tyzenhauza Starosty Inturskiego, Iozefa Czyza Podkomorzyca Wileńskiego. Z Powiatu Ośmiańskiego, Ludwika Chomińskiego Starosty Hubskiego, Michała Sliżenia Podstolego Ośmiańskiego. Z Powiatu Lidzkiego, Kazimierza Wilbika Podsędka, Iana de Campo Scypiona Podstolego Lidzkich. Z Powiatu Wilkomirskiego, Iana Tyzenhausa Pisarza W. X. L. Iana Strutyńskiego Stolnika Wilkomirskiego, Starosty Seweyskiego Deputata Seymu Lubelskiego. Z Powiatu Bracławskiego, Iana Kazimierza Biegańskiego Starosty Starodubowskiego Deputata Seymu Lubelsk. Iozafata Chorążego Mirskiego, Theodora Wawrzeckiego Pisarza Grodzkiego, Bracławskich. Z Woiewodztwa Sandomirskiego, Stefana Odrowąża Chlewickiego Podczaszego, Iana Popiela Łowczego Pułkownika I. K. M., Woyciecha Kietlińskiego Miecznika Sandomirskich, Iozefa Brzuchowskiego, Owruckiego Pułkownika I. K. M., Bobrownickiego Przedborskiego, Sułowskiego Gołębskiego, Potkańskiego, Zwinogrodzkiego Starostow, Gołuchowskiego Sędziego, Michała Zielińskiego Pisarza, Grodzkich Nowomieyskich, Dunina Brzezińskiego Pisarza Grodzkiego Radomskiego, Iakuba Dunina Kawalera, Młodzianowskiego Pułkownika I. K. M., Remigiana Mikułowskiego Chorążego Wilkomirskiego, Bidzińskiego Stolnika Wendeńskiego, Walentego Kietlińskiego Komornika Opoczyńskiego, Marchockiego, Woyciecha Wąsowicza, Felicyana Kosanowskiego, Podczaskiego, Franciszka z Obor Czosnowskiego, Tymińskiego Starościca Chęcińskiego, Zakrzewskiego. Z Woiewodztwa Kaliskiego, Iana Krzyckiego Podstolego Kaliskiego, Władysława Biernackiego Cześnika Sieradzkiepo. Mikołaia Twardowskiego Pisarza Grodzkiego Kczyńskiego, Piotra Sokolnickiego Kasztelanica Miedzyrzyckiego, Woyciecha Parczewskiego, Iana Zychlińskiego. Z Woiewodztwa Trockiego, Andrzeia Turłaia Sędziego Ziemskiego, Franciszka Wenckowicza Podczaszego, Trockich. Z Powiatu Grodzińskiego, Hrehorego Kotowicza Grodzińskiego, Ierzego z Kozielska, Ogińskiego Radoszewskiego Starostow, Zygmunta Bokicia Ciwuna Trockiego, Iana Grotuza Czerwońskiego, Iana Wala Framburskiego Starostow. Z Powiatu Kowińskiego, Krzysztofa Paca Pisarza W. X. L. Starosty, Bogusława z Kozielska Ogińskiego Marszałka, Szymona Zabiły Podczaszego Kowińskiego, Michała Eperyasza Strażnika Polnego W. X. L. Z Powiatu Upitskiego, Krzysztofa z Kozielska Puzyny Starosty, Adama Kazimierza Kościuszka Starosty Zelborskiego Podstarościego Sądowego Upitskich. Z Woiewodztwa Sieradzkiego, Stanisława Przerębskiego Chorążego, Woyciecha na Buzeninie Pstrokońskiego Stolnika, Alexandra Mycielskiego Podsędka Ziemskiego y Sędziego Grodzkiego Sieradzkich, Iana Ostrowskiego Pułkownika I. K. M. Kazimierza y ..... Walewskich, Kazimierza

Rychłowskiego, Maczyńskiego Starościca Klonowskiego. Z Ziemie Wieluńskiey. Stefana Leszczyńskiego Ostrzeszowskiego etc. Starosty, Piotrowskiego Miecznika Wieluńskiego. Z Woiewodztwa Łęczyckiego. Iana Skrzyńskiego Podkomorzego, Felicyana Grabskiego Chorążego Łęczyckich, Skarbka Kasztelanica. Z Xięstwa Zmuydzkiego. Alexandra Korfa Ciwona Telszewskiego, Piotrowicza Skarbnika Zmuydzkiego. Z Woiewodztwa Brzeskiego Kuiawskiego Krzysztofa Dorpowskiego Przedeckiego, Gąsiorowskiego Radzieiowskiego Starostow, Chorążego Brzeskiego Kuiawskiego, Boruckiego Starosty Gnieźnieńskiego. Z Woiewodztwa Kiiowskiego, Steckiego Podczaszego Kiiowskiego Sędziego Grodzkiego,
202 Piotra Pepłowskiego Podstolego, Iana Rybińskiego Miecznika, Zytomirskich. Z Woiewodztwa Inowłocławskiego, Andrzeia z Lubrańca Dąbskiego Starosty Nakielskiego, Wolskiego Sędziego Grodzkiego Bydgowskiego. Z Ziemie Dobrzyńskiey, Antoniego Chełmickiego Miecznika Dobrzyńskiego, Baleńskiego Regenta Grodzkiego Bobrowmickiego. Z Woiewodztwa Ruskiego Ziemi Lwowskiey, Mrozowickiego Podsędka, Alexandra Łosia Podstolego y Sędziego Grodzkiego Lwowskich. Z Ziemie Przemyskiey, Macieia Ustrzyckiego Chorążego Przemyskiego, Szymona Wolskiego Stolnika Chalickiego. Z Ziemie Sanockiey, Franciszka Dubrawskiego Skarbnika, Iaruntowskiego Sędziego Grodzkiego Sanockich. Z Ziemie Halickiey, Potockiego Tłumackiego, Potockiego Czerkaskiego Starostow, Zurakowskiego Skarbnika Halickiego, Mierzeiewskiego. Z Ziemie Chełmskiey, Romanowskiego Podkomorzego Chełmskiego, Woyciecha Olędzkiego Starosty Szmeltyńskiego. Z Woiewodztwa Wołhyńskiego, Iana Bożeńca Iałowickiego Łowczego Wołhyńskiego, Cetnera Starosty Tymbarskiego, Alexan. Kniechinicńskiego, Cześnika Zytomirskiego, Alexandra Pepłowskiego Miecznika Latyczewskiego, Ierzego Olszańskiego Chorążyca Wołyńskiego, Łazarza Rzeczyckiego. Z Woiewodztwa Podolskiego, Stanisława Czermińskiego Chorążego Podolskiego, Iakuba Pogroszewskiego Stolnika Nowogrodzkiego, Iana Pepłowskiego Łowczego Latyczewskiego. Z Woiewodztwa Smoleńskiego, Iana Szreytera Skarbnego W. X. Lit. Iana Kuleszy Starosty Oszkińskiego. Z Wdztwa Lubelskiego, Iana Tarła Woiewodzica Lubelskiego, Antoniego Skarbka, Kielczewskiego Stolnika Zytomirskiego. Z Ziemi Łukowskiey, Rozwadowskiego Chorążego Łukowskiego. Z Powiatu Starodubowskiego, Michała z Kozielska Puzyny Starosty Stegwilskiego, Wołka Podczaszego Starodubowskiego. Z Woiewodztwa Połockiego, Krzysztofa Benedykta Niemierowicza, Szczyta Cześnika W. X. L. Deputata Seymu Lubelskiego, Daniela Szpakowskiego Starosty Kuślickiego, Albrychta Szoluchy Koniuszego Połockiego. Z Wdztwa Belskiego, Iozefa Potockiego Starosty Belskiego, Stanisława Potockiego Łowczego W. X. L. Starosty Rubieszowskiego, Franciszka Głogowskiego Starosty Grabowieckiego Pułkownika I. K. M., Antoniego Dramińskiego Skarbnika, Iacka Łosia Podczaszego y Sędziego Grodzkiego Belskich. Z Woiewodztwa Nowogrodzkiego, Wołka Podczaszego, Kondratowicza Pisarza Grodzkiego, Nowogrodzkich. Z Powiatu Słonimskiego, Marcina Sliżenia Starosty Krewskiego, Iozefa Wołłowicza Sędzica Ziemskiego Wileńskiego. Z Powiatu Wołkowyskiego, Ierzego Olędzkiego Chorążego Wołkowyskiego, Bychowca. Z Woiewodztwa Płockiego, Iana Szydłowskiego Sędziego, Ieżewskiego Pisarza Ziemskich Zawskrzyńskich, Pawła Iaroszewskiego Podczaszego, Felicyana Kuczborskiego Łowczego, Zakroczymskich. Z
203 Wdztwa Witebskiego, Sakowicza Pisarza Ziemskiego, Hurka Podsędkowicza, Witebskich. Z Powiatu Orszańskiego, Iana Kazimierza Suroża Frackiewicza Krayczego Wileńskiego Sędziego Grodzkiego Orszańskiego, Iana Wanlara Larskiego Stolnika Smoleńskiego, Michała Dworzeckiego. Bohdanowicza Budowniczego Orszańskiego. Z Woiewodztwa Mazowieckiego z Ziemi Czerskiey, Stanisława Grzybowskiego Chorążego, Iana Skarbka Rudzkiego Pisarza Ziemskiego y Grodzkiego, Czerskich, Kostki Chociwskiego Cześnika Mielnickiego, Rudzińskiego Kasztelanica, Izydora Grzybowskiego Podkomorzyca, Czerskich, Zbierzchowskiego Podkomorzyca Łomżyńskiego. Z Ziemi Warszawskiey, Stanisława na Krasnym Krasińskiego Warszawskiego. Sztumskiego, Posła teyże Ziemi, Stanisława Młockiego Zakroczymskiego, Stanisława Narzymskiego Ciechanowskiego; Starostow, Franciszka Aloyzego Łoskiego Chorążego Sędziego y Podstarościego Grodzkiego Warszawskiego, Deputatow Seymu Lubelskiego, Michała Szymanowskiego Stolnika Warszawskiego, Iana Rostworowskiego Podczaszego Czerskiego, Deputatow Konfederacyi Sandomirskiey, Alexandra Skulskiego Podstolego Warszawskiego, Iana Rogowskiego, Posłow teyże Ziemi. Z Ziemi Wiskiey, Michała Puzyny Starosty Wiskiego Deputata Seymu Lubelskiego, Kazimierza Karwowskiego Podczaszego Wiskiego Posła teyże Ziemi. Z Ziemi Wyszogrodzkiey, Iana Bromirskiego Podkomorzego, Piotra Stamirowskiego Chorążego, Wyszogrodzkich. Z Ziemi Zakroczymskiey, Adama Zabickiego Chorążego Zakroczymskiego, Felicyana Przedwoicwskiego Pisarza Ziemskiego y Grodzkiego Ciechanowskiego. Z Ziemi Ciechanowskiey, Mikołaia Podoskiego Starosty Dobrzyńskiego, Alexandra Pęczkowskiego Łowczego Ciechanowskiego. Z Ziemi Łomżeńskiey, Łukasza Nagorki Cześnika, Woyciecha Iciorkowskiego Miecznika, Łomżeńskich. Z Ziemi Rożańskiey, Felicyana Karniewskiego Woyskiego Rożańskiego, Woyciecha Przeradowskiego Starosty Makowskiego, Karskiego Miecznika, Iana Leona Glinki Skarbnika, Rożańskich. Z Ziemi Liwskiey, Iana Seweryna Starosty Mielnickiego, Adama Stolnika Liwskiego Cieciszowskich, Mikołaia Buyna Pisarza Ziemskiego y Grodzkiego, Iana Kazimierza Karczewskiego Sędziego Grodzkiego, Liwskich. Z Ziemi Nurskiey, Iana Iozefa na Ponikwiach Ponikiewskiego Stolnika, Iana Glinkę Pisarza Ziemskiego y Grodzkiego, Iana Tańskiego Podstolego, Lipińskiego Woyskiego, Nurskich. Z Woiewodztwa Podlaskiego z Ziemi Drohickiey, Maximiliana Ossolińskiego Regenta Koronnego Starosty Drohickiego, Iana Kunatha Wyrożębskiego Instygatora Koron. Sędziego y Podstarościego Grodzkiego Drohickiego, Antoniego Butlera Starosty Brańskiego, Stanisława Lewickiego Stolnika, Iana Wierzbickiego Podczaszego, Podlaskich, Alexandra Lesickiego Łowczego Drohickiego. Z Ziemi Mielnickiey, Antoniego Niemiery Stolnika Mielnickiego, Iana Niemiery Podlaskiego, Franciszka Rzewuskiego Drohickiego, Wiktoryna Kuczeńskiego Mielnickiego, Podstolich, Antoniego Latkowskiego Łowczego Podlaskiego. Z Ziemi Bielskiey, Marcina Kuczyńskiego Woyskiego Mielnickiego, Władysława Danowskiego Pisarza Ziemskiego y Grodzkiego Wiskiego, Piotra Bystrzyckiego. Z Woiewodztwa Rawskiego, z Ziemi Rawskiey, Iozefa Załuskiego Starosty, Mikołaia Olszewskiego Łowczego, Rawskich. Z Ziemi Sochaczewskiey. Iozefa Przezdzieckiego, Woyskiego Wyszogrodzkiego, Iana Stefana z Strzeszewa Strzeszewskiego. Z Ziemie Gostyńskiey, Iana Kazimierza Domaradzkiego Starosty Libuskiego, Kazimierza Magnuskiego Woyskiego Gostyńskiego. Z Woiewodztwa Brześciańskiego, Mikołaia Krzysztofa Xiążęcia Radziwiła Starosty Człuchowskiego, Alexandra Kępowskiego Stolnika, Machwica Podsędka, Zygmunta Chrzanowskiego Podstarościego Sądowego, Iana Nestorowicza Podstolego, Brzeskich, Franciszka Szuyskiego Podstolego Bracławskiego. Z Powiatu Pińskiego, Piotra Godebskiego. Chorążego, Stefana Kurzenieckiego Podstolego Ziemi Bielskiey, Michała Orzeszka Podstolego, Michała Kazimierza Uszaka, Kulikowskiego Woyskiego, Pińskich. Z Woiewodztwa Mścisławskiego, Wincentego Piotra Wołłowicza Referendarza W. X. Lit. Michała Bogusława Kotła Starosty Mścisławskiego, Krzysztofa z Ciechanowca Ciechanowskiego Starosty Chocławskiego, Iana Lendorfa Stolnika Mścisławskiego. Z Woiewodztwa Bracławskiego, Atanazego Miączynskiego Podskarbiego Nadwornego Koronnego Starosty Łuckiego, Piotra Sulmirskiego Chorążego Bracławskiego. Michała Wolińskiego Starosty Lityńskiego, Mikołaia Dogilla Cyryny Pisarza Ziemskiego Bracławskiego, Antoniego Kordysza, Michała Stolnika Ciechanowskiego, Iana Podczaszego Podolskiego Kamodzińskich. Z Wdztwa

Mińskiego, Alexandra Uniechowskiego Sędziego Ziemskiego, Franciszka Wołotkowicza Horodniczego, Iarosza Mackiewicza Strażnika, Mińskich, Antoniego Orzeszka, Iozefa Mężyka. Z Powiatu Mozerskiego, Michała na Chalczu Chaleckiego Obożnego W. X. Lit. Starosty, Lenkiewicza Pisarza Grodzkiego, Mozerskich. Z Powiatu Rzeczyckiego, Kazimierza Iudyckiego Podkomorzego Rzeczyckiego, Theofila Michała Bispinka Podstolego Starodubowskiego. Z Woiewodztwa Inflantskiego Fabiana Kazimierza Borcha Generała Artyleryi W. X. Lit. Starosty Lucińskiego, Stanisława Eydziatowicza Podkomorzego Smoleńskiego, Iana Platera Starosty Dyneburskiego, Michała Strutyńskiego Stolnika Zydaczewskiego, Franciszka Zyberka Krayczego Xięstwa
205 Inflantskiego. Z Woiewodztwa Czerniechowskiego, Antoniego Horodyiskiego Chorążego, Daniela Czeszkowskiego Podczaszego Czernicchowskich, Stefana Xiążęcia Czetwertyńskiego.

Stanisław Denhoff Hetman Polny W. X. Lit. Miecznik Koronny, Marszałek Konfederacyi Generalney Stanow Rzeczyp. m. p.

Konstanty Szaniawski Biskup Kuiawski y Pomorski Kazimierz Łubiński Biskup Chełmski, ad connotanda sancita z tenatu Deputat. Mikołay Zgierski Biskup Smolenski, Nominat Zmuydzki, Deputat ad sancita Poparcia Konfederacyi Sandomirskiey. Ianusz Xiążę Wiśniowiecki Woiewoda Krakowski. Zygmunt Franciszek Gałecki Woiewoda Poznański. Stefan Humiecki Woiewoda Podolski. Kazimierz Pociey Woiewoda Witebski, Deputat ad sancita Konfederacyi Sandomirskiey. Tomasz Działyński Woiewoda Chełmiński. Piotr na Kczewie Kczewski Woiewoda Malborski, Deputat ad connotanda sancita z Senatu, z Wielkiey Polski. Iozef Kos Woiewoda Inflantski Deputat ad connotanda sancita z Senatu W. X. L. Franciszek Załuski Woiewoda Czerniechowski. Stefan Potocki Referendarz Koronny Starosta Trębowelski, Deputat ad connotanda sancita z Małey Polski. Maxymilian z Tęczyna Ossoliński Regent Koronny, Drohicki, Chmielnicki, Starosta. Ian Władysław Kunath Wyrożębski Instygator Koronny, Poseł y Deputat Woiewodztwa Podlaskiego do uchwał Consilij. Szymon Wolski Stolnik Halicki. Stefan Odrowąż na Chlewiskach Podczaszy y Poseł Wdztwa Sandomirskiego Sędzia Grodzki Radomski, Deputat ad conclusa Rady Walney Warszawskiey z Prowincyi Małopolskiey. Iakub na Skrzynnie Dunin, Kawaler Sanctae Mariae de Monte Carmelo, et Sancti Lazari, Poseł Woiewodztwa Sandomirskiego, Deputat ad conclusa z Prowincyi Małopolskiey. Michał Raczyński Podsędek y Deputat Woiewodztwa Poznańskiego. Andrzey z Lubrańca Dąbski Nakielski, Kleszczeliski Starosta, Deputat do proiektow Prowincyi Wielkopolskiey. Gąsiorowski Starosta Radzieiowski. Michał Puzyna Starosta Wiski. Franciszek Aloizy Łoski Chorąży, Sędzia, y Podstarości Grodzki Ziemi Warszawskiey, Deputat do ułożenia uchwał Walney Rady Rzeczypospol., z Wielk. Polski.
206 Ian Skarbek Rudzki Pisarz Ziemie Czerskiey, Deputat ad sancita Rady Walney Rzeczyposp. Wincenty Piotr Wołłowicz Referendarz W. X. L. Poseł Woiewodztwa Mścisławskiego, Deputat ad sancita Ziazdu Walnego Rady, salva protestatione contra terminum (particularibus) sub titulo ubespieczenie y ziednoczenie ab intra Stanow Rzeczyp. W punkcie salvae vindicationis injuriarum privatarum, gdzie miało bydź bez terminu particularibus. Krzysztof Benedykt Niemierowicz Szczyt Cześnik W. X. Lit. Deputat tak z Seymu Lubelskiego, iako też y ad sancita poparcia Konfederacyi Sandomirskiey. Ian Kazimierz Biegański Starosta Starodubowski, Deputat tak z Seymu Lubelskiego, iako też ad sancita Poparcia Konfederacyi Sandomirskiey. Stanisław Eydziatowicz Podkomorzy Smoleński, Poseł Xięstwa Inflantskiego, Deputat ad sancita Poparcia Konfederacyi Sandomirskiey. Ierzy Olędzki Chorąży y Poseł Powiatu Wołkowyskiego, Deputat ad Sancita Poparcia Konfederacyi Sandomirskiey Piotr Godębski Chorąży y Poseł Powiatu Pińskiego, Deputat ad sancita Poparcia Konfederacyi Sandomirskiey.

Ian Baliński Regent Grodzki Nowomieyski Sekretarz I. K. M. do Konstytucyi.

SANCITA

WIELKIEGO XIĘSTWA LITEWSKIEGO

NA WALNEY RADZIE WARSZAWSKIEY DIE 4 FEBRUARII 1710 ZŁOŻONE Y POSTANOWIONE

Zapłata woysku W. X. Lit. aukcyonalnemu.

1. Ażebyśmy *in. aestu bellorum* zostaiącą Rzpltą, y tak wielą uciśnioną niebespieczeństwy, *inermem* na wszelkie przeciwności nie zostawili; a do tego upatruiąc, że prędzey do uspokoienia publicznego y ustanowienia generalnego pokoiu *et exterorum relegationem* nie przyidziemy, iako kiedy uśmierzywszy wprzod między Nami *internos motus* regularnych woysk naszych pokażemy wystawienie Zaczym *providendo indemnitati nostrae*, y oraz własnych sił naszych, woysk W. X. L. *augendo numerum*, iako y Prowincye Korony Polskiey komput woyska do licznieyszey *reducunt* proporcyi, taki sposob zapłacenia woysku W. X. Lit. *vigore* Ziazdu teraźnieyszego umyśliliśmy, a to *ob indispensabilem necessitatem* Rzpltey, podatku podymnego *juxta tariffam a. 1690* po szesnastu złotych Polskich z dymu *currenti moneta*, uniwersalnie ze wszystkich dziedzicznych, duchownych, ekonomicznych, y Krolewskich dobr, naznaczamy na ieden rok tylko, *et pro hac sola vice*, a na dalsze lata nie pociągaiąc się *ullatenus*, ani *trahendo in sequelam* na dalsze czasy. Płaty tego podatku cztery naznaczamy. Pierwsza *primis diebus Septembris.* Druga *primis diebus Decembris*, *anni praesentis* 207
1710. Trzecia *primis diebus Martij.* Czwarta *a primis diebus Iunij anni proxime currentis.* Na każdą ratę po cztery zł. Polskich z dymu. A ten podatek ma bydź wybierany przez Poborcow; Woiewodztw y Powiatow na Seymikach Relacyinych obranych, y do Kommissarzow tychże Woiewodztw y Powiatow wnoszony, ktorzy za wydaniem od Wielm. Hetmana W. X Lit. assygnacyi na woysko W. X. Lit. wypłacać powinni będą, kwitowego zaś nie więcey pretendować maią, iako po groszu iednym od złotego, co się *pro salario* na obudwoch Poborcow ma rozumieć. Exekucya *retentorum* nie ma bydź *adhibito brachio militari*, ale za dekretem Sądow Fiskalnych, lub Skarbowego Trybunału W X. Lit. na folgę Starostw pozwalamy, aby podatek młynowy, na Seymie Lubelskim uchwalony, y dotąd zaległy na zapłatę tego woyska był destynowany *praevia lustratione* kwitow y młynow. Wypłacane maią bydź assygnacye Hetmanow Wiel. W. X. Lit. przez Urodz Szreytera Skarbnego W. X. Lit. do ktorego Lustratorowie wszyscy *in spatio* czterech niedziel po Seymikach *Relationis*, znosić będą importancyą

sub poena pensionis triplicis, z czego na Trybunale Skarbowym *dabunt calculum*. Gdy zaś Rzplta przyidzie do okupna *territorium* Elblądzkiego, tedy Prowincya W. X. Lit. *aequivalentem summam* za mlynowe *refundere* obliguie się. *In supplementum* zapłaty temuż woysku W. X. Lit. dostarczaiącey czopowe y szelężne W. X. Lit. *a. 1710* na ieden rok tylko *per plus offerentiam*, to iest za sześć kroć sto tysięcy *pro hac sola vice* Wielm. Ludwikowi Pociciowi Hetmanowi W. X. Lit. w administracyą daiemy, *non praejudicando quidquam coaequationi jurium* W. X. Lit. bo po skończonym da Bog roku na Seymikach nazaiutrz po Gromnicznych według kockwacyi *jurium* Wdztwa y Powiaty, *libere* obierać maią administratorow *ad quantitatem* summy, ktora się w administracyi Wielm. W. X. Lit. Hetmana pokaże. Ci zaś Ur. administratorowie na Seymikach Gromnicznych *recenter* na ten rok obrani, pieniądze z czopowego y szelężnego, ieżeliby wyexekwowane y wzięte były, kalkulować się z Wielm. Hetmanem W. W. X. L. y *de plano* wrocić *tenentur*. Waruiemy iednak y to sobie, że tego czopowego y szelężnego kurrencya ma bydź według dawnych taryff, y Woiewodztw, y Powiatow *salva lustratione plus offerentis*. A ta pomieniona *plus offerentia*, nie zkąd inąd ma *augeri* tylko ieśliby się co *insuper* nad dawnieysze taryffy pokazać miało. Co przedtym nie wchodziło *in aerarium publicum*. Do teyże zapłaty woysk W. X. Lit. według konstytucyi dawnieyszych, y Seymu Lubelskiego należy konkurrencya podatku pogłownego żydowskiego *juxta tenorem* konstytucyi Lubelskiey, ktory podatek tylko za assygnacyami Wielm. Hetmana W. X. Lit. ma bydź
208 wydany *currenti moneta*, aby żadnym nienależytym extorsyom, assygnacyom, odtąd nie był podległym, *cavemus abrogando* wszelkie wymyślne *contributionum genera* osobliwie powrotne. Tatarowie zaś *in genere* wszyscy, y ci ktorzy pod rożnemi iurisdykcyami mięszkaią, rzemiesłem y furmaństwem się bawią, pogłowne według prawey konstytucyi, bez żadney excepcyi płacić powinni będą. A Wdztwo Nowogrodzkie, bez wszelkiey dyminucyi, tak szesnastu złotowego podatku, iako y abiuracyi *a. 1690* zkombinowania taryffy na ten podatek *optionem* bierze do braci.

Warunek od woyska W. X. Litewskiego.

2. Doznała Rzplta *tot malis suis antiquioribus et recentibus* iako przez nieregularne woyska, y na swoiey woli albo dyspozycyi Hetmańskiey zostaiące, a wymyślnym nazwiskiem iakichsi paletow podatki *et omne genus aggravationum* uzurpuiące, przyszła *ad extremos casus*, że *nulla facies prisci moris et antiqui juris* została, przeto postrzegaiąc się w tym Stany Rzpltey, a zabiegaiąc *periculosae Status inversioni pro hac sola vice*, to iest na ieden rok tylko *non trahendo in sequelam* dalszą podatku konkurrencyą stanowią, na fundamencie regularney y wystarczaiącey zapłaty, tudzież wyrażonego w skrypcie osobliwym rękami Nayprzewielebnieyszego w Bogu Imci X. Prymasa, y Urodz. Marszałka Generalney Konfederacyi Stanow Rzpltey podpisanym komputu *de nova radice indispensabilem legem et ordinem*, aby był żołnierz *de proprio* tak w ciągnieniu, iako y na stanowiskach płacąc każdą rzecz, tak iako w targu oprocz siana y słomy żytney, według proporcyi, iako nayoszczędniey, w ciągnieniu nie zabieraiąc nic na wozy, nie wyciągaiąc podwod y koni chłopskich, pogotowiu szlacheckich y duchownych, wołow, bydła, ugod pieniężnych, prowiantow, nie zabiegaiąc w bok po żadne dyskrecye, nie rozłączaiąc się z chorągwią, ani też znaczki posyłaiąc, ani taborow odłączaiąc, ani ieden nocleg na iednym mieyscu w ciągnieniu nie nocuiąc, nie biorąc obrokow, nie przymuszaiąc do żadnego karmienia iako y stanowisk zimowych; lub też za ordynansem Hetmańskim będący, naymnieyszey rzeczy, oprocz hyberny z dobr Krolewskich, y siana koniom więcey nie pretenduiąc, ktore do woienney pracy należeć maią, a z domu nie naprowadzaiąc koni, y w tymże sianie żadnego nie czyniąc zbytku, y na to tak z noclegow, iako z stanowisk, każdy Officyalista lub kommendę maiący, przy odeyściu swoim kalkulować się powinien *cum possessore* dobr, gdzieby miał subsystencyą, lub nocleg, y od tego żadnych konsystencyi nie pretenduiąc, trzydniowek na piwa, na gorzałki, iako przedtym było, Deputackich konsolacyi, pieniężnych y prowiantowych, kwit *de non facta injuria* odebrać ma. A ieżeliby chorągiew, kampania, lub regiment, lub diwizya woyska, kwitu *a possessore vel possessoribus* nie miała, tedy z zasług ka-
209 żdey chorągwi y regimentom *praevijs arestis et decretis* w należytym Sądzie Hetmańskim, na Porucznika, Chorążych, y kommendę maiących Polskiego y cudzoziemskiego zaciągu Generałach, Oberszterach, Oberszteleytnantach, Kommendantach, y ich chorągwiach, albo regimentach przy płacy kwartałowey Rzpltey ma bydź zapłacone za poprzysiężeniem regestrow, szkod *actoris*, lub w Grodzie, lub na Sądach Fiskalnych, gdzie Grodu nie masz. Co wszystko *post deductionem* w zasługach będzie potrącone *injuriatis*. A ten warunek Wielm. Hetmani W. X. Lit. dotrzymać maią *in omnibus punctis*, konserwuiąc dawne prawa, konstytucye o władzy Hetmańskiey opisane, żeby niepunktualnemi y niedostarczaiącemi zasługami *variatum et excusatum* bydź nie mogło *in eum finem* znosząc *in futurum* sztaby, porcye, ślepe, borgowe, niedostarczaiące ćwierci, takową regularną, punktualną, y wyrachowaną dostarczaiącą kwartałową stanowiemy płatę. *Ad hanc protunc modernam normam*, iako się teraz w zwyż mianowanym skrypcie osobliwym *pro quantitate* woyska y każdego rodzaiu żołnierza wyraża; tą iednak kondycyą, iż ten warunek y ta płata uchwalonego podatku, ma trwać *pro hac sola vice* y na rok ieden tylko, po ktorym wolno będzie tymże samym lub *alio genere* podatku, lub *alia forma* warunek punktualney płace obmyślić, *juxta proportionem* woyska, ile y *inquantum* potrzebne będzie.

Reassumpcya Skarbowego Trybunału Wielkiego Xięstwa Litewskiego.

3. Zaczęty Trybunał Skarbowy W. X. Lit. po dwoch sądzonych kadencyach limitowany, ponieważ *per irruptionem hostilitatis*, y za nastąpieniem wielkich ingruencyi na Rzpltą, aż dotąd *ulteriorem cursum*, sądow swych wziąć nie mogł; teraz go *vigore* tego postanowienia *in virtute* konstytucyi Seymu Lubelskiego *ex assensu Ordinum reassumimus*, pod tymże Wielm. Xciem Dyrektorem Karolem Stanisławem, Radziwiłem Kanclerzem W. W. X. Lit. przy Wielm. Ministrach y Hetmanach W. X. Lit. czas y mieysce naznaczamy w Wilnie *25 Junij anni praesentis*, ktorzy zaś *ex Ordine Senatorio decesserunt, supplendo decessum* na mieyscu onych *substituimus* Wieleb. Iana Zgierskiego Biskupa Smoleńskiego Nominata Zmuydzkiego, Wielm. Kazimierza Ogińskiego Trockiego, Krzysztofa Zenowicza Mińskiego Woiewodow, Wielm. Antoniego Nowosielskiego Nowogrodzkiego, Marcyana Ogińskiego Witebskiego Kasztellanow. Kommissarze zaś Wdztw y Powiatow naznaczeni, ktorzy iuż *in junctione* swego charakteru zostaiąc, y tenże Trybunał sądząc, z tego świata zeszli, *et ad plenitudinem* iurisdykcyi *desiderantur*, tedy na mieyscu tamtych, Wdztwa y Powiaty na Relacyinych Seymikach, innych obrać maią. Ci *praevio juramento* z innemi dawnemi Kommissarzami
210 sądzić będą wszystkie zaległe *retenta*, wnidą z temi wszystkiemi *in calculationem* ktorzy *juxta obloquentiam* Seymu Lubelskiego, do Sądu Trybunału Skarbowego należą, obszerniey *in Volumine* samey konstytucyi specyfikowani, *ad cujus tenorem* we wszystkim się referuiąc, y to *superaddimus*; iż ktorekolwiek po dekrecie limitacyinym tego Skarbowego Trybunału *accesserunt* nowe wybrane podatki, importancye z ceł W. X Lit. prowentow Rzpltey czopowego, szelężnego, y inne *genera contributionum*, tych wszystkich do uczynienia kalkulacyi *vigore* tego postanowienia obliguiemy. Ur zaś Xżę Czartoryski Podczaszy W X. Lit. ponieważ przed Deputowanemi *a Statibus* na teraźnieyszym Zieździe, do kalkulacyi z administracyi prowentow skarbu W X Lit. *producere* nie mogł dokumentow authentycznych, maiąc one na mieyscach powietrzem zarażonych złożone, submittował się iednak *deducere* to iako wszystkie *proventus* skarbu W X. Lit z administracyi swoiey *in usus publicos* obrocił, więc pomienioną kalkulacyą do przyszłego Seymu odsyłamy; *cavendo* onemuz *ad interim omnimodam ab omni impetitione securitatem* Ci iednak ktorzy pod imieniem skarbu szlachtę depaktowali adcytowani *in quovis foro* odpowiadać powinni W innych zaś oppressyach kraiu, ruinach, wiolencyach, paletami, assygnacyami kontrybucyami, uciśnieniu; referuiemy się we wszystkim do konstytucyi *sub titulo* o kryminalach, kupach swawolnych, regimentarstwach, etc. Melioracya taryffy hibernowey z ksiąg skarbowych wyięta *a. 1667* że na tymże Trybunale Skarbowym *exactius* poprawiona bydź powinna *statuimus*. Czopowego, szelężnego, ponieważ się pokazuie w niektorych Woiewodztwach y Powiatach, częścią przez deflagracyą karczem, y inne ruiny *decessus*: zaczym dla tego lustracyą tego podatku, po Wdztwach y Powiatach naznaczamy, ktorą *immediate* przed Trybunałem W. X. Lit. Wdztwa y Powiaty przez swoich Lustratorow na Seymiku *Relationis* obranych uczyniwszy, na Trybunale Skarbowym W. X. Lit. maią dać *relationem*. A ponieważ w wielu Wdztwach, y Powiatach, są Seymiki Gromniczne zerwane, zkąd elekcya Sędziow Fiskalnych y administratorow extraordynaryinych podatkow *subsequi* nie mogła, dla tego na Seymiku *Relationis supplendo* defekt obrać powinni będą, ktorych nie większa ma bydź obrana *quantitas*, tylko do Ziemstwa y Grodu sześciu Sędziow Fiskalnych Wdztwa y Powiaty obrać maią *secundum normam coaequationis jurium, et juxta tenorem* konstytucyi Seymu Lubelskiego, na tymże Trybunale Skarbowym Wielm Michał Kazimierz Kocieł, Podskarbi W W X. Lit. *et successores* Wielm. Hreorego Ogińskiego Starosty Xięstwa Zmuydzkiego, Hetmana W W. X. Lit. *vigore* konstytucyi Seymu Lubelskiego *reassumere calculum* z tenuty skarbu W W X Lit powinni będą.

Immunitas dobr naszych stołowych, duchownych y ziemskich. 211

4. Lubo tak wielą konstytucyami dawnieyszemi y świeższemi, osobliwie konstytucyą *anni 1659 et anni 1705* y wielą innemi, dobra nasze stołowe y duchowne ziemskie *in genere* wszystkie *sine ulla exceptione*, ktore *ab antiquo iure Terrestri ex natura sua gaudebant*, y *exulum* Wdztwa Smoleńskiego y Powiatu Starodubowskiego, ktore *cum immunitatibus* dobr ziemskich są porownane, y dwory szlacheckie *omni securitate a quibusvis usurpationibus et stativis militaribus* są obwarowane, y lokacya woysk W. X. Lit. na samych tylko dymach hybernowych, mieścić się powinna, przecię iednak *in hoc calamitoso Reipubl. statu spreta observantia legum, et rigore poenarum, stativis militaribus*, paletami *et aliis inconvenientijs* aggrawowane były; y WW. Panien Benedyktynek Nieświeskich fundacyi domu Radziwiłowskiego konstytucyą *anni 1638* approbowaney *indebite* w taryffę woyskową weszły; *providendo* tedy *indemnitati* dobr mianowanych wszystkich; aby dalszym aggrawacyom *et stativis militaribus* nie podlegały *in virtute legum*, y od wszelkich stanowisk y ciężarow żołnierskich, dobra stołowe ziemskie *in genere* wszystkie *sine ulla exceptione naturam, jus et usum* zawsze maiące duchowne *et exulum cum immunitatibus* dobr ziemskich porownane wyimuiemy, *et omni securitate* od dalszych impetycyi roboruiemy *In delinquen*

tes zaś *tamquam in transgressores legum, et violatores publicae securitatis poenas* w prawie pospolitym opisane. *praevijs decretis* w należytym sądzie *extendendas* deklaruiemy. A teraz że *ex summa necessitate belli* nie małey części woyska W. X. Lit. w dobrach ziemskich duchownych, y wszystkich innych, nad wyraźne konstytucye lokować się przyszło: iako to w Woiewodztwach Białoruskich. Przeto zabiegaiąc takowym inkonweniencyom, te *abusus* znosiemy, y cokolwiekby na ten czas od mała do wiela, przez woyska nasze wziętego pokazało się, iż to w podatek szesnastozłotowy teraźnieyszy, y w dalszych zasługach *praevio* z strony ukrzywdzoney *iuramento* potrącono będzie. Waruiemy oraz y wszelkie prawa, konstytucye *de immunitate* dobr ziemskich y duchownych reassumuiemy. Iż Wielm. Hetmani W. X. L. y od nich Regimentarze naznaczeni, w dalszy czas podobnych assygnacyi y ordynansow *sub poena infamiae* wydawać nie maią, deklaruiemy.

Kassacya dwoch Trybunałow ostatnich w W. X. Lit. pod niebytność naszę sądzonych.

5. Odsądzone w W. X. L. dwa Trybunały *a. 1708 et a. 1709*, ponieważ sprzeciwiaią się *iuribus Maiestatis et sanctis* Konfederacyi Sandomirskiey: zaczym te wszystkie akta y dekreta Trybunalskie, iako też dekreta Ziemskie, Grodzkie *in eodem spatio* sądzone, iako żadnego waloru nie maiące, *vigore* teyże Konfederacyi *actualiter* kassuiemy, y annihiluiemy, y z ksiąg eliminować przyszłemu Trybunałowi zlecamy. Przyznania zapisow, na Trybunałach, Grodach, y innych subselliach czynione, transportowane do przyszłych Trybunałow sądzących się pod imieniem naszym bydź powinne, za ktorym przenosem swoy walor y ważność mieć będą. A Pisarz Ziemski Trybunalski y Kancellarya od tego żadnego datku y konsolacyi pretendować nie powinni. A gdzie iuż dekreta między stronami zaszły oczywiste, lubo *vigore* tego postanowienia *nullitati subjacent*; iednak strony gdy zechcą w przyszłych Trybunałach *absque ullis beneficijs iuris*, ktorych raz strona w sądach zażywała *ex serijs partium controversijs experiantur.*

212

Circumskrypcya skarbu W. X. Lit.

6. Lubo tak wielą konstytucyami, mianowicie Seymu Lubelskiego, *circumscriptio* skarbu W. X. Lit. staneła, iednak że *per abusum* onych, rożne na cłach dzieią się depuktacye, zaczym *in virtute* tych samych konstytucyi, a zwłaszcza Seymu Lubelskiego, *et vigore* w niey opisanego waruiemy, aby nad preskrypcyą oney, więcey kwitowego nie wyciągano. A do skarbu zaś nad instruktarz od Rzpltey postanowiony, od towarow nie brano y nie wyciągano. A po odprawieniu towarow na iedney komorze y zapłaceniu cła, według instruktarza, z teyże konstytucyi Lubelskiey importacyi y kwitowego na drugich komorach przy prezentowaniu kwitow, więcey kwitowego, ani żadnego *honorarium* nie usurpowano, y prepedycyi w prowadzeniu towarow wszelkiey kondycyi ludziom nie czyniono. Żydzi y nieosiedli w W X. Lit. ludzie, aby nie byli na cłach *cavemus*, zciągaiąc się w tym *ad vigorem* konstytucyi Lubelskiey; a ieśliby *in contrarium* temu postanowieniu czyniono, y miała bydź iak depaktacya w skarbie, tedy *juxta constitutionem anni 1635* w sądach Wielm: Podskarbiego W. X. Lit. odpowiedać będą. *Salva injuriatis appellatione* do Sądow Trybunału Ziemskiego W. X. Lit. lubo do Trybunału Skarbowego. A za nieosiadłych zaś sam Wielm: Podskarbi W. X. Lit. *adcitatus in foro competenti* odpowiedać powinien A zatym *cavemus*, aby *iurium coaequatio* stanowiona *ingenti motu et studio* od Rzpltey *inviolabiliter* ze wszystkim zachowana była.

213

O gleytach, listach zaręcznych y upominalnych Wiel. X. Litewskiego.

7. Wygadzaiąc obywatelom W. X. Lit. aby dalekim dla otrzymania gleytow, listow zaręcznych y upominalnych, do Nas Krola przeiazdem turbowani nie byli, *in fundamento coaequationis*, tak iako w Koronie Polskiey zachowuie się, na infamie za dekretami *mere* kontumacyinemi wypadłe, Wielm: Pieczętarze W. X. Lit. gleyty, według cirkumskripcyi prawa pozwolone, tak też listy zaręczne y upominalne, pod tytułem naszym y pieczęcią W. X. Lit. a z podpisem swym, wydawać powinni będą, od ktorych gleytow nie więcey tylo od stanu szlacheckiego, po talerow bitych trzy, od listow zaś zaręcznych y upominalnych, po talerow bitych dwa, od stanu mieyskiego, żydowskiego y Tatarskiego *in duplo* bez żadney depaktacyi, że ma bydź brano, waruiemy.

Kommissya do odebrania fortec w W. X. Lit. armat y ammunicyi.

8. Gruntuiąc się na fundamencie wiecznego soiuszu Nayiaśnieyszego Cara IMci, y tak wielu nietylko słownych, ale też przez osobliwe assekuracye wyrażonych obowiązkow, oraz *insistendo* deklaracyom na rozhoworach uczynionym przez Wielm. Xiążęcia Dołhorukiego Pełnomocnego Posła Nayiaśnieyszego Cara IMci, *intuitu* odebrania fortec y ewakuacyi onych od garnizonow auxiliarnych, na *praesidium* wprowadzonych, tudzież na odebranie armat w fortecach Rzpltey zabranych, za Kommissarzow W X. Lit. naznaczamy z Senatu, Wielm. Marcyana Ogińskiego Kasztelana Witebskiego. *Ex equestri ordine* Urodzonego Wincentego Piotra Wołłowicza Referendarza W X. Lit. y Urodzonego Ierzego Olędzkiego Chorążego Wołkowyskiego, na oddanie od ludzi auxiliarnych Nayiaśnieyszego Cara IMci, fortecy Bychowa, y armat tak w Bychowie, iako też y w Słutsku y w Słucku, y na innych mieyscach zabranych y z ammunicyami Po wyprowadzeniu zaś magazenow od ludzi Cara IMci w fortecy Połockiey deponowanych na odebranie teyże fortecy, na-

znaczamy z Senatu: Wielmożnego Kazimierza Pocieia Woiewodę Witebskiego, *ex equestri ordine* Urodzonego Iana Kazimierza Biegańskiego Starostę Starodubowskiego, Urodzonego Daniela Szpakowskiego Starostę Kuszlickiego, ktorzy Kommissarze nasi, na naznaczony czas, do pomionych fortec iachać, y one należycie odebrać, na imię Rzpltey powinni będą.

O Pułkowniku przeszłym Woiewodztw y Powiatow.

9. Pułkownictwo W. X. L. przeszłe, ponieważ iest *libere* rezygnowane, tedy *etiam in virtute* ziazdu teraźnieyszego *protunc* abroguiemy.

Reassumpcya gratitudinis przez konstytucyą Seymu Lubelskiego summy naznaczoney Wielm. Kazimierzowi Bielińskiemu Marszałkowi W. Koronnemu.

214 10. Pokazał całemu swiatu Polskiemu na Elekcyą zgromadzonemu, *dignissimam suam activitatem* Wielm. Kazimierz Bieliński Marszałek Wielki Koronny, a na ten czas Elekcyiny, gdy Nam *suffragio* wolnych głosow *expetitum*, pod szczęśliwą onego dyrekcyą, *sors benefica saeculis memorandum* obrać pozwoliła Pana, maiąc w pamięci nietylko *indefesso studio* podięte fatygi, ale też nie małe łożone na ten czas y potym koszty. Więc deklarowaną summę dwadzieścia tysięcy złotych Polskich y konstytucyą Seymu Lubelskiego approbowaną do zapłacenia Trybunałowi Skarbowemu W. X. L. Także Urodz. Ianowi Wyrożąbskiemu Instygatorowi Koronnemu, pracuiącemu *circa ius cardinale coaequationis iurium* W. X. Lit. takowąż naznaczoną summę dwadzieścia tysięcy złotych, do tegoż Skarbowego Trybunału W. X. Lit. *remittimus ad invenienda solutionis media.*

Recess sukcessorow Wielm. Hreorego Ogińskiego Starosty Żmuydzkiego, Hetmana W. W. X. Lit.

11. Samey śmiertelności popiołem przed Rzpltą, nie zasuta pamięć zeszłego Wielmożnego Hrehorego Ogińskiego Starosty Żmuydzkiego Hetmana W. W. X. Lit. w przeciwnych na Rzpltą koniunkturach, statecznie przy dostoieństwie Maiestatu naszego y całey Rzpltey w utrzymaniu praw oyczystych stawaiącego, *gratam* od Rzpltey w sukcessorach swoich, uznawać ma *recompensam*. Wszystkie zatym pretensye sukcessorow Wielm. Starosty Żmuydzkiego Hetmana W. W. X. L. do Seymu przyszłego odkładamy, na ktorym *justam meritorum* obmyślemy *mercedem praevia calculatione* z administracyi ceł W. X. Lit. na Trybunale Skarbowym W. X. Lit. A teraz summ wniesionych iako to przez *laudum* Puzowieckie na Starostwo Tryzkie sto tysięcy złotych Polskich, także przez *laudum* Olkienickie sto tysięcy złotych Polskich, deklarowanych da Bog na przyszłym Seymie sposob *evolvendi* wynaydziemy. Y co zaś dla nieszczęśliwości czasu *pensia* na Buławę Polną W. X. Lit. zeszłemu Staroście Żmuydzkiemu Hetmanowi W. X. L. należyta, przez lat kilka nie dochodziła na każdy rok, podług koekwacyi, rachuiąc po złotych sześćdziesiąt tysięcy, *media solutionis*, do przyszłego Seymu odkładamy.

Recess legacyi Wielm. Xcia Michała Radziwiła Podkanclerzego y Hetmana Polnego W. X. Lit.

12. Odłożony do przyszłych obrad y Seymow, Lubelską specyfikowany y ubespieczony konstytucyą recess odprawioney legacyi do Rzymu, do Wenecyi, y do Wiednia *perennitate temporum* nigdy nie zapomnionego Wielm. Xiążęcia Michała Radziwiła Podkanclerzego y Hetmana Polnego W. X. Lit. *in recentissima* zawsze, tak niewygasłey pamięci y wdzięczności u Rzpltey, iako nagrodzenia łożonych na tę legacyą kosztow zostawać powinien *specie*: że tedy ośmdziesiąt tysięcy złotych ieszcze zalega niedopłaconych u Rzpltey, więc na przyszłym Seymie sposob do zapłacenia Wielm. Xciu Karolowi Radziwiłowi Kanclerzowi W. X. Lit. czyli to z prowentow Rzpltey, czyli to *iure emphiteutico* summę wnosząc na Starostwa obmyślić deklaruiemy. 215

Recess zasług Wielmożnych Ministrow W. X. Litewskiego.

13. Stateczna ku dostoieństwu naszemu, y dotrzymana licznemi życzliwości dowodami *probata fides* to pokazała, Wielmożn. Marcyana Dominika Wołłowicza Marszałka W. W. X. Lit. że go ani obszernych spalonych fortun damnifikacye, ani zdrowia własnego niebespieczeństwa, ani same ścigaiące wszędzie nieprzyiacielskie *terriculamenta*, *in obliquam partem* skłonić mogły, zaczym gdy teraz procz niewygasłey w naszym sercu Krolewskim pamięci *condignam meritis* oddać nie możemy *remunerationem*, tedy na przyszłym Seymie, należytego iego ukontentowania zasług znaleść sposoby deklaruiemy. Tudzież na stracone y spalone fortuny Wielm. Xiążąt Radziwiłow, Kanclerza W. X. Lit. y Woiewody Nowogrodzkiego, tak też Wielm. Stanisława Szczuki Podkanclerzego W. X. Lit. mieć reflexyą na przyszłym Seymie będziemy. Iako y sukcessorom Urodzonych Wolfow za stracone ich y znaczne dobra *pretio pacis Olivensis*, według assekuracyi Kommissarzow Rzpltey rekompensą słuszną obmyślić deklaruiemy. Także Urodzonego Hrehorego Kotowicza Starosty Grodzińskiego y Urodzonego Iana Nestorowicza Podstolego Wdztwa Brzeskiego, stratą swych fortun, wielorakim więzieniem, wierności swey nieporuszonego, wierne obudwoch ku Nam, y całey Rzpltey *merentur* zasługi, abyśmy na przyszłym Seymie, onych ukontentowali *desideria.*

Ukontentowanie szlachty postrzelaney y pozabiianey rożnych Wdztw y Powiatow pod Olkienikami.

14. Zachowuiąc Urodzonego Michała Tyzenhauza Starostę Szmelyńskiego *circa possessionem jurium cum attinentijs et pertinentijs*, także y summę teyże maiętności, zabitym y postrzelanym pod Olkienikami, aby mogła bydź rekompensa, ktora *in pretio sanguinis nobilitaris*, szacunku nie ma. Na przyszłym da Bog Seymie, summę sto ty-

sięcy złotych, obmyślić y obwarować deklaruiemy.

Ubespieczenie miast sądowych w W. X. Lit.

15. Miasta nasze Wilno, Nowogrodek, y Minsk, *domicilia* Trybunałow W. X. Lit. od konsystencyi woysk W. X. Lit. konstytucyami *anni 1670*, *anni 1678*, *anni 1703* Seymu Lubelskiego uwolnione, przy konstytucyach pomienionych zachowuiemy, y aby w tych miastach nie były woyska W. X. Lit. konsystencye y lokacye naznaczone, ubespieczamy.

Recess funduszow rożnych zakonow do przyszłego Seymu odłożony.

16. Zakładaiąc Panowania naszego *felicitatem* w rozmnożeniu chwały Boskiey, gdy *hic et nunc* rożnych klasztorow fundacyi, *in toto approbatio* pomieścić się nie może. Więc recess w tym do przyszłego Seymu czynimy. Wieleb. OO. Karmelitow Grodzińskich *Antiquae Observantiae*, Karmelitow Zawierskich. Także OO. Dominikanow Kniażyckich. Także OO. Dominikanow Drudzkich. *Item* fundacyą Kollegium Iezuitow na miasteczku Zodziskach w Woiewodztwie Wileńskim, y w Powiecie Orszańskim, y fundacyą *Domus tertiae probationis* tychże Iezuitow w Wilnie na Snipiszkach y Daniuszowie w Powiecie Ośmiańskim y w Woiewodztwie Wileńskim leżących dobrach, także fundusz *Collegium* Łukszczańskiego *Soc. Jesu*, w Xięstwie Inflantskim. *Item Collegi Slucensis Societatis Jesu* na dobrach dziedzicznych Ur. na ten czas Kłokockiego Starosty Rzeczyckiego, w rożnych mieyscach, tak w Koronie Polskiey iako y w W. X. Lit. fortunach iego leżących. *Item* nowy fundusz Wiel. OO. Bernardynow, od Urodzonych Adama Konstantynowicza, y Franciszka Woyny Iasiemieckiego, Sędziego Grodzkiego Mścisławskiego, uczyniony w mieście Mścisławiu. Tych przyszłych wszystkich funduszow potwierdzenie, w recess do przyszłego Seymu puszczamy. *Insuper respectu* spustoszenia *Collegium* Orszańskiego OO. Iezuitow, place onych, od rożnych w mieście Orszy konferowane, *ad approbandum* do przyszłego Seymu *remittimus*. Także klasztor Boruński OO. Bazylianow, y cerkiew tamteczna, iako *Sanctuarium Thaumaturgae Matris*, aby była supplementowana, sposobu na przyszłym Seymie szukać będziemy. Tudzież fundacyą OO. Karmelitow Czauszowskich w Powiecie Orszańskim, przy konstytucyi Seymu *anni* 1653 zachowuiąc *ab omni militari extorsione*, iako dobra ziemskie *eximendo* roboruiemy. Termin *Relationis* Seymikow, y Woiewodztw, Powiatow W. X. Lit. *pro die 28 Iulij*, *anni praesentis* naznaczamy.

Stanisław Denhoff, *Hetman Polny W. X. Lit. Miecznik Koronny Marszałek Konfederacyi Generalney Stanow Rzpltey.*

Wincenty Piotr Wołłowicz, Referendarz W. X. Lit. Poseł Woiewodztwa Mścisławskiego; Deputat ad sancita Magni Consilij, salva protestatione expressius wyrażono pod Konstytucyami Koronnemi.

KONSTYTUCYE 217

SEYMU EXTRAORDYNARYINEGO, DWUNIEDZIELNEGO WARSZAWSKIEGO,

R. P. 1712,

dnia 5 Kwietnia zaczętego.

W Imię Pańskie, Amen.

AUGUST II

z Bożey łaski Krol Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki, Kiiowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smoleński, Siewierski, y Czerniechowski, a dziedziczny Xiąże Saski y Elektor, etc.

Wszem wobec, y każdemu zosobna, komuby o tym wiedzieć należało, oznaymuiemy. Iż upatruiąc potrzeby Rzeczyposp. y dosyć czyniąc obowiązkowi naszemu *in diplomate Regio* na przeszłym Walnym Zieździe Warszawskim Stanom Rzpltey danemu, y żeby za dni Panowania naszego chwała Boża, y po przeszłych nieszczęśliwościach y zawieruchach domowych, szczęście publiczne, y sprawiedliwość święta zakwitnąć mogła, y cny narod Polski, y W. X. Lit. cieszyć się *antiqua forma Consiliorum publicorum:* a nie mogąc za wyprowadzeniem woyny Szwedzkiey *ex visceribus Regni* do Pomeranii Szwedzkiey Seymem Walnym sześćniedzielnym ukontentować *desideria populorum*, Seym ten extraordynaryiny dwuniedzielny, pominąwszy zwykłe *solennitates* przyszło Nam złożyć, ktory *authoritate praesentis Conventus*, wszystkich Stanow całey Rzeczyposp. approbuiemy, y powagę onemu Seymu Walnego sześćniedzielnego przyznawamy. A oraz waruiemy, że to dawnym prawom y zwyczaiom o składaniu Walnych Seymow na potym szkodzić nie ma, y nie powinno; ktore *in integro* zachowuiąc, y reassumuiąc niżey wyrażone konstytucye, z pozwoleniem PP. Rad, y Posłow Ziemskich, postanawiamy y uchwalamy.

Utwierdzenie oświadczenia się Stanow Rzeczypospolitey przy ubespieczeniu dostoieństwa naszego.

1. Iako za łaską Bożą y chwalebnym na potomne czasy dowodem Staropolskiey cnoty y żarliwości ku Maiestatowi naszemu, one Stany Rzeczyposp. naprzod *in campo Electorali* wolnemi głosami, y znowu na Seymie Warszawskim *Pacificationis, concordi omnium accessu, subsequenter* przez Seym Lubelski, a potym *et per sacra vincula* Generalney Sandomirskiey Konfederacyi, y przez poprzysiężoną nierozdzielną iedność, zgodę, y obowiązki na zaszczyt wiary Swiętey Katolickiey, dostoieństwa naszego, y wolney Elekcyi, tron nasz, y zupełną do Nas poufałość ugruntowały, y na przeszłym Walnym Zieździe Warszawskim, na poparcie teyże Generalney Sandomirskiey Konfederacyi zezwoliły, y Nam *legitime* panuiącemu *diploma liberae Elec-*

tionis nostrae na pomienionym Seymie Warszawskim *Pacificationis* dane, *et in Volumen legum insertum* utwierdziły, y wszystkie spiski, Konfederacye przeciwne, exwinkulacye, *et foedus Varsaviense* z Koroną Szwedzką *nulliter* zawarte, *ac quaevis attentata publica et privata in praejudicium juris et Coronae nostrae, quocunque nomine* Ziazdow y Rad wypadłe, *cum praetensa violenta Electione et Coronatione hostili, pro nullis, irritis, invalidis, et insubsistentibus* uznały, tudzież pod niebytność naszę *ob permoventes* na ten czas *rationes invitabilis necessitatis, speciali* iednak *intuitu* utrzymania Nas *in solio Regni* ogłoszone *Interregnum, in rehabitionem, possessionem, et recognitionem incontestabilis Dominij nostri cassata Altdrandtstadiensi transactione* rezolwowały, y wszystko porządnie dla zachowania pokoiu domowego y postronnego obwarowały, y dokończyły. Tak y teraz też Stany Rzpltey, na tym Seymie bez żadney scyssyi y rozerwania zgromadzone y ziednoczone, dla tym zupełnieyszego ugruntowania Maiestatu naszego, y ponowienia dawnieyszych y świeższych między Stanami Rzpltey obowiązkow, y żeby wypadły z serc y pamięci tych wszystkich *molimina*, ktorzy źle myślą, albo sobie ieszcze iakieykolwiek rewolucyi płonną czynią nadzieię, znaiąc Nas za Pana y Krola swego, cokolwiek pomienione Seymy, Warszawski, Lubelski, Sandomirska Generalna Konfederacya, y przeszłe Walne Rady, osobliwie Walny Ziazd Warszawski *circa tuitionem* chwały Bożey, wiary S. Katolickiey, dostoieństwa naszego, oyczystych praw, swobod, y wolności, y całości granic, bez wszelkiego uszczerbku, abo awulsyi postanowiły, y uchwaliły, to wszystko *lege praesenti* reassumuią, y chcąc mieć *ratum, firmum, et inviolabile* rzeczą samą, y statecznym stwierdzaią y approbuią utrzymaniem, y przeciwko wszelkim postronnym y domowym nieprzyiaciołom *quocunque titulo vel praetextu* następuiącym, statecznie przy Nas stawać, y na zgubę y skazę tego powstać, *sub nexu* przysięgi y sumnienia przyrzekaią, ktore *firmissima munimenta* tronu naszego Krolewskiego, wdzięcznym oycowskim przyimuiąc sercem, wzaiem Stanom Rzeczyposp. *fidem nostram Regiam sub sacramento jurisjurandi, invadiamus*, iż wiary S. Katolickiey *integritatem, jura et immunitates ecclesiasticas*, prawa, swobody, y wolności tychże Stanow, *et sangvine majorum parta decora*, tak *curae cordique* mamy, y mieć będziemy, aby w niwczym naruszone nie były, y w dawnym splendorze swoim zaiaśniały, y ieżeli w czym *iniquitas temporum*, albo *hostilitas Svetica*, iaki *causavit* uszczerbek, 219 to wszystko w dawną wprawić klubę, y nie inaczey, tylko iako wolnym panować narodom, deklaruiemy y ślubuiemy, y tym końcem przeszłe *diplomata* nasze, y solenne assekuracye, Stanom Rzplitey dane y poprzysiężone, w niwczym ie mieć niechcąc naruszone, *in toto* approbuiemy, y one *salva et inviolabilia* we wszystkich punktach, artykułach, klausulach, y ligamentach *Sacrosancte* zachować obliguiemy się. A kiedyśmy przy pomocy Boga Naywyższego woynę Szwedzką *in hosticum* do Pomeranii wyprowadzili, tedy wespoł z Stanami Rzplitey dalsze usilne nasze staranie y pieczołowanie do tego końca kierować będziemy, aby aktualna ewakuacya woysk auxyliarnych Cara I. Mci Moskiewskiego, iak nayprędzey doszła, y żeby pomienione woyska auxyliarne z wielkim uciemiężeniem poddanych naszych, dłużey się w Krolestwie naszym nie bawiły, owszem kolligackim paktom, soiuszom, y po wielekroć razy ponowionym deklaracyom Cara I. M. y rozhoworom we wszystkim dosyć się stało *serio et efficaciter authoritatem nostram Regiam* do Cara IMci Moskiewskiego *interponemus*, y namowione środki do skuteczney ewakuacyi *juxta scriptum ad archivum*, ktory *lege praesenti approbatur, ad effectum* przywieść deklaruiemy, y iuż *eo intuitu*, uniwersały do Woiewodztw, Ziem, y Powiatow, *in solatium populis*, aby więcey nie dawały pomienionym woyskom prowiantow y kontrybucyi, z Kancellaryi naszey, tak Koronney, iako W. X. Lit. wydać rozkazaliśmy. Lubo zaś ci, ktorzy dotąd Krolowi Szwedzkiemu y stronie przeciwney *actu ipso adhaerent*, po ofiarowaney amnistyi y łasce naszey Krolewskiey, dotąd się ieszcze nie upamiętali, *et in gremium* spolney matki oyczyzny nie powrocili, nie mieliby *gaudere beneficio communis libertatis*, y słusznie podpadli sądom, y winom w prawie opisanym, na dowod iednak oycowskiey naszey klemencyi, y łaskawości całey Rzeczypospol. ieszcze im *ad resipiscentiam, spatium* sześciu niedziel od odłożenia tego Seymu *indulgemus*, waruiąc *intra hoc spatium accedentibus, vel accessuris omnimodam securitatem, vitae, bonorum et honorum,* ktore honory, dotąd nie rozdane, z wiecznym zapomnieniem uraz naszych, y od Nayiaśnieyszego Kolligata naszego Cara I. Mci bespieczeństwo osob y dobr ich assekuruiemy, *alias in casum ulterioris abruptae contumaciae*, y nieoddania Nam ubliżonego posłuszeństwa, z przystoynym przeproszeniem, *ad extensionem rigoris* prawa za wyniesieniem y położeniem mandatow na dobrach dziedzicznych *praecisis omnibus exceptionibus, et beneficijs juris*, na przyszłey da Bog reassumpcyi Seymu, *peremptorie* sądzić, *et ad executionem poenarum irremissibiliter* przystąpić deklaruiemy, *reservando circumscriptionem bonorum terrestrium ad judicium Reipublicae*, na przyszłym da Bog Seymie, *salvis per omnia juribus uxoreis injuriatorum creditorum*, ktorzy *realiter* pieniądze podawali, przez Sądy Głownych Trybunałow 220 oboyga narodow *liquidandis et disjudicandis*, tudzież *legitimis donationibus et cessionibus officiose recognitis.*

Pospolite ruszenie Koronne, y W. X. Lit.

2. Aczkolwiek wszelkiemi staraliśmy się sposobami o uspokoienie *ab intra et ab extra* tey Rzplitey y postronnych Monarchow medyacye przyiąć ofiarowaliśmy, do zawarcia przystoynego traktatu z Krolem I. M. Szwedzkim, że iednak tak dobre intencye nasze skutku swego nie

wzięły, y pomienionego Krola I. M. Szwedzkiego w upornym przedsięwzięciu swoim nieporuszonego, y dalekiego uznaliśmy *a meditationibus* pokoiu, przez co, coraz większe niebespieczeństwa, y cięższe dolegliwości y pressury na tę oyczyznę następuią, a ile kiedy niektorzy z narodu Polskiego y W. X. Lit. przy tymże Krolu Szwedzkim się wiążąc, coraz *no as cient guerras et turbas*, dla czego chcąc mieć Rzplitą w iaknaylepszą ufundowaną posturę, y uwolnić ią od wszelkich zkądkolwiek pochodzących niebespieczeństw, y dolegliwości, nie tylko przez regularne woysko, ale *et summum robur ac praesidium* piersi szlacheckich pospolite ruszenie wszystkiey Korony Polskiey, y W. X. Lit. y Prowincyi do niey należących, Xięstwa Inflantskiego, Piltyna, y Kurlandyi, według dawnych praw y zwyczaiow, za zgodą PP. Rad naszych, y Posłow Ziem oboyga narodow, na obronę powszechną, y dostoieństwa naszego uchwalamy, ktore *sine divisione belli*, *contra omnem casum ingruentis periculi*, *et publicae necessitatis*, *ac naturalis defensionis*, *juxta mentem* statutow Koronnych, a osobliwie konstytucyi *annorum* 1621 *et* 1634 *et* 1676 postanawiamy, y zaraz po tym odłożonym Seymie, pierwsze wici, iedne za dwoie wydać deklaruiemy, a trzecie ostatnie, w mocy naszey *tantisper* zachowuiemy. Woiewodztwa Mazowieckie, Podlaskie, Ziemię Łukowską, Pruskie, y Woiewodztwo Podolskie, przy dawnych prawach y zwyczaiach konserwuiąc *in pleno robore*. Popisy zaś y okazowania, według prawa dawnego, aby były *in usu* mieć chcemy.

Legacya do dworow postronnych.

3. Ieżeli w ktorych, tedy w teraźnieyszych koniunkturach, potrzebne poselstwa, albo ablegacye, bacząc *etiam ad locum* generalnego kongressu do Utrechtu z osobna iak nayprętszą expedycyą, Ablegata do Nayiaśnieyszego Cara I. M. Moskiewskiego, *cum ultimaria requisitione* od Stanow Rzplitey o ewakuacyi woysk auxyliarnych z granic Korony Polskiey y W. X. Lit. y Prowincyi Pruskiey, z fortec Elbląga, Torunia, *territorium* Gdańskiego, Piltyna, Kurlandyi, Białeycerkwi, Inflant, Ukrainy całey, Połonnego, y innych *ad corpus* Rzplitey należących, tudzież w inszych pretensyach, y krzywdach Rzeczyposp. w przywroceniu y oddaniu fortec, Rygi, xiąg Kiiowskich Ziemskich y Grodzkich, w manasterze Kiiowskim będących, tudzież ludzi
221 z Kiiowskiego, Bracławskiego, y innych Woiewodztw wziętych na stolicę, w oddaniu armat, po fortecach tak Koronnych, iako y W. X. Lit. zabranych, ponieważ woysk auxyliarnych Rzeczposp. nie potrzebuie, a nawet y z tych 12 tysięcy soiuszem deklarowanych, cale dyspensuie, iako się iuż z tym *in antecessum* przez wielkiego Posła swego Wielm. Marcyana Wołłowicza, Marszałka W. W. X. L. klarygowała, mieć chcemy, ktoremu Ablegatowi Kancellarya W. X. L. żywą y rzeźwą instrukcyą formować będzie. Drugie zaś poselstwa albo ablegacye, gdzie *necessitas exiget*, przytomny Senat *cum Ministris Status*, y przy Urodz. Marszałku Seymowym, *serio examinabit*, a Kancellarya tak Koronna, iako y W. X. Lit. z wszelką ostrożnością należyte instrukcye pisać będą, y żeby sobie nic nad nie z Pany postronnemi traktować nie pozwalali, y w żadne się uchoway Boże, y Rzplitey nie wdawali *alienationes et avulsiones*, owszem *cum fructu publico* funkcye swoie odprawowali, y relacye da Bog na przyszłym Seymie odłożonym *in facie omnium Ordinum* czynili, a tych wszystkich *Legatos et Ablegatos*, *terrigenas*, *possessionatos*, Korony Polskiey y Wiel. X. Lit. mieć chcemy, a Wielm. Woiewodę y Generała Ziem Mazowieckich, iakośmy raz za Posła Wielkiego do Prześwietney Porty Ottomańskiey, dla ponowienia y utwierdzenia traktatu wiecznego Karłowickiego destynowali, y naznaczyli, tak też legacyą w osobie iego *authoritate praesentis Conventus* approbuiemy, y nienaruszony traktat mieć chcemy, y ktoby go miał wzruszać, *et privato ausu* woynę zaczynać, *pro hoste patriae* takiego deklaruiemy. *Beneficia legum* Posłom *in functionibus publicis* będącym, podług dawnych praw *in toto* reassumuiemy.

Zapłata woysku pro praeterito.

4. Chcąc zapłatę regularną woysku Rzplitey Koron. *in effectu* za lat dwie *ad primam Augusti an. currentis* według uchwały Ziazdu Warszawskiego *praestare*, remanent przez Trybunał Skarbowy wyrachowany przyimuiemy, y na tenże remanent *modo et genere* na przyszłych Seymikach *constituendo*, dwie cwierci zupełne zapłacić, *authoritate* Seymu tego deklaruiemy, z tym obiaśnieniem, że przydana hyberna *per dispositiones* kommissyi hybernowych, nad summę na Seymie Lubelskim konkludowaną, y *per scriptum ad archivum* determinowaną w ten dyspartyment na Woiewodztwa, regularney płacy wchodzić nie ma, y owszem *pro exclusa* z wyżey namienionego remanentu *censeri* powinna, y żeby dobra ziemskie podobnemi nad uchwałę Rzeczypospol. expensami, *sub titulo* hyberny nie były obciążone, *serio praecavemus*. Te zaś *ad interim* dwie ćwierci, iako nayprędzey maią bydź płacone, za assygnacyami skarbu Koronnego do Woiewodztw, Ziem, y Powiatow wydanemi *pro hac ipsa vice*, według opisania Walnego Ziazdu Warszawskiego *praecise* do lat dwoch postanowioney regularney płacy z skarbu Koronnego, z tą prekaucyą, aby taż importancya dwoch ćwierci, na zapłatę woysku w usłudze naszey statecznie zostaiącemu, na opatrzenie y fortyfikacye Kamieńca y artyleryą obrociła się, a nie na żadne inne potrzeby, ktory to skarb Koronny, nie ma więcey pretendować podatkow, na Walney Radzie Warszawskiey, y ceł generalnych uchwalonych, nad czas tąż Radą Warszawską opisany, to iest, *ad diem primam Septembris anni currentis*. Pretensye *injuriatorum* odłożywszy do inszych ćwierci, na Ziezdzie Walnym Warszawskim uchwalonych. Tudzież *salva actuali et reali*
222

liquidatione Woiewodztw Wielkopolskich, y Prowincyi Pruskiey, z woyskiem naszym Saskim na Trybunale Skarbowym *expedienda*, *et eo praecustodito*, aby *in futurum* każde *defectus* podatkow, do Seymu odsyłane były, *sine impositione* od Trybunału Skarbowego Koronnego, *summarum arbitrarum: salvo* oraz *calculo* Wielm. Podskarbiego Koronnego, na przyszłey reassumpcyi Seymu, y Urodz. Poborcow na Trybunale Skarbowym, *ac quietationibus* z wypłaconych przez Woiewodztwa podatkow, oraz y importancyi, ktore Woiewodztwa nie wnosiły, *salva quoque liquidatione* ćwierci osmey nieliquidowaney, y tych chorągwi y regimentow, ktore na Trybunale przeszłym Radomskim nie liquidowały się, *non praejudicando cursui* dymowego na piechoty, według Ziazdu tegoż Warszawskiego na dwie lecie postanowionego.

Disciplina militaris.

5. Chcąc kraie nasze nie tylko *tot calamitatibus* woyny teraźnieyszey, *et inundatione* woysk nieprzyiacielskich, y auxyliarnych zniszczone, ale też od własnego żołnierza wielorakich imion, na ruinę oyczystego gruntu wymyślonych exakcyi, ciężarami zdesolowane, *ad antiquum florem reducere*, y na zawsze one *in futurum*, od podobnych przeciwko prawu *et contra immunitates* dobr naszych stołowych, Krolewskich, duchownych y ziemskich, donataryuszow, zasłonić wiolencyi *immunitates* onychże prawem opisane, *in toto inviolabiles* konserwuiemy, y mieć chcemy, y oraz wszystkie dawnieysze świeższe, o grozie woyskowey, osobliwie ostatniego Ziazdu Warszawskiego reassumuiemy, y approbuiemy konstytucye. Palety, kantony, porcye, kommissoryaty, *tanquam exotica*, y wolnemu narodowi *gravissima* licencyi żołnierskiey *nomina*, a Rzplitey *perniciosissima*, *in perpetuum damnamus*, y cokolwiek *sub his titulis in futurum*, *vel quocunque alio illicito praetextu*, dobra nasze stołowe, Krolewskie, duchowne, ziemskie, uchoway Boże miały od woysk Rzplitey oboyga narodow, y ktoregokolwiek zaciągu ponieść krzywdy y szkody, Wielmożni Hetmani oboyga narodow nieodwłoczną karę *cum satisfactione injuriatorum*, *super delinquentes extendere* powinni, *sub rigoribus* dawnemi konstytucyami *contra violatores immunitatum* dobr
223 ziemskich *expressis*. Aby zaś tak woyska W. X. L. w Koronie Polskiey, iako też Koronne w W. X. Lit. tak przechodami, iako stacyami *in aggravationem* dobr ziemskich, duchownych, Krolewskich, y wszelkich nie ważyły się *quidquam attentare quocunque praetextu*, wszystkie *in eum finem* ferowane reassumuiemy konstytucye.

Alternata laski Trybunalskiey.

6. Zabiegaiąc wszelkim kollizyom między Prowincyą Wielko-Polską y Mało-Polską, respektem alternaty laski Trybunalskiey, postanawiamy, aby tak na przyszły Trybunał Piotrkowski, iako y po nim następuiący Marszałek, z Wielko-Polskiey Prowincyi był obierany. A potym alternata *inviolabiliter* zachowana bydź ma. *In casum* przestąpienia prawa tego o alternatach *invalidam*, *nullam electionem* deklaruiemy.

Odłożenie Seymu.

7. Ponieważ teraźnieyszego Seymu dwuniedzielnego, nie przyszło Nam y Stanom Rzplity, w tak prędkim y nagłym czasie, dla następuiącey *actualiter* pory woienney *finaliter* zakończyć, tedy dla nayprędszego y nayskutecznieyszego wyprowadzenia, woysk auxyliarnych, tak z Korony Polskiey y W. X. Lit. iako też Prowincyi do Krolestwa należących, Inflant, Piltyna, Kurlandyi; tudzież Elbląga, Torunia, *territorium* Gdańskiego, Białey-Cerkwie, y innych fortec Ukrainy Polskiey: dla ubespieczenia obrad publicznych, żeby w tak niebespiecznych koniunkturach Rzpltey *destituta consilio* nie była: dla porozumienia się *cum exteris:* dla odebranych relacyi wyrażonych od Nas Poselstw: dla obmyślenia płacy *in futurum* woyskom, *in obsequio* Nas y Rzeczyposp. zostaiącym, dla ukontentowania *desideriorum* Woiewodztw, Ziem, y Powiatow oboyga narodow, y dla innych okkurrencyi Seym ten, *non ex potestate unius Status*, ale *consensu omnium Ordinum*, *nemine reclamante*, pod tąż laską, y temiż Posłami, *in integra praerogativa* praw postanowionych, *in securitatem* Posłom *non praejudicando quidquam*, dawnym o Seymach prawom, na dzień trzydziesty pierwszy miesiąca Grudnia w roku teraźnieyszym odkładamy, zachowuiąc *dispositionem* alternaty w porządku Seymowania W. X. Lit. *salvo* wprzod do Izby Poselskiey, *ad proponendas et formandas leges* regressu. Gdzie przy zgromadzonych *in termino* Seymowania Stanach wszystkich, *pro primo et principali objecto* obrad, *post provisam securitatem internam et externam*, *praevio calculo* Wielm. Podskarbiego Kor. zapłata dobrze zasłużonemu rycerstwu przy Nas nieporuszoną wiarą stawaiącemu, obmyślona bydź ma, odkładaiąc wszystkie *desideria*, recessa przeszłych Seymow Warszawskiego, Lubelskiego, Rady Grodzińskiey, y Ziazdu Walnego, Warszawskiego, do reassumpcyi da Bog Seymu przyszłego. A strzeż Boże, 224
ieśliby tak zapamiętały w tym zamięszaniu oyczyzny znalazł się, że czy sam w osobie swey, czyli *turmatim*, lub z chorągwiami *recedere in partes adversas* chciał, tedy takowy, nie tylko *pro infami*, ale też *pro hoste patriae declaratur*.

Stanisław Denhoff, *Hetman Polny W. X. Lit. Miecznik Koronny*, *Marszałek Seymowy Koła Rycerskiego*, mpp.

Teodor Potocki, Biskup Chełmiński y Pomezański, Nominat Warmiński, y Sambiński, Deputat do Konstytucyi z Senatu, salvis juribus, immunitatibus, et praerogativis ecclesiasticis, mpp. Piotr na Kczewie Kczewski, Woiewoda Malborski, Deputat z Senatu z Wielkiey Polski do Konstytucyi. mpp. Adam Szaniawski, Kasztelan Lubelski; Deputat do Konstytucyi z Małey Polski z Senatu, mpp. Władysław Hrabia na Wiśnicach y Niesuchoiezach Sapieha, Wwda Brzeski, Deputat do Konstytucyi z Senatu W. X. Lit. mpp. Michał z Kozielska Kniaź Puzyna Starosta Wiski, Deputat do Konstytucyi z Prowincyi Wielkiey Polski, mpp. Stanisław Młocki Starosta Ziemi Zakroczymskiey, Deputat do Konstytucyi z

Prowincyi Wielkopolskiey, mpp. Karol na Smogorzewie Wąsowicz, Podkomorzy Generalny Powiatow y Ziemi Wodztwa Sandomirskiego, Deputat do Konstytucyi z Prowincyi Małopolskiey, mpp. Woyciech z Krzywonogi y z Grotkowa Łoś, Podstoli Ziemi Lwowskiey, Deputat do Konstytucyi z Prowincyi Małopolskiey, mpp. Wincenty Piotr Wołłowicz, Referendarz W. X. L. Poseł Woiewodztwa Wileńskiego, Deputat do Konstytucyi z W. X. Lit. mpp. Piotr Stanisław Godziemba Godebski, Chorąży y Poseł Powiatu Pinskiego, Deputat do Konstytucyi Seymu z W. X. Lit. mpp.

Gabryel Piotr Neronowicz Szpillowski, *Stolnik Rzeczycki*, *Starosta Steygwilski*, *I. K. M. Sekretarz*, *mpp.*

KONSTYTUCYE

WIELKIEGO XIĘSTWA LITEWSKIEGO

w roku 1712,

miesiąca Kwietnia dnia 5 w Warszawie.

Pospolite ruszenie W. X. Lit.

1. Po wynalezionych y zgodnie z Stanami Korony Polskiey umowionych sposobach, y śrzodkach do ratowania w teraźnieyszych niebeśpiecznych Rzeczyposp. okolicznościach, pospolite ruszenie według dawnych praw y zwyczaiow W. X. L. *pro naturali defensione*, zgodnie uchwalamy dla obrony tym skutecznieyszey, od wszystkich przeciwnych prawu y wolnościom, impetycyi, ktore pospolite ruszenie z dobr naszych stołowych, duchownych, ziemskich, szlacheckich, *antiqua praxi*, według opisania y pen *supra delinquentes* w statucie W. X. L. opisanych, przy wydanych trzecich wiciach naszych, we wszelkim porządku stawać powinne. *In reliquo* do konstytucyi wyżey napisaney o pospolitym ruszeniu w konstytucyach Koronnych na Seymie teraźnieyszym referuiemy się. 225

Nowa abiurata W. X. Lit.

2. A że w W. X. Lit. z dopuszczenia Bożego, *et inclementia fatorum* wielka grassowała *pestilentia*, tak dalece, że większa nierownie część bezludnych kraiow, dzikich pustyń y zarosłych pol, żałosne okazuią się widoki. Przeto *ad vota et gemitum populorum*, nową abiuratę obywatelom W. X. Lit. zaprzysięgać po Grodach *solito ordine et cursu* niżey wyrażonego, za zgodą wszech Stanow Rzeczyp. uchwalamy, y na ten koniec po Seymikach Relacyinych Grody zasiadać maią, a ieśliby *quo fato* zatrudnione były Grody, tedy na Sądach Fiskalnych ta abiurata *exequi* powinna, a potym *per oblatam* do Grodu podana. Grod zaś, lub Sąd Fiskalny, przed odebraniem tych iuramentow, sam przysięgę iako nikomu nie folguiąc, iuramenta przyimować będzie, wykonać powinien w te słowa: ia N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, w Troycy Swiętey Iedynemu, na tym, iż będąc konstytucyą do exeypowania iuramentow naznaczony, sprawiedliwie iuramenta, tak od wielkiego, iako od niższego stanu, osobliwie od Woiewodow, Urzędnikow, W. X. Lit. Starostow, będę odbierał, onych według roty w konstytucyi tey opisaney, *publice* słuchał, żadnemu przysięgi nie opuszczał, y tych, ktorzy nie przysięgali sprawiedliwie na delatę podał, tak mi Panie Boże pomoż, y Męka Iego święta. Po wykonaniu takiey przysięgi, iurydycznie zasiąść powinni, y ze wszystkich dobr naszych Krolewskich, duchownych, miast, miasteczek, wsi, słobod, dobr ziemskich szlacheckich, iurydyk oboyga Stanow abiurat słuchać, y one przyimować będą powinni tym sposobem: naprzod PP. Senatorowie wszyscy *in genere*, tak duchowni, iako y świeccy, y wszystkie duchowieństwo, iako też y wyżsi y mnieysi Urzędnicy W. X. Lit. tudzież Ziemscy y Grodzcy, y wszyscy obywatele W. X. L. *cujuscunque status*, *conditionis et praeeminentiae*, także ekonomowie dobr naszych, y wszyscy zastawnicy, arendarze, za prawami słusznemi zastawnemi y arendownemi, przyznaiemy z dobr naszych duchownych y ziemskich, sami possessorowie w ekonomiach, dzierżawach naszych ekonomowie, dożywotnicy, y ci ktorzy na dziesiątym groszu dobra nasze trzymaią, także *tutores pro pupillis*, Tatarowie we wszystkich Woiewodztwach y Powiatach naszych sami przysięgać maią. Dostatecznie wszystkie miasta, miasteczka, wsi, karczmy, y młyny, rudy, smolne, budy, huty, papiernie, prochownie, ktore także za dymy rozumiane bydź maią, *fideliter* zweryfikowawszy, y wiele wszystkich w ktorey maiętności, dymow mieyskich, szotckich, żydowskich, Tatarskich, we wsiach chłopskich spisać, tak iednak, aby *oneribus Reipubl.* wystarczyć mogli, regestr *in genere* dymow z podpisem ręki swoiey, do Grodu prezentować, y iurament przed zupełnym Grodem, lub Sądem Fiskalnym, w ktorym *bona consistunt*, wypełnić maią rotą w te słowa: ia N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Troycy Swiętey Iedynemu na tym: iż ia prawdziwie w maiętnościach moich, dzierżawach, y ekonomiach w rożnych Woiewodzwach y Powiatach będących, liczbę wszystkich dymow, mieszczan, szotow, żydow, Tatarow, poddanych we wsiach, takich dymow, ktore *oneribus* Rzplitey wystarczyć mogą, żadnym sposobem nie ochroniłem, y ochraniać Urzędnikom nie roskazałem, y onych przed porachowaniem dymow nie wyprawiłem, ani wyprawiać nie kazałem, cudzych u siebie ochraniać nie dopuściłem, ani też nikomu prawem zastawnym y arendownym, dla uchylenia się od iuramentu po konstytucyi teraźnieyszey *in condicto ante datam* napisanym, żadney moiey maiętności nie ustąpiłem, y z niey podatek według uchwały Seymowey sprawiedliwie oddam, y Urzędnikom roskażę oddać, tak mi Boże dopomoż y Męka iego święta. Ci ktorzy w rożnych Woiewodztwach y Powiatach maiętności swoie maią, przed iednym ktoryinkolwiek Sądem Grodowym, lub Fiskalnym wykonawszy przysięgę, attestacyą wykonaney przysięgi według tych regestrow w Grodzie produkowanych, y urzędownie susceptowanych, 226

pokazawszy *pro rato et firmo* maią bydź akceptowane. Ci zaś, ktorzy dobra swoie w W. X. Lit. y w Koronie maią, a sami za granicą rezyduią, y do Xięstwa Lit. przybyć nie mogą, lub w assessoryi W. X. Lit. lub w Grodzie Koronnym zupełnym, a nie przed iednym Regentem iurament wykonać, rotą wyżey specifikowaną, y attestacye wziąwszy do każdey maiętności swoiey odesłać, y według onych Urzędnikom swoim podatki od Rzpltey uchwalone, oddawać rozkazać powinni będą, obliguiąc w tym *fidem et conscientiam* Starostow, y Urząd do tego należący, ażeby tey przysięgi żadnemu nie opuszczali, y attestacyi aż skutecznie wysłuchawszy iuramentu nie wydawali. A Wielebni Biskupi *per duas personas spirituales ex Capitulo ratione bonorum Episcopalium*, *et spiritualium*. Metropolita, Archi-Episkopowie, Episkopowie, lub w Grodzie ktorym, lub w sądach od Nas naznaczonych takowąż rotą przysięgę wykonać maią. *A super bona terrestria* duchowni *haeredes et possessores bonorum nemine excepto*, także drudzy Xięża wszyscy, Proboszczowie, Kanonicy, Opaci, Plebani, Wikaryuszowie starsi zakonow wszystkich *in genere*, przed Urzędem Grodzkim wykonać powinni. Panny Zakonne starsze *regulae strictae* u kraty klasztorney za ziachaniem do nich Grodu z kapłanem, inne zaś *latioris observantiae* same u sądu *comparentes* takowąż rotą przysięgę wykonać maią. Duchowieństwo religii Greckiey *in genere* wszystko, zakonnicy y zakonnice w Unii Swiętey y Dysunii będące, wszyscy dyssydenci, według wzwyż opisanego porządku przysięgę wykonać maią, ktorą rotę sam Pisarz Grodzki czytać ma, od przysięgi nic sobie sąd pretendować nie powinien *sub privatione Officij*, krom attestacyi wydania, od czego nad groszy trzy pretendować nie powinien; co wszystko po Relacyinych Seymikach iak nayprędzey ma się expedyować, dla czego snadnieyszego wykonania Trybunał Głowny W. X. L. *post spatium* dwoch albo trzech niedziel, po limicie Seymu teraźnieyszego, aby się limitował *authoritate praesentis Conventus* postanawiamy. 227

Warunek woyska W. X. Litewskiego.

3. Kiedy Nas *fatorum inclementia* dotąd *in ea statione* mieć chciała że ieszcze pożądanego pokoiu nie możemy widzieć apparencyi, zaczym konserwuiąc własne siły Rzpltey, y woyska W. X. Lit. według danego *ad archivum* skryptu, na teraźnieyszym Seymie na Wdztwa y Powiaty, bierzemy repartycyą do Krolewszczyzn, dyspozycyą zaś tego na przyszłey da Bog reassumpcyi Seymu, z przytomnemi Wielmożnemi Hetmanami y Ministrami umowić mamy. A teraz aby woysko W. X. L. *in spatio* odłożenia Seymu teraźnieyszego, dostarczaiący mogło mieć swoy sustentament, y zachęcenie do dzieł rycerskich, kurrencye czopowego, szelężnego, y wszystkich extraordynaryinych podatkow, na to obracamy. Po expedyowaney zaś nowey abiuracie, *ad referendum* do braci wszystko odkładamy. Warując to sobie, aby *in practicata vocabula* Brygadyerow, Kryskommissarzow, *tanquam nomina exotica numerum* Generałow, y onych gazie *in perpetuum* abroguiemy, Generałow, Majorow dwoch tylko, iednego do kawaleryi; drugiego do infanteryi, y innych Officyerow według dawnych zwyczaiow zachowuiemy. Więc że mimo dawnieysze prawa y konstytucye *de disciplina militari* opisane, woysko W. X. L. przestępuie *orbitam de immunitate* dobr ziemskich duchownych, stołowych naszych, y donataryuszow, kiedy Kommissoryaty *et ex arbitraria impositione* ustawy y kontrybucye na dobra ziemskie duchowne zagęściły się, ktore wszystkie extorsye do kalkulacyi z woyskiem do przyszłey Seymu reassumpcyi odkładaią się. Teraz waruiemy *in futurum et publica lege cavemus*, *reassumendo* dawnieysze y świeższe konstytucye *de immunitate* dobr ziemskich, y duchownych, aby władzą buławy żadnym pretextem nie interessowała się, *sub poenis in Volumine legum expressis*, y cokolwiek pokaże się exakcyi wiolencyi, za ordynansem, lub Kommissoryatem Wiel. Hetmana, tedy sami Wielmożni Hetmani W. X. L. *in quovis foro respondere, et praevia deductione refundere* powinni będą. Zabieraiąc się zaś *ad realem* woysku W. X. L. *mercedem*, na przyszły da Bog reassumpcyi Seymu *adaequata* chcąc wynaleść zapłacenia woysku W. X. L. *media*, Wielm. Kotłowi Podskarbiemu W. X. L. y innym ktorzy się *in antecessum* skarbu tknęli, *injungimus*. Aby ze wszelką *ad calculum* gotowością, na przyszłą Seymu reassumpcyą stawali. Nie widząc zaś czasu y pory potemu, *neque necessitatem* Trybunału Skarbowego, *intra limitam* Seymu teraźnieyszego, ponieważ y *modus* podatkow *reservatur*. Więc y Trybunał Skarbowy W. X. L. wszelką tego Trybunału iurysdykcyą zatamowawszy, *ad terminum* odłożenia Seymu teraźnieyszego *reassumptionem*, *et circumscriptionem* onego odkładamy. 228

Kommissya do nowych abiurat należąca między dobrami szlacheckiemi ziemsk. y między Krolewsk. w Powiecie Pińskim.

4. Przestrzegaiąc aby sprawiedliwość Swięta w Państwach naszych, na ktorey wszystkie Katolickie Krolestwa funduią się, każdemu oświadczona była, gdy w tym czasie nowych abiurat W. X. L. doniesione Nam od Urodzonych Posłow na Seym teraźnieyszy, Powiatu Pińskiego zachodzące, ziemskich dobr z Krolewszczyznami, między obywatelami Powiatu tego dyfferencye, a zatym trudność w abiuratach nowych dymow, wzaiemnie sobie pretenduiących grontow, więc aby należyta w tych dysquizycyach zayść mogła decyzya, na usilne tychże Urodzonych Posłow Powiatu Pińskiego instancye, kommissyą między dobrami ziemskiemi szlacheckiemi y Krolewskiemi postanawiamy, za powszechną wszystkich Stanow Rzpltey na teraźnieyszym Seymie zgromadzonych zgodą y Urodzonych Piotra Godębskiego Chorążego, Stefana Chrzanowskiego Podsędka, Michała Orzeszka Podstolego, Kaspra

Paryszewicza Horodniczego, Iozefa Protaszewicza Cześnika, Iozefa Płaskowickiego Łowczego, Urzędnikow Pińskich za Kommissarzow *ex delectu* Urodz. Marszałka Seymowego naznaczamy, daiąc moc *praesenti lege*, aby ziachawszy *in praefixo* od siebie *termino*, *non obstante unius alteriusve absentia*, *ad fundum* kędy iest kontrowersya należycie według prawa pospolitego sąd, y decyzyą finalną *absque ulla exceptione fori* ferowali, w czym *plenariam* daiąc *potestatem*, *securitatem* sądu tego, *praesenti authoritate cavemus*. Ciż Kommissarze *explere* iurament Komissarski powinni będą *circa inchoationem actus*.

Desideria Woiewodztw y Powiatow W. X. L. że się w teraźnieyszym czasie Seymu tego mieścić nie mogły, do przyszłey reassumpcyi chcąc ukontentować *vota populorum* odkładamy.

Stanisław Denhoff, *Hetman Polny W. X. Lit. Miecznik Koronny*, *Marszałek Seymowy Koła Rycerskiego*, mpp.

Theodor Potocki, Biskup Chełmiński y Pomezański, Nominat Warmiński y Sambiński, Deputat do Konst. z Senatu, salvis juribus, immunitatibus et praerogativis, ecclesiasticis, mpp. Piotr na Kczewie Kczewski, Wda Malborski, Deputat z Senatu z Wiel. Pol. do Konst. mpp. Adam Szaniawski, Kasztellan Lubelski, Deputat po Konst. z Małey Polski z Senatu, mpp. Władysław Hrabia na Wiśnicach y Niesuchoiczach Sapieha, Wda Brzeski, Deputat do Konstytucyi z Senatu W. X. Lit. mpp. Michał z Kozielska Kniaź Puzyna, Starosta Wiski, Deputat do Konst. z Prowincyi Wielko-Polskiey, mpp. Stanisław Młocki, Starosta Ziemi Zakroczymskiey, Deputat do Konstytucyi z Prowincyi Wielko-Polskiey, mpp. Karol na Smogorzewie Wąsowie, Podkomorzy Generalny Powiatow y Ziemi Wwdztwa Sandomirskiego, Deputat do Konstytucyi z Prowincyi Małopolskiey, mpp. Woyciech z Krzywonogi y z Grotkowa Łoś, Podstoli Ziemi Lwowskiey, Deputat do Konstytucyi z Prowincyi Mało-Polskiey, mpp. Wincenty Piotr Wołłowicz, Referendarz W. X. L. Poseł Wwdztwa Wileńskiego Deputat do Konstytucyi W. X. Lit. mpp. Piotr Stanisław Godziemba Godebski, Chorąży y Poseł Powiatu Pińskiego , Deputat do Konstytucyi Seymu z W. Xięstwa Litewsk. mpp.

Gabryel Piotr Neronowicz Szpillowski, *Stolnik Rzeczycki*, *Starosta Steygwilski*, *I. K. M. Sekr.* mpp.

KONSTYTUCYE 229

NA ZAKOŃCZENIU KONFEDERACYI TARNOGRODZKIEY,

Y INNYCH KONFEDERACYI PROWINCYALNYCH, Y PARTYKULARNYCH DO NIEY REFERUIĄCYCH SIĘ, TAK SZLACHECKICH, IAKO Y WOYSKOWYCH KORONNYCH Y W. X. LIT.

sub authoritate et valore Seymu Pacificationis, vigore traktatu Warszawskiego, ex consensu Ordinum totius Reipublicae. R. P. 1717, w Warszawie dnia 1 miesiąca Lutego, postanowione.

W Imię Pańskie, Amen.

AUGUST WTORY,

z Bożey łaski Krol Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmuydzki, Kiiowski, Wołhyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smoleński, Siewierski, y Czerniechowski; a dziedziczny Xiąże Saski y Elektor.

Wszem wobec y każdemu zosobna obywatelom Państw naszych Koronnych; y W. X. Lit. y Prowincyi należących do wiadomości podaiemy. Iż nie tylko *per vicissitudinem*, *et conditionem temporum*, ale też przez srogie wnętrzne diffidencye, y kollizye, *turbatam*, *et concussam Rempublicam*, *tandem pacatam*, *et unitam*, przez szczęśliwie między dostoieństwem naszym, a Stanami Rzpltey *in pede pactorum conventorum*, *et in virtute omnium legum*, *et constitutionem Reipublicae*, zakończony traktat, uczyniwszy *actus* Konfederacyi wszystkich szlacheckich, y woyskowych, Koronnych y W. X. Lit. w nim rozwiązanych generalnych, y partykularnych, *ad antiquam formam consiliorum et regiminis* Rzeczyposp. *reducendo*, *authoritate* Seymu *Pacificationis*, *ex consensu omnium Ordinum*, *non aliter*, *nisi eo modo*, *ex ratione* szczegulnie teraźnieyszych okoliczności, *amplius* iednak *non practicando* nigdy, *pretio restabiliendae tranquilitatis publicae*, determinowaliśmy; ktoremu Seymowi powagę, stałość, y moc dawnych zwyczaynych Seymow przydawszy, niżey wyrażone do bespieczeństwa, y całości Państw Nam od Pana Boga powierzonych, należące postanowiliśmy na nim konstytucye.

Utwierdzenie traktatu y pokoiu wnętrznego restabilimentum. 230

Uważaiąc z iedney strony, iż iako od samego początku świata, nie było ieszcze, y bydź nie może tak mocne państwo, aby przez długie rozerwanie y niezgody wnętrzne, naypierwey szwankować, a na ostatek, y upadać nie miało. Z drugiey zaś strony zapatruiąc się iako szczupłe, y małe narody, gdy w zgodzie y iedności trwaią, nie tylko w stałości, y całości swoiey utrzymuią się, ale też w dostatkach y siłach pospolitych do obrony własney *in dies excrescunt*. Przeto Boskiey Opatrzności winne za to oddawszy dzięki,

że Państwa Rzeczyposp. *ex diffidentijs et dissensionibus internis*, *ad unionem animorum*, *et plenam confidentiam reducere* raczyła, nie tylko *pacta conventa diplomata*, y wszelkie obowiązki nasze, także *nexus*, *et ligamenta fidelitatis*, *et obedientiae reciproca*, Stanow Rzeczyposp. ku Nam, *anteriora*, *et subsequentia*, na Radzie, y na Seymie ostatnich Warszawskich potwierdzone reassumuiemy, y *manutenere* zobopolnie obiecuiemy, ale też *insuper* traktat *pacificationis internae* w Warszawie, w roku przeszłym tysiącznym siedmsetnym szesnastym, miesiąca Listopada dnia trzeciego konkludowany, a w roku teraźnieyszym, miesiąca *Ianuarij*, dnia trzydziestego, *ab utraque parte* ratyfikowany, *in omnibus articulis*, *punctis*, *paragraphis*, *et clausulis*, *universali omnium Ordinum consensu*, approbuiemy, *in Volumen legum* inseruiemy, y do exekucyi wszystkie artykuły onego *ab utrinque* nieodwłoczney, przywieść deklaruiemy; oraz aby w tych tylko sprawach, y materyach, ktore w tymże traktacie są konkludowane, y opisane, *pro regula*, *et norma administrandae post hac liberae Reipublicae* był obserwowany, y zachowany, mieć chcemy.

A ponieważ Stany wszystkie Koronne, y W. X. Lit. swoim, y całey Rzeczyposp. imieniem, iednostaynym, y nieodmiennym, pod przysięgą, y obowiązkiem sumnienia, y wiary Św. Katolickiey Rzymskiey, assekurowały Nam słowem, przy dostoieństwie naszym Krolewskim, iako Krola Pana swego, wolnemi głosami obranego, y koronowanego, przeciwko wszystkim nieprzyiaciołom stawać, wolney Elekcyi w osobie naszey bronić, *machinatores* sądzić, y przeciwko nim, *tanquam contra hostes patriae* powstać; tedy My wzaiemnie stosuiąc się do zgody tychże Stanow zgromadzonych, *et ad tenorem* pomienionego traktatu, *formam regiminis ad antiquum statum liberae Reipublicae* przywracamy, iako to Seymy. Seymiki, Izbę Poselską, *libertatem sentiendi*, *ius vetandi*, sądy wszelakie, tak nasze Zadworne, iako Trybunalskie, Ziemskie, Grodzkie, *et omnium subselliorum*, *ad solitum cursum reducimus*, *exceptis fiscalibus* teraźnieyszym Seymem *abrogatis*. Także prawa wszystkie, y *praerogativas* wszelkich Urzędow duchownych, świeckich, Marszałkowskich, Pieczętarskich, Podskarbich, Hetmańskich, y innych Urzędnikow w Koronie, y w W. X. Lit. *restituimus*, aby według opisania w traktacie, y konstytucyach Seymu teraźnieyszego sprawowały się, mieć chcemy: zachowuiąc Nam wcale *iura Majestatis*, *juxta leges Reipublicae concessa*. 231

A że *nonobservantia*, *et impedia executio* dotąd praw, y uchwał na Seymach postanowionych, *omnes disordines*, *et confusiones* w Rzeczyposp. *principaliter causabant*, wprowadzaiąc onę w długi ciężkie, respektem zasług woysku niepłaconych, y exponuiąc *generaliter* fortuny, y dobra wszystkie *in praedam et rapinam* tak własnego, iako postronnego żołnierza, przeto *praesenti lege* postanawiamy, *et in perpetuum* waruiemy, aby wszystkie *sancita*, y uchwały Seymowe, *sacrosancte*, *et immutabiliter*, na Seymikach, sądach, y wszelkich aktach publicznych zachowane, obserwowane, y exequowane *omnino* były, *sub nullitate laudorum*, *in contrarium attentatorum*, *et sub rigore poenarum*, *in ijsdem legibus expressarum*.

TRACTATUS VARSAVIENSIS

DIE TERTIA NOVEMBRIS 1716 ANNO CONCLUSUS.

In Nomine Sanctissimae et Individuae Trinitatis Amen.

Universis et singulis notum sit, quorum interest, aut quomodolibet interesse potest. Postquam ex occasione dissidentiarum inter Status, motus in Regno Poloniae ac Magno Ducatu Lithvaniae cum exercitu Saxonico, eo usque increverant, ut tandem inter eundem exercitum, et Status confoederatos Reipublicae, necnon militiam utriusque gentis, acria certamina, hostiliaque facta intervenerint, quae statim ab initio Sacra Regia Maiestas Augustus II Dei gratia Rex Poloniarum, necnon haereditarius Dux Saxoniae et Princeps Elector, pro paterna erga Rempublicam benevolentia, occurendo tristissimis inconvenientijs, ne profusio sangvinis, clades, ruinae, devastationesque ulterius serperent, graciose componere, et assopire sollicitissima cura et applicatione adeo studuit, ut favente bonitate Divina, ad amica Serenissimae Czareae Maiestatis officia, per Excellentissimum Dominum Principem Georgium Dołhoruki Extraordi-

TRAKTAT WARSZAWSKI

DNIA TRZECIEGO NOVEMBRA 1716 ROKU ZKONKLUDOWANY.

W Imię Przenayświętszey y Nierozdzielney Troyce, Amen.

Wszem wobec y każdemu z osobna, wiadomo bydź ma, do kogo to należy, albo iakimkolwiek sposobem należeć może. Kiedy z okazyi rozrożnienia między Stanami w Koronie y W X. L. z woyskami Saskiemi rozruchy, tak się iuż były wzmogły, że nakoniec między temiż woyskami y Stanami Rzeczyp. zkonfederowanemi. tudzież woyskami oboyga iey narodow do wstępnych utarczek y nieprzyiacielskich postępkow przyszło, ktore zaraz od początku I. K. Mci. Nayiaśnieyszy August Wtory z łaski Bożey Krol Polski, a dziedziczny Xiąże Saski y Elektor, z oycowskiey swoiey dobroci ku Rzeczyp. zabiegaiąc smutnym zamieszaniom, aby się krwi rozlanie, klęska, upadek y pustoszenie kraiow daley nie szerzyły, łaskawie akkomodować y uspokoić pilnym staraniem y applikacyą tak usiłował, iż za przychylnością dobroci Boskiey, y przyiaznym się w to wdaniem Nayiaśnieyszego Cara I. M. przez I. O. Xcia Ierzego Doł- 232

narium Magnum Legatum, Czerniechoviensem Locum tenentem, Intimum actualem Consiliarium, Equitem ordinis Sancti Andreae, et Albae Aquilae, de pace generali, admissa sit cogitatio, in eumque finem ex mutua partium conventione, determinata sit dies duodecima Iunij, anni millesimi septingentesimi decimi sexti, Lublini congressui instituendo, quem postea partes ex mutuo consensu Casimiriam, demum Varsaviam transtulerunt, ibique die vigesima sexta Septembris inchoatum prius tractatum reassumpserunt.

Comparentes itaque ab utrinque legitime constituti Plenipotentiarij et Commissarij, et quidem ex parte S. R. M. eiusque exercitus, Excellentissimi et Illustrissimi Domini, Reverendissimus Constantinus Felicianus Szaniawski, Episcopus Vladislaviensis et Pomeraniae, tum Stanislaus Chomentowski Palatinus Terrarum Masoviae, Radomiensis, Drohobycensis Capitaneus, atque Iacobus Henricus Comes de Flemming, Stabuli M. D. L. Praefectus, exercitus Saxonici Supremus Campiductor: ex parte vero confoederatorum Statuum Reipublicae tum militiae Polonae, ac Magni Ducatus Lithvaniae Illustrissimi ac Magnifici Domini, Stephanus Humiecki Palatinus Podoliae, Iosephus Potocki Capitaneus Bełzensi, Nicolaus Olszański Vexlllifer Volhyniae, Franciscus Poniński Capitaneus Kopanicensis Franciscus Mielżyński Castellanides Sremensis, Christophorus Comes in Bakszty Zawisza, Capitaneus Minscensis, Ioannes de Campo Scipion Capitaneus Lidensis, Vladislaus Krzyszkowski, Capitaneus Vlodimiriensis Vice-Mareschalcus exercitus Regni, Andreas Rożycki Vice-Collonellus Sacrae Regiae Maiestatis, Stephanus Horodeński Vexillifer Czerniechoviénsis, Praefectus cohortis hastatae Illustrissimi Referendarij Magni Ducatus Lith. Michael Orzecki Venator Buscensis, Praefectus cohortis loricatae Illustrissimi Excubiarum Praefecti Magni Ducatus Lithvaniae. Post invocatam Divini numinis opem, mutuasque plenipotentiarum tabulas, (quarum originalia sub finem hujus instrumenti inserta sunt) consveta praxi communicatas, ad firmandam et manutenendam Sacrae Regiae Majestatis ac libertatis Reipublicae incolumitatem in mutuas aeternasque pacis et tranquillitatis publicae leges consenserunt et convenerunt, idque tenore sequenti.

Articulus I

Pax sit generalis, solida, perpetua, vera, sinceraque tam inter praefatas partes earumque sequaces, quae actus hostiles adversus se exercerunt, quam inter omnes et quasvis alias, propter studia contraria caeterasque ex bello natas sibi hucusque infensas vel adversantes per totum Regnum Poloniae et Magnum Ducatum Lithvaniae omnesque Provincias et Ditiones ad Rempublicam spectantes, necnon exercitus utriusque nationis Polonae, scilicet et M D L illa horukiego, Wielkiego Extraordynaryinego Posła, Namiestnika Czerniechowskiego naywiernieyszego, aktualnego Konsiliarza, Kawalera orderow S. Andrzeia y Białego Orła, o pokoiu nietylko są przedsięwzięte zamysły, ale dla tego z umowy między stronami zobopulney, determinowany iest dwunasty dzień miesiąca Czerwca w r 1716, kongressowi w Lublinie naznaczonemu, ktory potym strony za wzaiemnym między sobą zezwoleniem do Kazimierza, nakoniec zaś do Warszawy przeniosły: y tam dnia 26 miesiąca Września zaczęty, pierwey traktat reassumowały.

Ziechawszy się tedy z obu stron porządnie postanowieni Plenipotencyariuszowie y Kommissarze, iako to z strony I. K. M. y. woyska Iego, Iaśnie Wielmożni Ichmość, I. X. Konstanty Felicyan Szaniawski, Biskup Kuiawski y Pomorski, Imść Pan Stanisław Chomętowski, Woiewoda Ziem Mazowieckich, Radomski, Drohobycki Starosta, y I. Pan Iakub Henryk Hrabia Flemming, Koniuszy W. X. L. woysk Saskich 233
Felt-Marszałek naywyższy. A z strony zkonfederowanych Stanow Rzeczyp. y woysk Koronnych, y W. X. Lit. Iaśnie Wielmożny y Wielmożni Ichmość, Imć Pan Stefan Humiecki, Woiewoda Podolski, Imć. Pan Iozef Potocki, Starosta Bełzki, Imć. Pan Mikołay Olszański Chorąży Wołyński, I. Pan Franciszek Poniński, Starosta Kopanicki, I. Pan Franc. Mielżyński Kasztelanic Srzemski, I. Pan Krzysztof Hrabia na Baksztach Zawisza, Starosta Miński, I. Pan Ian de Campo Scipion Starosta Lidzki, I. Pan Władysław Krzyszkowski Starosta Włodzimirski, Vice-Marszałek woyska Koronnego, Imć Pan Andrzey Rożycki Oberszterleytnant I. K. Mci. Imć Pan Stefan Horodeński, Chorąży Czerniechowski, Porucznik chorągwi petyhorskiey I. W. Imć Pana Referendarza W. X. L. y Imć Pan Michał Orzęcki, Łowczy Buski, Porucznik chorągwi pancerney I. W. Imci Pana Strażnika W. X. L. oraz wziąwszy Pana Boga na pomoc y plenipotencyi zobopolnych (ktore w swoich oryginałach na końcu tego instrumentu wpisane są) według zwyczaiu wzaiem sobie powierzywszy dla utwierdzania y utrzymania I. K. M. y wolności Rzeczyp. całości, na wzaiemne a wieczne pokoiu, y uciszenia publicznego prawa zezwolili y zgodzili się w te słowa.

Artykuł I.

Niech będzie pokoy powszechny, trwały, wieczny, prawdziwy y szczery, tak między pomienionemi stronami y osobami z nimi trzymaiącemi, ktore po nieprzyiacielsku przeciwko 234
sobie postępowały, iako też między innemi wszystkiemi osobami dla przeciwney wzaiem zawziętości y innych przyczyn z woyny pochodzących zobopolnie sobie niechętnemi y nieprzyiaznemi w całey Koronie, W X L y wszystkich kraiach y Prowincyach do Rzeczypospoli-

que pax ita fideliter et serio ab omnibus universaliter Ordinibus, Statibus, incolis, et cujuscunque conditionis civibus Reipublicae colatur et observetur, ut universi et singuli utilitatem, honorem, commodum reciprocum, tranquillitatem, bonumque publicum promoveant, curentque unanimiter, ut jura, libertates, caeteraeque praerogativae Majestatis, Senatorij Ordinis, Status nobilitaris, juxta veterem usum et formam in Comitijs, Comitiolis, Iudicijs, omnibusque jurisdictionibus, civitatibus, curijs, villis, ac ubique locorum, una cum exacta et aequabili justitiae administratione revirescant, ac reflorescant in perpetuas felicitates ac beatitudinem communem Reipublicae.

tey należących, tudzież woyskami oboyga narodow, to iest Koronnemi y W. X. Lit. a ten pokoy tak wiernie, y prawie od wszystkich zwierzchności, Stanow, mieszkańcow y iakieykolwiek kondycyi obywatelow Rzeczyp. ma bydź przestrzegany, y zachowany, aby wszyscy ogołem y każdy zosobna pożytek, honor, wzaiemnie wygody, y bespieczeństwo dobra pospolitego promowowali, spolnie się o to staraiąc, iakoby prawa wolności y inne prerogatywy Maiestatu Pańskiego, Senatu y Stanu szlacheckiego według dawnego zwyczaiu y kształtu na Seymach, Seymikach, sądach y wszelkich iurisdykcyach, miastach, dworach, wsiach, zgoła na każdym mieyscu przy doskonaley y iednostayney administracyi sprawiedliwości odmłodniały y zakwitły, na wieczne y pospolite Rzeczyposp. szczęście.

Articulus II.

Pro basi et fundamento duraturae ac inviolabilis hujus pacis Sacra Regia Majestas ex amore et obligatione legis, in eum fine latae, persvasa de reciproca Ordinum et Statuum omnium Reipublicae erga se benevolentia et fidelitate constanti; omnes suas copias Saxonicas, regiminaque ex Dominijs Regni et M. D. L. universis Provincijsque Regno Poloniae et M. D. Lithvaniae annexis, (exceptis tantum mille ducentis juxta pacta conventa pro custodia sui corporis relictis, quos proprijs expensis sustentabit, absque ulla prorsus aggravatione et incommodo incolarum) relegare ultra fines Reipublicae, publica praesentis conventionis fide approbittit, simulque stipulatur, quod nunquam easdem copias tam Saxonicas, quam alias exoticas, neque sub titulo necessitatis inevitabilis, neque ex consensu Senatus Consilij, aut sub quocunque praetextu imaginabili reinducet ad Ditiones Regni Poloniae ac Magni Ducatus Lithvaniae, Provinciasque ijs annexas.

§ 1. Ut exitus praedictarum copiarum absque molaestia et gravamine incolarum fiat, conventum est, quod in quatuor columnis vulgo parthijs, tractibus a partibus constitutis et subscriptis egredi tenebuntur. Ad quamlibet parthyam, seu columnam duo Commissarij a Statibus Reipublicae confoederatis deputabuntur, quorum unus parthyam suam ducet tractu constituto, alter vero cum Commissario Saxonico et cum literis universalibus praecedet prius, propter comparandam provisionem pro pecunia ex cassa Saxonica, solvendo modium siliginis (quoniam aliam grani speciam exercitus Saxonicus praetendere non tenebitur) quinque tinfonibus per Minorem Poloniam et alios Palatinatus Majoris Poloniae, per Palatinatus vero, Posnaniensem, et Calisiensem, uno Imperiali in specie hoc est, octo florenis currentis in Regno Poloniae monetae, continentem in se ollas Gedanicas, vulgo *garcy* triginta, quae olla sive *garniec* ad evitandas con-

Artykuł II.

Za gruntowny fundament trwałego y nieporuszonego tego pokoiu I. K. M. z miłości y obowiązku prawa o tym postanowionego, pewnym będąc wzaiemney od wszystkich Stanow Rzeczyposp. ku sobie życzliwości y stateczney wierności wszystkie swoie woyska Saskie y re- 235
gimenty z Państw Koronnych, W. X. Lit. y wszystkich Prowincyi, Koronie y W. X. Lit. przyległych (okrom tylko tysiąca dwoch set ludzi *juxta pacta conventa pro custądia sui corporis* zostawionych, ktorych własnym kosztem trzymać będzie, bez żadnego calc uciążenia y szkody obywatelow) wyprowadzić za granice Rzeczypospolitey publicznym teraźnieyszego postanowienia ubespieczeniem obiecuie, y przytym się obowięzuie, że nigdy tychże woysk tak Saskich, iako y innych postronnych, ani pod tytułem nieuchronney potrzeby, ani pozwolenia Rady Senatorskiey, ani pod iakimkolwiek pretextem, ktory się wymyślić by mogł, nazad w Państwa Koronne y W. X. Lit. y Prowincyi do nich należących wprowadzać nie będzie.

§ 1. Aby zaś było to wyiście pomienionych woysk bez przykrości y uciążenia obywatelow, umowiono iest, że w czterech kolumnach albo partyach, traktami od stron postanowionemi y podpisanemi wychodzić maią. A do każdey partyi albo kolumny dway Kommissarze od Stanow Rzpltey zkonfederowanych deputowani będą. Z ktorych ieden partyą swoią poprowadzi traktem postanowionym, a drugi z Kommissarzem Saskim y uniwersałami wprzod poydzie, dla nabycia żywności za pieniądze z skarbu Saskiego, płacąc korzec żyta (ponieważ innego zboża woysko Saskie pretendować nie będzie powinno) po piąciu tynfach w Małey. Polszcze, y innych Woiewodztwach Wielko-Polskich a w Wo- 236
iewodztwach, Poznańskim, y Kaliskim, po taleru bitemu *in specie*, to iest po zł. ośm *currentis* w Koronie *monetae*, maiący w sobie garcy Gdańskich 30 ktory to garniec uchodząc sprzeczki około miary, pieczęciami obudwu stron bę-

troversias circa mensuram sigillis utriusque partis signabitur, neque ullo modo premetur, aut in mensurando cumulabitur aut alio quocunque modo, abusu mensurae injuriabitur. Si vero avena praetendetur, modius ejus uti supra specificatus solvetur quatuor florenis.

§ 2. Terminus evacuationis dictarum copiarum incipiet prima die post subscriptionem et ratificationem tractatus, durabitque usque ad viginti quinque dies inclusive; quo expirante spatio jam extra confinia Regni esse debebit omnino integer exercitus Saxonicus.

§ 3. Spondetur quoque ex parte Sacrae Regiae Majestatis exercitusque Saxonici, quod praefatae columnae, sive parthyae ejusdem exercitus versus confinia sese moventes, non in curijs nobilium, spiritualium, nec in villis, aut civitatibus, domibusque, sed in campis castra metabuntur, foeno et stramine, vulgo *sianem y słomą* tantum contentae, in quibus vero locis civitatum, oppidorum villarumque una parthya seu columna castra sua metata fuerit, ibi jam alia columna castra metari amplius non audebit, exceptis ipsis confinijs si ratio et necessitas exitus copiarum aliter non permisserit.

§ 4. In eundo aut consistendo, nullas praeter foenum et stramen res ad victualia pertinentes, pecunias, vecturas, vulgo *podwody* praetendent, nisi comparanda pro pecunijs justo pretio, foeni autem aut straminis extra limites Regni Poloniae nihil evehent, nullos excessus et gravamina facient, ab expiscationibus stagnorum sive piscinarum se continebunt, transgressores immediate a Generalibus, qui pro eo ad respondendum obligati erunt, severissime punientur, cum reparatione et satisfactione damnorum instantanea mediante attendentia, aut attestatione Commissariorum Polonicorum, super damna, violentias, juramento comprobanda.

§ 5. Insuper ne ex occasione personarum, quae circa latus Regium, intuitu vel sub titulo praefatarum copiarum Saxonicarum, aut Commissoriatus hucusque commorabantur, sinistrae suspiciones, ingessionis in Officia, consilia, vel Ministeria Polonica nutriantur, easdem personas exnunc simul cum exercitu, Sacra Regia Majestas evacuare et removere declarat, praeter tamen Cancellariam Saxonicam, indispensabiliter necessariam, in qua solummodo numerum sex personarum nationis Saxonicae S. R. Majestati tenere licebit, tum praeter personas inferioris conditionis ad minora servitia spectantes, quae dictae personae, tam primae, quam secundae classis, ullatenus in consilia et negotia civilia, militaria, et oeconomica, in salisfodinas, et telonia atque promotiones, se immiscere secundum tenorem pactorum conventorum non debebunt, super quo Ministri Regni et M. D. Lit.

dzie naznaczony, y żadnym kształtem nie ma bydź tłoczony, ani w mierze wierzchem obsypany, ani żadnym inszym iakimkolwiek sposobem źle miary zażywaiąc ukrzywdzaiący. Ieżeli zaś owsa będzie potrzeba, korzec tego ziarna podług wyżey wyrażonego opisania czterema złotemi płacony bydź ma.

§ 2. Czas ewakuacyi pomienionego woyska pocznie się pierwszego dnia po podpisie y ratyfikacyi traktatu, y trwać będzie aż do dwudziestu piąciu dni *inclusive*, a po wyiściu tego terminu, iuż za granicami Koronn. znaydować się powinny koniecznie wszystkie woyska Saskie.

§ 3. Przyobiecuie się też z strony I. K. Mci y woyska Saskiego, iż te kolumny, albo partye Saskie ku granicom się ciągniące nie we dworach szlacheckich, duchownych, ani we wsiach, miastach, y domach, ale w polach obozami stawać będą, sianem y słomą tylko się kontentuiąc, a na ktorych mieyscach miast, miasteczek, y wsi, iedna partya albo kolumna obozem by stała, tam iuż druga kolumna obozować nie będzie się ważyła, okrom samych granic, ieżeliby racya y potrzeba wyiścia tego woyska, inaczey nie pozwoliła.

§ 4. Idąc marszem, y stanąwszy, na popasach, lub noclegach, żadney rzeczy, okrom siana y słomy do wiktu należącey, pieniędzy, ani podwod, woyska też pretendować nie będą. chyba za własne pieniądze swoie słusznym targiem, siana ani słomy za granice Koronne nic nie maią wywozić. Żadnych występkow y uciężenia czynić nikomu nie będą. Od wyławiania stawow albo sadzawek wstrzymaią się. Występni zaś, tudzież przez Generałow, ktorzy do odpowiadania za nich obligowani będą, surowo maią bydź karani, z reparacyą, dosyć uczynieniem za szkody na tychmiast przy attendencyi, albo atestacyi Kommissarzow Polskich, na też krzywdy y wiolencye, ktore przysięgą maią bydź dowiedzione.

§ 5. Krom tego, aby z okazyi ludzi Saskich przy boku I. K. Mci pod tytułem woysk pomienionych, albo Kommissoryatu dotąd bawiących się o wdawanie się w Urzędy, Rady, y Ministeria Polskie nie przybywało opacznego podeyzrzenia, też osoby razem z woyskami I. K. M. zaraz ewakuować y oddalić deklaruie, oprocz iednak Kancellaryi Saskiey nieochybnie potrzebney, w ktorey szczegulnie sześć osob narodu Saskiego, I. K. Mci trzymać wolno będzie, także oprocz osob niższey kondycyi do mnieyszych posług należących. Ktore to tak pierwszey, iako powtorney dystynkcyi osoby żadną miarą w rady y rządy Rzpltey woyskowe, ekonomiczne, żupy, cła y promocye podług opisania *pactorum conventorum* mieszać się nie będą powinni. Nad czym Ministrowie Koronni y W. X. Lit. przy boku Pańskim rezyduiący czułość mieć, y Rzpltey donosić obligowani będą, a oso-

ad latus Regium commorantes attendentiam habere et Reipublicae deferre tenebuntur signanter Illustrissimi Mareschalci Magni, tum Curiae Regni et M. D. Lithvaniae attendent.

1mo. Ne gvardia S. R. M. ex militia et natione Saxonica, partim equestris, partim pedestris constans, proprijs illius impensis sustentanda, (quae consulendo sufficienti in praesentibus circumstantijs Sacrae Regiae Majestatis securitati speciali dispensatione concedetur) contra pacta conventa supra numerum mille ducentorum, tam quoad Officiales, quam quoad milites gregarios ad praesens in seorsiva schedula specificatos, augeatur vel immutetur.

2do. Ut Colonellus hujus militiae pro tempore existens ad juramentum fidelitatis S. R. M. et Reipublicae et super non augendum praedictum numerum militum praestandum, necnon ad debitam secundum leges intuitu iurisdictionis Mareschalcalis subordinationem stringatur.

3tio. Ne sub praetextu istius militiae novi delectus, aut suppletorij milites ex Saxoniae in Regnum inducantur.

4to. Ne praedicta gvardia Saxonica, tam in loco penes Sacram Regiam Majestatem existendo, quam simul vel partitim eundo ac redeundo ubique locorum ullas alimentationes, tam pro se, quam pro equis gratis aut violentis accipiat, sed nonnisi de proprio vivat, omnia solvendo parata pecunia sub rigore severissime et irremissibiliter, contra excessivos pro primo gradu per suum Colonellum, seu ejus subalternos Officiales pro secundo, in casu denegatae justitiae per Mareschalcos Regni et Magni Ducatus Lithvaniae extendendo, tum sub solutione causatorum damnorum ex cassa stipendiaria per eosdem Iudices ac eodem modo injuriatis instantanee, realiterque praestanda. Ijdem Illustrissimi Mareschalci utriusque gentis praecavebunt, ne ad Cancellariam Saxonicam plus quam sex personae relinquantur, et in posterum commorentur, tum ne infames, aut jure victi in aula Sacrae Regiae Majestatis subsistere ac protectione illius gaudere in contemptum legum audeant, eaque omnia, quae de lege et praesenti tractatu ad sua munia referuntur, religiose administrent et exequantur.

§ 6. Non minus Illustrissimi Cancellarij, et Procancellerij Regni et M. Duc. Lithvan. eam pro solita vigilantia sua attendentiam de jure concessam habebunt, ne unquam bellum offensivum inscia et inconsulta integra Republica instituatur, tum ne Sacra Regia Majestas quoties eidem post expedita quolibet biennio Comitia Generalia, absque praejudicio negotiorum gravioris importantiae Rempublicam concernentium in Saxoniam proficisci placuerit, ultra tres menses quolibet anno, vel sex quolibet biennio, non computando tamen tempus viae, insuper salvo usu constitutionis Lublinensis anni 1703 fol. 19 in casu necessitatis reparandae sanitatis, ibidem diu-

bliwie I. W. IchMść PP. Marszałkowie Wielcy, y Nadworni Koronni, y W. X. Lit. doyzrzą.

1*mo*. Aby gwardya I. K. Mci z żołnierzy narodu Saskiego częścią konnych, częścią pieszych ułożona, ktorą własnym kosztem swoim trzymać ma, (ta zaś dla doskonałego w teraźnieyszych okolicznościach bespieczeństwa I. K. M. przez osobliwą dispensacyą pozwala się) *contra pacta conventa* nad liczbę tysiąca dwoch set, tak w Officyerach, iako y żołnierzach prostych *ad praesens* na osobliwey karcie wyrażonych, ani przyczyniona, ani odmieniona była.

2*do*. Aby Pułkownik tą gwardyą na ten czas kommenduiący, do wykonania iuramentu wierności I. K. M. y Rzpltey, przytym na to, iako tey liczby żołnierzow przyczyniać nie będzie, y że według praw o iurisdykcyi Marszałkowskiey napisanych powinną zachowa subordynacyą przyciągniony był.

3*tio*. Aby pod pokrywką niekompletu tey milicyi, nowe rekruty z Saxonii wyprowadzane do Polski nie były.

4*to*. Aby przerzeczona gwardya Saska tak na mieyscu przy I. K. Mci zostaiąc, iako też razem albo partyami ciągnąc, y powracaiąc, nigdzie żadney żywności, ani dla siebie, ani dla koni darmo, lub gwałtem nie brała, ale szczegulnie z swoicy własności żyła płacąc wszystko gotowemi pieniędzmi, pod srogą surowością bez odpocznienia na występnych, wprzod przez Pułkownika swego lub Officyerow pod nim będących. A ieżeliby sprawiedliwość była tam odmowiona, przez Marszałkow Kor. y W. X. L. ściągać się maiąca, tudzież pod zapłaceniem szkod poczynionych, ktore z kassy zasługowey ciż Sędziowie takimże sposobem ukrzywdzonym nagradzać rzetelnie powinni będą. Ciż Ichmość Panowie Marszałkowie oboyga narodow przestrzegać tego maią, aby do Kancellaryi Saskiey osob więcey nad sześć nie było zostawionych, y na potym tu się bawiących. Także aby czci odsądzeni y prawem przekonani na dworze I. K. Mci nie zostawali y protekcyą Pańską na zniewagę praw cieszyć się nie śmieli, nakoniec aby to wszystko co z prawa y teraźnieyszego traktatu do ich Urzędow należy, świątobliwie administrowali, y exequowali.

§. 6. Niemiey I. W. Ichmość Panowie Kanclerzy y Podkanclerzowie Koronni y W. X. L. według zwykłey czułości swoiey ten prawem sobie pozwolony mieć będą dozor, aby nigdy woyna *offensive* bez wiadomości y Rady całey Rzeczyposp. podnoszona nie była. Także aby I. K. Mć ilekroć mu się po odprawionym w każdych dwoch leciech Walnym Seymie bez omięszkania spraw głownieyszych do Rzeczypos. należących, odiachać do Saxonij będzie podobało, nad trzy miesiące każdego roku, albo sześć w każdych dwoch leciech, drogi w ten czas nie komputuiąc, tudzież *salvo usu* konstytucyi Seymu Lubelskiego *a.* 1037 *fol.* 19 *in casu* potrzeby dla po-

tius privando praesentiae suae, solatio, expectationem Reipublicae immoretur, neque vacantias ibidem distribuat conferendas, nonnisi in Polonia, alias in tali casu informandus erit Celsissimus et Reverendissimus Princeps Primas Regni, et ipsi, si alicui, vel aliquibus eorum lateri Regio ex obligatione debiti obsequij assistere contigerit, in tali casu redire in Poloniam tenebuntur. Invigilabunt insuper, ne per ablegationes Ministrorum Saxonicorum negotia Polonica tractentur, et vice versa Saxonica per Polonos correspondentiae vigore eorundem, cum externis Principibus fiant, neque colloquia cum ijsdem Principibus nocitura Regno in negotijs illius instituantur.

Neminem praesertim vero jure non victum captivare permittent, imo attendent et curabunt, ut praedicta Sacra Regia Majestas se Regnumque suum legibus circumscriptum, feliciter regat, pactaque conventa quam religiosissime observet, ac demum hi ijdem Cancellarij et Procancellarij Regni et M. Duc. Lithvaniae curabunt, ut jura Majestatica, praesertim jura Patronatus, nec non nobilium Ducatus Curlandiae et Semigalliae Districtus Lavenburgensis et Bytoviensis, tum ecclesiarum Catholicarum in ijs, ac alijs ejusdem Dominij ditionibus Prussicis, juxta praescriptum legum, ac tenorem tractatuum veterum in omnibus ac ab omnibus intacta et illaesa observentur, praesertim circa justitiam distributivam; quo fine non solum quaevis expectativae, sed etiam omnes gratiae praesentationum, beneficiorum, dignitatum vel Officiorum, quorumcunque sive per spirituales, sive per saeculares a Sacra Regia Majestate impetratae sub nullitate adeptorum posthac beneficiorum, vel Officiorum, vigore istius tractatus revocantur, abrogantur, ac pro nullis et irritis declarantur. Deinde advertent, ut Illustrissimi et Magnifici Senatores ad residentiam Majestatis designati, necnon Secretarij Magni, Referendarij, Notarij, alijque Officiales utriusque gentis (sola legalitate, infirmitatis vel obsequij publici excepta) implentes suas obligationes sub rigore legum commorentur ad latus Regium. Senatus Consilia in omni casu eventuro, residentes Senatores daturi erunt, quorum sententiae valiturae ad pluralitatem notabuntur. Prospicient denique ne praedicta Senatus Consilia stante pede absolvantur, et ne ingerant in materias Status decisive, neque decreta Tribunalis Regni et Magni Ducatus Lithvaniae suspendant aut tollant.

Privilegia in honores cum spatijs, vulgo *z okienkami* nemo impetrabit, neque pro sigillatione illorum molestus esse debebit, curabuntque ne honores et dignitates Regni terrigenis Magni Ducatus Lithvaniae in Regno nullas possessiones habentibus, et vice versa, munia et dignitates Magni Ducatus Lithvaniae Terrigenis Regni nullas in Lithvania possessiones habentibus sigillentur, sub amissione eorundem et declaratione

ratowania zdrowia, tamże odeymuiąc pożądane przytomności swoiey oczekiwanie Rzplitey, dłużey się bawić nie raczył, y wakansow tam nie rozdawał, tylko w Polszcze; inaczey gdyby co takowego przydało się, ma być informowany Nayprzewielebnieyszy Xiążę I. Mć Prymas, y oni, ieśli ktoremu albo ktorym z nich przy boku Pańskim z obowiązku powinney usługi znaydować się trafi, *in tali casu* do Polski powracać powinni będą. Przestrzegać maią przytym, aby przez Poselstwa Ministrow Saskich sprawy Polskie nie były traktowane, wzaiem, aby Saskie z postronnemi korrespondencye, *vigore eorundem* przez Polakow nie bywały: y w konferencye z temiż Pany na szkodę Korony w interessach Rzplitey, aby się nie wdawano.

Nikogo mianowicie prawem nie przekonanego imać, y owszem doyzrzą, y starać się będą, aby I. K. Mć sobą y Krolestwem swoim przez prawo ograniczonym, szczęśliwie rządził, *pacta conventa* iako nayświątobliwiey wypełniał: nakoniec ciż Kanclerze y Podkanclerzowie Koronni y W. X. L. starać się o to będą, aby prawa Maiestatowe mianowicie *jura patronatus*, także Xięstwa Kurlandskiego y Semigalskiego, Powiatu Lawenburskiego, y Bytowskiego, tudzież kościołow Katolickich w tych y innych tegoż Państwa stronach Pruskich, według opisania praw y porządku dawnych traktatow we wszystkim y od wszystkich wcale y nienaruszenie zachowane były: osobliwie *circa justitiam distributivam*. Dla czego nietylko wszystkie expektatywy, ale y *gratiae praesentationum*, *beneficiorum*, godności albo Urzędow iakichkolwiek przez duchownych, albo swieckich od I. K. Mci uproszone, pod nieważnością *adeptorum*, na potym *beneficiorum* albo Urzędow, mocą tego traktatu cofnione, y za nieważne deklarowane są.

Dadzą y na to baczenie, aby Iaśnie Wielm. Ichmć PP. Senatorowie, na rezydencyą przy I. K. Mci naznaczeni, tudzież Sekretarze Wielcy, Referendarze, Pisarze, y inni Urzędnicy oboyga narodow (szczegulną *legalitatem* choroby, albo usługi publiczney wyiąwszy) czyniąc obowiązkom swoim dosyć pod ostrością praw mięszkali u boku I. K. Mci, *Senatus Consilia* w każdym przypadku iaki się trafić może, przytomni Senatorowie dawać będą, ktorych zdania należące *ad pluralitatem* notowane bydź maią. Zabiegać także będą, aby pomienione Rady Senatorskie stoiąc nie były odprawowane, y w materye *Status decisive* się nie wdawały, ani dekretow Trybunalskich Koronnych y W. X. L. znosiły, lub ich exekucye zawieszały.

Przywileiow też na godności z okienkami nikt upraszać nie ma, y o zapieczętowanie ich przykrzyć się nie powinien. Więc y tego przypilnuią, aby godności y dignitarstwa Koronne, obywatelom W. X. L. w Koronie żadnych possesyi nie maiącym, y wzaiemnie honory y Urzędy W. X. L. obywatelom Koronnym, ktorzy dobr żadnych w Litwie nie maią pieczętowane nie były, pod utraceniem onychże, y zawakuiące

pro vacantibus, salvis tamen modernis insuper serio et solitam inter se communicationem Cancellariae habebunt, ne privilegia super unum idemque munus duabus personis extradantur, videlicet unum ex Majori, alterum ex Minori Cancellaria Regni vel Magni Duc. Lithvaniae ad evitandas clades domesticas et scissiones per Palatinatus, cui malo obviando, privilegia in Majori Cancellaria sigillata, ad acta Metrices Cancellariae Minoris, et e contra per oblatam porrigantur, et ibidem acceptentur: discrimen personarum facient, militares etiam menses exacte observabunt, nulli prorsus exotico aut incertae nobilitatis: dissidentibus vero in religione nonnisi sine praejudicio catholicorum gratias Regias sigillaturi.

Et quoniam nonnulli motivo ambitionis suspectum genus nobilitatis suae erectione novorum sub suo nomine oppidorum villarumque fundare et authentizare, ac tandem post longiorem temporum revolutionem antiquare deducereque volunt Magnifici Capitanei, tenutarijque Illustrissimis Cancellarijs et Pro Cancellarijs Regni ac Magni Ducatus Lithvaniae notificare tenebuntur, ne per ignorantiam ejusmodi fundationes et erectiones subreptive ex Cancellaria exportentur, et quidquid sub talium oppidorum villarumque erectarum nomine praejudicij publici prodierit, confiscationi subiacebit. Commissiones semel ad instantias haeredum bonorum datas, ultra legum praescriptum non iterabunt, et quaecunque legibus publicis demandata illis sunt, uti ad praesens non intermittunt, sic curabunt quam rigidissime exequi, factura sunt utraquae praedicta Ministeria pro munere Officiorum suorum sub legum nexu et observantia, tum sub rigore praesentis tractatus.

Articulus III.

Ex unanimi quoque Sacrae Regiae Majestatis, et omnium Ordinum Reipublicae consensu decretum et stabilitum est, ut sublatis omnibus, quae bellicorum temporum injuria irrepserant confusionibus, vetera instituta, jura, privilegia, constitutiones legesque fundamentales Reipublicae ad formam et antiquum usum vere ac legitime libertatis in omnibus consilijs, judicijs, subsellijs, dignitatibus, ministerijs, (salva circumscriptione eorum, quae seorsivo articulo regulabitur) et quibusvis actibus publicis restituantur, ac religiose in posterum, tam a Sacra Regia Majestate, quam caeteris Ordinibus, videlicet Senatorio et equestri, tum ab alijs Statibus observentur

§ 1 Hinc omnes Confoederationes nobilitares, signanter vero, Tarnogrodensis Minoris Poloniae, die 26 mensis Novembris anno 1715 tum Majoris Poloniae Sredae die 27 mensis Aprilis, anni praesentis, necnon Magni Ducatus Lithvaniae Vilnae die 23 Martij similiter anno praesenti

deklarowaniem. Co iednak do teraźnieyszych possessorow ściągać się nie ma. Doyrzą przytym maiąc zwykłą Kancellaryi między sobą kommunikacyą, aby przywileie na ieden Urząd, dwom osobom nie bywały wydane, to iest ieden z Większey, a drugi z Mnieyszey Kancellaryi Koronney, albo W X. L. uchodząc ztąd porożnienia domowego y rozdwoienia po Wdztwach, na zabieżenie czemu przywileie w Kancellaryi Wielkiey zapieczętowane do Kancellaryi Mnieyszey, y wzaiemnie *per oblatam* podawane, y tamże przyimowane bydź maią: rozeznanie osob czynić będą. Miesiące także żołnierskie doskonale obserwować maią, żadnemu cale cudzoziemcowi y szlachcicowi niepewnemu, a dyssydentom w wierze z krzywdą, y ubliżeniem katolikow łaski Krolewskiey nie pieczętuiąc.

A ponieważ niektorzy wyniosłością nadęci podeyrzane swoie szlachectwo, wystawieniem nowych pod swemi tytułami miasteczek y wsi ugruntować y zaszczycić, a potym za dłuższemi czasow obrotami udawnić y wywodzić zamyślaią, Wielm. Starostowie, dzierżawcy, I. Wielm. Ichmciom PP. Kanclerzom y Podkanclerzym Koronnym y W X. L. donosić to będą powinni, żeby przez niewiadomość podobne fundacye y erekcye podrzutnym sposobem z Kancellaryi nie były wynoszone. Cokolwiekby zaś pod imieniem takowych miasteczek y wsi świeżo założonych pokazało się ubliżenia publicznego, *confiscationi* to podlegać będzie. Kommissyi raz na instancye dziedzicow dobr mimo prawa opisane powtarzać nie będą, y cokolwiek iest im prawami pospolitemi rozkazano, iako teraz nie omięszkuią, tak starać się będą, iako naysurowiey wypełniać. Uczynią to wyżey wyrażone obie Ministeria, według powinności Urzędow swoich pod obowiązkiem y zachowaniem prawa, tudzież pod ostrością teraźnieyszego traktatu.

Artykuł III.

Za iednomyślną też I. K. M. y wszystkich Stanow Rzplitey zgodą, uchwalono y postanowiono iest, aby wszelakie uprzątnąwszy, ktore za złością czasow niespokoinych pozachodziły mięszaniny; prawa dawne y przywileie, konstytucye y statuta fundamentalne Rzeczyposp. do kształtu y dawnego zwyczaiu, prawdziwey y porządney wolności we wszystkich radach, sądach, subselliach, godnościach, ministeryach (*salva circumscriptione* onychże osobliwym artykułem *regulanda*) y wszelakich aktach publicznych przywrocone, y na potym świątobliwie tak od I. K. Mci iako y innych Urzędow y Stanow, to iest Senatorskiego y rycerskiego zachowane były.

§ 1. Dla czego wszystkie Konfederacye szlacheckie a mianowicie Tarnogrodzka Małey Polski, dnia 26 miesiąca Listopada w roku 1715, wtąż Wielkopolska we Srzedzie dnia 27 miesiąca Kwietnia w roku teraźnieyszym, tudzież W X. Lit. w Wilnie dnia 23 miesiąca Marca

1716, ex altera parte initae et formatae, alijque consecutivi earundem actus cum toto causae effectu, mediante istius transactionis authoritate exnunc dissolvuntur, omnesque qui praedictas Confoederationes cunctas amplexi sunt, a nexu et obligatione juramentorum suorum in perpetuum absolvuntur, regressusque ad easdem, sive novas Confoederationes sub quocunque praetextu vel titulo interdicitur. Tum evocatio nobilitatis ad expeditionem bellicam, vulgo *na pospolite ruszenie*, quae soli Regie Maiestati durante illius vita, juxta leges patrias competit, in posterum prohibetur, sub poenis in legibus expresis.

§ 2. Ut autem dulci priscae libertatis et restitutae tranquillitatis usu, omnes Status ac Dominia Reipublicae quantocyus amotis bellorum incomodis juxta conditiones et leges in praesenti tractatu ex consensu partium praescriptas gaudere possint, authoritas Generalium Comitiorum Pacificationis adinstar Comitiorum anni 1673 Confoederationem Gołembiensem terminantium, statim succedet, quae Comitia ad restabilimentum legum, ac restituendam usitatam formam regiminis Reipublicae, accedente beneplacito Sacrae Regiae Majestatis, et Ordinum assensu immediate post subscriptum et ratificatum tractatum publicatis constitutionibus, quae durante eodem tractatu concertabuntur ac formabuntur, sub directione Magnifici Stanislai Ledochowski Succamerarij Kremenecensis, tanquam jam tunc Mareschalci Comitiorum, necnon sub activitate Generosorum Mareschalcorum et Consiliariorum tanquam etiam tunc Nuntiorum Terrestrium expedientur. Salva observantia legum in futurum, respectu Comitiorum Generalium ordinariorum, quolibet biennio elapso celebrandorum, juxta praescriptum constitutionum.

§ 3. Denique ut contra quosvis internos et externos insultus sit provisa sufficiens, plena, realis ac firma securitas Majestati et libertati, sicuti Ordines et Status Reipublicae in locum copiarum Soxonicarum alteriusque cujuscunque nationis Regni defensionem ab intra et ab extra, praesertim contra ingruentem hostilitatem Sveticam in Provincias et Dominia Reipublicae in se suscipiunt, simulque ne Principibus contra communem hostem Regem Sveciae, colligatis per evacuationem copiarum dictarum ex ditionibus Regni Poloniae ullum eveniat praejudicium, et ne ijdem colligati Principes in casu necessitatis ad ferendum auxilium Regno Poloniae contra eundem hostem obligentur, praecavere cupiunt, ita volentes se ponere in statu perfecto ejusdem defensionis, ordinationem militiae certae et regularis in reparationes per Palatinatus, Terras et Districtus distribuendae, ex anterioribus et praeexistentibus exercitibus, juxta computum seorsivum praevio utrarumque partium moderamine et assensu, quoad quantitatem et qualitatem, nec non mediantibus literis Sacrae Regiae Majestatis vulgo *za przypowiednemi listami Iego Krolewskiey Mci*, durante praesenti tractatu de-

także r. teraźnieyszego 1716. Z drugiey strony spisane y uformowane z innemi aktami, ktore potym nastąpiły, ze wszystkim sprawy skutkiem powagą teraźnieyszey transakcyi zaraz się natychmiast rozwięzuią, wszyscy zaś, ktorzy w te wyżey pomienione Konfederacye wchodzili, od powinności y obowiązku przysiąg swoich wiecznemi czasy uwolnieni są, y powrot do tychże albo nowych z iakiegokolwiek pretextu albo tytułu Związkow zakazany. Przytym pospolite ruszenie szlachty na woynę, ktore samemu I. K. M. poki żyie, według praw oyczystych należy, na potomne czasy zabronione iest, pod winami w prawie opisanemi.

§ 2. Żeby zaś słodkim dawney wolności y przywroconey spokoyności zażywaniem wszystkie Stany y Państwa Rzplitey iako nayprędzey oddaliwszy woienne niewczasy podług kondycyi y praw w traktacie przytomnym, za zgodą stron opisanych cieszyć się mogły; powagą Seymu Walnego *Pacificationis* nakształt Seymu *a.* 1673 Konfederacyą Gołębską zakończaiącego, zaraz nastąpi. Ktory to Seym na ożywienie praw y przywrocenie zwyczayney formy, rządu wolney Rzplitey za zgodnym I. K. M. y Stanow oneyże przyzwoleniem, zaraz po podpisanym y ratifikowanym traktacie na przeczytaniu konstytucyi, ktore pod czas tegoż traktatu umowione y uformowane będą pod dyrekcyą Imci Pana Stanisława Ledochowskiego, Podkomorzego Krzemienieckiego, iako iuż na ten czas Marszałka Seymowego, niemniey *sub activitate* Ichmciow PP. Marszałkow y Konsyliarzow, iako także na ten czas Posłow Ziemskich expedyowany bydź ma: wcale zachowuiąc wykonanie prawa na dalsze czasy względem odprawowania Seymow Walnych ordynaryinych, co dwie lecie, według opisania konstytucyi. 245

§ 3. Nakoniec, aby przeciwko wszelakim wnętrznym y postronnym insultom, dostateczne, zupełne, mocne, y istotne opatrzone było beśpieczeństwo Majestatowi Pańskiemu y wolności, iako Stany Rzpltey niepotrzebuiąc woysk Saskich, albo iakiego inszego narodu, obronę Krolestwa tego, wewnątrz y zewnątrz, mianowicie przeciwko następuiącey na Prowincye y Państwa Rzpltey inkursyi Szwedzkiey na się biorą, oraz aby Monarchom przeciwko spolnemu nieprzyiacielowi Krolowi Szwedzkiemu, zkolligowanym, przez ewakuacyą woysk pomienionych z Państw Kstwa Polskiego żadne nie nastąpiło *praejudicium*, y aby ciż zkolligowani Monarchowie pod czas potrzeby do dania Krolestwu Polskiemu pomocy, przeciw temuż nieprzyiacielowi, nie byli obowiązani, ostrzedz to pragną, tak chcąc się lokować w stanie doskonałym teyże obrony, porządek woyska pewnego y regularnego, ktoreby repartycyami po Wdztwach, Ziemiach, y Powiatach podzielone było, z dawnieyszych y przedtym będących woysk według osobliwego komputu, iaki ma bydź za pomiarkowaniem y zezwoleniem obu stron *quoad qualitatem et quantitatem*, tudzież za przypowiednemi 246

terminatum, cum stipendijs regularibus, fixis, et infallibilibus, per scriptum ad archivum (quod authoritate praesentis tractatus approbatur) exnunc in Regno Poloniae et Magno Ducatu Lithvaniae constituerunt, ac super hoc unanimiter convenerunt, quod praemisso et constituto tali regulamine militiae, nexus et ligamenta Confœderatorum exercituum utriusque gentis et authoramenti exnunc post subscriptum et ratificatum tractatum dissolventur, statimque in repartitiones suas dimittentur, ac sub jurisdictionem et potestatem a legibus praescriptam suorum Ducum pretio quietis publicae, praevia executione circumscriptionis in praesenti tractatu conventae, redibunt, neque ij, qui in novo computu literis Regijs authorisati non continebuntur, amplius pro militibus stipendiarijs Reipublicae censebuntur, et habebuntur, neque in posterum cuicunque militiae Regni et Magni Ducatus Lithvaniae sub quocunque titulo vel praetextu ulteriores nexus, seu Confoederationes formare, et in illis praesistere licebit, sub rigore poenarum in legibus expressarum.

§ 4. Praeterea Sacra Regia Majestas una cum Ordinibus Regni et Magni Ducatus Lithvaniae, praecludendo omnem licentiam, viamque novis turbis ac moliminibus, tranquillitatem publicam convellentibus contra quasvis in futurum partes Sveticas, earumque sequaces, palam sive clam promoventes ac foventes, tum correspondentias cum hostibus Sacrae Regiae Majestatis et Reipublicae continuantes, aliosque hujus tractatus infractores, criminum tantum contra Statum patratores, Iudicia extraordinaria vim et potestatem Iudiciorum Comitialium repraesentantia, ad normam antiquarum constitutionum vigore istius Conventionis usque ad Comitia prima post conclusum tractatum cum Corona Svetica duratura, circa latus Regium statuerunt ac decreverunt, eoque fine ex Senatorio Ordine, Senatores et Ministros Status, quorum numerus non minor octo debet esse, ex equestri vero ex unaquaque Provincia per octo, quorum etiam numerus non minor duodecem simul sumptorum debebit esse, designarunt, juxta ordinationem infra positam, scilicet ex Minori Polonia Magnificos ac Generosos Dominos Thomam Romanowski Chełmensem, Victorinum Kuczyński Drohiciensem Succamerarios, Casimirum Stecki Vexilliferum Kijoviensem, ... Ożarowski Cracoviensem, Casimirum Suffczyń-Łukoviensem Dapiferos, Ioannem Niemira Subdapiferum Łukoviensem, Antonium Borzęcki Pincernam Lanciciensem, Stanislaum Brzeziński; ex Majori Polonia: Adamum Jeżewski Succamerarium Plocensem, Franciscum Radzewski, Capitaneum Vschovensem, Paulum Jaroszewski Vexilliferum Plocensem; Thomam Podoski, Judicem Terrestrem Ciechanoviensem; Adamum Wilkowski, Judicem Terrestrem Sochaczoviensem; Casimirum Rudziński, Pocillatorem Czerscensem; Franciscum Mielżyński, Castellanidam Srzemensem; Joannem Chrysostomum Radoiewlistami I. K. M. podczas tego traktatu determinowany, z zasługami regularnemi, pewnemi, y nieomylnemi przez skrypt *ad archivum* (ktory powagą teraźnieyszego traktatu approbuie się,) zaraz natychmiast w Koronie y W. X. L. postanowiły, y na to się iednostaynie zgodziły, że umowiwszy y skoncentrowawszy taki porządek, Związki woysk zkonfederowanych oboyga narodow y zaciągow zaraz się po podpisaniu y ratyfikacyi traktatu rozwiążą, y na swoie repartycye natychmiast rozpuszczone będą, y pod iurisdykcyą a władzą prawem okryśloną Wodzow swoich dla uspokoienia publicznego, za poprzedzaiącym dosyć uczynieniem opisaniu w tym traktacie wyrażonemu, powrocą się. Ani ci ktorzy w nowym kompucie woyska, nie maiąc listow przypowiednych I. K. M. nie pomieszczą się, za żołnierzow w służbie Rzeczyp: zostaiących rozumiani, y poczytani daley będą. Ani napotym będzie się godziło woysku Koronnemu, albo W. X. L. iakimkolwiek tytułem albo pretextem dalsze związki, albo obowiązki tworzyć, y w nich zostawać. pod ostrością karania w prawie opisanego.

§ 4. Oprocz tego I. K. M. wespoł z Stanami Koronnemi y W. X. L. zamykaiąc wszelką rospustę, y drogę do nowey mieszaniny y trudności pokoy wzruszaiących, przeciw każdemu na potym stronę Szwedzką y iey adherentow, iawnie czy taiemnie promowuiącemu y wspieraiącemu, także, korrespondencyi z nieprzyiaciołmi I. K. M. y Rzpltey nieprzestawaiącemu, y przeciw innym ten traktat łamiącym, a na kryminały *contra Statum* tylko się odważaiącym, sądy extraordynaryine moc y władzą Sądow Seymowych reprezentuiące, nakształt konstytucyi dawnych tym umowieniem, aż do Seymu pierwszego po zakończonym traktacie z Koroną Szwedzką trwać maiące, przy boku I. K. M. postanowili y determinowali, oraz do tego, z Senatu Senatorow y Ministrow *Status*, ktorych liczba nad ośmiu mnieysza bydź nie powinna, z Koła zaś Rycerskiego od każdey Prowincyi po ośmiu, ktorych także razem komputowanych liczba nie mnieysza nad dwunastu znaydować się ma, naznaczyli według porządku niżey dołożonego; mianowicie: z Małey Polski, Wielm: y Urodz: Ichmciow PP: Tomasza Romanowskiego Chełmskiego, Wiktoryna Kuczyńskiego Drohickiego Podkomorzych, Kazimierza Steckiego; Chorążego Kiiowskiego, ... Ożarowskiego Krakowskiego, Kazimierza Suffczyńskiego, Łukowskiego Stolnikow, Iana Niemierę Podstolego Łukowskiego, Antoniego Borzęckiego Cześnika Łęczyckiego, Stanisława Brzezińskiego; z Wielkiey Polski, Adama Ieżewskiego, Podkomorzego Płockiego; Franciszka Radzewskiego, Starostę Wschowskiego; Pawła Iaroszewskiego, Chorążego Płockiego; Tomasza Podoskiego, Sędziego Ziemskiego Ciechanowskiego; Adama Wilkowskiego, Sędziego Ziemskiego Sochaczowskiego; Kazimierza Rudzińskiego, Podczaszego Czerskiego; Franciszka Mielżyńskiego, Kasztellanica Srzemskie- 247 248

ski. Ex Magno Ducatu Lithvaniae, Benedictum Wolski, Notarium Castrensem Vilnensem; Ludovicum Homiński, Mareschalcum Ośmianensem; Sigismundum Bokiey, Tivunum Trocensem; Josaphatum Mirski, Vexilliferum Bracłaviensem; Jacobum Estko, Dapiferum et Notarium Castrensem Covnensem; Stephanum Haraburda, Venatorem Novogrodensem; Stanislaum Tyszkowski; Subdapiferum Brześcianensem; Antonium Oskierka, Mareschalcum Mozyrensem.

Juramentum pro Senatoribus.

Ego NN. juro Deo Omnipotenti in Unitate Trino, quod ex Senatorio Ordine ad Judicium per tractatum Varsaviensem destinatus, contra adhaerentes et hostes Sacrae Regiae Majestatis et Reipublicae, in futurum factionis Sveticae, necnon contra alios publicam tranquillitatem convellentes, jura cardinalia, Status, et hunc tractatum infringentes, juste secundum Deum, aequitatem, controversias partium, deductiones et documenta realia, non ex praeteritis actionibus qualibuscunque divitem et pauperem, amicum et inimicum, civis et peregrini discrimine sublato, neque ex favore, neque ex invidia, neque ex honorarijs, neque ex promissis, neque ex coactione, neque ex timore judicabo, quinimo conscientiae meae dictamen sequar, et in omnibus juxta leges et circumscriptionem tractatus, non defendendo tam adhaerentes Sveticos, quam alios machinatores, et practicantes, in subversionem Majestatis Regiae, in judicando me geram, causasque presse ad hoc judicium spectantes judicabo, eousque in hoc Officio perseverando, quousque tractatus praescribit et quod eadem judicia studio nullo intermittam. Sic me Deus adjuvet.

go; Iana Chryzostoma Radoiewskiego. Z W. X. L. Benedykta Wolskiego, Pisarza Grodzkiego Wileńskiego, Ludwika Chomińskiego, Marszałka Oszmiańskiego; Zygmunta Bokieia Ciwuna Trockiego; Iozefata Mirskiego, Chorążego Bracławskiego; Iakuba Estko, Stolnika, y Pisarza Grodzkiego Kowieńskiego; Stefana Haraburdę, Łowczego Nowogrodzkiego; Stanisława Tyszkowskiego, Podstolego Brześciańskiego; Antoniego Oskierkę, Marszałka Możyrskiego.

Przysięga Senatorska.

Ia NN: przysięgam P. Bogu Wszechmogącemu w Troycy S. iedynemu, iż będąc z Senatu do Sądow traktatem Warszawskim naznaczony, przeciwko adherentom y nieprzyiaciołom I. K. M. y Rzpltey, na potym fakcyą Szwedzką trzymaiącym, także przeciwko innym publiczną spokoyność mięszaiącym, prawa kardynalne, *Status* y traktat łamiącym sprawiedliwie podług Boga, słuszności, utarczek stron, wywodow y dowodow rzetelnych nie z przeszłych iakichkolwiek akcyi, bogatego, y ubogiego, przyiaciela, y nieprzyiaciela, swoyskiego y przychodnia, rożności nie przypuszczaiąc nie z przychylności ani nienawiści, nie dla podarunkow, ani obietnic, nie z przymusu, ani z boiaźni sądzić będą; y owszem za powodem sumnienia mego poydę, y we wszystkim, według prawa y opisania traktatu, nie ochraniaiąc tak adherentow Szwedzkich; iaka inszych chytro sztucznych wymyślnikow y praktykantow na wywrocenie Maiestatu I. K. Mci zawziętych, w sądzie sprawować się y sprawy właśnie do tegoż sądu należące sądzić będę, poty w tey powinności zostawaiąc, poki traktat naznaczył, y że tych Sądow umyślnie nie omieszkam, tak mi Boże dopomoż.

249

Juramentum pro Equestri Ordine.

Ego NN. juro Deo omnipotenti in unitate Trino, quod ex Equestri Ordine ad iudicium per tractatum Varsaviensem destinatus contra adhaerentes et hostes in futurum Sacrae Regiae Majestatis et Reipublicae factionis Sveticae, necnon contra alios tranquillitatem publicam convellentes, jura cardinalia, Status et hunc tractatum infringentes, juste secundum Deum leges latas, aequitatem, partium controversias, non ex praeteritis actionibus quibuscunque, divitem et pauperem, amicum et inimicum, civis et peregrini discrimine sublato, nec ex favore, nec ex invidia, neque ex interesse, neque ex honorarijs, neque ex promissis qualiscunque honoris, dignitatis aut tenutae, neque ex coactione neque ex timore, neque ex qualicunque demum praetextu vel imaginatione judicabo, quinimo conscientiae meae dictamen sequar, neque protegendo tam adhaerentes Sveticos, quam alios machinatores et practicantes in subversionem Majestatis Regiae, in omnibus juxta leges et praescriptionem tractatus me geram, causasque tantum presse ad hoc judicium spectantes non subterfugiendo illud

Przysięga dla Stanu Rycerskiego.

Ia NN. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Troycy Swiętey Iedynemu, iż z Koła Rycerskiego do sądu traktatem Warszawskim będąc naznaczony przeciwko adherentom y nieprzyiaciołom napotym I. K. Mci y Rzpltey fakcyi Szwedzkiey, tudzież przeciwko innym spokoyność publiczną wzruszaiącym; prawa kardynalne *Status*, y ten traktat łamiącym sprawiedliwie podług Boga, y praw uchwalonych, słuszności, utarczek stron, a nie z przeszłych iakichkolwiek akcyi, bogatego y ubogiego, przyiaciela y nieprzyiaciela, swoyskiego y przychodnia; rożności nie przypuszczaiąc, nie z przychylności ani nienawiści, nie z interessu, nie dla podarunkow, ani obietnic iakiegokolwiek honoru, godności, albo dzierżawy, nie z przymusu ani boiaźni, nawet z iakiegokolwiek pretextu, albo imaginacyi sądzić będę, y owszem za powodem sumnienia mego poydę, nie ochraniaiąc tak adherentow Szwedzkich, iako inszych sztucznie chytrych wymyślnikow y praktykantow na wywrocenie Maiestatu I. K. Mci zawziętych, we wszystkim według praw y opisania traktatu sprawo-

250

studio judicabo, eousque in hoc Officio permanendo, quousque idem tractatus praescribit. Sic me Deus adjuvet.

Ordinatio praefatorum judiciorum.

Ad hoec iudicia, quae praevia avisatione per literas circulares a Sacra Regia Majestate circa latus ipsius quolibet quartuali, si necessitas id postulaverit, incipiendo a prima Ianuarij anni 1717 celebrabuntur, omnes praefatorum excessuum rei per Instigatorem Regni, vel Magni Ducatus Lithvaniae, delatoresque illorum citabuntur. In citationibus autem ex Cancellaria Regni vel Magni Ducatus Lithvaniae exportandis, quarum ad cujusvis instantiam extraditio denegari non debet, assignabitur terminus comparendi quatuor septimanarum a positione citationis intra Regnum, sex vero intra M. D. Lithvaniae, cujus positionis relatio in Castro proprij Districtus, ubi bona citandi consistunt, vel eo vacante in viciniori Castro inscribetur. In illo quoque termino, si citatus comparens peremptorie vellet respondere, ad experimentum vel obtinendam condemnationem super delatore in evasione citationis admitti debebit: si vero non comparuerit, prima duntaxat contumacia super eo obtinebitur; verum secundaria priori conformi citatione conventus peremptorie comparere et respondere tenebitur. Dilatio tamen advocati ad colloquendum cum eo, atque dilatio verae infirmitatis, inquantum a citato postulata fuerit, ipsi concedetur, salva nihilominus ejusdem infirmitatis in futuro termino juratoria comprobatione. Quodsi iudicium sententiaverit necessaria esse scrutinia in negotio principali, intra quatuor septimanas eadem coram Deputatis ab hocce iudicio partes debebunt expedire. Cum autem ex scrutinijs vel manifestis aut notorijs documentis aliquis convincetur, poenae pro qualitate facti et attentati, prout iudicium decreverit, subjacebit. Contra vero contumaces similiter Instigator Regni vel Magni Ducatus Lithvaniae, cum delatore in contumaciam procedere tenebitur. Super quibus quidem omnibus personis, tam in contumaciam quam per controversiam judicatis post factam a nobis od Capitaneos remissionem decretorum, manu Notarij Terrestris Varsaviensis, aut sub absentiam Notarij Decretorum Curiae Regni connotandorum, ijdem locorum Capitanei executionem indilatam facere juxta leges antiquas debebunt. Nobilitas autem omnium Districtuum movere sese contra tales, atque Capitaneos in facienda executione abjuvare obligata erit, sub poena de expeditione bellica sancita. Porro si aliquis judicatorum adeo potens fuerit, ut unius Terrae vel Districtus admota nobilitate compesci nequiverit, licitum erit, (mediantibus literis S. R. Majestatis) contra talem, vicinos Palatinatus movere, imo si etiam assultus vel expugnatio loci alicujus in tali casu desideraretur, executio haec stipendiarij militis

wać się będę. Sprawy zaś własnie tylko temu sądowi należyte, nie uchodząc umyślnie od niego, sądzić będę, potym na tym Urzędzie zostaiąc, poki pomieniony traktat mieć chce, tak mi Boże dopomoż.

Ordynacya pomienionych sądow.

Do tych sądow, ktore po obwieszczeniu przez uniwersały I. K. Mci uczynionym przy boku Pańskim, w każdey ćwierci roku, ieśliby tego potrzeba wyciągała, począwszy od dnia pierwszego miesiąca Stycznia w roku 1717 odprawione będą, wszyscy o pomienione występki, obwinienie, przez Instygatora Koronnego albo W. X. Lit. y delatorow ich pozwani będą. A w pozwach z Kancellaryi Koronney y W. X. Lit. wychodzić maiących, ktorych wydawanie na instancyą czyiąkolwiek nie ma bydź bronione, naznaczony będzie termin stawania we cztery niedziele od położenia pozwu w Koronie, a w sześć niedziel w W. X. Lit. tego zaś pozwu położenia, relacya w Grodzie własnego Powiatu, kędy się znayduią dobra pozwanego; a gdyby ten wakował, tedy w pobliższym Grodzie zapisana bydź ma. Y na tym terminie ieżeliby pozwany stanąwszy *peremptorie* chciał się sprawić, do experimentu lub otrzymania kondemnaty na delatorze na wyiściu z pozwu przypuszczony bydź powinien. A ieżeliby nie stanął, pierwsza tylko kontumacya na nim otrzymana będzie, lecz powtornym pierwszemu podobnym pozwem zapozwany, *peremptorie* stawać y odpowiadać ma. Dilacya iednak na patrona dla rozmowienia się z nim, y dilacya prawdziwey choroby, ieśliby pozwany iey potrzebował, ma bydź onemuż pozwolona. Ale też chorobę na przyszłym terminie przysięgą dowieść będzie powinien. A gdyby sąd uznał potrzebne bydź inkwizycye w sprawie pryncypalney, te we czterech niedzielach przed wysadzonemi od tegoż sądu, strony wywieść maią, więc gdy z inkwizycyi albo iawnych, a widocznych dowodow będzie kto konwinkowany, karaniu *pro qualitate facti et attentati*, iako sąd naznaczy, podlegać ma: także też przeciwko prawu nieposłusznym, podobnym sposobem Instygator Koronny, albo W. X. Lit. z delatorem *in contumaciam* postępować będzie. Z ktorych to wszystkich osob, tak w niestawieniu się ich przed sądem, iako przez kontrowersye osądzonych, po uczynionym od nas do Starostow odesłaniu dekretow, ktore Pisarz Ziemski Warszawski, albo pod iego niebytność Dekretowy Zadworny Koronny pisać będzie; ciż Starostowie exekucyą nieodwłoczną według dawnych praw czynić powinni, a szlachta ze wszystkich Powiatow ruszyć się przeciwko takowym, y Starostom, do uczynienia exekucyi pomagać obowiązana będzie, pod winą o wyprawie woienney postanowioną. Gdyby zaś ktokolwiek z osądzonych tak był mocny, aby szlachtą iedney Ziemi lubo Powiatu nie mogł bydź ukrocony, wolno będzie za uniwersałami I. K. Mci przeciwko takiemu pobliższe Wodztwa ruszyć, owszem ieśliby miey-

251

252

adhibita manu peragi debebit. Si autem Capitaneus aliquis apparuerit contumax, vel ipse reus, aut executionem praestare detractans, tum temporis juxta usum antiqvum vicinior Capitaneus contra talem procedere, ut supra tenebitur, non interclusa tamen via cuivis ad gratiam Regiam, ante terminum eundem, in causa Majestatis tantum, apud illam quaerenti, salva tamen poena talionis contra delatores falsos et inique vexantes, citato nihilominus per iuramentum objecto evadente poena talionis delatorem non afficiet. Causae ad haec praefata iudicia tantum pertinebunt supradictae, mereque statum concernentes, quae ex uno solum regestro acclamabuntur, non involvendo in hoc iudicium causas in Tribunali Regni et Magni Ducatus Lithvaniae, alijsque minoribus subsellijs disjudicari solitas.

sca iakiego szturmem dobywać w takowym przypadku było potrzeba, exekucya ta żołnierzem w służbie Rzpltey zostaiącym odprawiać się powinna. A ieśliby ktory Starosta pokazał się bydź prawu nieposłuszny, albo sam obwiniony, albo exekucyi czynić nie chcący, w takim razie według dawnego zwyczaiu, pobliższy Starosta przeciwko takowemu postępować, iako wyżey, powinien, nie zagradzaiąc iednak drogi każdemu do łaski Krolewskiey, przed tymże terminem, u niegoż iey *in causa Majestatis tantum*, szukaiącemu, *salva poena talionis* przeciwko fałszywym delatorom y niesłusznie wexuiącym. Ale gdy pozwany przez przysięgę od zarzutow się wywiedzie, *poena talionis* na delatorze nie ma bydź wskazowana. Sprawy do tych sądow będą należały, tylko wyżey wyrażone, y właśnie *Statum concernentes*, ktore z iednego regestru przywoływane będą, nie pociągaiąc do tego sądu 253
spraw do rozsądzenia Tryounałom Koronnym y W. X. L. także innym iurisdykcyom niższym zwyczaynie należących.

Articulus IV.

Siquidem in Regno Poloniae orthodoxo, annexisque Provincijs maximus circa fidem Sanctam Romanam Catholicam semper elucescere consvevit zelus, prout cardinales leges eo nomine sancitae, respective vero in Confoederatio nibus Generalibus Varsaviensibus, annorum 1632, 1648, 1668, 1674 id testantur, ita ut dissidentibus in religione Christana praeter antiqua fana, vulgo *zbory*, cum libero in ijs exercitio, ante leges supradictas extructa nova fana, vulgo *zbory* erigere non liceat, sed commorantibus in civitatibus, oppidis, alijsque locis Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithvaniae, privatim nonnisi in suis hospitijs, vel domibus vacare devotioni suae, absque tamen praedicationibus et cantationibus indultum sit; ideo reassumendo omnes veteres leges, exceptionesque respective Masoviticas authoritate praesentis tractatus stabilitum est, quatenus, si quae hactenus fana vulgo *zbory*, post et contra praedictas leges in civitatibus, oppidis, villis ipsisque Curijs noviter erecta, demoliantur, sine ullo impedimento, ijsque qui hujusmodi diversas opiniones, circa religionem profitentur, nullos caetus conventusque publicos, sive privatos, nullasque in ijs praedicationes et cantationes durante bello praesenti Svetico, indebite ac abusive practicatas, congregatim facere licebit. Si qui autem Conventus hujusmodi devotiones, praedicationes, clam aut palam exercere aut doctores sectarios, praedicantes, ad exercendos suos ritus pertrahere, vel sponte venientes suscipere praesumpserint, deprehensi in eo, primo mulcta pecuniaria, deinde carcere, tertia vice relegatione una cum suis praedicantibus puniri debebunt, tam per Illustrissimos Mareschalcos Regni et Magni Ducatus Lithvaniae, vel per Iudicia Tribunalitia, quam per Capitaneos locorum, exceptis nihilominus solis extraneorum Prin-

Artykuł IV.

Ponieważ w Krolestwie Polskim prawowiernym, y Prowincyach do niego należących naywiększa ku wierze S. Rzymskiey Katolickiey zawsze iaśnieć zwykła żarliwość, iako nayprzednieysze prawa o tym postanowione, a mianowicie w Konfederacyach Generalnych Warszawskich *annorum* 1632, 1648, 1668, 1674 wyświadczaią, tak dalece, iż dyssydentom w wierze Chrześciańskiey, oprocz dawnych zborow, z wolnym w nich nabożeństwa swego odprawowaniem, ktore przed uchwałą praw pomienionych zbudowane są, nowych zborow stawiać nie godzi się, ale mięszkaiącym po miastach, miasteczkach, y innych mieyscach Koron. y W. X. Lit. prywatnie tylko po swoich gospodach albo domach, nabożeństwa swe używać, y to bez kazania y śpiewania nie pozwolono. Przeto reassumuiąc wszystkie dawnieysze prawa y excepcye *respective* Mazowieckie powagą ninieyszego traktatu postanowiono iest, aby ieśli są iakie zbory, dotąd potym y przeciwko uchwale praw pomienionych w miastach, miasteczkach, wsiach y samych dworach świeżo wystawione, bez żadney od nikogo przeszkody zburzone y poobalane bywały, y tym, ktorzy rozmaite zdania około wiary trzymaią, żadnych zchadzek, zgromadzenia publicznego, albo prywatnego miewać, y na nich kazania y śpiewania, pod czas 254
tey woyny Szwedzkiey, bezprawnie y nienależycie praktykowanego, gromadnie odprawować nie będzie się godziło. A ktorzyby się kolwiek ważyli takowe zchadzki nabożeństwa y kazania, iawnie lub taiemnie czynić, albo nauczycielow kacerskich, predykantow na wypełnienie obrządkow swoich zaciągać, lub dobrowolnie przychodzących przyimować, takowi, gdy to im będzie dowiedziono, naprzod winą pieniężną, potym więzieniem, nakoniec wygnaniem, oraz z swe-

cipum ministris, qui devotiones ritu suo pro se, et domesticis tantum suis exercere privatim poterunt, ita tamen, ut alijs ad eas devotiones sub ijsdem praescriptis poenis accedere non sit permissum.

§ 1. Et quia decreta eo nomine contra dissidentes, praesertim Gedanensem civitatem ratione plurimarum violentiarum, gravaminum, spoliorum, avulsorum, usurpatorum iurium ecclesiasticorum, aliarumque injuriarum, praesertim vero non deoccupationis, et non restitutionis ecclesiae parochialis Beatissimae Mariae Virginis, ad instantiam Episcoporum Vladislaviensium, ac Capituli Cathedralis in Iudicijs Comitialibus, Relationum, ac Assessorialibus prolata, hucusque non potuerunt executionem debitam obtinere, propter contumaciam ultimarie condemnatorum, a quibus tam praefata decreta, quam rescripta Regia iuraque Majestatica ac Reipublicae convelluntur, et contemnuntur. Idcirco consulendo authoritati eorundem decretorum, non solum Officia executorialia ad praestandam et effectuandam indilatam executionem, adhibito etiam forti brachio obligantur, verum in casum ulterioris renitentiae, sequestrationes rerum, mercium, bonorum mobilium, immobilium ac personarum Gedanensium, intra et extra Regnum ubicunque locorum moderno Episcopo Vladislaviensi, successoribusque ejus, ac Capitulo Cathedrali, contra jurevictos, donec ab ijs debita ex integro non praestabitur satisfactio, authoritate praesentis tractatus permittuntur, denique constitutiones annorum 1638 et 1659 contra eandem civitatem, aliasque civitates Prussicas reassumuntur

mi predykantami, karani bydź maią, tak przez Iaśnie Wielm. IchMciow Panow Marszałkow Koronnych y W. X. L. albo przez Sądy Trybunalskie, iako też przez Starostow Grodowych, wyiąwszy tylko samych postronnych Panow Ministrow, ktorzy nabożeństwa swe zwyczayne z domowemi tylko swemi prywatnie odprawować będą mogli, tak iednak, iż inszym przychodzić do tego ich nabożeństwa, pod winami wyżey opisanemi, nie iest pozwolono.

§ 1 A że dekreta *eo nomine* przeciwko dyssydentom, a mianowicie Gdańskowi, o rozliczne wiolencye, uciążenia, łupiestwa, awulsye, przywłaszczania sobie praw kosciełnych, y inne krzywdy, osobliwie o nieoddanie, y nieprzywrocenie kościoła farskiego Nayświęt. Panny Maryi, na instancyą Biskupow Kuiawskich, y Kapituły Katedralney, w Sądach Seymowych, Relacyinych, y Assessorskich ferowane, dotąd nie mogły otrzymać należytey exekucyi dla uporu tych, ktorzy *ultimarie* kondemnowani będąc, y pomienione 255
dekreta y *rescripta* Krolewskie, prawa nawet Maiestatowe y Rzpltey wywracaią, y nimi wzgardzaią: dla tego na wsparcie powagi tychże dekretow, nietylko Urzędy exekutoryalne do uczynienia y wykonania nieodwłoczney exekucyi obowiązane, ale też *in casum* dalszego uporu, *sequestrationes* rzeczy, towarow, dobr ruchomych, y nieruchomych, y osob Gdańskich *intra et extra Regnum* na ktorymkolwiek mieyscu, teraznieyszemu Biskupowi Kuiawskiemu y następcom iego, tudzież Kapitule Katedralney przeciwko prawem przekonanym, poki zupełney należytey nie uczynią satisfakcyi, powagą ninieyszego traktatu pozwolone są. Na ostatku konstytucye *an.* 1638 *et* 1659 *contra eandem civitatem*, y innym miastom Pruskim *reassumuntur*

Articulus V

Et quoniam Ordines Reipublicae, una cum Sacra Regia Majestate facto regulamine ac novo computu exercituum constituto in Regno et Magno Ducatu Lithvaniae, immediatam curam militiae regulariter solvendae, alendae, sustentandae ac conservandae juxta repartitiones per Palatinatus, Terras et Districtus, ordinationemque seorsivam eo nomine exnunc confectam in se susceperunt, supremis vero Ducibus et Campiducibus utriusque gentis, nonnisi solum usum gladij, iusque ex decreto et Imperio Reipublicae bellandi, ac limites patrios custodiendi, et defendendi contra quosvis hostes, et invasores eoque intuitu mandata vulgo *ordynanse*, ad militiam tantum dandi reliquerunt; ideo abhinc Supremis Ducibus ac Campiducibus Regni Poloniae et M. D. L. tam pronunc existentibus, quam deinde succedentibus assignationes prorsus ullas, tam pro stipendijs vulgo *zasługi*, alias *żołdy*, quam pro stativis, locationibus seu consistentijs, vulgo *leże*, denique pro subsidio seu contributio-

Artykuł V

A ponieważ Stany Rzpltey wespoł z I. K. Mcią uczyniwszy porządek, y nowy komput woysk postanowiwszy w Koronie y W. X. L. staranie około regularney woysku płacy, żywności, sustentacyi y konserwacyi podług podziału przez Woiewodztwa, Ziemie y Powiaty y podług osobliwey ordynacyi, teraz *eo nomine* uczynioney, sami na się wzięli, Hetmanom zaś Wielkim y Polnym oboyga narodow, tylko miecz, y władzą, za zdaniem y rozkazem Rzpltey woiowania, y granic oyczystych przestrzegania y bronienia przeciw nieprzyiaciołom wszelakim y inwazorom, ordynansow przytym *eo intuitu* do woyska wydania powagę zostawali, dlatego od- 256
tąd Hetmanom Wielkim y Polnym Koronnym y W. X. L. teraz będącym y po nich następuiącym, assygnacyi cale żadnych, tak na zasługi, *alias* żołdy, iako na stanowiska, lokacye, konsystencye albo leże, tudzież na hyberny albo chleb zimowy, na szelężne, czopowe, pogłowne żydowskie y Tatarskie, *monopolium* tabaczne pod iakimkolwiek imie-

ne hybernali, vulgo *na hyberny*, alias *na chleb zimowy*, pro vectigalibus pecuniarijs, alias *na szelężne*, ducillarijs vulgo *czopowe*, judaicis, vulgo *pogłowne żydowskie*, tum Scytharum, vulgo *pogłowne Tatarskie*, necnon pro monopolio tabaci, sub quocunque demum titulo vel praetextu, etiam inevitabilis necessitatis aut indispensabilis directe vel indirecte extradere, atque commissionem seu distributionem hybernalem, quae in perpetuum abrogatur, per se vel per alios exercere, multo magis lineas vulgo *kantony*, divisiones distinctas formare, Regimentarios cum ijs mittere, ac quascunque exactiones per illos, vel per alios vulgo *za paletami* extorquere, aut aggravare populum, denique computum per Sacram Regiam Majestatem et Ordines Regni factum immutare super numeraria vexilla aut super numerarios milites, equos et portiones augere, Officiales exoticos cum praejudicio nationalistarum secundum pacta conventa, contra leges patrias, admittere, laudata tributa in solutionem exercitus et depressionem aequalitatis denegare, amplius non licebit: idque sub poenis perduellionis ac privationis Officiorum, tum refusionis damnorum ipso facto incurrendis, in judicijs tam per praesentem tractatum constitutis, quam Tribunalis Regni et Magni Ducatus Lithvaniae necnon Castrensibus, ubi bona eorum consistunt, praevia repositione citationis, ad instantiam cujusvis vindicandis et irrogandis. Insuper castra metari nonnisi ex necessitate Reipublicae vera legitimaque, tractu recto tendendo cum exercitu, sine spontanea ab illo deviatione in bonis et locis, cum omni observatione militaris modestiae, tenebuntur, sub refusione damnorum de proprio, ad instantiam in judicijs supra nominatis, termino peremptorio sine quibusvis dilationibus et diffugijs juris et exceptionibus. Ipsuper vigore et authoritate ejusdem tractatus stabilitum et decretum est, quod tam moderni Supremi Duces et Campiductores utriusque gentis, circa receptionem regiminis super exercitus rotha speciali infraposita, succedentes vero inposterum rotha etiam exnunc sibi praescripta, circa adeptionem Ministeriorum suorum, sub amissione eorundem, semper iuramentum explere tenebuntur. Quae Ministeria posthac vacantia per Sacram Regiam Majestatem nonnisi in Comitijs ad vota Senatus, et instantiam Nuntiorum Terrestrium, bene meritis de Rep. terrigenis; bene possessionatis, et capacibus conferentur. In casu vero mortis utriusque Ducis, in una gente ante incidentiam Comitiorum non adeo proximam, Regimentarium temporaneum ad S. R. Majestatem instituere spectabit.

niem, albo pokrywką, chociażby nieuchronney potrzeby *directe vel indirecte* wydawać, y kommissyą albo dystrybutę hybernową, ktora się wiecznemi czasy abroguie, przez się lub inne osoby odprawować, a tym bardziey linie, kantony, dywizye osobliwe formować, Regimentarzow z nimi posyłać, y iakiekolwiek exakcye przez nich, lub kogo inszego za paletami wyciskać, albo lud pospolity uciążać, nakoniec komput przez I. K. Mć y Stany Rzpltey uczyniony odmieniać, nad liczbę w nim wyrażoną chorągwi, żołnierzy, koni, porcyi przyczyniać, Officyerow cudzoziem. z ubliżeniem nacyonalistow *secundum pacta conventa* przeciwko prawom oyczystym przyimować, uchwalone na zapłatę woysku podatki *in depressionem aequalitatis*, zatrzymywać nie będzie wolno. A to pod winami *perduellionis ac privationis Officiorum*, tudzież *refusionis* szkod *ipso facto* popadnionemi, ktore w sądach tak traktatem teraźnieyszym postanowionych, iako Trybunalskich Koronnych, y W. X. Lit. niemniey Grodzkich, kędy swoie dobra maią, za położeniem pozwu *ad instantiam cujusvis* windykowane y wskazane bydź maią. Nad to obozy zakładać, woysko prowadząc traktem prostym, tylko dla prawdziwey y słuszney potrzeby Rzeczypospolitey, ani się dobrowolnie od niego oddalaiąc, a w dobrach y mieyscach ze wszelkim zachowaniem skromności żołnierskiey sprawuiąc się, pod zapłaceniem szkod z własności na instancyą w sądach pomienionych terminem zawitym bez wszelkich dilacyi, odwłok y excepcyi prawnych powinni będą. Nad to mocą y powagą tegoż traktatu postanowiono y naznaczono iest, iż tak teraźnieysi Hetmani Wielcy y Polni oboyga narodow, przy odebraniu rządow nad woyskami, rotą osobliwą niżey wyrażoną, iako y następcy ich napotym rotą także sobie teraz opisaną, przy obięciu Urzędow swoich, pod utraceniem onychże zawsze przysięgę wykonać powinni będą. Ktore to Ministeria, gdy będą potym wakowały, I. K. Mość tylko na Seymie *ad vota Senatus*, y za instancyą Posłow Ziemskich, Rzeczypospolitey dobrze zasłużonym, y dobrze osiadłym *adque capacibus* konferować będzie. *In casum* zaś gdyby albo Hetmani iednego narodu, przed Seymem nie zaraz następuiącym pomarli, Regimentarza doczesnego do I. K. Mci będzie należało postanowić.

257

Juramentum Ducum praesentium.

Ego NN. juro coram Omnipotenti Deo, quia Serenissimo Regi Augusto II et Reipublicae fidelis ero, et legibus circumscriptionis per tractatum Varsaviae, inter Serenissimam Regiam Majestatem, et Status ac Ordines Reipublicae conclusum, conventae, Ministerium meum con-

Iurament Hetmanow teraźnieyszych.

Ia NN. przysięgam P. Bogu Wszechmogącemu, iż Nayiaśnieyszemu Krolowi Augustowi II y Rzeczyposp. wierny będę, y prawom circumskrypcyi przez traktat Warszawski między I. K. Mcią y Stanami Rzeczypospol. zkonkludowany, postanowioney, ktore do Urzędu mego należą,

258

cernentibus, in omnibus punctis et clausulis satisfaciam, offensas omnes quascunque tam in publicum, quam in privatum in hanc diem habui, ac habere actu possum, sicut sincere ex corde condono, ita nullam praetendam de illis vel per me, vel per quemcunque alium, vindictam, sed amnestiam per praesentem tractatum conscriptam, observabo. Exercitui mihi tradito fideliter praeero, quem gravioribus plus justo incommodis laboribusque commodo meo privato servientibus, non onerabo, neque extenuabo, sed tantum ad reprimendas invasiones inimicorum externorum et internorum hostiles, utar. Fines Regni tutos pro viribus praestabo, eosque ad dignitatem et securitatem Sacrae Regiae Majestatis et Reipublicae, quantum potero defendam, etsi (quod Deus avertat) Regnum et Magnum Ducatum Lithvaniae motus civiles invaserint, nulli parti inter se dissidenti adhaerebo, sed soli Reipublicae assistam. Nullas correspondentias cum externis Principibus, in emolumentum meum, Majestati vero et Reipublicae nocivas habebo, neque ab ijsdem Principibus ullatenus dependebo, tempore vero Electionis Regum militem, et me ipsum, excluso omni praetextu, in finibus continebo, neque eam ullo modo praepediam, nullisque me immiscebo factionibus, sed solius unitae Reipublicae mandata implebo, et impleri curabo, etiam electiones Mareschalcorum, Deputatorumque Tribunalitiorum; aliorumque Terrestrium Officialium, tum Comitiola Palatinatuum, Terrarum et Districtuum Regni et Magni Ducatus Lithvaniae militari assistentia, privatoque studio non impediam, neque interturbabo. Damna incolis Regni et Magni Ducatus Lithvaniae nulla inferam, et ne a militibns Reipublicae, sub regimine meo existentibus inferantur, omni ratione praevidebo. A contributionibus toto Regno persolvi solitis bona mea non excipiam, honoraria vulgo *okupy*, a quibusvis personis nulla omnino accipiam, et ne milites Sacrae Regiae Majestatis et Reipublicae exigant, efficere curabo. Ad occupationes bonorum quorumvis tam officiosas et juridicas litis, per decreta qualiacunque judiciorum vulgo condemnationes, sive *na poiazdy*, quam praetensivas vulgo *na zaiazdy*, assistentiam militarem non addam, ac milites immiscentes se ijs, criminaliter puniam; jurevictis tam in criminalibus, quam in civilibus, protectionem, et assistentiam militarem non praebebo, nec quovis adminiculo assistam. Milites vero sua sponte citra mandatum meum, se talibus ingerentes, severissime puniam. Ne Officiales ex dissidentibus cum praejudicio Catholicorum, in tanto numero uti Catholici sint in exercitu, serio animadvertam, et Sacram Regiam Majestatem in hoc conveniam. Sic me Deus abjuvet.

we wszystkich punktach y klauzulach dosyć uczynię, urazy wszystkie, ktorekolwiek, tak publicznie iako y prywatnie po dziś dzień miałem, y mieć *actu* mogę, iako szczerze z serca daruię, tak y o nie żadney zemsty, ani sam przez się, ani przez kogokolwiek innego pretendować nie będę, ale amnestyą ninieyszym traktatem opisaną obserwować będę. Nad woyskiem mnie powierzonym wiernie zwierzchność trzymać będę, y tegoż woyska cięższemi nad słuszność niewygodami, y pracami, prywatnemu pożytkowi memu służącemi, obciążać, ani wycięczać nie będę, ale go tylko na zrażenie naiazdow nieprzyiacielskich, zewnętrznych y wewnętrznych zażywać będę. Granice Koronne wedle możności ubespieczać, y onychże *pro dignitate et securitate* I. K. Mci y Rzplitey, ile zmogę bronić będę. A ieżeliby (co niech P. Bog oddali) w Koronie y W. X. Lit. rozruchy wewnętrzne wszczęły się kiedy, do żadney strony między sobą przeciwney nie przystanę, ale samey Rzplitey assystować będę. Żadnych korrespondencyi z postronnemi Pany ku pożytkowi memu, a I. K. M. y Rzplitey szkodliwych, trzymać, ani od tychże PP. postronnych dependencyi żadney mieć nie będę. A podczas Elekcyi Krolow, woysko y samego siebie, *excluso omni praetextu* przy granicach zatrzymam, ani teyże Elekcyi żadnym sposobem przeszkadzać, y do żadnych fakcyi mięszać się nie będę, ale samey szczegulney ziednoczoney Rzplitey rozkazy wypełnię, y aby wypełnione były, starać się o to będę. Elekcye także Marszałkow y Deputatow Trybunalskich y innych Ziemskich Urzędnikow tudzież Seymikow po Woiewodztwach, Ziemiach, y Powiatach, w Koronie y W. X. Lit. woyskową assystencyą *privatoque studio* mięszać y onym przeszkadzać, y szkod żadnych obywatelom Koronnym y W. X. Lit. czynić nie będę, y aby ich woyska Rzeczypospol. pod władzą moią zostaiące, onymże nie czyniły, wszelkim sposobem zabiegać będę. Od kontrybucyi do zapłacenia na całe Krolestwo założonych dobr moich nie wyłączę, okupow żadnych, albo *honoraria* od nikogo całe brać nie będę, y aby ich woyska I. K. M. y Rzplitey nie wyciągały, starania o to dołożę. Na odbierania dobr wszelkich tak urzędowne y prawne za dekretami iakichkolwiek sądow, albo kondemnatami, *alias* na poiazdy, iako też za pretensyami, *alias* na zaiazdy, assystencyi woyskowych nie przydam, y żołnierzow, ktorzy by się w to mięszali, kryminalnie karać będę. Tym ktorzy są prawem przekonani, *in criminalibus et civilibus* protekcyi y assystencyi żołnierskiey, ani żadney pomocy nie dam, y żołnierzow swawolnie się bez ordynansu mego w takowe rzeczy mięszaiących surowie skarzę, Officyerow dyssydentow z krzywdą katolikow, aby tyle się w woysku, ile katolikow nie znaydowało, słuszne na to dam baczenie, y z Krolem Imcią o to *conveniam*. Tak mi Boże dopomoż.

259

260

Juramentum Ducum exercitus in futurum.

Ego NN. juro coram Omnipotenti Deo, quia Serenissimo Regi et Reipublicae fidelis ero, et legibus circumscriptionis per tractatum Varsaviae inter Serenissimam Regiam Majestatem, et Status ac Ordines Reipublicae conclusum, conventae, Ministerium meum concernentibus, in omnibus punctis et clausulis satisfaciam. Exercitui mihi tradito fideliter praeero, quem gravioribus plus justo incommodis, laboribusque commodo meo privato servientibus non onerabo, neque extenuabo, sed tantum ad reprimendas invasiones inimicorum externorum et internorum hostiles utar. Fines Regni tutos pro viribus praestabo, eosque ad dignitatem et securitatem Sacrae Regiae Majestatis et Reipublicae quantum potero defendam. Et si (quod Deus avertat) Regnum et Magnum Ducatum Lithvaniae motus civiles invaserint, nulli parti inter se dissidenti adhaerebo, sed soli Reipublicae assistam. Nullas correspondentias cum externis Principibus in emolumentum meum, Majestati vero et Reipublicae nocivas habebo, neque ab ijsdem Principibus ullatenus dependebo. Tempore vero Electionis Regum militem et me ipsum, excluso omni praetextu, in finibus continebo, neque eam ullo modo praepediam, nullisque me immiscebo factionibus, sed solius unitae Reipublicae mandata implebo, et impleri curabo. Etiam Electiones Mareschalcorum, Deputatorumque Tribunalitiorum aliorumque Terrestrium Officialium, tum Comitiola Palatinatuum, Terrarum et Districtuum Regni et Magni Ducatus Lithvaniae militari assistentia, privatoque studio non impediam, neque interturbabo. Damna incolis Regni et Magni Ducatus Lithvaniae nulla inferam, et ne a militibus Reipublicae sub regimine meo existentibus inferantur, omni ratione praevidebo. A contributionibus toto Regno persolvi solitis bona mea non excipiam. Honoraria, vulgo *okupy*, a quibusvis personis nullo omnino accipiam, et ne Milites Sacrae Regiae Majestatis et Reipublicae exigant efficere curabo: ad occupationes bonorum quorumvis tam officiosas et juridicas, litis per decreta qualiacunque judiciorum vulgo condemnationes, sive *na poiazdy*, quam praetensivas, vulgo *na zaiazdy*, assistentiam militarem non addam, ac milites immiscentes se ijs criminaliter puniam. Jurevictis tam in criminalibus, quam in civilibus, protectionem et assistentiam militarem non praebebo, nec quovis adminiculo assistam; milites vero sua sponte citra mandatum meum se talibus ingerentes, severissime puniam. Ne Officiales ex dissidentibus in praejudicium catholicorum in tanto numero, uti catholici sint, in exercitu, serio animadvertam et Sacram Regiam Majestatem in hoc conveniam, sic me Deus adjuvet.

Iurament Hetmanow na przyszłe czasy.

Ia NN. przysięgam P. Bogu Wszechmogącemu, iż Nayiaśnieyszemu Krolowi IMci y Rzeczyposp. wierny będę, y prawom circumskrypcyi przez traktat Warszawski, między I. K. M. y Stanami Rzplitey skonkludowany, postanowioney Urzędu mego tykaiącym się, we wszystkich punktach y klauzulach dosyć uczynię. Nad woyskiem mnie powierzonym, wiernie zwierzchność zachowam, ani go cięższemi nad słuszność niewygodami y pracami prywatnemu pożytkowi memu służącemi, nie obciążę, ani wycięczę, ale go tylko na zrażenie naiazdow nieprzyiacielskich wewnętrznych y zewnętrznych zażywać będę, granice Koronne według możności ubespieczać, y onychże *pro dignitate et securitate* I. K. Mci y Rzpltey, ile zmogę, bronić będę. A ieżeliby (co niech P. Bog oddali) w Koronie y W. X. Lit. rozruchy wewnętrzne wszczęły się kiedy, do żadney strony między sobą przeciwney nie przystanę, ale samey Rzplitey assystować będę, żadnych korrespondencyi z postronnemi PP. ku pożytkowi memu, I. K. M. imać ani od tychże 261
PP. postronnych żadney dependencyi mieć nie będę. A podczas Elekcyi Krolow, woysko y mnie samego, *excluso omni praetextu* przy granicach zatrzymam, ani teyże Elekcyi żadnym sposobem przeszkadzać, y do żadnych fakcyi mięszać się nie będę, ale samey szczegulney ziednoczoney Rzeczypos. roskazy wypełnię, y aby wypełnione były starać się o to będę. Elekcyi także Marszałkow y Deputatow Trybunalskich y innych Ziemskich Urzędnikow, tudzież Seymikow po Woiewodztwach, Ziemiach y Powiatach w Koronie y W. X. L. woyskową assystencyą, *privatoque studio* mięszać y onym przeszkadzać, y szkod żadnych obywatelom Koronnym y W. X. L. czynić nie będę, y aby ich woyska Rzeczyposp. pod władzą moią zostaiące onymże nie czyniły, wszelkim sposobem zabiegać temu będę, od kontrybucyi do zapłacenia na całe Krolestwo założonych dobr moich nie wyłączę, okupow żadnych albo *honoraria* od nikogo cale brać nie będę, y aby ich woyska I. K. M. y Rzeczyposp. nie wyciągały, starania o to dołożę. Na odbierania dobr wszelkich tak urzędowne y prawne za dekretami iakichkolwiek sądow, albo kondemnatami *alias* na poiazdy, iako też za pretensyami *alias* na zaiazdy, assystencyi woyskowey nikomu nie przydam, y żołnierzow, ktorzyby się w to mięszali, kryminalnie karać będę, tym ktorzy są prawem przekonani *in criminalibus et civilibus* protekcyi y assystencyi żołnierskiey, ani żadney pomocy nie dam y żołnierzow swywolnie się w takie rzeczy bez ordynansu mego mięszaiących surowie karać będę. A Oficyerow dyssydentow z krzywdą katolikow, aby tyle się w woysku, ile katolikow nie znaydowało, słuszne dam na to baczenie, y z Krolem Imcią o to *conveniam*. Tak mi Boże dopomoż. 262

Articulus VI.

Cum immunitas jurium, securitasque personarum Serenissimorum Principum Regiorum, Iacobi et Constantini, constitutionibus et pactis conventis firmiter sit stabilita, ideo memoranda in Republica Serenissimi olim Ioannis III Praedecessoris Sacrae Regiae Majestatis merita, gratissima semper memoria revolvendo, Sacra Regia Majestas simulque Status et Ordines Reipublicae non tantum in futurum inviolabilem fortunae, bonis ac personis eorundem authoritate praesentis tractatus cavent securitatem, sed etiam si quis (quod Deus avertat) Serenissimos Principes ad forum incompetens evocaverit, honorique personarum, ac bonis vim, laesionemque intulerit, liberam vindicationem injuriarum, sive in Iudicijs Tribunalitijs, sive etiam in Iudicijs per praesentem tractatum constitutis declararunt, et appromittunt; praetensiones ex ratione summarum, in oeconomijs Regni Poloniae et M. Ducatus Lithvaniae, necnon Provincijs annexis haerentium, quam separatis documentis demonstrandarum, salvo tenore pactorum conventorum, ut Serenissimis Principibus per Rempublicam ac Sacram Regiam Majestatem respective, praevia deductione causae debendi, et sic amicabili compositione satisfiat, spondetur. Eadem conventione Serenissimi Principes ad praestandum juramentum fidelitatis Sacrae Regiae Majestatis ac Reipublicae juxta tenorem pactorum conventorum obligantur.

Artykuł VI.

Gdy całość praw y bespieczeństwo osob Nayiaśnieyszych Krolewiczow Ichmciow Iakuba y Konstantyna, konstytucyami *et pactis conventis* mocno iest ustanowione, dla tego pamięci godne w Rzpltey Nayiasnieyszego niegdy Iana III Predecessora I. K. M. zasługi wdzięczne, przed oczy stawiaiąc I. K. M. oraz z Stanami Rzpltey, nietylko na potym nieporuszone fortunom, dobrom y osobom onychże, powagą teraźnieyszego traktatu waruią bespieczeństwa ale y to dokładaią, iż ieżeliby kto (czego Boże uchoway) Nayiaśnieyszych Krolewiczow Ichmciow do nienależytego prawa pociągał honorowi, osobom, albo dobrom gwałt, y urazę iaką uczynił, wolną windykacyą krzywd wszelakich, czy to w Trybunale, czy też w sądach ninieyszym traktatem postanowionych deklarowali, y przyobiecuią: pretensyom względem summ, tak na ekonomiach Koronnych, W. X. L. y Prowincyi, ktore do nich należą, zaległych, iako też tym, ktore dokumentami osobliwemi maią bydź dedukowane, *salvo tenore pactorum conventorum*, 263
ale Krolewiczom Ichmciom od Rzpltey I. K. M. *respective praevia deductione causae debendi* przez przyiacielskie pomiarkowanie dosyć się stało, *spondetur*. Tymże postanowieniem Nayiaśnieysi Krolewiczowie Ichmć do wykonania przysięgi wierności I. K. M. y Rzpltey *juxta tenorem pactorum conventorum* obowięzuią się.

Articulus VII.

Reassumendo veteres constitutiones, videlicet annorum 1632 fol. 13 et 1646 fol. 1 titulo *o zaciągu*, et 1648 et 1649 et 1662 fol. 2 et 1667 fol. 9 titulo *naznaczenie*, et 1668 et 1674 necnon inhaerendo pactis conventis, ex consensu omnium Ordinum lege publica interdicitur, ne quisquam cujuscunque status aut conditionis praesumat, audeatque educere homines ex incolis Reipublicae ultra nes Regni vel Magni Ducatus Lithvaniae, annexarumque Provinciarum sub specie conditionis militum, vel sub quovis alio praetextu, idque sub poenis criminalibus in contravenientes, per judicia praesenti tractatu constituta exequendis.

Artykuł VII.

Reassumuiąc dawne konstytucye, to iest *annorum* 1632 *fol.* 13 *et* 1646 *fol.* 1 *titulo* o zaciągu, *et* 1648 *et* 1649 *et* 1662 *fol.* 2 *et* 1667 *fol.* 9 *titulo* naznaczenie, 1668 *et* 1674 tudzież stosuiąc się *ad pacta conventa* za zgodą wszech Stanow prawem publicznym zakazuie się, aby się żaden iakiegokolwiek stanu y kondycyi nie śmiał, ani ważył wyprowadzać ludzi, obywatelow Rzpltey za granice Koronne, albo W. X. Lit. y Prowincyi do nich należących, pod popokrywką zaciągu żołnierzow, albo iakim innym pretextem, a to pod winami kryminalnemi, ktore sądy ninieyszym traktatem ustawione ściągać y exekwować maią.

Articulus VIII.

Ad firmandam pacem perpetuam ac inviolabilem inter Status confoederatos Reipublicae, et exercitus tam Regni Poloniae, et Magni Ducatus Lithvaniae ex una, ex altera vero parte, inter copias Saxonicas; necnon inter omnes Ordines, Status, incolasque Regni Poloniae, Magni Ducatus Lithvaniae et annexarum Provinciarum, partes paciscentes statuerunt ac decreverunt, ut sit universalis ac totalis oblivio, et amnestia omnium eorum, quae ab initio belli

Artykuł VIII.

Na potwierdzenie wiecznego y nienaruszonego pokoiu, między Stanami skonfederowanemi Rzpltey y woyskami tak Koronnemi iako W. X. Lit. z iedney, a z drugiey strony między woyskami Saskiemi, tudzież między wszystkiemi porządkami, Stanami, obywatelami Koronnemi, W. X. L. y należących do nich Prowincyi, strony z sobą się miarkuiące postano- 264
wiły y naznaczyły, aby była ogulna y zupełna, niepamięć y amnestya, wszystkiego tego, co się

Svetici motuumque internorum ac dissidiorum civilium, usque ad conclusionem moderni tractatus, quocunque loco modoque ex ratione, aut consequentia belli, ab una, vel altera parte, aut ab earum sequacibus hostiliter facta, attentata, vel perpetrata sunt, idque taliter. Ut intuitu horum factorum sive attentatorum, aut perpetratorum hostilium sine bellicorum, necnon quorumcunque praetensorum, gravaminum aut exemptionum ab ijs, ex occasione antegressi belli causatorum, alter alteri posthac quidquam hostilitatis, inimicitiae, aut damni, tam quoad personas, quamquo ad bona, honores, et securitatem, per se vel per alios, directe, vel indirecte, tum via juris, tum via facti, in judicijs vel ubicunque locorum non inferat, vel inferri non faciat, aut non patiatur. Nihilominus eo praecauto, quod extra bellica, et non hostilia, scilicet mera privatorum facinora, sub tempus belli admissa sub legem amnestiae cadere non debeant. Quo fine non solum universis et singulis respectu praeteritorum, alteri quidquam imputare, exprobrare, aut quemcunque ex alterutra parte, quod huic vel illi adhaeserit, propterea accusare, aut persequi inhibetur: verum etiam ad solidandam et redintegrandam unionem inter civium animos, tum quoque ad assecurandam tranquillitatem publicam, omnes hinc inde verbis, scriptis, aut factis illatae injuriae, violentiae hostilitates, expensae belli, contributiones, damnaque, necnon quaevis praetensiones ratione exemptionum, seu libertationum ab oneribus et contributionibus Saxonicis, si quae fuerunt, laudaque antecedentia et subsequentia, eo intuitu in Comitiolis ubicunque sancita, et executiones eorum, absque ulla personarum rerumque distinctione, ex singulari Sacrae Regiae Majestatis Clementia, ac beneplacito Ordinum Reipublicae, per mutuam reciprocamque propter bonum pacis condonationem abolentur, sepeliuntur, vindicationesque eorum in omni foro prohibentur in perpetuum.

§ 1. Vigore istius generalis amnestiae, omnes condemnationes, proscriptiones, processus, declarationes, decretaque, ac assecurationes respectu eorum, intuitu hostilium sive bellicorum factorum, hinc inde a partibus, vel a particularibus earum, contra se in quibuscunque iudicijs, seu actibus ordinarijs vel extraordinarijs, militaribus vel civilibus, contra quosvis lata vel obtenta, salva integra existimatione passivorum, seu gravatorum ab utrinque, pro nullis et irritis declarantur: exceptis decretis in causis criminalibus particularibus, quoad injurias et homicidia privatorum.

§ 2. Manifesta, remanifesta, aliaque scripta publica vel privata, famam vel honorem alte-

kolwiek z początku woyny Szwedzkiey, rozruchow zewnętrznych y zamięszania domowego, aż do zakończenia teraźnieyszego traktatu, na ktorymkolwiek mieyscu, iakimkolwiek sposobem, z iakieykolwiek przyczyny, y konsekwencyi woienney, od iedney, lub drugiey strony, albo z nimi trzymaiących ludzi, po nieprzyiacielsku stało, wykonano, y uczyniono iest; a to tak: żeby względem tych uczynkow, y występkow nieprzyiacielskich albo woiennych, także iakichkolwiek pretendowanych ciężarow, y uwolnienia się od nich, z okazyi y przyczyny przeszłey woyny: ieden drugiemu napotym, żadney nieprzyiaźni, przykrości, albo szkody, tak co do osoby, iako też co do dobr, honorow, y bespieczeństwa, należy, ani przez się, ani przez kogo inszego, *directe vel indirecte*, lub drogą prawną, lub drogą uczynkową, w sądach albo na ktorymkolwiek mieyscu sam nie uczynił, ani czynić dozwalał. To przecież ostrzegaiąc, iż nie woienne, y nie nieprzyiacielskie, to iest istotne prywatne występki pod czas woyny popełnione, pod prawo amnestyi podszywać się nie powinny. Dla czego nietylko się zakazuie wszem wobec y każdemu zosobna, aby względem rzeczy przeszłych, ieden drugiemu wymawiać, y na oczy wyrzucać, że przy tey albo owey stronie stawał, albo wzaiem o to się oskarżać, y prześladować; ale dla ugruntowania, y wcale odnowienia iedności w sercach *civium*, tudzież dla upewnienia spokoyności publiczney wszystkie z obu stron, słowy, pismami, lub rzeczą samą poczynione krzywdy, gwałty, nieprzyiacielskie dzieła, wydatki woienne, kontrybucye, szkody, tudzież wszystkie pretensye względem ochronienia y uwolnienia się od kontrybucyi Saskiey, ieżeli iakie były *lauda*, przy tym przeszłe y następuiące o to na Seymikach, gdziekolwiek uchwalone z nich exekucyami, bez wszelkiey między osobami y rzeczami dystynkcyi, z osobliwey łaskawości I. K. Mci, *et ex beneplacito* Stanow Rzpltey, przez zobopolną y wzaiemną dla dobra pokoiu kondonacyą zniesione, zapomnione, y w niepamięci pogrzebione bydź maią, y kara za nie wszelaka w każdym sądzie zakazuie się wiecznemi czasy.

§ 1. Mocą tey generalney amnestyi, wszystkie kondemnaty, wywołania, processa, deklaracye, dekreta, y assekuracye względem ich *intuitu* nieprzyiacielskich, albo woiennych postępkow wzaiem między stronami, albo partykularnemi ich osobami, przeciwko sobie w ktorychkolwiek sądach, y aktach ordynaryinych, albo extraordynaryinych, woyskowych, lub szlacheckich, przeciwko komużkolwiek ferowane, albo otrzymane, wcale zachowuiąc honor, y exystymacyą z obu stron, ktorzy są wzaiem uciążeni, za żadne y nieważne ogłaszaią się. Wyiąwszy dekreta w sprawach kryminalnych partykularnych, co się krzywdy zaboystwa tknie między ludźmi prywatnemi.

§ 2. Manifestacye, remanifestacye, y insze pisma publiczne, albo prywatne sławę y honor

rius in generali, vel particulari laedentia, cassantur, et annihilantur, personisque in ijs nominatim expressis plenaria securitas, ac illaesa existimatio praecavetur.

§ 3. Captivorum quoque omnium ab utrinque, exclusa qvavis praetensione, cassatisque, ad invicem reversalibus, dimissio seu restitutio in libertatem instantanea, post subscriptum et ratificatum tractatum ad invicem appromittitur.

§ 4. Praecavetur tamen specialiter, quod beneficio amnestiae Stanislao Leszczyński et asseclis ejus, extra Regnum commorantibus, nisi intra trimestre a data praesentis tractatus subscriptionis, ad corpus Reipublicae redierint, gaudere, ac sese tutari non licebit, eoque intuitu in casu non resipiscentiae, salva executio poenarum contra eos, in legibus expressarum, reservatur.

Articulus IX.

Postquam sufficiens ab intra et ab extra per leges praesentis tractatus sit provisa securitas Maiestati et libertati in futurum: Confoederatio Generalis Sandomiriensis die 20 mensis Maij anni 1704 stabilita, quamvis juxta tenorum suum usque ad finem belli externi cum Corona Svetica deberet durare, nihilominus propter restituendam plenariam ex integro formam Reiplcae veterem, in Comitij ordinarijs Generalibus primitive ac principaliter existentem, tranquillitatemque publicam eo firmius, et exactius manutenendam, moderna conventione resolvitur, ac terminatur finaliter; cum mansura tamen apud Sacram Regiam Majestatem, Ordinesque Reipublicae gloriae et meriti pro se et Mareschalco suo, constanti et invicto Majestatis ac libertatis assertore, gratitudine in aevum.

Artykuł IX.

Kiedy zaś doskonale wewnątrz y zewnątrz przez prawa teraźnieyszego traktatu obmyślone iest bespieczeństwo Maiestatowi I. K. Mci y wolności, na przyszłe czasy, Konfederacya Sandomirska Generalna dnia 20go miesiąca Maia w roku 1704 postanowiona, luboby *juxta tenorem suum* aż do skończenia woyny zagraniczney z Koroną Szwedzką trwać miała, przecięż dla przywrocenia wcale y zupełnie rządu Rzpltey dawnego ktory *primitive et principaliter* zawisł na Seymach Walnych zwyczaynych, y dla tym gruntownieyszego y doskonalszego utrzymania spokoyności publiczney, teraźnieyszym postanowieniem rozwięzuie się, y wcale się kończy przy wiekotrwałey iednak u I. K. Mci y Stanow Rzpltey za chwalebne zasługi, sobie y Marszałkowi swemu, iako statecznemu y nieporuszonemu, Maiestatu Pańskiego y wolności obrońcy, należytey wdzięczności.

Articulus X.

Pacem internam taliter conclusam Plenipotentiarij partium paciscentium, juxta formulas mutuo inter se concertatas, a Principalibus suis ratihabendam, instrumentaque ordinalia a die subscriptionis praesentis tractatus intra spatium octuaginta novem dierum computandorum, ad invicem exhibere, ac reciprbce sibi reddere appromittunt.

§ 1. Post subsecutam hujusmodi ratificationem, ac reciprocam instrumentorum commutationem, ex una parte executio evacuationis die trigesima Ianuarij, anno 1717. Ex altera autem executio exvinculationis seu dissolutionis militarium Confoederationum immediate scilicet die eadem trigesima Ianuarij infrascripto modo succedent. Mareschalci militares necnon Regimentarij omnes, nullo excepto exercituum Regni Poloniae et Magni Ducatus Litvaniae eadem die,

Artykuł X.

Pokoy wewnętrzny takim sposobem skonkludowany, Plenipotencyaruszowie stron miarkuiących, ktory kształtem wzaiemnie między sobą skoncentrowanym, od Pryncypałow swoich ma bydź potwierdzony, z instrumentami originalnemi ode dnia podpisu ninieyszego traktatu w czasie ośmdziesiąt dziewiąciu dni komputowanych, wzaiemnie pokazać, *et reciproce* sobie oddać przyrzekaią.

§ 1. A po takowym potwierdzeniu, y wzaiemney instrumentow odmianie, z iedney strony skutek *evacuationis* dnia trzydziestego Stycznia 1717 z drugiey zaś strony exekucya exwinkulacyi, albo rozwiązania żołnierskiey Konfederacyi, to iest dnia 30 Stycznia niżey opisanym sposobem następuią. Marszałkowie żołnierscy, także Regimentarze wszyscy żadnego nie wyiąwszy, woysk Koronnych y W. X. L. tegoż dnia, ktorego podpiszą potwierdzenie ninieyszego tra-

qua subscribent ratificationem istius tractatus, per literas suas, tam ad Sacram Regiam Majestatem, quam per seorsivas publicasque ad exercitus omnesque milites datas, Officijs ac regiminibus suis, quibus hactenus fungebantur, renuntiabunt totaliter, simulque praedictos omnes exercitus, absque ulla reservatione vel tergiversatione sub quovis praetextu, vel colore resignabunt, ac restituent sub commendam ac supremam directionem Sacrae Regiae Majestatis. Quae Sacra Regia Maiestas non solum per literas suas universales eo nomine per Regnum Poloniae et Magnum Ducatum Lithvaniae publicandas, necnon per alias literas vulgo nuncupatas *przypowiedne listy*, novum computum ex veteri exercitu, ad praesens constitutum manutenebit, illumque ad executionem perducet, verum etiam eosdem exercitus ad novum computum reductos tamdiu per Regimentarios a se electos gubernabit, quousque Generales ac Campiductores utriusque gentis, juramenta sibi per tractatum praesentem praescripta non expleverint.

§ 2. Interim praefati Mareschalci militares, Substituti necnon omnes Regimentarij Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithvaniae dimissis ac depositis suis gubernijs et functionibus, absque omni mora ad latus Sacrae Regiae Majestatis, documenta fidelitatis suae demonstraturi accelerabunt, cum comitatu tamen nonnisi per leges publicas permisso. Non tantum vero omnibus supradictis, verum etiam Consiliarijs, Commissarijs, Generalibus, Colonellis, alijsque tam in Generali, quam in particulari, qui in praedictis exercitibus in hucusque militabant, cum vice versa omnibus Generalibus, Colonellis, alijsque Officialibus et militibus, qui a partibus S. R. Majestatis stabant, omnimoda securitas, tam quoad personas, quam quoad bona, fortunas et honores praesenti tractatu cavetur.

§ 3. Similiter Mareschalci Generales Confoederationum Regni Poloniae ac Magni Ducatus Lithvaniae, necnon Mareschalci particulares, Consiliarijque omnium Palatinatuum, Terrarum, ac Districtuum die 1ma Februarij, anno 1717 Varsaviam in comitatu tantum a legibus praescripto venient, Comitia Generalia juxta articulum exvinculationis concertata expedituri, pacificationemque integram, solidam, ac generalem Reipublicae pro semper, simul cum Sacra Regia Majestate stabilituri, ac confirmaturi.

§ 4. Quemadmodum vero pax praesens in pede, ac fundamento pactorum conventorum, aliarumque omnium legum fundamentalium, inter Sacram Regiam Majestatem ac Ordines Statusque Reipublicae stabilita est, ita partes paciscentes pro praesidio ejusdem pacis, praedicta pacta conventa aliasque omnes leges et constitutiones fundamentales, in futurum accipiendo, ad majorem securitatem omnium et singulorum articulorum in hoc tractatu conventorum, decreverunt, ut totalis haec transactio non solum inter constitutiones Regni ac Magni Ducatus Lithvaniae, statim in Comitijs immediatis inseratur, verum

ktatu listami swoiemi, tak do I. K. Mci iako też osobliwemi uniwersałami do woysk y wszystkiego rycerstwa wydanemi, Urzędy y rządy swoie, ktore dotąd sprawowali, z siebie cale złożyć, oraz pomienione wszystkie woyska bez żadney rezerwacyi, albo pod iakimkolwiek pretextem, lub kolorem, zwłoki y ociągania się, oddadzą y przywrocą, pod kommendę y Naywyższą dyrekcyą I. K. Mci, ktory to Krol IMć nie tylko listami swemi uniwersalnemi *eo nomine* do Korony y W. X. Lit. *in publicum* wydanemi, tudzież przez insze listy *vulgo* przypowiedne nazwane, nowy komput z woyska starego teraz postanowiony, utrzymować, y do exekucyi go przywodzić będzie, ale też temi samemi woyskami do nowego komputu redukowanemi tak długo przez Regimentarzow od siebie podanych rządzić ma, poki Hetmani Wielcy y Polny oboyga narodow nie wypełnią iuramentow, sobie traktatem teraźnieyszym naznaczonych.

§ 2. Tymczasem pomienieni Marszałkowie żołnierscy, Substytutowie, y wszyscy Regimentarze Koronni y W. X. Lit. zaniechawszy y złożywszy rządy y funkcye swoie, bez wszelkiego omięszkania do boku I. K. Mci, aby dali dowod wierności swoiey, pospieszą, w takiey iednak assystencyi, iaka iest prawami pozwolona. A nie tylko wszystkim osobom wyżey pomienionym, lecz y Konsyliarzom, Kommissarzom, Generałom, Pułkownikom, y innym ogułem y partykularnie, ktorzy w przerzeczonych woyskach służyli, toż wzaiemnie wszystkim Generałom, Pułkownikom, y innym Officyerom, y żołnierzom, ktorzy przy stronie I. K. Mci stawali, wszelkie beśpieczeństwo, tak co do ich osob, iako też dobr, fortun y honorow należy, ninieyszym traktatem obwarowane iest. 269

§ 3. Podobnym sposobem Generalni Marszałkowie Konfederacyi Koronney, y W. X. Lit. także Marszałkowie partykularni, y Kommissarze wszystkich Woiewodztw y Powiatow dnia pierwszego Lutego 1717 do Warszawy w assystencyi prawami opisaney przybędą, dla expedyowania Seymu Generalnego Walnego, podług artykułu *exvinculationis* umowionego, y aby wespoł z I. K. M. ustanowili y potwierdzili uspokoienie zupełne, doskonałe y generalne Rzpltey na zawsze.

§ 4. Iako zaś pokoy teraźnieyszy *in fundamento pactorum conventorum*, y innych wszystkich praw fundamentalnych, między I. K. Mcią, y Stanami Rzpltey postanowiony iest, tak strony miarkuiące się na obronę y pomoc temuż pokoiowi, pomienione *pacta conventa*, y inne wszystkie prawa y konstytucye fundamentalne, na przyszłe czasy biorąc, dla większego warunku y beśpieczeństwa wszystkich, y każdego z osobna artykułow w tym traktacie umowionych, postanowiły, aby cała ta transakcya nie tylko między konstytucye Koronne, y W. X. L. zaraz na Seymie blisko następuiącym inserowana była, lecz

etiam sit domestica, patria, necnon perpetua ac cardinalis Reipublicae lex obligans, tam praesentes, quam absentes cujuscunque ordinis, praeeminentiae, dignitatis vel conditionis, absque ulla exceptione, personas atque ut ab omnibus Ordinibus, Magistratibus, Ministerijs, Consilijs, Iudicijs, Statibusque, tanquam regula ac norma administrandae posthac liberae Reipublicae praescripta observetur, et omnino impleatur.

§ 5. Eoque fine quaecunque, et a quocunque contra hanc transactionem, aut aliquem ejus articulum, vel clausulam, manifestationes, protestationes, contradictiones, allegationes iurium, aut consvetudinum, omnesque aliae excogitabiles exceptiones, pro nullis, irritis, et inadmissibilibus declarantur, ac contra eos, qui huic conventioni, tranquillitatique publicae per se, vel per alios, clam vel palam, directe, aut indirecte, opera, aut consilio, contravenire, executionem earundem impugnare, aut impedire ausi fuerint, poena fractae pacis, tam jure coram Iudicijs per praesentem tractatum destinatis, quam de facto per nobilitatem vigore literarum Restium a S. R. Majestate motam, tanquam contra violatores legum, et hostes patriae irremissibiliter vindicanda decernitur.

§ 6. Eadem poena fractae pacis, simili modo extendenda contra illos declaratur, qui posthac cum externis Principibus, vel hostibus patriae, correspondentias fovere; vel ablegationes, aut missiones ad eos sub quocunque praetextu, palam vel clam expedire praesument, exceptis tamen commercijs ac necessitatibus privatorum cum confinantibus intervenientibus. In quorum fidem hoc instrumentum pacis, a mediatore, ac supradictis Plenipotentiarijs unius cujusque partis propriarum manuum subscriptione, sigillorumque appositione munitum, roboratumque est. Varsaviae die tertia mensis Novembris, anno Domini 1716.

Xiąże Grzegorz Dołhorukoj.

(L. S.)

Constantinus Felicianus Szaniawski, Episcopus Cujaviensis et Pomeraniae S. R. Majestatis Plenipotentiarius ad tractatum. mpp.

(L. S.)

Stanislaus Chomentowski Palatinus Masoviae S. R. Majestatis Plenipotentiarius. mpp.

(L. S.)

Iacobus Henricus Comes a Flemming Praefectus Stabuli M. D. L. Plenipotentiarius Regius. mpp.

(L. S.)

Antonius Sebastianus Dębowski S. R. M. ad tractatum Secretarius. mpp.

aby była domowym, oyczystym, wiecznym, y między kardynalnemi, Rzpltey prawem obowiązuiącym, tak przytomne, iako nie przytomne, ktoregokolwiek stanu, preeminencyi, godności, albo kondycyi bez wszelkiey excepcyi osoby, aby od wszystkich porządkow, Urzędow, *Ministerijs*, Rad, Sądow y Stanow, iako ustawa y wzor napisane, dla rządu na potym wolney Rzpltey, obserwowowane, y koniecznie wypełnione były. 270

§ 5. Dla tego wszystkie ktorekolwiek y od kogożkolwiek przeciwko tey transakcyi, albo ktoremu icy artykułowi lub klauzuli, manifestacye, protestacye kontradykcye, allegacye praw, albo zwyczaiow, wszystkie inne, iakie się tylko mogą wymyślić excepcye, za nikczemne, nieważne, y przypuszczenia niegodne *declarantur*, y przeciwko tym, ktorzy temu postanowieniu, y spokoyności publiczney przez się, albo innych, taiemnie, lub iawnie, *directe aut indirecte* skutkiem, albo radą sprzeciwiać się, exekucyi onych przeczyć, albo przeszkadzać odważyliby się, karanie złomanego pokoiu, tak prawnie przed sądami przez traktat ninieyszy destynowanemi, iako też *de facto* przez szlachtę, za uniwersałami I. K. Mci pospolitym ruszeniem z domow swych wyprowadzoną, iako na gwałtownikow praw, y nieprzyiacioł oyczyzny do nieodpuszczonego windykowania naznacza się.

§ 6. Takież karanie złomanego pokoiu, podobnym sposobem ściągać się powinno, przeciwko tym, ktorzyby potym z postronnemi Monarchami, albo nieprzyiaciołmi oyczyzny korrespondencye trzymać, lub ablegacye y poselstwa do nich, pod iakimkolwiek pretextem iawnie, albo taiemnie expedyować śmieli, wyiąwszy iednak handle, y potrzeby ludzi prywatnych, ktore z pogranicznemi zachodzą. Na co dla wiary ten instrument pokoiu od Medyatora, y wyżey pomienionych Plenipotencyariuszow obu stron, własnych rąk podpisem, y pieczęci przyłożeniem obwarowany, y umowiony iest, w Warszawie dnia trzeciegom iesiąca Listop., roku Pań. 1716. 271

Stephanus Humiecki Palatinus Podoliae Commissarius ex Senatu ab Ordinibus confoederatis. mpp. (LS). Iosephus Potocki M. C. P. B. et Capitan. Commissarius ex Minori Polonia ad tractatum. mpp. (LS). Nicolaus Olszański Vexillifer Volhyniae, Commissarius ad tractatum a Replea destinatus. mpp. (LS). Franciscus Łodzia Poniński Copanicensis Capitaneus, ad tractatum Commissarius et Plenipotentiarius ex Majori Polonia. mpp. (LS). Franciscus Mielżyński Castellanides Sremensis ad tractatum Commissarius et Plenipotentiarius ex Majori Polonia. mpp. (LS). Ioannes de Campo Scipion Capitaneus Districtus Lidensis Commissarius Plenipotentiarius ad tractatum ex M. D. L. mpp. (LS). Christophorus Comes in Bakszty Zawisza Capitaneus Minscen. Commis. et Plenip. ad tract. ex M. D. Litvaniae. mpp. (LS), Vladislaus Krzyszkowski Capitaneus Vlodimiriensis Plenip. ab exercitu Regni ad tract. mpp. (LS). Andreas de Rożyce Rożycki Vice-Collonellus Equitatus S. R. Mti set Reipublicae, et Commissarius ab exercitu Regni ad tract. mpp. (LS). Stephanus Horodeński Vexillifer Czerniehovien. Commis. ab exercitu confoederato cum Republica M. D. Lit. mpp. (LS). Michael Stanislaus Zagłoba Orzęcki Venator Terrae Buscensis Commissarius ab exercitu M. D. Litvaniae. mpp. (LS). Antonius Ignatius Stecki, Pocillator Ovrucensis, Notarius Castrensis Kijoviensis, Statuum confoederatorum Secretarius. mpp.

Plenipotentia a Sacra Regia Majestate.

Augustus II Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kijoviae, Wołhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Smolensciae, Severiae, Czerniechoviaeque, Dux Saxoniae, Iuliae, Cliviae, Montium, Angriae, et Westphaliae, Sacri Romani Imperij Archi-Mareschalcus, et Elector, Landgravius Turingiae, Marchio Misniae, necnon Superioris ac Inferioris Lusatiae, Burgrabius Magdeburgensis, Comes Princeps Hannebergensis, Comes Marcae Ravensbergae, et Barby, Dominus in Ravenstein etc. Significamus hisce literis nostris quorum interest universis et singulis. Cum ex innata nostra clementia, ad servandos potius, quam deprimendos cives propensiores simus, hinc orta inter confoederatos Reipublicae Status Regni et M. D. Lithvaniae, necnon ejusdem Regni et M. D. L. exercitus, circa tuitionem Majestatis nostrae, et libertatis ab una, et inter copias nostras Saxonicas parte ab altera, dissidia pacifice componere, omnes occasiones dissidiorum amovere, ac Rempublicam ex integro abintra tranquillam reddere cupientes, in veros, ac legitimos Plenipotentiarios nostros, Reverendum in Christo Patrem Dominum Constantinum Szaniawski, Episcopum Vladislaviensem, et Pomeraniae, tum Illustres et Magnificos Dominos Stanislaum Chomentowski, Palatinum Terrarum Masoviae, Radomiensem, Drohobycensem Capitaneum, atque Iacobum Henricum Comitem de Flemming, Stabuli M. D. L. Praefectum, exercitus nostri Saxonici Supremum Campiductorem, ad congressum et tractatum constituimus, quibus (absentia unius, vel duorum non obstante) plenam potestatem, atque facultatem damus, concedimusque tractandi, resolvendi, atque concludendi. Promittentes ea omnia, quae ab ipsis nomine nostro conclusa, et accordata fuerint, pro rato, et grato semper habituros, nec unquam in dubium vocaturos, imo satisfacturos. In quorum fidem, praesentes literas plenipotentiae manu nostra subscriptas, sigillo Regni communiri jussimus. Dabantur in arce Ianovecensi die 8 mensis Septembris, anno Domini 1716, Regni vero nostri 20 anno.

272

Augustus Rex.

(L. S.)

Matthaeus Illak Ensifer, Braclav. S. R. M. Sig. M. Regni Secretarius. mpp.

Plenipotentia a Statibus Reipublicae confoederatis.

Nos Status Regni, et Magni Ducatus Lithvaniae, circa tuitionem S. R. M. Domini nostri Clementissimi, aeque ac libertatis iuriumque nostrorum confoederati, post longinquam spem tractatus, qui est unicum solatium afflicti tot annis populi, ac remedium ad amovenda ulteriores belli a patria incommoda, vero desiderio cupientes pacem, continuandum tractatum esse duximus, ac pro feliciori ejusdem successu, ad minorem numerum Illustres ac Magnificos Dominos Commissarios nostros, ex gremio in priori plenipotentia expressos, reduximus, idque ex Senatorio Ordine Illustrissimum, et Excellentissimum Dominum Stephanum Humiecki, Palatinum Podoliae, Illustres et Magnificos Dominos Iosephum Potocki Capitaneum Belzensem, et Nicolaum Olszański, Vexilliferum Volhyniae ex Equestri Ordine, et Minori Polonia; ex Majori Polonia Illustres et Magnificos Dominos, Franciscum Poniński Capitaneum Kopanicensem, et Franciscum Milżyński Castellanidam Srzemensem; et ex Magno Ducatu Lithvaniae, Illustres et Magnificos Dominos Christophorum Zawisza, Minscensem, et Ioannem de Campo Scypion Lidensem Capitaneos designando. Qui post expletum juramentum, secundum rotham sibi conscriptam, ratione veri, ac sinceri studij sui in praesenti negotio erga Rempublicam, pleno charactere a nobis tractandi, disputandi, et finaliter concludendi, non referendo sese ad nos, sunt instructi. Proinde quidquid constituerint, et concluserint, ac subscripserint, memorati Illustrissimus et Excellentissimus, Illustres, et Magnifici Domini Commissarij nostri: nos id pro rato et grato habituros esse attestamur, ac in majorem fidem praesens instrumentum, Illustrissimi et Excellentissimi Domini Mareschalci Generalis Confoedesationis manu subscriptum, et sigillo ejusdem communitum, eisdem damus et conferimus. Datum in Krasnostaw die 5 mensis Septembris, anno Domini 1716.

273

S. Ledochowski Succ. Kr. M. G. St. Reip. confoed.

Christophorus Sulistrowski, Vex. Oszm. M. G. C. M. D. L.

(L. S)

Plenipotencya od woyska zkonfederowanego Koronnego.

My Generałowie, Pułkownicy, Rotmistrze, Porucznicy, Oberstleytnantowie, Maiorowie, Kapitani, y całe rycerstwo woysk Koronnych z Rzpltą zkonfederowanych, Polskiego, y cudzoziemskiego zaciągu, wiadomo czyniemy; iż konformuiąc się *ad mentem* Rzpltey, ktora redukowawszy *ad pauciorem numerum* Ich Mciow PP. Kommissarzow y Plenipotentow swoich na determinacyią traktatu expedyowała; uprosiliśmy do tegoż traktatu od woyska, I. W. Imci P. Władysława Krzyszkowskiego, Starostę Włodzimirskiego, Substytuta od Polskiego, y Imci P. Andrzeia Rożyckiego Obersztleytnanta kawalleryi od cudzoziemskiego, autoramentow za Plenipotencyaryuszow; daiąc IchMciom *omnimodam facultatem et plenariam potestatem*, wszelkie interessa, *desideria* y pretensye woyskowe promowować, resolwować, y decydować, znosząc się ze wszystkiemi IchMciami PP. Kommissarzami od Rzpltey zkonfederowaney, do tegoż traktatu należącemi; y cokolwiek przez pomienionych IchMciow PP.

Plenipotencyaryuszow y Kommissarzow, według zlecenia od nas danego, *propositum*, *agitatum*, *et conclusum* będzie, mieć to *pro rato*, *et firmo* deklaruiemy. A dla lepszey wagi ten instrument I. W. IMci Panu Marszałkowi woysk z Rzpltą zkonfederowanych podpisać zlecamy. Działo się pod Orłową Wolą dnia siodmego Septembra 1716.

274

I. Branicki S. B. M. W. Rzpltey.

(L. S)

Plenipotencya od woyska zkonfederowanego W. X. Litewskiego.

My Rycerstwo, Pułkownicy, Generałowie, Oberszterowie *utriusque authoramenti* woysk z Rzpltą zkonfederowanych W. X. Lit. Polskich y cudzoziemskich zaciągow z Iaśnie W. Imcią P. Marszałkiem naszym czyniemy wiadomo. Iż konformuiąc się *ad mentem* Rzpltey, ktora redukowawszy *ad pauciorem numerum* IchMciow PP. Kommissarzow, y Plenipotentow swoich, na determinacyą traktatu expedyowała, uprosiliśmy do tegoż traktatu od woyska tak Polskiego, iako y cudzoziemskiego autoramentu; za Plenipotencyaryuszow Wielm. IchMciow PP. Stefana Horodeńskiego, Chorążego Czerniechowskiego, Porucznika Petchorskiego, I. W. Imci P. Referendarza W. X. Lit. y Michała Orzęckiego Łowczego Buskiego, Porucznika Pancernego, I. W. Imci P. Strażnika W. X. Lit. daiąc Ichmciom *omnimodam facultatem et plenariam potestatem*, wszystkie interessa *desideria*, y pretensye woyskowe promowować, rezolwować, y decydować, znosząc się ze wszystkiemi Ichmć. PP. Kommissarzami, od Rzpltey zkonfederowaney, do tegoż traktatu należącemi. Y cokolwiek przez pomienionych IchMciow PP. Plenipotencyaryuszow, y Kommissarzow według zlecenia od nas danego *propositum*, *agitatum et conclusum* będzie, mieć to *pro rato et firmo* deklaruiemy, a dla lepszey wagi ten instrument Iaś. Wielm. Imci P. Marszałkowi woyska z Rzpltą zkonfederowanych podpisać pozwoliliśmy. Działo się w obozie pod Krasnym Stawem *die* 4 *Septembris*, *anno* 1716.

S. Potocki, S. W. M. zk. W. W. X. Lit. z Rzpltą mpp.

Kazimierz z Niesiołowic Niesiołowski Chorąży Petchorski, Pisarz woysk zkonfederowan. W. X. Litewsk.

Ratificatio tractatus ex parte S. R. M. munita sigillo Regni.

Nos Augustus II Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kijoviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Smolensciae, Severiae, Czerniechoviaeque, necnon haereditarius Dux Saxoniae, et Princeps Elector. Universis et singulis quorum interest, notum testatumque facimus. Quia Nos tractatum Varsaviae sub die 3 mensis Novembris, anni 1716 inter Plenipotentiarios nostros Reverendum in Christo Patrem Dominum Constantinum Szaniawski Episcopum Vladislaviensem et Pomaeraniae, tum Illustres et Magnificos Stanislaum Chomentowski, Palatinum Terrarum Masoviae, Radomiensem, Drohobycensem Capitaneum, atque Iacobum Henricum Comitem de Flemming Stabuli M. D. L. Praefectum, exercitus nostri Saxonici Supremum Campiductorem, ab una, et inter Plenipotentiarios Statuum confoederatorum Reipublicae, et exercituum tam Regni Poloniae, quam M. D. Lit. videlicet Illustrem et Magnificum, ac Generosos Stephanum Humiecki, Palatinum Podoliae, Iosephum Potocki, Capitaneum Belzensem, Nicolaum Olszański, Vexilliferum Volhyniae, Franciscum Poniński Capitaneum Kopanicensem, Franciscum Mielżyński Castellanidam Srzemensem, Christophorum Comitem in Bakszty Zawisza, Capitaneum Minscensem, Ioannem de Campo Scipion, Capitaneum Lidensem, Vladislaum Krzyszkowski, Capitaneum Vlodimiriensem, Vice-Mareschalcum exercitus Regni, Andream Rożycki, Vice-Colonellum Regiminis nostri, Stephanum Horodeński, Vexilliferum Czerniechoviensem, Praefectum cohortis hastatae. Generosi Referendarij M. D. Lithvan. atque Michaelem Orzęcki Venatorem Buscensem Praefectum cohortis loricatae, Generosi Excubiarum Praefecti M. D. L. parte ab altera, conclusum, ac subscriptum, omnesque in illo articulos, ac paragraphos comprehensos, in omnibus et singulis punctis et clausulis ratihabemus, approbamus, et confirmamus, simulque Regio verbo spondemus, omnia et singula in eodem tractatu constituta, ac conventa, religiose ac inviolabiliter Nos observaturos, ac impleturos, observarique et impleri curatoros, modo in eodem tractatu expresso, neque passuros, ut a quopiam sub quocunque praetextu praedictus tractatus violetur, et infringatur. In majorem horum omnium fidem, hoc diploma ratificationis nostrae manu Regia subscriptum, sigillo Regni muniri jussimus. Dabantur Varsaviae die 30 mense Ianuario, anno Domini 1717 Regni vero nostri 20 anno.

275

Augustus Rex.

(L. S.)

Matthaeus Iliak Ensif. Braclav. S. R. M. Sig. Maj. Regni Scrius mpp.

Ratificatio tractatus ex parte S. R. M. munita sigillo Magni Ducatus Lithvaniae.

Nos Augustus Secundus Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kiioviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Smolensciae, Severiae, Czerniechoviaeque necnon haereditarius Dux Saxoniae, et Princeps Elector etc. Universis et singulis quorum interest, notum testatumque facimus. Quia Nos tractatum Varsaviae sub die 3 mensis Novembris, anno 1716

inter Plenipotentiarios nostros Reverendum iu Christo Patrem Dominum Constantinum Szaniawski, Episcopum Vladislaviensem et Pomaeraniae, tum Illustres et Magnificos Stanislaum Chomentowski, Palatinum Terrarum Masoviae Radomiensem, Drohobycensem Capitaneum, atque Iacobum Henricum Comitem de Flemming,
276 Stabuli M. D. L. Praefectum, exercitus nostri Saxonici, Supremum Campiductorem ab una; et inter Plenipotentiarios Statuum confoederatorum Reipublicae, et exercituum tam Regni Poloniae, quam M. D. L. videlicet Illustrem et Magnificum, ac Generosos Stephanum Humiecki, Palatinum Podoliae, Josephum Potocki, Capitaneum Bełzensem, Nicolaum Olszański, Vexilliferum Vołhyniae, Franciscum Poniński Capitaneum Kopanicensem, Franciscum Mielżyński Castellanidam Srzemensem, Christophorum Comitem in Bakszty Zawisza, Capitaneum Minscensem, Ioannem de Campo Scipion, Capitaneum Lidensem, Vladislaum Krzyszkowski Capitaneum Vlodimiriensem, Vice-Mareschalcum exercitus Regni, Andream Rożycki, Vice-Colonellum Regiminis nostri, Stephanum Horodeński Vexilliferum Czerniechoviensem, Praefectum cohortis hastatae Generosi Referendarij, atque Michaelem Orzęcki, Venatorem Buscensem, Praefectum cohortis loricatae, Gnosi Excubiarum Praefecti M. D. L. parte ab altera, conclusum ac subscriptum, omnesque in illo articulos, ac paragraphos comprehensos, in omnibus et singulis punctis, et clausulis ratihabemus, approbamus et confirmamus; simulque Regio verbo spondemus, omnia et singula in eodem tractatu constituta, ac conventa, religiose ac inviolabiliter Nos observaturos, ac impleturos, observarique ac impleri curaturos, modo in eodem tractatu expresso, neque passuros, ut a quopiam sub quocunque praetextu praedictus tractatus violetur, et infringatur. In majorem horum omnium fidem, hoc diploma ratificationis nostrae manu Regia subscriptum, sigillo M. D. L. muniri jussimus. Dabantur Varsaviae die 30 mense Januario, anno Domini 1717 Regni vero nostri 20 anno.

Augustus Rex. (L. S.).

Ratificatio tractatus ex parte Statuum Reipublicae.

Nos infrascripti Mareschalci, Generales Regni, et M. D. L. nomine Statuum omnium confoederatorum, Palatinatuum, Terrarum, ac Districtuum, absque ulla exceptione, singuli pro universis, universi pro singulis, fide jubendo, ac spondendo ijs, quorum sane interest notum, testatumque facimus. Quod tractatum Varsaviae sub die 3 mensis Novembris anno Domini 1716 inter Plenipotentiarios Serenissimi Augusti II Dei gratia Poloniae Regis, Magni Ducis Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kijoviae, Vołhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Smolensciae, Severiae, Czerniechoviaeque. Necnon haereditarij Ducis Saxoniae, Principis et Electoris, per videlicet Illustrissimos, et Excellentissimos Dominos Reverendissimum Constantinum Felicianum Szaniawski, Episcopum Vladislaviensem, et Pomaeraniae, Stanislaum Chomentowski Palatinum Terrarum Masoviae, Iacobum Henricum Comitem de Flemming, Stabuli M. D. L. Praefectum, copiarum Saxonicarum Supremum Campiductorem ab una, et Plenipotentiarios quoque nostros, scilicet Illustrissimos, et Magnificos Dominos Stephanum Humiecki Palatinum Podoliae, Josephum Potocki, Capitaneum Bełzensem, Nicolaum Olszański, Vexilliferum Vołhyniae; Franciscum Poniński, Capitaneum Kopanicensem: Franciscum Mielżyński, Castellanidam Srzemensem; Christophorum Comitem in Bakszty Zawisza, Capitaneum Minscensem; Joannem de Campo Scipion, Capitaneum Lidensem parte ab altera, conclusum et subscriptum, omnesque in illo articulos et paragraphos comprehensos in omnibus et singulis punctis et clausulis ratificamus, approbamus et confirmamus, simulque omnia et singula in eodem tractatu constituta, ac conventa exacte observare, implere, et exequi appromittimus, spondemus etiam minime nos passuros, ut a quopiam sub quocunque praetextu praedictus tractatus violetur, et infringatur. In cujus rei fidem, hance ratificationem, manibus nostris subscriptam, sigillis nostris communivimus. Datum Pragae die 30 Ian. 1717.

Stanislaus Ledochowski, Succ. Kr. M. G. St. Reip. Conf. mpp.

(L. S.).

Christophorus Sulistrowski, Vex. Oszm. M. G. M. D. L. mpp.

(L. S.).

Ratificatio tractatus ex parte exercitus confoed: Regni.

Nos Mareschalci, ac Regimentarij, exercituum Regni Poloniae et M. D. Lit. nomine omnium militum utriusque authoramenti, absque ulla exceptione, singuli pro universis, universi pro singulis, fide jubendo ac spondendo ijs, quorum sane interest, notum testatumque facimus. Quod tractatum Varsaviae sub die 3 mensis Novembris anni 1716 inter Plenipotentiarios Serenissimi Augusti II Dei gratia Regis Poloniae, M. D. L. Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kijoviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Smolensciae, Severiae, Czerniechoviaeque necnon haereditarij Ducis Saxoniae, Principis et Electoris, videlicet Illimos et Excellentissimos Dnos, Rndissimum Constantinum Felicianum Szaniawski Episcopum Vladislavien. et Pomaeraniae, tum Stanislaum Chomentowski, Palat. Terrarum Masoviae, Radomien. Drohobycen. Capitaneum, atque Jacobum Henricum Comitem de Flemming, Stabuli M. D. Lit. Praefectum, exercitus Saxonici Supremum Campiductorem ab una; et Plenipotentiarios quoque nostros, scilicet Illustres et Magnificos Vladislaum Krzyszkowski Capitaneum Vlodimirien. Vice-Mareschal. Exerc.

Regni, et Andream Rożycki, Vice-Colonellum S. R. M. ab exercitu Regni, tum Stephanum Horodenski, Vexilliferum Czerniechoviensem, Praefectum cohortis hastatae, Illustrissimi Referendarij M. D. L. atque Michaelem Orzęcki Venatorem Buscensem, Praefectum cohortis loricatae Illrmi Excubiarum Praefecti M. D. L. parte ab altera, conclusum et subscriptum, omnesque in illo articulos, et paragraphos comprehensos, in omnibus et singulis punctis ratificamus, approbamus, ac confirmamus, simulque omnia et
278 singula, in eodem tractatu constituta, ac conventa exacte observare, implere, et exequi appromittimus, spondentes etiam minime nos passuros, ut a quopiam sub quocunque praetextu praedictus tractatus violetur, et infringatur. In cujus rei fidem hancce ratificationem manibus nostris subscriptam, sigillis nostris communivimus. Datum Pragae die 30 Januarij 1717.

Josephus Branicki, D. B. M. Ex. R. Conf. mpp.

(L. S.)

Ratificatio tractatus ex parte exercitus conf. M. D. Lit.

Nos Mareschalci ac Regimentarij, exercituum Regni, et M. D. Lit. nomine omnium militum, utriusque authoramenti, absque ulla exceptione, singuli pro universis, univesi pro singulis fide jubendo ac spondendo ijs, quorum sane interest, notum testatumque facimus. Quod tractatum Varsaviae sub die 3 mensis Novembris, anno 1716 inter Plenipotentiarios Serenissimi Augusti Secundi Dei gratia Poloniae Regis, Magni Ducis Lithvaniae etc. etc. videlicet Illrmos et Excellentissimos Dnos Rndissimum Constantinum Szaniawski, Episc. Vladislavien. et Pomaeraniae, tum Stanislaum Chomentowski, Palat. Terrar. Masoviae, Radomien. Drohobycen. Capitaneum; atque Iacobum Henricum Comitem de Flemming, Stabuli M. D. Lit. Praefectum, exercitus Saxonici Supremum Campiductorem ab una; et Plenipotentiarios quoque nostros, scilicet Illustres et Magnificos Vladislaum Krzyszkowski, Capitaneum Vlodimirien: Vice-Mareschalcum exercitus Regni, et Andream Rożycki, Vice-Colonellum S. R. Maiestatis ab exercitu Regni; tum Stephanum Horodeński Vexilliferum Czerniechovien. Praefectum cohortis hastatae Illustrissimi Referendarij M. D. Lit. atque Michaelem Orzęcki, Venatorem Buscen. Praefectum cohortis loric. Illustrissimi Excubiar. Praefecti M. D. Lit. parte ab altera, conclusum ac subscriptum, omnesque in illo articulos, et paragraphos comprehensos in omnibus et singulis punctis ratificamus, approbamus, et confirmamus, simulque omnia et singula in eodem tractatu constituta, ac conventa, exacte observare, implere, et exequi appromittimus, spondentes etiam minime nos passuros, ut a quopiam, sub quocunque praetextu praedictus tractatus violetur, et infringatur. In cujus rei fidem hancce ratificationem manibus nostris proprijs subscriptam, sigillis nostris communivimus. Dat. Pragae die 30 Januarij 1717.

S. Potocki, Praefectus Excubiar. Maresch. Exerc. M. D. Lit. Conf. cum Rep. mpp.

Casimirus Niesiołowski, Vexillifer Hastatus, Notarius Exercitus Conf. M. D. Lit. mpp.

(L. S.)

Pospolite ruszenie Koronne, y W. X. Litewskiego. 279

1. Chcąc Rzeczpospolitą w iako naylepszey posturze ufundować, y od wszelakich zkądkolwiek pochodzących niebespieczeństw, y dolegliwości assekurować, nie tylko przez regularne woysko, ale też *per summum robur, ac praesidium* piersi szlacheckich, pospolite ruszenie wszystkie Korony Polskiey y W. X. Lit. y Prowincyi do nich należących, Xtwa Inflantskiego, Piltyna y Kurlandyi, według dawnych praw, y zwyczaiow, za zgodą Stanow Rzpltey, na obronę powszechną, y dostoieństwa naszego *sine divisione belli, juxta praescriptum* statutow Koronnych, y W. X. Lit. a osobliwie konstytucyi *annorum* 1621, 1634 *et* 1676 wydanie wici w mocy naszey, *contra omnem casum ingruentis periculi, et publicae necessitatis* zachowawszy uchwalamy, Woiewodztwa Mazowieckie, Podlaskie, Ziemie Łukowską, Pruskie y Woiewodztwo Podolskie, Kiiowskie, z Ziemią Halicką, przy dawnych prawach, y zwyczaiach konserwuiąc. Popisy zaś, y okazowania według prawa dawnego, aby były *in usu antiquo*, mieć chcemy, *prohibendo* iednak pod tym pretextem *quasvis turbas, et guerras, legibus damnatas, ac tranquillitatem publicam convellentes.*

Regulamen punktualney płacy woysku Koronnemu przez Rzeczpospolitą na Woiewodztwa y Ziemie exdywidowany.

2. Ponieważ traktatu szczęśliwie *ad praesens* zakończonego, y uspokoienia wnętrznego, y zewnętrznego całość, y beśpieczeństwo, tudzież opisanie władzy y iurysdykcyi Hetmańskiey, oraz utrzymanie dobrego, y doskonałego *ab intra* rządu, *primario et principaliter* na fundamencie regularney y punktualnay płacy zawisło: tedy zabiegaiąc *in futurum* podobnym nieszczęśliwościom, ktorych *extremam* y niezrachowaną *per tot mala, et ultimam* prawie *ruinam*, wytrzymaliśmy *seriem*, oraz *prospiciendo* aby *in aequali Republica, aequaliter* wszyscy *ad supportanda onera communia* należeli, y aby żaden *cujuscunque status, vel conditionis*, od płacenia podatku pospolitego nie był excypowany, *authoritate praesentis Conventus*, za zgodą uniwersalną wszystkich Stanow Rzpltey, woysko regularne *in scripto ad archivum, quoad quantitatem et qualitatem* specyfikowane, na obronę dostoieństwa naszego, y Rzeczyposp. postanawiamy, y zaraz chociaż w tak ciężkim, długą woyną, powietrzem, y rożnemi

plagami zruynowanego pospolstwa niedostatku, *pretio* utrzymania nieoszacowanych praw, swobod, y wolności starożytnych (ktore nad wszystkie skarby, y dostatki przekładać zwykliśmy) punktualną, regularną, y rzetelną pułroczną płacę, na Woiewodztwa y Ziemie według taryffy pogłownego *anni 1676 (salva* na przyszłym Seymie *bonificatione*, *ex praemissis ad invicem revisionibus et coaequatione* w podatkach *subsequenda*, *sive decernenda) in instanti per Deputatos*, *in assistentia* skarbu Koronnego nietylko, *generaliter*, ale też *particulariter*, *nominatimque cum specifica distinctione bonorum* na chorągwie Polskie, y regimenty cudzoziemskiego trybu, według nowego komputu ze starego woyska, rozdzieloną uchwalamy, y przez dyspartymenta osobne, *authentice* z tegoż skarbu Koronnego wydane, y od Urodz. Marszałka Seymowego podpisane, *exnunc* assygnuiemy, *exclusis in futurum alijs quibusvis*, *et quorumvis assignationibus*, z takową deklaracyą; iż unikaiąc wszelkiego dla zerwania, albo niedoyścia (strzeż Boże) Seymow następuiących zawodu, tudzież oddalaiąc wczesnie naymnieysze pretexty, y okazye do wciągnienia, y przywrocenia znowu przeszłych exorbitancyi, aggrawacyi, y nieporządku szkodliwego, poty pomienioną płacę regularną *punctualiter absque ulla interruptione* kontynuować, y exekwować obiecuiemy, poki Stanom Rzpltey na Seymie Walnym doszłym zgromadzonym, zgodnie, y iednostaynie nie będzie się zdało teyże płacy odmienić, lub meliorować, przez podwyższenie, albo umnieyszenie komputu lub *stipendiorum*, albolitеż wzięcie inney taryffy.

Gwoli czemu *1mo.* Chcąc assekurować *necessitatem et certitudinem* Seymowania, na zawsze *fixum terminum* to iest *feria secunda prima post festum S. Michaelis*, Seymom przyszłym *post elapsum quodlibet biennium computando* od przeszłego S. Michała, roku tysiąc siedmsetnego szesnastego, *exceptis urgentibus* nagłey potrzeby Seymowania *casibus*, także Seymikom przed Seymowym w Poniedziałek na sześć niedziel przed Seymem, *non obstante etiam die festo* przypadaiący, *indispensabiliter* naznaczamy; *salvis juribus Maiestatis*, *ratione* wydania uniwersałow, instrukcyi y innych zwykłych przedseymowych expedycyi na też Seymiki. Czego *attendentia* Nayprzewielebnieyszemu Imci X. Arcybiskupowi Gnieźnińskiemu, Prymasowi Koronnemu, y W. X. Lit. *committitur*, *in ordine* do przypomnienia Nam, aby na cwierć roku przed kadencyą wychodziły *deliberatoriae.*

2do. Znosząc nader szkodliwe woysku *praejudicium*, ktore dotąd od Kommissarzow, Poborcow, y innych Exaktorow, także Sędziow fiskalnych działo się, obieranie tychże Kommissarzow, Poborcow, y innych Exaktorow, także Sędziow fiskalnych stanowienie, y kontynuowanie *in futurum* sądow dalszych przez nich, tudzież *lauda* podatkowania *praesenti sancito contraria*, *immutationes* taryff, *revisiones*, *defalcationes*, *conflagratas*, *aliosque quosvis abusus*, tak *in elusionem* regularney płacy, iako też *in alleviationem*, *vel praeaggravationem* czyichkolwiek dobr *excogitabiles*, *caeterasque nocivas in praejudicium* uchwał Seymowych respektem teraźnieyszey regularney płacy, *usurpationes*, *vel variationes* na Seymikach zakazuiemy, *sub nullitate attentatorum*, *et poena peculatus contra secus facientes* na Trybunale Koronnym, lub Skarbowym, *ad cujusvis instantiam extendenda.*

3tio. Służbę pomienionemu woysku Koronnemu według nowego komputu od dnia 1 miesiąca Lutego, roku teraźnieyszego tysiąc siedmsetnego siedmnastego przypowiadamy. Ktore woysko w nowym kompucie znayduiące się, odebrawszy listy nasze przypowiedne *ad praesens*; tak na chorągwie, iako y na regimenty, tudzież dyspartymenta na leże, żołd, y hybernę, ręką Urodz. Marszałka Seymowego *ad praesens* podpisane, *specialitates* zaś *bonorum* z pomienioney taryffy pogłownego *anni* 1676 z skarbu *per extractum in forma* ordynaryinego wydawania *semel pro semper* bez żadney immutacyi wyiąwszy, pod pieczęcią skarbową, y z podpisem Pisarza tylko Skarbowego, y bez żadnych depaktacyi, na repartycye swoie za ordynansami Wielmoż. Hetmanow, *conformiter* do assygnacyi od Urodz. Marszałka Seymowego wydanemi, *absque ulla sub quocunque praetextu variatione*, poyść powinno będzie, zachowuiąc wszelką skromność w ciągnieniu y pośpieszaiąc iako nayprościeyszym traktem, y iako nayprędzey na swoie konsystencye, bez brania ugod, podwod, prowiantow, y żadnych innych nie czyniąc aggrawacyi, tudzież w iedney wsi dwoch noclegow nie odprawuiąc *sub rigore poenarum* w artykułach woyskowych *expressarum. Deputatos* iednak *suos*, nie więcey nad dwoch od chorągwi, lub regimentu, do dwoch pułrocznych płac żołdowych, to iest do iednego pułroka po iednemu *praemittent* przed sobą do Grodow *repartitionum suarum.* W ktorych ciż *Deputati* respektem pierwszey pułroczney płacy *die 15 Martij*, respektem zaś drugiey płacy *die 15 Septembris* w tymże roku, a potym *ijsdem diebus*, *et mensibus*, w dalszych następuiących leciech stanąwszy *a possessoribus bonorum* w dyspartymencie swoim *comprehensis* (ktorych *lege praesenti* ostrzegamy, aby *a suprascriptis diebus* terminow przypadaiącey pułroczney płacy, *in spatio* trzech niedziel, każdy *quantum* z dobr swoich, na pułroka według taryffy, y dyspartymentu przychodzące, komportował) za kwitami swoiemi, z taryffą zgadzaiącemi się *et cum specificatione quantitatis* summy wziętey; bez naymnieyszey kontentacyi, y bez wymagania kwitowego y groszowego, *currenti moneta juxta praescriptum modernae legis constituta*, odbierać będą. *Retentores*, ktorzy w czasie pomienionym trzech niedziel, prowenienciy z dobr swoich należącey według taryffy, y dyspartymentu nie wydadzą, *praesenti lege in poenam perpetuae bannitionis* kondemnuiemy, *vigore* ktorey kondemnaty Deputaci na delatę spisawszy, ieden exemplarz oney z podpisem ręki swoiey do Grodu, a drugi do rąk Kommissarza

na Trybunał Skarbowy *pro tempore* obranego oddadzą, y takowe retenta przez exekucyą żołnierską na dobrach windykować powinni będą, sposobem *sub titulo de disciplina militari* opisanym. *Inquantum* by zaś ktory z Deputatow odebrawszy pieniądze od possessora, y kwit onemu dawszy, na delatę dobra iego podał, y śmiał one exekwować takowy *poena triplicis pensionis*, *correspondentis originali summae*, *per Officium Castrense in loco repartitionis suae*, *mediantae aresto*, *et instantanea exsolutione puniri* powinien. A że Woiewodztwa Pruskie taryffy pogłownego nie maią, tedy skarb Koronny summę *ad proportionem* teyże taryffy pogłownego *anni* 1676 na Prowincyą Pruską przypadaiącą, *juxta proportionem* włokowey taryffy rozdzieliwszy, *specialitates* dobr *praescripto modo* assygnataryuszom wydać *tenebitur.* Na Woiewodztwo zaś Poznańskie *ob non existentiam* w skarbie taryffy *anni* 1676 pogłownego, tenże skarb *specialitates juxta tariffam anni* 1674 rozdzieli y wyda assygnataryuszom.

4to. Temuż Kommissarzowi na Trybunał Skarbowy obranemu, *attendentiam super eo* zlecamy, aby *observantiam* teraźnieyszego postanowienia, tak *ratione* importowania punktualnego płacy regularney *per possessores bonorum*, iako też dotrzymania *exactae disciplinae militaris* od żołnierza, y żeby się żadne od Deputatow nie działy depaktacye przy odbieraniu podatkow, przestrzegał, oraz y Trybunał Skarbowy *nomine* Woiewodztwa, albo Ziemie informował, nie interessuiąc się iednak *ullatenus sub hoc titulo* do wydawania iakowychkolwiek assygnacyi, do meliorowania, lub transformowania taryffy, naznaczenia rewizyi, y nie czyniąc żadney immutacyi, iakowyinkolwiek sposobem teraźnieyszey dyspozycyi, *in alleviationem*, *vel praeaggravationem* czyichkolwiek dobr, *cum praejudicio* żołnierza, albo possessorow, *sub nullitate attentatorum et sub interpositis poenis suprascriptis.*

5to. A iako nikt płacenia podatku publicznego unikać, dopieroż iakimkolwiek wynalazkiem zabraniać, lub przytrzymywać nie powinien, tak przeciw takowemu *cujuscunque status*, *conditionis vel dignitatis*, ktoryby *per contumaciam et vim* exekwować dobr swoich nie dopuścił, *poena peculatus*, *infamiae*, *privationis vocis*, *tam activae*, *quam passivae*, *tum inhabilitatis ad omnes honores*, *Officia*, *et dignitates*, *ad cujusvis instantiam*, *et in quovis foro competenti vindicanda decernitur.*

6to. *Eodem nexu legis* woysko Koronne *obstringitur*, żeby takową regularną, y punktualną płacą kontentuiąc się, tak na stanowiskach, iako przechodach z grosza żyło, y żadnych krzywd nie czyniło, tudzież we wszystkim *juxta modum*, *ordinem*, *et rigores*, w opisaniu osobnym *de disciplina militari*, zachowało się *omnino*, *sub poenis ibidem descriptis.*

7mo. A że znayduią się w taryffach *universaliter* po Woiewodztwach, y Ziemiach, wioski y mieysca niektore puste, także *inundationibus aquarum* podległe, z ktorych *(cessante agricultura) stipendiarius suum concernens de non existenti levare* niemogłby. A tak żołnierza w płacy punktualney, Woiewodztw y Ziem w uchwale wyrachowaney, zawod, do nowych inkonweniencyi z ktoreykolwiek strony mogłby otworzyć wrota; przeto *praesenti lege cavetur*, ażeby niewinny za winnego, pogotowiu sąsiad za sąsiada nie był *gravatus*, ale takowe mieysca od possessorow zaniedbane, bliższemu lub dalszemu sąsiadowi, ktoryby się podiął *onera publica ferre*, *occupare*, *non excedendo suum concernens permittitur. In casu* zaś nie podięcia się żadnego sąsiada do zastąpienia należącego podatku, żołnierzowi dla bonifikowania należytości swoiey, pomienione dezerty będzie się godziło odbierać *in possessionem*, *mediante decreto ac convictione plenaria*, *tum traditione officiosa Officij Castrensis*: *liberam* iednak *exemptionem ad beneplacitum* własnych panow mieysc, *circa terminos exemptionum* zostawiwszy o co *forum in proprijs territorijs*, *coram ijsdem Officijs Castrensibus*, *praecisa appellatione assignatur.* Gdzieby zaś Starosta *processu juris* był *innodatus*, tedy *Officium* iego *praemissa exequi* powinno: a gdzie *vacabit per casum Officium Castrense*, bliższe *supplere tenebitur*, *unius absentia non obstante.*

Dyspozycya hyberny, y konsystencyi zimowych.

3. Uważaiąc nie tylko woyska Koronnego wielką krzywdę, ale też *publici aerarij* znaczne *detrimentum* z dyspozycyi kommissyi hybernowych pochodzące, tęż kommissyą *in perpetuum* znosiemy y abroguiemy. Maiąc zaś osobliwy wzgląd na widoczne spustoszenie dobr hybernę płacących, żeby *per respirium et levamen* iakiekolwiek do siebie przyiść mogły, symple, hyberny, *dempta tertia* oney *parte* tudzież odciąwszy podwoyne szostaki, *exnunc* na chorągwie husarskie, pancerne, y lekkie, przy deputowanych do tego, przez skarb Koronny według dawnych taryff exdiwidowawszy, *certam*, *et distinctam bonorum specificationem* każdey chorągwi, *secundum proportionem* summy iey należącey, raz na zawsze assygnuiemy, poki Stanom Rzeczyposp. na Seymie doszłym zgromadzonym inney dyspozycyi *per legem publicam*, postanowić *non videbitur.* Płacenie pomienioney hyberny w każdym roku, począwszy od S. Michała, aż do S. Marcina, tymże sposobem iako y zasług, przy Grodach *per possessores bonorum Regalium*, (ktorych *praesenti lege* do tego obowięzuiemy, y przestrzegamy) do rąk Deputatow, bez naymnieyszey kontentacyi, z iednym tylko szczegulnym groszem od złotego, trwać powinno. A *in casum non exsolutionis*, *super retentores* (ktorych *in poenam bannitionis perpetuae* kondemnuiemy) *executio militaris*, *vigore ejusdem condemnationis*, *praescripto modo in disciplina militari*, *extendenda permittitur.* Exolucya iednak tegoroczney hyberny, *immediate* następuiącey, *a die decima quinta mensis Februarij*, *anni praesentis* 1717 zacznie się, *et usque ad diem decimam quintam mensis Martij*, *anni ejusdem*, *suprascripto ordine continuabitur.* Z teyże hyberny *intuitu salarij*, *et sumptus necessarij*, *exclusis omnibus alijs obventionibus*, *liquidationibus et pensioni-*

bus z skarbu, z hyberny, y z kwarty, *tum praecisis quibusvis donativis* od woyska, na buławę Wielką sto dwadzieścia tysięcy, a na Polną 80 tysięcy, przytym na largicye, y inne expensa zwyczayne sto tysięcy złotych, *ad dispositionem* Wielmoż. Hetmanow naznaczamy, z ktorych na Urodzon. Pisarza Polnego Koronnego pensyi *in toto*, *praecisis alijs pensionibus* z skarbu, z hyberny y z kwarty, *necnon alijs quibusvis obventionibus* od woyska, trzydzieści tysięcy złotych naznaczaią się. *Reliquum* na postrzelanych, straconych officyalistow, y towarzystwo zasłużone *distribui* powinno, naznaczaiąc Urodz. Generał-Maiorowi Boinowi Kommendantowi Białocerkiewskiemu *ex eadem residuitate* roczney pensyi sześć tyś. złotych, poki regimentu nie dostąpi. Ktorą dystrybutę corocznie ciż Wielm. Hetmani uczyniwszy, ieden exemplarz teyże dystrybuty woysku przy Kole Generalnym, drugi zaś Marszałkowi Seymowemu, na każdym Seymie, z podpisem rąk swoich prezentować, y oddawać *tenebuntur*. Zaległe zaś wszystkie assygnacye hybernowe, do przyszłego da Bog Seymu doszłego suspenduiemy, y zieżdżać po nie Deputatom zakazuiemy, *non praejudicando* iednak assygnacyom przeszłym do kwarty wydanym, osobliwie Urodz. Władysława Krzyszkowskiego Starosty naszego Włodzimirskiego, na Starostwie Spiskim. *Ratione* konsystencyi zimowych, niżeli Stany Rzeczypospolitey da P. Bog na Seymie, po skończoney woynie Szwedzkiey, *perpetuam locationem* na pograniczu postanowią; sam tylko szczegulny dach *ad praesens* po Krolewczyznach, *exnunc* na woysko *aequaliter*, *juxta proportionem quantitatis et qualitatis* onego rozdzieliwszy, pozwalamy, *eo pacto* aby żołnierz z żołdu, z hyberny, siebie, ludzie, y konie swoie sustentował, kupuiąc *victualia*, obroki, *et alia necessaria eo pretio*, po czemu na targach y pobliższych miastach, y miasteczkach będzie gospodarzow z domow własnych nie ruguiąc, szynkow nie przeszkadzaiąc, iarmarcznego, y targowego, ani gospodnego nie biorąc, *et alios abusus veteres* nie uzurpuiąc, *sub rigore in disciplina militari descripto*, ponieważ *eo intuitu* tak żołd, iako y hyberna na woysko Koronne *ad praesens* przyczyniły się.

A lubo dobra duchowne według praw na Seymach *annorum* 1662 *et* 1667 produkowanych, a na Seymie 1670 stwierdzonych, od exakcyi, y stanowisk żołnierskich są wolne, y summę pewną na zimowy chleb woysku, nie z powinności, ale tylko z obligacyi ku oyczyznie, w gwałtownych iey potrzebach do tych czas wydawały, zawsze sobie przy tym całość praw swoich ostrzegaiąc, iednak stan duchowny z teyże samey obligacyi ku oyczyznie, nie respektuiąc prawie na ostatnią dobr swoich ruinę, y teraz dobrowolnie symplę, hyberny, *dempta tertia* oney *parte* y odciąwszy podwoyne szostaki, to iest summę trzykroć czterdzieści sześć tysięcy, sześć set sześćdziesiąt, y sześć złotych, y groszy 22 deklaruie, do przyszłego doszłego Seymu *praecavendo* sobie, aby ta świadczona *aequanimitas in obligationem*, *et sequelam* nie poszła, y żeby dobra duchowne *eo praetextu sub onus* konsystencyi zimowych, y innych aggrawacyi żołnierskich, według tak wielu konstytucyi, osobliwie *anno* 1676 pociągane nie były. Tę zaś summę pomienioną *possessores* dobr duchownych, według taryffy y dyspartymentu, między sobą, *proportionaliter ad praesens* postanowionego *exceptis bonis jure Terrestri gaudentibus in possessione* duchowieństwa zostaiących, ktore *ex natura sua* do hyberny należeć nie powinny, ale tylko *solis oneribus Reipublicae* podlegać maią, przez Kommissarzow Dyecezalnych przy katedrach, *assignatarijs*, sposobem wyżey wyrażonym o hybernie z dobr naszych Krolewskich, wypłacać *tenebuntur*, przez gotowiznę lub delatę.

285

Disciplina militaris.

4. Na fundamencie postanowioney *ad praesens* punktualney y regularney płacy, reassumuiąc wszystkie dawne prawa y konstytucye, o karności, y porządku żołnierza, tudzież chcąc one *quam exactissime* do exekucyi przyprowadzić, deklaruiemy, y postanawiamy, aby woysko Koronne, tak Polskiego, iako y cudzoziemskiego zaciągu, odtąd na wzor y przykład innych Państw porządnych, y Rzeczyposp. wolnych, z grosza żyło, wszystkie *victualia*, *et necessaria* dla siebie, ludzi, y koni swoich, lub w ciągnieniach, albo w marszach, lub na stanowiskach, albo kwaterach, y konsystencyach, lub na wytchnieniach, albo iakimkolwiek tytułem nazwanych subsystencyach, sobie przypadłych, za gotowe pieniądze kupuiąc, y taką cenę, iaka będzie w targu, każdą rzecz płacąc, bez przymuszenia gwałtem gospodarza do przedania, sustentować się *tenebitur*. *Insuper* iako *in posterum* wszelkiemu żołnierzowi Polskiemu y cudzoziemskiemu, podwod, koni, wołow zabierać, prowiantow, karmienia, albo lenungowania ludzi, y żadnych ustaw, pod iakimkolwiek pretextem wymagać, trzydniowych dyskrecyi na Pisarzow, lub Deputatow kontentacyi, gospodnego, także ugod na chorągwie, lub regimenty, kołowego od młynow, barankowego wyciągać, y naymnieyszey aggrawacyi na stanowiskach, w ciągnieniach, y wytchnieniach w dobrach ziemskich, duchownych, y Krolewskich naszych; tudzież żadney żywności, oprocz tylko samey trawy, y za wydzieleniem possessorow podczas lata, dachu zaś podczas zimy, uzurpować nie będzie się godziło; tak gwoli temu każdy Officyer, Namiestnik, lub kommendę maiący, wychodząc z noclegu, lub stanowisk, kwity *a possessoribus bonorum de satisfactione* odbierać maią bez wszelkiego gwałtu, y przymuszenia, *sub nullitate* onych *in tali casu*, *sufficienter coram iudicio deducto*. A ieśliby czy to chorągiew, czy to kompania, czyli regiment, czyli dywizya woyska, lub partykularny żołnierz bez kommendy iadący, albo idący, szkodę, lub krzydę w dobrach czyichkolwiek uczynili, y kwitow należytych nie otrzymali, *in eo casu possessores bonorum* według dawnieyszych konstytucyi *regestra damnorum* w Grodzie pobliższym, sami przez się lub *per administratores bonorum nobiles*, *bene possessionatos in praesentia Officialis jurati* poprzysięgą, a potym w tym Grodzie, w ktorym żołnierz *inculpatus vigore* repartycyi swoiey, przez Deputatow ma odbierać pieniądze żołdowe, lub hybernowe, *juxta proportionem* pretensyi, szkod, lub krzywd swoich, *quantitatem sibi competentem*, tamże *circa importantiam* uchwalonego podatku, *officiose* aresztować, y zatrzymować będą *apud possessores bonorum*, ktorzy do przyięcia aresztow, *sub refusione damnorum de proprio injuriatis*, poty *obstringuntur*, pokąd *per compositionem*, albo *sententiam*, *ejusdem Iudicij Castrensis*, *termino peremptorio ac indilate etiam extra cadentiam iudiciorum*, *expediendam*, każdy ukrzywdzony *satisfactus* od obwinionego żołnierza nie zostanie, y kwitu onemu nie da; *salva appellatione* do Trybunału Koronnego y Skarbowego *gravato* w sprawie, ktora przechodzi sto złotych w Xięstwie Mazowieckim, a w inszych Woiewodztwach trzysta złotych. Gwoli czemu, iako żołnierz dobr tych, na ktorych areszt od ukrzywdzonego zaydzie, *ante compositionem*, *vel decisionem causae* exeqwować, *sub poenis personalibus* w Grodzie lub w Trybunale Koronnym *vindicandis*, nie powinien, tak *Officia Castrensia ad celebranda Iudicia*, *sub tempus* przypadaiących terminow pułroczney płacy, *omnino lege praesenti obligantur*, *sub amissione Officiorum*, *et compensatione damnorum injuriatis*. *In criminalibus* iednak *causis*, *libera optio fori injuriatis*, *ratione vindicandarum injuriarum suarum*, przed Sądem Hetmańskim, lub na Trybunale Koronnym zostawuie się, *salva executione decretorum reali*, *contra delinquentes*, *ubi deprehensi fuerint*.

Żeby zaś tak w przechodach skromność, iako y na konsystencyach *modestia* wyżey opisana, utrzymana była, nakazuiemy, aby Porucznicy, albo Chorążowie przy chorągwiach Polskich szlacheckich, przy lekkich sami Rotmistrzowie, przy cudzoziemskich zaś regimentach Stabt-Officyerowie, a przy kompaniach Ober-Officyerowie *praesentes* w marszach byli, y przyprowadziwszy na konsystencye chorągwie, lub regimenty, exekucyą według tego prawa uczynili, tudzież na wyprowadzeniu tychże chorągwi, y regimentow, sami *actu* byli, o krzywdach poczynionych informowali się, rozsądzili, y uspokoili, y sami potym chorągwie pomienione *in omni observantia legis praesentis*, do obozu pod kommendę Hetmańską przyprowadzili, *sub amissione* szarż swoich.

Gdy zaś żołnierz dla nieimportowanego w terminie, y czasie *per legem* naznaczonym, podatku, lub hyberny, na exekucyą do dobr *retentorum* zieżdżać będzie przymuszony, pod tym pretextem, nie tylko innych niewinnych dobr aggrawować nie powinien, ale y w tych, z ktorych należących sobie *praetendet* pieniędzy, nie ma więcey wymagać, y pozwalać sobie, nad szczegulną proporcyonalną żywność dla siebie, ludzi, y koni, poty iednak tylko, poki nie odbierze według dyspartymentu swoiey należytości; *alias* za popełnione na exekucyi *gravamina*, *et excessus*, tak iako za inne szkody, y krzywdy *ad realem suprascripto modo stringetur satisfactionem*.

A iako Rzplta punktualną płacę, y niezawodną hybernę na teraźnieyszym Seymie woysku Koronnemu obmyśliła, tak *obligatur* toż woysko, aby pod chorągwiami, y regimentami według komputu w komplecie zupełnym znaydowało się, y aby one Kommissarz na Trybunał Skarbowy obrany, w repartycyi swoiey na konsystencyach przed następuiącą kadencyą Trybunału zlustrowawszy, tenże Trybunał, *adjecta clausula* w rocie, *super facta fideli lustratione* informował, *salvis iuribus* Pisarza Polnego o popisowaniu woyska w polu, podług dawnych zwyczaiow.

Trybunał Skarbowy.

5. Chcąc *certam et punctualem* regularney płacy woysku Koronnemu na teraźnieyszym Seymie postanowioney, wypełnić, y utrzymać *exactitudinem*, tudzież *ratione* zaległych podatkow, zasług woyskowych, przeszłych, świeższych, y dawnieyszych, także respektem szkod, y pretensyi *injuriatorum*, *necessariam investigationem*, *justamque combinationem* uczynić, Trybunał Skarbowy między Seymem przyszłym, a teraźnieyszym doszłym, przez dwie lecie, w każdym roku raz po sześciu niedziel w Radomiu naznaczamy, *praefigendo* pierwszey kadencyi dzień Poniedziałkowy pierwszy po święcie S. Stanisława Biskupa w roku teraźnieyszym 1717, drugiey *itidem* dzień Poniedziałkowy po tymże święcie w roku 1718. Do ktorego z Senatu Wielebnego w Bogu Xdza Konstantego Szaniawskiego, Biskupa Kuiawskiego, Wielmożnych Xcia Ianusza Wiśniowieckiego Krakowskiego, Stefana Leszczyńskiego Kaliskiego, Iozefa Potockiego Kiiowskiego, Adama Tarła Lubelskiego, Stanisława Chomentowskiego Mazowieckiego, Iakuba Rybińskiego, Chełmińskiego Woiewodow, Radomickiego Poznańskiego, Adama Szaniawskiego Lubelskiego, Dębińskiego Woynickiego, Mikołaia Podoskiego Płockiego, Iozefa Cieciszewskiego Czerskiego, Franciszka Szembeka Wiślickiego Kasztelanow. *Ex equestri* zaś *ordine* tych ktorych Woiewodztwa y Ziemie podług zwyczaiu nazaiutrz po Seymikach Deputackich od siebie *salariandos* obrały, lub te, ktore nie obrały, na Seymikach *Relationis* teraźnieyszych obiorą, za Kommissarzow ordynuiemy. Na ktory Trybunał zicchawszy się, Wieleb. w Bogu, Wielmożni, y Urodz. Kommissarze, *in assistentia* Wielm. Podskarbiego W. Kor. lub *Officij ipsius*, po wykonaney przed Ziemstwem Sandomirskim, lub *vacante hoc iudicio*, przed Urzędem y Grodem Radomskim, rotą Trybunalską, według konstytucyi Trybunału Skarbowego *anni* 1685 z przydatkiem w konstytucyi teraźnieyszey *de disciplina militari* wyrażonym, przysiędze, po obranym *e medio sui* Marszałku (*seclusa praesentia* Wielmożnych Hetmanow na Trybunale Skarbowym) y po ufundowaney iurisdykcyi, naypierwey *ordinationem* Stanow Rzpltey na teraźnieyszym Seymie, respektem *importantiae* płacy

286

287

288

regularney, y punktualney, tudzież *intuitu observandae exactae dicsciplinae militaris, praescriptam*, nietylko *quaevis obstacula, et impedimenta prorsus tollendo, dubia resolvendo, ac defectus corrigendo*, ale też *refragarios, et excessivos severissimis poenis coercendo*, do exekucyi we wszystkim zupełney przyprowadzić *tenebuntur;* oraz z liqwidacyi woyska, decess iakowy ieżeli się pokaże, tedy repartycyom po Woiewodztwach *cedere* ma. Także aby ćwierci w Krasnym Stawie roku przeszłego 1716 przez Stany zkonfederowane dyspartymentowane, y do Woiewodztw, y Ziem assygnowane, *inquantum* nie byłyby wypłacone, aby iako nayprędzey zapłacone bydź mogły *serio animadvertent.* Także dwie ćwierci na Seymie *anni* 1712 uchwalone, ieżeli Woiewodztwa *ex integro* wypłaciły, *investigabunt, et ad solutionem retentorum stringent.*

Przytym tenże Trybunał *liquidationes* podatkow na Seymach przeszłych, y Radzie Warszawskiey, a przez Woiewodztwa, y Ziemie na Seymikach uchwalonych, *ordine* w Trybunale Rady Warszawskiey *praescripto examinabit*, y one, gdzie uchwalone, a nie wypłacone, *praevia* w tym od Urodzonych Kommissarzow *reali informatione*, y Poborcow *juxta antiquam praxim delatione*, wypłacić tymże Poborcom *injunget, demandata etiam forti executione* przeciwko Poborcom dawnym, y tym wszystkim, ktorzykolwiek *sub quocunque praetextu*, publicznych pieniędzy na zasługi woysku uchwalonych, tykali się, albo oneż u siebie przytrzymali.

Tenże Trybunał, długi od Rzpltey *in vim* zasług starych, tak pod czas woyny Tureckiey Seymem Lubelskim assekurowane, iako pod czas teraźnieyszey woyny, tudzież y od Rady Warszawskiey woysku Koronnemu przychodzące, także wzaiemne, *in ordine* tylko *ad publicam et mutuam* między Rzpltą a woyskiem *recompensationem*, szkody przez chorągwie, y regimenty, przechodami, noclegami, konsystencyami, ustawami, paletami, kantonami, liniami, przebraniem hybern, y ustaw, *et quocunque titulo* nazwanemi aggrawacyami w dobrach ziemskich, duchownych, y naszych Krolewskich poczynione *in praesentia et assistentia* Kommissarzow Woyskowych, dwoch z Polskiego, a iednego z cudzoziemskiego authoramentu, na Trybunał teraźnieyszy, od woyska destynowanych, doskonale spisawszy y skonnotowawszy, *salvo beneficio* amnestyi generalney w traktacie wyrażoney na Seymie *immediate* przyszłym, Stany Rzpltey *informabit*, y we wszystkich materyach, *ad sphaeram* iurisdykcyi swoiey należących *juxta normam* dawnieyszych Trybunałow Skarbowych sprawi się, nie interessuiąc się do
289 dyspozycyi Woiewodztw, y Ziem respektem czopowego y szelężnego, ktore *absque ullo gravamine* miast y miasteczek naszych Krolewskich, duchownych y szlacheckich, *et absque impositione injuriosa arbitrariam summarum exigi* może, *mediante beneplacito* tychże Woiewodztw. Interess też Nayiaśnieyszych Krolewiczow IchMciow *de summis repetibilibus, tot constitutionibus Regni antecedaneis et actis* ufundowany, po Woiewodztwach *haerentibus, ex ratione* pułtora ćwierci woysku Koronnemu przez ś. p. Nayiaśnieyszego Oyca Ich zapłaconych, *praesenti Conventu firmatur*, aby do iako nayprędszey mocą tegoż Trybunału Skarbowego, y nayskutecznieyszey był przywiedziony satisfakcyi.

Pogłowne żydowskie.

6. Iako Rzeczposp. na Seymie Lubelskim *a.* 1703 naznaczyła u żydow Koronnych, aby *in vim* pogłownego swego ordynaryinego płacili corocznie sto y pięć tysięcy dobrey Pruskiey monety, tak teraz wygadzaiąc *necessitati publicae*, wkładamy na tychże żydow Koronnych *generaliter* wszystkich, w dobrach naszych, duchownych, y dziedzicznych mieszkaiących, *absque ulla exceptione, in supplementum* Rzpltey, ieszcze pięć tysięcy złotych dobrey Pruskiey monety, do dawnieyszych sta y pięciu tysięcy, aby summa *in currentem monetam* wynosiła złotych dwakroć dwadzieścia tysięcy. Więc żeby w zapłaceniu tey summy, ani skarb, ani też woysko zawodu nie miało, zlecamy Wielmożnemu Podskarbiemu W. Koronnemu iako naydoskonalszy w tey mierze uczynić porządek, a to przez postanowienie trzech Pisarzow Generalnych żydowskich, to iest w Prowincyi Wielko-Polskiey iednego, drugiego w Prowincyi Mało-Polskiey, trzeciego w Prowincyi Ruskiey; ktorzy to żydzi z Starszemi Ziemskimi do skarbu przyiechać, *pro die* 15 *Februarij* 1717 *anni* y symple corocznie na partykularze każdey Prowincyi, y kahału sprawiedliwie, *absque praeaggravatione* spisaną, oddać do tegoż skarbu powinni będą, *sub poena in casu contraventionis duplicis solutionis. In casu praeaggravationis, inculpati* w Trybunale Skarbowym *respondere, et puniri debebunt.* Gwoli czemu konflagraty, y libertacye wszelkie *excluduntur*, ktorych skarb *sub non acceptatione* w rachunkach przyimować y wydawać nie ma: a *possessores et haeredes bonorum* w tym podatku żadney prepedycyi czynić, żydow pod sobą mieszkaiących bronić y zasłaniać nie powinni, *sub solutione de proprio, et sub poenis* w Trybunale Koronnym *vindicandis, juxta praescriptum constitutionis anni* 1678 *titulo:* Pogłowne żydowskie *folio* 25, ktorą *praesenti lege* reassumuiemy.

Ta zaś importancya pomienionego pogłownego zaczynać się powinna *a die 1 Ian. anni praesentis praecauto etiam eo*, żeby partykularnemi uchwałami Wdztwa, y Ziemie, *per lauda*, na żydow pogłownego prywatnego nie wkładali, oprocz pogłownego generalnego według taryffy 290
a. 1676 w ktorą także żydzi są inkludowani. *Assignatarij* po groszu od złotego *in vim salarij* tylko brać maią, *juxta obloquentiam* dyspozycyi hybernowey, *et in disciplina militari*, nie czyniąc żadnych aggrawacyi, *sub poenis in ijsdem descriptis*, y z wielkiemi kupami na exekucye nie zieżdżaiąc.

Skarb Koronny.

7. Skarbu Koronnego *apprehensio, et jurisdictio vigore modernae dispositionis Reipublicae, a die 1ma Ianuarij* 1717 Wielmożnemu Podskarbiemu W. Koronnemu *assecuratur, administranda secundum veteres leges. Praecauto insuper eo*, że tenże Wielmożny Podskarbi W. Koronn. *non tenebitur ad respondendum, ratione* importancyi z wielu komor, z pogłownego żydowskiego, y z kwarty, za assygnacyami Urodzonego Ledochowskiego, Podkomorzego Krzemienieckiego, Marszałka na ten czas Konfederacyi Tarnogrodzkiey, *in usus publicos* erogowanych, ktore assygnacye *juxta specificam connotationem* wydane, y zapłacone *acceptantur, praecisa et exclusa* do osoby tegoż Urodz. Podkomorzego, y do sukcessorow iego *omni praetensione in perpetuum, a quovis, et sub quocunque praetextu.* Te iednak assygnacye w pomienioney konnotacyi znayduiące się, ktore *in parte*, albo *in toto* nie są zapłacone, nie maią *regulari* do Wielmożnego Podskarbiego W. Koronn. ani do kogo innego, tylko do tych Superintendentow, y Pisarzow, ktorzy *dependenter* od Konfederacyi Tarnogrodzkiey, na komorach *continuo*, lub *ad tempus* byli, *salva responsione, et calculatione* onychże na Trybunale Skarbowym, *ad instantiam assignatariorum*, tudzież Urodzonego Instygatora Koronnego, *ratione* inwestygowania superat, ktoreby się pokazały nad zapłacone pomienione assygnacye.

Cursum monety *ad praesens* koncertowaney, to iest czerwony złoty, po złotych ośmnaście, taler bity po złotych ośm, tynf po złotemu groszy ośm, y mnieysze *species* monety *ad proportionem* biorąc, Wielmożny Podskarbi przez uniwersały swoie obwieści po Woiewodztwach, ktorą kurrencyą *lege praesenti* do przyszłego tylko Seymu *approbamus.*

O ludziach y kupach swawolnych.

8. Chcąc *ab intra* iak nayskuteczniejszą Państwom naszym obmyślić *tranquillitatem*, y swawolnych kup uskromić *licentiam*, waruiemy, stosuiąc się do dawnych praw konstytucyi, a osobliwie *a.* 1609 tudzież 1655 *titulo* o swawolnych kupach, y Rady Walney Warszawskiey, y one *in toto reassumendo*, ażeby żaden z obywatelow Państw naszych, y inszych, *cujuscunque status, conditionis et praerogativae*, mimo komput woyska, od Nas, y Stanow Rzpltey postanowiony, kup swawolnych zbierać, chorągwi *utriusque authoramenti* podnosić, y utrzymywać, dobr naszych Krolewskich, duchownych, ziemskich,
291 przechodami, lokacyami, paletami, *et quovis excogitabili titulo, modo, et praetextu* aggrawować. summ pieniężnych, lub prowiantow, podwod wybierać, gwałtow, wiolencyi, y wszelkich *praejudicia, damna, et injurias* czynić, *et attentare*, a dopieroż pogranicznym Państw naszych sąsiadom, ku rozerwaniu zawartych traktatow, soiuszow, *per excursionem* w kraie ich, okazyi dawać, *guerras, machinationes*, tak przeciwko dostoieństwu naszemu, iako y Rzpltey *moliri* nie ważył się; a to *sub rigoribus, et poenis* zwyż wyrażonemi konstytucyami, iako *contra turbatores publicae, et privatae pacis*, (ktorych *pro hostibus patriae et ipso facto infamibus, activae vocis, et quorumvis muniorum Reiplcae incapacibus* deklaruiemy) *sancitis.* Do ktorych exekucyi przywiedzenia, Starostow Sądowych, y ich *Officia*, nietylko *admota nobilitate*, ale też za doniesieniem władzy Hetmańskiey, ruszeniem repartycyi, chorągwi, lub regimentow do Woiewodztw, Ziem, y Powiatow, Seymem teraźnieyszym ordynowanych, *sub poenis de negligentibus Officialibus interpositis, refusione damnorum injuriatis, Officiorumque privatione, lege praesenti* obowięzuiemy. Takowyż *rigor poenarum, et executio* onych, y na tych *extendi* ma, ktorzy w dawnym kompucie woyska przed Seymem teraźnieyszym *in servitio* Rzpltey zostawali; a teraz do nowego komputu, listow naszych przypowiednych nie dostąpiwszy, (przez co za zwinionych mieć chcemy) ieśliby pod chorągwiami, lub *sparsim* chodzić, dobra nasze Krolewskie, duchowne, y ziemskie aggrawować, po klarygacyi nowego komputu ważyli się, tak z Polskiego, iako y cudzoziemskiego autoramentu.

Redintegracya dobr naszych ekonomicznych, tak w Koronie, iako y w W. X. Litewskim.

9. Ażeby dobra nasze ekonomiczne stołowe, przy tak wielkim spustoszeniu, *illicitis avulsis, usurpationibus, et impetratis notabiliter* zmnieyszone, dawney swoiey całości przywrocone były, wszystkie warunki w prawach, y konstytucyach Koronnych, y W. X. Litewskiego *et in pactis conventis, de integritate* onych opisane reassumuiemy, *et in eum finem* kommissye nasze *in personis Senatorij, et Equestris Ordinis*, z szlachty osiadłey, *cum plena facultate* tak do Koronnych, iako y do Litewskich ekonomij, leśnictw *generaliter* wszystkich ordynować będziemy, ktore wszelkie dochody, porządki, iurysdykcye ekonomiczne przyzwoicie opiszą, granice gdzie potrzeba uznaią, albo uczynią, prawa dawne przeyrzą, wątpliwe *praevia adcitatione* osądzą, a z tych godne approbacyi naszey, *parte appellante* do Nas odeszłą, a niesłuszne odetną. Klucze, wsie, uroczyska, łąki, lasy, ieziora, rzeki, y mieysca, *noviter, et in diminutionem* intraty stołu naszego odięte, *non obstantibus rescriptis, et privilegijs nostris* przeciwko prawu, *et contra mentem pactorum conventorum emanatis, de facto* odbierą, y *ad corpus aeconomicum* przyłączą; *salvis* iednak *privilegijs Antecessorum nostrorum, et nostris legitime collatis.* 292

Pariter zabiegaiąc ostatniey ruinie żup naszych Krakowskich, Wieliczki, y Bochni, a chcąc one *ad pristinum statum* przyprowadzić, ażeby y należyta *exinde* stołowi naszemu prowizya, y pewna stanowi szlacheckiemu w soli suchedniowey proweniencya, *in eadem quantitate* iako przedtym bywała, *et in ea qualitate* iaka *ex justitia, et rationibus pro et contra pensatis*, to iest re-

spektem bałwanow, y samey soli, przez Kommissarzow teraźnieyszych postanowiona będzie, *antiqua praxi currere* mogła; tedy na uznanie, pomiarkowanie, y finalne decydowanie nietylko wszelkich ciężarow, impedymentow, długow, y pretensyi, osobliwie Wielmożnego Kanclerza W. Koronn. Urodzonego Starosty Kowalskiego, y Urodzonych Wodzickich, także pretensyi Urodzonego Achacego Taszyckiego, *intuitu* zatrzymanych pensyi, y oddalenia go *ab officio* Bachmistrzostwa Bocheńskiego, ale też *et praejudiciorum* tak *ex abusu* Officyalistow naszych żupnych, iako y Urodzonych possessorow szybu przyległego Kunegunda, mianowicie względem pretendowanego podkopania żup naszych, y przez to szkod od skarbu naszego pretendowanych, tudzież na poprawę y wprowadzenie dobrego *in futurum* rządu, a oraz pensyi podług prawa, y słuszności stwierdzenie, y ustanowienie, kommissyą *seorsive* z Kancellaryi naszey wydamy. Ktore to kommissye od Nas zesłane, cokolwiek *in rem*, *et commodum* prowentow naszych uznaią, postanowią, y osądzą, to tak ważno mieć, y trzymać obiecuiemy y iakoby *authoritate* Seymu teraźnieyszego postanowiono, y stwierdzono było.

Insuper restituendo antiquis immunitatibus też dobra nasze stołowe, *generaliter* wszystkie w Koronie y w W. X. L. one *juxta mentem* przeszłych konstytucyi, osobliwie Seymu Lubelskiego *anni* 1703 nietylko od wszelkich hybern, konsystencyi, y wszelkich ciężarow żołnierskich, ale oraz y od prywatnych uchwał Woiewodztw y Powiatow, *de plano* excypuiemy, y aby *presse et unice* do samych tylko podatkow y ciężarow Seymem ordynowanych należały, *lege praesenti cavemus: abrogando* oraz *omnem praeaggravationem arbitrariam*, w narzucaniu *in vim* czopowego, y szelężnego summ pieniężnych, y wszelkie *gravamina* niesłusznych, y nieproporcyonalnych taryff *tollendo*. Więc y Starostwu Kozienickiemu, iako też y dobrom Niepołomice ekonomicznym *easdem libertates tribuendo*, one od zwyż pomienionych impozycyi prywatnych, także y od hybern, stanowisk, *et a quovis onere militari totaliter* uwalniamy, a *in supplementum* hibernowey taryffy, przychodzące z dobr tychże hiberny, skarb Koronny *in tempore debito* zastępować będzie, y *realiter assignatarijs* wypłacać, a to *ex*
293 *summa* dwudziestu tysięcy złotych, ktore respektem oderwaney ekonomij Nowodworskiey *alias* Tygenhoffu skarbowi naszemu corocznie według konstytucyi 1654 wypłacać *tenebatur*, y ktorey iuż Nam więcey nie wypłaca, y wypłacać nie ma. Iako zaś o pożytkach naszych nikomu inszemu uznawać nie należy, tylko Nam samym, tak wszystkie sprawy ekonomiczne tam *ratione bonorum*, *et proventuum*, *quam et injuriarum*, *servato foro rei* podług dawnych konstytucyi, mianowicie *annorum* 1611, 1677 *et* 1678 do rozsądzenia Nam, y sądowi naszemu zostawuiemy, do innych sądow wyprowadzać ich, *sub poenis de evocationibus ex delatione cujuscunque vindicandis*, *et sub nullitate decretorum evocatorie obtentorum* zakazuiemy, y kondemnaty z okazyi cła starego, do stołu naszego należącego w Trybunale W. X. L. na Ur. Stefanie Cedrowskim, administratorze, y innych otrzymane, *ad resolutionem et disjudicationem* przez przyszłą kommissyą suspenduiemy.

Iasna Gora Częstochowska.

10. Iako do tych czas wszystkie na Koronę Polską z Iasney Gory Częstochowskiey, iak z zrzodła, za wniesieniem się Matki Boskiey, wynikały błogosławieństwa, tak aby Pan Bog dalszemi, za promocyą Matki Iego, Krolestwo y Panowanie nasze, szczęśliwie pomnażał błogosławieństwy, dla ubeśpieczenia tak drogiego kleynotu fortecy Częstochowskiey Iasnogorskiey, naprzod konstytucye, y prawa Seymu *anni* 1676 także Walney Rady Warszawskiey *anni* 1710 *utrobique sub titulo*: Iasna Gora Częstochowska, *in favorem* dobr WW. Oycow Zakonnikow *Ordinis S. Pauli Primi Eremitae* konwentu Iasney Gory Częstochowskiey, za zgodą wszystkich Stanow Rzpltey oboyga narodow napisane, *in omnibus punctis*, *articulis*, *et clausulis*, *ibidem expressis*, *authoritate* Seymu teraźnieyszego reassumuiemy, y approbuiemy, chcąc to mieć *in effectu*, cokolwiek w pomienionych konstytucyach *in rem* dobr *in genere* wszystkich klasztoru przerzeczonego WW. Oycow Częstochowskich *continetur*. Aby zaś Woiewodztwa, Ziemie y Powiaty, w ktorych te dobra *consistunt*, nie były aggrawowane, *contingens* wszystkich podatkow, taryffami z tych dobr *circumscriptum* defalkuiemy, y *decessum* na wszystkie Woiewodztwa, y Ziemie rozbieramy, y przyimuiemy. A ktoby się ważył na potym do pomienionych dobr assygnacye delaty wydawać, albo iakim innym sposobem one aggrawować, na takowego *poenam infamiae et solutionem de proprio extendimus*. O co *fórum ubiquinarium* Wielebnemu konwentowi Iasnogorskiemu pozwalamy. A że dotąd summy trzydziestu tysięcy złotych Radą Warszawską, na reparacyą bastyonow fortecy Częstochowskiey skarb Koronny nie wypłacił; więc aby w roku blisko przyszłym *totaliter* wypłacona była z komor Wieruszowskiey, y Krzepickiey, mieć chcemy. A potym na większą *successive* municyą, y fortyfikacyą 294
w pomienioney Iasnogorskiey fortecy, Starostwo Brzeźnickie, y wieś Dębowiec w Woiewodztwie Sieradzkim, a Powiecie Radomskim leżące, *salvo jure modernorum possessorum* wiecznemi czasy, dobrom Iasney Gory Częstochowskiey inkorporuiemy, także wiosek dwoch dziedzicznych Brudzic Borowa, y Wielkomłyna w summach wyderkauffowych, *per haeredes* konwentowi Iasnogorskiemu *officiose* oddanych, kupnem, albo *per commutationem* nabydź pozwalamy *salvis oneribus Reipublicae*.

Reassumptio konstytucyi de reddenda ratione Senatus-Consultorum.

11. Reassumuiąc konstytucye o rezydencyach Nayprzewielebnieyszego, Przewielebnych, Wielebnych, Iaśnie Wielmoż. Wielm. Urodzonych, Senatorow, przy boku naszym, *annorum* 1573, 1576, 1588, 1590, 1607, 1609, 1641, 1662, 1669, 1677, 1678 waruiemy, *et pro perpetua lege* mieć chcemy, aby nie tylko żaden do rezydencyi przy boku naszym naznaczony, absentować się nie mogł, y żadna mu excepcya, y wymowką iść nie ma, *excepta sola vera infirmitate*, *tacto manu pectore*, *in facie omnium Ordinum Regni evincenda*, ale też *rigoribus distinctis*, *in praefatis constitutionibus expressis*, *in casu illegalis absentiae* podlegać powinni, *ad instantiam* Urodzonego Instygatora Koronnego, y Litewskiego, y Urodzonych Posłow Ziemskich. Dla czego termin zawity na początku Seymu, przeciwko każdemu nie rezyduiącemu iest naznaczony, ktory *et praesenti lege*, *una cum rigoribus expressis*, y nieodwłocznego popierania *in perpetuum approbatur*, *et executioni* przez Urodzonego Instygatora Koronnnego y Litewskiego *demandatur*. Ktorzy to Senatorowie *residentes*, ieżeliby *ex necessitate Reipublicae in Senatus Consilio utriusque Status*, swoie *vota*, *juxta propositiones* od thronu *emanatas*, daley też *vota* zkonkludowane, *juxta praescriptum legum suprascriptarum* podpisać, do akt Kancellaryi Koronney, lub Grodzkich podać *insimul* z propozycyami powinni. *In materias* zaś *Status* samemu Seymowi należących nie wdaiąc się, ani skarbem Rzpltey nie dysponuiąc, y summ nienaznaczaiąc (chyba *in evidenti*, *et indispensabili necessitate*, o czym samym Wielmożni Pieczętarze oboyga narodow, informować powinni będą Woiewodztwa, y Ziemie, przy instrukcyach naszych na Seymiki Przedseymowe expedyowanych, to iest o summach naznaczonych, y assygnacyach wypłaconych) onychże *rationem* na przyszłym Seymie dali; y inni ktorzybykolwiek od Nas, lubo do rezydencyi nie należący, *ad Senatus Consilium* wokowani byli, toż samo uczynić *tenebuntur*. *Senatus Consilia* zaś *stante pede expediri* nie maią, lecz *forma antiqua et usu observato*, *habito respectu pluralitatis votorum aequitati*, *et legibus non repugnantium*; ktore *ex actis*, gdyby kto *ex indigenis Regni* wyiąć chciał, *denegari* nie powinny, *pensata* iednak *requirentis dignitate*, *et necessitate*.

295 **Applicatio remanentu z repartycyi na Woiewodztwa, y Ziemie Prowincyi Małopolskiey przychodzące, na dobra spalone per hostilitatem immediatam.**

12. Kiedy Nam *evidenter patet*, że dobra Urodzonych Michała Potockiego Pisarza Polnego Koronnego, Stanisława Potockiego Strażnika W. X. Lit. Granowskiego Generała Maiora, Kossakowskiego, Kasztelanica Kiiowskiego, Kossakowskiego, Chorążego Lubelskiego, Woyciecha Olędzkiego, Starosty Szmeltyńskiego, Sługockiego, Chorążego Chełmskiego, Liuiewskiego, Ludwika Urbańskiego, Zawadzkiego, Ołtarzewskiego, Lesieckiego, Michała Łęskiego Oliwińskiego w Woiewodztwie Sandomirskim, Bełzkim, w Ziemi Chełmskiey, Lwoskiey, Przemyslskiey, y Sanockiey leżące, są spalone *funditus non per*

casum, tak że z nich *cursus* podatkow ordynaryinych być nie może. Więc ażeby pomienione dobra *ad pristinum statum* przyść mogły, one od pomienionych podatkow do lat piąciu uwalniamy, tak iednak aby Rzeczpospolita szkody w tym nie miała, ale *ex superata* w skarbie *importantia*, *importatum* to było *bonificatum*.

Securitas Woiewodztw Koronnych od woysk W. X. Litewskiego.

13. Lubo tak wielą konstytucyami warowano iest, ażeby woyska Litewskie w granice Woiewodztw Koronnych, *et e contra* nie wchodziły, iednakże woyska W. X. L. *contra praescriptum legum* w granice Woiewodztw Koronnych wchodzić, y krzywdy wielkie czynić zwykły, tedy *reassumendo* wszystkie konstytucye *de disciplina militari in antecessum*, *et ad praesens* napisane, postanawiamy, ażeby woyska W. X. Lit. w granice Koronne *quovis modo* nie wchodziły. A ieżeliby ktory Officyer Polskiego y cudzoziemskiego zaciągu z chorągwią w granice Koronne wszedł, y krzywdy iakie czynił, tedy *ipso facto poenis criminalibus subesse* ma, y zapozwany do Grodu tamtegoż mieysca, pod ktorego iurisdykcyą krzywdy czynił, iako *ex loco delicti respondere* powinien, do ktorego dekretu *in contumaciam*, *sive per controversias* ferowanego, Wielmożny Hetman W. X. Lit. onego Officyera, lub chorągiew *adigere* do satysfakcyi powinien *sub solutione de proprio*, *et responsione* w Trybunale Koronnym.

Rozgraniczenie Ziemie Halickiey z Woiewodztwem Podolskim.

14. Ponieważ między Ziemią Halicką, a Woiewodztwem Podolskim, *post solutam hostilitatem ab oriente*, znaczne o granice, y grunta zachodzą dyfferencye, tak dalece, że niektore dobra y wsie w podatkowaniu *ad ferendum duplex onus trahuntur*, *a nomitatim* dobra Uhryn, y Wygnanka do Czortkowa należące: więc *ad finalem* tych dyfferencyi *decisionem* naznaczamy *ex parte* Ziemie Halickiey Urodzonych Floriana Rozwadowskiego Stolnika, Grabiankę Łowczego Halickich, 296
y Urząd Grodzki Halicki, a z strony Woiewodztwa Podolskiego Urodzonych Pepłowskiego Podkomorzego, Marcina Wybranowskiego Chorążego Podolskich, y Urząd Grodzki Kamieniecki, ktorzy *pro die decima tertia Maij anni praesentis*, 1717 *vel captato opportuno tempore*, *in locum* kontrowersyi ziachawszy się, *unius absentia non obstante*, nietylko te granice, y grunta według opisania prawa należycie *disjudicabunt*, ale też ktore dobra y wsie do Woiewodztwa Podolskiego, a ktore do Ziemie Halickiey z dawnych dowodow należały, y dokąd podatki płacić maią, *finaliter* decydować będą.

Przyięcie podatku od Woiewodz. Podolskiego.

15. Woiewodztwo Podolskie, lubo według konstytucyi *anni* 1699 żadney folgi nie miało, y ieszcze przez te wszystkie lata swemi substan-

cyami garnizony, tak Kamieniecki, iako y Okopow S. Troycy, tudzież y fortyfikacyi onych po większych części utrzymywało; iednak kiedy Stany Rzpltey przyrzekaią odtąd mieć usilne staranie tak o garnizonach, iako y fortyfikacyach pomienionych z prowentow ordynaryinych skarbu Koronnego, nie chce *deesse in aequalitate* płacenia woysku Koronnemu, y choc w taryffie *anni* 1676 nie iest *ob hostilitatem* wyrażone, przecież deklaruie płacić co rok summę na zapłatę woysku, dwadzieścia y siedm tysięcy, czterysta siedmdziesiąt y trzy złotych, y groszy 24 dwiema ratami, to iest na pierwsze pułroka summę złotych 13736 groszy 27 na drugie także pułroka takowąż summę drugą. A te corocznie pieniądze będzie wypłacało, na taryffę pułtorasta dymow dotąd praktykowaną, y w Grodzie Kamienieckim oblatowaną, *remotis omnibus libertationibus, exceptionibus, per lauda appromissis.* Przychodzi zatym według pomienioney taryffy na każde pułroka płacić z dymu po złotych dziewięćdziesiąt y ieden, y groszy siedmnaście, y pieniążkow siedm, *modo in regulamine descripto*, do czego tylko Woiewodztwo *praesenti consensu obligatur.*

Przyięcie podatku do Ziemie Halickiey.

16. Ziemia Halicka, luboli tak wielą nieszczęśliwościami *ab oriente* skołatana, iako też *malignitate* wnętrznych zawieruch w Polszcze, oraz y przez zatrzymanie *praesidiorum* u siebie, *non postremo sumptu* zniszczona, *etiam* y od opryszczkow niemniey nadruynowana, od ktorych na obronę nie mało kosztu *in conservationem* ludzi łoży, iednak nie chcąc *deesse in aequalitate* płacenia woysku Koronnemu, choć w taryffie *anni* 1676 ktorą Rzplta na regularną płacą woysku bierze, nie iest *ob hostilitatem* na ten czas wyrażona, biorąc taryffę na to mieysce przed się *anni* 1674 ktora *etiam* ani do skarbu Koronnego, ani też do gruntu *cum particulari distinctione*, co ktore dobra w Ziemi Halickiey, y Powiatach do
297 niey należących, leżące, wnosiły; nie podana, tylko summa *generali termino* wyrażona zł. 9970 gr. 10 y pieniążkow pułpięta, że importowała do skarbu, *expressam proportionem* postanowienia teraźnieyszego, na coroczną płacę woysku miarkuiąc, deklaruie zł. 27 tysięcy, czterysta 73 gr. 24, dwiema ratami, to iest na pierwsze pułroka summę 13 tysiecy 736 y gr. 27. Na drugie także pułroka takowąż drugą summę płacić; a te corocznie pieniądze będzie wypłacała na taryffę trzyste dymową, ktora z świeżey teraz rewizyi, przez umyślnych ziemian do niey ordynowanych będzie ułożona. A ta taryffa gdyby *ob aliquem casum* z teraźnieyszey rewizyi nie była ułożona, tedy z dawney taryffy na 300 dymow *per oblatam* do Grodu podaney, y tak dawno praktykowaney, *remotis omnibus libertationibus, et exceptionibus per lauda appromissis*, summę wyżey rzeczoną *modo praemisso* płacić przyrzeka. Przychodzi tedy na każde pułroka, według wyżey namienioney taryffy trzechsetney, z dymu po zł. 45 gr. 23 y pieniążkow 13 *modo in regulamine descripto.* Do czego Ziemia Halicka, *praesenti consensu obligatur.*

Surrogacya Radomska.

17. Ponieważ Wielm. Stanisław Chomentowski, Woiewoda Mazowiecki, Starosta Radomski, po odprawioney długiey, y pracowitey funkcyi swoiey Poselskiey do Porty Ottomańskiey, z alteracyi aeryi, dla poratowania zdrowia swego wyiechać musi za granice, y tam przez iaki czas zostawać mu przyidzię, tedy gdy odiedzie, dotąd, poki nie powroci, do odprawowania iurysdykcyi, y sądow Urodz. Stefana Chlewickiego, Podczaszego Sandomirskiego; za zgodą wszech Stanow, za Surrogatora ordynuiemy, y naznaczamy, tak iednak żeby na pierwszey kadencyi Sądow Grodzkich Starościńskich przysięgę wykonał.

Kommissya między Trechtymirowem, a Starostwem Kaniowskim.

18. Ponieważ konstytucya *anni* 1647 dla dobrego porządku między dobrami Krolewskiemi, za przywileiami chodzącemi postanowiona, w sobie *sonat*, aby Rewizorowie z Seymu delegowani, zlustrowawszy dobra *limites constituant*, zaczym na prozbę Urodz. Antoniego Trypolskiego, Chorążego Owruckiego; possessora dzierżawy Trechtymirowa, za przywileiem roku 1715 *die 20 Augusti*, po rebellii Kozackiey spustoszałego, wakuiącego, sobie danym, y służącym; naznaczamy Urodz. Alexandra Ierlicza, Stolnika Możyrskiego, Michała Iackowskiego, Cześnika Latyczowskiego, Ioachima Niewmirzyckiego, Komornika Ziemskiego Kiiowskiego, *unius absentia non obstante*, *et praevia visitatione* czterema niedzielami, aby ziechawszy *ad fundos controversos*, między Trechtymirowem, a Starostwem Kaniowskim, granice według dawnych należytości uznawszy, postanowili tak aby Starostwo Kaniowskie 298
antiquis gaudeat limitibus, a Trechtymirow przy circumferencyi, y granicach w przywileiu od Nayiaśn. Krola Imci Stefana *quondam obsequentibus Reipublicae Cosacis, anno* 1576 danym, wyrażonych, zachowany został.

Approbacya altaryi SS. Aniołow Strożow.

19. Pomnażaiąc chwałę Boską, *et pia fidelium* w Państwie Katolickim naszym *opera*, fundacyą altaryi SS. Aniołow Strożow przy kościele Zbuczyńskim w Dyecezyi Krakowskiey, Ziemi Łukowskiey approbuiemy, siedlisko na ktorym ta altarya *extat*, y ogrod do niey uwalniaiąc *hanc modicam particulam* gruntu *ab oneribus quibusvis Reipublicae, et militaribus, in perpetuum* applikuiemy.

Klasztory Śląskie.

20. Reassumuiąc konstytucye wszelkie *in Volumine legum* wyrażone: konwenty *Ordinis Praedicatorum S. Dominici et S. Francisci Conventualium, et Reformatorum* Sląskie, *sub directione* Pro-

wincyałow Polskich, iako też klasztor Trzebnicki WW. Panien Zakonnych, tamże na Sląsku fundowany, *circa omnes immunitates, et antiquas praerogativas, ac usum* do teraźnieyszych czasow *in favorem nationis Polonae practicatum, manutenere* obiecuiemy, *et in eum finem authoritatem nostram Regiam* u Cesarza Imci *interponere* deklaruiemy.

Securitas Wielm. Iozefowi Wdzie Kiiowskiemu, Urodzon Michałowi Pisarzowi Polnemu Koronnemu Potockim, y uspokoienie kontrowersyi między Powiatem Krzemienieckim, Ziemią Lwowską, y dobrami Wielm. Woiewody Kiiowskiego.

21. W osobliwym maiąc respekcie, życzliwą Wielm. Iozefa Woiewody Kiiowskiego, y Urodz. Michała Pisarza Polnego Koronnego Potockich, ku Nam, y Rzeczyposp. applikacyą, y chcąc aby w publicznym uspokoieniu, *privata gaudeant* osob y fortun swoich *securitate*, wszelkie bespieczeństwo onym *tam ab extra, quam ab intra spondemus*: oraz *sancitum* Walney Rady Warszawskiey, *in rem* domu, y osoby Iaśnie Wielmożnego Woiewody Wileńskiego, *in toto* reassumuiąc, onym applikuiemy. A że między Powiatem Krzemienieckim, Ziemią Lwowską, y dobrami dziedzicznemi, pomienionego Wielmoż. Wdy Kiiowskiego, nazwanemi Załoście, *cum attinentijs*, pewne o granice, y grunta zachodzą kontrowersye. Więc *ad finalem* onych *decisionem* naznaczamy *ex parte* Powiatu Krzemienieckiego, Urodz. Mikołaia Olszańskiego Wołyńskiego, Kazimierza Steckiego Kiiowskiego, Alexandra Wilczopol-
299 skiego Wiskiego, Antoniego Trypolskiego Owruckiego Chorążych; a z strony Ziemie Lwowskiey Wielmoż. Stefana Humieckiego, Woiewodę Podolskiego, Ur. Mikołaia Kronowskiego, Podkomorzego Lwowskiego; Kazimierza Hrabię Leszczyńskiego, Dominika Kossakowskiego, Kasztelanica Kiiowskiego; ktorzy *pro feria secunda post festum S. Michaelis anni praesentis 1717 vel captato opportuno tempore*, *in locum* kontrowersyi ziechawszy się, *unius vel duorum absentia non obstante*, te granice y grunta według opisania prawa, należycie *disjudicabunt, et finaliter decident.*

Securitas Wielmoż. Xciu Michałowi Wiśniowieckiemu, y rozgraniczenie między dobrami naszemi Krolewskiemi, w Powiecie Pińskim leżącemi, a dobrami domu iego dziedzicznemi w Wdztwie Wołyńskim.

22. Chcąc aby poddani nasi *in publica Regni tranquillitate*, mogli *privata gaudere* osob y fortun swoich *reali securitate*, wszelkie bespieczeństwo Wielm. Xciu Michałowi Wiśniowieckiemu, nie tylko z domu, ale y z osoby swoicy dobrze Nam, y Rzeczypospolitey zasłużonemu, *tam extra, quam ab intra manutenere* przyrzekamy, y gleyt onemuż dany od Nas *in toto* approbuiemy. Dla czego *sancitum* Walney Rady Warszawskiey, *in rem* domu y osoby Iaśnie Wielm. Wdy Wileńskiego, onemu *in toto reassumimus.* Tęż *securitatem in favorem* Wielm. Piotra Bronisza Kasztelana Kaliskiego, y Ur. Władysława Ponińskiego, Podkoniuszego Koronnego deklaruiemy. A że zachodzą między dobrami dziedzicznemi Wielm. Xięcia Ianusza Wiśniowieckiego, Wdy Krakowskiego Bliską Wolą nazwanemi, w Woiewodztwie Wołyńskim, a Ieziercami dobrami naszemi Krolewskiemi, w Powiecie Pińskim leżącemi, pewne o grunta, y granice dyfferencye, tedy *ad finalem* tey sprawy *decisionem*, naznaczamy *ex parte* Wołynia Ur. Mikołaia Olszańskiego, Chorążego Wołyńskiego; y Urodz. Karola Wyżyckiego, Podkoniuszego Wielkiego Xięstwa Litewskiego *ex parte* Powiatu Pińskiego Urodz. Stanisława Wiśniowieckiego Chorążego Zydaczewskiego, Pułkownika woysk naszych, y Michała Kulikowskiego, Woyskiego Pińskiego; ktorzy *pro die 5 Maij anni praesenti* 1717 tam się ziechawszy, *vel captato opportuno tempore*, *unius absentia non obstante*, należycie tey sprawy, według opisania prawa, uczynić maią decyzyą.

Przedmieścia Poznańskie.

23. Ponieważ przedmieścia Poznańskie pod samym miastem Poznaniem leżące, zdawna za miasteczka miane, mieszczanami rzemieślnikami osiadłe, *per constitutiones binas anni* 1635 *et* 1652 od leży, y łanow, z ktorych hyberna płacić się powinna, wolne bydź *deducuntur;* tedy też przedmieścia Poznańskie, iako od łanow są uwolnione, tak aby hybernie, y leżom nie podlegały, deklaruiemy. Ale żeby hyberna, ktorą skarb przez assygnacye do przedmieściow Poznańskich odsyłał, odtąd do wsiow, y folwarkow rolnych wedle przedmieściow Poznańskich leżących, a do 300
tegoż miasta Poznania należących, iako za przedmieścia *in florenti statu* mianych należała, y tak w taryffach konnotowana była, teraźnieyszym kongressem postanawiamy; y toż miasto Poznań z iego przedmieściami przy dawnych prawach, y przywileiach zachowuiemy.

Gratitudo zasług Urodz. Stanisława Ledochowskiego, Podkomorzego Krzemienieckiego.

24. Maiąc w konsyderacyi zgodne zalecenie od wszystkich Stanow Rzplitey zasług, Urodz. Stanisława Ledochowskiego, Podkomorzego Krzemienieckiego, Marszałka zakończoney Konfederacyi Tarnogrodzkiey, *ad praesens* Seymowego, *integra fide, et infracto animo circa curam* dobra pospolitego, *et restitutam perturbatae Reipublicae quietem*, świadczonych, przy nadgrodzie nieśmiertelney, y wiekopomney sławy, *intuitu* erygowanych z własney substancyi, *in usus publicos* kosztow, summę trzech kroć sto tysięcy zł. to iest z Prowincyi Wielko-Polskiey sto tysięcy, z Małey-Polskiey sto tysięcy ochotnie, y dobrowolnie (*ad proportionem* taryffy pogłownego 1676) *exsolvendam;* a z W. X. Lit. także zł. sto tysięcy, *ad proportionem* taryffy podymnego *anni* 1690 ofiarowaną, *omni meliori modo*, z dobr generalnie wszystkich wybrać, *authoritate praesentis Conventus* pozwalamy.

Relaxacya rygoru dekretu zkonfederowanych Stanow Rzplitey Urodzonemu Chryzostomowi Gniazdowskiemu, Pułkownikowi naszemu.

25. Maiąc osobliwy respekt na zasługi Ur. Chryzostoma Gniazdowskiego, Pułkownika naszego onegoż *a rigore* dekretu zkonfederowanych Stanow Rzplitey, roku przeszłego tysiącznego siedmsetnego szesnastego, w sprawie Ur. Drążdzewskiego ferowanego, *accedente omnium Ordinum consensu, relevamus et relaxamus*, tudzież od innych impetycyi wszelkich, ktoreby *sub occasione belli* od kogokowiek *intuitu commissorum factorum praetendi* mogły prawnych y nieprawnych, stosuiąc się w tey mierze, y do amnestyi generalney, w traktacie obszerniey wyrażoney, wiecznemi czasy uwalniamy.

Relaxacya rygoru dekretu Trybunalskiego, Urodzonemu Iozofowi Rosnowskiemu.

26. Maiąc osobliwy respekt na zasługi Ur. Iozefa Rosnowskiego, y domu iego w tey Rzeczyposp., onego *a rigore* dekretu Sądu Trybunału Lubelskiego, *et poenis criminalibus eodem decreto injunctis, accedente omnium Ordinum consensu, relevamus, et relaxamus, ac ad pristinum honoris gradum, non obstante eodem decreto restituimus, salvis per omnia poenis civilibus explendis.*

Xięstwo Kurlandzkie, y Semigalskie.

301 27. Należy Nam y Rzplitey na tym, aby Xięstwo Kurlandzkie, y Semigalskie *ad corpus* Korony Polskiey, y W. X. Lit. należące od wszelkich pretensyi, y impetycyi postronnych było oswobodzone. Dla tego na examinowanie, y uznanie zachodzących pretensyi, z Xciem Imcią Kurlandzkim, naznaczamy Kommissarzow Naszych Wieleb. w Bogu X. Arcemberskiego Biskupa Kiiowskiego; Wielm. Ogińskiego Wdę Trockiego, Kazimierza Zaranka, Starostę Zmudzkiego; Piotra Kczewskiego, Wdę Malborskiego; Andrzeia Dąbskiego, Kasztelana Brzeskiego Kuiawskiego; Sapiehę Marszałka W. W. X. Lit. Ur. Stanisława Denhoffa Miecznika Koronnego, Hetmana P. W. X. Lit. Michała Sapiehę Pisarza Polnego W. X. Lit. Iana Bromirskiego, Podkomorzego Wyszogrodzkiego; Iakuba Dunina Regenta Kancellaryi W. K. Felicyana Grabskiego Chorążego Łęczyckiego; Nakwaskiego Chorążego Wyszogrodzkiego, Ludwika Boruckiego, Podczaszego Brzeskiego Kuiawskiego; Pawła Skorzewskiego Podczaszego Dobrzyńskiego, Iana Kazimierza Biegańskiego, Starostę naszego Starodubowskiego; Iana Strutyńskiego, Starostę Wilkomirskiego; Antoniego Gurskiego, Chorążego Zmudzkiego; Wala Chorążego Grodzińskiego. Ktorzy czas między sobą umowiwszy, oraz Xcia Imci Kurlandzkiego, y wszystkich pretendentow obwieściwszy do Kurlandyi ziechać powinni będą, *de natura, legalitate, et realitate* pretensyi, *seriam investigationem* uczynią, *documenta partium* zrewiduią, onęż zkonnotuią, y Nam na przyszłym Seymie relacyą uczynią. Na domowe zaś skargi szlachty y obywatelow, iakośmy w przeszłym roku kommissyą naznaczyli, tak onęż ponawiaiąc, *per instrumentum* w Kancellaryi naszey, Kommissarzow naszych iako nayprędzey znowu zeszlemy, ktorzy *spoliatos (praevia cognitione spolij) restituendo*, wszelkie dyfferencye tak z Xciem Imcią, iako też z Konsyliarzami, y Officialistami iego, tudzież *causam homicidij* Urodz. Firksa, Starosty naszego Telszeńskiego rozsądzą, oraz *ex observantia Supremi Dominij nostri, quodcunque devium fuerit, animadvertent*, y według praw dawnych *ad pristinam orbitam* przyprowadzą; *salva* iednak *appellatione a sententia definitiva* do Sądow naszych Relacyinych, *juxta Cadentias Curlandicas*. Przytym szlachtę Kurlandzką, y Semigalską *circa pacta primaeva, indigenatus, beneficia, ex ijsdem competentia, decreta Comitialia, et Commissorialia, formulam regiminis, et statuta de anno* 1617 *privilegia, jura, immunitates, consvetudines, et constitutiones in rem ejusdem sancitas* (nie deroguiąc iednak w niczym *juribus Principis, et nobilitatis)* zupełnie zachowuiemy, oraz aby *contra tenorem harum*, żołnierz Litewski w granice Xięstwa Kurlandzkiego, y Semigalskiego nie wkraczał, y pretensyi sobie nie formował, nakazuiemy.

Piltyn.

28. Szlachtę Piltyńską przy konstytucyach *in rem* onych uchwalonych, *et circa formulam regiminis Piltinensis anni* 1617 *in toto* zachowuiemy, 302
et executionem ejusdem formulae, mieć chcemy *salvis juribus Ecclesiae Romanae Catholicae, et circa praejudicium* sprawy Piltyńskiey, *in deliberatione nostra promulgandi decreti*, wiszącey.

Seymiki Relacyine.

29. Maiąc *prae oculis tot funesta malorum documenta*, ktore na Państwa Rzpltey, z okazyi niewypełnienia, y nieprzyprowadzenia uchwał Seymowych do exekucyi, tudzież zawodu zasług woysku Koronnemu, dotąd *promanabat, inhaerendo antiquis et modernis ad praesens constitutis legibus*, waruiemy y postanawiamy, aby Wdztwa, y Ziemie wszystkie uchwały, y konstytucye teraźnieysze *immutabiliter*, y zupełnie we wszystkim osobliwie respektem płacy regularney, y punktualney, do exekucyi nieodwłocznęy przywiodły na Seymikach Relacyinych, wypłacaiąc pułroczne *stipendia punctualiter* po doszłych, czyli niedoszłych tychże Seymikach. Ktorym to Seymikom Relacyinym, po wszystkich Woiewodztwach, y Ziemiach, *in genere et particulari* wszystkim, piętnasty dzień Marca w roku teraźnieyszym, na mieyscach zwyczaynych w Koronie y w W. X. L. naznaczamy. A iako w konstytucyach teraźnieyszych wyżey opisanych, wszystkie *lauda legibus contraria*, a mianowicie *in praejudicium*, albo *in retardamentum* regularney płacy, lub *in damnum, vel praeaggravationem tertij, injuriose* postanowione znieśliśmy, y zakazali, tak wszelkie prywatne Seymikowania bez uniwersałow naszych, tudzież *limitationes* tychże Seymikow, *continuationes* dyrekcyi Marszałkowskich *in futurum* zakazuiemy, y abroguiemy, wyiąwszy Seymiki zwyczayne, prawem determinowane, ktore aby *sphaeram potestatis, et activitatis per legem praescriptam, non transcendant, serio praecavemus, sub nullitate secus factorum, et poenis in legibus expressis.*

Recess gratitudinis Wielm. y Ur. Kommissarzom, do zakończenia traktatu teraźnieyszego naznaczonym.

30. Zanurzone Stany Rzpltey *in profundo publicarum calamitatum*, tym się iedynie zaszczycaią ogłosem, *non adeo esse sterile virtutum saeculum, ut non et bona exempla prodiderit.* Dowodem tego bezprzykładna Wielmożnego y Urodz. Kommissarzow, Stanow zkonfederowanych cnota, ktorzy dla uspokoienia wewnętrznego Państwa naszego, y ugruntowania *inter Status* konfidencyi, wszelkich od Maiestatu naszego na osoby swoie wyprzysięgli się respektow. Przeto iako ta ich żarliwość ku dobru pospolitemy, Pańską naszą pociąga rekognicyą, tak y Stany wszystkie Rzpltey, zakosztowawszy *de dulcedine pacis*, skutkow pracy onych, należytą wdzięczność, na przyszłym Seymie im, lub ich sukcessorom *sacrosancte* obmyślić przyrzekaią.

308 Upewnienie recessem do przyszłego Seymu Wielmoż. Woiewody Kiiowskiego.

31. Wyrażone w konstytucyach *annorum* 1699 *et* 1703 iawne ku Nam, y Rzplitey, y z wielkich przodkow swoich, y własne z osoby Wielm. Iozefa na Stanisławowie Potockiego, Wdy Kiiowskiego, Starosty naszego Halickiego, doświadczone zasługi; y tak wielkie znacznych Niemirowa wybranych summ spezy, do respektow naszych temiż prawami assekurowanych zalecone, y należące, *ex primis vacantibus actualiter* zawdzięczyć, *et debite* rekompensować *intime* deklaruiemy. A że y na teraźnieyszym Seymie dwoch konstytucyi recessy tegoż Wielm. Wdy Kiiowskiego osobie *specialiter* służące, skutku swego wziąć nie mogły: tedy za dyspozycyą tegoż samego Wielm. Wdy Kiiowskiego na przyszłym da Bog *immediate* następuiącym, y traktatem warowanym Seymie, że nieomylny odbiorą skutek, *lege praesenti omnino* assekuruiemy.

Recess in rem Urodz. Zamoyskiego Ordynata.

32. Na dezolacyą Ordynacyi Zamoyskiey, przez zostaiące w niey *viritim* Wdztwa, y na samę fortecę iako słuszna iest, mieć osobliwy respekt, tak interess ten dla ukontentowania Urodz. Zamoyskiego Ordynata, zupełnego; iako też y Ur. Eleonory Wickiey Stolnikowy Łomżyńskiey, respektem summy na Tworyczowie, Kitowie, y Zrebcach, dobrach Ordynackich przyznania do przyszłego da Bog Seymu odkładamy.

Recess rekompensy zasług Wielmoż. Woiewody Wołyńskiego.

33. Lubo należało, abyśmy Wielm. Athanazego Miączyńskiego, Wdy Wołyńskiego, wielkie iego Nam, y Antecessorom naszym y całey Rzeczyposp., zasługi *cum discrimine* zdrowia y znaczną substancyi stratą świadczone rekognoskuiąc, ukontentowali, y przyobiecaną w recessie Walney Rady Warszawskiey summę sto tysięcy na Starostwie Krzepickim, *cum attinentijs* iemu, y sukcessorom iego assekurowali, że iednak *ad praesens* dla walnych spraw Rzplitey, do tego nie przyszło, tedy tę rekompensę zasług iego; za instancyą samegoż do przyszłego Seymu odkładamy.

Recess pro parte sukcessorow Wielmoż. niegdy Lipskiego Woiewody Kaliskiego.

34. Ponieważ *ob pharraginem* publicznych interessow, Wielm. niegdy Alexandra Lipskiego, Wdy Kaliskiego, na Starostwie Inowłodzkim, 10 tysięcy miane, *et per recessum* na Seymie *anni* 1690 do przyszłych Seymow odesłane, y na teraźnieyszym Seymie, toż słuszne *desiderium* sukcessorow pomienionego Wdy Kaliskiego, pomieścić się nie mogło, więc do następuiącego *immediate* Seymu *cum plena assecuratione satisfactionis* w recess puszczamy.

Reces in rem Urodz. Ilińskiego Starosty Niżyńskiego. 304

35. Nadgrodę zasług Urodz. Kazimierza Ilińskiego, Starosty Niżyńskiego, za utrzymanie fortecy Białocerkiewskiey przez lat trzy, po ewakuacyi *praesidium* Moskiewskiego, swoim własnym kosztem, do przyszłego, naybliższego Seymu odkładamy, na ktorym *praevia* iednak *demonstratione* Rzplitey poniesionych expens, *virtus ejus praemiabitur*, lub *sufficiente recompensa* ze skarbu lub też *pane bene merentium.*

Deputaci do quarty.

Z Senatu Wielm. Boski, Kasztelan Rawski. *Ex equestri ordine* z Małey Polski, Urodz. Ian Władysław Kunath Wyrożębski, Instygator Koronny Starosta Mielnicki. Z Wielkiey Polski, Ur. Wacław Trzciński, Chorąży Rawski.

Rezydenci do boku naszego.

A die 1 Februarij 1717: Nayprzewielebnieyszy w Bogu Imć X. Stanisław Szembek, Arcybiskup Gnieźnieński; Prymas Korony Polskiey y W. X. Lit. Iaśnie Wielm. Kasztelan Krakowski, Wielm. Poznański, Urodz. Sądecki Kasztelanowie. *A die 1 Maij anni ejusdem:* tenże Nayprzewielebnieyszy w Bogu Imć X. Primas Arcy-Biskup Gnieźnieński; Wielmożni Woiewoda Krakowski, Sandomirski, Urodz. Międzyrzycki Kasztelanowie. *A die 1 Augusti ejusdem anni:* Przewielebny X. Arcy-Biskup Lwowski Wielm. Wda Poznański, Kaliski, Ur. Wiślicki Kasztelanowie. *A die 1 Novembris anni ejusdem:* tenże Przewielebny X. Arcy-Biskup Lwowski, Iaśnie Wielm. Woiewoda Wileński, Wielm. Woynicki, Urodz. Biecki Kasztelanowie. *A die 1 Februarij anni 1718 ad ultimam Aprilis anni ejusdem:* Przewielebny X. Biskup Krakowski, Wielm. Woiewoda Sandomirski, Gnieźnieński, Ur. Rogoziński Kasztelanowie. *A die 1 Maij anni ejusdem 1718*

ad ultimam Iulij: tenże Przewielebny X. Biskup Krakowski. Wielmożni, Wileński, Sieradzki, Ur. Radomski Kasztelanowie. *A die 1 Augusti ad ultimam Octobris anni ejusdem*: Wielebny X. Biskup Kuiawski, Wielmożni Woiewoda Kaliski, Łęczycki, Urodz. Zawichoski Kasztelanowie. *A die 1 Novembris a. 1718 ad ultimam Ianuarij anni 1719:* tenże Wielebny Xiądz Biskup Kuiawski, Wielmożni Woiewoda Trocki, Żmudzki, Urodz. Łęczycki Kasztelanowie.

Reces do przyszłego Seymu.

305 36. Ponieważ na Seymie teraźnieyszym, extraordynaryinym, na ktorym warunek *internae et externae securitatis*, ubespieczenia Stanow Rzeczyposp. *executio tractatus*, *securitatis et salutis publicae*, y konfidencyi *inter Status*, wszystek Nam czas zabrały, a materye inne, *publicum* Rzeczyp. *Statum concernentes*, oraz *desideria* Woiewodztw y Ziem, y innych *bene meritorum*, skutku swego wziąć nie mogły; więc te wszystkie *materias publicas*, *et desideria* do przyszłego da Bog Seymu ordynaryinego, sześćniedzielnego, y approbacyą Kommissyi w Starostwie Mielnickim, na erygowanie summy Urodzonego Starosty naszego, y reassumpcyą konstytucyi o soli Podlaskiey Ziemi Mielnickiey, także miast naszych Krakowa, Poznania y Wschowy, tudzież kommissye od Węgier, Śląska, Państwa Pruskiego, y inne wszelkie, mianowicie kommissyą do dobr Urodzonego Stanisława Leszczyńskiego, dla uspokoienia, y zapłacenia dłużnikow iego, do ktorey to kommissyi wszystkich kredytorow, *etiam processatos* odkładamy, *sistendo* dalszego processu *cursum*, *suspendendo omnem executionem judicatorum*. Tudzież approbacyą fundacyi *Collegiorum* Krasnostawskiego, Stanisławowskiego, y Krzemienieckiego, missyi Markowieckiey WW. OO. Iezuitow, y WW. Missionarzow, także fundacyi w Węgrowie OO. Reformatow; proiekt Woiewodztwa Mazowieckiego, *electiones* Deputatow *in casum* zawartego Generału w Warszawie, *ad normam* Woiewodztwa Podlaskiego, Urodzon. Kazimierza Steckiego Kiiowskiego, Urodzonego Antoniego Trypolskiego, Owruckiego, Chorążych; Urodzonego Kazimierza Ilińskiego, Starosty Niżyńskiego, Urodz. Walentego Mirzwieiewskiego, Starostę Skalskiego, y approbacyą Kommissyi w Kopułowie, w Starostwie Rubieszowskim expedyowaney, tudzież *praecautio*, żeby Ziemscy Urzędnicy *cum praejudicio nobilitatis et Officialium*, *et in absentia* onych, nie byli obierani; y inne *quaevis*, *et quorumvis in antecedentibus recessibus* w przeszłey konstytucyi wyrażone *negotia et desideria*, *per recessum* odkładamy.

S. Ledochowski Podk. Krz. Marszałek Seymowy mpp.

Konstanty Szaniawski, Biskup Kuiawski, y Pomorski, Deputat z Senatu do Konstytucyi, mpp. Stefan Humiecki, Wda Podolski, Deputat z Senatu do Konstytucyi, mpp. Stanisław Chomentowski, Wda Mazowiecki Deputat z Senatu do Konstytucyi, mpp. Iozef Potocki Starosta Bełski, Kommissarz z Małey Polski, y Deputat do Konstytucyi, mpp. Mikołay Olszański, Chorąży Wołyński, Deputat z Małey Polski do Konstytucyi, mpp. Franciszek Łodzia Poniński, Starosta Kopanicki, Deputat do Konstytucyi z Prowincyi Wielko-Polskiey, salva summae stipendiariae remanentis applicatione, primo loco defectibus tariffae, secundo loco bonis conflagratis, tum exclusa convulsione decreti Tribunalitij in causa criminali lati, mpp. Franciszek z Brudzewa Mielżyński, Kasztelanic Srzemski, Deputat do Konstytucyi z Prowincyi Wielko-Polskiey, na relaxacyą Imci Pana Rosnowskiego, salva combinatione partis. mpp. Ian Fryderyk na Kodniu, Czarnobylu, y Dorhostaiach Sapieha, Kasztelan Trocki, Starosta Brześciański, Deputat, do Konstytucyi z Senatu, mpp. Ian de Campo Scipion Starosta Powiatu Lidzkiego Deputat do Konstytucyi z W. X. L. mpp. Benedykt Ian z Rusinowa Wolski, Pisarz Grodzki Wileński, Deputat do Konstytucyi z Wielk. X. Lit. mpp.

306

Antoni Ignacy Stecki Podczaszy Owrucki Pisarz Grodzki Kiiow. I. K. Mci Sekretarz mpp.

KONSTYTUCYE

WIELKIEGO XIĘSTWA LITEWSKIEGO

W Imię Pańskie, Amen.

Regulamen woyska W. X. Lit.

1. Stany W. X. Lit. *uniformiter* z Stanami Koronnemi z tychże samych racyi, y przyczyn regularne woysko *pro securitate Majestatis*, *et libertatis*, *in scripto ad archivum*, *quoad quantitatem et qualitatem*, tudzież *quoad specificationem stipendiorum* wyrażone, nowy komput z starego, *ad praesens* za przypowiednemi listami naszemi transformowane, za zgodą powszechną postanawiaią, y temuż woysku służbę, *a die prima Martij a. praesent.* 1717 przypowiadaiąc. *Regulamen* płacy pułroczney punktualney y niezawodney w konstytucyach Koronnych opisaney, *in toto et pro lege exequenda*, u siebie akceptuią, z przydatkiem niżey wyrażoney explikacyi. *1mo*, summę generalną na pułroczną płacę wynikaiącą tak żołdową, iako y hybernową przez repartycyą na Woiewodztwa y Powiaty, *cum fixa applicatione* chorągwi Polskich y regimentow, *exnunc* rozbieraią, y rozdzielaią, *juxta tabellam seorsivam*, ktora *praesenti lege approbatur*. *2do.* summę *ex fundis certis et infallibilibus*, to iest z hyberny, z czopowego, szelężnego, ktora przy dyspozycyi Wdztw y Powiatow zostawuie się: przy tym z cła generalnego pogłownego żydowskiego, tudzież z podymnego, *ad proportionem abjurati anni 1690* według taryffy specyfikacyi *ad praesens in forma authentica* podpisanych, *punctualiter* wypłacać bez żadnego zawodu obliguią się. *3tio.* Ponieważ taryff *cum specialitatibus et distinctionibus bonorum* partykularnych, podymnego, czopowego, y szelężnego z każdego Wodztwa y Powiatu *hic et nunc* nie maią, tedy assygnataryuszom na terminie zapłaty przypadaiącey, lub gotowe pieniądze, lub delaty autentyczne, prawdziwie *absque gravamine et praejudicio possessorum* wydać submittuią się. *In casu* zaś zawodu tymże assygnataryuszom z skarbu lub

307

Grodu taryffy wyiąwszy, *quantum* sobie należące, *per executionem militarem* wybierać *a retentoribus* z dobr onych pozwalaią, *eundem rigorem extendendo* przeciwko Wielmożnemu Podskarbiemu Wielkiemu W. X. Lit. iako też przeciwko kontrahentom czopowego, szelężnego, w dobrach ich własnych, *inquantum* by summ *ad praesens* assygnowanych wypłacić nie chcieli, albo delat pewnych, sprawiedliwych, bez aggrawacyi retentorow nie wydali. 4to. Terminy do zapłacenia pomienioney regularney płacy, pierwszy dnia piętnastego miesiąca Marca *per medietatem* tak czopowego, szelężnego, hybern, iako y podymnego po zł. trzy, groszy dwadzieścia y pięć z dymu. Drugi dnia 15 miesiąca Septembra, *similiter per aequalem medietatem* w roku teraźnieyszym, y potym *similiter* w następuiących leciech przy księgach Grodzkich aktualnego, lub surrogatorskiego urzędu naznaczaią. Na ktore terminy *assignatarij*, z assygnacyami Urodzonego Marszałka Seymowego *ad praesens* wydanemi, na zawsze do dalszey ordynacyi Rzeczypospol. na Seymie doszłym, przybywszy, przez trzy niedziele naznaczoną summę odbierać, *a in casum non satisfactionis*, według opisania *immediate* wyrażonego, sprawić się *tenebuntur*, nie pretenduiąc żadnych kontentacyi, kwitowego, groszowego, y żadnych inszych nie czyniąc aggrawacyi y extorsyi. 5to. Także leże dachowe, exkluduiąc wszelkie *inposterum* od kogokolwiek assygnacye, lub dyspozycye, według repartycyi w Krolewszczyznach hybernowych *ad praesens* podpisaney, za assygnacyami tegoż Urodzonego Marszałka Seymowego, *simili conditione* na zawsze determinuią. A iako Stany W. X. Lit. *in reliquis punctis et clausulis regulamen* Koronny exequować y praktykować obiecuią, znosząc Sądy Fiskalne, Poborcow, Kommissarzow, administratorow czopowego, szelężnego, y hybernowych Deputatow Powiatowych, y inne *abusus in praejudicium et detrimentum* podatkow publicznych, ktore szczegulnie na zapłatę woysku obracać się maią: tak *salvum* sobie *jus meliorandi, augendi, vel minuendi*, tudzież taryffy inney wzięcia, tak hybernowey, iako czopowego, szelężnego, niemniey pogłownego żydowskiego, *in solatium et levamen* spustoszałych y preaggrawowanych dobr ziemskich, duchownych, y naszych stołowych na Seymie przyszłym doszłym zostawuią.

Disciplina militaris W. X. L.

2. *Disciplina militaris* woyska Koronnego, Stany W. X. Lit. *in omnibus punctis*, *clausulis*, *paragraphis*, *totaliter* przyimuią, *et manutenere* przyrzekaią, oraz waruią sobie, aby woysko W. X. Lit. z gotowego grosza żyiąc, y wszystkie
308 *victualia et necessaria* na siebie, ludzie y konie kupuiąc tak w ciągnieniu, iako y na konsystencyach we wszystkich *rigorem et ordinem* w pomienioney konstytucyi Koronney *praescriptum* zachowało, ktorą konstytucyą W. X. Lit. za swoie własną przyimuie; względem zaś *injuriatorum* dla prędszego krzywd swoich odzyskania aresztа na summę *circa exolutionem stipendij*, w Grodzie albo *apud possessores bonorum*, zanoszone bydź maią, *modo et termino* w regulaminie Koronnym *praescripto*, *non extendendo* tych aresztow do szkod *in antecessum* uczynionych przez woysko. Piechota zaś Trybunału Głownego W. X. L. w kompucie woyska W. X. L. nie mieszcząca się w liczbie sta porcyi *effective* znaydować się powinna, ponieważ za zmieszaną repartycyą y lokacyą *per ordinationem coaequationis jurium* W. X. L. z Koroną Polską determinowaną, *ad praesens* do exekucyi *realiter* przywiedzioną zawsze w mieście Wilnie *in assistentiam* Trybunału subsystuiąc, nietylko żydow tamecznych *cum avulsione jurium* ciemiężyła, ale też *forensia* wybieraiąc *advenis* niemałe przynosiła *gravamina*, zaczym *praesenti lege cavemus*, aby pomieniona chorągiew piechoty Węgierskiey w Starostwie Dudzkim *per legem coaequationis* na subsystencyą naznaczonym, dach tylko maiąc, naymnieyszey rzeczy, ani siana nie pretenduiąc, a płace roczną z pogłownego żydowskiego, według assygnacyi Urodz. Marszałka Seymowego, teraz na zawsze wydaney, bez żadnego groszowego y konsolacyi, samą summą *ad praesens* z dyspartymentu uczynionego wynikaiącą, kontentuiąc się według taryffy kabałow y przykahałkow całego W. X. L. tylko dwadzieścia tysięcy *juxta currentiam praesentem* monety biorąc, a w czterdzieści tysięcy *in usus publicos* naznaczone nie wdzieraiąc się, żadnego alimentowania, drew, świec od żydow, ani gospod u nich nie pretenduiąc, ale *solita prani* według prawa *coaequationis* na przedmieściach mieyskich lokuiąc się Trybunałom Głownym na mieyscach prawem naznaczonym sądzących się assystuiąc, w Wilnie, w Nowogrodku, y w Mińsku, y w gospodach stoiąc od gospodarzow, ani Officyalistowie, ani prości żołnierze nic nie pretendowali, także na rynku od wozow, ryb, drew, iarzyn, siana, *et ab omnibus victualibus* na Marszałka, Instygatora, Rotmistrza, Porucznika, Pisarza, y ni na kogokolwiek nie brali, żadnych depaktacyi *quocunque titulo*, *aut praetextu advenis et incolis* nie czynili, podwod nie zabierali, ni na kogo, ani na siebie *sub libera repetitione damnorum* na samym Rotmistrzu, *cum abjudicatione* od szarzy *post praeviam deductionem*, *forum* na Trybunale Głownym Skarbowym y w Grodzie Wileńskim, Nowogrodzkim y Mińskim naznaczamy. Chcąc zaś, aby taż chorągiew w iak naydoskonalszym porządku y munderunku konserwowana była, a *stipendium* icy *in privatum* Officyalistow nie obracało się *emolumentum*, kalkulacyą corocznią na Trybunale Skarbowym *perceptorum et expensorum personaliter* Urodzon. Rotmistrzowi, tudzież popis coroczni chorągwi 309
przed Wielmożnym Marszałkiem Trybunału Głownego W. X. Lit. przy wysadzonych dwoch Kommissarzach z Trybunału Skarbowego, ieśli w kompucie należytym ludzie y w munderunku, chorągiew znayduie się, *visa opportunitate tempo-*

ris sub amissione Officij Urodzonego Rotmistrza *praesenti lege cavemus.*

Trybunał Skarbowy W. X. Lit.

3. Dla punktualnego, regularnego, y niezawodnego *annuati stipendij* woysku W. X. Lit. *authoritate praesentis Conventus determinati*, wypłacenia, niemniey *ratione* ukontentowania starego woyska, z piętnastozłotowego podatku, inkluduiąc w to expensa na Ziezdzie Wileńskim, Stanow zkonfederowanych W. X. Lit. *vigesima tertia Martij* roku 1716 zezwolone, na zapłatę *deservitae mercedis* destynowanego, Trybunał Skarbowy między Seymem przyszłym, a teraźnieyszym doszłym przez dwie lecie, w każdym roku, raz po niedziel sześć, to iest w Grodnie roku tysiącznego siedmsetnego siedmnastego, w Mińsku roku tysiącznego siedmsetnego ośmnastego naznaczamy, *praefigendo* pierwszey kadencyi Grodzieńskiey, dzień Poniedziałkowy po święcie Narodzenia Nayświętszey Panny w roku teraźnieyszym 1717. Drugiey *itidem* kadencyi Mińskiey w roku następuiącym tysiącznym siedmsetnym ośmnastym, w dzień Poniedziałkowy po święcie tymże; do ktorego z Senatu przy Wielmożnych Ministrach, *salva moderna circumscriptione* buław *in tractatu expressa*, *inviolabiliter observanda et manutenenda*, *sub nullitate secus factorum*, Wielebnego w Bogu Konstantego Brzostowskiego, Biskupa Wileńskiego, a *in absentia*, Wielebnego Ancutę Koadiutora y Suffragana Wileńskiego, tudzież Iaśnie Wielm. Kazimierza Sapiehę Woiewodę Wileńskiego, Wielmożnych, Kazimierza z Kozielska Ogińskiego Woiewodę Trockiego, Iana na Kodniu Sapiehę Trockiego, Starostę Brześciańskiego, Krzysztofa Niemierowicza Szczyta Smoleń. Kasztelanow. *Ex equestri* zaś *ordine*, tych, ktorych Woiewodztwa y Powiaty na Seymikach *Relationis*, od siebie *salariandos* obiorą, *excepto* tych, ktorzy iakim kolwiek pretextem prowentow publicznych, bądź podatkow, bądź czopowego, szelężnego, bądź skarbu tykali się, albo administratorami byli, według konstytucyi roku 1703 za Kommissarzow ordynuiemy. A Deputat obrany na Trybunał Ziemski, Kommissarzem na Trybunał Skarbowy być nie może, na ktory Trybunał ziechawszy się Wielebny, Iaśnie Wielmożny, Wielmożni, Urodzeni Kommissarze, po wykonaney przed Ziemstwem *loci*, lub *vacante hoc Officio*, przed Urzędem Grodzkim przysiędze według roty Seymu konstytucyi r. 1613 z przydatkiem w konstytucyi teraźnieyszey wyrażonym *de disciplina militari*, *super exacta lustratione*, ieźli się woysko w należytym znayduie kompucie, y liczbie, według Trybunału
310 Skarbowego Koronnego, przez Kommissarzow *proprij Palatinatus vel Districtus*, *addita in juramento clausula de non revelando secreto et salva administratione Officij* Pisarza Polnego w polu, *ejusque pensione determinata*, po obranym (przy Kommissarzach Woyskowych dwoch z Polskiego, a iednym z cudzoziemskiego autoramentu) Marszałku, *e medio sui ex Commissarijs*, y ufundowaney iurydyce naypierwey *ordinationem* Stanow Rzpltey, na teraźnieyszym Seymie, respektem importacyi płace regularney, tudzież *intuitu observandae exacte disciplinae militaris*, *praescriptam*, nietylko *quaevis obstacula et impedimenta prorsus tollendo*, ale też *refragarios et excessivos*, *severissimis poenis coercendo*, do exekucyi zupełney przyprowadzić *tenebuntur*, nie limituiąc, ale kończąc kadencyą, *in tempore praefixo; iurisdictio* zaś teraźnieyszych Urodzonych Kommissarzow, tylko na lat dwie *durabit*, a strzeż Boże niedoyścia Seymu, tedy *penes arbitrium* Woiewodztw y Powiatow będzie, albo tychże samych konfirmować, albo nowych, na Seymiku gospodarskim, nazaiutrz po Gromnicznym obrać, *salvo charactere* Deputatow z Senatu naznaczonych, *cum libera electione* Marszałka *ut supra ex Commissarijs;* oraz z likwidacyi woyska *deces* iakowy ieźli się pokaże, tedy repartycyom po Woiewodztwach ma *cedere*. Także aby zapłata woysku W. X. Lit. staremu, z uchwały roku 1716 przez Stany zkonfederowane W. X. Lit. w Wilnie determinowaney, piętnastozłotowego podatku, według deklaracyi Woiewodztw y Powiatow, nie ginęła, *strictum et exactum calculum* uczyni, y na zapłatę temuż woysku *ordinabit*, *salva per omnia et approbata* na Kommissyi Brzeskiey *liquidatione et decisione* tak z woyskiem W. X. L. iako Urodzonemi administratorami y Poborcami Woiewodztw y Powiatow, *necnon dispositione* Stanow zkonfederowanych *facta* oraz wydanych assygnacyi, przez Urodzonych Marszałkow przeszłych, na woysko y expensa publiczne, y pensyi Konsyliarskich, y na Marszałka tychże Stanow zkonfederowanych *ad praesens* konfirmowane, *exceptis assignationibus*, *perplexitatem redolentibus*, w osobliwey specyfikacyi *expressis*, ktore *ad disjudicationem* Trybunału Skarbowego *remittuntur*, assekurowawszy *per omnia*, Urodzonemu Potockiemu Strażnikowi Wielkiemu W. X. L. *in vim* strat iego, *circa infallibillem refusionem*, iedne sto tysięcy od woyska dane, drugie z pensyi Wielmożnego Hetmana Wielkiego Wielkiego Xięstwa L. sto tysięcy assygnowane, *et per benevolum assensum* Wielmożnego Hetmana Wielkiego W. X. L. zezwolone y wypłacić powinne. *In casum non exsolutionis*, *forum competens* zachowuiąc. Iako też largicyą od woyska konferowaną, z zasług woyska, Urodz. Baranowiczowi, Strażnikowi Pol. oraz y Urodzonym Kommissarzom Woyskowym y innym. Także Urodzonemu Antoniemu Eperyeszemu, Pułkownikowi woysk naszych W X. L. summę dziesiąciu tysięcy złotych, od Prowincyi W. X. L. *in vim* strat iego *de proprio*, przyznaną, na tymże Trybunale z summy na munderunki determinowaney, *lege praesenti* approbuiemy, 311
niemniey *dispositionem* summ na munderunki w roku tymże 1716 ordynowaną, iako się obrociły *examinabit*, y na woysko *ordinabit*. Zatrzymane zaś *quocunque modo* summy, wypłacić, *absque ulla dilatione injunget*, *demandata etiam forti executione* przeciwko Poborcom, retentorom y tym wszystkim, ktorzykolwiek, *sub quocunque titulo*,

aut praetextu, publicznych pieniędzy, samego tylko piętnastozłotowego podatku na zasługi woysku, tykali się, albo onę u siebie przytrzymali. Wszystkie zaś retenta na dobrach *mere* oschłe, a przez Poborcow ani przez kogo nie wybrane, hyberny, symple, kwarty, podwodne, et *quaevis contributionum genera*, na dobrach naszych Krolewskich, na repartycye woysku, *authoritate* Seymu teraźnieyszego exdywidowane *pro praeterito* także w dobrach Neyburskich. Szawelskich, y naszych stołowych zaległe, aż do ninieyszego czasu, *tollendo varios*, *per praetextuosas executiones abusus* (*excepto* zaszłych oczywistych dekretow y kwitow w Brześciu) kassuiemy, *et in perpetuum pro solutis*, *et non retentis* deklaruiemy, y takowe delaty od kogokolwiek wydane, *pro nullis censemus*, aby *in futurum exacta* ordynaryinych prowentow Rzeczyposp: iako do hyberny y innych z tych dobr mogła bydź *solutio*. Symple, kwarta na potrzeby artyleryi W. X. Lit. prawem ordynowana, ktorą dwory, a nie poddani *juxta legem* z intrat swoich, wypłacać powinne, aby *juxta ordinationem praesentis Conventus* według abjuraty *a. 1667 dempta parte tertia* do przyszłego doszłego Seymu, także y podwodne na poczty wybierane były, przykazuiemy. Na tymże Trybunale Skarbowym, Urodzony Ian Szretter Skarbny W. X. L. z podatku młynowego Seymem Lubelskim *in anno 1703* na eliberacyą Elbląga uchwalonego, dotąd nie kalkulowanego tudzież o pieniądze podwodne na pocztę W. X. Lit: *per legem* ordynowane (ktorey importancyi *solutionem exactam in futurum* reguluiąc poczty *cursum punctualem* nakazuiemy) *strictum reddet calculum* y do ordynowania teyże poczty punktualnego *obligabitur*, y ze wszystkich prowentow do siebie importowanych dobra Lipniszki y Gieranony y inne na potrzebę artyleryi W. X. L. ordynowane, że przez pociąganie do płacenia rożnych podatkow, z dobrami ziemskiemi zruynowane zostały, a mianowicie *per occupationem* w teraźnieyszym zamięszaniu, *notabilem* poniosły *desolationem*, zaczym *in futurum lege praesenti cavemus*, aby pomienione dobra, ani do płacenia podatkow z dobrami ziemskiemi (*nisi aliter disponente Republica*, za zgodą wszech Stanow) ani do hyberny, tym bardziey do lokacyi żołnierza komputowego pociągane nie były, ale tylko *juxta obloquentiam* konstytucyi *annorum* 1670, 1673, 1678, zachowane były. Iednak tych dymow Lipniskich *per errorem* w taryffę między dobrami ziemskiemi położonych, swoiemi dymami Powiat Oszmiański y Lidzki, opłacać *non tenebitur*, skassowawszy *decreta pro praeterito vi-*
312 *gore retentorum*, *in varijs subsellijs lata*. Z symple zaś kwarty, *in futurum* idącey (znioszy wszystkie dotąd retenta, y delaty *pro solutis* uznawszy) Urodzony Generał Artyleryi W. X. L. na Trybunale Skarbowym Wiel. Xięst. Lit. coroczny *de expensis et importantijs* rachunek uczynić *tenebitur*. Te także pieniądze, ktore *ex occasione praesentis revolutionis* y pospolitego ruszenia, na wyprawy uchwalonego po Woiewodztwach y Powiatach, *in privatos cesserunt usus*, aby *participantes*, wybrane też pieniądze, wrocili *possessoribus*, *sub responsione in quovis foro*, nakazuiemy, *reassumendo* we wszystkim konstytucyą Lubelską 1703 pretensye długow dawnych liquidacyi Wielmożnych Hetmanow *in vim* zasług starych, pod czas teraźnieyszey woyny od Rady Walney Warszawskiey przychodzące, tenże Trybunał doskonale spisawszy, *ac pro justis et liquidis*, ktore sprawiedliwie pokażą się, deklarowawszy, na Seymie da Bog przyszłym, Stany Rzpltey *informabit*, y we wszystkich materyach *ad sphaeram* iurisdykcyi swey należących, *juxta normam* dawnieyszych Trybunałow Skarbowych, sprawi się, nie wdaiąc się *in materias Status*, *in convulsionem* traktatu, y konstytucyi teraźnieyszych. Kommissarzom *ex Ordine Senatorio* destynowanym na tenże Trybunał skarbu Litewskiego na każdą kadencyą, na iednego po złotych dwa tysiące naznaczamy. Na tymże Trybunale Skarbowym, *exsolutio* summy Urodzonemu Ledochowskiemu, Podkomorzemu Krzemienieckiemu, Marszałkowi Stanow zkonfederowanych Generalnemu przeszłemu, teraźnieyszemu Seymowemu pięćdziesiąt tysięcy złotych *currenti moneta*, obmyslona bydź powinna *infallibiliter*. Niemniey Urodzony Krzysztof Sulistrowski Chorąży Oszmiański, Marszałek przeszły Stanow zkonfederowanych W. X. L. *de omnibus perceptis*, tak z dobr naszych, stołowych ziemskich, iako y innych *ex praesenti revolutione expensis; lege praesenti quietatur*, *securitatem* zdrowia, honoru y fortuny iego samego, y sukcessorow, *sine ulla ulteriori quocunque titulo*, *aut praetextu in quocunque foro praetensione* waruiemy.

A że *ex munere Officij sui*, Urodzony Instygator W. X. L. *tenetur* być na Trybunałach y Kommissyach Skarbowych W. X. Lit: iako y na Seymach, stosuiąc się do dawnych praw y zwyczaiow, niemniey konsyderuiąc prace temu Urzędowi przyzwoite, żeby tym pilniey y skuteczniey swoy Urząd sprawował, za zgodą wszech Stanow, *praesenti lege* utwierdzamy y ubespieczamy, aby Wielmożny Podskarbi W. W. X. L. z cła Rzeczyposp: nowo podwyższonego W. X. L. z tey summy, ktora na expensa Rzpltey zachowana (a nie z tey, ktora na woysko W. X. L. determinowana y wyłączona) *quotannis* po złotych Polskich cztery tysiące Urodzonemu Instygatorowi W. X. L. *in praesens et in futurum*, na zawsze wypłacał, ktora to summa, żadnym sposobem nie ma być tamowana, albo zatrzymana, *sub libera legali repetitione*.

Assygnacyą także Urodz. Michałowi z Złote- 313
go Potoka na Czernelicy y Sędziszowie Potockiemu, Pisarzowi Polnemu Koronnemu od Stanow zkonfederowanych do Wielm. Podskarbiego Wielk. W. X. Lit. na złotych trzydzieści tysięcy *ex sorte* tey Prowincyi *in recompensam* ruiny dobr iego przez długą w nich subsystencyą wydaną, *authoritate praesentis Conventus* approbuiemy, *et exolutionem indubitatam*, Wielm. Podskarbiemu Wielk. W. X. Lit. *injungimus*, *cum*

libera repetitione exolutionis. A ponieważ summa dwadzieścia tysięcy złotych Polskich, kilką konstytucyami Urodz. Wyrożębskiemu, Instygatorowi Koronnemu, Staroście naszemu Mielnickiemu, od Prowincyi W. X. Lit. za prace iego naznaczona, tak wielą assygnacyami y dekretami Trybunałow Skarbowych, do zapłacenia z skarbu W. X. L. przysądzona y utwierdzona, do tych czas nie iest wypłacona. Przeto za zgodą wszech Stanow, skarb W. X. Lit. (iako się iuż *submisit*) *ad instantaneam exolutionem* przed innemi assygnacyami, po tak długiey, bo dwudziestoletniey expektatywie, pomienionemu Instygatorowi Koronnemu, *sub rigore legum* obliguiemy.

Assygnacya Urodz. Steckiemu Chorążemu Kiiowskiemu do skarbu W. X. Litewskiego *in vim* desolacyi dobr iego, *per praesentem revolutionem* stałey dana, aby od tegoż Wielm. Podskarbiego Wielk. W. X. Lit. z pensyi Hetmańskich zaległych wypłacona była, *demandamus.* Ktora assygnacya, od Wielm. Pocieia Hetmana Wielk. W. X. Lit. *authoritate praesenti* na dziesięć tysięcy dziewięćset złotych *approbatur.*

Urodzeni Kommissarze, Poborcowie wszyscy, ktorzykolwiek iakichkolwiek prowentow, to iest z podatku szesnastozłotowego, czopowego szelężnego *ab anno* 1710 zaczynaiąc, tknęli się, y summy do siebie wniesione maią, ani kwitow generalnych *officiose* nie otrzymali, na tymże Trybunale Skarbowym *exactum reddent calculum.*

Auctio subsidiorum na zapłatę woyska W. X. Litew. z cła generalnego.

4. Skłaniaiąc się *in praesenti* Rzplitey *egestate* do wszelkich sposobow y wynalazkow, *punctualis et infallibilis* woyska W. X. L. *stipendij subsidium* z cła generalnego *ad normam* konstytucyi 1678 *a.* corocznie aż do Seymu przyszłego doszłego, *salva melioratione vel auctione* na nim inkluduiąc stan szlachecki, od wszelkich *quocunque nomine et genere* towarow, ktore wodą y lądem *extra Regnum* y za granice W. X. Litew. wprowadzone lub wyprowadzone będą (okrom w miastach y miasteczkach W. X. Lit. w ktorych stan szlachecki, duchowny, y poddani wszyscy, bez płacenia tego cła wolne przedawanie rzeczy swoich na targach mieć będą, a wszystkie miasta, *licetsi* libertacye swoie maiące, handle swoie *extra Regnum* wywożące y wprowadzaiące, *sine ulla exceptione* pod płacenie podlegać maią) proroguiemy, y *ad praesens* uchwalamy, przy dawney kurrencyi, cła nowo podwyższonego, *donativum* kupieckiego, y *monopolium* tabacznego według opisania dawnych praw, konstytucyi Seymowych, y instruktarza Lubelskiego, ktore Wielm. Podskarbi Wielki W. X. Lit. y Pisarz Ziemski bez żadney depaktacyi, maiąc na komorach y przykomorkach W. X. Lit. Pisarzow *praxim* w tym maiących, wiernych, podciwych *subjecta capacia et idonea huic muneri*, niedopuszczaiąc żydow, *sub poenis* na Radzie Walney *invindicabilis capitis, praescriptis, administrabit;* ktoremu tak wyrażone cła, iako też y podatek solny, ktory takowym sposobem, to iest na portowych komorach z Krolewca w Iurborku, a na porcie Ryskim w Dynaburku, na lądowych zaś od granic na Podlaskich, Pruskich, Kurlandskich, Inflantskich, y Moskiewskich będących komor y przykomorkow W. X. Lit. od każdey *sine ulla defalcatione* beczki soli, *nemine excepto* po złotym iednym, a od wozu słupkowey soli za dwie beczki rachowanego po dwa złote *quam fidelissime* wybierany być ma, *per contractum* za summę złotych Polskich dwakroć sto tysięcy *currentis ad praesens monetae authoritate praesentis Conventus* puszczamy. Ktorey to summy, *unam medietatem*, to iest sto tysięcy ratami *in regulamine* opisanemi, woysku naszemu W. X. L. na chorągwie y regimenta, tak według dyspartymentu generalnego na Seymie teraźnieyszym postanowionego, iako też według assygnacyi Urodzon. Marszałka Seymowego, *ad praesens* na zawsze do dalszey ordynacyi Rzeczyposp. wydanych wypłacać ma. *Ex altera medietate* także sta tysięcy tenże Wielm. Podskarbi Wielki W. X. Lit. naypierwey Nam summę czterdzieści tysięcy złotych Polskich *ad proventus mensae nostrae Regiae*, za ekonomią Szawelską od stołu naszego odeszłą, przez konstytucye *annorum* 1661, 1667, 1670, 1673, 1678, aż do wykupna, *annuatim* assekurowaną *(praevia pro praeterito calculatione, et ex deducto calculo satisfactione) in futurum* corocznie *punctualiter, et infallibiliter* wypłacać za dyspozycyą lub assygnacyami naszemi, albo za kwitami *tenebitur. Residuum* zaś sześćdziesiąt tysięcy, na rożne publiczne potrzeby *in sortem* W. X. L. przypadaiące, za assygnacyami naszemi *ex Senatus Consilio* wypadaiącemi, *juxta praescriptum tenorem* konstytucyi teraźnieyszey Koronney *de Senatus Consilijs*, (ktorą y W. X. Lit. akceptuie) wypłacać powinien będzie. Względem zaś wszelkich depaktacyi, y krzywd handluiącym udziałanych, oraz kwitowego niesłusznego, przeciwko opisaniu konstytucyi Lubelskiey 1703 branego, *forum* w Trybunałach Ziemskim y Skarbowym, *et in foro quovis Castrensi, ubi bona consistunt;* za każdego Pisarza na komorach obstalowanego, sam Wielm. Podskarbi Wielki W. X. Lit. odpowiadać *summario processu tenebitur; praevia* iednak *indilata ac punctuali disjudicatione* w Sądach Skarbowych Wielm. Podskarbiego Wielk. W. X. L. ktory ieżliby Wielm. Podskarbi odwłoczył, sądow swoich nie odprawował, y sprawiedliwości dostateczney *injuriatis* nie czynił, tedy sam *poenis in lege circumscriptis* podlegać ma. Także na komorach Brzeskich od statkow Bugiem płynących, żadne depaktacye dziać się nie powinny, ale tylko według dawnych praw y konstytucyi sprawuiąc się. *In casum* zaś niezapłacenia summy sta tysięcy woysku, czterdzieści tysięcy Nam, sześćdziesiąt tysięcy na expensa publiczne, w ktorymkolwiek roku, tedy *fortem executionem militarem* na dobrach ziemskich Wielm. Podskarbiego Wielk. y Pisarza Ziemskiego W. X. Lit. determinuiemy. Wybieranie tych podatkow za-

czynać się ma *in anno praesenti* 1717 od dnia pierwszego miesiąca Marca, a kończyć się ma w blisko następuiącym roku 1718 takowegoż dnia y miesiąca, a potym w następuiących leciech aż do Seymu przyszłego doszłego. Ieżeliby zaś summy sześciudziesiąt tysięcy ktorego roku iakowa wyniknęła remanencya, tedy w skarbie W. X. L. *ad ulteriores usus publicos* za wolą naszą y Rzplitey *disponendos*, *integerrime* konserwowana być ma, y powinna będzie. A że skarb W. X. L. *per varios abusus*, częścią przez niesłuszne protekcye dzieiące się, częścią przez inskrypcye od siebie dane, iest diffikultowany, przeto takową facylituie się dyspozycyą.

Wielm. ś. p. Marcyanowi Wołłowiczowi Marszałkowi Wielk. W. X. L. lubo *in vim* odprawioney do Moskwy legacyi *pro sorte* W. X. L. summa dwakroć sto tysięcy tynfow naznaczona, *et circa medietatem* ze skarbu W. X. L. iest nadpłacona, że iednak *urgentiores* są *Reipublicae necessitates* dla ktorych teraz *ulteriorem* skarb W. X. L. nie może czynić *exolutionem.* Przeto dopłacenie summy specyfikowaney, iako *ex merito* prac, fatyg y kosztow łożonych do przyszłego należące Seymu, odkładamy. A Wielm. Podskarbi Wielki W. X. L. względem na to zapisu danego assekuracyinego Wielm Marszałkowi Wielk. W. X. Lit. Urodzonym Wincentemu y Kazimierzowi Wołłowiczom, Referendarzowi W. X. L. y Podkomorzemu Mścisławskiemu sukcessorom, *inhaerendo* dekretowi otrzymanemu *ex ratione exolvendae summae* do żadnego sądu y prawa pociągany bydź nie ma.

Wielm. Hetmanom Wielk. y Polnemu W. X. Lit. ponieważ pensya na buławy z innych prowentow iest destynowana, zatym od Wielmoż. Podskarbiego W. X. L. *ab hinc non est praetendenda, salva* iednak *de praeterito calculatione, et ex deducto calculo satisfactione.*

Szlacheckie po szlachecku, a kupieckie po kupiecku na komorach y przykomorkach W. X. L. opowiadane, y odprawowane bydź maią towary, od ktorych Pisarze tylko na iedney komorze
316 wziąwszy podług prawa kwitowe, na drugich pretendować onego nie powinni, *sub rigore in legibus descripto.* A ieżeliby one *in defraudationem*, lub *elusionem* skarbu W. X. Lit. pod protekcyą szlachecką y pańską, lub *per vim* mimo komory przeiść usiłowano, za słusznym dowodem docieczone y poścignione były, tedy *fisco cedere* maią, y takowym penom *delinquentes* podlegać będą, iakie są *in Volumine legum* o przemytach opisane w konstytucyach, ktore wszystkie reassumuiemy.

Multyplikowane tak na porcie Ryskim, iako na Krolewieckim, tudzież po rożnych mieyscach, miastach, miasteczkach myta prywatne, częścią za przywileiami, częścią *abusiva licentia* handluiącym dzieiące się, iazowe, brzegowe, zamkowe, przytyczne, sztukowe, *et quocunque titulo* nazywaiące się exakcye, także od wozow, lub wołow, Kozackich, Ukraińskich, nie tędy, ktorędy sobie iść chcą, ale kędy onym każą, *per vim* przymuszonym nieznosne depaktacye, ponieważ żadnego *bono publico* nie przynoszą *commodum*, owszem przez to *commerciorum* tamuie się *cursus*, y wielka skarbowi W. X. Lit. dzieie się uyma, przeto wszystkie takowe *abusus, etiam* za przywileiami *contra legem* wyprawionemi, *authoritate praesentis Conventus* abroguiemy. Oprocz przywileiow *ante constitutionem anni* 1573 nadanych. Po tey zaś konstytucyi, wszelkie inne przywileie, ktore nie maią *expressam approbationem legis pro nullis* deklaruiemy, *sub poenis in legibus circumscriptis*, o co na wszystkich nad portem Ryskim, lub Krolewieckim będących dzierżawach, y innych wszelakich dobrach *quovis titulo* myta prywatne sobie uzurpuiących nad prawo *in foro competenti* Wielm. Podskarbi, lub *injuriatus urgebit poenas.*

Domy skarbowe na komory y przykomorki W. X. L. determinowane dla rezydencyi Pisarzow, od konsystencyi, mianowicie w Iurborku, w Dynaborku, y w innych *similiter* mieyscach uwalniamy podług dawnych konstytucyi. Konstytucye *de securitate* osob skarbowych wszystkie reassumuiemy, *et rigorem* w nich *praescriptum irremissibiliter extendendum* nakazuiemy.

Maiąc w niepoślednieyszey konsyderacyi dług I. W. Kazimierza Iana Sapiehy Hrabie na Bychowie, Zasławiu, Dąbrownie Woiewody Wileńskiego konstytucyą roku 1690 likwidowany y *pro reali* zeznany, dotąd nie wypłacony, a chcąc tę konstytucyą do skutku przywieść *in vim exolutionis* względem pomienionego długu, do importancyi solney do skarbu W. X. L. *subsidium* płacy woysku wyżey opisaney po złotemu, aby na I. W. Wdę Wileńskiego, także od każdey beczki soli, *modo suprascripto, excepto* tych, co na własną potrzebę szlachecką y duchowną prowadzić będą, na komorach y przykomorkach W. X. L. po tynfowi płacono, za zgodą wszech Stanow do przyszłego Seymu naznaczamy.

Similiter Wielm. Zarankowi Staroście Żmuydzkiemu po szostaku bitym od beczki pozwalamy, 317
bez żadnego od solney importancyi I. W. Wdzie Wileńskiemu y W. Staroście Żmuydzkiemu pozwoloney, kwitowego. Woiewodztwo zaś Brzeskie y Piński Powiat, iako swoiey soli nie maiący y zamorskiey nie prowadzące, od płacenia solnego, pomienionym I. W. y Wielmoż. uwalniamy, W czym skarb W. X. L. *ad invigilandum* y dopomożenia obliguiemy.

Czopowe y szelężne W. X. Lit.

5. Czopowe y szelężne W. X. Lit. *in quantitate* czterech kroć, dziewiąciudziesiąt dwoch tysięcy y trzysta złotych według osobliwey taryffy *cum specyficatione particulari* summy na każde Wdztwo y Powiat *ad praesens* exdywidowaney, *juxta legem coaequationis jurium* przy dyspozycyi Woiewodztw y Powiatow, *cursum suum* y importancyą mieć będzie, ktore aby punktualnie, *sine defraudatione publici aerarij* wnoszone y wypłacone było, wszystkie libertacye *et sub quocunque titulo aut praetextu* excepcye, *lege praesenti*

abroguiemy, aby we wszystkich miastach, miasteczkach naszych, dziedzicznych, tak dobr naszych stołowych, ekonomicznych, iako y duchownych, szlacheckich, *cujuscunque status, praeeminentiae et conditionis*, z szynkow publicznych y pokątnych, w iurysdykcyach, wszelkich domach, domkach, kamienicach, kamieniczkach, pałacach, aptekach y karczmach, wszelkich owo zgoła, kędykolwiek y iakiekolwiek trunki, miody, piwa gorzałki, przedawane beczkami, lub szynkowane garcami bywaią *ad solam propinationem* należące, nayduiących się *sine ulla distinctione bonorum, locorum et personarum*, także od win, piw czarnych y białych, y wszelkich trunkow przywoźnych, bez żadney dawania protekcyi, ktore *generaliter* wszystkie *sub poena solutionis de proprio in quovis foro repetenda*, znosiemy, y kassuiemy, *excepto* iedney iurysdyki Mątwidowskiey w Wilnie nie więcey iednak tylko kotłow sześć, a w Werkach Biskupich *cum attinentijs* tylko kotłow trzy *ab hoc censu antiquitus* libertowanych, krom teraz mięszkaiących szynkarzow, żadnych mieyskich nie podszywaiąc, ani protekcyi onym daiąc *sub confiscatione* kotłow y trunkow *circa antiquas libertationes* zachowuiemy. Importancya czopowego, szelężnego, aby *pretio* w prawie *coaequationis jurium praescripto* wnoszona była nakazuiemy. Znosząc zaś administratorow tegoż czopowego y szelężnego, *et omnes abusus*, waruiemy; iż każde Woiewodztwo y Powiat, *ducta proportione sui contingentis*, takiego ma sobie przybrać kontrahenta, ktoryby bez żadney defalki, tudzież *sine praetensione gravaminosi salarij*, nie biorąc więcey od złotego, tylko po groszu, *sub poena peculatus* przypadaiącą summę *demonstrata anterius aequivalentia*, *in duplo* substancyi swoiey, ieden osobą swą bez przybierania kolegi, terminami *in regulamine* płacy woyska opisanemi wypłacić za assygnacyami Urodzonego
318 Marszałka Seymowego *ad praesens* na zawsze wydanemi, *sine praeaggravatione* iednych karczem nad drugie, ale *presse* taryffy na Seymiku postanowioney trzymaiąc się, submittował się, y kontraktem obowiązał się. A *inquantum* by na terminie przypadaiącym kontrahent, *sine distinctione personarum*, *suum quantum* nie wypłacił, lub delaty pewney nie wydał, tedy assygnataryuszom, *liberam executionem* na dobrach kontrahenta, *modo* w tymże regulaminie płacy, *et in disciplina militari praescripto*, dopuszczamy y pozwalamy. A ieżeliby ktore Woiewodztwo lub Powiat kontrahentowi, *sine dupliciter aequivalenti substantia suum contingens per contractum* puścili, a potym *quocunque casu* zawod *exolutionis* stał się, a nie było fortuny na czymby assygnataryusz swoiey requirować mogł należytości, tedy Woiewodztwo y Powiat *ex bonis suis terrestribus*, *decessum hunc supplere et compensare tenebuntur*, y exekucya dotąd nie ma ustąpić, aż *plena* in *toto* stanie się w niewypłaconey summie satysfakcya. Do tegoż czopowego, szelężnego, szosowe należeć *juxta legem coaequationis* będzie. O depaktacye zaś w tym czopowym, szelężnym, *forum* w Trybunale Ziemskim y Skarbowym W. X. Lit. lub w Grodzie albo Ziemstwie *proprij Districtus contra contrahentes*, *injuriatis* naznaczamy. A że Wielmożni Hetmani, czyniąc zadosyć woli Stanow Rzeczyposp. zgromadzonych, *expleto juramento* według cyrkumskrypcyi wszelkich swoich liquidacyi praktykowanych *antiquitus*, ustąpili, a tylko pensyami swemi, to iest na buławę Wielką stem dwudziestą tysięcy, a na Polną ośmdziesiąt tysięcy złotych *currentis monetae* kontentowali się. Zaczym chcąc mieć *infallibilem* onych *solutionem*, tudzież przestrzegaiąc aby pensye Dignitarzow, Officyalistow woyskowych niżey wymienione, niemniey na akkomodacyą rycerstwa y largicye straconym, *juxta seorsivam tabellam praesenti lege approbatam, et in scripto ad archivum insertam*, *infallibilem* miały *solutionem in summa* sto tysięcy złotych Polskich wynoszące, na pensyą buławy Wielkiey y na pomienione pensye, dwa kroć sto, dwadzieścia tysięcy czyniące. Tedy Wielmożnemu Pocieiowi Kasztelanowi Wileńskiemu Hetmanowi Wielkiemu woysk naszych W. X. Lit. na pensyą iego y na exolucyą pensyi y akkomodacyi niżey wyrażonych w Woiewodztwie Wileńskim siedmdziesiąt tysięcy, w Woiewodztwie Nowogrodzkim sześćdziesiąt 5 tysięcy, w Woiewodztwie Brzeskim Lit. trzydzieści tysięcy, w Powiecie Wilkomirskim piętnaście tysięcy, przyłączywszy do tego z pogłownego żydowskiego czterdzieści tysięcy *in summa* dwa kroć sto y 20 tysięcy, to wszystko komputuiąc, do Seymu przyszłego doszłego *quotannis* naznaczamy. Do ktorych to summ w pomienionych Woiewodztwach y Powiatach, *salvando dispositionem* onych do kontraktowania *praeferibilem* y y naybliższego między wszystkiemi kontrahentami do Woiewodztwa lub Powiatu odzywaiącym się, Wielmożnego Hetmana W. W. X. Lit. za zgodą wszech Stanow *cum assensu* Woiewodztwa, lub Powiatu, authoryzuiemy. Co y o Wielmożnym Hetmanie Polnym W. X. Lit. o iego pensyi naznaczoney, rozumieć się powinno; waruiąc aby ta kurrencya czopowego, szelężnego pomienionych Woiewodztw y Powiatow za kontraktem puszczona, *sine ullo gravamine et impositione*, a tym bardziey bez żadnych depaktacyi *terminis in lege praesenti praescriptis per subalternos possessionatos*, *juxta tenorem* wyżey *praescriptum*, wybierana była *sub responsione de proprio in foro* Trybunału Głownego y Skarbowego W. X. Lit. lub *Castrensi, ubi bona consistunt*, *pro quovis suo subalterno*. Z wypłacenia zaś pensyi Officyalskich iako to: Pisarzowi Polnemu, piętnaście tysięcy, Strażnikowi Wielkiemu dwanaście tysięcy, Strażnikowi Polnemu sześć tysięcy, Obożnemu 1500, Stanowniczemu 1500, Sędziemu Woyskowemu 2000, a Generałowi Audytorowi, to iest Sędziemu Woyskowemu cudzoziemskiego authoramentu rowna pensya *quotannis* ma bydź płacona dwa tysiące złotych teyże summy largicyiney. Czterem Generał-Adiutantom, każdemu po dwa tysiące, czyni ośm
319

tysięcy. Na Kancellaryą woyskową sześć tysiecy. Na akkomodacyą rycerstwa y largicye straconym czterdzieści 6 tysięcy. Względem ktorych czterdziestu sześciu tysięcy wydanych assygnacyi w Kole Rycerskim na akkomodacye rycerstwa y largicye straconym, na Trybunale Skarbowym Wielmożny Kasztellan Wileński Hetman Wielki W. X. L. ma *deponere calculum, et pro non exolutis et non distributis, de proprio respondere.* Także Wielmożnemu Denhoffowi Miecznikowi Koronnemu Hetmanowi Polnemu W. X. Lit. na iego pensyą ośmdziesiąt tysięcy, czopowe y szelężne Powiatu Grodzińskiego, *in summa* czterdziestu tysięcy, y czopowe szelężne Xięstwa Żmuydzkiego *in summa* czterdziestu tysięcy, *simili contractu*, *modo et clausula* puszczamy. *Reliquum* zaś sto dziewięćdziesiąt dwa tysiące trzysta złotych same Woiewodztwa y Powiaty na woysko *in usus publicos* według dysparty-mentu generalnego *lege praesenti* approbowanego *per suos contrahentes* wyżey *circumscriptos*, *punctualiter, realiter et exacte terminis praescriptis* wypłacać będą *cum rigore in omnibus et singulis punctis, clausulis et paragraphis* o kontrahentach wyżey *circumscripto et ordinato.*

Pogłowne żydowskie.

6. Pogłowne żydowskie augmentuiąc skarb Rzeczyposp. na wszystkie kahały, synagogi żydowskie w W. X. Lit. znayduiące się, summę 60 tysięcy złotych Polskich *currentis monetae quotannis* do przyszłego Seymu doszłego ustanawiamy, ktorą to summę według taryffy *ad praesens* determinowaney y podpisaney, wszystkie kahały y przykahałki, miasta, miasteczka dobr naszych ekonomicznych, ziemskich, szlacheckich y duchownych, także dobr naszych hybernie podległych, y partykularze, punktualnie *et exacte*, bez żadney iednak depaktacyi wypłacać powinne. A tę summę *in usus publicos* tak determinuiemy:
320 20 tysięcy, na zapłatę roczną chorągwi Trybunalskiey W. X. Litew. *currenti moneta*, a czterdzieści tysięcy złotych na pensyą buławy W. W. X. Litew. za assygnacyą Urodz. Marszałka Seymowego, *ad praesens* na zawsze wydaną, naznaczamy, aby iednak żadna ztąd *non promanet* depaktacya, dysparty-ment obudwoch tych summ, według taryffy sprawiedliwie bez przeładowania miasteczek uformowaney, żydow starszych kahału Brzeskiego, Grodzieńskiego, Pińskiego, Wileńskiego y Słuckiego przykahałkow y partykularzow wszystkich *nemine excepto*, *lege praesenti* approbuiemy. Po wypłaceniu zaś tey summy od wszelkich ciężarow y exakcyi, według konstytucyi 1678 a mianowicie od powrotnego, y podwodnego, symplę kwarty, wszyscy żydzi w W. X. Lit. wolni bydź maią. Wszystkie oraz prawa *de securitate* onych opisane *authoritate praesenti* approbuiemy. A że *per varios abusus* pod czas Seymikow y Ziazdow, także Trybunałow, iakichkolwiek kongressow, chłopięta y ludzie *inferioris conditionis* zgromadziwszy się, kupami swawolnemi ugody usurpować *et varia extorsionum genera* czynić, szkoły nachodzić, odbiiać, tam excessa popełniać zwykli, przez co swawola wielka y *damnificatio* bywa; zaczym *tollendo similes in futurum ausus*, Wielmożnym Woiewodom y Starostom sądowym, ktorych przy dawney powadze y iurisdykcyi, według praw zachowuiemy, a *in absentia* Woiewodow y Starostow, Urzędom ich Grodzkim, *invigilantiam* tego zlecamy, y aby tacy swawolni ludzie od Grodu sequestrowani y przez tameczny Sąd Grodzki, iako *violatores publicae tranquillitatis, et invasores, poenis* o rozboynikach y kupach swawolnych *circumscriptis*, karani byli, *lege praesenti* naznaczamy.

Pozyskanie rozeszłych poddanych dobr naszych, płaceniu hyberny podległych.

7. Wszystkie konstytucye o pozyskaniu rozeszłych poddanych dobr naszych płaceniu hyberny podległych reassumuiemy. A że w teraźnieyszych koniunkturach wnętrznego zamięszania, *varij irrepserant abusus*, y żołnierz na leży zimowey lokowany, pod pretextem wyszłego poddanego ścigania, dobrom szlacheckim, duchownym, dziedzicznym, naszym stołowym *plura* przynosił *incommoda;* tedy za zgodą wszech Stanow waruiemy, iż rozeszłych poddanych naszych inwentarzowych, ktorzy osiadłości swoie mieli, y domami mięszkali, sami tylko *possessores bonorum solita via et methodo legibus praescripta* odzyskiwać powinni bez żadney konniwencyi y zamieszania, a naypierwey *possessores* dobr naszych hybernowych, dowiedziawszy się o wyszłym poddanym maią *requirere officiose* listem otworzystym przez Woźnego, *apud possessorem* tegoż mieysca, gdzie zbiegły poddany *reperitur.* Za ktorą requizycyą, ieżeliby possessor zbiegłego poddanego, *praevia reali deductione* wydać nie chciał, tedy *super retentorem, cujuscunque status et conditionis ille sit*, *poenam* sta kop groszy Litewskich za każdego zatrzymanego
321 poddanego inwentarzowego osiadłego, *in foro Castrensi*, *ubi bona retentoris subsistunt*, *repetendam*, *et poenas in Volumine legum descriptas* zakładamy, z tym iednak warunkiem, że y po wykonaniu tych pen, poddany zbiegły z tym z czym przyszedł, *possessori fundi extraditionem* poddanego *repetenti*, *salvo jure* statutu W. X. L. y według konstytucyi dawnieyszych, wydany bydź powinien. Żołnierz zaś *sub nullo praetextu* do tego interessować się nie powinien, *sub poenis* o gwałtownikach y naiezdnikach *in legibus praescriptis in foro* Trybunałow Głownego lub Skarbowego W. X. L. albo w Sądach Hetmańskich, lub w Grodzie kędy się excess stanie, zostawuiąc to *circa liberam optionem injuriati*, *repetendis.*

O dobrach Neyburskich.

8. Dobra Xiężniczki Ieymci Neyburskiey, to iest Xięstwo Słuckie y Bierzańskie, Newel, Siebież, Romanow, Kopys, Kieydany, Dubinki, Zabłodow, Bielica, y inne wszystkie *cum omnibus*

attinentijs w W. X. Lit. y w Koronie Polskiey leżące, tak w possessyi samey Xiężniczki Ieymci, iako *quovis titulo* za prawami zastawnymi y kontraktami u kogokolwiek będące *tanquam ex natura sua* ziemskie, aby zarowno z drugiemi dobrami ziemskiemi *circa immunitatem omnimodam* według praw y konstytucyi Seymowych, zachowane, y *per possessionatos nobiles dependenter* od teyże Xiężniczki Ieymci, administrowane były, waruiemy. Przytym wszelkie *gravamina*, konsystencye, załostwa, *honoraria*, y inne exakcye żołnierskie, także z okazyi woiennych y niespokoynych czasow, na te dobra niesłusznie *sub quocunque praetextu vel titulo* y od kogokolwiek *etiam per sancita publica*, osobliwie Seymu Lubelskiego, albo *per lauda* Seymikowe dotąd wyciągane y nakładane rożne pressury znosiemy y kassuiemy wiecznemi czasy, *ac poenas legum contra assignantes et assignatarios, aliosque aggravatores in futurum* wkładamy y o to *forum ubiquinarium*, naznaczamy.

Securitas immunitatis Terrestris dobrom exulantow Smoleńskich y Starodubowskich.

9. Iako zaś lokacyą woyska y hybernę, na samych tylko Starostwach y dzierżawach naszych Krolewskich y hybernowych postanowiliśmy y ufundowaliśmy, tak waruiąc *omnem securitatem immunitatis Terrestris* dobrom w Powiecie Grodzińskim Starostwa Hozkiego y Przełomskiego, w Powiecie Kowińskim Starostwa Olwickiego, *alias* Poszyrwintskiego z partykularzami Semeneliszki, Poieziory, Wersnupie, Kawkokalnie, Kłampupie, Szukie, Arwzławka, y Wilkoieziory w Powiecie Wilkomirskim Starostwa Huciańskiego y Abelskiego w Powiecie Kowińskim, Kietrukaynie, od Nayiaśnieyszych Antecessorow naszych, exulantom Smoleńskim y Starodubowskim nadanym, y za nichże samych konstytucyami Seymow *anni* 1662, 1667, 1670, 1673. y 1690 approbowanym. A za Panowania naszego konstytucyą Seymu 1699 *in naturam terrestrem* obroconym, y teraz za zgodą wszech Stanow, *cassato* o nich *omni titulo* Krolewszczyzny, iako iuż w nie *unquam in posterum* obracać się nie maiącym, *immmunitatem terrestrem* rowno ze wszystkiemi ziemskiemi, szlacheckiemi y duchownemi, *lege perpetua* deklaruiemy y postanawiamy.

322

Kwit sukcessorom Wielm. Benedykta Sapiehy, Podskarbiego Wielkiego, y Pisarza Ziemskiego W. X. L.

10. Chcąc *ab intra* uspokoić domowe zwady, z ktorychby potym mogła urość trudność publiczna, ponieważ przez Walną Radę Warszawską, y zakończony *immediate* z Stanami Rzpltey traktat, iest wszystkim dana amnestya, przeto gdy Urodzeni Michał Pisarz Polny W. X. Litewskiego, y Kazimierz Starosta Olkienicki Sapiehowie, *successores* Wielm. Benedykta Pawła Sapiehy, Podskarbiego Wielk. W. X. Lit. pretensyi swey do Rzpltey maiący, a częścią iuż *per constitutionem anni* 1690 likwidowaney, częścią *in subsequentibus annis* na potrzebę Rzpltey nie małych sum erogowanych ustąpili, to iest trzech kroć siedmdziesiąt trzech tysięcy, sto czterdziestu dziewiąciu zł. gr. 25 pieniążkow dwoch, oraz ponieważ o tym wszystkim rachunki skarbowe, *durante civili motu* poginęły y pozabierano, zaczym za zgodą wszech Stanow od wszelkich kalkulacyi, ktoreby się ieno *ex Ministerio* zeszłego Wielmoż. Podskarbiego W. W. X. Lit. do przerzeczonych Ur. Sapiehow stosować się miały, *et ab omni in hac materia impetitione* przy tym generalnym kwicie zaszczycać deklaruiemy. Gwoli czemu *decreta exinde promanantia in ubiquinarijs subsellijs* ferowane *cum tota eorum realitate et formalitate*, kassuiemy y annihiluiemy.

323

Utwierdzenie amnestyi generalney.

11. Kiedy dla generalney zgody powszechney wszech Stanow Korony Pol. y W. X. Lit. konfidencyi, tym bardziey ku Maiestatowi naszemu iednostayney wierności, cokolwiek *stante civili bello* w publicznym zamięszaniu między domami y partyami rożnymi stało się *jure belli* excessow, kryminałow, ruin dobr, wszystkie *ad invicem* na czasy wieczne *immemorande* przez generalną od Nas pozwolonę amnestyą *abolentur*. Zatym y Wielm. Kazimierz Herbowski Zaranek, Starosta Generalny Xięstwa Żmudzkiego, że z przypadaiących na ten czas koniunktur y okoliczności, niektore popełniwszy kryminały, y szkody rożne uczyniwszy, mianowicie względem Ur. Iana Paca Podkomorzego W. X. Lit. Ur. Szułkowskiego Pisarza Ziemskiego Wilkomirskiego, Wielm. Siesickiego Wdy Mścisławskiego, y innych prawem był przekonany; zaczym, że to *ex ratione* domowego zamięszania, *et de jure belli* stało się, tedy wszystkie *decreta* względem tych kryminałow w Trybunałach W. X. Lit. y w iakichkolwiek Urzędach, Subselliach, otrzymane wespoł z kondemnatami skassowawszy, pomienionego Wielm. Zaranka Starostę Żmudzkiego, za zgodą wszech Stanow, *authoritate praesentis Conventus* uwalniamy, *securitatem* życia, honoru, *in quovis foro, loco, et termino* waruiemy, *restitutionem* dobr, fortun, *instantaneam* deklaruiemy. A że *ex occasione ejusdem belli civilis*, tak Wielm. Ludwik Konstanty Pociey Kasztelan Wileński, Hetman W. W. X. Lit, iako Ur. Ian Sapieha Starosta Bobruyski, y onych *subalterni*, chodząc partyami w Państwach naszych Koronie Polskiey y W. X. Lit. y przynależących Prowincyach, rożne *ex indispensabili necessitate* przynieśli damnifikacye, y rożnym dobrom uczynili *gravamina*, zaczym stosuiąc się *ad obloquentiam* amnestyi generalney w traktacie wyrażoney, pomienionych Wielmoż. y Ur. *ab omni impetitione iuridica* uwalniamy. *Decreta* y przewody prawne kassuiemy, od kondemnat otrzymanych uwalniamy, one kassuiemy, *inscriptiones obligatorias*, *seu in bonis locatas*, względem tych szkod *datas*, *pro nullis* deklarowawszy, *restitutionem* substancyi nakazuiemy. Tąż amnestyą generalną zaszczycać się maią, *successores* Wielm. Hrehorego z Kozielska Ogińskiego, Starosty Generalnego Xięstwa Żmudzkiego Hetmana W. W. X. Litewskiego ktory cokolwiek marszami, remarszami, statywami, *hostiles persequendo copias* z woyskami w kommendzie swey będącemi szkod y exakcyi nie tak przez się, iako przez woyska, wybieraniem prowiantow, kantonami, paletami *ex necessitate indispensabili belli civilis* to wszystko w wieczną puszczaiąc niepamięć, *successores* pomienionego Wielm. Ogińskiego *ab omni impetitione iuris* uwalniamy, y dekreta *hoc in passu* otrzymane abroguiemy y kassuiemy, *securitatem* życia, honoru, zdrowia y fortuny pomienionych sukcessorow, mianowicie Ur. Kazimierza z Kozielska Ogińskiego Starosty Mścisławskiego, *plene et in toto* waruiemy. Także Ur. Michała y Antoniego Eperyeszych Pułkownikow woysk naszych W. X. Lit. podobną amnestyą assekuruiemy, od wszelkich, y otrzymanych dekretow y kondemnat w rożnych subselliach y Trybunałach W. X. Lit. uwalniamy, mianowicie dekret Trybunału Głownego W. X. Lit. na Ur. Michała Eperyeszego, za Dyrekcyi Ur. Iana na Bieganowie Biegańskiego Starosty naszego Starodubowskiego, *ad instantiam Instigatoris* w roku 1710 miesiąca *Iulij* 12 dnia otrzymany, *cum toto causae effectu* abroguiemy y kassuiemy, y że to honorowi y substancyi Ur. Eperyeszego szkodzić nie ma, *lege praesenti in perpetuum* waruiemy, *restitutionem* dobr, fortun, *instantaneam* deklaruiemy.

324

Skassowanie dekretow Trybunału Głownego Wielkiego Xięstwa Litewskiego.

12. Że w zamieszanym Rzpltey stanie, *stante civili motu*, Trybunał Głowny W. X. Lit. *per indebitam reassumptionem et continuationem suam*, wielu obywatelow W. X. Lit. będących *in publico obsequio* kondemnatami okrył; przeto wszystkie kondemnaty, *decreta et processus iuris* skassowawszy tenże Trybunał Wileński teraźnieyszy dla przypadaiących Seymikow Relacyinych aż do zaczęcia nowego Trybunału *authoritate praesentis Conventus*, limituiemy, *non praejudicando* traktatowi y konstytucyom teraźnieyszym. Dylacye zaś, ktore *sponte* wyszły, na przyszłym Trybunale powtorzone nie będą, *juxta obloquentiam* w tym punkcie Rady Walney Warszawskiey; a Trybunałowi przyszłemu po odsądzoney kadencyi Wileńskiey, w Mińsku w roku teraźnieyszym, a potym *juxta alternatam* w Nowogrodku *invariabiliter* naznaczamy, *sub nullitate iudicatorum*.

Immunitas miast, miasteczek naszych sądowych, y Magdeburskich.

13. Miasto Wilno przy dawnych prawach, przywileiach *ante et post Unionem* nadanych przez Nas konfirmowanych *super iurisdictionem Magdeburgensem*, *securitatem*, *immunitatem* ratusza, rozdawania na Trybunał gospod bezprzypisnych, oprocz Magistratowych osob rezydencyi, ktora nie powinna exdywizyi Trybunalskiey podlegać, od wszelkich exakcyi, depaktacyi, od brania pod czas Trybunałow, konsolacyi, od rewizyi, od brania *a victualibus* w rynku na Marszałka, Instygatora, Rotmistrza, Porucznika chorągwi Trybunalskiey, *sub poenis ducentarum marcarum in ubiquinario foro solvendarum*, oraz przy wszystkich prawach *ab omni militari quocunque titulo et praetextu aggravatione*, pomienione miasto nasze stołeczne Wilno, Nowogrodek, Mińsk, *circa immunitates* onych konserwuiemy *vigore* konstytucyi *anni* 1568 *die* 15 *Iunij* w Grodnie *in Conventione Generali* nadanego y konstytucyi nobilitacyi, nienaruszenie *in omnibus punctis* zostawuiemy, reassumuiąc konstytucye *annorum* 1578, 1581, 1598, 1601, 1633, 1667, 1690 y inne wszystkie miastu Krakowowi y Wilnowi służące, *praesenti Conventione* stwierdzamy. Także zabiegaiąc licencyi rożnych handlem y rzemiesłem bawiących się, żadnych ciężarow nie ponoszących, prawa Mieyskiego nie maiących, aby wszystkie powinności, obowiązki mieyskie, z dobr iurisdykcyi mieyskiey podlegaiących, podeymowali, *vigore* konstytucyi *annorum* 1511, 1550. Czego wszystkiego przy Urzędzie Grodzkim Wileńskim, Magistrat tameczny ma doyrzeć, dobra y towary takowych konfiskować, *salvo statuto* W. X. Lit. powinien będzie, także y przeiezdzaiących ludzi, z towarami, ktorych połowa na skarb nasz, a druga na reparacyą zgorzałego ratusza ma bydź obrocona. *Similiter* y miasto Kowno przy dawnych przywileiach, y konstytucyach zachowuiemy. Miastu Mińskowi dawne prawa approbuiemy. A Nowogrodek, iako *domicilium* Trybunałow W. X. L. *propter authoritatem* tychże sądow *et ob commoditatem* Deputatow że iest od hyberny y konsystencyi uwolnione, iednak *per abusum* dotąd rożne działy się *praejudicia*, przeto *inhaerendo constitutionibus annorum 1659, 1676 et 1710* Rady Walney Warszawskiey, nietylko te *abusus* znosiemy, lecz *circa praescriptam indemnitatem*, iako wszystkie konstytucye o miastach naszych, miasteczkach sądowych, approbuiemy, tak miasto Nowogrodek z iurisdykcyą Woytowską *inviolabiliter* zachowawszy, y od hyberny na zawsze uwolniwszy, aby się ekonomia Nowogrodzka, y inne *in ullos proventus, atque inventas privatas utilitates*, podług przywileiow Nowogrodka, Mińska, nie wtrącała, lecz wszelka ordynacya y dyspozycya przy Ur. Woytach tego miasta zostawała, *praesenti lege cavemus*. Niemniey miasto Grodno *domicilium* Seymow, reassumuiąc *in omnibus punctis clausulis, paragraphis*, konstytucyą *1676 fol. 15 titulo* zamek Grodzińskiey *et 1677 et 1678 fol. 10 titulo* approbacya kommissyi Grodzińskiey przy wszystkich wolnościach w konstytucyach opisanych, *inviolabiliter* zachowuiemy. Według teyże konstytucyi exdywizyą placow, na Woiewodztwa y Powiaty, bez żadnych largicyi Grodem, *sub privatione Officij*, uczynić pozwalamy, oraz proporcyonalny podatek, na erekcyą domow, dla wygody Posłow Ziemskich, uchwalić Wdztwom y Powiatom *concedimus*. Y miasto Pińsk, przy konstytucyach *annorum 1659, 1676* y miasto Lida, przy konstytucyi 1679 y

325

zaszłych dekretach Trybunałow Skarbowych od hyberny y lokacyi uwolnionych, *inviolabiliter* zachowuiemy, miastu Kieydanom w Xięstwie Zmuydzkim przywileie, y prawa według konstytucyi 1661 approbuiemy *in toto*. Inne zaś miasta, miasteczka sądowe, od lokacyi, podług dawnych konstytucyi welne mieć chcemy. Porządek zaś wyżey wyrażony, w Wilnie, po wszystkich miastach, miasteczkach, obserwowany y exekwowany bydź ma. Plac pusty, na Sawicz ulicy w Wilnie, Bartłomieia Kulbowicza, w Kownie kamienicę Adolfa Lucyusza, w rynku Doktorow *Medicinae* woyskowych, libertuiemy od stancyi Deputackich, żołnierskich, Kommissarskich, uwalniaiąc, tylko publiczne podatki, *ex publicis sancitis*, płacić powinni. Co wszystko *authoritate praesentis Conventus* ratyfikuiemy.

Regulamen poczty W. X. Litewskiego.

14. Dogadzaiąc, aby W. X. Litew. należytą miało *cum vicinis Provincijs sciendorum* kommunikacyą pocztę Litewską *lege praesenti*, tak dysponuiemy: iż z Wilna na Grodno do Warszawy, także z Grodna na Brzeście dla kommunikacyi poczt Ruskich do Lublina. *Item* w drugą stronę z Wilna na Kowno, aż do granic Pruskich, także na toż samo Kowno, Kieydany, Rosienie, aż do Nitawy y Rygi. W trzecią stronę do Białey Rusi, na Mińsk, Mohylow, aż do granic Moskiewskich. Ktore to wszystkie poczty, przez postylionow konnych a nie pieszych *exacte*, punktualnie, kresami nie zbyt odległe rozmiarkowanemi odprawowane. y trzy-
326 mane bydź powinny, tak dalece, żeby *cursum suum*, nigdy nie chybiły, mianowicie aby z Wilna do Warszawy w iednym tygodniu stawała, od niedzieli, do niedzieli, *et similiter* nazad do Wilna w iednym tygodniu wracała się, czego *ordinem et regulamentum*, Ur. Skarbnemu W. X. L. zlecamy. *In casum* zaś *non regularis cursus*, Trybunał Skarbowy W. X. Lit. *per decretum suum*, przy kalkulacyi podwodnego, *seriam* uczyni *animadversionem*.

Subsidium fortecy Częstochowskiey.

15. Ponieważ Wielm. Podskarbi W. X. Lit. summy dwunastu tysięcy zł. *in antecessum pro subsidio* fortecy Częstochowskiey, assygnowaney, dotąd nie wypłacił, aby pomieniona summa (ktorą *ex zelo pietatis publico* pozwalamy) *indilate* w tym roku ze skarbu W. X. Lit. wypłacona była, mieć chcemy.

Immunitas fundacyi OO. Kamald. Wygierskich.

16. Ponieważ fundacya OO. Kamaldułow Wygierskich *in fundo* dobr naszych stołowych iest *situata, et ex natura sui, ijsdem immunitatibus*, ktore na dobra nasze ekonomiczne *generaliter* wszystkie, *vigore* tak wielu praw y konstytucyi publicznych ściągaią się, *gaudere* powinna, tedy one *cum omnibus suis attinentijs*, tymże prawom y konstytucyom *restituendo*, od wszelkich konsystencyi, hybern, przechodow y lokacyi żołnierskich, *et a quovis onere militari de plano*, wolną mieć chcemy, y deklaruiemy.

Approbacya fundacyi Infułacyi Kodeńskiey.

17. Fundacyą probostwa S. Anny w mieście Kodniu przez Wielmożnego Mikołaia Sapiehę, Kasztellana niegdy Wileńskiego uczynioną, a teraz niedawno, przez Wielm. Iana Sapiehę Kasztelana Trockiego, Starostę Brześciańskiego; *mediante authoritate Sedis Apostolicae Infulata dignitate* ozdobioną, *et auctione censuum* dla kapłanow *sufficienter* opatrzoną, *astisque spiritualibus et saecularibus* stwierdzoną, *lege praesenti* approbuiemy. A ponieważ na pomnożenie chwały Boskiey y wsparcie zruynowanych *in hoc aestu belli* tameczney Infułacyi prowentow, *accessit Regiae nostrae pietatis* ku temu mieyscu, obrazem Matki Boskiey sławnym wielce słynącemu *liberalitas*, iżeśmy plebanią Huszczańską *Collationis Regiae* w Wdztwie Brześciańskim Diecezyi Łuckiey leżącą, do pomienionego probostwa Kodeńskiego przyłączyli, tedy przywiley nasz, na to wydany z Kancellaryi W. X. Lit. y dekretem *loci ordinarij* podług zwyczaiu obwarowany, *authoritate* ninieyszego Seymu *juxta obloquentiam suam*, wiecznemi czasy stwierdzamy, y wzwyż rzeczoną plebanią Huszczańską, *ex consensu omnium Ordinum, perpetuo jure, et irrevocabiliter*, do Infulacyi Kodeńskiey inkorporuiemy.

Approbacya fundacyi Włodawskiey.

18. Także fundacyą Wielm. Ludwika Konstantego na Włodawie y Rożańce Pocieia, Kasztellana Wileńskiego, Hetmana W. W. X. L. WW. OO. Paulinow, w dobrach swych w Wo- 327
iewodztwie Brzeskim leżących, nazwanych Włodawa, approbuiemy.

Approbacya fundacyi WW. OO. Cystersow w Powiecie Mozyrskim.

19. Fundacyą WW. OO. Cystersow, w Powiecie Mozyrskim, nazwaną *Vallis umbrosa*, *alias Sambor cum attinentijs*, Ur: Zygmunta Sukszty, Heleny Patkowskiey Szukciny Strażnikow Wilkomirskich małżonkow, Konstancyi Ielińskiey Iozefowiczowey Woyskiey Możyrskiey, Teresy Przeradowskiey, Komorowskiey Pisarzowey Ziemskiey Możyrskiey, approbuiemy.

Approbacya fundacyi rożnych.

20. Fundacye WW: OO. Dominikanow w Szumsku, Ur: Michała Szumskiego Podstolego Wileńskiego; Halszki Stachowskiey, Szumskiey Podstoliny Wileńskiey małżonkow.

Także respektuiąc na szczupłą fundacyą WW: OO: Karmelitow Bossych konwentu Grodzińskiego fundacyi *quondam* Wielm. Andrzeia Kotowicza Kastellana Wileńskiego, za zgodą wszech Stanow pozwalamy Ur: Hreoremu Kotowiczowi Łowczemu W. W. X. L. Staroście naszemu Grodzińskiemu, do teyże fundacyi przyłączyć maiętność swoię dziedziczną Szudziałow, Wybranowce y Słuyka *cum attinentijs et pertinentijs*

w Powiecie Grodzińskim leżące, tymże WW: OO: Karmelitom Bossym, grunta nabyte *ab omni impetitione et onere militari in perpetuum* uwalniamy, *salvis oner: Reip.*

Fundacyą WW. OO. Karmelitow *Antique observantiae* w Krupczycach Ur: Iana Nestorowicza Podstolego Brzeskiego, Katarzyny Wolskiey Nestorowiczowey, Podstoliny Brzeskiey małżonkow.

Oraz dobra Kollegium Połockiego *Societatis Iesu*, dekretem Ur: Kommissarzow *per constitutionem a. 1699* naznaczonych za ziemskie uznane, *circa immunitates* dobr ziemskich, podług teyże konstytucyi konserwuiemy.

Niemniey rezydencyą Słonimską, *Patrum Missionariorum Soc. Iesu* z przyłączeniem uliczki, idącey od Appanasowskiey ulicy ku Tatarskiey, *authoritate moderni Conventus* wszystkie wzwyż przerzeczone fundacye approbuiemy, *et ab onere militari*, iako ziemskie uwalniamy, *salvis oneribus Reipublicae.*

Także fundacyą Tylżańską, według dawnych konstytucyi approbuiemy, y dobra Litowiany, Iuszkańce, Ziścianck, Sutki inkorporuiemy *salvis oneribus Reipublicae.*

Similiter approbatur fundacya WW. PP. Wizytek Wileńskich, za Subocz ulicą w Wilnie będących, na placach rożnych Rzeszy y Wileyce, także na placach w fundacyach wyrażonych.

Kommissya między gruntami Wielm. Ogińskiego Wdy Trockiego, a gruntami Plotelskiego y Polongowskiego Starostw.

21. W zachodzących o granice dyfferencyach, 328
między dziedzicznemi Wielm: Ogińskiego Woiewody Trockiego od maiętności Gruszławek, a naszemi od Polongowskiego y Plotelskiego Starostw, tudzież między folwarkiem dziedzicznym Skwaydaycie nazwanym gruntami dobr w Xięstwie Zmudzkim będących, do rozeznania granic, odnowienia duktow, kopcow dawnych, za Kommissarzow, Ur: Franciszka Nagurskiego Ciwuna Małych Dyrwian, Podstarościego Sądowego Xtwa Zmudzkiego, y Alexandra Wazyńskiego Starostę Tyrkszlewskiego, *cum pleno jure ad disjudicandum* wszelkich *ab utrinque* pretensyi naznaczamy, y cokolwiek ci Urodz: Kommissarze uznaią, ma bydź to, *pro rato.*

Kommissya między dobrami Ur. Eperyeszych nazwanemi Poniemunie, a Starostwami Wielońskim y Skirstymońskim.

22. W zachodzących o granice dyfferencyach, między dziedzicznemi Ur: Michała y Antoniego Eperyeszych od maiętności Poniemunie nazwaney, a naszemi od Wielońskiego y Skirstymońskiego Starostw dobr w Xtwie Zmudzkim będących, do rozeznania granic, odnowienia duktow y kopcow dawnych, za Kommissarzow Ur: Mikołaia Dowoynę Stolnika Trockiego, y Rafała Kisarzewskiego Skarbnika Smoleńskiego *cum pleno jure*, *ad disjudicandum* wszelkich *abutrinque* pretensyi naznaczamy, y cokolwiek ci Ur: Kommissarze uznaią, *pro firmo et rato authoritate praes: Conv:* deklaruiemy.

Kommissya między dobrami Dziedzicze dziedzicznemi, a naszemi Kalinkiewicze y Bobrowice nazwanemi.

23. W zachodzących o granice differencyach, między dziedzicznemi Ur; Bogusława Wolbeka Łowczego Nadworn. W. X. L. od maiętności nazwancy Dziedzicze, a naszemi nazwanemi Kalinkiewicze, Bobrowice w dzierżeniu Ur: Antoniego Koleckiego będącemi dobr w Powiecie Mozyrskim leżących, do rozeznania granic, odnowienia duktow, kopcow dawnych, za Kommissarzow Ur: Daniela Wołka, Woyskiego Mozyrskiego y Iozefa Bogusza Sędziego Grodz: Mozyrskiego, *cum pleno jure ad disjudicandum* wszelkich *ab utrinque* pretensyi, naznaczamy, y cokolwiek ci Ur: Kommissarze uznaią, *pro rato et firmo* deklaruiemy.

Kommissya między gruntami dziedzicznemi, a naszemi rożnemi Starostwami, y dzierżawami, tudzież y ekonomią Starostwa Pińskiego.

24. Ponieważ z zachodzących o granice dyfferencyi, między dobrami dziedzicznemi rożnemi, wielu Wielm: y Ur: obywatelow Powiatu Pińskiego, a naszemi od rożnych Starostw, dzierżaw w tymże Powiecie leżących, nie małe *pullulant inter partes* zawody, *diffidentiae*, *et inconvenientiae*, zączym zabiegaiąc *similibus in futurum attentatis*, do uczynienia gruntownego ograniczenia, duktow, y kopcow, *ad disjudicandum* za Kommissarzow, Ur: Kaspra Parysowicza Pod- 329
stolego, Iozefa Płaskowickiego Łowczego, Alexandra Skirmunta Obożnego, Stefana Korzenieckiego Sędziego Grodzkiego Urzędnikow Powiatu Pińskiego *cum pleno jure decidendi* naznaczamy. A te wszystkie kommissye wyżey specyfikowane przy Podkomorzych Ziemskich expedyowane y decydowane bydź powinny.

Obwarowanie zamku Kossowskiego Ur. Iana Sapiehy, Starosty Bobruyskiego.

25. Grunta nazwane Klimaszewszczyzna, *alias* Rzezany y Dychowicze w Powiecie Słonimskim leżące, na ktorych zamek dziedziczny Ur. Iana Sapiehy Starosty Bobruyskiego od niemałego czasu iest fundowany, iako według dawnych praw y przywileiow przy tym zamku chodziły, tak y teraz *lege praesenti* przyłączaiąc, za dziedziczne, *et ab omni militari onere* wolne *authoritate* Seymu teraźnieyszego deklaruiemy.

Abusus dobr Lewonkowicze y Sokołowszczyzna, alias Krukowszczyzna w Powiecie Bracławskim leżących.

26. Ponieważ dobra Lewonkowcze y Sokołowszczyzna, *alias* Krukowszczyzna nazwane w Powiecie Bracławskim leżące, na pograniczu od Kurlandyi y Inflant sytuowane *per varias hostilitates*, mianowicie przez woynę Szwedzką y Moskiewską cale spustoszone, a teraz w possessyi Ur. Iozafata Mirskiego Chorążego Bracławskiego będące, *per merum abusum* w taryffę

hybernową dobr naszych weszły; zaczym *tollendo hos abusus*, niemniey z osobliwego naszego względu y respektu, na heroiczne zasługi possessora *cum profluvio sangvinis et notabili dispendio* substancyi, Nam y Rzpltey świadczone, *ad naturam* dobr dziedzicznych *redintegramus et ab omni onere militari, lege perpetua* uwalniamy. *Similiter* grunta także puste Poluknie, *alias* Kuczarszczyzna y Pokorsze nazwane w Wdztwie Trockim leżące, *in natura sua* lenne, *ut jure suo gaudeant, et ab omni onere militari immunia sint*, deklaruiemy y nakazuiemy.

Także dzierżawkę Iuraciszki w Powiecie Ośmiańskim leżącą, przedtym dobra ziemskie szlacheckie, a *per abusum* dla pewnych placow w taryffę hybernową weszłą dopiero całe pustą bez żadney osiadłości, z gruntem Siemionki nazwanym, nietylko *ad antiquam terrestrem naturam* redukuiemy, lecz *ab omni onere militari, perpetuis temporibus* uwolniwszy, y z taryffy hybernowey eliminować pozwoliwszy, Ur. Michałowi Kopciowi, Podczaszemu Oszmiańskiemu y sukcessorom iego nadaiemy, y *circa immunitatem* dobrom ziemskim *spectantem* zachowuiemy, *salvis oneribus Terrestribus Reipublicae.*

Rozgraniczenie Starostw Uświatskiego y Poduświatskiego.

27. Chcąc zachować prawa dawne, o granicach dobr naszych *ad justitiam distributivam* należące oraz y lenne, a przychylaiąc się *ad exempla* dawnieyszych praw y konstytucyi, ponieważ Wiel. Xżę Czartoryski, Podkancl. W. X. Lit. dla poginionych spraw *per calamitatem temporum* pewnych granic, między Starostwami Uświatskim y Poduświatskim, w Wdztwie Witebskim leżą-
330 cemi, iako też y lennemi, Osmołowicze, Syrutą y Bruskorowiczami w Połockim y Witebskim Wdztwach będącymi, *excepto* Syruty Newelskiey, y w swoieyże possessyi zostaiącemi, wiedzieć nie może, przez co między obywatelami tamecznego Wdztwa, iako też *inter plebejos, exinde* rożne *oriuntur* zawody. Przeto chcąc w tym mieć *seorsivam illucidationem*, oraz uspokoienie takowych niechęci, naznaczamy powagą *praes. Conv.* Ur. Kommissarzow, Sakowicza Chorążego Witebskiego, Szulborskiego Podstol. Mścisław. ktorzy ziachawszy, *captato tempore ad fundum* pomienionych Starostw, iako też y dobr lennych, będą mieli moc kognicyą uczynić, y takowe *differentias distingvere*, w czym iako *discernent*, tak to *pro legitimo judicato* przyięto będzie, *et in ullam interpraetationem* napotym *apud possessores* tych dobr iść nie ma.

Gratitudo Ur. Krzysztofowi na Baksztach Zawiszy, Staroście naszemu Mińskiemu.

28. Iż siła na tym należy, aby *fides publica* nie słabiała, *et emeriti* tey Rzpltey *cives*, zasług swoich *condignum* odbierali *praemium;* więc za trzema assekuracyami całey Prowincyi W. X. Lit. danymi Ur. Krzysztofowi na Baksztach Zawiszy Staroście naszemu Mińskiemu, iednę w r. 1699 *d. 27 Julij* na sessyi Prowincyalney podczas Seymu *Pacificationis* szczęśliwie zakończonego, drugą *in a. 1701* podczas ziazdu Rady Walney Grodzińskiey *d. 27 8bris*, 3 z Trybunału Skarbowego W. X. L. *in a. 1712 d. 11 Februarij* na summę 4 tysięcy talerow bitych, *in vim* strat, *et in recompensam* prac podiętych, podczas Dyrekcyi Izby Rycerskiey na Seymie szczęśliwey Koronacyi naszey, gdy dotąd nie iest *satisfactum* z Seymu teraźnieyszego za zgodą wszech Stanow naznaczamy, aby Wielm. Michał Kazimierz Kocioł Podskarbi W. W. X. Lit. albo z importancyi skarbowey bez żadney odwłoki wypłacił, albo komorę ktorąkolwiek do wybrania tey summy według proporcyi prowentow puścił, *absque ullo praepedimento, quocunque in posterum praetextu*, iakoby Ur. Zawisza w swoiey należytości *de pleno* był *satisfactus.* Co za tą konstytucyą, a za kwitem Ur. Zawiszy Wiel. Podskarbiemu W. X. Lit. na liczbę przyięto będzie.

Assekurowanie długu Ur. Platera.

29. Zostaiący na rezydencyi od Wdztw, Pow. Prow. W. X. Lit. u maiących kommendę nad woyskami Moskiewskiemi, y u samego Cara Imci Ur. Ian Plater Woyski Inflantski, dla korrespondencyi donoszenia poczynionych szkod od woysk namienionych, y ufacylitowania exorbitancyi w kraiach Rzpltey, przy kredensach sobie danych y listach naszych, że żadney ze skarbu W. X. Lit. na to należącey nie biorąc pensyi, 6 tysięcy talerow długu na swą własną fortunę, zaciągnął, y mimo wszelką słuszność, wiernie służąc znacznie dobru pospolitemu, szkodowacby musiał znacznie, zaczym *ex justo* zalecamy Wdztwom y Pow. Prowincyi W. X. L. aby mu pomieniona summa rekompensowana. y na przyszłym Trybunale Skarbowym W. X. Lit. wypłacona skutecznie była, tudzież assygnowane w Wilnie *in a.* 1712 z Trybunału Skarbowego talerow bitych pięćset do Wielmożnego Kotła Podskarbiego z skarbu W. X. L. 331
aby były temuż Urodzonemu Platerowi, z naypierwszych expensyinych summ wypłacone, *injungimus quam primum.*

Coaequatio monetae w W. X. Litewskim z Koroną Polską.

30. Że dotąd *per varios ausus, cursus* monety, *ab arbitrio privatorum* dependował, przez co niemałe Rzpltey działo się *detrimentum.* Zaczym *reducendo currentiam* monety *ad ordinem suum lege praesenti* waruiemy, żeby moneta w W. X. L. rowną ceną, iako y w Koronie Polskiey, po wszystkich Woiewodztwach y Powiatach szła, w żadnym mieyscu y kraiu nie waruiąc; to iest czerwony zloty na szelągi po złotych ośmnaście, taler bity na szelągi po złotych ośmiu, tynf po złotemu y groszy ośm, szostak bity po groszy dwanaście y szelągow dwa. Ktorą to kurrencyą za publikowaniem tey konstytucyi, bez żadney odwłoki, Wielmożny Pod-

skarbi Wielki W. X. Litew. przez uniwersały swoie po Woiewodztwach y Powiatach, parafiach. miastach y miasteczkach zwyczaynych obwieściwszy, *et officiose* obwołać rozkazawszy, aby napotym żadna nie była waryacya, pilno postrzegać będzie, *et super refragarios, poenas legum, ad executionem* przywiedzie. Czego oraz y Wielmożni Woiewodowie y Urodzeni Starostowie, niemniey ich Urzędy Grodzkie przestrzegać, *et excessivos, poenis severissimis* karać *tenebuntur.*

Dług Wielmożnego Michała Xiążęcia Radziwiłła, Podkanclerzego y Hetmana Polnego Wielkiego Xięstwa Litewskiego.

31. Ponieważ dla wielu materyi dług Wielmożnego niegdy Michała Xiążęcia Radziwiłła Podkanclerzego y Hetmana Polnego W. X. Litewskiego od Nayiaśnieyszego Antecessora naszego, y Rzeczypospolitey *per constitutionem successoribus* assekurowany, na teraźnieyszym Seymie *circa realem satisfactionem* nie pomieścił się, tedy skuteczne *media* do uspokoienia w recess do przyszłego Seymu odkładamy.

Obwarowanie Tatarow W. X. Litewskiego.

32. Zabiegaiąc *abusibus*, ktore pod teraźnieysze rewolucye *irrepserant*, względem dobr y praw Tatarskich, *et immunitates* onych, wszelkie konstytucye *in antecessum*, mianowicie *annorum* 1607, 1611, 1628, 1632, 1670, 1673, 1678 postanowione reassumuiemy, y przy prawach ich dawnych zachowuiemy, *sub poenis legibus circumscriptis super infractores.*

O kupach swawolnych y Seymikach Relationis.

33. Konstytucyą Koronną o kupach swawolnych na teraźnieyszym Seymie opisaną, *in omnibus punctis, clausulis et paragraphis* W. X. Lit. *inviolabiliter manutenendam et observandam*, niemniey *rigorem* w niey *circumscriptum super excessivos extendendum* przyimuie. *Similiter* konstytucyą także Koronną o Seymikach *Relationis cum omnibus formalitatibus* akceptuie.

Stanisław Ledochowski, Podkomorzy Krzemieniecki, Marszałek Seymowy.

Konstanty Szaniawski, Biskup Kuiawski, y Pomorski, Deputat do Konstytucyi z Senatu m. pp. Stefan Humiecki, Woiewoda Podolski, Deputat do Konstytucyi z Senatu m. pp. Stanisław Chomentowski, Woiewoda Mazowiecki; Deputat z Senatu do Konstytucyi, m. pp. Iozef Potocki, Starosta Bełski y Ropczycki Deputat do Konstytucyi z Małey Polski. Mikołay Olszański, Chorąży Wołyński; Deputat do Konstytucyi z Małey Polski. Franciszek Łodzia Poniński, Starosta Kopanicki; Deputat do Konstytucyi z Prowincyi Wielkopolskiey. Franciszek z Brudzewa Mielżyński, Kasztelanie Srzemski; Deputat do Konstytucyi z Prowincyi Wielko-Polskiey. Ian Fryderyk na Kodniu, Czarnobylu, y Dorhostaiach Sapieha, Kasztelan Trocki; Deputat do Konstytucyi z Senatu. Ian de Campo Scipion, Starosta Powiatu Lidzkiego; Deputat do Konstytucyi z Prowincyi W. X. Litewskiego. Benedykt Ian z Rusinowa Wolski Pisarz Grodzki, Wileński; Deputat do Konstytucyi z Prowincyi W. X. Litewskiego.

Antoni Ignacy Stecki, Podczaszy Owrucki, Pisarz Grodzki Kiiowski; Sekretarz I. K. M. m. pp.

REPARTYCYA WOY-

utriusque authoramenti na Woiewodztwa y Ziemie z wyrachowaniem pułroczney punktualney płacy; determinuiącym

WOIEWODZTWA Y ZIEMIE.	SUMMA Z NICH NA PUŁROKA PROVENIENS.	CHORĄGWIE USSARSKIE Y KONIE.	PŁACA USSAROW.	CHORĄGWIE PANCERNE Y KONIE.	PŁACA PANCERN.
Z Woiewodztwa Krakowskiego.	238959. 21	Krola I. M. . . 100 Kasztel. Krakow. 80 Wdy Krakowsk. 55 Sty Krakowsk. . 55	11200 8960 6160 6160	Krola I. M. K. 100 Krolewica I. M. 80 Wdy Sandomirsk. 50 Kasztel. Woyn. . 50 Wdy Malborsk. . 50 Kuchm. Koron. . 50 Referend. Koron. 50 Olizara Sty Ro. . 50 Sty Owruck. . . . 50 Obożnego Kor. . 50 Sty Kowalsk. . . 50 Zabickiego 50	1g40 8020 4700 4700 4700 4700 4700 4700 4700 4700 4700 4700
Z XX. Zatorskiego y Oświecimsk.	25840. 6				
Z Woiewodztwa Poznańskiego.	170454. 16	Krolewicza I. M. 80 Xięcia Radziwiła Kancl. Lit. . . 55	8960 6160	Wdy Chełmińsk. 50 Sty Koniińsk. . . . 50 Chor. Poznańsk. . 50 Błędowskiego . . 50 Gniazdowskiego . 50	4700 4700 4700 4700 4700
Z Woiewodztwa Sandomirskiego.	155487. 1	Wdy Lubelsk. . . 55 Sty Sandomirsk. . 55	6160 6160	Kancl. Kor. . . . 50 Kasztel. Sand. . . 50 Kasztel. Kamien. 50 Sty Robczyck. . . 50 Stoln. Buskieg. . 50 Sty Stężyck. . . . 50 Chorąż. Halick. . 50 Podczasz. Halick. 50	4700 4700 4700 4700 4700 4700 4700 4700
Z Ziemie Radomskiey.	116408. 27	Wdy Podlask. . . 80 Miecznika Kor. . 55	8960 6160	Wdy Mazow. . . 50 Sty Kościerzyck. . 50 Chorąż. Kor. . . 50 Sty Mierzwick. . 50 Wdy Podlask. . . 80 Podstol. Wołh. . 50 Krosnowskiego . . 50 Kwaśniewskiego . 50	4700 4700 4700 4700 7520 4700 4700 4700
Z Woiewodztwa Kaliskiego.	127021	Podskarb. W. Kor. 55	6160	Wdy Wołhyńsk. . 50 Wdy Inflandsk. . 50 Zagwoyskiego . . 50	4700 4700 4700
Z Woiewodztwa Sieradzkiego.	55846. 21	Wdy Sieradzk. . . 55	6160	Ostrowskiego. . . 50	4700
Z Ziemie Wieluńskiey.	15746. 13				

SKA KORONNEGO

zaczynaiąc a die 1 Februarij, anni praesentis 1717 na Seymie teraźnieyszym traktat Warszawski postanowiona.

CHORĄGWIE LEKKIE Y KONIE.	PŁACA LEKK.	REGIMENT DRAGOŃSKI Y PORCYE.	PŁACA REGIM. DRAG.	REGIM. PIESZ. Y PORCYE.	PŁACA REGIM. PIESZYM.
Dobrowolskiego y Strzeszkowskiego Rotmi. 125	9250	Naiaśn: K. I. M. 827	124159. 24	I. M. Pana Kasztel: Krak: Hetmana W. Kor: 82	8209. 27
		Naiaśn: Kr: I. M. 173	25840. 6		
Roznowskiego . . 50	3700	Podstolego Kor. 220	33000	Krolewcia I. M. 951	95134. 16
Iaworskiego . . . 50	3700	Krolowy I. M. . . 500 Kasztel: Krak: . . 24	75000 3700	Kasztellana Krakowskiego 231	23167. 1
		Kasztel: Krakow. 206	30900	Kasztellana Krakowskiego 300	29968. 27
		Podstolego Koronnego 280	41000	Krolewica I. M. 49 Wdy Podlaskiego 599	4865. 14 59895. 16
PP. Popławsk. y Siertoffa 125	9250			Krolowy I. M. 357	35736. 21
PP. Adamowicza y Iozefa Ułana: 125	9250			Krolowey I. M. 65	6496. 13

REPARTYCYA WOYSKA KORONNEGO

utriusque authoramenti na Woiewodztwa y Ziemie z wyrachowaniem pułroczney punktualney płacy; determinuiącym zaczynaiąc a die 1 Februarij, anni praesentis 1717 na Seymie teraźnieyszym traktat Warszawski postanowiona.

WOIEWODZTWA Y ZIEMIE.	SUMMA Z NICH NA PUŁROKA PROVENIENS.	CHORĄGWIE USSARSKIE Y KONIE.	PŁACA USSAROW.	CHORĄGWIE PANCERNE Y KONIE.	PŁACA PANCER:.	CHORĄGWIE LEKKIE Y KONIE.	PŁACA LEKK.	REGIMENT DRAGOŃSKI Y PORCYE.	PŁACA REGIM. DRAG.	REGIM. PIESZ. Y PORCYE.	PŁACA REGIM. PIESZYM.
Z Wdztwa Łęczyckiego.	30457. 14			Wdy Łęczyckiego 50	4700					Krolowy Ieymci 257	25757. 14
Z Woiewodztwa Brzesk. Kuiawskiego.	23543. 27			I. M. P. Swidzińskiego . . . . . 50 Zakładzkiego . . 50	4700 4700					Artylleryi Koron. 191	10143. 27
Z Wdztwa Kiiowskiego.	5400. 27			Bekierskiego . . . —	1700. 27	Steckiego 50	3700				
Z W. Inowrocławskiego.	16323. 13	Marszałka Nadworn: Koron: 55	6160							Artyleryi Koron. 102	10163. 13
Z Ziemie Dobrzyńskiey.	15812. 4									Gwardyi Naiaś. Kr. I. M. 158	15812. 4
Z Ziemie Lwowskiey y Zydaczewskiey.	12944. 4			Wdy Smoleńskiego 50 Krosn: Podk: Lw: 50	4700 4700					Piechoty Węgier. I. M. P. Kasztel: Krak: H. W. K. . . . 35	3544. 4
Z Ziemie Przemysłskiey.	54228. 28	Woiewody Mazowieckiego 55	6160	Wdy Kiiowskiego 50 Wdy Podolskiego 50 Koniuszego Kor: 50	4700 4700 4700			Kasztellana Krakow. H. W. K. . . 84	12529. 28	Kasztellana Krak: H. W. K. 215	21420
Z Ziemie Sanockiey.	19435. 5			Kasztelana Krak: 80 Marszałka W. K. 50	7520 4700					Kasztel: Krakow: H. W. K. 72	7215. 5
Z Ziemie Chełmskiey.	38903. 27	Pisarza Pol: Kor: 55	6160	Kasztel: Podlask: 50	4700	Czerniawskiego. . 50	3700	Wdy Podlaskiego H. P. K. 95	14343. 27	Piechoty Węgierskiey Wdy Podlask: 100	10000
Z Ziemie Halickiey.	13736. 27			Starosty Tłumack: 50 Kasztlca Kiiowsk: 50 Strażnika Koron: 50 *hoc loco.*	4700 4700 4336. 27						
Z Woiewodztwa Wołhyńskiego.	54681. 16			Sty Włodzimirsk: 50 Chorąż: Wołhyń: 50 Ledoch: Kasz: Woł: 50 Wielohurskiego Kasztelana W. . . 50 Stolnika Wołhyń: 50 Bekierskiego . . . —	4700 4700 4700 4700 4700 298. 20			Kasztel: Krakow: H. W. K. . . . . 94 Wdy Podlas: . . 112	14100 16782. 26		
Z Woiewodztwa Podolskiego.	13736. 27			Strażnika Koron: *ad Complement:* Zasł: — Sty Kamieniec: 50 Sty Skalskiego . . 50	363. 3 4700 4700					Wdy Podlaskiego H. P. K. 40	3973. 24
Z Wdztwa Lubelskiego. Z Ziemie Łukowskiey.	93074. 10			Kasztel: Lubelsk: 50 Podkanclerz: Lit: 50 Podkom: Koron: 50 Podstolego Litew. 50 Sty Grabowieck. 50 Sulimirskiego, . . 50 Doręgowskiego, . 50	4700 4700 4700 4700 4700 4700 4700			Kasztel: Krakowsk: H. W. K. . . . 24	3568. 20	Wdy Podlaskiego 211 Artyleryi Koron. 240 Piechoty Węgierskiey Kasztel: Krak: 115	21130. 20 24019. 4 11455. 26
Z Woiewodztwa Bełzkiego.	31138. 28			Wdy Bełzkiego . . 50 Pisarza Pol. Kor. 50 Starosty Bełzkiego 50 Strażnika Litewsk: 50	4700 4700 4700 4700	Olszańskiego, . . 50	3700	Kasztel: Krakowsk: H. W. K. . . . 58	8633. 28		

REPARTYCYA WOYSKA KORONNEGO

utriusque authoramenti na Woiewodztwa y Ziemie z wyrachowaniem pułroczney punktualney płacy determinuiącym zaczynaiąc a die 1 Februarij, anni praesentis 1717 na Seymie teraźnieyszym traktat Warszawski postanowiona.

WOIEWODZTWA Y ZIEMIE.	SUMMA Z NICH NA PUŁROKA PROVENIENS.	CHORĄGWIE USSARSKIE Y KONIE.	PŁACA USSAROW.	CHORĄGWIE PANCERNE Y KONIE.	PŁACA PANCERN	CHORĄGWIE LEKKIE Y KONIE.	PŁACA LEKK.	REGIMENT DRAGOŃSKI Y PORCYE.	PŁACA REGIM. DRAG.	REGIM. PIESZ. Y PORCYE.	PŁACA REGIM. PIESZYM.
Z Woiewodztwa Płockiego.	29347. 4									Gwardyi Piesz: Naiaś. Krola Imci . . 293	29347. 4
Z Ziemie Czerskiey.	40229. 17			Cześnika Koronego 50	4700					Gwar: Kr: Imci 356	35529. 17
Z Ziemie Warszawskiey.	30251. 5									Gwar: I. K. M. 302	30251. 5
Z Ziemie Wiskiey.	8108. 23									Gwar: I. K. M. 18	8108. 23
Z Ziemie Wysogrodzkiey.	7033. 18									Gwar: I. K. M. 70	7033. 18
Z Ziemie Zakroczymskiey.	6553. 12									Gwar: I. K. M. 66	6553. 12
Z Ziemie Ciechanowskiey.	18183. 26			Podczasz: Czersk: 50	4700					Gwar: I. K. M. 135	13483. 26
Z Ziemie Łomżyńskiey.	14827. 27			Kamińskiego . . . 50	4700					Gwar: I. K. M. 101	10127. 27
Z Ziemie Rożańskiey.	1718. 25									Gwar: K. I. M. 47	4718. 25
Z Ziemie Liwskiey.	8951. 16									Gwar: K. I. M. 90	8951. 16
Z Ziemie Nurskiey.	16920. 14			Duczymińsk: . . . 50	4700					Gwar: K. I. M. 122	12220. 14
Z Ziemie Drohickiey.	32606. 23			Podskarb. Nadw. 50	4700	Buczackiego, . . . 50	3700	Wdy Podlaskiego 161	24206. 23		
Z Ziemie Mielnickiey.	15034. 22			Cinskiego 50	4700	Iozefowicza, . . . 50 Dobrowolskiego, 50	3700 3700			Artyleryi Koron. 30	2934. 22
Z Ziemie Bielskiey.	45683. 17	Star: Brańskiego 55	6160			Tomkiewicza, . . 50	3700	Wdy Podlaskiego 132	19666. 14	Artyleryi Koron: 162	16157. 3
Z Wdztwa Rawskiego.	11908					Dawida Ułana, y Murży 125	9250	Kasztel: Krakow. 10	1567. 14	Artyleryi Koron: 11	1090. 16
Z Ziemie Sochaczewskiey.	16335. 23									Artyleryi Koron: 13 Piechoty Węgierskiey Marsz: Kor: 150	1335. 23 15000
Z Ziemie Gostyńskiey.	14806. 28			Grabowieckiego . 50	4700	Cymbey Ułana, 50	3700			Artyleryi Koron: 64	6406. 28
Z Wdztwa Bracławskiego.	2700. 13			Bekierskiego . . . — *hoc loco.*	2700. 13						
Z Woiewodztw Pruskich.	311858. 7							Krolcza I. . . . 500 Przebendowsk. Pułkownika . . . 500	75000 75000	Gwar: Pieszey Krola I. M. . . . . 1179 Krolow: I. . . 321 Artyleryi Koron: 37	117861. 19 32009. 12 3748. 14
Na defekta y konflagracyi od płacenia pogłownego uwolnione zostaie w Woiewodztwach Pruskich											8238. 22
Summa generalis facit											*Flor.* 1970238. 22.

LOKACYA ZIMOWA

woyska I. K. M. y Rzeczypospolitey Koronnego przez Woiewodztwa ułożona w Warszawie in anno 1717.

WOIEWODZTWA Y ZIEMIE.	CHORĄGWIE USSARSKIE.	CHORĄGWIE PANCERNE.	CHORĄGWIE LEKKIE.	REGIMENTY KONNE.	REGIMENTY PIESZE.	WĘGIERSKA PIECHOTA.	DOBRA W KTORYCH KONSYSTENCYE.
W Krakowskim.	Nayiaśn. Krola Imci . . . Xięcia Ici Wdy Krakowsk. Imci Pana Miecznika Kor. Imci Pana Starosty Krak.	Nayiaśnieyszego Krola Imci Nayi. Krlcza Imci Augusta Ici P. Klna Kr. Het. W. Kor. I. P. Wdy Sandomirskiego I. P. Wdy Podolskiego . . I. P. Klna Woynickiego . I. P. Obożnego Koronnego Ici P. Kuchmistrza Koron. I. P. Sty Kowalskiego . . I. P. Kossak. Klnca Kiio. I. P. Wielhorsk. Klca Wołh. I. P. Sty Owruckiego . . I. P. Olizara Sty Romanow. I. P. Krasnows. Stoln. Gost.	Pana Dobrowolskiego Pana Strzeszkowskiego	Gwardya Iego Krol. Mci Regiment Krolowey Imci Imci P. Podstolego Kor.	I. P. Klna Krak. H. W. K.	Starostwo Lanckorońskie. Starostwo Iasielskie. Starostwo Lelowskie. Starostwo Zarnowieckie. Starostwo Krzepickie. Stwa Bieckie y Krzeczowskie. Starostwo Grybowskie. Starostwo Czorsztyńskie. Starostwo Libuskie. Starostwo Wolbromskie. Starostwo Sądeckie. Starostwo Dobczyckie. Starostwo Woynickie. Starostwo Dembowieckie. Starostwo Rabsztyńskie. Starostwo Czchowskie. Dzierżawa Iadowniki. Iodłowa Hutka. Dzierżawa Mszana Dolna. Stwa Zatorskie, Nowotarskie. Stwa Olsztańskie Oświecimsk. Starostwo Oycowskie. Dobra Kasztelanii Krakowsk.
W Poznańskim.		Ici P. Wdy Wołhyńskiego I. P. Chorą. Poznańskiego I. P. Sty Konińskiego . . I. P. Gniazdowskiego . . .	Imci Pana Roznowskiego	I. P. Podstolego Kor.	Nayiaśn. Krlcza I. Augusta		Starostwo Nowodworskie. Starostwo Kościańskie. Stwo Rogozińskie z miastem. Stwo Babimostskie, Kopanic. Dzierżawa Oborniki. Stwo Miedzerzyckie. Dzierżawa Mosina.
W Sandomirskim.	Imci P. Wdy Podl. H. P. K Imci Pana Wdy Lubelskiego Imci Pana Miecznika Kor. Imci P. Sty Sandomirskiego	I. P. Wdy Podl. H. P. Kor. I. P. Wdy Mazowieckiego I. P. Klna Sandomirskiego I. P. Klna Kamienieckiego I. P. Chorążego Koronnego I. P. Podkom. Koronnego I. P. Branickiego Klna Hal. I. P. Sty Robczyckiego . . I. P. Kalinows. Podcz. Hal. I. P. Dorengow: Viceinst. K. I. Pana Kwaśniewskiego . I. Pana Kamińskiego . . .	Pana Dobrowolskiego Pana Strzeszkowskiego	Krolowey Ieymości . . .	Węg. I. P. Marsz. W. K.	Stwo Soleckie y Zawichostsk. Starostwo Stężyckie. Stwo Nowe Miasto Korczyn Starostwo Sandomirskie. Starostwo Szydłowskie. Stwa Radomskie, Zwolińskie. Dobra Kasztelanii Sandomirs. Starostwo Opoczyńskie. Dzierż. Zagoszcz, Winiary. Starostwo Ryckie. Starostwo Ryczywolskie. Starostwo Robczyckie. Starostwo Małogoskie. Plaszkowice, Radzice, Snochow. Starostwo Chęcińskie. Zaiączki, Wesoła Gora. Starostwo Radoszyckie. Stwo Pilznińskie y Wiślickie. Dzierżawa Gołąb.

LOKACYA

woyska I. K. M. y Rzeczypospolitey Koronnego przez

ZIMOWA

Woiewodztwa ułożona w Warszawie in anno 1717.

WOIEWODZTWA Y ZIEMIE.	CHORĄGWIE USSARSKIE.	CHORĄGWIE PANCERNE.	CHORĄGWIE LEKKIE.	REGIMENTY KONNE.	REGIMENTY PIESZE.	WĘGIERSKA PIECHOTA.	DOBRA, W KTORYCH KONSYSTENCYE.
W Kaliskim.	Nayi. Krlcza Imci Augusta Imci P. Podsk. W. Koron.	Imci P. Wdy Inflantskiego Imci P. Wdy Chełmińsk. I. P. Chorążego Poznańsk. I. P. Starosty Konińskiego	Imci Pana Roznowskiego	Imci Pana Podstol. Kor.	I. P. Wdy Podl. H. P. K.		Starostwo Uyskie z Piłą. Starostwo Nakielskie. Przedmieścia Kaliskie. Stwa Powidzkie y Pobiedzis. Starostwo Srzemskie. Starostwo Konińskie. Starostwo Pyzdrskie. Stwo Srzedzkie y Kleckie. Starostwo Odolanowskie.
W Sieradzkim.	Imci Pana Woiewody . . .	Ici P. Wdy Het. Pol. K. Imci P. Wdy Inflantskiego I. P. Ostrowsk. Cześn. Sier.	Imci Pana Popławskiego Imci Pana Siertoffa		Krolowey Ieymości		Starostwo Sieradzkie. Starostwo Radomskie. Starostwo Brzeznickie. Starostwo Piotrkowskie. Dzierżawa Warta. Starostwo Szczerczowskie.
W Ziemi Wieluńskiey.		Xcia I. Podk. W. X. L.	Imci Pana Adamowicza Imci Pana Iozefa Ułana	I. P. Przebendow. Pułk.	Krolowey Ieymości		Starostwo Wieluńskie. Starostwo Bolesławskie. Starostwo Grabowskie. Dzierżawa Mokrsko.
W Łęczyckim.		I. P. Ledoch. Podst. Wołh. Imci Pana Zabickiego . .	Imci Pana Adamowicza Imci Pana Iozefa Ułana		Krolowey Ieymości		Starostwo Inowłodzkie. Dzierż. Rzeczyca y Luboch. Dzierżawa Szczawiny. Starostwo Łęczyckie.
W Brzeskim. W Ziemi Dobrzyńsk.		I. Pana Wdy Łęczyckiego Ici Pana Sty Kowalskiego Ici Pana Zakładzkiego . .			Artylleryi Koronney . . . . Iego Krolewskiey Mości .		Stwo Przedeckie z Kłod. Stwo Kowalskie y Duninow. Starostwo Kruswickie. Starostwo Brzeskie. Stwa Dobrzyńsk. y Rypińsk.
W Inowrocławskim.	I. Pana Marszałka N. Kor.	Imci Pana Zagwoyskiego Imci Pana Zakładzkiego					Stwa Inowrocł. y Dybowsk. Storostwo Bydgoskie. Starostwo Gniewkowskie.
W Kiiowskim.		Imci Pana Choraż. Koron. I. P. Sty Włodzimirskiego I. P. Czack. Stoln. Wołh. I. Pana Sty Owruckiego . I. P. Ledoch. Klca Wołh. I. P. Olizara Sty Roman.	Imci Pana Steckiego . . . . Imci Pana Tomkiewicza . .				Starostwo Korsuńskie. Starostwo Czerkaskie. Starostwo Bohusławskie Starostwo Owruckie. Starostwo Zytomirskie Stwa Domirsk. y Romanow. Starostwo Zwinogrodzkie. Starostwo Kaniowskie.
W Ziemi Lwowsk.		I. Pana Wdy Smoleńskiego I. Pana Wdy Malborskiego I. Pana Marszałka W. K. I. Pana Koniuszego Kor. . I. P. Podkomorzego Łuck. I. P. Sulmirs. Chor. Bracł. Imci Pana Sty Stężyckiego I. Pana Sty Mierzwickiego	Imci Pana Olszańskiego . . Imci Pana Buczackiego . .	I. P. Klna Krak. H. W. K.	I. P. Wdy Podl. H. P. K.		Starostwo Kamionackie. Dzierżawa Szczerzec. Starostwo Iaworowskie. Starostwo Zydaczewskie. Starostwo Dolińskie. Dzierżawa Bobrka. Dzierżawa Ianow. Dzierżawa Mierzwica Dzierżawa Gliniany. W Sokolnikach. Starostwo Grodeckie. Starostwo Drohowiskie.

LOKACYA

Woyska I. K. M. y Rzeczypospolitey Koronnego przez

WOIEWODZTWA Y ZIEMIE.	CHORAGWIE USSARSKIE.	CHORĄGWIE PANCERNE.	CHORĄGWIE LEKKIE.
W Przemyskiey.	Xcia Im. Kancl. W. X. Lit. Imci Pana Wdy Mazowieck.	Imci Pana Wdy Bełskiego. Imci P. Klna Podlaskiego. Imci Pana Sty Halickiego.	Pana Jozefowicza.
W Sanockiey.	Im. P. Klna Krak. H. W. K.	Imci Pana Marszałka W. K.	
W Halickiey.		Im. P. Wdy Chełmińskiego. Imci P. Klna Halickiego. Imci P. Sty Halickiego Imci P. Sty Kościerzyńsk. Imci Pana Sty Stężyckiego. Imci P. Sty Tłumackiego. Im. P. Kossak. Klnic. Kiiow. Imci Pana Duczymińskiego.	Imci Pana Iaworskiego
W Chełmskiey.	Im. P. Pisarza Pol. Koron.	Im. P. Strażnika W. X. Lit. Imci P. Sty Włodzimirsk.	Imci Pana Ciarniowskiego
W Wołhyńskim.		Imci P. Chorąż. Wołhyńsk. Im. P. Sty Włodzimirskiego. Im. P. Ledoch. Klnic. Wołh.	Imci Pana Steckiego
W Podolskim.		Im. P. Sty Kamienieckiego. Imci P. Sty Tłumackiego. Im. P. Kalinow. Chor. Halic. Imci P. Sty Skalskiego Imci P. Sty Owruckiego. Imci P. Sty Mierzwickiego. Im. P. Kalinow. Podc. Hal. Im. P. Sty Iabłonowskiego. Im. P. Cinsk. Stoln. Bracław. Imci P. Obożnego Woysk. Imci Pana Zagwoyskiego. Im. P. Błendow. Łowcz. Hal. Im. P. Krosno. Stol. Gostyn. Imci P. Kamienieckiego	Imci Pana Rożnowskiego. Imci Pana Tomkiewicza Imci Pana Iaworskiego

ZIMOWA

Woiewodztwa ułożona w Warszawie in anno 1717.

REGIMENTY KONNE.	REGIMENTY PIESZE.	WĘGIERSKA PIECHOTA.	DOBRA, W KTORYCH KONSYSTENCYE.
			Starostwo Przemyskie.
			Starostwo Drohobyckie.
			Dzierżawa Medyka.
			Stwo Mościskie, Wiśnia.
			Starostwo Leżayskie.
			Dzierżawa Uherskie.
	Imci Pana Klna Krakowsk.		Stwo Stryiskie z Daszawą.
			Starostwo Krosińskie.
			Stwo Sanockie y Besko.
			Starostwo Buczniowskie.
			Dzierżawa Mogilnica.
			Starostwo Halickie.
			Starostwo Kałuskie.
			Dzierżawa Krasnopole.
			Starostwo Tłumackie.
			Starostwo Kołomyiskie.
			Stwo Iabłonow. Suchyst.
			Starostwo Trembowolskie.
	Im. P. Klna Krak. H. W. K.		Starostwo Smatyńskie.
		Im. P. Klna Krak. H. W. K.	Starostwo Rohatyńskie.
			Starostwo Krasnostawskie.
			Starostwo Hrubieszowskie.
			Starostwo Rathenskie.
			Dzierżawa Rostoka Lipin.
I. P. Wdy Podlas. H. P. K.			Dzierżawa Stolno.
		Im. P. Wdy Podlas. H. P. K.	Stwa Chełmińskie, Luboml.
			Starostwo Krzemienieckie.
			Starostwo Włodzimirskię.
			Drohomyśl. Smidy y Czecz.
			Dworzec, Hnidawa, Mołod.
Im. P. Klna Krak. H. W. K.			Stwo Łuckie z Klucznict.
Im. P. Wdy Podols. H. P. K.			Stwo Kowelskie D. Swin.
			Stwa Kamieniec. y Latycz.
			Starostwo Chrepteiowskie.
			Starostwo Barskie.
			Starostwo Skalskie.
			Starostwo Lityńskie.
			Starostwo Smotryckie.
			Babince Koraczyn. y Hrukosze.
			Iezierzany y Bakota.
			Stwo Salnick. Domaniow.
			Starostwo Chmielnickie.
			Starostwo Czerwonogrodzkie.
			Starostwo Kopayrzodzkie.
			Starostwo Płoskirowskie.
			Mukarow *cum attinent.*
			Stwo Dzwinogrodz. Uszyca.
			Starostwo Kaniowskie.
			Dzierżawa Prosiątkow.

LOKACYA ZIMOWA

Woyska I. K. M. y Rzeczypospolitey Koronnego przez Woiewodztwa ułożona w Warszawie in anno 1717.

WOIEWODZTWA Y ZIEMIE.	CHORĄGWIE USSARSKIE.	CHORĄGWIE PANCERNE.	CHORĄGWIE LEKKIE.	REGIMENTY KONNE.	REGIMENTY PIESZE.	WĘGIERSKA PIECHOTA.	DOBRA, W KTORYCH KONSYSTENCYE.
W Lubelskim.	. .	Imci P. Klna Lubelskiego.	. .	. .	. .	. .	Starostwo Łukowskie.
	. .	Imci P. Podkomor. Koron.	. .	. .	. .	. .	Starostwo Kazimierskie.
	. .	Imci P. Straż. W. Koron.	. .	. .	. .	. .	Starostwo Parczowskie.
	. .	Im. P. Podstol. W. X. Lit.	. .	. .	. .	. .	Starostwo Lubelskie.
	. .	Imci P. Sty Kamienieckiego.	. .	. .	. .	. .	Starostwo Urzendowskie.
	. .	Imci P. Obożnego Woysk.	. .	. .	. .	. .	Dzierżawa Wiśniow.
	. .	Imci P. Garbowieckiego. .	. .	. .	. .	. .	Dzierżawa Przybysławice.
	. .	. .	Imci P. Dobrowol. młodsz.	. .	. .	. .	Tysmienica, Grodek, Kow.
W Bełskim.	Imci P. Pisarza Poln. Kor.	. .	.	. .	. .	. .	Starostwo Tarnogrodzkie.
	. .	Imci P. Wdy Bełzkiego.	. .	. .	. .	. .	Dz. Wieprzowe Iezior. Wiechrz.
	. .	Xcia Im. Podkan. W. X. L.	. .	. .	. .	. .	Starostwo Szczurowieckie.
	. .	Imci P. Pisarza Pol. Kor.	. .	. .	. .	. .	Stwo Sokalskie y Rzeczyc.
	. .	Imci P. Chorążego Koron.	. .	. .	. .	. .	Starostwo Buskie.
	. .	Imci P. Referendar. Koron.	. .	. .	. .	. .	Starostwo Tyszowieckie.
	. .	Imci P. Strażn. W. X. Lit.	. .	. .	. .	. .	Starostwo Horodelskie.
	. .	Imci P. Sty Bełzkiego. . .	. .	. .	. .	. .	Starostwo Bełzkie.
	. .	Im. P. Ledoch. Podst. Woł.	. .	. .	. .	. .	W Drohomyslu.
	. .	Imci Pana Głogowskiego .	. .	. .	. .	. .	Starostwo Grabowieckie.
	. .	. .	Imci Pana Olszyńskiego.	. .	. .	. .	Miasto Korytnica.
	. .	. .	. .	Im. P. Klna Krak. H. W. K.	. .	. .	Starostwo Lubaczowskie.
W Płockim.	. .	. .	. .	Im. P. Przebendow. Pułk.	. .	. .	Starostwo Mławskie.
	. .	. .	. .	. .	Iego Krolewskiey Mości. .	. .	Starostwo Płockie.
W Mazowieckim.	Imci P. Klna Kr. H. W. K.	. .	. .	. .	. .	. .	Starostwo Zakroczymskie.
	Imci P. Wdy Lubelskiego.	. .	. .	. .	. .	. .	Starostwo Błońskie.
	. .	Imci P. Kanclerza W. Kor.	. .	. .	. .	. .	Starostwo Łomżyńskie.
	. .	Imci P. Cześnika Koronn.	. .	. .	. .	. .	Stwo Czersk. Osieck. Garwolin.
	. .	Imci P. Podczasz. Czersk.	. .	. .	. .	. .	Stwo Prasnys. Ciechan.
	. .	Imci P. Sty Skalskiego . .	. .	. .	. .	. .	Stwo Wiskie z Radziłow.
	. .	Im. P. Swidziń. Cześ. Raw.	. .	. .	. .	. .	Starostwo Wyszogrodzk e.
	. .	Im. P. Błędowsk. Łow. Halic.	. .	. .	. .	. .	Starostwo Latowickie.
	. .	. .	Imci Pana Tomkiewicza. .	. .	. .	. .	Starostwo Liwskie.
	. .	. .	Imci Pana Iozefowicza . .	. .	. .	. .	Stwo Nurskie z Zaszkow.
	. .	. .	. .	I. P. Wdy Podlas. H. P. K.	. .	. .	Starostwo Ostrołęckie.
	. .	. .	. .	. .	Iego Krolewskiey Mości. .	. .	Stwo Makowskie, Rożańsk.
	. .	. .	. .	. .	Im. P. Klna Krak. H. W. K.	. .	Starostwo Piaseczyńskie.
W Podlaskim.	Imci P. Sty Brańskiego. .	. .	. .	. .	. .	. .	Stwo Bransk., Bielsk. z Leśnic.
	. .	Imci P. Podskar. Nad. Kor.	. .	. .	. .	. .	Starostwo Drohyckie.
	. .	Imci Pana Cińskiego. . . .	. .	. .	. .	. .	Starostwo Mielnickie.
	. .	Imci P. Czackie. Stol. Woł.	. .	. .	. .	. .	Starostwo Kleszczelowskie.
	. .	. .	Pana Buczackiego	. .	. .	. .	Starostwo Narewskie.
	. .	. .	. .	Im. P. Klna Krak. H. W. K.	. .	. .	Dzierżawa Łosice.
	. .	. .	. .	I. P. Wdy Podlas. H. P. K.	. .	. .	Stwa Augustow. Raygrod.
W Rawskim.	. .	Imci P. Kancl. W. Koron.	. .	. .	. .	. .	Starostwo Sochaczewskie.
	. .	Imci P. Chorążego Halick.	. .	. .	. .	. .	Starostwo Rawskie z miastem
	. .	Imci P. Swidziń. Cześ. Raw.	. .	. .	. .	. .	Dzierżawa Kaski.
	. .	Imci Pana Garbowieckiego.	. .	. .	. .	. .	Dzierżawa Gąbin.
	. .	. .	P. Dawida Ułana. P. Murzy	. .	. .	. .	Stwo Bolimow. y Wyskit.
	. .	. .	Pana Cymbay Ułana. . . .	. .	. .	. .	Stwo Gostyń. y Długołęk.
	. .	. .	. .	. .	. .	I. M. P. Marsz. W. Kor.	Dzierżawa Kapinos.

LOKACYA

woyska I. K. M. y Rzeczypospolitey Koronnego przez

WOIEWODZTWA Y ZIEMIE.	CHORAGWIE USSARSKIE.	CHORĄGWIE PANCERNE.	CHORĄGWIE LEKKIE.
W Bracławskim.	. . . .	Im. P. Kasztel. Kamienieck. . .	. I. M. P. Dobrowolsk. młod.
W Chełmińskim.	. . . . .	. . . . .	. . . . .
W Malborskim.	. . . . .	. . . . .	. . . . .
W Pomorskim.	. . . . .	. . . . .	. . . . .

Iozef Potocki S. B. R. Kommissarz do leży z Małej Polski.

(L. S.)

REGULAMEN CHO-

in fundamento circumskrypcyi, na Seymie teraź-

Ponieważ Rzeczpospolita ciężko sobie czyniąc punktualną y niechybną płacę, y hybernę, woysku w kompucie okryślonemu naznaczyła, przydawszy na koń 1 aukcyi 40 zł., to iest 20 na żołdzie, a 20 na hybernie; tedy potrzebuie tego, aby odtąd żołnierz żył z grosza tak na konsystencyi, iako y w marszach.

Zeby zaś każdego towarzysza naznaczona przez skrypt *ad archivum* doszła quota, czyni się prekustodycya, aby odtąd żadnych expens w kole braterskim nie czynić, tak z żołdow, iako y z hyberny, iako to na rostruchany powiacze, donatywy, gospodne, *et quocunque titulo* wymyślne y praktykowane przedtym, (bo przeszła nauczyła experyencya), kiedy chorągiew zasługi, y hybernę na takowe rozporządziła donatywy, y żyć nie mogła, tylko z ostatnim uciemiężeniem ubogich ludzi na konsystencyi, y z ciężką aggrawacyą w marszach tegoż wyniszczonego pospolstwa. Rzeczpospolita chce mieć odtąd sług, nie panow nad sobą, obrońcow nie oppressorow dobr y maiętności swoich.

ZIMOWA

Woiewodztwa ułożona w Warszawie in anno 1717.

REGIMENTY KONNE.	REGIMENTY PIESZE.	WĘGIERSKA PIECHOTA.	DOBRA, W KTORYCH KONSYSTENCYE.
. .	. .	. .	Stwa Bracławsk. y Winnic.
. .	. .	. .	Stwa Niechorowsk. y Dymid.
Krola Iegomości Augusta	. .	. .	Stwa Kowalews., Grudziądz., Brodnickie y Lipnickie.
I. P. Wdy. Podl. H. P. K.	. .	. .	Stwo Bratyańs. y Ląnkorskie.
Ici P. Przebendows. Pułk.	. .	. .	Stwo Pokrzywnickie.
. .	Iego Krolewskiey Mości .	. .	Stwo Gołubskie.
. .	Krolowey Ieymości	. .	Stwo Radzyńskie.
. .	Krolewica Imci Augusta . .	. .	Wałcz, Gottard. Gron. Paparz.
Imci Pułk. Przebendowsk.	. .	. .	Stwa Kiszporsk. Straszewsk.
. .	Iego Krolewskiey Mości .	. .	Przedmieścia Malborskie.
. .	I. P. Klna Krak. H. W. K.	. .	Stwo Sztumskie.
. .	Artylleryi Koronney . . .	. .	Stwo Tołkmirskie.
Krolewica Imci Augusta.	. .	. .	Stwa Swieckie y Nowiskie.
I. P. Klna Krak. H. W. K.	. .	. .	Stwa Gniewsk. y Kościerzyńs.
I. P. Wdy Podl. H. P. K.	. .	. .	Stwa Borzech. y Osieckie.
I. P. Przebendowsk. Pułk.	. .	. .	Puckie, Tucholsk. Kiszawsk.
. .	Iego Krolewskiey Mości .	. .	Stwo Czczewskie.
. .	Krolowey Ieymości	. .	Stwo Iasienieckie.
. .	Krolewicza Imci Augusta	. .	Skarszewskie y Sobowidzk
. .	I. Wdy Podl. H. P. K. .	. .	Stwo Hamersztyńskie.
. .	Artylleryi Koronney	. .	Stwo Parchow. Miedzyłąż.

Franciszek Łodzia Poniński, Starosta Kopanicki; Kommissarz do leży z Prow. Wielkopolskiey.

(L. S.)

RĄGWI POLSKICH,

nieyszym Pacificationis postanowiony anno 1717.

A że bez deputacyi do zasług y hyberny obeyść się chorągiew żadną miarą nie może, pozwolona iest deputacya, iednego towarzysza do dwoch tylko ćwierci, ktory się powinien kontentować po sześciu złotych z konia, a więcey nic; bo przy odbieraniu zasług, nikomu się teraz opłacać nie będzie, ale gotowe pieniądze z rąk poddaństwa odbierać.

Do hyberny zaś, dwoch towarzystwa może bydź ordynowanych, tak iednak, aby każdy z nich, więcey nad sześć złotych z konia nie brał, ponieważ żadnych kosztow Deputat nie podeymuie teraz, nie mieszkaiąc długo na kommissyi hybernowey, nie opłacaiąc się po Kancellaryach, y nie ieżdżąc po całey Polszcze z assygnacyą pośrutowaną w drobne kęsy.

Ostatek porządku dobrego w regulaminie, y dyscyplinie woienney iest przez Seym wyrażono, iako Officyerowie, y towarzystwo maią pilnować chorągwi, y iako się sprawować.

348 SUMMARYUSZ HYBERN

W WOIEWODZTWACH Y POWIATACH W. X. LITEWSKIEGO.

juxta moderamen seorsivum w Starostwach y dzierżawach Krolewskich pro possibili, certa et infallibili z nich na woysko exolutione pomiarkowanych a. 1717 umowiony y determinowany.

Wilno	15600
Oszmiana	21000
Lida	21500
Wilkomierz	25444
Bracław	6800
Troki	24720
Grodno	21800
Kowno	24545
Upita	30000
Zmudź	72010
Połock	11000
Nowogrodek	1400
Słonim	20000
Wołkowysk	11000
Witepsk	39408
Orsza	18200
Brześć	18070
Pińsk	30800
Mścisław	21200
Mińsk	6100
Możyr	4000
Rzeczyca	23064
Inflanty	4000
Summa summarum czyni	487661

Na sessyi generalney Prowincyi W. X. L. była wentylowana hyberna wszystkich Woiewodztw y Powiatow W. X. Lit. stanął tedy summaryusz ten na dniu 19 Stycznia 1717 na Pradze za generalnym assensem całey Prowincyi W. X. L., do ktorey się podpisuię. *Anno et die ut supra*, podpis temi słowy:

Krzysztof Sulistrowski Chorąży Oszmiański, Marszałek Generalny Konf. W. X. L. Nomine całey Prowincyi za zgodą generalną.

Stanisław Ledochowski, P. K. M. S.

(L. S.)

Concordat cum originali. Antonius Sebastianus Dębowski, S. R. M. S. m. pp.

349 SUMMARYUSZ

CZOPOWEGO SZELĘŻNEGO W WOIEWODZTWACH Y POWIATACH W. X. L.

Wdztwo Wileńskie	70000
Powiat Oszmiański	17000
Powiat Lidzki	12000
Powiat Wilkomirski	15000
Powiat Bracławski	5000
Wdztwo Trockie	6000
Powiat Grodzieński	40000
Powiat Kowieński	13000
Powiat Upitski	19000
Xięstwo Zmuydzkie	40000
Wdztwo Połockie	17000
Wdztwo Nowogrodzkie	65000
Powiat Słonimski	13700
Powiat Wołkowyski	11000
Wdztwo Witebskie	9300
Powiat Orszański	65000
Wdztwo Brześciańskie	30000
Powiat Piński	10250
Wdztwo Mścisławskie	8000
Wdztwo Mińskie	17500
Powiat Mozyrski	3300
Powiat Rzeczycki	3750
Wdztwo Inflantskie	1500
Summa Złotych	492300

Na sessyi generalney W. X. L. na Pradze *die* 19 *Ian.* 1717 *a.* wentylowana y decydowana *quantitas* summy podatku czopowego szelężnego Woiewodztw y Powiatow W. X. Lit. y stanął *assensus* generalny. Na summaryusz wyrażaiący podpisuię się *die mense et anno ut supra*, podpis temi słowy:

Krzysztof Sulistrowski, Chorąży Oszmiański, Marszałek Gen. Konfeder. W. X. L. Nomine całey Prowincyi W. X. L. za zgodą Generalną.

Stanisław Leduchowski, P. K. M. S.

(L. S.)

Concordat cum originali. Antonius Sebastyanus Dębowski S. R. M. S. m. pp.

SUMMARYUSZ 350

DYMOW ZIEMSKICH, DZIEDZICZNYCH, SZLACHECKICH, DUCHOWNYCH Y DOBR EKONOMICZNYCH STOŁOWYCH

ad proportionem taryffy anni 1690 ad praesens umoderowany, według ktorey na zapłatę woyska W. X. L. w nowym kompucie zostaiącego ma bydź wybrany podatek sine ulla defalcatione z dymu po złot. 7 y gr. 20.

	Dymow
Wdztwo Wileńskie	4080
Powiat Oszmiański	8420
Powiat Lidzki	5030
Powiat Wilkomirski	4580
Powiat Bracławski	1160
Wdztwo Trockie	2120
Powiat Grodzieński	8800
Powiat Kowieński	1550
Powiat Upitski	5020
Xięstwo Zmuydzkie	6300
Wdztwo Połockie	4800
Wdztwo Nowogrodzkie	18000

Powiat Słonimski	3200
Powiat Wołkowyski	2150
Wdztwo Witepskie	2167
Powiat Orszański	11800
Wdztwo Brzeskie	17000
Powiat Piński	5000
Wdztwo Mścisławskie	2323
Wdztwo Mińskie	5000
Powiat Możyrski	1000
Powiat Rzeczycki	850
Wdztwo Inflantskie	650
Summa dymow	121000

Na sessyi generalney Prowincyi W. X. Lit. wentylowane są dymy dziedziczne wszystkich Woicwodztw y Powiatow W. X. Lit. dla płacenia *subsidii* na woysko W. X. L. stanął tedy *assensus universalis* na ten summaryusz od całey Prowincyi W. X. Lit., do ktorego się *ex eodem unanimi assensu universali* podpisuię *die 19 Ian. 1717* na Pradze. Podpis zaś temi słowy:

Krzysztof Sulistrowski, Chorąży Oszmiański Marszałek Generalny Konfeder. W. X. Lit. Nomine całey Prowincyi W. X. Litewskiego za zgodą generalną.

Stanisław Ledochowski, P. K. M. S.

(L. S.)

Concordat cum originali. Antonius Sebastianus Dębowski, S. R. M. S. m. pp.

351 SPECYFIKACYA ASSYGNACYI

perplexitatem ex mente publica redolentium z Kommissyi Brzeskiey ad massam exdywizyi woyskowey odłożonych, a teraz ex nutuo Statuum assensu do przyszłego Trybunału Skarbowego rekognicyi y decyzyi suspensa omni assignatariorum praetensione et executione relegowanych, authoritate praesentis Conventus na Seymie Pacificationis Warszawskim 1717 die Februarij konkludowanym roborowana.

Do I. W. I. P. Wdy Troc. wydane assyg.	9000
Do I. W. Imci P. Kasztelana Trock.	8000
Do I. W. Imci P. Paca Klna Połock.	6660
Do I. W. Imci P. Lendorfa Chorążego Mścisławskiego	22500
Do I. W. Imci P. Micuty Podkomorzego Grodzieńskiego	2000
Do Imci P. Szpakowskiego Porucznika	3000
Do Imci P. Strutyńskiego Pułkownika I. Krol. Mci.	18000
Do Imci Pana Karpia Generał Kryx-Kommissarza	8000
Do Imci Pana Kalinowskiego	1000
Do Imci P. Masalskiego Marszałkowica Grodzińskiego	3000
Do Imci Pana Ambroka	4000
Do Imci Pana Tułowskiego	1420
Do OO. Bazylianow Zurowickich y Bytęńskich	1000
Do Imci Pana Zaleskiego Towarzysza Petheorskiego	1000
Do Pana Winiarskiego Aptekarza woyskowego	1000
Do Ichm. PP. Radoszyńskiego y Ziemęckiego Tow. Pet.	1000
Do Pana Pawlicza	700
Do Pana Mackiewicza	750
Do Imci Pana Poźniaka Towarzysza Ussarskiego	2000
Summa	94030

Summę zaś munderunkową *per praesentem legem ad investigandum* Trybunałowi Skarbowemu zleconą *et in usus publicos in recompensam* staremu woysku obrocić się maiącą, ponieważ Stany W. X. Lit. *vitando onus agrariarum contributionum hic et nunc ad praescindendas quasvis* kończący się Konfederacyi *praetensiones intuitu restabiliendae mutuae confidentiae distinctive* obrociły, y tym *ulteriores* wszelkich interweniencyi zniosły *praetextus*, gruntowną *publicae tranquillitatis determinando harmoniam*, do umoderowania nowego woyska z starego, nic nie należące summy *praesenti* zmiarkowały *subordinatione*. Zaczym y my *authoritate legis hanc tabellam* approbuiemy.

Stanisław Ledochowski, Podkomorzy Krzemieniecki, Marszałek Seymowy.

(L. S.)

352

SUMMARYUSZ

TAK DYMOW ZIEMSKICH DZIEDZICZNYCH, SZLACHECKICH, DUCHOWNYCH, Y DOBR NASZYCH EKONOMICZNYCH, STOŁOWYCH,

ad proportionem taryffy z abiuraty roku 1690 ad praesens umoderowaney, iako też summ z tychże dymow ogulnych na Woiewodztwa y Powiaty, rozebranych, według ktorego to summaryuszu za zapłatę woysku Wielk. X. Litewsk. w kompucie nowym będącego, podatek z dymu iednego ma bydź wybierany po złot. 7 y gr. 20 (dico po złot. siedmiu y groszy dwudziestu.) na Seymie teraźnieyszym Warszawskim roku 1717 per legem approbowany.

	Dymow						
Woiewodztwo Wileńskie . .	4080	z ktorych dymow uchwały z dymu po zł. 7 y gr. 20 facit zł.				31280	gr. —
Powiat Oszmiański	8420	,,	,,	,,	,,	64553	10
Powiat Lidzki	5030	,,	,,	,,	,,	38563	10
Powiat Wilkomirski	4580	,,	,,	,,	,,	35113	10
Powiat Brasławski	1160	,,	,,	,,	,,	8893	10
Woiewodztwo Trockie dymow szlacheckich	1340	,,	,,	,,	,,	10273	10
tamże ekonomii Olitskiey dymow	780	,,	,,	,,	,,	5980	—
Powiat Grodzieński dymow szlacheckich ziemskich	5800	,,	,,	,,	,,	44466	20
w tymże Pow. dym. ekon. Grodz. z leśnictwami	3000	,,	,,	,,	,,	23000	—
Powiat Kowieński	1550	,,	,,	,,	,,	11883	10
Powiat Upitski dym. ziemskich szlacheckich	2020	,,	,,	,,	,,	15486	20
w tymże Powiecie dym. ekonomii Szawelskiey . .	3000	,,	,,	,,	,,	23000	—
Xięstwo Zmuydzkie	6300	,,	,,	,,	,,	48300	—
Woiewodztwo Połockie . . .	4800	,,	,,	,,	,,	36800	—
Wdztwo Nowogrodzkie . . .	18000	,,	,,	,,	,,	138000	—
Powiat Słonimski	3200	,,	,,	,,	,,	24533	10
Powiat Wołkowyski	2150	,,	,,	,,	,,	16483	10
Woiewodztwo Witebskie . .	2167	,,	,,	,,	,,	16613	20
Powiat Orszański	11800	,,	,,	,,	,,	90466	20
Woiewodztwo Brzeskie dymow ziem. szlacheckich .	13500	,,	,,	,,	,,	103500	—
w tymże Wdztwie dym. ekonom. Brzeskiey y Kobrzyńskiey z leśnictw. .	35000	,,	,,	,,	,,	26833	10
Powiat Piński	5000	,,	,,	,,	,,	38333	10
Wdztwo Mścisławskie . . .	2323	,,	,,	,,	,,	17809	20
Wdztwo Mińskie	5000	,,	,,	,,	,,	38333	10
Powiat Możyrski	1000	,,	,,	,,	,,	7666	20
Powiat Rzeczycki	850	,,	,,	,,	,,	6516	20
Wdztwo Inflantskie	650	,,	,,	,,	,,	4983	10
Summa dymow . . .	121000			Summa uchwały . . .		926666	gr. 20

Na sessyi generalney Prowincyi W. X. L. wentylowane są dymy dziedziczne wszystkich Woiewodztw y Powiatow W. X. L. dla płacenia subsidij na woysko W. X. L., stanął tedy *assensus universalis* na ten summaryusz od całey Prowincyi W. X. Lit. do ktorego się *ex eodem unanimi assensu universali* podpisuię *die* 19 *Ianuarij* 1717 r. na Pradze, u ktorey taryffy podpis temi słowy:

Krzysztof Sulistrowski Chorąży Oszmiański, Marszałek Generalny W. X. L. nomine całey Prowincyi W. X. L. za zgodą generalną, ktorą to tabellę provincialiter umowioną y determinowaną per legem authoritate praesentis Conventus za zgodą wszech Stanow approbuiemy.

Stanisław Ledochowski, Marszałek Seymowy.

(L. S.)

353

TARYFFA

UCZYNIONA NA WYPŁACENIE PODATKU POGŁOWNEGO ŻYDOWSKIEGO NA SUMMĘ

60000 złot. Polsk. currentis monetae ceną, iako w W. X. L. iść będzie, z ktorey to summy 40000 złot. na pensyą buławy Wielkiey W. X. Lit. a 20000 zł. na chorągiew piechoty Węgierskiey Głownego Trybunału W. X. Lit. należy według konstytucyi postanowienia teraźnieyszego.

Kahał Brzeski, z przykahałkami y partykularzami do nich należącemi złotych Polskich	4900
Kahał Grodzieński, z przykahałkami y partykularzami	4200
Kahał Piński, z przykahałkami, y partykularzami	4750
Kahał Wileński, z partykularzami . .	1700
,, Słucki, z przykah. y partykul. do ktorych ma dać kahał Hłuski zł. 600, Kopilski złot. 500, wszystkiego należy	4700
Kahały Białoruskie	9800
,, Keydańskie, z partykularzami .	3800
,, Wiżuńskie, z partykularzami .	1600
,, Druia, z partykularzami . . .	750
,, Birżańskie	1500
,, Smorgońskie, z partykularzami .	2000
,, Miński	1000
,, y partykularze do Mińska należące	4000
,, Nowogrodzki	400
,, Słonimski, z partykularzami . .	1550
Latus . . .	46650
Kahał Rożański, z partykularzami . .	1100
,, Mścibowski, z partykularzami .	1200
Partykularz Swisłocz Wielka	200
Kahał Połocki Uszacz y Dzisna . . .	1680
,, Lubcze	550
,, Turzec	240
,, Iwie z partykularzami . . .	500
,, Klecki	600
,, Lachowicze	600
,, Mirski z partykularzami . . .	900
,, Nieszwiczki y Swierzna . . .	800
354 ,, Dzięciołki, z partykularzami . .	1000
,, Mysza y Kolbowicze	300
,, Kwołowicze	100
,, Belica y Orłowa	550
,, Horodyszcze	300
,, Dworzecki	260
Przykah. do Dworca należące z Robotną	440
Kroszyn z przykahałkami	130
Kahał Mołczadzki z przykahałkami . .	450
Facit zł. . . .	11900
Połonka	120
Połoniecka	25
Sielub	120
Cyryn z partykularzami	160
Kurelicze y Delatycze z partykularzami .	275
Snow y Iskaldy	50
Karaimowie	700
Facit zł. . . .	1450
Wszystkiey summy czyni zł. . . .	60000

Do ktorey to taryffy my żydzi z kahałow pryncypalnych całey synagogi W. X. Lit. dla ufundowania oney zesłani, podpistuiemy się dat. w Warszawie dnia dwudziestego siodmego miesiąca Ianuarij, r. 1717.

Na tey stronie są ciż żydzi charakterem żydowskim y ręką własną podpisani.

Maior Geciowicz z Brześcia. Izak Sabsaiowicz z Grodna. Aron Abrahamowicz z Pińska. Salomon Gordon z Wilna. Leyba Salomonowicz z Słucka.

Stanisław Ledochowski Marsz. Seymowy.

355

TARYFFA

UCZYNIONA NA WYPŁACENIE PODATKU POGŁOWNEGO ŻYDOWSKIEGO,

na rok teraźnieyszy 1717 na summę zł. Polskich 40000 currentis monetae ceną, iako w W. X. L. iść będzie na pensyą buławy Wielkiey W. X. Lit. według konstytucyi postanowienia teraźnieyszego należącey, pisana w Warszawie, dnia 26 miesiąca Ianuarij, r. 1717.

Kahał Brzeski z przykahałkami y partykularzami do nich należącemi, należy na nich	4900
Kahał Grodzieński z przykahałkami y partykularzami	4200
Kahał Piński z przykah. y partykularz.	4750
,, Słucki z przykah. y partykul. .	4700
,, Smorgoński z partykularzami .	2000
,, Miński	1000
,, y partykul. do Mińska należące	4000
,, Nowogrodzki	400
,, Słonimski z partykularzami . .	1550
,, Rożański z partykularzami . .	1100
,, Mściborski z partykularzami . .	1200
Partykularz Swisłocz Wielka	200
Kahał Mysza y Kolbowicza	300
,, Klecki	600
,, Lachowicki	600
,, Mirski	900
,, Nieświeski	800
,, Połocki, Uszacz, Dzisna . . .	1680
,, Lubocz	550
,, Iwie z partykularzami	500
Turzec	240
Kahał Dzięciołki z partykularzami . .	1000
,, Mołczadzki	450
Latus zł. . . .	37620

Stanisław Ledochowski, Podkomorzy Krzemieniecki, Marszałek Seymowy.

Kahał Horodyszcze	300
„ Dworzec	260
Partykul. do Dworca należące y Rohotno	440
Kurelicze y Delatycze z partykularzami	275
356 Sielub	120
Połonka	120
Połoniecka	25
Kroszyn	130
Stwołowicze	100
Snow y Iskałdy	50
Kahał Belice y Gorłowo	550
Summa czyni zł.	2380
Wszystkiey summy czyni zł.	40000

Do ktorey to taryffy wypisaney z generalney co na zł. 60000 taryffy podpisuiemy się, dat. w Warszawie die 27 Ianuarij a. 1717.

Na tey stronie są ciż żydzi charakterem żydowskim y ręką własną podpisani.

Maior Geciowicz z Brześcia. Izak Sabsaiowicz z Grodna. Aron Abrahamowicz z Pińska. Salomon Gordon z Wilna. Leyba Salomonowicz z Słucka.

Stanisław Ledochowski, M. Seymowy.

TARYFFA

UCZYNIONA NA WYPŁACENIE PODATKU POGŁOWNEGO ŻYDOWSKIEGO,

na rok teraźnieyszy 1717 na summę zł. Polskich 20000 currentis monetae tą ceną, iako w W. X. Lit. iść będzie na chorągiew piechoty Węgierskiey Głownego Trybunału W. X. L. według konstytucyi postanowienia teraźnieyszego należącey, pisana w Warszawie, dnia 26 miesiąca Ian. 1717.

Kahał Wileński z partykularzami	1700
Kahały Białoruskie z partykularzami	9800
„ Keydańskie z partykularzami	3800
„ Wyzuńskie z partyk.	1600
Kahał Druia z partykularzami	750
„ Bierzański z partykularzami	1500
Cyryń	160
Karaimowie wszyscy	700
Summa facit zł.	20010

Do ktorey to taryffy my żydzi zesłani z kahałow całey synagogi W. X. Lit. z generalney co na 60000 taryffy wypisawszy podpisuiemy się, dat. w Warszawie 27 Ianuarij r. 1717.

Na tey stronie są ciż żydzi charakterem żydowskim y ręką własną podpisani.

Maior Geciowicz z Brześcia. Izak Sabsaiowicz z Grodna. Aron Abrahamowicz z Pińska. Salomon Gordon z Wilna. Leyba Salomonowicz z Słucka.

Stanisław Ledochowski, M. Seymowy.

(L. S.)

DYSPOZYCYE 357

REPARTYCYI TAK LOKACYI ZIMOWEY

W IEDNYM TYLKO DACHU ZAWIERAIĄCEY SIĘ, BEZ ŻADNYCH TRZYDNIOWEK, USTAWNIE BIORĄC SIANA DARMO, OBROKOW: ET QUOCUNQUE TITULO ŻOŁNIERSKICH EXAKCYI NIE CZYNIĄC.

IAKO TEŻ

płacy roczney z hyberny, czopowego szelężnego, y dymowego,

secundum tariffam anni 1690 ad praesens moderatam,

a

iuxta regulamen płacy woyskn W. X. Litew. *per scriptum ad archivum*, y w konstytucyach *expressum* exdywidowana,

et

AUTHORITATE SEYMU PACIFICATIONIS TERAŹNIEYSZEGO WARSZAWSKIEGO,

ANNO DOMINI 1717, DNIA PIERWSZEGO LUTEGO

approbowana.

Stanisław Ledochowski, Podkomorzy Krzemieniecki, Marszałek Seymowy. mpp.

USSARYA. 358

Chorągiew Nayiaśnieyszego Krola Imci koni 100.

W Woiewodztwie Połockim.

Miasto Połock z żydami y iurysdykami	2800
Ekonomia Połocka	2600
Niszcze Klaszyce Leśno	520
Szatrowo	80
Kreszudy Czernica	582
Prychaby Czemiosa	56
Biedzco	56
Hyberny	6694
Czopow. szelężn. w tymże Woiewodztwie	17000
Uchwały tamże	21106
Facit na koni 100 po zł. 448	44800

Chorągiew Nayiaśnieyszego Krolewica Imci koni 70.

W Powiecie Orszańskim.

Borysowskie Starostwo z miastem excepto Pysacza	11500
Orsza miasto excepto Przedmieścia Zadnieprskiego	90
Wielatyckie Starostwo	20
Drozdzin Smorki	70

Hyberny	13300
Czopowego szelężn. tamże	10060
Uchwały tamże	8000
Facit na koni 70 po zł. 448	31360

Chorągiew I. W. Imci Pana Hetmana W. W. X. L. koni 70.

W Xięstwie Żmuydzkim.

Wielońskie Beysagolskie Starostwo	11234
Iaswońskie Starostwo	2266
Telszewskie Starostwo	900
Hyberny	14400
Uchwały tamże	16960
Facit na koni 70 po zł. 448	31360

Chorągiew I. W. I. Pana Hetmana P. Wielk. Xięstwa Lit. koni 70.

W Powiecie Upitskim.

Szadowskie Starostwo	14800
Hyberny	14800
Czopowego szelężn. tamże	16560
Facit na koni 70 po zł. 448	31360

359 *Chorągiew I. O. Xcia Imci Kanclerza W. X. Litewskiego koni 45.*

W Woiewodztwie Mścisławskim.

Krzyczewskie Starostwo	8000
Popi Dysunici Krzyczewscy	255
Bochony Mhlińskie od Krzyczewa	220
Czechel Łopkowicze	1000
Woronnie Zuie	200
Koszańskie Starostwo	500
Balicze Nawdziewkowicze Stare sioło	500
Zukow trzy służby	250
Hyberny	10925
Czopowego szelężnego w tymże Wdztwie	8000
Uchwały tamże	1235
Facit koni 45 po złot. 448	20160

Chorągiew I. O. Xcia Podkanclerzego W. X. L. koni 45.

W Woiewodztwie Trockim y w Powiecie Kowieńskim.

Preńskie Starostwo w Pow. Kowieńskim	7540
Datamyszki	40
Mergatroki	120
Romeyki	15
Łankupiany Pana Zarnowskiego	10
Trumpole Gieluże	70
Trakiany	20
Miłostany	20
Rutka Boianowscyzna	25
Hyberny	7860
Czopowego szelężn. Woiewodztwa Trockiego	6000
Czopowego szelężn. Powiatu Kowieńskiego	6300
Facit na koni 45 po zł. 448	20160

Stanisław Ledochowski, P. K. M. Seymowy.

(L. S.)

PETYORYA. 360

Chorągiew Nayiaśnieyszego Krola Imci koni 80.

W Powiecie Wilkomirskim.

Kupiskie Starostwo	5000
Dzierżawa Strubiszki	5600
Woytostwo Koszańskie	200
Kataliszki Szwozdzie Krugi	200
Wilkomirskie Starostwo	1200
Hyberny	7160
Uchwały w tymże Pow.	14366
Uchwały w Pow. Lidzkim	8233
Facit na koni 80 po zł. 372	29760

Chorągiew Nayiaśnieyszego Krolewica Imci koni 80.

W Xięstwie Żmuydzkim y Pow. Kowieńskim.

Iurborskie Starostwo z miastem	3266
Saskie Woytostwo	1300
Karaliszki	100
Skirstymońskie Starostwo	1225
Iurborskie leśnictwo	500
Dargiany	30
Wilkiyskie Starostwo	988
Beśmiercie	40
Kuczkompie	45
Błandzie	15
Bobtele	100
Kiwile	165
Narmontyszki	14
Tyrkszlewskie Starostwo	495
Perkińce	20
Mixodzie Zwirdzie	120
Siedy Sledy	5
Mikayce Trusolany	15
Kirsze	12
Eyragolskie Cywoństwo	461
Bawki	20
Kiłowa	40
Naczuny	10
Polepie Wasilki Lencze Prukopy Służy	92
Zastaycie Ponawaycie Kieraycie	300
Dyrgaycie	40
Giedroycie	140
Miedniki	50
Piłsupie	100 361

Botoz Imienicze	10
Taftusze	20
Koyrany	60
Wierzbołow excepto dzie-dzicznych	540
Wierzbolowska dzierżawa w P. Kowień.	170
Nowe Miasto od Iurborka	600
Hyberny w Xięs. Zmuydz.	9793
Hyb. w P. Kowieńskim	1310
Uchwały w X. Zmuydzk.	18657
Facit na koni 80 po zł. 372	29760

Chorągiew I. W. I. P. Hetmana Wielk. W. X. L. koni 80.

W Powiecie Rzeczyckim.

Humelskie Starostwo	3832
Rzeczyckie Starostwo	1400
Rohaczewskie Starostwo z miastem	1120
Rekta	110
Hyberny	6462
Uchw. w P. Rzeczyckim	6516. 20
Uchw. w Wdtwie. Mińsk.	16718. 20
Facit na koni 80 po zł. 372	29760

Chorągiew I. W. I. P. Hetmana Poln. W. X. L. koni 80.

W Powiecie Wołkowyskim y Grodzieńskim.

Wołpińskie Stwo w Pow. Wołkowysk.	4000
Iałowskie Starostwo w tymże Powiecie	1000
Dubno Klucz od Wołpy w Grodzieńsk.	4500
Hyb. w P. Wołkowysk	5000
Hyb. w P. Grodzieńskim	4500
Czop. szel. w P. Wołkow.	11000
Uchw. w tymże Powiecie	9260
Facit na koni 80 po zł. 372	29760

Chorągiew I. O. X. I. Wdy Krakowsk. koni 40.

W Powiecie Kowieńskim.

Wilkowiskie Starostwo z dożywotnikami y Berdowką	7800
Rożkowszczyzna I. Pana Trzciańskiego	40
Giewałtow Imci Pana Malickiego	25
Hyberny	7865
Uchw. w tymże Powiecie	7015
Facit na koni 40 po zł. 372	14880

362 *Chorągiew I. W. I. P. Wdy Trockiego koni 40.*

W Powiecie Wiłkomirskim.

Pieniańskie Starostwo	5000
Pupańskie Woytowstwo	300
Pupany Habeny Micinny	600
Hyberny	5900
Uchw. w tymże P. Wilkom.	8980
Facit na koni 40 po zł. 372	14880

Chorągiew I. W. I. P. Ssty Gen. Xię. Zmuydzkiego koni 40.

W X. Zmuydzkim.

Wiekszańskie Starostwo	39300
Kieygry	150
Powędskie Woytowstwo	155
Ekonomia Starostwa Zmuydzkiego z Zoranami	60
Korlewskie Wtstwo Połukiszcze Lekale	180
Wideyki	90
Ciołki Miłeyki Maniuny	300
Szylany Numsze	5
Dyrniały Iagowdowo	5
Hyberny	4845
Uchw. w X. Zmuydzkim	10035
Facit na koni 40 po zł. 372	14880

Chorągiew I. O. X. I. Woiewody Nowogrodzkiego koni 40.

W Powiecie Brasławskim.

Dryświtaty Maguny Ianułańce	3930
Uzwiny Dzierżawa	90
Domasze Owściuszowice	90
Zabrzezińskie Woytowstwo Rymszany Ciżuny	270
Brasławskie Starostwo z miastem	1430
Krasna	35
Ianiszki	45
Obole	13
Bernatowszczyzna	13
Plusa	13
Miłasce	13
Widaycie	13
Sutrowicze	13
Mikściany 13, Swiderszczyzna 13 facit	26
Zaścianek Pana Gabryełowicza od Brasławia	13
Zaścianek P. Rydzińskiego od tegoż	13
Opeskie Starostwo	780
Hyberny	6800
Czop. szel. w P. Brasław.	5000
Uchw. w tymże Powiecie	3080
Facit na koni 40 po zł. 372	14880

Chorągiew I. W. Ici. Pana Woiewody Witebskiego koni 40.

W Powiecie Wołkowyskim.

Mścibowskie Starostwo	3600
Wołkowyskie Starostwo z miastem Wołkowyskim, z Nowym Dworem, z Porozowem y z Pasiekami	1800

363

Dziagirdy	80
Zarzecze Rudziewicze	100
Syrycze	100
Piekarze	20
Hyberny	5700
Uchw. w P. Wołkowysk.	7223. 10
Uchw. w Wdztwie Brzesk.	1956. 20
Facit na koni 40 po zł. 372	14880

Chorągiew I. W. I. P. Woiewody Mińskiego koni 40.

W Woiewodztwie Połockim.

Dziesieńskie Starostwo	4000
Sitno Milonki Iasieniowicze Dworzyszcze	110
Baldyszcze	28
Snitowki	56
Iażno Imci Pani Pakoszowey	28
Kuszliki	28
Zaborze	56
Hyberny	4306
Uchw. w Wdztwie Połock.	10574
Facit na koni 40 po zł. 372	14880

Chorągiew I. W. I. P. Kasztelana Witebskiego koni 40.

W Woiewodztwie Witebskim.

Koziany, Horodec, Stepanowszczyzna, Wydry	1108
Sorocz Sawin	200
Wortele	28
Babinowicze Ciałosze	840
Wielkie Sioło	196
Korowayno Trubacze	140
Łużosno Miakie Ostrowskie	560
Suraż	280
Bubłewo	28
Bobr Kościerzynin Ciereszki	28
364 Suchwast	28
Strayk Ostrowno	112
Zahorany	56
Zarnosieki	28
Ryndzyn Huskie Nehowle	200
Hyberny	3832
Czop. szel. tegoż Wdztwa	9300
Uchwały tegoż Wdztwa	1748
Facit na koni 40 po zł. 372	14880

Chorągiew I. W. I. Pana Podskarbiego W. X. L. koni 40.

W X. Zmuydzkim.

Leśnictwo Wilkiyskie	2112
Rudgalwie	60
Ryszkiany	5
Hyberny	2177
Z cełł aukcyi subsidiorum	12703
Facit na koni 40 po zł. 372	14880

Chorągiew I. W. I. P. Referendarza W. X. L. koni 40.

W Powiecie Słonimskim.

Miżewickie Woytowstwo	1240
Głaszewickie Woytowstwo	560
Woytowe Sioło	312
Iukiewicze	260
Lewkowicze	70
Niwy	126
Iarniewo	240
Kokoszyce	120
Chodziewicze	90
Bibikowszczyzna	70
Kościeniow	100
Wiacenicze	60
Wolka	14
Kowale	14
Lisowicze Imci Pana Piaseckiego	14
Lisowicze Imci Pana Boboli	14
Michnowicze	114
Hyberny	3418
Uchw. w tymże Powiecie	11462
Facit na koni 40 po zł. 372	14880

Chorągiew W. Ici Pana Podkomorzego Wielk. X. Lit. koni 40. 365

W Powiecie Lidzkim.

Ostryńskie Starostwo	3100
Nowodworskie Starostwo	3180
Koniawskie y Dubiskie Leśnictwo	550
Kulbaki	190
Usiatyckie Woytostwo	480
Ekonomia Lidzka	120
Gornie	60
Cybory	30
Pursię	30
Philipowicze	30
Koniuchy	30
Hyberny	6000
Uchw. w tymże Powiecie	8880
Facit na koni 40 po zł. 372	14880

Chorągiew W. Imci P. Pisarza Polnego Wielk. X. Lit. koni 40.

W Xięstwie Żmuydzkim.

Retowskie Ciwuństwo z miastem	8524
Iodaynie, Dołgi, Skaraby, Iablistarze	70
Szylany Skrable	50
Ławbardzie Łuzany	490
Uzwętskie Ciwuństwo	260
Połoynie w Uzwętskim Powiecie	10
Szpigle Iungiły	30
Hyberny	9434
Uchw. w tymże Xięstwie	2648
Uchw. w Pow. Upitskim	2798
Facit na koni 40 po zł. 372	14880

Chorągiew W. I. P. Podskarbiego Nadwornego W. X. L. koni 40.

W Powiecie Rzeczyckim.

Bobruyskie Starostwo z Baryczami	6776
Lubonicze Stołpyszcze Słobodka Kostroysk	526
Słobodka Krolewska 110. Łuki 44.	154
Hyberny 7456	
Czop. szel. w tymże Pow. 3750	
Uchw. w Wdztwie Mińs. 3674	
Facit na koni 40 po zł. 372	14880

366 ### *Chorągiew W. Imci P. Puzyny Pisarza Wielk. X. Lit. koni 40.*

W Powiecie Upitskim.

Wobolnickie Starostwo Pruszele Grondyszki y Skomorochy	2500
Stegwilskie Starostwo	500
Hyberny 3000	
Uchw. w tymże Powiecie 11880	
Facit na koni 40 po zł. 372	14880

Chorągiew W. Imci P. Stolnika W. X. Lit. koni 40.

W Pow. Orszańskim y Wdztwie Mińskim.

Iurysdyka Zadnieprska, w mieście Orszy	900
Ekonomia Orszańska	150
Pysacz	300
Hybayłowicze	50
Klewka	50
Gieśmonka	150
Babin	100
Dziewoszyca	100
Mazany	100
Luboszańskie Starostwo	2000
Berezyny od tegoż Starostwa w Woiewodztwie Mińskim	400
Hyberny 4300	
Uchw. w Pow. Oszańskim 10580	
Facit na koni 40 po zł. 372	14880

Chorągiew I. O. X. Imci Miecznika W. X. Lit. koni 40.

W Wolewodztwie Trockim.

Mereckie Starostwo z Szmorlunami Sadziunami	3516
Merecz miasto	710
Absingi Rokcienniki	30
Piłokanie	14
Trempiny	140
Alexandrow I. P. Eydziatowicza	20
Alexandrow. I. P. Kazimierskiego	40
Iurgiszki	100
Zebrzyszki	25
Subortowice	20
Kryksztany	50
Kreywiany	20
Nowosady	20
Awksztokalnia	5
Mwtławka Kopiodzie	60
Wysokie 40, Kiewlica 20, Trydonie 20	80 367
Skayście Smolnica 65, Dolnikowszczyzna 5	70
Samniki Rudka Koniuchy	100
Trumpole	15
Woypuniszki	80
Sangruda	40
Burniszki	50
Niemonoyskie Starostwo	900
Władysławowo	20
Poszyrwinty	5
Gryciuny	16
Giedukany	40
Oteśniki	130
Skombolole	10
Szylańce	50
Iważkiszki	65
Kamionka	15
Dawgi Przełaie	521
Hyberny 6920	
Uchwały w Woiewodztwie Trockim 1260	
Czop. szelę. w Powiecie Kowieńskim 6700	
Facit na koni 40 po zł. 372	14880

Chorągiew W. I. P. Strażnika Wielk. Wielk. X. Lit. koni 40.

W Powiecie Rzeczyckim.

Czeczerskie Starostwo	5246
Naumkowicze	44
Bycze Kobylicze	66
Bycz	22
Daniłowicze	22
Sapryki Myskewicze	22
Hryby	110
Mirokoszcz	66
Koszlewo	44
Hołowacze 22, Ieziory Mirokoszcz 88	110
Strzałki	44
Hyberny 5795	
Uchw. w Wdztwie Mińsk. 9084	
Facit na koni 40 po zł. 372	14880

Chorągiew W. I. P. Łowczego W. X. Lit. koni 40.

W Powiecie Rzeczyckim.

Propoyskie Starostwo	2668 368
Horduny	22
Rosoczyce Hłusow Koleśnikowo	44
Balicze Narwiłowka	66
Nowosiołki	22
Turowicze	22

Kulczyca	110
Stołpiow Uhłow Lipinka	22
Bochan Kulikowska	330
Sianozętki	22
Kowale Mikulicze Terebrowo	22
Hyberny 3350	
Uchwały w Mścisławsk. Woiewodztwie 11530	
Facit na koni 40 po zł. 372	14880

Chorągiew W. I. P. Oboźnego W. X. Lit. koni 40.

W Powiecie Kowienskim.

Dorsuniskie Starostwo	2100
Ekonomia Kowieńska	2000
Kiewliszki Poberkłonie Potrakienie Szlaniew	200
Dubinty Kraszkiemie Awinele Kowale	600
Wisztynieckie Starostwo	1040
Pilwiszki	700
Kormiałow	200
Bobty	80
Woyszwiły	220
Piekilany, Miedziuny, Unkuńce, Gierakańce	160
Koniuchy	20
Roskowszczyzna Giesztoryszki	300
Wilczatow Skrebinie Wigie	120
Pogirnowo	70
Dowkaynie	40
Kibarty 25, Poszeymienie 25	50
Mazońce Pienkieniki	120
Nistwiec 60, Powembry 80	140
Woytokienie Ianuszkowicze	90
Michniewo	100
Rzeczowo	155
Płasowka	130
Gierwiaty	110
Szyneliszki 20, Motłowka Uzbole 25	45
Podborek z Kumecią	40
369 Staławka	60
Porowsie	60
Pogiermonie Pokoynie	80
Hyberny 9030	
Uchw. w Kowieńsk. Pow. 4868. 10	
Uchwały w Trockim Woiewodztwie 981. 20	
Facit na koni 40 po zł. 372	14880

Chorągiew W. I. P. Biegańskiego Podkoniuszego W. X. L. koni 40.

W Wdztwie Trockim.

Punskie Leśnictwo	3000
Niemonoyskie Leśnictwo alias Kirna	2400
Grazyszki 350, Gudele 230, Pryga 20	600
Zyrminy 50, Zagaryszki 10, Sikorowszczyzna 10	70
Hyberny 6070	
Czop. szel. z Lidzk. Pow. 8810	
Facit na koni 40 po zł. 372	14880

Chorągiew W. I. P. Zawiszy Starosty Mińskiego koni 40.

W Powiecie Upitskim.

Gulbińskie Starostwo	5700
Zydeykańskie Starostwo	1700
Dragany Bernatany 300, Szeszki Pokandziupie 200	500
Poieziory 50, Piwoniszki 50	100
Hyberny 8000	
Uchw. w tymże Powiecie 6880	
Facit na koni 40 po zł. 372	14880

Chorągiew W. I. P. Strutyńskiego Starosty Szakinowskiego koni 40.

W Powiecie Upitskim y Wyłkomirskim.

Szymańskie Starostwo	650
Powinkszwaycie	20
Peystrze Poinsze	30
Pomorniki	10
Misiewicze	10
Woreykowskie Woytowstwo	820
Podlinkowskie Woytowstwo	300
Piłwaniszki	100
Gimbagoła Bobry Dubkowo	300
Poberszty Poberle	50
Giegobrosty	10
Uzwałki Iarzynki Kiertymy	500
Poberle	50
Biegłaycie Borkłoynie	300 370
Miciuny	20
Mozcybiszki	10
Makciszki	20
Pokiżańskie Woytowstwo Okmiany	800
Subóckie Starostwo w Wyłkomirskim Powiecie	1200
Hyberny 5200	
Czop. szelęż. w Upitskim Powiecie 2440	
Uchw. w tymże Powiecie 7240	
Facit na koni 40 po zł. 372	14880

Chorągiew W. I. P. Baranowicza S. Poln. Wielk. X. Lit. koni 40.

W Wolewodztwie Mińskiem.

Radoszkowskie Starostwo	1162
Miasto Mińsk hyberny excepto dachu Chrześcianie	1460
Żydzi Mińscy excepto dachu	602
Pan Bielmacewicz excepto dachu	20
Iurysdyka zamkowa w Mińsku excepto dachu	732
Krasnosielskie Starostwo	602
Kamienie Dzierżawa	100
Celia	200
Hayno	400
Malawki	140

Ochelnica 154
Kolacze 90
Hyberny 5700
Czopow. szelężn. w tymże Woiewodztwie . . . 500
Uchw. w tymże Wdztwie 8680
Facit na koni 40 po zł. 372 . . 14880

Stanisław Ledochowski, Podkomorzy Krzemieniecki M. Seymowy.

(L. S.)

371 **PRZEDNIA STRAŻ.**

Chorągiew Tatarska Pana Ułana Pułkownika I. K. M. koni 60.

W Powiecie Oszmiańskim.

Starostwo Trabskie 950, Iakuny 450 . 1400
Derennik Zykowicze 280, Boczeczniki 170 450
Starostwo Oszmiańskie 728, Rudniki 32 760
Woszkiele Dziedziuły Olany 50
Hyberna tylko z Dudzkiego Starostwa excepto dachu 2430
Hyberny 5090
Uchw. w tymże Powiecie 11230
Facit na koni 60 po zł. 272 . . 16320

Chorągiew Tatarska Rotmistrza P. Baranowskiego koni 40.

W Powiecie Oszmiańskim.

Krewskie Starostwo 1500
Iurysdyka w Krewie Ici Pana Zakrzewskiego 30
Niorowka 70, Miedziuny 15, Raczuny . 590
Dziewieniszki 500, Tuzomańce 80 . . 580
Zaprudziany Kamieńszczyzna Krakuny . 100
Iurgielany Milkuny 100, Kuczki 20, Wiekszwiany 210 330
Hyberny 2630
Uchw. w tymże Powiecie 8250
Facit na koni 40 po zł. 272 . . 10880

Chorągiew Tatarska Rotmistrza P. Kryczyńskiego koni 40.

W Powiecie Oszmiańskim.

Markowskie Starostwo 2100, Tałucie 300, Zymodry Iuchowicze Chodnie 400 2800
Hyberny 2800
Uchw. w tymże Powiecie 8080
Facit na koni 40 po zł. 272 . . 10880

Chorągiew Tatarska Rotmistrza P. Kińskiego koni 40.

W Powiecie Oszmiańskim.

Wileyskie Starostwo 2100
Hubskie Starostwo 500
Swirańskie Połchuńskie Woytowstwo . 450
Olesiewicze 110, Czotyrki Olesiewicze 20 130
Hyberny 3180
Uchw. w tymże Powiecie 7700
Facit na koni 40 po zł. 272 . . 10880

Chorągiew Tatarska Rotmistrza P. Sutkiewicza koni 40.

W Powiecie Oszmiańskim. 372

Dawgieliskie Starostwo z Woiewodztwem Sudackim 3000
Pokretonie 180, Lomayki 40, Widey-szany 30 250
Hyberny 3250
Uchw. w tymże Powiecie 7630
Facit na koni 40 po zł. 272 . . 10880

Chorągiew Tatarska Rotmistrza P. Krzyczewskiego koni 40.

W Wdztwie Wileńskim.

Bystrzyckie Starostwo 2800
Giełozuny Giełuny Łowcze Łoweykuny 800
Hyberny 3600
Uchwały w Oszmiańskim Powiecie 7280
Facit na koni 40 po zł. 272 . . 10880

Chorągiew Tatarska Rotmistrza P. Koryckiego koni 40.

W Powiecie Wyłkomirskim.

Łyngmiany Giedroycie Czywile 650, Dawguny 40 690
Okońskie Woytowstwo 20, Swiętorzecze 120 140
Okmiany 170, Kawkle 40, Romeyki 50, Karmele 70 330
Łoycie Łoytele Niemiery 210, Garniszki 40 250
Berniłowicze Wizgiele 180
Hyberny 1770
Uchw. w tymże Powiecie 8110
Uchwały z Powiatu Oszmiańskiego 1000
Facit na koni 40 po zł. 272 . . 10880

Chorągiew Tatarska Rotmistrza P. Dołgiły koni 40.

W Powiecie Wyłkomirskim.

Bolnickie Starostwo 1200, Podkuny 140, Sumliciszki 10, Tabce 80 1430
Hyberny 1430
Czop. w tymże Powiecie 1600
Uchw. w Pow. Upitskim 7850
Facit na koni 40 po zł. 272 . . 10880

Chorągiew Tatarska Rotmistrza P. Reyzowskiego koni 30.

W Powiecie Wyłkomirskim.

Uszpolskie Starostwo 4200
Mikiany 200, Hlinsk 70, Narwoysze 14 284
Hyberny 4484
Uchw. w tymże Powiecie 3676
Facit na koni 30 po zł. 272 . . 8160

Chorągiew Tatarska Rotmistrza P. Krzyczewskiego młodszego koni 30.

W Powiecie Wyłkomirskim.

Onikształńskie Starostwo 3080
Hyberny 3080
Czop. szel. z tegoż Pow. 2000
Uchwały z Powiatu Oszmiańskiego 3080
Facit na koni 30 po zł. 272 . . 8160

373 *Chorągiew Kozacka Pułkownictwa Imci P. Paszkowskiego koni 30.*

W Powiecie Lidzkim.

Bersztańskie Leśnictwo 1120
Eyszyszki 700, Miodusie 30, Grynkiszki 15, Oszmieniki 15 760
Hyberny 1880
Uchw. w tymże Powiecie 6280
Facit na koni 30 po zł. 272 . . 8160

Chorągiew Kozacka Rotmistrzostwa Ici P. Poniatowskiego koni 30.

W Powiecie Lidzkim.

Wasieliskie Starostwo 1600, Kulesze Woytowstwo 1240 2840
Hyberny 2840
Uchw. w tymże Powiecie 5330
Facit na koni 30 po zł. 272 . . 8160

Chorągiew Kozacka Imci P. Legieckiego koni 30.

W Powiecie Lidzkim.

Koniawskie Dubiskie Starostwo Klaysze Mażańce Dawgiłańce 1300
Orańskie Leśnictwo 850, Likańce 5, Kierszyszki 8, Zachaliszki 5 868
Bartoszewszczyzna Siewruszki Odźwierniki 12
Iawgiełowicze oprócz dziedzicznych . . 10
Hyberny 2190
Uchw. w tymże Powiecie 5970
Facit na koni 30 po zł. 272 . . 8160

Chorągiew Tatarska Rotmist. P. Kryczyńskiego młodszego koni 30.

W Powiecie Lidzkim.

Raduńskie Starostwo 4200, Posolcze 30, Rodzieykowicze 50 4280
Hyberny 4280
Uchw. w tymże Powiecie 3880
Facit na koni 30 po zł. 272 . . 8160

Chorągiew Kozacka Rotmistrzostwa Imci P. Mościckiego koni 30.

W Powiecie Pińskim.

Drużyłowicze 1200, Hutow 400, Lachowicze 120 1720
Rudka 140, Zołkinie 20, Iwaniki 60, Suszcysk 42 262
Hyberny 1980
Czopowego szel. w tymże Powiecie 6178
Facit na koni 30 po zł. 272 . . 8160

Chorągiew Kozacka Rotmistrzowstwa I. P. Kropińskiego koni 30.

W Powiecie Pińskim.

Gniewczyce Kreteszyn 1000, Iezierce 308, Radohoszcz 180 1488
Mołodelczyce Morozowicze excepto dachu 260
Omyta excepto części do Episkopiey 100, Mokra Dąbrowa 300 400
Hyberny 2148
Czopowego szelę. w tymże Powiecie 4082
Uchw. w tymże Powiecie 1930
Facit na koni 30 po zł. 272 . . 8160

374 *Chorągiew Kozacka Rotmistrzostwa I. P. Szaniawskiego koni 30*

W Wdztwie Mścisławskim.

Mścisław miasto 1400, Mścisławskie Radomskie Starostwo 2200	3600
Horodnictwo Mścisławskie 100, Horodnictwo Radomskie 200	300
Pachołow Siemiadczyn Budyczyn Piotrowsk Dzierczyńsk	80
Soin 250, Powłowicze 200, Narkiewicze 20, Prusin 160	630
Czarnowszczyzna Sinkowszczyzna Zeliwsze	40
Łaryanow Łyze Remonty Piłsupie 460, Czarnousy 250	710
Strapienie 25, Deniszki 60, Koskowo 50	135
Hyberny 5495	
Uchw. w tymże Wdztwie 2665	
Facit na koni 30 po zł. 272 . .	8160

Chorągiew Tatarska Rotmistrzostwa P. Bohdana Baranowskiego koni 30.

W Wdztwie Mścisławskim.

Chosławicze ze wsiami; excepto dziedzicznych tego nazwiska	400
Rasna, Kamionka, Dubrawka Pietuchowka, krom dziedzicznych	1200
Michałock Roszoszyce Buszary 260, Tuchołdow 400	660
Zubowszczyzna, Kołodzieczna 140, Kożuchowska 400	540
Kraśniki 340, Krasna 100, Wołczasy Dorohy 220	660
Kopciowka 56, Słobodka Woronna 100, Kopacze 50	206
Iankowicze Załub 64, Hołowacze 50, Miluty 50	164
Biel, Zielenkowicze 300, Niczow 120, Orłowo 80	500
Rożkowszczyzna Zieżyce 25, Dziacioł 25, Uszpole Krasna 160	210
Suchary w Powiecie Orszańskim 1000, Romanow 100, Kocielniki 20, Wiechrzany 40	1160
Hyberny 5780	
Uchw. w tymże Wdztwie 2380	
Facit na koni 30 po zł. 272 . .	8160

Chorągiew Kozacka Pułkownictwa Imci Pana Sosnowskiego koni 30.

W Powiecie Mozyrskim.

Mozyrskie Starostwo z miastem 870, Domanowicze 150	1020
Awciuszewicze Łyczyzewicze 225, Boryskowicze 90, Nostole 15 . . .	330
Hyberny 1150	
Uchw. w tym Powiecie 6810	
Facit na koni 30 po zł. 272 . .	8160

Chorągiew Kozacka Rotmistrza I. Pana Kirkiły koni 30.

W Powiecie Mozyrskim.

Zahal 1135, Sycze Turowicze 165, Chwastowicze 60	1360
Iakimowicze Koszyce Kozłowicze 255, Wołosowicze 75	330
Kalinkiewicze Hulewicze Roh Bahrynowicze	465
Ozarzyce Wiazek 150, Hrabie 45, Niestanowicze 105	300
Siekierzyce Zubiszcze 120, Nowosiołki Ipskie 75	195
Hyberny 2650	
Czop. szelę. w tymże Pow. 3300	
Uchw. w tymże Powiecie 856. 20	
Uchw. w Pow. Oszmiańsk. 1353. 10	
Facit na koni 30 po zł. 272 . .	8160

REGIMENTA KONNE. 375

Nayiaśnieyszego Krola Imci porcyi 600.

W Xięstwie Zmuydzkim.

Polongowskie Starostwo	6480
Płungianskie Starostwo	5640
Gorzdowskie Starostwo	2160
Tendziagolskie Ciwuństwo	1750
Chweydańskie Starostwo	2386
Płotelskie Starostwo	880
Rosieńskie Starostwo z miastem . . .	590
Tryskie Starostwo z miastem	860
Twerska Dzierżawa	380
Szawdowskie Ciwuństwo	595
Wieszniańskie Ciwuństwo	650
Botockie Starostwo	777
Tuybie Dworzyszki Wargienie . . .	130
Miodowsie Iachciszki Gieczaycie . . .	180
Korszewskie Ciwuństwo krom wsiow odeszłych do kościoła *per constitutionem* y wsi Zwile także odeszłey . .	405
Lingie 456, Witagoła Klukie 256, Gaydziany 140	852
Bruszki, Dliczenie Dzierżenienie 150, Boryaniszki Purwie 380	530
Poiurskie Ciwuństwo *alias* Woyniuta	990
Bierzańskie Ciwuństwo Szakinow . .	695
Okmiany	589
Eglona 500, Nucie Kiedy Pokalniszki 420	920
Sugińce Kierezy 250, Tarwidy 280 . .	530
Nawaycie Kudaycie Kunary	150
Nowosady Zwierzdele	190
Poberze 10, Szyliniszki 10, Pławgienie 10, Rewle 15	45
Plingie Pokopurnie 30, Bawsze Pogorszcz 10, Mołowiany 15	55
Girszody Piłki 40, Iodaycie 20, Wędry Ławbardzie 90	141
Kawsze 30, Łowmiany 20, Upina 66, Miłaycie 15	150

Gubry Zaścianek Bołoszcze	30
Poieziory Ignatyszki Nartyszki Wieliszki	18
Małduny Wasilany 10, Wortulany 15	25
Woytowstwo Iudrany Gwełdy Petersodzie	90
Kutymy 20, Morgiszki 30, Sprawdaycie 15, Rubiszki 10.	75
Dargiszki 12, Dawidziany 20, Gindziagoła 5, Okmianiszki 5	42
Sawrynaycie 5, Łowmiany 15, Giełdany Łukoszaycie Brałtyszki 95	115
Opuszany Szlichtyny 80, Rubezaycie 5, Ruszyny 5	90
Gayle 35, Ławpaycie Zaruby 10, Sydory 5, Pałwskinie 15	65
Eydeniki 15, Alkiszki Dubikienie 35, Sawnary 15	65
Uszpelki Dubiany Wiżgiany	30
Ławksodzie Kiemersie 15, Pogielże Poiżny 5	20
Szeszki Bartławki 11, Gumbokie 20, Pozyznie 35	66
Klaby Gieniaty 80, Kibirdzie 10, Tubiny 90	180
376 Gulbie Gierwoynie Trumpaynie 35, Styrbaycie 25	60
Hyberny w Xięstwie Zmuydzkim 30421	
Hyberny w Orszańskim Powiecie 52240	
Czop. szel. w Orszańskim Powiecie . . . 54940	
Ze skarbu W. X. Lit. ex auct: subsid: . . 42399	
Facit na porcyi 600 po zł. 300 .	180000

Naiaśnieyszego Krolewica Imci porcyi 300.

W Powiecie Pińskim.

Miasto Pińsk chrześcianie y zydzi ze wszystkich placow	4470
Ekonomia Pińska	14200
Woytowstwo Kihirowskie	11000
Woytowstwo Wiadzkie	3000
Hyberny 32670	
Uchwały w tymże Pow. . 36403. 10	
Uchwały w Nowogrodzkim Wdztwie . . . 20926. 20	
Facit na porcyi 300 po zł. 300 .	90000

I. W. I. P. Hetm. Wiel. W. X. Lit. porcyi 300.

W Woiewodztwach Brzeskim y Witebskim.

Kamienieckie Starostwo 6000	w Wdztwie Brzeskim	8960
Ziołowskie Starostwo . 2400		
Rewiatycze 560		
Wieliż 12140	w Wdztwie Witebskim.	21548
Uświaty . . . 8008		
Poduświaty Osmołowicze Bliczyn 1400		

Hyberny 30508	
Uchwały w Wdztwie Witebskim 14865. 10	
Uchwały w Nowogrodzkim Wdztwie . . . 44626. 10	
Facit na porcyi 300 po zł. 300 .	90000

I. W. I. P. Hetm. Poln. W. X. Lit. porcyi 300.

W Woiewodztwie Wileńskim.

Niemieza Miedniki Kłoczuny	3560
Wysoki Dwor	1060
Niemenczyn	1230
Miedziuny Mazale Sedaniszki . . .	100
Rakanciszki	800
Ławaryszki	650
Rotunce Piazow	60
Inturskie Starostwo	1200
Troskuny Trokinowo Doylidziany Gryciuny Udziały Smogury 3500, Szuksztele Ganszlany Mileykuny 200 . .	3700
Kiernowskie Starostwo	350 377
Ławkuny Krunelany	160
Burkiły 100, Iakuny 50	150
Szyrwinty 400, Meyszagoła 400 . .	800
Woycieszuny 30, Grzybiany 60, Giezuny 30	120
Szaterniki 30, Sterniki z karczmą 30, Pelikany 15	75
Kretunkie Woytow. 300, Matakienie 15	315
Kienny Mozorow 50, Horodnictwo Mostownictwo Budownictwo Wil. 260	310
Hyberny 11490	
Uchwały w tymże Wileńskim Wdztwie . . . 31000	
Uchwały w Połockim Wdztwie 5110	
Uchwały w Nowogrodzkim Wdztwie . . . 15110	
Uchwały w Bracławskim Powiecie 4765. 20	
W skarbie W. X. Lit. ex auctione subsidiorum 22514. 10	
Facit na porcyi 300 po zł. 300 .	90000

REGIMENTA PIESZE.

Chor. I. K. Mci porcyi 1000.

W Powiecie Grodzienskim.

Philipowskie Starostwo	2100
Przewalskie Starostwo	3000
Przerolskie Starostwo oprocz Pawłowki	1380
Kołodzieżna	1000
Stryiowka	3800
Seywy Wizany	2300
Wasilkowskie Starostwo	850
Rewki z Woytowstwem Psiarskim do Łowiectwa W. X. Litew:	850
Odła Koniuchy Mastalerze do Koniustwa W. X. Lit.	600

Pełeyki 100, Połuńce Przystawańce 120, Niełubańce 120 340
Berźniki 800, Pawłowka 60, Hańcza 20, Bokszyszki 100 980
Bołcie 60, Nowina Woypeszki 20, Gromadczyzna 20 100

Hyberny	17300	
Z ekonomii Grodzieńskiey uchwały . . .	23000	
Z uchwały Grodzieńskiego Powiatu . .	44466.	20
Z ekonomi Brzeskiey y Kobrzyńskiey . . .	26833.	10
Z uchwały Brzeskiego Wdztwa	62773.	10
Z uchwały Powiatu Orszańsk. inkluduiąc w to naypierw. ek. Mohil. .	19646.	20
Z ekon. Olitskiey uchw:	5880	
Facit na porcyi 1000 po zł. 200	200000	

I. W. I. P. Hetmana W. W. X. Lit. porcyi 425.

W rożnych Woiewodztwach y Powiatach.

Miasto Brześć chrześcianie 270, żydzi Brzescy 1900 2170
Błudno z Malcem w Wdztwie Brzeskim 2200
378 Miasto Witebsk z ekonomią 8008, Iezierzysze 6020 14028
Ekonomia Słonimska z miastem 11000, Sokołowskie y Zdzitowskie Starostwo 4782, Surynka 800 16582
Ekonomia Nowogrodzka 412, Cyryn 844, Horodeczno 120, Wirdomowo 12, w Małym Sielcu folwark I. P. Iałozy 12, w Nowogrodzkim Woiewodztwie 1400

Hyberny	36380	
Czopowe szel: Słonimskiego Powiatu . .	13700.	10
Uchwały Słonimsk: Pow:	13071.	10
Uchwały Brzesk: Wdztwa	21848	
Facit na porcyi 425 po zł. 200	85000	

I. W. I. P. Hetmana Poln. W. X. Lit. porcyi 425.

W Woiewodztwie Trockim.

Olkinickie Starostwo 4360, Zyzmorskie Starostwo 816 5176
Leśnictwo Miedzyrzeckie Rudniki 1200, Orya 230, Kresna 50 1480
Simno Metele 1038, Zośle 541, Zaboryszki 140, Miciuny 5 1724
Ekon. Trocka z miastem *excepto* dachu 150
Budwiedz Popielowo Szlakirod 80, Woźniczany 10 90
Smolnica P. Sawicza 10, Kowgiany 40 Meszkuc 10, Metelica 6 66
Miesto Łozdzieie 160, Starostwo Łozdzieyskie 620 780
Sumieliszki 450, Narwiedziszki 70, Tereszyszki 60 580
Oniszki z Szakiami 150, Rządziszki 30 Drudzkuny 50 230
Smolnica P. Zaleskiego 10, Grykaliszki 10, Eyszeryszki 20 40
Wartyle 50, Szlakiszki 160, Budziłowo 20, Bukienniki 80 310
Olszanka I. P. Bagińskiego 10, Buble 10, Buryszki 20 40
Budwiec Iagiełowszczyzna 20, Eteykany Rzeczany 150 170
Grotkowszczyzna 10, Zornokłowce 10, Hołochwast 10 30
Figelańce 5, Kiewlica 20, Krobelniki 5, Kleszczowka 20 50
Ungleniki 20, Sudawskie 20, Ludokiny 5, Narwidow 5 50
Olszanka P. Iabłońskiego 10, Podusie 10, Siemieniszki 60 80
Postawile 100, Smilgi 70, Służy 5, Wiluniszki 5 180
Wingrany 60, Winkszaniany 10, Gubelany 10, Pawłowszczyzna 60 . . 140

Hyberny	11410	
Uchwały w tymże Wdztwie	8031.	20
Uchwały z Woiewodztwa Nowogrodzkiego . .	43175.	10
W skarbie W. X. L. ex auctione subsidiorum	22383	
Facit na porcyi 425 po zł. 200	85000	

Freykompania Artyleryi W. X. Lit. porcyi 150.

W Powiecie Oszmiańskim.

Miadzioł 3100, Swinciany 700, Urzecze 150, Nowiki 100 4050

Hyberny	4050	
Czopowe szelężne Pow. Oszmiańskiego . . .	17000	
Uchwały Pow. Oszmiań.	8950	
Facit na porcyi 150 po zł. 200	30000	

379

IANCZAROWIE.

Chor. Ianczarska I. W. I. P. Hetm. W. W. X. Lit. porcyi 140.

W Brzeskim, w Lidzkim, w Kowieńskim.

Puńskie 7800, Stokliskie 500, Starostwa, Powierzchnie 150 8450

W Powiecie Kowieńskim.

Borciańskie Starostwo w Lidzkim Pow. 4200
Szereszowskie Starostwo w Brzeskim 4000

Hyberny	16650	
Uchwały w Brzeskim Woiewodztwie . . .	11350	
Facit na porcyi 140 po zł. 200	28000	

Chor. I. W. I. P. Hetm. Poln. W. X. L. por. 100.

W Woiewodztwie Inflantskim.

Lucińskie Starostwo 1800, Rzeżyckie Starostwo 1200 3000

Hyberny	3000	
Czop: szel: Woiewodztwa Mińskiego	17000	
Facit na porcyi 100 po zł. 200	20000	

Chor. Kurucka I. O. X. I. Kancl. W. X. Lit. por. 60.

W Wdztwie Inflantskim y Pow. Upitskim.

Marynawz 800, Dyneburg 170, Anzelmuyza 30, w Inflantach 1000
Tyłtagoła 200, w Powiecie Upitskim 200

Hyberny	1200	
Uchwały Wdztwa Inflant.	4983	
Uchwały Brasławskiey .	1047	
Czop: szel: Inflantskiego Wdztwa	1500	
Czop: szel: Lidzk: Pow:	3190	
Uchw. Upit. Pow. . .	80	
Facit na porcyi 60 po zł. 200	12000	

Stanisław Ledochowski, *Podkomorzy Krzemieniecki*, *Marszałek Seymowy*. mpp.

380

EXPENSA.

Pensya Buławy Wielkiey W. X. L.

W Wileńskim z czopowego szelężnego 50000
W Brzeskim z czopowego szelężnego 30000
Z pogłownego żydowskiego . . . 40000
Summa facit . . . 120000

Buławy Polney W. X. L.

W Grodzień: z czopowego szelężnego 40000
W Zmuydzkim Xięstwie czop: szel: 40000
Summa facit . . . 80000

Pierwszemu Generałowi z uchwały Nowogrodzkiey 7000
Drugiemu Gen: z uchwały Nowogrodz: 7000
Trzeciemu Gen: z uchw: Brzeskiey 5572 temuż uchwały Upitskiey 428 zł. *facit* 6000
Summa facit . . . 20000

Pensya Pisarza Polnego z czop. szel. Nowogrodzkiego 15000
Strażnika Wiel. W. X. Lit. z tegoż 12000
Strażnika Polnego z tegoż 6000
Stanowniczemu z czopowego Wilkom. 1500
Sędziemu Woyskowemu subsistencya w Oszkiniach w Wileńskim 300, płaca z czop. szel. Nowogr. 1700 2000
Generał-Audytorowi subsistencya w Powiecie Kowińskim Sokołopiany 265, Szuklele 40, Uzulec 25, Slikie 20, na Zmuydzi Zwile 10, w Wileń. Kołoboryszki 25, Girdziuny 25, płaca z czop. szel. Wilkomirskiego 1590 2000
1. Generał-Adiutantowi subsystencya Oziaty 300, w Brzeskim płaca z czop. szel. Wileń. 1700 2000
2. Gener.-Adiut. subsystencya w Wołkowysk. Dziaki Zylicze 300. Płaca z czop. szel. Wileń. 1700 . . . 2000
3. Gen:-Adiut: sub: Bakuny 200, Dimniki 100, w Brzeskim płaca z czopowego szelężnego Wileńsk: 1700 2000
4. Gen:-Adiut: subs: w Brzeskim Klepacze 120, Iamno 20. Płaca z czopowego szelężnego Wileńsk: 1860 2000
Na straconych y akkomodacyą rycerstwa z czop: szel: Wileń: 13040, z czop: Wilkom: 6810, z czop. Nowogr: 25920, z uchwały Upitskiey 230 46000
Kancell: Woyskowa subsis. w Wileń. Rakanciszki Wierzby 160, w Wilkomir: Karklanskie Woytowstwo 420, w Lidzkim Pilowce 110, w Xięstwie Zmuydz. Zoszkonty Dulkie Czytany Leńcze Woycieszuny Kubiluny Kienoty Pokutenie Boryaniszki 930. Płaca z czop: szel: Nowogrodz. 4380 6000
Ta summa wszystkie na pensye expensa y akkomodacyą straconego rycerstwa y zasłużonych facit 100000

SUMMARYUSZ 381

WSZYSTKICH PROWENTOW PUBLICZNYCH,

AD PRAESENS NAYDUIĄCYCH SIĘ, TUDZIEŻ EXPENSOW, NA ZAPŁATĘ WOYSKU W. X. L. REGULOWANYCH.

PROWENTA.

Hyberny z dobr Krolewskich *juxta moderamen possibilis exolutionis, summa* 486300
Czop. szelężnego ogulna summa . 492300
Aukcyi *subsidiorum* cell generalnych, zostawiwszy na expensa 100000, na woysko summa . 100000
Pogłownego żydowskiego wytrąciwszy na chorągiew Trybunalską 20000, na woysko summa 40000
Woiewodztwo y Powiaty *in supplementum* niedostarczaiącey płacy *ducta proportione* abiuraty *juxta praesentem tariffam contribuunt* summę 927666. 20
Summa summarum wszystkich prowentow publicznych wynosi . 2046266. 20

EXPENSA.

400 koni ussarskich na koń po zł.	448	179200	
1200 koni petyorskich „ „	372	446400	

700 koni lekkich „ „ 272	190400	Strażnikowi W. 12000, Strażn. Poln. 6000, Obożn. 1500, Stanowniczemu 1500, Sędziemu Woyskowemu 2000,	
1500 porcyi dragańsk. każda po zł. 300	450000		
2000 Infanteryi, na porcyą po zł. 200	400000		
300 Węgrow na porcyą po zł. 200	60000		
Na pensyą Buławy Wielkiey . . .	120000	Generał-Audytorowi 2000	
Na pensyą Buławy Polney	80000	Generał-Adiutantom czterem 8000, Kancellaryi Woyskowey 6000, na straconych 46000, *efficit summa* .	100000
Dwom Generał-Leytnantom po 7000 a trzeciemu Generał-Maiorowi 6000, summa	20000	Summa expensow publicznych na zapłatę woysku regulowanych, wynosi	2046000
Na largicye woyskowe w ktore te wchodzą pensye: Pisarzowi Poln. 15000,		*Superat* percepta expensy	266. 20

382

TABELLA

Summatim wiele na ktore Woiewodztwo lub Powiat ex quovis genere Militiae koni albo porcyi przypadnie, wyrachowana.

WOIEWODZTWA Y POWIATY.	USARYA.	PETYORYA	LEKKIE.	DRAGONIA.	INFANTER.	IAŃCZAR.
Wileńskie Woiewodztwo	—	—	40	300	—	—
Oszmiański Powiat	—	—	220	—	150	Trybunalska Dach.
Lidzki Powiat	—	40	120	—	—	40
Wilkomirski Powiat	—	120	140	—	—	—
Bracławski Powiat	—	40	—	—	—	—
Trockie Woiewodztwo	—	80	—	—	425	50
Grodzieński Powiat	—	30	—	—	1000	—
Kowieński Powiat	45	80	—	—	—	—
Upitski Powiat	70	120	—	—	—	—
Zmuydzkie Xięstwo	70	220	—	600	—	—
Połockie Woiewodztwo	100	40	—	—	—	—
Nowogrodzkie Woiewodztwo . . .	—	—	—	—	50	—
Słonimski Powiat	—	40	—	—	175	—
Wołkowyski Powiat	—	90	—	—	—	—
Witebskie Woiewodztwo	—	40	—	200	100	—
Orszański Powiat	70	40	—	—	—	—
Brzeskie Woiewodztwo	—	—	—	100	100	50
Piński Powiat	—	60	—	300	—	—
Mścisławskie Woiewodztwo	45	—	60	—	—	—
Mińskie Woiewodztwo	—	40	—	—	—	—
Mozyrski Powiat	—	—	60	—	—	—
Rzeczycki Powiat	—	200	—	—	—	—
Inflantskie Woiewodztwo	—	—	—	—	—	160
Summa . . .	400	1200	700	1500	2000	300

Stanisław Ledochowski, Podkomorzy Krzemieniecki; Marszałek Seymowy.

383

KLARYGACYA

wiele ktore Woiewodztwo lub Powiat z hyberny, czopowego, szelężnego y uchwał expenduie, na zapłatę woysku Wielkiego Xięstwa Litewskiego.

	HYBERNA.	CZOP. SZE.	UCHWAŁY.
Wileńskie Woiewodztwo.			
Regimentowi konnemu I. W. I. P. H. P. W. Wielk. X. Lit. .	11490	—	31000
Chorągwi Pana Krzyczewskiego starego	3600	—	—
Na pensyą Buławy Wielkiey Wielkiego Xięstwa Litewskiego .	—	50000	—
Czterem Generał Adiutantom	—	6960	—
Sędziom woyskowym subsystencya z hyberny	350	—	—
Kancellaryi woyskowey subsystencya z hyberny	160	—	—
Na straconych y akkomodacyą rycerstwa	—	13040	—
Restat . .	—	—	280
Summa facit . . .	15600	70000	31280
Oszmiański Powiat.			
Chorągwiom Tatarskim, 1 Pana Ułana	5090	—	11230
2 Pana Iakuba Baranowskiego	2630	—	8250
3 Pana Krzyczyńskiego	2800	—	8080
4 Pana Kińskiego	3180	—	7700
5 Pana Sulkiewicza	3250	—	7630
6 Krzyczewskiego starego	—	—	7280
7 Pana Koryckiego	—	—	1000
8 Imci Pana Kirkyły	—	—	1353.10
9 Pana Krzyczewskiego młodego	—	—	3080
Freykompanij Artyleryi Wielkiego Xięstwa Litewskiego . . .	4050	17000	8950
Summa . . .	21000	17000	64553.10
Lidzki Powiat.			
Petyhorskiey Iego Krolewskiey Mości	—	—	8233.10
Petyhorskiey Wielmożnego Imci Pana Podkomorzego W. X. L.	6000	—	8880
Petyhorskiey W. Imci Pana Biegańskiego Podkom. W. X. Lit.	—	8810	—
Lekkim Imci Pana Paszkowskiego	1880	—	6286
Imci Pana Poniatowskiego	2840	—	5320
Imci Pana Legieckiego	2190	—	5970
Pana Krzyczyńskiego młodszego	4280	—	3880
Ianczarskiey Iaśnie Wielm. Imci Pana Hetm. Wielk. W. X. L.	4200	—	—
Kuruckiey Iaśnie Oświeconego Xcia I. Kanclerza Wielkiego X. Lit.	—	3190	—
Kancellaryi Woyskowey hyberny	110	—	—
Summa . . .	21500	12000	38563.10
Wyłkomirski Powiat.			
Petyhorskiey Iego Krolewskiey Mości	7160	—	14366.10
Petyhorskiey Iaśnie Wielmożnego Imci P. Woiewody Trockiego	5900	—	8980
Petyhorskiey Imci Pana Strutyńskiego	1200	—	—
Lekkim Pana Reyżowskiego	4484	—	3676
- - Koryckiego	1770	—	8110
Pana Krzyczewskiego młodego	3080	2000	—
384 Chorągwi Tatarskiey Pana Dołgiły	1430	1600	—
Kancellaryi Woyskowey hyberny	420	—	—
Generał Audytorowi płaca	—	1590	—
Obożnemu woyskowemu płaca	—	1500	—
Stanowniczemu woyskowemu płaca	—	1500	—
Na straconych y akkomodacyą rycerstwa	—	6810	—
Summa . .	25444	15000	35113.10
Bracławski Powiat.			
Petyh. Iaśnie Oświeconego Xięcia Imci Wdy Nowogrodzkiego .	6800	5000	3080

	HYBERNA.	CZOP. SZ.	UCHWAŁA.
Kuruckiey Iaśnie Oświeconego Xięcia I. Podkancl. W. X. L.	—	—	1047
Regimentowi konnemu I. Wielm. I. P. Hetmana P. W. X. L.	—	—	4765.10
Summa . .	6800	5000	8892.10
Trockie Woiewodztwo.			
Usarskiey Iaśnie Oświec. Xcia Imci Podkanclerzego W. X. L.	320	6000	—
Petyh. Iaśnie Oświeconego Xcia Imci Miecznika W. X. L. . .	6920	—	1260
Petyh. Wielmożn. Imci Pana Biegańskiego Podkon. W. X. L.	6070	—	—
Reg. piesz. Iaśnie Wielm. Imci Pana Hetm. Poln. W. X. L.	11410	—	8031
Gwardyi Iego Krolewskiey Mości z ekonomiy Olitskiey . . .	—	—	5980.20
Petyh. Wielmożnego Imci Pana Pocieia Obożnego W. X. L. .	—	—	981.20
Summa . .	24720	6000	16253.10
Grodzinski Powiat.			
Gwardyi Iego Krolewskiey Mości	17300	—	67466.20
Petyh. Iaśnie Wielm. Imci Pana Hetm. Polnego W. X. L. .	4500	—	—
Na pensyą Buławy Polney	—	40000	—
Summa . .	21800	40000	6746.20
Kowienski Powiat.			
Usarskiey Iaśnie Oświec. Imci Pana Podkanclerz. W. X. Lit.	7540	6300	—
Petyhorskiey Krolewicza Iegomości	1310	—	—
Petyh. Iaśnie Oświeconego Xięcia Imci P. Wdy Krakowskiego	7865	—	7015
Petyh. Wielmożnego Imci Pocieia Obożnego W. X. L. . . .	9030	—	4808
Petyh. Iaśnie Oświeconego Xięcia Imci Miecznika W. X. Lit.	—	6700	—
Ianczarskiey Iaśnie Wielm. Imci P. Hetmana W. W. X. Lit.	8450	—	—
Generał Audytorowi hyberny	350	—	—
Summa . .	34545	13000	11823.10
Upitski Powiat.			
Usarskiey Iaśnie Wielm. Imci Pana Hetm. Poln. W. X. Lit.	14800	16560	—
Petyh. Wielm. Imci Pana Starosty Mińskiego	8000	—	6880
Petyhorskiey Wielmożnego Imci P. Puzyny Pisarza W. X. Lit.	3000	—	11880
Petyhorskiey Wielmożnego Imci Pana Strutyńskiego	4000	2440	7240
Petyhorskiey Wielmożn. Imci Pana Pisarza Polnego W. X. L.	—	—	2798
Tatarskiey Pana Dołgiły	—	—	7850
Kuruckiey Iaśnie Oświec. Xcia Imci Kanclerza W. W. X. L.	200	—	80
Na straconych akkomodacyą	—	—	230
Imci Panu Generałowi Sosnowskiemu	—	—	428
Restat . .	—	—	1100.10
Summa . .	30000	19000	38486.10
385 **Zmuydzkie Xięstwo.**			
Usarskiey I. W. Imci Pana Hetmana Wielkiego W. X. L. .	14400	—	16960
Petyorskiey Krolewica Imci	9793	—	18657
Petyorskiey Iaśnie Wielmożnego Imci Starosty Zmuydzkiego .	4845	—	10035
Petyorskiey Iaśnie Wielm. Imci P. Pisarza Poln. W. X. Lit.	9434	—	2648
Petyorskiey Iaśnie Wielmożnego I. P. Podskarb. W. W. X. L.	2177	—	—
Na subsystencyą Kancellaryi woyskowey	930	—	—
Regimentowi konnemu Iego Krolewskiey Mości	30421	—	—
Generał Audytorowi hyberny	10	—	—
Na pensyą Buławy Polney	—	40000	—
Summa . .	72010	40000	48300
Połockie Woiewodztwo.			
Usarskiey Iego Krolewskiey Mości	6694	17000	21106
Petyorskiey Iaśnie Wielmożnego Imci Pana Wdy Mińskiego .	4806	—	10574
Regimentowi konn. Iaśnie Wielm. I. P. Hetm. Poln. W. X. L.	—	—	5120
Summa . .	11000	17000	36800
Nowogrodzkie Woiewodztwo.			
Regimentowi pieszemu Iaśnie Wielm. I. P. H. W. W. X. L.	1400	—	—

	HYBERNA.	CZOP. SZE.	UCHWAŁA.
Regimentowi konn. Iaśnie Wielm. I. P. Het. W. W. X. Lit.	—	—	44626.10
Regimentowi konnemu Krolewica Iegomości	—	—	20926.20
Regimentowi konn. Iaśnie Wielm. I. P. H. Poln. W. X. Lit.	—	—	15110
Regimentowi pieszemu Iaśnie Wielm. I. P. H. P. W. X. Lit.	—	—	43175
Dwom Generał Leytnantom po 7000	—	—	14000
Pisarzowi Polnemu pensya	—	15000	—
Strażnikowi Wielkiemu pensya	—	12000	—
Strażnikowi Polnemu pensya	—	6000	—
Sędziemu woyskowemu pensya	—	1700	—
Kancellaryi woyskowey do hyberny	—	4380	—
Na straconych y akommodacyą	—	25920	Rest 162
Summa . .	1400	65000	38000
Słonimski Powiat.			
Petyorskiey Wielmożnego Imci Pana Referendarza W. X. Lit.	3418	—	11462
Regimentowi pieszemu Iaśnie Wielm. I. P. H. W. W. X. L.	16582	13700	13071.10
Summa . .	20000	13700	24533.10
Wołkowyski Powiat.			
Petyorskiey Iaśnie Wielm. Imci P. Hetmana Poln. W. X. Lit.	5000	11000	9260
Petyorskiey Iaśnie Wielmożnego Imci Pana Wdy Witebskiego .	5700	—	7223.10
Generał Adiutantowi hyberny	300	—	—
Summa . .	11000	11000	16483.10
Witebskie Woiewodztwo.			
Petyorskiey Iaśnie Wielm. I. P. Kasztellana Witebskiego . .	3832	9300	1748
Regimentowi konnemu Iaśnie Wielm. I. P. H. W. W. X. L.	21548	—	14865.20
Regimentowi pieszemu tegoż	14028	—	—
Summa . .	39408	9300	16613.20
386 **Orszanski Powiat.**			
Usarskiey Krolewicza Iegomości	13300	10060	8000
Petyorskiey Wielmożnego Imci Pana Stolnika W. X. Litewsk.	3900	—	10580
Tatarskiey Bohdana Baranowskiego	1000	—	—
Regimentowi konnemu Iego Krolewskiey Mości	—	54940	52240
Regimentowi Gwardyi Iego Krolewskiey Mości	—	—	19646.20
Summa . .	18200	65000	90466.20
Brześcianskie Woiewodztwo.			
Regimentowi Gwardyi Iego Krolewskiey Mości	—	—	89606.20
Regimentowi kon. Iaśnie Wielm. I. P. H. W. W. X. Litewsk.	8960	—	—
Regimentowi pieszemu tegoż Iegomości	4370	—	21848.20
Petyorskiey Iaśnie Wielmożnego Imci Pana Wdy Witebskiego .	—	—	1956.10
Ianczarskiey Iaśnie Wielm. Imci Pana Hetm. W. W. X. Lit. .	4000	—	11350
Generał Adiutantom hyberny	740	—	11350
Na pensyą Buławy Wielkiey	—	30000	—
Imci Panu Generałowi Maiorowi	—	—	5572
Summa . .	18070	30000	130333.20
Pinski Powiat.			
Regimentowi konnemu Krolewica Iegomości	32670	—	36403.10
Lekkiey Imci Pana Mościckiego	1982	6178	—
- Imci Pana Kropińskiego	2148	4082	1930
Summa . .	36800	10260	38333.10
Mścisławskie Woiewodztwo.			
Usarskiey Iaśnie Oświec. Xcia Iego Kanclerza W. W. X. Lit.	10925	8000	17810
Petyorskiey Wielmożnego Imci Pana Łowczego W. X. Lit. .	—	—	11530
Lekkiey Iegomości Pana Szaniawskiego	5495	—	2665
- Pana Bohdana Baranowskiego	4780	—	2380
Summa . .	21200	8000	34385

	HYBERNA.	CZOP. SZE.	UCHWAŁA.
Mińskie Woiewodztwo.			
Petyorskiey Imci Pana Baranowicza	5700	500	8680
Ianczarskiey Iaśnie Wielm. Imci Pana Hetm. Poln. W. X. Lit.	—	17000	—
Petyorskiey Iaśnie Wielm. Imci Pana Hetm. W. W. X. Litews.	—	—	16781.10
Petyorskiey W. Imci Pana Podskarb. Nadworn. W. X. Litews.	—	—	3674
Petyorskiey Wielmożnego Imci Pana Stolnika Wielk. X. Lit. .	400	—	—
Petyorskiey Wielmożnego Imci Pana Strażnika W. W. X. Lit.	—	—	9084
Restat . .	—	—	114
Summa . .	6100	17500	38333.10
Mozyrski Powiat.			
Lekkiey Iegomości Pana Sosnowskiego	1350	—	6516
Lekkiey Iegomości Pana Kirkiły	2650	3300	856.20
Summa . .	4000	3300	7666.20
387 **Rzeczycki Powiat.**			
Petyorskiey Iaśnie Wielm. Imci Hetmana W. W. X. L. . . .	6462	—	6516.20
Petyorskiey Wielm. Imci Pana Podsk. Nadwornego W. X. Lit.	7456	3750	—
Petyorskiey Wielm. Imci Pana Strażnika W. W. X. L. . . .	5796	—	—
Petyorskiey Wielm. Imci Pana Łowczego W. X. L.	3350	—	—
Summa . .	13064	3750	6516.20
Inflantskie Woiewodztwo.			
Ianczarskiey Iaśnie Wielm. Imci P. Hetm. P. W. X. L. . .	3000	—	—
Kuruckiey Iaśnie Ośw. Xcia Imci Kanclerza W. W. X. L. .	1000	1500	4983
Summa . .	4000	1500	4983

Auctio subsidiorum z summy 100000 z ceł generalnych:

Petyorskiey Iaśnie Wielmożnego Imci Pana Podskarbiego Wielkiego Wielk. X. Lit.	12703
Regimentowi konnemu Iego Krolewskiey Mości	42394
Regimentowi konnemu Iaśnie Wielmożnego Imci Hetmana Polnego Wielk. X. Lit.	22514.10
Regimentowi pieszemu Iaśnie Wielmożnego Imci Pana Hetmana Polnego W. X. L.	22383.20
Summa . . .	100000

Do ktorego to dyspartymentu repartycyi, tak lokacyi zimowey iako też płacy roczney, summaryuszow exdywizyi koni, y porcyi na Woiewodztwa y Powiaty, klarygacyi expensow, *lege praesenti* approbowanych *universali assensu* Prowincyi W. X. Lit. stanowionych, za zgodą wszech Stanow podpisuię się dnia pierwszego Lutego, 1717.

Stanisław Ledochowski, Podkomorzy Krzemieniecki Marszałek Seymowy, m. pp.

(L. S.)

388

DEKLARACYA

TRYBUNAŁU GŁOWNEGO RADOMSKIEGO,

SUPER OBSERVANTIA EXACTA DISCIPLINAE MILITARIS IUXTA NOVELLAM LEGEM.

Sąd Trybunału Głownego Radomskiego. Ponieważ *ex delatione et informatione* Woiewodztw, y Ziem iawnie *patuit*, iż niektore chorągwie, y regimenty z woyska Koronnego, opisaniu, y ordynacyi *novellae legis* zadosyć nie uczyniły, mianowicie po zakończonym traktacie y Seymie, w ciągnieniach, noclegach, popasach, y na stanowiskach, z grosza kupuiąc *necessaria* dla siebie, y koni, za gotowe pieniądze nie żyli, y owszem rożne *gravamina*, y exorbitancye popełnili, Porucznicy, albo Chorążowie przy chorągwiach Polskich szlacheckich, przy lekkich sami Rotmistrzowie; przy cudzoziemskich zaś regimentach Sztabs-Officyerowie, a przy kompaniach Ober-Officyerowie, w pomienionych marszach, y przy wprowadzeniu na konsystencye chorągwi, lub regimentow, *praesentes* nie znaydowali się; kwitow *a possessoribus bonorum super satisfactione ubique locorum* otrzymywać nie chcieli, Deputaci po iednemu do pułroczney płacy od chorągwi y regimentu, w Grodach *in terminis per legem praefixis non comparuerunt*, y tak podatkow według assygnacyi, y dyspartymentow skarbowych, iako y hybern tamże przy Grodach nie odbierali, exemplarzow delaty spisaney iednego do Grodu, a drugiego do rąk Kommissarzow na Trybunał teraźnieyszy obranych nie oddawali, na exekucyą z wielką kupą ludzi, y koni zieżdżali, kwitowe, y groszowe wymagali, y inne aggrawacye *et excessus in elusionem et convulsionem novellae legis* czynili. Przeto sąd ninieyszy *prospiciendo securitati et conservationi ejusdem legis* tak respektem *exolutionis* punktualney, y regularney płacy, iako też *intuitu observandae exacte disciplinae militaris, salva animadversione contra transgressores inculpatos pro praeterito, in foro competenti per partes laesas vindicanda, in futurum decernit, et mandat*, aby chorągwie y regimenty wszystkie, *sub graviori severissimarum poenarum* na przyszłey kadencyi *irrogatione*, tudzież Officyalistowie y Deputaci onych, *praescriptos in constitutione moderna gradus in toto* zachowali, y wypełnili, tak w odbieraniu zasług *ad proportionem* taryffy pogłownego, przy Grodach, *commorantes* tamże *continuo* przez niedziel 3 *a termino et die, per legem novellam designatis*, nie pretenduiąc więcey z żadnych dobr, nad summę w dyspartymencie skarbowym wyrażoną, monetą w konstytucyi redukowaną, *aequaliter* w Wielkiey Polszcze, w Małey Polszcze y w Prowincyi Pruskiey, oraz kwity wyrażone *cum expressione quantitatis possessoribus* dawaiąc, tudzież w odbieraniu hybern,
389 kwart, y pogłownego żydowskiego sobie assygnowanych *similiter*, przy Grodach począwszy od S. Michała, aż do S. Marcina kontentuiąc się tylko iednym groszem od złotego, y nie aggrawuiąc dobr iednych za drugie, ani exekwuiąc za miasteczka wsiow, ni folwarkow dworskich za wsie, albo miasteczka, ani części we wsiach będących, iednego za drugiego części do płacenia nie pociągaiąc, ktore hyberny, *et suum contingens, distincte* za kwitami swoiemi osobliwemi zawsze wypłacały: iako też w obserwowaniu *disciplinae militaris*, y w sustentamencie z grosza swego, nie pretenduiąc więcey nic *a possessoribus bonorum*, oprocz tylko samey trawy latem, y to za wydzieleniem possessora, a pod czas zimy samym tylko szczegulnym dachem kontentuiąc się; y żadnych serwisow, lub innych exakcyi na siebie, ludzie y konie nie uzurpuiąc, strożow na prywatne usługi do pilnowania koni, słomy, y sieczki bez pieniędzy nie wymagaiąc, ani podwod, posłańcow, przewodnikow biorąc, tak w ciągnieniach iak y na stanowiskach, y na forwachtach. *Assignatarij* zaś po hyberny zaległe, ktorych *exactio, et executio novella constitutione* do przyszłego Seymu zawieszona, aby zieżdżać *sub rigore legibus Regni descripto*, aż do decyzyi Seymowey nie ważyli się. *Admonentur* także Kommendanci po fortecach będący, aby sami, y żołnierze z porcyi sobie przychodzących szczegulnie żyli, nie aggrawuiąc obywatelow, y onych nie przymuszaiąc do żadnych kontrybucyi, *quocunque titulo* nazwanych, *a foralibus invectis et evectis* nic nie wybierali, *sub privatione* kommend, y szarż tych, ktore w regimentach maią.

Deklaracya tegoż Trybunału o punktualney importancyi płacy regularney, y o wypełnieniu powinności Officiorum Castrensium.

Sąd Trybunału Głownego Radomskiego. Aby żołnierz nie miał żadnego pretextu do nie obserwowania *disciplinae militaris in novella lege praescriptae*, wszystkich *in genere* possessorow *bonorum omnium*, do płacenia punktualney, regularney, pułroczney płacy *ad proportionem* pogłownego według taryffy *anni 1676* y według dyspartymentow skarbowych *in particulari* wydanych, także *possessores bonorum Regalium et spiritualium* do wydania hyberny na terminach, y mieyscach przez toż prawo ostatniego Seymu naznaczonych, obliguie; nietylko *intuitu evitandi incommodi* z exekucyi żołnierskiey, ale też dla prędszego doyścia sprawiedliwości, y satisfakcyi *pro interesse injuriatorum, coram Officijs Castrensibus proprij Districtus*, gdzieby zaś Grody wakowały, w pobliższych Grodach, *non obstante processu super Capitaneis*, ktorym *vigore ejusdem legis novellae authoritate subsellij praesentis demandatur, ac serio injungitur*, żeby *sub tempus solutionis* żołdow y hybern sądy swoie *etiam extra cadentiam Iudiciorum* expedyowali, *et juxta regestra damnorum per ipsos possessores bonorum,* 390
lub *per administratores* onych *nobiles, in praesentia Officialis jurati, juramento comprobata*, aresztа *officiose* przyimowali, y albo *per compositionem*, albolitеż *per figuram Iudicij termino peremptorio*

ac indilato, wszystkie pretensye y szkody, *post primam Februarij anni praesentis* przez woyskowych poczynione uspokaiali, y decydowali, *coercendo excessivos juxta praescriptum legis*, tudzież konformuiąc się *ad praejudicata* na Trybunale teraźnieyszym *prolata*, bez exakcyi iednak *luitarum poenarum a personis militaribus, sub poenis rigidissimis irremissibiliter contra se extendendis.*

Deklaracya o szkody iniuriatis Woiewodztwom y Ziemiom, przez woysko poczynione.

Sąd Głowny Trybunału Skarbowego Radomskiego, stosuiąc się do konstytucyi respektem szkod y pretensyi *injuriatorum*, wszystkich Woiewodztw, Ziem y Powiatow na przeciwko długow od Rzpltey, *in vim* zasług starych woysku Koronnemu *utriusque authoramenti*, starego y nowego zaciągu, aż do Seymu ostatniego Warszawskiego winnych *in ordine* tylko *ad publicam et mutuam*, między Rzpltą, a woyskiem Koronnym *recompensationem* przez chorągwie, regimenty, y diwizye rożne, tak *actualiter* teraz w służbie będące, iako y zwinione, przechodami, noclegami, konsystencyami, ustawami, czatami, paletami, kantonami, liniami, passami, obozami, furwachtami, ugodami, dyskrecyami, przebraniem hybern, y ustaw y innemi wymyślnemi, *et quocunque titulo* nazwanemi ciężkiemi aggrawacyami, w dobrach Rzpltey Krolewskich, duchownych, y ziemskich, rozmaitemi czasami, y rożnemi sposobami poczynionych, wszystkich *generaliter, et in particulari*, obywatelow, dziedzicow, y possessorow dobr pomienionych Woiewodztw, Ziem y Powiatow ostrzega, y *serio* intymuie, aby pomienione szkody *quocunque modo ex praemissis* zachodzące, ktokolwiek się ukrzywdzonym bydź *sentit*, dla iak naydoskonalszey na przyszłą kadencyą gotowości na kombinacyą z woyskiem, do akt Grodzkich każdego Powiatu, *ubi bona consistunt, vel in defectu in vicinioribus, praevijs juramentis super realitatem* onych, iako prawo opisało, zaczynaiąc w niedziel sześć po skończonym Trybunale skarbowym teraźnieyszym, aż *ad Dominicam Ramis Palmarum anni millesimi septingentesimi decimi octavi* kończąc, *sive particulariter, sive generaliter*, od samych Woiewodztw, y Ziem były spisane, y podane. Grody zaś y Kancellarye *per summarium, et compendium essentiam* tylko summ w iuramentach wyrażonych każdey wsi, y miasteczka, komukolwiek, y przez kogokolwiek z woyskowych, poczynionych, *pharragine* protestacyi, *et particularibus circumscriptionibus superfluis* sądu nie onerować, y nic za to *a possessoribus bonorum damna praemissa* podaiących, y komprobuiących nie pretendować, (*praevia* iednak od Woiewodztw y Ziem Kancellaryom *pro juribus*, ich, za te prace *recompensatione* iak naydoskonaley zebrawszy y spisawszy, do rąk PP. Plenipotentow, WW. Ichmościow PP. Kommissarzow swoich, *ad plenam et perfectam* Sądowi Trybunału Skarbowego Radomskiego *elucidationem*), *et cum praetensionibus* woyska do Rzpltey, tychże Woiewodztw, Ziem,
391 y Powiatow *computationem et confrontationem*, zkonnotowane *authentice* oddały. Bez ktorych to szkod niepoprzysiężonych, rekompensacya z woyskiem w zasługach nastąpićby nie mogła; a zatym *eo in casu, in onere* płacenia zostałaby Rzplta, dla rzetelney w tym, y słuszney Stanow Rzpltey na Seymie da Bog przyszłym zgromadzonych relacyi, y informacyi.

Deklaracya o lustracyi, likwidacyi woyska Rzpltey, utriusque authoramenti roku Pańskiego 1717.

Sąd Głowny Trybunału Skarb wego Radomskiego. Ponieważ woysko Rzpltey *utriusque authoramenti no ella constitutione* do lustrowania się przed WW. Kommissarzami, na Trybunał Skarbowy z Wdztw, y Ziem obranemi, gdzie zasługi z repartycyi swoich bierze, tudzież do likwidowania się na Trybunale Skarbowym, obligowane iest, prawu temu *pro nunc* zadosyć nie uczyniło; a to *ex ratione* płacy regularney, *in tempore praefixo majori in parte* nie wypłaconey, wymunderować się należycie nie mogło: przeto *pro hac sola vice indulgendo* omięszkaney lustracyi, y opuszczoney likwidacyi waruie Sąd Trybunału Skarbowego; y *serio* nakazuie, aby woysko *in subsequens* przed następuiącą kadencyą Trybunału, pomienioną lustracyą, *juxta praescriptum legis* znioszy się z Wielm. Kommissarzami Wdztw y Ziem *de loco et tempore*, nie składaiąc się żadnemi przeciwnemi ordynansami, *sub amissione stipendiorum* odprawiło, oddawszy do rąk Wielm: Kommissarzom regestra Officyerow, kompanii, pocztow, przez Porucznikow ussarskich y pancernych; a lekkich przez Rotmistrzow chorągwi, oraz tak regulamen, iako role cudzoziemskiego zaciągu, przez Oberszterleytnantow, lub Maiorow podpisane; przy ktorey to lustracyi Wielm: Kommissarze *seriam* uczynią *animadversionem*, nad komputem, y kompletem woyska *utriusque authoramenti*, Officyerow, kompanii y poczty Polskiego, sztaby, porcye, gemeynow cudzoziemskiego zaciągu, *quam accuratissime connotabunt in ordine* do likwidowania się tegoż woyska *juxta antiquam praxim*, y wywiedzenia decessow na Trybunale Skarbowym, ieżeli się iakie pokażą, tudzież ieżeli *dispositioni legis, et intentioni* Rzpltey dosyć 392
się dzieie, y ieżeli komplet pod regimentami *juxta regulamen* znayduie się, pilnie *investigabunt*, y żeby chorągwie y regimenty ieden drugiego podszywaiący, *in elusionem* kompletu, nie podszywały; *animadvertent*. Że iednak w każdym Wdztwie zupełna lustracya chorągwi lub regimentow bydź nie może, ponieważ nie wszystkie chorągwie maią tam lokacye, gdzie repartycye, osobliwie też piechoty po garnizonach bydź muszą, y lokacye także rożne maią; zaczym przed temi Wielm. Kommissarzami, Wdztw lub Ziem, w ktorych znaydować się będą chorągwie, lub regimenty; tęż lustracyą odprawić y na przyszłey Trybunału kadencyi *Iudicium praesens in praemissis* informować powinni będą. A że przez regulamen woyska cudzoziemskiego

komplet, dla sprawowania munderunku należytego iest zmnieyszony, a superata *pro expensis* do kassy ordynowana: więc na każdey Trybunału Skarbowego kadencyi ta superata *ad plenam* Rzpltey *informationem*, *in quos usus* obracać się będzie, od regimentow konnotowana, y podana bydź ma, *cum ea cautione*, aby zatrzymuiącego w rękach swoich kassę Officyera, pierwszy kommenduiący regimentem, *ad respondendum*, *et satisfaciendum* był obligowany; *salvis juribus juxta constitutiones*, Pisarza Polnego, o popisowaniu woyska według dawnych zwyczaiow. *Dat: w Radomiu roku Pańskiego 1717.*

KONSTYTUCYE

SEYMU WALNEGO ORDYNARYINEGO SZEŚĆNIEDZIELNEGO W GRODNIE

roku Pańskiego 1718. Dnia trzeciego miesiąca Października złożonego.

W Imię Pańskie, Amen.

AUGUST II

z Bożey łaski Krol Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmuydzki, Kiiowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smoleński, Siewierski y Czerniechowski; a dziedziczny Xiążę Saski y Elektor etc.

Wszem wobec, y każdemu zosobna komu o tym wiedzieć należy wiadomo czyniemy: iż upatruiąc potrzeby Rzpltey, dosyć czyniąc obowiązkowi, na Seymie przeszłym *Pacificationis internae* Warszawskim, *anni 1717 per legem* opisanemu, *vigore* ktorego *certitudinem et fixum* na zawsze *terminum* Seymowania Stanom Rzpltey *ex consensu* w nichże obwarowaliśmy; chcąc ażeby po przeszłych nieszczęśliwościach y domowych zawieruchach cny narod Polski, y W. X. Lit. *antiqua consiliorum forma* mogł cieszyć się, Seym ten Walny sześćniedzielny Grodzieński złożyliśmy, a na nim dla pomnożenia wiary S. Katolickiey Rzymskiey, dla ugruntowania zobopolney *inter Status indissolubili nexu* zawartey konfidencyi, dla utrzymania praw, y swobod, tych Państw naszych, zgodnie y iednostaynie za powszechnym wszystkich Stanow zezwoleniem, niżey wyrażone postanowiliśmy konstytucye.

393

Pospolite ruszenie Koronne, y W. X. Lit.

1. Chcąc Rzplitą iuż przy pomocy Boskiey *ab intra* ziednoczoną, *et ab extra ad quosvis casus* ubespieczyć y obwarować, przy woyskach *per constitutionem* roku przeszłego 1717 regularnie postanowionych, na dalszą powszechną obronę, y dostoieństwa naszego zaszczyt, pospolite ruszenie wszystkie Korony Polskiey y W. X. Lit. y Prowincyi do nich należących, Xtwa Inflantskiego, Piltyna, Kurlandyi, y innych, *sine divisione et ulla implicatione belli offensivi, nisi ad solam defensionem naturalem juxta constitutiones annorum* 1621, 1634, 1676 y innych, z dobr naszych Krolewskich *exceptis mensae nostrae Regiae*, także z dobr ziemskich szlacheckich, y duchownych, *juris Terrestris*, według dawnych praw, y zwyczaiow uchwalamy: wydanie wici *in casum ingruentis periculi, et inevitabilis necessitatis*, w mocy naszey zostawiwszy. Wdztwa Mazowieckie, Podlaskie, Ziemię Łukowską, Pruskie Woiewodztwo, Podolskie, y Kiiowskie; z Ziemią Halicką, Wdztwo Bracławskie, przy dawnych prawach, y zwyczaiach konserwuiąc. Popisy wszystkich Wodztw y Ziem Powiatow, podług dawnych praw o czasie, y na mieyscach zwykłych dla okazywania wszelkiey do obrony gotowości, aby były *ad executionem realem* przywiedzione, mieć chcemy, y onym *omnimodam securitatem*, tak, aby przy okazywaniu się żadne tumulty, krzywdy, *et laesiones* nikomu nie działy się, *sub rigidissimis poenis de violata securitate* wszelkich sądow, dawnemi prawami *circumscriptis*, *et in omni foro irremissibiliter extendendis* waruiemy.

Securitas interna.

2. Ponieważ wszystkie Państwa, y pokoy wnętrzny *inter cives*, *constans et inviolabilis legum observantia* naybardziey utrzymuie y konserwuie: przeto *pro primo et principali fundamento securitatis internae*, *manutentionem*, *et executionem sancitorum* traktatu y Seymu ostatniego Warszawskiego, na teraźnieyszym Walnym Seymie zakładaiąc, pomienione *sancita* traktatu y Seymu Warszawskiego, *anni 1717 in toto* reassumuiemy, y aby nienaruszenie y *sacrosancte* od wszystkich Stanow y osob *cujuscunque status*, *vel conditionis*, 394
w Koronie y W. X. L. były zachowane, y obserwowane we wszystkim; iednostaynym y powszechnym zezwoleniem mieć chcemy: *et authoritate praesentis Conventus* postanawiamy.

Głos wolny.

3. Iako wolny głos funduiący się *in jure vetandi*, iest nayprzednieyszy kleynot wolnego narodu tey Rzplitey; tak *manutentionem* onego na Seymach, Seymikach, y wszystkich publicznych ziazdach; *in perpetuum* konserwować przyrzekamy. Prymacyalną oraz godność, *circa antiqua jura*, *et decora* zupełnie zachowuiemy.

Warunek summy Urodz. Krzysztofowi na Bakształch Zawiszy, Staroście Mińskiemu Marszałkowi Poselskiemu.

4. Ponieważ summa czterech tysięcy talerow bitych Ur. Zawiszy Staroście Mińskiemu, Marszałkowi Poselskiemu, ieszcze na Seymie Koronacyi naszey deklarowana, a dotąd nie wypłacona: tedy *omnimodam exolutionis* teyże summy *securitatem* waruiąc, do wybierania oney, Komorę Wileńską cła Rzplitey nowo podwyższonego, *a die 1 Martij* w roku przyszłym 1719

obiąć y wytrzymać, *ad plenariam satisfactionem praesenti lege* pozwalamy; do ktorey to komory *nullatenus* Wielm. Podskarbi W. X. Lit. interessować się nie powinien *sub poena peculatus*, *salvo nihilominus de perceptis calculo.*

Odłożenie Seymu.

5. A że na ten Seym *principaliter* dla wynalezienia sposobow do ewakuacyi woysk Cara Imci, *juxta mentem* instrukcyi wszystkich Woiewodztw, Ziem, y Powiatow, zgromadziliśmy się, *in eo intuitu Emissarium* do Cara Imci z listami od wszystkich Stanow wyprawiliśmy; legacyą oraz do tego Cara Imci bynaymniey nie wątpiąc o skutku prędkim pomienioney ewakuacyi, respektem inszych pretensyi Rzplitey, do niegoż naznaczamy. Inne zaś ablegacye do dworow postronnych w potrzebach Rzplitey, do kadencyi przyszłey odkładamy. Przytym postanowiwszy konstytucye potrzebne *ad firmandam et manutenendam securitatem internam*, też same konstytucye *pro lege perpetua et indispensabili*, nawet strzeż Boże *in casu* zerwania przyszłey kadencyi, *authoritate praesentis Conventus generalis*, mieć chcemy, y deklaruiemy. Oraz tenże Seym dla obmyślenia *securitatis ab extra*, y expedyowania innych potrzeb publicznych pod tymże Marszałkiem, y pod temiż Posłami *ad praesens in activitate* będącemi, odkładamy: zostawuiąc czas y mieysce w ręku naszych, z tym upewnieniem, że *ex re et necessitate* Rzplitey prędzey, a ieżeliby nie było potrzeby, tedy w roku przyszłym 1719 w iesieni, reassumowanie onegoż intymować będziemy, *hoc praecauto:* aby podobne limity *in sequelam* na potym *non trahantur salvum*
395 *nihilominus* do Izby Poselskiey *ad proponendas et formandas leges regressum relinquendo.* Po ktorym, przy zgromadzonych *in ulteriori termino reassumptionis*, *et continuationis* Seymu tegoż Stanach wszystkich *insimul inter prima*, *et principalia objecta* obrad, kalkulacye dostateczne Wielm. Podskarbich, Koronnego, y Litewskiego, także artyleryi tychże oboyga narodow *sine quavis intermissione, expediri* powinne, *ac tandem* wszystkie *desideria* Wdztw, Ziem, y Powiatow *utriusque gentis* mieścić się będą. Wszystkie przy tym *recessa* przeszłych Seymow Warszawskiego, Lubelskiego, Rady Grodzieńskiey, y Ziazdu Walnego Warszawskiego, a naypierwey *eliberationem territorij Elbingensis*, tudzież *justum desiderium* Wielmoż. Lubomirskich względem szybu Kunegundy, *in ordine* do uczynienia należytey za nię rekompensy, także sukcessorow Wielm. niegdy Marcyana Dominika Wołłowicza Marszałka W. W. X. L. *intuitu* zaległey za legacyą pensyi, a przytym Krolewicow Ichmciow y zadłużoney *in publicum* w starych zasługach substancyi Wielm. Iabłonowskich, y sukcessorow Wielm. niegdy Andrzeia y Szczęsnego Potockich, także sukcessorow, Ur. Generała Brandta, przytym Wielm. Wdy Kiiowskiego, względem interessu Niemierowskiego, niemniey Wielm. Xięcia Radziwiła Kanclerza W. X. L. Wielm. Sapiehow, osobliwie Wielmoż. Wdy Wileńskiego *in continuatione portorij*, oraz sukcessorow Wielm. niegdy Kazimierza Bielińskiego, Marszałka W. Koron. Ur. Kątskiego, *similiter* interess względem summ na okup fortecy Zamoyskiey, na ordynacyą Zamoyską, zaciągnionych y assekurowanych, do tego pretensyą Ur. Ilińskiego Starosty Niżyńskiego, respektem fortecy Białocerkiewskiey utrzymania. *Singulariter* zaś reassumuiąc *in toto* konstytucyą Seymu przeszłego Warszawskiego, uwolnienie dobr Xiężny Ieymci Neyburskiey, iako dziedziczki, od wszelkiey milicyi, iaka by się tam znaydowała, *indilate* deklaruiemy *et omnimodam* tych dobr *securitatem*, tak Xiężny Ieymci, iako y sukcessorow iey *praesenti lege* assekuruiemy. Na koniec *accommodationem desideriorum* miast naszych, Krakowa, Kazimierza, *cum omnibus attinentijs* z synagogą Krakowską, Wilna, Poznania, Gdańska, Kalisza, Piotrkowa, Grodna, Warszawy, Lublina, Mińska, y innych miast, ktore się *ad praesens* mieścić nie mogły, *ad reassumptionem* Seymu odkładamy. Pretensye zaległych zasług po woynie Tureckiey, *ad mutuam recompensationem cum injurijs et damnis privatorum*, *juxta mentem* przeszłego Seymu do przyszłey kadencyi *remittimus*, *non praejudicando* ćwierciom Krasnostawskim, *et anni 1712.* Przytym *inhaerendo reassumptioni modernae sancitorum* ostatniego Seymu, y traktatu Warszawskiego, aby *gratitudo meritorum* Ur. Podkomorzego Krzemienieckiego bez zawodu *fidei publicae*, swoią satisfakcyą odebrała; obliguiemy Woiewodztwa, Ziemie, y Powiaty, Koronne, y W. X. L. aby *exemplo* innych Woiewodztw, Ziem, y Powiatow, ktore *ex suo interesse*, *hoc in passu* zadosyć uczyniły, *ad complementum* zupełney satysfakcyi, *contingens suum* 396
przed reassumpcyą przyszłey kadencyi wypłaciły, y rzetelnie tegoż Ur. Podkomorzego, przez Posłow swoich na terminie następuiącey reassumpcyi uspokoiły.

Rezydenci do boku naszego.

A die 1ma Februarij anni 1719 na pierwszą ćwierć roku *ad ultimam Aprilis.* Wielebny Xiądz Biskup Wileński, Wielmożni Woiewoda Sieradzki, Brzeski Kuiawski, Urodz. Srzemski Kasztelanowie. *A die 1ma Maij ad ultimam Julij anni ejusdem*, tenże Wieleb. X. Biskup Wileński, Wielmoż. Trocki, Kiiowski, Ur. Zarnowski Kasztelanowie. *A die 1ma Augusti ad ultimam Octobris anni ejusdem* Wielebny X. Biskup Poznański, Wielm. Wda Łęczycki, Inowłocławski, Ur. Małogoski Kasztelanowie.

Krzysztof na Bakształch Zawisza, Starosta Mińsk. Marszałek Koła Rycerskiego. mpp.

Konstanty Szaniawski, Biskup Kuiawski, y Pomorski; Deputat do Konstytucyi z Senatu. mpp. Ianusz Korybuth Xiąże Wiśniowiecki, Woiewoda Krakowski, Krzemieniecki Starosta, Deputat do Konstytucyi z Senatu. mpp. Stefan z Leszna Leszczyński, Woiewoda Kaliski, Starosta Kowelski Deputat do Konstytucyi. mpp. *Inhærendo* wielu Ichmciow Panow Senatorow y Posłow *protestationi*, przeciwko punktowi Neyburskiemu, *ratione* dziedzictwa Xiężniczki Ieymci Neyburskiey, y sukcessorow

iey, iako nieczytany ten proiekt przed Stanami Rpltey, podpisuię się, Antoni Nowosielski, Kasztelan Nowogrodzki, iako Deputat *ex Senatu* do Konstytucyi. mpp. Ian Tarło Podstoli W. X. Litew. Starosta Grabowiecki, Deputat do Konstytucyi, z Prowincyi Małopolskiey *salva exclusione* słow *juris Terrestris* przy dobrach duchownych przyłożonych, także *salvo puncto controverso* o sukcessorach dobr Neyburskich w recessowym artykule. mpp. Antoni Felicyan z Słupowa Szembek Woyski Oświecimski, Deputat do Konstytucyi, z Prowincyi Małopolskiey. mpp. Ian Mączyński Podkomorzy Sieradzki, Deputat do Konstytucyi z Prowincyi Wielkopolskiey mpp. Franciszek Aloizy Łoski Podkomorzy Warszawski, Deputat do Konstytucyi z Prowincyi Wielkopolskiey. mpp. Michał Kniaź z Kozielska Puzyna Pisarz W. X. Lit. Deputat do Konstytucyi, z Prowincyi W. X. L. *salva praecustoditione* o sukcessorach Xiężniczki Ieymci Neyburskiey. mpp. Michał Pawłowski Pisarz Ziemski Wileński, Deputat do Konstytucyi, z Prowincyi W. X. L. *salva praecustoditione* punktu dobr Neyburskich przeciwko dziedzictwu, y sukcessorom w recess inserowanego, na ktore protestacye zachodziły. mpp.

Leo Bogusław na Tułowie Tułowski, Pisarz Grodzki Wołkowyski Sekr. I. K. M.

397

KONSTYTUCYE

SEYMU WALNEGO ORDYNARYINEGO SZEŚĆNIEDZIELNEGO,

W WARSZAWIE ROKU PAŃSKIEGO 1724 DNIA 2 MIESIĄCA PAŹDZIERNIKA ZŁOZONEGO.

W Imię Panskie, Amen.

AUGUST II

z Bożey łaski Krol Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmuydzki, Kiiowski, Wołhyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smoleński, Siewierski, y Czerniechowski; a dziedziczny Xiąże Saski y Elektor.

Wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy do wiadomości podaiemy: iż dla konserwacyi całości Państw naszych, tudzież dla assekurowania beśpieczeństwa zewnętrznego y wewnętrznego, także ugruntowania nierozerwaney iedności *inter Status*, Seym Walny ordynaryiny sześćniedzielny w Warszawie złożyliśmy; na ktorym za zgodą y zezwoleniem oboyga narodow iednostaynym, niżey wyrażone konstytucye postanowiliśmy.

Pospolite ruszenie Koronne.

1. Aby cały świat widział, iż iako ze wszystkiemi postronnemi narodami zupełny pokoy konserwować y utrzymywać pragniemy, tak *contra ingruentia pericula*, w należytey zawsze gotowości znaydować się chcemy. Pospolite ruszenie *ad omnes casus sine divisione belli* według praw, konstytucyi dawnych w ręku naszych do Seymu blisko przyszłego, *de consensu omnium Ordinum* zostawuiemy, *salvis juribus Palatinatuum et Terrarum de expeditione bellica.*

Pospolite ruszenie W. X. Lit.

2. Chcąc siły naturalne W. X. Lit. *ad omnes casus* we wszelkiey mieć gotowości; pospolite ruszenie w W. X. L. za zgodą wszystkich Stanow uchwalamy: ktore według prawa statutowego W. X. L. y konstytucyi Seymowych o pospolitym ruszeniu, a mianowicie według konstytucyi *anni* 1621 y dawnieyszych zwyczaiow, w mocy naszey do przyszłego Seymu zostawuiemy. *Salva solennitate* uniwersałow.

Securitas exekucyi dekretu w sprawie excessu Toruńskiego.

3. Kiedy zapamiętałość Toruńskich obywatelow, tak wielą konstytucyami y dekretami przez Nayiaśnieyszych Antecessorow naszych nuganiona, y zakazana, *Divini humanique juris immemor*, z małey dosyć okazyi, przez konniwencyą przełożonych swoich, *recentissime* rzuciła się *sacrilega manu* na mieysca y osoby Bogu poświęcone; a tym śmieley, że podobne excessa tymże obywatelom *impune* uchodziły, przez co *religio Orthodoxa*, beśpieczeństwo publiczne, *et immunitas ecclesiastica* gwałt cierpią, *et quod flagitiosius, leges per contemptum habentur*; a Nam y Stanom Rzpltey wiele na tym należy, aby *subditi et incolae nostri*, spokoynie żyli, y między sobą *pacate coalescant.* Przeto, aby w tak iawney krzywdzie samego Boga *et totius Hierarchiae Coelestis* (za ktorego Prowidencyą *Vicariae Majestates et jura Regnorum* utrzymuią się) dekret w Sądach naszych Assessorskich pod czas Seymu teraźnieyszego w sprawie, *ad instantiam* Urodzonego Instygatora naszego Koronnego y WW. OO. Iezuitow *Collegij Thorunensis* z Magistratem tamecznym, *et cum tumultuantibus*, o ten występek ferowany, do iak nayprędszey *in omnibus contentis, indilate ac irremissibiliter* przyszłey exekucyi, Wielmożnych Hetmanow Koronnych *ad hunc solum actum praesenti lege* dyspensuiemy y *serio* obliguiemy, żeby *in assistentiam* Wielmożnych y Urodzonych Kommissarzow od naszego Sądu *ad executionem ejusdem decreti* naznaczonych; *copias militares pro exigentia* ruszyli, y ordynowali *salva disciplina militari per novellam legem sancita.* Podobnąż dekretow Assessorskich exekucyą w sprawie Wielmożnych y Urodzonych Iabłonowskich, reassumuiąc konstytucyą Seymu Lubelskiego, miastu Gdańskowi nakazuiemy.

398

Odłożenie Seymu.

4. Lubośmy prawdziwą applikacyą naszą oycowską ku dobru pospolitemu, dogadzaiąc *votis populorum*, oraz chcąc mieć y widzieć za Panowania naszego Stany Rzpltey w iako naylepszey konfidencyi, do tym doskonalszego ubeśpieczenia *ab intra et ab extra* dysponowane, ile po kilku Seymach *occulta lege fatorum*, nie bez żalu serca naszego, *irrito eventu* rozeszłych, Seym teraźnieyszy do iak naypomyślnieyszego z naszym y Stanow Rzpltey ukontentowaniem, pragnęli przyprowadzić końca: gdy iednak *zelus*

Izby Poselskiey, *pro fide et religione Orthodoxa Romano-Catholica* zawsze *decertantis*, z okazyi sprawy excessu Toruńskiego w Sądach naszych Assessorskich, za codzienną Urodzonych Posłow do Nas instancyą, po zakończonych przez Wielebnych, Wielmożnych y Urodzonych Kommissarzow naszych *in loco delicti* kilkuniedzielnych inkwizycyach, agituiącey się, innym materyom publicznym dalszych konsultacyi z niemałym czasu zabraniem przyniosł *remoram.* Dla czego konferencye przez delegowanych *ex utroque Ordine* Deputatow, przy Nayprzewielebnieyszym
399 w Bogu Imci Xiędzu Prymasie, y Wielmożnych Ministrach *utriusque gentis*, z Ministrami postronnych dworow, z ktorychby zupełnie, My y Stany Rzpltey w rożnych okkurrencyach, tak *ex vi foederum*, iako też *ex alijs materijs* zachodzących, informować się mogli, nie są expedyowane: na czym wiele Nam y Stanom Rzpltey do utrzymania beśpieczeństwa publicznego *ab extra*, y zabieżenia dalszym konsequencyom należy: *insuper*, że za skroceniem czasu *in determinio* Seymowania prawem opisanego, musiałyby nie tylko publiczne potrzeby, ale *et privatorum desideria suo frustrari solamine;* przeto *intuitu praemissorum motivorum*, a nayhardziey chcąc widzieć dekretu Assessorskiego w pomienioney sprawie excessu Toruńskiego *realem et indilatam in effectu executionem*, za powszechną zgromadzonych Stanow zgodą postanowiwszy potrzebne konstytucye *ad firmandam et manutenendam internam securitatem*, Seym teraźnieyszy *practicatis exemplis*, *ex re et necessitate* całey Rzpltey pod tymże Marszałkiem, y temiż Posłami *in activitate* będącemi *nullis exceptis, imo in plena* charakteru swego *praerogativa* zostaiącemi, zostawuiąc czas w ręku naszych, mieysce zaś *non immutando privilegiata Comitiorum universalium loca*, do Grodna odkładamy, *pro hac sola et unica vice*, *in posterum nunquam practicanda*, *non derogando* kadencyi Grodzieńskiey *et salvum regressum* Urodzonym Posłom z Urodzonym Marszałkiem swoim do Izby Poselskiey na pierwszym dniu reassumpcyi *ad proponendas et formandas leges*, według zwyczaiow dawnych, bez naymnieyszey prerogatywie Izbie Poselskiey uymy, *conservando et praecavendo.*

Na ktorey da Bog reassumpcyi y kontynuacyi *inter prima et principalia objecta* obrad, kalkulacye Wielmożnych Podskarbich Wielkich *utriusque Provinciae* y Artyleryi Koronney *expediri* powinny *sine quavis intermissione.* Tamże wszelkie *desideria* Woiewodztw, Ziem, Powiatow y osob rekommendowanych, miast stołecznych Krakowa y Wilna, tudzież Lwowa, Sandomierza, Kowna, Kamieńca, Białey-Cerkwi, tak *in publicis negotijs*, iako też *et privatorum*, tudzież *recessa* wszystkie, iako też y Kunegundy, Seymami y Radami dawnieyszemi y świeższemi warowane, *accedente consensu omnium Ordinum*, mieścić się maią.

Interea w tym czasie między limitą teraźnieyszą y raessumpcyą następuiącego Seymu, *ad expediendas conferentias* z Ministrami postronnych dworow przy boku naszym, Deputatow, przy Nayprzewielebnieyszym w Bogu Imci Xiędzu Prymasie, y przy Wielmożnych Ministrach *utriusque gentis:* Przewielebnego w Bogu Xiędza Biskupa Krakowskiego, Wielebnych Xięży Kuiawskiego y Płockiego Biskupow: z Prowincyi Małopolskiey z Senatu; Wielmożnych Xiążęcia Ianusza Wiśniowieckiego Krakowskiego, Iana Iabłonowskiego, Ruskiego, Stanisława Ledochowskiego, Wołhyńskiego, Iana Tarła, Lubel- 400
skiego, Woiewodow. Dębińskiego Woynickiego, Adama Szaniawskiego Lubelskiego, Iozefa Sołtyka, Bełskiego, Gostkiego Czerniechowskiego, Kasztelanow; z Wielkiey-Polski, Wielmożnych Szołdrskiego Kaliskiego, Wielopolskiego Sieradzkiego, Załuskiego Płockiego, Chomentowskiego Mazowieckiego, Iakuba Rybińskiego Chełmińskiego, Piotra Przebendowskiego, Malborskiego Woiewodow. Iana Skryńskiego Łęczyckiego, Rudzińskiego Czerskiego, Kasztelanow. Z W. X. Lit. Wielmożnych Xiążęcia Kazimierza Czartoryskiego Wileńskiego, Iana Fryderyka Sapiehę Trockiego, Kryszpina Zmuydzkiego, Iana *de Campo* Scypiona Smoleńskiego, Nowosielskiego, Nowogrodzkiego Nestorowicza Brześciańskiego, Puzynę Mścisławskiego, Wyhowskiego Mińskiego Kasztelanow. *Ex Equestri Ordine*, z Małey-Polski: Urodzonych: Ierzego Lubomirskiego Podkomorzego, Michała Potockiego Pisarza Polnego, Iana Branickiego Chorążego, Alexandra Szembeka Stolnika, Ierzego Lubomirskiego Obożnego, Koronnych. Potockiego Strażnika W. X. Lit. Iakuba Dunina Regenta Kancellaryi Koron. Antoniego Trypolskiego, Kiiowskiego, Iana Pepłowskiego Podolskiego, Podkomorzych: Wielopolskiego Krakowskiego, Seweryna Rzewuskiego Chełmskiego, Kalinowskiego Winnickiego, Starostow. Zamoyskiego Ordynata, Karola Wyżyckiego, Podkoniuszego W. X. Lit. Łętowskiego Krakowskiego, Stanisława Szembeka Sandomirskiego Chorążych. Ożarowskiego Krakowskiego, Czackiego Wołhyńskiego, Kurdwanowskiego Bełzkiego, Stolnikow. Gołuchowskiego Podstolego Sandomirskiego, Małachowskiego Woiewodzica Poznańskiego, Karwowskiego Podczaszego Wiskiego y Sędziego Grodzkiego Brańskiego, Wielohurskiego Kasztelanica Wołhyńskiego, Dębinskiego Chowskiego, Ossolińskiego, Przyłuskiego, Woronicza Ostrzskiego, Starostow; Bekierskiego Generała, Branickiego Kasztelanica Halickiego, Pólanowskiego Podstolego Buskiego, Rusockiego Maiora naszego. Z Wielkiey Polski: Urodzonych Maximiliana z Tęczyna Ossolinskiego Podskarbiego Nadwornego Koronnego, Starostę Sandomirskiego, Sołłohuba Łowczego W. X. L. Grabskiego Łęczyckiego, Iana Skarbka, Ruckiego Czerskiego, Franciszka Łoskiego Warszawskiego, Kuczborskiego Zakroczymskiego, Adama Wilkowskiego Sochaczowskiego, Podkomorzych; Bogusławskiego Płockiego, Puzynę Wiskiego, Michała Szymanowskiego Wyszo-

grodzkiego, Nakwaskiego Ciechanowskiego, Przeradowskiego Rożańskiego, Fabiana Szaniawskiego Sochaczowskiego, Iana Ossolinskiego Drohickiego, Starostow. Skarbka Łęczyckiego, Pawła Iaroszewskiego Płockiego, Mokronowskiego Warszawsk. Stanisł. Wilczewskiego Wiskiego, Zabickiego Zakroczymskiego, Brzezińskiego Nurskiego, Chorążych. Glinkę Sędziego Ziemskiego
401 Łomżyńskiego, Wysockiego Sieradzkiego, Poniatowskiego Łęczyckiego, Podczaszych; Wągrockiego Podczaszego Zakroczymskiego, Antoniego Karczewskiego Czerskiego, Cieciszewskiego Liwskiego, Pisarzow Ziemskich: Iaroszewskiego Regenta Ziemskiego Płockiego, Szczawińskiego Starostę Gąmbińskiego, Grabowskiego Podczaszego Kiiowskiego, Łopackiego Kapitana Artyleryi Koronney. Z W. X. Lit. Urodzonych: Michała na Czerei Sapiehę Pisarza Polnego, Ogińskiego Podstolego, Pocieia Obożnego, Pakosza Chorążego Nadwornego W. X. Lit. Xiążęcia Michała Radziwiła Przemyskiego, Zienowicza Oszmiańskiego, Iozefa *de Campo* Scypiona Lidzkiego, Strutyńskiego Wilkomirskiego, Lendorfa Mścisławskiego, Oskierkę Możyrskiego. Starostow. Chomińskiego Oszmiańskiego, Kazimierza *de Campo* Scypiona Lidzkiego, Ogińskiego Kowińskiego, Marszałkow. Tyszkiewicza Ciwuna, Michała Aloizego Sawickiego Pisarza Ziemskiego, Wileńskich. Sakowicza Podkomorzego Witebskiego, Kazimierza Krolikowskiego Instygatora W. X. Lit. Ciwuna Tędziagolskiego, Wala Grodzieńskiego, Indyckiego Rzeczyckiego, Chorążych. Ogińskiego Gorzdowskiego, Sapiehę Wołpińskiego, Zawiszę Similiskiego, Puzynę Tryskiego, Wołłowicza Feydańskiego, Starostow. Wołodkowicza Woyskiego Mińskiego, Szyszkę Lidzkiego, Orzeszkę Pińskiego, Stolnikow. Piestrzyckiego, Ciwuna Korszewskiego Xięstwa Żmuydzkiego, Ostreykę Smoleńskiego, Lankiewicza Ipokorskiego, Mozyrskiego Pisarzow Ziemskich, dla wysłuchania od nich, y swoich *ex re et interesse* Rzeczypospolitey doniesienia expostulacyi, naznaczamy. Ktorzy Nayprzewielebnieyszy Wielebni Wielmożni, y Urodzeni Deputaci od Nas y Stanow Rzeczypospolitey na te konferencye naznaczeni, w żadną materyą od tychże Ministrow cudzoziemskich proponowaną, nie wdaiąc się *conclusive*, ale tylko *communicative*, do Nas y Stanow Rzeczypospolitey na przyszłey kontynuacyi referować się będą, *sub nullitate secus factorum.*

Rezydenci do boku naszego.

A die 1 Februarij anni 1725 ad diem ultimam Aprilis. Wielebny Xiądz Biskup Inflantski; Wielmożni Woiewoda Bracławski, Czerniechowski, Urodzony Sanocki, Kasztelanowie. *A die 1 Maij anni ejusdem ad diem ultimam Iulij.* Tenże Wielebny Xiądz Biskup Inflantski, Wielmożni Woiewoda Pomorski, Poznański, Urodzony Sochaczowski, Kasztelanowie. *A die 1 Augusti ad ultimam Octobris.* Nayprzewielebnieyszy w Bogu Imć Xdz Theodor Potocki Arcy-biskup Gnieźnieński, Prymas Korony Polskicy, y W. X. Lit. Iaśnie Wielmożny Kasztelan Krakowski, Wielmożny Poznański, Urodzony Warszawski Kasztelanowie. *A die 1 Novembris ad ultimam Ianuarij anni 1726* na czwartą część. Tenże Nay- 402
przewielebnieyszy w Bogu Imć Xiądz Prymas Arcy-Biskup Gnieźnieński, Wielmożni Woiewoda Krakowski, Sandomirski, Urodzony Gostyński, Kasztelanowie. Na drugi rok. *A die 1 Februarij anni 1726 ad ultimam Aprilis.* Przewielebny Xiadz Arcy-Biskup Lwowski; Wielmożni, Woiewoda Poznański, Kaliski, Urodzony Wiski, Kasztelanowie. *A die 1 Maij ad ultimam Iulij.* Tenże Przewielebny Xiądz Arcy-Biskup Lwowski, Wielmożni, Woiewoda Wileński, Woynicki, Urodzony Raciązki Kasztelanowie. *A die 1 Augusti ad ultimam Octobris.* Przewielebny Xdz Biskup Krakowski, Wielmożni, Woiewoda Sandomirski, Gnieźnieński, Urodzony Sierpski Kasztelanowie. *A die 1 Novembris ad ultimam Ianuarij anni 1727.* Tenże Przewielebny Xiądz Biskup Krakowski, Wielmożni, Kasztelan Wileński, Sieradzki, Urodzony Wyszogrodzki Kasztelanowie.

Stefan Potocki, Referendarz Koronny, Marszałek Poselski.

Konstanty Szaniawski Biskup Krakowski, Deputat do Konstytucyi. Ian Tarło Woiewoda Lubelski, Medycki, Iasielski Starosta; Deputat do Konstytucyi z Senatu. Stanisław Chomentowski, Woiewoda Mazowiecki, Radomski, Drohobycki, Doliński Starosta, Deputat do Konstytucyi z Senatu. Kazimierz Xiążę Czartoryiski, Kasztelan Wileński, Deputat z Senatu do Konstytucyi. Alexander Kazimierz na Słupowie Szembek, Stolnik Koronny, Sarosta Biecki, Deputat do Konstytucyi z Mało-Polskiey Prowincyi. Iakub na Skrzynnie Dunin, Regent Koronny. Sarosta Radoszycki; Deputat do Konstytucyi z Prowincyi Mało-Polskiey. Maxymilian z Tęczyna Ossoliński Podskarbi N. Koronny, Sandomirski Starosta Deputat do Konstytucyi z Prowincyi Wielko-Polskiey. Ian Skarbek Rudzki, Podkomorzy Czerski, Deputat do Konstytucyi z Wielko-Polskiey Prowincyi. Iozef de Campo Scipion Starosta Powiatu Lidzkiego, Deputat do Konstytucyi z W. X. Litewskiego. Michał Aloizy Sawicki, Pisarz Ziemski Wileński, Deputat do Konstytucyi z W. X. Litewskiego.

Krzysztof Gaspary Sekretarz I. K. M. do Konstytucyi.

KONSTYTUCYE 403

SEYMU WALNEGO ORDYNARYINEGO SZEŚĆNIEDZIELNEGO W GRODNIE,

roku Pańskiego 1726 dnia 28 Września złożonego.

W Imie Panskie, Amen.

AUGUST II

z Bożey łaski Krol Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmuydzki, Kiiowski, Wołhyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smoleński, Siewierski, y Czerniehowski, a dziedziczny Xiążę Saski y Elektor.

Wszem wobec y każdemu zosobna komu o tym wiedzieć należy do wiadomości podaiemy:

iż *inhaerendo legi publicae* Seymu *immediate* przeszłego Warszawskiego, reassumpcyą teraźnieyszego Seymu za uniwersałami naszemi złożyliśmy, ktoremu *vim et valorem* Seymu sześćniedzielnego za zgodą wszystkich Stanow przyznaiemy, y konstytucye niżey opisane postanawiamy.

DIPLOMA.

August Wtory z Bożey łaski Krol Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmuydzki, Kiiowski, Wołhyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smoleński, Siewierski, y Czerniechowski; a dziedziczny Xiąże Saski y Elektor.

Wszem wobec y każdemu zosobna komu o tym wiedzieć należy teraz y na potomne czasy oznaymuiemy. Iż iako dotąd naypierwszy y naygruntownieyszy Panowania naszego przez wszystek czas na miłości y propensyi zacnych obywatelow Koronnych y W. X. Lit. zaszczyt y fundament założywszy, o rozszerzenie granic Rzpltey *per recuperationem avulsorum* za zgodą wszystkich Stanow staraliśmy się y starać nie przestaiemy; tak zabiegaiąc wszelkim pretextom, z ktorychby iakiekolwiek suspicye albo diffidencye *inter Majestatem et libertatem* urość mogły, reassumuiąc *vincula pactorum conventorum*, tudzież *anteriora diplomata nostra*, ślubuiemy, y *verbo*
404 *Regio* przyrzekamy; iż spadaiącą na Krolow Polskich y na Stany Koronne y W. X. Lit. oraz *ad corpus* Rzpltey zdawna przyłączoną Prowincyą Kurlandską, *post sera fata moderni Ducis Ferdinandi, ultimi possessoris sine prole mascula decedentis, secundum pacta subjectionis aeviternae, avellere* nikomu nie dopuścimy; *substitutionem novi cujuscunque Principis infeudandi*, ani *separatim* ani *conjunctim, praescindendo omnem spem quibusvis competitoribus*, z Stanami Rzpltey nie pozwolemy, żadney assystencyi ani protekcyi *directe sive indirecte cuivis* nie damy, y owszem ordynans Graffowi Moryczowi Saskiemu do iako nayprędszego wyiazdu z Kurlandyi posyłamy, y że tam więcey znaydować się nie będzie, ani się interessować do niey *sub quocunque obtentu, colore vel titulo quaesito* nie ma, assekuruiemy. Wypraktykowane czyli zfabrykowane *ex caetu privato et prohibito in favorem* tegoż Graffa Moryczą iakieżkolwiek instrumenta, odebrać od niego, y ieszcze na tym Seymie oddać Stanom Rzpltey, *tanquam nulla, vitiosa et insubsistentia;* tudzież Kurlandczykow, samych tylko authorow, fabrykatorow y praktykantow tychże instrumentow, w Sądach naszych Relacyinych według wydanych mandatow sądzić deklaruiemy. Ktore to *diploma* ręką naszą podpisane y pieczęciami Koronną y W. X. Lit. stwierdzone, do rąk Urodzonego Marszałka Poselskiego oddać, y nietylko *in Volumen legum* inserować, ale y do Metryk, Grodow każdego Woiewodztwa podać pozwalamy. Działo się w Grodnie dnia 11 miesiąca Pazdziernika roku Pańskiego 1726, Panowania naszego 30 roku.

Augustus Rex.

(*L. S. Regni*) (*L. S. M. D. L.*)

Pospolite ruszenie y okazowanie.

1. Przestrzegaiąc *in omnes casus securitatem* Rzpltey, pospolite ruszenie do przyszłego da Pan Bog Seymu w rękach naszych zostawuiemy, o ktorym dawnieysze konstytucye *in omnibus punctis* reassumuiemy; aby zaś stan szlachecki do służby woienney tym lepiey sposobił się w konie y rynsztunki, popisy *alias* okazowanie dawnemi prawami postanowione. uchwalamy y postanawiamy.

Securitas Seymow Walnych.

2. Chcąc dawne prawa y konstytucye o Seymach Walnych sześcioniedzielnych nienaruszenie *in suo robore et executione* zachować, limity, ktore *ex necessitate* koniunktur przeszłych, *pro hac sola et nunquam practicanda vice* nastapić musiały, aby na potym pod żadnym pretextem y 405
tytułem nie stawały, *authoritate praesentis Conventus* zakazuiemy, *non derogando* iednak *legibus* o Seymach extraordynaryinych dwuniedzielnych, *in casu extremae et indispensabilis necessitatis.* Przytym Seym ordynaryiny *immediate* następuiący, według alternaty na Wielkie Xięstwo Lit. przypadaiący w Grodnie, *in termino lege novella praescripto*, to iest, *anno 1728* złożyć deklaruiemy, oraz konstytucyą *anni 1690* o porządku Seymowania, osobliwie respektem łączenia się pięciu dniami Stanow Rzeczyposp przed konkluzyą Seymu, reassumuiemy y zachować we wszystkim obiecuiemy.

Xięstwo Kurlandzkie.

3. Ponieważ według doświadczenia powszechnego wszystkie Państwa y narody skupione y ziednoczone *in unum*, pod iednostaynym Rządem y Panowaniem, *corpus* daleko zwykł bywać mocnieysze, szczęśliwsze y sposobnieysze do obrony y konserwacyi pospolitey, aniżeli rozdzielone; przeto *inhaerendo pactis aeternis subjectionis, et incorporationis absolutissimae et plenissimae*, bez żadney naymnieyszey reserwacyi, *libere, rite, ac legitime ab utrinque stabilitis, et jurata fide confirmatis*, tudzież stosuiąc się do konstytucyi *anni 1589 deficiente stirpe mascula* teraźnieyszego Xcia Ferdynanda *ex linea Kiettleriana procedentis, salvis per omnia juribus, possessionibus ac praerogativis* tegoż Xiążęcia, poki żyć będzie, (ktoremu *homagium*, dyspensuiąc konstytucyą *anni 1683 ob respectum provectae aetatis et singularia erga Rempublicam merita, etiam* przez Posła swego *praestare* pozwalamy, *hoc* iednak *praecauto*, że to służyć nie powinno *successoribus* iego, inquantumby *ex lumbis illius directe descendentes existere* mieli) pomienione Xięstwo Kurlandzkie y Semigalskie zdawna inkorporowane y przyłączone *ad corpus Reipublicae, cum omnibus attinentijs et contingentijs suis antiquis*, do Korony Polskiey y W. X. Lit. przyłączamy y inkorporuiemy: za spolnych y nierozdzielnych obywatelow Koronnych y W. X. L. pierwey przyiętych, przyimuiemy z prawami, przywileiami y

wolnościami im nadanemi przedtym, do wszystkich praw, honorow, prerogatyw, y wolności Koronnych y W. X. Lit. przypuszczonych, *pariter* przypuszczamy, iednostaynemi siłami, posiłkami y woyskami całey Rzpltey *contra omnes usurpationes et quosvis insultus hostiles* zastępować, bronić y zaszczycać obiecuiemy. *Insuper* iako *omnem prorsus novi Principis infeudandi substitutionem post fata* pomienionego Xiążęcia Ferdynanda *in casum deficientis stirpis masculae in perpetuum* exkluduiemy y abroguiemy, tak *attentata* przeszłe wszystkie przeciwko inhibicyom, mandatom y reskryptom naszym, mianowicie *usurpati* nienależycie *ultimi Conventiculi*, *cum omnibus actibus*, wdaiącemi się *in materiam eventualis successionis*, znosiemy, kassuiemy, y one za
406 nieważne *ex vitio nullitatis*, *et insubsistentiae naturalis*, *stante pro nunc directo et supremo*, *in futurum* zaś *utili et inmediato Domino nostro et Reipublicae*, *perpetua et irrevocabili lege* deklaruiemy. A że Graff Morycz nieposłusznym ordynansom naszym y woli Rzpltey *circa effectuationem diplomatis nostri*, na teraźnieyszym Seymie *traditi* pokazał się; tedy onego nie tylko *exDitionibus* Prowincyi Kurlandzkiey, tudzież Krolestwa Polskiego y W. X. Lit. *proscribimus*, ale też *pro hoste Reipublicae et invindicabili capite* ogłaszamy y kondemnuiemy. *Liberum exertitium Augustanae confessionis*, z ktorą *ad Rempublicam accesserunt*, *et per pacta subjectionis sibi caverunt*, *cum pacifico usu et conservatione* teyże religii, *caeterisque illius ritibus*, *secundum obloquentiam duntaxat eorundem pactorum*, assekuruiemy; ubeśpieczaiąc, iż *ad mutationem* oney, nikogo *per vim* przymuszać nie dopuściemy, *salvo jure et usu religionis Romano-Catolicae in formula regiminis praescripto*, *et per constitutionem anni 1678 approbato.*

Także, aby *desideria* y reprezentacye Stanow wszystkich Prowincyi Kurlandzkiey *ratione* domowego porządku y innych ustaw *ad bonum ordinem et internum regimen* potrzebnych, tym snadniey y skuteczniey akkomodowane *pro justitia*, *commodo et utilitate universorum* bydź mogły, za zgodą wszech Stanow, Kommissarzow naszych *ex Senatorio ordine*: Wielebnego X. Krzysztofa na Słupowie Szembeka Biskupa Warmińskiego y Sambińskiego, Wielmożnych Kazimierza z Kozielska Ogińskiego Trockiego, Stanisława Donhoffa Połockiego, Hetmana Polnego W. X. Lit. Stanisława Chomętowskiego Mazowieckiego, Hetmana Polnego Koronnego Woiewodow. *Ex ordine equestri*, z Małey Polski; Urodzonych Iana na Tykocinie y Tyczynie Branickiego, Chorążego Koronnego Krasińskiego Starostę, Iakuba na Skrzynnie Dunina, Regenta Koronnego, Starostę Radoszyckiego, Ożarowskiego Stolnika Krakowskiego, Wielopolskiego Lanckorońskiego, Kalinowskiego Winnickiego Starostow, Karwoyskiego Podczaszego Wiskiego y Sędziego Grodzkiego Brańskiego. Z Wielkiey Polski; Urodzonych Maxymiliana z Tenczyna Ossolińskiego Podskarbiego Nadwornego Koronnego, Sandomirskiego Starostę, Stephana Garczyńskiego Chorążego, Alexandra Łodzie Ponińskiego Łowczego, Wschowskich, Nakwaskiego Ciechanowskiego, Szembeka Tołkmickiego, Starostow, Krasińskiego Cześnika Ciechanowskiego; z W. Xtwa Lit. Urodzonych Kazimierza na Bychowie, Dąbrownie y Zasławiu Sapiehę Generała Artileryi W. X. Lit. Wołpińskiego Starostę, Michała Xcia na Nieświeżu y Olyce Radziwiłła Przemyskiego, Iozefa *de Campo* Scypiona Lidzkiego, z Kozielska Ogińskiego Gorzdowskiego Starostow, Wala Chorążego Grodzińskiego, Antoniego Eperyeszego Pułkownika naszego, nietylko dla wysłuchania, examinowania y akkomodowania tychże *desideriorum et repraesentationum*, ale
407 też *primario et principaliter* dla uformowania y ułożenia ordynacyi teyże Prowincyi, tudzież Powiatu Piltyńskiego *respective quoad jura sua*, przytym dla uprzątnienia y uspokoienia iakichkolwiek niezgod, exorbitancyi, kontrowersyi y pretensyi domowych y postronnych, *cum potestate* sądzenia y karania *summario processu* tych Kurlandczykow, ktorzyby *rebelles iuribus Reipublicae* albo powadze Kommissarskiey po tey konstytucyi tamże w Kurlandyi pokazali się, ordynuiemy; *salva relatione et approbatione* na Seymie przyszłym. Ktorym, Wielebnemu, Wielmożnym y Urodzonym Kommissarzom, aby Wielmożni Hetmani oboyga narodow, *assistentiam militarem pro exigentia necessitatis*, *salva disciplina militari per novellam legem praescripta*, pod kommendą Regimentarzow godnych, tak z Koronnego, iako y Litewskiego woyska dodali, *authoritate praesentis Conventus* nakazuiemy; ktorzy to Regimentarze z dywizyami w komendach swoich będącemi na granicy Kurlandzkiey stanąć, y dalszego ordynansu tychże Wielebnego, Wielmożnych y Urodzonych Kommissarzow czekać maią. Pomienionych zaś Wielebnego, Wielmożnych y Urodzonych Kommissarzow naszych obowięzuiemy, aby tę Kommissyą *primo vere*, naznaczywszy termin *per innotescentiales suas*, *et proprio aere* na nie się wybrawszy, *sine ullo sumptu etiam ex Senatus Consilia assignando*, ani skarbu, ani Woiewodztw, *salvo beneficio suspensionis* spraw ich *in quovis subsellio*, expedyowali, *instrumentum pseudo Electionis et omnia alia iuribus Reipublicae nociva ex actis eliminent.* Oraz obywatelom całego Xięstwa Kurlandzkiego, Semigalskiego, Powiatu Piltyńskiego, *in genere et specie* wszystkim korrespondencyi, praktyk negocyacyi wszelakich z postronnemi Potencyami *et quasvis innovationes*, *machinationes vel molimina in praejudicium iurium Reipublicae sub quocunque titulo*, *colore vel praetextu*, *directe sive indirecte authoritate publica* teraźnieyszego Seymu, *sub poenis criminis laesae Majestatis*, *perduellionis*, *caeterisque rigoribus in legibus descriptis*, zakazuiemy, ktorym rygorom wszyscy *fautores*, *cooperatores et assistentes*, ieźliby się iacy *in futurum* pokazali, *cujuscunque nationis*, *subjacere* powinni w Sądach Seymowych.

Poselstwo do Oyca Swiętego z reassumpcyą praw pro iure patronatus et pro indemnitate iurisdictionis Reipublicae contra cortesanos.

4. Iakośmy zawsze Naywyższych Pasterzow Kościoła Swiętego y zwierzchność Stolicy Apostolskiey od Przodkow naszych do tych czas szanować y wenerować zwykli, tak y teraz tę naszą y Rzpltey ku Stolicy Apostolskiey chcąc świadczyć rewerencyą, naznaczamy do Oyca S. Poselstwo, na ktore Wielmożnego Iana z Tęczyna y Czekarzewic Tarła Woiewodę Lubel-
408 skiego, Grabowieckiego Medyckiego, Iasielskiego Starostę, Generała Leytnanta infanteryi woysk naszych ordynuiemy, y przez tego Posła naszego upraszać Oyca S. będziemy, aby Nam wolnym narodom *in iuribus cardinalibus Majestatis et Reipublicae necnon Patronatus*, ubliżać nie pozwalał, oraz te *praejudicia et gravamina*, ktore tak od zakonnikow wdzieraiących się w Opactwa, iako y innych duchownych uzurpuiących *beneficia* bez prezent naszych Krolewskich ponosiemy; tudzież w aggrawacyach Woiewodztwa Krakowskiego, y innych Woiewodztw y Ziem prowizyami do summ wyderkaffowych; w pociągnieniu spraw swieckich do swego duchownego Sądu, w appellacyach, inhibicyach, Sądom swieckim z Konsystorzow y Nuncyatury często złożonych, y inne *abusus* iurysdykcyi Nuncyaturskiey, *internam quietem* tego Krolestwa wzruszaiąc, aby świątobliwie odwrocić y oddalić raczył; *circumscribendo* Trybunał *Nunciaturae adinstar* innych Nuncyatur w Państwach katolickich znayduiących się, oraz *abrogando* wszystkie *abusus et exorbitantias* teyże Nuncyatury, *cum summmo gravamine et praejudicio Status saecularis et ecclesiastici*, a oraz *praerogativae Legati Nati:* gwoli czemu o rewokacyą teraźnieyszego Nayprzewielebnieyszego w Bogu Xiędza Nuncyusza, *serio et indilate instabimus.* Przytym reassumuiemy wszystkie prawa y *statuta*, ktoremi *jura patronatus nostri Regij* są warowane, tak w Koronie iako y w W. Xięstwie Lit. osobliwie statut Albrechta *anni 1496*, Alexandra 1505, Zygmunta Augusta 1550, konstytucyą *anni 1641 et pactis conventis*, y ostatnim traktatem *anni 1717* ubespieczone. Statut także *de cortesanis anno 1538 et 1540* postanowiony, konstytucyą *anni 1641* reassumowany odnawiamy, y według opisania iego *in contravenientes*, aby *poenae irremissibiliter extendantur*, mieć chcemy; Opactwo y innych *beneficia* duchownych, prezentacyi naszey, nikomu bez prezenty y nominacyi naszey dzierżeć nie pozwolemy, y do exekucyi to prawo Wielmożnym Ministrom *Status*, y Hetmanom przywodzić zlecamy, aby *ad amovendos usurpatores et cohibendos abusus Nunciaturae*, gdy tego będzie potrzeba, ludzi dodali; nieposłusznych y przeciwnych dawnieyszym prawom, y tey konstytucyi, tak same osoby, iako też dobra *cum praejudicio patronatus nostri* usurpowane sekwestrowali *facta factis opponendo.*

Trybunał Skarbowy.

5. Zachowuiąc wcale y nieruszenie tak regularną płacą konstytucyą *a. 1717* postanowioną, iako też *disciplinam militarem* tamże opisaną, dla wykonania *sancitorum* przeszłey y teraźnieyszey konstytucyi, Trybunał Skarbowy *pro eodem tempore et loco* sześćniedzielny, do drugiego Seymu doszłego *per cadentias solitas* postanawiamy, do ktorego z Senatu, z Małey Polski Wielebnego Xdza Szaniawskiego Biskupa Chełmskiego, WW. Ierzego Lubomirskiego Krakowskiego, Iana 409
z Tęczyna y Czekarzewic Tarła Lubelskiego, Woiewodow, Urodzonego Mikołaia Sołtyka Kasztelana Przemyskiego; z Wielkiey Polski, z Senatu: Wielmożnych Franciszka Bielińskiego Woiewodę Chełmińsk., Łodzie Ponińskiego Gnieźnieńskiego, Mikołaia Podoskiego Płockiego, Kazimierza Rudzińskiego Czerskiego, Kasztellanow za Kommissarzow ordynuiemy, naznaczaiąc na każdego *salarium* ze skarbu Koronnego podług dawnego zwyczaiu, na ktory Trybunał ziachawszy się Wielebny w Bogu, Wielmożni, Urodzeni Kommissarze *in assistentia* Wielmożnego Podskarbiego W. Koronnego, lub *Officijs ipsius*, ktore według dawnych zwyczaiow *circa immunitates* zachowane bydz powinno; po wykonaney przed Ziemstwem, lub *vacante hoc Iudicio* przed Urzędem y Grodem Radomskim rotą Trybunalską, według konstytucyi Trybunału Skarbowego *a.* 1685 z przydatkiem w konstytucyi *a. 1717 de disciplina militari* wyrażonym, przysiędze, y po obranym-*e medio sui*, lub *ex Senatorio Ordine*, lub też *ex Equestri* Marszałku, alternatę Prowincyi zachowuiąc, aby raz był z Małey Polski, drugi raz z Wielkiey Polski Marszałek, zaczynaiąc iednak przyszły Trybunał od Małey Polski (co się ma rozumieć y zachować *alternatim* o trzymaniu piora przy Regentach) wszelkie *sancita* w konstytucyi *anni* 1717 *tit.* Trybunał Skarbowy, opisane, exekwować będzie, likwidacye zaś chorągwi y regimentow z popisami y lustracyami przez Urodzonych Kommissarzow na leżech iako naypilniey odprawionemi konfrontuiąc, aby się żadna defraudadacya w kompletach nie działa. A dla tego Urodzeni Kommissarze względem popisow *secundum praescriptum novellae legis* sprawić się *tenebuntur* we wszystkim, konfrontacya zaś podanych przez Deputatow woyska *utriusque authoramenti* na Trybunale Skarbowym regestrow, powinna się odprawić *circa liquidationem in stuba Iudicij* przy Deputowanych Urodzonych Kommissarzach y Pisarzu Skarbowym. *Iuramenta* zaś przy stoliku *Officij*, *in praesentia Iudicij* wykonywane bydź powinny. A w ktorym Woiewodztwie dla zerwania Seymiku Gospodarskiego nie byłoby Kommissarza, tedy popis y inkwizycyą pierwszy Senator lub Urzędnik w Woiewodztwie na ow czas przytomny *in tempore praescripto*, odprawiać będzie powinien, y na Trybunał Skarbowy odesłać. A iako *ex Eque-*

stri Ordine Urodzeni Kommissarze bywali od Woiewodztw *salariati*, tak y na potym Woiewodztwa y Ziemie *providebunt*. Tenże Trybunał w żadne materye sobie prawem, *ac novella lege ad exequendum* nie podane, wdawać się nie powinien, ani też takich deklaracyi, ktoreby się na wyraźnych konstytucyach nie fundowały, pisać y promulgować, y żadnych impozycyi ani na skarb, ani na Woiewodztwa, ani na kogo innego nie ma stanowić *sub nullitate attentatorum*. A lubo *ultra concessam facultatem* Trybunały
410 przeszłe Skarbowe rożne impozycye na traktamenta woyskowe y inne *expensa* stanowili, iednak *praeterita commissa indulgendo*, Wielmożnego Podskarbiego W. Koronnego obliguiemy, aby przeszłe summy na traktamenta *pro annis* 1720, 1722, 1725 *et* 1726 zaległe, za każdy rok według dyspozycyi izby Kommissarskiey wypłacić *in futurum* zaś implikancyą skarbu Koronnego *tollendo* postanawiamy, aby Wielmożny Podskarbi W. Koronny dwadzieścia tysięcy złotych Polskich summy *quotannis* ze skarbu Koronnego na dyspozycyą Trybunału Skarbowego wypłacał; z ktorey to summy na każdego Kommissarza Woyskowego summa trzy tysiące złotych Polskich *cedere* powinna, *residuum* iedenaście tysięcy złotych Polskich *in parte* na Deputatow chorągwianych y regimentow, także ich Dyrektora, y inne osoby *obsequio* Trybunału Skarbowego *ex antiquo* destynowane. A że izba Kommissarska Trybunału *solita praxi* bez expensy obeyść się nie może, tedy Wielmożny Podskarbi W. Koronny *itidem* na takowe expensa trzynaście tysięcy pięćset złotych *quotannis providebit*, co *in calculo publico acceptari* powinno z ktorey to summy Urodzonemu Instygatorowi lub *Vice*-Instygatorowi Koronnemu, ktory z nich *ab inchoatione* Trybunału, aż do zakończenia będzie *praesens*, pułtora tysiąca złotych Polskich naznaczamy. A do tego *reassumitur constitutio annorum* 1676 *et* 1677 o Trybunałach Skarbowych Radomskich, oraz *executio* konstytucyi *a.* 1717 *sub tit.* Trybunał Skarbowy, w interesie Krolewica Imci Iakuba *demandatur*.

Ordynacya piechoty łanowey.

6. Piechota łanowa *quondam robur militiae*, ponieważ *per incuriam temporum* y rożne na Rzpltą *simptomata*, do tey extenuacyi przyszła, że z niey teraz małe *subsidium* Rzeczypospolitey przeto stosuiąc się do konstytucyi *annorum* 1638, 1647 *et praecipue* 1649 o wybrańcach łanow wybranieckich, z Starostw y dzierżaw naszych postanowionych, a dotąd do exekucyi nie przywiedzionych, aby *in omnes casus ingruentes* Rzeczpospolita *ex fundo* pomienionych łanow wybranieckich *antiquitus* znayduiących się, *subsidium et robur* regularney milicyi mieć mogła, do lepszego y skutecznieyszego porządku przyprowadzaiąc; z każdego łanu wybranieckiego osiadłego, lub przez Starostow, dzierżawcow, lub przez kogokolwiek zażywanego, na erekcyą piechoty authoramentu cudzoziemskiego po złotych Polskich sto, za zgodą wszech Stanow postanawiamy, tak aby wybrańcy z łanow przez się osiadłych, iako y Starostowie y dzierżawcy, łany *ex antiquo* wybranieckie trzymaiący, pomienioną kwotę dwiema ratami *ad normam* regularney płacy, pierwszą zaczynaiąc ratę dnia piętnastego *Septembris*, w roku nąstępuiącym tysiącznym siedmsetnym dwudziestym siodmym; drugą dnia piętnastego *Martij subsequenter*, y tak *consecutive*, z Prowincyi Wielko-Polskiey do Piotrkowa, 411
a z Mało-Polskiey do Lublina, *circa Officia Castrensia* bez żadney extorsyi y bez groszowego, *per spatium* trzech niedziel wypłacaiąc, za kwitami assygnataryuszow oddawali, *sub executione militari*: do ktorey nowo erygowaney piechoty Officyerom (ktorych samą tylko szlachtę, katolikow, w Woiewodztwach y Ziemiach osiadłych, *muneris ejusdem idoneos* pod władzą y za rekommendacyą Hetmańską zawsze mieć chcemy) listy przypowiednie z Kancellaryi naszey wydać deklaruiemy. A że teraz *quantitatem* łanow wybranieckich *in generalitate et particularitate* wiedzieć nie możemy: przeto inwestygacyą y redukcyą onych Kommissyi Radomskiey zlecamy, na ktorą Kommissyą Ur. Kommissarze z Ziem y Woiewodztw na Trybunał Radomski obrani, taryffy sprawiedliwe łanow wybranieckich osiadłych, *a parte* zaś pustych (na ktorych osiadłość *ad instantiam cujusvis* przywileie z Kancellaryi naszey wydać każemy, ażeby za osadzeniem onych podobna solucya *importari* mogła) tak zdawna iako y teraz gdzie nie są oblatowane, przez Starostow y dzierżawcow (ktorym rzetelnie pod winą tysiąca grzywien *in casu* zataienia ktorego łanu osiadłego, w Trybunale Radomskim *ad instantiam* Instygatora *repetenda*, wcześnie przed Kommissyą przyszłą *per oblatam* do Grodu *proprij Districtus* a w Woiewodztwach Pruskich *in defectu* Gredow, *ad acta Civitatensia lege praesenti* podać nakazuiemy) *authentice* wyięte, komportować *tenebuntur;* także taryffy, ktore tylko znaleść się mogą, y lustracye, skarb Koronny iako y Rotmistrze przeszli pomienioney piechoty łanowey, inwestygowane y opisane łany pod iuramentem tamże wykonanym, iako żadnych łanow na szkodę Rzeczyposp. nie utaili, osobiście komportować maią, *sub poena mille marcarum Polonicalium seorsive* na każdego nieposłusznego, w Trybunale Koronnym *ex regegestro fisci ad instantiam* Instygatora Koronnego *irroganda;* z ktorych taryff y lustracyi komportowanych, iako y inwestygacyi pod iuramentem zeznaney, Trybunał Radomski w roku przyszłym 1727 przypadaiący, *judicialiter* redukować, *et in unum* wszystkie łany, iako *ex antiquo* były, zkomputowawszy, opisać taryffę inwestygowanych łanow *per oblatam* tamże w Radomiu, iako y *ad archivum* skarbu Koronnego, *in ordine* do wydania dyspartymentow *adinstar* płacy regularney na regimenty uformowane, oddać powinien będzie. A z tych uformowanych regimentow sześćdziesiąt ludzi *pro praesidio* zamku Krakowskiego Wielmożni Hetmani Koronni kom-

menderować maią pod kommendę Urodzonego Starosty Krakowskiego. Odtąd zaś Sołtysi po dobrach naszych zostaiący, żadney solucyi do Urodzonych Rotmistrzow, ani żadney usługi onym czynić nie maią.

412 **Kommissya z Cesarzem IMcią.**

7. Iż wiele Rzeczyposp: należy na konserwacyi sąsiedzkiey przyiaźni z postronnemi Potencyami: przeto dla assekurowania tym gruntownieyszego *bonae viciniae* z Cesarzem Imcią *in ordine* do kontynuacyi konferencyi, bez wdawania się w nowe iakiekolwiek kondycye, albo *ligamenta*, przy Nayprzewielebnieyszym Prymasie Koronnym y W. X. L. tudzież przy Wielmożnych Ministrach *Status* y Hetmanach *utriusque gentis*, Kommissarzow naszych, z Senatu: Przewielebnego w Bogu X. Konstantego Felicyana Szaniawskiego Krakowskiego, Wielebnych Krzysztofa Szembeka Kuiawskiego y Pomorskiego, Pancerzyńskiego Wileńskiego, Andrzeia Załuskiego Płockiego, Krzysztofa Szembeka Warmińskiego y Sambińskiego, Gosiewskiego Smoleńskiego Biskupow. Z Małey Polski: I. W. Xcia Ianusza Wiśniowieckiego Kasztellana Krakowskiego, Wielmożnych Ierzego Lubomirskiego Krakowskiego, Iozefa Potockiego Kiiowskiego, Stefana Humieckiego Podolskiego Woiewodow; Kazimierza Steckiego Kiiowskiego, Dębińskiego Woynickiego, Urodzonego Miączyńskiego Chełmskiego Kasztellanow. Z Wielkiey Polski: Wielmożnych Radomickiego Poznańskiego, Szołdrskiego, Kaliskiego, Wielopolskiego Sieradzkiego, Załuskiego Płockiego Woiewodow; Ponińskiego Gnieźnińskiego, Trzcińskiego Rawskiego, Urodzonego Milżyńskiego Srzemskiego, Kasztellanow. Z Wiel: X. L: Wielmożnych Xcia Kazimierza Czartoryskiego Kasztellana Wileńskiego, Kazimierza Ogińskiego Woiewodę, Iana Frideryka Sapiehę Kasztellana, Trockich, Cetnera Smoleńskiego, Xiążęcia Radziwiłła Nowogrodzkiego, Sapiehę Brześciańskiego Woiewodow. *Ex equestri Ordine* z Małey Polski, Urodzonych Iana Branickiego Chorążego, Seweryna Rzewuskiego Podczaszego, Alexandra Szembeka Stolnika, Lubomirskiego Obożnego, Iakuba Dunina Regenta, Koronnych; Antoniego Trypolskiego Kiiowskiego, Pepłowskiego Podolskiego Podkomorzych; Wielopolskiego Krakowskiego, Małachowskiego Opoczyńskiego, Potockiego Halickiego Starostow; Łętowskiego Chorążego, Ożarowskiego Stolnika, Krakowskich, Karola Odrowąża, Hrabię Sedlnickiego. Z Wielkiey Polski Urodz. Maxymiliana Ossolińskiego Podskarbiego Nadwornego Koronn. Iana Skarbka Rudzkiego Czerskiego, Franciszka Aloyzego Łoskiego Warszawskiego, Adama Wilkowskiego Sochaczewskiego, Podkomorzych; Pawła Iaroszewskiego Starostę Płockiego, Stefana Garczyńskiego Chorążego, Piotra Sokolnickiego Cześnika, Wschowskich, Stefana Szołdrskiego Woiewodzica Kaliskiego, Adama Zakrzewskiego Chorążego Łęczyckiego, Pisarza Grodzkiego Poznańskiego, Gąsiorowskiego Starostę Radzieiowskiego, Poniatowskiego Podczaszego Łęczyckiego, Rychłowskiego Chorążyca Sieradzkiego. Z W. X. L. Urodzonych Michała na Czerei Sapiehę Pisarza Pol- 413
nego, z Kozielska Ogińskiego Podstolego, Kazimierza Sapiehę Generała Artyleryi W. X. Lit. Wołpińskiego, Xcia Michała Radziwiłła Przemyskiego, Iozefa *de Campo* Scypiona Lidzkiego, Strutyńskiego Wilkomirskiego Starostow; Chomińskiego Oszmiańskiego, Mirskiego Bracławskiego, z Kozielska Ogińskiego Kowieńskiego Marszałkow; Michała Aloyzego Sawickiego Pisarza Ziemsk. Wileńskiego, z Kozielska Ogińskiego Borysowskiego, Zawiszę Semiliyskiego Starostow naznaczamy, *absentia nonnullorum non obstante*, *salva relatione et approbatione* na Seymie przyszłym.

Kommissya z Carową Ieymcią.

8. Iako do zachowania y utrzymania wiecznego pokoiu z Carową Ieymcią y Państwem iey, prawdziwe y stateczne mamy *studium*, tak wszelakie pretensye Rzeczypospol. z okazyi traktatu soiusznego, y przeszłych koniunktur zachodzące chcąc *finaliter* uspokoić, *circa assistentiam* Nayprzewielebnieyszego Prymasa Koronnego y W. X. Lit., Wielmożnych Ministrow *Status*, y Hetmanow oboyga narodow, do traktowania z Ministrami Carowey Ieymci. Z Senatu Przewielebnego X. Konstantego Felicyana Szaniawskiego Krakowskiego, Wielebnych Krzysztofa Szembeka Kuiawskiego, Pancerzyńskiego Wileńskiego, Stefana Rupniewskiego Łuckiego, Ożgę Kiiowskiego y Czerniechowskiego, Gosiewskiego Smoleńskiego Biskupow. Z Małey Polski: I. W. Xiążęcia Ianusza Wiśniowieckiego Kasztelana Krakowskiego, Wielmożnych Michała Potockiego Wołhynskiego, Stefana Humieckiego Podolskiego, Iana Tarła Lubelskiego Woiewodow; Steckiego Kiiowskiego, Urodz. Mikołaia Sołtyka Przemyskiego Kasztelanow. Z Wielkiey Polski: Wielmożnych Szołdrskiego Kaliskiego, Dąbskiego Brzeskiego Kuiawskiego, Załuskiego Płockiego, Głębockiego Rawskiego Woiewodow; Skrzyńskiego Łęczyckiego, Boruckiego Brzeskiego Kuiawskiego Trzcińskiego, Rawskiego Kasztelanow. Z W. X. Litew. Wielmożnych Xcia Kazimierza Czartoryskiego Kasztelana Wileńskiego, Zaranka Starostę Żmuydzkiego, Pocieia Witebskiego, Zabę Mińskiego Woiewodow, Oskierkę Nowogrodzkiego, Marcyana z Kozielska Ogińskiego Witebskiego Kasztelanow. *Ex equestri Ordine* z Małey Polski; Urodzonych Iakuba Dunina Regenta Koronnego, Antoniego Trypolskiego Kiiowskiego, Pepłowskiego Podolskiego, Podkomorzych; Olszańskiego Owruckiego, Kalinowskiego Halickiego, Ledochowskiego Łomżyńskiego Chorążych; Czackiego Wołhyń. Kosakowskiego Czerniechowskiego Stolnikow: Woronicza Starostę Ostrzskiego, Szczesnego Wielohurskiego Kasztelanica Wołhyńskiego, Missunę Pułkownika naszego, Lubienieckiego Podczaszego Nowo-

grodzkiego. Z Wielkiey Polski: Urodzonych Maxymiliana Ossolińskiego Podskarbiego Nadwornego Koronn. Sołłohuba Łowczego W. X. Lit.
414 Grabskiego Łęczyckiego, Zboińskiego Dobrzyńskiego, Adama Wilkowskiego Sochaczewskiego Podkomorzych; Zakrzewskiego Chorążego, Iana Chryzostoma Radoiewskiego Podczaszego, Ostrowskiego Cześnika Brzeskich Kuiawskich, Szembeka Starostę Tolkmickiego, Alexandra Ponińskiego Łowczego Wschowskiego, Iozefa Radomickiego Kasztelanica Poznańskiego, Iaroszewskiego Pisarza Grodzkiego Płockiego, Woyciecha Miaskowskiego. Z W. X. Lit. Urodzonych Xięcia Mikołaia Radziwiłła Miecznika, Massalskiego Pisarza, Pakosza Chorążego Nadwornego W. X. Lit. Lindorffa Starostę Mścisławskiego, Tyszkiewicza Ciwuna Wileńskiego, Kazimierza *de Campo* Scypiona Marszałka Lidzkiego, Wala Grodzieńskiego, z Kozielska Puzynę Upitskiego Chorażych, Szyszkę Stolnika y Podstarościego Grodzk. Lidzk., Orzeszkę Pińskiego, Wołodkowicza Mińskiego Woyskich; Lenkiewicza Pisarza Ziemskiego Mozyrskiego deputuiemy, *absentia nonnullorum non obstante*, *salva relatione et approbatione* na przyszłym Seymie.

Kommissya z Koroną Szwedzką.

9. Na pokazanie przed całym światem propensyi naszey do statecznego pokoiu y przyiaznego sąsiedztwa z Krolem Imcią, y całym Krolestwem Szwedzkim, przy Nayprzewielebnieyszym Prymasie Koronnym y W. X. Lit. oraz przy Wielmożnych Ministrach *Status* y Hetmanach oboyga narodow. Z Senatu: Przewielebnych X. Skarbka Arcy-Biskupa Lwowskiego, X. Felicyana Konstantego Szaniawskiego Krakowskiego, Wielebnych Szembeka Kuiawskiego, Pancerzyńskiego Wileńskiego, Fredra Przemyskiego, Hosiusza Kamienieckiego, Gosiewskiego Smoleńskiego, Wessla Inflantskiego Biskupow. Z Maley Polski: Iaśnie Wielmożnego Xcia Ianusza Wiśniowieckiego Kasztelana Krakowskiego; Wielmożnych Ierzego Lubomirskiego Krakowskiego, Morsztyna Sandomirskiego, Stefana Humieckiego Podolskiego, Iana Tarła Lubelskiego Woiewodow; Myszkowskiego Sandomirskiego, Tarła Lubelskiego Kasztelanow. Z Wielkiey Polski: Wielmożnych Wielopolskiego Sieradzkiego, Warszyckiego Łęczyckiego, Franciszka Bielińskiego Chełmińskiego, Piotra Przebendowskiego Malborskiego, Czapskiego Pomorskiego Woiewodow; Radomickiego Poznańskiego, Kretkowskiego Chełmińskiego Kasztelanow. Z Wiel. X. Lit. Wielmożnych Kazimierza z Kozielska Ogińskiego Woiewodę, Iana Fryderyka Sapiehę Kasztelana Trockich, Tyzynhausa Mścisławskiego, Zabę Mińskiego Woiewodow, Kryspina Zmuydzkiego, Nestorowicza Brześciańskiego Kasztelanow; *ex equestri Ordine* z Maley Polski; Urodzonych Iana Branickiego Chorążego, Seweryna Rzewuskiego Podczaszego, Lubomirskiego Obożnego, Koronnych, Łętowskiego Chorążego Krakowskiego. Wielopolskiego Lanckorońskiego, Dębińskiego Cichowskiego, Malińskiego Nowogrodzkiego Starostow; Kampenhausa Generała Maiora naszego, Ossolińskiego Pułkownika Artyleryi Koronney, Olszańskiego Cześnika Kiiowskiego, Krosnowskiego Stolnika Gostyńskiego, Karwickiego Kasztelanica Zawichoskiego, Marcina Iłłowickiego. Z Wielkiey Polski: Urodzonych Franciszka Maxymiliana Ossolińskiego Podskarbiego Nadwornego Koronnego, Kuczborskiego Zakroczymskiego Chorążych; Szymanowskiego Wyszogrodzkiego, Fabiana Szaniawskiego Sochaczowskiego Starostow; Wilczewskiego Chorążego Wiskiego, Franciszka Strzeleckiego Pisarza Grodzkiego Kaliskiego, Karczewskiego Pisarza Ziemskiego Czerskiego, Dąbskiego Woiewodzica Brzeskiego Kuiawskiego, Iozefa Swiniarskiego, Kożuchowskiego. Z Wiel. X. Lit. Urodzonych Pocieia Obożnego, Kopcia Pisarza W. X. Lit. Sakowicza Witebskiego, Chrzanowskiego Brześciańskiego, Podkomorzych; Deszpota Zienowicza Starostę Oszmiańskiego, Piestrzyckiego Ciwuna Kroszewskiego, Iudyckiego Chorążego, Chaleckiego Podkomorzyca Rzeczyckich; Eperyeszego Pułkownika, Ostreykę Pisarza Ziemskiego Smoleńskiego, Wołłowicza Starostę Feydańskiego, Buynickiego Podczaszego Połockiego Starostę Duckiego, dla odnowienia y potwierdzenia dawnieyszych pakt wiecznych dezygnuiemy, *absentia nonnullorum non obstante*, y *ad eum finem* porozumieć się o czasie y mieyscu traktowania deklaruiemy, *salva relatione et approbatione* na Seymie przyszłym.

Kommissya z Dworem Berlińskim.

10. Ponieważ tak dawno zaczęta negocyacya Wielmożnego Iana Ierzego Przebendowskiego Podskarbiego Wielkiego Koronnego ze Dworem Berlińskim dotąd skutku swego nie wzięła; przeto do zakończenia oney zupełnego, to iest do eliberacyi Elbląga, y zastawnych kleynotow, do traktowania względem wykupna Drahima, y windykowania ludzi gwałtem pozabieranych, uprzątnienia *quorumvis contra pacta anteriora attentatorum*, y do uspokoienia wszelkich zachodzacych pretensyi, przy Nayprzewielebnieyszym Prymasie Koronnym y W. X. L. przy Wielmożnych Ministrach *Status* y Hetmanach oboyga narodow. *Ex Senatu* Przewielebnego X. Konstantego Felicyana Szaniawskiego Krakowskiego, Wielebnych Szembeka Kuiawskiego, Załuskiego Płockiego, Szembeka Warmińskiego, Horaima Zmuydzkiego, Kretkowskiego Chełmińskiego, Szaniawskiego Chełmskiego Biskupow. Z Maley Polski: Wielmożnych Ierzego Lubomirskiego Krakowskiego, Iana Iabłonowskiego Ruskiego, Iozefa Potockiego Kiiowskiego, Michała Potockiego Wołhyńskiego, Iordana Bracławskiego, Iozefa Lubomirskiego Czerniechowskiego, Woiewodow; Iozefa Sołtyka Bełskiego, Urodzonego Krakowskiego, Krasińskiego Wiślickiego Kasztelanow. Z Wielkiey Polski: Wielm. Szoldrskiego Dąbskiego Kaliskiego Brzeskiego Kuiaw. Radomickiego Inowrocławskiego, Generała Wielko-Polskiego, Załuskiego Płockiego, Franciszka Bie- 416

415

lińskiego Chełmińskiego, Piotra Przebędowskiego Malborskiego, Czapskiego Pomorskiego, Woiewodow, Ponińskiego Gnieznińskiego, Bagniewskiego Elbląskiego Kasztelanow. Z W. X. Lit. Wielmożnych Xiążęcia Kazimierza Czartoryskiego Kasztelana Wileńsk., Kazimierza Ogińskiego Trockiego, Xiążęcia Radziwiłła Nowogrodzkiego Woiewodow, Iana *de Campo* Scypiona Smoleńskiego, Szemiota Połockiego, z Kozielska Puzynę Mścisławskiego Kasztelanow. *Ex equestri Ordine* z Małey Polski: Urodzonych Iana Branickiego Chorążego, Iakuba Dunina Regenta, Koronnych; Wyżyckiego Podkoniuszego W. X. Lit. Szembeka Chorążego Sandomirskiego, Rusockiego Skarbnika Krakowskiego, Rostworowskiego Stolnika Podlaskiego, Karwowskiego Podczaszego Wiskiego Sędziego Grodzkiego Brańskiego, Zaleskiego Łowczego Drohickiego, Bekierskiego Generała, Polanowskiego Podstolego Buskiego, Platera Woyskiego Inflantskiego, Kościuszkę. Z Wielkiey-Polski: Urodzonych Franciszka Maxymiliana Ossolińskiego Podskarbiego Nadwornego Koronn. Iana Skarbka Rudzkiego Czerskiego, Franciszka Aloyzego Łoskiego Warszawskiego, Adama Wilkowskiego Sochaczewskiego, Podkomorzych; z Kozielska Puzynę Wiskiego, Przeradowskiego Rożańskiego, Ossolińskiego Drohickiego, Starostow. Zabickiego Zakroczymskiego, Brzezińskiego Nurskiego, Grabowskiego Michałowskiego, Chorążych, Glinkę Sędziego Ziemskiego, Suskiego Łomżyńskich, Wągrodzkiego Podczaszego, Antoniego Radzickiego Sędziego Ziemskiego Zakroczymskich, Krasińskiego Pułkownika naszego, Cieciszewskiego Pisarza Ziemskiego Liwskiego, Wolskiego Skarbnika Rawskiego, Łopackiego Kapitana Artyleryi Koronney. Z Wiel. X. L. Urodzonych Odachowskiego Skarbnego W. X. Litew. Rudomine Podkomorzego Brasławskiego, Oskierkę Starostę Mozyrskiego, Bułhaka Podstarościego Grodzkiego Słonimskiego, Krolikowskiego Instygatora W. X. L. Puzynę Starostę Wisztyńskiego, Wołodkiewicza Krayczego Mińskiego, Deszpota Zienowicza Starostę Sznitowskiego, Korsaka Pisarza Grodzkiego Nowogrodzkiego, Kołontaia Podczaszego Wołkowyskiego, Suzina Stolnika Brześciańskiego, Zawiszę Starostę Semilyiskiego, Eperyeszego Pułkownika naszego, za Kommissarzow naznaczamy, *absentia nonnullorum non obstante*, *salva relatione et approbatione transactorum* na Seymie przyszłym. *Hoc adjecto;* iż *in casu denegatae justitiae ex parte* pomienionego Dworu, Seym extraordynaryiny dwuniedzielny z wydaniem dwoyga wici za iedne na pospolite ruszenie złożyć powinni będziemy dla otrzymania tym prędszey y pewnieyszey satysfakcyi.

417 **Wykupno Starostwa Drahimskiego.**

11. Ponieważ Woiewodztwa, Poznańskie y Kaliskie nieznośną do tych czas ponoszą krzywdę w płaceniu pogłownego za Starostwo Drahimskie, ktore *in hoc usque iure hypothecae* u Dworu Berlińskiego zastawne, tedy za prośbą Urodzonych Posłow Ziemskich tychże Woiewodztw, y za zgodą wszech Stanow to Starostwo wykupić pozwalamy, ktore *ad dispositionem* pomienionych Woiewodztw, *in eodem iure*, iako teraz Dwor Berliński trzyma, należeć będzie *usque ad subsequendam* od Rzeczypospolitey u tychże Woiewodztw Poznańskiego y Kaliskiego *exemptionem*. Dla czego żadnych przywileiow na to Starostwo, Kancellarye nasze wydawać nie będą. A dla prędszego pomienionego Starostwa wykupienia, Kommissarzow ninieyszym Seymem naznaczamy *ad exolvendam summam capitalem in bonis per pacta haerentem*, iako to: Wielmożnych Ludwika Szołdrskiego Kalinowskiego, Iana Radomickiego Inowrocławskiego Woiewodow. Władysława Radomickiego Poznańskiego, Adama Ponińskiego Gnieźnińskiego, Ur. Prokopa Lipskiego Rogozińskiego Kasztelanow; Urodzonych Franciszka Radzewskiego Podkomorzego Poznańskiego, Stefana Garczyńskiego Chorążego, Piotra Sokolnickiego Cześnika, Alexandra Ponińskiego Łowczego, Wschowskich; Iozefa Radomickiego Poznańskiego, Antoniego Walknowskiego Wieluńskiego Kasztelanicow: Władysława Skorzewskiego Pułkownika naszego, Stefana Szołdrskiego Woiewodzica Kaliskiego, Iana Chryzostoma Radoiewskiego Podczaszego Brzeskiego Kuiawskiego Surrogatora Pozn: Adama Zakrzewskiego Chorążego Pozn: Franciszka Strzeleckiego Pisarza Grodzkiego, Łęczyckiego Pisarza Grodzkiego Kaliskiego, Woyciecha Miaskowskiego, y Iozefa Swiniarskiego; ktorzy to Kommissarze do eliberowania y odebrania pomienionego Starostwa Drahimskiego, *instrumentum Commissionis* z Kancellaryi naszey Koronney odebrawszy; *unius vel plurium absentia non obstante*, *dummodo sex adsint*, *plenissimo robore gaudere* powinni.

A ponieważ doniesiona Nam krzywda sukcesorow niegdy Urodzonego Iakuba Miaskowskiego, w summie posagowey Urodzoney Ostenowny zaniesiona, zaczym pomienionym Wielmożnym y Urodzonym Kommissarzom zlecamy, ażeby za doskonałym rozeznaniem tey krzywdy, skuteczney dopomnieli się y nie odwłoczney satysfakcyi. *Insuper* miasto stołeczne nasze Poznań, Kalisz, Wschowę, *circa antiqua iura et privilegia* konserwuiemy.

TRYBUNAŁ 418

GŁOWNY KORONNY.

1. Stosuiąc się do prawa wyraźnego y do konstytucyi *anni* 1578 oraz poślednieyszych, ktoremi Rzplta korrekturę Trybunału Koronnego warowała, a zważywszy wszelkie *subsellij illius et aliorum minorum subselliorum abusus*, względem sprawiedliwości y praw, *exinde* honorow, fortun, do tego Sądu *recurrentium* uszczerbek, żeby *abhinc juxta suam sphaeram* y według dawnieyszych praw ta iurisdykcya utrzymywałg się, a Państwa *debita justitiae administratione firmentur*, za powszechną Stanow Rzeczypltey zgodą stanowiemy.

2. Obieranie na ten Trybunał Sędziow, albo Deputatow z Woiewodztw y Ziem *juxta praescriptum legum in omni puncto observandum* zachowuiemy, ażeby osoby zgodne, uczciwe, prawa Koronne rozumieiące, possessye w swoich Wdztwach lub Ziemiach przed rokiem nie zmyslone maiące. *Processibus, condemnationibus, et iuris facti non obnoxiae,* w czasie prawem opisanym, to iest po lat czterech *inclusive* determinowanych, a nie prędzey, *etiam accedente consensu omnium* funkcyi takowych: (ieżeli oneż *in antecessum* na sobie mieli) na tenże Trybunał *juxta antiquas leges*, po Wdztwach y Ziemiach *practicatas* obierane bywały. Co y na duchownych z swych Kapituł Deputatow ściągać się ma. Także y w elekcyi Marszałka toż samo *observari* powinno; oraz aby z iednego domu y imienia, chyba aż po wyiściu lat czterech obrany bydź mogł, postanawiamy. A inquantumby *contra praescriptum legis praesentis* obrani byli, y funkcyi pretendowali, aby do nich *non admittantur*, waruiemy; *sub nullitate* przeciwney temu prawu elekcyi. *In casum* zaś *fatorum* Deputata duchownego, inny na mieyscu iego do tegoż Trybunału obierany bydź nie ma, *secus*, nie będzie *admissibilis*. Czego *seriam animadversionem* Urzędom Ziemskim, Grodzkim w Woiewodztwach tych, przed ktoremi *iuramenta* ciż Deputaci Trybunalscy odprawować zwykli, zlecamy. Więc luboby na pierwszey reassumpcyi Trybunału iuramentow nie expedyowali, za przybyciem onychże do Trybunału Piotrkowskiego, albo Lubelskiego, tęż animadwersyą tenże sam Trybunał, aby *praesenti dispositioni satisfiat*, mieć będzie. A stawiwszy się na pierwszą do Piotrkowa kadencyą, powinni będą ciż Deputaci obrani, w terminie y mieyscu przysiędze Trybunalskiey naznaczonym, przed przysięgą swoią, instrumenta Elekcyi swoiey, lub *lauda* z Grodow swoich autentyczne, (iako gdzie *usus* niesie) z podpisami y pieczęcią Marszałka y Assessorow z każdego Powiatu po iednemu, ktorych *lege praesenti adjungimus*, do Ziemstwa z Grodem zasiadaiącego oddać. A gdyby ktory
419 Deputat poźniey przyiachał, (byle nie dla uniknienia obiekcyi) takiż dokument elekcyi swoiey przed przysięgą do Ziemstwa podać ma, y przysięgę *aperta stuba* wykonać. A *in casum*, gdyby ziachał obiicyent a Deputata nie zastał, protestacyą *contra actum*, lub kondemnatę na tęż osobę w Ziemstwie zostawić powinien, ktora tęż wagę mieć będzie, iakoby *per praesentem* zarzucona była. Ziemstwo zaś, wprzod ie *ad publicum clara voce* czytać ma, ażeby *ad hocce Sacrarium justitiae illegitime* nikt wchodzić nie ważył się: dopieroż pomienieni Sędziowie *authentico et legitimo impedimento carentes*, rotą Deputacką prawem opisaną, przydawszy te słowa, przysięgać będą: *juxta praesentem correcturam Tribunalis Regni judicabo, eamque in omnibus punctis observabo, et ab alijs pro posse observari curabo, nec in electione Mareschalci a quopiam dependentiam habebo.* A takowe *lauda* lub attestacye, *excipiens juramenta*, w xięgi Ziemskie Sieradzkie *intra spatium* iednego tygodnia zawsze ingrossować każe. Do czego y duchowni Deputaci *obligantur*, aby podobnym sposobem od Kapituł swoich do Ziemstwa *ad promulgandum et ingrossandum* oddawali attestacye.

3. A ieżeliby Marszałek Seymikowy z Assessorami, *irreale laudum* albo attestacyą dał temu Deputatowi, ktoryby nie był *legitime electus*, tedy iako tenże Deputat *illegitimum*, tak Marszałek z Assessorami *irreale testimonium perhibentes*, *ad instantiam cujusvis nobilis possessionati* tegoż Woiewodztwa (gdy im to prawnie przez inkwizycyą w swoim Wdztwie naznaczoną dowiedziono było) przez tenże Trybunał każdy z nich na ćwierć roku siedzeniem wieży w Grodzie swoiego Woiewodztwa skarany bydź ma.

4. Inquantumby zaś *obijciens et manifestans* w dowiedzeniu obiekcyi *succumberet*, *poena talionis* karany, a pomienieni Sędziowie *taliter deducta legitimitate* elekcyi swoich, do przysięgi y mieysca swego w tym Trybunale przypuszczeni bydź maią.

5. Ieżeliby ktoremu Deputatowi kondemnatę ktożkolwiek, protestacyą zaś *contra actum electionis in legitimo loco et tempore juxta constitutionem anni 1601 fol: 750* przez szlachcica osiadłego w tymże Woiewodztwie, będącego na tymże Seymiku uczynioną, przed iuramentem zarzucał, tedy *obijciens ullo modo* przez Trybunał, lub Ziemstwa, lub *per subordinatas personas ab obiectione* aby *non arceatur, praesenti lege serio cavemus, sub poena sessionis turris per duodecem septimanas et ducentarum marcarum parti, judicio vero per medium.*

6. A ktoryby Deputat *a juramento et functione* raz *remotus et abjudicatus* był, *amplius* do niey w tym Trybunale *admitti* nie powinien y Deputatem nie będzie mogł bydź potym, aż po czterech leciech. Kondemnatę zaś gdyby kto zakwitowaną albo zkassowaną *in retrusionem* Deputata złośliwie zarzucił sześcią niedziel wieży *una cum vadio capitaneali parti*, *judicio vero per medium* karany bydź ma.

7. Reassumuiąc także konstytucyą *anni 1616* 420
o Deputatach Trybunalskich Koronnych postanawiamy, iż ktoby nie był *praesens* na elekcyi Deputackiey, żadnym sposobem obrany bydź nie ma na Trybunał Deputatem, a choćby był obranym, mieysca *in illo subsellio* mieć nie powinien, y ieżeliby się ważył takim nieprzyzwoitym *ad functionem sese obtrudere* sposobem, powinien *subesse poenae infamiae et incapacitatis honorum et Officiorum in perpetuum.*

8. Woiewodztwo Wołyńskie lubo dotąd sześciu Deputatow miewało, odtąd iednak trzech tylko miewać będzie, ktorzy *in singulis Districtibus*, w Łucku, w Włodzimierzu, y w Krzemieńcu, po iednemu iednego dnia, w czasie prawem opisanym obierani bydź maią, a obrani *legitime* przysięgać będą rotą innym Deputatom zwyczayną; po wykonaney przysiędze, *plena activitate* wszyscy trzech *gaudere* maią, y do partycypacyi *adjudicatorum aequaliter* należeć będą.

9. Marszałkowie, y Deputaci Trybunału Lubelskiego, y Radomskiego, także *Ministri Status et Belli utriusque gentis*, na elekcyą Marszałka do Piotrkowa y Radomia aby nie zieżdżali, *quovis titulo vel praetextu, serio inhibemus.*

10. Reassumuiąc *in toto constitutionem anni 1670 fol. 22* deklaruiemy: iż Deputat tak duchowny iako y świecki, iak prędko obranym będzie, *ab Electionis suae actu* aż *ad determinationem* czasu funkcyi swoiey, w Trybunałach. ani w Grodzie y Ziemstwie, z nikim sądzić się nie może *ex actoratu suo*, tak w swoicy, iako y żony swoiey, y dzieci swoich sprawie, ani w takowych sprawach, w ktorychby do ewikcyi pociągany bydź miał, albo do sukcessyi należał; Marszałkowie zaś y Deputaci, w ktore sprawy przed funkcyą wchodzili, tych spraw aby pod czas funkcyi nie sądzili, *sub nullitate decretorum inhibemus.*

11. Waruiemy y to ażeby Marszałkowie y Deputaci pod czas funkcyi swoiey żadnych dobr, ani dziedzictwem, ani iakimkolwiek sposobem nie nabywali, ani kontraktowali *in ordine* do nabycia (oprocz arendy dla wygody swoiey) *sub nullitate* takowych transakcyi, ktore *pro cassabilibus* mieć chcemy.

12. Zabiegaiąc *in futurum* wszystkim *abusibus*, ktore się dotąd *circa electionem* Marszałkow praktykowały, oraz uwalniaiąc elektorow od nienawiści, ktoraby zaciągali, przez iawne y głośne suffragia u kandydatow y kompetytorow o laskę Trybunalską, *praescindendo* ichże *ambitum*, tudzież subiekcyi y dependencyi wszelkich, takowy sposob wynayduiemy, y za zgodą *omnium Ordinum* postanawiamy; po wykonaney przez Deputatow *juxta turnum* Kapituł, Woiewodztw, y Ziem przysiędze, Ziemstwo Trybunalskie Sieradzkie spisany regestr iednąż ręką, z imieniem y przezwiskiem wszystkich Deputatow tey Prowincyi, na ktorą alternata laski przypada, każdemu z
421 Deputatow *utriusque Provinciae* do rąk odda, z ktorego regestru pod każdym Deputatem przestrzeżonego, Deputat każdy wyiąwszy na przestrzeżoney karcie kandydata, ktorego tylko *ex instinctu* Ducha S. będzie *aptum et idoneum* y cnotliwego baczył (*reliquum*, unikaiąc inwestigacyi, każdey swego regestru *eo instanti* spaliwszy) cedułę elekta swego włoży *in archivum occultum*, ktore zamknięte bydź powinno przez Ziemstwo Sieradzkie *in hunc finem comparatum*; iak się obeydą wszyscy Deputaci, y iuż karteczki *cum nominibus* upodobanych kandydatow *in archivum* wrzucą, na ten czas oneż Prezydent z dwiema swieckiemi Deputatami, oboiey Prowincyi pierwszemi *in mensam Iudicij aperte* wysypią, *et pluralitatem* kartek, na iednego z Deputatow, *omnibus praesentibus* zkonfrontuią, y ktory *persuperabit suffragijs*, ten Marszałkowskie mieysce zasiądzie y laskę odbierze; a *in casum paritatis suffragiorum*, podobnym sposobem też suffragia powtorzone bydź maią; żaden zaś Deputat, *sub nexu juramenti*, na siebie samego nie powinien dawać *suffragium.*

13. Obieranie Wice-Marszałka iako nie iest *de lege, poenitus in futurum abrogamus, salvo* szczegulnie *moderno ejus praerogativae possessore*, ale *in absentia* Marszałka, pierwszy Deputat teyże Prowincyi laskę zawsze trzymać ma.

14. Deputaci ażeby tym pilniey spraw słuchali, notowali y nie spuszczali się na rekapitulacye Marszałkowskie, pomienione irrekapitulacye spraw cale znosiemy y ordynuiemy; ażeby Marszałkowie tylko *ex stallo* tego Woiewodztwa wota swoie dawali, z ktorego Deputatami stanęli. A gdyby ktory Sędzia Marszałka rekwirował, tedy drugi y trzeci raz *libertatem* kreskowania się Trybunałow zostawuiemy. W sentencyach zaś do dekretu, gdy iaka kategorya albo okoliczność przez Sędziow opuszczona będzie, tedy *ad insinuationem* tego ktory dekret pisze, albo ktoregokolwiek Deputata, takowa trudność *per pluralitatem* wszystkich Sędziow *resolvi* ma.

15. *Ad accelerandam justitiam* mieć chcemy, ażeby o godzinie z rana siodmey, po południu o drugiey, prawem opisaney 1669 laska punktualnie bywała na ratuszu, a gdy komplet Deputatow na ratusz się zeydzie, nie czekaiąc Marszałka, pierwszy *ex turno* Deputat zasiadszy, sądzić będzie powinien.

16. A ponieważ tą teraźnieyszą ordynacyą regestra *Palatinatuum* ustanawiaią się, tedy *non obstante alternata* laski, Deputaci z Prowincyi Wielkopolskiey aby trzymali regestra w Piotrkowie, tak Woiewodzkie iako y taktowe, y inne ordynaryine Czwartkowe y Srzodowe, ktore się *sub tractu* owego Woiewodztwa sądzić będą, dotąd poki się to Woiewodztwo, z ktorego iest ktory Deputatem sądzi, mieć chcemy, *et in casum* żeby nie miało ktore Woiewodztwo Deputata, na ten czas naybliższego Woiewodztwa Deputat z dołu (iednak teyże Prowincyi) tenże regestr do ręku swoich weźmie.

17. Regestra zaś *militarium paritatis votorum*, 422
remissarum, cassandarum, y insze *ultra Palatinales* przypadaiące, tak w Piotrkowie iako y Lublinie, Deputat pierwszy z Prowincyi tych, gdzie się Trybunały sądzić będą, a z tego Wdztwa, ktore się tey kadencyi *ex turno suo* sądzić nie będzie, trzymać powinien. *In casu* zaś, żeby z tego Woiewodztwa Deputata nie było, tedy Deputat następuiącego Woiewodztwa *supplere* mieysce iego ma; y tych regestrow do gospod brać nie maią, ale ie do Ziemstwa oddawać powinni, *sub amotione* od regestru.

18. Toż się ma rozumieć o Trybunale Lubelskim, w ktorym chociażby Marszałek był z Prowincyi Wielkopolskiey, Małopolscy Deputaci *juxta praemissam methodum*, regestr trzymać będą, a to dla tego, żeby swemu Woiewodztwu byli *in responsione in casu alicujus inconvenientiae.* A do inkwizycyi Marszałek *ex utraque Provincia secundum turnum* naznaczać będzie powinien De-

putatow, *in solis causis mere violatae securitatis, intra moenia civitatis commissae.*

19. Do komportacyi *rerum mobilium*, y likwidacyi *summarum*, Deputaci *abhinc* nie maią bydź naznaczeni, lecz same tylko strony komportować swoie w Grodach, lub w Trybunałach, *juxta exigentiam causae*, y regestra *ad decisionem Iudicij* wzaiemnie sobie podpisywać maią; ktoryby zaś Deputat *etiam* naznaczony *ex stuba*, ważył się przeciwko temu prawu do komportacyi y likwidacyi implikować, takowy *pro causato damno tanquam pro corruptione*, na przyszłym Trybunale *ad instantiam partis injuriatae* sądzony bydź ma. A do likwidacyi *jurium et summarum* Trybunał Grody naznaczać będzie powinien, ktore Grody depaktować stron *cum juribus suis* stawaiących, wyciągaiąc od tysiąca *salarium*, nie powinny.

20. Sentencye w sprawach, na ktore *pluralitas* zaydzie, od Marszałka y dwoch Deputatow podpisane, do Ziemstwa podawane bydź maią według konstytucyi *anni* 1578 *fol.* 326. Marszałek zaś wpisu przywołanego nie powinien *per non sunt* zbiiać, y do kontynuacyi regestru dzwonić, ani teyże sprawy w kontynuacyą puszczać, pod rygorem o praktykowaniu spraw niżey opisanym.

21. Deputaci duchowni, w każdych świeckich sprawach, procz taktow, *Arianismi* y swoich regestrow *active* wotować nie powinni, ani żadnych praktyk czynić, a ktoryby się taki znalazł, od Prezydenta *mediante sententia totius stubae ad suum loci ordinarium pro sumendis poenis* odesłany, y tam *juxta qualitatem delicti*, osądzony bydź, *et a functione removeri* ma. A ieżeliby sam Prezydent *similium abusuum redargueretur et convinceretur*, ma bydź także *a Collegio spirituali ad suum loci ordinarium delatus, et similibus poenis similiter mediante sententia totius stubae, subjacere* powinien; ktory rygor y na Marszałka
423 *extendi* ma, *remanente directione*, przy pierwszym *ex turno et alternata* Deputacie. Pod tęż animadwersyą y drudzy świeccy Deputaci podpadać maią, *et convicti in praemissis, a Collegio et functione removeri* powinni.

22. Żaden z Deputatow, ani nawet ci, ktorzy maią Urzędy Podkomorskie, Ziemskie lub Grodzkie, w osobach swoich na kondescensye, Kommissye, exekucye, y lokacye deputowani albo naznaczeni bydź, a dopierož iezdzić y expedyować onych nie maią, poki funkcyi Deputackiey nie skończą, *secus in illo termino pars non comparens*, żadney kontrawencyi nie podpadnie, y takowy *actus expeditus, etiam consentientibus partibus*, ważny bydź nie ma.

23. A że częste *praejudicia* stronom *in lite* będącym Trybunały zwykły czynić, przez ugodę skrzynki z osobami processami wielkiemi okrytemi, tak, iż stronie wielki y kosztowny process. *in cassum* wychodził, przeto takowych ugod Trybunału z iedną stroną, z krzywdą drugiey, *in perpetuum* zakazuiemy, y *abusus* znosiemy *sub nullitate* takowych sublacyi.

24. Tenże Trybunał Koronny Sądow żadnych po gospodach, iako *legibus cautum est*, odprawować nie powinien, ani w kompromissy żaden Deputat wchodzić nie ma, *stante functione, sub nullitate judicati.*

25. Przyprowadzaiąc też do dobrego porządku sądzenie spraw w Trybunale Koronnym, y zabiegaiąc tym, ktore się praktykowały, inkonweniencyom, postanawiamy; aby żaden Deputat, iak się sprawa z regestru przywołana zacznie, nie wychodził z izby, aż po przeczytanym stronom dekrecie według konstytucyi *anni* 1616 *fol.* 3. A ktory przy kontrowersyach przytomnym nie będzie, sentencyi w tey sprawie dawać nie powinien.

26. Ktoryby zaś Deputat świecki lub duchowny, *in retrusionem* sprawy, aby się z kadencyi swoiey nie sądziła, komplet zerwał, y z izby wyszedł, taki *a functione per illud Iudicium removeri* powinien, *et amplius non admitti*, tenże rygor kary na Deputata duchownego y świeckiego ściągać się ma, ktoryby po trzy razy rekwirowany, dla dopełnienia kompletu na ratusz przyiść nie chciał, wyiąwszy prawdziwą chorobę, ktora *ad eum casum juramento corporali evinci* powinna, a po sprowadzonym komplecie, taż sama zaczęta sprawa *ante omnes continuari* powinna.

27. *Obligantur* także *ex nexu juramenti* Deputaci duchowni y świeccy, aby sekreta *stubae* pod żadnym pretextem, *quocunque titulo et modo, nutu vel gestu, directe, vel indirecte* rewelować nie ważyli się, *sub poena abjudicationis.*

28. Limity Trybunału przed czasem prawem opisanym, aby nie ważył się laskę trzymaiący czynić, ani Sąd Ziemski oney zapisować, *sub poena duorum millium marcarum* postanawiamy, o co na następuiący Trybunał *ad cujusvis instantiam* przypozwany, *poena specificata* karany 424
bydź ma. *Exceptis* iednak *veris casibus hostilitatis et pestilentiae.*

29. Deputaci Piotrkowscy w Lublinie, tudzież Lubelscy w Piotrkowie podczas ustępow przy sądzeniu spraw w izbie zostawać nie powinni; toż y o wszystkich arbitrach *cujuscunque conditionis* rozumieć się ma.

30. A że trzymaiący regestr Deputaci, *anteriori praxi* luity sobie przywłaszczali, tedy *hunc abusum tollendo*, też luity *ad communem massam* do skrzynki obracamy, a temuż Deputatowi regestr trzymaiącemu, za pracę drugą lafę *ex communi cassa* naznaczamy; a że się y ten *abusus* trafił *in causis potioritatis*, że luity *pro parte Iudicij per quemlibet in comparitionem intrantem* płacić nakazywano, tedy to znosząc waruiemy, aby tylko *originaliter actor et citatus* do płacenia ich *teneatur.*

31. Luita *simplex parti*, *Iudicio vero per medium in terminis solutionis vel extraditionis aut condescensionis*, a nie przy inszych dekretach, iako bywało, przysądzona bydź ma.

32. *Adhaerendo* także *constitutioni anni* 1670 Sąd Trybunalski, nie więcey *in vim poenarum,*

nad *vadium simplex* przysądzać sobie y brać powinien, *partibus* iednak *injuriatis, juxta causarum merita, poenas seu vadia aequivalentia* przysądzać może; a ieżeli większe grzywny Trybunał miał przysądzić *pro parte Iudicij*, do solucyi ich żaden obligowany nie będzie, a w regestrze *poenalium* kondemnata o te grzywny otrzymana waloru mieć nie ma, ani *contraventionis poenis tali decreto* podpadać strona nie powinna; tudzież nie może *ante cognitionem negotij* zachodzić *sublatio processus, sub nullitate ejusmodi cassationis.*

33. Dekreta wszystkie czytane y publikowane bydź maią *instantanee*, y oneż Ziemstwa naydaley *intra triduum*, bez dalszego zatrzymania, *requirentibus* wydawać powinny, *sub rigore contra negligentes Officiales interposito, exnunc ad instantiam iniuriati* przez Trybunał *extendendo.*

34. Dla częstych odmian Trybunalskich gospod przydaie się, że co porządny Deputat naprawi, następca, albo sam gospodarz, *vitio malevolentiae* zepsuie, przez co miasta, w ktorych się Trybunały odprawuią, w ruinę idą; przetoż pomienione miasta chcąc w lepszym porządku utrzymać, ordynuiemy; ażeby odtąd wszystkie Kapituły, Woiewodztwa y Ziemię, zkąd tylko Deputaci według prawa bydź maią, *nominatim* gospody swoie raz na zawsze wyznaczone miały, y one ku wygodzie swoiey konserwowały. Tę zaś ordynacyą *pro lege perpetua* mieć chcemy, y stosuiąc się do prawa *anni* 1598 *fol.* 704 nakazuiemy, ażeby Urodzeni Starostowie nasi Piotrkowski y Lubelski, albo Urzędy ich, po skończonym Trybunale w Piotrkowie y Lublinie, *intra spatium trium mensium* w roku następuiącym 1727 (wyiąwszy kamienice, domy
425 y dwory tak w mieście, iako na przedmieściu, przez konstytucyą *a.* 1654 *tit.* deklaracya *fol.* 13 libertowane, ktore przy prawie ich zachowane mieć chcemy) kamienice w mieście, a domy wygodne ne przedmieściu bez obrony kogożkolwiek, według potrzeby wybrawszy, zwyczaynych Prezydenckiey y Marszałkowskiey gospod nie odmieniaiąc, *juxta ordinem* Kapituł Woiewodztw y Ziem, na każdego Deputata tak duchownego iako y świeckiego, iednę gospodę w mieście bez przebiiania kamienic, na drugim tylko piętrze, drugą na przedmieściu dla ludzi y koni iego, a nie więcey; także dla Sędziow Ziemskich y Kancellaryi, iako y dla Ziemstwa Generału Kiiowskiego z Kancellaryą iednę gospodę w mieście, a dla ludzi Prezydenta y Marszałka po dwie gospody w mieście, a po dwie na przedmieściu, raz na zawsze wyznaczyli; regestr z napisaniem nazwiska gospod y mieysc, ktora dla pierwszego y drugiego ktorey Kapituły, Woiewodztwa lub Ziemi Deputata, wyznaczona będzie, porządnie spisali, nikogo z pomienionych Kapituł, Woiewodztw y Ziem, nie opuściwszy, y on dla informacyi Sędziow do Grodow swoich podali. Czego gdyby nie wykonali, *poenis tanquam convulsores legum subesse* maią. Po zakończeniu zaś Trybunału, gospodarz kamienice albo domu, od Deputata gościa swego pod inwentarzem stancyą odebrać ma, y ieżeliby iaka szkoda lub ruina przez tegoż Deputata albo ludzi iego pokazała się, Deputat onę nadgrodzić będzie powinien, *et e converso*, gdyby gospodarz konserwacyi zaniedbał, a następcy Deputatowi *in eo statu* stancyi nie oddał, iako ią od antecessora Deputata odebrał, w Sądzie Mieyskim *peremptorie* sprawić się powinien.

35. A Marszałek iako y Deputaci żadnym pretextem do wakuiących gospod tych Woiewodztw lub Ziem, na ktorych Seymiki porwały się, interessować się nie powinni, *sub poenis mille marcarum parti, Iudicio vero per medium, super invasione* cudzey gospody *irremissibiliter decernendis, et ex regestro poenalium vindicandis*, ale gospodarze kamienic y domow według swego zdania *usum* onych *per omnia liberum* mieć maią.

36. To też *pro justitia* stanowiemy, aby Deputaci mieszczanom, kupcom, y rzemieślnikom Piotrkowskim y Lubelskim zadłużeni, po skończoney funkcyi nie wyieżdżali, *donec persolverint cuique suum*, a to *sub poena bannitionis perpetuae* z regestru *poenalium* na drugim Trybunale *publicanda, et ulteriori processu ex eodem regestro continuando.*

37. Wielkie *abusus in antecessum* też miasta y iurysdykcye onychże Woiewodzkie, Ziemskie, Grodzkie, y Mieyskie odnosiły, że Trybunały Koronne w tych miastach, w taxy y ustawy *mercimoniorum et utensilium*, tudzież *liquorum*, przeciw wyraźnemu prawu wdawały się, a przez Instygatorow y żołnierzy *in obsequio* Trybunałow zostaiących, złotem do zmieniania monety mieszczanow y żydow narzucali, y one *cum gravamine et praejudicio* uzurpowały, *et diversis modis ad persolvendas sibi poenas vel honoraria* przymuszały; a tak *hunc abusum* znosząc y reassumuiąc dawnieysze prawa, aby się Trybunał y od niego *dependentes, abhinc* w żadne taxy, naznaczania złota y ustawy nie wdawali, waruiemy, *sub restitutione in triplo et sub poenis personalibus et crumenalibus, super contravenientes extendendis.* 426

38. Żeby iako naylepszy porządek *et aequitas* w sądzeniu spraw zachowana była, y *farrago* regestrow nie przeszkadzała, a każdy do tego Sądu Trybunalskiego przychodzący, pewność kadencyi sprawy wiedział; więc regestra spraw *in antecessum* praktykowane, tak Srzodowych iako y Czwartkowych dawnych wszystkich *generaliter* do regestru Woiewodztw ordynuiemy, y ktorekolwiek tego czasu w tychże regestrach nierozsądzone zostaią, aby przez Ziemstwa do regestrow Woiewodztw *de novo* wpisane y wprowadzone były, tymże Ziemstwom zlecamy; y tak też sprawy dawne, iako y świeże *juxta suas cadentias et tempus, praesenti lege praescriptum*, sądzone bydź maią; tak iednak, aby tylko ieden regestr *simplicium salvo aresto*, drugi *sine beneficio aresti, ex terminis conservatis*, a nie więcey, naznaczony był. Dla czego wielkie rege-

stra *causarum ex rejectionibus*, *conservationibus*, *continuationibus*, *declarationibus Iudicij seu mandato*, także *et Iudicum Deputatorum*, oraz *causas ejusmodi*, zgoła *quovis praetextu et titulo abusive in antecessum vocitata et adinventa*, znosiemy, y aby takowych regestrow y konserwacyi formować Trybunał y Ziemstwo nie ważyli się, *serio* przykazuiemy.

39. Regestra taktowe, ktore to *causis iuris et successionum*, *sive fundi*, *sive facti*, *violentiarum extra iurisdictionem* Trybunałow *patratarum*, przeciwko prawu zagęszczone były, y w nich się prawie *omnis generis* mieściły y sądziły sprawy, przez co *expectationi* stron *iustitiam praestolantium* wielka krzywda działa się; też regestra wyżey mianowane *abrogando*, deklaruiemy regestr taktowy ieden *sub titulo tali:* regestr *causarum violatae securitatis*, w ktorym mieścić się maią sprawy *mere violatae securitatis*, *recentis criminis aut gravis excessus (ex termino tacto verbali ex mandato Iudicij) intra moenia civitatis et suburbiorum commissi*, *ex citationibus adeuntium et redeuntium ex Iudicijs Tribunalitijs*, także *incarceratorum actualiter in carceribus existentium*, oraz y osob samych tylko Deputackich. Te wszystkie wzwyż mianowane *genera causarum complectendo*, o godzinie szostey po południu (*non involvendo*, *quovis praetextu et titulo causas iuris*, *et non obstante quavis decretorum Tribunalitiorum conservatione*, *tum partium scriptionibus*, *seu limitationibus*, *sub nullitate decretorum et condemnationum*, *ac seorsivis poenis* piąciuset grzywien, *super parte*, ktoraby sprawę swoię wpisawszy onę, prosekwowała, *parti*, *Iudicio vero per medium decernenda)* mieścić y sądzić się maią.

427 40. Regestr *causarum Arianismi* (w ktorym sprawy *apostasiae*, *iudaismi*, *atheismi*, *haeresis*, *blasphemiae*, *notoriaeque Divini nominis laesionis* mieścić się maią) iako chce mieć konstytucya *a.* 1662, 1685 *qualibet die de mane*, inne sprawy *praecedere* ma, *salvis poenis contra evocatores sancitis*, *in constitutione a. 1678 expressis*, do ktorego regestru iako y innych taktowych, żadne konserwacye, reiekty, skrypcye, deklaracye, kontynuacye, stawać nie powinny, ale z ktorego regestru według prawa zaczęta sprawa, w tymże regestrze kończyć się ma. W tenże regestr *Arianismi causae praetextuosae iuris decimarum*, *censuum*, *et aliae quaevis civiles fundi*, wpisowane y sądzone bydź nie maią *sub nullitate decretorum et condemnationum cum poenis arbitrarijs*, *super parte inscribente decernendis.*

41. Regestra ordynaryine Prowincyi Małopolskiey tak *Palatinalia*, iako też *militarium*, tudzież *remissarum*, *et Officij cassandarum*, podług ordynacyi konstytucyi 1670 Trybunału Koronnego Lubelskiego, iako są w teyże konstytucyi *suo ordine* położone, tak duchowne iako y świeckie, *in eodem tenore et observantia legis* mieć chcemy. A regestr Ordynacyi Zamoyskiey w iednę Srzodę w każdy miesiąc sądzony bydź ma, w sprawach szczegulnie tylko do dobr tey ordynacyi należących, *alijs penitus exclusis.*

42. W regestra ordynaryine Woiewodztw, sprawy *cujusvis generis ex appellationibus*, *remissionibus*, *terminis conservatis*, *cassandarum Officij*, *homicidiorum*, *deductionum nobilitatis*, *expulsionum*, *incarceratorum*, *raptus*, *et quovis nomine nuncupatae*, mieścić się powinny, tam zaś wpisane, rozsądzone bydź maią; a to *ad exclusionem farraginis* zagęszczonych regestrow. Dogadzaiąc iednak sprawiedliwości, ażeby *in causis rei iudicatae et decretis Tribunalitijs evictae*, *tum ex remissionibus ab executione* przychodzącym, prędsza satysfakcya do skutku przywiedziona bydź mogła, takowym sprawom regestr *ex terminis conservatis et remissionibus*, dzień Srzodowy y Czwartkowy w każdy tydzień naznaczamy.

43. Porownywaiąc oraz Prowincyą Wielkopolską *ad normam* Trybunału Lubelskiego, na instancyą teyże Prowincyi Posłow, takową regestrow Woiewodztw y Ziem Prowincyi Wielkopolskiey, czyniemy y stanowiemy ordynacyą.

44. A naprzod Woiewodztwa Poznańskiego y Kaliskiego sprawom *in genere* wszystkim tak duchownym iako y świeckim, zaraz *ab inchoatione* Trybunału Piotrkowskiego *post festum S. Francisci ad diem 15 Novembris inclusive*, czas do sądzenia *cum distinctione* regestrow iednego dnia *sine beneficio aresti et conservatarum ex remissionibus*, a drugiego *ex aresto alternatim;* prosty zaś do szostey po południu naznaczamy, wktorym czasie sprawy duchowne *compositi Iudicij et mixti fori* przed tegoż regestru Woiewodzkiego expiracyą przez sześć dni zupełne, *observata alternata* sądzone y expedyowane będą; a inquantumby tak duchowne, iako y świeckie sprawy, *hoc temporis interstitio* zupełnie osądzić się nie mogły, do drugiego roku Woiewodztwa swego swoiey kadencyi odwołane bydź maią; podobnym sposobem y inne Woiewodztwa, porządkiem po sobie idące, sądzić się powinny.

45. Woiewodztwo Sieradzkie y Ziemia Wieluńska, *a die 16 Novembris ad ultimam S. Thomae Apostoli* (do ktorego czasu sądzenie Trybunału Piotrkowskiego *lege praesenti* proroguiemy) sądzić się ma, *includendo* sprawom duchownym czas *modo quo supra* naznaczony.

46. Postanawiamy także, iż corocznie Trybunał *in crastino Circumcisionis Christi Domini*, to iest *die secunda Ianuarij (nisi dies Dominica impedierit)* reassumowany bydź ma, w ktorym to czasie, *causae militarium* o szkody wiolencye, *et de non servata disciplina militari*, *non autem aliae praetextuosae*, *ad diem 18 ejusdem mensis inclusive* a sprawy *paritatis votorum*, *suspensionum*, *Senatorum*, *Nuntiorum*, *Commissariorum*, *remissarum ex quo Iudex*, ktore w ieden regestr wpisane bydź powinny, *a die 19 Ianuarij ad ultimam ejusdem*, *inclusis* także *causis spiritualibus* (ktorym tak w regestrze *militarium*, iako y *paritatis votorum*, trzy dni na ostatku przy dokończeniu regestru naznaczamy) sądzone będą. Inquantumby iednak sprawy *paritatis votorum suspensionum*, *Senatorum*, *Nuntiorum*, *remissarum ex quo Iudex*, w tymże czasie rozsądzić się nie

428

mogły, tedy *ad regestra Palatinatuum suorum* wpisane, y tamże rozsądzone bydź powinny.

47. Woiewodztwu Łęczyckiemu *a die 1ma Februarij ad ultimam mensis ejusdem*, do sądzenia tegoż Woiewodztwa, *cum inclusione* spraw duchownych, iako y wyżey mianowanych Woiewodztwom, naznacza się.

48. Woiewodztwom Brzeskiemu Kuiawskiemu, y Inowrocławskiemu *a die 1ma Martij* do skończenia Trybunału, ktory *ad Dominicam Palmarum* sądzić się ma, czas do rozsądzenia spraw determinuiemy, w ktorym czasie y sprawy duchowne *eadem methodo* mieć się maią. W drugiey zaś kadencyi następuiącego drugiego Trybunału, od onegoż reassumpcyi, sprawy Ziemi Dobrzyńskiey y Woiewodztwa Płockiego, *ad ultimam Octobris inclusive* y duchowne sprawy *modo supra praemisso* expedyowane bydź maią.

49. Woiewodztwa Mazowieckiego *a die 1ma Novembris ad vigiliam Sancti Thomae Apostoli, promiscue* wszystkich Ziem sprawom do rozsądzenia czas naznacza się, w ktorym duchowne sprawy *juxta praescriptum tempus* w sześciu dniach
429 sądzone bydź powinny, *non obstante constitutione anni 1589 fol. 519* w następuiącym zaś roku *a die 2 Ianuarij (nisi dies Dominica impedierit) causae militarium ad diem 18 ejusdem; a die vero 19 ad ultimam ejusdem mensis*, *paritatis votorum*, *suspensionum*, *Senatorum*, *Nuntiorum*, *Commissariorum*, *remissarum*, *ex quo Iudex*, *ad ultimam ejusdem*, *inclusis causis spiritualibus*, *modo* w pierwszey kadencyi *descripto*, sądzone bydź maią.

50. Woiewodztwo Rawskie *a die 1 Februarij ad ultimam ejusdem*, tak na swieckie, iako y duchowne sprawy, do rozsądzenia czas mieć będzie.

51. Woiewodztwom Pruskim *a die 1 Martij generaliter* aż do konkluzyi Trybunału; to iest *ad Dominicam Palmarum* duchownym y świeckim, także do rozsądzenia *juxta correcturam iuris Prussiae*, *ex dispositione legis præsentis* naznacza się, *servato ordine*, aby duchowne sprawy w każdym Woiewodztwie, tak, iako w Poznańskim y Kaliskim, przez sześć dni sądziły się, *cum hac omnimoda cautione*, aby inszych Woiewodztw sprawy w cudze *non involvantur* Woiewodztwa, ale każdy z swoiey kadencyi *proprij Palatinatus* wpisował się, y sprawy rozsądzone były bez wszelkiey inwolucyi spraw innych, ani do nich żadnych remiss, konserwat, reiekt, Trybunał czynić nie powinien, *sub poenis de evocatione sancitis*, *super parte contraveniente vindicandis.* Y luboby sprawy w Woiewodztwach swoich, *intra tempus sibi praefixum* odsądzić się nie mogły, tedy drugiey kadencyi w następuiącym Trybunale czekać maią.

52. Tenże porządek y obserwancya prawa, w Trybunale Lubelskim pod tymże rygorem, *servata ordinatione constitutionis anni 1670 quoad regestra Palatinalia et alia ibidem expressa*, zachowany bydź ma; tamże regestra taktowe *abusive* zagęszczone iako w Prowincyi Wielko-Polskiey, *similiter* znosiemy, ieden tylko regestr taktowy *mere violatae securitatis*, iako wyżey opisano iest, zostawiwszy; ktory nie do Instygatora, ale do Ziemstwa, iako y wszelkie insze, należeć będzie powinien.

53. A ieżeliby w pomienione regestra, ktożkolwiek *praetextuosas causas* wpisać ważył się, nie tylko strona ale Patron iey, *poenis arbitrarijs* karani bydź maią. Wszystkie regestra tak ordynaryine Woiewodztw, iako y taktowe, nie do Instygatorow, ale do Ziemstwa obojey Prowincyi należeć, y za ich dyspozycyą wpisowane sprawy y do wokandy podane *abhinc* bydź maią; a też wokandy, aby na tablicę przy drzwiach *stubae Iudicialis* w sieni zawieszoną, każdego regestru na każdy dzień przypadaiącego (ile na cały tydzień *proportionaliter* wystarczyć mogą) z Ziemstwa wydawane bywały, *propter notitiam omnium patientium et Patronorum*, ordynuiemy; okrom tego agenci do wypisania sobie wokand z regestrow *liberum accessum* zawsze mieć maią.

54. Zabiegaiąc oraz wszelkim fałszom rege- 430
strowym przykazuiemy, ażeby Regenci Kancellaryi, *principaliter et immediate* dependuiący od Pisarza Ziemskiego, sprawy pod liczbą wpisowali, y karty w regestrach oprawnych wszystkie numerowane mieli, wpisuiącym się wszystkim aby ciż Regenci wpisy ich *sub numero*, *ut sonant*, z wyrażeniem zwierzchnego y spodniego wpisu, na kartkach z podpisem swoim *pro securitate* wpisow, *in vim* rewersow dawali. A tego, ktory pierwey wpisu *requiret*, sami własną ręką wpisać będą powinni zaraz, bez respektu na kogożkolwiek, a przy konkluzyi Trybunału, że się według tego prawa sprawili, y więcey nie brali nad instruktarz *etiam ultro offerente parte*, przysięgą. Za dowiedzionym zaś pierwszym w regestrach fałszem, ciż Regenci *termino tacto ad cujusvis instantiam citati*, *trimestri sessione turrica ac triplicato vadio parti actoreae*, *Iudicio vero per medium*, *et abjudicatione Officij*, karani bydź maią.

55. Ziemstwa, Regenci, od extraktow, pieczęci y suscept, aktykacyi, Instygatorowie zaś do skrzynki adiudykat y grzywien w Sądach *Majoris subsellij*, więcey nad instruktarz, tak od większey, iako y mnieyszey *civilis et plebeiae conditionis* ludzi brać nie powinni; a gdyby tak wytrzymowali kogożkolwiek żeby onym, lub *substitutis personis* więcey dać musiał, a potymby *per terminum tactum* strona ukrzywdzona upominała się o naddatek, y iuramentem ewinkowała, tym samym *in triplo restitutio* stronie *a delinquente et ab Officio ejus privatio subsequi per decretum* powinna, *una cum poenis personalibus.*

56. Co się zaś tycze adiudykat, grzywien, Ziemstwa, Kancellaryi, Regentow, Patronow, Instygatorow, te wszystkie tymże prawem y porządkiem, iako iest w Prowincyi Wielko-Polskiey opisany, y w Lublinie sprawowane y utrzymane mieć chcemy, ieden tylko regestr *poenalium* przy Instygatorze Trybunalskim zostawuiąc.

57. Żaden regestr, ani nawet takty zaczętey

sprawy przerywać nie powinny, ktora dotąd sądzić się ma, choćby dwa dni, lub dłużey trwała, poki się nie rozsądzi zupełnie, według konstytucyi 1616 *fol 3.*

58. Regestra, *cursu* teraz *circumscripto* przywołane bydź powinny, w czym iednego Deputata *oppositionem per omnia observandam* mieć chcemy.

59. Żadne sprawy, oprocz samych win sądowych, y komu wyżey iest pozwolono, w regestr *poenalium* mieścić się nie maią, *sub nullitate decretorum, condemnationum, cassationum et seorsivis poenis crumenalibus, per Iudicium irrogandis super inscribente parte.*

60. Z regestru *poenalium* aby żadne kassaty nie stawały, oprocz z processu zakwitowanego *ex consensu partium, serio cavemus.*

61. Zabiegaiąc szkodom y expensom wszelkiey
431 kondycyi osob y Stanow do Trybunału uciekaiących się, *providemus:* aby *in posterum* Ziemstwa Trybunalskie, tudzież Kancellarye y wszelacy skrybenci, nie więcey od wszystkiey expedycyi nad ieden złoty od arkusza z induktą y aktykacyą, na ktorym *in qualibet facie* wierszow dwadzieścia *strictiori charactere* wpisane mieścić się maią pretendować y brać nie ważyli się *inhibemus*, a to *sub seria* Trybunału *animadversione et poenis arbitrarijs personalibus, ac refusione damni parti injuriatae, super depactante vindicandis et decernendis.*

62. Ziemstwa oboiey Prowincyi, aby *seriam attendentiam observandae totius praesentis* Rzeczypospolitey *dispositionis* mieli, *honore et conscientia* tychże obliguiemy, y onęż samę aby *observent et adimpleant*, mieć chcemy. Więc kiedy wszelką czyniemy animadwersyą aby *minus necessarijs expensis* do sprawiedliwości *recurrentes non graventur*, deklaruiemy y mieć chcemy; aby tylko dwoch Instygatorow skrzynkowych, dwoch *securitatis*, a nie więcey *Iudicio Tribunalitio ad prospiciendam securitatem* naznaczonych y przysięgłych było, *sub poena proscriptionis et infamiae supernumerariorum et transgredientium sua Officia.*

63. *Irrepserunt* na Urzędy Ziemskie, iako to Podkomorskie, Sędzkie, Podsędkowskie, Pisarskie, ktore *per electionem* stawaią przed Sądem Trybunałow Koronnych, iako y przed Wielmożnemi Pieczętarzami iuramenta, więc że się to działo *contra expressam legem*, bo ci Urzędnicy w swoich Woiewodztwach *coram dignitarijs, officialibus et nobilitate* własnych Woiewodztw y Ziem przysięgać powinni, a Grodzcy na iurydyce przed Starostą; Burgrabiowie zaś *coram actis proprij Districtus Castrensibus seu Terrestribus;* aby tedy *in futurum* do podobnych iuramentow *coram Iudicio Tribunalitio* przypuszczeni nie byli, *serio lege praesenti inhibemus, sub amissione Officij.*

64. *Officiales tam Graniciales et Terrestres, quam Castrenses, (etiam Burgrabiales includendo) juxta praescriptum antiquae legis* powinni bydź *nobiles et bene possessionati in suis territorijs, et non notati*; ktore to *Officia* tak w Sądach, iako y na kondescensyach nie powinny depaktować stron nad prawo y słuszność, *sub seria animadversione Iudicij Tribunalitij, et poenis arbitrarijs ad cujusvis instantiam super gravaminoso Iudicio seu Officio decernendis.*

65. A ponieważ exekucya dekretow Trybunalskich częścią *retardatur*, częścią do skutku przyiść nie może, kiedy *in uno subjecto duo Officia juridica haerent*, to iest, gdyby iedna osoba dwoch Grodow, albo Ziemstwa y Grodu, luboby przy Ziemskim albo Grodzkim graniczny Urząd trzymała, choć to w rożnych Woiewodztwach, a Trybunał ustrzec się nie może, żeby iedney stronie iedno Officium, drugiey stronie drugie nie naznaczył, te zaś *in uno subjecto* znaydowałyby się; zaczym stosuiąc się do konstytucyi *anni 1562* o Starostwach Grodowych, takowych inkonweniencyi pod rygorem w teyże 432
konstytucyi wyrażonym zakazuiemy, y pomienione *Officia incompatibilia in uno subjecto abhinc abrogamus, excepto* Pisarzow Ziemskich Mazowieckich, ktorzy są razem y Grodzkiemi.

66. Waruiemy oraz, żeby nikt z cudzych wpisow, kondemnat otrzymywać nie ważył się, *sub nullitate* onychże, ale każdy ma swego wpisu y regestru czekać.

67. *Actor cassandae unius vel plurium condemnationum*, powinien *iure vincenti in bonis proprijs per Ministerialem Regni* pozew położyć, relacyą *coram actis proprij Districtus* zeznać, y onę *personaliter*, albo *per plenipotentem specialem* w Grodzie czterema niedzielami przed przywołaniem z regestru sprawy approbować *sub nullitate obtentae cassationis.* Toż się ma rozumieć o wszelkich innych relacyach według konstytucyi 1670 *fol. 22 tit.* o relacyach.

68. Waruiemy także, aby z iednego wpisu, iako wiele kondemnat otrzymywać, tak otrzymanych ile *in actoratibus et reatibus distinctis* kassować nie godziło się, *sub rigore eodem et nullitate* takowych kondemnat y kassat, *et seorsiva poena pecuniaria per Iudicium irroganda.*

69. Kwity z kondemnat *officiose* przez strony zeznane, *in suo robore et valore* ważne bydź maią, *sine quibusvis poenis in reconciliationem legis* przez Trybunał *irrogandis.*

70. Chcąc mieć prawa oyczyste *in rigorosa observantia* zachowane, waruiemy, reassumuiąc konstytucyą *anni 1589* ażeby kondemnatami *in subsellio legitimo* otrzymanemi, *quisquis ille sit*, nie tylko w Sądach wszelkich *a loco standi arceatur*, ale y na Seymikach, Seymach, *voce activa careat.*

71. Na Woźnych, ktorzy częstokroć nie położywszy pozwu relacye zeznaią, gdy dowiedziono im będzie, *poena cauterisationis extendi* powinna, ktorym iednak przy kładzeniu pozwu *securitatem omnem cavemus*, a ktoby one *violare* ważył się, *poenis legibus descriptis personalibus et arbitrarijs* karany bydź ma.

72. Akta Trybunalskie przez Ziemstwa swoie, Ziemie zaś po Woiewodztwach sądzące się *per idem Iudicium*, Grodzkie przez Starostow mieysc

swoich, konserwowane, aktykowane, y introligowane porządnie, także protokuły y regestra przy księgach chowane bydź maią; a Komornicy y Regenci tego przestrzegać będą, aby nigdzie mieysc nie zostawiali prożnych, y wszystkie akta aby indukowane były, *sub poenis contra negligentes Officiales sancitis, in foro competenti vindicandis.*

73. Zagęściły się po rożnych mieyscach *actorum publicorum fabricationes*, przez co *publica vacillat fides*, a tak fortuny y honory szlacheckie *in summum* przychodzą *discrimen;* więc zabiegaiąc *in futurum* podobnym excessom, reassumuiąc
433 dawnieysze prawa, *serio* zlecamy Trybunałom Koronnym, aby *post objectum et manifeste deductum crimen fabricationis seu falsificationis circa acta assidens*, czy to Pisarz, czy Regent, czy susceptant, takową fabrykacyą albo falsyfikacyą przyimuiący, *poena capitis* był karany; a strona *in cujus favorem intercessit fabricatio*, aby w sprawie tey upadała, *et poenis arbitrarijs* Trybunału karana była. A komu by to było *in antecessum* zadano, a on się z tego nie wywiodł, tedy powinen *extra capacitatem omnium functionum* zostawać poty, poki się *sufficienter* nie wywiedzie. Na zadaiącego zaś, a dowieść nie mogącego *poena talionis irrogari* powinna.

74. Wielka się niesprawiedliwość y w tym pokazuie, że *in causis homicidiorum*, lubo Trybunał *pro poena publica sessionem turris* naznaczy, nietylko że mieysce siedzenia *pro libitu suo et affectatione* strony odmienią, ale też wieże po Grodach *juxta praescriptum legis ad poenam facinorosorum* nie są *in hoc statu*, iako być powinny, iż są spustoszałe, a drugie na folgę mężoboycom reparować pozwalaią; więc *lege praesenti serio injungimus*, aby Starostowie Sądowi w Grodach swoich wieże reparowali, y według prawa *fundum* od okna, ktorym wpuszczaią do wieży, na dwanaście łokci w głąb opatrzyli. Także *securitati actorum*, Kancellaryą porządną *provideant*, y Izby do sądzenia, aby lub nowe pobudowali, lub stare reparowali, a to *sub poenis de negligentibus Officialibus, per partem instigantem, seu ad cujusvis instantiam vindicandis.* A osądzeni *in proprio Castro vel Palatinatu, ubi crimen commissum*, wieże wysiadać maią według konstytucyi 1588.

75. Zagęszczone *contra positivam legem*, od siedzenia wieży, *tam in criminalibus, quam et facti causis* relaxacye, wielce sprawiedliwości y prawom *praejudiciosae*, aby od Trybunałow *in elusionem legis et favorem partium* dawane nie były, *serio praecavemus.* A luboby ktożkolwiek one otrzymał, powinien *pro contraventione decreto* bydź pozwany, *et in subsequenti judicio, duplici poena sessionis turris* karany.

76. A że częstokroć *personae innocentes et honestae temerarie incarcerentur*, y do Sądu Trybunalskiego *praetextuose* dla prędszey incydencyi sprawy *inducuntur;* więc Trybunały *instantanee serio per Deputatos binos indagabunt*, ieżeli *incarceratus* słusznie *in crimine recenti deprehensus*, albo *criminali processu convictus et infamis* do Sądu sprowadzony, takowy zaś *absque omni dilatione* sądzony *et poenis promeritis* karany bydź ma; a ieżeliby *incarceratus* niewinnym bydź pokazał się, ma *indilate ex carceribus dimitti*, a ten ktory *innocentem incarceravit, pro nobili persona* według konstytucyi 1588 karany bydź ma, a ieżeliby był *plebejus, poenis arbitrarijs* osądzony bydź powinien.

77. Patronowie y Agenci w Trybunałach powinni bydź szlachta, y przysięgli *juxta rotham inferius praescriptam:* ia N. przysięgam Panu 434
Bogu w Troycy S. Iedynemu, iż stronie, ktora mię do sprawy swoiey wokować będzie, wiernie służyć będę, zbytecznego *salarium* po niey wyciągać nie będę, wziąwszy *salarium*, od sprawy nie odstąpię, ani rady na zwłokę świętey sprawiedliwości y przeciwko prawu, na wyniszczenie stron pozywaiących się, pryncypałom moim *quovis colore et praetextu* dawać będę. Dokumentow ktore mi do sprawy powierzone będą, na uniknienie sprawiedliwości taić nie będę, tak mi Panie Boże dopomoż *etc.* A tę przysięgę na początku Trybunału tak w Piotrkowie iako y w Lublinie raz na zawsze *coram Iudicio Terrestri in facie Iudicij Tribunalitij* wykonywać będą. Toż prawo y następuiących do palestry *stringere* powinno.

78. Patronowie *causas* w Trybunale *promoventes*, ażeby *Officia quaevis Granicialia, Terrestria, Castrensia, Burgrabialia, Vicesgerentia*, na osobach swoich nie mieli, poki *in illa palaestra* zostawać będą, *praesenti lege cavemus, sub privatione Officij et abjudicatione patrocinij.*

79. Patronowie z pretextu iakiego nieupodobania do Trybunału, *turmatim* gdyby za zmową iaką ważyli się *deserere judicium*, takowi *termino tacto conventi, poenis personalibus* dwunastu niedziel wieży, *et crumenalibus* karani bydź maią, y pryncypałow swoich dla tego występku gdyby wzdawać dopuścili, *causata damna* kompensować im powinni będą.

80. Indukta spraw, ażeby *numeroso concursu* Patronow tłumiona nie była, y powtarzanym wielomowstwem czasu nie zabierała, mieć chcemy, aby do spraw mnieyszych nad dwoch, a do większych nad trzech Patronow każda strona więcey nie zażywała, *sub animadversione Iudicij et non admissione plurium;* ileby zaś pryncypałowie do swoiey sprawy przymowić się potrzebowali, słuchani bydź maią.

81. Tak Patronowie, iako też y Agenci Trybunału Piotrkowskiego, Lubelskiego, y Radomskiego, w służbie woienney Polskiego y cudzoziemskiego authoramentu mieścić się poty nie powinni, poki w palestrze *actualiter* zostawać będą, *sub abjudicatione patrocinij et privatione stipendiorum, ad instantiam cujusvis decernenda.* Co się y o żołnierzach w sprawach cudzych stawaiących, rozumieć ma.

82. A iako *lege publica cautum est*, aby *extra suam Provinciam* z Małey Polski do Wielkiey Polski, *et e contra*, nikt *evocatus* nie był, ani też

miast do Sądu Trybunalskiego nie pociągał; tak *inhaerendo constitutionibus annorum* 1578, 1611, *et* 1633 *praesenti lege* waruiemy, aby tak *partes*, iako *Iudicialia Officia*, *in quavis causa non evocentur quovis praetextu* (okrom *in casu*, żeby *Officium* Mało-Polskie w Wielkiey Polszcze; albo *e contra*, miało *delinquere*) *sub poenis evocationis*
435 *mille marcarum parti*, *judicio per medium*, *et poenis personalibus arbitrarijs super contravenientem irrogandis*, *vigore constitutionis* 1678 *fol.* 10. Także dawne prawa *de evocatione* z Ziemstw y Grodow reassumuiemy. Niemniey w sprawy *juris nostri Regij* Trybunały wdawać się, y onych rozsądzać nie powinny, ale ie *ad forum competens* odsyłać maią, *sub nullitate* tychże dekretow.

83. *Inquantum* by sprawa *per motionem seu appellationem aut remissionem*, *seu per gravamen*, *a minori subsellio* do Trybunału *devoluta*, *a sententia eorum Officiorum retractata seu cassata* była, *exceptis causis* w ktorychby się oczywisty *gravamini favor et partialitas* stronie, *et affectatio* znaczna pokazała; tedy *juxta statutum Regni*, *famae et honori illorum nocere* nie powinno, ani *poenis post admissam appellationem personaliter* karani bydź maią.

84. W sprawach wszelkich *circa aresta* (ktore w Ziemstwie *in stuba*, nie po gospodach. za przywołaniem Woźnego expedyować się powinny) remiss żadnych *de currendo aresto ad stubam judicialem*, ani też aresztow *cum remissione* z Piotrkowa do Lublina, *et e contra*, czynić y zapisować Ziemstwa nie maią, ani aresztuiący *recedere ab aresto* nie powinien, *sub nullitate condemnationis et poenis arbitrarijs*.

85. Exekucye dekretow *condescensionum*, *condemnationum*, *de jure* tak *personis*, iako y *bonis*, aby *Capitanei locorum et Vice-Capitanei*, *salvis juribus Palatinatus Masoviae*, albo ich *Vicesgerentes*, *vel Subdelegati*, *jurati et Burgrabij indispensabiliter expediant sine depactatione*, mieć chcemy. Co *per omnia* zachowuiąc postanawiamy, aby *bona convicta in re et summa liquida*, *ex tertia condemnatione in contumaciam super jurevicta parte obtenta*, a *in re judicata* za pierwszą kondemnatą, *proportionata* iednak *principali negotio et processibus perductis in possessionem jure vincentis partis cum inventario* oddawane *indispensabiliter* były, *non attentis quibusvis jurium oppositionibus*, *vel violentis impugnationibus* starych lub nowych possessorow, chyba żeby były ich *jura* pierwsze, niż process zaczęty.

86. A inquantumby w ktorych dobrach *supervenìret fortis et insuperabilis armata impugnatio*, więc *in termino ex remissione*, *pars jure victa poenis pecuniarijs et personalibus*, siedzeniem wieży przez niedziel cztery, y daley, *juxta qualitatem facti* karana, y do exekucyi dekretow *etiam admota manu forti*, przywiedziona bydź ma. A remissy *ab executionibus*, *et traditiones bonorum*, *ad propria acta iurisdictionis*, *ubi bona consistunt*, *Officia executorialia et condescensorialia* podawać maią; *salvis juribus et consvetudinibus* Woiewodztw Krakowskiego, Kiiowskiego, Wołyńskiego, Braclawskiego y Czerniechowskiego.

87. Zagęściły się sprawy w Trybunałach *mere vexatoriae*, y iuż akqwietowane y osądzone, ktore do tegoż Trybuńału częstokroć *intentantur;* w 436
tym aby Trybunały *seriam animadversionem* miały; y takowe *personas litigiosas*, *personalibus poenis et refusione litis expensarum mere judicatarum praevio moderamine judicij*, *ante comprobationem juratoriam partis*, karały, mieć chcemy.

88. Dekreta ktore *vim legis sapiunt*, w Trybunałach według dawnych praw *in futurum* stawać nie maią, y owszem *reassumendo constitutiones annorum* 1627 *et* 1638 żadney exekucyi podlegać nie powinny, ale na przyszłym Trybunale kassowane bydź maią, wyiąwszy te dekreta, ktore *in parte*, *satisfactione aliqua* są iuż akceptowane.

89. W sprawach *juris* zaczynaiących się, do Trybunału *in primo termino* przychodzących, dla skrocenia processu, y zabieżenia zagęszczonym *de noviter repertis documentis*, dekretow Trybunalskich wielą praw obwarowanych wzruszaniom, mieć chcemy; ażeby strony *litigantes* wzaiemnie sobie summaryusze dawały przed sprawą, ktore Marszałek Trybunalski, albo przy lasce będący Deputat podpisać ma; a ieżeliby kto nowo wynalezionym dokumentem ewinkuiącym całą sprawę, lub ktorą kategoryą, chciał rzecz osądzoną wzruszyć, takowy naypierwey przysiądz ma, iako ani sam, ani Patron z woli iego, dokumentu tego nie zataił, ani ich mogł mieć *circa agitationem causae;* potym iakie nastąpi *judicatum*, iuż żadna strona więcey wzruszać nie powinna, ani powtornie *ex noviter repertis documentis* Trybunały spraw żadnych sądzić nie maią, *sub nullitate decretorum*, *et sub poenis personalibus et pecuniarijs*, *contra convulsores decretorum Tribunalitiorum sancitis*.

90. Zabiegaiąc, aby kapcye niesłuszne *inter litigantes* nie działy się, indykcye wszystkie, ktoreby do sprawy przywołaney, konnexyi nie miały, abroguiemy; te zaś, ktoreby z iedney wynikały sprawy, *et unam eandemque causam et bona afficere* miały, mieścić się *et disjudicari* mogą, iednakże *indicentes*, *a comparitione recedentem*, *sive in contumaciam*, wzdawać ważyć się nie maią, oprocz tego aktora, ktorego iest wpis, *sub nullitate condemnationum et poena ducentarum marcarum parti*, *judicio vero per medium decernenda super obtinente*.

91. Znosząc szkodliwe *diffugia litigantium*, w czynieniu manifestacyi y zapisowaniu relacyi, w Grodach *extra Districtum proprium* będących, *praevia manifestatione* o nieprzyięcie przeciwko własnemu Grodowi, *praesenti lege* waruiemy; aby wszelkie protestacye, relacye y manifesty, przeciwko komukolwiek *cujuscunque status et praeeminentiae*, choćby y przeciw własnemu swemu Staroście lub Officyaliście, przyimowane były, *non tamen calumniose; contra secus facientes*, do suscepty y Kancellaryi należących, *statuimus poenam sessionis turris* niedziel cztery, y wadya dwoie

stronie dowodzącey, *judicio vero per medium*. Ktoby zaś nie rekwirowawszy Grodu skarżył się o
437 nieprzyięcie y manifestacyą o to uczynił, *simili poenae talionis* podlegać ma, *praevia deductione*.

92. Marszałek *sine consensu stube* aby nikogo nie ważył się kazać brać pod wartę, oraz *partes litigantes* y patronow za grzywny aby pod tęż wartę nie brano, *serio inhibemus;* ale komuby Trybunał czy to plenipotencyą uczynił, czyli *adjudicata sua* przekazał, w tymże lub następuiącym Trybunale z regestru *poenalium de bonis patientum* windykować, y dobra proporcyonalne, za pierwszą kondemnatą, *prout jam in re judicata*, *per executionem* odbierać pozwalamy, co się *de vadijs* rozumieć ma; *adjudicata* zaś y luity, Patronowie *salva repetitione* od pryncypałow swoich, wypłacać powinni będą, y poki nie wypłacą *arcebuntur a loco standi*.

93. *Praescindendo infirmitatis dilationes* y susspensy, reassumuiąc konstytucyą *a.* 1588 waruiemy; aby *in omni subsellio* żadna dylacya choroby nie szła *in his causis*, ktore *personalitatem* nie potrzebuią, a gdzie *sine personalitate* obeyść się nie może, tedy patron zabieraiący się na tę dylacyą, powinien *instantanee* przysiądz, iako pryncypał iego czynił o to do niego rekwizycyą, y nie ma żadney wiadomości przeciwney tey dylacyi, a strona na tę dylacyą zabieraiąca się, według dawnego prawa na przyszłym terminie sprawić się ma. Ktoby zaś będąc Senatorem, Kommissarzem, Posłem albo Rezydentem *ad latus Regium*, tudzież *in publica functione actualiter per constitutionem designatus*, zabierał się na suspensę, aby tego *beneficium* prawa na eluzyą strony w prawie będącey nie zażywał, stanowiemy: że ktoby tego prawa zażył, nie będąc *in executione* funkcyi swoiey, gdy mu tego strona przeciwna dowiedzie, na Senatora y Rezydenta *ad latus*, od Marszałka Koronnego, na Posła od Marszałka Seymowego, na Kommissarza od Marszałka Trybunału Skarbowego, attestacyą wziętą, iako ani z początku, ani przy determinacyi Seymu nie będąc, *hoc beneficio legis injuriavit* stronę, taki przy incydencyi sprawy *ante omnia* tysiąc grzywien stronie, *Iudicio vero per medium* wypłacić będzie powinien. Co się ma rozumieć y o Posłach woyskowych na Seym wyprawionych, y o żołnierzach na kampaniach będących, y ich exemptach prawem pozwolonych. A Marszałkowie Koronni, Seymowi, y Trybunału Skarbowego, Radomskiego, iako do tych czas *intaminata fide* czynili, powinni będą stronie rekwiruiącey *fidelissima* dawać *testimonia* y attestacye według konstytucyi 1659, 1661, 1662 *fol.* 11.

94. Kontrakty zastawne y obligacye *interpretationi* Trybunałow Koronnych ażeby nie podpadały, waruiemy y stanowiemy, aby *abhinc* tak summy wszelakie, iako y wyderkaffy, ktore *in futurum* zaciągnione będą, *moneta in contractu expressa*, *valore autem in Regno currenti*, wypła-
438 cone były, a *possessores obligatorij* ażeby *de proventibus bonorum* do rachowania się pociągani nie byli, ale też y pretensyi, *respectu non correspondentiae bonorum in proventibus*, do dziedzicow nie usurpowali sobie, chyba żeby był addytament albo reparacya kontraktem warowane, lub processem, *decretis et juramentis* ewinkowane, *salvis decretis et transactionibus anterioribus*. To się zaś *beneficium* ściągać nie ma do tego possessora, ktoryby *per solum processum in contumaciam* podane sobie dobra trzymał, gdyż taki *ad calculum per omnia tenebitur*.

95. Na kondescensyach uchraniaiąc od prożnego kosztu y zawodu strony, *in casu* ziechania *Officij condescensorialis ante occasum solis* w w terminie naznaczonym, byle toż *Officium* przez umyślnego odezwało się że iedzie, *et a legalitate aliqua* zatrzymane iest, *ad eum casum* strona, *respectu non condescensionis Officij* kontrawencyi podpadać nie ma, ale tenże sam *actus* y przez iednego *ex Officialibus* może bydź przywołany y limitowany; *in crastino* taż kondescensya *vigore legis praesentis* kontynuowana bydź ma. *Inquantum* by zaś ktożkolwiek na kondescensyi, terminem *de noviter repertis documentis* stronie wydanym, *vexatorie* tę kondescensyą zbiiał, a potym *hisce noviter repertis documentis* sprawy swoiey nie podniosł, tedy *subjacere* powinien *rigori superius expresso*, *et poenis de vexatoria actione interpositis*.

96. Trafiło się, że na Trybunałach *per decreta favorabilia* rożne osoby bez dedukcyi na Seymikach pozyskały *paritatem status nobilitaris*; przeto reassumuiąc o tym dawne konstytucye, *authoritate praesentis Conventus* nietylko tego *in futurum* zakazuiemy, ale też komu na potym *paritatem status nobilitaris* wywodzić przyidzie, aby się według teyże konstytucyi na mieyscach *ibidem* opisanych wywodził, rozkazuiemy.

97. *Invaluerunt* w Trybunale y te *praejudicia*, że przeciwko wyraźnemu prawu o expulsyach, miasto reindukcyi, *cum poenis personalibus et crumenalibus* kondescensye nakazuią; tedy *praejudicia* takowe cale znosząc konstytucyą 1699, *fol.* 48 reassumuiemy, y onę bez wszelkiey explikacyi *ad literam* obserwowaną mieć chcemy, *sub nullitate decretorum in contrarium* temuż prawu *in futurum ferendorum*; a takowym sprawom *expulsionum*, *non tamen praetextuosarum* w każdą Szrodę y Czwartek, *ante omnes alias causas* regestr naznaczamy. Y ieżeliby kto *praetextuosis documentis*, iakoby na fundamencie prawa *de expulsionibus* wygrał reindukcyą, a przez inqwizycyą *respectu violentiarum in termino reinductionis* pretext pomieniony był mu dowiedziony, tedy pod to prawo expulsyi opacznie podszywaiący się, nietylko *refusione damnorum per Iudicium liquidandorum*, *praevia comprobatione partis laesae*, ale też *et personalibus poenis duplicatis constitutione eadem praescriptis*, aby był karany, waruiemy.

98. Reiekty *ad satisfactionem* w grzywnach *in* 439
constitutionem loci standi przysądzonych, znosiemy, ktorych windykacyą z regestru *poenalium*

Sądowi y stronom naznaczamy, a sprawa zaczęta *sine interruptione* sądzić się powinna.

99. *Practicatam*, a niemniey *praejudiciosam legi et justitiae decretandi formulam*, *utpote*, *sistendo publicationem experiantur;* znosiemy *in perpetuum.*

100. Reassumuiąc prawa o beśpieczeństwie Trybunału Koronnego stanowiemy; ażeby w Trybunałach, strzelania, tumulty, poiedynki y żadne excessy nie bywały, na ratusz pod czas Sądow aby nie trzeźwi tak Deputaci, iako y strony nie przychodziły *sub animadversione Iudicij.* W czym reassumuiemy konstytucyą 1669 o zachowaniu w traktamentach modestyi, y obserwowaniu dni powszechnych do sądzenia ordynowanych, y *conscientiam* Sędziow w tym *obligamus.*

101. Znosząc także nieprzystoyny zwyczay że damy y matrony rożne, nie maiąc żadnych spraw w Trybunałach, tamże założywszy rezydencyą bawią się, y praktyki między stronami przez mężow y Deputatow czynić zwykły; przeto statut w tey mierze *Casimiri Visliciae a.* 1368 *fol.* 10 *in Herburto fol.* 370, *tit. Procurator*, reassumuiemy.

102. A lubo sama *conscientiae teneritudo*, a dopieroż *juramenti rotha*, *legibus praescripta*, każdego Sędziego *ad observandum jurisjurandi religionem* obliguie: że iednak zagęszczone korrupcye na Trybunałach świętą sprawiedliwość *depravant*, a tak na Państwo nasze niebłogosławieństwo Boskie y kary niezliczone ściągaią się; więc rigorem konstytucyi *a.* 1699 *de corrupto* reassumuiemy, *adjungendo severiores personales poenas*, to iest *abjudicationem honoris*, *incapacitatem cujusvis functionis*, *et activae vocis privationem*, ktore *super convicto corrupto Iudice*, *in Iudicio Tribunalitio ex regestro violatae securitatis irrogari et extendi* maią, *sine ulla relaxatione ad instantiam cujusvis*, na tym albo następuiącym Trybunale.

103. Ażeby skuteczniey korrupcyom zabieżeć, y teraźnieyszą Stanow Rzeczypospolitey Trybunału dyspozycyą mogliśmy utrzymać, powtorną przy skończeniu funkcyi Deputackiey potrzebną przysięgę *praesenti lege praescribimus*, aby Prezydent, Marszałek y wszyscy tak duchowni, iako świeccy Deputaci, *nemine excepto*, *aperta stuba*, przy determinacyi funkcyi w tymże Sądzie Trybunalskim, przy prezencyi *Iudicii Terrestris*, *vel vacante Terrestri*, *Castrensis*, na ratuszu onę wykonali *in eam juramenti rotham:* ia N. przysięgam Panu Bogu w Troycy S. Iedynemu, iako dosyć czyniąc przysiędze moiey, przy zaczęciu funkcyi wykonaney, według iuramentu na tym Trybunale sprawiłem się, sprawy *juxta legem scriptam*, *documenta partium*, *nullo favore*, *nec odio*, *nec metu* uwodzący się, sądziłem, *munera et honoraria quaevis* nie brałem, ani przyobiecanych nie akceptowałem, ani obiecanych pod czas funkcyi, po skończoney funkcyi brać od nikogo nie będę, spraw nie praktykowałem, y według świeżo opisaney korrektury dyspozycyi *in toto* sprawiłem się, y dosyć tey funkcyi uczyniłem.

440

104. Roty obiedwie *juramentorum* na tablicy przy krzyżu na stole sądowym bydź zawsze powinny, czego Sąd Ziemski doglądać będzie.

105. A ktoryby Deputat odieżdżaiący, tey przysięgi nie wykonawszy z Trybunału wyiechał, tak iako *contemptor legum de corruptione et mala fide suspectus*, na Trybunał drugi *ad instantiam cujusvis* pozwany, *severioribus poenis* karany, *et omnis functionis incapax in perpetuum* osądzony bydź ma. A takowe iuramenta ktokolwiek *ex Iudicibus judicialiter aperta stuba* wykona, *in actis Terrestribus* zapisane bydź maią, y ktoryby tę powtorną przysięgę przed limitą wykonał, kontynuować funkcyi swoiey daley nie będzie powinien.

106. Że zaś *Iudicibus lex pro singulari regula* zawsze bydź powinna, mieć chcemy, aby Trybunały *ad normam et legem praesentem novellam in toto* konformuiące się, teraźnieysze Stanow Rzeczypospolitey postanowienie y *abusuum* korrekturę *sacrosanctae observent*, *impleant et exequantur*, *sub rigore contra transgressores legum suprascripto.*

107. A iako wszelkie prawa y konstytucye na Seymie ustanowione *a publicatione* onychże *vigorem suum* biorą *et executionem* mieć powinny; tak Trybunał teraźnieyszy na blisko następuiącey reassumpcyi Trybunału Lubelskiego, teraźnieyszą Seymu dyspozycyą y ordynacyą *in omnibus punctis*, *clausulis*, *praecustoditionibus*, *inviolabiliter observare*, *tenere et adimplere* powinien będzie. Co y na następuiące w dalszym czasie Trybunały ściągać się ma, pokiby Rzeczpospolita inaczey nie dysponowała.

Tabula reductionis adjudicatorum et aliarum poenarum. 441

	Pisarzowi Ziemskiemu. zł.	gr.	Do Skrzynki. zł.	gr.
Od dekretow instancyi każdey *experiantur*, *prosequantur*, *procede*, *responde*, *directe responde*, *productionis*, *plenipotentiae*, po groszy . .	—	15	—	15
A lucro simplici sub poena bannitionis .	—	15	1	15
A lucro ulterioris executionis . . .	—	15	1	15
A lucro ultimariae executionis . .	—	15	3	—
A lucro iterato ultimarie	—	15	5	—
A lucro poenarum legum, videlicet infamiae, captivationis	—	15	4	—
Od dekretow *evasionis*, *dilationis*, *infirmitatis*, *suspensionis*, *adcitationis*, *inquisitionis*	4	—	2	—
Od dekretow *comprobationis juratoriae*, *comportationis*, *executionis per omnes instantias*, *reinductionis*, *cassatae seu approbatae*, *exdivisionis*, *cassatae inscriptionis*, *cassatae seu approbatae sententiae Terrestris seu Castrensis*, *incompetentis actionis*, *extraditionis rerum vel subditi*, y tym podobnych	6	—	2	—
Od dekretu *condescensionis per utramque partem*	40	—	6	—
Od dekretu *ex condescensione*, od dekretu *lectis inquisitionibus*, *violentiarum*, *in causa necis*, *deductionis nobilitatis*	30	—	6	—
Od derketu *solutionis summae ad inscriptiones seu contractus* . . .	6	—	2	—
Od dekretu *liquidationis et collocationis iurium in causa potioritatis*, od każdego tysiąca po złotych trzy Ziemstwu, a do skrzynki od całego dekretu	—	—	6	—

442 **Poenae judiciales pro parte Judicij tantum, exceptis arbitrarijs, ktore parti juxta qualitatem demeriti irrogari maią.**

Grzywny.

In constitutionem loci standi za zarzuconą Ziemską lub Grodzką kondemnatę *in contumaciam* otrzymaną, stronie *poena duplex 14 marcarum Polonicalium*, *Iudicio per medium*	14
Za zarzuconą Ziemską lub Grodzką kondemnatę *post inscriptam comparitionem vel temerarium recessum*, stronie *poenam quadruplicem 14 marcarum Polonicalium*, *Iudicio per medium*	28
Za kondemnatę Trybunalską *in contumaciam*, stronie *poenam quadruplicem quatuordecem marcarum Polonicalium*, *Judicio per medium*	28
Za kondemnatę Trybunalską *post inscriptam comparitionem et temerarium partis recessum* otrzymaną, stronie *medium vadij Capitanealis*, *Judicio per medium*	48
In sublationem condemnationis Terrestris vel Castrensis in contumaciam obtentae, *poenam quadruplicem 14 marcarum Polonicalium* stronie, *Judicio per medium*	28
In sublationem condemnationis Terrestris vel Castrensis post inscriptam comparitionem et temerarium recessum obtentae, stronie *medium vadij Capitanealis*, *Judicio per medium* grzywien *videlicet*	48
In sublationem condemnationis Tribunalitiae contumacialis, stronie *vadium Capitaneale*, *Iudicio medium vadij*	60
In sublationem condemnationis Tribunalitiae post inscriptam comparitionem vel temerarium recessum obtentae, stronie pułtora *vadia*, *Judicio per medium*, to iest . . .	90
Pro contraventione decreto Terrestri vel Castrensi, stronie *vadium simplex*, *Judicio medium vadij*, to iest	60

Pro contraventione decreto Tibunalitio stronie *duplex vadium Capitaneale*, *Judicio simplex.*

In casu repetitae contraventionis, *quod sapit convulsionem decretorum*, *poenae personales*, to iest *sessionis turricae*, *per spatium duarum septimanarum irrogari* maią, *et solutio vadij Capitanealis duplicis*, *Judicio vero simplicis*, *et refusio damnorum juramento per partem evincendorum.*

Kondemnaty dawne *rite et legitime* przed teraźnieyszą dyspozycyą otrzymane, *parti per vadium*, *Judicio per medium* znoszone bydź maią.

W Kancellaryi Ziemskiey Trybunalskiey. 443

	zł.	gr.
Od publikaty, od extraktu iednego arkusza z induktą, tak żeby *in una facie* było wierszow dwadzieścia, ordynaryinym nierozwłoczonym charakterem . . .	1	—
Woźnemu od publikaty kondemnaty iakieyżkolwiek	—	6
Od pieczęci	1	—
Za blankiet na pozew	—	6
Od wpisu w ktorykolwiek regestr . .	1	—
Od suscepty zapisow *perpetuitatis cujusvis*	2	—
Ab inscriptionibus temporalibus, *scilicet obligationis bonorum simplicis debiti* . .	1	—
A roborationibus contractus seu scripti, *et advitalitatibus a qualibet parte* . . .	1	—
A protestationibus, *manifestationibus in copia porrectis*	1	—
Ab arestis inscriptis, *plenipotentijs pro uno anno*	1	—
Ab oblatis inscriptionum quarumvis . . .	2	—
A praesentatione cadaverum cum obductione vulnerum et proclamatione homicidarum	3	—
A Woźnemu	—	15
Ab oblatione privilegiorum et quorumvis rescriptorum ex Cancellaria Regni . . .	4	—
Od ktorych wyięcia *per extractum* od arkusza po	1	—
Od pieczęci tychże extraktow	1	—

Od inszych zaś oblat z Ziemstwa albo Grodu przychodzących do akt Trybunalskich po złotemu.

A od extraktow ich *ut supra* od arkusza po złotemu, także od zapieczętowania ich po złotemu.

Nad ten zaś instruktarz, żaden żeby się więcey przez się, ani przez subordynowane osoby brać nie ważył.

A gdyby *quocunque modo* wziął, tedy *ad instantiam* ukrzywdzonego *per terminum tactum seu per citationem* odpowiadać z każdego regestru, *etiam poenalium*, powinien w Trybunale, *et comprobanti parti deferenti*, że od niey więcey wzięto, sąd *in triplo* wrocić nakaże, *una cum privatione Officij* tego, komuby to dowiedziono, *et poenis personalibus* zkarze.

Inkwizycye w Trybunale *in causis facti mere violatae securitatis*, gdy będą wywodzone. strony nie więcey słuchaiącym inkwizycyi Deputatom, nie każdemu zosobna, ale wszystkim od każdego świadka dadzą, nad złotych sześć.

Żeby zaś ta redukcya płacenia *adjudicatorum*, y grzywien każdemu *innotescat*, postanawiamy; 444 aby Ziemstwa oboicy Prowinyi przy regestrach na tablicy y w Kancellaryie Ziemskiey zawieszać onęż na każdy Trybunał Regentom swoim nakazywały.

Regestra Trybunału Piotrkowskiego.

1. Regestr Woiewodztw Wielko-Polskich *ex aresto*. Regestr tychże Woiewodztw *sine beneficio aresti*. Regestr Woiewodztw tychże *simplicium*. Regestr takowy *causarum facti*, *violatae securitatis*, *et mere incarceratorum*. Regestr *Arianismi*. Regestr *causarum*, *mere expulsionis et non praetextuosarum*. Regestr *fisci*. Regestr *ex remissionibus et conservationibus*. Regestr *Compositi Judicij*. Regestr *mixti fori*. Regestr *militarium*. Regestr *poenalium*. Regestr *paritatis votorum*.

Oprocz specyfikowanych regestrow żadnego inszego Piotrkowski Trybunał pozwolić sobie nie ma.

W Poniedziałek. Rano Regestr Woiewodztwa *ex remissionibus et terminis conservatis sine beneficio aresti*. Po południu Woiewodztwa *simplices*. Od szostey w wieczor takty.

We Wtorek. Rano regestr Woiewodztwa *ex aresto*. Po południu tenże sam. W wieczor takty.

We Srzodę. Rano regestr *ex conservationibus et remissionibus sine beneficio aresti*. Także y popołudniu. W wieczor takty.

We Czwartek. Rano tenże regestr *ex conservationibus et remissionibus*. Także y po południu. W wieczor takty.

W ktorą Srzodę y Czwartek sprawy *non praetextuosarum expulsionum ante alias causas* sądzić się maią.

445 Też regestra *Palatinalia* iako w Poniedziałek y we Wtorek sądzone być maią.

Causis fisci non praetextuosis raz w miesiąc, naznacza się dzień Czwartkowy po południu.

Kiedy ktorego regestru *simplicium* nie stanie po południu, to ranny regestr kontynuowany bydź ma.

Arianismi regestr *qualibet die* z rana przywołany *pro exigentia causarum* bydź ma, *juxta constitutionem anni 1670 folio 21.*

Na końcu każdey kadencyi regestru Woiewodztw, przez dni sześć zupełne, duchowne regestra *compositi Judicij et mixti fori*, *alternatim* sądzone bydź maią, *non obstante cadentia* wszelkich innych regestrow.

Kadencya regestrow Woiewodztw w Trybunale Piotrkowskim.

2. Od zaczęcia Trybunału w Poniedziałek po S. Franciszku *ad diem 15 Novembris* regestr Woiewodztwa Poznańskiego y Kaliskiego. *A die 16 Novembris* do wigilij S. Tomasza regestr Woiewodztwa Sieradzkiego y Ziemie Wieluńskiey. Po nowym roku nazaiutrz *ad diem 18vam Ianuarij* regestr *Militarium*. *A die 19 Ianuarij ad ultimam ejusdem* regestr *paritatis votorum*. *A prima Februarij ad ultimam ejusdem* regestr Woiewodztwa Łęczyckiego. *A prima Martij ad Dominicam Palmarum* regestr Woiewodztwa Brzeskiego y Inowrocławskiego. Drugiego roku od zaczęcia Trybunału po S. Franciszku *ad ultimam Octobris*, regestr Ziemi Dobrzyńskiey y Woiewodztwa Płockiego. *A 1ma 9bris ad vigiliam S. Thomae*, regestr Woiewodztwa Mazowieckiego. Po nowym roku nazaiutrz *ad 18 Ianuarij*, regestr *Militarium*. *A die 19 Ianurij ad ultimam ejusdem*, regestr *paritatis votorum*, *suspensionum*, *Senatorum*, *Nuntiorum*, *remissarum*, *ex quo Iudex*. *A prima Februarij ad ultimam ejusdem* regestr Woiewodztwa Rawskiego. *A prima Martij ad Dominicam Palmarum*, *servata alternata regestrorum sine beneficio aresti*, *et arestorum*, Woiewodztw Pruskich. 446

Podpisy Wielmożnych y Urodzonych Deputowanych do korrektury Trybunału, procz Deputatow *tam ex Senatorio*, *quam equestri Ordine* do konstytucyi deputowanych.

Andrzey Załuski Biskup Płocki. Ian Tarło Woiewoda Lubelski.

3. Z Małey Polski. Łętowski Chorąży Krakowski. Lubomirski, Obożny Koronny. Małachowski, Starosta Opoczyński. Trypolski, Podkomorzy Kiiowski. Potocki, Pisarz Polny Koronny. Maliński, Starosta Nowogrodzki, Karwoski, Podczaszy Wiski. Kalinowski, Starosta Winnicki. Polanowski, Podstoli Buski. Czacki, Stolnik Wołhyński. Z Wielkiey Polski. Garczyński, Chorąży Wschowski, Radoiewski, Surrogator Poznań: Zakrzewski, Pisarz Grodzki Poznański. Grabowski, Podkomorzy Łęczycki. Poniatowski, Podczaszy Łęczycki, Kożuchowski, Poseł Wieluński. Wolski, Skarbnik Rawski. Zakrzewski, Chorąży Brzeski Kuiawski. Zboiński, Podkomorzy Dobrzyński. Karczewski, Pisarz Ziem. Czerski. Łoski Podkomorzy Warszawski. Wilkowski, Podkomorzy Sochaczewski. Łopacki, Poseł Ciechanowski.

Deklaracya dobr dziedzicznych miasteczka Bobrownik y Dembina cum attinentijs.

4. Ponieważ na miasteczko Bobrowniki y wieś Demblin dziedziczne *cum attinentijs* w Ziemi Stężyckiey leżące, Wiel. niegdy Hieronym Augustyn Lubomirski na ten czas Podskarbi Wielki Koronny, a potym Kasztelan Krakowski y Hetman Wielki Koronny *ex dispositione* Trybunałow Skarbowych summy pewne woysku Koronnemu wyliczył *de proprio;* dla czego sukcessorow iego *pro legitimis possessoribus* pomienionych dobr *in antecessum* uznaliśmy; więc kiedy też dobra to iest miasteczko Bobrowniki y wieś Demblin *cum omnibus ab antiquo attinentijs* przez Wielmożnego Iozefa Wandalina z Wielkich Kończyc Mniszcha Marszałka Wielkiego Koronnego, Sanockiego, Iaworowskiego Starostę *per cessionem* są nabyte; onemu samemu y sukcessorom iego *jure haereditario*, *una cum jure Patronatus* kościoła Bobrownickiego *in perpetuum* przyznaiemy, y one trzymać y zażywać pozwalamy, oraz wszystkie transakcye *eo nomine* uczynione ztwierdzamy y approbuiemy. 447

Kommissya względem szybu solnego, Kunegunda nazwanego.

5. Reassumuiąc konstytucyą *anni 1635 fol. 24* Kommissarzow naszych *ex Senatu;* Przewielebnego Konstantego Felicyana Szaniawskiego Biskupa, I. W. Xcia Ianusza Wiśniowieckiego Kasztelana Krakowskich; *ex equestri Ordine* z Małey Polski, Urodzonych Antoniego Trypolskiego Podkomorzego Kiiowskiego, Iana z Małachowic Małachowskiego Starostę Opoczyńskiego, Łętowskiego Chorążego Krakowskiego. Z Wielkiey Polski, Urodzonych Franciszka Aloyzego Łoskiego Warszawskiego, Adama Wilkowskiego Sochaczewskiego Podkomorzych; Nakwaskiego Starostę Ciechanowskiego, na obmyślenie rekompensy *per commutationem ex iustitia distributiva*, *adinstar* szybu Lubomirza y folwarku Lednica za dobra Poręba, domowi Wielmożnych Lubomirskich, także Wielmożney Xiężnie Sanguszkowey *de domo* Lubomirskiey *secundum sortem*, ktora iey należeć będzie, za szyb solny (*et pro carentia* prowentow) przedtym Swierczа a teraz Kunegunda nazywaiący się, dezygnuiemy, *salva relatione et approbatione* na Seymie przyszłym. *Interim* w nadzieię tey zamiany, od summy wyderkaffowey na tymże szybie, y wsi Swierczy zapisaney, Xięży *Scholarum Piarum* Podolenieckim, czynszu po złotych dwa tysiące czterysta, corocznie, zaczynaiąc *a 1ma Ianuarij 1727* z prowentow naszych Wielickich wypłacać deklaruiemy.

Rewizya konstytucyi Koronnych y W. X. Lit.

6. Chcąc aby konstytucye nasze y Antecessorow naszych łatwiey do znalezienia Stanom Rzpltey y Prokuratorom praw Ziemskich *elucidari* mogły, ktore *multitudo in Volumen legum* przez Seymy tylko ułożeniem *variat*, aby sobie przeciwnych y znoszących się praw, łatwieysza bydź mogła dystyrkcya, przez Urodzonego Stanisława Kożuchowskiego *ordine alphabeti* zebrane, rewidować rozkazuiemy; do ktorey rewizyi *ex Ordine Senatorio:* Wielebnego Xiędza Szembeka Biskupa Kuiawskiego y Pomorskiego, Wielmożnych Iozefa Sołtyka Bełzkiego, Trzcińskiego Rawskiego, Iana *de Campo* Scypiona Smoleńskiego, Kasztelanow; *ex equestri ordine*, z Małey Polski Urodzonych Karwowskiego Podczaszego Wiskiego, Sędziego Grodzkiego Brańskiego, Kazimierza Suffczyńskiego Pisarza Ziemskiego Lubelskiego, Dominika Kosiorka Bekierskiego Generała Maiora. Z Wielkiey Polski: Urodzonych Grabskiego Łęczyckiego, Adama Wilkowskiego Sochaczewskiego, Podkomorzych; Mokronowskiego Chorążego Warszawskiego; z Wielkiego Xięstwa Lit. Urodzonych Michała Kopcia Pisarza W. X. Lit. Michała Aloyzego Sawickiego, Pisarza Ziemskiego Wileńskiego, Daniela Kazimierza Szyszkę Stolnika Lidzkiego, *unius vel plurium absentia non obstante*, *dummodo tres adsint*, naznaczamy. A Ci Wielebni. Wielmożni y Urodzeni Deputaci *captato tempore et loco* uważywszy istotę y rzetelność *compendij*, rękami własnemi podpiszą, y do approbacyi Nam na przyszły Seym podadzą. 448

Przywrocenie do funkcyi Urodzonych Deputatow Wielkopolskich.

7. Ponieważ Urodzeni Deputaci Poznańskiego y Kaliskiego Woiewodztw, na Trybunał teraźnieyszy zgodnie obrani, dla oppozycyi sobie uczynioney, *non juxta praescriptum constitutionis anni 1601 fol. 750 tit:* o Deputacie Podlaskim, nie są do przysięgi przez Sąd Trybunalski przypuszczeni; przeto tychże Urodzonych Deputatow Wielkopolskich, do funkcyi pomienioney Deputackiey powagą Seymu tego przywracamy, y aby przysięgę, iako nayprędzey będą mogli wykonali, Sądowi Trybunalskiemu *serio* zlecamy, *sub poenis contra convulsores legum sancitis*. Taż sama konstytucya wyżey wyrażona *suffragari* ma Urodzonemu Deputatowi Ziemi Dobrzyńskiey na tenże sam Trybunał *legitime* obranemu.

Pałac nasz Morsztynowski z gruntami y przyległościami do niego należącemi.

8. Prawa wszystkie, cessye y zapisy, mocą ktorych nabyliśmy, zapłacili pałac nazwany niegdy Morsztynowski, leżący w Warszawie, iako też y wszystkie inne pałace, place, grunta, tudzież y rezydencye, także y pałac Marymont ze wszystkiemi onych cirkumferencyami, prawem wieczystym nabyte y zapłacone, dla Nas y sukcessorow ze krwi naszey, aby zostawały we wszystkiey mocy y wigorze nienaruszonym wiecznemi czasy, wszystkie Stany wdzięczność swą ku Nam świadcząc, zezwalaią y approbuią.

Approbacya fundacyi klasztoru Panien Karmelitanek Bossych na Wesołey przy Krakowie.

9. Fundacyą WW. Panien Zakonnych Karmelitanek Bossych na Wesołey przy Krakowie; ktorą Wielmożny Ian na Słupowie Szembek Kanclerz Wielki Koronny, y Ewa Hrabina z Leszna małżonkowie *ex voto* uczynili, *authoritate praesentis Conventus* wiecznemi czasy approbuiemy; a oraz place, na ktorych kościoł y klasztor ich stoi, *ab omni onere* uwalniamy. 449

Relaxacya wieży Uro. Mikołaia Oraczewskiego.

10. W sprawie Urodzonego Iana Skarbka o zaboy brata iego z Urodzonym Mikołaiem Oraczewskim przez dekret Trybunalski Lubelski *anno* 1710 osądzoney, ponieważ kwit zaszedł *a parte injuriata*; tegoż Urodzonego Oraczewskiego *a rigore* dekretu pomienionego uwalniamy, y *poenam publicam sessionis turris* relaxuiemy, a oraz donacyą dobr Chomentowa w Woiewodztwie Sandomirskim leżących, przez niegoż w Grodzie Chęcińskim zeznaną, approbuiemy.

Gratitudo Urodzonemu Marszałkowi Poselskiemu.

11. Maiąc osobliwy respekt na znamienite *merita* Urodzonego Stefana Potockiego Referendarza Koronnego, Marszałka Koła Rycerskiego, *qua sago*, *qua toga* od tak wielu lat nietylko *in antecessum* świadczone, ale też na dwoch kadencyach Seymu teraźnieyszego z osobliwą applikacyą, *et cum dispendio notabili* zdrowia y fortuny podięte, z prowentow extraordynaryinych summę ośmdziesiąt tysięcy złotych Polskich naznaczamy, ktorą Wielmożny Podskarbi Wielki Koronny iak nayprędzey wypłacić powinien będzie.

Nadgroda Urodzonemu Maximilianowi Ossolinskiemu Podskarbiemu Nadwornemu Koronnemu.

12. Z tegoż respektu wierne y życzliwie zasługi tak z godnych Antecessorow, iako też z własney osoby Urodzonego Franciszka Maximiliana z Tęczyna Ossolińskiego Podskarbiego Nadwornego Koronnego Starosty Sandomirskiego y Chmielnickiego, Nam y Rzpltey świadczone rekompensuiąc, złotych Polskich czterdzieści tysięcy w skarbie Koronnym *ad exolvendum* naznaczamy.

Abrogacya myt niesłusznych.

13. Ponieważ po Woiewodztwach, Ziemiach, y Powiatach wymyślne extorsye myt, *sine consensu legis publicae* zagęściły się, przez ktore kupcy y rożni ludzie kupiectwem się bawiący *aggravantur*, *cum diminutione proventuum* Rzpltey; więc zabiegaiąc tym extorsyom, aby się *in futurum* takowe *similia* nie działy, za zgodą wszech Stanow *lege publica* postanawiamy, y mieć chcemy, aby wszelkie cła, myta, *abusive et extorsive* od ludzi rożnych przeieżdżaiących wybierane *praesenti constitutione abrogentur*, iakoż ie *de facto authoritate praesentis Conventus abrogamus*, *et cassamus*, *exceptis* tych, ktore konstytucyami albo przywileiami Xiążąt Mazowieckich obwarowane
450 są. Że zaś mosty, groble, na rzekach y rożnych przeprawach *non modico sumptu* dziedzicow y possessorow dobr wszelkich *eriguntur et reparantur*, ktore żeby nie były ufundowane, *nullus transitus* by był przeieżdżaiącym. Więc *eadem lege publica* postanawiamy, aby od każdego wołu na przedaż pędzącego, od konia w wozach ludzi rożnych kupiectwem się bawiących będącego, tak pogrobelnego, mostowego, iako y spaśnego po trzy grosze dawano. O co *forum contra transgredientes* w Trybunale Radomskim naznaczamy, y konstytucye *eo nomine* postanowione reassumuiemy.

Urzędy Ziemskie.

14. Chcąc mieć tym obfitsze *ad praemiandam virtutem* wiernych poddanych naszych sposoby, *et augmentum distributivae justitiae*; Urzędy Ziemskie Ziemi Radomskiey y Stężyckiey, *exceptis Electivis*, na instancyą Urodzonych Posłow Woiewodztwa Sandomirskiego, *more et praxi* innych Ziem y Powiatow nadaiemy, y postanawiamy, y na nie przywileie z Kancellaryi naszych wydać w tymże Woiewodztwie *possessionatis* nakazuiemy. Ktore to Urzędy *alternative* po Urzędnikach Sandomirskich, *juxta stallum* każdego, mieysce swoie mieć będą powinny. Tęż konstytucyą na Xięstwo Zatorskie y Oświecimskie, (w ktorych iako teraz stare Urzędy Chorąstwa Zatorskiego, y Woystwa Oświecimskiego, nowe *similiter*, to iest ieden Urząd Starszy Zatorski; a drugi zaraz po nim Oświecimski iść maią, w Woiewodztwie Sieradzkim na Powiat Piotrkowski, w Woiewodztwie Łęczyckim na Powiat Inowłodzki, w Woiewodztwach Kuiawskich na Powiaty Bydgoski, Kruświcki y Kowalowski: w Woiewodztwie Ruskim w Ziemi Halickiey na Powiat Kołomyski: w Woiewodztwie Podolskim na Powiat Czerwonogrodzki: w Woiewodztwie Lubelskim na Powiat Urzędowski, w Woiewodztwie Płockim na Ziemię Zawskrzyńską *extendimus et ampliamus*.

Reassumpcya konstytucyi anni 1676 na dług Urodzonego niegdy Franciszka Kazimierza Wysockiego Cześnika Sochaczewskiego.

15. Konstytucyą *anni* 1676 ktorą dług w zatrzymaniu u Porty Ottomańskiey na Poselstwie do Cesarza Tureckiego odprawionym, przez Urodzonego niegdy Franciszka Kazimierza Wysockiego Cześnika Sochaczewskiego zaciągniony, *in anno* 1673 liquidowany, y do dziesiąciu tysięcy talerow twardych redukowany, reassumuiemy; ktory dług ponieważ nie iest dotąd zapłacony, wiec żeby się sukcessorowie *in fide publica* nie zawiedli, skarbowi Koronnemu za zgodą wszech Stanow Rzpltey zlecamy, y nakazuiemy, ażeby pomienioną summę dziesiąciu tysięcy talerow bitych z prowentow Rzpltey bez wszelkiey dalszey dylacyi, iako nayprędzey zupełnie y skutecznie *legitimis successoribus* tegoż 451
Urodzonego niegdy Wysockiego wypłacił *salvis quietationibus* ktoreby się w skarbie znalazły.

Kwit Wielmożnemu Ianowi Ierzemu Przebendowskiemu Podskarbiemu Wielkiemu Koronnemu.

16. Gdy Wielmożny Ian Ierzy na Przebendowie Przebendowski Podskarbi Wielki Koronny; Pokrzywiński, Mirachowski, Grabowski nasz Starosta, od początku Urzędu swego *ab anno* 1703 iest uwolniony Radą walną Warszawską *anni* 1710 *a responsione perceptorum et calculi pro praeterito*, dla rożnych nieszczęśliwości; tedy poczynaiąc rachunki swoie *ab anno* 1709 na Seymach *annorum* 1712,1719, y teraźnieyszym, ze wszystkich ordynaryinych y extraordynaryinych (iako to cła generalnego) Rzplitey prowentow *sufficientem perceptarum et expensarum legitimis documentis deduxit calculationem*, y wyrachował się; więc za zgodą wszech Stanow Rzeczypospolitey, z wyżey wyrażonych, y dostatecznie uczynionych rachunkow, daiemy mu kwit generalny, y onego *cum Officio*, tudzież *successores ejus*, od wszelkich *quocunque titulo* wymyślonych impetycyi y zarzutow, wiecznemi czasy uwalniamy. Oraz na reparacyą dachu zamku Krakowskiego, po złotych trzydziestu tysięcy co rok do przyszłego Seymu naznaczamy; co mu *in calculo* przyięto będzie.

Kwit Urodzonym Lubomirskim.

17. Ponieważ Urodzony Ierzy Starosta Bogusławski Generał woysk naszych y Rzplitey, Alexander Kuchmistrz Koronny, Ian Starosta Bolemowski Lubomirscy, za rodzica swego, niegdy Wielmożnego Hieronima Augustyna Lubomirskiego Podskarbiego Wielkiego Koronnego, a potym Kasztelana Krakowskiego y Hetmana

Wielkiego Koronnego, iako *bonorum et onerum paternorum successores*, po kwicie na Seymie Lubelskim *anno* 1703 od Rzpltey, danym, z Urzędu Podskarbstwa y wszystkich prowentow ordynaryinych y extraordynaryinych Rzeczyposp. za administracyi rodzica swego wydanych, *et in subsequenti* przed Stanami *sufficientissimam* uczynili na Seymie Warszawskim *in anno* 1712 *calculationem*, y ze wszystkich prowentow dostatecznie się *legitimis documentis* wyrachowali, y we wszystkim Rzpltey *de plano satisfecerunt*, tedy za zgodą wszech Stanow generalny onym kwit daiemy, y onych iako sukcessorow *cum Officio*, *tum successores eorum*, od wszelkich *generaliter* impetycyi *ratione* funkcyi Urzędu Podskarbstwa Koronnego wiecznemi czasy uwalniamy.

Akkomodacya Urodzonego Krzysztofa Gasparego Sekretarza naszego.

18. Rekompensuiąc wierne y pracowite usługi
452 Urodzonego Krzysztofa Gasparego, ieszcze na Seymie traktatowym potym na ostatnim zalimitowanym, *ac tandem* na teraźnieyszym Seymie Nam y Rzpltey świadczone; a chcąc go na dalszy czas, *ob expertam capacitatem* iego *et peritiam lingvarum*, *ad usus publicos* applikować; za zaleceniem Posłow Ziemsk. y zgodą wszech Stanow, onego, iako *nobilem Romanum*, *prout realibus documentis deduxit*, za indygenę tey Rzpltey z bratem iego rodzonym Ianem Gasparem Kapitanem naszym w woysku Litewskim aktualnie służącym, y z potomstwem ich *utriusque sexus*, deklaruiemy, y do praw, prerogatyw, y swobod wszystkich stanu szlacheckiego przypuszczamy.

Przywrocenie do indygenatu Urodzonego de Lamara.

19. Maiąc wzgląd na zasługi Urodz. Piotra *de Lamara* Pułkownika woysk naszych, y dane w wielu okazyach woiennych przez niego dowody, list na indygenat przodkowi iego Urodz. niegdy Franciszkowi Lamarowi od ś. p. Nayiaśnieyszego Krola Imci Stefana Antecessora naszego w roku 1578 przed konstytucyą *anni* 1601 listy podobne *in subsequens* znoszącą dany, temuż Urodzonemu Pułkownikowi naszemu y potomstwu iego *utriusque sexus*, *tollendo quosvis abusus* przez rodzica iego *commissos*, *authoritate praesentis Conventus* approbuiemy, y do zupełnego prerogatyw szlacheckich honoru, y rowności przywracamy.

Nobilitacya Urodzonego Iana Renarda Pułkownika gwardyi naszey Koronney.

20. Maiąc wzgląd na zasługi Urodzon. Iana Renarda Pułkownika gwardyi naszey Koronney, tudzież na dawne w wielu okazyach woiennych przy dostoieństwie naszym y całości Rzeczyp. przez niego dowody, onegoż *cum prole utriusque sexus* do kleynotu szlacheckich prerogatyw za rekommendacyą Wielmożnych Hetmanow Koronnych przypuszczamy, *et capacem bonorum et honorum exnunc* deklaruiemy, *non obstante nexu* konstytucyi dawnych o nobilitacyach, *et de scartabellis*.

Nobilitacya Urodzonego Bekierskiego Obożnego Polnego cum prole.

21. Zawdzięczaiąc zasługi Urodzonego Antoniego Bekierskiego Obożnego Polnego woysk naszych Koronnych, tak ś. p. Nayiaśnieyszemu Antecessorowi naszemu, iako Nam y Rzeczyp. świadczone; ktory *ex gente Otthomanica* wzięty *infans*, w Państwach naszych *assumpto orthodoxae fidei Catholicae baptismo* przeciwko nieprzyiacielowi wiary Swiętey heroicznie staiąc, Rzpltey 453
wiernie służył; więc onego *cum prole utriusque sexus* do kleynotu y prerogatyw szlacheckich, oraz do starożytnego Urodz. Kosiorkow Bekierskich herbu, za konsensem onychże przypuszczamy.

Obiaśnienie honoru Urodz. Kruzerow.

22. Rezolwuiąc remissę Sądow Trybunału Koronnego Piotrkowskiego w sprawie Urodzonym Kruzerom, względem indygenatu y przypuszczenia *ad capacitatem* wszelkich honorow prerogatywie stanu szlacheckiego należących, *per constitutionem anni* 1673 Ur. Eneaszowi *de Krauzer* Łowczemu Inflantskiemu, Oberszterleytnantowi na ow czas woysk Koronnych; oycowi Urodzonego Karola Maxymiliana Sędziego Ziemskiego Podolskiego, Ludwika Kapitana naszego, Marcina Chorążego Latyczewskiego stawaiących na ten czas przed Nami y całą Rzplitą na Seymie teraźnieyszym przyznanego, instytuowancy; ponieważ tychże Ur. stawaiących antecessor, zadosyć czyniąc prawu pospolitemu, tak za panowania Nayiaśn. Antecessora naszego Iana III iako diploma *in anno* 1683 wydane *edocet nobilitaris ortus* procedencyi swoiey *ex retro anteactis saeculis in Belgio Catholico* dotąd znayduiącey się, tak *fidelitatis* ku Nam y oyczyźnie *indefesso cursu* przez siebie y tychże sukcessorow remonstrowane są dokumenta; zaczym *de unanimi consensu omnium Ordinum a juramento fidelitatis*, y od pomienionego processu tychże Ur. Kruzerow uwalniamy, *et pro veris ac indubitatis indigenis et nobilibus*, *cum eorum successoribus* deklaruiemy y od wszelkiey wątpliwości urodzenia ich y impetycyi uwalniamy y excypuiemy, *authoritate ac assensu*, tak Nas iako y Stanow Rzeczypospolitey zgromadzonych *accedente*.

Oddanie skarbu Koronnego.

23. Reassumuiąc konstytucyą Seymu Lubelskiego *anni* 1703 o oddaniu skarbu Koronnego, ktorego *in insignijs et archivis potiorem partem* niegdy Nayprzew. w Bogu Imć X. Stanisław na Słupowie Szembek, Arcybiskup Gnieźniński, Prymas Korony Polskiey y W. X. Lit. pod czas przeszłego zamięszania, *ingruente hostilitate Svetica*, za granicę *particulari in publicum zelo*, *cum dispendio* zdrowia y własney fortuny wyprowadził, y od zguby zachował, do odebrania (między Seymem teraźnieyszym zakończonym, a przy-

szłym następuiącym *praevijs invitatorijs* od pierwszego Senatora *cum praefixione temporis* w Krakowie) z rąk sukcessorow tegoż Nayprz. niegdy Im. X. Prymasa, pomienionego skarbu, tudzież do konnotowania y deponowania iego w zamku Krakowskim, przy Wielm. Senatorach, Ur. Staroście Krakowskim y Wieleb. Kustoszu *ad custodiam* skarbu *de lege* należących, naznaczamy Kommissarzow *ex Senatu;* Przewielebnego Konstantego Felicyana Szaniawskiego, Biskupa Krakowskiego; Wielm. Dębińskiego Woynickiego, Franciszka Tarła Lubelskiego, Starostę Wieluńskiego y Pilźnińskiego, Urodz. Piotra Miączyńskiego Chełmskiego Kasztelanow; *ex equestri Ordine* z Małey Polski; Ur. Szembeka Podkomorzego, Łętowskiego Chorążego, Ożarowskiego Stolnika, Szembeka Woyskiego, Krakowskich. Z Wielkiey Polski, Ur. Stefana Garczyńskiego Chorążego, Piotra Sokolnickiego Cześnika, Wschowskich; Gurowskiego Chorążego Kaliskiego, Radomickiego Kasztelanica Poznańskiego. Maiąc zaś wzgląd sprawiedliwy na prace y koszta w dochowaniu tego skarbu przez ś. p. Imć X. Prymasa erogowane, a testamentem od niego Rzplitey darowane, sukcessorom iego łaskami naszemi y wdzięcznością z Stanami Rzeczyposp. nadgradzać to deklaruiemy. Ciż, Przewieleb. Wielm. y Urodz. Kommissarze, *insignia* przerzeczone *et archiva*, *praevia quietatione et assecurationis eo nomine datae restitutione*, odebrawszy, windykować y odbierać maią instrumenta publiczne *ad archivum Regni* należące; w czyichkolwiek ręku teraz znayduiące się; tudzież odpieczętować y konnotować *archiva*, przez Wielmoż. Stefana Humieckiego Woiew. Podolskiego do Krakowa odesłane; a przytym nowy inwentarz całego skarbu, *et archivi Regni* y dokumentow publicznych po spaleniu zamku Krakowskiego pozostalych, spisać dostatecznie z dawnym zkonfrontowawszy; y ieden iego authentyczny exemplarz do metryki Koronney, drugi Wielm. Podskarbiemu Wiel. Koronnemu oddadzą; trzeci *in loco loci* zapieczętowany zostawią, *et custodiae debitae* komu należy zlecą; do czego *praesenti lege obligantur.*

454

Indygenat Urodz. Wilhelma Miera Generała Maiora naszego.

24. Za rekommendacyą Wielmoż. Hetmanow Koronnych nadgradzaiąc wierne usługi Urodz. Wilhelma Miera Generała Maiora naszego, ponieważ *originem nobilitatis suae* z Krolestwa Szkodzkiego *authentice deduxit*, do indygenatu y prerogatyw wszelkich kleynotu szlacheckiego przypuszczamy, *principaliter* iednak *eo intuitu*, że *post publicam revocationem*, *solennem fidei orthodoxae Romano-Catholicae* uczyni *professionem in spatio* sześciu miesięcy po tey konstytucyi, *sub amissione et nullitate ejusdem indigenatus.*

Indygenaty y nobilitacye osob od Wielm. Hetmanow zaleconych.

25. Maiąc rekommendowane od Wielm. Hetmanow Koronnych przy dostoieństwie naszym y Rzeczypospolitey zasługi w woysku, y odwagi rycerskie Urodzonych: Archibalda Glowera de Glaydeny, Iana Dessyera Oberszterleytnantow, Iana y Franciszka Humlow Chorążego y Towarzysza Chorągwi Pancerney, Urodzonego Starosty Szczerzeckiego, Maiora d'Argelles Kommendanta Gwarnizonu Toruńskiego, Iana Ostena, Franciszka y Iozefa Reynow braci rodzonych; Alexandra, Franciszka, Mikołaia Bandynellich, Iakuba Barona Puszeta Rezydenta naszego w Rzymie, Dominika Pisarza Naywyższego Skarbowego, y synowca iego, Iozefa Winklerow; onych z potomstwem ich *utriusque sexus*, za zgodą wszech Stanow *pro indigenis* tego Krolestwa uznaiemy, *salva deductione originis nobilitatis suae* na przyszłym Seymie, ktorzy *non deduxerunt*, *et satisfactione in toto legibus de indigenis sancitis.* Za podobnym Wielm. Hetmanow zaleceniem, y za zgodą wszech Stanow do nobilitacyi przypuszczamy Urodz. Iana Haliskiego Pułkownika, Franciszka Chmielowskiego Oberszterleytnanta naszych, Michała Pułkownika y sukcessorow Kazimierza Rotmistrza Garbowieckich, Iozefa y Andrzeia Gęzikowiczow Gieżyckich, Stanisława y Mikołaia Siemnińskich; tudzież Urodz. Sebastyana Rybczyńskiego Pisarza naszego Dekretowego, Andrzeia Cichockiego Metrykanta Koronnych, z potomstwem ich *utriusque sexus*, *salvis obligationibus* na nową szlachtę włożonych; z Urodz. zaś Iakuba Gostkowskiego Maiora naszego, Antoniego, Iozefa y Woyciecha, braci iego rodzonych herbu Gozdawa, *abusum nobilitatis* znosiemy, y onych do wszelkich prerogatyw stanu szlacheckiego przywracamy.

455

Deputaci do qwarty z Senatu.

Z Małey Polski Wielm. Iozef Sołtyk Bełzki; z Wielkiey Polski Trzciński Rawski, Kasztelanowie.

Z Koła Poselskiego; Urodzeni Grabski Łęczycki, Adam Wilkowski Sochaczewski Podkomorzowie; Ian Ossoliński Starosta Drohicki, Mokronowski Chorąży Warszawski.

Rezydenci do boku naszego.

A die 1ma Februarij anni 1727 *ad diem ultimam Aprilis:* Wielebny Xiądz Biskup Kuiawski, Wielmożni Woiewoda Kaliski, Łęczycki, Urodz. Rypiński Kasztelanowie. *A die 1ma Maij anni ejusdem ad diem ultimam Iulij:* tenże Wielebny X. Biskup Kuiawski, Wielmożni Woiewoda Trocki, Starosta Żmuydzki, Ur. Zakroczymski Kasztelanowie. *A die 1ma Augusti ad ultimam Octobris:* Wielebny X. Biskup Wileński, Wielmożni Woiewoda Sieradzki, Brzeski Kuiawski, Urodz. Ciechanowski Kasztelanowie. *A die 1ma Novembris ad ultimam Ianuarij anni* 1728 na czwartą ćwierć roku: tenże Wielebny X. Biskup Wileński, Wielmożny Trocki, Kiiowski; Ur. Liwski Kasztelanowie. Na drugi rok. *A die 1ma Februarij anni* 1728 *ad ultimam Aprilis:* Wielebny X. Biskup Poznański, Wielmożni Woiewoda Łęczycki, Inowrocławski, Ur. Srzemski Kasztelanowie. *A die 1ma Maij ad ultimam Iulij:* tenże Wielebny X. Biskup Poznański, Wielmożni Starosta Żmuydzki, Lwowski, Urodz. Lubaczowski Kasztelanowie. *A die 1ma Augusti ad ultimam Octobris:* Wielebny X. Biskup Płocki, Wielmożni Woiewoda Brzeski Kuiawski, Wołyński, Ur. Konarski Sieradzki Kasztelanowie. *A die 1ma Novembris ad ultimam Ianuarij anni* 1729. Tenże Wielebny X. Biskup Płocki, Wielmożni Woiewoda Kiiowski, Kamieniecki, Urodz. Konarski, Łęczycki Kasztelanowie.

456

Recess do przyszłego Seymu.

Ponieważ na Seymie teraźnieyszym Walnym ordynaryinym, na ktorym warunek *internae et externae securitatis*, ubespieczenia Stanow Rzeczyposp. y gruntowney *inter Status* konfidencyi, wszystek czas Nam zabrały, a materye inne *publicum concernentes*, oraz *desideria* Woiewodztw y Ziem, tak publiczne iako y *privatorum* skutku swego wziąć nie mogły; więc te wszystkie materye publiczne, y *desideria* w instrukcyach Poselskich wyrażone, *signanter* pomiarkowania y porownania w sprawiedliwym podatkowaniu Woiewodztw Ruskich z Woiewodztwy Wielkopolskiemi, y niektoremi Małopolskiemi, tak wiclą konstytucyi assekurowanego; obmyślenia supplementu na fortyfikacyą *antemuralis Christianitatis* y Rzplitey, Kamieńca Podolskiego y Okopow S. Troycy; *erectionis in meliorem statum* artyleryi Koronney naznaczenia Kommissyi do rozgraniczenia Woiewodztw Kiiowskiego, Wołyńskiego y Bracławskiego, tak między sobą, iako y Prowincyą W. X. Lit. Koekwacyą monety, uspokoienie iurisdykcyi Podkomorskiey, Krakowskiey, y pensyi zupełney; *desideria* Akademii Krakowskiey, Iasney Gory Częstochowskiey, miasta naszego stołecznego Krakowa, Lwowa, Sandomierza, Lublina, y tameczney synagogi żydowskiey, Biecza, Łowicza, Białey Cerkwi y innych miast naszych, ratunku *pro commodo publico* potrzebuiących; *desiderium* Xięstwa Mazowieckiego względem obierania Deputatow y Kommissarzow na Trybunały Koronne: *desideria* Ziemie Nurskiey względem allewiacyi w podatkach, recessem Walney Rady Warszawskiey 1710 obwarowane; *desideria* tegoż Xięstwa Mazowieckiego, y innych Woiewodztw y Ziem *ratione* soli suchedniowey, utwierdzenia iurisdykcyi Sądow potocznych Warszawskich; pretensye sukcessorow I. W. niegdy Iabłonowskiego Kasztelana Krakowskiego Hetmana W. Kor. starych zasług, tudzież domu Wielm. y Urodz. Potockich, Lubomirskich; sukcessorow I. W. niegdy Marcina Kątskiego Kasztelana Krakowskiego, y Ur. niegdy Generałow Branta y Grebena; rekompensę Urodzonego Iacka Stoińskiego Sędziego Ziemskiego Lubelskiego, za konserwacyą w Zamościu *actorum* Trybunału Koronnego *stante hostilitate*, y sprowadzenie onych do Lublina; pretensye sukcessorow Wielmożnego niegdy Bielińskiego, Marszałka Wielkiego Koronnego, sukcessorow Ur. Boratyniego do skarbu W. X. Lit. Postanowienie rożnych Grodow w Woiewodztwach Płockim y Mazowieckim, tudzież Sądow Grodzkich w Goniądzu na Podlasiu w Ziemi Bielskiey; przeniesienie ksiąg Ziemskich Drohickich od Panien Benedyktynek w Drohiczynie, y rewizye ksiąg po rożnych Grodach; zabieżenie *abusibus* w handlach y szynkach przez cudzoziemcow y żydow, *cum praejudicio* miast naszych; naznaczenie kommissyi do rozgraniczenia y rozeznania kontrowersyi z Xięstwem Zatorskim, a dobrami ziemskiemi; także do Starostwa naszego Radoszyckiego; do dzierżawy Kaski nazwaney, *in possessione* Ur. Michała Szymanowskiego Starosty naszego Wyszogrodzkiego zostaiący, reassumowanie praw o poczcie Koronney; *desiderium* Ur. Karwowskiego Podczaszego Wiskiego Sędziego Grodzkiego Brańskiego, tudzież libertacye innych dworow, dworkow, kamienic y placow rożnych; przeprawę pod Leśną Wolą Ur. Rostworowskiego Starosty naszego Czerskiego, także na Pilicy pod Domaniewicami Ur. Krosnowskiego, y na rzece Rawie pod Podkonicami, także na rzece Noryni w Rakowszczyznie Ur. Antoniego Trypolskiego Podkomorzego Kiiowskiego; *indemnitatem* puszczy naszey ekonomiczney Kozienickiey; y Strumieckiey Ur. Szczęsnego Boskiego Sędziego Ziemskiego Czerskiego; approbacyą przywileiow na iarmarki w Iakubowie Ur. Antoniego Karczewskiego Pisarza Ziemie Czerskiey, y we wsi Korczynie w Wdztwie Ruskim, Ziemi Sanockiey; *praemium laborum et meritorum* Ur. Popiela Starosty Tuczapskiego *cum dispendio* życia y fortuny oyczyźnie służącego; Ur. Chełmickiego Chorążego Dobrzyńskiego, w okazyach woiennych postrzelanego; sukcessorow Wielm. niegdy Rybińskiego Wdy Chełmińskiego. Interess Ur. Wąsowicza o miasteczko Kiślak Aysyn, y wsi do niego należące; nadgrodę zasług *vigore* konstytucyi 1717 Wielm. Kazimierza Steckiego Kasztelana, Ur. Antoniego Trypolskiego Podkomorzego Kiiowskich, Ilińskiego Starosty Nizińskiego, *desiderium* zamiany dobr naszych Krolewskich przez przyległość wsi dziedziczney Maszewa Ur. Michała Potockiego Pisarza Polnego Koronnego, za wieś Stężyckę do Starostwa Krasnostawskiego należącą; pozwolenie przeniesienia summy sta tysięcy z Ianuszewic na inne dobra wolne *pro redemptione captivorum* naznaczone, wedle żądania WW. OO. Trynitarzow Lwowskich; approbacye fundacyi rożnych: naprzod OO. Iezuitow Koronnych w Warszawie *erectionis* Nayprzewieleb. w Bogu I. X. Teodora Potockiego Arcybiskupa Gnieźnińskiego Primasa Korony Polskiey y W. X. Lit. XX. Missyonarzow w Koronie; *Collegiorum* Warszawskiego OO. Iezuitow Prowincyi W. X. Lit. Krzemienieckiego *fundationis* I. W. y W. Xżąt Ianusza Kasztelana Krakowskiego, y Michała Kanclerza W. W. X. Lit. Wisniowieckich; Krasnostawskiego y Stanisławowskiego fundacyi Wielm. Potockich, OO. Iezuitow Żytomirskich, fundacyi Wielm.

457

458

Kazimierza Steckiego Kasztelana Kiiowskiego; WW. PP. Wizytek Krakowskich, Lubelskich y Wieluńskich; approbacyą fundacyi Wielm. Iozefa Gonzagi Margrabiego na Mirowie Myszkowskiego. *Coloniae Academiae* w Pińczowie, y OO. Kamałdułow *in fundo Szaniecensi;* fundacyi XX. *Scholarum Piarum*, osobliwie przywileiu na drukarnią w Warszawie; OO. Kapucynow w Lublinie fundacyi Wielm. Xiążąt Sanguszkow małżonkow Marszałkow Nadwornych Wielkiego Xięstwa Litewskiego. Konfirmacyą praw Archimandryi Owruckiey, *desiderium* przez Urodzonych Posłow Woiewodztw Wielkopolskich promowowane, relaxacyi Urodzonego Zygmunta Unruga, ktoremu *interea securitatem vitae et incolatus in Regno* assekuruiemy, *confiscatione bonorum per decretum Tribunalitum declarata, in suo robore permanente.* Y inne wszystkie materye y *desideria* w przeszłych recessach, osobliwie obowiązki w recessie traktatowym *anni 1717* wyrażone, za zgodą wszech Stanow Rzpltey do przyszłego Seymu odkładamy.

Stefan Potocki, Referendarz Koronny; Marszałek Poselski.

Konstanty Szaniawski, Biskup Krakowski, Deputat do Konstytucyi; salvis iuribus S. R. Ecclesiæ. Ian Tarło, Woiewoda Lubelski; Grabowiecki, Medycki, Iasielski Starosta; Deputat do Konstytucyi z Senetu. Stanisław Chomętowski, Wda Mazowiecki, Hetman Polny Koronny, Radomski Drohobycki, Doliński Starosta, Deputat do Konstytucyi z Senatu. Kazimierz Xiąże Czartoryski, Kasztelan Wileński, Deputat z Senatu do Konstytucyi, Alexander Kazimierz na Słupowie Szembek, Stolnik Koronny; Starosta Biecki, Deputat do Konstytucyi z Małopolskiey Prowincyi. Iakub na Skrzynnie Dunin, Regent Koronny, Starosta Radoszycki, Deputat do Konstytucyi z Prowincyi Małopolskiey. Maxymilian z Tęczyna Ossoliński, Podskarbi Nadworny Koronny; Sandomirski, Chmielnicki Starosta, Deputat do Konstytucyi z Prowincyi Wielkopolskiey, Ian Skarbek Rudzki, Podkomorzy Czerski, Deputat do Konstytucyi z Prowincyi Wielkopolskiey. Iozef de Campo Scipion, Starosta Powiatu Lidzkiego; Deputat do Konstytucyi z W. X. Lit. Michał Aloizy Sawicki, Pisarz Ziemski Wileński, Deputat do Konstytucyi z W. X. Lit.

Krzysztof Gaspary, Podczaszy Inflantski, Sekretarz I. K. Mci do Konstytucyi.

459

KONSTYTUCYE

WIELKIEGO XIĘSTWA LITEWSKIEGO.

W Imie Pańskie, Amen.

Pospolite ruszenie W. X. Litewskiego.

Chcąc siły naturalne W. X. Lit. *ad omnes casus* we wszystkiey mieć gotowości; pospolite ruszenie w W. X. L. za zgodą wszech Stanow uchwalamy, ktore według prawa statutowego W. X. Lit. y konstytucyi Seymowych o pospolitym ruszeniu, a mianowicie według konstytucyi *a. 1621* y dawnieyszych zwyczaiow, w mocy naszey do przyszłego Seymu zostawuiemy, *salva solennitate* uniwersałow.

Trybunał Głowny W. Xtwa Lit. et processus onego iudicarij z circumskrypcyą Urzędow Ziemskich y Grodzkich.

1. Dla ingruencyi spraw ze wszystkich Woiewodztw, Ziem y Powiatow W. X. Lit. *promiscue* do tych czas sądzących się, iż obywatele W. X. Lit. w iedney akcyi, na wszystkie mieysca sądowe, iako to do Wilna, do Nowogrodka y do Mińska, *ex remissione Iudicij* przeieżdżaiąc się, wielką w dochodzeniu sprawiedliwości cierpią protrakcyą, y znacznemi *enervantur* expensami. Tedy przywodząc to *subsellium* Trybunalskie *ad bonum ordinem*, dla prędszego y porządnieyszego dochodzenia krzywd *injuriatorum*, oraz znosząc nicktore *abusus cum summo praejudicio* w Trybunał wprowadzone, a skuteczną *in re judicata* exekucyą, także Urzędy Ziemskie y Grodzkie opisuiąc za powszechnym wszech Stanow na Seym teraźnieyszy Walny zgromadzonych zezwoleniem *praesenti lege* uwalniamy.

Naprzod, iż *abhinc* żadne iuż remissy z Wilna na kadencyą Nowogrodzką czyli Mińską iść nie będą mogły, ale po skończoney iedney kadencyi Wileńskiey, wszystkie sprawy na niey zaczęte, y tey kadencyi podług niżey wyrażoney specyfikacyi należące *currentibus beneficijs iuris* nie zakończone y nie odsądzone, *ipso facto* na drugi Trybunał Wileński wracać się, y na niey z tychże regestrow, przez Ur. Pisarza Ziemsk. Wileń., albo *vacante ejusmodi Officio* przez drugich Urzędnikow komportowanych, y *ad Iudicium* oddanych, bez wyimowania remis, *continuari* powinne; ktore to regestra tylko do dwoch lat, *alias* do dwoch kadencyi trwać maią. *Post elapsum* zaś *biennium*, ieżeliby iakie sprawy nie odsądzone w regestrach Trybunalskich znaydowały się, tedy za wyiętemi zażywanych dilacyi reiektami, one w nowe regestra ingrossować y wpisywać aktorom wolno. Kadencya zaś druga tegoż Trybunału W. X. Lit. ponieważ przez alternatę raz w Nowogrodku, drugi raz w Mińsku sądzić się zwykła; tedy na nich alternaty też remiss, to 460
iest z Mińska do Nowogrodka, z Nowogrodka, do Mińska *currere* maią; y regestra sądowe ponieważ z Nowogrodka do Mińska *et e contra* transportowane bydź nie mogą; tedy za remissyinemi dekretami, iuż *de novo* na tych kadencyach strony wpisować będą.

Terminy y repartycya Sądow Woiewodztw y Powiatow.

2. Terminy zaś tym Sądom, y repartycyą *vigore* dawnieyszych konstytucyi naznaczamy y specyfikuiemy takową: w Wilnie Woiewodztwo Wileńskie, Powiat Oszmiański, Powiat Lidzki, Powiat Wilkomirski, Powiat Brasławski, Woiewodztwo Trockie, Powiat Grodziński, Powiat Kowieński, Powiat Upitski, Xięstwo Zmuydzkie, Woiewodztwo Smoleńskie, Powiat Starodubowski, Wdztwo Połockie, Wdztwo Brzeskie y Powiat Piński. Na drugiey zaś kadencyi w Nowogrodku albo w Mińsku podług alternaty przy-

padaiącey, Wdztwo Nowogrodzkie, Powiat Słonimski, Powiat Wołkowyski, Wdztwo Witebskie, Powiat Orszański, Woiewodztwo Mścisławskie, Wdztwo Mińskie, Powiat Możyrski, Powiat Rzeczycki; ktorych to wszystkich Wdztw, Ziem y Powiatow W. X. Lit. obywatele, w sprawach swoich nietylko appellacyinych (iako dawnieysze *sonant* konstytucye) ale y we wszelkich iuż innych zapisowych, expulsyinych, przypadkowych, żołnierskich, *fisci*, o kontrawencyą dekretom, *et pro abusu officij* przypadaiących, y *generaliter* we wszystkich innych, *foro Tribunalitio, ex praescripto antiquitus legum* należących, nie inaczey tylko podług teraźnieyszey exdywizyi w należytych terminach, *ubi bona citatorum consistunt*, y do ktorych dobr *iure vincens executionem* sprowadzać zechce; *similiter* gdzie się iaki uczynek, boie, grabieże, depaktacye, szkody staną, albo o ktore dobra y w ktorym Wdztwie czyli Powiecie leżące, *actio inter litigantes intentata*, tam krzywd swoich dochodzić, sprawy prosekwować, y kończyć powinni. Waruiąc y dokładaiąc: iż gdyby mimo teraźnieyszą repartycyą, kto *ex actoribus sive iure vincentibus*, nie tam gdzie pozwolonego dobra leżą, albo iaki stał się excess, albo do ktorych exekucya urzędowa sprowadzona ma bydź, *extra terminum* z Wdztw y Powiatow przez alternatę kadencyi Nowogrodzkiey y Mińskiey *praefixum* na kadencyą Wileńską *vel e contra*, kogożkolwiek *evocare*, albo *in contumaciam condemnare* ważył się; takowy procz kassacyi, *nullitate* dekretu, y nadgrodzenia szkod *exinde* poniesionych, winy po stu kop *parti instantanee* zapłacić, *et poenam sessionis turris civilis* przez sześć niedziel *subire irremissibiliter* powinien, a *nihilominus idem negotium* do swoiey kadencyi Wdztwom y Powiatom wyżey wyrażonym, determinowaney, ma *remitti*; *excepto* tylko spraw takowych, ktoreby o sukcessyą dobr w rożnych Wdztwach y Powiatach obudwuch kadencyi,
461 *per repartitionem* rozdzielonych, leżących *post fata cujuslibet possessoris* przypadły, albo z instancyi kredytorow y kompetytorow, *similiter* rożne dobra na taxę y exdywizyą odchodzić by miały. Tedy takowe sprawy, na ktorey kadencyi pierwey zaczęte będę, albo gdzie naypierwey sukcessor odrzekaiąc się *exnunc* sukcessyi, *ad taxam aut exdivisionem* swoich pretensorow y kompetytorow pozwie, tam iuż y na tey kadencyi, *totaliter* sprawa sądzić się y konkludować będzie. *Excipiuntur* od tey exdywizyi y repartycyi Sądow, sprawy obligowe, ktore *juxta inscriptionem ex cruda citatione prosequi etiam*, na ktoreykolwiek kadencyi, bądź Litewskiey, bądź Ruskiey, wolno. *De contraventione* zaś *extra repartitionem* iuż pozywać *etiam* w sprawach obligowych nie wolno będzie; także *excipiuntur causae fisci*; o depaktacyą na cłach, na mytach, y o extorsyą mostowego y niezapłacone podatki Rzpltey; także o *stipendia* żołnierskie, *similiter excipiuntur* ludzie loźni, *impossessionati et homicidae*, pod czas ktoreykolwiek kadencyi *in recenti crimine deprehensi*, ktorych *non obstante divisione* Woiewodztw y Powiatow, na każdey kadencyi, to iest w Wilnie, w Nowogrodku y Mińsku, sądzić y dekretować wolno. *Item causae excessuum contra securitatem et authoritatem iudiciorum patratorum;* niemniey aktykacye y przyznania zapisow, glcytow, y wszystkich dokumentow, ktore obywatelom W. X. Lit: z każdych Wdztw, Ziem y Powiatow na każdey kadencyi, bądź Litewskiey, bądź Ruskiey, czynić, y do ksiąg wnosić wolno będzie; waruiąc to, iż gdyby komu iakowy dokument przyznać lub aktykować przyszło *extra repartitionem*, tedy takowe dokumenta *in spatio* roku *ad propriam repartitionem* kadencyi przeniesione bydź powinne; a przytym *excipiantur* sprawy więźniow zaczęte a nie skończone na iedney kadencyi, bądź Litewskiey, bądź Ruskiey, ktore maią bydź *etiam extra repartitionem* za remissami, bądź z Wilna na kadencye Ruskie, bądź też *e contra, pro continuatione et conclusione* odsyłane. *Ad executionem* zaś dekretow *tam ex personali, quam in contumaciam* ferowanych, *similiter* na inkwizycye, kalkulacye, weryfikacye, exdywizye, y taxy, Urzędy Ziemskie y Grodzkie tak Litewskich iako y Ruskich Woiewodztw, takoż *non obstante repartitione partibus pro libitu* używać pozwalamy. A *insuper* do odprawowania takowych exekucyi, także do expedyowania inkwizycyi, kalkulacyi, kondescensyi taxy exdywizyi, Urodzonych Urzędnikow Ziemskich y Grodzkich Woiewodztwa Smoleńskiego y Powiatu Starodubowskiego *lege praesenti admittimus*, ktorzy *jurati et possessionati pari jure et activitate*, iako inszych Woiewodztw y Powiatow Urzędy, dekreta sądowe exekwować, inkwizycye, kalkulacye, weryfikacye, taxy, exdywizye y kondescensye, z uznania sądowego, za użyciem stron, expedyować wolni będą.

To zaś rozdzielenie y pomiarkowanie spraw, 462
obywatelom W. X. Lit. w exekucyą przychodzić y zaczynać się powinno od roku da Bog przyszłego 1727 od kadencyi Trybunału Wileńskiego, na ktorą ieżeliby sprawy iakie, oprocz wyżey *in exceptionibus* wyrażonych, *ex remissione* Trybunału Nowogrodzkiego, *veteri more* przypadły, a *ex fundo* dobr *citatorum* do drugiey należały kadencyi; Trybunał one tam, gdzie *vigore hujus ordinationis* należą, za doniesieniem aktorow albo pozwanych odsyłać będzie; *similiter censendum* o inszych subselliach, iako to: Urzędach Ziemskich, Grodzkich, że y na nich, czasu odprawowania Rokow albo Roczkow, bez wyimowania reiekt y remiss, regestra wpisowe, *pro quolibet biennio, ad continuationem* spraw konserwowane, komportowane y wołane bydź maią. A odtąd iuż w każdym Woiewodztwie y Powiecie Roczki po niedziel trzy, w Xięstwie Żmuydzkim niedziel cztery; w Powiecie zaś Oszmiańskim po niedziel trzy na dwoch mieyscach, przykładem Ziemstwa, to iest w Oszmianie y w Miadziele sądzić się będą.

Inkwizycye.

3. Inkwizycye y kalkulacye, ktore dotąd przez samych tylko z Koła Trybunalskiego delegowanych Sędziow odprawowane były, *consensu omnium Ordinum accedente*, Urzędom Ziemskim y Grodzkim Woiewodztw y Powiatow W. X. Lit. poruczamy, ktorych Trybunał W. X. Lit. przywłaszczać sobie nie będzie mogł, *sub nullitate decretorum*, ale odsyłaiąc sprawy, *ex facto omnino* inkwizycyi, z pretensyi zaś cywilney, o pożytki, intraty, *et circa invasiones* szkody, kalkulacyi, weryfikacyi potrzebuiące, *pro exigentia* czasu y mieysca, nie więcey tylko po dwoch Urzędnikow Ziemskich albo Grodzkich, z iednego albo dwoch Woiewodztw y Powiatow *in contiguo* z sobą będących, albo inszych od stron zgodnie podanych, a *in casu* niezgodzenia się stron, *per decretum et pluralitatem votorum*, a nie od iednego Marszałka naznaczonych, nie exkluduiąc od tego y Pisarzow Ziemskich albo Grodzkich, (ktorzy zarowno z drugiemi Urzędnikami, tak *ad executionem* dekretow Trybunalskich, iako też *ad expediendas inquisitiones, et calculationes, verificationes et exdivisiones, taxas*, należeć maią) *cum termino reponendarum inquisitionum*, naznaczać będzie.

Urzędnicy zaś od Sądu Trybunalskiego dezygnowani, takowe inkwizycye doskonale, pracowicie, examinuiąc *testes semotis arbitris*, y za ustąpieniem samych stron, *per interrogatoria*, wcześnie y doskonale napisane, *meritum* wszystkich punktow żałob, iako się strony zapozwały, y czego potrzebuią w sobie wyrażaiące, *per indagationes, et observationes testimoniorum, ad investigandam rei veritatem*, fałszywych świadkow *erronee* świadczących, albo raczey *corruptos* dobrze wyrozumiewaiąc, stanu szlacheckiego *tacto pectore*, a prostego stanu ludzi, *corporali praemisso iuramento;* kalkulacye zaś y werefikacye *similiter cum omni circumspectione, et cum seria verificatione*, pretenduiących *a litigantibus* szkod, summ *in fundo* u sąsiad, *in circumferentia* mieysca mieszkaiących, y poddanych, Ciwunow, Woytow, Namiestnikow, Urzędnikow, konfrontuiąc z kwitami, dokumentami expedyować maią; a zatym przy spisowaniu y wydaniu tych kalkulacyi, *seorsive in unum* znieść *quantitatem* summ: na ktore się strony *libere ab utrinque* zgodzą, *seorsive quantitatem* pretenduiących summ, do ktorych lubo strony nie znaią się, iednak *demonstrantur* przez weryfikacyą, dokumenta, kwity, świadectwa poprzysiężone, *et seorsive item quantitatem* tych summ, ktore strony *nude allegant, et nihil probant*, spisać powinni, a to dla tego, aby Sąd *circa disjudicationem causae*, bez omieszkania y zatrudnienia, przysądzaiąc te summy, komu *de justitia* należą, miał onych *luculentam expressionem*, ktore to inkwizycye sprawiedliwie, y doskonale ze wszystkiemi okolicznościami, ciż Urodzeni Urzędnicy spisawszy, *item interrogatoria* iakie były, y czego się świadkow pytano, do inkwizycyi inserowawszy, kalkulacye y weryfikacye *in scriptis* stronom wydawać, *actum* zaś *inquisitionis sigillis bene munitum*, na termin przez dekret Trybunalski naznaczony, do Kancellaryi Trybunalskiey, to iest do samych Urodzonych Pisarzow Ziemskich albo *vacante Officio* mieysca onych trzymaiących, odsyłać *tenebuntur*. Sędziowie zaś Trybunalscy, po zapisaney komparycyi, ieżeli strony *post deductas inquisitiones ad definitivam sententiam in principali* stawać będą, tedy *lectis* w zawartym Kole *inquisitionibus*, dekret swoy ferowawszy, y w nim iaka *potioritas* świadectw, czyia bardziey obiaśniona krzywda, doskonale wyraziwszy, inkwizycyi tey, ktora do tych czas *usitato more*, podług statutu W. X. Litew. w dekreta Sądu Trybunalskiego, *et in minoribus subsellijs*, wpisowana była, *abhinc* iuż wpisywać w żaden dekret nie każą; owszem te wszystkie inkwizycye *post latum decretum, in omni foro*, spalić w Izbie Sądowey powinni; gdyby zaś ktora strona, po inkwizycyi do finalney *ex personali* przystępować nie chciała rozprawy, y kondemnować się *in contumaciam post temerarium recessum* dopuszczała; tedy Kancellarya Trybunalska, *lectas inquisitiones*, pod pieczęcią Marszałka Trybunalskiego y Pisarza Ziemskiego, do finalney decyzyi konserwować, y *ad subsequens Iudicium* komportować powinna będzie; a to dla tego, aby strony powtornych nie wyprowadzały inkwizycyi, y do dalszych nie przychodziły expens; *excepto* gdyby *defectuose* przez Urząd była odprawiona inkwizycya, tedy *eo subsequente casu*, inszy Urząd od stron obrany, albo *in casu* niezgodzenia się stron, *per pluralitatem votorum* determinowany, naznaczony bydź ma, a tamci *Inquisitores*, ktorzy *defectum inquisitionis causarunt*, nietylko maią wrocić *salarium* wzięte *parti*, ale też wszystkie *sumptus, ex eadem ratione causatos;* owszem *poenis*, według statutu y dawnieyszych konstytucyi, *praevia ordinaria deductione, causati per Inquisitores defectus*, karani *ex decisione Iudicij* bydź maią; a w żadnych sprawach, więcey nad dwie inkwizycye, Sąd żaden uznawać nie ma. *Similiter censendum* o dekretach Grodzkich, od ktorych appellacye po inkwizycyach *admittuntur* do Trybunału W. X. Litewskiego; iż inkwizycye na termin *ex appellatione* przypadaiący, od Urzędu Grodzkiego, do Urodzonych Pisarzow Trybunalskich, *sub sigillis* odsyłane bydź maią. Kondemnaty zaś y dekreta *post inquisitiones* wypadłe, *non simplici solutione*, lecz przy solucyi płaceniem *insuper* stronie sta kop, znoszone będą. Żeby zaś przez wyprowadzenie inkwizycyi, y kalkulacyi *litigantes* wielkiemi nie byli obciążeni expensami, ustanawiamy, aby żadna inkwizycya y kalkulacya, *in causis majoris importantiae, pretium* pretenduiącego od Urzędnikow *salarium*, od obudwoch stron nad złotych trzysta *pro sorte* iednego Urzędnika nie wynosiła więcey, y nad tę cyrkumskrypcyą, ażeby Urzędnicy Ziemscy, czyli Grodzcy *ullatenus* nie pretendowali y nie przyimowali, owszem aby w sprawach mnieyszych importancyi, albo

463

464

w bliskości mieysca, połową tego, lub też podług bacznego uważenia, y podług sprawy, mnieyszą y proporcyonalną pensyą kontentowawszy się, inkwizycye te y kalkulacye, bez dalszych depaktacyi wydawali, y do Kancellaryi Trybunalskiey odsyłali. Świadectw też tych aby nikomu nie rewelowali, owszem inkwizycye te, dla doskonalszego dekretu własnemi rękoma pisali, tychże Urodzonych Urzędnikow obliguiemy, a na sprzeciwnych, y nad ninieysze postanowienie depaktuiących, przy restytucyi *in duplo* wziętego *in majori quantitate salarium, insuper poenam privationis ab activitate*, na rok ieden czyli więcey, według uważenia sądowego; a w większych występkach, *in casu* niesprawiedliwych inkwizycyi y kalkulacyi, albo wyiawienia sekretnych świadectw, według występku, *privationem in perpetuum ab Officio*, z wolnym podaniem y deklarowaniem, *ab ipso iudicio pro vacanti*, zakładamy. Toż się ma rozumieć o exekucyach, o taxach, y exdywizyi, na ktore zieżdżaiąc Ur. Urzędnicy Ziemscy albo Grodzcy, *per decretum Tribunalitium designati*, nie aggrawuiąc stron nad wyżey wyrażone *pretium*, a dobra debitorow, na taxę, lub exdywizyą osądzone, według dobroci gruntow, łąk lasow, według intrat, szacuiąc, proporcyą tego wszystkiego z wymierzoney przez przysięgłych Komornikow y Mierniczych, sumptem stron zaciągnionych, ziemie, wziąwszy, *servata potioritate* długow, podług zapisow, obligow, kontraktow, 465
także *sine praejudicio* aktualnych possessorow, *creditoribus et praetensoribus*, sprawiedliwą satysfakcyą, *sub ijsdem poenis ut supra* czynić będą, waruiąc to: iż gdy się zdarzy, że Urzędnik ktory Ziemski, lub Grodzki, Deputatem na Trybunał W. X. Lit. obrany będzie, tedy *durante charactere* Deputactwa na żadne exekucye za dekretami, także na inkwizycye y kalkulacye, weryfikacye, kondescensye, taxy, y exdywizye naznaczony bydź, podeymować się, y zieżdżać nie powinien będzie, *sub poena privationis Officij ad cujusvis instantiam* w Trybunale *decernenda*. Także waruiąc y to, iż gdyby się trafiło *crimen* iakowe podczas sądzącego się Trybunału w mieście, kędy Trybunał odprawuie się, albo w okręgu miasta, nie daley iednak, iako tylko o puł mile od miasta; tedy *in eo casu*, Trybunał W. X. Lit: *e medio sui, ad expediendam inquisitionem*, kollegę delegować, a delegowany, inkwizycyą expedyować moc mieć będzie; a obiekcya kondemnaty, przy naznaczeniu na inkwizycyą nie zadawana Urzędnikom na inkwizycyą zieżdżaiącym, *actum inquisitionis praepedire* nie może. Że zaś częstokroć, *partes litigantes* do inkwizycyi sposobiąc świadkow, korrumpować, a przeto *actum inquisitionis* waryować y ruynować zwykły; tedy y temu zabiegaiąc ustanawiamy, iż odtąd *litigantes ad invicem* inkwizycyą wyprowadzaiąc, *seu eorum plenipotentiarij, utriusque partis*, przed Inkwizytorami, pierwey niżeli *Inquisitores* do słuchania y spisania *testimoniorum* przystąpią, iurament na tym, iż żadnych świadkow żadnemi offerencyami, y obietnicami nie korrumpowali, y korrumpować nie będą, wykonać *tenebuntur*.

Konserwaty.

4. Konserwaty *nullo jure*, szczegulnie złym przykładem y zwyczaiem w Sądy Trybunalne wprowadzone, widząc z nich stronom ukrzywdzonym protrakcyą, niepewność, y trudność *litigantibus*, wespoł z ordynacyami przeszłemi *a Republica* nie approbowanemi, ktorych Trybunał W. X. Lit. (*potestatem condendarum legum et interpretandarum* nie maiący) stanowić nie może, wiecznemi czasy abroguiemy, chcąc mieć, ażeby obywatele W. X. Lit., po wyszłych dylacyach prawnych, nie składaiąc żadnych dalszych terminow, za przypadnieniem z porządku regestrowego sprawy, do oczywistey przystępowali kontrowersyi, y decyzyi; ktorych to konserwat Sądy żadne składać, także spraw *extra regestrum* przywoływać, y odsądzać *sub nullitate* dekretow nie powinne, ale po odsądzoney iedney sprawie, do sądzenia drugich, y wołania z porządku regestrowego przypadaiących, przystępować *tenentur*. A gdy iedna *ex personali* zaczęta będzie sprawa, tedy przed skończeniem y osądzeniem oney, to iest *ante promulgationem* dekretu, żadne insze sprawy, ani z nowych ani z dawnych wpisow, *sub nullitate decretorum* wołane, *et extra regestrum* 466
wnoszone bydź nie maią. Aby te wszystkie sprawy *injuriatorum, ordine debito* wołane, y sądzone były, ustanawiamy, iż żaden aktor, *seu jure vincens*, iedney akcyi po kilkakrotnie w regestra Trybunalskie, ani za pozwami, ani za odkładowemi dekretami wpisować nie będzie mogł, ale w iedney sprawie, za iednym aktoratem bez żadnego łączenia drugich *ab uno actore* wpisow, rozprawować się będzie powinien, *excepto* rekonwencyonalnych aktoratow, y drugich, *a competitoribus, ad id negotium* ściągaiących się; ktore łączyć *in unum* w czasie prawem opisanym, *et ex uno* o iedną rzecz rozprawować się wolno każdemu. Wszakże, gdyby komu, albo *ante latum finale in principali negotio decretum* z nowo przybyłego uczynku, albo *ex agnito errore*, pozwu poprawić *omnino* potrzeba była, to na woli stron podług statutu zostawać będzie; byleby z meliorowanych cytacyi, wcześnie kommunikacya *copiarum*, y wiadomość cytacyi bydź mogła, a takowego odmienionego pozwu relacya, *in proprio Districtu*, względem podania zapisana, y ten pozew *reconventionaliter* do łączenia *e converso* wyniesiony, relacyą y podanie Pisarz Trybunalski konnotować będzie.

Objectio kondemnat.

5. Kondemnaty *a latere*, w żadnych sprawach za wpisami przypadaiących zadawane y akceptowane bydź, y spraw *injuriatorum* w swoim procederze trudnić nie powinne, ale każdy otrzymawszy w swoiey krzywdzie dekreta, one po-

rządkiem prawnym, *ad executionem* przywodzić wolen będzie.

Dylacye et beneficia juris.

6. We wszystkich sprawach, ażeby *celerior cursus* sprawiedliwości świętey mogł bydź, nie więcey dylacyi, iako tylko trzy, to iest na pierwszym terminie kopia pozwu, każdemu pozwanemu, w akcyi *etiam* z instancyi samych Sędziow, y od kogożkolwiek intentowancy: na drugim terminie *additio patroni*, na trzecim kopia spraw wszystkich, użyczane bydź maią. Godziny zaś dwie *secundum exigentiam litigantium*, pozwalane będą. Dylacya *verae infirmitatis cum juramento super eam*, także *legalitas et pro majori* we wszystkich sprawach *nullis exceptis aut excipiendis ad invicem* stronom *in quovis termino admitti* powinna; a gdy komu *beneficium* godziny użyczone będzie, *et intervallo expirationis* oney wpadłaby druga *ex turno* regestrow sprawa, ktoraby *ex personali* odsądziła się, tedy po odsądzeniu oney, *ante omnia* godzinowa tamta wołana bydź powinna.

Munimenta.

7. W sprawach też sukcessyinych, *seu simplicium injuriarum* albo gdzie idzie o prawo, a
467 prawo; *dilatio ad munimenta exhibenda*, *in judicio specificata*, do niedziel czterech *tanquam beneficium juris*, *actori vel citato*, nie inaczey *concessibile* ma bydź, iako tylko *cum solutione* winy, od używaiącey strony tey dylacyi czterdziestu kop groszy Litewskich *parti adversae*, albo też *cum juramento*, że nie na zwłokę ta dylacya użyta, *in termino succedenti praestando*. Kopie spraw gdy komu *de jure concessibiles* będą, tedy sąd wszelki za potrzebowaniem, *inter litigantes*, *sub nullitate documentorum* dać *injungere tenebitur*, a strony one w Kancellaryi korrygować maią, y nie od Generała, ale od Regentow attestacye, wpisuiąc w regestra brać powinne. Żeby też strony w procederach prawnych bespieczniey assekurowane będąc do oczywistych kontrowersyi, do rozprawy y decyzyi sposobić się mogły, y porządnie do onych przystępowały, niemniey też o terminach rozprawy wiadomsze były; ustanawiamy, iż za nowym wpisem, chociażby po kontrowersyach dawnieyszych bądź po remissach y dylacyach przypadłym, żaden *instantanee* procederu do samey rzeczy pretendować nie będzie mogł, y Sąd *etiam consentientibus partibus* nie dopuści, ale każdemu *in reatu* będącemu, za pierwszym z nowego wpisu przywołaniem sprawy, kopia zaczym aktorat do regestrow ingrossowany, albo te ktore *in antecessum* nie były zażywane dylacye, wolne bydź maią; *similiter* w sprawach *strictissimi juris*, do zapisow przyznanych, *non obstante etiam inscriptione*, żadne *beneficium* nad kopią ze wszystkich spraw *concedi* nie powinne. *Seorsive* w sprawach *pure* skarbowych, o depaktacye na cłach, o niezapłacenie podatku Rzeczypospolitey, o *stipendia* żołnierskie, o extorsyą żołnierzow, myt mostowych po drogach od handluiących ludzi, dylacya iedna, kopia z spraw y godzina iedna, *additio* zaś *Patroni* razem przy braniu kopii z spraw wolne.

Clementia et moderamen.

8. Że *per abusum sub specie clementiae et moderaminis* w Sądach y decyzyach, litigantom iawne y prawdziwe pretensye maiącym działy się wielkie krzywdy, tedy *obhinc* żaden Sąd w taktowych sprawach nikomu *clementiam praestare et moderamine uti*, nie będzie mieć mocy, *sub nullitate judicati*.

Dobra onerowane wskazami y przezyskami.

9 Dobra wskazami y przezyskami onerowane, ażeby *indilatae executioni praetensorum* podlegały, ustanawiamy *praesenti lege*, iż chociażby one *jure victus stante lite*, po dekretach y przezyskach miał iakiemi prawnemi czyli nieprawnemi *per diffugia* onerować zapisami, *nihilominus pars jure vincens*, *in fundo* dobr wskazami onerowanych bez żadnych nowych dylacyi y poiazdow progress prawny kontynuować, y *ad executionem in eodem gradu*, iako przedtym zaczęta sprawa, przywodzić wolna, a każdy nowy pos-
468 sessor dobr przezyskami y dekretami obciążonych, do swoiego ewiktora regress mieć będzie; iakoż y dylacye *successoribus* po zmarłych osobach, a possessorom *post jure victos iterari* nie powinne; *excepto* tylko kopii z spraw wszystkich, ktore dla zginionych dokumentow, y dla wiadomości sprawy, nowemu possessorowi pozwolone bydź mogą.

Regestra causarum w Trybunale.

10. Że dotychczas przez niemałą liczbę regestrow *in administratione* sprawiedliwości świętey częstokroć dziać się musiała waryacya, a stronom prawo wiodącym niewygoda, iż gdy na każdy dzień incydencya kilku regestrow przypadała, Urodzeni Patronowie, nie wiedząc ktory regestr wołany będzie, do spraw pryncypałow swoich gotowemi bydź nie mogli, strony zaś nie będąc pewne, kiedy ktory regestr wołany będzie, z wielką stratą ustawicznie *invigilare* musiały; tedy to *ad meliorem ordinem* przywodząc, *et multiplicationem* regestrow *in perpetuum* abroguiąc, ustanawiamy, na każdy dzień dniowy osobliwy regestr, mianowicie: na Poniedziałek remissyiny, na Wtorek duchowieństwa, a na kadencyach Mińskiey, y Nowogrodzkiey, gdzie *compositum Judicium* nie sądzi się, regestr *item* remissyiny, we Srzodę sprzeciwieństwa, we Czwartek Powiatowy, w Piątek przypadkowy, w Sobotę obligowy, ktore regestra na każdy dzień *determinate* położone żadnych inszych nie sporządzaiąc, Urodzony Pisarz Trybunalski Marszałkowi do wołania y sądzenia podawać będzie, a nad ieden regestr każdego dnia Marszałek Trybunalski, *extra terminum* regestru, żadnego nie w swoim dniu incydencyą maiącego, wołać nie każe; same strony *extra terminum* regestru sprawować się nie będą, *sub nullitate*

decretorum. Excypuie się iednak od tey ordynacyi regestrow, regestr osobliwszy więźniow *pure*, to iest ludzi za kryminały, czyli inne excessa inkarcerowanych, y *actu* pod wartą Trybunalską zostaiących, ktore sprawy y regestr, codziennie przed wołaniem, albo po przewołaniu, ordynaryinego dniowego regestru, dla prędszego uwolnienia, albo dla skończenia więzienia więźniow wołany bydź ma. Do niego iednak, aby żadne, *etiam expulsionum* nie wchodziły sprawy, nad te, ktore z osobami pod aresztem będącemi agituią się, *item* sprawy *excessuum sub securitate Judiciorum patratorum*, ktore *termino tacto*, sądzić się zwykły, a *similiter* z Agentami, o prewarykacyą *summarij sine dilationibus processus*, Pisarz Trybunalski postrzegać będzie, y żadnych innych spraw nad te wpisywać nie każe. A że y regestr aresztowy *praesenti ordinatione* wespol z innemi *abrogatur*, tedy sprawy, ktore *litigantes* po
469 wypadłych *ex cruda citatione* kondemnatach, aresztować zwykły, *post arestum iterum* do tychże samych regestrow do nowych wpisow wpisowane, y z nowych aktoratow takoż *suo tempore* wołane będą. Sprawy też ktore *veteri usu* do zakazowych, y *incarceratorum* regestrow wpisywano, iuż odtąd w regestrach przypadkowych, a ktore w regestrach *fisci*, *Militarium et Officij*, te w regestrze Powiatowym, albo remissyinym, *pro libitu actorum* mieysce mieć będą. A ponieważ *lege praesenti* wszystkie regestra Trybunalskie *ad biennium* prorogowane; przeto *cavetur*, iż na drugiey kadencyi Trybunału, po przewołanych nowych *ante omnia* wpisach, wprzody nierozsądzone do wołania y sądzenia zaczynać się maią, a potym świeżo nowe wołane bydź powinne, a zatym aby w tych regestrach mieysca na notacye Marszałkowi stawało, Kancellarya Trybunalska, *folia* wszystkich regestrow notuiąc na każdey karcie, nie więcey tylko po dwie sprawy, albo ieżeli obszernieysze wpisy naydą się, tedy y po iedney *sub numero* wpisywać będzie.

Exekucye.

11. Exekucye za pierwszym dekretem, chociażby *post accessoria*, albo po dylacyach *in contumaciam* wypadłym, żadnym sposobem *extendi* ni nakim nie powinne, ale w sprawach formalnych expulsyinych, *non usurpato titulo expulsionis* intentowanych, *item* w sprawach żołnierskich, skarbowych, zapisowych, rabunkowych, *executio fortis* za drugim dekretem po przyiętey raz cedule *in antecessum*, a w inszych wszystkich sprawach, za trzecim dekretem po odprawionych dwoch poiazdach, y po przyiętych dwoch cedułach, *pro contraventione* otrzymanym, *finalis executio*, przez sprowadzony *ad fundum* Urząd, za uniwersałami Woiewodow y Starostow Sądowych, nie przyimuiąc *ullatenus* trzeciey cedułу, uczyniona bydź powinna. A gdzieby *in tertio ultimario executionis gradu iure victus* zmocniwszy się, exekucyi, czyli intromissyi dobr *per potentiam* bronił, albo y po wwiązaniu Urzędowym expulsyą z dobr, *per intromissionem officiosam* podanych uczynił, y o to pozwanym będąc w Sądzie Trybunalnym oczywiście finalnie nie rozprawiwszy się, *iterum* kondemnować się *temere* dopuścił, tedy za czwartym dekretem każdemu ukrzywdzonemu do iak naymocnieyszey, przy Urzędach, *mota nobilitate* przez Woiewodow y Starostow Sądowych, także Chorążych, y innych Officyalistow sposobić się exekucyi, y iuż chociażby bez żadnego obwieszczenia, *captato tempore* dobra *iure victorum occupare* wolno będzie, a iuż takowi *in omnibus locis et subsellijs*, *omni activitate carere*, *et poenis* w statucie Wielkiego Xięstwa Litewskiego *circumscriptis*, *subjacere* maią. Gdy zaś *circa ejusmodi executionem* dla rezystencyi kondemnowanych osob nastąpią zaboystwa, kryminały, zabranie summ, *supellectilium*, y iakażkolwiek inna *causa facti*, takowych szkod y kryminałow, ieżeli kondemnowanemu y prawem przekonanemu, albo iego *asseclis* stana się, 470
iure victi ullatenus windykować nie będą mogli, y Sąd takowe wszelkie pretensye *nullitate* kassować y uchylać *absque iuramento*, *et sine inquisitionibus*, mocen będzie; a ieżeli *ex parte iure vincentis*, *et ultimariam executionem prosequentis*, iakie staną się od nieposłusznych prawu kryminały, y szkody, te na uporczywych y zwierzchności sądowey sprzeciwiaiących się, *cum poenis criminalibus rigorosissimis*, *vindicari* powinne.

Też same peny ściągać się będą na tych, ktorzyby na Urząd *pro executione* zieżdżaiący na honor, władzę, albo życie onych targać się mieli, gdyż Urodzeni Urzędnicy *circa condescensionem et Ministeria sua*, *Vicariam potestatem nostram Regiam* reprezentuią, a zatym *omnimoda securitate*, *et immunitate* zaszczycani bydź powinni. Ażeby strony, o exekucyach urzędowych do trzech dekretow *ordinarie* wyżey opisanych wiedziały, niemniey ażeby y Urodzeni urzędnicy *in casu* pozwania siebie *pro abusu Officij*, o wydanie niesłusznego poiazdu mogli z siebie dać wywod prawny *rite et legitime* wydaney exekucyi; *obligantur lege praesenti*, ciż Urodzeni urzędnicy, aby obwieszczenia sprawiedliwie czterema niedzielami wydawszy, relacyą podania onych, *in proprio Districtu*, *ubi bona executioni* podległe *consistunt*, zeznawać *in triduo* Generałom kazali, *in termino executionis* nie zsyłaiąc Generałow po ceduły sami osobami swemi, *ad fundum* za każdym dekretem zieżdżali, y wszystkim sąsiadom, y mieszkańcom o ziechaniu urzędowym opowiadali się. Intromittuiąc zaś aktorow w dobra *executioni* podległe, *fidelissime* one inwentowali; y inwentarze *seorsive* przy listach podawczych, spisuiąc na nich poddaństwa, powinności onych, krescencyą, sprzęty domowe, *etc.* wydawali; inaczey sprawuiący się każdy urzędnik, nietylko *suspensa ab activitate et Officio in perpetuum*, ale restytucyą szkod, ieżli z złego szafowania Urzędem staną się, karany będzie.

A *inquantum* by kto y za czwartym dekretem bronił *executionem*, tedy *iure vincens adhibita forti etiam manu*, urzędownie, *toties*, *quoties* może *ine-*

quitare do dobr, piątego iuż nie potrzebuiąc dekretu, ale za tymże samym czwartym, luboby a *iure victo* był niedopuszczony, z Urzędem wolno mu drugi, trzeci y czwarty raz *tentare*, poki *ad possessionem* nie przyidzie; a *inquantum* by *post adeptam possessionem*, *iure vincens a iure victo* był przypozwany do rozprawy *in principali negotio*, tedy luboby *principale negotium* wygrał, iednak *litis expensas*, *iure vincenti*, zapłacić ma, *et poenam sessionis turris* przez niedziel dwanaście *subire* powinien. *Iure* zaś *vincens*, *in principali negotio*, ma *pro temere intentata lite*, mieć *lucra superius specificata.*

471 **Komparycye.**

12. Wsprawach cywilnych, y w wszelkich innych, za ktore *criminale Iudicium extendi de jure* nie może; nikt do personalney komparycyi *citatum* pociągać nie powinien, y gdyby *ad male narrata* zyskawszy *comparitionem*, kryminału nie dowiodł, tedy *poena sessionis turris*, *et solutione* tysiąca kop groszy Litewskich, *cum refusione damnorum exinde causatorum*, *irremissibiliter omnino* karany bydź powinien; *similiter censendum* o tych, ktorzy pozwami w rzeczy niebyłey *calumniose* kogo oskarżą, a *in principali* tego nie dowiodą, iż za takowe cytacye, *mere vexatorie* wyniesione, podług statutu y prawa *coaequationis*, *calumniatores*, *sine ulla clementia*, lub za przysięgą odwodzącego się, lub też y bez przysięgi (ieżli inne *sufficient* wywody) karany, a *processus* takowe eliminowane *ex actis* bydź maią.

De securitate.

13. We wszystkich sprawach po wypadłych kondemnatach, po odprawionych dwoch poiazdach, *inculpatus*, *seu condemnatus* wpisawszy się do zniesienia y skassowania dekretow, na każdym terminie przywołania sprawy, *securitatem* zdrowia y fortun warować sobie może do rozprawy. Po trzecim zaś wypadłym, *cum forti executione* dekrecie iuż tego *beneficium lucrari* nie będzie mogł, ale *juxta obloquentiam* dekretu, exekucya, *non obstamte litis pendentia*, następować powinna. W sprawach zaś bez dekretow, *ex prima instantia* przypadaiących, na każdym terminie *eandem securitatem* mieć, y warować wolno.

O Marszałkach Trybunalskich.

14. Zważywszy zaś, że wzaiemne obywatelow wolney Rzpltey ubeśpieczenie, *in plena aequalitate* praw y prerogatyw zawisło; unikaiąc *in casu* predominacyi iednego domu nad drugie, same nawet *suspicaces libertatis metus*, y pochodzące ztąd inkonweniencye, przy teraźnieyszey Trybunału Głownego W. X. Lit: korrekturze, to sobie za powszechną zgodą Stanow Rzpltey waruiemy, y *irrevocabiliter* postanawiamy; aby odtąd tylko *post expletum triennium intervalli*, iednego domu y imienia znowu mogł bydź obrany Dyrektor, a każdy *secundum hanc legem* obrany Marszałek, nie po wszystkich sentencyach, *ut ante* było, ale *ex turno* Wdztwa lub Powiatu swego, zkąd będzie Deputatem obrany, nie rekapituluiąc Deputackich wotow, odtąd sentencyą tak, iako Deputat, dawać powinien będzie.

Rugi przy przysięgach Deputackich.

15. Przy ufundowaniu się Trybunału W. X. Lit. *alias* przy przysięgach Deputackich, żaden z obywatelow W. X. L. z protestacyami zmyślonemi, y w samey rzeczy na Seymiku Gromnicznym nigdy nie byłemi, iuramentu obranemu Sędziemu, kredens Elekcyi *sine ulla contradictione* prawdziwie maiącemu, tamować nie powinien *sub poenis irremissibilibus contra calumniatores in lege circumscriptis;* ale gdy będzie prawdziwa y aktualna na Seymiku obieraiącemu się Deputatowi kontradykcya, przez szlachcica tegoż Wdztwa, albo Powiatu obywatela, takowa *et circa iuramenta*, z obserwancyi wolnego głosu, *et iuris vetandi*, akceptowana bydź ma, y *stante ea protestatione* za doniesieniem oney przez przytomnego szlachcica, żaden Sędzia do przysięgi przypuszczony bydź nie może; kondemnatami też gdyby kto Sędziemu do przysięgi stawiaiącemu *activitatem* bronił, aby były bannicye, czyli infamie, bez żadnych dylacyi, remiss, y komparycyi, *super citatum ex cruda instantia* otrzymane, na takie kondemnaty, za gleytami naszemi Krolewskiemi, albo Wielm: Pieczętarzow, tamże przysłuchania przysiąg *mediante declaratione* Urzędu, *circa iuramenta* przytomnego, *activitatem* mieć obranemu Deputatowi wolno. *Excepto* kondemnat *post dilationes et accessoria* wypadłych, ktorych *cognitio* z gleytami Sądowi Trybunalskiemu, *suspenso juramento reservari* powinna. *Secus* zaś *censendum*, o kondemnatach w Grodach czyli Ziemstwach, na tych ktorzy nie mieli, y nie maią w tym Wdztwie y Powiecie żadney osiadłości, *evocatorie extra forum ante vel post lectionem*, otrzymanych, iż takowe kondemnaty, y przy samych przysięgach uchylane bydź powinne, *poenis contra evocatores de male obtento reservatis*, a wszystkie bannicye, y infamie za zapisami żyiących osob, *ad ubiquinarium forum* reguluiącemi się otrzymane, na każdym mieyscu, swoię moc mieć powinne.

472

O iuramentach Deputackich.

16. Lubo w Trybunalskiey y dalszych konstytucyach, opisano iest *per expressum*, aby Sędziowie *Deputati iuramento obstricti* byli, y przysięgali na tym, iż o obieranie siebie na Deputacyą Trybunalską sami przez się, ani przez kogo innego nie starali się, iednak, iż przez ten punkt, wielu prawa dobrze wiadomym *strictioris conscientiae* do tey funkcyi zagradzała się droga, a inni *etiam aperte* staraiąc się *manifesta* popełniali *perjuria;* przeto zabiegaiąc, aby *amplius* przez to Maiestat Boski obrażany nie był, y osobom do tey funkcyi godnym nie tamował się akcess, *praesenti lege* za zgodą wszech Stanow, od przysięgi w tym punkcie Ur: Deputatow na Trybunał *in futurum* obranych uwalniaiąc, y ten punkt *pro eliminato* z roty Deputackiey *censendo;* a dalsze punkta, *in toto* konserwuiąc ustanawiamy: aby odtąd, *etiam* na tym iurament wykonywali, iako prawdziwie, według teraźnieyszey korrektury Trybunału, nic icy nie przestępuiąc, na Sądach Trybunalskich sprawować się będą, a iuż maią przysięgać *in eam rotham.*

478 Ia N. przysięgam P. Bogu Wszechmogącemu w Troycy Iedynemu, iż na tych Sądach Trybunalskich, wedle Boga sprawiedliwie, wedle prawa statutu W. X. Litewskiego, konstytucyi Trybunalskich, według żałoby y odporu stron, nic nieprzykładaiąc, ani uymuiąc, będę sądził, zeznania y zapisy przyimować będę, zasiadać na tych Sądach, z boiaźnią Bożą, nie folguiąc wysokim y podłym stanom, na dostoynościach y urzędach siedzącym, na bogatego, ani na ubogiego, na przyiaciela, krewnego, zachowałego, na kollegę swego, ani na dobrodzieystwo żadney osoby, na nieprzyiaciela, na tutecznego, ani na gościa nie patrząc, nic z przyiaźni, nic z waśni, nic z boiaźni, ani za posuły y dary, sam przez się, ani przez żadną osobę ich nie biorąc, ani spodziewaiąc się na potym darow, y nadgrody, y podarkow żadnych, ani miasto pamiętnego przesądu, a zgoła naymniey nad konstytucyą brać nie mam y kollegom swoim tego nie pomagać; nie radziłem też nikomu w sprawach, na te Sądy po obraniu moim na nie, y radzić nie będę pokim iest Sędzią, nic boiąc się kaźni, pomsty, y pogrożek, ale samego Boga, y iego sprawiedliwości, y prawo pospolite y sumnienie przed oczyma maiąc; praktyk żadnych z nikim w tych Sądach czynić nie mam, rady ani przestrogi dawać, y taiemnic z Izby Sądowey rewelować nie będę, a tych Sądow wszelakiemi zabawami swemi nie omięszkiwać, krom wielkiey prawdziwey y obłożney choroby mey, albo własney gwałtowney potrzeby, y że za żadną praktyką gwoli komu, albo swey sprawie, na te sądy nie wstąpiłem, także prawdziwie według korrektury Trybunału w roku 1726 na Seymie w Grodnie uczynioney, nic icy nie przestępuiąc na tych Sądach Trybunalskich sprawować się będę, iako to sprawiedliwie przysięgam, tak mnie Panie Boże dopomoż, w Troycy S. Iedyny, a ieżeli nie sprawiedliwie, Boże mię ubiy, na duszy, y na ciele.

O blankietach.

17. Iż *per abusum* rożnych Ur. urzędnikow blankietow niemało, na extrakty y wypisy u rożnych osob namnożyło się, na ktorych protestacye, relacye Generalskie, dowody pozwow, y rożne aktykacye, listy poieżdże, podawcze, z zawodem niemałym, y szkodą obywatelow W. X. Lit. częstokroć zapisywano, przeto zabiegaiąc temu ustanawiamy; aby odtąd iuż żadne takowe nie były inkonweniencye, y żaden urzędnik, aby żadnych nie ważył się wydawać blankietow *sub privatione Officiorum;* a protestacye Seymikowe *protestantes* sami podpisywać, Urzędy zaś one *proprij Districtus*, przyimować *omnino tenebuntur.* Gdyby zaś Urząd *proprij Districtus strictus quo casu* nie przyiął, tedy *protestantibus quibuscis*, wolno będzie w naybliższym Grodzie do akt ingrossować, ktora takiegoż waloru ma bydź, iakoby *in actis proprij Districtus* zaniesiona była, Urząd zaś ktoryby *ad acta* takowey nie przyiął protestacyi, *ad pristinam delationem actoris termino tacto* sądzony w Trybunale, *et praevia deductione sufficienti*, *poenis* w statucie *circumscriptis*, *irremissibiliter* karany bydź ma. 474

De activitate stabilienda na kondemnaty Trybunalskie.

18. Że zaś *per abusum iuris*, niektorzy w Trybunałach W. X. Lit. dawszy się kondemnować, a nie funduiąc sobie *iure* opisanym sposobem *activitatem*, otrzymawszy gleyta nasze, nie w Trybunale, lecz po Grodach, Ziemstwach, y w innych subselliach, *sine ulla objectione adversae partis*, waruią sobie na Trybunalskie kondemnaty *locum standi;* zaczym odtąd takowe *abusus* znosząc, ustawuiemy: iż każdy komuby się trafiło, na sobie mieć kondemnatę Trybunalską, tedy ma sobie warować *locum standi* w Trybunale W. X. Lit. sposobem w ordynacyi Trybunalskiey r. 1698 uczynioney, *per constitutionem* r. 1699 approbowaney opisanym, y w Sądach Trybunału W. X. Lit. w mnieyszych zaś subselliach *sine objectione* kondemnaty Trybunalskiey warować *abhinc* nie wolno będzie; chyba wtedy, gdyby *pars* maiąca kondemnatę takową, *benevole* sama zadała.

De corrupto.

19. Ażeby sprawiedliwość święta nie za posuły y dary, ale podług iuramentow Sędziowskich, według Boga, sumnienia y praw Rzpltey *aequaliter* wszystkim administrowana była, ustanawiamy; iż ktorybykolwiek z Sędziow, w przypadaiących *in minori vel majori subsellio* sprawach iakowe pretendował czyli przyimował datki, y tym samym *contra juramentum et justitiam* wprowadzał *iura venalia*, takowy każdy za słusznym dowodem, (ktorych wszelki sąd ma *summam* mieć *indagationem*), przywroceniu wziętey korrupcyi *cum poena triplicis pensionis delatori adjudicanda*, osobliwie odsądzeniem *ab activitate in perpetuum*, *et privatione Officij*, iakiegokolwiek *Ministerij*, czyli Urzędu, a podaniem onego Nam Krolowi, czyli Woiewodztwu *pro vacanti* karany *et strictissime sine ulla clementia* za upomnieniem się stron *in subsequenti Iudicio* dekretowany będzie.

O Kancellaryi Trybunalskiey

20. W Kancellaryach ażeby należyty porządek y expedycya dekretow, zapisow, manifestow, y innych aktow, obywatelom W. X. Lit. *invariabiliter* bydź mogły, ustawuiemy; że Regenci pod dependencyą Ur. Pisarza Trybunalskiego zostaiąc, sami przez się, albo przez swoich terminatorow y Kancellaryi assystuiących osob one expedyować porządnie bez depaktacyi powinni; dla czego aby tenże porządek *strictissime in per-*

petuum był obserwowany, ciż Urodzeni Regenci maią bydź *nobiles*, *bene possessionati*, ktorych dwoch albo trzech Ur. Pisarz Trybunalski, *in subsidium* prac swoich mieć może, a tak Ur.
475 Regenci Trybunalscy na początku Trybunałow, iako też *in minoribus subsellijs* przed swoiemi Urzędami, nie tylko *super non revelanda secreta*, ale też na tym, iako żadnemi extorsyami nad słuszność, zwyczay, y prawo W. X. Lit. depaktować nie będą, iurament wykonać *obligantur*.

Zapisy.

21. Zapisy ażeby porządnieysze były y w wątpliwość *successu temporis* nie przychodziły, maią bydź *acta* onych, to iest każdego zapisu księgi tak oryginały iako y extrakty, przez Ur. Marszałka, Pisarza y Regenta Trybunalskich konnotowane, y z konnotacyami introligowane; co też y o innych subselliach y aktach *censeri* powinno, że y tam, mianowicie w Ziemstwach y Grodach Urzędnicy każdych Rokow y Roczkow akta wszystkich zapisow konnotować y odpisywać *tenentur*; a Sąd wszelki na każdego wedle prawa pospolitego y konstytucyi r. 1588 o ważności zapisow opisaney *penes potioritatem* zachować. Iakoż gdyby kilka kredytorow mieli ewikcyą na dobrach, pierwey komu zawiedzionych, y w possessyą podanych; a chcieliby swoich pretensyi na onych prawnie dochodzić, tedy *non praejudicando* w niczym prawu aktualnych possessorow, maią sprawę swą popierać z ewiktorami swemi, lub z sukcessorami onych.

Ustawa dochodow Sędziom Trybunalskim.

22. Dogadzaiąc *usibus publicis*, iż w przeszłych Trybunałach w braniu dochodow wielkie częstokroć działy się *litigantibus gravamina*, przeto *praesenti lege* dochody Sędziom Głownym iakowe bydź maią y aby strony wiedziały, wiele od czego płacono bydź ma, specyfikuiemy; mianowicie płacono ma bydź wpiśnego od każdey sprawy złotych trzy, od kopii z pozwu kopa iedna groszy Litewskich; od przydania Patrona *sive actori*, *sive citato* kopa iedna; od użyczenia kopii z spraw, *sive simpliciter*, *sive* z korrygowaniem w Kancellaryi, *sive* z expressyą datt, z warunkiem *nullitatis documentorum*, z ktorychby nie dano, *sive* bez warunku, kopa iedna od munimentow, ponieważ pretenduiący tey delacyi otrzymuie to *beneficium*, ma zapłacić kopę iednę; aktor zaś ponieważ wygrawa winy munimentowe, lub iurament na pretenduiącym, ma płacić kop dwie; od przyięcia obmowy na chorobie *pars* pretenduiąca kopę iednę, a że ta obmowa *cum juramento* użyczać się zwykła, tedy taż *pars* płacić ma także drugą kopę; od przyięcia albo uchylenia inszych obmow, iako to *legulitatis* albo *functionis*, lub też *pro majori*, *pars* ktora *lucratur*, płacić ma kopę iednę; od zapisania remissy, *cum exceptione fori*, *pars lucrans* płacić ma kop dwie; od uznania do iuramentu, od każdey osoby wiele będzie uznano, po kopie iedney; od naznaczenia terminu iuramentu w iedney sprawie, iednev strony, czy to iedney osobie, czyli wielu uznano będzie, nie więcey brano ma bydź, iako to kopa iedna, waruiąc, iż gdyby ktora 476
pars propter veram infirmatem, *aut decrepitam aetatem*, dla odległości mieysca, naznaczenia Grodu bliższego, do wysłuchania iuramentu potrzebowała, to *judicium praestare* ma; a od takowego naznaczenia Grodu y odesłania iuramentu, ma bydź płacono kop dwie; od uwolnienia od iuramentu, ile osob uwalniać się będzie, *sive per consensum partis*, *sive ex decisione Iudicij* od każdey osoby płacono ma bydź po kopie iedney; od uznania komparycyi, choćby naywięcey osob było w iedney akcyi, y z iedney strony, kopa iedna; *similiter* od nakazania statuicyi, choćby naywięcey osob, nie więcey płacono ma bydź, iako tylko kopa iedna; od naznaczenia terminu statuicyi albo komparycyi, kopa iedna; a od użyczenia godziny nic *praetendi* nie powinno; od wzdania zaś albo kondemnowania, ile *lucrorum pars* wygrawać będzie, tyle kop gr. Lit. rachuiąc *a quolibet lucro* po kopie zapłaci; od uznania *fortis executionis* kopa iedna, od pozwolenia *movendae nobilitatis*, kopa iedna, od założenia *privationis Officij* kopa iedna, od wzdania *in poenam captivationis et colli*, kopa iedna; od pozwolenia tamować *activitatem* przy każdey sprawie *ubique locorum* kopa iedna, od pozwolenia zakładania aresztu na osobę summy, towary *intra aut extra Regnum* nie więcey, iako tylko kopa iedna; od proklamaty kopa iedna; od przydania Generała do iakieykolwiek sprawy kopa iedna; *similiter* od przydania warty Trybunalskiey kopa iedna; od przyięcia albo uchylenia aresztu kondemnat kopa iedna; od prezentowania summy, albo inney iakieykolwiek rzeczy kopa iedna, od warowania za gleytem *loci standi* na iednę kondemnatę kop dwie, to iest iednę kopę za uznanie gleytu, a drugą za warowanie *activitatis;* a gdy naywięcey kondemnat kto warować będzie, tedy od każdego gleytu po kopie iedney; a od każdey kondemnaty po kopie iedney zapłaci; od warowania *locum standi* za solucyą, ile kondemnat będzie, tedy od każdey kondemnaty *pars* ktora waruie sobie *activitatem*, po kopie; a ktorey *solutio datur*, takoż po kopie iedney płacić maią; od zniesienia dekretow *solutione*, *similiter* od każdego po kopie obie strony płacić maią; a od zniesienia dekretow *nullitate*, od każdego dekretu *pars lucrans nullitatem*, po kopie ma płacić; od zniesienia zaś *satisfactione* takoż *pars ejusmodi satisfactionem lucrans* po kopie iedney ma płacić; od uznania inkwizycyi kopa iedna; od naznaczenia Inkwizytatorow, od każdey strony za każdego Inkwizytatora po kopie; za nakazanie wyprowadzać *mutuo partium sumptu*, od każdey strony po kopie; w inszych zaś indykatach, w każdey decyzyi, od każdego wyroku nie więcey ma bydź płacona, ieno tylko po kopie iedney; a na żadną stronę, w żadnych sprawach, excessa większe, nad kop czterdzieści wskazywane bydź nie maią, y nad tę ustawę Sąd Trybu-

nalski wskazywać, Urodzony Podskarbi przez
477 siebie, y Sukkollektorow swoich większych dochodow na Sędziow Trybunalskich, pretendować y exekwować nie powinien; owszem, gdyby nad tę ustawę u kogo co wymożono, tedy każdemu *injuriato* w tymże Trybunale albo przyszłym, na Urodz. Podskarbim windykować wolno będzie; a gdyby strona dowiodła nad tę ustawę, *ordinarijs probationibus* depaktacyi iakowey, tedy tenże Ur. Podskarbi Trybunalski, *termino tacto*, *etiam* za Sukkollektorow swoich odpowiadać, *et praevia deductione testibus vel juramento*, wzięte nad tę ustawę pieniądze *in triplo restituere*, y wszystkie *litis expensas* na dochodzenie y dowiedzenie depaktacyi *erogatas*, *compensare de suo* powinien będzie.

Dochody Kancellaryi.

23. Opisuiąc krotszy y pewnieyszy sposob *et regulam* swiętey sprawiedliwości *in quovis subsellio*, *principaliter* w Trybunale W. X. Lit., a dogadzaiąc *publico desiderio* Woiewodztw y Powiatow, aby obywatele W. X. L. nie mieli zatrudnienia, w wyimowaniu wypisow, dekretow, y innych dokumentow, ustanawiamy: aby wszelkie oczywiste, to iest po finalney rosprawie, y wzaiemnych kontrowersyach *partium* ferowane dekreta, za potrzebowaniem stronom, bez inserowania żałob y kontrowersyi dekretałami, to iest same wyroki *alias* decyzye, iak w protokułach będą zapisane, y promulgowane, bez zatrudnienia *in spatio* 3 dni, po ferowanym y zakończonym dekrecie, wydawane były; a ieżeliby ktora strona z expressyą żałob y kontrowersyi, chciała mieć wypis, to na woli iey będzie, y takowy wypis sama sobie pisać, lub Kancellaryą do napisania obligować wolna będzie.

A że stronom prawo wiodacym, tak przez obszerne pisanie, dla płacenia dochodow *gravamen*, iako też przez ścisłe pisanie, dla niewyraźney expressyi, y w wieku przeciąglym obliteracyi pisma, *damnum emergens* częstokroć przytrafiało się, tedy ustawuiemy, aby stronica każda arkusza, *excepto* pierwszey, na ktorey dokumentu intytulacya, także ostatniey, na ktorey pieczęć y podpisy Sędziow Trybunalskich lub Urzędnikow *cujuscunque subsellij* wyrażać się zwykły, nad wierszow trzydzieści mniey ani więcey nie zawierała, także marginesy *alias* brzegi, z boku, na wierzchu y na dole, obszernieysze iak na dwa palce nie były; od ktorych to arkuszow, to iest od każdego iednego arkusza, Ur. Pisarzowi tynf ieden; Ur. Regentom puł tynfa, skrybentom zaś, *inquantum* w Kancellaryi pisany będzie iakowy dokument, groszy 15 płacono ma bydź. A gdyby strona sama sobie, przepisać iakowy dokument chciała (*excepto* zapisow, ktore *omnino* w Kancellaryi pisane y przepisywane bydź powinny) to na woli iey zostanie, y iż od takowego przez stronę przepisanego arkusza skrybentom nic w Kancellaryi płacono nie ma bydź, *similiter* terminaty oczywistych dekretow, samym stronom terminować 478
y przepisywać wolno będzie, a Ur. Regenci takowe terminaty przyimować, y aby sam wyrok z protokułem sądowym był zgodny, doyrzeć *tenebuntur*, do ułożenia zaś żałob, y kontrowersyi *non obligabuntur*, a *inquantum* by w żałobach, lub w ułożeniu kontrowersyi, iakowe znaydowały się *varietates*, tedy to tymże Ur. Regenton *imputari* nie ma; dalsze zaś dochody takowym porządkiem maią bydź płacone. Mianowicie od wpisania do regestru w każdey sprawie, każdego wpisu Ur. Pisarzom tak Wileńskiemu, iako też Nowogrodzkiemu y Mińskiemu teraźnieyszym na wszystkich kadencyach *ad vitae tempora eorum*, tynfow dwa, a przyszłym *in futuro tempore* po tynfowi iednemu, y od arkusza po złotemu; od pieczęci wszelkich wypisow szostak bity; od kopii każdey sztuki, strona ktora oddawać do Kancellaryi będzie, gr. 5, a ktora odbierać z Kancellaryi będzie, takoż po gr. 5, od otwarcia ksiąg dawnych tynf 1, od intromissyi zeznanych y relacyi generalnych gr. 24, od aresztowania kondemnaty zł. 1, od proklamaty kondemnaty groszy 24, od suscepty zapisow, groszy 24 płacić maią.

Dochod in subselliis Ziemstw y Grodow Wielkiego Xięstwa Lit.

24. W mnieyszych subselliach; to iest na Urzędach Ziemskich, lub Grodzkich, Ur. Pisarzom od wpisania sprawy szostak bity 1, od każdey sztuki kopii, iak w Trybunale, po gr. 5, oddawaiącey y odbieraiącey strony, od otwarcia ksiąg dawnych gr. 15, od proklamaty gr. pułosma, od podpisu pozwu tak Ziemskiego, iako y Grodzkiego, choćby nie na iednym był arkuszu, gr. pułosma, od każdego arkusza extraktu, *alias* wpisu (ktory arkusz tak wiele, iak w Trybunale ma mieć na stronicy wierszow, y margines takież bydź maią) Pisarzowi zł. 1, a Regentowi pułzłotego płacono ma bydź, waruiąc to, iż w tych subselliach wypisy y dokumenta, do ksiąg y z ksiąg, samey stronie przepisywać, także dekreta oczywiste terminować, iak y w Trybunale wolno będzie. Dochody zaś inszym Urzędnikom Ziemskim, y Grodzkim, takowe *circumscribuntur*; mianowicie: od dylacyi każdey, *excepto* godziny gr. 15, od wzdania wszelkiego, czy to iedne, czyli więcey lukrow będzie, czy to *simpliciter*, czy to *cum forti executione*, kopa iedna płacona ma bydź; ktorych dochodow według statutu W. X. Lit. na Urzędzie Ziemskim, dwie części Sędziemu, a trzecia Podsędkowi; a na Urzędzie Grodzkim, dwie części Podwoiewodzemu, lub Podstaroście Sądowemu, a trzecia Sędziemu Grodzkiemu, *cedere* ma. *Item* od pieczęci wszelkich dokumentow, Sędziemu y Podsędkowi, a w Grodach Podwoiewodzemu lub Podstaroście Sądowemu, po gr. piętnastu płacono ma bydź; 479
waruiąc to, iż w Grodach iedną tylko pieczęcią Starościńską, lub Woiewodzińską, ktora ma bydź przy Podwoiewodzym, albo Podstaroście,

albo też własną Podwoiewodzego, lub Podstarościego, wszelkie wypisy pieczętowane bydź maią. Także waruiąc iż od susceptowania zapisow y dokumentow, oraz od zeznania intromissyi, y relacyi na Podstarościego, po gr. 24 płacono ma bydź, a inszych żadnych dochodow także od komportacyi dokumentow, y od prezentowania summ, od przyznania zapisow, lub testamentow, ani Pisarze Trybunalscy, ani Urzędnicy Ziemscy lub Grodzcy, ani ich Substytuci, Regenci, y Namieśnicy, od stron wyciągać, *et ullo titulo, sub poenis* w dawnieyszych prawach *circumscriptis* nie będą powinni. A przez Sądy wszelkie na Rokach, y Roczkach, od dekretow oczywistych niestannych, y appellacyinych *in perpetuum* znosiemy y abroguiemy.

Dochody Woźnym alias Generałom.

25. Woźnym zaś albo Generałom, od przywołania każdey sprawy groszy trzy, od proklamaty groszy trzy, od zeznania pozwow, intromissyi, lub relacyi groszy trzy, a od każdey mile dokąd będzie użyty, po groszy 10 płacono ma bydź, a nazad powracaiącemu nic nie ma bydź dawano.

Dochody od Magistratu Wileńskiego y Tatarow.

26. Waruiąc to, iż *vigore* dawnieyszych przywileiow Antecessorow naszych, Szlachetnemu Magistratowi miasta naszego stołecznego Wilna, nadanych, y dawnieyszych konstytucyi Seymowych, od tegoż Szlachetnego Magistratu, od osob Magistratowych, także od Tatarow woynę służących, y na ziemskich dobrach mieszkaiących, tak iako y od szlachty, bez żadney sowitości dochody w Trybunale W. X. L. y w innych subselliach brane bydź powinny.

Proklamaty.

27. Proklamaty, aby czasu *in vanum* w Trybunale W. X. Lit. nie zabierały do sądzenia spraw potrzebnego, ustawuiemy; ażeby godziną przed Sądami samemi, albo po odwołaniu Sądow *et in absentia* Sędziow, każdego dnia były wnoszone, y przez Patronow zapisywane, *excepto*, gdyby iaka *circa publicationem*, o areszt czyli lukra sądowe zachodziła trudność, y potrzebowałaby rozeznania sądowego; na ten czas takowa *proclamata in facie Iudicij* wnoszona bydź powinna.

Agenci.

28. Agenci za srzanki przestępować nie powinni, *excepto* tylko Kancellaryi Trybunalskiey;
480 także y same strony dyskursami niepotrzebnemi, z ktorych hałas, y *irreverentia* Sądowi dzieie się, zabawiać się nie maią *sub poena sessionis turris*; co aby *in executione* zostawało, Instygator, piechoty Trybunalskiey Porucznik, y inni Officyaliștowie *attendere* y przestrzegać tego pod penami na samych Officyalistow ściągać się maiącemi, to iest *sub privatione* funkcyi onych, powinni. Ciż attendenci spraw, aby ze wszelką gotowością do Sądow z dokumentami przychodzili, aby doskonale wiedzieli, iakie *in antecessum* zażywane były dylacye od pryncypałow, y onych *secundario* nie pretendowali, y tym Sądow *sub poena turris* nie trudnili, aktorow swoich poruczone sobie *negotia*, wiernie y prawdziwie promowowali, *lege praesenti circumscribimus*, przydaiąc, iż ktoby z tychże Agentow, upewniwszy kogokolwiek pilnością y pracą, a potym *per praevaricationem*, *et condictamen* z przeciwną stroną, czyli też *per negligentiam*, dopuścił kondemnować, y ztąd pochodzących szkod był okazyą, takowy procz kompensacyi *causatorum damnorum*, *poenis legum pro qualitate excessus*, podług prawa, *etiam criminalibus* karany, y bez processu za podaną od strony ukrzywdzoney do Sądu suppliką *termino tacto in instanti*, *vel in crastinum*, *et ex regestro causarum*, *mere degentium incarceratorum*, sądzony będzie, ktorych to Agentow *post praevaricationem* y *testimonia* bydź nie ważne maią.

O Sędziach Trybunalskich.

29. Reassumuiąc konstytucyą o Sędziach Trybunalskich opisaną, znosząc *abusus* oneyże, *praesenti lege* waruiemy, iż żaden Sędzia Trybunalski, sprawy swoiey własney żony, ani dzieci swoich *etiam in minorennitate et tutela sua* będących na tym Trybunale na ktorym sam zasiada mieć y prosekwować nie powinien będzie, nie tylko *sub nullitate* otrzymanego dekretu, ale też pod utratą samey sprawy y pretensyi tey, o ktorą czynił prawem, ktorą *ipso facto*, *ex decisione subsequentis Iudicij* na wieczne czasy tracić powinien, gdy mu dowiedziono będzie, że niesłusznie, *stante charactere*, *in contemptum et vilipendum* konstytucyi *contra Iudices* opisanych sprawę swoię popierał, *et citatum* kondemnatami okrywał wyiąwszy; szczegulnie akcyą *pro laesa securitate et authoritate* osoby charakteru, y dobr Deputackich, od Seymiku Gromnicznego, *alias* po obraniu onych nie podkładaiąc pod fawor *securitatis et authoritatis suae*, żadney inney pretensyi *etiam* obligowey stałe, iako to dawnieysze opisały konstytucye. A ktorzy podczas kontrowersyi ktorey sprawy nie będą, ci w tey sprawie sentencyi żadney dawać nie powinni, *sub relegatione* do funkcyi Deputackiey. Ażeby tym regularniey sprawiedliwość *injuriatis* administrowana była ustawuiemy, aby Ur. Deputaci według konstytucyi roku 1669 rano o godzinie osmey zasiadszy, *continuo* do godziny iedenastey,
481 po obiedzie zaś o godzinie wtorey zasiadszy aż do godziny szostey *continuo* sądzili y siedzieli, *et ante promulgationem publice* przed stronami dekretu, z Izby Sądowey nie wychodzili, a to *sub privatione* funkcyi Deputackiey.

O podawaniu pozwow.

30. Też około podawania pozwow, aby nie tak iako w przeszłym czasie *per abusum* działo się, że Generali *inscia parte*, do pozwow podpisywali się, iakoby one podawane były, czy-

nili relacye, ustawuiemy; aby Ur. Pisarze Ziemscy, albo Grodzcy, albo ich Namieśnicy *proprij Palatinatus vel Districtus*, *seriam animadversionem* na Generałow, iakoby sprawiedliwie podawane były pozwy, mieli, y doświadczywszy onych *omni meliori modo* zeznania czynione przyimowali, a *in casum* zawodu iakowego, tychże Generałow *ad Iudicium* stawili; strony też aby same pilną attendencyą pozwow podanych maiąc rekognicyą podania onych z podpisem Pisarza, lub przysięgłego Urzędnika y Namieśnika iego *cum specificatione* od kogo ma dependencyą *in proprio Districtu vel Palatinatu* wyięte mieli, y onemi *realitatem* podanych pozwow dowodzili, *sub nullitate* dekretow y pod zapłaceniem winy, stronie kop czterdziestu; a ktoryby Generał nie podawszy pozwu podpisywał się, y *falsificatorie* czynił zeznania, takowy za pierwszy excess, przy restytucyi szkod, *poena sessionis turris* między złoczyńcami przez niedziel dwanaście, a za drugi excess *praevia deductione*, *criminaliter* sądzony, y karany będzie; Kancellarye też Trybunalskie bez dowodow y relacyi przyznanych *in proprio Districtu* pozwow, spraw do regestrow Trybunalskich wpisywać nie powinne, *excepto* zakazow, y pozwow *durantibus Iudicijs* oczywiście podanych, ktorych *attendentiam*, Ur. Pisarz Trybunalski, aby prawdziwie podane były, mieć będzie. Ktoby też Generała *in eo Officio* będącego, y pozwy podaiącego, bić, kaleczyć ważył się, za naymnieyszy excess tysiącem kop stronie, a w większych excessach *in casu* zaboystwa, *poenis criminalibus* karany będzie, a *in casum non deductionis falsificatorie* podanych pozwow, *pars* ktoraby *falsificationem* zadała, a tego nie dowiodła, *poenis talionis ex decisione Iudicij subjacere* powinna.

Sprawy in minori subsellio nie drabowane.

31. Lubo wielą prawami y konstytucyami warowano, aby Trybunał spraw *in minori subsellio* nie drabowanych, przed się nie przypuszczał, iednak iż strony *per abusum* sprawy *ex natura sua* Urzędom Ziemskim, Grodzkim, Podkomorskim, Assessorskim, Maydeburskim, Podskarbińskim należące, y małą w sobie importancyą w rzeczy maiące, *quaesito colore et praetextu*,
482 przed Trybunał wprowadzaią, y od sprawiedliwych dekretow, na protrakcyą exekucyi *in re iudicata* appellacye uraszczaią, y tym samym, czas do sądzenia innych spraw potrzebny zabieraią; tedy zabiegaiąc *his inconvenientijs* na tych, ktorzy *extra forum* pozywaią, y od sprawiedliwych dekretow *temere* appelluią, winy na same strony po kop czterdzieści *parti injuriatae*, *cum poena sessionis turris* naznaczamy, y podwyższamy. Gdyby zaś strony, *etiam* w sprawie do Ziemstwa należącey, w Grodzie, albo *e contra* w sprawie do Grodu należącey, w Ziemstwie *libere* przyięły *forum*, tedy *ejusmodi decreta*, takiego waloru bydź maią, iakoby *in proprio foro* otrzymane były.

O depaktacyach.

32. O depaktacye zaś na clach y komorach, reassumuiąc konstytucyą roku 1635 y inne *primarium forum* w Sądach Wielmożnego Podskarbiego W. X. Lit. *sub rigore de evocatione fori* waruiemy, y czas tym Sądom *1mis 7bris annuatim*, a mieysce tu w Grodnie naznaczamy. *In casu* zaś *denegatae in eo foro justitiae*, albo *gravaminis, salvam appellationem, et actionem* w Trybunale Głownym W. X. L. *injuriatis* rezerwuiemy.

O sprawach ex cruda citatione przypadaiących.

33. Ażeby sprawy na Trybunał W. X. Lit. wpisane, a dla nacisku onych nie odsądzone, przynaymniey dla wyiścia dylacyi y dobrodzieystw prawnych przewołane bydź mogły, *lege praesenti* ustanawiamy; iż trzema niedzielami przed konkluduiącym się Trybunałem Ziemskim W. X. Lit. Wileńską albo Nowogrodzką, lub Mińską kadencyami, ze wszystkich regestrow codziennie wołane bydź maią, y iakie się *de jure* znaydować mogą dylacye, y beneficya prawne, takie potrzebuiącym stronom dopuszczone bydź powinne, a sprawy te, w ktorey żadne iuż *ab utrinque* nie znaydą się dylacye *praesenti lege* opisane, y pozwolone, po zapisaniu przez Marszałka y Pisarza Trybunalskich, iż oczywista *sine ullis dilationibus*, *ex consensu utriusque partis*, *in futura juris* ma bydź rozprawa, *ipso facto* na drugi Trybunał *reijcientur*.

O sprawach z Senatorami y Posłami.

34. Reassumuiąc konstytucye o Senatorach y Ministrach *actu* na Seymie będących, y o Posłach Ziemskich opisane, ktoremi warowano, iż w żadnych *generaliter* sprawach, do dwoch niedziel po Seymikach Relacyinych u żadnego Sądu odpowiadać nie powinni, *et eandem legem* stanowiąc, *ad praesens* wszystkie dekreta Trybunalskie y w iakichżekolwiek subselliach *in contumaciam*, czyli *ex controversijs* mimo podane obmowy *ex quo* Poseł, albo Senator, y Minister, 483
pod czas kontynuacyi Seymu teraźnieyszego tu w Grodnie *ex limitatione* będącego, rachuiąc czas od publikacyi uniwersałow naszych, na reassumpcyą wydaynch, *pro nullis et invalidis* deklaruiemy, y na kondemnaty wszelkie, *etiam sine literis salvi conductus locum standi* mieć pozwalamy, y za niemi, ażeby żadna *non extendatur* exekucya, *sub privatione Officij* na Urzędnikow waruiemy.

O dekretach oczywistych Trybunalskich

35. Dekreta oczywiste Trybunalskie, aby w żadną nie przychodziły wątpliwość, *et pluralitate votorum* bez wszelkiey dyskwizycyi były kończone, waruiemy: iż tak *in principali*, iako *in accessorijs*, Marszałek Koła Trybunalskiego *sub nullitate decretorum* obchodzić nie będzie Koła, ale w zawartym Kole, *more solito*, ferowane, y przez Kancellarye promulgowane, wszelkie dekreta bydź maią; a tak ferowane dekreta oczy-

wiste, *ullo modo* wzruszane, *et in dubium* wokowane nigdy bydź nie maią.

O aktach alias xięgach Trybunalskich.

36. Akta zapisow, dekretow, manifestow, tak w Trybunałach W. X. Lit. wszystkich kadencyi, iako też po wszystkich Woiewodztwach y Powiatach *omnium subselliorum*, aby w swym konserwowane porządku były, ustanawiamy; aby porządnie, *suo tempore*, introligowane były, co wszystko wypełnić Pisarze Ziemscy y Grodzcy, *sub privatione Officij* powinni będą.

O Patronach alias Iurystach y Agentach.

37. Urodzeni Patronowie, także Agenci, spraw żadnych *in aggravationem* stanu szlacheckiego wlewkami nabywać, y za nieni *nobilitatem* kondemnować, y exekucyami obciążać, nie będą mogli, *sub nullitate* wszelkich wlewkow y pretensyi; a w sprawach pryncypałow swoich Urodzeni Patronowie, *extra sphaeram* cytacyi, *et extra contenta* onych *transcendere* nie maią, lecz według żałob, produkta sprawy, *sine laesione personarum* (*nisi id munimentis probari possit*) czynić powinni; *similiter*, iednemu pryncypałowi konnotowawszy dokumenta, *ex adversa parte in eodem negotio* spraw przyimować, onych konnotować, y w konsilia wchodzić nie maią, kontrowersyami długiemi y gołosłownie sądu zabawiać, praw, konstytucyi, y munimentow, inaczey nad termin w nich opisany, czytać nie będą, *sub relegatione a Iudicijs in perpetuum, et sub poena sessionis turris.* Nad to *praesenti lege* waruiemy, iż ciż Patronowie, poki są Patronami, Urzędnikami Sądowemi ani Ziemskiemi, ani Grodzkiemi bydź nie maią, ale każdemu po przestaniu tey professyi, do Urzędow takowych *non praecluditur via;* a Deputatem na Trybunał inaczey obierany bydź,
484 y obrany mieysca zasiadać nie powinien będzie, aż chyba w lat dwie tę zaniechawszy professyą. Żeby zaś *securior partium litigantium* spraw *promotio*, a Urodzonym Patronom, większa *fidelitas* obwarowana była, ustawuiemy; iż Urodzeni Patronowie w Trybunale, *nobiles et jurati* bydź maią, a przysięgać będą *in eam rotham.*

Ia N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Troycy S. Iedynemu na tym, że w tych Sądach Trybunalskich, poruczone sobie *negotia* pryncypałow swoich wiernie promowować będę, iedney stronie podiąwszy się *et in consilium* wszedszy, y dokumenta przeyrzawszy, na drugą nie udam się partyą, także oney *favere* nie będę, prawa, statuta, y konstytucye, tak, iak w sobie brzmią, allegować, *et similiter documenta* czytać będę, na czym iako sprawiedliwie przysięgam, tak mnie Panie Boże dopomoż, a ieżeli niesprawiedliwie, Panie Boże mię ubiy.

A takowy iurament Urodzeni Patronowie, ktorzy są *in activitate*, na początku kadencyi Wileńskiey, w roku przyszłym 1717 a ktorzy potym applikować się będą, tedy wchodząc *in activitatem*, przed Sądem Trybunalskim wykonać *omnino tenebuntur.*

O zachowaniu honestatis od stron y od Sędziow w Trybunale.

38. A iako we wszelkich subselliach nie tylko od stron, ale y od samych Sędziow *honestas et reverentia* zachowana *exemplariter* bydź powinna, *per consequens* żaden Sędzia iakiegożkolwiek Officium, *in quolibet foro* maiący, na Urodzonych Patronow, y na Urodzonych Agentow, y ni na kogo z stron, żadnym nieprzystoynym słowem targać się, y *eo ipso* powagi sądowey znieważać nie powinien, *delinquentes* sądzeni bydź maią; tak *e contra* Urodzeni Patronowie, Urodzeni Agenci, y strony o lezyą wszelką osob swoich, prawnie z decyzyi sądowey upomnieć się *tenentur;* do żadnych zaś tumultow rzucać się, *et Iudicium deserere*, w izbie sądowey, *turmatim* wychodzić, a przeto *authoritatem et potestatem Iudiciorum convellere* nie powinni, pod penami *sessionis turris irremissibiliter* dwunastą niedziel, ktore Trybunał *exnunc termino tacto ad instantiam Instigatoris* sądząc *authores* tumultow wskazywać, *captivitatem* tego występcę, *necnon fortem executionem* na osobach onych *decernere*, *et injungere* ma.

Mężoboystwo.

39. Dzieią się nie Chrześciańskie w Państwach naszych *facinora*, przez ludzi bezbożnych y lekkomyślnych, iż *voluntarie et deliberate* ieden drugiego zabiiaiąc, miasto kary na mężoboycow postanowioney, *pretium sanguinis* z sukcessorami stanowią, y nie przez inkwizycye, iuramenta, y inne *patrati sceleris* wywody, ale za 485
pokazanym kwitem zapłaconey głowy, *sine ulla cognitione Iudicij*, *crimen diluunt*, co że się dzieie przeciwko Boskim y świeckim prawom stanowiemy za powszechną wszystkich Stanow zgodą; iż *abhinc successores*, po zabitych osobach, żadnych kwietacyi mężoboycom dawać nie będą mogli, nietylko *sub nullitate* onych, ale też *sub poenis sessionis turris in fundo irremissibiliter* na każdym krew braterską przedaiącym *extendendis*, ale tak *successores* zabitych, iako też Urzędnicy Ziemscy, Grodzcy, nakoniec wszyscy obywatele Państw naszych (z ktorych każdemu delatorem bydź wolno) po dekretach kryminalistow *captivare*, y *ad Iudicium* oddawać, y konwinkować mocni będą. Urzędy zaś y Sądy wszelkie, *prae Officio*, iako nietylko takowych kryminalistow, bądź to przy delatorze, bądź y bez delatora, *ante et post condemnationem Iudicii* łapać, *praevijs inquisitionibus*, *stricte sine clementia* w iawnym kryminale sądzić, głowszczyznę sukcessorom, y delatorowi wszystkie szkody, expensa przysądzić, wszelkie uchylaiąc kwitacye, zapisy, na uniknienie od pen zasłużonych, przez kryminalistę *a successoribus nulliter* otrzymane; owszem do tych, ktorzy takie zapisy dawać będą, *salvam actionem poenae* rezerwuiąc, *executionem super excessivos extendere*, one *demandare*, *sub privatione Officij tenentur.* Dawność zaś żadna *excessivis suffragari* nie powinna, owszem każdy

mieniąc bydź *homicidium casuale*, *vel defensivum*, sam *etiam non citatus*, *ad judicium comparere*, y excessu albo kryminału popełnionego, ieżeli z okazyi zabitego w obronie życia, albo ieźli *casualiter* stał się, *per inquisitiones et juramenta* probować, y tym sposobem uwolnić się powinien. Nakoniec tymże iawnym kryminalistom, y mężoboycom, amnestyi żadney dawać nie będziemy; y że to prawo w czas przyszły od publikacyi onego na Seymikach Relacyinych, w exekucyą iść powinno, deklaruiemy, dawnych nie narażaiąc w niczym amnestyi y transakcyi.

Reparacye wież.

40. Iż *vigore* dawnieyszych wielu praw y konstytucyi, na poskromienie złości ludzkiey warowano iest, aby WW. Woiewodowie, y Urodzeni Starostowie *proprij Districtus vel Palatinatus*, wieże na głowniki postanowione z dochodow swych opatrowali, tedy *et praesenti lege* reassumuiąc dawnieysze prawa postanawiamy; aby ciż Wielmożni Woiewodowie y Urodzeni Starostowie, w swoich Woiewodztwach y Powiatach na mieyscach sądowych z dochodow swoich wieże porządne, w głąb na łokci dwanaście na kryminalistow, iako też cywilne reparować, opatrzyć, lub *de novo* erygować kazali y starali się.

Trybunał W.. X. L. Compositi Iudicij.

41. Zwykły strony sprawiedliwości świętey unikaiąc, *confundere supremas et aequales* w W. X. Litewskim *jurisdictiones*, udaiąc się po dekretach Koła duchownego do Koła świeckiego, *et e contra evocatorie*, w czym aby się protrakcyom y kollizyom zabieżeć mogło, *lege praesenti ex consensu omnium Ordinum* waruiemy *in perpetuum*; iż sprawy wszystkie świeckich z duchownemi, a duchownych z świeckiemi osobami, mianowicie o legacye nie zapłacone, o dziesięciny zatrzymane, o annuaty y prowizye od summ *legitime* na dobrach leżących lokowanych, o niewypłacenie testamentow sprawiedliwych, *item* za obligami y zapisami od świeckich duchownym, *et e contra*, danemi, *item causae facti ex fundo* pochodzące, *et causae juris* bez świeckich osob, *pure* między zakonnemi, albo duchownemi osobami znayduiący się, *vel ex remissione ab Officio Consistoriali* przypadaiące, y niemniey takowe sprawy, w ktorych strony *libere forum in Composito Iudicio* przyiąć zechcą; *similiter causae facti* między świeckiemi a duchownemi agituiące się, sprawy także kryminalne, *Arianismi* y *apostasiae: item laesae securitatis* w dobrach y osobach samych Sędziow, *et laesae immunitatis ecclesiasticae*, wszystkie takowe y tym podobne akcye nie gdzieindziey, ani w Konsystorzu, tylko w Trybunale W. X. Litewskiego *mixti fori ante et post appellationem* od Urzędow Ziemskich, Grodzkich, y innych *minoris subsellij* Sądow, *non obstante etiam litispendentia*, w Kole świeckim sądzić się maią, *excepto* iednak spraw tych, ktore *haereditatem* dobr ziemskich, *id est*, *alienationem* onych od stanu rycerskiego, *concernunt*, to iest, gdy będzie chodziło o rozsądek dziedzictwa dobr ziemskich szlacheckich, albo o granicę z niemi, wyiąwszy podobnym sposobem y te sprawy, ktoreby *ex natura fundi Regalis* do Sądow naszych Krolewskich należały, *item* wyderkaffow iakich y legacyi, ktoreby *dimidium valoris* dobr ziemskich *excedere* miały, *per consequens alienationem* dobr ziemskich za sobą *manifeste* pociągały, a stronaby legacyi y wyderkaffu takiego *mere pro alienanda haereditate* żadnego *notorie* dowodziła; *similiter* o zbiegłych wieczystych poddanych: takowe bowiem sprawy *intuitu* doyścia dziedzictwa szlacheckiego, o granice y poddanych wieczystych intentowane, lubo od Koła duchownego do Urzędow Ziemskich albo Grodzkich, czyli też innych *minoris subsellij proprij Districtus* odesłane bydź mogą; *nihilominus post appellationem*, albo *et sine appellatione*, ieżeli *citatus* nie excypuiąc *forum* w Trybunale świeckim *experiri* zechce, podług konstytucyi *a:* 1670 y innych, w Kole iuż świeckim *definitive terminari* powinne. Ktoby zaś w akcyach między duchownemi a świeckiemi osobami *in foro composito debite* osądzonych, kogożkol- 487
wiek w tey samey rzeczy do Koła świeckiego Trybunału W. X. L. na zniewagę y zepsowanie dekretu Koła duchownego, *et e contra*, *evocare* ważył się, takowy procz kassacyi *sola nullitate* dekretu, winą sta kop groszy Lit. *parti solvenda* karany bydź powinien, y dekretu takiego *in convulsionem* powagi dekretow Trybunalnych *compositi fori*, *et e contra* otrzymanych, Urząd żaden *ad executionem* przywodzić nie będzie mogł, *sub privatione Officij*; w sprawach zaś Kapituły Wileńskiey, Żmuydzkiey, y Smoleńskiey *coram eodem judicio composito* przypadaiących, obiekcya żadna *ex quo Judex*, dla zasiadaiących tam Xięży Deputatow z pomienionych Kapituł delegowanych, *currere* nie będzie mogła, y *tam ex actoratu*, *quam ex reatu* akceptowana bydź nie powinna, *per consequens* na decyzyą Deputaci *personae capitulares* ustępować nie będą, gdyż dla spraw duchownych y Kapitulnych to *Iudicium* spolnie z świeckiemi osobami naznaczone; wyiąwszy tylko takową sprawę, ktoraby do osoby *actu* zasiadaiącego Xiędza Deputata na Trybunał *directe* ściągała się, y *ante electionem et functionem* onego urosla, iż takowa obiekcya podług konstytucyi o Deputatach Trybunalskich opisanych, na rok przyszły suspendowana bydź powinna, waruiemy. A że na teraźnieyszym Seymie Walnym Woiewodztwa y Powiaty W. X. Lit. *repartitionem* sądzenia się, iakie do Wilna, a iakie do Nowogrodka y Mińska należeć maią przyięły, zaś duchowny Trybunał przedtym w Mińsku, ani w Nowogrodku nie był sądzony; przeto *per expressum* dokładamy, iż sprawy między świeckiemi a duchownemi, iakie się wyżey specyfikowały, w Nowogrodku y w Mińsku bydź nie maią, ale *solito more* ze wszystkich Woiewodztw y Powiatow w Wilnie odprawowane będą, nie-

skończone zaś na iedney kadencyi z Wilna, *iterum* do Wilna na drugą kadencyą *reijcientur*.

Paritas votorum w Kole Compositi Iudicij.

42. A ponieważ w tym Kole sprawy *ex paritate votorum* nie zakończone, do tych czas *veteri more* do Sądow naszych Zadwornych Assessorskich odsyłane bywały, tedy w tym upatruiąc *litigantibus* prędszą doyścia sprawiedliwości świętey drogę, ustanawiamy; iż *abhinc* iuż nie do Zadwornych Assessorskich Sądow naszych, lecz *simili modo*, iako w Kole świeckim *in eo casu practicatur*, na drugą kadencyą odsyłane, y *finaliter* decydowane bydź maią.

De nuncupativis testamentis.

43. *Nuncupativa testamenta* żadnego waloru nigdzie mieć nie maią, y nikt za onemi w żadnym *subsellium*, ani duchownym, ani świeckim nic wy-
488 grawać nie może, lecz *ubique pro nullis et irritis reputari* powinne, co za zgodą wszech Stanow postanawiamy y waruiemy.

O wlewkach zagranicznych ludzi.

44. Zabiegaiąc niepowściągnioney chciwości niektorych *ad litigia*, ktorzy nie maiąc własnych spraw, cudze *illicito commercio* u zagranicznych nabywaią, y onemi niepotrzebnie obywatelow W. X. L, nietylko wexuią, ale też y na dyshonor Prowincyi naszey zaciągaią, iakoby prawa nasze miały bydź cudzoziemcom uciążliwie, *et in depressionem* onych stanowione, postanawiamy; ażeby żaden z obywatelow W. X. Lit. *cujuscunque status et conditionis* nie ważył się obligow, assekuracyi, kart, *et quocunque titulo* pretensyi od zagranicznych nabywać *per transfusionem*, y nabytych *in subsellijs* W. X. L. prosequować *sub nullitate* takowych wlewkow y pretensyi; *non praejudicando* samym aktorom, *in quovis foro competenti* dochodzić własnych pretensyi.

Warunek de non alienandis bonis od Stanu rycerskiego y mieyskiego do duchowieństwa.

45. Lubo to wielą prawami y konstytucyami Seymowemi, *specialiter* roku 1631, 1635, 1669 y 1676 *per expressum* warowano iest, żeby Stan duchowny *neque modo donationis, neque venditionis, neque modo hypothecae, neque alio titulo* dobr ziemskich, także mieyskich, *avellere* do siebie nie ważył się, iednak iż po konstytucyi *a.* 1635 wiele klasztorow y zakonow, także Xięży Plebanow y innych osob duchownych *utriusque ritus Romani et Graeci*, wiele dobr takowych do duchowieństwa, *vario titulo*, częścią za testamentowemi legacyami, częścią za zapisami przedażnemi, y zastawnemi, częścią *praetextu* przezyskow prawnych, częścią *titulo* summ wniesionych, *dimidium valoris* dobr przewyższaiących, częścią też *praetextuosis fundationibus, non secundum dispositionem* konstytucyi roku 1635 *circumscriptam, factis*, poprzyczyniali; przeto reassumuiąc pomienione konstytucye *cavetur*, aby żaden nie ważył się *qualicunque titulo*, dobra ziemskie lub mieyskie, do Stanu duchownego *(excepta fundatione de nova radice) nonnisi praevia* pierwey *constitutione* na Seymie, *avellere*; *alias* takowe *actus pro nullis et irritis* deklaruiemy, y wszelkie takowe dobra *ad delationem cujuscunque nobilis, confiscationi subjacere* maią, ktorych połowa *delatori*, a druga połowa *ad distributivam justitiam nostram, jure caduco, personae nobili conferendo* należeć ma.

Trybunał Skarbowy W. X. Litewskiego.

46. Ponieważ przeszłych czasow w W. X. L. Wdztwa, Ziemie, y Powiaty znaczne expensa na Kommissarzow Trybunałow Skarbowych po- 489
nosiły, a *per distinctas iurisdictiones* Ziemskiego y Skarbowego Trybunałow, w odległości mieysca odprawuiących się, *sitientes justitiam huic et illi loco adesse* nie mogli, przeto aby dawne *abusus* y niepotrzebne koszty ustały, za zgodą wszech Stanow na Seym teraźnieyszy zgromadzonych, nie znosząc *naturam* Trybunału Skarbowego w niwczym, ani iey *in essentialibus alterando*, postanawiamy: aby po skończoney kadencyi Wileńskiey Trybunału Ziemskiego, zaraz ciż sami Deputaci Ziemscy Trybunalscy, wziąwszy na siebie powinność Kommissarzow Skarbowych, wespoł z Wielmożnemi Senatorami, ktorych *ad praesens* z Senatu; mianowicie, Wielebnego X. Gosiewskiego Biskupa Smoleńskiego; Wielmożnych, Kazimierza z Kozielska Ogińskiego Woiewodę Trockiego, Iana *de Campo* Scypiona Smoleńskiego, Antoniego Oskierkę Nowogrodzkiego, z Kozielska Puzynę Mścisławskiego Kasztelanow deputuiemy; tak, ażeby *cum Ministris Status*, z Kommissarzami Woyskowemi po wykonaney Kommissarskiey przysiędze, Marszałka, byle nie Głownego Tryb. ale osobnego obrawszy, potym do powinności swoich przystępowali, y akt swoy co rok w Wilnie przez niedziel dwie, a na kadencyach Ruskich *alternatim* odprawuiących się takoż po niedziel dwie bez troyga wołania expedyowali *continuo*, nie biorąc nad ustawę dochodow, waruiąc to, iż iuż *abhinc* tenże Trybunał, żadnych taryff waryować, y nikomu na żadne summy assygnacyi wydawać mocy mieć nie będzie; a że dotychczas *per abusum* Trybunały Skarbowe, dekreta *limitationum alias* generalne, bez żadnych zapozwow y aktoratow, ale tylko przez proiekta opisuiąc, interessa y sprawy formować zwykły, tedy *etiam hunc abusum* znosząc, takowe dekreta iako niesłuszne, *et inordinate* zaszłe kassuiemy y aby *abhinc* takowych dekretow pomienione *subsellium* formować y ferować nigdy nie ważyło się *sub nullitate attentatorum* waruiemy. Dekreta zaś, ktore *ordinario cursu*, za cytacyami stron, albo Instygatora, także za aktoratami *per formam Iudicij*, nie przez proiekta ferowane są, y będą, takowe *in suo robore pro praesenti, praeterito, et futuro tempore* zostawuiemy. A że Xięstwo Inflantskie Deputatow na Trybunał Ziemski W. X. Lit. nie miewa; przeto Kommissarzow swoich dwoch od siebie *salariandos* na

Trybunał Skarbowy na Seymikach Gospodarskich obierać, y deputować ma, ktorzy Kommissarze *antiqua praxi* przysiągłszy, *eadem activitate, praerogativa, et authoritate* iako Deputaci Kommissarze Woiewodztw y Powiatow W. X. Lit. *gaudere* maią; do ktorego to Trybunału Skarbowego ponieważ Urodzeni Skarbny, także Pisarze Skarbowi *ex munere Officiorum suorum*
490 należą, tedy pensyą onym *solita praxi*, mianowicie Urodzonemu Skarbnemu po dwa tysiące złotych, a Pisarzom Skarbowym W. X. L., po tysiącu złotych skarb W. X. Lit. z summy na expensa publiczne konstytucyą roku 1717 destynowaney, *suppeditare* co rok, *(inquantum* sami osobami swemi Trybunałowi assystować będą) powinien będzie, akta zaś Trybunału Skarbowego, y rachunkow, Urodzony Pisarz Ziemski tego Woiewodztwa, kędy kadencya będzie, osobliwie składać, y po zakończoney kadencyi naydaley w ćwierć roku introligowane do Urodzonego Skarbnego W. X. Lit. oddawać ma.

Interstitium kadencyi Wileńskiey.

47. Ponieważ *antiquo usu* dla snadnieyszego przeiechania Deputatow po zakończoney kadencyi Wileńskiey na drugą kadencyą do Mińska, lub do Nowogrodka, y dla sprowadzenia tamże piechoty Trybunalskiey, *interstitium alias* wakacye bywały, tedy *et in futurum* aby toż samo *pro semper* obserwowane bywało, *praesenti lege* waruiemy.

Czas zaczynania y sądzenia Trybunałow.

48. Czas zaczynania Trybunałow kadencyi Wileńskiey *antiquo more* w tydzień po Przewodniey niedzieli determinuiemy; oraz iż na tey kadencyi Wileńskiey przez dwadzieścia tygodni, sprawy z regestrow ziemskich porządkiem wyżey w tey ordynacyi opisanym, a po tych dwudziestu *insuper* przez dwa tygodnie *continuo* następuiące, sprawy Trybunałowi Skarbowemu należące, z regestrow przez Urodzonego Pisarza Ziemskiego Wileńskiego komportowanych, odsądzone y expedyowane bydź powinne, ktorym to Sądom Urodzony Pisarz Ziemski assystować, y na nich zasiadać *antiquo more* ma waruiemy; po odsądzoney zaś kadencyi Wileńskiey we cztery niedziele kadencya druga Nowogrodzka, lub Mińska, według alternaty co rok następować ma. Na ktorych kadencyach *simili modo* iako w Wilnie, przez dwadzieścia tygodni, sprawy Trybunałowi Głownemu, po nich przez następuiące *continuo* dwa tygodnie, sprawy do Trybunału Skarbowego należące, z regestrow przez tamecznego Pisarza Ziemskiego (ktory tym Sądom assystować, y na nich *solito more* zasiadać ma) komportowanych, sądzone y expedyowane bydź powinne.

Obwarowanie Sądow Polubownych alias Kompromissarskich.

49. Że Sąd Kompromissarski *alias* Polubowny, acz to za zapisami przyznanemi, *inter per-*
sonas paciscentes uczynionemi, częstokroć *vilipenditur*, a miasto prędszey sprawiedliwości, w dłuższą, albo *ex ratione* zrywania się z tego Sądu stron, albo z niezgody Sędziow, idzie prolon- 491
gacyą, a zatym nietylko niemałą przynosi *partibus litigantibus* damnifikacyą, ale oraz y drugim subselliom trudność; przez co obywatelom W. X. Lit. *ordinate* do Sądow przychodzącym w niedoczekaniu się *competenter* sprawiedliwości, wielka dzicie się *injuria;* chcąc zaczym, y w tym obywatelow W. X. Lit. *sublevare*, ustawuiemy; że *in futurum* wszelkie sprawy, na kompromiss przez strony *sponte* zapisem *in quocunque subsellio* przyznanym, ordynowane, nie gdzieindziey terminowane y kończone *finaliter* bydź maią, iedno w tymże Kompromissarskim Sądzie; a choćby, czy to *majoris*, czyli *minoris subsellij, quocunque titulo et praetextu Iudicia, etiam per remissiones Iudicati Compromissorialis*, chciały *in cognitionem* takowego Kompromissarskiego Sądu (ktory *semota appellatione* okryślony y opisany zapisem będzie) wchodzić, one kassować, czyli *decreta bonae voluntatis* znosić ważyły się; takowych dekretow *etiam per suprema subsellia* ferowanych trzymać nie będziemy; owszem wszystkie takie ferowane *iudicata, vitio nullitatis cum provenientibus solennitatibus subesse* maią, a przecięż Sąd Kompromissarski w zapisie Kompromissarskim opisany, *et validitate ex consensu ambarum partium* owego Sądu, gdzie iest przyznany, autoryzowany, takową sprawę *ultimate* sądzić, y rozeznawać *per pluralitatem votorum praemissis innotescentijs* powinien będzie; procz tego, gdyby Sąd Kompromissarski wszystek był rożny, y z sobąby się Kompromissarze zgodzić nie mogli, przez coby nie miała *patenter clarescere pluralitas*, takowe Trybunał W. X. Lit. sprawy, według alternaty rozsądzać *obligabitur*; a dekreta te Komprommissarskie, ktore *in antecessum pluralite* są zakończone, y dekretami oczywistemi Trybunalskiemi nie przesądzone, *in robore* nienaruszenie zostawać maią.

Cursus poczty Nowogrodzkiey.

50. Ponieważ miasto Nowogrodek iest *domicilium* Trybunałow W. X. Litewskiego, a *extra tractum* ordynaryiney poczty zostaie, tedy *praesenti lege* dogadzaiąc *desiderijs* tegoż Woiewodztwa, pozwalamy uregulować pocztę *sumptibus* tegoż Woiewodztwa, *propter communicationem publicam sciendorum*, z Nowogrodka tak do Wilna, iako też do Grodna, y Mińska, *et vicissim;* a *sumptus* obmyślone maią bydź na Seymiku przyszłym Deputackim, ktory porządek Woiewodztwom Brzeskiemu, Witebskiemu, y Xięstwu Żmuydzkiemu approbuiemy.

A tego wszystkiego prawa, ordynacyi y postanowienia, *usus, observantia et executio* zaczynać się ma po Seymikach Relacyinych na początku kadencyi Wileńskiey Trybunału W. X. Lit. w roku blisko następuiącym tysiąc siedmset dwudziestym siodmym. A *rigor executionis* y pen
w tey ordynacyi y konstytucyi opisany, tylko 492

za dekretami niestannemi *post hanc legem* otrzymanemi, *extendi* ma, dekreta zaś dawnieysze kontumacyalne *ante hanc legem* ferowane, *antiquo usu ad executionem* przywodzić każdemu wolno.

Rewizye dobr hybernowych, czopowego szelężnego y pogłownego żydowskiego.

51. Maiąc *pro primo et principali objecto, securitatem internam et externam* Stanow W. X. Litewskiego dla utrzymania regulaminu woyska, y punktualney płacy, y dla zniesienia *ex fundis* dobr ziemskich, szlacheckich, y naszych stołowych, *ex ratione* zdezelowanych *injuria temporum*, głodem, powietrzem, *et continuo belli et civili motu*, dobr hybernowych, konstytucyą r. 1717 na dobra ziemskie y nasze stołowe, tylko do doszłego Seymu wniesionego podymnego podatku, *magno desudando labore*, a nie mogąc mieć *certitudinem et plenam informationem*, ieżeli iuż hybernowe dobra do płacenia większych, iako w tabelli pomienioną konstytucyą opisaney, wyrażono, *in statu sufficienti* zostaią, y inszego *hic et nunc* dostatecznieyszego nie wynayduiąc sposobu; tedy nie stanowiąc nowych taryff, y repartycyi woyska *non alterando*, lecz konformuiąc się *uniformiter* z Stanami Koronnemi, komput y regulamen woyska, także *modum* zapłaty, iako w konstytucyi pomienioney wyrażono, znowu *in eadem quantitate, qualitate, regula, et forma*, do przyszłego Seymu trzymać y wypełniać rezolwuiemy się. Aby zaś *pro futuro* na przyszłym da Bog Seymie, toż Wielkie Xięstwo Litewskie mogło mieć *infalibilem et inexcusabilem* do uregulowania nowey taryffy, tak hybern, iako też czopowego, szelężnego, y pogłownego żydowskiego, a do zniesienia *agrariae contributionis* z dobr ziemskich y naszych stołowych, *consequenter* do uformowania nowego komputu y regulaminu woyska *modum;* za zgodą generalną wszech Stanow do wszystkich Woiewodztw, Ziem, y Powiatow, do miast, wsiow y okolic, dla zweryfikowania y zlustrowania tak hybernowych dobr, *in quo statu* zostaią? iako też y czopowego, szelężnego, także pogłownego żydowskiego, iaka zkąd niezawodney summy *colligi* może *quantitas*? generalną Prowincyalną lustracyą *alias* rewizyą uznawamy y postanawiamy, na ktorą to lustracyą y rewizyą do każdego Woiewodztwa, Ziemi, y Powiatu, Lustratorow *alias* Kommissarzow niżey specyfikowanych naznaczamy; mianowicie do Woiewodztwa Wileńskiego: Urodzonych Dominika Wołłowicza Starostę Feydańskiego y Wołodkiewicza Krayczego Mińskiego, Do Powiatu Oszmiańskiego: Urodzonych Kazimierza Sapiehę Generała Artylleryi Wielkiego Xięstwa Litew. Starostę Wołpińskiego, y Michała Aloyzego
493 Sawickiego Pisarza Ziemskiego Wileńskiego. Do Powiatu Lidzkiego: Urodzonych Iozefa *de Campo* Scypiona Starostę Sądowego Powiatu Lidzkiego y Ostreykę Pisarza Ziemskiego Smoleńskiego. Do Powiatu Wilkomirskiego: Urodzonych z Kozielska Puzynę Chorążego Upitskiego y Puzynę Starostę Wiszty-
nieckiego. Do Powiatu Bracławskiego: Urodzonych Ludwika Chomińskiego Marszałka Oszmiańskiego y Platera Woyskiego Inflantskiego. Do Woiewodztwa Trockiego; Urodzonych Kazimierza *de Campo* Scypiona Marszałka, y Daniela Szyszkę Stolnika y Podstarościego Sądowego Powiatu Lidzkiego. Do Powiatu Grodzińskiego: Urodzonych Antoniego Pocieia Obożnego W. X. L. y Kazimierza Kołontaia Podczaszego Wołkowyskiego. Do Powiatu Kowieńskiego: Urodzonych Iana Odachowskiego Skarbnego W. X. Lit. y Antoniego Eperyeszego Pułkownika naszego. Do Powiatu Upitskiego: Urodzonych Kazimierza z Kozielska Ogińskiego Podstolego W. X. Lit. y Iozafata Mińskiego Marszałka Bracławskiego. Do Xięstwa Żmuydzkiego: Urodzonych Kazimierza Pakosza Chorążego Nadwornego W. X. Lit. Starostę Rzeczyckiego, y z Kozielska Ogińskiego Marszałka Kowieńskiego. Do Woiewodztwa Połockiego: Urodzonych Michała Kopcia Pisarza W. W. X. Lit. y z Bratoszyna Deszpota Zienowicza Starostę Oszmiańskiego. Do Woiewodztwa Nowogrodzkiego: Urodzonych Franciszka Wołodkiewicza Woyskiego Mińskiego, y Ignacego na Bakształach Zawiszę Starostę Sumiliskiego. Do Powiatu Słonimskiego: Urodzonych Michała r a Czerei Sapiehę, Pisarza Polnego W. X. Lit. y Suzina Stolnika Brzeskiego. Do Powiatu Wołkowyskiego: Urodzonych Michała Massalskiego Pisarza W. X. Lit. y Zygmunta Benedykta Wala Chorążego Grodzieńskiego. Do Woiewodztwa Witepskiego: Urodzonych Piestrzyckiego Ciwuna Korszewskiego X. Żmuydzkiego, y Lenkiewicza Ipohorskiego, Pisarza Ziemskiego Mozyrskiego. Do Powiatu Orszańskiego: Urodzonych Kazimierza Sakowicza Podkomorzego Witepskiego, y Ignacego Ogińskiego Starostę Borysowskiego. Do Woiewodztwa Brzeskiego: Urodzonych z Kozielska Ogińskiego, Starostę Gorzdowskiego, y Michała Orzeszkę Woyskiego y Podstarościego Sądowego Pińskiego. Do Powiatu Pińskiego: Urodzonych Xiążęcia Mikołaia Faustyna Radziwiłła Miecznika W. X. Lit. y Andrzeia Bułhaka Cześnika y Podstarościego Sądowego Powiatu Słonimskiego. Do Woiewodztwa Mścisławskiego: Urodzonych Dominika Wołłowicza, Starostę naszego Feydańskiego, y Wołodkowicza Krayczego Mińskiego. Do Woiewodztwa Mińskiego: Urodzonych Michała Xiążęcia na Ołyce, Nieświeżu, Mirzu y Krożach Radziwiłła Starostę Przemyskiego, y Piotra Sowicza Korsaka Podstolego y Pisarza Grodzkiego Nowogrodzkiego. Do Powiatu Mozyrskiego: Urodzonych Iana Sikicza Podczaszego Kiiowskiego, y Karola Kiełczewskiego Podstolego Rzeczyckiego. Do Powiatu Rzeczyckiego Urodzonego Iozefa Bohusza Podstarościego Sądowego Mozyrskiego, y Antoniego Ieleńskiego Skarbnika Mozyrskiego; a do Xięstwa Inflantskiego: Urodzonych Antoniego Franciszka Deszpota Zienowicza Starostę Sznitowskiego, y Antoniego Buynickiego, Starostę Dudzkiego. Ktorych to Urodzonych 494

Kommissarzow, *consensu omnium Ordinum* Rzpltey *accedente praesenti lege* konfirmuiemy y authoryzuiemy; *satisfaciendo* ktoremu to teraźnieyszemu prawu, pomienieni Urodzeni Kommissarze Lustratorowie, *ante omnia* wydawszy *anticipative*, to iest sześcią niedziel przed przybyciem swoim *innotescentiales literas* do Grodu tego Woiewodztwa albo Powiatu, do ktorego są naznaczeni ziachać, a ziachawszy, *praevio coram eodem Officio Castrensi, super veram* bez żadnego respektu na osoby y dobra *expediendam verificationem juramento praestando, ad fundum* dobr hybernowych, dla zweryfikowania onych, a do wszelkich innych, dla zlustrowania prowentu czopowego, szelężnego, y pogłownego żydowskiego, *non obstante unius absentia descendendo*, biorąc mensurę z taryffy hybernowey roku 1667 także z innych taryff, wszystkie *proventus* tak hybernowe, iako też czopowego szelężnego, y pogłownego żydowskiego, wiele ktore dobra *ante*, podług taryffy 1667 płaciły, wiele teraz płacą, y wiele *pro futuro* płacić *sufficere* mogą; także ieźli iakie kędy dobra hybernie podległe, *sine solutione* utaione zostaią, dostatecznie *investigando* zlustrować, zweryfikować, y *distinctum in ordine ad referendum* na Seym da Bog przyszły, ktory złożyć mamy, wiernie, szczerze, y doskonale *sub nexu juramenti* spisać, a spisawszy przez Posłow Ziemskich każdego Woiewodztwa y Powiatu, *instrumenta lustrationum* z podpisami rąk swoich, *sub sigillo bene munito* przesłać *tenebuntur*. Dla doskonalszego zaś expedyowania tey lustracyi y weryfikacyi, aby skarb W. X. Lit. także Urzędy Grodzkie taryffy roku 1667 y inne wszelkie Urodzonym Kommissarzom *authentice, sine ulla praetensione salarij* wydawali, *lege praesenti* nakazuiemy: a ta lustracya ma bydź expedyowana przy Urzędnikach Ziemskich y Grodzkich Woiewodztw y Powiatow.

Securitas zapłaty woysku W. X. Lit.

52. Ażeby woysko W. X. Lit. w determinowaney na Seymie 1717 zapłacie, żadney nie miało szkody y krzywdy; retenta wszelkie, ktoreby się przez te przeszłe lata aż dotąd znaydowały *in fundis eorum* uznawamy, y windykować pozwalamy.

Recess preaggrawowanym Woiewodztwom y Powiatom w dymach y czopowym szelężnym.

495 53. Ponieważ *desideria* Woiewodztwom y Powiatom, respektem podatkowania dla niewystarczaiącego czasu na teraźnieyszym Seymie *ullatenus* pomieścić się nie mogły, *specialiter in favorem* preaggrawowanych Woiewodztw y Powiatow, iako to: w Woiewodztwie Wileńskim w czopowym szelężnym; w Powiecie Wołkowyskim zaś względem impozycyi nad aktualną taryffę dymow; w Woiewodztwie Witebskim *in simili;* w Powiecie Orszańskim w czopowym szelężnym, y dymach; w Powiecie Pińskim za miasto Pińsk, *contra tot constitutiones* hibernią y lokacyą onerowane, iako też na dzierżawy Pińskie *impositive similiter* prześladowane; także w Woiewodztwie Mińskim w prześladowaniu dymow nad abiuratę roku 1690. Zaczym na naypierwszym przypadaiącym, czy to extraordynaryinym, czyli ordynaryinym Seymie, że Prowincya W. X. Litewskiego *de genere et modo* podatkowania, y z dobr ziemskich *hujus oneris* zniesienia, *in fundamento* rewizyi naznaczonych swoie przyrzekła zaczynać obrady. Więc *pro primo et principali* na ten czas pomienionym Woiewodztwom y Powiatom preaggrawacye *et impositiones tollere pro justitia spondemus.* Przerzeczonemu zaś Woiewodztwu Witebskiemu, *quoad activitatem in omnibus subsellijs*, nie maią otrzymane dekreta *praepedire et nocere.*

Kwit Wielm. Stanisławowi Poniatowskiemu Podskarbiemu W. X. Litewskiego.

54. Ponieważ Wielm. Stanisław Ciołek Poniatowski, Podskarbi Wielki y Pisarz Ziemski W. X. Lit. dostateczną *coram Deputatis a Republica* pod czas kalkulacyi swoicy na Seymie teraźnieyszym, od obięcia Podskarbstwa *a die 1 Martij anni 1723* uczynił dedukcyą, z summy coroczney dwoch kroć stu tysięcy złotych. Co za lat cztery, to iest 1723, 1724, 1725 *et* 1726 *inclusive* aż *ad diem 1 Martij* 1727 uczyniło *vigore* konstytucyi *anni* 1717 ośmkroć sto tysięcy złotych Polskich; z ktorych że teraz na siedmkroć sto tysięcy dziewięćdziesiąt ośm tysięcy, pięćset dwadzieścia złotych Polskich, autentyczne *expensorum produxit documenta;* więc z pomienioney summy 798520 złotych Polskich, iako wzwyż wyrażonego Wielmożnego Podskarbiego W. X. Litewskiego tak też y sukcessorow iego za te cztery lata, z tenuty prowentow celnych W. X. Lit. *de integro lege praesenti* kwituiemy.

Kwit I. W. Ludwikowi Pocieiowi Woiewodzie Wileńskiemu Hetmanowi Wielkiemu W. X. Lit.

55. A że kalkulacya *sufficienter* produkowana na Seymie Warszawskim *anni* 1713 likwidowana I. W. Ludwika na Włodawie y Rożance Pocieia na ow czas Podskarbiego W. W. X. Lit. a teraz Woiewody Wileńskiego y Hetmana W. W. X. Lit. Tedy za zgodą Stanow oboyga narodow onę akceptowawszy, y podpisawszy, pomienionego I. W. Woiewodę Wileńskiego Hetmana W. W. X. Lit. *praesenti lege* kwituiemy. 496

Securitas summy successoribus Wielmożnego niegdy Marcyana Wołłowicza Marszałka W. W. X. Lit. za legacyą pełnomocną do Moskwy odprawioną.

56. Kiedy w Bogu zeszły Wielm. Marcyan Wołłowicz, Marszałek Wielki W. X. Lit. tak ciężką w zatrudnionych Rzpltey koniunkturach, *gloriosissimis conatibus suis*, pełnomocną do godney pamięci Nayiaśnieyszego Cara Imci Piotra Alexiewicza, *cum notabili jactura* zdrowia *et dispendio* substancyi odprawiwszy legacyą, determinowaney *pro sumptibus et expensis* ze skarbu W. X. Lit. nie odebrawszy summy, z nie-

odżałowaną całey Rzpltey szkodą, *ultimum clausit diem*, przeto maiąc żywą w sercu naszym *recte factorum* iego pamięć, za zgodą wszech Stanow, ponieważ summa 148344 tynfow, dogadzaiąc publicznym potrzebom Seymu *Pacificationis* traktatowego, w recess do Seymu doszłego iest *in exolutione* odłożona; zaczym *authoritate praesentis Conventus injungimus*, aby *successoribus* pomienionego Wielm. Wołłowicza Marszałka Wielkiego W. X. Lit. Wielmożny Podskarbi Wielki W. X. Lit. tę summę, iak nayprędzey będzie mogł, wypłacił; *salvis quietationibus.*

Gratitudo sukcessorom Wielm. niegdy Krzysztofa Zawiszy Woiewody Mińskiego.

57. Maiąc wzgląd na znaczne w tey Rzpltey *merita* Wielm. niegdy Krzysztofa na Baksztach Zawiszy Woiewody Mińskiego, za kilka Seymowych onego dyrekcyi z uszczerbkiem zdrowia y fortuny świadczone: sukcessorom iego summę ośmdziesiąt tysięcy z skarbu W. X. Lit. z prowentow extraordynaryinych naznaczamy, ktorą to summę Wielm. Podskarbi W. X. Lit. iak nayprędzey będzie mogł, wypłacić *tenebitur.*

Integra securitas fundacyi klasztoru Wygierskiego OO. Kamaldułow.

58. Lubo fundacya OO. Kamaldulow Wygierskich w W. X. Lit. a w Powiecie y ekonomii Grodzieńskiey iest *constitutione anni* 1667 *fol.* 72 approbowana; iednak że pomienieni zakonnicy *ex occasione conflagrationis* oryginalnego przywileiu, nie mogli *specificam bonorum demonstrationem*, *distinctionem et dislimitationem* pokazać, zkąd *variae exoriebantur dubietates.* Więc chcąc ich *in pacifica et determinata possessione* widzieć y mieć, aby *pacatius Deo Remuneratori* służyć, y onego za Nas y Państwa Nam powierzone błagać mogli. Tenże fundusz *novo privilegio nostro*, z wyrażeniem w nim dobr nadanych renowowaliśmy y ztwierdziliśmy, y przez Wielm. y Ur. Kommissarzow naszych y Rzpltey, *sine praejudicio* iednak granic y dobr szlacheckich, ograniczyć y podać kazaliśmy, y onże *circa naturam*, *praerogativis*, *immunitates* dobr naszych stołowych *inviolabiliter* zachowuiąc, *integraliter authoritate praesentis Conventus* approbuiemy y zmacniamy *in perpetuum*, *salvis juribus* Urodzonych donatariuszow, w tychże dobrach possessye swoie maiących, *et jure venationis in diplomate* tey fundacyi *praecauto.*

497

O Tatarach Koronnych y W. X. Lit.

59. Reassumuiąc konstytucye o Tatarach opisane, mianowicie *annorum* 1656, 1662, 1670, 1673, 1674, 1677 *et* 1678, *circa immunitates et libertates* temi konstytucyami *circumscriptas*, Urodzonych Ułanow, Murzow, Kniaziow, Chorążych y wszystkich Tatarow Koronnych y W. X. L. woienną służbę odprawuiących, y na dobrach ziemskich mieszkaiących, *non obstantibus quibusvis privatis laudis*, *lege publica vetitis*, *inviolabiliter* zachowuiemy.

Recess desideriorum Woiewodztw y Powiatow W. Xięstwa Litewskiego.

60. Ponieważ *desideria* Woiewodztw, Ziem y Powiatow W. X. Lit. przez Urodzonych Posłow Ziemskich, według instrukcyi promowowane, dla interessow *magnae importantiae* oboyga narodow, to iest Kurlandzkiego korrektury Trybunału, tudzież y innych materyi bardzo potrzebnych, nie mogły wziąć skutku; a mianowicie, artylerya W. X. Lit. *robur militiae*, po uczynioney na teraźnieyszym Seymie kalkulacyi przez Urodzonego Kazimierza Sapiechę, Generała Artylleryi W. X. Lit. Starostę Wołpińskiego; oraz remonstracyi *necessariorum* do utrzymania *in ordine et regulamine ad operationes belli* porządku. Także prawdziwe ku oyczyźnie Wielmożnego niegdy Hrehorego Ogińskiego Starosty Zmuydzkiego Hetmana W. W. X. Lit. *merita*, konstytucyą Walney Rady Warszawskiey wspomnione, *sucessoribus* iego assekurowane. Pretensya Urodzonych Michała y Hieronyma Xiążąt Radziwiłłow, Przemyskiego y Krzyczewskiego Starostow; za legacyą do Rzymu w recessach wielu Seymow wyrażoną, przez Wielmożnego niegdy Michała Xiążęcia Radziwiłła Podkanclerzego y Hetmana Polnego W. X. Lit. chwalebnie odprawioną; interess Urodzonego Xcia Mikołaia Radziwiłła Miecznika W. X. L. o wsi Pawłowicze, Polkiewicze, Wołłosewicze, Michalewo, Kowalewo, Zerobce z Mikuliczami, Kolczyce, *quondam* od Starostwa Bobroyskiego odłączone; *similiter* znaczne y odważne *merita* Wiel. Iana Nestorowicza Kasztelana Brzeskiego, y *gratitudo* recessem Seymu 1717 roku respektem summy na dzierżawie Oziatach w Woiewodztwie Brzeskim leżącey *assecurata.* Także, ponieważ po uczynioney przed Stanami Rzpltey na teraźnieyszym Seymie przez sukcessorow Wiel. niegdy Kotła Podskarbiego W. W. X. Lit. z importancyi skarbowych, za Podskarbstwa onego kalkulacyi, kwitu generalnego dać nie przyszło; takoż pamiętne *in sago et toga* domu Kryszpinowskiego *merita*, ponieważ Wielmożnym y Urodzonym Posłom od Rzpltey do Korony Szwedzkiey podług dawnych assygnacyi, skarb Koronny y W. X. Lit. *satisfccit*, a tylko iednemu Urodzonemu Kazimierzowi Kryszpinowi Kierszensztynowi Staroście Plungańskiemu assygnowana summa 3000 talerow bitych, dotychczas wypłacona nie iest, *hic*, *et nunc* do wypłacenia oney sposob obmyślić się nie mogł. *Item desiderium* Powiatu Kowieńskiego respektem składu w mieście Kownie, y zabronienia *extra limites* prowadzenia do Prus *commerciorum.* Także respektem wsi Iołcza y Beroski, aby *ad ferendum duplex onus*, to iest do Woiewodztwa Kiiowskiego, y do Powiatu Rzeczyckiego, iako teraz *trahuntur*; przeciągane nie były; *similiter* dług assekurowany konstytucyą roku 1717 Urodzonemu Ianowi Platerowi Woyskiemu Inflantskiemu, za rezydencyą sześcioletnią u Dworu Moskiewskiego. *Item desiderium* Xięstwa Inflantskiego *respectu*

498

investigationis bonorum allodialium, ktore *vi pactorum incorporationis, et subjectionis*, jakowey są natury, *item* zasługi Urodzonego Zygmunta Chrzanowskiego Podkomorzego Brzeskiego w legacyi publiczney do Dworu Moskiewskiego, *in rem boni publici* z ażardem własney substancyi świadczone, także *modus alleviationis onerum publicorum* dobr Urodzonego Michała Sapiehy Pisarza Polnego W. X. Lit. Czereia nazwanych, w Powiecie Orszańskim leżących, dymami aggrawowanych, *per publicam calamitatem* zdezolowanych, także *securitas* dobr y poddanych exulantskich Woiewodztwa Smoleńskiego, y Powiatu Starodubowskiego; pretensya sukcessorow niegdy Urodzonego z Kozielska Puzyny Pisarza W. X. Lit. Nam y Rzpltey dobrze zasłużonego, do skarbu W. X. Lit. za Sekretaryą Poselstwa Moskiewskiego z pensyi Poselskiey Wielmożnego Chomętowskiego Woiewody Mazowieckiego, 2000 talerow bitych, reguluiąca się. *Item* pretensya Urodzonego Iana Wasilowskiego, y *desiderium* Wielmożnego Kryszpina Kasztelana Żmuydzkiego, względem dzierżawy Karaliszek; *item desiderium* Powiatu Pińskiego *de modo subveniendi* zruynowanemu miastu Pińskowi: także *desiderium* Powiatu Lidzkiego względem Wroczyszcza Barsoszyszek, Udźwiernik y Siebieniszek *alias* Siewruszek, w taryffę hybernową implikowanych, w possessyi Ur. Karola Siedlikowskiego będących. Także *desiderium* W. Połockiego, względem naznaczenia Sędziow Pogranicznych, oraz względem dobr Cwietuszyno, Hory, y Czuryłowicze, Urodzonego Bazylego Rypińskiego w taryffę hybernową implikowanych; także *de modo subveniendi* miastu Połockowi, *item* znaczne *in Rempublicam* zasługi Urodzonego Adama Kościuszki Oberburgraffa Kurlandzkiego. Także *gratitudo* zasług Urodzonego Michała Chomińskiego Oszmiańskiego, Iozefata Mirskiego Brasławskiego Marszałkow; Michała Tyzynhauza Podkomorzego Wileńskiego; Krzysztofa Sulistrowskiego Chorążego Oszmiańskiego, Michała Suzina Stolnika Brzeskiego; Mikołaia Kopcia Sędziego Grodzkiego Brasławskiego; Stanisława Domańskiego Porucznika Chorągwi Petyhorskiey, Urodzonego Xiążęcia Radziwiłła Starosty Przemyskiego; Samsona Podbereskiego; Michała Eperyeszego Starosty naszego Szyrwińskiego y Meyszagolskiego; Iakuba Zielonackiego, Sędziego Grodzkiego, Mateusza Brońca Podczaszego Wilenskich. *Desiderium* Urodzonych, Andrzeia Sawickiego Horodnicz.; Wawrzyńca Moxiewicza Koniuszego Wileńskich, Tomasza Czechowicza Skarbnika y Rotmistrza Powiatu Oszmiańskiego; Hilarego Ciszkiewicza Podczaszego Smoleńskiego; Adama Kolędy Starosty Chełchowskiego. A przytym interess XX. Franciszkanow Pińskich respektem gruntu siedmiu włok, Kozaki *alias* Sielec nazwanych, od ekonomii Pińskiey, *praevio consensu nostro Regio* od Wielmożnego niegdy Krzysztofa Paca Kasztelana Połockiego wzamian za dziesięciny y snopowe z tey ekonomii *ab antiquo* należące, nadanych. Erygowanie mostu na Wilii pod Wilnem, y na Niemnie pod Grodnem; most na rzece Ilii pod miastem Ilią. Także approbacye fundacyi rożnym zakonom y klasztorom Prowincyi W. X. Lit. od rożnych osob poczynionych; mianowicie OO. Iezuitow Grodzińskich y Mohylowskich; XX. *Scholarum Piarum* Szczuczyńskich, fundacyi Urodzonego Hlebickiego Iozefowicza, Woyskiego Połockiego; tudzież *desiderium* miasta naszego stołecznego Wilna, więc te wszystkie *desideria* za zgodą wszech Stanow Rzpltey, w recess do przyszłego Seymu odkładamy.

499

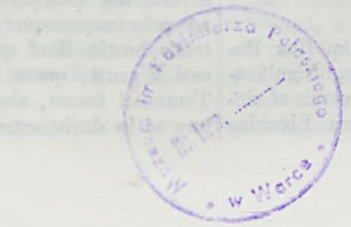
Stefan Potocki, Referendarz Koronny, Marszałek Poselski.

Konstanty Szaniawski, Biskup Krakowski, Deputat do Konstytucyi; salvis juribus S. R. Ecclesiae. Ian Tarło, Woiewoda Lubelski; Grabowiecki, Medycki, Iasielski Starosta; Deputat do Konstytucyi z Senatu. Stanisław Chomętowski, Woiewoda Mazowiecki, Hetman Polny Koronny, Radomski, Drohobycki, Doliński Starosta, Deputat do Konstytucyi z Senatu. Kazimierz Xiąże Czartoryski, Kasztelan Wileński, Deputat z Senatu do Konstytucyi, do punktu w korrekturze Trybunału głownego W. X. Lit. o kondemnatach, salvis constitutionibus annorum 1607 fol. 840 titulo: o remissyach Trybunalnych na Seym, et 1627 fol. 9 tit: o dekretach Trybunalskich. Alexander Kazimierz na Słupowie Szembek Stolnik Koronny; Starosta Biecki, Deputat do Konstytucyi z Prowincyi Małopolskiey. Iakub na Skrzynnie Dunin, Regent Koronny, Starosta Radoszycki, Deputat do Konstytucyi z Prowincyi Małopolskiey. Maxymilian z Tęczyna Ossolinski, Podskarbi Nadworny Koronny; Sandomirski, Chmielnicki Starosta, Deputat do Konstytucyi z Prowincyi Wielkopolskiey; salva novella lege et puncto redintegrationis immunitatis bonorum mensae Regiae, et constitutionibus od I. O. Xcia Imci Kasztelana Wileńskiego specificatis. Ian Skarbek Rudzki, Podkomorzy Czerski, Deputat do Konstytucyi z Prowincyi Wielkopolskiey. Iozef de Campo Scipion, Starosta Lidzki, Deputat do Konstytucyi z W. X. Lit. Michał Aloyzy Sawicki, Pisarz Ziemski Wileński, Starosta Przeorski; Deputat do Konstytucyi z Prowincyi W. X. Litewskiego.

500

Krzysztof Gaspary, Podczaszy Inflantski, Sekretarz I. K. Mci do Konstytucyi.

Koniec Konstytucyi za Augusta Drugiego.

501 Ponieważ stał się był błąd nieostrożnie w tym mieyscu, że tu wpadł był instrument cale nie należący, ani żadney prawa pospolitego mocy nie maiący, iako nie na żadnym Seymie uchwalony, gdzie w to legum Volumen nic dotąd nie weszło, ani wnieść nie może coby nie było należycie od wszystkich ustanowiono, na co y w każdy Seym Marszałek y Deputaci do konstytucyi przysięgaią, iż przestrzegać będą, aby żadna konstytucya in Volumen legum nie wchodziła, na ktorąby omnium Ordinum nie zaszła zgoda, (tom V fol. 547 anni 1678). Więc iako errory w drukach y trafiać się, y poprawiać zwykły, zatym y tamten wpadły instrument z tego mieysca wyięty iest. A że niektore, bardzo mało, szoste tomy hujus Volumiuis legum niżeli błąd był postrzeżony rozdane były, ktore ledwie iuż nie wszystkie od Ichmciow są powrocone nazad drukarni, gdy iednak mogą bydź ieszcze z tym błędem exemplarze pozostałe po rękach, przeto drukarnia I. K. Mci y Rzeczypospolitey ostrzega wszystkich Ichmciow o tym błędzie, uprasza o oddanie sexti tomi niepoprawnego, a zaraz natychmiast poprawione odda: y manifestuie że ktoby cum hoc instrumento miał ten tom szosty, error drukarski nie authoryzuie bynaymniey tego instrumentu, y owszem takie Volumen legum gdzieby się ten błąd znaydował, nie może bydź tylko defectuosum, y takich cum hoc errore exemplarzow ledwie kilka zostać się może, przeciw pułtoru tysięcy poprawnych exemplarzow.

A że roku tego 1726 fol. 1mo w przeszłych immediate konstytucyach, iako y tylą wzwyż prawami assekurowane są Rzeczypospolitey Kurlandzkie pacta subjectionis aeviternae, więc tu im sposobne znayduie się mieysce.

---

502 # PACTA SUBIECTIONIS, PRIVILEGIA ET JURA PRAECIPUA

DUCATUS CURLANDIAE ET SEMIGALLIAE.

INDEX JURIUM

ET

PRIVILEGIORUM PRÆCIPUORUM.

I. Pacta subjectionis inter Divum olim Regem Sigismundum Augustum et Magistrum Ordinis Livoniae inita.

II. Privilegia nobilitatis a Divo olim Rege Sigismundo Augusto circa subjectionem universae Livoniae data.

III. Iuramentum Regis Poloniae circa subjectionem praestitum.

IV. Iuramentum Ordinum Livoniae Sigismundo Augusto Vilnae per Legatos praestitum.

V. Iuramentum Magistri Livoniae.

VI. Incorporatio Ducatus Curlandiae et Semigalliae cum Regno Poloniae anno Domini 1569 Lublini.

VII. Formula regiminis Ducatus Curlandiae et Semigalliae anno Domini 1617 promulgata.

VIII. Formula juramenti novo Principi a nobilitate praestandi.

---

503 ## PACTA SUBIECTIONIS

INTER DIVUM OLIM REGEM

SIGISMUNDUM AUGUSTUM

ET

MAGISTRUM ORDINIS LIVONIAE,

INITA.

Sigismundus Augustus, Dei gratia, Rex Poloniae, Magnus Dux Lithvaniae etc. Significamus praesentibus literis nostris, universis et singulis, quorum interest. Cum Terra Livoniae Nobis, ex parte Magni Ducatus nostri Lithvaniae et vicinitate, et multis, partim antiquis, partim novis pactis et foederibus devincta et consociata, jam ab aliquot annis immanissimi hostis Moschi crudelibus armis, incendijs et vastationibus propemodum funditus eversa ac desolata esset, ita ut extrema quaequae illi imminerent, nec quidquam certius esset, quam quod ad primamquamque incursionem illius praepotentis hostis, illud quod reliqvum, tam in Dioecesi Rigensi, quam in Terris Magistri Ordinis Teutonici fuerat, similibus cladibus exscinderetur, et in durissimam servitutem hostilem veniret, quemadmodum jam magna pars propter multarum civitatum, arcium, propugnaculorum amissionem venerat, et ob maximam in omnes partes depopulationem vastitatemque; ferro atque igni in ea allatam, et propter quotidianas incursiones, magnumque hostis ad ejus reliquias occupandas apparatum, ad eam angustiam et difficultatem Ordines illius redacti essent, ut nequaquam opibus, viribusque proprijs statum suum defendere, atque se a servitute et crudelitate hostili tueri ac vindicare possent.

Ideo Illustrissimus et Magnificus Dominus Gothardus Equestris Ordinis Teutonici in Livonia Magister, nobilitas, civitates, Statusque, et Ordines illius universi, dum et omnia domestica consilia, sua convulsa et se ab aliorum praesidijs, praesertim Sacrae Caesareae Majestatis, et Statuum Romani Imperij destitutos animadverterent, a vicino etiam Rege Sveciae terra marique peterentur; tam suo quam civitatum aliorumque Ordinum Livoniae, ad dictum Magistrum spectantium, nomine, crebris Internuntiis et literis praesentem calamitatem et gravissimum periculum Nobis exposuissent, multisque precibus opem et auxilium nostrum implorassent.

504

Nos et commiseratione afflictissimae Provinciae, et amore totius Reipublicae adducti, et ne barbarus hostis latius pro sua libidine in populo grassaretur, dedimus negotium Illustrissimo Principi Domino Nicolao Radziwił Duci in Ołyka et Nieśwież, Palatino Vilnensi, etc. ut iterum in Livoniam properaret, et primo quoque Rigam peteret, ibique tam cum ipso Magistro, quam cum illius Ordinibus ac civitatibus, de memoratae Provinciae defensionis ratione tractaret. Cumque in illis tractatibus ob omnibus perspiceretur, nisi communibus viribus tam Polonorum quam Lithvanorum defensio suscipiatur, non posse potentiam hostilem reprimi, Polonorum vero auxilia, nisi deditio quoque ad Regnum Poloniae, non solum Magnum Ducatum Lithvaniae fiat, nequaquam adduci posse.

Tandem ad hunc extremum casum, ita ut sit in rebus desperatis, et praesenti periculo expositis, deventum est, ut de facienda deditione statuerent, eoque nomine communis profectio tam ab ipso Principe praenominato, quam ab Ordinum ac civitatum Nuncijs, ad Nos susciperetur.

Sed quia praedicto Principe, aliorumque Ordinum ac civitatum Nuncijs ad Nos Vilnam venientibus, et subjectionem certis conditionibus Nobis; Regno Poloniae, Magno Ducatui Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiaeque, caeterisque ditionibus nostris profitentibus, Senatus Poloniae copiam tunc non habebamus, sine quo subjectio ipsa, ex parte Regni rite atque commode peragi non possit, necessario hujus rei tractationem in nostram in Poloniam profectionem, ex parte Regni rejicere Nos oportuit.

505

Ne vero interea, dum haec ad Senatores et Ordines Regni nostri perferuntur, atque ibi ab eisdem Ordinibus approbantur, multis modis afficta Livonia, vel in spe dubia, vel in ancipiti statu rerum suarum, vel etiam ope destituta, et extremae depopulationi hostili exposita relinquatur, indeque mutata voluntate, vel servitutem tyrannicam vel alias quantumvis iniquas conditiones subire cogatur, sed ut et illi de indubitata ope et praesidio nostro, et Nos vicissim de constanti fide et voluntate eorum certi simus.

Ita tandem post varios multosque tractatus hoc tempore inter Nos et praedictum Principem, aliorumque Ordinum ac civitatum Nuncios, conventum est, ut ipsa Livonia exnunc Nobis, ut Regi Poloniae, Magno Duci Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Domino ac Haeredi, subiecta sit et maneat, dum certi aliquid de approbatione Procerum Regni retulerimus.

Quandoquidem vero hoc negotium ad Regni Conventum proxime in Masovia futurum, et ad Status et Ordines Regni rejecimus, in eo quidem Conventu sancte promissimus, et authoritate harum literarum promittimus, ut a Senatoribus caeterisque Ordinibus Regni nostri in Polonia, professa subjectio tam Principis praedicti, quam subjectorum suorum, in commune seu conjunctum cum Regno, Ducatu Lithvaniae, et caeteris Dominijs recipiatur et approbetur, juxta tractatus hic Nobiscum initos, utque interea Livonia a Nobis totis viribus Regni, Magni Ducatus Lithvaniae cum omnibus adjunctis ditionibus nostris, tam adversus Moschos, quam adversus omnes alios hostile aliquid illi molientes defendatur et propugnetur, et civitates arcesque amissae, armis repetantur. Si vero praeter spem nostram Status Regni nostri Poloniae in subjectionem istam consentire, et ita Livoniam, conjunctis viribus, prout conditiones praenominatae ferant, defendere nollent, Livonia vero a solis Proceribus Lithvaniae ad modum praescriptum defensa fuerit, extunc, prout exnunc, Magno huic Lithvaniae Ducatui incorporata, illique unita esse censeatur. 506

Cum autem in conditionibus subjectionis illud inter cactera contineatur, quod tam praedictus Princeps, quam subditi et civitates sibi a Nobis caveri postularint, ne deditio et subjectio illa, quam Nobis, ut Regi Poloniae, Magno Ducatui Lithvaniae aliarumque ditionum nostrarum, extremis casibus et periculis adducti obtulerunt, apud Caesaream Majestatem aliosque Imperij Ordines Germaniae, illis damno et fraudi sit: bona fide spondemus, et recipimus. Nos interea donec cum Senatoribus quoque Regni de Livonia in fidem et subjectionem recipienda acturi sumus, omnem curam et diligentiam adhibituros, ut vel per internuncios, vel per literas nostras, Caesareae Majestatis aliorumque Imperij Ordinum, imprimis vero Magistri Ordinis Teutonici per Germaniam animi ac voluntates ad probandam hujus facti necessitatem inducantur

et flectantur. Quod si id plane confici non poterit, huc tamen totis viribus incumbemus, ne vel Princeps, vel subditi, ullum detrimentum tam in honore et fama, quam in bonis et fortunis, ex hac necessaria deditione patiantur, nec ullam Imperij proscriptionem, aliave gravamina hoc nomine incurrant, vel si incurrerint, Nos tamen providebimus, ne hoc cuiquam publice vel privatim fraudi sit.

Dedimus praeterea fidem, sicut et praesentibus literis sancte damus, recipimus atque promittimus, Nos tam Principi ipsi, quam civitatibus alijs, vel subditis suis cujuscunque ordinis vel status fuerint, liberum usum religionis, cultusque Divini, et rec:ptorum rituum, secundum Augustanam confessionem, in suis ecclesijs, totiusque rei ecclesiasticae integram administrationem, sicut eam hactenus habuerunt, libere permisimus, nec in ea ullam mutationem facturos, neque ut ab alijs fiat permissuros.

Omnia etiam eorum jura, beneficia, privilegia, saecularia et ecclesiastica praesertim nobilium,
507 tam simultaneae investiturae jus, quam et libertatem gratiae in successione haereditaria ad utrumque sexum, superioritates, praeeminentias, dignitates, possessiones, libertates, transactiones et plebiscita, immunitatesve confirmaturos esse; denique et jurisdictionem totalem, juxta leges et consvetudines moresque antiquos.

Cum provocatione tamen eorum, qui tam ex nobilibus, quam civitatibus immediate imperio nostro, vigore praesentis cum ejus Illustritate transactionis adjiciuntur, ad Vicesgerentem nostrum per Livoniam vel Senatum, Senatores, Iudices nostros, per Nos in civitate Rigensi constituendos, eligendos communibus equestris Ordinis, hoc est, tam ipsorum membrorum Teutonici Ordinis, quam nobilitatis Livoniae suffragijs, idque non ex alijs quam indigenis et bene possessionatis illius Provinciae incolis, nempe ex nobilibus, vasallis et civitatum Senatoribus, membrorum etiam Ordinis, qui mutato statu, totos se huic Provinciae dederint: ita tamen ut eisdem subditis nostris equestris et civilis conditionis indifferens sit appellatio, prout cuique appellanti provocare visum fuerit. Nempe immediate ad Nos, vel mediate ad Vices-Gerentem, vel ad Senatum nostrum praefatum. Illi vero, qui dicti Principis jurisdictioni subjecti et ratione dominiorum ejus subditi erunt et manebunt, ad suum tantum Principem provocabunt. In causis tamen gravibus et maximi momenti, licebit equestri Ordini a Principe suo ad Conventum Provincialem Terrarum Livoniae juxta veterem consvetudinem provocare.

Praeterea recipimus, prout praesentibus recipimus, subditos Provinciae illius penes Magistratum suum Germanicum relicturos esse etc. Proinde officia, praefecturas, praesidiatus, judicatus, burgraviatus et id genus, non alijs quam nationis ac lingvae Germanicae hominibus, ac adeo indigenis collaturos esse, quemadmodum in Terris Prussiae conferre soliti sumus.

Et quidquid publice vel privatim universis et 508
singulis de jure et aequitate competere videtur vel videbitur inposterum nostris literis et diplomatibus confirmaturos et approbaturos, nec ullam in praedictis diminutionem, sed potius pro Regia nostra gratia et beneficencia augmentum et accessionem facturos, quemadmodum exnunc re ipsa, vigore praesentium diplomatum, confirmamus, approbamus, augemus, ratificamus, attestamur et comprobamus, confirmareque et comprobare quibusvis hominibus privatim et publice, nunc et inposterum, quocunque tempore benigne super ea re compellati fuerimus, debebimus, ac ad eundem modum in reliquis civitatibus Livoniae, Imperio nostro subjectis, officiales nostros constituemus; durante tamen tumultu bellico, reliquas arces hosti vicinas et periculo expositas indifferenter per cujusvis nationis et linguae officiales administrabimus; quorum Nobis virtus, fides integritasque fuerit spectata; ita tamen ut illi nihil attentent, faciant, jubeant atque mandent, quam quae pro defensione civitatum ac arcium facere videbuntur, nisi forte in nostrum et Reipublicae damnum vergere quid isti animadverterint tum ad Nos ea de re referant et pro virili satagant ne quid detrimenti ad Nos et Rempublicam redundet. Ius autem, justitiam et potestatem gladij exerceant tam in cives, quam nobiles, Magistratus civitatum atque arcium Praefecti, sepositis armis, et optata pace recuperata, non alijs quam indigenis natione et lingva Germanis praefecturas in tota Provincia concedemus.

Porro Illustri Domino Magistro Livoniae, cum ad equestris Ordinis consilium et nostram approbationem statum mutaverit, ut per conjunctionem affinitatis, et Principum amicitia suffultus, contra hujus Provinciae hostes eo solidior firmiorque compareat, Ducalem titulum, adinstar Illustris Domini Ducis in Prussia, cum omni dignitate, insignibus, et privilegijs Ducalibus tribuemus, ita ut vasallus noster, feudatariusque Princeps sit, quemadmodum exnunc
509 Illustritatem ejus pro vassallo nostro Principe suscepimus, habebimus, atque habemus.

Ac quo vicissim Illustritas ejus certa sit, quam primum voluntatem Regni nostri Senatorum exploraverimus, aut illi cum Senatu nostri Magni Ducatus Lithvaniae super ea re convenerint, quotam Livoniae partem a Nobis et Successoribus nostris in feudum habere, tenereque debeat Illustritas sua cum posteris suis ex linea masculina descendentibus, has arces subsequentes, Districtus, atque praesidiatus cum jure, suae Illustritati concessimus in feudum, atque concedimus, (non obstante, licet ipsa infeudatio, titulique insignium et honorum solennis attributio nunc concedi nequeat; quae omnia ad nostrum ex Polonia reditum differenda esse duximus) possessionem illorum omnium Illustritati suae assignavimus, contulimus.

Atque conferimus primum totum illum tractum Curlandiae et Semigalliae, incipiendo a falso mari sursum, sequendo fluvium Hilgae ascendendo ad antiquos limites, per Radziwiłum inceptos et dispositos inter Samogitiam, Lithvaniam et Russiam; et Russiam ab una et Livoniam ab altera partibus, versus Districtum Połocensem ad Dunam fluvium, descendente vero Duna usque in mare salsum; adeo, ut quidquid in istis terminis cis Dunam versus Lithvaniam continetur, et ad ordinem Livoniae spectabat, nunc et in perpetuum appud Illustritatem suam et ejus haeredes masculos permaneat, Curias videlicet, bona et nobilitatem, quae ad arcem Duneburgensem, ex hac parte fluminis Dunae versus Lithvaniam spectarunt. Arcem Selburgam cum toto districtu. Curias item, nobilitatem, et omne id, quod videlicet ex hac parte ad arcem Ascherat spectavit: arcem Bausko, Neuguth, cum ijs quae ad arcem Kirholm pertiñebant; arces Mithaw, Tuckum, Neuburgk, Doblen, Kandow, Alswangen, Schrunden, Frawemburg, Zabel, tum et illas arces, quae Nobis oppignoratae sunt, Goldingen, Hasenpoth, Durben, Windaw, in summa octuaginta millium.
510 Arcem vero Grobin in quinquaginta millibus Illustrissimo Principi Domino Alberto, Marchioni Brandeburgensi, in Prussia Duci itidem oppignoratam, et illas quidem summas Illustritati ejus remittimus. Arcem vero Grobin aere nostro apud ipsum Illustrissimum Dominum in Prussia Ducem eliberabimus, ac dabimus operam, ut ab ipsa oppignoratione primo quoque tempore eliberetur, atque in possessionem Illustritati suae tradatur. Ad eundem modum et arcem Bausko ex possessione et usu fructu Reverendissimi et Illustrissimi Principis, Domini Archiepiscopi Rigensis eliberabimus, et ut ejus possessio ad festum Paschae Illustritati ejus tradatur, curaturi sumus. Ex altera vero parte Dunae solam arcem Dunemundam Illustritati ejus ad tempora vitae concedimus.

Pro Nobis vero, et Serenissimis Successoribus nostris ratione susceptae defensionis, et aditorum, ac etiam, nunc adeundorum, multorum periculorum et certaminum, quae Nobis pro Livonia propemodum jam desperatis rebus sumpsimus, totum tractum et omnem reliquam Provinciam ultra Dunam, vigore praesentis contractus cum Illustritate ejus initi, reservamus.

Primum et ante omnia arcem et civitatem Rigensem, cum omni quod in ea antiquitus obtinuit jure, dominio et proprietate, meroque et mixto Imperio, apud Imperatores Romanos obtento, de quo Nobis Illustritas ejus condescendit, illudque Nobis resignavit, prout praesentibus resignat, cedit et condescendit, et ab homagio, quo civitas illa Rigensis Illustritati suae tenebatur, absolvit, absolvereque et renuntiare coram Legato nostro in civitatem Rigensem per Nos ablegando publice, tum et patentibus literis suis, etiamsi civitas illa ei rei adversari velit, aut quo modo reclamet, et ab ipso homagio liberos facere: nec non omnia diplomata, ab Imperatoribus Romanis super ea re obtenta 511
Nobis tradere tenebitur, eamque sicut et reliqua omnia, quae seqvuntur, potestati meroque et mixto dominio nostro permittere, sicut jam exnunc harum literarum vigore permisit, ac permittit, tanquamscilicet eam civitatem, cujus salute et consertione salus et conservatio reliquae Provinciae nititur, ex amissione vero extremum illi Provinciae excidium, vicinis autem dominijs nostris praesens, certissimum et indubitatum periculum impendeat. In ea tamen civitate Rigensi et arce, non peregrinum aliquem alienigenam et adventitium ad gerendum magistratum et ad alia officia praeficiemus, sed ex indigenis Germanicae Livonicaeque lingvae, et nationis. Et alterum quidem Officialem arcis, qui rei militari et praesidijs nostris; alterum vero, qui rebus urbanis Burgravius praesit, ex Senatorio civitatis illius ordine, per illos deligendo, per Nos autem confirmando, ad exemplum civitatis Gedanensis, constituemus, qui tamen Nobis Regi Poloniae, Magno Ducatui Lithuaniae speciali jurejurando obstricti sint.

Sequentes vero civitates et arces, praesidiatus, praefecturae, tractus pro Nobis cesserunt, tam videlicet illae, quae adhuc in potestate Ordinis permanserunt, ut sunt arces Kircholmia, Ascherad, Duneburg, ad ripas Dunae sitae, Rositen, Lutzen, Trikaten, Ermis, Helmet, Karkus, Weisesten, cum tota Iervia, arx et civitas nova Parnovia, Sahra, Rugia, Burtneck, et arx et civitas Wolmaria, Wendena, Wolfard, Arries Segewalt, Schuien, Iurgeburg, Nithow, Lemborch, Rodderppeus, Neumole. Dein et illae, quae jam in potestatem hostis pervenerunt et armis nostris recuperandae sunt, videlicet Ducatus Esthoniae; Episcopatus Derpatensis, quantum in eo sua Illustritas interesse habet, cum omnibus illarum nobilibus, vasallis, curijs, fundis et universis bonis ad eas spectantibus, de quibus omnibus, certis personis, quae adhuc ex ordine Teutonico restant, necnon Consiliarijs et
512 alijs honestis viris de Republica Livoniensi bene meritis, pro judicio et arbitrio nostro; servato delectu, adhibitaque in personis proportione geometrica; concedemus providebimusque munitionibus tamen interim omnibus in nostra et Successorum nostrorum potestate reservatis.

De persona tamen Illustrissimi Domini Magistri secus statuimus, tanquam de ea, quae in Nos singulari fide et observantia semper propendit, prae caeterisque Regni nostri se observantissimam praebuit. Ideo parem gratiam et benevolentiam nostram illi referre volentes, dignum existimavimus, cui Locumtenentiae titulum ac praerogativam in arce et civitate Rigensi concederemus, prout praesentibus concedimus, ut in ea resideat, jus et justitiam cum alijs Officialibus nostris administret, quam ad rem certum stipendium annum illi suo tempore concedemus, assignabimusque.

Praeterea inter caetera et hoc inter Nos et

Illustritatem suam convenit, ut per mutationem Episcopatus Curoniensis, pro Soneburga arce, et curijs Leal et Hatzel Illustrissimus Holsatiae Dux Magnus contentetur, quam ad rem nostram illi recipimus operam, ut cum reliqua Curonia, Episcopatu quoque Curoniensi Illustritas ejus potiatur.

Neve cum limitum indiscussorum vicinis Illustrit. ejus controversiam aut difficultatem habeat pro Regia nostra authoritate curabimus, ut primo quoque tempore fines ad praescriptum pactorum Potzuolensium et posteriorum Vilnensium regantur, et certi constituantur in tota illa vicinia limites. Interea vero neutra pars alteri damnum inferat, aut litem et difficultatem moveat.

Cumque tractus Dunae sursum atque deorsum limites inter Nos et Illustritatem ejus constituat, aequitatis ratio postulat, ut medietate fluvij in piscando et alijs commoditatibus ejus Illustritas perpetuo gaudeat, quaequae insulae, sive mediamnes alteri partes viciniores sunt, apud eandem partem maneant.

513 Et cum hoc sexennalli bello, suae Illustritatis, quam etiam nobilitatis Curoniensis, praecipue vero eorum Districtuum, qui penes Nos manebunt, vires exhaustae sint, relaxatam Illustritatem suam et nobilitatem ab oneribus hujus belli, aut saltem ut hoc praestent aut nitantur, quae commode pro modulo suo possunt, volumus. Alio autem tempore eadem sit ratio, quae Illustritatis Domini Ducis Prussiae.

Neve etiam a Gedanensibus et Rigensibus ob aes alienum contractum sua Illustritas molestetur, Regia nostra intercessione studebimus, ut aut in gratiam nostram sua Illustritas pecunia liberetur, aut non prius, quam commode solvi possit, repetatur. Quemadmodum et Wendensibus, Wolmariensibus, Pernoviensibus, ex mera nostra gratia et beneficentia Regia, in solvendis eorum debitis aliquid opis per subministrationem rei frumentariae et alterius generis commeatus adferemus.

Monetae etiam cudendae facultatem Illustri Domino Magistro concedimus, ad pondus et valorem Lithvanicae, et ut ejus promiscuus et indifferens usus sit, tam in Lithvania, quam in Livonia. Volumus attamen, ut ex una parte nostra effigies vel insignia Regni et Magni Ducatus Litvaniae, in altera Illustritatis ejus exprimantur.

Si quid porro Illustritati suae vendendum, impignorandum, permutandumve fuerit, super hoc Illustritati ejus libertatem facultatemque concedimus: ita tamen, ut ad Nos et Serenissimos Successores nostros de eo primo loco referatur, Nobisque optio detur, si talem oppignorationem ipsi acceptare voluerimus: sin minus, tum Illustritati ejus liceat, cui volet.

Dabimus etiam operam, quando Ducatus Esthoniae cum civitate Revaliensi, vel transactione aliqua justa, et nomini nostro honorifica, vel per belli rationes recuperabitur, ut Illustritati suae aequa portio, vel in bonis, vel pecunia concedatur; sumptibus belli si hoc nomine contra Serenissimum Sveciae Regem insumendi erunt, ante omnia Nobis refusis. 514

Tormenta item bellica, quae Nobis ad praesens in cessione arcium et civitatum relinquntur, bello confecto, pro ratione quantitatis qualitatisve a Nobis restituantur.

Iudaeis vero nulla per totam Livoniam commercia, vectigalia, teloniave ullo unquam tempore concedemus.

Curabimus etiam, ut interea temporis, dum a Magno Ducatu nostro Lithvaniae absumus, et negotium subjectionis in Polonia ex parte Regni tractamus, Livonia necessarijs copijs militaribus, tam ad praesidia castrorum et civitatum, quae id a Nobis postulaverint, quibusve id necesse fuerit, quam ad arcendam subitaneam incursionem hostilem, in futurum eventum instruatur et firmetur.

Haec omnia et singula Nos praedicto Principi aliorumque Ordinum ac civitatum Nuncijs Sacrosancte et religiose servaturos, Nos jurejurando spopondimus. Ipse autem Princeps pro se et suis subditis; caeterorumque ordinum, utpote universae nobilitatis et civitatum Nuncij, vicissim fidem suam Sacrosancte praestito solenni jurejurando obstrinxerunt, sicut et praesentibus obstringunt, quod ab hoc tempore et in posterum, in ea fide, voluntate et obsequentia, quam Nobis semel detulerunt, constanter permansuri et firmiter perseveraturi sint, tanquam fidelem vasallum et subditos decet Imperio et potestati nostrae subiectos. Nos vero pari ratione Principem ipsum benevolentia et favoribus, subditos vero illius et nostros clementia, et benignitate nostra Regia prosecuturos, ornaturos et aucturos, Nos recipimus et praesentibus interventu jurisjurandi nostri Regij recipimus harum testimonio literarum, quibus in fidem sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Datum Vilnae 28 mensis Novembris anno Domini 1561 Regni vero nostri 32.

PRIVILEGIA NOBILITATIS 515

A DIVO OLIM REGE

SIGISMUNDO AUGUSTO

CIRCA SUBIECTIONEM UNIVERSAE LIVONIAE DATA.

Sigismundus Augustus, Dei gratia Rex Pol. M. D. L. Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniaeque, etc. Dominus et Haeres; notum facimus per praesentes literas, quorum interest, aut in posterum quoquo modo interierit, universis; cum Livonia Provincia gravi ac diuturno Moschico bello, multisque cladibus afflicta, vastata, atque magna ex parte in potestatem hostium redacta esset: cumque et propter multarum civitatum, arciumque et propugnaculorum ammissionem, et ob maximam in omnes partes depo-

pulationem vastitatemque, ferro atque igni in ea allatam, et propter quotidianas incursiones, magnumque hostis ad ejus reliquias occupandas apparatum, ad eam angustiam ac difficultatem Ordines illius redacti essent, ut nequaquam opibus viribusque proprijs statum suum defendere, atque se a servitute crudelitateque hostili tueri ac vindicare possent.

Illustrissimus ac Reverendissimus Dominus Guilhelmus, Archiepiscopus Rigensis, Marchio Brandeburgensis; Stetiniae, Pomeraniae, Cassubiorum et Vandalorum Dux, Rugiae Princeps, Burgravius Norinbergensis, ac Illustrissimus Dominus Gothardus Ketlerus, Equestris Ordinis Teutonici in Livonia Magister, Statusque et Ordines Livoniarum universi, et civitatum Nuncij. dum et omnia domestica praesidia sua convulsa, et se ab aliorum praesidijs destitutos animadverterent, 516 magnam autem spem in nostro ditionum nostrarum auxilio deponerent, matura deliberatione habita, publicoque, et concordi omnium consensu, se, Provinciamque suam in fidem et potestatem nostram tradiderunt, ac in perpetuum ditionibus dominijsque nostris, ad instar Terrarum Prussiae adjunxerunt et incorporarunt.

Itaque Nos et foederibus et vicinitate conjunctae Nobis Provinciae periculo, clade, vastitate, servitute permoti, et pro Christiani Principis Officio pertinere ad fidem nostram intelligentes, ut homines Provinciamque Christiani nominis a caede, populatione, servitute barbari ac crudelis hostis prohibeamus, eosdem in fidem et ditionem nostram accepimus. Qua quidem fide ac necessitate, in jure, libertate, fortunis, omnibusque commodis caeterorum subditorum ac dominiorum nostrorum conservandis et tuendis obstrictos esse Nos devincimus et obstringimus.

Cum autem inter reliquos status ejusdem Provinciae Livoniae, qui ad profitendam et recognoscendam subjectionem suam apud Nos comparuerunt, universus equestris Ordo totius illius Provinciae, nempe ipsa nobilitas, indigenae tam ultra citraque Dunam habitantes, per certos Nuncios, et plenipotentes suos videlicet nobiles, Rempertum Gilzemium juris Doctorem, Gregorium Francken, Fabianum a Borch, Henricum et Ioannem de Medhem, cum sufficienti plenipotentiae sua mandato, sigillis multorum nobilium ex tota Provincia Livonia consignato, apud Nos comparuissent, Nosque suo ac totius nobilitatis Livonicae nomine, de confirmatione jurium, libertatum, privilegiorum et immunitatum suarum humiliter atque suppliciter compellassent; obtulerunt Nobis in scriptis certa capita seu articulos, quos a Nobis in omnibus eorum punctis, clausulis et conditionibus confirmari, approbari et ratificari debita cum instantia supplicaverunt; quorum quidem capitum seu articulorum tenor de verbo ad verbum sequitur, et est talis:

517 I. Primum et ante omnia Sacrae et Serenissimae Maiestati Vestrae, Domino nostro Clementissimo, et tum libertatis nostrae vindici, tum et liberatori, in quo omnem spem et fiduciam liberationis nostrae concepimus debita qua par est humilitate, nostro totius nobilitatis Livoniae nomine supplicamus, ut Sacrosancta nobis et inviolabilis maneat religio, quam juxta Evangelica Apostolicaque scripta purioris Ecclesiae, Nicenae Synodi, Augustanamque confessionem hactenus servavimus; neve unquam ullis sive ecclesiasticorum, sive saecularium praescriptis, censuris et adinuentionibus gravemur, turbemurque quovis modo. Quod si praeter spem acciderit nos tamen juxta Sacrosanctae Scripturae normam, qua praecipitur plus Deo, quam hominibus obtemperandum esse, nostram retineamus religionem, consvetasque cerimonias, neque nos in ulla ratione ab hac avelli sinamus. Si vero errores, quorum malus ille daemon author est, in illa suboriri continget, ut hisce dirimendis tollendisque Evangelici Apostolicique Doctores purioris Ecclesiae Augustanae confessionis adhibeantur.

II. Proximum est, ut Ecclesiae conserventur, collapsae restituantur; et quae ministris puri Evangelij Doctoribus sive concionatoribus, et isforum honesta sustentatione, non provisae, ut hisce ex liberalitate Sacrae Regiae Maiestatis provideatur; et si quis census fundique hisce adempti, vel suppressi fuerint, ut illi vel restituantur, vel aequivalente pretio compensentur.

III. Ne pauperes negligantur, illorum enim juxta atque religionis rationem habendam esse censemus. Cum nobis porro constet, quanta sit calamitas pauperum, qui hac bellorum clade ex divitibus pauperes facti sumus, suppliciter petimus, ut collapsa hospitalia bonaque illis olim consecrata restituantur, et in quibus ante locis antiquitus erecta nulla fuerint, ut erigantur, et tam a Sacra Vestra Regia Majestate, quam a Principe nostro, pro Regia munificentia et liberalitate dotentur. Quo facto Christus qui (haec 518
in se collata reputabit) Vestrae Regiae Majestati, Regnorum ditionumque suarum faciliorem splendidioremque faciet gubernationem. Ac cum hoc bello (proh dolor!) afflictissimae, maritis parentibusque caesis multae viduae, orbae parentibus virgines, in eam egestatem redactae sint, ut, quo vitam tolerent vix habeant, obnixe oramus, ut imprimis de collegijs coelibum virginum ita constitnatur, ut afflictissimae et miserrimae viduae virginesque maritis parentibusque orbatae, in haec recipiantur, necessarioque victu amictuque prospiciantur, donec vel coelibem optent vitam, vel sanctum petant matrimonium. Neque enim in hoc vel coelibum virginum, quarum numerus non ita magnus est, vel praefectorum earundem privatum commodum, sed commune potius bonum spectandum est. Utque idem cum coenobijs monachorum, si illa Sacrae Regiae Majestati Vestrae aliquando ex manibus hostium restituta fuerint, constituatur, propter miseros exanimatos senes, et pupillos parentibus orbos, paternisque bonis destitutos, qui in ijsdem ali, educari, et humanioribus literis erudiri poterunt,

cum maximo Reipublicae commodo. Ita enim ex coenobijs praefatis, vetus Collegiorum forma restituetur, ex quibus honorifica Ecclesiae et Reipublicae organa, quandocunque necessarium fuerit, depromi poterunt.

IV. Cum nihil Respublicas magis quassare atque concutere soleat, quam legum, consvetudinis atque morum mutatio; Sacra Regia Majestas Vestra bene constitutas Respublicas hac ratione, non modo servandas, sed collapsas restituendas prudentissimo atque vere Divino consilio censuit, quod per Illustrissimum atque Magnificum Principem ac Dominum Nicolaum Radziwił, in Olyka et Nieśwież Ducem, Palatinum Vilnensem, Dominum nostrum clementissimum, Principibus, nobilibus, civitatious, atque Statibus Livoniae, sub ipsius Sacrae Regiae Majestatis
519 plenae potestatis mandatique proposito scripto promiserit, nobis non solum Germanicum Magistratum, sed et jura Germanorum propria atque consveta concessuram, permissuram, atque confirmaturam se esse, quod et ad praesentis status conservationem, et collapsi erectionem restitutionemque facit plurimum.

Ut autem certum atque commune aliquod Provinciale jus, quo omnes Provinciales teneantur, ex consvetudinibus, privilegijs, latisque sententijs, authoritate Vestrae Sacrae Regiae Majestatis constituatur: etiam atque etiam oramus, ut ad eam rem certi homines, in jurisprudentia versati, ex authoritate Majestatis Vestrae designentur, qui talem formulam juris Provincialis concipiant, componant, et communibus Reipublicae Livoniae Ordinibus consentientibus ad recognoscendum, confirmandum et promulgandum Vestrae Sacrae Regiae Majestati offerant.

V. Ut solis indigenis, et bene possessionatis dignitates, Officia et Capitaneatus, ad instar Terrarum Prussiae conferre dignetur, prout nobis Regiae Majestatis nomine promissum est, atque praescribantur nobis dignitates, officia et Capitaneatus, et quando et quibus quisque praeficietur.

VI. Quamvis inficias ire non possumus, appelationis remedium ad Tribunal Regium, superioritatem Sacrae Regiae Majestatis maxime respicere, neque nostri instituti sit, illam attenuare velle. Tamen putamus Sacram Regiam Majestatem propter commodum et profectum Provincialium, aliam viam, et eam quidem compendiosiorem, et consensus communis arbitrio, et Vestrae Regiae Majestatis approbatione, invenire constituereque posse, ne vel propter itinerum difficultatem, locique intercapedinem maximam, vel propter miserorum inopiam, plures causas in judicia delatas deferri et divitibus improbis, malevolisque hominibus insolentiae materiam praeberi contingat; consultum itaque nobis videtur, ut Sacra Regia Majestas Vestra in
520 civitate Rigensi, tanquam totius Provinciae Metropoli, certos Judices seu Senatores suos constituat, idque ex indigenis per nostrum equestrem Ordinem delectos; per Majestatem vero Vestram confirmandos, qui semel bisve in anno Rigam statis temporibus una conveniant, et causas appellationum, ex authoritate Majestatis Vestrae decidant: ab illo vero Senatus Majestatis Vestrae judicio, in causis gravibus, et maximi momenti, ad Tribunal Majestatis Vestrae, non minus ex Archi-Dioecesi, quam ex Majestatis Vestrae et Illustrissimi Domini Magistri ditionibus, hoc est, ex tota Provincia, ad Majestatem Vestram tanquam ad supremum et haereditarium Dominum nostrum, appelletur. Ita tamen, ut temerariae et frivolae appellationes praecidantur, statuatur expressa poena in temerarie appellantes, et extrahentes litem sine justa, legitima, et probabili ratione; et ut taliter delinquentes condemnentur in decimam partem causae, cujus dimidia pars fisco Majestatis Vestrae, altera dimidia pars appellato dependatur.

VII. Cum hoc proprium Regium decus sit, atque ipsa Majestas, quae neminem vel minima laesione offendere, unicuique quod suum est tribuere quod uniuscujusque est, ex amplitudine munificentiae suae adaugere consvevit, liberalissime Vestrae Sacrae Regiae Majestatis nomine promissum est nobis omnibus atque singulis, de quorum nomine missi sumus, quod nobis atque ipsis, beneficiorum, feudorum, a Principibus et praedecessoribus suis acceptorum diplomata, consignatas literas, possessiones, consvetudines, privilegia ac libertates, et quaecunque longissimo temporum usu acquisivissent obtinuissentque, inviolabiliter servari et confirmari. Sed si quae majora ipsis omnibus atque singulis ex usu esse possent, quod ea quoque ex Regia liberalitate de novo concedi deberent. Quam Regiam facilitatem, clementiam et benignitatem ut observanti pectore animorum nostrorum prosequimur; 521
ita eam fortunis nostris omnibus, vita, saluteque ipsa demereri, sedulo parati erimus. Proinde petimus, qua decet humillima observantia, ut non modo quae antea dicta sunt praestentur nobis, verum cum plures sint in Livonia, qui cum consangvineis suis atque alijs familijs, ius simultaneae sive conjuctae manus contrahendi facultatem olim nacti sunt, ut hoc ipsum privilegium, a Vestra Sacra Regia Majestate, caeteris quoque omnibus, videlicet universae nobilitati, aeque illis, qui sub dominio Domini Magistri caeterorumque Principum mansuri, ac illis, qui Sacrae Regiae Majestati Vestrae immediate subditi futuri sunt, nostrisque personis, ex liberali favore, pro Regio Vestro splendore atque amplitudine gratiosissime concedatur, in omnibus illorum bonis feudalibus, quae modo obtinent, quae in futurum quovis sive modo, sive speciali gratia, sive contractu licito obtinere poterunt, non modo cum consangvineis, affinibus, sed alijs quoque exteris familijs atque socijs tale jus simultaneae sive conjunctae manus coire atque contrahere. Hoc est ut habeamus liberam et omnimodam potestatem de bonis nostris disponendi, dandi, donandi, vendendi, alienandi et in

usus bene placitos non requisito Majestatis Vestrae consensu et alterius cujusvis superioris, convertendi.

VIII. Si forte in hac belli calamitate, depraedatione, igneve vel alio casu cujusque diplomata, monumenta privilegiorum, libertatum, aliarumque concessionum atque obligationum amissa, absumpta, perditaque essent, ut illa a Sacra Regia Majestate novis diplomatis, non modo innoventur; si de bonorum haereditatione tranquilla atque continua possessione constiterit: verum ut etiam obligatoriarum literarum, quae hoc tumultu bellico perditae sint, fructu ij non careant, qui duorum vel trium testium authoritate obfirmare possint, tales literas penes ipsos
522 fuisse, et ex adverso de soluto, numerato, vel satisfacto, per alia literarum argumenta nil constet.

IX. Ut Sacra ipsius Regia Majestas nobis atque Proceres Livoniae omnium honorum, dignitatum, jurium, libertatum, atque praerogativarum, quibus hactenus tam ecclesiastici, quam saeculares Barones atque nobiles domini, Regni Polonici utuntur et fruuntur, juxta formam atque modum, quibus Prutheni sub Sacra ipsius Regia Majestate positi ab ipsa obtinuerunt, participes facere dignetur.

X. Ut nobis libertatem gratiae (ut vulgo apellant) pro Regia benignitate concedat, quemadmodum in successione feudorum subditi Ducatus Estoniae, Harriae, Wironiae, ac Dioecesis, olim a Regibus Danorum singulari beneficio usque in hunc diem obtinuerunt, ut eodem modo nos ejusdem privilegij fructum, ex Vestrae Sacrae Regiae Majestatis ampliore augustioreq. munificentia capessere, atque cum perpetua augusti nominis celebratione posteris nostris relinquere possimus; hoc est, ut habeamus potestatem succedendi, sed etiam in collaterali linea utriusque sexus: ita tamen, ut praeferatur masculinus, et faemellae pro modo facultatum dotentur, masculinis vero non existentibus, faemellae in omnibus succedant, salvo tamen Majestatis Regiae jure fisci, seu jure caduco.

XI. Cum nos Sacrae Regiae Majestati Vestrae, illiusque Regno, M. D. Lit. ac ditionibus, inevitabili necessitate in hisce nostris angustijs, quibus propter barbari hostis insolentiam ad extremum cum Principe nostro redacti, ab Imperio Romano deserti; nos, vitamque nostram, parentes, uxores et liberos tueri non possimus, sed medius fidius in hostis crudelissimi potestatem venire oportuerit, priusquam ab imperio defenderemur; in subjectionem consenserimus; Sacra ipsius Regia Majestas efficiat, quemadmodum cautum est, ut propter hanc Principis nostri deditionem, nosque subditos, apud invinctissimum Imperatorem, Electores Principes ac
523 Status Romani Imperij, tueatur honorem, substantiamque nostram, ne censura Imperij publica, aliave infami nota vexemur, damnove afficiamur, quin potius indemnes conservemur.

XII. Ut nos in posterum a Sacra Regia Majestate non solum contra Moschum, sed quoscunque hostes nostros, conjuctis Regni Poloniae omniumque ditionum suarum viribus de facto defendamur, hostem in proprijs ditionibus integra belli mole quam primum adoriamur ne vel hostilibus, vel socijs armis, sociorum terris graviora majoraque damna inferantur: melius etenim est ex hostium sangvine aestuare, quam nostri sociorumque depraedatione perditioneque saginari.

XIII. Ut nemo in suis graniciebus atque constitutis limitibus praediorum suorum, qui ex certis monumentis liquent perturbetur; sed in possessione illorum a Sacra ejus Regia Majestate tueatur. Si vero qui limites temporum vetustate corrupti amissive essent, ut illi sive per delegatos, sive per arbitros, prout aequitatis postulaverit ratio, innoventur, restituanturque. Ubi vero in terris Livoniae dispersi inter se nobilium, item rusticorum agri habentur, et ut Germanice appellantur, *streuwlande und hakenlandt*, isti secundum consvetam mensuram unicuique integri, absque ulla diminutione, laesioneve permittantur, ut scilicet juxta veterem praescriptam formam quilibet uncus aut mansus agri, quem vulgo *haken* nominamus, sexaginta sex funes, sive, ut dicitur bastas; quarum bastarum quaelibet sexaginta sex *faden* contineat. Quae vero ex vastis nemoribus, multo longoque sudore acquisita, primi occupantis, juxta juris communis ordinationem, manebunt, nisi prior occupans illa deinceps pro derelicto habuisset ac alius ea abunde possedisset, legitimeque praescripsisset, ut is quoque in tali possessione retineatur, tueaturque.

XIV. Ut nobilibus Livoniae integrum atque liberum sit per Regnum Poloniae, Magnum Ducatum Lithvaniae, aliasque suae Regiae Majestatis ditiones, Regalibus vijs, et ubicunque ipsis negotium fuerit, absque ulla remoratione telonij; aliarumve datiarum impositione, vel re- 524
quisitione, libere ire atque transire, mercatoribus exceptis, idque tam terra quam mari, caeterisque fluminibus, cum omni immunitate permittatur. Et si aliquem istorum in praefato Regno, Magnoque Ducatu Lithvaniae, alijsque ditionibus, quidquam deponere contingat, ut idem sine ulla molestia, ulloque telonij et quarumvis aliarum datiarum gravamine, inde revocari et reduci, quandocunque visum fuerit, integrum liberumque maneat.

XV. Ut confecto hoc bello in Livonia, veteres Regales et communes stratae restituantur in pristinum statum, serventurque: reliquae vero ab usu communi alienae praecludantur, propter varia incommoda, quae ultro citroque dominis vicinis eorumque subditis inde suboriri possunt.

XVI. Ab hostibus pro defensione communis patriae capti, et postliminij jure, et redemptionis beneficio per Vestram Sacram Regiam Majestatem fruantur atque gaudeant, ut et si servitutis calamitate mortui censeantur; tamen spe recuperandae libertatis vivere videantur.

XVII. Quavis major pars nobilitatis per hostem partim bonis suis feudalibus spoliata, partim diuturnitate belli fortunis exhausta, ut uxorum atque liberorum sustentionis plerisque plane nihil, alijs vel minimum supersit; tamen illos singularis erga Sacram Vestram Regiam Majestatem observantia, item fortunarum, libertatum, dignitatis, vitae etiam atque salutis propriae respectus eo impellunt, (quae ipsis partim beneficio Vestrae Sacrae Regiae Majestatis hactenus utcunque servata sunt, partim Dei beneficio servata ac restituta juri sperant) ut non modo ipsam omni honore venerentur, sed vita atque salute ipsa illud libenter contestabuntur. Et cum plurimi nostrum nihil reliqvum habeamus praeter vitam, hanc parati sumus quoquo tempore apud Sacram Regiam Majestatem Vestram exponere: reliqui vero etiamsi et ipsi belli
525 quinquennalibus sumptibus exesi; tamen se illi offerunt, et nos una cum eis offerimus ad omnia, quae possibilia esse poterunt: speramusque Vestram Sacram Regiam Majestatem, si ad expeditionem bellicam eo quo consveveramus equitatu, propter exhaustas vires prodire non poterimus, illud non tam ulli neglectui aut protervitati, sed impossibilitati imputaturam esse. Postulamus itaque, ut unusquisque secundum restantes facultates bellicam expeditionem Sacrae Regiae Majestati Vestrae serviat, non autem secundum eas quas ante rebus integris stantibus obtinuit; et ut eodem plane modo, si qui extra numerum sui debiti ac soliti equitatus ac servitij, in honorem atque commodum Sacrae Regiae Majestatis Vestrae, plures equites atque milites educere possent ac vellent, stipendia conferantur, quemadmodum caeteris Sacrae Vestrae Regiae Majestatis, Regni, et Magni Ducatus Lithvaniae incolis numerari et conferri conseverunt; utque id tam in praesenti, quam futuris belli temporibus perpetuo servetur.

XVIII. Cum digna vox Majestate Regnantis sit, fateri: Imperium subjectum esse legibus; ne deinceps ullus Princeps; ullus Magistratus sive superior sive inferior, vel quivis alius, extra cognitionem causae, nobiles, vasallos, vel quosvis alios possessionibus temere exuat, destituat, spolietve: sed si quid juris in alium habere quisquam putarit, hoc ipsum coram judicio ordinario Senatorum Majestatis Vestrae Regiae vel Provinciali conventu experiatur. Non enim aequum est, ut in propria causa quis ipse sit judex. Sicut enim, jus oritur ex facto: ita de uniuscujusque facto aut culpa nonnisi mediante jure lege, et sanctione per Iudicem decidi debet. Nemo itaque in posterum causa indicta non convictus, neque legitimo juris processu damnatus, fortunis aut facultatibus suis exuatur, quemadmodum antea exuti sunt non-
526 nulli honesti, et in suos Principes et Magistratus obedientes, fideles et officiosi cives. Et ut in tali facto liceat oppresso ad Tribunal Sacrae Regiae Majestatis Vestrae Regium, extraordinarie coram Notario, instrumento gravaminis et de salvo conductu ad cognitionem causae Sacrae Regiae Majestatis Vestrae supplicare.

XIX. Ut nullus, cujuscunque eminentiae, aut conditionis existat, personis, castris, domibus aut possessionibus alicujus, ullam violentiam inferre, incursiones facere, in publicis stratis insidias ponere praesumat. Qui autem super his convictus, ut juxta leges capitis poena plectatur. Simili modo hi, qui honestas matronas, viduas, virginesque raperent, vel per vim stuprarent, comprimerentve, cum alias ipsis omnis debeatur honos atque reverentia, ac merito, ut eodem capitis supplicio puniantur.

XX. Cum etiam mercatores, praesertim peregrini sive exotici homines, in nobilitatis ac civitatum injuriam, pelles, frumenta, lupulum et alia mercium genera in villis ac pagis clam et publice coemere, negotiationesque illicitas exercere soleant, ut illud Vestrae Sacrae Regiae Majestatis authoritate caveatur, prohibeaturque ne id de caetero fiat. Ut autem ratio dominorum nobilitatisque habeatur cum pellibus ferarum et bestiolarum, Sacra Regia Majestas Vestra providebit.

XXI. Quemadmodum antiquitus omnibus Livoniae proceribus, nobilibus, equitibus, vasallisque libera in universum hucusque ferarum lustra atque meatus fuerunt, ipsaque venatio liberrima, ita silvarum, nemorum, pascuorum, pratorum, actumque liberrimum habuerunt usum fructum, quod ex ferris bestiolisque sylvestribus pelles, quas vulgo *wildtwerck* nominat, ex nemoribus sylvisque omnium lignorum usum qualemcunque meliore fructu habere obtinereque potuerunt, quod *wildtwerck* dicimus in omnibus speciebus ejusdem, in cinerum sive liquoris picei extractione, sive alijs lignorum diversis sectionibus is comparari unquam poterat; ita quo-
527 que mutua atque transitoria fiat; et est adhuc hodie servitus, qua ultro citroque alter in alterius fundo liberrima habet apum pascua et mellifluas arbores. Quemadmodum haec omnia investiturarum monumentis, longissima praescriptaque consvetudine adhuc hodie ab omnibus nobilibus obtinentur et servantur; ita quoque omnes nobiles atque proceres Livoniae hactenus habuerunt jus coquendae cerevisiae, illiusque ad suas tabernas vendendi potestatem, absque ullius impedimento, vel dativarum vel assisiariorum gravamine. Ne vero in posterum callidis officiariorum adinventionibus, ne dicamus expillationibus, in talibus libertatibus quoquo modo graventur, petunt nobiles ac proceres Livoniae, ut haec specialius privilegio Regio explicentur, ne omissa inpraesentiarum, nocuisse olim, sed quae expressa jam prodesse et in futurum et perpetuum profuisse videri poterunt: publica tamen contributione, et alio vectigali, communi consensu Ordinum et universae nobilitatis ad Sacrae Regiae Majestatis Vestrae et Reipublicae necessitatem pro tempore decernenda, semper excepta.

XXII. Ut rustici qui vel per Principis con-

cessionem in alicujus potestate fuerunt, ab alijs non capiantur, neque detineantur; sed ad ejus, cujus intersit, postulationem exhibeantur: nisi certis diplomatum argumentis vivisque testibus edocere quis poterit, illos sibi a legitimis ipsorum dominis concessos atque translatos esse, manebunt in potestate ejusdem in quem eum in modum concessi translatique fuerunt, alias restituantur secundum receptum morem et antiquam consvetudinem Livoniae.

XXIII. Ut hactenus nobilium rustici ad sola dominorum suorum opera fuerunt obstricti: ita petimus provideri, ne ad alia servitia in libertatis nostrae praejudicium cogantur, sed ut antiqua consvetudo observetur.

XXIV. Ut fines terrarum diligenter observentur, ne praedones, et grassatores ingrediendo impune grassentur.

528 XXV. Ne lites atque controversiae transactionibus judicatae vel sopitae in posterum resuscitentur, suaeque Sacrae Regiae Majestati inclitisque Senatoribus molestiam inferant, ut in genere transactiones ac definitivae sententiae omnes a Principibus Livoniae dictae lataeque per Sacram Regiam Majestatem Vestram confirmentur.

XXVI. Cum saepenumero in Livoniae acciderit, quod nonnulli nobiles a proprijs rusticis clam occisi sint, ut vero in posterum a talibus flagitijs deterreantur, petunt nobiles Livoniae, ut de singulari gratia, merique Imperij Sacrae ejus Regiae Majestatis potestate, suis curijs capitalis civilisque judicij, privilegium, quemadmodum nobiles Estoniae Ducatus, olim a Regibus Danorum consecuti sunt, et in hunc usque diem obtinent, annectatur concedaturque.

Ultimo, cum ex monetae inaequalitate hactenus varia et inexplicabilia damna atque incommoda Livoniae illata sint; petimus de illa etiam certum quid constitui: scilicet, ut ea excudatur inposterum moneta, quae in gravi valore et aestimatione par Polonicae et Lithv: existat, ut ultro citroque Polonica Lithvanicaque moneta in Livonia, Livonica e converso in Polonia et Magno Ducatu Lithvaniae currat.

Nos itaque Sigismundus Augustus, Rex Poloniae, et Magnus Dux Lithvaniae, praefatus, etc. praeinsertos articulos 26 et humiles supplicationes universi Equestris Ordinis nobilitatis Livoniae, tanquam justas ac legitimas, authoritate nostra Regia, tanquam directus Dominus cui merum et mixtum Imperium in totam Provinciam, vigore praesentis subjectionis Nobis professae, competit, in omnibus earundem postulationum et articulorum clausulis, punctis et conditionibus confirmandos, approbandos et ratificandos esse duximus, prout confirmamus, approbamus et ratificamus praesentibus hisce literis nostris, decernentes eos abhinc, et in po-
529 sterum, robur debitae et perpetuae firmitatis obtinere debere, utili tamen Domino Illustrissimi Domini Magistri per hanc confirmationem nostram in Terris Illustritatis ejus, nihil derogantes, harum testimonio literarum; quibus in fidem praemissorum sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Datae Vilnae, feria sexta post festum Sanctae Catharinae. Anno Domini 1561 Regni vero nostri anno 32.

JURAMENTUM

REGIS POLONIAE,

CIRCA SUBJECTIONEM PRAESTITUM.

Ego Sigismundus Augustus, Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniaequae Dominus et Haeres, juro, spondeo et promitto ad haec Sancta Dei Evangelia, quod omnia jura, libertates, privilegia, immunitates Provinciae Livoniae, ecclesiasticas et saeculares, ecclesijs quoque et spirituali earum statui, Archiepiscopo, Episcopis, Principibus, Magistris, Capitulis, Commendatoribus, Advocatis, nobilibus, vasallis, civibus, incolis, et quibuslibet personis, cujusque status ac conditionis existentibus, per Imperatores Romanos et alios quoscunque Reges, Duces, Principes, Ordinis Teutonici Magistros, et alios legitimos Magistratus, illi Provinciae et Statibus concessas, manutenebo, servabo custodiam, et attendam in omnibus conditionibus atque punctis. Omnia illicite ab eadem Provincia alienata, aut per hos belli tumultus Moschorum, avulsa, pro posse Meo et conjunctarum Provinciarum Mearum, ad proprietatem ejusdem Provinciae, armis sive pactionibus recuperabo, aggregabo. Terminos ejusdem Pro-
530 vinciae non minuam, sed pro posse Meo diminuta et in hostium potestatem redacta recuperabo, defendam et dilatabo. Sic Me Deus adjuvet, et haec Sancta Evangelia.

JURAMENTUM

ORDINUM LIVONIAE,

SIGISMUNDO AUGUSTO

VILNAE PER LEGATOS PRAESTITUM.

Nos Commendatores, Advocati, nobiles, vasalli, cives, civitatum Proconsules, Consules, nostro et reliquorum nostrorum amandatorum nomine promittimus et juramus; quod exnunc et deinceps fideles et obedientes erimus Serenissimo Principi et Domino, Domino Sigismundo Augusto, Dei gratia Regi Poloniae etc. pleno titulo, etc. Domino et Haeredi, ejusque Successoribus Regibus, ac Regno Poloniae Magnis Ducibus, et Magno Ducatui Lithvaniae; suae Sacrae Majestati Regiae, Regno ac Ducatibus assistemus, necnon ejus Successoribus contra quoslibet inimicos, cum quibus nullos tractatus, nulla foedera, inducias aut contractus faciemus,

sine suae Majestatis Regiae consensu et approbatione; sed nos in omnibus, fideles, observantes, et obsequentes omni loco et tempore praestabimus, consilium et alterius generis mandata nobis credita ad suae Sacrae Regia Majestatis damnum non revelabimus, sed fideliter exequemur: omnemque machinationem, quam practicari suboleverimus in praejudicium Regiae Majestatis et Ducalis dignitatis, custodiemus praecavebimus, et pro posse nostro, summa fide impediemus. Sic nos Deus adjuvet, et Sacrosanctae Evangelicae veritatis professio, necnon
531 Crux supplicium, ac mors Domini nostri Jesu Christi.

IURAMENTUM

MAGISTRI LIVONIAE.

Ego N. juro, quod ab hac hora et deinceps fidelis ero et obediens Serenissimo Principi, pleno titulo, etc. Domino et Haeredi, profectum illius fideliter procurabo, in negotijs Regijs et Ducalibus fideliter consulam, et secreta quae mihi qualitercunque concredita et communicata fuerint, in eorum detrimentum nemini pandam. Sic me Deus adjuvet, etc.

INCORPORATIO

DUCATUS CURLANDIAE ET SEMIGALLIAE, CUM REGNO POLONIAE;

ANNO DOMINI 1569 LUBLINI.

Sigismundus Augustus Dei gratia Rex Poloniae, M. D. Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kijoviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae. Significamus praesentibus literis nostris quorum interest universis et singulis. Quod cum Illustrissimus Dominus Gothardus in Livonia, Curlandiae, et Semigalliae Dux, Generosos Fridericum a Kanicz, et Michaelem a Brunow, Consiliarios et Senatores suos ad Nos Regnique nostri Ordi-
532 nes cum certis mandatis ablegavisset, atque hi ipsi literis fidei suae plenipotentiae praedicti Illustris Domini Ducis demonstratis, id sibi ab Illustritate sua injunctum esse dicerent, quo nomine Illustritatis a Nobis Regnique Ordinibus postularent, ac enixe peterent, ut quoniam negotium Unionis Regni nostri cum Magno Ducatu Lithvaniae ad salutarem finem exitumque optatum, jam pridem Deo immortali adjuvante perduxissemus, tempusque adesset, quo Livoniae quoque a barbaro et truculento hoste majorem in modum populatae et afflictae per Nos aliquando consuli possit, subjectionem Illustris Domini Ducis et subditorum ejus, de communi sententia atque assensu omnium Ordinum Regni cum Ducatu Lithvaniae, uniti acceptaremus. Nos et si memoria tenebamus, superioribus annis quo tempore ab Ordinibus Livoniae crebris literis atque Nuntijs ad eam ipsam subjectionem acceptandam sollicitaremur, sortem illius Provinciae, atque calamitatem miseratos, hanc ipsam privatim et persona nostra, in fidem atque protectionem nostram suscepisse, tamen et illud etiam meminimus, cum praedicta subjectio praesentiam Senatus Polonici ac plenior deliberationem requireret, rejecisse Nos hujus ipsius rei tractationem in tempus alliud ad eam rem conficiendam commodius. Quod cum se Nobis obtulisset, faciendum esse existimavimus, flagitantibus praesertim Illustris Domini Ducis Plenipotentibus, et Unione Regni cum Magno Ducatu Lithvaniae, absoluta et perfecta, et ejus Illustris subjectionem per supradictos Plenipotentes Illustritatis ejus Nobis delatam de consensu et voluntate omnium Ordinum Regni et M. D. L. ita ut ante dictum est, uniti in praesentibus Regni Comitijs acceptaremus, quemadmodum praesentibus literis nostris acceptamus, ipsumque Illustrem Principem in fidem et clientelam nostram Regnique nostri cum omni Ducatu, et ditionibus Illustritatis suae, publico Regni cum Magno Ducatu Lithv. uniti nomine 533
recipimus; nimirum ut ab eo tempore inposterum Illustr. Sua ejusque Haeredes cum Ducatu Curlandico Semigallicoque, Regno nostro cum Ducatu Lithvaniae unito, tanquam uni et indiviso corpori perpetuis temporibus subijciatur et incorporetur, ac in clientela et defensione nostra et Regni, cum Magno Ducatu Lithvaniae uniti permaneant, speramus autem Illustritatem suam, et ejus Illustritatis Posteros, in ea fide, voluntate, subjectione, quam Nobis Regnoque cum Ducatu Lithvaniae unito per supradictos Plenipotentes detulerunt, constantes permansuros et firmiter perseveraturos.

Quibus Nos vicissim defensionem nostram, Regni nostri, ac conservationem omnium privilegiorum, libertatum, immunitatum, a Nobis eisdem concessorum libertatibus nostri tamen Regni non adversantium pollicemur atque promittimus; quae privilegia, immunitates, libertates tum renovaturi, confirmaturi, et in pleniorem formam reducturi sumus, cum Illustritas sua Nobis, Regnoque nostro debitum homagium praestiterit. In cujus rei fidem et testimonium manu nostra praesentes subscripsimus, et sigillum nostrum appendi jussimus. Datum Lublini in Conventu Generali Regni die 3 mensis Augusti, anno D. 1569. Regni vero nostri 40.

FORMULA REGIMINIS

DUCATUS CURLANDIAE AC SEMIGALIAE,

ANNO DOMINI 1617 PROMULGATA.

Nos Ioannes Kuczborski, Dei et Apostolicae

534 Sedis gratia Episcopus Culmensis ac Pomesaniae; Adamus Tavois Samogitiae, Maximilianus Przerębski Zawichostensis Castellani, Capitaneus Petricoviensis. Andreas Mleczko, Iudex Terrestris Upitensis, Gvilhelmus Kochański, Sacrae Regiae Majestatis, Secretarius, Serenissimi et Potentissimi Principis et Domini Domini Sigismundi Tertij Dei gratia Regis Poloniae, Magni Ducis Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniaeque etc. necnon Svecorum, Gothorum, Vandolorumque haereditarij Regis, Domini nostri Clementissimi, Ordinumque Regni et Magni Ducatus Lithvaniae in Curlandiae et Semigalliae Ducatum, Districtumque Piltinensem plena cum potestate ablegati Commissarij.

Significamus praesentibus literis nostris quorum interest universis et singulis. Cum inter alia Commissionis in Curlandiae et Semigalliae hoc Ducatu obeunda negotia illud quoque injunctum nobis esset, ut jura et leges certamque rationem et formam, qua et Ducatus hic recte et ordine regi et gubernari, et justitia ijs quorum interest, administrari possit, authoritate nostra Commissoriali praescriberemus constitueremusque. Nos idipsum aequa et diligenti, tum primorum pactorum, quibus haec Provincia Regno, Magnoque Ducatui Lithvaniae adjuncta est, tum decretorum Comitialium, instructionisque nostra ratione, habita re cum Illustri Principe Friderico in Livonia, Curlandia et Semigallia Duce, atque cum nobilitate universa communicata, in hunc qui sequitur modum explicasse, sancivisseque, ac usum inposterum frequentandum promulgasse, sancireque et promulgare praesentibus literis nostris.

I. Inprimis sub regimine Illustris Curlandiae et Semigalliae Ducis Supremi Consiliarij et Assessores sint hi: Landhoffmeister, Cancellarius, Burgrabius, et Landmareschalcus, omnes quatuor nobiles indigenae, beneque possessionati,
535 cum duobus Doctoribus, Iurisconsultis nobilibus itidem si haberi possint, vel ijs deficientibus, ex civico statu.

II. Cancellarius, sit vir doctus, atque ad obeundum sustinendumque illud munus idoneus: cui defuncto ex majoribus minoribusve Capitaneis, vel reliqua etiam nobilitate, ubi nimirum vir gerendo muneri par inveniri possit, substitui a Principe debet.

III. Nomine autem indigenarum etiam Poloni et Lithvani nobiles in Curlandiae et Semigalliae Ducatu bene possessionati comprehendantur.

IV. Principem si abesse a Ducatu, vel minorennem, aut infirmum esse, vel etiam mori contigerit, praefati Consiliarij Iurisdictionem et Iudicia exercebunt, mandata, et sententias, aliaque omnia administrationis munia Principis nomine quamdiu in vivis erit expedient, ac promulgabunt, atque haec Iurisdictio eorum, etiam mortuo Principe indivisa, atque in solidum censeri debebit, et uno pluribusve eorum defunctis, reliqui suo munere plene fungantur. Iure tamen Sacrae Regiae Majestatis et Reipublicae per omnia et in omnibus salvo.

V. Secundum hos Consiliaros, Assessores, proximo loco in Ducatu sint Capitanei majores quatuor, duo in Semigallia, Selbursgensis et Mitaviensis, et si Sacra Regia Majestas ac Respublica Ducatus quoque Curlandici partem sub unius ejusdemque Principis regimine esse voluerit, in Curlandia totidem, Goldingensis et Tuckmensis, qui et ipsi ex indigenis, beneque possessionatis a Principe eligantur: ex quorum quatuor Capitaneorum numero, si quis ex Consiliarijs praefatis supremis decesserit, alius in locum defuncti a Principe surrogetur.

VI. Hi autem Capitanei majores quatuor singulis nobilibus et ignobilibus, quorum Iurisdictio illis attribuetur: in causis primae instantiae adhibitis Assessoribus, quos habere potuerint, jus dicent. Selburgensis nempe Selburgensibus, Duneburgensibus, et Ascheratensibus. Mitaviensis Mitaviensibus, Bauscenburgensibus, Nehogutrensi- 536
bus, Ekaviensibus, Baldonensibus. Sessaviensibus, Grentzhaffiensibus, Doblinensibus; Goldingensis, Goldingensibus, Vindaviensibus, Alschvangensibus, Hasenpotensibus, Durbensibus, Gramfdensibus, Schrunpensibus, Fravenburgensibus. Tuckumensis autem Tuckumensibus, Candaviensibus, Sabelensibus, Talsensibus, Ascensibus. Quibus quidem Capitaneis Majoribus quatuor, sive ij defuncti, sive in locum Consiliariorum Principis defunctorum suffecti fuerint, ex Capitaneis minoribus, quos Princeps voluerit, succedant. Neque vero quisquam sive Consiliariorum, sive Capitaneorum commemoratorum omnium absque gravi et justa legitimaque causa de qua Princeps cum Consiliarijs et quatuor Capitaneis majoribus cognoscet, loco movebitur. Ista autem cognitione facta removeri poterit.

Iudicia Capitaneorum majorum quovis anni tempore, solis diebus festis exceptis, exercebuntur: salva jurisdictione nobilium singulorum in territorijs ac fundis eorum secundum pacta illis competente.

Ab hoc autem Iudicio Capitaneorum appellationes ad Iudicium Principis Aulicum supra nominatorum Consiliariorum interponantur.

Iudicia Aulica quotannis bis celebrentur, singula spatio septimanarum quatuor, aut minori, si nimirum tanta frequentia causarum non sit, circa festum Trium Regum et Trinitatis, a quibus appellationes omnes indistincte, in causis excedentibus summam sexcentorum florenorum et honorem concernentibus, ad Regiam Majestatem deferantur: partesque terminum ad prosequendam appellationem, ex lege hoc habebunt Iudicij tempus, quod Pruthenicarum causarum expeditioni in aula Sacrae Regiae Majestatis datum est, mensium scilicet Martij et Octobris, eademque appellationes ad Sacram Regiam Majestatem interpositae ad Iudicium Relationum Sacrae Regiae Majestatis 537
proprium praeterito Iudicio Assessoriali devol-

ventur, atque ibidem juxta leges consvetudines Curlandicas determinabuntur.

Literae inhibitoriae processus Iudicio Principis pendentes, retardantes et cohibentes, ante interpositam appellationem ex Cancellaria Sacrae Regiae Majestatis non extradentur, impetratae autem nec justitiam dimorari, nec judiciorum authoritatem sistere, neque judicata rescindere poterunt, et impetrator earum amissione causae mulctari debebit, nemo omnium sive nobilium, sive incolarum, bonis suis sine legitima cognitione et judicio privetur.

Magistratus omnes et singuli civitatum, et oppidorum Decuriones, omnibus requirentibus, justitiam indilatam administrabunt, depactationesque ultra salária assignata, aut sportulas usitatas a quoquam non exigent, sub poena restitutionis et damni emergentis refusione.

Processus in omnibus Iudicijs, sive criminalibus, sive civilibus, sive inferioribus, sive supremis, summarius sit, et oretenus omnia proponantur, non vero in scriptis sententijs Iudicum, merita causarum, ut in Regno Poloniae moris est inserantur; partibus tamen statum causae suae pro informatione Iudicis brevissime conscriptum exhibere liberum erit.

Nobilium causae criminales a Iudicio aulico Principis Consiliariorum, adjunctis quatuor Capitaneis Majoribus determinentur: appellatione ad Sacram Regiam Majestatem salva; exceptis tamen causis publicorum criminum, invasionum, spolij, incendiorum; violentiae, defiorationis, faeminarum raptus, depraedationum, homicidiorum ex dolo atque insidijs factorum, in quibus appellationes non admittuntur.

Post sententiam definitivam sive Iudiciji Aulici, Principis, sive Capitaneorum quatuor, praeter appellationem, nullum aliud beneficium parti gravatae contra sententiam latam tribuetur, sive
538 sit restitutionis, nullitatis, revisionis, vel quodcunque quo lites protrahantur: sola declaratione sententiae obscure pronuntiatae excepta.

Si lis inter Principem et nobilem sive unum, sive plures, de possessionibus alijsque rebus orta fuerit, causa ea immediate coram Regia Majestate intentabitur. Quod si etiam Sacra Regia Majestas, Successoresque ipsius, quibusdam ex Ducatu Curlandico aut Semigallico ex causa justa ac legitima fide publica cavendum, salvumque conductum tribuendum existimaverint, illi pro jure Regiae Majestatis in hunc Ducatum supremo, directoque Dominio, apud Illustrem Curlandiae et Semigalliae Principem, Successoresque ejus sacrosancti semper erunt, ac esse debebunt.

Non dabuntur autem salvi conductus hominibus ullis facinorosis, sed tantum si quis ex sinistra aliqua delatione, offensionem Principis, Successorumque ejus incurrerit, vel adversarij alicujus potentia prematur, aut alia aliqua justa de causa, dignus praesidio ac patrocinio Sacrae Regiae Majestatis videatur. Dabunturque conductus tales non a jure sed a vi tantum et potentia, catenus ut qui eos impetraverit, juri nihilominus se resistere, reique judicatae patere teneatur duranteque salvo conductu impetrator modeste se gerat, nullum injuria afficiat, et publicum salvum conductum illum ad notitiam omnium, maxime autem Magistratus, a quo vim veretur adducat; ijque ad sex tantum mensium spatium dabuntur, intra quos menses, et jure experiri, et alia negotia sua honesta gerere, administrareque qui salvum conductum habuerit possit. Spatio autem eo exacto alium praeter hunc impetrare ei liberum sit.

Frivole Principem, aut Consiliarios ad Tribunal Regium citantes aut pertrahentes, et a quibusvis alijs sententijs, sive ipsius Principis, sive Consiliariorum, sive aliorum Iudicum inferiorum temere appellantes aut Principem suum; 539
vel quoscunque alios sine causa apud Regiam Majestatem traducentes damna omnia, omnesque sumptus refundant, ac praeterea Iudicio Regiae Majestatis pro rei qualitate arbitraria poena puniantur.

Executio rerum iudicatarum ab Officialibus et Magistratibus in praejudicium eorum quorum interest, non solum retardari non debet, verum unicuique vincenti, sive indigenae, sive extraneo aequali modo administrabitur: protelatione et mora sub poena refusionis damnorum, totiusque ejus quod intererit partis laesae, restitutione.

Executores negligentes poena quinquaginta Hungaricalium, toties, quoties id commiserint, puniantur, et partes executioni resistentes, poena violatae pacis publicae irremissibiliter puniantur, a quibus poenis nulla provocatio dabitur.

Mandata adversus executionem obtenta nullius valoris erunt, et qui ea impetraverint poena viginti Hungaricalium, Magistratus autem sive executores talibus obtemperantes, quinquaginta mulctentur.

Conventus publici singulis biennijs Mitaviae celebrentur, ad quos singuli Districtus postquam articulos deliberatorios nacti fuerint, Nuncios cum sufficienti potestate ablegabunt.

In quibus Conventibus nihil decernetur, quod pactis subjectionis fundamentalibus, et Ducalibus investituris et hujus regiminis formae aut ordinationi sit contrarium, horum enim omnium aeterna authoritas esse et observari debebit. Salvis Conventibus extraordinarijs in casu necessitatis, ex legitima causa per Principem, communicato prius cum Consiliarijs consilio, celebrandis.

Si tamen Princeps ejusmodi Conventum indicere recusaverit, authoritate Regiae Majestatis is indicetur. Gravamina enim, jura hujus Provinciae concernentia, re cum Consiliarijs primum communicata, si Conventus haberi, vel impetrari a Principe non possit vel extra Con- 540
ventum ad Regiam Majestatem deferre unicuique liberum erit, quorum gravaminum (si causa juxta et necessaria postea deprehensa judicataque

fuerit) deducendorum sumptus ex aerario Provinciali publico refundatur.

Liberum vero sit esseque perpetuo debebit Dominis Consiliarijs cum a nobilitate ad hoc requisiti fuerint de ijs, quae leges et privilegia afficiunt, si forte aliqua in parte (quod absit) laesae fuerint, praemonere Principem, ut salvas velit habeatque libertates, privilegia et jura omnium et singulorum incolarum hujus Ducatus, qua ex admonitione, nullam qui eam interposuerint, indignationem, vel poenam, vel contemptum, aut odium incurrant.

In Conventibus illi tantum ad Consilia accedant, qui per leges et consvetudines admittuntur, omnibus alijs, qui jus suffragiorum non habent, penitus exclusis. Quibus autem munus hoc competit, ut de rebus communibus deliberent, mature debitoque tempore adsint, modestissimeque se gerant, procul omni tumultu, armis item insolitis omnibus remotis, ordine in dicendis sententijs observato, qui a Mareschalco, quem in singulis Conventibus eligent, constituetur. Sententiae sint liberae, sed nonnisi Directoris jussu proferendae, vota non anticipanda, nec cuiquam praecidenda. Is vero qui ad prius dicta nihil habet quod addat, aliorum sententiae non invitus subscribat. Vasallagium Principis quod attinet, cum ejus quantitas et qualitas literis investiturae suae Illustritatis ad normam Ducum Prussiae determinata sit, huic ordinationi investiturae Illustritatis suae Illustrissimum Principem Curlandiae et Semigalliae praesentem, et futuros successores stare debere omnino censemus.

Vasallagium autem hoc et servitia equestria nobilitatis nonnisi communitione Regni et Reipublicae praecedente praestabuntur, sub poena legibus Regni de expeditione publica sancita,
541 exceptis periculis repentino a quocunque finitimo hujus Provinciae hoste ingruentibus quo casu lustrationes et expeditiones bellicae, collato tamen cum Consiliarijs hac de re consilio a Principe decerni poterunt.

Servitia nobilitatis a Principis vassallagio sejuncta signis separatis, sub uno tamen regimine ductuque Principis expedientur, ad eamque aequalitatem deducantur, ut ex viginti uncis singulis, singuli equites boni atque idonei, quorum in proelio usus esse possit, armis, omnibusque alijs rebus bene instructi sistantur.

Ad quorum uncorum revisionem ab ipsa nobilitate quatuor nobiles, et a Principe duo ex Consiliarijs omnes ad hunc actum jurati deputentur.

Praefecti militum servitij nobilitatis ab ipsa nobilitate nominentur, bini ad singulas praefecturas, ex quibus Princeps unum quem probaverit, confirmabit, atque constituet.

Aerarium Provinciale publicum instituatur, et certus contributionis modus, in quolibet Conventu publico statuatur, in quo sanciendo pluralitas votorum concludet, cui aerario unus ex Capitaneis quatuor, duo ex nobilitate praeficiantur.

Titulum nobilibus convenientem *den Edlen* Illustrissimus Princeps in literis, alijsque diplomatibus suis in posterum tribuere sese velle sponte sua obtulit, modo inter eos, qui revera nobiles sunt, et qui plebeij, constituto Judicio Equestri (quod *Ritterban:* appellatur) discrimen fiat. Quam in rem nobilitas cum Principe consensit.

Recessus omnes nullis exceptis cum penitus sublati, et ab Illustri Principe Friderico nobilitati sponte condonati, cassatique sint, nos quoque ab examine illorum supersedendum esse putavimus, ideoque omnes eos recessus tollimus et abrogamus authoritate nostra Commissoriali.

Ad oppignorationes in Semigallia a praefato Illustri Principe Friderico in Curis *Bershoff*, *Barbelen* et *Ellern* factas, siquidem Domini Consiliarij Illustris Principis eas oppignorationes ex 542
gravibus causis, partim persolvendi aeris alieni, temporibus belli pro defensione Reipublicae ab Illustri olim parente Illustritatis suae contracti cujus summa sexaginta millia florenorum excedat, partim propriorum debitoram nomine in usus publicos contractorum profectos, atque Curias praefatas non magni momenti fundos esse, eliberationesque non difficulter fieri posse assererent, ideo nos declarationi huic illorum inhaerentes, redemptiones praefatarum Curiarum (nisi forte moderni possessores desuper Sacrae Regiae Majestatis approbationem impetraverint) faciendas esse statuimus.

Gravamina omnia privata tam in Semigalia quam Curlandia, Deputatis ad hanc rem certis ex Consiliarijs Principis atque nobilitate personis aboleantur.

Cum creditoribus quoque fratris Illustrissimus Princeps Fridericus juxta pollicitationem, quam in compositione, cum nobilitate fecit, si illam partem Ducatus a Sacra Regia Majestate consecutus fuerit, bonis modis componet.

Ante caetera vero omnia hoc sancimus, ut Catholicae religionis aeque ut Augustanae solius confessionis pactis primaevae subjectionis permissae exercitium in hoc Ducatu Curlandiae et Semigalliae liberum sit, secundum praescriptum Romanae ejusdemque universalis Ecclesiae, Illustri Principe Friderico, universaque totius Ducatus nobilitate, ad seriam postulationem Sacrae Regiae Majestatis eam in rem consentientibus. Ut nimirum quilibet nobilium in suis bonis haereditarijs, sacella, oratoria pro cultu Divino privata templaque aedificare, vel collapsa restaurare, sacerdotesque Catholicos ad se accersere, eorum ministerio pro se, familia, subditisque suis circa cujusvis impedimentum, citra coactionem utriusque religionis uti possit, absque tamen diminutione juris quoad reditus, sive ad 543
Patronos sive alios quoscunque pertinentes. Ita ut si unus tantum sit Patronus Ecclesiae et iste Catholicus fiat, templum sibi cum omnibus redi-

tibus retineat, si autem plures compatroni, quorum unus Catholicam religionem suscipiat, et peculiare templum in bonis suis construat, nihilominus onera quoad consvetas Augustanae confessionis pensiones ferat. Tenebitur porro Magistratus Politicus ex officio nomine liberi exercitij religionis securitatem ab omni vi, injuria, contumelijsque cuilibet praestare, ad munia quoque publica in Ducatu hoc, Catholicis qui idonei fuerint aditus pateat, salvis per omnia juribus, privilegijs, cautionibus, confirmationibus, Ducibus et nobilitati Curlandiae, quoad exercitium confessionis Augustanae, usumque suarum ecclesiarum omnium ab eis aedificatarum, vel aedificandarum, quocunque Magistratu succedente, necnon administrationes rei ecclesiasticae per Serenissimos Poloniae Reges benigne concessis.

Calendarium novum in omnibus Imperio Sacrae Regiae Majestatis subjectis Provinciis receptum ad postulationem nostram nomine Sacrae Regiae Majestatis factam, Illustris quoque Curlandiae et Semigalliae Dux Fridericus, consentiente ejusdem nobilitate omni recepit. Quod ut ad primam Januarij anni futuri millesimi sexcentesimi decimi octavi diem introducatur, promulgetur, constanterque in posterum ab Illustri Principe, ejusque in Ducatu Curlandiae et Semigalliae successoribus legitimis servetur: authoritate nostra Commissoriali constituimus.

Apostatae alijque transfugae utri que tam ab Illustri Principe moderno, quam ejus successoribus, sine omni mora et contradictione repetentibus extradantur, et restituantur.

Novus Princeps Curlandiae et Semigalliae ju-
544 rejurando, quod Sacrae Regiae Majestati atque Reipublicae praestabit, se quoque nobilitatis universae, omnium praeterea et singulorum privatorum libertates, privilegia, jura, immunitates sartas atque tectas servaturum contestabitur.

FORMULA IURAMENTI

NOVO PRINCIPI, A NOBILITATE PRAESTANDI, SIT TALIS.

Ego NN. juro NN. Curlandiae et Semigalliae Duci ejusque successoribus investitis, etsi horum nullus superfuerit, Serenissimo ac Potentissimo Principi ac Domino Domino Sigismundo Tertio, Poloniae Regi, Illiusque Successoribus, Regibus, et inclyto Regno Poloniae Magnoque Ducatui Lithvaniae, tanquam non solum supremis ac directis, quales nunc sunt, sed etiam utilibus et immediatis tunc futuris Dominis meis, tam uti caeteri Regni indigenae, subditus fidelis, et subjectus esse, ejus Illustritatis commoda et emolumenta quaerere et promovere, omniaque Terrarum et incolarum Illustratis ejus quantum per me fieri potest, damna et incommoda praecavere, amovere, praevenire, uti fidelem et probum subditum decet, semper velim, qua in re nihil quidquam, quod humano ingenio excogitari poterit, me impediet. Sic me Deus adjuvet, et Sancta Christi Passio.

His ita constitutis illud postremo adijciendum duximus, ut cum omnia quae hac formula regiminis continentur pactis primaevae subjectionis hujus Provinciae, juribusque aliorum Principum vasallorum, feudali titulo Provincias in Republica Polona possidentium, atque adeo ipsi 545
aequitati et iustitiae sint conformia, ea deinceps sub poena decreti Comitialis anno superiore lati, tum et alijs Sacrae Regiae Majestatis arbitrarijs, observentur, debitaeque executioni a suis Magistratibus demandentur.

Quia vero Ordo Equestris Ducatus pro gravaminibus his abolendis, per nos ad praesens ob majorem animorum coalescentiam, non ad poenas ullius sed ad solam in futurum reformationem sublatis, ad Sacram Regiam Majestatem Dominum nostrum Clementissimum confugerit, ne quid sibi in posterum metus damni aut alienationis animi Illustris moderni Principis ejusque Successorum contingat, cum id nobis Sacra Regia Majestas publica fide et authoritate Commissoriali praecavendum demandare dignata sit: proinde speciali mandato ac rescripto Sacrae Regiae Majestatis, una et decretis practeritorum Comitiorum in causis Curlandicis latorum insistendo, Ejusdem Sacrae Regiae Majestatis authoritate et voluntate declaramus, ut nullus horum omnium quicunque sive in Conventibus particularibus, vel etiam Provincialibus, hic in Ducatu, sive in Comitijs Generalibus gravamina praefata, dicto scriptoque tanquam assertores libertatum suarum proponerent, atque tolli conati essent, operamque suam navarent, ut munus Nunciorum Provincialium obirent, illius indignationi odioque et damno subsit, neque id illi a quopiam, potissimum vero supremo hujus Ducatus Magistratu vitio verti debere aut posse, verum liberos et immunes ac omni ex parte tutos permanere, ijsque aditum ad quaevis Officia et dignitates gratia benvolentia Principis, ejusque legitimorum procerorum, si idonei fuerint patere, ut illis nulla in perpetuum eo nomine quaestio moveri, aut molestia a quopiam, cujuscunque ille status et praeeminentiae fuerit, inferri debeat. Insuper omnes ex aequo in eam curam incumbant, quo pacatus tranquillusque hujus Ducatus status permaneat, qui cum instar propugnaculi 546
contra finitimos universae Reipublicae hostes ex hac parte esse debeat, omnes concordibus animis studia sua ad salutem ejus certatim et alacriter conferant. Illustri Principi suo, ac illius legitimis in fundo Successoribus, obedientiam, honoremque exhibeant, fidei Regiae Majestati, et Reipublicae Poloniae datae memores sint, si omni felicitate patriam suam florere ita ac debent, peroptant.

LAUDUM SREDENSE

O PODDANYCH ZBIEGŁYCH ETC.

PRZEZ KONSTYTUCYĄ APPROBOWANE.

Konstytucya Seymu Koronacyi roku 1633. folio 46.

Approbacya laudum Wielkopolskiego.

Laudum Wodztw Wielkopolskich, Poznańskiego, Kaliskiego (ktore sobie na Seymiku swym Srzedzkim, blisko przeszłym, o poddanych zbiegłych y ludziach luźnych uczynili, y do akt Grodzkich Poznańskich podali), *authoritate praesentis Conventus* approbuiemy. Toż *laudum* y iego approbacya, służyć ma Woiewodztwom Brzeskiemu, Inowłocławskiemu, Ziemi Dobrzyńskiey, Łęczyckiey, Gostyńskiey, y Chełmskiey, Woiewodztwom Pruskim, także y Ziemi Wieluńskiey.

Actum in Castro Posnaniensi, feria quinta, post festum Sanctorum Innocentium Martyrum proxima, anno Domini millesimo, sexcentesimo, trigesimo secundo. Ad Officium et acta praesentia Castrensia Posnaniensia personaliter veniens Generosus Ioannes Kowalski, Burgrabius Terrestris Vschovensis, 547
nomine Illustris et Magnifici Adami, Albrachti a Przyima Przyiemski, Praefecti Curruum Regni, et Conventus Sredensis particularis, proxime praeteriti Mareschalli, obtulit eidem Officio praesenti Castrensi Posnaniensi, ad acticandum in acta sua literas laudi Conventus ejusdem, infrascriptas, manu suprascripti Illustris et Magnific Przyiemski Praefecti Curruum Regni propria subscriptas, sanas, illaesas, omnique suspitione carentes quarum quidem literarum, is est qui sequitur de verbo ad verbum tenor.

Laudum na Seymiku Srzedzkim namowione die decima sexta Decembris, anno Domini, milesimo, sexcentesimo, trigesimo secundo.

My Rady y Rycerstwo Woiewodztwa Poznańskiego y Kaliskiego, ktorzyśmy się tu na Seymik Srzedzki na dzień szesnasty miesiąca Grudnia stawili, w roku teraźnieyszym, tysiącznym, sześćsetnym, trzydziestym wtorym; uważaiąc wielką dezolacyą y spustoszenie wsi naszych szlacheckich, duchownych y Krolewskich ktora się przez to dzieie, że poddani panow swoich dziedzicznych odbiegaią; a od wsi do wsi, od miasta do miasta się tułaią, a rządzić się dorocznie nie chcą, ale iedni z nich komorą u chłopow mieszkaiąc na dzień albo tydzień tylko się naymuią, drudzy na rok, iedni chałupy y ogrody u panow sobie naiąwszy, y tam rok y czasem mniey przemieszkawszy, do innych się wsi pomykaią, y tak *fixa domicilia* nigdzie nie maią, przez co wsi niszczeią y poddani ubożeią. Przeto zabiegaiąc takowey dezolacyi uchwałą y mocą Seymiku tego postanowiamy; iżby takowi loźni ludzie, tak męszczyzna, iako y białogłowy, ktorzy w iedney wsi, rok albo więcey zasiedzieli, iuż do inszych, bez woli y konsensu, onego pana, gdzie rok przemieszkali, nie prowadzili się, y owszem aby każdy pan y possessor, takowych hamować mogł, y gdzieindziey prowadzić im się nie dopuszczał, a gdzieby ktory taki zbieżał, tedy takowego żaden do swoiey wsi y miasteczka przyimować nie ma, y owszem panu onemu, wydać go powinien będzie. *Sub poena ducentarum marcarum pecuniae Polonicarum*, o co *forum* 548
w Urzędzie Grodzkim, *sine appellatione.* Panom iednak dziedzicznym, wolna zawsze repetycya *nativorum subditorum proprium* zostawać ma według prawa dawnego. A co się miast y miasteczek dotycze, tedy przychylaiąc się do konstytucyi w roku tysiącznym, pięćsetnym, dziewięćdziesiątym trzecim, o hultaiach uczynioney, postanawiamy, aby żaden stanu mieyskiego człowiek, takowych ludzi luźnych, służby doroczney nie maiących, przechowywać nie ważył się, pod tąże winą *ducentarum marcarum, ad instantiam cujuscunque in Officio Castrensi, sub poena banitionis decernenda*, y owszem takowych wszystkich, każdemu szlachcicowi, podług teyże konstytucyi tysiącznego, pięćsetnego, dziewięćdziesiątego trzeciego, imać, poymawszy okować, y do roboty przymusić wolno będzie, czego Urzędy Mieyskie nikomu bronić nie maią, *sub eadem poena et foro*, wcale iednak miastom, y miasteczkom y wsiom *personae liberae*, y rzemieślnicy, ktorzy zdawna przy miasteczkach mieszkaią a hultayską się y włoczęgami nie bawią, zachowani bydź maią. Ciż hultaie y wagabundy pobory na nie włożone oddawać będą powinni. A to *laudum* do wszystkich dobr Krolewskich duchownych y świeckich ściągać się ma. Adam Albrachtus Przyiemski, Obożny Koronny, Marszałek na ten czas Seymiku Srzedzkiego.

Et hic coram eodem Officio actisque praesentibus Castrensibus Posnaniensibus personaliter comparens Honestus Albertus Nadolny Ministerialis Regni Generalis, Officio praesenti bene notus, sanus existens, libere ac manifeste recognovit. Quia ipse die hodierna literas laudi suprascripti Conventus Sredensis, in quatuor partibus fori istius civitatis Posnaniensis, frequentiaque multorum hominum, status sexus et conditionis cujusvis existens, clara, sonorosa, intelligibilique vocę publicavit, et ad notitiam deduxit.

Ex actis Castrensibus Posnaniensibus extraditum.

LS.

Mroczyński. mpp.

Legit cum actis Mierzewski.

549

JUS TERRESTRE

NOBILITATIS PRUSSIAE CORRECTUM

AMNO DOMINI 1598.

De 1. Succesionibus, 2. Donationibus, testamentis. 3. Tutelis. 4. Praescriptionibus. 5. Magistratibus et Judiciis. 6. Processu in causis civilibus. 7. Finibus regundis.

SIGISMUNDUS TERTIUS

Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniaque etc. necnon Svecorum, Gothorum, Vandalorumque haereditarius Rex.

Significamus praesentibus, quibus expedit, universis; quod cum incolae Terrarum Prussiae a DD. olim Antecessoribus nostris, et a Nobis quoque iura (quibus antehac vigore privilegij Casimiriani diversis, ijsque secum pugnantibus, utebantur) corrigendi facultatem impetrassent, eosdem correcturam ejusmodi super certis capitibus (utpote Magistratibus et Iudicijs, successione, dotum jure, tutelis, donationibus, testamentis, praescriptionibus iuris processu, alijsque nonnullis) unanimi omnium voluntate confectam, in hisce demum Comitijs, anno 1598 ad 2 Martij Varsaviae indictis atque celebratis, tam Regni, quam Prussiae Ordinum consensu Nobis publice exhibuisse, ac ut Nos quoque eandem approbare dignaremur, illius Provinciae nomine supplicasse. Quare supplicationi eorum uti justae annuentes, praefatam iurium correcturam Regis nostri, et Comitiorum praesentium authoritate, in toto approbamus, atque confirmamus: utque secundum leges in ea descriptas, omnia equestris Ordinis negotia, in quibuscunque Iudiciorum subsellijs, ubivis tam intra, quam extra Prussiam, posthac judicentur atque decidantur, in perpetuum sancimus. Eo specialiter eidem Prussiae nobilitati reservato, ut in posterum etiam iura ejusmodi ad praxim duntaxat Iudicialem pertinentia (modo id omnium arbitrio, atque imprimis nostro cum permissu, fiat) corrigendi, emendandi, emendatis addendi, vel etiam immutandi, liberam semper habeant facultatem.

Sigismundus Rex.

Titulus I.

De successionibus.

In quaecunque bona, tam mobilia, quam immobilia, si filij supersint, aequis sortibus filij tantum succedant: masculis deficientibus, filiae. Existentibus autem filijs, filiae dotem per parentes, dum in vivis essent, inscriptione, vel
550 exemplo alterius filiae assignatam habebunt. Quae, nisi a parentibus assignata fuerit, per fratres et duos proximos ex parte patris, et duos ex parte matris, duosque Scabinos Terrestres illius Districtus, in quo habitabunt, per Judicium Terrestre electos, intra annum et sex menses assignari et constitui debebit. Interim quoad elocentur, pro conditione sua, honeste a fratribus educentur et exhibeantur.

Quod si infra annum et sex menses, quemadmodum supra constitutum est, dos assignata illis non fuerit, portiones suas una cum fratribus aequo jure tam in paternis, quam maternis bonis habebunt.

Dote autem ita illis assignata, nullum ultra eam sibi jus haereditarium, in bonis paternis vel maternis, aliorumve ascendentium, ac etiam per aliquem ex fratribus steriliter decedentem, si alij ex fratribus superstites sint, vendicare poterunt, licet nulla eo nomine renunciatio facta sit.

Nec, ut dos ratione decedentium fratrum sibi augeatur a fratribus petere, sed illae sortes fratrum steriliter decedentium, ad fratres solos, aut fratrum masculini sexus liberos, qui supervixerint, pleno jure devolventur.

Quod si fratres omnes steriliter decedant, sorores earumque liberi in stirpes in bonis succedent: sororibus itidem amitis, materteris, avunculis, alijsque cognatis, non tamen patruis, vel patruelibus, alijsve agnatis, una cum fratribus sorores earumque successores in stirpes itidem succedent.

Nec maritus in bonis uxoris, nec uxor in bonis mariti, post mortem alterius, quiquam juris amplius (juribus tamen ejusmodi praeteritis nihil nocendo) sibi vendicare, aut usurpare poterunt, quam quod ad acta publica quaecunque authentica legitime inscriptum sibi docere poterunt.

Loco vero successionis mutuae in dimidiam partem bonorum, quae hactenus in usu fuit, bona, quae ad maritum attulerit, dotemque et contra dotem a marito sibi inscriptam, integram habere debebit, quas ita marito inscribere liberum erit, ne amplius tamen, quam dimidiam partem bonorum suorum ijs oneret.

Et dotis quidem proprietas ad illam, haeredesque ipsius pertinebit: contradote autem ad vitae tempora ut et fruetur; successoribus tamen defuncti, de restitutione post mortem suam, inscriptione in aliqua bona libera, vel sua, vel fidejussorum sufficienter possessionatorum, cavere tenebitur.

Advitalitium etiam jus mutuum in omnibus bonis liberum erit conjugibus sibi inscribere. Si quae etiam nullam dotem a marito inscriptam habuerit, quartae tamen partis bonorum mariti defuncti uxor superstes usum fructum percipiet, donec ad secundas nuptias transierit.

Successionum autem haec erit ratio. Primo 551
per directam lineam descendentes succedent.

Itaque si quis decedens filios aut filias; ex alijs autem filijs aut filiabus nepotes neptesve, aut etiam ulteriore gradu descendentes reliquerit, vel etiam nullos filios filiasve, sed tantum nepotes neptesve, aut ulteriores, in bona avi aviaeve in stirpes succedant, tantum videlicet uniuscujusque stirpis posteri accepturi, quantum

ad parentis ipsorum, si in vivis esset, sortem pertineret.

Si neque filios filiasve, neque ab ijs descendentes quis reliquerit, fratres autem, vel fratribus non existentibus, sorores germanae, defunctorumve fratrum, aut sororum liberi, descendentesque extiterint, secundum ea, quae supra statuta sunt, in stirpes itidem succedant.

Si neque per directam lineam, neque a fratribus et sororibus descendentes extiterint, proximi successores ascendentes per directam lineam sint, in qua linea hi gradus sunt: pater, mater, avus, avia, proavus, proavia, abavus abavia, caeterique omnes, qui in jure parentum nomen obtinent.

Neque descendentibus per directam lineam, vel a fratribus et sororibus, neque ascendentibus per directam lineam ullis existentibus quarto loco caeteri, vel agnati, vel cognati, ut patrui, avunculi propartui, proavunculi, et similes, ab ijsque descendentes, eo, quo pater, et avus ipsorum, si in vivis essent, jure succederent, id est, in stirpes.

Succedere autem quisque debet in ea tantum bona, quae ab eo proficiscuntur, per quem cognatione defuncto conjungitur, ut paterni propinqui in paterna bona succedant, materni vero in dotem tantum, vel bona materna.

Itaque si quis ex una tantum uxore liberos, aut ab ijs descendentes habuerit; in utraque bona tam patris quam matris, eo, quod supra constitutum est inter mares et faeminas, discrimine conservato, succedent. Si ex pluribus uxoribus, in paterna quidem bona conjunctim itidem succedent, in materna separatim, suae quisque matris.

Eodem modo, si germanum fratrem, aut fratre deficiente sororem, aut ab ijs descendentes defunctus reliquerit, itidem tam in paterna quam materna bona defuncti succedant. Si consangvineos fratrem, sororemve, aut ab ijs descendentes defunctus reliquerit, in paterna defuncti bona tantum succedent, in materna autem materni propinqui defuncti, quamvis remotiores.

Itidem si uterinus frater, sororve, aut ab ijs descendentes extiterint, materna tantum bona defuncti capient, ad paterna autem paterni tantum propinqui admittentur, etsi remotiore gradu conjuncti illis sint, profectitiorum autem seu quaesitorum bonorum defuncti, eadem semper conditio sit, quae paternorum.

552

De inventario.

Quicunque haereditatem, aut etiam usumfructum possederit, post mortem defuncti intra mensem quatuor testibus fide dignis, suae conditionis adhibitis, haeredibusque, aut aliquod ex illis vocatis, inventarium facere tenebitur: quod nisi fecerit, aut fides inventario adhibita non fuerit, in jus Terrestre eo nomine vocatus peremptorium terminum habebit, atque ad primam citationem respondere tenebitur, corporaleque juramentum praestabit, omnia bona fide in inventarium a se relata, nihilque ex bonis defuncti a se celatum vel celari.

Titulus II.

De donationibus et testamentis.

1. Donatione inter vivos donare, inscribere, vendere bona sua ad acta tamen aliqua authentica, unicuique et cui voluerit, liberum erit: cum maxime naturali libertati conveniens, sit ut, quemadmodum quisque velit, re sua utatur.

2. Testamenta autem de bonis mobilibus quibuscunque, non autem de immobilibus, qui factionem testamenti habuerint, condere eis liberum erit.

3. Ut firma ac legitima testamenta sint, ad minimum ipsius testatoris sani mente ac trium fide dignorum testium manibus et sigillis subscripta et obsignata esse debent: quod si ipse testator scribere nesciverit, quartus testis in praesentia caeterorum nomine illius subscribat. Si etiam in jure id testator facere maluerit, integrum illi erit, ad acta quaecunque authentica ultimam voluntatem suam disertis verbis profiteri, atque in acta referendam curare, aut etiam testamentum sua solius manu subscriptum et sigillo obsignatum, clausum ad eadem acta offerre; cujus oblationis et tradictionis actus, actis Officij inscribi debet.

4. Morte deinde testatoris consecuta, intra tres menses ad instantiam Officij, apud quod testamentum depositum fuerit; vel etiam Officio id negligente, ad instantiam cujuscunque, qui interesse suo putaverit peremptorie successores ad Officium citentur ad audiendum et videndum, testamentum illud clausum per Officium aperiri, et publicari: in terminoque, sive comparuerint citati, sive non, testamentum nihilominus aperiatur et publicetur, atque in acta inscribatur.

5. Quacunque ratione testamentum quis condiderit, vel testibus nimirum adhibitis, vel apud acta aliqua publica, toties, quoties visum ei fuerit, ante mortem voluntatem suam revocare mutare in universumque quod visum fuerit, addere, retrahere, minuere, ut vel integrum testamentum inducere, abolereve, vel parti ejus derogare, integrum ei erit, ita ut ad mortem cujusque voluntas ambulatoria et libera sit, sem- 553
perque novissima quaeque voluntas rata habeatur.

6. Si haereditati, in quam debebat succedere, quis renunciaverit, sive filius, sive quicunque alius, ad debita quidem solvenda, aut alia onera haereditatis non tenebitur, bona autem omnia creditoribus dimittere debet: ac si suspicio aliqua fuerit, ex haereditate aliquid ad illum pervenisse, a creditore ad Iudicium Terrestre vocatus, terminum peremptorium habebit, in quo corporale juramentum praestet, nihil ex bonis defuncti se possidere, aut dolo malo possidere desijsse, quod si praestare recusarit, ac liquidum

debitum, quod petetur, fuerit, ad solvendum cogatur.

Titulus III.

De tutelis.

1. Omnibus liberos impuberes habentibus, integrum sit, quoscunque illis videbitur, tutores, vel testamento, vel ad acta quaecunque authentica constituere.

2. Si quis nullis tutoribus relictis decesserit, tutores legitimi sint proximi agnati, qui nimirum masculino sexu pupillis conjuncti sint: deficientibus agnatis, proximi cognati, qui per faeminam pupillos cognatione attingunt.

3. Quod si ex linea cognatorum, aut agnatis deficientibus, cognatorum pari propinquitatis gradu plures tutelam vendicare sibi voluerint, Iudicium Terrestre tres ex ipsis, si tot sint, deligat, quos pupillorum rationibus magis expedire judicaverit.

4. Quod si vel nullos agnatos, aut cognatos habeat, aut si fuerint, legitimis causis a tutela se excusent, Iudicium Terrestre, a quocunque eo nomine appellatum, in proximis terminis Terrestribus, tutores duos aut tres idoneos, et sufficienter ibidem possessionatos, dare pupillis tenebitur.

5. In educandis pupillis, voluntatem defuncti parentis, aut si de ea non constiterit, proximorum agnatorum, aut cognatorum tutores spectent.

6. Sive autem testamentarij fuerint, sive legitimi, sive dati, tutelae suae administrationem a confectione inventarij ordiantur. Ad quod conficiendum, intra mensem post susceptam tutelam, Iudex Terrestris loco illius, a tutoribus requisitus, duos Scabinos in bona pupillorum delegabit, qui confectum inventarium manibus suis subscribant, et sigillis muniant, quod tutores in proximis Iudicijs Terrestribus ad acta referant.

7. Quod si a tutoribus praetermissum fuerit, quanti a pupillis, aut haeredibus eorum, moderatione Iudicis praecedente, in litem jurabitur tantum damni nomine praestare illis tenebuntur.

8. Confecto inventario, res, quae temporis
554 tractu periturae videantur, quam optima conditione poterunt, quamprimum vendent, pecuniamque ex illis redactam una cum reliqua pecunia pupillari, ex utilitate pupilli, inque rem illius collocabunt. Si debita aliqua extiterint, mobilia bona vendant, ex quibus ea solvant.

9. Immobilia bona nonnisi ex sequentibus causis, et decreto Iudicij Terrestris causa aliqua earum in Iudicio Terrestri prius probata, vel vendant, vel alienent, vel obligent. Causae autem, ob quas decreto et aestimatione Iudicij accedente, alienare, aut obligare ea poterunt, hae sint dotis solvendae: alimentorum pupillis, si aliter expediri ea non possint, constituendorum: damna ex obligationibus aliquibus, aut usuris, si ea non explicarentur, provenientia: ad extremum, liquidorum debitorum solutio: extra hasce causas, aut etiam cum aliqua harum causarum praetendetur, si absque decreto Iudicij veneant, dominium non transferetur, recteque postea a pupillis vindicari poterunt.

10. Cum plures tutores fuerint, etsi unus tutelam administrarit, pupillis tamen haeredibusve eorum omnes conjunctim, et ipsi et bona eorum in solidum obligata erunt.

11. Si tutor tutoresve suspecti sint, vel bona pupilli male administrent, liberum erit cuicunque vel propinquo, vel etiam alieno, qui cura pupilli tangatur, ad Iudicium Terrestre vel Palatinale eum eosve vocare. Ac si ex rationibus proventuum vel certis alijs indicijs suspectus fuerit, aut tutelam male administrare reperiatur, decreto Iudicij a tutela removeatur, ac si quid damni ex administratione ejus ad pupillum pervenerit, praestet, omniaque secundum inventarium alteri tutori a Iudicio delecto reddere cogatur.

12. Si durante tutela ex tutoribus aliquis mortuus fuerit, superstites tutelam administrent: cujusque tamen tutoris bona, aut haeredes, non per amplius tempus tenebuntur pupillo, quam per quod tutelam quisque gessit, ita ut suum quisque factum, aut ejus, cui in bonis successit, tantum praestet.

13. In tutela ad decimum octavum aetatis annum minorennes sint, quem cum attigerint, Iudicio Terrestri annum aetatis probent, administratioque rerum ad illos pertinentium a Iudicio eis decernatur. Decreto interposito tutores omnia bona, tam immobilia, quam mobilia eorum, in usum, possesionem, et administrationem sine dilatione ulla tradere eis tenebuntur, tutelaeque suae administrationis, tam ipsorum bonorum, quam omnium fructuum, redituum. et proventuum, praesentibus duobus propinquis pupilli, rationem eis reddent. Et administratio quidem bonorum, tam immobillum, quam mobilium, mox ad eos transferetur: immobilia tamen bona, antequam vigesimum quintum aetatis annum expleverint, nisi ex ijs causis, et modo, ex quibus et quo tutores alienare ea posse supra constitutum est, alienare nullo modo poterunt.

14. Si moram aliquam tutores hac in re fe- 555
cerint, ad Iudicium Terrestre, aut Officium Palatinale peremptorie citentur, quantique in litem a pupillis juratum fuerit, sine exceptione et appellatione ulla, damni nomine eis praestare, bonaque nihilominus ijs restituere, et rationes reddere teneantur.

15. Quod si plures fratres fuerint, ut quisque eorum ad legitimam aetatem pervenerit, ita usum sortis saltem cujusque eorum, modo supra definito, tradere ei tenebuntur: reliquorum autem fratrum minorennium, et sortium illorum, conjunctim cum fratre adulto, tutelam et administrationem continuabunt. Divisio autem bonorum perpetua nonnisi tum fiet, cum decimum octavum aetatis annum omnes compleverint.

16. Si sumptus aliquos necessarios, vel in

personam pupilli, vel in bona, vel in judica, vel rem aliquam ad illum pertinentem tutor fecerit: si etiam ipse, cum ejus causa aliquo iret, aut negotia ejus gereret, aliquid insumpserit, cum officium suum nemini damnosum esse debeat, recte in rationes referet.

17. In universum, nihil praeter dolum et latam culpam, quae dolo proxima est praestare tutor debet. Itaque si, cum ipse omnia fecerit, vel procurator ad Iudicia pupilli delectus, vel minister ad administrationem rei familiaris, in rebus pupilli aliquid peccarit, aut fortuitus aliquis casus, qui provideri non potuerit, damni aliquid rebus pupilli attulerit, praestare id tutor non tenetur.

18. Omnibus autem in rebus pupillus meliorem suam conditionem, etiam sine tutorum authoritate, facere poterit, deteriorem non.

19. Quod si pupillus, postquam ex potestate tutoris excesserit, damnum passum se ab eodem senserit, actionem eidem ob male administratam tutelam infra tres annos et tres menses, praescriptione in posterum obstante, instituere debebit.

20. Mulieres in aliena cura et tutela semper sint, et filiaefamilias quidem in parentum aut fratrum, si adulti sint, tutorumve agnatorum, vel ijs non existentibus, proximorum cognatorum: uxores cum maritorum consensu, tutore adhibito, liberam desponendi facultatem habeant.

Titulus IV.

De praescriptionibus.

1. Si quis rem mobilem per triennium et tres dies, id est, octodecim septimanas; immobilem autem per triginta annos, non vi, non clam, non alieno sed suo nomine, et titulo bonaque fide, pacifice sineque ulla cujusquam interpellatione possederit, ne rerum dominia in incerto sint, dominium ejus acquirat: neque quisquam postea vindicare eam poterit. Quod si quis titulum etiam ac bonam fidem dicere non
556 possit, bona autem ea per longissimi temporis praescriptionem, quadraginta nimirum annorum spatio, pacifice et sine cujusquam interpellatione possederit, eodem modo actioni vindicationive locus amplius non erit.

2. Quod idem etiam ad hypothecata aut obligata bona pertinere debet, nisi intra quindecim annorum decursum, ad acta aliqua authentica, eadem hypotheca, aut obligatio renovata fuerit.

Titulus V.

De Magistratibus et Iudicijs.

1. Cum Palatini ob negotia, tam Reip. quam sua, vacare interdum Iudicijs non possint, integrum eis erit habere Vice-Palatinos, qui quidem sint nobiles, indigenae ac ibidem possessionati.

2. Exercebunt autem Iudicia singulis quatuor septimanis; in Palatinatu nimirum Culmensi prima mensis cujusque die, durante quidem vita moderni Palatini, alternatim Neofori et Radzini: illo vero decedente, Radzini tantum: in Mariaeburgensi, septima ejusdem mensis Stumae: in Pomeraniae, decima quarta, idque Starogardiae, in oppido Sviecie et Tucholiae alternatim, durante autem vita moderni Palatini Skarsseviae, post decessum vero ipsius, nonnisi in tribus locis illis superioribus, Skarssevia omissa. Quod si in diem festum aliquis ex diebus istis inciderit, die sequenti Iudicia ordinantur. A festo autem D. Margaretae ad festum Exaltationis S. Crucis, jura prorsus omnia sistantur ac sileant, excepta executione rerum judicatarum, et causis ex inscriptione venientibus, quas sine ulla exceptione temporis ac dilatione judicare semper tenebuntur.

3. Iudicabunt autem causas tantummodo civiles: recognitiones quoque atque inscriptiones quascunque recipient, et rem judicatam exequentur.

4. Vice-Palatini in primis Iudicijs, quae habebunt, juramentum in haec, quae sequuntur verba, praesente nobilitate praestent juramentumque hoc illorum in publica acta referatur.

5. Ego N. juro, quia juste secundum Deum jus scriptum, aequitatem, et partium controversias judicabo, recognitionesque suscipiam, divitis et pauperis, amici et inimici, civis et peregrini discrimine sublato: et neque favorem, neque odium, neque praemium, neque minas, aut inimicitias aliorum curabo, sed in judicando solum Deum, et jus scriptum, aequitatem, partium controversias et recognitiones, in hisque omnibus conscientiae meae judicium sequar et audiam, rem judicatam fideliter exequar, aliaque negotia mihi incumbentia pro posse meo faciam: sic me Deus adjuvet, et Sancta Christi Crux.

6. Iudicia autem Palatinalia ipsi Palatini, moderni quidem quater in anno, singulis nimi- 557
rum quatuor anni temporibus, habebunt, eademque quatuor septimanis ante publicabunt.

7. Exercebunt autem illa in Palatinatu Culmensi, Neofori: in Mariaeburgensi, Stumae: in Pomeraniae vero, durante vita moderni Palatini, ver Starogardiae, vel in oppido Swiecie, vel Tucholiae, vel Skarsseviae. Qui vero in posterum constituentur Palatini, singulis quibusque octo septimanis Judicia habebunt, et ita quidem, ut in Culmensi Palatinatu, Radzini semper habeantur, in Mariaeburgensi, Stumae; in Pomeraniae alternis vicibus Starogardiae, in oppido Swiecie, et Tucholiae.

8. Judicare possunt eadem omnia, quae et Vice-Palatini, ac insuper causas bannitionum, invasionis domesticae, et quaecunque ex praescripto constitutionum Terrarum Prussiae ad illorum Judicia spectant.

9. Palatini inprimis Judicijs suis ijsdem quibus Vice-Palatini, verbis juramentum corporale, praesente nobilitate praestabunt, idque juramentum ad acta publica referetur.

10. Ego N. juro, quia juste secundum Deum, jus scriptum, aequitatem, et partium controversias judicabo, recognitionesque suscipiam, divitis et pauperis, amici et inimici civis et peregrini discrimine sublato. Et neque favorem, neque odium neque praemium, neque minas, aut inimicitias aliorum curabo, sed in judicando solum Deum, et jus scriptum, aequitatem, partium controversias et recognitiones, in hisque omnibus conscientiae meae judicium sequar et audiam, rem judicatam fideliter exequar, aliaque negotia mihi incumbentia pro posse meo faciam: sic me Deus adjuvet, et Sancta Christi Crux.

11. Judicium causamve nullam Palatinus vel Vice-Palatinus prorogare, diemque Judicijs præfinitum proferre poterit, nisi fore utriusque partis consensu et postulatu id fiat: mulctas etiam nullas, nisi quae vel jure expressae sint, vel in quas nominatim quis se obligavit, decernet.

12. Si privato cum Palatino in causa ad Judicium Palatinale pertinente controversia intercesserit Palatinus apud vicinum Palatinum respondere debet, utrum actor elegerit, is de controversia cognoscere, et rem judicatam exequi tenebitur.

13. Si Palatinus ejusve Vice-Palatinus causas Officij sui statis temporibus non judicarint: decreta tam a se lata, quam ab alijs quibusvis judicijs ad se remissa non executus fuerit; aut quo alio modo contra Officium suum peccarit, metasve ejus excesserit, eo nomine ad Tribunal Regni citatus, prima vice poenam centum aureorum committet, altera vice in damnis condemnabitur.

14. Notarius Palatini eodem modo nobilis, possessionatus, juratusque sit. Quod si plebejum aut inpossessionatum habuerit, ille itidem juratus sit: factum autem ejus, si qua in re peccaverit, Palatinus praestabit, de eoque Conventus respondebit.

558 15. Judices Terrestres eligi debent in locis, Conventibus particularibus destinatis: in Pomeraniae autem Palatinatu, et Terra Michaloviensi in locis, in quibus Judicia celebrari consueverunt, ab universa nobilitate, in Conventibus per Palatinos intra sex septimanas a defuncti excessu indicendis; qui quidem Judices cum a Rege confirmati fuerint, literis Regiis exhibitis, sequens juramentum praesente nobilitate, quae ad judicia convenerit, praestare debent.

16. Ego N. juro, quia juste secundum Deum, jus scriptum, aequitatem, et partium controversias judicabo, recognitionesque suscipiam, divitis et pauperis, amici et inimici, civis et peregrini discrimine sublato. Et neque favorem, neque odium, neque praemium, neque minas aut inimicitias aliorum curabo, sed in judicando solum Deum, et jus scriptum, aequitatem, partium controversias et recognitiones, in hisque omnibus conscientiae meae judicium sequar et audiam, aliaque negotia mihi incumbentia fideliter et pro posse meo faciam: sic me Deus adjuvet et Sancta Christi Crux quod quidem juramentum ab eis praestitum in acta referetur.

17. Scabini ad quaevis Judicia sint in universum octo numero. Cum autem locus aliquis vacarit, tam Scabini, quam Notarii Terrestres ab universa nobilitate, quae ad Judicia convenerit, prima Judiciorum die, singuli in unoquoque Palatinatu, eligi debent, ita ut majoris partis judicio in electione stetur, electique etiam sine confirmatione Regia ad Officium admitti.

18. In Palatinatu autem Pomeraniae, in quo Judicia separatim in singulis Districtibus haberi solent, uno autem Notario in omnibus Districtibus utuntur, electio Notarii in Conventu Starogardiensi, ejus rei causa a Palatino post Notarii excessum intra sex septimanas indicendo haberi debet.

19. In primis autem Judiciis Scabini suprascriptum, Notarii autem sequens juramentum praestare debebunt.

20. Ego N. juro, quia juste secundum Deum, jus scriptum, aequitatem, et partium controversias, protestationes juridicas, Judicis decreta, in librum actorum Terrestrium inscribam, et inscribi curabo: in judicando, consulendo, et scribendo solum Deum, justitiam sanctam, et aequitatem, partium recognitiones, controversias, ac Judicis sententias, in hisque omnibus conscientiae meae judicium sequar et audiam, aliaque negotia mihi incumbentia fideliter et pro posse meo peragam: sic me Deus adjuvet et Sancta Christi Crux.

21. Eligi autem debent, tam Judices, quam Scabini, et Notarii, in aliquo Districtu Palatinatus ejus, in quo Judicia administrare debent, possessionati, nobiles, indigenae, integrae famæ. In Palatinatu vero Culmensi, ex Consulari ordine civitatis Thorunensis duo sint Scabini, secundum consvetudinem antiquam, a nobilitate 559
modo suprascripto eligendi, in numerumque octo Scabinorum referendi.

22. Ne autem, propter absentiam Scabinorum aliquot judicia differantur, statuimus, tres Scabinos, cujusque Palatinatus, cum Judice Terrestri, et Notario, ad judicia administranda obeundaque sufficere.

23. Judicia autem Terrestria haberi debent, in Culmensi Palatinatu, Radzini et Thorunii bis in anno; primo feria secunda post festum Corporis Christi Radzini, secundo feria secunda post festum Sanctae Hedvigis Thorunii: in Michaloviensi autem septimana una semper post Culmensia judicia, et alternatim Brodnicii et Neofori: in Mariaeburgensi, Stumaq, primo feria secunda post Conductum Paschae; secundo feria secunda post Lamperti: in Palatinatu Pomeraniae; in singulis Districtibus judicia itidem haberi debebunt bis in anno; et Diraviensia quidem Starogardiae, primo feria secunda post festum Circumcisionis Domini; secundo feria secunda post festum S. Lucae Evangelistae: in aliis itidem Districtibus, locis consvetis, ita nimirum, ut Svecensia duabus septimanis Dirsaviensia subsequantur; post Svecensia vero aliorum porro Districtuum una septimana invicem

se consequantur: quae si in diem festum inciderint, feria proxima subsequente celebrentur.

24. Positio actorum Terrestrium in singulis Palatinatibus observetur ordine subsequenti: in Palatinatu Culmensi, feria secunda post festum S. Joannis Baptistae in Radzin: in districtu Michaloviensi ejusdem Palatinatus, feria secunda post subsequenti proxima: in Palatinatu Mariaeburgensi, feria ..... Stumae: in Palatinatu Pomeraniae, Starogarodiae, prima die post determinationem judiciorum post festum S. Lucae incidentium! similiter etiam in allis Districtibus hujus Palatinatus observari debet.

25. Claves cistae, in qua libri asservantur, tres erunt, una in Judicis, duae in Scabinorum potestate.

26. Quod si forte vel Judex, vel ex Scabinis iis aliquis, legali impedimento impediatur, Judex suam seniori Scabino, Scabini proxime sequenti Scabino, et consequenter, ut quisque aliquem ordine subsequitur, claves suas transmittet.

27. Causas civiles Judicium Terrestre omnes judicabit.

28. Interpretantes igitur constitutionem, quae in violentos olim lata fuit, statuimus, ut si quis domum, vel possessionem alterius invaserit, in publicis viis insidias posuerit, vim armata manu alicui intulerit, vulneraverit, vel occiderit, ad Palatini cognitionem vis ea pertineat.

560 29. Si vero reali aliqua injuria, ob limites controversos, agro, frumentis, et id genus similibus, damni aliquid dederit, ejusmodi causas non Palatinus, sed Judicium Terrestre judicabit, secundumque exigentiam rei de iis, decernet.

30. Cum autem libera unicuique appellatio a definitivis sententiis esse debeat, ob rem male judicatam nullum Judicium tam Terrestre, quam Palatinale, aut Commissoriale, aut quodcunque citari debebit: poterit autem citari ob excessus et gravamina, si quae in Officio suo commiserit, ad Tribunal Regni, condemnatusque prima vice poenam quinquaginta aureorum Hungaricalium; secunda refusionem damnorum actori luet.

31. Causa a partibus aut procuratoribus earum perorata, ut Judices remotis arbitris libere sententiam dicant, omnes, qui in Judicio jurati non sunt, secedere debent.

32. Arma praeter gladium, acinacem aut pugionem, quibus nimirum consvetudine sua nobilitas utitur, nemo in judicium afferat.

33. Cum sclopeto aut simili armorum genere deprehensus quindecim aureorum Hungaricalium mulctam dependat, neque ante solutionem eorum a Judicio recedat, sub alia quindecim aureorum poena: ob quas quidem mulctas, si priore non soluta a Judicio abscesserit, ad Palatinum loci peremptorie nomine Judicii evocabitur, et utraque mulcta sine appellatione exigetur.

34. Si in Judiciorum loco aliquem quis vel vulneraverit, vel occiderit a quocunque comprehensus per Officium Palatinale capitis poena puniatur, si etiam evaserit, ad idem Officium Palatinale citetur, itidemque capitali supplicio afficiatur.

35. Quaecunque ex libris Terrestribus eduntur, signo Terrestri obsignentur, quod apud Judicium esse debebit, manuque ejusdem Notarii Terrestris subscribantur.

36. Notarius tam Judicii Terrestris, quam Palatinalis, a quibuscunque scriptis, quae in libros referentur, aut ex iis edentur, non majus solarium accipiat, quam sequenti aestimatione praescribitur. A resignatione nimirum perpetua, triginta grossos: a dotalitiis et advitalitiis obligationibus totidem: ab obligatione quacunque, qua se ad dandum vel faciendum aliquis obligat, duodecim grossos: a poena contumaciae, a prorogatione termini seu limitatione ex consensu partium, a renunciatione Ministerialis, protestationibus, arestis Judicialibus, aliisque actibus similibus, senos grossos: a sententia definitiva grossos duodenos. Cujus quidem salarii tertia pars Notario; reliquae duae Judicio obvenire debent. Ab extractu autem ex actis soli Notario de singulis paginis plene ab utraque conscriptis quini grossi solventur.

37. Ex mulctis omnibus et parte ea solariorum, quae a Judicio secundum superiorem constitutionem obvenit, aequaliter Judex et Scabini inter se dividant.

38. Publicorum Notariorum, qui contrariis 561
instrumentis saepe causas intricabant, usu abrogato, in locum illorum Ministeriales Terrestres substituimus, qui, duobus nobilibus adhibitis, quae Judiciali denuntiatione aut attestatione opus habebunt, exequentur.

39. Debent autem Ministeriales in primis Judiciis Terrestribus vel Palatinalibus sequens juramentum praestare.

40. Ego N. juro, quia exnunc et in postea fidelis ero Serenissimo Domino meo Regi etc. negotia Judiciorum mihi commissa et credita, et citationes fideliter faciam, superque quibuscunque negotiis, postquam requisitus fuero, fideliter recognoscam, non amore, odio, pretio, vel favore, sed pro Deo et justitia, nec ero consentiens cuiquam malitiae, quae posset quoquo modo opprimere veritatem, sed omnia integra fide, tam in Judicio, quam extra, absque dolo peragam, recognoscam et exequar, nihilque unquam falsi committam: ita me Deus adjuvet et omnes Sancti.

41. Si quis Ministerialem eo tempore, quo officio suo fungitur, occiderit, vulneraverit, aut pulsaverit, eadem poena, qua violator securitatis publicae judiciorumve puniri debet.

42. Quilibet autem Ministerialis apud Palatinum ejus Palatinatus respondere tenebitur, in quo excessus aliquis commissus ab eo fuerit.

Titulus VI.

De processu in causis civilibus.

1. Qui in jus aliquem vocare voluerit, ante

omnia ipse standi locum in Judicio habere debet, et eum in Judicium vocare, quem convenire jure permissum est.

2. Standi autem locum in Judicio non habent liberi, contra parentes in personalibus actionibus; subditi item contra dominum, et viceversa, cum ob potestatem, quam quisque in suos habere debet, nullum cum suis judicium intercedere debeat: proscripti item et infames. Muti autem, surdi, pupilli, mulieres, mente capti, conveniri quidem et convenire poterunt, non tamen absque tutoribus.

3. Secundum id, ut ad suum quemque Judicem in jus vocet, quem convenire velit, quisque attendere debebit. Si enim pars partem in aliud forum, aut jurisdictionem, quam ad quam reus pertinere docebitur, evocaverit, nulla et irrita erit.

4. Quod si vero reus ultro Judicem aut jurisdictionem alicujus agnoverit, vel in Judicem aliquem consenserit, vel etiam obligatione, vel inscriptione sua illius judicio se submiserit, jurique suo renunciaverit, jus dicenti parere debebit. Si praeter haec a non suo Judice nihilominus parere jussus fuerit, quemadmodum supra constitutum est, sententia Judicis nullius momenti erit.

562 5. Si ad Judicium Terrestre quis aliquem vocaverit, citationi nomen Regium proponi, actoris, deinde atque Regi praenomen et nomen sine cujusquam contumelia, et debito cuique honore servato, subjici debet: res denique ipsa, ob quam in Judicia vocatur, in citatione breviter narrari, atque ita sigillo, quo Judicium id utitur, consignari debebit.

6. Si ad Conventum Terrarum Prussiae quis evocetur, sigillum Terrestre Palatinatus ejus, in quo reus fuerit, ei applicabitur: si ad Palatini Judicium, ipsius Palatani: si ad Tribunal, Terrestre.

7. Nemo in citatione, existimationem aut honorem alicujus laedere, verbisque aliquibus quibus ea laedantur, uti debet. Quod si quis contumeliosa aliqua verba, sine quibus res ipsa narrari poterat, citatione comprehenderit, producens citationem ejusmodi, tam actor ipse quam Procurator ejus, unius septimanae sessione in turri mox puniri debebit: reus autem a termino et citatione liber pronuntiari.

8. Membranae ad citationes pro singulis grossis a quocunque Judicio et Officio dentur.

9. Ad Terrestre Judicium citato duarum septimanarum; ad Palatinale autem unius terminus praefigi debet, citatioque ea tanto tempore ante praefixum terminum per praeconem seu Ministerialem, ut vocant, Terrestrem, in bonis ejus, qui evocatur, ponetur, si absens fuerit, domesticis vel colonis insinuetur, eisque denuncietur, in jus dominum vocari.

10. Si citatus possessiones nullas habet, vel ipsi per praeconem in manu citatio tradatur, si praeco copiam ejus habere potuerit; vel ad valvas templi ejus loci, in quo commorari eum constiterit, a praecone affigatur, vel proclametur, vel etiam parochiae ejus, in qua bona aliquando possedit, sine praejudicio tamen ullo legitimi possessoris.

11. Si probari in jure poterit, citationem a Ministeriali vel omnino non insinuatam, vel non legitime insinuatam, aut publicatam fuisse, illeque nihilominus diversam relationem fecerit, per carnificem virgis publice caedi, auribusque et naso mutilari, et ab officio removeri debet, de quo coram Officio Palatinali terminum habebit.

12. Quae omnia nisi inscribenda et insinuanda citatione observata fuerint, et citatus vitium id in termino praefixo Judici demonstrarit, a termino et citatione liber erit. Actori autem denuo in jus eum vocare integrum erit, ad quam citationem si non comparuerit; tum primum contumaciae condemnabitur, nisi forte vel ex jure, vel ex sententia Judicis peremptorius is terminus fuerit.

13. Quod si iterum docere possit, sibi de citatione illa nihil constitisse, vel minus legitime insinuatam fuisse, ab eo etiam termino et citatione, non vero a causa, toties, quoties hujusmodi vitium intervenerit, liber erit.

14. Terminus primus in nullo judicio peremptorius sit, praeterquam ii, de quibus diserte, ut peremptorij sint, jure constitutum est, aut inscriptione quis submisit; in aliis causis, in quibus peremptorius terminus diserte non constitutus est, si ad primam citationem reus non responderit, simplicis contumaciae tantummodo contra eum feretur decretum, pro quo actor Judicio et Notario sex grossos numerabit. 563

15. Contumacia ea obtenta, denuo modo supra demonstrato, et intra eosdem terminos, qui supra descripti sunt, reum citet, qui ita secundo citatus, dum demum, tanquam in termino peremptorio, respondere tenebitur.

16. In termino secundo peremptorio si quis non steterit, parti in causa vel lucro condemnabitur, executioque mox actori decernetur.

17. Si forte parte, aut Procuratore ejus, in loco Judicij quidem praesente, per negligentiam tamen, vel etiam aliquam justam causam non respondente, decretum latum fuerit, ante occasum solis arestare integrum ei erit; quo quidem ita arestato, sequente die aut Judiciis ante omnes alias causas de eo cognoscere Judicium tenebitur.

18. Cum Judicium aliquod ordinarium celebrabitur, sive Terrestre, sive Palatinale, eadem die, in quam Judicium incidit, Notarius Judicij copiam sui facere tenebitur: ad eum partes nomina et causas deferent, qui regestrum omnium litigantium, nulli favendo, ita ut qui prior eum apellaverit, prior in album referatur, conscribet; idque publice ad valvas loci, in quo Judicia celebrabunt, proponet.

19. Ex eo deinde albo eo ordine, quo inscriptum nomen cujusque est, praeco prae foribus Judicij alta voce ter partes ad Judicium vocabit.

20. Ac si quidem reus non steterit, quemadmodum supra statutum est, in primo termino contumaciae decreto actori condemnetur; in secundo seu peremptorio, in ipsa causa. Si actor non steterit, in quolibet termino in evasione condemnari poterit.

21. Si utraque pars steterit, ut constare possit, legitime reum in jus vocatum, ante omnia actor, si reus id postulaverit; vel ipsum praeconem, qui citationem insinuavit, statuere debebit, vel relationem ejus de citatione reddita ad acta factam, ex actis publicis proferre, quorum alter utrum nisi praestiterit. reus a termino absolvetur.

22. Postquam actor citationem legitime insinuatam fuisse docuerit causam, ob quam reum in jus vocarit, exponet, utque Judex, quod jure deberi sibi existimarit, decernat, petet, ulteriusque in causa procedetur.

23. Itaque reus ne reconventione quidem uti poterit, sed si quid actori debeat, peculiari Judicio prosequi debet.

24. Antequam respondeat, liberum reo erit, 564
possessionatus forte actor non sit, cautionem fidejussoriam ab eo postulare de expensis refundendis, quam si forte praestare non possit, juratoriam cautionem praestabit; ac si ne eam quidem praestiterit, reus a citatione et termino absolvetur.

25. Ad eundem modum actor a reo possessiones non habente, si ipse in Judicio comparuerit, cautionem similem de juri parendo, et impensis, petere poterit, reusque praestare eam tenebitur.

26. Si per Procuratorem, vel actor, vel reus steterit, primum Procurator mandatum legitimum proferre debebit, aut de rato cavere, quod nisi fecerit, non admittetur.

27. Cautiones autem hae, nisi ante litem contestatam petitae fuerint, lite contestata peti postea non poterunt.

28. Cautionibus hisce et satisdationibus, vel exactis, vel intermissis, reus, si quas exceptiones habuerit, sive perpetuae eae sint, sive temporales et dilatoriae, opponere eas poterit.

29. Si forte extra territorium, aut districtum suum evocatum, aut aliqua alia ex causa forum ibi se non habere quis ostendat, aut si quas contra actorem exceptiones habeat, veluti, si ex iis sit, qui standi locum vel ipse, vel sine aliis in Judicio non habeat; si item vel non ipsi actori, vel una cum illo aliis conjunctim actio ista competet, quae quidem exceptio tum competet, si dividi actio non possit, aut actor vel aliorum nomine de rato non caveat, aut non suam partem solam persequi velit; alterutrum enim horum si fecerit, exceptio haec locum non habebit, contra Procuratorem item, ut si mandatum non habeat, neque de rato caveat, aut infamia notatus sit, et si quae alia in Procuratorem jure exceptio competit: contra citationem et terminum iis exceptionibus, de quibus supra statutum est, uti poterit.

30. Ad evictorem etiam unicuique provocare licet, si evictionem sibi competere docuerit; quod si fecerit, evictorem suum nominare in Judicio debet; Judicium autem secundum rei exigentiam dilationem ei dare.

31. Si quis etiam in controversia finium, aut simili, fundum vel limites oculis subjici prius oportuisse docuerit; priusquam contestari cum litem Judex cogat, in rem praesentem mittet.

32. Quibus quidem et similibus exceptionibus nisi ante litem contestatam quis usus fuerit, lite contestata uti iis non poterit. Judex autem, partium controversia de hujusmodi exceptionibus audita, interloquetur, et exceptionem locum habere, vel non habere, pronunciabit, secundumque id, quod pronunciarit, partibus, ut ulterius causam prosequantur, injunget.

33. Quod si alterutra partium decreto eo Judicis gravatam se existimarit, in re praesenti appellare poterit.

34. Ac si quidem appellationi Judex detulerit, pendente appellatione nihil innovari debebit: si frivolam appellationem Judex esse decreverit, ulterius in causa procedetur.

35. Quemadmodum autem reo exceptionibus, 565
suis uti permissum, ita quod juris habet reus in exceptionibus, idem actor in replicis habere debet.

36. Si quis ad monumenta aliqua provocet, in Iudicio monumenta ea nominare, ac si quidem in Terrestri Iudicio litigarint, ad sequentia Iudicia dilatio illi dari debet, in quo quidem termino, si monumenta a se nominata non produxerit, causa in totum cadet, legali tamen impedimento, comprobationeque ejus salva.

37. Tenebitur autem quilibet, cum ad testimonium dicendum citatus fuerit comparere, et testimonium dicere, sub poena decem aureorum Hungaricorum, subque eadem poena, subditos etiam suos statuere, si testimonium ab illis requiratur; quam poenam Iudicium Terrestre, aut Palatinale, aut Commissoriale, in quo causa versabitur, mox decernere debebit, parsque a Iudicio non recedendo eam parti ac Iudicio dependere, aut si eam non dependat, Iudicium pro executione ad Officium Palatinale remittere.

38. Cum autem iniqvum sit, ut ad testimonium, in aliena causa dicendum, in longinquiorem aliquem locum, cum sumptu et molestia sua quis evocetur, liberum unicuique erit, a quo testimonium exigetur, apud proximum Iudicem, vel Officium, quod elegerit, sive Terrestre sive Civile, tam in Regno quam in Prussia, testimonium deponere, quod quidem testimonium cum ab illo Iudicio obsignatum, in Iudicio, in quo causa vertitur, prolatum fuerit, eandem authoritatem habebit, ac si in eo ipso Iudicio depositum fuisset.

39. Observari porro in omni testimonio debet; primum, ut pars, cum qua lis intercedit, ad inducendem testimonium in Iudicium illud, in quo testaturi testes sint, ad minimum duabus septimanis ante citetur, facultasque eidem

fiat interrogationes suas, de quibus testis interrogetur, Iudicio offerrendi, contra testes testimoniave eorum, quae ei videantur, dicendi; quod si fecerit, Iudex una cum testimonio utriusque partis interrogationes et oppositiones scripto comprehendet, atque utrique parti, si id petierit, sub sigillo edere tenebitur.

40. Si pars citata in termino non steterit, testimonia nihilominus recipientur, partique producenti edentur; libera tamen facultate alteri parti relicta, cum apud Iudicem causae prolata fuerint, si, quae contra testes aut testimonia dicat, habuerit, apud Iudicem causae ea opponendi.

41. Si etiam testis aliquod proximum Iudicium sibi elegerit, ad quod pars citari, aut venire non potuerit testimonium nihilominus recipietur, salva contradictione, si quam habeat, alterius partis, apud Iudicem causae.

42. Ne autem facile homines ad perjuria la-
566 bantur, quilibet Iudex, apud quem testimonium aliquod deponitur, causam scientiae interrogare partibus absentibus testem debet, de aetate praeterea ipsius, hora, loco, et tempore, tum an ipse rei gestae interfuerit, an ab aliis eam cognoverit, aliaque, quae ad indagandam rei veritatem pertinere videbuntur, inquiret. Quo melius etiam liquere de veritate testimonii possit, utrique sive etiam alterutri parti, si altera id facere neglexerit, liberum erit, capita certa, de quibus testis interrogetur, Iudici offerre; Iudici autem secundum ea testem examinare incumbet. Ad quae, sive a Iudice, sive a parte proposita, si ita testis responderit, ut rem ei notam aut cognitam fuisse verisimiliter advertere possit, ad juramentum cum admittet, si sponte in ea jurare voluerit; sin secus, juramentum ei non deferet; dicta nihilominus ejus conscripta sub sigillo parti petenti edet.

43. In termino monumentorum producendorum pars, quc ad ea provocarit, sine ulla dilatione aut exceptione, sub amissione causae exhibere ea tenebitur. Quod cum fecerit, vel testimonia produxerit, Iudex alteri parti mox in Iudicio ea publicabit, potestatemque, si quis contradicere velit, ea refutandi ei faciet: quod cum fecerit, ad definitivam sententiam Iudex procedet, nisi forte ad alia instrumenta et testimonia ipse etiam actor provocet; tum enim, quantum temporis uni parti ad instrumenta testimoniave sua producenda tribui debere supra statutum est, tantundem et eadem conditione, alteri quoque parti tribuetur. Quaecunque deinde pars fide digniora instrumenta et testimonia protulerit, secundum ea Iudex pronuntiabit. Simplici vero affirmatione, aut negatione etiamsi ad juramentum quis se offerat, contra instrumenta et testimonia nemo niti poterit, neque cuiquam, contra testes et instrumenta sine ullis instrumentis aut testibus nitenti, juramentum Iudex decernet. Si autem ab utraque parte instrumenta et testes fuerint, erit in potestate Iudicis, ei parti, quae fide digniora documenta produxerit, ut in supplementum ea confirmet, juramentum injungere. Actore autem nudis verbis tantum litem prosequente, nuda ejus affirmatio, nuda partis conventae negatione elidetur.

44. Propositione denique exceptionibusque utrinque propositis, instrumentis etiam seu monumentis, ac testimoniis diligenter examinatis, definitivam sententiam ex scripto proferet, partibusque petentibus scriptam edet: appellare etiam ab ea volentem appellare permittet.

45. Appellationes autem a causis Iudicii Terrestris, antequam Iudicium ex loco Iudicii eadem die recedat, fient indefferenter ad Conventum generalem Terrarum Prussiae, vel ad Tribunal Regni, quod prius horum celebratum fuerit.

46. Quisquis a Iudicio Terrestri appellaverit, tres marcas Iudicio deponere tenebitur: si vero a Conventu generali Terrarum Prussiae, tres florenos per triginta grossos, qui, si appellans in superiori Iudicio succubuerit, in usum Iudicij cedant; si causam obtinuerit, ei restituantur sub poena.

47. Non modo autem ab ultimis sententiis 567
definitivis permitti apellatio debebit, verum ab aliis etiam, quaecunque gravius aliquod praejudicium parti adferre possent: ac accessoriis vero et interlocutoriis, vim definitivae sententiae non habentibus, ut quae terminum saltem aut citationem, sine ipsius causae amissione, proferant, aut alias grave aliquod praejudicium parti non afferentibus, tum omnibus, a quibus directe in jure hoc appellatio remota est, nulla appellatio admittenda est.

Titulus VI.

De spoliato ante omnia restituendo.

1. Si quis ex possessione fundi alicujus sive faeminam, dotem in bonis aliquibus inscriptam habentem, sive quemcunque alium, bonorumque quorumcunque vi aut alio quocunque modo expulerit, ad Officium Palatini loci duabus septimanis ante terminum citatione posita in jus vocatus primum terminum peremptorium habebit. Palatinus autem inquisitione de expulsione cognoscet. Ac si quidem ex possessione ejectum aut motum eum esse apparuerit, nulla de proprietate et dominio cognitione, aut ullis aliis exceptionibus admissis, sed iis ad ordinarium Iudicium Terrestre aut forum competens rejectis, nulla mora interposita spoliatum pristinae possessioni restituet, appellatione tamen directe ad Regni Tribunal salva inter causas Officij cognoscenda.

De litis impensis.

1. Ad audaciam vero temere litigantium coercendam in civilibus causis victus, victore id postulante, in litis expensas semper condemnetur. Quamprimum igitur ultima definitiva sententio a superiore Iudice prolata fuerit, aut

etiam ab inferiore, si ab ea pars non appellarit, aut appellationem postea deseruerit, victor partem victam ad Iudicium vel Terrestre vel Palatinale, in utro nimirum causa primum agitata fuerit, ad impensas praestandas citare poterit; quod cum fecerit, Iudicium omnes expensas in litem per victorem computatas, qualia sunt justa impendia Procuratorum, itinerum, et quae actoris monumentis doceri poterunt, pro conscientia sua, personarum, temporum, et causarum ratione habita, ex aequo et bono, optima fide examinabit moderabiturque. Qua aestimatione a Iudice interposita, si aestimatio ea triginta florenorum Hungaricalium valorem excedat, petitor juramento suo corporali, quod videlicet in litem eam cum parte non minus expenderit, nec expendere potuerit, aestimationem eam confirmabit: si valorem eum aestimatio non excesserit, petitor tamen triginta aureis contentus esse malit, quam in majorem summam juramentum praestare, quamcunque summam a Iudice aestimatam victor vel juramento com-
568 probarit, vel si triginta aureorum aut minori steterit, in eam victus in instanti condemnabitur, neque a moderatione hujusmodi Iudicis ulli parti, ne expensae expensas augeant, appellatio permittetur.

3. Si fidejussor litis expensarum nomine intercesserit, ad specificationem seu aestimationem adcitabitur; cumque per Iudicium aestimatae, juratumque a parte in eas fuerit, aut si non majores triginta aureis fuerint, sine juramento ex moderatione Iudicis a parte acceptae fidejussor a Iudicio non recedendo solvere eas tenebitur, nullaque omnino dilatio, ad conveniendum suum principalem, aut ad eundem statuendum, ei concedetur. Quod si nomine expensarum citatus non comparuerit, quascunque in citationem expensas actor posuerit, eae absque ulla moderatione et juramento a Iudice ei decerni debebunt, proque executione rei judicatae, ad Officium competens remitti.

4. In quacunque causa, quae Iudicio vel superioris instantiae, vel etiam inferioris definita fuerit, si ab ea appellatum non fuerit, aut appellationem interpositam desertam fuisse, decreto judicatum fuerit, victus decreto Iudicis satisfaciet in spatio duarum septimanarum a tempore latae sententiae, sub poena quinquaginta aureorum Hungaricorum parti praestanda, nisi forte talis res sit, quam secundum jus et obligationem suam a Iudicio non recedendo praestare debet: tum enim in instanti satisfacere decreto debebit. In aliis autem si intra duas septimanas decreto non satisfecerit, per duos nobiles et praeconem, qui in ipsa ultima sententia definitiva semper addi parti a Iudicio debet, tam ejus nomine, quod ex judicato praestare debet: quam poenae quinquaginta aureorum, intromissio in bona ejus victori detur, liberaque possessione ei tradatur, quam non prius victor dimittere tenebitur, quam et pro judicato et poena satisfactum illi fuerit.

5. Si intromissionem in bona non admiserit; executio rei judicatae ad Officium Palatini loci deferetur, reusque ad Officium Palatini intra terminum duarum septimanarum citabitur; in termino eo nullas dilationes, exceptiones, legalia impedimenta, appellationes, aut quascunque alias exceptiones admittet, nisi post latum decretum, quod executioni demandatum erat, transactionem, liberationem seu quietationem, vel ipsius victoris, vel ex actis aliquibus authenticis, ex quibus parti satisfactum esse constare possit, opposuerit, vel in termino ipso judicatum solvat; tum enim omnino executio cessabit, aut si contra ea nihilominus executionem Palatinus extenderit, appellatio parti ad Tribunal Regni libera erit.

6. Si nihil eorum praestiterit aut docuerit, Palatinus aut Vice-Palatinus executionem realem in bonis victi faciendam decernet, intraque duas septimanas Officium ad bona jure victi, victori authoritate brachij Regalis et Officij sui Palatinalis tradenda, mittet, simul vero etiam poenam a judicio interpositam commissam decernet, aliamque ipse duplo majorem, et poenam pro- 569
scriptionis, si executioni se opposuerit: cujus poena, uti prioris, itidem, nisi executioni paruerit, dimidia pars Officio Palatinali, reliqua victori cedat: adque ad poenas eas dependendas terminum aliarum duarum septimanarum praefigit, in quo, nullis omnino exceptionibus aut dilationibus admissis, ut quibus in primo executionis termino uti reus debuerat, eum proscribet.

7. Ita proscriptus duodecim septimanarum spatium habebit, a tempore proscriptionis computandum, intra quod cum parte vel componere, vel satisfacere ei possit; intereaque locum in judicio standi, bona sua vendendi, de iis disponendi, facultatem habebit, non tamen in fraudem victoris, sed satisfaciendi ei causa: si interim cum victore composuerit, aut ei satisfecerit, quietatione ejus authentica exhibita ex Cancellaria Regia, relaxatio bannitionis dari ei debebit, illeque in integrum restituetur.

8. Si ne intra illud quidem tempus proscriptione modo supra demonstrata se exemerit, Palatinus ad instantiam victoris mox post duodecim septimanas nobilitate omnibusque bona terrestria possidentibus in Palatinatu suo, caeterisque incolis convocatis, ad jure victum ac proscriptum capiendum bonisque expellendum proficisci, eademque victori tradere debebit. Tenebuntur autem omnes et singuli ad executionem faciendam a Palatino legitime evocati, sub poena quinquaginta aureorum, ei adesse, de qua terminum in Tribunali Regni habebunt: quam quidem executionem Palatinus et Officium ipsius si modo suprascripto facere non curaverit, prima vice poena centum aureorum, quinquaginta Tribunali Regni, et quinquaginta parti comittendorum, mulctabitur: secunda vice ad refusionem damnorum, a Iudicio moderandorum, et juramento partis comprobandorum, condemnabitur.

9. Nihilominus vero proscriptus post exitum duodecim septimanarum, sive Palatino executio fiat, sive non, vel ab ipso victore, vel a quocunque capi, atque Officio Palatinali tradi poterit. Quod cum factum fuerit, tam diu in turri detineri ab Officio debebit, donec cum parte transegerit, eique satisfecerit.

10. Poterit autem capi, ubicunque inventus fuerit, praeterquam in domo nobilitari, in qua sine permissu patrisfamilias neque a privato neque ab Officio ullo capi poterit. Quod si dominus domus ipse permiserit, sine injuria aut damno ullo illius fieri id debebit; si non consenserit, protestatione interposita ad Officium Palatinale citari poterit; convictus complicitatis, eidem poenae subjacebit, cui proscriptus ipse subjectus fuit.

11. Atque hic quidem processus contra possessionatos servabitur: si impossessionatus jure victus fuerit, siquidem fidejussor intervenit, possessionatusque is sit, in eum executio modo suprascripto extendetur: si neque reus neque fidejussor possessionati sint, ad summum intra duas septimanas aut judicatam solvere debebunt, aut fidejussores possessionatos statuere de satisfaciendo rei judicatae intra sex septimanas; quorum si neutrum fecerint, ad Officium Palatinale ad proscribendum citari poterunt, ac sive in termino steterint, sive non, a Palatino proscribi debebunt; cum proscripto eodem modo procedi, quemadmodum cum possessionato proscripto, ut captus tam diu nimirum sedeat, donec parti satisfaciat; receptator etiam ejus, jure receptionis ejus convictus, eadem poena condemnetur. 570

12. Si quis, causa in Iudicia instituta, aut etiam parte citata eadem infra annum et sex septimanas non prosequatur, causa cadet, eamque praescriptione amittet: similiter, si decretum in negotio principali obtinuerit, aut etiam ad executionem rei judicatae processerit, illamque intra annum et sex menses, non Magistratus, sed sua negligentia, non prosecutus fuerit, decretum id causamque totam commemorati temporis praescriptione amittet, neque iterum suscitare aut revocare in Iudicium causam eam poterit.

13. Quod si etiam forte citatum se a parte aliqua quis diceret, citationemque ejus ad praescriptionem objiciendam proferret, pars autem a qua citatio profecta dicetur, suo scitu vel justu eam traditam negaret, juramento corporali de ignoratione sua praestito, praescriptione removeri non poterit.

Titulus VII.

De finibus regundis.

Qui jure regere fines voluerit, ad Iudicium Terrestre duabus septimanis ante terminum citatione insinuata vocare vicinum vicinosve debet atque aestimationem quidem in citatione nullam ponere, sed tantummodo ad decernendum sibi ductum, sequente aut simili forma citare.

2. Qui te citat ad constituendos limites inter bona sua haereditaria villae N. ab una, et tua itidem haereditaria villae N. ab altera partibus, ad videndum audiendumque sibi actori ductum decerni, vigore praesenti citationis, ad quam judicialiter respondebis datum, etc.

3. Alii etiam vicini, qui continguas cum bonis iis, inter quae Iudicium finium intercedit, possessiones habuerint, atque alia ratione negotium illud eos attigerit, ad eundem terminum una cum principali, sequenti aut simili forma citationis vocari debebunt.

4. Citat vos ad demonstrandum parietem vestrum, si quem vos habere praetenditis villae suae haereditati ipsius N. contiguum, quae bona sua haereditaria commemoratus N. se cernere et dislimitari vult, limitibus signisque metalibus cum bonis N. nobilis N. haereditariis, ad quos limites constituendos citavit commemoratum N. tanquam principalem, et vos adcitat tanquam collaterales, ut ductum sibi actori agnoscatis, vel eundem ductum Iudicio contra commemoratum principalem, et vos tanquam collaterales, sibi decerni audiatis, ad praemissa judicialiter responsuri.

5. Si citatus in primo termino non comparuerit, simplicis contumaciae tantum condemnetur. 571

6. Si ne, in secundo quidem termino peremptorio comparuerit, ductus actori decernatur, et in campum mittatur.

7. Quo decreto interposito, Judex cum duobus Scabinis a Judicio ad id deputatis, in campum cum actore ad ductum ejus exequendum descendet; vel si Judex ob valetudinem, vel aliqua alia impedimenta, adesse non possit, Scabinus prior vel sequens vices ejus obibit.

8. Prius autem sequente aut simili forma innotescentiae quatuor septimanarum termino praestituto reum ad executionem citabunt.

9. Mandamus tibi, ut coram nobis, tanquam a Judicio deputatis, feria secunda post festum S. N. nunc instans proxima, in loco campestri, inter bona haereditaria nobilis N. dicta N. et tua itidem haereditaria dicta N. in quo videlicet commemoratus N. actor nos collocabit compareas ad attendum et videndum, nos ab ipso duci, juxtaque ductum eum fines et limites ab illo regi et constitui scopulis excitatis, aliisque signis metalibus constitutis, juramentumque ab eo et testibus praestari tanquam actore, in veram et justam constitutionem limitum ductumque, quemadmodum commemoratum ductum in Judicio Terrestri, in terminis praeteritis, contra te obtinuit; ad quam executionem ejus a Judicio Terrestri deputati sumus, praemissa judicialiter attentaturus.

10. Eadem fere forma juxta modum superius descriptum collaterales etiam adcitabuntur.

11. In termino hoc actor ducet Judicium pro

arbitrio conscientiaquo sua: Deputati vero a Judicio, itidem pro conscientia et juramento suo, vel approbabunt ductum, vel si nimis modum aequitatis actorem excedere, ex attestationibus atque monimentis animadverterint, moderabuntur, limitesque scopulis excitatis, aliisque signis metalibus constituent, appellatione ad superius Judicium utrique parti salva relicta.

12. Ductu finito circa finalem et acialem scopulum jurabit actor actoresve cum subditis, quos deputati a Judicio delegerint, in veram et justam limitationem, quodque nihil soli proprietatisve ipsius citato ademerit, aut ab illo alienarit.

13. Quod si in termino eo citatus citative in rem praesentem non venerint, contumacesve fuerint, nihilominus Judicium tenebitur actorem sequi, finesque secundum ductum ipsius regere, ita nimirum, ut non obstante absentia citati, in ipsius Judicii praesentiae nihilominus actor quemadmodum supra ostensum est, circa ultimum et acialem scopulum, supra commemoratum juramentum praestet. Qui quidem limites eo, quo demonstratum est modo constituti, et juramento actoris confirmati, durabunt et servabuntur.

14. Si ex consensu vel controversia partium, in rem praesentem remissio fiet, citatio talis edetur. 572

15. Nos NN. Judex et Scabini a Judicio N. delegati, tibi nobili N. haeredi in N. Regio et Officii nostri vigore mandamus, ut coram nobis in loco campestri finitimo inter bona haereditaria N. nobilis N. in N. tanquam actoris ab una, et tua itidem haereditaria N. ab altera partibus, feria N. post festum N. ad instantiam praefati N. actoris personaliter et peremptorie compareas, qui te citat in campum et rem praesentem, ex remissione Judicij Terrestris ad nos, ad limites inter bona N. ipsius actoris haereditaria, et N. bona itidem haereditaria tua, constituendos, atque, audiendum et videndum, alterutri vestrum, aut alioqui ipsi actori ductum decerni juxta citationem ipsius actoris, remissionemque Judicij Terrestris, secundumque limitationem commemoratorum bonorum, quam judicialiter attentabis.

16. Simili fere citatione, verbis ad rem et personas eorum accomodatis, collaterales adcitabuntur.

17. Quod si citatus in aliquo horum termino, aliquo legali impedimento retentus, aut etiam citationis ignoratione non comparuerit, eodem modo de restitutione in integrum agere, legaleque impedimentum, aut ignorantiam probare, tandemque restitutionem obtinere poterit.

18. Cum in rem praesentem ventum fuerit, Judicium ad limites constituendos delegatum ei, qui evidentiora signa demonstrabit, ductum adjudicabit..

19. Itaque, si alteruter ex litigantibus, vel certa literarum documenta, vel ad minus tres scopulos, seu tumulos, aggeres, signave nobilia in campo in sylvis vero cruces in arboribus legitime limitum causa incisas, et testimonio sufficienti comprobatas, aliaque probabilia limitum indicia demonstrarit, sub conscientia sua ei ductum adjudicabunt. Si utraque pars signa sua habeat, ei qui plura et notabiliora; si neutra tum si quis fluvius aut rivus utramque possessionem distingvat, naturalis inter eas limes erit, utque pro limite observetur, decernent. Qui quidem fluvius sive rivus si naturaliter sine ullo hominis ministerio alveum commutarit, aliove meatum suum diverterit, nihilominus primaevus alveus, per quem ante aqua decurrit, verus limes haereditatum illarum erit.

20. Si neutra pars signa notabiliora habeat, neque rivus aliquis aut fluvius intercedat, qui ad minimum per decennium in pacifica possessione se fuisse docere poterit, ei ductus decernetur; si ne de possessione quidem constare possit, a Judicio deputati, pro conscientia sua, vel actorem vel citatum, moderatione adhibita, adductum et juramentum, si necessarium judicaverint, quemadmodum statutum est, admittent.

21. Si forte contra haec Judicium ad limitationem deputatum aliquid decreverit, parti gravatam se existimanti ad Consiliarios Terrarum Prussiae, vel Tribunal Regni, indifferenter appellare liberum erit· unde deinde ad illud idem Judicium pro executione remittetur.

22. Limites ita constitutos, tum totius ductus seriem scriptam et consignatam partibus postulantibus idem Judicium edet; praeterea vero ad perpetuam rei memoriam in terminis Terrestribus in acta Terrestria referendam pars alterutra curabit.

23. A singulis integris bonorum limitationibus, tot nimirum, quot fecerint, etsi uno die plures fecerint, ultra alimenta quinque florenos pars, quae ductum obtinuerit, Iudicio, seu, qui a Iudicio deputati fuerint, dare tenebitur.

24. Si quis tumulos vel veteres vel nuper judicialiter constitutos, vel alia signa metalia, seu integra, vel ex parte aliqua disjecerit, exciderit, corruperitve, terminum in Iudicio Terrestri habebit. Ex actoris et citati controversiis, absque quavis mora, et dilatione de modio sui duos Scabinos ad indagandam rei veritatem, partibus termino constituto, in campum mittet. Et si compertum sit, limitem temere violatum corruptumve esse, ibidem in instanti praesentibus Scabinis violatum limitem citatus restaurabit. Ratione vero poenae quinquaginta aureorum in Iudicio Terrestri in primis terminis Terrestribus conservatum terminum peremptorium habebit.

25. Iisdem poenis tenebitur, qui privatim sine autoritate Iudicij limites signaque aliqua limitanea erexerit, constituerit, feceritve. Quarum poenarum nomine eodem omnino modo, quemadmodum contra legitimi termini motorem, contra eum procedetur.

26. Si plures unius possessionis Domini fuerint, interque eos minorennes aliqui essent, nihilominus aeque Iudicium ad limitationem procedat, minorennitate aliquorum non obstante.

Contractibus, vinculis, devolutionibus, successionibus et bonis, quae ex vinculis matrimoniorum cuique obvenerunt, et hactenus sunt vetere consvetudine firmata, salvis manentibus: nec leges nunc susceptae ad praesentia, et praeterita sed ad futura tantum negotia, quae post. publicationem praesentis constitutionis in sex septimanis emergent, se extendere et robur tum denum habere debent.

PRAWA Y KONSTYTUCYE

ZA PANOWANIA

AUGUSTA TRZECIEGO.

573 ## KONSTYTUCYE

SEYMU PACIFICATIONIS, DWUNIEDZIELNEGO EXTRAORDYNARYINEGO WARSZAWSKIEGO,

ROKU PAŃSKIEGO 1736.

Na dzień 25 miesiąca Czerwca złożonego.

W Imie Pańskie, Amen.

AUGUST III

z Bożey łaski Krol Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki, Kiiowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smoleński, Siewierski, y Czerniechowski, a dziedziczny Xiąże Saski y Elektor, etc. etc.

Wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, wiadomo czyniemy, iż po niedoszłym przeszłorocznym Seymie *Pacificationis*, nie spuszczaiąc z myśli naszych oycowskiego starania, iakoby się rozrożnione *civium* serca, do zupełney iedności y prawdziwey konfidencyi przyprowadzić, a przez to wszelkie nieszczęśliwości publiczne odwrocić y oddalić mogły; Seym teraźnieyszy dwuniedzielny extraordynaryiny kwoli powszechnemu uspokoieniu y ubespieczeniu złożyliśmy: y na nim Konfederacye wszystkie *authoritate* Seymu teraźnieyszego *Pacificationis* rozwiązawszy, następuiące konstytucye za zgodą wszech Stanow oboyga narodow postanowiliśmy.

Ubespieczenie dostoieństwa naszego, y uspokoienie Stanow, tak Korony Polskiey, iako y W. X. Lit.

1. Utwierdzenie tronu naszego, lubo na miłości y wiernych piersiach cnych tey oyczyzny synow gruntownie założyliśmy, wszakże iednak zabiegaiąc wszelkim okazyom, ktore z iakichkolwiek *in campo Electorali* niezgod, albo też z podeyrzenia y dyffidencyi przeciwko Maiestatowi naszemu urośćić by się iakimkolwiek pretextem mogły; wszystkie Stany Korony Polskiey y W. X. Lit. także Państw inkorporowanych na teraźnieyszym Seymie zgromadzone, z prawdziwey ku Nam życzliwości swoiey, takowy generalny przy osobie naszey y dostoieństwie Krolewskim swoim y całey Rzpltey imieniem uczyniły obowiązek. Iż *liberis suffragijs et concordi omnium accessu*, obrawszy y uznawszy Nas sobie za Pana, przykładem starożytnych przodkow swoich, nietylko w żadnym niebeśpieczeństwie odstępować Nas nigdy nie będą, ale też pod obowiązkiem wiary, cnoty y sumnienia swego, przy osobie naszey y dostoieństwie Krolewskim zdrowia, krew, y substancye swe, tak iako cnotliwym Polakom przystoi, ważyć deklaruią. Sami przy tym między sobą miłość y pokoy nierozerwanie zachować przyrzekaią, y takiego każdego, ktoryby co przeciwko Nam, Elekcyi naszey, tronu naszego *communi omnium accessu* utwierdzeniu, iawnie lub skrycie zaczynać chciał, *pro perduelli et hoste patriae* deklaruią, y na wieczną iego skazę powstać, y zaciągi prywatnych osob na wzruszenie pokoiu pospolitego uczynione znosić obowięzuią się. Nad to wszystkie skrypta Elekcyi naszey przeciwne z kimkolwiek, gdzickolwiek, y iakimkolwiek sposobem formowane, także proiekta y pisma ktorebykolwiek do diffidencyi publiczney ku osobie naszey okazyą bydź mogły, kassuią y annihiluią. Żebyśmy zaś tym gruntowniey pokoy pospolity ubeśpieczyli, y wszelkiey Rzpltey roztyrkow suspicyi zabiegli, waruiemy, iż przestępstwo prawa pospolitego, z osoby naszey postrzeżone, będzie należało do upomnienia processem według konstytucyi 1609 *de non praestanda obedientia* opisanym: ktore prawo wiecznemi czasy *in suo valore et robore* zachowuiemy. A dla tym doskonalszego y nieporuszonego Państw naszych, *ab intra* uspokoienia, wyimuiąc wszelkie wszystkim do osoby naszey skrupuły, ten wieczny na potomne czasy Koronie Polskiey y W. X. Lit. z osoby naszey za Nas y Sukcessorow naszych Krolow Polskich czyniemy warunek. Iż przy zachowaniu całości wiary S. Katolickiey Rzymskiey, wolna Elekcya tych zacnych narodow według praw dawnych y świeższych, a osobliwie konstytucyi 1670 y 1699 nieporuszona nigdy zostawać ma: tudzież prawa dawne wszystkie, y ktore stanowić będziemy, wolność y swobody narodow, ktoreśmy po trzykroć *juxta formam juramenti sincera mente* poprzysięgli, *inviolabiter* we wszystkich punktach dotrzymamy. Wzaiemnie też Stany tak Korony Polskiey, iako y W. Lit. y Państw inkorporowanych zabiegaiąc wzruszeniu pokoiu pospolitego, przeciwko tym, ktorzyby co przeciwko Majestatowi naszemu *moliri* ważyli się, na Sądy extraordynaryine *ad normam* konstytucyi 1717, przy boku naszym do Seymu pierwszego doszłego sądzić się maiące zezwalaią. Do ktorych to Sądow extraordynaryinych przy WW. Senatorach y Ministrach *utriusque gentis* naznaczamy. Z Małey Polski Ur. Ierzego Mniszcha Podkomorzego W. X. Lit. Sanockiego, Seweryna Rzewuskiego Podczaszego Koronnego Chełmskiego. Adama Małachowskiego Oświecimskiego, Franciszka Salezyusza Potockiego Bełskiego, Antoniego Lubomirskiego Kazimirskiego, Ignacego Humieckiego Lisiatyckiego Starostow. Pawła Benuego Chorążego Kołomyskiego, Franciszka Węglińskiego Sędziego Ziemskiego Chełmskiego, Iozefa Rosnowskiego Stolnika Sanockiego, Stefana Uniatyckiego Stolnika Pilźnińskiego, Kazimierza Boreyka Łowczego Lwowskiego, Michała Rzeczyckiego Starostę Potorzyckiego. Z Wielkiey Polski Urodz. Antoniego Łodzię Ponińskiego Referendarza Koronnego Starostę Piotrkowskiego. Felicyana Grabskiego Podkomorzego Łęczyckiego, Stanisława Swidzińskiego Radomskiego, Stefana Szołdrskiego Łęczyckiego, Iozefa Załuskiego Rawskiego Starostow, Melchiora Gurowskiego Kaliskiego, Iana Chryzostoma Radoiewskiego Bydgoskiego Chorążych, Antoniego Karczewskiego Czerskiego, Stanisława Sobolewskiego Warszawskiego Pisarzow Ziemskich, Iozefa y Tymoteusza Podolskiego Dobrzyńskiego y Rypińskiego Starostow, Iozefa Hrabię Ostroroga. Z W. X. Litew. Ur. Udalryka Xcia Radziwiłła Koniuszego, Ianusza Xcia Sanguszka Ordynata Ostrogskiego Miecznika, Ignacego Ogińskiego Obożnego; Iana Odachowskiego Skarbnego, Kazimierza Baranowicza Strażnika Poln. W. X. Lit. Kazimierza Ukolskiego Ciwona y Podwoiewodzego Trockiego, Tadeusza Ogińskiego Wierzbowskiego, Iozefa Sołłohuba Sannickiego, Kazimierza Niesiołowskiego Cyryńskiego, Michała Sliźnia Krewskiego, Marcina Chreptowicza Werbelskiego, Antoniego Sulistrowskiego Kurklewskiego Starostow. Te zaś Sądy extraordynaryine *methodo* w konstytucyi 1717 *exacte observanda, et praevio in eadem constitutione expresso iuramento* tak przez WW. Senatorow y Ministrow *Status*, iako przez Ur. *ex equestri ordine* Sędziow *circa fundationem iurisdictionis explendo*, począwszy *a die per rescriptum nostrum intimanda*, przez niedziel dwie w każdey cwierci roku, ieżeli tego potrzeba będzie, sądzić się maią. Że zaś woyska nasze dziedziczne szczegulnie *ex occasione* wprzod wprowadzonego do Gdańska a potem w Krolewcu zostaiącego na ten czas *aemuli* w Państwach Rzpltey trzymaliśmy, tedy po uspokoioney iuż teraz chwała Bogu Rzpltey wszystkie woyska nasze dziedziczne za granice Rzpltey *in spatio* dni czterdziestu rachuiąc *a die 9 Iulij anni praesentis* wyprowadzić *verbo Regio* deklaruiemy, a ieżeliby w czasie pomienionym woyska nasze dziedziczne z granic Rzpltey wyniść nie miały, albo nazad cofały się: albo ieżeliby kiedykolwiek *ultra consensum* całey na Seymie Rzeczyp. *contra praesentem constitutionem*, czy *ex Senatus Consilio*, czy też *quovis colore*, lub z cudzych Państw, lub w naszych zaciągnione wchodzić ważyły się; tedy po wyiściu dni czterdziestu wszystkim *sub onere* praw dawnych *de expeditione bellica* postanowionych, to iest pod utratą *honoris et substantiae* pospolitym ruszeniem bez wszelkich iuż uniwersałow naszych (czego za żadną urazę Majestatu naszego mieć nie będziemy) ale za obwieszczeniem tylko y daniem znać od tych, do ktorych to należeć będzie, na koń tak w Koronie, iako y w W. X. L. wsiadać, y aby ieden drugiemu mogł *succurrere* zezwalamy: y takowych przeciwko tey obietnicy naszey nie wychodzących, albo wracaiących się, *tanquam hostes patriae partitim sive conjunctim* tak w Koronie, iako y w W. X. L. znosić dopuszczamy: czego *in ullum crimen laesae Majestatis vel perduellionis* pociągać żadnym pretextem nie będziemy: owszem przyimiemy to *pro jure permisso* tak z teraźnieyszego prawa, iako y konstytucyi 1646 *et* 1699: ktore *ad eundem casum in toto* reassumuiemy. Że zaś *per pacta conventa* przykładem konstytucyi 1699 *et* 1717 pozwolono Nam trzymać tysiąc dwieście ludzi woyska naszego Saskiego *pro custodia corporis nostri*, tedy upewniamy Stany Rzpltey, że pomienionych tysiąc dwieście ludzi *methodo in constitutione 1717 expressa et iurisdictione Mareschalcali praecustodita* trzymać będziemy tym sposobem, że kommenderuiący Officer temi ludźmi Nam y Rzpltey *juramentum fidelitatis* wykonać, liczby żołnierzy nie przyczyniać, y według praw y iurysdykcyi Marszałkowskiey zachowywać się powinien będzie. Assekuruiemy także słowem naszym Krolewskim Stany Rzpltey, że za usilnym y skutecznym staraniem naszym podług danych Nam assekuracyi, woyska Nayiaśń. Carowy Ieymci *in spatio* dni czterdziestu od dnia dziewiątego *Iulij anni praesentis* z granic tak Korony Polskiey y W. X. Lit. y Państw inkorporowanych, mianowicie zaś z Kurlandyi y Semigalii wynidą,

y aby się nigdy w granice Rzpltey nie wracały, starać się usilnie będziemy: także aby Kommissya do przywrocenia poddanych z Państw Korony Polskiey y W. X. Lit. iako y krzywd przy zabieraniu ich od ludzi N. Carowy Ieymości poczynionych, iak nayprędzey expedyowana była. Do ktorey Kommissyi naznaczeni y obrani będą na Seymikach *Relationis* Kommissarze z Woiewodztw, Ziem, y Powiatow ukrzywdzonych. Starać się także usilnie będziemy aby Xięża, y szlachta zatrzymani y zabrani, iak nayprędzey uwolnieni byli, aby fortece Rzpltey osobliwie Białocerkiewska, iako nayprędzey ewakuowane były: y aby dobra Rzpltey sekwestrowane iak nayprędzey *proprietarijs* przywrocone były.

Acta Interregni.

2. Na większe ubespieczenie nietylko Panowania naszego przez zgodę Stanow Rzpltey zgromadzonych *lege praesenti* utwierdzonego, ale też na ugruntowanie wolney Elekcyi, praw, swobod, y wolności cnych narodow, *electionem nostram* approbuiąc, *acta privilegiorum, diplomatum nostrorum, diplomatis Primatialis et Reipublicae ad normam diplomatis* Krolowi Imci Michałowi 1669 *dati et in archivo* Rzpltey *existentis, pactorum conventorum, in Volumen legum* inserować y te wszystkie *actus* w pośrzodek konstytucyi teraźnieyszych przedrukować zlecamy, y tak iako tu są inserowane *pra validis* mieć chcemy. Dyspozycye *in distributione Ministeriorum Pacis et* 577 *Belli et in alijs vacantijs* uczynione approbuiemy. *Ministeriorum* zaś *Belli* rozdawanie *non obstante constitutione 1717 ad jus Majestaticum* odtąd należeć będzie, aby się temi wakansami Seymy nie trudniły. *Acta* także *Interregni*, na prawach tego Krolestwa funduiące się y Sądy Kapturowe, od śmierci Nayiaśnieyszego Krola Imci Antecessora naszego *ad actum Coronationis* zachodzące approbuiemy. Dekreta zaś Kapturow, tak Generalnego, iako y partykularnych, ktoreby *iuribus et constitutionibus repugnarent cassata quoque cassatione* dekretu na Kaptur Oszmiański wypadłego znosiemy. Inne zaś *actus* zachodzące bądź *aequalitati* swobod szlacheckich, bądź wolnościom oyczystym, bądź pokoiowi wnętrznemu, lub zewnętrznemu, oraz przyiaźni sąsiedzkiey y Potencyi, z ktoremi traktaty wieczne zachodzą, bądź honorom y prerogatywom czyimkolwiek, lub fortunie przez skrypta publiczne, lub prywatne szkodzące kassuiemy, z ksiąg autentycznych, z typografii, y z inszych mieysc prywatnych wyimować przykazuiemy: y wszystko to, cokolwiek pod czas teraźnieyszey rewolucyi bądź *zelo libertatis*, bądź *animositate sentiendi* wypadło z porządku dawnych praw y swobod oyczystych, *ad antiquam formam et normam antiqui Status Reipublicae et libertatum*, przywracamy.

PRZEDRUKOWANIE ACTORUM INTERREGNI ET SEQUENTIUM.

DENUNCYACYA ŚMIERCI Ś. P. NAYIAŚ. KROLA IMCI AUGUSTA II.

THEODOR POTOCKI

z Bożey y Stolicy Apostolskiey łaski, Arcy-Biskup Gnieźnieński, Korony Polskiey W. X. Lit. Prymas, y pierwszy Xżę.

Wszem wobec y każdemu zosobna komu o tym wiedzieć należy, osobliwie Iaśnie WW. Ichm. PP. Senatorom duchownym y świeckim, Dygnitarzom, Urzędnikom, y wszystkim stanu rycerskiego obywatelom Koronnym y W. X. L. M. W. M. PP. kollegom, przyiaciołom y braci przy zaleceniu służby chęci moich do wiadomości podaię. Lubo w nieszczęściach wielkich *fama velox ac ocyor euris* donieść iuż W. MM. PP. mogła *fatalem* życia *periodum* Nayiaśn. nam dotąd panuiącego Krola Imci Augusta II P. naszego, ktory idąc *ad Regem Regum* y rzucaiąc ten świat *cum Regali fastu* zostawił dnia *1 Februarij* miesiąca tu w Warszawie *exuvias* śmiertelnego ciała *lamentabilibus pijsque nostris* około niego *officijs*. Koronę zaś, y kto do niey potym powołany będzie wolnego Krolestwa *meditationibus ac arbitrijs*. Żeby iednak to samo nie z rozsianey powieści, ale z dowodnieyszey y autentyczney relacyi mogło pewniey *constare* W. MM. PP. z obligacyi Prymacyalnego Urzędu mego, y tey władzy, ktorą mi w takim razie *lex concessit et usus*, ogłaszam *luctum publicum* y z nim *aperta luctamini Reipublicae tempora*, osobliwie teraz gdyśmy się ieszcze z mniey nam chętnemi nie uspokoili sąsiadami, y ktorzy *stante vita* Pana nie raz *injurias nostras tentando*, obawiać się trzeba, aby w tym czasie nieszczęśliwym *operando* nie byli zuchwali y śmieli *contra acephalum statum*. Nie słowom, ktore częstokroć *malefidum pingunt dolorem*, ale niezmyślenie *sunt lachrimae rebus*, gdy zechemy *penitus* uważyć bardzo niezręczną teraźnieyszym koniunkturom śmierć tego P. ktory sławą imienia *praeveniebat* zawsze *aut avertebat pericula*. Mamy racyą żałować y z partykularnych naszych obligacyi, do ktorych ia się sam naypierwey przyznawam iego *beneficijs exactus*, y na ten stopień *elatus*, że traciemy *Principem munificum, magnificum* przez lat 35 y puł panowania swego, zawsze *miserationi quam ultioni propiorem*. Słowem wszystkie cnoty, ktore dobrym Monarchom *competunt a natura sortitum;* nad Krolestwem zaś tym *cum dispendio* nieraz nieoszacowanego zdrowia swego tak *solicitum et vigilem*, iż w rożnych na zakłocenie tey oyczyzny *ab extra* zamachach y niebespieczeństwach, samym tylko y szczegulnym iego pieczołowaniem przez lat kilkanaście w stałym y nieporuszonym siedzieliśmy pokoiu; *ab intra* domow wielkich kollizye częścią *per lites* o fortuny, częścią *per ambitus* o honory zachodzące, aby ztąd w całey Rzpltey ciężkie ia- 578

kie nie wyniknęło zamięszanie, *assopire, paterne adortum*, y uspokoienie ich własną y osobistą pracą swoią, szczęśliwie *executum*. Co żeby był lepiey ieszcze przez porządaną *inter cives* y ostateczną utwierdził harmonią, po kilku *dolende* niedoszłych Seymach, ten ostatni złożywszy, y nań bez żadnego względu na słabe zdrowie swoie ustawicznemi pracami wysilone, latami obciążone, w niewygodney z Saxonii podroży *cum intemperie* surowego powietrza złączoney zbiegszy iuż po zaczęciu onego, nieomylną dobrego końca nadzieię czyniącym; sam przestał bydź *fato praemente activus*, y prawdziwie pokazał to światu, iż *in medio et loco* zgromadzonych do obrady publiczney Stanow umieraiąc, nie miał życia dla siebie, ale bardziey dla miłości tey oyczyzny: *nemo enim majorem charitatem habet, quam, qui animam ponit pro populo suo*. Zkąd zatym poznać iakiego pozbywamy P. y iak potrzebnego, aby był nas ieszcze nie rzucał w tym czasie, gdy w domu cichość, zgodę y porządek, *foris* ubespieczenie Państwa, y pokoy zewnętrzny ustanowić usiłował. Ale że się podobało tak P. Bogu, z ktorego woli *sceptra cadunt, rursusque resurgunt*, tym czasem sami o sobie myśleć, dbać y radzić powinniśmy. A tych myśli pierwsza y okropna *idea objectumque funestum* iest *Interregnum* coś zawieszonego *inter occasum et ortum:* nim iednak to słońce wznidzie, ktore chmury teraźnieyszey naszey ma rozpędzić sytuacyi; *nox atra timorem terroresque facit*. Nie wspominam po takowe nieszczęśliwe czasy, iakowe bywały na Rzpltą przypadki, uciski, y stosy; dawnieyszych są pełne historye, świeższych nie zatarta ieszcze bydź może pamięć w wielu, ktorym samym *sentire aut deploranda videre contigit*. Więc zabiegaiąc *similibus* y *ex praeteritis* czego Bo- 579 że uchoway *futuros casus* imaginuiąc *prona* w ludziach *ad mala relabi natura*, ile gdzie się passye *erectum rationis usum* przewyższaiące wmieszaią, a naybardziey tego *provido metu* obawiaiąc się, aby *hoc orbitatis nostrae interstitio* nie chciał kto *ab extra tentare turbidum* y wrywać się *violentius* w porządek nasz, *suffragia* zaś wolnego narodu *rapere magis quam expetere*. Za zgodą, zdaniem y radą Ichm. PP. Senatorow *utriusque gentis* MM. PP. pod ten tu smutny widok przytomnych, na fundamencie praw y zwyczaiow dawnieyszych, ponieważ nic dotąd nowszego Rzplta *ad casus Interregni* nie postanowiła. Wprzod Seymiki Powiatowe, tak w Koronie iako y w W. X. Lit. na dzień 18 miesiąca Marca, Xięstwu iednak Zatorskiemu y Oświecimskiemu, tudzież Ziemi Halickiey ośmią dniami *secundum praxim* przed tym terminem, to iest na dzień..... miesiąca tegoż, a Wdztwu Mazowieckiemu partykularne Seymiki na dzień 11 miesiąca Marca, generalny zaś w Warszawie na dzień pomieniony miesiąca; w Wdztwach zaś Pruskich poprzedzić maią Seymiki partykularne według zdania Ichm. PP. Woiew. tamecznych złożone, a generalny w Malborku na dzień tegoż miesiąca: na ktorych to Seymikach Prześwietne Wdztwa, Ziemie y Powiaty, według prawa postanowią zaraz Sądy Kapturowe, ażeby *intercedente post fata* Pana *publico interstitio* nie ustawał *cursus iustitiae* przeciwko tumultom y kupom swywolnym na utrzymanie *securitatis internae*, ktora iest duszą wszystkich innych dobrych dyspozycyi. Obiorą Posłow na Konwokacyą, ktorą na dzień 27 miesiąca Kwietnia tu w Warszawie naznaczam y składam, na ktorą ażeby tak Ichm. PP. Senatorowie, iako też Ichm. PP. Posłowie wcześnie stawać raczyli, proszę y napominam *per omnes charitates* oyczyzny; gdyż siła na tym całości y beśpieczeństwu należy Rzpltey, ażeby iak nayprędzey odprawić się mogł ten akt, na ktorym *de futuro Regnante deliberabitur*, czas Elekcyi przyszłey *determinabitur*. *Ad formam* zaś Kapturow przeszłych, rząd, beśpieczeństwo, sposob Sądow *sub Interregnum*, sprawiedliwości świętey *cursus*, także dla czynienia zapisow y kontraktow, leżenia ksiąg *medium providebitur, securitas* granic Koronnych y W. X. L. *armatum et numerosum militem* potrzebuiąca *constituetur*, y na nie sposob *quaeretur, pacta* z Pany y z Państwy sąsiedzkiemi przez Poselstwa potwierdzone y zatrzymane *maturabuntur*, zgoła *omne exigens* dla tey Rzpltey za pomocą Bożą będzie obmyślone y warowane. Co oraz na Elekcyi przyszłey za radą y zgodą wszech Stanow oboyga norodow przyszłemu da Bog Panu do poprawy rządu y praw ma bydź podane. Iaki by zaś *modus Electionis* bydź miał, czas *suggeret consilium*, niech tedy nad tym Seymiki uważaią, y w tym uniwersale wyrażone *contenta* za instrukcyą maią, abyśmy na potym y czasu nie opuszczali, y nowemi ziazdami kosztu sobie nie przyczyniali. Niech o to Ichmciom 580 PP. Posłom umawiać się moc zupełną daią. A że Bogu rzecz naymilsza y Państwom wszelkim nayzdrowsza, *civium concordia et mutuus amor*, więc proszę y obliguię każdego z W. MM. PP. ażebyście wszelkie do siebie niesnaski wyrugowawszy *ex penetralibus* serc, szczerze y niezmyślenie iedność, konfidencyą y uprzeymość staropolską ku sobie wrociwszy, po bratersku się ścisnąwszy *junctis* wraz *animis et manibus* cieszyć, zaszczycać y piastować raczyli *hoc orphanum Regnum*, aż nam Bog łaskawy znowu *constituet Regem patremque simul*. A żeby zaś swywolnym kupom zabieżona była droga, oddaię to *rigori et vigilantiae* Ichmciow PP. Starostow Sądowych *utriusque gentis*, Ichmciom PP. Starostom Pogranicznym zaś insynuię, aby żadnych cudzoziemcow *suspicioni obnoxios*, y słusznych paszportow nie maiących, w granice Polskie nie przepuszczali. Ieżeliby zaś od ktorego Monarchy Poseł się trafił, mnie znać *indilate* dawali, a samego do moiey rezolucyi przy granicy trzymali. Do czego wszystkiego, aby nas Bog Zastępow wspomagać raczył, gorąco proszę. Ten zaś uniwersał aby był po Woiewodztwach, Ziemiach, y Powiatach rozgłoszony, *diligentiae* Ichmościow PP. Starostow *in utraque gente* Grodowych pilnie rekommenduię; a teraz go przy położeniu pieczęci moiey podpisuię, oraz za zda-

niem Ichmciow PP. Senatorow na ten czas w Warszawie będących, Iaśnie Wielebnych Ichmciow Xięży Lipskiego, Krakowskiego. Xcia Siewierskiego Szembeka Kuiawskiego, Zenkowicza Wileńskiego Załuskiego Płockiego, Szembeka Xcia Warmińskiego, Hozysza Kamienieckiego, Nominata Poz. Gąsiewskiego Smoleń. Biskupow. I. O. I. W. Xcia Wiśniowieckiego Kasztel. Lubomirskiego Wdy Krakowskich, Ogińskiego Wdy, Xcia Czartorys. Kasztel. Wileńskich, Ogińskiego Trock. Szembeka Sieradz. Wdow. Sapiehy Kaszt. Trock. Potockiego, Kiiows. Xcia Czartoryskiego Rus. Potockiego Wołyńs. Humieckiego Podols. Tarła Lubel. Potock. Bełz. Xcia Radziwiłła Nowog. Załuskiego Płoc. Ogińskiego Witebs. Poniatowskiego Mazow. y Gener. Reg woysk Kor. Głembockiego Rawsk. Czapskiego Chełmińs. Czapskiego Pomors. Potulickiego Czerniechow. Wdow; Mycielskiego Kalisk. Mycielskiego Sieradz. Steckiego Kiiowskiego, Scypiona Smoleńskiego, Sołtyka Lubels. Podoskiego Płock. Rudzińskiego Czers. Konarskiego Wiślic. Siemianowskiego Wieluńs. Sołtyka Przemysł. Miączyńskiego Chełmińs. Łochockiego Dobrzyńs. Mostowskiego Sierps. Cieciszewskiego Liwsk. Kasztelanow; Mniszcha Marszałka W. Kor. Xcia Wiśniowieckiego Kanclerza W. X. Lit. Gen. Regimentarza woysk W. X. Lit. Xcia Czartoryskiego Podkanclerzego W. X. L. Ossolińskiego Podskarbiego W. Kor. Bielińskiego Marsz. Nadw. Kor. Xcia Sanguszka Marsz. Nadw. W. X. L. podaię y do Grodow posyłam. Dan w Warszawie dnia miesiąca Lutego roku 1733.

581 KONFEDERACYA GENERALNA

OMNIUM ORDINUM REGNI ET. M. D. LITHVANIAE.

Na Konwokacyi Głowney Warszawskiey uchwalona, dnia 27 miesiąca Kwietnia; roku Pańskiego 1733.

My Rady Korony Polskiey, y W. X. Lit. y Państw do nich należących, duchowne y świeckie; Posłowie Ziemscy, y inne Stany wszystkie, iako iedney y nierozdzielney Rzeczypospolitey, ktorzyśmy się *post ineluctabilia fata*, nieśmiertelney pamięci Nayiaśnieysz. Krola Imci Augusta II Pana naszego, na Konwokacyą Warszawską od Iaśnie Oświeconego Xcia Ici Teodora Potockiego Arcybiskupa Gnieźnińskiego Prymasa Korony Polskiey, y W. X. Lit. *ex Senatus Consilio*, na dzień dwudziesty siodmy miesiąca Kwietnia, w tym roku, 1733 złożoną, ziechali; *ad perpetuam rei memoriam, et secuturae posteritatis imitationem*, tudzież wszystkim wobec, komu o tym wiedzieć należy, oznaymuiemy y wiadomo czyniemy.

Ponieważ wszystkich Państw ugruntowanie y trwałość *in vero Dei cultu ac S. religione consistit*. Więc przez tę Konfederacyą naszę, *juribus et privilegijs orthodoxae Romano-Catholicae et ritus Graeco-Unitorum Ecclesiae*, nikomu *derogare* nie pozwalamy, y owszem iako w tym prawowiernym Państwie *exoticos detestamur cultus*, tak przy obronie tegoż Kościoła S. Katolickiego Rzymskiego *et immunitatum* iego, przykładem przodkow naszych opowiadamy się, y przy nich stawać obowięzuiemy się.

Dissidentibus iednak (tak w Koronie, iako y w W. X. Lit.) *in religione Christiana, pacem juxta antiquas Confoederationes, et praecipue juxta constitutionem anni millesimi septingentesimi decimi septimi, ac securitatem bonorum, fortunarum et aequalitatem personarum cavemus;* tak przecież. aby tylko w Izbie Poselskiey w Trybunałach y na Komnissyach *activitatem*, tudzież ziazdow swoich prywatnych *seu Conventicula* prawami zakazanych, y Urzędow Koronnych, Litewskich, Woiewodzkich, Ziemskich y Grodzkich (*salvis modernis possessoribus*) nie mieli, ani żadnych protekcyi przez siebie y Ministrow u postronnych potencyi nie szukali pod ostrością prawa *de perduellibus* postanowionego.

O Aryanach zaś, Kwakierach, Menonistach, Anabaptystach y apostatach wszystkie dawnieysze prawa, osobliwie Konfederacyą 1674 roku postanowiorą *in toto* reassumuiemy, y w mocy *in omnibus et singulis punctis observandam* zostawuiemy.

A iż pod tym czasem, rożnym niebespieczeństwom podległym bez Krola Pana będąc, staraliśmy się wszyscy na tym Zieździe walnym Warszawskim, iakobyśmy przykładem przodkow swych, sami naprzod między sobą pokoy, a potym sprawiedliwość, porządek y obronę Rzeczypospolitey zatrzymać, a nakoniec to coby do uleczenia praw y exorbitancyi Rzeczypospolitey należało, w swoię klubę wprawić mogli. 582
Lecz iż dla ścisłości czasu do tego przyiść nie mogło, *totum et integrum hoc negotium* braci na przyszłą da Bog Elekcyą zachowuiemy, y tam przed nominowaniem nowego Pana, one naprawować, y uspokoić chcemy. Reassumuiąc w tym punkcie *exorbitantiarum in toto* Konfederacyą *anni millesimi, sexcentesimi trigesimi secundi.*

Iura et privilegia orthodoxae Romano-Catholicae et ritus Graeco-Unitorum Ecclesiae et nullius alterius wszystkiemi siłami naszemi trzymać będziemy, y przy obronie tegoż S. Kościoła, substancye y zdrowia nasze, tudzież przy wolney Krolow y Panow naszych Elekcyi łożyć przez tę Konfederacyą naszę przyrzekamy sobie.

A iako zawsze *pascit tutas dulcis concordia mentes*, tak gdy w iednomyślnym sercu, *et in unione animorum* pożądane skutki wszelkich obrad naszych zawisły, więc statecznym y iednostaynym zezwoleniem, *vinculo Sacrosancto* wszyscy spolnie obiecuiemy y obowięzuiemy się pod wiarą, cnotą y poczciwością żadnego rozerwania między sobą, ani dysmembracyi nie czynić ani dopuścić, iako iedna y nierozdzielna Rzeczposp., ani iedna część bez drugiey Pana sobie obierać, y *factione privata* narabiać, albo kogo przez praktykę, lub siebie samego, ku ubliżeniu wolney Elekcyi wsadzać na Krolestwo, biorąc albo pieniądze, tak ku swemu pożytkowi, iako też ku zbieraniu ludzi, albo też obietnice na iakie authorizacye u przyszłego Pana wymagaiąc. A inaczey na żadnego Pana nie mamy pozwolić, iedno ktoregobyśmy przez wolne suffragia *nemine contradicente* zgodnie obrali. A ieżeliby kto bądź z Rad tak duchownych, iako y świeckich, albo Urzędnikow Koronnych y W. X. Lit. *et ex privatis personis* ważył się nominować *sine unanimi consensu omnium Ordinum*, Pana, tedy każdego takiego *pro hoste patriae* mieć chce-

my. Y nie wprzod I. O. Xże Imć Primas do nominacyi Krola Imci przystąpi, aż się pierwey po trzykroć spyta, ieżeli iest wszystkich *consensus*, y ieżeli się wszystkim exorbitancyom zadosyć stało; a do tego, z taką doskonałą umową, iż nam prawa wszystkie, przywileie y wolności nasze ktore są przez Nayiaśnieyszych Krolow y Panow naszych nam pozwolone, y ktore mu podamy, *per pacta conventa ante denuntiationem* poprzysięże; nie odmieniaiąc nic przysięgi (tylko to, coby było w wierze S. Katolickiey Rzymskiey przeciwnego) Nayiaśnieyszych Krolow Polskich, Zygmunta, Augusta, Henryka, Stefana, Zygmunta trzeciego, Władysława IV, Iana, Kazimierza, Michała, Iana trzeciego, y Augusta wtorego, świeżo zeszłego, Krolow Ichmościow Polskich Koronie y W. X. Lit. *et annexis ac incorporatis Provinciis* na Koronacyach uczynioney, a po tey przysiędze konstytucyami Seymowemi te wszystkie prawa, wolności, swobody y przywileie (ktore nie są wierze S. Katolickiey przeciwne) utwierdzić ma. Waruiemy 583
to sobie, y osobliwym sposobem konfederuiemy się wszyscy *sub fide honore et conscientijs nostris* iż ieżeliby ktorykolwiek *ex externis Principibus*, lub *ex civibus* tey Rzeczypospolitey przez ligi *et illicita media in praejudicium* praw y wolności naszych o wolnych Elekcyach postanowionych *nobis invitis* śmiał *per potentiam* na tron kogo lub siebie samego wprowadzać, nas samych przez to mieszać, tedy przeciwko każdemu takiemu wszystkie studia y siły nasze obrociemy, ieden drugiego nie odstępuiąc, ale poty w tym Związku naszym nierozdzielni trwać będziemy, poki Rzeczpospolita przez wolne obranie Pana, uspokoiona nie będzie. Na każdego tedy gwałtownika praw y wolności naszych tak dawnych (ktore wszystkie reassumuiemy) iako y na teraźnieyszey naszey Konfederacyi postanowionych wszyscy powstaniemy, y poki zdrowia, substancyi, krwie naszey stanie, opponować się będziemy nie rozrywaiąc się na części, ani żadney dysmembracyi tak Korona z Wielkiem Xięstwem Litewskiem iako y W. X. L. z Koroną, tudzież inne Prowincye inkorporowane, Woiewodztwa, Ziemie y Powiaty, iako iedna y nierozdzielna Rzeczpospolita.

Upatruiąc zaś *provida circumspectione* wszystkie potrzeby, *commoditates et circumstantias* około tego świątobliwego aktu Elekcyi, iakoby się we wszystkim ile bydź może Państwom wszystkim Koronnym y W. X. Lit. dogodzić mogło, za zgodą Panow Rad y Posłow Ziemskich na tę Konwokacyą zgromadzonych mocą uchwały Ziazdu teraźnieyszego, postanawiamy, czas tey Elekcyi dzień dwudziesty piąty miesiąca Sierpnia, roku teraźnieyszego 1733, wzywaiąc do niey wszystkich Stanow Rzeczypospolitey (*exceptis jure victis*) pospolitym ruszeniem, bez wypraw *pro expeditione bellica* używanych, (saмę tylko *electricem nobilitatem salvis juribus Terrarum Prussiae ac civitatum majorum et Ducatuum Zatoriensis, Oswiecimensis atque Masoviae, tum Palatinatuum Kijoviae, Podlachiae et Terrae Łukoviensis, necnon aliorum Palatinatuum in confinijs Turcarum existentium.* Wielkie Xięstwo zaś Litewskie bierze sposob przyiścia na tę Elekcyą *od beneplacitum* braci, na Seymiki Relacyine, iako zechcą *comparere*, czyli pospolitym ruszeniem, czyli *alio modo*. Y to waruiąc, że ci, ktorzy w rożnych Woiewodztwach, Ziemiach y Powiatach tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. maią swoie possessye, y sami *personaliter* na tey Elekcyi z ktoreykolwiek Prowincyi, Woiewodztwa, Ziemi lubo Powiatu będą, iuż do żadney wyprawy ludzi respektem dobr w innych Prowincyach, Woiewodztwach, Ziemiach y Powiatach mianych należeć nie powinni, według konstytucyi *anni* 1621 *et* 1632 w czym żadne partykularne *consvetudines et exceptiones* Woiewodztw, Ziem y Powiatow *praejudicare* im nie powinny. A ta Elekcya trwać ma iako naykrocey, y ieżeli się prędzey nie skończy, tedy żadną miarą nie ma *excedere* czasu Seymom ordynaryinym naznaczonego, to iest sześciu niedziel. Miasta zaś, ktore się *privilegijs* 584
dania *suffragiorum* na nowego Pana zaszczycaią, też prawa na przyszłey Elekcyi pokazać maią.

A że po przeszłych nieszczęśliwościach, dopiero poczęła oyczyzna nasza *adversam placare fortunam*. Więc aby *antiquae non renoventur ruinae*, waruiemy *actu praesenti*, aby Woiewodztwa, Ziemie y Powiaty tak Koronne, iako y W. X. Lit. na przyszłą ciągnące Elekcyą każdy swoim dworem y kosztem, nie biorąc z sobą wiele niepotrzebnych ludzi, zwyczaynemi gościńcami płacąc wszystko według możności utargowania, pod Warszawę na mieysca Woiewodztwom, Ziemiom y Powiatom *usu antiquo* należące przyieżdżał, żadnych szkod po drogach nie czyniąc. A Ichmość Panowie Senatorowie, Pułkownicy y Rotmistrze w Koronie, a w W. X. L. także Ichmość Panowie Senatorowie lub komu *juxta antiqua jura* będzie należało według praw y prerogatyw swoich tu dopiero pod Warszawą chorągwie Powiatowe podnieść będą powinni. *In transgressores* zaś teraźnieyszey uchwały (co się tylko tycze sprawiedliwości, skromności, *et methodum* w ciągnieniu) *rigorem in constitutione anni* 1631 *titulo*: Sposob pospolitego ruszenia, tudzież w Konfederacyi Generalney, y w opisie porządku Elekcyi *anni* 1674 *expressum, praesenti actu* zciągamy y reassumuiemy. A ktoby nie był *satisfactus* w krzywdach swoich na mieyscu przechodow, ma mieć *forum* na Kapturze Generalnym, ktory *juxta praescriptum antiquarum Confoederationum et praecipuae a.* 1674, pierwszego dnia Elekcyi naznaczonego, przy I. WW. Marszałkach *utriusque gentis*; postanowiony bydź ma; ktore to *forum specialiter cavetur* Woiewodztwom Mazowieckiemu y Podlaskiemu.

Mieysce tey Elekcyi zwyczayne między Warszawą a Wolą gdzie się po przeszłe *Interre-*

gna Elekcya odprawowała przy zwyczayney szopie y okopach do zieżdżania się na konsultacye naznaczamy.

Obieranie zaś Marszałka *equestris Ordinis* na przyszłey da Bog Elekcyi *futuri Regnantis, juxta antiquiorem usum et praxim*, Woiewodztwom Ziemiom y Powiatom, Państw tych, pozwalamy, tak iednak, aby się na przyszłych Seymikach *Relationis*, lub stanąwszy tu pod Warszawą na tęż Elekcyą z sobą znieśli y postanowili, *qua methodo* to obierania Marszałka *equestris Ordinis* odprawić się ma, waruiąc iednak to, że ieżeli na pierwszym dniu ta Elekcya expedyowana nie będzie bydź mogła, tedy iako nayprędzey skończyć się będzie powinna; a to dla wielkich potrzeb Rzeczypospolitey, y iak nayprędszey Krola przyszłego Elekcyi.

A z strony przyieżdżania na tę Elekcyą *futuri Regnantis*, y względem *securitatis publicae sub tempus ejusdem actus*, tudzież respektem assystencyi y ludzi służących reassumuiemy *in toto*
585 wszystkie dawne Konfederacye y opisanie porządku Elekcyi *a.* 1674 przez Stany Rzeczyp. uczynionego. Według ktorych Konfederacyi y opisanego porządku tak *concives Regni*, iako y Posłowie cudzoziemscy, tudzież wszelakiey kondycyi ludzie, y obywatele miast, miasteczek y przedmieściow Warszawskich zachować się będą powinni, *sub rigoribus*, w pomienionych Konfederacyach y artykułach opisanego porządku Elekcyi *expressis*.

Ponieważ pod czas teraźnieyszego *Interregnum*, Rzplta wielkie expensa czynić *necessitatur;* więc ekonomie tak Koronne, Litewskie, iako y w Woiewodztwach Pruskich będące, tudziesz Wielkorządy, żupy solne, cła, portorya Gdańskie, y inne wszelkie ekonomiczne proventa *mensae Regiae et Reipublicae*, aby Iaśnie Wielmożni Podskarbiowie *utriusque gentis sine quavis cujusvis praepeditione* według praw swoich trzymali y odbierali, a Iaśnie Wielmożni Regimentarze oboyga narodow *in casu alicuius necessitatis et praepeditionis*, żeby Ichmościom *assistentiam* dali *praesenti actu cavetur*, ktorzy to I. WW. Podskarbiowie *de perceptis proventibus calculum* uczynią, y przestrzegać tego będą, aby dobra *mensae Regiae* żadney ruinie nie podlegały, *ne futurus Regnans egeat.*

A że *securitas interna* na zgodzie y wzaiemney *civium* konfidencyi, tudzież na bespieczeństwie dobr wszelkich y osadzeniu fortec pogranicznych ludźmi Rzpltey y opatrzeniu Kommendantami funduie się; więc I. WW. Regimentarze *utriusque gentis* forwarchtami przez rozłożenie ludzi po Woiewodztwach dla gromienia kup swywolnych, tudzież fortece *praesidiis* y dobremi Kommendantami ubespieczą.

W zamku Krakowskim przyczynia się, *sub praesenti Interregno* garnizonu porcyi 200 do tych porcyi sto łanowych tam zdawna będących, ktore porcye przyczynione skarb Koronny *sub Interregno* tylko z dobr ekonomicznych za assygnacyą I. O. Xcia I. Mci Prymasa wypłacić ma; obliguiąc *fide publica*, *honore et conscientia* Im. P. Starostę Krakowskiego, aby tego zamku *cum insigniis* nikomu nie oddawał, tylko temu Panu, ktory będzie *omnium Ordinum consensu sine scissione* obrany Krolem Polskim. A I. Mość P. Generał Artyleryi Koronney ammunicyą y działami *pro sufficientia* ten zamek opatrzyć będzie powinien. Wielkorządy zaś Krakowskie palisadowaniem iego ufortyfikować maią.

Milicya Granmuszkieterow z stanu szlacheckiego, z narodow Koronnego, Litewskiego *et Provinciarum annexarum* według regulaminu przez Officyera podanego, a rękami I. O. Xcia I. Mci Primasa, y I. Mci Pana Marszałka Seymu teraźnieyszego Konwokacyalnego podpisanego, do dalszey dyspozycyi Rzpltey z dobr ekonomicznych, *sub praesenti Interregno* sustentowana bydź powinna, ktorych Officyerowie y sami *sub amissione* szarż swoich *fidelitatem Reipublicae*, 586
przed I. W. Marszałkiem W. Koronnym poprzysiądz, y pod kommendą iego zostawać maią.

Cursus teraźnieyszych podatkow, na regularną płacą woysku, aby w czasach y mieyscach konstytucyą *a.* 1717 opisanych *sub rigoribus ibidem expressis* był zachowany (*salvis decretis Tribunalitiis Regni Radomien:* o tey płacy *latis*) waruiemy; ktore to woysko, tak Koronne, iako y W. X. Litewskiego ponieważ regularną (*modo quo supra*) płacą, od Rzeczypospolitey odbiera, więc aby żadnych związkow y spiskow nie czyniło, *sub poenis constitutionibus annorum* 1601, 1609, 1623, 1699 *et* 1717 *sancitis, serio* zakazuiemy; *semota abhinc omni spe amnistiae*, y I. W. Wielmożnym Regimentarzom *utriusque gentis attendentiam* tego *et animadversionem ac extendentiam poenarum suprascriptis constitutionibus decretarum super delinquentibus* w tymże woysku zlecamy.

Ponieważ konstytucyami *annorum 1629 et 1649* y innemi, tudzież *pactis conventis* Nayiaś. K. I. Mci Iana Trzeciego *a.* 1674 ostrzeżono aby Nayiaśnieysi Krolowie nasi, *sine consensu omnium Ordinum* nie tylko sami żadnych woysk y zaciągow nie czynili, ale też aby y nikomu tychże woysk, a raczey zaciągow nie pozwalali, oraz *secus facientes*, *pro infamibus*, *perduellibus et invindicabilibus capitibus* deklarowali; więc, aby pod czas teraźnieyszego *Interregnum*, słodkim y nienaruszonym pokoiem kwitnącego, nikt *cujuscunque dignitatis et conditionis ille sit*, na wzruszenie y pomięszanie *publicae et domesticae tranquillitatis sine consensu totius Reipublicae*, ludzi Polskiego lub cudzoziemskiego authoramentu, także zagranicznych woysk zaciągać, albo swywolnych kup zbierać nie ważył się pomienione konstytucye *in toto* reassumuiemy, *serio prohibendo*, takowych (*etiam laudis Palatinatuum*, *Terrarum et Districtuum* pozwolonych) zaciągow y rekrutow. A na przestępcow tego prawa peny wyżey wyrażone zciągamy.

A iako z wszystkiemi Monarchiami pogranicznemi *pacta* zawarte, y traktatami ugruntowane *sub praesenti Interregno*, y każdego innego czasu

inviolabiliter zachowuiemy, y Nayiaśn. Krolowie nasi, ani woyny zaczynać, ani pokoiu stanowić, ani w ligi, aliansę y przymierza wchodzić z postronnemi Monarchami bez konsensu całey Rzpltey na Seymie, *juxta constitutiones annorum 1632 et 1646 ac juxta formam regiminis nostri, ullatenus* nie mogą, y do tego poprzysiężonemi *pactis conventis cum concursu omnium Ordinum* są obligowani; tedy y przyszłego (da Bog) Regnanta do utrzymania *firmo et inviolabili nexu*, tegoż pokoiu przez Rzpltą traktatami ugruntowanego, y do utrzymania statecznego *praesenti actu*, assekurowanego z tymiż wszystkiemi Monarchami, *similiter pactis conventis* mocno *jure-*
587 *jurando* obowiążemy, y aby się do żadnych *inter vicinas Potentias* przeciwnych Stanom y Państwom Rzpltey żadnym sposobem y okolicznościami nie mięszał intryg, *pro cardinali jure* położemy. A iako my *pro Serenissimis Regibus nostris* sąsiedzkiey przyiaźni y pokoiu obserwancyą *vicinis Potentiis* waruiemy, tak, *casu quo* ktokolwiekby z tychże sąsiedzkich Potencyi ważył się wzaiemney przyiaźni *et pactorum* nie dotrzymywać, albo one *quovis colore et praetextu violare*, y woyska *in viscera Regni et annexas Provincias* wprowadzać, tedy *in eo casu propter providendam defensionem cuique naturaliter licitam*, aby I. O. Xiąże I. Mość Prymas z przytomną na ten czas radą na pospolite ruszenie *sine divisione belli* wici wydał, obliguiemy, y *intervenientibus* (uchoway Boże) *praemissis*, aby do wszystkich Monarchow Chrześciańskich, y inszych (protestuiąc się *de violentis attentatis*) listowne expedycye uczynił, *subsidia per diversionem belli tantummodo exposcat:* y traktaty wszystkich Potencyi z Rzpltą *et in tuitionem* bespieczeństwa icy uczynione przypomniał.

Xięstwo Kurlandzkie iako *feudum* Rzpltey aby *ab externis praetensionibus* wolne było, y Xiąże Ferdynand *vigore investiturae* aby *possessionem* tegoż Xięstwa iako nayprędzey *adire et recognitionem sui* od obywatelow Kurlandzkich *cum debita obedientia* otrzymać mogł *similiter et eliberationem territorii Elbingensis* y zastawow Rzpltey regestrem specyfikowanych, tudzież wykupna Starostwa Drahimskiego według opisu konstytucyi *a.* 1726 I. O. Xciu I. Mci Prymasowi, z przytomną Radą *ad expediendas conferentias cum extraneis Ministris*, te negocyacye obiedwie poruczamy y zlecamy. I. O. zaś Xięciu I. Mci Krzysztofowi Szembekowi Biskupowi Warmińskiemu Kommissyi Kurlandzkiey Prezydentowi, tak za fatygi w teyże Kurlandyi, iako y za zprowadzenie koron *et archivi* do Krakowa, tudzież y innym Ich Mciom Kommissarzom, do teyże Kurlandyi naznaczonym za prace y koszta dla usługi oyczyzny z własney fortuny podięte, wszelaką przyrzekamy *gratitudinem.* Też same Xięstwa Kurlandzkie y Inflandzkie *circa exercitium Augustanae fidei juxta constitutionem a. 1726 cum caeteris ritibus* ubespieczamy.

Kaptury w Wdztwach. Ziemiach, y Powiatach tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. y sprawy do tych Sądow należące, iako są dawnemi Konfederacyami, osobliwie *anni* 1674 opisane y *securitas* Sędziom y innym osobom familii ich *et aliis euntibus et redeuntibus* od tych Sądow warowana, tak *et praesenti Convocatione* też prawa, ktorekolwiek, do Kapturow y exekucyi dekretow zciągaią się, w mocy zostawuiemy, y owszem one *in toto* reassumuiemy; waruiąc to, że *fatalia juris*, *et praescriptiones durante praesenti Interregno* nikomu szkodzić nie powinny. *Excipiuntur* iednak od tych Sądow Kapturowych złoczyńcy, *plebeii et civitatenses*, ktorych miasto samo *juxta antiquas leges sine composito Iudicio* sądzić powinno.

Wszystkie Koronne y W. X. L. Trybunalskie, Grodzkie y iakiekolwiek inszych Sądow 588
in quibusvis causis dekreta y exekucye, ktore *a die mortis Regiae*, aż do publikowania w tym Powiecie, gdzie *bona consistunt* uniwersałow I. O. Xcia Imci Prymasa zaszły, takie *robur et legitimitatem* mieć maią, iakoby *ante fata Regia* ferowane były; nie zagradzaiąc iednak drogi do znoszenia dekretow *in contumaciam et vim legis sapientium* w Trybunale y innych Sądach otrzymanych.

Druga gdzie po publikowaniu uniwersałow I. O. Xcia Imci Prymasa w Koronie y w W. X. Lit. *ex communi nobilitatis illius Palatinatus Terrae et Districtus consensu* Grodzkie xięgi są otwarte, tedy wszystkie zapisy na wieczność y na długi, także testamenty y protestacye y relacye do nich zapisane ważne bydź maią, a gdzieby aż dotąd księgi zawarte były tak w Koronie iako y w W. X. L. tedy *abhinc* Urząd Grodzki one otworzyć y każdemu do nich wolny przystęp dawać ma, a wszystkie rzeczy do akt *sub Interregno* przyimowane takiey wagi bydź maią, iako za panowania przeszłego Krola Imci.

PP. Starostowie Sądowi, ktorzy od ś. p. Krola Imci przywileie na Starostwa albo cessye za konsensami tegoż P. maią, a ieszcze nie przysięgli, żeby teraz *sub Interregno* przed Sędziami Kapturowemi swego Wdztwa, Ziemi lub Powiatu, a Urząd Grodzki przed tymże Starostą swoim tamże przysięgi wykonali: (ktorą ciż PP. Starostowie przyszłemu da Bog Krolowi ponowić będą powinni) a po tey teraźnieyszey przysiędze aby *acta* tak pomienieni Starostowie y Grod Nakielski otworzyli, oraz aby teraźnieyszy Starosta Nakielski (*uti jam post praestitum hocce juramentum*) Sądy Kapturowe *feria secunda post festum S. Ioannis Baptistae anno praesenti* 1733 zagaiwszy, zwykły iurament od Ur. Sędziow Kapturowych do Grodu Nakielskiego *per laudum Sredense* naznaczonych przyiął, y też Sądy Kapturowe wespoł z Urodzonemi Sędziami *juxta mentem legis* sądził.

Wdztwa Mścisławskiego Kaptur na Seymiku *Electionis* Posłow (na tym Seymie *Convocationis activitatem* maiących) uchwalony approbuiemy.

Ichmć PP. Senatorowie także przywileie od

ś. p. N. Krola Imci świeżo zeszłego maiący, teraz w Senacie przysiądz mogą.

Starostom y Urzędom Grodzkim nie ma to szkodzić, że exekucyi dekretow Trybunalskich, *ante fata* Krola Imci *in quibusvis causis* ferowanych czynić teraz nie będą, ale po Koronacyi nowego P. *intra 6 septimanas ad cujusvis requisitionem* czynić one *juxta juris exigentiam* będą powinni. Sprawy iednak wszelakie *fisci* z Poborcami y retentorami wszelakich Rzpltey podatkow w Sądach Kapturowych *decidi* powinny (oprocz Wdztw Pruskich, ktore się od tey kalkulacyi *pro praesenti* excypuią) y exekucye dekretow Trybunalskich y Kapturowych Urzędy
589 Grodzkie *indilate sub solutione de suo* czynić maią. A ieżeli przez ten czas, ktory Sędzia Kapturowy nie maiący *Officium* Ziemskiego lub Grodzkiego żadnego, takowe exekucye czynił y kondescencye expedyował, to wszystko *nullitatis* bydź ma, bo to do Urzędnikow Sądowych, Ziemskich lub Grodzkich *de jure* należy.

Reassumuiąc dawne konstytucye o suspensach Senatorom, Posłom Ziemskim *et ad exteros* tudzież o exemptach żołnierskich, waruiemy aby w Sądach Kapturowych *omnino juxta praescriptum legum* obserwowane były. Ktore to suspensy y Ichm. PP. Kommissarzom *ad expediendas conferentias cum extraneis Ministris*, tudzież innym przez tę Konwokacyą na publiczne funkcye naznaczonym służyć maią; a ieżeli *in contrarium* iakie dekreta y kondemnaty postawały, te za zgodą PP. Rad znosiemy teraźnieyszą uchwałą.

Wszystkich partykularnych Konfederacyi, tudzież Seymikow *ordinario cursu* odprawionych *lauda non derogantia iuribus Reip. et privatorum, tum decretis Tribunalitijs*, do teraźnieyszey Generalney Konfederacyi *referuntur et approbantur*. Przeciwne zaś prawu, y na ktore pozachodziły protestacye *abrogantur, salvis iuribus Ter. Prus.*

Most przez Wisłę, szopę y okop aby na przyszłą Elekcyą wcześnie sporządzone były *sumptu Reip.* Iaśnie WW. Podskarbiow oboyga narodow według dawnych praw obliguiemy, co Ichmciom *in rationibus* przyięto będzie.

A że Elekcya *futuri Regnantis* zakroczy czas, w ktorym Deputatow y Kommissarzow na Trybunały Koronne y Skarbowe obierać należy, więc Elekcyą onych po Elekcyi przyszłego Regnanta na Seymikach Poselskich antekoronacyalnych Wdztwom, Ziemom y Powiatom Koronnym; Wdztwu zaś Mazowieckiemu y Rawskiemu General do obierania tychże Deputatow w niedziel dwie po tychże Seymikach Poselskich (*salva voce vetandi*) naznaczamy; a Xięstwo W. L. przy prawach o tym napisanych zostawuiemy.

A iż nie wszystkim blisko Warszawy stać przyidzie, przetoż ieżeliby kiedy z odległeyszych stanowisk Posłowie albo Deputaci od Wdztw, Ziem y Powiatow do Głownego Koła wysłani byli, tedy *in eum finem* w mieście Warszawskim *more solito* I. WW. Marszałkowie, Poselskie gospody wszystkim Wdztwom, Ziemiom y Powiatom, z ktorych Posłowie na Seym wysłani bywaią, rozdadzą, tak Koronnym, iako y W. X. L. maiąc iednak *in consideratione* dawne gospody, rewizye, y dla większey wygody serwitoraty y wszelakie gospod libertacye *pro hac vice* suspenduiemy, wyiąwszy kamienicę Kosłczyńską na drukarnią uprzywileiowaną, także Szelizińską *alias* Drewnowską dwiema konstytucyami libertowaną.

Miastom stołecznym Krakowowi, Wilnu, Lwowu, Poznaniowi, y Warszawie, punkt w Generalney Konfederacyi Warszawskiey *a. 1674* służący *in toto pro interesse* tych miast reassumuiemy, y one *circa suas distinctas praerogativas, iura et privilegia, iurisdictiones, exemptiones, ordinationes, Vladislai IV decreta et depositoria*, tudzież Akademią Krakowską y Wileńską *cum suis omnibus privilegijs et immunitatibus conservamus*. Miasto zaś Sandomierz y inne wszystkie *cum illorum iuribus et privilegijs* teraźnieyszą Konfederacyą *protegimus*.

Miasto Opatow dziedziczne I. O. Xcia Imci Sanguszka, ponieważ pod czas Seymikow od ludzi służących y innych swywolnych wielkie aggrawacye cierpieć zwykło; a teraz przez *laudum* Wdztwa Sandomierskiego od tych aggrawacyi uwolnione; więc ten punkt *laudi* approbuiąc *pro perpetua lege* mieć chcemy. Tenże punkt *laudi* ma służyć y innym miastom, w ktorych się Seymiki odprawować zwykły.

O nieściąganiu się na Elekcyą woysk, Państw tych, tudzież o Starostach pogranicznych zamkow tęż Konfederacyą *a. 1674 in toto* reassumuiemy.

O oddaleniu się z Warszawy cudzoziemskich Posłow, Ministrow, Kommissarzow, Plenipotencyaryuszow, Ablegatow, Konsyliarzow, Sekretarzow, Rezydentow y wszystkich innych cudzoziemcow wszystkie Generalne Konfederacye, y konstytucyą *anni 1683* do exekucyi przyprowadzone mieć chcemy, y dla tego I. O. Xciu Imci Prymasowi y naznaczonym *constitutione a. 1726* Kommissarzom konferencye z temiż Posłami y Ministrami iak nayprędzey kończyć zlecamy, aby na dwie niedzieli przed Elekcyą wyiechali z Warszawy. A I. W. Marszałek W. Kor. tymże Ichmciom Posłom y Minist. cudzoziemskim *in instanti* teraźnieysze postanowienie y dawne prawa donieść ma, y ich wypełnienia upomni się. A że niektorzy szlacheckiego stanu przyięli służbę u tychże Ichmciow Posłow y Ministrow cudzoziemskich, więc aby (iako *compars Electoris populi*) *sub carentia activae vocis* na Elekcyi tę służbę złożyli, y icy *stante Interregno praesenti* nie kontynuowali *praesenti Confoederatione cavetur*.

Doznała Rzplta *multas tribulationes* y publicznych interessow *retardationes* przez ustąpienie kommendy nad woyskiem cudzoziemskiego authoramentu; więc *abrogando hunc abusum* władzy Hetmańskiey y zabiegaiąc podobnym złym konsekwencyom, aby tak Iaśnie WW. Regimentarze Generalni *utriusque gentis ad praesens* będący, iako y przyszli Ich Mość PP. Hetmani nikomu generalney kommendy nad woyskiem Kor. y

Lit. cudzoziemskiego zaciągu nie ustępowali *pro perpetua lege* stanowiemy.

Obiaśniaiąc konstytucyą *a. 1717 paragrapho* o buławach, stanowiemy, aby *in futurum Ministeria Belli* (kiedy nie będą mogły bydź oddane na pierwszym Seymie *aliqua interveniente occasione*), *ad ius Majestaticum futuri Regnantis* wrociły się *praesenti Convocatione cavetur*. Co się ma rozumieć y o pieczęciach *pro hac sola vice*.

Subveniendo potrzebie *curandae valetudinis* I. I. W. Imci X. Załuskiego Biskupa Płockiego I. O. Xcia Ianusza Wiśniowieckiego Kasztelana Krak. Iaśn. WW. Ichm. PP. Ludwika Szoldr-
591 skiego Wdy Inowrocławskiego Generała Wielkopol. Iana na Kodniu Sapiehy Kasztel. Trock. I. O. Xcia Imci Czartoryskiego Podkancl. W. X. L. y I. W. Piotra na Skrzynnie Dunina Kasztel. Radom. *captato tempore* po Koronacyi pozwalamy *ex consensu omnium Ordinum* wyiachać za granicę do Cieplic dla poratowania zdrowia.

Zabiegaiąc wielkim niebeśpieczeństwom, rozboiom, tyraństwu obywatelom na pograniczu od Państwa Węgierskiego będących. Reassumuiąc konstytucye dawne wszystkie y Kommissyą *a. 1717* na granicach expedyowaną naznaczamy Kommissarzow I. O. Xcia Imci Augusta Czartoryskiego Wdę Ruskiego, Iaśnie WW. Macieia Ustrzyckiego Lwows. Mikołaia Sołtyka Przemysł. Kasztellanow. Iana Cetnera Kuchmistrza, Ierzego Mniszcha Łowczego Koronnych, y UU. Adama Humnickiego Starostę Horodelskiego, Iozefa Bukowskiego Chorążego Sanockiego, Franciszka Bukowskiego Sędziego Ziemskiego Sanockiego, Stanisława Wisłockiego Miecznika Zydaczewskiego, Iana Iaworskiego Miecznika Kiiowskiego, Iozefa Stadnickiego Podczaszego Sanockiego, Franciszka Cieszanowskiego Cześnika Dobrzyńskiego, Piotra Wisłockiego Cześnika Gostyńskiego, ktorzy Ichmć zniozszy się z Kommissarzami Cesarza Imci *in locis practicatis* na granicach, *absentia unius duorumve vel plurium non obstante* według dawnych opisanych praw wszystkie sprawy *utriusque gentis* rozsądzić będą powinni, *extraditionem profugorum subditorum dominis proprietarijs injungent, in futurum tranquilitatem publicam et securitatem* obywatelom Wdztw obmyślą y obwaruią. Ktora Kommissya aby co rok *suum cursum* miała dla ugruntowania beśpieczeństwa y wstrętu zuchwałym naiazdom, *et ad coercendam licentiam praesenti assensu Conventus nostri* mieć chcemy.

Nieśmiertelna pamięć N. K. Imci Iana III iako *perennaturam* w sercach naszych znayduie *recognitionem*, tak na dowod niewygasley ku temu P. wdzięczności assekurowaną *per pacta conventa* y Seym Traktatowy Warszawski w r. 1717 Naiaśn. Krolewiczowi Imci Iakubowi osoby y substancyi *securitatem* y teraźnieyszą *Statuum cavemus* Konfederacyą. A ponieważ tenże N. Krolewic Imć Iakub w pretensyach swoich rzetelnych do Naiaśn. Krola Imci *Dicae memoriae* Augusta II mianych nie iest *satisfactus*, więc Rzplta tego interessu *efficacem* N. Krolewiczowi Imci assekuruie *promotionem et protectionem*, iako też y w innych pretensyach wszystkich konstytucyą *a. 1717 titulo:* Trybunał Skarbowy, przyznanych y obwarowanych. Waruiemy tudzież *securitatem* summ na ekonomiach Szawelskiey, Tygienhowskiey przyznanych, aby do oddania onych (*praevia comissione circa exemptionem*) do hibern y do konsystencyi woyskowych y wszelkich stanowisk pociągane nie były, ale iako Krolewskie ekonomie *pari immunitate gaudeant*.

Pacta conventa futuro Regnanti, ponieważ na Seymie *Convocationis* ułożyć y spisać się nie mogły, więc do przyszłey Elekcyi one odkładamy.

Seymikom *Relationis* Wdztwom, Ziemiom, y 592
Powiatom tak w Koronie, iak y W. X. L. dzień czternasty miesiąca Lipca, roku teraźnieyszego 1733 *servatis solennitatibus et usibus Terrarum Prus.* tudzież Xięstwom Zatorskiemu, Mazowieckiemu, y Ziemi Halickiey, ktore tygodniem swoie Generały *praecedere* maią, naznaczamy.

Summy Neapolitańskie ponieważ I. W. Imć X. Biskup Kuiawski *ex amore boni puplici*, iako zaczął iuż od 20 lat *indefesso studio vindicat summas easdem Neapolitanas*, y iuż wkrotce *speratur fructus laboris*. Więc aby one kontynuował *iuxta tenorem* Kommissyi za N. Krola Imci sobie daney, *eodem amore* oyczyzny *obligamus*, y aby tenże interess *inter pacta conv. futuro Regnanti* był dołożony *cavemus*.

Consulendo dignitati Reip. ktorą nie mnieyszą *in veneratione* Maiestatow swoich zachowywać zwykła, oraz *gratam memoriam* ku ś. p. N. K. Imci Augustowi II P. y Krolowi naszemu oświadczaiąc *praesenti Convocatione* pozwalamy z dobr ekonomicznych *utriusque gentis* według Konfederacyi *a. 1674* aby *sumptus necesssarij* do ciała przez I. WW. Podskarbich *utriusque gentis providentur*. Iako zaś dotąd wszelka przystoyność przy ciele N. Krola Imci świeżo zeszłego była, tak y do końca nie mogąc *publico decori* y naszey *deesse* obligacyi, naznaczamy z Senatu I. W. Im. X. Stanisława Hozyusza Pozn. I. WW. Andrzeia Załuskiego Płock. Biskupow; Franciszka Kobielskiego Biskupa Antynopolitańskiego Suffragana Kuiaws. Proboszcza Kathedr. Krakow. Dziekana Warsz. I. WW. Andrzeia Glembockiego Wdę Raws. Waleryana Łuszczewskiego, Kasztel. Sochaczews. *Ex equestri Ord.* UU. Michała Eperyeszego Szyrwins. Stę, y Posła z Powiatu Wilkomir. Antoniego Eperyeszego Skiertymońskiego, Tymoteusza Podoskiego Rypińskiego Starostow. Franciszka Mokronowskiego Warsz. Pawła Karskiego Sochacz. Chorążych. Franciszka Idzikowskiego Skarbnika Bracławs. Iana Wolskiego Pisarza Grodz. Chęciń. Sędziego Kapturowego Wdztwa Sandomir. Powiatow Radoms. aby przy ciele I. K. Mci aż do przyszley da Bog Elekcyi wszelkiey przystoyności przestrzegaiąc rezydowali, a dla większego rządu y beśpieczeństwa przy ciele I. K. M. Ichm. PP. Marszałk. zwyczayną Marszałkowską iurisdykcyą exekwować zlecamy. A zaś do wyprowadzenia ciała ś. p. NN. Krolestwa Ichm. Iana III y

Krolowey Ieymci Małżonki iego, tudzież świeżo zeszłego N. Augusta II przed Elekcyą do S. Floryana do Krakowa sumpt Ichm. PP. Podskarbiowie *utriusque gentis proportionata* (każdy) *praxi* z dobr ekonomicznych prokurować maią.

Umowioną *constitutione a. 1717* do doszłego tylko Seymu, a przez lat tak wiele przedłużoną y Stanowi szlacheckiemu uprzykrzoną *agrariam contributionem vulgo* podymnego lubo Ichmć PP. Posłowie Wielkiego Xięstwa Litewskiego na teraźnieyszey Konwokacyi (oponuiąc się przy instrukcyach swoich) na dobra hybernowe (*proponendo* rożne *media)* przenieść usiłowali *et omnino tollendam* mieć chcieli, lecz że ta materya żadną miarą pomieścić się, ani sposob inszy płacenia
593 *stipendiorum* woysku *in moderno* Rzpltey *statu sub Interregno* naybardziey potrzebnemu uformować się *in hac augustia temporis* nie mogł, więc na przyszłym do Bog Seymie *Electionis praesens* na ow czas sama *nobilitas cum intermedio Ordine* ten interess *pro summo et indilato exorbitantiarum* W. X. L. *objecto*, tak zniesienia takowych podatkow, iako y utrzymania zapłaty niezawodney woysku *medium* wynaleść można będzie.

Obiaśnienie korrektury Trybunału W. X. L. *anni* 1726 do Seymu *Coronationis* przyszłego w recess dla szczupłości czasu Rzplta odkłada.

A że Rzpltey siła należy na fortecach pogranicznych Kamieńca y Okopow S. Troycy aby były *in optimo ordine et statu*, naznaczamy Ichmciow PP. Kommissarzow *ex Senatu* II. WW. Marcina Kalinowskiego Kamienieckiego, Miączyńskiego Chełmskiego, Lanckorońskiego Gostyńskiego, Kazimierza Mierzeiewskiego Zakroczymskiego Kasztellanow. *Ex equestri Ordine* Urodz. Iana Pepłowskiego Podkomorzego Podolskiego, Woronicza Chorążego Winnickiego, Starostę Ostrskiego, Andrzeia Gurowskiego Stolnika Podolskiego, Waleryana Trembińskiego Podczaszego Łukowskiego, Iakuba Kolumnę Pogroszewskiego Podsędka Ziemskiego Podolskiego, Iana Stadnickiego Podstolego Bełskiego. Kazimierza Boreyka Łowczego Lwowskiego, Bazylego Zagwoyskiego Starostę Czerwonogrodzkiego, Seweryna Xcia Korybuta Woronieckiego Sędziego Grodzkiego Kamienieckiego, Adama Peretyatkiewicza Podstarościego Nowogrodzkiego, Dominika Krokowskiego Pisarza Kamienieckiego Grodzkich, ktorzy Ichmć PP. Kommissarze, *unius duorumve vel plurium absentia non obstante*, aby ziachawszy się do tych fortec *in crastino* po zakończonym Seymiku *Relationis*, po teraźnieyszym Seymie *Convocationis* zlustrowali, *necessitates* fortyfikacyi cekauzow, magazenow, y wysłuchali kalkulacyi z percept y expens z naznaczonych summ y wypłaconych od Woiewodztw y z skarbu Koronnego na reparacyą tych fortec PP. Indzingerom, y tym, ktorzy te summy w dyspozycyi swoiey mieli *ab ultimo calculo*, ktory ma *exstare* od I. W. Woiewody Podolskiego, co *mature* expedyowawszy Ichmć PP. Kommissarze uczynią relacyą Stanom Rzpltey na przyszłym Seymie *Electionis*.

Oryginalne traktaty Rzeczypospolitey z rożnemi Potencyami tudzież *acta negotiationum et commissionum*, zgoła wszelkie *documenta publicum interesse tangentia*, ktoreby się u żyiących ieszcze; lub *obitu* Posłow y Ministrow Rzpltey u sukcessorow onych, albo też *aliquo casu* u kogokolwiek znaydowały, aby od nich *ad archiva utriusque gentis respective* gdzie ktore należą, *indilate* oddawane były; *in casu* zaś *non satisfactionis* zwłoki *vel renitentiae* zlecamy PP. Instygatorom *utriusque gentis*, aby tychże Ichmciow o to *iure conveniant* do Kapturu Generalnego. 594

Gravamina y inne *violenta attentata* od ludzi Brandeburskich y innych sąsiedzkich Potencyi osobliwie Diecezyi Warmińskiey, Płockiemu, Mazowieckiemu y innym Woiewodztwom pogranicznym, iako Kiiowskiemu, Podolskiemu, Bracławskiemu, *praecipue* Starostwu Czehryńskiemu od Państw Moskiewskich, tak dawno, iako y teraz poczynione, ciż Ichmć PP. Kommissarze do konferencyi konstytucyą *anni* 1726 naznaczeni, aby *ad satisfactionem injuriatis* przyprowadzili, osobliwie interess Starostwa Czehryńskiego o oddanie Imci Pana Woynarowskiego, P. Sopocka y innych osob wielu tudzież o oddanie xiąg Woiewodztwom tak od Wielk. Polski, iako y od Podola pogranicznym y o inne pretensye y krzywdy mocno upomnią się, *in quem finem* Woiewodztwa, Ziemie, y Powiaty wszelkich swoich *laesionum et gravaminum* tymże Ichmciom PP. Kommissarzom regestra podadzą y rękami swemi podpiszą, oraz ciż Ichmć *Commissarij*, o Sądy Pograniczne *adinstar* Sądow Woiewodztwa Podolskiego dopomnią się.

Iż na tym siła oyczyźnie należy, aby w takim Rzpltey terminie *ad subitos casus* rada y wspolna namowa pogotowiu bydź mogła, idąc zwyczaiem y przykładem przodkow naszych przydawamy do Iaśnie Oświeconego Xcia Imci Prymasa *ex utroque Reipublicae Ordine*, *ex utraque gente* pewne osoby, ktoreby Iaśnie O. Xiążęciu IMci w przypadaiących potrzebach Rzpltey *maturo consilio et auxilio* pomocnemi byli, czyli to obecnie przy Xciu IMci, czyli gdzie pobliżey rezyduiąc, y czy to ustnie, czy to przez listy znosząc się. Z Senatu II. Wiel. Ichmościow XX. Iana Lipskiego Krakowskiego, Xcia Siewierskiego, Krzysztofa Szembeka Kuiawskiego y Pomorskiego, Stanisława Hozyusza Poznańskiego, Andrzeia Załuskiego Płockiego, Krzysztofa Szembeka Xcia Biskupa Warmińskiego y Sambińskiego. Iana Felixa Szaniawskiego Chełmskiego, Bogusława Gąsiewskiego Smoleńskiego, Biskupow. Xcia Ianusza Wiśniowieckiego, Krakowskiego, Xcia Kazimierza Czartoryiskiego Wileńskiego Kasztellanow; Iozefa Ogińskiego Woiewodę, Iana Sapiehę Kasztellana, Trockich; Ierzego Warszyckiego Łęczyckiego, Andrzeia Dąbskiego Brzeskiego Kuiawskiego, Iozefa Potockiego Generała Ziem Kiiowskich, Ludwika Szołdrskiego Inowrocławskiego, Generała Wielkopolskiego, Xcia Augusta Czartoryskiego Ruskiego, Stefana Humieckiego Podolskiego, Iana Tarła Lubelskiego, Antoniego Potockiego Bełzkiego; Xięcia Radziwiła Nowogrodzkiego, Franciszka Załuskiego Płockiego, Marcyana Ogińskiego Witepskiego, Stanisława Poniatowskiego Mazowieckiego, woysk Kor. Generalnego Regimentarza,
95 Andrzeia Głębockiego Rawskiego, Iana Czapskiego Chełminskiego, Piotra Przebendowskiego Malborskiego, Piotra Czapskiego Pomorskiego, Antoniego Morsztyna Inflantckiego, Iozefa Potulickiego Czerniechowskiego Woiewodow Antoniego Mycielskiego Sieradzkiego, Kazimierza Steckiego Kiiowskiego, Iozefa Sołtyka Lubelskiego, Mikołaia Podoskiego, Płockiego, Kazimierza Rudzińskiego Czerskiego, Wacława Trzcińskiego Rawskiego, Franciszka Siemianowskiego Wielunskiego, Mikołaia Sołtyka Przemyślskiego, Piotra Miączyńskiego Chełmskiego, Stanisława Łochockiego Dobrzyńskiego, Kazimierza Włostowskiego Krzywińskiego, Kazimierza Walewskiego Brzezińskiego, Iana Kwiatkowskiego Inowłockiego, Waleryana Łuszczewskiego Sochaczewskiego, Mostowskiego Sieprskiego, Kasztellanow. Z Izby Poselskiey; z W. Polski: IchMciow PP. Antoniego Dębowskiego Referendarza, Płockiego, Tymbarskiego y Będzińskiego Starostę, Iozefa Mycielskiego Stolnika, Michała Bilińskiego Cześnika Koronnych, Fabiana Szaniawskiego Łowczego W. X. Lit. Sochaczewskiego, Radzieckiego, Mostowskiego, Czerkawskiego, Kąkolewnickiego Starostę, Franciszka Radzewskiego, Poznańskiego, Szymona Olszyńskiego Wiskiego, Michała Nieborskiego Ciechanowskiego. Wacława Nieborowskiego Rawskiego, Konarskiego Pomorskiego Podkomorzych, Męcińskiego Wielunskiego, Antoniego Kossowskiego Przedeckiego, Iozefa Rudzińskiego Kruświckiego, Macicia Szymanowskiego Wyszogrodzkiego Starostow, Skaławskiego Poznańskiego, Stefana Łętkowskiego Inowłockiego, Malińskiego Gostyńskiego, Kitnowskiego Pomorskiego Chorążych, Ponińskiego Poznańskiego, Kopanickiego Starostę, Kazimierza Dąbskiego Brzeskiego Kuiawskiego Stolnikow, Rogalinskiego Podsędka Ziemskiego Wschowskiego, Kaspra Suffczyńskiego Podstolego Czerskiego, Kaspra Modlibowskiego Wschowskiego, Iozefa Grabskiego Brzeskiego Kuiawskiego, Adama Krasińskiego Ciechanowskiego Cześnikow. Mączyńskiego Sieradzkiego Łowczego, Brzozowskiego Ziemskiego y Grodzkiego Ciechanowskiego Pisarza, Lipskiego Poznańskiego Miecznika, Iana Mniszcha Iaworowskiego, Błażeia Krasińskiego Prasnyskiego, Gurowskiego Obornickiego, Iozefa Mogilnickiego Nieszawskiego, Kwileckiego Mosińskiego, Skarbka Tuszyńskiego, Kazimierza Kuczyńskiego Iadowskiego Starostow, Czapskiego Pomorskiego, Iana Schlebena Inflantskiego Woiewodzicow, Hieronima Skrzyńskiego Łęczyckiego, Iana Pstrokońskiego Brzeskiego Kuiawskiego, Sebastyana Mełżyńskiego Rypińskiego, Piotra Kruszyńskiego Gdańskiego Kasztellanicow, Michała Kalszteyna Sądowego Malborskiego, Iana Sikorskiego Pisarza Grodzkiego Pomorskiego, Michała Garczyńskiego Sądowego, Michała Garczyńskiego Assessora Michałowskich, Iana Kitnowskiego Chorążyca Michałowskiego Marszałka Prowincyi Pruskiey, Władysława Zawadzkiego Stolnika Nowogrodzkiego, Wiktora Bagniewskiego Sędziego Kapturowego W. Chełmińskiego. Z Małey Polski II. PP. Ierzego Mniszcha Łowczego, Sanockiego Starostę, Wacława Rzewuskiego Pisarza Polnego, Ierzego Ożarowskiego Oboźnego Wielkiego, Nowomieyskiego Starostę Koronnych, Karola Odrowąża Hrabię Sedlnickiego Podkoniuszego W. X. Lit. Starostę Mielnickiego, Antoniego Trypolskiego Kiiowskiego, Mikołaia Kurdwanowskiego Halickiego, Iana Pepłowskiego Podolskiego, Iozefa Cieszkowskiego Nowogrodzkiego Podkomorzych, Stanisława Potockiego Halickiego, Franciszka Potockiego Bełzkiego, Iozefa Iabłonowskiego Buskiego, Adama Humnickiego Horodolskiego, Starostow. Nikodema Woronicza Owruckiego, Iozefa Radeckiego Grabowieckiego, Marcina Kuczyńskiego Bilskiego Chorążych, Iozefa Sołtyka Sandomirskiego, Piotra Potępskiego Lubelskiego, Stolnikow, Iozefa Woronicza Podczaszego Owruckiego, Iakuba Kolumnę Pogroszowskiego Podsędka Ziemskiego Podolskiego, Steckiego Łowczego Owruckiego, Potockiego Pisarza Ziemskiego Kiiowskiego, Piaskowskiego Skarbnika Wołyńskiego, Iozefa Potockiego Szczerzeckiego, Adama Tarła Iasielskiego, Drohobyckiego, Dolińskiego, Zwolińskiego, Marszałka Woiewodztwa Lubelskiego, Antoniego Lubomirskiego Kazimierskiego, Iabłonowskiego Czehryńskiego, Wincentego Hrabie Krasickiego Korytnickiego, Bazylego Zagwoyskiego Czerwonogrodzkiego, Xcia Swatopełka Czetwertyńskiego Zyczyńskiego, Marcina Iełowickiego, Szczurowieckiego, Franciszka Iełowickiego, Hulanieckiego Starostow. Adama Peretyatkiewicza Podstarościego Grodzkiego Nowogrodzkiego, Ledochowskiego Podstolica Wołyńskiego. Z Wielkiego X. Lit. Sapiehę Pisarza Polnego, Ignacego Ogińskiego Oboźnego, Sapiehę Generała Artyleryi, Iana Odachowskiego Skarbnego W. X. Lit. Iozefa Scypiona Lidzkiego, Benedykta Thyzenhauza Wiłkomirskiego, Antonina Dąbskiego Inowrocławskiego, Zabę Starodubowskiego Starostow. Rudominę Podkomorzego Bracławskiego, Iana Wolskiego Chorążego Wileńskiego, Antoniego Orzeszka Sędziego Pińskiego, Tarusę Pisarza Trockiego Ziemskich, Chreptowicza Stolnika Nowogrodzkiego, Iana Horaina Podwoiewodzego Wileńskiego, Szymona Sirucia Podstarościego, Antoniego Zabiłę Podczaszego Kowieńskich; Antoniego Bohomolca Witepskiego, Rafała Szpilewskiego Mścisławskiego, Macieia Bykowskiego Buskiego Grodzkich Pisarzow, Kazimierza Sapiehę Mereckiego, Tadeusza Ogińskiego Przewalskiego, Piotra Paca Wileńskiego, Michała Eperyeszego Szyrwińskiego, Szliźnia Krewskiego Starostow, Xcia Udalryka Radziwiłła Woiewodzica Nowogrodzkiego, Sulistrowskiego Kur- 597

kleckiego, Wala Framborskiego, Kazimierza Swięcickiego Sulimiskiego Starostow, Karpia Sędziego Grodzkiego Żmudzkiego, Adama Wilkowskiego Sochaczewskiego, Woynę Orańskiego Czerniechowskiego, Podkomorzych, Iozefa Podoskiego Dobrzyńskiego, Ignacego Potockiego Luchowskiego, Iabłonowskiego Białocerkiewskiego, Adama Tarła Goszczyńskiego, Brzegowskiego, Skalskiego; Antoniego Eperyeszego Skiertymońskiego Starostow, Dominika Hrabie Krasickiego Kasztellanica Chełmskiego, Dębińskiego Cześnika Zatorskiego, Andrzeia Szumlańskiego Starostę Buczniewskiego Stolnika Kołomyiskiego, Antoniego Tarła Starostę Złotoryiskiego, Iana Grodzickiego Skarbnika Sanockiego, z ktoremi Xiążę IMć Prymas iako Poselstwa cudzoziemskie, tak y inne wszystkie *incidentes Reipublicae necessitates* osobliwie z obecnemi, y *mansionibus* z sobą pobliższemi nie szukaiąc innych wdal *propter remoram* interessow publicznych kommunikować, odprawować, y spolną radą zabiegać będzie, *ne quid detrimenti Respublica capiat*, walnieysze iednak y trudnieysze *statum* Rzpltey *animamque praesentis Interregni concernentia* do Elekcyi dla wiadomości, y decyzyi wszystkich Stanow zachowa y zatrzyma.

Na expensa wszystkie, ktorekolwiek przypadną, y przypadać mogą *ex necessitate publica* II. WW. Ich Mość PP. Podskarbiowie *utriusque gentis ex proventibus Reipublicae et mensae Regiae* za assygnacyą y dyspozycyami I. O. Xcia IMci Prymasa y Rady natenczas przytomney, aby koszta prowidowali, zlecamy y obliguiemy.

Skarb Rzeczypospol. ieżeli *juxta mentem* konstytucyi Seymu *anni* 1726 iest *in unum* zebrany, w zamku Krakowskim deponowany, *et in suo statu integro* się znayduie, aby Stanom Rzeczyposp. *constare* mogło, *authoritate praesentis Conventus* do tych Ich Mciow, ktorym prawo pospolite zamykanie tego skarbu poruczyło, to iest do II. WW. Kasztellana Krakowskiego, y Krakowskiego, Poznańskiego, Wileńskiego, Sandomirskiego, Kaliskiego, Trockiego, Woiewodow przy I. W. Podskarbim W. Koron. y Imci X. Kusztoszu *coronarum* iako *ad attendentiam archivi clenodiorum Regni* zdawna należącym, deputuiemy. Z Senatu II. WW. Andrzeia Załuskiego Biskupa Płockiego, Michała Iordana Woiewodę Bracławskiego, Andrzeia Morsztyna Sandeckiego, Michała Konarskiego Wiślickiego Kasztellanow. Z Izby Poselskiey z Wielkiey Polski UU. Kaspra Suffczyńskiego Podstolego Czerskiego, Ignacego Kreskiego Starościca Stawiszyńskiego. Z Małey Polski Iana Szumlańskiego Stolnika Trębowelskiego, Iana Dziduszyckiego Podczaszego Halickiego, Franciszka Dębińskiego Staростę Czhowskiego, Marka Szembeka Pułkownika I. K. Mci y Rzeczyposp. Władysława Trzebińskiego Chorążego Pancernego W. Starosty Stobnickiego, Iozefa Podoskiego, Starostę Dobrzyńskiego, ktorzy na tydzień przed Seymem *Coronationis* do Krakowa ziachawszy tenże skarb w koronach, kleynotach, sprzętach, dokumentach, przywileiach, y skryptach publicznych zrewidują, inwentarzem nowym opiszą, podpiszą, y relacyą o wszystkim na tymże da Bog *Coronationis* Seymie uczynią, a do spisania y regestrowania skryptow, dokumentow, y przywileiow *capaces personas* przybiorą, y onym *proportionata salaria* za pracą naznaczą.

Żuppy solne Krakowskie *pretiosa Reipublicae metalla*, że *in manibus exoticarum et acatholicarum personarum passim* zostawały iako prawa oyczyste *ingentem* przez to *laesionem et contemptum* ponosiły, tak *sine dubio*, y ta sama pryncypalna *in Regno* ekonomia przez te intruzy w należytey swoiey (na ktorey wiele Rzeczypospol. należy) konserwacyi z znaczną y nieoszacowaną szkodą szwankować musiała. Kwoli czemu iako dla rewizyi tychże żup, tak y dla inwestygacyi *causatorum* przez tych to cudzoziemcow intruzow *damnorum et quorumvis praejudiciorum authoritate Reipublicae* naznaczamy Kommissarzow; z Senatu II. WW. Ich Mciow PP. Mikołaiow Podoskiego Płockiego, Sołtyka Przemysłskiego Kasztellanow. Z Izby Poselskiey z Wielkiey y Małey Polski UU. Felicyana Grabskiego Łęczyckiego, Iakuba Narzymskiego Nurskiego Podkomorzych. Iana Małachowskiego Opoczyńskiego, Iozefa Załuskiego Rawskiego Starostow, Hieronima Gurowskiego Chorążego Kaliskiego, Kolskiego, Brdowskiego Starostę, Pawła Iaroszewskiego Stolnika Zawskrzyńskiego, Woyciecha Sokołowskiego Podczaszego Bydgoskiego, Sędziego Grodzkiego Przedeckiego. Łukasza Kwileckiego S. M. Iozefa Lasockiego S. W. I. Ożarowskiego Obożnego W. Koronnego, Nowomieyskiego Starostę; Franciszka Nowosielskiego Starostę Łukowskiego, Michała Sołtyka Stolnika Sandomirskiego, Stanisława Dobińskiego Burgrabiego Krakowskiego. Wawrzyńca Lanckorońskiego Starostę Stobnickiego. Andrzeia Tymińskiego Podczaszego Nurskiego, Pisarza Grodzkiego Sandeckiego, ktorzy na dzień 28 miesiąca Lipca w roku teraźnieyszym 1733 pospołu z skarbem Koronn. y Urzędem Podkomorskim Krakowskim y Bachmistrzowskim *in fundum* ziachawszy w dolne się szyby spuścić, y funkcyą tę iako nayprędzey y naylepiey odprawić *obligantur*. Fundament przytym pretensyi I. W. Woiewody Krakowskiego do remanentow żupnych po Krolu I. Mci pozostałych, a przez skarb Koronny *in usus publicos legitime* odebranych reguluiących się tamże *in loco loci* uważą y o wszystkim na przyszłey da Bog Elekcyi rzetelnie Rzeczyposp. informować będą. Pensye (ostatnią kommissyą) naznaczone, długi wszelkie, solne y pieniężne tak Woiewodztwom y Ziemiom respektem soli suchedniowey zatrzymaney *juxta distinctas constitutiones* każdemu Woiewodztwu należącey, iako też robotnikom y inne żupne z tegoż remanentu tenże skarb Koronny wypłaci. Ciż sami Kommissarze *ex circumstantia* bliskości Wielkorządow Krakows. z Niepołomicami prowenta y wszelkie dochody zweryfikuią, defekta y ruiny

598

599

zlustruią, y zupełną relacyą Rzplitey na przyszłey Elekcyi uczynią, oraz y konstytucyą *anni* 1726 do Kunegundy *in rem* II. WW. Lubomirskich y sukcessora Xiężney Sanguszkowey *(salva relatione et approbatione* na Seymie *Coronationis)* do skutku przyprowadzą.

Więc *et statum praesentem* wszelkich innych dobr *ad mensam Regiam* należących, a mianowicie Samborskiey, Sandomirskiey, Malborskiey, y Rogozińskiey ekonomii, chcąc mieć *exploratum similiter* przy skarbie Koronnym deleguiemy, to iest do Malborskiey y Rogozińskiey z Senatu I. W. Bartłomieia Bagniewskiego Kasztellana Elbląskiego. Z Izby Poselskiey z Wielkiey y Maley Polski UU. Stanisława Konarskiego Pomorskiego, Iakuba Zboinskiego Dobrzyńskiego Podkomorzych, Antoniego Radzickiego Sędziego Ziemskiego Zakroczymskiego, Iozefa Wągrodzkiego Podczaszego Zakroczymskiego, Franciszka Nakwaskiego Wyszogrodzkiego, Iana Rzechowskiego Rożańskiego Ziemskich y Grodzkich Pisarzow, Piotra Czarlińskiego Posła z Woiewodztwa Pomorskiego, Waleryana Trembinskiego Podczaszego Łukowskiego, Ierzego Pruszyńskiego Starostę Nosowskiego. A do ekonomii Sandomirskiey y Samborskiey, z Senatu I. W. Kazimierza Rudzińskiego Kasztellana Czerskiego. Z Izby Poselskiey z Wielkiey y Małey Polski UU. Antoniego Trypolskiego Podkomorzego Kiiowskiego, Krzysztofa Godlewskiego Starostę Nurskiego, Feliciana Swiderskiego Stolnika Wiskiego, Michała Suskiego Łowczego Łomżyńskiego, Adama Humnickiego Horodelskiego Starostę, Bukowskiego Chorążego Sanockiego, Andrzeia Gurowskiego Stolnika Podolskiego, Krzysztofa Uieyskiego Podstolego Sandomirskiego, Kazimierza Boreyka Łowczego Lwowskiego, Radzimińskiego Miecznika Nowogrodzkiego, Bazylego Zagwoyskiego Starostę Czerwonogrodzkiego, ktorzy ekonomie te za wiadomością skarbu Koronnego zrewidować, y Rzeczypospolitey o dochodach, przeszkodach, uszczerbkach y ruinie ich zupełna relacyą na przyszłey Elekcyi uczynić będą powinni z tym dokładem, aby Ich Mść PP. Kommissarze tak skarbowi, iako y ubogim poddanym ekonomicznym *graves* nie byli, y znacznych expens nie czynili, czego tenże skarb Koronny przestrzegać powinien, a ta rewizya *in loco* każdey ekonomii ma się odprawować y zaczynać *a die vigesima octava mensis Iulij anno 1733 salvis per omnia juribus* IMci P. Podskarbiego W. Koron. ktory prowenta ze wszystkich *generaliter* dobr stołowych *sine cujusvis praepeditione* w Koronie odbierać ma; tak też z Litewskich ekonomii IMć P. Podskarbi Wielki W. X. Litew. A te kontrakty wszystkie, ktore bez wiadomości skarbu są postanowione, żadney wagi mieć nie mogą.

600

Chcąc w teraźnieyszych Rzeczyposp. potrzebach przez intercessyą Swiętych Patronow naszych zciągać na to Krolestwo *benedictionem desuper*, obliguiemy I. O. Xięcia IMci Prymasa, ażeby *nomine* Rzeczyposp. wniosł instancyą *ad Sanctam Sedem Apostolicam* o beatyfikacyą y kanonizacyą świątobliwością y cudami słynących *B. Ioannis Cantij*, *B. Ioannis de Dukla*, *V. Iosephi Calasantij Scholarum Piarum fundatoris*, *Andreae Bobola*, *Ladislai a Gielnow ordinis S. Francisci de Observantia Provinciae Majoris Poloniae*, *cujus corpus multis claret miraculis Varsaviae*, *V. Narburt*, *V. Annae Omiecińska*, *Zapolski*, *B. Cunegundae*, *B. Bogumili*, *V. Columbae*, y Rafała Bernardyna z Warty, tudzież promowuiąc święto *Immaculatae Conceptionis Beatae V. Mariae.*

Ichmciom PP. Michałowi Kniaziowi Masalskiemu Pisarzowi W. X. Lit. Grodzińskiemu, Radoszkowskiemu, Berźnickiemu Staroście, Marszałkowi teraźnieyszey Konwokacyi, Ierzemu Ożarowskiemu, Obożnemu W. Koron. Nowomieyskiemu Staroście, Marszałkowi przeszłemu, na trzech Seymach laskę trzymaiącemu y Urodz. Sekretarzowi teraźnieyszey Konwokacyi, za prace y fatygi *justam* I. O. Xże Prymas naznaczy *recompensam.*

Proiekt medyacyi Woiewodztwa Kiiowskiego, rękami tak I. O. Xięcia Imci Prymasa iako y II. WW. Senatorow, tudzież Imci P. Marszałka Poselskiego podpisany *in omnibus ejus punctis et clausulis pro hac sola vice* approbuiemy.

A że w *laudum* Powiatu Orszańskiemu punkta niektore na Seymiku *Anteconvocationis* przeciwko prawu y słuszności uformowane, szkodliwe honorowi Ichmciow PP. obywatelow tegoż Powiatu pokazały się; więc *lege praesenti* tak te same punkta, iako też *eo intuitu* wypadłe dekreta na Ichmciow PP. Zawierza Stetkiewicza Starostę Bystrzykowskiego, Adama Krogiera, Staростę Zwleckiego, Franciszka, Michała, y Adama Alexandrowiczow Łowczycow Orszańskich, tudzież y na innych Ichmciow z Kapturowych Sądow Orszańskich kassuiemy, y żeby honorowi Ichmciow nie szkodziły, y o toż daley wexowani nie byli, *sub nullitate* onych waruiemy.

Ponieważ *desideria* wszystkie Wodztw, Ziem y Powiatow *utriusque gentis* na tey Konwokacyi pomieścić się nie mogły; więc za powszechną zgodą odkładamy one do Seymu *Coronationis.*

A iako przeszłemi Konfederacyami dwor I. O. Xcia Imci Prymasa od pospolitego ruszenia na Elekcyą *absolvebatur*, tak y teraz *actu Convocationis absolvitur*. Ktorego dworu osob na Elekcyi regestr podany będzie. 601

Actum in Conventione Generali Varsaviensi omnium Ordinum die 23 mensis Maij a. D. 1733.

Theodor Potocki, Arcy-Biskup Gnieźnieński y Prymas Korony Polskiey y W. X. Lit. salvis ex integro Sac Romanae Ecclesiae juribus et immunitatibus. Joannes Lipski Episcopus Cracoviensis Pro-Cancellarius Regni salvis ex integro Sr. Romanae Ecclesiae juribus et immunitatibus ac omnibus constitutionibus de libera Electione, cum protestatione solenni contra punctum de tradendis sigillis extra Comitia contra statuta et constitutiones antiquas appositum, contra mentem Reipubl. Christophorus Antonius Szembek Episcopus Vladislaviensis et Pomeraniae salvis juribus et immunitatibus S. R. Eccl. et salva libera Electione Regis et salvis pensionibus antiquis, et salisfodinis Vielicensibus et Bochn.

Stanisław Hozyusz Biskup Poznański, salvis ex integro sacrae Rom. Eccl. juribus et immunitatibus. Andreas Załuski, Episcopus Plocensis S. R. Eccl. juribus et immunitatibus per omnia salvis, tum decretis Ducum et exceptis Masoviae protestuiąc się contra compatibilitatem pieczęci z Biskupem Krakowskim. Christophorus Joannes Szembek Episcopus Varmiensis et Sambien: Terrarum Prussiae Praeses; salvis ex integro S. R. Ecclesiae juribus et immunitatibus, salvis quoque Terrarum Prussiae juribus. Joannes Felix Szaniawski Episcopus Chełmensis salvis S. R. Eccl. juribus et immunitatibus. Boguslaus Corvinus Gąsiewski Episcopus Smolenscensis salvis juribus S. R. Eccl. et immunitatibus. Ianusz Xiąże Wiśniowiecki Kasztellan Krakowski; salvis juribus S. R. Eccl. et Unitorum, tum quoque salvis legibus omnibus de libera Electione latis cum solenni manifestatione contra sola munia Ministeriorum Status oddania pieczęci na Seym ten interess do Elekcyi ad decisionem całey Rzpltey tam zgromadzoney remittendo. Teodor Lubomirski Woiewoda Krakowski, cum simili ut supra praecustoditione. Georgius Lubomirski, Palatinus Sandomiriensis; salvis antiquis juribus Ministeriorum circa munia pacis et fundamentis liberae Electionis. Kazimierz Xiąże Czartoryski Kasztellan Wileński. Iozef Ogiński, Woiewoda Trocki. Ian na Kodniu Sapieha, Kasztellan Trocki Starosta Brzeski; ex punctis omnibus salvis legi publicae contrarijs et praesenti Confoederationi. Ierzy Warszycki Woiewoda Łęczycki salvo jure respectu Ministeriorum pacis ad terminum Electionis. Andrzey z Lubrańca Dąbski, Woiewoda Brzeski
602 Kuiawski salvo antiquo jure Ministeriorum pacis reservato. Iozef Potocki, Woiewoda y Generał Ziem Kiiowskich; salvis juribus Ecclesiae Orthodoxae Romano-Catholicae, et libera Electione, tum quoque salvis juribus antiquis Ministeriorum Pacis et salvis per omnia Confoederationibus Palatinatuum. Ludovicus Szołdrski, Palatinus Iunivladislavien. Majoris Poloniae Generalis. August Alexander Xiąże Czartoryski Woiewoda Generał Ziem Ruskich. Michał Potocki Woiewoda Wołyński; salvis Confoederationibns Palatinatuum. Stephanus Humiecki, Palatinus Podoliae, salva veteri libertate. Cum protestatione przeciwko salwom, ktore repugnant sancitis unioni et juramento teraźnieyszey Konfederacyi. Ian Tarło, Woiewoda Lubelski Generał Ziem Podolskich, Kamieniecki, Latyczewski, Sokalski Starosta, Generał Leytnant woyska Koronnego podpisuię się ut supra. Antoni Michał Potocki, Woiewoda Bełzki cum manifestatione contra puncta o oddaniu pieczęci nie na Seymie, ktory iest przeciwny tak wielu konstytucyom y statutom, tum salva in toto Confoederatione Palatinatus Bełzensis et omnium Palatinatuum, Terrarum et Districtuum, quae juri tantum publico non derogant. Marcin Ogiński. Woiewoda Witepski, salvis juribus et immunitatibus Reip: salva libera Electione cum exclusione extranei, etiam salva praecustoditione Ministeriorum Status, ktore według prawa na Seymie powinny bydź oddane. Stanisław Ciołek Poniatowski, Woiewoda Mazowiecki Regimentarz Generalny woyska Koronnego cum protestatione przeciwko salwom, ktore repugnant sancitis Unioni et juramento teraźnieyszey Konfederacyi. Michał Sapieha, Woiewoda Podlaski: salva libera voce vetandi, et libera Electione, juxta antiquam praxim. Andrzey na Głębokim Głębocki, Woiewoda Rawski, cum reprotestatione contra protestationes respectu Ministeriorum Status et belli, necnon incompatibilitatis factas seu faciendas, także aby się skarb do wypłacenia na żadne largicye nie dyspensował praecustoditur ac praecavetur. Ioannes Czapski, Palatinus Culmensis in vim ratihabitionis Terrarum Prussiae et salvis juribus immunitatibus et laudis in tuitionem indigenatus in Provincia sancitis, necnon libera Electione. Piotr Przebędowski Palatinus Marieburgensis, salvis per omnia juribus Terrarum Prussiae et libera voca vetandi. Piotr Ian Czapski, Woiewoda Pomorski; salvis juribus Terrarum Prusiae, praecipuae juris indigenatus ac immunitatibus civitatum majorum. Antoni Morsztyn, Wda Inflantski. Iozef Potulicki Wda Czernicchowski; concordo cum
603 Celsissimo Principe Castelano Cracoviensi et salvis juribus Prussiae, et salvo antiquo usu in Electione Nunciorum ex Palatinatu Czerniechoviensi. Maciey Mycielski, Kasztelan Kaliski; salvis constitutionibus de Ministerijs Status. Antoni Mycielski, Kasztelan Sieradzki salvis juribus Ecclesiae Romano Catholicae, tum praecustoditione Ministeriorum Status juxta statuta et constitutiones. Ierzy Hieronim Kryszpin Kerszensteyn, Kasztelan Xięstwa Żmuydzkiego. Franciszek Michał Moszczyński Kasztelan Brzeski Kuiawski. Kazimierz na Steczance Stecki, Kasztellan Kiiowski; salvo et illaeso jure o pieczęciach veteri, et salvo usu Posłow sześciu Czerniechowskich. Iozef Franciszek Sołtyk, Kasztelan Lubelski; cum protestatione przeciwko salwom ktore derogant sancitis, unioni et juramento teraźnieyszey Konfederacyi. Antoni Oskierka, Kasztelan Woiewodztwa Nowogrodzkiego. Mikołay Podoski, Kasztelan Płocki; cum protestatione przeciwko salwom, ktore derogant sancitis juramento teraźnieyszey Konfederacyi. Kazimierz Rudziński, Kasztelan Czerski; Pułkownik Husarski I. K. Mości. Wacław na Trzcianney Trzciński, Kasztelan Rawski; salvis juribus S. R. Ecclesiae. Bartłomiey Bagniewski, Kasztelan Elbląski; salva approbatione Provinciae, juribus et immunitatibus per omnia Terrarum Prussiae et majorum civitatum, salva libera voce vetandi in campo Electorali każdemu szlachcicowi. Franciszek Czapski, Kasztelan Gdański; salva ratificatione Terrarum Prussiae, necnon salvis juribus, privilegijs et praerogativis civitatum majorum. Franciszek Gozdski, Kasztelan Czerniechowski; cum protestatione przeciwko salwom, ktore derogant sancitis, juramento teraźnieyszey Konfederacyi. Andreas Michael Morsztyn, Kasztelan Sandecki; salva securitate, juramentorum et publici Consilij. Michał z Konar Konarski, Kasztelan Wiślicki; excludendo wszystkie salwy, ktore juramento, unioni et sancitis tey Konfederacyi są przeciwne. Franciszek Rozrażewski, Kasztelan Rogoźyński. Mikołay Sołtyk, Kasztelan Przemyski; cum protestatione przeciwko salwom, ktore derogant sancitis, unioni et juramento teraźnieyszey Konfederacyi. Salva manutentione in omnibus punctis praesentis Confoederationis. P. Miączyński, Kasztelan Chełmski. Stanisław z Łochocina Łochocki, Kasztelan Dobrzyński, Osiecki Starosta; cum protestatione przeciwko salwom ktore derogant sancitis, unioni, juramento et Confoederationi, tum quoque cum protestatione contra laudum Terrarum Prussiae. Kazimierz Włostowski, Kasztellan Krzywiński. Kazimierz Walewski, Kasztellan Spicimirski. Ian Iuxa Kwiatkowski, Kasztellan Inowłodzki. Woyciech z Bnina Bniński, Kasztellan Kowalski, Starosta Nakielski; salva praecustoditione Ministeriorum Status aby na Seymie rozdawane były. Waleryan Łuszczewski, Kasztelan Sochaczewski; salvis privilegijs S. R. Majestatis generaliter omnibus et salva manutentione in omnibus punctis praesentis Confoederationis. Albertus de Brzezie Lanckoroński Castelanus Gostinensis. Teodor in Mostovo Mostowski Kasztellan Sieprski, salvo laudo et illaesa Confoederatione Palatinatus Plocensis. W. Grzegorzewski, Kasztellan Ciechanowski approbuiąc tęż Konfederacyą in toto. A. Cieciszewski, Kasztellan Liwski. Iosephus de Magna Kończyce Mniszech Supremus Regni Mareschalcus juribus S. R. E. C. tum immunitatibus libertatis ac praerogativis Ministeriorum Status Regni, ad mentem legum et constitutionum atque jurisdictionibus Mareschalcalibus salvis. Michał Korybut Xiąże Wiśniowiecki, Kanclerz Wielki W. X. Lit. y Generalny woysk Regimentarz salvis antiquis legibus sancitorum et juramenti na przyszłey wolney Elekcyi ratihabitione od Woiewodztw y Powiatow W. X. Lit. Michał Xiąże Czartoryski, Podkanclerzy W. X. Lit. salva plenaria manutentione in omnibus punctis teraźnieyszey Konfederacyi. Maxymilian z Tęczyna Ossoliński, Podskarbi W. Koronny salva plenaria manutentione in omnibus punctis tey Konfederacyi. Ian Sołłohub, Podskarbi W. W. X. Lit. salvis omnibus punctis. Franciszek Bieliński, Marszałek Nadworny Koronny Ziem Pruskich, Podskarbi Generalny Ekonom Malborski; salvis juribus Terrarum Prussiae, salva libera voce. Paulus Dux Sanguszko Mareschalcus Curiae M. D. Lit. salva libera Electione, et

antiquis constitutionibus o rozdaniu pieczęci na Seymach. Michał Iozef Kniaź Massalski, Pisarz Wielki W. X. Lit. Grodzieński, Radoszkowski, Berznicki Starosta, Marszałek Koła Rycerskiego. Stanisław z Dobni Dobinski, Burgrabia zamku Krakowskiego, y Poseł naypierwszy Woiewodztwa tegoż Krakowskiego. Franciszek z Dembian Dembiński, Starosta Czhowski; tak, iako y Xiąże Kasztellan Krakowski podpisuię się. Hieronim Wielopolski, Starosta Zarnowiecki Poseł Woiewodztwa Krakowskiego; salva in toto manutentione praesentis Confoed. Stefan Alexander na Raciborsku Morsztyn, Poseł Woiewodztwa Krakowskiego salvis juribus monasticis. Wawrzyniec z Brzezia Lanckoroński, Starosta
605 Stobnicki Poseł Wdztwa Krakowskiego, salva in toto manutentione praesentis Confoederationis. Władysław z Trzebnic Trzebiński, Chorąży I. W. Imci Pana Starosty Stobnickiego iako Poseł z P. Woiewodztwa Krakowskiego. Ierzy z Ożarowa Ożarowski, Oboźny Koronny, Starosta Nowomieyski Poseł Xięstw Zatorskiego y Oświeccimskiego. Iozef z Mycielina Mycielski, Stolnik Koronny, Poseł Woiewodztwa Poznańskiego. Franciszek z Bnina Radziewski, Podkomorzy y Poseł Wdztwa Poznańskiego. Franciszek Łodzia Poniński, Stolnik Poznański, salva constitutione de distributione Ministeriorum, tudzież exclusa solutione contributionis ex lanciis tam, gdzie ich nie masz. Antoni Łodzia z Dzwonowa Rogaliński, Podsędek Ziemski Wschowski, Poseł Woiewodztwa Poznańskiego. Kasper z Modlibogowic Modlibowski, Cześnik Wschowski, Poseł Wdztwa Poznańskiego. Benedykt Ian Wolski, Chorąży y Poseł Woiewodztwa Wileńskiego: salva per omnia praecedentia Woiewodztwa naszego Wileńskiego; ex ratione alternaty, et salva manutentione praesentis in toto Confoederationis. Ian Horain, Podczaszy y Podwoiewodzy, Starosta Krasiewski y Poseł Wdztwa Wileńskiego salva praecedentia Wdztwa naszego ex ratione alternaty, et salva manutentione in toto praesentis Confoederationis. Tomasz Michał Czechowic Skarbnik, Rotmistrz, Podstarości Sądowy y Poseł Powiatu Oszmiańskiego, salva manutentione tey Konfederacyi et praecedentia alternaty Wdztwa Wileńskiego y Powiatow naszych. Antoni Sulistrowski, Starosta Kurklecki, Poseł Powiatu Oszmiańskiego, salva manifestatione przeciwko proicktom nie reguluiącym się ad actum Confoed. reassumendo praerogativam Podskarbstwa Nadwornego W. X. Lit. w administracyi mensae Regiae vivente Principe. Iozef de Campo Scipion, Lidzki, Mukarowski Starosta, Poseł Powiatu Lidzkiego salva manutentione in toto tey Konfederacyi et salva praecedentia Wdztwa Wileńskiego y Powiatow naszych ex ratione alternaty Litewskiey. Piotr Pac Hrabia na Rożance y Dowspudzie, Starosta Wileyski, Poseł Powiatu Lidzkiego. Benedykt Thyzenhauz Starosta Sądowy y Poseł Powiatu Wilkomierskiego, salva protestatione przeciwko punktowi approbuiącemu dekreta Trybunalskie W. X. Lit. post fata I. K. Mci ferowane, y rekognicye post eadem fata w Trybunale Głownym W. X. Lit. zaszłe, oraz cavendo aby Podskarbiowie Nadworni Litewscy circa jura sua ad administrationem dobr ekonomicznych stante vita Principis należeli y onemi dysponowali. Michał Epereyszy Starosta Szyrwinski, Meyszagolski, Poseł Powiatu Wilkomierskiego salva veteri libertate et praecustoditione conformi z kollegą moim in omnibus, et in puncto muneris et Officij Imci P. Podskarbiego Nadwornego W. X. Lit. podpisuię się. Iozafat Antoni Mirski, Marszałek, Pułkownik y Poseł Powiatu Bracławskiego salva manifestatione et praecustoditione liberae Electionis et Ministeriorum Status, oraz et in puncto muneris et Officij I. W. Imci Pana Podskarbiego Nadwornego W. X. L. ahy gaudeat suo honore. Tadeusz z Kozielska Ogiński, Woiewodzic Witepski, Starosta Przewalski, Poseł Powiatu Bracławskiego podpisuię się salva libera Electione cum exclusione extraneorum et salva praecustoditione Ministeriorum Status, ktore według prawa na Seymie powinny bydź oddane, in caeteris referuię się na prekustodycyą W. IMci Pana Sulistrowskiego Posła Powiatu Oszmiańskiego. Michał Alexander Sołtyk, Stolnik y Poseł Wdztwa Sandomirskiego. Krzysztof Alexander z Rupniewa Uieyski, Podstoli y Poseł Wdztwa Sandomierskiego. Iozef Potocki, Starosta Szczyrzecki, Poseł Wdztwa Sandomirskiego salvo jure antiquo respectu Ministeriorum pacis. Ian Kazimierz Lubomirski Starosta Bolimowski Poseł Wdztwa Sandomirskiego salva libera et illimitata Electione. Antoni z Tęczyna Ossolinski Starosta Przyłuski, Pułkownik Artyleryi Koronney; Poseł Wdztwa Sandomirskiego. Andrzey Franciszek Tymiński, Pisarz Grodzki Sandecki Wdztwa Sandomirskiego Poseł salva exclusione dissidentium extraneorum ab Officijs bellicis podpisuię się. Piotr Sapieha, Stolnik W. X. Lit. Wschowski, Zdzitowski Starosta, Poseł Woiewodztwa Kaliskiego salva praecustoditione Ministeriorum Status ktore na Seymie według prawa oddane bydź powinny, tum salvis omnibus privilegijs Sacrae Regine Majestatis. Melchior Hieronim z Gurowa Gurowski, Chorąży y Poseł Wdztwa Kaliskiego; Kolski Brodowski Starosta. Władysław z Szołdr Szołdrski Starosta Rogoziński y Poseł z Wdztwa Kaliskiego. Ian z Gurowa Gurowski Starosta Obornicki y Poseł z Wdztwa Kaliskiego. Łukasz na Kwileczu Kwilecki, Starosta Mosiński; Poseł Wdztwa Kaliskiego, salva praecustoditione Ministeriorum Status, ktore według prawa na Seymach rozdawane bydź powinny, tum salvis omnibus privilegijs S. R. Majestatis. Mikołay Swinarski, Pułkownik Rzeczyposp., Poseł z Kaliskiego Wdztwa. Kazimierz Iozef 607
Ukolski Ciwun, Podwoiewodzy Wdztwa Trockiego; Poseł tegoż Wdztwa salvis juribus Regni et voce vetandi; a zaś in materia iuramentu ktory extenditur od Woiewodztwa biorąc ad referendum, podpisuię się. Andrzey Iozef Tarusa Chorąży, protunc Pisarz Ziemski y Poseł Wdztwa Trockiego, Horodniczy Wdztwa Wileńskiego. Iozef Wall Poseł Powiatu Grodzińskiego, salvis juribus libertatibusque Regni nec non omni immunitate privilegiorum S. R. M. nihil derogando legi expressae de conferendis Ministerijs Status. Simon Siruc Oboźny y Podstarości Sądowy Powiatu Kowińskiego salvis per omnia libertatibus futurae Electionis. Antoni Zabiełło, Podczaszy y Poseł Powiatu Kowińskiego salvis per omnia libertatibus liberr e vocis vetandi. Michał Korsak, Marszałek y Poseł Upitski. Paweł Franciszek Marcinkiewicz Sędzia Ziemski y Poseł Powiatu Upitskiego, salvis juribus Regni et voce vetandi. Ian Małachowski, Starosta Opoczyński; Poseł Wdztwa Sieradzkiego. Alexander Walewski, Starosta Warteki, Poseł Wdztwa Sieradzkiego. Woyciech Mączyński, Łowczy Sieradzki Poseł Wdztwa Sieradzkiego; salva libera Electione et constitutionibus de Ministerijs Pacis. Prokop z Lipego Lipski, Miecznik Wdztwa Poznańskiego Pułkownik Husarski, Poseł Wdztwa Sieradzkiego, cum manifestatione, aby Ministeria Status to iest pacis juxta antiquas leges na Seymie były rozdawane, et salva libera Electione. Ian z Kurozwęk Męciński, Starosta y Poseł Ziemie Wieluńskiey salva per omnia et illaesa libera Electione, et omnibus constitutionibus de eadem Electione sancitis, necnon acceptione juramenti od Ziemi moiey atque praecustoditione, aby Ministeria Status według dawnego prawa rozdawane były na Seymie et legibus libertatis aequalitatisque in toto manentibus. Ignacy z Kręska Kręski, salva approbatione et acceptione salvarum kollegi mego, ratione liberae Electionis et puncti in instructione wyrażonego y iuramentem komprobowancy tum Ministeriorum Pacis constitutionibus wyrażonych. Felicyan z Grabia Grabski Podkomorzy Wdztwa Łęczyckiego; salvis juribus S. R. E. et libera Electione. Stefan Łętkowski Chorąży Inowłocki Poseł Wdztwa Łęczyckiego salvis juribus S. R. E. et libertatis. Hieronim z Skrzynna Skrzyński Kasztellanic y Poseł Wdztwa Łęczyckiego cum eadem salva S. R. E. et liberae Electionis. Ian Skarbek Starosta Tuszyński Poseł Wdztwa Łęczyckiego, salvis juribus S. R. E. et liberae Electionis.
Ian Odachowski Skarbny W. X. Lit. Starosta Botc:ki, 608
Poseł Xięstwa Żmuydzkiego, salva manutentione Konfederacyi in toto. Franciszek Karp Ciwun Eyragolski Starosta Polepski salva manutentione Konfederacyi in toto Poseł Xięstwa Żmuydzkiego. Antoni z Głogowy Kossowski Starosta Przedecki Regent Kancellaryi mnieyszey W. X. Lit. Poseł Wdztwa Brzeskiego Kuiawskie-

go, super manutentionem Konfederacyi podpisuię się. Woyciech Antoni Sokołowski Podczaszy Bydgoski Sędzia Grodzki Przedecki Poseł Wdztwa Brzeskiego Kuiawskiego. Antoni Trypolski Podkomorzy Kiiowski, Starosta Trechtymirowski Poseł Wdztwa Kiiowskiego praecustodita salva I. W. Imci Pana Woiewody Kiiowskiego interposita podpisuię się. Nikodem Kazimierz na Szumsku Woronicz Chorąży Owrucki Starosta Ostrzycki Podwoiewodzy Sądowy Generał Wdztwa Kiiowskiego, Poseł z Woiewodztwa Kiiowskiego. Iozef Woronicz Podczaszy Owrucki Poseł Woiewodztwa Kiiowskiego. Michał Stecki Łowczy Owrucki Poseł Wdztwa Kiiowskiego; salva praecustoditione Woiewody naszego. Iozef Antoni Potocki Pisarz Ziemski y Poseł Generału Woiewodztwa Kiiowskiego, salva prez I. W. Imci Pana Woiewodę Kiiowskiego praecustodita, nec non praevia exclusione extraneorum dissidentium z woyska authoramentu cudzoziemskiego podpisuię się. Ierzy Ian z Pruszyna Pruszyński Starosta Nossowski Poseł na Seym Convocationis Wdztwa Kiiowskiego salva antiqua lege per omnia o rozdaniu pieczęci, podpisuię się. K. z Lubrańca Dąmbski Stolnik Brzeski Kuiawski Poseł Woiewodztwa Inowrocławskiego. Iozef z Grabia Grabski Cześnik Brzeski Kuiawski Poseł Wdztwa Inowrocławskiego. Iakob z Ossowki Zboinski Podkomorzy y Poseł Ziemie Dobrzyńskiey, Nowski Starosta. Franciszek Kon. na Obrowie Rościszewski Bobrownicki Ziemi Dobrzyńskiey Generalny Starosta, Poseł Ziemi Dobrzyńskiey Ian Cetner Kuchmistrz K. Poseł Wdztwa Ruskiego z Ziemi Lwowskiey subscribo com solenni manifestatione contra punctum o lauda y Konfederacye Wdztw contra punctum o rozdanie pieczęci extra cadentiam Seymu, iako przeciwko prawu salva in toto Confoederatione Palatinatus Russiae, et aliorum Palatinatuum, Terrarum et Districtuum nec non salvis omnibus constitutionibus de libera Electione sancitis podpisuię się. Adam Michał Humnicki Starosta Horodelski Poseł Wdztwa Ruskiego z Ziemi Przemyślskiey. Bogusław Ustrzycki Kasztellanic Lwowski, Poseł Wdztwa Ruskiego z Ziemi Przemyślskiey. Ierzy z Wielkich Kończyc Mniszech Łowczy
609 Koronny, Starosta Sanocki, Poseł Wdztwa Ruskiego, Ziemi Sanockiey salva in toto Confoeder. Wdztwa naszego Ruskiego, salvisque juribus et constitut. Ministeriorum Status una cum protestatione contra punctum o laudach. Iozef Bukowski, ChorążyZiemi Sanockiey, Poseł Wdztwa Ruskiego salva Confoeder. Palat. Rus. ac punctis tantummodo securitatem internam et externam in moderno statu concernentibus exceptis privatis quibusvis, co się y o pieczęciach rozumieć ma, że na Seymie maią bydź oddawane. Wacław z Rzewusk Rzewuski, Pisarz Polny Koronny, Poseł Wdztwa Ruskiego Ziemi Chełmskiey. Ian Hrabia Krasicki, Poseł Wdztwa Ruskiego Ziemi Chełmskiey salvis constitutionibus et statutis de Ministeriis Status. Michał Mikołay Kurdwanowski, Podkomorzy Ziemi Halickiey Posel Wodztwa Ruskiego z Ziemi Halickiey. Stanisław Potocki, Starosta Halicki y Kołomyiski; Poseł Ziemie Halickiey Woiewodztwa Ruskiego salvis constitut. intuitu Ministeriorum Status, deinde salvis Confoeder. Palat. Rus. et Bełzensis. Ian Jabłonowski, Starosta Czechryński Poseł Wdztwa Ruskiego Ziemi Halickiey salvis juribus Terrae Haliciensis, et constit. Lublinensi 1703 de stipendiis antiquis militaribus. Ian na Wielkich Dziedoszycach Dziedoszycki, Podczaszy y Poseł Wdztwa Ruskiego z Ziemi Halickiey. Piotr Iozef z Grobia Potempski, Stolnik Lubelski Poseł Wdztwa Ruskiego Ziemi Halickiey y Powiatow do niey należących. Ian Szumlański, Stolnik Trembowelski, Poseł Wdztwa Ruskiego z Ziemie Halickiey. A. Miączyński, Starosta y Poseł P. Łuckiego Wdztwa Wołyńsk. subscribo me praevia exclusione II. PP. dissydentow od szarzy woyskowcy utriusque authoramenti secundum constitutionem novellae legis a. 1717 conservando autem nobilitatem Curlandiae, Inflant. et annexarum Provinciarum et manutentione distributionum Ministeriorum juxta eandem legem. Antoni Iunosza Piaskowski, Skarbnik Nowogrodzki Poseł Wdztwa Wołyńskiego Powiatu Łuckiego. Franciszek Wincenty z Siecina na Krasiczynie Hrabia Krasicki, Starosta Ko-
rytnicki Poseł Wdztwa Wołyńs. z Pow. Włodzimiersk. Franciszek Michał Bożeniec Iełowicki, Starosta Hulanicki, Poseł Wdztwa Wołyńs. z Pow. Włodzimir. salvis constit. de Ministeriis Status et cum clausula non admittendorum amplius exoticorum dissidentium ad quaevis Officia Militaria utriusque authoramenti, reservatis ad ea munera Ducatuum Curlandiae, Livoniae, et Semigalliae nobilibus podpisuię się. Ignacy Sapieha, Woiewodzic Brzeski Lit. Poseł Wdztwa Wołyńsk. Powiatu Krzemienieckiego salvis constit. et statutis de Minister. Status. Piotr Antoni z Drzewca Drzewiecki, Stolnik Chełmski Pisarz Łucki Poseł z Wdztwa Wołyńs. z Powiatu Krzemienieckiego. Ian z Pepłowa Pepłowski, Podkomorzy y Poseł Wdztwa Podolskiego, salvis juribus Wdztwa Podolskiego. Bazyli Zagwoyski, Starosta Czerwonogrodzki Pułkownik woysk I. K. Mci y Rzplitey, Poseł Wodztwa Podolsk. z Pow. Kamienieckiego. Ian Iakub z Wielkiego Pogroszowa Pogroszewski, Podsędek Ziemski y Poseł Wdztwa Podolskiego. Andrzey Seweryn z Gurowa Gurowski, Stolnik y Poseł Wdztwa Podolskiego. Kazimierz Boreyko, Łowczy Lwowski Poseł Wdztwa Podolskiego z Powiatu Czerw. salva per omnia manutentione teraźnieyszey Konfederacyi in toto podpisuię się. Waleryan z Trębina Trębiński, Podczaszy Łukowski, Porucznik woysk Rzplitey, Poseł Wodztwa Podolskiego Pow. Czerwonogrod. salva per omnia manutentione teraźnieyszey Konfederacyi in toto. Stanisław Antoni z Burżyna Burzyński, Instygator W. X. Lit. Poseł z Wdztwa Smoleńskiego podpisuię się salvis juribus Regni et M. D. Lit. Antoni Alexander Korwin Gąsiewski, Podwoiewodzy y Poseł Wdztwa Smoleńskiego salva integritate legum Regni et M. D. L. Kazimierz Sapieha Poseł Powiatu Starodubowskiego salva indemnitate Podskarbstwa Nadwornego Lit. atque constitutionibus, statutis de Ministerijs in toto Status podpisuię się. Ian Antoni Zaba, Starosta y Poseł Powiatu Starodubowskiego podpisuię się salva indemnitate Podskarbstwa Nadw. W. X. Lit. vivente Principe. Adam Tarło Iasielski, Drohobycki, Doliński, Uwoliński Starosta, Poseł z Wodztwa Lubelskiego reservata praecustoditione przeciwko salwom, ktore poprzysiężoney tey Konfederacyi repugnant. Antoni Lubomirski, Starosta Kazimirski, Poseł Wodztwa Lubelsk. Franciszek Nowosielski, Sta Łukowski Poseł Wodztwa Lubelsk. Iozef Pakosz, Stolnik Wdztwa Połockiego y Poseł, salva libera Elect. cum exclusione extraneorum, idque constitutione anni 1717 o Hetmanach y powinności onych cum manifestatione na punkta nie należące ad actum praesentem Convocationis, etiam cum praecustoditione Ministerii Podskarbiego Nadwornego W. X. Lit. circa administrationem dobr stołowych y ekonomicznych vivente Principe. Bazyli Korsak Pisarz Grodzki Powiatu Starodubowskiego, Poseł Wdztwa Połockiego salva praecustoditione et constitutionibus de Ministeriis Status et exclusione II. PP. dissydentow od woyskowcy utriusque authoramenti. Franciscus Potocki, Starosta y Poseł Wdztwa Bełskiego; salva Confoederatione Palatinatus Belzensis uti nihil juri publico derogante, tum aliorum Palatinatuum praecipue Russiae, salvis quoque decretis in causa honoris latis, cum protestatione contra punctum o znoszeniu dekretow in contumaciam et vim legis sapientium, idque in solis causis honoris, non praejudicando in causis juris, nec non salvis antiquis juribus de Ministeriis Status. Iozef Radecki, Chorąży Grabowiecki. Mikołay Iozef z Kocow Koc, Sędzia Ziemski y Poseł Wdztwa Bełskiego salva in toto Confoederatione Palatinatus Belzensis uti nihil legi publicae juribus derogantis podpisuię się. Ierzy Rzeczycki, Starosta Rzeczycki Poseł Wdztwa Bełzkiego circa jura et circa libertates. Udalryk Krzysztof Karol Xiążę Radziwiłł Wdzic y Poseł Woiew: Nowogr. salva manutentione in omnibus punctis tey Konfederacyi excep. jur. ktorey biorę ad referendum et placitum do braci. Ian Litawor Chreptowicz, Stolnik y Poseł Wdztwa Nowogr: iurament ktory do Wdztwa moiego extenditur biorąc ad referendum do braci insuper salva praerog. Ministerii Podskarbich Nadworn: circa dispositionem ekonomii vivente Principe, nec non salvis juribus Academiae Vilnensis. Antoni Kazimierz

610

611

Sapieha, Starosta Merecki salvis jur. Reg. et M. D. L. do tey Konf. podpisuię się iako Poseł Powiatu Słonimskiego. Michał Adam Slizień, Krewski Wiśniowski Starosta; Poseł Powiatu Słonimskiego z reassumpcyą konstytucyi 1631 o Zieździe antekomicyalnym Słonimskim suspensa lege 1717 ad plenos Reipubl. Ordines względem dystrybuty Ministeriorum salvis juribus Podskarbiego W. et indemnitate Nadwor. W. X. Lit. Podskarbiego, względem administracyi dobr mensae Regalis vivente Principe, necnon salvis juribus Academiae Vilnensis. Leo Bogusław na Tułowie Tułowski, Woyski y Pisarz Grodzki Powiatu Wołkowyskiego cum manifestatione o podatek z dobr ziemskich, o naruszenie konstytucyi a. 1717 względem buław, y o to cokolwiek sine consensu equestr. ord: tu weszło, jurament ad referendum do braci biorąc, iako Poseł tegoż Powiatu podpisuię się. Michał Siehen, Skarbnik Pow. Wołkowys. cum manifestatione w podatku z dobr ziemskich o poruszenie konstytucyi a. 1717 względem buław, y o to, cokolwiek sine consensu equestr. ord. weszło, iurament ad referendum do braci biorąc iako Poseł tegoż Pow. podpisuie się. Antoni Iob Dębowski, Referendarz Koronny; Płocki, Tymbarski, Będziński Starosta, Poseł Wdztwa Płockiego; salva libera Electione, tum salva per omnia jurisdictione Capitaneali Ploc. atque ijs punctis laudi, super quibus fuit assensus nobilitatis. Paweł Franciszek na Iaroszowie Iaroszewski Stolnik Ziemie Zakroczymskiey y Poseł Wdztwa Płockiego salva manutenenda in toto praesenti Generali Confoederatione atque particulari in meo Palatinatu Conf. in ijs punctis, quae legibus Regni non contraveniunt. Adam Krasinski, Cześnik Ziemie Ciechanowskiey; Generał Maior I. K. M. woysk W. X. L. Poseł Wdztwa Płockiego,
612 salva Conf. ejusdem Palatinatus. Iozef na Niedzborzu Narzymski, S. B. Poseł Wdztwa Płock. salva Confoederatione ejusdem Palatinatus. Stanisław z Kozielska Ogiński, Woiewodzic Witepski Starosta Wierzbowski Poseł Wdztwa Witepskiego podpisuię się, salva libera Electione cum exclusione extranei et salva praecustoditione jurium et constitutionum de Ministerijs Status. Paweł Iozef Bohomolec Stolnik, Pisarz Grodzki y Poseł Wdztwa Witepsk. suspensa lege constitutionis anni 1717 de Ministerijs Status circumscripta, et salva Wdztwa mego juramenti approbatione podpisuię się. Franciszek z Mińska Rudziński, Starosta Kruświcki Poseł Wdztwa Mazowieckiego Ziemi Czerskiey salva manutentione omnium punctorum in hac Confoederatione sancitorum. Kasper na Suffczynie Suffczyński, Podstoli y Poseł Ziemie Czerskiey Wdztwa Mazowieckiego salva manutentione in omnibus punctis ninieyszey Konfederacyi salvisque juribus, decretis, Duc. Mas. Ian Wandalin z Wielkich Kończyc Mniszech Starosta Iaworoski Poseł Ziemi Warszawskiey Xtwa Mazow. salvis juribus S. R. E. C. nec non Ducatus Masoviae in integro manentibus. Franciszek na Komorowie Kalisz, Poseł Ziemi Warszawskiey Woiewodztwa Mazowieckiego. Szymon Olszyński Podkomorzy y Poseł Ziemi Wiskiey salvis juribus S. R. E. et Reip. atque Ducatus Masoviae. Felicyan Stan. Swiderski, Stolnik y Poseł Ziemi Wiskiey Xięstwa Mazowieckiego salvis exceptis Ducatus ejusdem. Maciey z Szymanowa Szymanowski, Starosta Wyszogrodzki Poseł Xtwa Mazow. salvis juribus et decretis Ducatus Mazov. Franciszek na Nakwasinie Nakwaski, Pisarz Ziemski Grodzki y Poseł Ziemi Wyszogrodzkiey: salvis juribus R. E. et exceptis Ducatus Masoviae, nec non salvo jure de compositionibus decimarum a. 1635 ac rehabitione Capitaneatus Walcensis a dissidente contra mentem legum possessore, manutenendo in omni puncto praesentem Confoederationem, mp. Antoni Radzicki, Sędzia Ziemski y Poseł Ziemi Zakroczymskiey Xtwa Mazowieckiego, salvis jur. Eccl. et exceptis Duc. Masov. ac rehabitione Capitaneatus Valcensis contra mentem legum posses. mp. Iozef z Wągrodna Wągrodzki, Podczaszy y Poseł Ziemi Zakroczymskiey X. Mazow. salvis juribus de compositione decimarum ac contra dissidentes, mp. Michał Nieborski, Podkom. y Poseł Ziemi Ciechanowskiey z Woiewodztwa Mazowieckiego salvis in generalibus libertatibus Reipublicae, mp. Kazimierz Brzozowski, Pisarz Ziemski Grodzki y Poseł Ziemi Ciechanowskiey salvis per omnia juribus liberae Electionis Regis, mp. Tomasz Zieliński, Poseł Ziemi Łomżyńskiey salva Confoederationis dispositione Palatinatus Plocensis, mp. Michał Suski, Venator et Nuntius Terrrae Łomżensis; salva circa leges Regni voce vetandi. Błażey Krasiński, Starosta Przasnyski; manutenen. praes. Conf. Ian Rzechowski, Pisarz Ziemski, 613
Grodzki Rożański Makowski, manutenendo praesentem Conf. et salvis juribus Ducatus Masoviae. Iozef Kolumna Oborski, Poseł X. Mazow. Podkom. Z. Liw. mp. Fabian Zukowski, Skarbnik Ziemie Liwskiey Poseł mp. Iakub Narzymski, Podkom. y Poseł Ziemi Nurskiey; salvis omnibus constit. de lib. Elect. exceptisque D. Mas. ac juribus Ter. Prus. mp. Krzysztof Stanisław Gozdawa Godlewski, Starosta y Poseł Ziemie Nurskiey salva libera Elect. rodowitego Polaka; nec non in toto manente Confoed. Seymu w Nurze in solito loco, mp. Kazimierz Kuczyński, Kasztelanic Podlaski Starosta Iadoski, Poseł Z. Drohickiey W. Podlaskiego; salvis jur. tegoż Wdztwa mp. Wawrzyniec Woyciech na Kossowie Ciołek Kossowski, Woyski Ziemie y Sędzia Grodzki Drohicki, Poseł Wdztwa Podl. z Ziemie Drohickiey manutenendo praesentem Conf. in toto incompatibilitatem vero Ministerij Status abrogando subscribo, mp. Karol Odrowąż Hrabia Siedlnicki, Podkoniuszy W. X. L. Starosta Mielnicki y Poseł Wdztwa Podl. Z. Bielskiey salvis omnibus, o wolney Elekcyi y rozdawaniu Pieczęci na Seymach, constitut. sancitis, necnon juribus Wdztwa Podlaskiego. Franciszek M. X. Korybuth de Zbaraz Woroniecki Poseł Ziemie Mielnickiey Wdztwa Podlaskiego, salvo jure antiquo intuitu Ministeriorum Status ad futurum actum Electionis. Marcin na Kuczynie Kuczyński, Chorąży y Poseł z Wdztwa Podlaskiego Z. Bielskiey; salvis constit. Regni, intuitu Ministeriorum Status, tum quoque salvo jure thesauri Regni; in suo roboreo manentibus podpisuie się, mp. Paweł Kruszewski, Podczaszy Z. Bielskiey, y Poseł z teyże Ziemi Wdztwa Podlaskiego salva libera voce vetandi, tum salvis constit. de Ministerijs Status sancitis per omnia manentibus. Wacław Nieborowski, Podkom. Wdztwa Raws. y Poseł Z. Raw. Iozef Załuski, Starosta Rawski, y Poseł tegoż Woiewodztwa salva protestatione przeciwko salwom ktore repugnant sancitis, unioni et juramento teraźnieyszey Konfederacyi. Iozef na Brzezinach Lasocki, Poseł Wdztwa Rawskiego Z. Sochaczowskiey swoim y I. P. Fabiana Szaniawskiego, Łowczego Lit. kollegi mego z woli iego imieniem podpisuię się, ut supra. Ian Maliński, Chorąży y Poseł Z. Gostyńskiey; z Woiew. Rawskiego mp. Ierzy Ciechomski, Cześnik y Poseł Z. Gost. z Wdztwa Rawskiego mp. Karol Sapieha Pisarz Pol. W. X. L. Poseł z Wdztwa Brzez. W. X. L. salvis statutis et constit. o rozdawaniu Ministeriorum Status in plena Republ. oraz insistendo prekustodycyi Im. P. Sulistrowskiego Posła Oszmiańskiego. Antonin Hrabia na Lubrańcu Dąbski, Sta Inowrocł. Poseł Wdztwa Brześciańs. salva libera voce vetandi, tum salvis in toto constit. et statutis de distributione Ministeriorum Statuum. Antoni Ian Orzeszko, Sędzia 614
Ziemski y Poseł Pow. Pińs. salvis jur. omnibus Reip. in omni et conservatione liberae vocis. Iozef Kurzeniecki, Podczaszy Powiatu Pińskiego; y Poseł salvis per omnia juribus Reip. in omni. Michał Bieliński, Cześnik Koronny Poseł Wdztwa Chełmińskiego salvis jur. Prus. ac priv. et immunitatibus thesauri Ter. Prus. Ian Ierzy Kos, Podkomorzy Chełmiński, Poseł Wdztwa Chełmińskiego, in vim ratihabitionis Prowincyi Pruskiey tum salvis jur. et immunit. ac laudis in Provincia sancitis; intuitionem indigenatus ac aliarum praerogativ. vigore thesauri salvo jure vetandi circa liberam Elect. Ian Kitnowski, Chorążyc Michałowski, Poseł Wdztwa Chełmińs. salvis per omnia S. R. E. immunit. Ter. Prus. jur. consvetud. praecipue avito jure indigenatus cum protestatione contra praeaggravationem contributionum in a. 1717 impositarum, mp. Piotr Hrabia na Kczewie Kczewski, Stanisławowski y Szynwałdski Starosta; iako Poseł Wdztwa Chełmińsk. in vim ratihabitionis Ter. Prus. et salvis per omnia juribus Terrarum Prus. Seba-

styan Mełdzyński, Kasztelanic Rypiński; Poseł Wdztwa Chełmińskiego salvis juribus Ter. Prus. necnon legibus et constit. Regni de Ministerijs Status. Melchior Kaseckstein Stoliński, Pisarz Grodzki y Poseł z Woiew. Chełmińs. jur. Ter Prus.; lib. Elect. laudis in fundamento legis ratione per omnia salvis, cum protest. de non admissa libera voce ad excusationem jurium thesauri Terrarum Prussiae. Paweł Bagniewski, Poseł Wdztwa Chełmińs. salvis per omnia juribus Ter. Prus. et libero voto in campo Electorali, mp. Kazimierz na Piwnicach Piwnicki, Miecznik Inflantski, Pisarz Ziemi Chełmińskiey, Poseł z Wdztwa Chełmińskiego; salvis per omnia juribus Terrarum Prussiae, mp. Iozef Czapski, Miecznikowicz Ziem Pruskich Poseł Wdztwa Chełmińskiego, salvis per omnia juribus Terrarum Prussiae. Teodor Bagniewski, Sądowy Ziemski Chełmiński; Podwoiewodzy Wdztwa Malborskiego, Poseł z Wdztwa Chełmińskiego; salvis per omnia juribus Ter. Prus. et majorum civitatum, mp. Alexander Czapski, Podczaszy Bracławski, Poseł z Wdztwa Chełmińskiego; salvis per omnia juribus Terrarum Prussiae, mp. Michał Garczyński, Sądowy Ziemski Michałowski, Poseł z W. Chełmińskiego; salvis per omnia juribus Terrarum Prussiae. Władysław Franciszek Rogala Zawadzki, Stolnik Nowogrodzki Sędzia Kapturowy Chełmiński, Poseł Wdztwa Chełmińskiego; salvis per omnia juribus Terrarum Prus. Ian Czapski, Podkomorzyc Wendeński, Poseł Wdztwa Chełmińskiego; salvis per omnia juribus Terrarum Prussiae mp. Piotr Kruszyński, Kasztelanic Gdański, salvis per omnia juribus et immunitatibus Terrarum Prus. tum et ratihabitione indigenatus ac privilegijs civitatum majorum. mp. Franciszek Bagniewski, Poseł Wdztwa Chełmińskiego; salvis per omnia juribus Terrarum Prussiae, mp. Olbracht Pląskowski, Starosta Lidzbarski, Poseł Wdztwa Chełmińskiego; salva libera Electione, salvis per omnia immunitatibus Terrarum Prussiae et ratihabitione Provincia cum protestatione de non admissa voce circa tuitionem jurium et oppressi thesauri Prussiae per thesaurum Regni, mp. I. Wiktor Bagniewski, Poseł y Sędzia Kapturowy z Wdztwa Chełmińskiego; salvis per omnia juribus Terrar. Prus. mp. Tomasz z Lubrafica Dąbski; Chorąży Kowalski; Poseł z Wdztwa Chełminskiego; salvis per omnia jur. Ter. Prus. et Ministerij Pacis, mp. Maciey Czapski, Poseł Wdztwa Chełmińskiego, salvis per omnia Terrarum Prussiae juribus. Michał Leski, Podczaszy Inflantski, Poseł Wdztwa Chełmińskiego; salvis juribus Terrarum Prussiae, mp. Ignacy Działowski, Poseł Wdztwa Chełmińskiego; salvis per omnia juribus et immunitatibus Terrarum Prussiae, mp. Franciszek Antoni Cicleski, Sędzia Kapturowy, y Poseł z Wdztwa Chełmińskiego; salvis juribus, immunitatibus, privilegijs et praerogativis per omnia Terrarum Prussiae et civitatum majorum, mp. Iozef Leon Rutkowski, Poseł z Wdztwa Chełmińskiego, salvis per omnia juribus, privilegijs et immunitatibus Terrarum Prussiae; simul protestatione de impositione aggravatoria sexcentorum viginti quatuor millium stipendiorum militarium super easdem Terras, salvis quoque constitutionibus et statutis de Ministerijs Status sancitis, mp. Antoni Bagniewski, Poseł Wdztwa Chełmińskiego; salvis juribus per omnia Terrarum Prussiae et libero veto. Kazimierz Piwnicki, Podwoiewodzic Chełmiński, Poseł Wdztwa Chełmińskiego, salvis per omnia juribus Terrarum Prussiae et aliis ut supra, mp. Michael de Felden Wybczyński, Poseł z Wdztwa Chełmińskiego, immunitatibus Eccl. Rom. ac juribus Terrarum Prussiae constitutionibusque de Ministerijs Status sancitis in salvo manentibus, tum futurae Electionis Regnantis libertate illaesa, mp. Iulius Dziewanowski, Poseł Wdztwa Chełmińskiego; salvis per omnia juribus Terrarum Prussiae vigore privilegiorum incorporationis harum Terrarum, mp. Stanisław Skurzewski, Poseł z Wdztwa Chełmińskiego; salvis per omnia juribus Terrarum Prussiae. Rafał Tadeusz Nieronowicz Szpilowski, Starosta Łaryanowski, Horodniczy Pisarz Grodzki, Poseł Wdztwa Mścisławskiego; salvis juribus et constitutionibus de Ministerijs Status. Floryan Teofil Markowski Frączkiewicz, Starosta Hołowaczewski, Hrabowski Krayczy, Rotmistrz y Poseł Wdztwa Mścisławskiego; salvis juribus et constitutionibus de Ministerijs Status, et de libera voce vetandi, mp. Michał Kalckszteyn Sędzia Ziemski Wdztwa Malborskiego y Poseł, iakom się przed przysięgą juribus, immunitatibus, privilegijs Terrarum Prussiae et majorum civitatum, tum laudis in manutentionem juris indigenatus et thesauri protestationibusque cum lege factis ac praecustoditionibus ratione exorbitantiarum ante Electionem Regnantis sopiendarum in toto salvis manentibus przysiądz manifestował, tak w wykonancy przysiędze przy podpisaniu teraźnieyszey Konfederacyi toż samo confirmo, approbo, et ratifico. Ian Wilhelm Graff de Schleben Woiewodzic Inflantski, Poseł Wdztwa Malborskiego, salvis juribus et immunitatibus Terrarum Prussiae, ac majorum civitatum, ac manutentione plenaria wszystkich punktow tey Konfederacyi uti circa assensum totius Reipublicae postanowionych, salvisque statutis et constitutionibus de Ministerijs Status sancitis. Franciszek Pawłowski, Sądowy Ziemski y Poseł Woiewodztwa Malborskiego salvis per omnia juribus, privilegijs et praerogativis thesauri ac immunitatibus maiorum civitatum Terrarum Prussiae, tum constitutionibus et statutis Ministeriorum Status. Antoni Kruszyński, Kasztelanic Gdański, Poseł Wdztwa Malborskiego salvis per omnia juribus, privilegijs et immunitatibus Terrarum Prussiae, tum majorum civitatum nec non Confoederatione Palatinatus Plocensis in toto manente. Iakub Pawłowski, Sądowy Ziemski Swicki, y Poseł Wdztwa Malborskiego; salvis per omnia juribus praerogativis Ter. Prussiae, immunitatibusque majorum civitatum, tum et constitutionibus Ministeriorum Status. Gabryel Ian Steffens, Sądowy Ziemski Poseł Wdztwa Malborskiego, Pułkownik, salvis juribus Terrarum Prussiae et civitatum per omnia majorum, mp. Teodor Pawłowski, Sądowy Ziemski Tczewski salvis juribus Terrarum Prussiae, constitutionibus de Ministerijs Status mp. Michał Kruszyński Kasztelanic Gdański, Poseł Wdztwa Malborskiego salvis juribus privilegijs, et immunitatibus per omnia Terrarum Prussiae. Ian Poray Pstrokoński Poseł Wdztwa Malborskiego salvis juribus per omnia Terrarum Prussiae ac statutis et constitutionibus de Ministerijs Status sancitis, praecustodiendoque ut omnibus exorbitantijs ante Electionem satis fiat. Rafał Kczewski, Poseł Woiewodztwa Malborskiego salvis per omnia juribus et immunitatibus Terrarum Prussiae ac civitatum majorum, tum laudis in manutentionem juris indigenatus. Alexander Wybicki Poseł z Woiewodztwa Malborskiego salvis in toto juribus Terrarum Prussiae, mp. Michał Swatopełk, Xiąże Czetwertyński Starosta Zyczyński Poseł Wdztwa Bracławskiego salva praecustoditione facta ante juramentum Confoederationis circa jura Woiewodztw pogranicznych ratione uchwał, podatkowania y wypraw contra licentiosos homines sub Interregno postanowionych, ktore to Confoederationibus a. 1648, a. 1668, a. 1674 Rzeczpospolita approbowała, idque circa publicam declarationem aby się żadne nie mieściły punkta, ktore non tangunt praesentem statum podpisuię, mp. Marcin Icłowicki Starosta Szczurowiecki Poseł Wdztwa Bracławskiego powtarzaiąc prekustodycyą, ktoram przed przysięgą czynił, wraz z kollegami memi mp. Augustyn Iaroszyński Miecznik Bracławski Poseł Wdztwa Bracławskiego z prekustodycyą, ktoram przed przysięgą czynił, teraz z kollegami memi podpisuię się praevia manifestatione. Piotr Radzimiński Miecznik Nowogrodzki Poseł z Wdztwa Bracławskiego o zwyż wyrażoną przez kollegow moich prekustodycyą. Ludwik Zwolski Poseł z Woiewodztwa Bracławskiego modo quo supra kollegow moich podpisuię się. Adam Ochotz Peretiatkowicz Podstarości Grodzki Nowogrodzki, Poseł Woiewodztwa Bracławskiego z tąż prekustodycyą, iako y wyżey koledzy moi podpisuię sie. Stanisław Konarski Podkomorzy Pomorski, Poseł z Wdztwa Pomorskiego a Powiatu Tczewskiego salvis per omnia juribus, privilegijs, immunitatibus ac praerogativis Terrarum civitatum majorum Prussiae, tum quoque salvis constitutionibus intuitu Ministeriorum Status in toto permanentibus, mp. Kazimierz Stanisław Kitnowski Chorąży y Poseł Wdztwa Pomorskiego salvis S. R. E. immunitatibus, tum juribus Terrarum Prussiae et consvetudinibus, praecipue vero avito jure indigenatus cum protestatione contra praeaggravationem contributionum in anno 1717 sancitarum. Tomasz Czapski Starosta Knyszyński Poseł Wdztwa Pomorskiego Powiatu Tczewskiego salvis per omnia juribus Terrarum Prussiae. Piotr Czapski Poseł Woiewodztwa Pomorskiego a Powiatu Tczewskiego in vim ratihabitionis salvis juribus per omnia Terrarum Prussiae et libera Electione. Ian Teofil Sikorski Pisarz Grodzki y Poseł Woiewodztwa Pomorskiego a Powiatu Tczewskiego salvis per omnia juribus, privilegijs, diplomatibus, immunitatibus et consvetudinibus Terrarum Prussiae, nec non constitutionibus annorum 1647 et 1676 salvis quoque juribus civitatum majorum earundem Terrarum mp. Piotr Czarlinski Poseł z Wdztwa Pomorskiego a Powiatu Tczewskiego salvis per omnia juribus Terrarum Prussiae, tum quoque constitutionibus de Ministerij Status salvis manentibus. Roch Kliński Sądowy Ziemski Mirachowski, Poseł Wdztwa Pomorskiego a Powiatu Tczewskiego salvis juribus Terrarum Prussiae. Iozef Powalski Burgrabia Pomorski, Poseł z Wdztwa Pomorskiego a Powiatu Tczewskiego salvis per omnia juribus Terrarum Prussiae mp. Franciszek Sikorski Poseł z Wdztwa Pomorskiego a Powiatu Tczewskiego salvis per omnia juribus et consvetudinibus Terrarum Prussiae ac civitatum majorum mp. Stanisław Lewalt Gorski Poseł Wdztwa Pomorskiego a Powiatu Tczewskiego in vim ratihabitionis salvis per omnia juribus Terrarum Prussiae et liberae Electionis mp. Adam Ełganowski Poseł Wdztwa Pomorskiego a Powiatu Tczewskiego salvis juribus per omnia Terrarum Prussiae. Antoni Wybczyński, Poseł Wdztwa Pomorskiego a Powiatu Tczewskiego salvis juribus Terrarum Prussiae. Franciszek Gralewski Poseł Wdztwa Pomorskiego, a Powiatu Tczewskiego, salvis juribus Terrarum Prussiae. Stanisław Iasiński Sędzic Ziemski Pucki Poseł z Wdztwa Pomorskiego a Powiatu Tczewskiego, salvis per omnia juribus et privilegijs immunitatibus Terrarum Prussiae. Mikołay Zembowski Sędzia Grodzki Bydgoski Poseł Wdztwa Pomorskiego, a Powiatu Swieckiego salvis per omnia juribus, privilegijs et immunitatibus Terrarum Prussiae et majorum civitatum, tum statutis et constitutionibus Ministerijs Status. Piotr Tuchołka Poseł z Woiewodztwa Pomorskiego Powiatu Tucholskiego salvis per omnia juribus, consvetudinibus, laudis Terrarum Prussiae. Franciszek z Lutomia Lutomski Poseł Wdztwa Pomorskiego Powiatu Tucholskiego salvis per omnia juribus, consvetudinibus laudis Terrarum Prussiae. Sebastyan Tuchołka Poseł Wdztwa Pomorskiego a Powiatu Człuchowskiego, salvis per omnia juribus, consvetudinibus, laudis Terrarum Prussiae, ac seria praesentis Confoederationis vigore juramenti manutentione. Ian na Gockowach Gockowski Poseł Woiewodztwa Pomorskiego Powiatu Człuchowskiego juribus, usibus, praerogativis et laudis aviti indigenatus, thesauri, ac majorum civitatum Terrarum Prussiae salvis, cum protestatione lacsionis praemissorum, ac praetermissae declaratae per publicam sponsionem medelae Status Provinciae, ex occasione non admissorum dissidentium in religione, casu inter exorbitantias non praestandae, salvo regressu ad statum antiquum, seria quoque manutentione in puncto juramenti praesentis Confoederationis salva. Iozef Alexander Iabłonowski Starosta Buski Poseł Wdztwa Inflantskiego cum protestatione przeciwko salwom, ktore repugnant sancitis unioni et juramento praesentis Confoederationis et constitutioni Lublinensi 1703 de stipendijs antiquis militaribus. Stanisław Iozef Swięcicki Starosta Sumiliski y Poseł Wdztwa Mińskiego salvis per omnia juribus Reipublicae et M. D. Lit. Ignacy Kazimierz z Iaxow Hrydzicz Bykowski Pisarz Grodzki Buski Poseł Wdztwa Mińskiego, salvis decretis Tribunalitijs post mortem Regis ante innotescentias in fundamento legum etiam in contumaciam latis. Stefan Michał Oskierka Kasztelanic Nowogrodzki Poseł Powiatu Możyrskiego salva omnino virtute wszystkich praw, swobod, y wolności naszych. Iozef Bogusz Podstarości Sądowy y Poseł Powiatu Możyrskiego salva conservatione jurium in Confoederationibus et pactis conventis circumscriptorum, oraz Ministerij Podskarbiego Wielkiego W. X. Litewskiego. Alexander Władysław Skoryna Podstoli y Poseł Powiatu Rzeczyckiego, salva manifestatione przeciwko proiektom nie reguluiącym się ad actum Confoederationis reassumuiąc praerogativam Podskarbstwa Nadwornego W. X. L. mensae Regiae vivente Principe. Hreory Iozef Skorobohaty Strażnik Orszański Poseł Powiatu Rzeczyckiego salva manifestatione contra projecta ad praesentem actum sese non regulantia, reassumendo przytym praerogativam Podskarbiego Nadwornego W. X. Lit. vivente Principe. Iozef Teodor Mogielnicki, Miecznik Ziemi Chełmskiey, Starosta Nieszawski, Poseł Wdztwa Inflantskiego. Ignacy z Kozielska Ogiński Oboźny W. W. X. Lit. Sądowy Brasławski y Boryssowski Starosta, Poseł Inflantski salva libera voce vetandi. Antoni Szembek Poseł ex ordine Xięstwa Inflantskiego. Antoni Dusiatski Rudomina Podkomorzy Brasławski, Starosta Subocki, Poseł Ziemski ex ordine samego Xięstwa Inflantskiego salva libera Electione et observatione vocis vetandi cum protestatione, aby pieczęci Koronne y Litewskie secundum antiqua jura na Seymach rozdawane były, cavendo aby P. Podskarbi Nad. Litewski circa sua jura ad administrationem dobr ekonomij Litewskich vivente Principe należał y onemi dysponował praecavendo aby Akademia Wileńska secundum sua privilegia et jura eadem praerogativa gaudeat z Krakowską. Iozef z C. Cieszkowski Podkomorzy Nowogrodzki, Poseł Woiewodztwa Czerniechowskiego, salvis usibus Wdztwa tegoż. Michał na Ledochowie Ledochowski Podstolic Wołyński, Poseł Woiewodztwa Czerniechowskiego salvis usibus tegoż Wdztwa. Adam Wilkowski Podkomorzy Ziemi Sochaczewskiey do boku I. O. X. Imci Prymasa statibus Regni deputowany Rezydent, mp. Hiacynthus Zayfredt Radca y Poseł miasta stołecznego Krakowa, salvis juribus, praerogativis ac privilegijs civitatis et Magistratus mp. Walenty Iozef Kaierski Sendyk, Sekretarz y Poseł stołecznego miasta Krakowa salvis juribus, praerogativis, ac privilegijs civitatis et Magistratus, tum immunitatibus, ac decretis, mp. Alexander Stephanowicz Wargołowski Woyt, Poseł a Magistratu salvis juribus constitutionibus civitatis S. R. M. Metropolitanae Vilnensis mp. Ian Wilczek I. K. Mci Sekretarz, Radca y Poseł miasta Lwowa Metropolii Ruskiey salvis juribus tegoż miasta mp. M. Nicolaus Ziętkiewicz Philosophiae et jurium utriusque Doctor, Prothonotarius Apostolicus, Consul et Ablegatus civitatis S. R. Majestatis Metropolis Russiae, salvis juribus, praerogativis et immunitatibus ejusdem in toto manentibus, mp.

Ian Stanisław Rawicz Wolski Pisarz Grodzki Chęciński, Sędzia Kapturowy Wdztwa Sandomir. Powiatow Radomskich, Sekretarz Seymu Convocationis, mp.

ARTICULI

pactorum conventorum, inter Status Serenissimae Reipublicae Polonae, tam Senatorij, quam Equestris Ordinis Regni et M. D. Lit. omniumque ad eadem Dominia annexarum Prov. ab una,

et

Serenissimum Principem Regium Poloniae, et Magni Ducatus Lithvaniae, Dominum D.

FRIDERICUM AUGUSTUM

Ducem Saxoniae, Juliaci, Cliviae, Montium, Angriae, et Westphaliae, S. R. Imperij Archi-Mareschalcum, et Electorem, Landgravium Thuringiae, Marchionem Misniae, necnon Superioris ac Inferioris Lusatiae, Burgravium Magdeburgensem, Comitem Principem Hennebergensem, Marcae, Ravensbergae et Barbij, Dominum in Ravenstein etc.

nunc vero

Electum Dei gratia Poloniae Regem, et M. D. L., Rus-

siae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kijoviae, Volhiniae, Podoliae, Podlachiae. Livoniae, Smolensciae, Severiae, Czerniechoviaeque,

parte ab altera

conscripti et conclusi,

atque

per Illustrissimos et Excellentissimos DD. Iosephum Antonium Gabaleonem Comitem de Wackerbart Salmour, Consiliarium Status intimum, Aulae Principis Regij et Electoralis Praefectum, necnon SS. Mauritij et Lazari Equestrem Militem, atque Gvelphum Henricum a Baudissin, Ducem Generalem copiarum equestrium necnon equitum Sclopetariorum, vulgo Carabiniorum, ad custodiam corporis Serenissimi Regis destinatorum, Praefectum, Aquilae Albae Polonicae Equites Conclavisque Regij Secretioris Ministros, ad praesentem Electionis actum ablegatos Ministros Plenipotentiarios, praesentanea sponsione ac personali juramento

ratificati et comprobati.

621 Quandoquidem dispositioni, Supremi Numinis, a cujus nutu Reges et Regna pendent, sic placitum est, ut memoratus Serenissimus Princeps Regius Poloniae et M. D. Lith. Electus et Dux Saxoniae, inter tot Praeclarissimos Poloni sceptri competitores, liberis Serenissimae hujus Reipublicae suffragijs, in Regem Poloniae et M. D. Lith. ac caeterarum Regni Provinciarum Principem unanimiter electus et publice in campo Electorali declaratus sit, exposcebant illico antiqua hujus Reipublicae instituta, pro integritate jurium et libertatum, atque meliori sorte et conditione istius Regni, ut certa pacta seu conditiones partim a praedictis Illustrissimis et Excellentissimis Ministris Plenipotentiarijs sufficienti potestate instructis oblatae, partim ab ipsis Regni et M. D. Lith. Statibus propositae, de mutuo consensu, inirentur, sancirenturque. Quarum conditionum patria lingva, ex tali methodo, quasi ipsemet Serenissimus Princeps Electus Rex praesens adesset, conscriptarum tenor in eum sequitur modum.

5. Rady Koronne, Rycerstwo, y wszelkie Stany Korony Polskiey y W. Xtwa Lit. y innych wszystkich Państw do Korony należących, to sobie u Nas warowali, a My obiecuiemy, y za prawo wieczne mieć zezwalamy, iż iako za wolnemi y zgodnemi głosami wszech Stanow Rzeczypospolitey, oboyga narodow, Polskiego y Lit. y wszelakich innych Państw do nich należących, na to Państwo obrani y przyięci iesteśmy, tak też y My, za żywota naszego, y następuiący po Nas Krolowie, nie mamy nikogo mianować, y żadnym sposobem na Państwo nasze wsądzać, a to dla tego, aby zawsze wiecznemi czasy po zeysciu naszym wolne obieranie Krolow, wszem Stanom Koronnym y W. X. L. y wszystkich Prowincyi, według praw przywileiow y konstytucyi, *de libera Electione* uczynionych, dawnych, y swieższych 1607, 1609, 1631, 1662, 1667 zostało *in pleno robore.*

Reassumuiąc wszystkie prawa *de libera Electione*, to waruiemy, aby *domus nostra Regia*, *ullam successionem et praetextum proximitatis ad Regnum sibi non praesumat*, ale tylko tych wszystkich prerogatyw zażywać będzie, ktorych potomstwo przeszłych Nayiaśnieyszych Krolow Polskich zażywali, *salvis juribus* około tego Rzeczypospolitey.

Lubo dawne prawa żadney nie podpadaią wątpliwości, *ut sit Rex Catholicus*, dla wiecznego iednak warunku, teraz y na potym *lege cavemus*, *pro Nobis et Successoribus nostris*, że iako My Katolik, tak też y na potym Pan inszey religij na Krolestwo Polskie, y Wielkie X. Lit. nie będzie obrany, tylko *Romanae orthodoxae Catholicae religionis*, teyże też wiary powinna bydź y Krolowa *natione sive vocatione.*

A iż w tey zacney Koronie Polskiey Polskiego y Litewskiego narodu, y Państw do niey 622
należących, niemało iest dissidentow *in religione Christiana;* więc *exemplo Antecessorum nostrorum*, aby na potym z tey przyczyny rozerwania y krwi rozlania nie było, iako iest warowano dawnemi Konfederacyami, y konstytucyami, tak wiecznemi czasy trzymać będziemy, *non obstantibus quibuscunque protestationibus. Integra* iednak we wszystkim dissidentow *in religione Christiana pace et securitate.*

A co się tknie osob religij Greckiey, *Unitorum et Disunitorum.* Cokolwiek dla inszych trudności na teyże Elekcyi zmieścić się nie mogło, na przyszłym da Bog Seymie Koronacyi naszey, według praw dawnych *utriusque partis*, przy Deputatach *ex utroque Ordine* wysadzonych, to *sine omnibus dilationibus et disquisitionibus, per Commissarios* nieodwłocznie przywieść, y tak *conjunctim cum Republica componere* obiecuiemy, ażeby każdemu *in suis bene fundatis gravaminibus jus et satisfactio* była. Dobr, przełożeństw duchownych religij Greckiey, *personis incapacibus* według dawnych praw dawać nie będziemy, *nec per cessionem* trzymać dopuściemy. *Avulsa bona*, od Metropolii Kiiowskiey niezawoiowane, do teyże Metropolii należące *juxta antiqua jura* przyłączyć obiecuiemy.

Na Memnonistow, Anabaptistow, Kwakrow, (ktorzy pod prawo *dissidentibus in religione Christiana* służące podpadać nie maią) y wszystkie prawa y statuta *contra Arianos* ferowane, reassumuiemy.

Zachowuiąc prerogatywę wolności, *jus aequalitatis inter concives Regni*, iako nayprzednieyszy fundament, y naypierwszą ozdobę, owszem matkę wolnego Stanu rycerskiego, *inter jura cardinalia* tey Rzeczyposp. trzymać y obserwować będziemy ani ią żadnemi nomenklaturami familij Hrabstw, Margrabstw, Xiążęcych tytułow, tłumić y ubliżać nie dopuściemy, ale zarowno wszystkich *in aequalitate* szlachtę *censebimus, solo Officio ex meritis parto distingvente personas*, owszem zabiegać będziemy aby możnieyszy nie był ciężki mnieyszemu.

Dobr żadnych dziedzicznych ani przez się ani przez żadne subordynowane osoby, ani na Potomstwo nasze ani na Nas samych nabywać

nie będziemy, *pro Nobis et Successoribus nostris cavemus.*

Przysięga nasza y *pacta conventa summarie* zebrane, na każdym Seymie, pierwszego zaraz dnia, miasto Marszałkowskich artykułow, *in praesentia Senatus*, czytane bydź powinny, przy ktorych paktow konwentow czytaniu, wolno będzie każdemu Posłowi przymowić się, *de exorbitantia si quae eveniret.*

Żeby *justitia distributiva occasionem ambitui civium* nie podawała, tedy przy konferowaniu honorow, *et beneficiorum*, od nikogo żadnych juramentow prywatnych wymagać nie będziemy, *nec* 623
submissiones subscriptas pretendować. A ieżelibyśmy komu za promocyą na Krolestwo, przez Nas albo subordynowane osoby co obiecowali y assekurowali, tak w Koronie iako y w W. X. Lit. *et Provincijs annexis* to ma bydź *nullitatis nec ullatenus promissum adimplere tenebimur, sub nullitate.*

W ieden dom *duo Ministeria suprema* iako to buław, pieczęci, lasek Marszałkowskich, Podskarbstw, w Koronie y W. X. Lit. tudzież Opactw, dignitarstw, Starostw, *minorennibus*, dawać nie będziemy, tylko *bene meritis, terrigenis, aetate et ratione vigentibus salvis modernis possessoribus.*

Także iedney osobie więcey nad dwoie Starostw prowentowych, albo dzierżaw (w co iurydyczne Starostwo *includi* nie ma) także białymgłowom więcey nad dwie Starostw prowentowych *jure communicativo, exceptis* pogranicznych, *et cum jurisdictione*, (ktorych według praw possessyi są *incapaces*) trzymać się nie będzie godziło, *salvis itidem modernis possessoribus.* A gdzie iest *annexum* do ktorego dignitarstwa Starostwo Grodowe, drugiego takiegoż ani w tym ani w inszym Woiewodztwie nie damy.

To też waruiemy, że nie będziemy dawać przywileiow Starostom na Woytostwa, te ktore kiedykolwiek *seorsive* chodziły, także *plebeis personis*, żadnych dzierżaw nie damy, *exceptis his plebeis personis, quae meritis ab alijs distingvuntur.*

A że Wdztwo Chełmińskie *in Ordine* w Prowincyi Pruskiey pierwsze, szczupłą bardzo z Starostwa Kowalewskiego do niego inkorporowanego opatrzono intratą, *nulla proportione* do innych Woiewodztw Pruskich, tak dalece że bez uszczerbku znacznego własney fortuny *publicis invigilare curis* nie może, więc przyrzekamy że do tegoż Wdztwa w Wdzwie Chełmińskim *ex primis vacantijs* Starostwo ktore, albo Krolewszczyzne przyłączyć, y do Starostwa Kowalewskiego inkorporować będziemy. Co konstytucyą na pierwszym Seymie *approbabunt* Stany.

To też waruiemy, że przywileiow dwoch na ieden urząd y wakans w Koronie y w W. X. L. *et annexis Provincijs* nikomu dawać, ani *ante actualem ascensum*, ani *post certa fata* konferować nie będziemy, dla czego iedna drugiey Kancellarya w Koronie y w W. X. Lit. konferowane przywilcie kommunikować ma, dla informacyi o tym.

Dignitarstwa, Urzędy, tak w Koronie iako y w W. X. Lit. *et in annexis Provincijs* przy dawnych prawach, iurisdykcyach, zwyczaiach *et praescripta Regni* a w W. X. Lit. *juxta coaequationem et ordinationem* zachowamy, prerogatyw y prowentow ich żadnym sposobem *minuere et abrogare* przez nikogo nie pozwolemy.

Wakancye *extra tempus Comitiorum* naydaley w sześć niedziel iako się o tym dowiemy, a na Seymach *ante omnia* ie konferować, y konferowane zaraz publikować będziemy. *Terrigenis, indigenis paritate gaudentibus, bene meritis aetate et* 624
discretione vigentibus utriusque gentis et annexarum Provinciarum, juxta iura et privilegia oddawać będziemy.

Incompatibilia prawem opisane, to iest lasek, pieczęci y Podskarbstw, z buławą dawać nie będziemy.

Pieczęci pokoiowey, ani sygnetowey do sprawy y expedycyi Rzpltey zażywać nie będziemy, listy wszystkie y legacye publiczne ięzykiem tylko Polskim y Łacinskim expedyować będziemy, przywileiow ani uniwersałow pod temiż pieczęciami, *etiam ex Senatus Consulto* wydawać nie każemy, oprocz Kancellaryom *utriusque gentis.*

Dochody skarbu Rzpltey tak w Koronie iako y w W. X. Lit. aby *per plus offerentiam* chodziły, na przyszłym Seymie starać się będziemy, *quae res in Comitijs decidetur.*

Pacta et foedera z postronnemi Potencyami ponowić, y o utrzymanie onych starać się będziemy, tak *sine ullo praejudicio* Rzpltey *et avulsione cujuscunque Provinciae;* iako też *sine ulla infractione et sinistra interpretatione tractatuum pacis et foederum per quamcunque partem. Differentias cum vicinis Potentiis, conjunctim cum Republica secundum aequitatem amicabiliter quam primum componere et ad finem perducere studebimus.*

Compactata zaś z Nayiaśn. Cesarzem IMcią przez Deputowanych konstytucyą Grodzieńską 1726 *in anno praeterlapso* 1732 *renovata*, y do ratyfikacyi na Seym odesłane, aby na przyszłym da Bog Seymie doszłym, *juxta tenorem suum* ratyfikowane były, starać się będziemy.

Także o uspokoienie Rzpltey *tam ab intra quam ab extra*, iako y o ewakuacyą woysk cudzoziemskich, *sine ulla* do Rzpltey *praetensione*, wspolnie *cum Ordinibus Regni* maiąc wprzod sobie od nich *provisam securitatem*, iako nayprędzey starać się będziemy.

Aculsorum reecuperationem data occasione justa et legitima mieć na pieczy będziemy, woyny iednak o nie, *inconsulta Republica plena* żadney z nikim zaczynać nie będziemy, ale owszem wszelkim spobem o dobro Rzpltey iako naywiększe starać się będziemy.

Posłow w legacyach y rezydentow do postronnych Państw samę tylko szlachtę *bene possessionatos* oboyga narodow, *ex utroque Ordine* posyłać będziemy, ktorym instrukcye dane *inter Senatus Consulta* pisać, y na Seymie czytać Pieczętarze nasi powinni, a powrociwszy z funkcyi swoich relacye na Seymie *in scripto* oddawane być maią. Poselstwa od postronnych Państw na

Seymie także, *in praesentia omnium Ordinum recipi et ad audientiam admitti et expediri* maią. *Salvis extraordinariis in urgenti necessitate casibus*, na ten czas *non expectatis Comitijs expedire* wolno Nam będzie, za zdaniem przytomney Rady.

Na legacyą do Rzymu *personas saeculares non*
625 *spirituales* posyłać będziemy, mieć zaś *ius nominandi* na Kardynalstwo *subjecta*, toż samo prawo utrzymywać będziemy.

Instancyować także do Oyca S. będziemy, aby dyfferencye *de jure Patronatus* y insze *desideria* Rzpltey iako nayprędzey *cum Curia Romana* z ukontentowaniem naszym y Rzpltey *per concordata finaliter* zakończone y uspokoione były. Na przyszłym zaś naypierwszym doszłym Seymie, *cum Ordinibus* Rzpltey o to się starać usilnie będziemy, aby *ad satisfactionem* Oyca S. konstytucyi Grodzienskiey na Seymie *anno 1726* postanowioney stanęła *modificatio*.

Cudzoziemcow y nikogo z osoby naszey na indygenaty, nobilitacye promowować nie będziemy, tylko tych, ktorych Nam *utriusque gentis* Wdztwa, albo *Ministri Status*, także Hetmani *sago et toga* zasłużonych zalecą, nowo zaś kreowanym szlachcie, *officia et beneficia ad tertiam progeniem* dawać, y na żadne legacye posyłać nie będziemy, wyiąwszy tych, ktorzy zdrowiem albo substancyą zaszczycać będą oyczyznę, y ktorzy *ex antiquis familijs externis* przyięci będą.

Cudzoziemcow wszelkiey kondycyi ludzi *ad consilia Reipublicae*, ani do żadnych rządow y spraw nie przypuściemy, żadnych dignitarstw, Starostw, y dzierżaw dawać nie będziemy, *juxta praescriptum constitutionum anni 1607 et aliarum* według ktorych we wszystkim zachować się chcemy. *Salvis domesticis nostris bene meritis, quoad collationem advocatiarum juxta antiquas leges*, y aby się w żadne instancye, *negotia* y promocye ani podawania do podpisow papierow nie mieszali, nie dopuściemy, *sub vinculo* przysięgi naszey.

Dwor stanowi naszemu Krolewskiemu przystoyny z narodu Polskiego, Litewskiego *et annexarum Provinciarum*, samego tylko stanu szlacheckiego, *prae alijs* począwszy od officialistow, dworzan aż do paziow y odźwiernych obecnie chować obiecuiemy, oprocz innych osob, *ad minora obsequia* należących *cujuscunque conditionis*.

Także Nayiaśnieysza Krolowa IMść Małżonka nasza, na dworze swoim osoby Polskie z samego tylko stanu Senatorskiego y szlacheckiego chować będzie, akkomoduiąc dwor swoy z cudzoziemskich osob *pro dignitate et decentia sua*.

Oprawą Nayiaśnieysza Małżonka nasza na dzierżawach y Krolewszyznach taką *gaudebit*, iaką miały Nayiaśnieysze Ludowika, Eleonora, y Marya, Krolowe Polskie.

Gwardye nasze dworskie, y Kancellarye *ad mentem* konstytucyi 1717 chować, y konserwować będziemy.

Waruiemy za Nayiaśnieyszą Małżonkę naszę, że się *in materias Status*, ani promocye żadne *nec per se, nec per alios* wdawać będzie.

626 Reassumuiąc *pacta conventa et iura Serenissimae Regiae Prolis* między Rzpltą, a Nayiaś. ś. p. Ianem III Krolem Polskim Antecessorem naszym *indemnitatem et immunitatem bonorum et fortunarum* Nayiaś. Krolewica IMci Iakuba, tudzież osobę iego *in protectione nostra manutenebimus, praevio iuramento fidelitatis in conformitate legum Nobis et Reipublicae praestando*.

Iudicata quorumvis Magistratuum, osobliwie sądow naszych *per rescripta privata*, aby wzruszone nie były, *sub nullitate eorum*, przestrzegać tego będziemy, y gleytow w Koronie według dawnych zwyczaiow, *ad jure agendum* tylko na sześć miesięcy, *et prorogatione salvi conductus* nad dwa razy wydawać z Kancellaryi naszych nie pozwolemy *neminemque captivare*, *nisi iure victum* dopuściemy.

Przywileie wszystkie *tam publica*, *quam privata* ad Antecessorow naszych pozwolone, *in quantum iuri publico et legibus non repugnant*, *conservare et manutenere* obiecuiemy.

Xięstwa Zatorskie y Oświecimskie *per constitutionem 1581 circa incorporationem suam* od płacenia cła y myta, od drzewa y ryb, ktore wodą pod Krakow y daley spuszczaią z dobr swoich, iako powinny bydź wolne przyrzekamy, y aby *ullum praejudicium* od Wielkorządow Krakowskich nie ponosiły, starać się będziemy, *praevio* iednak ich *iuramento*, iako drzewa y ryby, *ex proprijs fundis* spuszczać, a nie gdzie indziey kupione będą.

Providendo omnibus iuribus, et immunitatibus Prowincyi Pruskiey, aby w niczym żadney nie miała lezyi, *provisisque suis in toto gaudere* mogła *legibus, spondemus verbo Regio*, że wszelkie wakanse duchowne, y świeckie, krzesła Senatorskie, Urzędy y Starostwa, dzierżawy y Woytostwa *solis veris, et indubitatis indigenis nobilibus bene meritis, vigore privilegij incorporationis et diplomatum* Nayiaśnieyszych Antecessorow naszych, y Nas samych, (ktore *seorsive* dać deklaruiemy,) konferować będziemy, *neque consensum ad cedendum* pozwolemy, *casu quo* miałby kto otrzymany przywiley *in contrarium* tey sponsyi naszey, *pro nullo et invalido* go *ex nunc* deklaruiemy, o co nie tylko domowić się Urodzonym Posłom, ale też *viam agendi* na Sądach Zadwornych naszych, *pro repositione et abjudicatione privilegij atque consensus* pozwalamy.

Commercia obywatelow Ziem Pruskich, tudzież miast, y miasteczek tey Prowincyi *juxta mentem privilegij incorporationis* 1454 żeby od wszelkiego cła tak lądowego, iako y wodnego wolne były, a osobliwie na komorze Fordańskiey Rzeczypospolitey obiecuiemy.

Na Sądach Seymowych Zadwornych, y innych wszelakich sprawy wszystkie, tak, iako z regestru przypadać będą, *non immutando* ich *ordinem* sądzić będziemy, y nic czynić *in praejudicium iustitiae et injuriatorum* nie będziemy, *conformando sententiam nostram ad pluralitatem votorum*, 627
ktora zaraz *in triduo sine depactatione vel immutatione* stronom *in debita forma et securitate* wydawana bydź powinna, także iurydyk Kurlandzkich *in terminis circumscriptis praevijs intimatorialibus*, nie opuszczać deklaruiemy.

W Sądach Zadwornych według opisanych praw Henrykowskich, *ex sententia* Panow Urzędnikow przy Nas będących postępować, y deliberacye trzeciego dnia expedyować, y wszystkie sprawy przeszłe ieszcze nie decydowane *expediri curabimus*.

Sądow Relacyinych opuszczać nie będziemy, owszem *acceleration*em ich *per intervalla* obiecuiemy. Pisarzow w tych sprawach *juxta antiquam praxim* konserwować będziemy, a same dekreta *per pluralitatem votorum* Senatorow *conscribi curabimus*.

Wsprawach wszelakich *ad quaevis subsellia inter concives Regni et Magni D. L.* zachodzących *contra injuriatos* instancyi dawać nie będziemy.

Dobr naszych ekonomicznych, ani Starostw, żup solnych, Metryk Regencyi Koronney y W. X. Lit. Sekretarstw, Pisarstw Pokoiowych, Pisarstw Skarbowych, *et in genere* wszystkich administracyi lustratorskich skarbowych dawać; ani myt, cell, komor arendować nie pozwolemy, tylko osobom stanu szlacheckiego oboyga narodow *mere possessionatis, sub poena duorum millium marcarum Polonicalium, et nullitate contractus* na tych ktorzyby albo *plebejae conditionis*, albo żydzi, starali się o to, albo kontrakt iaki otrzymali *ad instantiam cujusvis nobilis, in quolibet foro, ex regestro fisci vindicanda*.

Kommend w dobrach naszych po miastach, zamkach, y fortecach w Koronie y w W. X. L. *et Provincijs annexis plebeijs personis*, tylko szlachcie osiadłey, *et bene meritis* dawać nie będziemy.

Do ekonomii naszych stołowych nic *sine speciali consensu* Rzpltey przyczyniać nie będziemy, ani granic gruntow do nich *per potentiam* administratorow przywłaszczać nie dopuściemy, y owszem *ad disjudicandas injurias* kommissyi wydawać tamować nie będziemy, *exceptis pure avulsis*.

Temiż ekonomiami według prawa rządzić będziemy, ani żadnemi awulsami *illegitime* uproszonemi szczuplić nie pozwolemy, ale te ekonomie w administracyą lub arędę samym tylko osobom szlacheckim, w Koronie Koronnym, a w W. X. Lit. *et annexarum Provinciarum, terrigenis* ich puszczać będziemy.

A ponieważ *sub praetextu bonorum mensae Regiae*, rożne dobra nigdy *ad mensam Regiam* nie należące, *titulo avulsionis* do Sądow Zadwornych pociągane bywaią, a te częstokroć *sub arbitra Majestate* szwankuią, zaczym deklaruiemy, że te dobra *ex natura sui* należące *ad mensem Regiam* należeć maią, ktore *antiquitus* należały.

628 Donataryuszow wszystkich *juxta tenorem jurium* ich, *ab antiquo* im *concessorum, in plena securitate possessionis* zostawuiemy, w Koronie *juxta constitutionem eo nomine descriptam*, a w Litwie *juxta statutum* ich.

Injuriatis praetendentibus satisfactionem od administratorow naszych, *circa documenta spondemus*.

Publicam œconomiam według dawnych praw, *Vladislai IV et Ioannis Casimiri* Antecessorow naszych *conservabimus*, do ktorey *juxta constitutionem* 1659 Starostw dwoie, *ex primis vacantibus*, ktoreby 30 tysięcy czyniły intraty, inkorporować obiecuiemy, y wszystko *juxta tenorem pactorum conventorum* z ś. p. Krolem Imcią Oycem naszym uczynionych, *quoad hoc punctum* obserwować będziemy.

Woysk żadnych cudzoziemskich *sine speciali consensu* Rzpltey *in viscera Regni* wprowadzać nie będziemy, ani nowych zaciągać tak z kwarcianego woyska, iako y inszego, ani go za granice wyprowadzać nie będziemy, *sine speciali consensu* Rzpltey, a ktoby *in contrarium* czynił, choćby za listami naszemi przypowiednemi *subreptitie* otrzymanemi, takiego *pro perduelli et infami ac hoste patriae*, deklaruiemy.

Cudzoziemską manierą ludzi zaciągać nikomu nie pozwolemy, woyska zaś oboyga narodow *utriusque authoramenti, ad mentem* postanowienia *in constitutione* 1717 wyrażonego Rzpltey, trzymać będziemy.

Powinni też będziemy, porozumiawszy się z Stanami Rzpltey na przyszłym Seymie *Coronationis*, staranie uczynić, aby *militia equestris et pedestris* w iako naylepszym porządku, y w takim kompucie była; aby *omni occasione ingruenti sufficiens* pokazała się, także, aby dobra ziemskie y duchowne *utriusque partis*, y Krolewskie żadnemi przechodami y stacyami od żołnierza niszczone nie były, a żołnierz aby *in disciplina militari* zostawał *ad mentem praefatae legis novellae* 1717 *cavebimus inposterum*, aby chorągwi żadnych, ani regimentu *utriusque authoramenti* nie przedawano, oprocz *bene meritis*.

O eliberacyą Drahima *et territorij Elbingensis*, y względem przewozu pod Nowem, o kościoł Lisnowski y inne kościoły, także o wszelakie zachodzące pretensye dawnieysze y świeższe z dworem Berlińskim *conferemus*, y *ex vi pactorum* o uspokoienie ich starać się będziemy.

A mianowicie *jura, privilegia, immunitates* Powiatow Lemburka y Bitowa, tak duchowne, iako y świeckie, *prout per omnia sub immediato Dominio Regni, ijsdem utebantur*, aby *juxta jura et constitutiones Regni* konserwowane były, przestrzegać będziemy, y żeby obywatele tameczni szlacheckiego stanu, *ultra consensum* zgody na Seymikach swoich podatkami aggrawowani nie 629
byli, *interponemus bona officia nostra* do dworu Berlinskiego.

Similiter Xięstwo Kurlandzkie, aby *ab externis praetensionibus* uwolnione było, y Xiąże IMść Ferdynand, iako *investitus iuribus suis*, aby mogł *uti* y przyisć *ad possessionem bonorum suorum*, także aby obywatele tego Xięstwa iemu lub *pro nunc ob impedimenta extranea absenti, in Regno* iednak *commoranti, debitam praestent obedientiam, conjunctim cum Republica curas nostras indilate impendemus. Salvis hujus Ducatus nobili-*

tatis et civitatum antiquis iuribus, na awulsyą zaś tego Xięstwa *a corpore* Rzpltey nigdy nie pozwolemy.

Ponieważ tey Rzpltey sol suchedniowa, stanowi szlacheckiemu na dobra ich ziemskie dziedziczne, z żupp Bocheńskich y Wielickich, także z ekonomii naszey Samborskiey wydawana bywała, tedy obowięzuiemy się na dobra ziemskie takową sol, według dawnych regestrow Woiewodztwom y Ziemiom wszystkim wydawać według praw dawnych y zwyczaiow, po ktorą sobie Woiewodztwa bliższe posyłać będą, odległeyszym zaś Woiewodztwom na mieysca naznaczone, kosztem naszym sol zprowadzać będziemy za taxą prawem opisaną, czego Podskarbiowie Wielcy Koronni aby wydana była, przestrzegać powinni będą; administratorowie zaś żupni pod utraceniem kontraktu swego, *sub poenis legibus descriptis* wydawać *tenebuntur ad instantiam* Woiewodztw, Ziem y Powiatow. A ieżeliby administratorowie albo iakimkolwiek sposobem nazwani dzierżawcy z żup nie wydawali takowey soli, wolno będzie każdemu *Palatinatui et Terrae* do Trybunału, przez Instygatora swego pozwać, *inter causas fisci*, *ex speciali regestro et poenas urgere* na nich, iako są opisane w konstytucyach 1654 y inszych dawnych. A Ziemia Czerska, Łomżyńska, Nurska *et specialiter* Ciechanowska iako naybardziey *ab aliis* zkrzywdzona, przy prawach dawnych 1607 y zwyczaiach zostawać ma, *sine diminutione tamen proventuum mensae Regiae.*

W tym też assekuruiemy Stan szlachecki, że w ktorych się dobrach znaydować będą fodyny y szyby wszelkie kruszcowe, solne, siarczyste y inne na gruncie ziemskim, żadnego impedymentu czynić nie będziemy nikomu w kopaniu, zażywaniu, y na swoy pożytek obracaniu, ani przez Nas ani przez kogokolwiek, *perpetuis temporibus.*

Rekompensę za szyb solny Wielmożnym y Urodzonym Lubomirskim to iest za Kunegundę *juxta constitutionem anni 1726 ad effectum* przywieść deklaruiemy.

Ekonomią Olkuską aby do swoiey przywiedziona była pory y do dawnych przyszła pożytkow *per incuriam* upadłych, starać się będziemy, *salvis salvandis.*

630 A ponieważ Państwo nasze dziedziczne Saskie nie może się obeyść bez naszey *in suis visceribus* rezydencyi, *propter ingruentes ad statum* iego należących *necessitates*; więc *ex consensu Ordinum*; *juxta constitutionem anni 1717 habito respectu constitutionis Lublinensis* 1703 odiazd nasz y mieszkanie regulować będziemy, przywileiow iednak żadnych ani expedycyi publicznych wydawać tam nie będziemy, ale wszystkie do przyiazdu naszego *in viscera Regni*, albo granice odłożemy, *exceptis militaribus et spiritualibus.*

Prowent z mennic Koronnych, y W. X. L. ponieważ do Rzeczypospolitey należy, więc My ani Sukcessorowie nasi prawa sobie do niego uzurpować nie będziemy, ani też *ex consensu Senatus* bić monety nie każemy, według konstytucyi 1632 ale o ordynacyi monety Korony y W. X. L. nie gdzie indziey tylko na Seymie traktować będziemy, a że przez zamknienie mennic, Rzplta wielki ponosiła uszczerbek, starać się będziemy, uczyniwszy konferencyą z Stanami Rzpltey na Seymie, o otwarcie mennic, aby *juxta ligam Imperij et vicinorum Principum* moneta srebrna y złota bita była.

Kleynotow Rzpltey zażywać, y skarbu otwierać, *etiam ex Senatus Consulto* nikomu nie pozwolemy *sine speciali* całey Rzeczypospolitey *consensu.*

Miesiące żołnierskie *mere* towarzyskie, także y szarży cudzoziemskich Officierow *in actuali obsequio personaliter* będących w rozdawaniu *panis bene meritorum* w osobliwym mieć będziemy respekcie.

Ordinis Cisterciensium klasztorow Oliwskiego y Peplinskiego *jura et privilegia*, *signanter in liberis* Opatow swoich *Electionibus*, *manutenebimus*, *hoc praecauto* ażeby *nobiles personas non plebeias* obierali, ktorych obrania *approbationem nostram* sobie zostawuiemy.

Windykacya summ Neapolitańskich *cum censibus*, *cura et impensis* Wielebnego w Bogu Xiędza Krzysztofa Szembeka Biskupa Kuiawskiego iuż dobrze *in vias planas* wykierowana, aby do pożądanego przyść mogła skutku, a Rzplta tym prędszą odebrała satisfakcyą, *bona officia nostra et interpositionem* u Dworu Wiedeńskiego *adhibebimus.*

Urząd Podskarbstwa Nadwornego, podług dawnego statutu Krola Alexandra y konstytucyi 1607 y w poślednieyszych prawach Urzędowi temu należytych, utwierdzamy do prowentow y intrat stołowych ekonomicznych Krolewskich także y dochodow iego zwyczaynych, *sine ulla praepeditione* osob duchownych *inviolabiliter* zachowamy.

Akademią Krakowską iako *meritissimam* Rzpltey *omnium scientiarum Magistram*, *circa instructionem* studentow *infatigabilem et circa productionem* wielkich y godnych osob *solicitam*, *circa antiqua iura et privilegia nunquam mutanda conservabimus*, owszem *in augmentum* dalszych naszych respektow na to mieysce okazyi nie opuściemy. 631

Także Akademią Wileńską, *cum omnibus iuribus et privilegiis* od Antecessorow naszych *concessis*, *ac noviter* od ś. p. Krola Imci Augusta Wtorego przywileiem obwarowaną, *cum exercitio omnium scientiarum*, oraz fundacyą *Collegium* Połockiego, y przy wszystkich prawach, według konstytucyi 1717 temuż *Collegium* służącey, konserwować przyrzekamy.

Miasto Krakow, *quondam* Nayiaśnieyszych Antecessorow naszych *dilectam et delectam residentiam* a teraz z wielu przyczyn zdezolowane y spustoszone, *commercia* nawet w nim ustaiące osobliwego od Nas wyciąga respektu, zaczym nie tylko go *circa antiqua jura*, *privilegia*, *constitutiones*, *praerogativas et immunitates* zachować chcemy, ale też y rezydencyą naszę, *captato opportuno tempore*; *per intervalla* tamże obiecuiemy,

y dalszey ruinie tak sławnego w Europie miasta zabiegać, owszem o sposobach *emolumentorum* iego myśleć obowięzuiemy się.

Miasto Warszawę *circa jura antiqua conservabimus.*

Tatarowie w W. X. Lit. mieszkaiący, *jure Terrestri gaudentes*, za dawnemi Xiążąt Litewskich, a potym Nayiaśnieyszych Krolow ś. p. Antecessorow naszych przywileiami sobie danemi y potwierdzonemi, iako ludzie Rzpltey y swoim Krolom wiernie y cnotliwie służący, znaleźli u Nas ten respekt, że przy wszystkich ich prawach z dawnych czasow nabytych, konserwować będziemy, konstytucye im służące *in toto* tak na ziemskie dobra iako y po ekonomiach *legitime* nadane, approbuiemy.

Zachodzące z pograniczem Cesarza Imci kontrowersye o granice y inne obywatelow Rzpltey pretensye, aby były *finaliter* uspokoione z należytą ukrzywdzonych satisfakcyą, interpozycyą naszę Krolewską do Nayiaśnieyszego Cesarza Imci wniesiemy.

Propozycye przez Ministrow naszych pełnomocnych, Stanom Rzpltey przełożone w teraźnieyszych paktach konwentach wyrażone, że *sacrosancte manutenebimus*, *verbo Regio spondemus* y też same z paktami konwentami złączone, *sacramento iuramenti confirmabimus*, y cokolwiek *ex re et commodo* Rzpltey *proficuum* być może, żadney okazyi, *pro possibilitate nostra*, nie opuściemy, przyrzekamy.

Propozycyi zaś tychże samych essencyalnych, Nayiaśnieyszey Rzpltey, wszystkim Stanom Koronnym y W. X. Lit. przez II. WW. Imciow PP. pełnomocnych Ministrow, z doskonałą y zupełną plenipotencyą, od Nayiaśn: Krolewica IMci Polskiego y Elektora Saskiego imieniem tegoż Nayiaśn: Pryncypala y Pana swoiego uczynionych, y ofiarowanych, *tenor* iest taki.

632 Ponieważ nikt wątpić nie może, iż Nayiaśnieyszy Krolewic Imść Polski, Elektor Saski, iest prawdziwy y niewątpliwy Katolik taką gorliwością, wiarą y pobożnością, z świętą powszechną matką Kościołem Rzymskim Katolickim ziednoczony, że za całość, prawdę, y na obronę iego wszystkie siły, *et quidquid chari habet*, łożyć by nie zaniechał, *opere pretium non est*, prawowiernym Nayiaśn: Rzeczypospolitey Stanom, prawdę tę obszernemi probować dowodami. Cały bowiem świat widzi, dziwuie się, y wysoce waży prawdziwą, nie prożną, ani też powierzchowną Pana tego wiarę, ktorą własnemi osoby swey przymiotami tak adornuie, że na przykład teraźnieyszemu wiekowi naszemu, od Boga dany rozumieć się, y mniemać może. Złączona bowiem, w nim iest z nieskażytelnością wiary, cnot wszystkich norma, ktore y Xiążęcia *ad magna natum*, y uczciwego we wszem dystyngwuią męża. Żadna w iego osobie nie znayduie się przywara, przez co by wspaniałe y wysokie animuszu iego przymioty, albo przyćmione y od samey inwidyi bydź mogły. Złączył z sprawiedliwością klemencyą, z mężnością radę, z sprawami y czynami rostropność, z wielowładnością moderacyą, z powagą przyiemność, z dostatkami szczodrobliwość, z własną fortuną pomiarkowanie, a z cudzą pieczołowitość. Daleki od niego gniew y zemsta, ślubow łomanie albo zasług przepomnienie, aboli też dobroczynności, y nadgrody ubliżenie. W przyięciu łaskawy, do przystępu nie trudny; owo zgoła: *comis omnibus et affabilis.*

Wywodzić Nayiaśn. Urodzenie Iego, *non est momenti praesentis*; to bowiem ieszcze w Nayiaśn: niegdyś Krolu IMci Auguście oycu iego naypożądańszym, dostatecznie uznała Nayiaśnieysza Rzplta. Lecz co nayosobliwszą naszemu Krolewicowi czyni prerogatywę, iest ona iasnoświetna krew z starożytnego domu Iagiełłow, przez dwunastokrotną kolligacyą *in venas ejus* wchodząca: ktora czysta y nieoziembła ieszcze w nim trwa, y ku przychylnemu narodowi Polskiemu żywą y naturalną przychyla miłością. Przez te tedy niewychwalone takiey krwi influencye, mniema Nayiaśn: Krolewic otwartą bydź sobie drogę do affektow niezwyciężonego narodu Polskiego, ktore niezwiędłe nigdy, y za oyczyste granice rozciągnione ku domowi Iagiellonow, probuią wieki, tak dalece, że tym iednak powodem, nieodrodny potomek Nayiaśn: Krolewic naywolnieyszym Rzpltey Polskiey suffragiom, siebie y los szczęścia swego poruczyć, y iako czyni, poufale rekommendować, odważa się.

Przez tę krew y kolligacyą, ani za postronnego, ani za nieprzyuczonego do praw y wolności Polskiey instytutow, rozumiany bydź może Nayiaśn: Krolewic Elektor Saski, y owszem w nieprożney nadziei zakłada ufność, że *et hac in parte fidus acceptusque erit*, do wolnych wotow y suffragiow *electoris populi*, co iedyną *bene merendi* applikacyą, nie inszą iakąkolwiek przyczyną y racyą, ziednać, zasłużyć y ku sobie pociągnąć pragnie. 633

A iako niegdyś N. K Imść ociec iego, wolnemi obrany głosami, a żadnemi przeciwney fortuny, za łaską Boga nie oddalony przypadkami, prawa y wolności Krolestwa nienaruszenie zachowywał y pomnażał, *usibusque publicis* tey Nayiaśn. Rzpltey *vitam litavit*, ani żadnego osobliwego prawa Nayiaśn. Krolewicowi Synowi swemu do pretendowania korony nie zostawił, ani też przez cały trakt życia swego na ten koniec tentował, lecz zupełne y wolne otrzymanie iey przychylnym Rzpltey Stanom zostawił, tak y Nayiaśn. Krolewicz Imść, iedynym naywolnieyszego narodu głosom y affektom poruczaiąc, potym, gdy za dyspozycyą Prowidencyi Boskiey, y za przystąpieniem do niey zezwolenia Nayiaśn. Rzpltey; za Krola obrany będzie, przyrzeka, że *pactis conventis* ktore przysięgą stwierdzone bydź maią, tudzież *diplomate*, w iak nayobszernieyszey cyrkumskrypcyi Nayiaśn. Rzpltey upewnić ma, że iedynie wolnemi głosami, a nie innym iakimkolwiek pretextem, albo kolorem, na tron Krolestwa tego wstąpił, y że Sukcessorowie iego żadnego wyraźnego prawa albo pretextu prawa,

do pretendowania tegoż Krolestwa mieć nie maią, ale wolno będzie *per omnia* Rzpltey po długim życiu iego, kogo się tylko upodoba, za Krola sobie wziąć y obrać.

Dla większego tey rzeczy beśpieczeństwa, *guaranciam quam solennissimam procurabit* Nayiaś. Krolewic Imć, ieżeli to za rzecz potrzebną Rzpltey zdać się będzie, podobnym sposobem wszystkie Krolestwa tego wolności, ochrony, prerogatywy, przywileie, prawa, utrzymywać prawowiernie ślubuie, *ineundaque pacta conventa* nie naruszenie obserwować obiecuie.

Krolestwo to naywolnieysze y Prowincye do niego należące podług praw konstytucyi, y ordynacyi iego rządzić będzie, za radą iednak Senatu, Ministrow, y Stanow Rzpltey. A żeby zaś *Ministerium* Saskie żadnym iakimkolwiek sposobem y pretextem w promocye Krolestwa tego y żadne dyspozycye nie wtrącało się, Nayiaśn. Krolewic Imć artykuł II paragraff V w traktacie r. 1717 wyrażony *desuper*, obserwować y zachowywać będzie.

Spokoyność wewnętrzną taką iaka od Nayiaśn. ś. p. Krola Imci oyca iego Naychwalebnieyszego iest ufundowana, y iedność umysłow między Stanami y obywatelami oyczyzny iak nayusilnieyszym staraniem zachowywać y przestrzegać będzie.

Pokoy zaś zewnętrzny, y przyiaźń dobrą sąsiedzką, z postronnemi Monarchami, ktorym Nayiaśn. Krolewic nie iest *obnoxius*, y z niemi żadnych dyfferencyi y waśni czynić nie będzie *tuto cultivabit.*

634 Kurlandyi albo iakieykolwiek inney Prowincyi *a corpore Reipublicae* oderwać nigdy nie dopuści.

Et casu quo Nayiaśn. Rzplta *bello peteretur*, y pomocy *in armis praetenderet*, Nayiaśn. Krolewic Imć August Elektor Saski w takowey potrzebie, *inquantum* by Nayiaśn. Rzplta woyska auxyliarnego od niego żądała, deklaruie się onego na potrzebę *et juxta tenorem desiderij* Rzpltey dać, oraz kosztem swym pieniężnym utrzymywać, procz tylko chleba dla żołnierzy y prowizyi dla koni.

Kamieniec także Podolski, y Okopy S. Troycy, w lepszą iak teraz zostaią obronę, własnym sumptem y nakładem swym, Nayiaśn. Krolewic przyprowadzić obiecuie.

Arsenały Rzpltey, ażeby gotowością woienną, y ammunicyą potrzebną ufundowane, y opatrzone bydź mogły, Nayiaśn. Krolewic, wraz z Rzpltą *efficaciter modum inire* y z strony swey *contribuere* deklaruie.

Szkołę albo Akademią woienną, dla exercytowania się młodzi Polskiey, do woyny applikuiącey się, własnym kosztem utrzymywać będzie poty, aż Rzplta *de certo fundo* oney nie obmyśli.

Dom także czyli szpital dla osłabiałych w siłach żołnierzy, Nayiaśn. Krolewic erygować deklaruie, gdzie pewna liczba woyną zwątlonych, tak Polskiego, iako y cudzoziemskiego zaciągu żołnierzy, dostatecznie *ex liberalitate* Krolewica Imości prowidowana, y sustentowana będzie.

Tudzież tenże Nayiaśn. Krolewic Imć z partykularney ku Rzpltey y dobremu iey przyiaźni, applikacyi y propensyi, dla wsparcia potrzeb publicznych, trzy milliony złotych Polskich ofiaruie.

Ponieważ taż Nayiaśn. Rzeczplta nietylko w domu, na obronie y radzie, ale też za granicami, na legacyach y zawzięciu dobrey harmonii, z postronnemi Potencyami, wspierać się, y fundować powinna. Gwoli tedy tey rzeczy, ażeby przykładem inszych nacyi, Ministrow swoich po dworach postronnych, osobliwie sąsiedzkich chowała, co ażeby się tym łatwiey stac mogło, Nayiaśn. Krolewic Imć *ex liberalitate propria*, summę sto tysięcy złotych Polskich z prowentow swych ekonomicznych do supplementu skarbu Rzpley corocznie, na tęż legacyą naznaczyć deklaruie.

A gdy ta iest naywiększa Krolow Polskich prerogatywa, że maią w ręku swych *justitiam distributivam*, dla tego Nayiaśnieyszy Krolewic Imć kiedy iey *ex liberis suffragijs* dostąpi; *gratijs, beneficijs et munijs Regni* nieinaczey szafować będzie, tylko konformuiąc się do opisania prawa y według zasług, nie z inszey, tylko z samych cnot zalety y dystynkcyi. Wspaniałość bowiem tego Pana, chroni się od nieprzystoynych y znikomych pożytkow.

Miesiące także żołnierskie w świadczeniu im nadgrody w sprawiedliwey będzie miał pamięci, 635
y do administracyi ekonomicznych, podług praw oyczystych, samę tylko szlachtę osiadłą w Krolestwie y Prowincyach iego naznaczać będzie.

Solne kopania y konserwacyą onych, w usilnym mieć będzie staraniu, aby zasypane y zruynowane nie były. Sol także szlachecką, suchedniową nazwaną *punctualiter* szlachcie podług dawnego zwyczaiu w całości wydawać każe, y tym Woiewodztwom, ktore ią w kamieniach wielkich *alias* bałwanach odbierały, w takoweyże części y wielkości dawana będzie.

Kruszczow kopania osobliwie Olkusz nazwane, przez ktore skarb publiczny byłby wspomożony, otworzyć, y reparować starać się będzie, y pracę swą na to łożyć ma, ażeby prerogatywa bicia y robienia monety, także mennica iey, iuż prawie zaniedbana erygowana była, a moneta niedonośna, przez ktorą Rzeczpospolita codzień nieznośne odnosi szkody, poprawiona y do sprawiedliwego szacunku, waloru, y taxy, przyprowadzona była, staranie y zwierzchność swoię Nayiaśnieyszy Krolewic Imć postanowi; aby postronni Monarchowie rownego y doświadczonego waloru monetę w handlach z Krolestwem Polskim prowidowali.

Handle także przez ktore zapomogaią się y bogacą Państwa, *nervusque rerum augetur*, ażeby na pożytek Rzeczypospolitey ku dawnemu zażywaniu przyiść; a z niemi obywatelom Krolestwa y miastom dostatek, ozdoba, y szczęście przywrocone bydź mogły, Nayiaśnieyszy Krolewic Imć starania y pracy dołożyć, także

wszystkie trudności, ktoreby temu przeszkadzać miały, *studio et officijs suis* u sąsiedzkich Monarchow ułatwić y uspokoić ma.

Kaplicę w Krakowie *et perpetua suffragia* za Krolow Polskich ufundować deklaruie.

A gdy tenże Nayiaśnieyszy Krolewic Imć Elektor Saski, dla rozległych y dostatnich Państw swoich we wszystkich zostaie sufficiencyach y dostatkach, tedy od Rzeczypospolitey, ani sam, ani Nayiaśnieysze potomstwo iego nic pretendować nie będzie, y owszem dla dobra pospolitego, sposoby wynaydować będzie, ktore sobie ma dane y powierzone od Boga.

Gdy zaś wszystko nie iest tayno, iż Nayiaśnieyszy Krolewic Imć Elektor Saski iest *justus Princeps*, Katolik prawowierny, wiary S. prawdziwy obserwator, bez odmiany, wątpić tedy Rzeczpospolita bynaymniey nie może, żeby *sacrosancte* dotrzymać *et religiose* wypełnić nie miał; nietylko tego co teraz deklaruie, ale y wszystkiego co przez *pacta* z sobą zachodzące wiernie y solennie ślubować będzie.

A naostatek wszystkie prawa y swobody, przywileie y wolności wszelkich osob, statuta Koronne y W. X. Lit. *et annexarum Provinciarum*, wszystkim Stanom duchownym *Romani et ritus Graeci Unitorum*, y świeckim *incorporatis*
636 *eoque annexis Provincijs Academiarum Cracoviensis, Zamoyscensis et Vilnensis*, iako y miastom wszystkim należące *juste ac legitime*, nadane, wszem wobec y każdemu zosobna, y artykuły wszystkie na Koronacyach Krolow Ichmościow, Henryka, Stefana, Zygmunta III, Władysława IV, Iana Kazimierza, Michała, Iana III, y Augusta II ś. p. Oyca y Antecessora naszego, postanowione *et coaequationem jurium atque ordinationem* Trybunału, tudzież repartycye y lokacye woysk *utriusque gentis et authoramenti juxta praescripta legum*, y to wszystko, cokolwiek na przyszłym da Bog Konwokacyi Seymie, iako y na innych potym następuiących Seymach, za wspolną wszech Stanow zgodą umowiono y postanowiono będzie, trzymać *et integre* zachować, *in omnibus punctis clausulis, nexibus et ligamentis manutenere et adimplere spondemus. Literas confirmationis jurium et praesentium pactorum* y tey naszey sponsyi, *exempla Antecessorum nostrorum*, dać *approuittimus.*

A iżelibyśmy (czego uchoway Boże) co przeciwko prawom *legitime* nadanym wolnościom, artykułom, y kondycyom wszystkim wykroczyli, tedy obywatelow Koronnych oboyga narodow, od posłuszeństwa y wiary Nam powinney, wolnemi czyniemy, wedle konstytucyi *annorum* 1576, 1607, 1609.

Joannes Lipski, Episc. Cracov. Pro-Cancel. Regni, juribus et immunitatibus S. Eccl. Rom. salvis in toto manentibus D. ad pacta conv. ex Senatu. Stanislaus Hosius, Episcopus Posnanien. salvis juribus et immunitatibus S. R. Eccl. per totum Deputatus ad pacta conventa ex Senatu. Theodorus Lubomirski, Palatinus Cracoviensis. M. F. X. Radziwił, Woiewoda Nowogrodzki. Michał Korybuth Xiąże Wiśniowiecki, Kanclerz W. W. X. L. Gen. woysk Regimentarz, Michał Sapieha, Palatinus Podlachiae; Deputatus ex Senatu. Joannes A. Czapski. Palatinus Culmensis, Deputatus ad pacta conventa ex Senatu. I. R. Potulicki, Palatinus Czerniechoviae, Deputatus ad pacta conventa ex Senatu. Piotr na Skrzynnie Dunin, Kasztellan Radomski, Starosta Zatorski; Deputat ex Senatu ad pacta conventa. Ian Branicki, Chorąży Generał Artyleryi Koronney, y Deputat ad pacta conventa. I. Michał Rzewuski, Krayczy Koronny; Deputat ad pacta conventa. Karol Odrowąż Hrabia Sedlnicki, Podkoniuszy W. X. L. Starosta Mielnicki; Deputat ad pacta conventa. Michał Nieborski, Podkomorzy Ziemi Ciechanowskiey; Deputat ad pacta conventa. Iakub Narzymski, Podkomorzy Nurski; Deputat ad pacta conventa. Ian z Kurożwęk Męciński, Starosta Wieluński;
Deputat ad pacta conventa. Stanisław Poniński, Pod- 637
koniuszy Kor. Deputat ad pacta conventa. Ian z Szczegłowa Frezer, Burgrabia Krakowski; Deputat ad pacta conventa. Alexander Kicki, Podsędek Ziemski Ciechanowski; Deputat ad pacta conventa, Michał Suski, Łowczy Łomżyński; Deputat ad pacta conventa salvis juribus S. R. Eccl. et exceptis Ducatus Masoviae. Marek Szembek, Podkomorzyc Krakowski; Deputat ad pacta conventa. Maciey Kemlada Grabowski, Deputat ad pacta conventa. Michał Ian Leski, Podczaszy Inflantski; Deputat ad pacta conventa: Alexander Comes in Skrzynno Dunin, Chorąży Winnicki Deputat ad pacta conventa. Josephus Comes de Skrzynno Dunin, Deputat ad pacta conventa. M. Casimirus Błeszyński, Pincerna Petricovien. Deputatus ad pacta conventa. A. Stanislaus de Gorne Linicze Linczowski, Deputat ad pacta conventa. Melchior Kalekszteyn Stoliński, Deputat ad pacta conventa. Ignacy z Urbanic Urbański, Deputat ad pacta conventa. Ian Rybiński, Deputat ad pacta conventa. Stanisław Szydłowski, Deputat ad pacta conventa. Michał Ernest Rexin, Poseł Prowincyi Pruskiey; Deputat ad pacta conventa. Ian Orzyński, Łowczy Bracławski; Deputat ad pacta conventa. Ignacy Hrabia na Baksztach Bardyczewie y Zawiszynie z Rożycow Zawisza Miecznik W. X. L. Miński Sądowy, Czeczerski, Chosławski Sumiliski Starosta; Pułk. utriusque author. y Wdztwa Mińskiego Deputat ad pacta conventa z Prowincyi W. X. Lit. Michał Kazimierz Xiąże na Olyce y Nieświeżu Radziwiłł; Koniuszy W. X. Lit. Deputat ad pacta conventa. Iozef Tyszkiewicz, Pisarz W. X. L. Ferdynand Plater, Podkomorzy Wilkomirski. Kazimierz z Niesiołowic Niesiołowski, Starosta Cyryński; Woiewodztwa Nowogrodzkiego; Konfederacyi Marszałek. Bogusław Niezabitowski, Starosta Propoyski; Deputat ad pacta conventa Prowincyi W. X. Lit. Stanisław Bykowski Łopott, Pisarz Grodzki Smoleński; Deputat ad pacta conventa z Prowincyi W. X. Lit. Marek Ignacy Zyrkiewicz, Starosta Dziacelski, Obożny Woiewodztwa Mścisławskiego; Deputat ad pacta conventa, Stefan z Iaxow Rydzicz Bykowski, Skarbnik y Sędzia Grodzki Woiewodztwa Mińskiego, Konsyliarz y Deputat ad pacta conventa. Antoni Rędziewski Łoyko, Krayczy Powiatu Oszmiańskiego.

Quos quidem pactorum conventorum articulos, 638
inter Status Serenissimae Reipublicae ab una, et Serenissimum novum Regem parte ab altera per supra nominatos Illustrissimos ac Excellentissimos Dominos, Iosephum Antonium Gabaleonem Comitem de Wackierbart Salmour, atque Guelphum Henricum Baronem a Baudissin, Ministros Plenipotentiarios ejusdem Serenissimi Electi novi Regis, vigore plenipotentiae illorum sequentis tenoris:

Fridericus Augustus Dei gratia, Princeps Regius Poloniae et Magni Ducatus Lithvaniae, Dux Saxoniae, Iuliaci, Cliviae, Montium, Angriae et Westphaliae, Sacri Romani Imperii Archimareschalcus, et Elector Landgravius Thuringiae, Marchio Misniae, necnon superioris ac inferioris Lusatiae, Burgravius Magdeburgensis,

Comes Princeps Hennebergensis, Comes Marcae, Ravensbergae et Barbey, Dominus Ravenstenij etc. Significamus ac notum facimus tenore praesentium, quod animo costituentes, non sine gravissimis rationibus, cum caeteris competitoribus, ad ambiendam Amplissimi Poloniae Regni coronam, concurrere, ea de causa, Perillustres, Magnificos et Generosos, fideles Nobis ac sincere dilectos, Aquilae albae Poloniae Equites, Conclavisque nostri Secretioris Ministros, Iosephum Antonium Gabaleonem Comitem de Wackerbart Salmour, Consiliarum Status Intimum, Aulae Principis nostri Electoralis Praefectum, necnon Sanctorum Mauritij et Lazari Equestrem Militem, atque Gvelphum Henricum a Baudissin Ducem Generalem copiarum equestrium, necnon equitum sclopetariorum, vulgo carabiniorum, ad custodiam corporis nostri destinatorum Praefectum, nostros, ad Serenissimam Poloniae Rempublicam Ministros Plenipotentiarios misimus, eisque vigore hujus nostri mandati plenipotentiam omnimodam concedimus, non solum apud Illustrissimos, Reverendissimos, et Magnificos, dictae Serenissimae Reip. Antistites et Proceres, audientiam, toties quoties e re ipsis visum fuerit, petendi, et omnia, quae ipsis in mandatis dedimus exponendi, verum etiam, cum illis conferendi, tractandi et plenarie concludendi. Nos recipimus ac pollicemur, omne id, quod occasione hujus negotii, tractaturi et conclusuri sunt, ita Nos agnituros atque ratihabituros aeque; ac si a Nobismet ipsis tractatum atque conclusum esset. In quorum fidem et securitatem praesentes mandati literas, nominis nostri subsignatione propria, ac sigillo nostro Electorali Secretiore, deliberato animo firmavimus. Dabantur Dresdae die 6 Aprilis 1733. Fridericus Augustus (L. S. Electoralis Secretioris).

conscriptos et conclusos in omnibus eorum punctis, clausulis et conditionibus, propter evidentius robur perpetuae firmitatis, supradicti Illustrissimi ac Excellentissimi DD. Ministri Plenipotentiarij, nomine et loco Serenissi-
639 mi Electi novi Regis publice in praesentia Statuum et Ordinum Regni, ac M. D. L. juramento personali comprobaverunt, juxta rotham ejusmodi. Ego Iosephus Antonius Gabalco, et ego Guelphus Henricus, spondeo et Sancte iuro ad haec Sancta Christi Evangelia, Domino Deo Omnipotenti, in Sancta Trinitate uni, quia hos omnes articulos pactorum conventorum, quos cum Amplissimis Statibus Regni et Magni Ducatus Lithvaniae, annexarumque Provinciarum, ac universa Serenissima Republica, nomine Serenissimi Friderici Augusti Principis Regij Poloniae et M. D. L. Electoris Saxoniae, nunc vero Electi Poloniarum Regis et M. D. L. Russiae, Prussiae, Masoviae etc. Domini nostri Clementissimi, in praesenti Electione constituimus, transegimus et conclusimus, Serenissimus Princeps Regius Elector Saxoniae, nunc vero Electus Poloniae Rex, in omnibus et singulis eorum punctis, clausulis, ligamentis et conditionibus, ita, ut nec generalitas specialitati, nec specialitas generalitati deroget, ratos habebit, Sacrosanctae observabit, et manutenebit, et confirmabit, et adimplebit, illosque juxta instrumentum denuntiationis Sacramento juramenti confirmabit. Sic nos Deus adjuvet et haec Sancta ejus passio.

Iosephus Antonius Gabaleon de Wackerbarth.

(L. S.)

Wulff Hinrich de Baudissin.

(L. S.)

Actum et datum Varsaviae die 1 Novembris a. D. 1733.

LITERAE REGIS

DE PRAESTITO PER SE IURAMENTO

Tarnomonti in Silesia.

AUGUSTUS TERTIUS

Dei gratia Electus Rex Poloniae, M. D. L., Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kijoviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Smolensciae, Severiae, Czerniechoviaeque, necnon haereditarius Dux Saxoniae, Princeps et Elector; etc.

6. Significamus praesentibus literis nostris quorum interest universis et singulis, quia Nos in praesentia Delegatorum ab Ordinibus Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithvaniae, qui Nos ad capessenda Regni hujus gubernacula, ex decreto liberae Electionis eorundem Statuum et Ordinum invitarunt, hic Tarnomonti in Silesia in primario templu die sexta mensis Ianuarij anno nunc currente 1734 in maxima frequentia variae conditionis hominum, verbis conceptis ad S. Dei Evangelia, tale juramentum Ordinibus Regni Poloniae, M. D. L. ac Provinciarum annexarum praestitimus: 640

Ego Augustus Electus Rex Poloniae, M. D. L., Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kijoviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Smolensciae, Severiae, Czerniechoviaeque, necnon haereditarius Dux Saxoniae et Princeps Elector spondeo et sancte juro Deo Omnipotenti ad haec Sancta Iesu Christi Evangelia, quod pacta conventa, per Oratores Meos, cum amplissimis Poloniae et M. D. L. Ordinibus, et in Electione nostra transacta ac eorundem Oratorum juramento confirmata, in omnibus eorum articulis, punctis, clausulis, conditionibus, ita ut nec specialitas generalitati, nec generalitas specialitati deroget servabo, manutenebo, et adimplebo, atque ea omnia iterato etiam in solenni Coronatione nostra juramento confirmabo. Sic Me Deus adjuvet et haec Sancta Evangelia.

De quo nostro juramento a Nobis praestito ut omnibus et singulis, quorum interest, constaret, literas hasce nostras manu nostra subscripsimus, sigillumque nostrum, quo adpraesens utimur, apprimi jussimus, praesentibus admodum Reverendis in Christo Patribus,

Joanne Alexandro Lipski, Episcopo Cracoviensi Duce Severiae, Stanislao Hosio Episcopo Posnaniensi. Magnificis ac Generosis, Theodoro Lubomirski Palatino Cracoviensi, Georgio Lubomirski Palatino Sandomiriensi, Ludovico Szołdrski Palatino Junivladislaviensi Generali Maioris Poloniae, Joanne Ansgario Czapski Palatino Culmensi, Iosepho Potulicki, Palatino Czerniechoviae, Francisco Skarbek Castellano Lanciciensi, Petro Dunin Castellano Radomiensi, Michaele Korybuth Principe Wisniowiecki Supremo Cancellario M. D. Lit. ejusdemque Provinciae exercitus Regimentario Generali, Antonio Sebastiano Dębowski Referendario Regni, Plocensi Capitaneo, Joanne Cantio Moszyński Thesaurario Curiae Regni, Alexandro Lubomirski Ensifero Regni, Ignatio Zawisza Ensifero M. D. Lit. Joanne Branicki, Vexillifero et Generali Artileriae Regni, Michaele Casimiro Principe Radziwiłł Praefecto Stabuli M. D. Lit. Ioanne Cetner Praefecto Culinae Regni, Michaele Rzewuski Incisore Regni, Sapieha Notario Campestri M. D. Lit. Carolo Odrowąż Sedlnicki Vice Praefecto Stabuli M. D. Lit. Joanne Męciński Capitaneo Viclunen: Michaele Nieborski Succamerario Ciechanoviensi, Iacobo Narzymski Succamerario Nurensi, Ferdinando Plater Succamerario Vilcomiriensi, Mathia Poniatowski Vexillifero Lanciciensi, Stanislao Poniński, Vladislao Szołdrski Capitaneo Rogoznensi, Alexandro Kicki Subjudice Terrestri Ciechanoviensi, Nicolao Swiniarski Colonello Exercitus Regni, Casimiro Błeszyński Pincerna Petricoviensi, Joanne Rybiński Colonello Exercitus Regni, Marco Szembek Colonello S. R. Majestatis, Michaele Ernesto Rexyn, Georgio Weyher, Działyński Ignatio, Urbański Pincerna Sanocensi, Dunin Brzeziński, Antonio Łoyko Incisore Osmianensi,

641 Deputatis ex Provinciis Regni Poloniae et M. D. Lit. Praesentibus quoque, Legato Magno Sacrae Cesareae Catholicae Majestatis necnon Ministris Sacrae Czareae Majestatis, Plenipotentiariis ac aliis pluribus Principibus, Comitibus, Baronibus, et nobilibus, tam Polonis, quam aliarum exterarum nationum, tum et variae conditionis hominibus, huic actui assistentibus. Actum in templo praecipuo parochiali civitatis Tarnomontanae in Silesia die 6 mensis Januarij anno 1734.

Augustus Electus Rex.

(L. S. R.)

LITERAE

PRAESTITI JURAMENTI REGII IN ACTU CORONATIONIS.

AUGUSTUS III

Dei gratia Rex Poloniae, M. D. L. Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kiioviae, Wołhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Smoleńsciae, Severiae, Czeniechoviaeque necnon haereditarius Dux Saxoniae, Princeps et Elector etc.

7. Significamus praesentibus literis nostris, universis et singulis. Quia Nos in frequentia magna hominum in eccl. Cathedr. S. Stanislai in arce Cracoviensi, die 17 Ianuarij anni currentis, verbis conceptis ad Sacrosancta Dei Evangelia, tale juramentum Ordinibus Regni Poloniae et M. D. Lit. praestitimus.

Ego Augustus III Electus Rex Poloniae, M. D. L. Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniae, Volhyniae, Kijoviae, Podoliae, Podlachiae, Smoleńsciae, Severiae, Czerniechoviaeque, per omnes Regni Ordines utriusque gentis, tam Poloniae quam Lithvaniae, caeterarumque Provinciarum, Regno Poloniae Magnoque D. L. annexarum et incorporatarum, communi consensu libere Electus spondeo, ac Sancte juro Deo Omnipotenti ad haec S. Iesu Christi Evangelia, quod omnia jura, libertates, immunitates, privilegia publica et privata, juri communi utriusque gentis et libertatibus non contraria, ecclesiasticas et saeculares, Ecclesijs Catholico Romanis, Principibus, Baronibus, nobilibus, civibus, incolis et quibuslibet personis, cujuscunque status et conditionis existentibus, per Divos Praedecessores nostros Reges, et quoscunque Principes Regni Poloniae et M. D. L. praesertim vero Casimirum Magnum, Ludovicum Lois nuncupatum, Vladislaum Primum Iagiellonem dictum, Fratremque ejus Vittoldum M. D. Lit. Vladislaum II Jagiellonis Filium, Casimirum III Jagellonidem, Joannem Albertum, Alexandrum, Sigismundum I, Sigismundum II Augustum, Henricum, Stephanum, Sigismundum III, Vladislaum IV, Joannem Casimirum, Michaelem, Joannem III et Augustum II Reges Poloniae et Magnos Duces Lit. juste et legitime datas, concessas, emanatas et donatas; ab omnibusque Ordinibus tempore Interregni statutas atque sancitas, Mihi oblatas, tum pacta conventa, per Ordines Regni et M. D. L. Mihi tradita, manutenebo, observa- 642
bo, custodiam et adimplebo, in omnibus conditionibus, articulis et punctis in eisdem expressis. Pacem quoque et tranquillitatem inter dissidentes de religione Christiana tuebor et manutenebo, nec ullo modo, vel jurisdictione nostra, vel Officiorum nostrorum et Statuum quorumvis authoritate, quemquam affici opprimique causa religionis permittam, nec ipse afficiam ac opprimam, ac ea, quae in Electione nostra constituta sunt, et quae in Conventione Coronationis nostrae constituentur, manutenebo, iisque satisfaciam. Omnia illicite a Regno, Magnoque Ducatu Lit. et Dominiis eorundem quocunque modo alienata, vel bello vel quovis modo distracta, ad proprietatem ejusquem Regni Poloniae et M. D. L. aggrebabo, terminosque Regni et M. D. L. non minuam, sed defendam et dilatabo. Justitiam omnibus incolis Regni, juxta jura publica, in omnibus Dominiis constituta, absque omnibus dilationibus et prorogationibus administrabo, nullo quorumvis, etiam sangvinis nostri respectu habito. In dispensatione quoque distributivae justitiae, non Me alligabo ad affectum et propensionem naturalem sangvinis, sed solam ipsam bene meritorum rationem prae oculis et corde habebo, in disponendis occurrentibus Officiis et beneficiis Reip. Et si (quod absit) in aliquibus juramantum Meum violavero, nullam Mihi incolae Regni, omniumque Dominiorum uniuscujusque gentis, obedientiam praestare debebunt: imo ipso facto eos ab omni fide et obedientia Regi debita ad mentem constitutionum in pactis conventis expressarum, liberos

facio, absolutionemque nullam ab hoc Meo juramento a quoquam petam neque ultro oblatam suscipiam. Sic Me Deus adjuvet et haec S. Christi Evangelia.

De quo quidem juramento nostro, a Nobis praestito, ut omnibus, quorum interest, constaret, literas hasce nostras manu propria subscriptas, sigillo Regni communiri jussimus. Actum et datum Cracoviae sub tempus felicis Coronationis nostrae. Die 17 mensis Ianuarij. Anno Domini 1734.

Augustus Rex.

(*L. S. R.*)

CONFIRMATIO

GENERALIS JURIUM.

In Nomine Domini, Amen.

NOS AUGUSTUS III

Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kijoviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Smolensciae, Severiae, Czerniechoviaeque necnon haereditarius Dux Saxoniae, Princeps et Elector, etc.

8. Manifestum ac testatum facimus praesentibus literis nostris, quorum interest universis et singulis, tam praesentibus, quam futuris, harum notitiam habituris. Per Omnipotentis Dei gratiam coronas et sceptra dispensantis, liberis ac spontaneis liberrimarum gentium Poloniae et Lithvaniae, Amplissimorum Statuum ac Ordinum Serenissimae hujus Reipublicae suffragiis, ad
643 thronum inclyti Regni hujus evecti, Sacroque diademate Regio insigniti, primam ac praecipuam imponi Nobis necessitatem, ut pro tanto affecto studiisque in Nos collatis, perpetua grati animi nostri, palam sit testificatio; et quo pluribus iisque Excellentissimi tum proprijs, tum externis Christiani orbis Principibus, persona nostra praelata est, eo insignioribus gratijs atque gratitudine nostra Regia respondendum veniat, nihilque Nobis tam carum sit, quod in ordinandi ampliandique hujus Regni non faciles, una cum vita nostra tribuamus; et jam facto ipso integritatem, decora, ac splendores patriae hujus cariora, esse, quam propria recte probamus, dum quidquid in illa reperiri potest ad commoda et utilitates istius, libentes conferimus, et incessanter Nos collaturos speramus; quo tantae benevolentiae et fidei parem animum, et gratiam testemur in perpetuum. Cum vero omnia jura, privilegia, libertates, praerogativae, et quaecunque in patria hac potuerunt haberi charissima et nobilissima Nobis concredita, ac in manibus nostris, velut in Sacrario aliquo reposita sint, licet si nullum eorum certius possit esse vinculum, ac pignus, quam pectus nostrum conscientiaque, jurisjurandi jam bis Nobis praestiti solennitate adstricta, nihilominus quo contra vetustatem oblivionemque monumenta literarum, aeternitatem rerum praesentium custodiant, hisce pro Officio nostro Regio, pro utilitate Regni, consvetudineque Antecessorum nostrorum Divorum Poloniae Regum, et Magnorum Ducum Lithvaniae sponte ac libere maturaque deliberatione praehabita, omnia privilegia, donationes, inscriptiones, advitalitates, libertates, praerogativas et immunitates Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kiioviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Smolensciae, Severiae, Czerniechoviaeque, ut et in specie Ducalis Prussiae, Lemburgi et Bitoviae juxta jura sua. Quo nomine confirmationem nostram ad normam a Divis Praedecessoribus editam, ex Cancellaria nostra extradere et constitutionibus moderni Conventus inserere jussimus, ac aliarum Provinciarum iis annexarum, conjunctim aut separatim ipsis concessas, ecclesiasticas et saeculares, tam publicarum quam privatarum personarum cujuscunque status et conditionis atque sexus existentium, civitatumque ac locorum quorumcunque, per Antecessores nostros Reges Poloniae et Magnos Duces Lithvaniae, ac Terrarum iis conjunctarum Reges, Principes Duces ac Dominos, tam in toto, quam in parte, praesertim vero Casimirum Magnum, Ludovicum Lois nuncupatum, Vladislaum II Jagiellonidem dictum, Fratresque ejus Vittoldum et Sigismundum Magnos Duces Lithvaniae; Vladislaum III, Casimirum III Jagiellonis Filios, Joannem Albertum, Alexandrum, Sigismundum I, Sigismundum II Augustum, Henricum Stephanum, ac Sigismundum III et Vladislaum IV, Joannem Casimirum, Michaelem, Jo- 644
annem III et Augustum II Reges Poloniae et M. D. Lithv.; ac etiam per Magistratus Prussiae, atque Archi-Episcopos, Episcopos, Magistros, Praeceptores antiquos Livoniae, nec non Duces, Principes, ac Dominos Terrarum Russiae et Masoviae, juste et legitime concessas et emanatas, ac iuri communi utriusque gentis non contrarias. Et item jura, leges, statuta, constitutiones, Judicia Tribunalis ultimae instantiae ac decreta, libertates ac immunitates in Conventibus Regni Generalibus quibuslibet, ordinationesque latas atque sancitas; nominatim autem, libertates ac leges in Conventu Electionis Henrici Regis, ac in Conventu Andreoviensi et Coronatione Regis Stephani, constitutionesque in Coronatione Serenissimi Sigismundi III laudatas, ac denique leges et constitutiones in praesenti Conventu sancitas, aut quae adhuc sancientur et Nobis exhibebuntur. Ita tamen, ut nec specialitas generalitati, nec generalitas specialitati deroget: tum etiam conditiones cum Ordinibus sancitas, in omnibus earum articulis, punctis, clausulis, conditionibus, approbandas, roborandas duximus, approbamusque, roboramus, confirmamus per praesentes literas nostras. Decernentes illas, et illa omnia, quae superius commemorata sunt, perpetuae, indubiae ac inviolabilis firmitatis robur obtinere debere, recipimus, spondemus et Regio verbo nostro pollicemur; illas in praedictis earum punctis, articulis, clausulis, conditionibus, firmiter, inconcusse, inviola-

biliter tenere, observare, implere et exequi, ac omnibus et singulis ex iis satisfacere cum effectu, teneri, observari et exequi facere. Item pollicemur, recipimus, ac spondemus, quod omnia per hostes finitimos injuste a Regno et Magno Ducatu Lithvaniae, ac Dominiis earundem quocunque modo occupata, vel bello, vel quovis alio modo distracta, ad proprietatem et unitatem ejusdem Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithvaniae, tum Provinciarum iis annexarum, aggregabimus, neque fines Regni et Dominiorum nostrorum minuemus, sed pro viribus nostris praeferemus et dilatabimus. Quod si aliquid contra libertates et immunitates, iura, et privilegia praedicti Regni et Magni Ducatus Lithvaniae, ac caeterarum Provinciarum iis annexarum, fecerimus, non servantes (quod absit) aliquid illorum in toto, vel in parte, id totum irritum et inane, nulliusque momenti fore decernimus et pronuntiamur. Quod vero supra hisce literis privilegia, libertates ecclesiasticas cum caeteris confirmavimus, in iuramento nostro ecclesiasticas Catholicas Romanas nominaverimus, id nihil omnibus ecclesijs Graecis, et privilegijs earundem obesse debet, imo eadem in suo robore conservamus, necnon et articulo iuramenti huic nequaquam derogare volumus: quod videlicet pacem et tranquillitatem inter dissidentes de religione tuebi-
645 mur et manutenebimus, quam inconcusse, firmiter ac inviolabiliter, et cum effectu Nos observaturos, promittimus ac spondemus, juxta constitutiones et statuta Regni, jura quoque Terrarum Prussiae, specialiter vero indigenatus, in omnibus manutenebimus, et in suo robore conservabimus, vacantiasque omnes in Terris praedictis juxta tenorem iurium Terrarum praedictarum et constitutionum anni 1647 indigenis Terrarum Prussiae conferemus, et articulum de distribuendis vacantijs, pactis conventis felicis Electionis Joannis Casimiri insertum, speciali juri Terrarum Prussiae derogare non debere declaramus. Dantes insuper potestatem Cancellario et Vice-Cancellario Regni et Magni Ducatus Lithvaniae, ut has literas confirmationis generalis iurium, privilegiorum et libertatum Regni et Magni Ducatus Lithvaniae, ac Terrarum ijs annexarum, authentice sub Regni sigillo, Ordinibus, Terris ac subditis nostris, qui eas requirent, non expectato alio mandato nostro, uter vel alter eorum extradat. In cujus rei fidem literas hasce manu nostra subscripsimus, sigillumque Regni ei appendi jussimus. Datum Cracoviae in Conventu felicis Coronationis nostrae die 19 mensis Januarij, anno Domini 1736 Regni nostri anno primo.

Praesentibus admodum Reverendo, ac Reverendis in Christo Patribus, Magnificis, Venerabilibus, Generosis, Nobilibus ac Spectabilibus:

Joanne Alexandro Lipski Episcopo Cracoviensi, Duce Severiae Pro-Cancellario Regni nostri; Stanislao Josepho de Bezdan Hosio Episcopo Posnaniensi Abbate Czervinensi, Theodoro Lubomirski Cracoviensi Georgio Lubomirski Sandomiriensi, Alexandro a Slupow Szembek Siradiensi, Ludovico Szołdrski Iunivladislaviensi, Majoris Poloniae Capitaneo Generali; Ioanne Ansgario Czapski, Culmensi, Michaele Iordan Bracławiensi, Josepho Remigiano Potulicki Czerniechoviensi, Palatinis; Casimiro Łubieński Sandomiriensi, Francisco Skarbek Lanciciensi, Petro Alberto a Słupow Szembek Oświecimensi, Petro a Skrzynno Dunin Radomiensi, Thelespohoro Zakrzewski Sanocensi, Castellanis; Michaele Korybuth Duce Wiśniowiecki Supremo Magni Ducatus Lithvaniae Cancellario, Paulo Duce Sanguszko Curiae Magni Ducatus Lithvaniae Mareschalco, Kunicki Cracoviensi, Francisco Kobielski Vladislaviensi, Stanislao Grabowski Posnaniensi Suffraganeis. Gurowski Abbate Cyrzycensi, Sebastiano Antonio Dembowski Referendario Regni, Joanne Cantio Moszynski Thesaurario Curiae Regni, Joanne Branicki Vexillifero et Generali Artileriae Regni, Michaele Casimiro Duce Radziwiłł Praefecto Stabuli M. D. Lit. Iacobo Alexandro Lubomirski Regni, et Ignatio in Bakszty Zawisza M. D. Lit. Ensifero, Ioanne Cetner Praefecto Culinae Regni, Michaele Rzewuski Incisore Regni, Carolo Sapieha Notario M. D. Lit. Antonio Łodzia Poniński Instigatore Regni, Francisco a Słupow Szembek Vexillifero Curiae Regni, 646
Joanne Sedlnicki Odrowąż Vice-Praefecto Stabuli M. D. Lit. et Capitaneo Mieniecnsi, Antonio a Słupow Szembek Succamerario Generali Palatinatus Cracov: Nicolao Wyżycki Decano, Vladislao Łubiński Scholastico Cathedralibus Cracoviensibus, Ferdinando Plater Vilcomiriensi, Michaele Nieborski Ciechanoviensi, Iacobo Narzymski Nurensi Succamerarijs; Stanislao Kreski Cantore. Adamo Komorowski Cancellario, Sebastiano Kamocki Custode Cathedralibus. Joanne Małachowski Opoczynensi, Joanne a Raciborsko Morsztyn Siradiensi, Antonio a Lubraniec Dąbski Iunivladislaviensi, Joanne a Kurożweki Męciński Viclunensi, Mathia Szymanowski Vissogrodiensi, Vladislao Szołdrski Rogosnensi, Załuski Zavichostensi, Boguslao Niezabitowski Propoiscensi, Casimiro Niesiołowski Cirinensi, Bernardo Gozdki Mscibovіensi, Sigismundo Linowski Zegrzensi, Kreski Stavisinensi, Capitaneis; Andrea Olszowski, Gasparo Szczepkowski, Michaele Wodzicki Officiali, Casimiro Morsztyn Casimiro Trzebiński, Martino Zeromski, Joanne Lukini, Hyacintho Łopacki Archi-Presbytero, Josepho Rogalli, Francisco Borowski, Bonaventura Turski, Nicolao Dębowski, Dominico Lochman, Martino Walczyński Rectore Almae Universitatis, Canonicis Catedralibus Cracoviensibus, Ioanne Dembiński Pincerna Zatoriensi, Dembiński Capitaneo Choviensi, Vladislao Gurowski Capitaneo Brdoviensi, Mathia Grabowski Michałoviensi, Antonio Straszewski Trembovoliensi, Stanislao Szczepanowski Czerniechoviensi, Vexilliferis; Josepho Lubomirski Palatinida Sandomiriensi, Alberto Skarbek Castellanida Lanciciensi, Mathia Poniatowski majori, Thoma Grabski minori, Vexilliferis Lanciciensibus, Thoma Słucki Judice Terrestri Lanciciensi, Branicki Vexillifero Terrae Haliciensis, Alexandro Kicki Subjudice Terrestri Ciechanoviensi, Carolo Unrug Dapifero Vschovensi, Wieniawski Subdapifero Praemisliensi, Joanne de Szczegłow Frezer Burgrabio Cracoviensi, Renard Pincerna Nurensi, Michaele Mauritio Suski Venatore Terrae Łomzensis, Francisko Nakwaski Notario Terrae Vissogrodiensis, Swinarski, Marco a Słupow Szembek, Joanne Rybiński Colonellis nostris, Melchiore Kalksztein Stoliński Notario Culmensi, Stephano Wolicki, Andrea Nieniewski, Nuntijs Terrae Vielunensis, Kurdwanowski Nuntio Terrae Sochaczoviensis, Casimiro Błeszyński Pincerna Petricoviensi, Alberto Rzyszczowski Pincerna Novogrodensi, Josepho Chociszewski Subdapifero Novogrodensi, Josepho Stobiecki Ensifero Petricoviensi, Jastrzębowski Ensifero Lanciciensi, Michaele Szembek Succamerarida Cracoviensi, Czerny Capitaneida Parnaviensi; Raszewski Culmensi, Kępiński Ovrucensi, Sobolewski Inovłodensi, Dapiferis; Łubiński Castellanida Sandomiricnsi, Dembiński Castellanida Voynicensi, Antonio Łoyko Incisore Osmianensi Ignatio Urbański, Pincerna Zydaczoviensi, 647
Antonio Dylewski Castrorum Metatore Palatinatus Smolenscensis, Mathia Casimiro Zborowski Latyczowiensi

Francisco Niemyski Drohiciensi, Antonio Wikliński Braclaviensi, Pocillatoribus; Stanislao Linczewski Vice-Palatino Biecensi, Augustino Działyński, Matthaeo Nowowiejski, Kurdwanowski Brzozowski Burgrabio, Adamo Remiszewski, Ignatio Remiszewski Burgrabida Cracoviensi, Gorecki Rexin, Vice-Colonellis in exercitu Regni, Stanislao Dębowski, Antonio Bukowski, Stanislao Opacki, Comite Cebrowski, Francisco Hankiewicz Judice Vielicensi, Stanislao Antonio Łopacki, Dominico Mellorucci, Paulo Sołdadini, Josepho Zaleski, Hiacyntho Zayfredt, Joanne Karli, Joanne Dzianoty, Ignatio Michałoski, Mathia Bartsch, Francisco Sołdadini, Carolo Turiani, Francisco Szelegowski, Consulibus, Stanislao, Łopacki, Lazaro Deriakubowicz, Dominico Awedyk Pro-Consulibus urbis nostre Cracoviensis,

alijsque quamplurimis Nobilibus, Officialibus, Nuntijs Terrestribus et Secretarijs nostris.

Augustus Rex.

(L. S. R.)

DENUNTIATIO

REGIS CORONATI.

AUGUSTUS III

Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kijoviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Smolensciae, Severiae, Czerniechoviaeque necnon haereditarius Dux Saxoniae, Princeps et Elector etc. etc.

5. Omnibus in universum Regni nostri Ducibus, Principibus, Comitibus, Baronibus, spiritualibus et saecularibus, Archi-Episcopis, Episcopis, Palatinis, Castellanis, Dignitarijs, Capitaneis, Officialibus, Iudicibus, ac eorum Vicesgerentibus, tum Consulibus et quibusvis aliis Regni nostri Magistratibus, eorumque loca tenentibus, caeterisque aliis cujusvis conditionis hominibus, ad quorum notitiam praesentes nostrae pervenerint literae, sincere et fideliter Nobis dilectis, gratiam nostram Regiam. Sincere et fideliter Nobis dilecti. Post fata nunquam satis deploranda Serenissimi gloriosae memoriae Augusti II Regis Poloniarum, Patris nostri desideratissimi, quemadmodum cor nostrum filiale innato erga Patrem, eoque ferventissimo ferebatur amore, ita ab instanti irrevocabilis decreti Divini executione summo praemebatur maerore, adeo, ut pius dolor nihil magis Nobis meditari permiserit, quam ut Nos sub potenti manu Dei humillaremus, spesque nostras ibi reponeremus, ubi tam internam, quam ex-
648 ternam tranquillitatem assequi possemus; quapropter sorte nostra vetustissima per Serenissimum Dominum Patrem nostrum servata et quaesita contenti; in sinu Providentiae Divinae consolationes quaerere statueramus. Cum vero Serenissimae Reipublicae Polonae Status et Ordines, Antecessorum suorum exemplo et instituto, pro juribus, libertatibus et praerogativis suis generose zelantes, Nos liberis et consonis suffragiis suis, ac publico applausu in tempore per Comitia Convocationis assignato, die scilicet quinta mensis Octobris, anno proxime elapso millesimo septingentesimo trigesimo tertio, rite et legitime in Regem suum elegerint et proclamaverint. Idcirco tam Sanctissimae voluntati Dei ter Optimi Maximi, per quem Reges regnant, nequaquam obluctari volentes, quam et desidarantibus Statibus ac Ordinibus Serenissimae Reipublicae Polonae, cujus amorem et intaminatam fidelitatem, erga Serenissimum Regem Patrem nostrum ipsi spectavimus et erga personam nostram insignem propensionem probe experti sumus, grata recognitione respondere cupientes, onus regnandi libenter suscepimus; articulos pactorum conventorum, per Oratores nostros cum Deputatis Serenissimae Reipublicae Varsaviae conscriptos, et in ecclesia Collegiata Divi Joannis Baptistae, die prima Novembris anni millesimi septingentesimi trigesimi tertii, per eosdem Plenipotentiarios nostros juramento corporali firmatos, posteaquam Tarnomonti in Silesia ad limites Regni Poloniae, circa solennem et honorificam per Legatos Serenissimae Reipublicae nostri, ad Coronam Thronumque Regium invitationem, nostro quoque juramento corporali confirmavimus, reliquum Nobis superfuit, ut ad praefixum inaugurationi felicique Coronationi nostrae tempus, Cracoviam maturaremus iter ubi de more, accepto solenni et publico Electionis nostrae decreto ac instrumento die duodecima mensis et anni praesentis, piisque manibus Serenissimorum Joannis Tertii, Mariae Casimirae ejus Conjugis, nostrique desideratissimi Patris Augusti II Regum Poloniae die 15 ejusdem praestito Christiano obsequio, tandem die Dominica, quae erat 17 mensis et anni currentis, in basilica Divi Stanislai arcis nostrae Cracoviensis, praemisso et expleto prius ante altare maius ex concepta formula, de servandis et manutenendis juribus, privilegijs, libertatibus, ecclesiasticis et saecularibus; privatis et publicis Regni et M. D. Lit. juramento; Sacro oleo uncti, et Regio diademate, ritu Catholico Romano, adstante et inspectante Senatu, Terrarumque Nuntijs, ac plurimis Dignitariis, Officialibus, et incolis Regni et M. D. L. externorumque Principum Legatis, una cum Seren. Maria Josepha Consorte nostra charissima insigniti et coronati sumus. Qua Coronatione et Inauguratione nostra rite ac legitime peracta, jam quod Nobis et Reipublicae, universoque orbi Christiano faustum ac salutare sit, Deo Auspice gubernacula Regni capessivimus, et Nos regimini populorum Nobis divinitus tradito accinximus, recepto jam a praesentibus Dominis Senatoribus, alijsque Dignitarijs et Officialibus Regni et M. D. Lit. tum et civitate Cracoviensi, compluribusque alijs fidelitatis juramento. Quod ad notitiam omnium, et singulorum deducendo, Sinceritates et Fidelitates vestras, quorum interest, hortamur, illisque mandamus, ut hanc Inaugurationem nostram, libertatumque ac jurium factam a Nobis confirmationem, publice in civitatibus, oppidis, parochijs et villis, diebus forensibus, aut solennioribus, per praecones lite-
649

rarumque harum in locis publicis affixionem denunciari ac publicari, et in acta publica referri curent. Quod autem reliquum est, Sinceritates et Fidelitates vestrae intermissa Interregni tempore Officia ac munera sua, praestito quamprimum juramento reassumant. Judicia tam Terrestria quam Castrensia Capitanealia, causarum tam Judicialium quam Officiorum, Tribunalis itidem Regni et M. D. Lit. ordinaria, ac etiam civilia et alia quaelibet, authoritate et sub nomine nostro, ac titulo exerceant; omniaque ea, quae vel de legum praescripto, vel de more ac consvetudine ad illarum Officia pertinent, jam facere incipiant et exequantur, operaque impendant, ne jus et justitia quae Regnorum summa praesidia sunt et firmamenta, diutius intermissa negligantur; pro gratia nostra Officiorumque suorum debito. Datum Cracoviae, sub tempus felicis Coronationis nostrae, die 19 mensis Januarij anno Domini 1734, Regni vero nostri I anno.

(LS.)

Joannes Lipski Episcopus Cracoviensis Pro-Cancel. Regni.

Ad mandatum Sacrae Majestatis Domini nostri Clementissimi proprium.

DYPLOMA

WZGLĘDEM EWAKUACYI WOYSK CUDZOZIEMSKICH ETC.

AUGUST III

z Bożey łaski Krol Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmuydzki, Kijowski, Wołhyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smoleński, Siewierski, Czerniechowski, a dziedziczny Xiąże Saski, y Elektor etc. etc.

Wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy, do wiadomości podaiemy. Iakośmy iuż po wiele razy przez *pacta conventa* poprzysiężone, *per diplomata* przeszłe, przez konfirmacyą praw y przywileiow Rzpltey na szczęśliwey Koronacyi naszey, y przez inne *actus publicos* Stany Korony Polskiey, W. X. Lit. y Prowincyi inkorporowanych dostatecznie ubespieczyli y assekurowali, iż My na tronie
650 Polskim wolnemi wolnego narodu głosami osadzeni, wiarę świętą Katolicką Rzymską, wolność, prawa y swobody tey Rzpltey, ktore się na wolney Krolow Elekcyi funduią y zasadzaią, nienaruszenie utrzymywać będziemy; tak lubo nie wątpiemy, aby po tak wielu dowodach miała o czystych intencyach naszych bydź iakakolwiek wątpliwość y opaczna o dotrzymaniu tychże praw, wolności, y wolney Elekcyi impressya, iednak dla pokazania Rzpltey, że nigdy w Nas wykierowane ku dobru pospolitemu sentymenta nasze odmieniać się nie umieią y nie mogą, y że nic w rezerwie w sercu naszym przeciwnego cnemu narodowi tey Rzpltey nie mamy; to ninieysze Stanom Rzeczyposp. daiemy diploma iż wszystkie prawa o wolney Elekcyi; starożytną wolność y swobody Polskie przykładem Antecessorow naszych delikatnie piastować, y oneż mężnie utrzymywać będziemy, y że niczego bardziey nie pragniemy, tylko abyśmy Rzpltą na naygruntownieyszych postawili fundamentach; y dla tegośmy Seym extraordynaryiny tu w Warszawie złożyli, żebyśmy na nim tym prędzey y skuteczniey wraz y nierozdzielnie *cum Ordinibus Regni* Rzpltą uspokoili od wszelkich ciężarow y przykrości oswobodzili *securitatem internam et externam* utwierdzili, y one z obowiązkow Konfederacyi teraźnieyszych *ad pristinam regiminis formam* przyprowadzili. Gwoli czemu iakośmy *toties quoties* wszystkim ofiarowali Pańską naszę klemencyą, tak y teraz otwartym y pełnym oycowskiego affektu sercem wszelkie osoby naszey urazy, krzywdy y lezyc dla miłości Boskiey y dobra pospolitego daruiemy, y oneż w wieczną niepamięć zarzucamy; nie wątpiąc, że przykładem naszym y Stany Rzpltey *pretio* gruntownego uspokoienia, znosząc ieden do drugiego nienawiść, umorzą *oblivione* wszelkie tak *ex ratione* woyny, iako y inszych okazyi pochodzące dyffidencye. Co żeby y konstytucyą obwarowano było, na przyszłym da Bog Seymie starania naszego przyłożemy. Ponawiamy y w tym assekuracye nasze, że *evincemus* skutecznym staraniem naszym u Nayiaś. Monarchini Rossyiskiey, aby woyska iey *ex visceribus Regni* zaraz iako nayprędzey wyszły, y *exnunc* do wychodzenia ordynanse wydane były. A nasze dziedziczne, ktore dotąd w teraźnieyszych rozruchach *ad custodiam corporis nostri* trzymać musieliśmy, zaraz po Seymie wyprowadziemy. *Interea* iakośmy przez ostatnie *resultatum* nasze tu w Warszawie Stany Rzpltey *de cessatione* prowiantow y exakcyi od woysk naszych upewnili, tak y teraz nie żałuiąc własnego skarbu naszego, z ktorego sustentament obmyśliliśmy, toż samo potwierdzamy. A kiedy oycowską miłością ku cnemu narodowi Stanow Rzpltey tak się wywnętrzamy, y że nie na siłach naszych, ale *in filiali amore* osoby naszey bespieczeństwo zakładamy, spodziewamy się, że też Stany Rzpltey
651 cnych antenatow swoich *exemplo* dostoieństwa naszego *securitatem* na następuiącym Seymie assekurować będą. Ktore to nasze diploma dla wzbudzenia w sercach *civium* oycowskiey ku Nam miłości, y zagrzania onych *ad salvandam patriam*, ręką naszą podpisawszy po Grodach WW. Pieczętarzom *authentice* rozsyłać zleciliśmy. Dan w Warszawie dnia 10 miesiąca Kwietnia roku Pańskiego 1736, Panowania naszego III roku.

Augustus Rex.

(LS.)

Michał Suski Regent Kancellaryi Koronney.

DIPLOMA ELECTIONIS.

In Nomine Sanctissimae, et Individuae Trinitatis.

Nos Theodorus Potocki Dei et Apostolicae Sedis gratia Archiepiscopus Gnesnensis, Lega-

tus Natus Regni Poloniae, et M. D. Lit. Primas, Primusque Princeps, Abbas Tinecensis. Joannes Lipski Cracov. Dux Severiae, Christophorus Szembek Vladislaviensis, et Pomer. Stanislaus Hosius Posn. Michael Zienkowicz Vilnensis, Christophorus Szembek Varm. et Sambiensis, Ożga Kijovien. et Czerniech. Moszyński, Livoniae Episc. Janussius Wisniowiecki Castell. Cracov. Theodorus Lubomirski Cracov. Michael Wiśniowiecki, exercituum M. D. L. Generalis Dux Vilnens. Joannes Tarło Sandomir. Oginski Trocen. Dąbski Bresten. Cujavien. Josephus Potocki exercituum Regni Pol. Generalis Dux, Kijovien. Augustus Czartoryski Russ. Michael Radziwiłł exercituum M. D. Lit. Campestris Dux, Castel. Troc. Tarło Lublin. Michael Potocki, Wołhyniae, Antonius Potocki Bełzen. Nicolaus Podoski Plocen. Ogiński Vitepscens. Joannes Czapski Culmens. Narzymski Czerniech. Palatini, Sołtyk Praemyśliens. Koźmiński Poznań. Mycielski Calissien. Mycielski Siradien. Krispin Samogitiae, Moszczyński Brestens. Cujav. Stecki Kijovien. Wyżycki Wołhyniae, Gałęzowski Lublin. Rudzinski Czernens. Dunin Radomien. Miączyński Chelmen. Łochocki Dobrinen. Scipio Smolenscen. Włostowski Krivinens. Castel. Josephus Mniszech Mareschal. Regni Supremus, Stanislaus Załuski Episcopus Nominatus Luceoriensis Cancellar. Regni Supremus, Joannes Sapieha Cancell. M. D. L. Supremus, Joannes Małachowski Procancellarius Regni, Czartoryski Procancell. M. D. Lit. Moszyński Thesaurarius Regni Supremus. Sołłohub Thesaurarius M. D. L. Supremus. Bielinski, Zawisza Mareschal. Curiae Reg. et M. D. L. Minist. Status; tum quoque Nuntii pro Comitiis Pacificationis, Venceslaus Rzewuski Notarius Campestris Regni, Nuntiorum Mareschal. Adamus Małachowski Capitaneus Oświecimen. ex Ducatu Zatoriensi, et Oświecimensi, Działyński Capitaneus Naclen. Gurowski Vexillifer Calissiensis, Szołdrski Capitaneus Lancicien. Radoiewski Vexillifer Bidgostensis, Modlibowski Pincerna Wschovensis, Woroniecki Vexillifer Wołhyniae, ex Palatinatu Posnaniensi, Łoyko Tribunus Oszmianensis, Tizenhaus Capitaneus Inturscensis, ex Palatinatu Vilnensi, Chominski, Capitaneus Oszmianens. Sulistrowski Capitaneus Curcleviens. ex Districtu Oszmianensi, Antoniewicz, Micewicz, ex Districtu Wiłkomieriensi, Wawrzecki Notarius Braslaviensis, Oginski Capitaneus Wirzboviensis, ex Districtu Bracławiensi, Rosnowski Dapifer Sanocensis, Tymiński Judex Castrensis, Novomiescensis, Romer Venator Radomiensis, Krasiński Capitaneus Ustensis, Wolski Notarius Chęcinen. Uniatycki Dapifer Trembovoliens. ex Palatinatu Sandomiriensi, Kwilecki Capitan. Mosinens. Gurowski Capitaneus Obornicensis, Miaskowski Capitan. Gembicensis, Koźmiński Castellanides Rogozinensis, Działyński Castellanides Brestens. Cujaviae, Radoński, ex Palat. Calissien. Ukolski Civon et Vice-Palatinus Trocensis, Piątkowski Notarius Trocens. ex Palatin. Trocensi. Zabieło Dapifer Covinscen. Krzywkowski Capitan. Rzeszoviensis, ex Districtu Covinscen. Straszewicz Vice-Capitaneus Upitscens. Grotus Capit. Obolnicens. ex Districtu Upitscensi, Antonius Łodzia Poniński Referend. Regni, Capit. Petric. Męciński Subdapifer Vielunens. ex Terra Vielunensi. Grabski Succamerar. Lanciciens. Poniatowski Vexillifer Lanciciens. Lipski Regens Cancellar. Regni, Malinski Vexillifer Gostinens. ex Palatinatu Lanciciensi. Odachowski Skarbny M. D. L. Gorski Vexillifer. Samogit. ex Ducatu Samogit. Podoski Capit. Dobrinens. Rutkowski ex Terra Dobrinensi, Kalinowski Capitan. Vinnicen. Branicki Vexilli. Halicens. Benue Capitan. Kołomens. Potępski Szumlański, Rzewuski Capitan. Olchovicens. ex Terra Haliciensi, Rzewuski Pocillator Regni, Węglinski. Judex Terrestris Chełm. ex Terra Chełmensi, Peplowski Succamerar. Podoliae, Humiecki Capit. Lisiatinens. Gurowski Dapif. Podoliae, Kruzer Vexilli. Laticzoviens. Odrzywolski Pincerna Czerwonogroden. Lityński Subdapifer Czerwonogrod. ex Palatinatu Podoliae. Chrapowicki Succamerarius Smolens. Burdzicki, ex Palatin. Smolenscensi, Niesiołowski Capit. Cirinensis, Zaba Capit. Koszanens. ex Districtu Starodubow. Szczyt Pincerna M. D. Lit. Korsak Notarius Castrensis Bełzensis ex Palatinatu Połocensi, Radecki Vexilli. Bełzens. Polanowski Venator Bełzens. Rzeczycki Capit. Poturzynens. Wydzga, ex Palatinatu Bełzensi. Radziwiłł Capit. Rzeczycens. Bułharyn, ex Palatin. Novogroden. Sliżen Capit. Krewscens. Baranowicz Excubiarum Praefectus M. D. Lit. ex Districtu Słomnicensi, Ogiński Capit. Przewalscens. Hurko Notarius Vitep. ex Palatinatu Vitepscensi, Jozefowicz Capitaneus Orszanensis, Karczewski Notarius Czernens. Ostrorog, ex Terra Czernensi, Mniszech Succamer. M. D. L. Sobolewski Notarius Varsaviens. ex Terra Varsav. Rostkowski Dapifer Łomżens. Męczkowski Judex Visnensis, ex Terra Visnensi, Chlebowski Capit. Livensis, Sienicki, ex Terra Livensi, Kruszewski Pocillator Podla. Kuczyński Subdapif. Podlach. ex Terra Bilscensi, Załuski Capit. Ravensis, Swidziński Capit. Radomiens. ex Terra Rav. Sołłohub Capit. Sanocensis, Słubicki Thesaurarius Gostinen. ex Terra Gostin. Korzeniecki Judex Pinsc. Orzeszko Notarius Pinscens. ex Distr. Pinsc. Szpilowski Judex, ex Palatinatu Mścisław. Venceslaus Rzewuski Notar. Campestris Regni, Potocki Capit. Bełzens. Lubomirski Capit. Casimiriens. Rzążewski Dapif. Bracław. Bekierski Radzimiński, ex Palatin. Bracławiensi, Radziwiłł Stabuli Praefectus M. D. L. Godzki Culinae Regni Praefectus, Ogiński Castrorum Metator M. D. Lit. Suski Regens Minoris Cancellariae Regni, Rudomina Succamerar. Brasław. Wal, ex Palatin. Livoniae, Sanguszko Ordinatus in Ostrog Ensifer M. D. Lit. Oranski, Iwanicki, Gostyński, ex Palatinatu Czerniechoviae

Significamus praesentibus literis nostris quorum interest universis et singulis. Clarum id ac

perenne coram orbe esse ad solium Polonum non dono naturae, verum liberi populi voto, tum pretio virtutis, gloriae, lataeque de gestis eximiis famae, Reges tum Dominos dari, et evehi. Meritum hoc vere distinctum erat excellorumque ac heroicorum facinorum ratio, quod Serenissimus ac Potentissimus Princeps, Dominus, D. Augustus II Regni istius atque Provinciarum et Ditionum ejus gubernacula obtinuisset, nobisque 35 annos et medium sextum prospere, jucunde, ac magnanimiter regnasset. Ille igitur dotibus Principes adaequantibus, animo omne Imperium superante, amore erga Rempublicam multo fervente, Camenecum murum et propugnaculum Christianitatis, partesque Podoliae a potentijs tunc temporis colluctantibus eliberavit, divisionem a corpore Reip. attentatam avertit, et firmiori jure patriis limitibus adscivit, et assecuravit, pacem aeternam ab illa, et cum illa gente hucusque feliciter durantem concertavit, conclusit, et constituit, et ita magnanimitatem ac gloriam suam extendit, ut non posset aliter dici, nisi a nobis pater patriae, a populo Princeps optimus, a Sacris Dei Ministris, religionis propugnator, a gentibus heros ab hostibus victor et profligator. Cum autem hoc Deus robur ad delicium nostrum insuperabili Imperio Dei, sub cujus manu ita Regum, ut caeterorum vita existit, de Regione temporali, in longinquam et perpetuam translatus sit, persolutis tanto Regi simulque Dno amoris et propensionis nostrae officijs, quorum gementia populi pectora plangentesque oculi testimonia sunt, coram integro orbe in societatem dolorum nostrorum sine dubio accurrente, nos Regni Primas cum Senatoribus, Ministris, Officialibus, atque Ordine equestri Regni et M. D. Lithv. hoc curae et cordi recepimus, ut orphanae et afflictae patriae consuleremus, eoque praesidium contra omnia, quae evenire possint pericula scutum et defensionem adinveniremus. Quo ex motivo pro d. 25 mensis Aug. in a. 1733 pro Electione secundum gentis nostrae morem, et legem condescendimus, pro qua tam Amplissimus Senatus, quam etiam integra Regni Poloniae et M. D. L. nobilitas animo patriorum jurium et libertatis servandae comparuit. Tandem protunc ex ratione cuilibet libere sentiendi sensum affectumque suum adscribendi, non defuit inter Status ac Proceres utrarumque gentium, scindens concordiam turbo. Expost autem concurrente Omnipotentis Dei gratia ac afflante Spiritu S. qui aspera in vias planas, turbida in quieta, obscura in lucida reducit, ad conjunctionem et unionem cum pervenerimus, ad praesentiaque Pacificationis Comitia, dulciter, et libenter convolaverimus, Serenissimum Principem Dominum D. Fridericum Augustum Ducem Saxoniae, Juliae, Cliviae Montium, Angriae et Vestphaliae S. R. I. Archimareschalcum et Electorem Landgravium Turingiae, Marchionem Misniae, necnon inferioris et superioris Lusatiae Burgrabium Magdeburgicum, Comitem, Principem Hennebregensem et Bartii Dnum in Ravenstein etc. Non tam mortalium captu et studio, quam coelitus liberis cordibus inspiratum, caeteris merito regnandi praecuntem, liberis suffragiis, ac libero accessu in Regem nostrum elegimus et assumpsimus. Non solum enim grata et suavis pii simulque gloriosi Dominii Serenis. Augusti II Parentis ejus nunquam satis deplorandi memoria, verum etiam insignis, tanti Principis virtus, exemplaritas, justitia, bonitas, generositas, longa per aethera fama, Marte spirans genius, heroum indoles, claraque magnanimitas ita omnium Polonorum allexit, et obligavit corda ad id, ut quem potissimum dignitate judicarunt, eum supra se altissimum firmarent et constituerent. Ille in illo fidei orthodoxae cultus et amor est, quo in terris adhuc superstes cum Serenissima Conjuge sua, vere virtutum socia et cum Serenissima sobole jam tribui coelitum aequalis esse, et a cunctis cognosci videtur. Natalia autem an ne opus hujus revolvere Principis, Serenissima enim domus ejus tam late, longe, et profunde procedit, ut nemo Caesarum, Regum, Electorum, Principum omniumque per Europam Monarcharum sit, cujus in se decorem, lustrum, et nitorem strictioribus vinculis, non reconderet, id ipsum gentes nostrae expertae sunt, cum per nexus cum Jagiellonica stirpe, quae Principum et Regum Polonorum nidus erat, non sine gloria eorum se esse Polonum toto orbe declarat.

Quem ergo jam dubium tenere potest, ut sub tanto sancto et digno Domino Dominia nostra non reflorescant, et ut Deorum potentia sibi simillimo Principi non assistant ad contrahendas desuper Regno huic beatitudines, tam pro restabilienda prisca Polonorum fama, quam etiam pro sustinenda perpetua tranquillitate desideratas. Quo attento et perpenso legibus Reip. inhaerendo, accedentibus ex universali omnium Ordinum concordibus votis pro jure juridicae, et indubitatae Electionis, quod bonum, felix, faustumque sit ad Dei honorem nostraeque patriae decorem praedictum Serenissimum Dominum D. Fridericum Augustum Ducem Saxoniae, Juliae, Cliviae etc. ut supra: in Regem Poloniarum Magnumque Ducem Lit. Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kijoviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Smolensciae, Severiae, Czerniechoviaeque electum assumptum, et coronatum, omni meliori modo et forma approbamus, confirmamus, et declaramus.

Cum autem jam Serenissimus Rex Augustus juramentum in id personale expleverit, quod leges nostras, immunitates ecclesiasticas et saeculares per Divos Praedecessores suos nobis concessas, et donatas, aliaque jura tam publica, quam privata, necnon pacta conventa integre servabit, et manutenebit. Nos similiter sancte et bona fide promittimus, quod eidem Serenissimo Friderico Augusto Regi sub nomine Augusti III eandem fidem, reverentiam, obedientiam, subjectionem, et obsequia debita, justa, et honesta secundum leges et libertates nostras, prout Divis suae Majestatis Antecessoribus exhibuimus, semper exhi-

bebimus et praestabimus. Quod quidem decretum Electionis, in Regem assumptionis, Coronationis, et confirmationis Deo adjuvante exequi cupientes, ac ad manus Serenissimi Regis tradendum et reddendum volentes, Illustrissimus et Reverendissimus Regni Poloniae et M. D. L. Primas circa assistentiam Illustris. Maresch. Comitialis, atque Illustrissimorum, Illustrium, et Magnificorum Deputatorum ad constitutiones, tam ex Senatorio, quam equestri Ordine, quatenus tradat et reddat ejus authoritati, et potestati relinquimus. In cujus rei fidem praesentium Dominorum Senatorum, tum quoque solius Illustr. Primatis atque Illus. Maresch. ac Deputatorum Ministrorum utriusque gentis sigilla sunt appensa. Datum Varsaviae sub tempus Comitiorum Pacificationis die nona mensis Julij, a D. 1736. Praesentibus Illustrissimis, Illustribus Rev. Magnif. Generosis, et Nobilibus: Załuski Secretario Regni, Suffraganeo Ploccnsi; Wyżycki, Decano Cracoviensi Nominato Archiepiscopo Leopoliensi; Dembowski, Nominato Episcopo Ploccnsi, Karp Nominato Episcopo Samogitiae, Kobielski Suffraganeo Cujaviensi Nominato Episcopo Camenecensi, Szembek Canonico Cracoviensi Nominato Episcopo Chełmensi, Czapski Abbate Peplinensi Nominato Episcopo Praemisliensi, Kunicki Suffraganeo Cracoviensi, Sołtyk Suffraganeo Culmensi, Dębowski Notario Regni, Krobanowski Decano Metropolitano et Officiali Gnesnensi, Łaszcz Cancellario Metropolitano Gnesnensi, Dolinski, Turski, Miaskowski, Bratkowski, Mostowski, Canonicis Metropolitanis Gnesnensibus, Wodzicki Canonico et Officiali Cracoviensi, Dunin Łabęcki Officiali Vladislaviensi, Branicki Vexillifero, et Duce Campestri Regni; Towiański Succamer. Supremo, Regni, Rzewuski Incisore Regni, Lubomirski Ensifero Regni, Męciński Dapifero Regni, Sapicha M. D. L. Szaniawski Subdapifero Regni, Biliński Pincerna Regni, Sapicha Notario Campestri M. D. L. Pociey Excubiarum Praefecto M. D. L. Borzęcki Subdapifero M. D. L. Ożarowski Castrorum Metatore Regni; Szembek Vexillifero Curiae Regni, Muiszech Venatore Regni, Tripolski Kijoviensi, Nakwaski Wyszogrodensi, Wilkowski Sochacoviensi, Succamerariis, Radziwiłł Premysliensi, Potocki Leopoliensi, Lubomirski Sandecensi, Tarło Stężycensi, Jabłonowski Sulciensi, Potocki Luchoviensi, Scipio Lidensi, Massalski Grodnensi, Potocki Guzoviensi, Łuszczewski Sochaczoviensi, Mogilnicki Nieschoviensi, Zboiński Novensi, Strutyński Horodlensi, Pląskowski Lidzbariensi, Lasocki Gostinensi, Szymanowski Wyszogrodensi, Mirosławski Klecensi, Capitancis. Sokołowski Junivladislaviensi, Karski Sochaczoviensi, Petrykowski Rożanensi, Sokołowski Bydgostensi, Vexilliferis. Sługodzki Dapifero Chełmensi, Grabski Brestensi Cujaviae, Koziebrodzki Dobrzynensi, Błeszyński Petrycoviensi, Dunin Radomiensi, Gostkowski Rożanensi, Jordan Biecensi Pincernis. Bratoszewski Subjudice Terrestri Gostinensi, Mogilnicki Ensifero Chełmensi, Rosnowski Venatore Leopoliensi, Skarżyński Tribuno Gostinensi, Sołtyk Lublinensi, Mostowski Siepreensi Castellanidis; Rudzki, Błeszyński, Rudnicki, Siemiński, Succamerarida Leopoliensi. Turno Bartoszowicz, Gierztorf, Połomski, Potocki, Podgorski, Paprocki, Wołhyński, Leszczyński, Reklewski, Narewski, Kucharski, Wodzisławski, aliisque

656 praeplurimis Officialibus Secretariis et Aulicis S. R. M. nobilibus, incolis Regni Poloniae, et M. D. L. tempore actus Comitiorum comparentibus.

Ad mandatum Amplissimorum Ordinum Regni et M. D. L.

Iosephus a Lipe Lipski, Regens Cancellariae Majoris Regni, et in exercitu Regni Cataphractorum Colonellus.

Warunek Stanow Rzpltey.

12. Stany Rzpltey *quoad dissidentes in religione* do konstytucyi 1717 y Konwokacyi 1733 referuią się: iako y woyska Saskie *sub nullo praetextu etiam* potrzeby Rzpltey, żeby w granice Korony Polskiey y W. X. L. nie wchodziły *cavent* sobie: *personae plebeiae et ignobiles*, żeby *ullo titulo* żadnych nie brali Krolewszczyn: tudzież ponowienie y zawarcie traktatow z postronnemi, żeby tylko *in plenis Ordinibus robur suum* brały.

Uspokoienie Stanow Rzpltey.

13. Iako do powszechnego Rzpltey uspokoienia należy wzaiemne poczynionych w tey Rzpltey krzywd, szkod y uraz darowanie, tak referuiąc się do dawnieyszych konstytucyi *in simili necessitate publica indispensabili* zażywanych, za zgodą wszech Stanow oboyga narodow, na amnestyą *tam in civilibus*, *quam in militaribus*, *salvis privatorum injurijs* pozwalamy tym sposobem. Że 657
wszystkie Wdztw, Ziem, y Powiatow uchwały, *lauda* Marszałkow, Duktorow Wdztw, y Konsyliarzow sancita y dyspozycye w swych *pro praeterito* Wdztwach postanowione, tudzież dispozycye *aemuli* na ten czas *throni*, także naywyższey nad woyskami komputowemi oboyga narodow *utriusque partis* władzy dyspozycye, y to wszystko, cokolwiek *jure belli*, w bataliach, podiazdach, przechodach, lub iakichkolwiek woiennych potyczkach tak komputowego, iako y nowozaciężnego woyska y wypraw oboyga narodow z krzywdą y szkodą iakąkolwiek y czyiąkolwiek *evenit*, w wieczną niepamięć iść ma. Rabunki zaś wszelkie, naiazdy, krwi niewinney *non jure belli* rozlania, po drogach rozboie, dobr y domow palenie, y inne excessa popełnione do teraźnieyszey amnestyi należeć nie powinny. Pod tęż amnestyą nie mogą także podpadać te krzywdy, ktore za czyiąkolwiek subordynacyą woyska Saskie lub Moskiewskie poczyniły, *hoc praecauto*, że ktoby komu odtąd zadał, a nie dowiodł pokazaniem *in scripto* subordinacyi woysk pomienionych, lub *per inquisitionem ex testibus fide dignis poena talionis* karany bydź ma. Ktore to krzywdy *in foro competenti* w Trybunałach zaś Koronnych, y W. X. L. *ex quolibet regestro* do windykowania zostawuią się. Kondemnaty y y dekreta *in contumaciam* wszystkie *tam in civilibus*, *quam in militaribus* wypadłe, z tych ktorzy podczas otrzymania na sobie kondemnat y dekretow *in contumaciam*, *in opere belli*, lub za granicą zostawali (za pokazaniem słusznych na to dowodow) z tych zaś, ktorzy w granicach Rzpley pod czas otrzymania na sobie kondemnat y dekretow *in contumaciam* znaydowali się (*praevio iuramento* że *obstante legitimo impedimento* sądzić się nie mogli) *authoritate* teraźnieyszego Seymu *Pacificationis* znosiemy. Pokazanie słusznych dowodow y iurament *coram Iudicio vel Officio* na Sądach gdzie kondemnaty, lub dekreta *in contumaciam* są otrzymane, wykonane bydź powinny. Ta zaś amnestya *ab actu* Elekcyi naszey *ad actum* teraźnieyszego *Pacificationis* Seymu służyć ma: ktora że *pro ultima et nunquam practicanda vice* daie się waruiemy: oraz *rigorem* przeciwko wzruszaiącym pokoy pospolity w dawnych prawach *expressum* reassumuiemy.

Pospolite ruszenie y okazowanie.

14. Przestrzegaiąc *in omnes casus securitatem* Rzpltey pospolite ruszenie do przyszłego da Bog Seymu w rękach naszych zostawuiemy: o ktorym dawnieysze konstytucye *in omnibus punctis* reassumuiemy. Aby zaś Stan szlachecki do służby woienney tym lepiey sposobił się w konie y rynsztunki, popisy *alias* okazowania dawnemi prawami postanowione uchwalamy, y postanowiamy. Co się ma rozumieć y o W. X. L. *sine divisione belli.*

658 **Modyfikacya konstytucyi Grodzieńskiey tit. Poselstwo do Oyca Swiętego.**

15. Zakładaiąc szczęście Państwa y Panowania naszego na oycowskim Naywyższego Pasterza błogosławieństwie, chcąc oraz tym większą naszę synowską *erga Sanctam Sedem* pokazać obserwancyą; konstytucyą Grodzieńską 1726 na ktorą, *S. Sedes conqueritur*, do tych terminow redukuiemy: to iest W. Ianowi Tarłowi Wdzie Sandomirskiemu przez pomienioną konstytucyą do Oyca S. Posłowi naznaczonemu z Nayprzewieleb. w Bogu X. Nuncyuszem o zachodzące pretensye *in iuribus Majestatis et Reip. necnon patronatus* traktować zlecamy, bynaymniey nie wątpiąc: iż Ociec S. *in nostris et Reip. justis desiderijs* oycowską swoię *praestabit* łatwość. Inne zaś expressye w teyże konstytucyi Grodzieńskiey położone, *et gradus executionis* znosiemy: *non derogando* dawnym prawom y statutom *de manutentione iuris patronatus nostri* postanowionym. A teraz *ex particulari gratia nostra Regia*, WW. XX. Opatow, *authoritate S. Sedis Apostolicae locatos* approbuiemy.

Oświadczenie dobrey przyiaźni sąsiedzkim Potencyom y reassumptio Konferencyi.

16. Wiele na tym należy Rzpltey, aby z postronnemi Potencyami dobrą przyiaźń sąsiedzką nienaruszenie zachowała. Dla tego Nayiśn. Cesarzowi Imci Chrześciańskiemu, Nayiaśn. Carowy Ieymci, Porcie Ottomańskiey, y innym Potencyom, stateczną chęć swoię do dotrzymania nieodmienney sąsiedzkiey przyiaźni oświadcza: zlecaiąc oraz *authoritate* Seymu tego Wielebnym w Bogu Wielm. y Urodz. Kommissarzom, *sancito* Seymu 1726 do konferencyi z Ministrami postronnemi, mianowicie zaś z pełnomocnym Ministrem Naiaśn. Carowy Ieymci naznaczonym, aby między teraźnieyszym, a następuiącym pierwszym Seymem, we wszystkich tak dawnieyszych, iako y świeższych okolicznościach traktowali, skoncentrowane zaś y umowione punkta do approbacyi na ten czas Rzpltey podali.

Oprawa Nayiaśn. Krolowy Ieymci.

17. Za iednostaynym zezwoleniem Stanow Koronnych y W. X. L. oprawę Nayiaśn. Krolowy Ieymci Naymilszey Małżonki naszey *juxta praescriptum pactorum conventorum* takową, iaką miały Nayiaśn. Ludowika Eleonora, y Marya Krolowe Polskie: to iest sto tysięcy złot. Polskich wiana, a drugie sto tysięcy przywianku intraty roczney *authoritate praesentis Conventus* postanawiamy: y dobra w Koronie y w W. X. L. *ex primis vacantibus* to iest Starostw głownieyszych w Koronie y W. X. L. dwoie, na ktorych by ta oprawa rozciągnąć się mogła *fixum locum suum* miała, wyznaczemy; y applikować będziemy *una cum iuribus patronatus*. A w tych 659
wszystkich dobrach (w ktorych *exoticus miles* lokować się nie ma), obywatelom Państw tych dobrze osiadłym, kondycyi szlacheckiey, maią bydź administracye puszczone, bez wszelkiey przeszkody iurysdykcyi Sądowey. *Quarta* zaś z dobr tych *reformatione non obstante* do Rawy, a w W. X. L. donatywa do skarbu płacona bydź ma, tudzież y inne *onera* Rzpltey zwyczaynym przykładem. *Donum nuptiale* Krolowy Ieymci z żupp Bocheńskich y Wielickich dwa tysiące czerw. zł. *quotannis* naznaczamy, assekuruiąc; że *ratione hujus reformatorij iuris* żadney possessyi Potomkowie Krolowy Ieymci upominać się nie będą, y dochodzić nie mogą: y Rzplta summ pomienionych, tak *in vita*, iako y *post sera fata* Krolowy Ieymci, nikomu powracać nie będzie powinna, ale Krolowa Ieymć tych dzierżaw zażywać ma, poki tylko Krolową Polską zwana będzie.

Prerogatywy Prymacyalne.

18. *Dignitatem Primatialem circa suas praerogativas* konserwuiąc, wszystkie konstytucye *in rem dignitatis Primatialis* postanowione, mianowicie zaś przywiley Kazimierzowski 1457, konstytucye 1550 *et* 1607 reassumuiemy: y aby nikt inny tylko Nayprzew. w Bogu Imć X. Prymas Krolow Polskich nominować y koronować nie ważył się, *authoritate* Seymu teraźnieyszego waruiemy: oraz ten punkt *dignitatis Primatialis ad antiquam formam legibus descriptam* redukuiemy: mieysce *Electionis* między Wolą y Warszawą, a nie inne, *in perpetuum* mieć chcemy y postanawiamy.

Skarb Koronny.

19. Ponieważ Wielm. Ian Kanty Moszyński, Podsk. W. Kor. z osobliwey ku oyczyznie miłości y iey pożytkom, z tą oświadcza się przychylnością, iż wszystko to, cokolwiek cła Rzpltey, składy winne, y inne prowenta w summach pieniężnych importować y wnosić mogą, *ad necessitates et usus publicos* sprawiedliwie y zupełnie oddawać deklaruie; więc Rzplta temuż Wielmoż. Podskarbiemu W. Kor. *in recompensam* szczerey iego ku sobie życzliwości, co rok 120 tysięcy zł. Polskich, oprocz zwyczayney Officyalistow Skarbowych

płacy, naznacza, y determinuie, a kwoli temu wzaiemnie Rzplta *praesenti lege* stanowi, aby Superintendenci lub administratorowie, cełł, y składow Rzpltey *nobiles et bene possessionati* ktorzy co rok komory wszystkie obieżdżać powinni, co rok także przed Trybunałem Skarbowym Radomskim, w drugi Poniedziałek po inchoacyi Trybunału, *in praesentia* Wielm. Podskarb. W. Kor. lub *ejus Officij*, przysięgę *juxta rotham* (ktora się tu inseruie) wypełnili: a to aby zatrudnienia do otrzymania kwitu nie miał tenże Wielm. Podskarbi, ktory iuż temi przysięgami *evincitur* Ia N. przysięgam P. Bogu Wszechmogącemu w Troycy S. iedynemu; iż dosyć czyniąc Urzę-
660 dowi Superintendencyi moiey, wszystkich Pisarzow w Prowincyi mnie zleconey będących, pilnie dozierałem, tak aby wiernie wszystkie towary y ich sortimenta rewidowali, nikomu nie folgowali, y nikogo nie depaktowali, y sam gdzie mi się trafiło bydź przy rewizyi, wiernie ią odprawiłem, żadną się rzeczą, ani respektem nie uwodząc, y nic na swoy pożytek, ani kwitowego, ani *pro vialibus ullo pretextu* nie biorąc, wszystkie pieniędze ktorem wybrał z komor celnych, wodnych, y lądowych, *vel* składow winnych, według instruktarza skarbowego, y konfiskat według dawnego zwyczaiu, nic nie zataiwszy, ani przy sobie zatrzymawszy, wiernie y sprawiedliwie do skarbu Koronnego za kwitami Wielm. Podskarbiego W. Kor. wniosłem y nic na swoię potrzebę, oprocz zwykłego *salarium*, nie zostawiłem, ani żadnego grosza nie zataiłem. Tak mi Panie Boże dopomoż y niewinna Męka iego.

Zniesienie ceł partykularnych.

20. Ponieważ konstytucya 1726 zniosła wszystkie partykularne cła y myta, *exceptis* gdzieby znaczny koszt był na poprawę drog y mostow, a possessorowie rożnych dobr *abusive* tę konstytucyą sobie explikuią, przez co iest *detrimentum* znaczne skarbu Rzpltey, więc *authoritate* Seymu teraźnieyszego wszystkie cła y myta partykularne *in generali* znosiemy, okrom gdzieby dawne *privilegia* Antecessorow naszych, *ante constitutiones* o cłach partykularnych *concessa* zachodziły, y okrom tych gdzie groble y mosty, bez ktorych się obeyść nie można, znaczney potrzebuią reparacyi, po gr. 1 od konia lub wołu kontentować się powinni. Libertacye ktore *cum magno detrimento* skarbu *in antecessum* wychodziły, odtąd zabraniamy, y protekcyi kupcom y żydom dawać zakazuiemy, *nemine excepto*: a na sprzeciwiaiących się teraźnieyszemu postanowieniu *forum* Trybunału Radomskiego naznaczamy, ktory *delinquentes poena sessionis turris dimidij anni et mulcta pecuniaria* karać powinien. Dla tego Wielm. Podskarb. W. Kor. zlecamy, aby *via juris* takowych przywłaszczaiących sobie cła y myta prosequował, kwoli czemu Wielmoż. Hetm. W. Kor. na requizycyą Wiel. Podskarb. W. Kor. ludzi *ad tuitionem et observantiam praesentis sanciti* dać będzie powinien na ustawiczną assystencyą, y defensyą skarbowi Kor. od wszelakich krzywd y protekcyi. Ta zaś Stanow Rzpltey respektem skarbu Kor. dyspozycya, poty tylko trwać ma, poki W. teraźnieyszy Podskarbi W. Kor. *in ministerio* Podskarbstwa W. Kor. zostawać będzie.

Trybunał Skarbowy.

21. Reassumuiąc konstytucye o Trybunałach Skarbowych *anni 1717 et 1726* y w teyże samey regularney płacy posłuszeństwie, *et in disciplina militari*, woysko Koron. zatrzymać, y zachować chcąc, między Seymem przyszłym doszłym a teraźnieyszym, w każdym roku raz po 6 niedziel y w Radomiu tenże Trybunał na- 661
znaczamy: *praefigendo* pierwszey kadencyi dzień Poniedziałkowy pierwszy po święcie S. Stanisława Biskupa, w roku następuiącym 1737 y drugim także kadencyom *itidem* tenże dzień Poniedziałkowy. Na ktory to Trybunał z Senatu Przewiel. w Bogu X. Iana Lipskiego Biskupa Krak. Wielmożnego Michała Potockiego Wołhyńskiego, Adama Tarła Lubelsk., Mikołaia Podoskiego Płock., Iana Czapskiego Chełmińs. Iakuba Narzymskiego Czerniech. Wdow. Macieia Koźmińskiego Poznańsk. Macieia Mycielskiego Kalis. Franciszka Moszczyńskiego Brzes. Kuiaw. Kazimierza Steckiego Kiiow. Kazimierza Rudzińskiego Czersk. Ur. Michała Konarskiego Wiślic. Mikołaia Sołtyka Przemyślkiego Kasztelanow; za Kommissarzow naznaczamy: ktorym Wiel. Pods. W. Kor. *distinctim* po zł. 3 tysiące Polskich na Trybunale przytomnym (*absentium contingens in emolumentum* Rzeczyp. w skarbie zostawuiąc) wypłacać *quotannis* będzie, *ex equestri* zaś *Ordine* tych ktorych Woiewodztwa y Ziemie podług prawa y zwyczaiu od siebie *salariandos* obiorą za Kommissarzow ordynuiemy: gdzie tenże Przewielebny w Bogu, Wielmożni y Urodzeni Kommissarze ziachawszy się, *in assistentia* W. Podskarbiego W. K. lub *Officij ipsius*, po wykonaney przed Ziemstwem Sandomierskim, lub *vacante hoc Iudicio*, przed Urzędem y Grodem Radomskim, rothą Trybunalską według konstytucyi Trybunału Skarbowego 1685 (opuściwszy słowa, iakom się o to nie starał) przysiędze po obranym *e medio sui, sive ex Senatorio, sive ex equestri Ordine* Marszałku, alternatę Prowincyi zachowuiąc, ażeby raz był z Małey Polski, drugi raz z W. Polski Marszałek, zaczynaiąc iednak alternatę od Małey Polski (co się ma rozumieć y o alternacie trzymania piora przy Regentach) y po ufundowaney iurisdykcyi konst. wyżey wyrażone, y co do płacy regularney woysku Kor. y co do sprawiedliwości ukrzywdzonym od woyska należy; zupełnie zachować y do exekucyi, y do dobrego porządku przyprowadzić *tenebuntur*. Przy tym tenże Trybunał *liquidationes* podatkow wszystkich y młynowego na Seymach przeszłych y Walney Radzie Warszawskiey, a przez Woiewodztwa y Ziemie na Seymikach uchwalonych, *ordine* w teyże Radzie Warszawskiey *praescripto examinabit*, y one gdzie uchwalone a nie wy-

płacone (*praevia* w tym od W. W. y Urodzonych Kommissarzow *reali informatione* y Poborcow *juxta antiquam praxim delatione*) wypłacić tymże Poborcom *injunget*: *demandata etiam forti executione* przeciwko Poborcom dawnym, lub ich sukcessorom, y tym wszystkim, ktorzy się kolwiek pieniędzy publicznych od Woiewodztw, Ziem y Powiatow *sub quocunque praetextu* uchwalonych tykali, y u siebie zatrzymali. Ciż Poborcowie wszyscy *sine quavis citatione* na pierwszą kadencyą stanąć, y na wpisy Ur. Instygatora, lub Viceinstygatora Koron., przez Woiewodztwa y Powiaty poczynione sprawić się y
662 odpowiedzieć *tenebuntur*. Tenże Trybunał Skarbowy wszelkie sancita w konstytucyi *a.* 1717 *et* 1726 sobie opisane exequować będzie. Liquidacye zaś chorągwi regimentow z podpisami y lustracyami przez Ur. Kommissarzow na leżach iako naypilniey odprawionemi konfrontuiąc, aby się żadna defraudacya w kompletach nie działa, odprawować się powinny. A dla tego Urodz. Kommissarz lub Kommissarze względem popisow *secundum praescriptum* 1717 *expresssum* sprawić się powinien, y powinni będą we wszystkim. Konfrontacya zaś podanych przez Deputatow woyska *utriusque authoramenti* na Trybunale Skarbowym, regestrow, powinna się odprawić *circa liquidationem in stuba Iudicij* przy deputowanych Wielm. y Urodz. Kommissarzach y Pisarzu Skarbowym, y iurament *rotha per Iudicium componenda* przy stoliku *Officij* przez Deputatow po dwoch od Polskich chorągwi, y po dwoch Officyerow od regimentow odprawiony bydź powinien. A w ktorym Wdztwie dla zerwania Seymiku Gospodarskiego nie byłoby Kommissarza, tedy popis, y inkwizycyą pierwszy Senator lub Urzędnik w Woiewodztwie na on czas przytomny odprawić będzie powinien, y na Trybunał Skarbowy odesłać. Tenże Trybunał w żadne materye sobie prawem *et lege novella ad exequendum* nie podane wdawać się nie powinien, ani też takich deklaracyi, ktoreby się na wyraźnych konstytucyach nie fundowały, pisać y promulgować, y żadnych impozycyi ani na skarb, ani na Woiewodztwa, ani na kogo inszego nie ma stanowić, *sub nullitate attentatorum*. A tak nie chcąc aby skarb Koronny *per impositionem* od Izby *summis arbitrariis* był obciążany, Wielm. Podskarbi W. K. według konstytucyi 1726 summę dwudziestu tysięcy zł. Polskich ze skarbu Koron. *quotannis* wypłacać *lege praesenti obligatur*: z ktorey summy na każdego Kommissarza Woyskowego summa 3000 zł. Polskich corocznie *cedere* powinna. *Residuum* zaś iedynaście tysięcy zł. Polskich *in parte* na Deputatow chorągwianych y regimentowych także ich Dyrektora, *in parte* na inne osoby *obsequio* Skarbowego Trybunału destynowane. A że ta Izba Trybunału Skarbowego *solita praxi* bez expens obeyść się nie może, tedy W. Podskarbi W. K. na takowe expensa piętnaście tysięcy złotych Polskich co rok na dyspozycyą Przewielebnego w Bogu, Wielmożnego, lub Urodzonego na ten czas Prezydenta y Marszałka *providebit*: co *in calculo publico acceptari* powinno. Z ktorey summy Urodzonemu Instygatorowi, lub Viceinstygatorowi Koronnemu (ktory z nich *ab inchoatione* Trybunału aż do końca *praesens* będzie) tysiąc pięcset zł Polskich naznaczamy: z teyże summy czterem Instygatorom *ex instantia* Przewielebnego w Bogu Prezydenta; y Wielmożnego, lub Urodzonego Marszałka czterysta złotych należeć będzie. Ukrzywdzeni zaś od swoich Officyerow żołnierze *utriusque authoramenti circa constitutionem* 1717 w Trybunale Skarbowym zachowani swoy regestr osobliwy mieć powinni.

Kleynoty Rzeczypospolitey. 663

Reassumuiąc konstytucye dawnieysze *de clenodiis* tak względem tychże kleynotow Rzeczypospolitey, iako *archivorum Regni*, do odwiezienia y złożenia w zamku Krakowskim, deputuiemy przy Wielm. Podskarbim W. Kor. *et circa praesentiam* Wielebnego Kustosza Koronnego *ex Senatu* Przewielebnego w Bogu X. Iana Lipskiego Biskupa Krakowskiego, Wielm. y Urodzonego Kazimierza Łubieńskiego Sandomirskiego, Stanisława z Łochocina Łochockiego Dobrzyńskiego Starostę Osieckiego, Kasztellanow; *ex equestri Ordine* z Małey Polski Urodz. Adama Małachowskiego Oświecimskiego, Stanisława Swidzińskiego Radomskiego, Starostow naszych; Michałowskiego Krakowskiego, Branickiego Halickiego Chorążych, Kazimierza Boreyka Łowczego Lwowskiego, Iana Wolskiego Pisarza Grodzkiego Chęcińskiego Sekretarza naszego. Z Wielkiey Polski Urodzonych Felicyana Grabskiego Podkomorzego Łęczyckiego, Mikołaia Chlebowskiego Starostę naszego Liwskiego, Melchiora Gurowskiego Chorążego Kaliskiego, Iozefa Podoskiego Starostę Dobrzyńskiego, Iozefa Hrabie Ostroroga, Waleryana Kicińskiego Pisarza Naywyższego Skarbowego Sekretarza naszego, z W. X. L. Urodzonych Antoniego Dunina Kancellaryi Wielkiey W. X. Lit. Michała Maurycego Suskiego Kancellaryi Mnieyszey Koron. Regentow. Iozefa *de Campo* Scipiona Starostę naszego Lidzkiego, Kazimierza Ukolskiego Ciwuna y Podwoiewodzego Trockiego, Kazimierza Niesiołowskiego Starostę Cyryńskiego, Mikołaia Skarbka Ważyńskiego Koniuszego Wileńskiego. Ktorzy to Deputaci *captato opportuno tempore* też kleynoty odwioszy do Krakowa *sumptu Reipublicae*, *in assistentia* ludzi woyskowych od Wielm. Hetmana *ad hunc actum* kommenderowanych, według starych inwentarzow authentycznych spiszą, *defectus* w nichże iakieby się pokazały przez kogo y kiedy poczynione, zkonnotuią, rękami swoiemi *ad referendum* na przyszły Seym Rzeczyposp. podpiszą, w mieysce prawem opisane w skrzynie dobrze zamczyste; *in praesentia* tych, ktorych prawo do tego naznaczyło złożą, *una cum inventario* zamkną y zapieczętuią. Ze zaś zamek Krakowski y *fortalitium* iego *domicilia Regum et*

Reipublicae bez żadney obrony zostaią, a prowenta Starościńskie są tak szczupłe, że z nich Urodzony z Wielopolskich Myszkowski Margrabia Pieńczowski Koniuszy Koron. Starosta nasz Krakowski na garnizon sumptu prowidować nie może; więc *pro custodia clenodiorum* Rzeczypospolitey *et fortalitij* na tenże garnizon do tegoż zamku sto porcyi determinuiemy y naznaczamy, na ktore skarb Koron. corocznie 20000 zł. Polskich (ktore *in publico calculo acceptabuntur*) wypłacać będzie. Łanowe zaś porcye na tenże garnizon tegoż zamku ordynowane, Rzeczpospolita *in auctionem* łanowego regi-
664 mentu odsyła y ordynuie: ktorzy ludzie przed Kommissarzem Wdztwa Krak. na Trybunał Skarbowy obranym *quotannis* popisywać się będą. Miasto też Krakow *circa omnia iura, privilegia et immunitates* konserwuiemy: oraz *pro securitate* iego statut Toruński y konstytucye *de evocatione civium reassumendo*, mieć chcemy, aby *contra excessivos intra moenia compositum Iudictum* wigor swoy y exekucyą miało. Temuż miastu *in supplementum* pogłownego skarb Koronny *annuatim* do przyszłego Seymu 8000 zł. Polskich płacić ma, począwszy *ab an.* 1735 pod tą iednak kondycyą, żeby bruki należycie reparowało. Miastu także Elblągowi *in alleviationem* podatku, ktory za *territorium* w cudzych ręku zostaiące podeymuie, corocznie po 8000 złot. Polskich *similiter ab anno* 1735 z skarbu Koronnego do wypłacenia do przyszłego Seymu, naznaczamy.

Kurlandya.

Kommissyą Kurlandzką ktorey pracowity y chwalebny *in rem boni publici actus* niewygasłą u Nas, y Rzeczypospolitey *promeruit* wdzięczność, w tym wszystkim co tylko *effecit in rem* utrzymania prawa naszego Krolewskiego y Rzeczypospolitey, tudzież ziednoczenia nigdy nierozdzielnego *cum corpore* Rzeczyposp. teyże Prowincyi (potwierdzaiąc tegoż Xtwa *omnia iura, privilegia et libertates*) approbuiemy. Wziąwszy zaś *in maturam deliberationem*, że z wielu racyi, iako też y z okoliczności inonerowanych prowentow dobr *mensae Ducalis*, nie przyniosłaby większego iako *sub regimine Ducum* emolumentu Nam y Rzeczypospolitey nowa ordynacya przez tęż kommissyą zkoncertowana, y *ad approbandum* podana, tudzież maiąc wzgląd na usilne y pokorne *nobilitatis Curlandiae* prośby, aby na dalszy czas pod Rządem Xcia *juxta pacta subjectionis et formulam regiminis* zostawała; *providendo* także, żeby *a Principe feudario et obstricto vasallatui nostro subsidia militum* bydź mogły: oraz aby *investiendus* od Nas Xże *onerata bona mensae Ducalis in emolumentum et rem feudi* wykupił y oswobodził, takową za zdaniem wszech Stanow, około teyże Prowincyi czyniemy ordynacyą. Ze *post decessum moderni Principis Ferdinandi* a w nim *stirpis Ketlerianae* (ktorego *ad vitae tempora circa feudum et jura ejusdem* konserwuiemy) innemu *cum successoribus ejus masculis de lumbis procedentibus investituram* Xstwa Kurlandzkiego *diplomate nostro* według praktykowanego *in simili* sposobu, konferować będziemy. Żeby się to zaś nie tylko z zupełnym Rzeczypospolitey pożytkiem, y z iak naygruntownieyszym ziednoczenia tego Xstwa z Rzecząpospolitą utrzymaniem, stać mogło, do ułożenia kondycyi temuż Xciu (ktorego *investiemus*) przerzeczoną kommissyą 1727 *ad eum actum* proroguiemy, y authoryzuiemy.

Dobra Leszno y inne. 665

22. Przy powszechnym Państw tych uspokoieniu, aby każdy mogł do swoiey przyść własności, kommissyą do dobr Leszczyńskich *cum omnibus attinentiis* iako przedtym zostawały, bądź *haereditario juri*, bądź *uxoreo*, podlegaiące, *vigore* Seymu ninieyszego ordynuiemy, y do niey za Kommissarzow naznaczamy z Senatu Przewielebnego w Bogu X. Iana Lipskiego Biskupa Krakowskiego, Wielm. Iana Czapskiego Woiewodę Chełmińskiego, y Ur. Gaspara Modlibowskiego Kasztel. Miedzyrzec. *a ex Equestri Ordine* Urodz. Antoniego Łodzię Ponińskiego Referen. Kor. Star. naszego Piotrkow. Michała Maurycego Suskiego Regenta Kancel. Koron. Macieia Szymanowskiego Star. naszego Wyszogrodzk. Stanisława Sokołowskiego Inowrocł. Iana Chryzostoma Radoiewskiego Bydgoskiego Chorążych, Iozefa Podoskiego Star. Dobrzyń. ktorzy na dzień 15 mieś. Września w roku teraźnieyszym do Leszna ziachawszy się iurysdykcyą swoię Kommissarską ufunduią, *et ad comparitionem Plenipotentiariorum, vigore plenipotentiae, a Serenissimo Haerede datae*, kommissyą expedyować będą. Na ktorey to kommissyi wszyscy do dobr pomienionych *jura et praetensiones* maiący, z prawami swemi stawać, *et iudicatum pati* maią, *sub succubitione jurium suorum: et nonnullorum creditorum contumacia et absentia cum juribus suis disparentium non obstante: salvis juribus uxoreis, juribus haeredum, creditorum, privilegijs Regum in perpetuum: salvis decretis Tribunalitijs, et eorundem cognitione uti opus fuerit, eidem commissioni praecommissa; atque potestate limitandi eidem commissioni concessa, praecisaque omni appellatione.*

Kommissya do ułożenia aukcyi woyska.

23. Kommissyą do ułożenia aukcyi woyska *praesenti lege* naznaczamy, ktora aby skutek swoy y gruntowne postanowienie miała, informować Wdzwa, Ziemie, y Pow. na przyszłych Seymikach *Relationis* w uniwersałach naszych będziemy, z naznaczeniem w tychże uniwersałach terminu Seymikom *Electionis* Kommissarzow na tę kommissyą, z ktorych Seymikow *Relationis* Woiewodztwa kommissyą informować będą, o sposobach, ktore się Wdztwom podobaią, albo nayłatwieysze, y naypewnieysze zdadzą. Y dla tego tey kommissyi termin w niedziel sześć po Seymikach *Relationis* w Warszawie determinuiemy. żeby mogła *quid positivi, indubitati et fundamen-*

talis postanowić. Wszystkie zaś sposoby ktore się komu zdadzą podatkowania pewnego y niezawodnego Wdztwom na Seymiki *Relationis* donieść każdemu wolno będzie: żeby na termin tey kommissyi naznaczony, od Wdztw, Ziem, y Powiatow, kommissya informowana zupełnie y dostatecznie o dyspozycyach była, y według tey informacyi *media* do aukcyi woyska ułożyła *ad approbationem* Rzpltey na pierwszym doszłym Seymie: *hoc praecauto*, że w czopowe y szelę-
666 żne Wdztw, Ziem, y Powiatow nie ma pomieniona kommissya wdawać się, dopieroż w nałożenie na dobra ziemskie podatkow, ani *in materiam praetensae* od iednych Wdztw, od drugich zaś *denegatae conequationis*. Ktorey to kommissyi przy Senacie przytomnym y Ministrach *Status* prezydować ma Nayprzew. w Bogu Xże IMć Prym. a *ex Ordine equestri* Wdztwa, Ziemie y Pow. ktore Seymiki swoie Kommissarskie miewaią, Kommissarzow tyle, ile na Trybunał Radomski obierać maią.

Opatrzenie Kamieńca y Okopow S. Troycy.

24. Iakośmy się *per pacta conv.* obowiązali, tak na reparacyą fortecy Kamieńca Podolsk. y Okopow S. Troycy dla lepszey niż teraz iest obrony, kosztu naszego z skarbu własnego żałować nie będziemy.

Opatrzenie Przewielebnego w Bogu y Wielmożnych Pieczentarzow Koron. y W. X. Lit.

25. Maiąc wzgląd nietylko na spustoszenie znaczne Biskupstwa Łuckie: ktore dla obserwancyi prawa, *de incompatibilibus* Przewielebnemu Andrzeiowi Załuskiemu Kanclerzowi W. Kor. zamiast Biskupstwa Płockiego przy pieczęci konferowaliśmy, ale też zważywszy koszta y nakłady znaczne, y ustawiczne Urzędu tego, na ktorym powaga nasza y wszelkich swobod ostrzeżenie zawisły, za zgodą wszech Stanow obiecuiemy, onego Opactwy y Probostwami *ex primis vacantibus in subsidium* szczupłey intraty opatrzyć: nic uymuiąc nic dawnemu prawu *sub titulo de Cancellarijs*.

Do podobnychże *ex primis vacantijs* respektow naszych *intuitu* prac y kosztow *ad latus nostrum* Wiel. Iana na Koduiu Sapiehy Kancl. W. W. X. Lit. przypuścić obiecuiemy: ktorych nim się poda okazya, wszelkie iego placc z pałacem w Warszawie na Nowym Mieście od rożnych osob nabyte *juri Terrestri ejusque legibus et immunitatibus*, iako odtąd dobra ziemskie pomienionego Wielm. Kancl. W. W. X. Lit. y sukcessorow iego za zgodą wszech Stanow *in perpetuum* inkorporuiemy.

A ponieważ Wielm. Małachowski Podkanclerzy Kor. nieustannie *circa bonum publicum* z uszczerbkiem fortuny własney pracuie, więc na instancyą Ur. Posłow *ad primas vacantias panis bene meritorum* pierwszym go bydź deklaruiemy.

Chwalebne także *in publicum* prace W. Xcia Czartoryskiego, Podkanclerzego W. X. Lit. w podaiących się okazyach rekompensować przyrzekamy.

O porządku Seymowania.

26. A ponieważ według konstytucyi 1673 *pacificatio interna, libertas sentiendi, et jus vetandi*, przy prawie są zachowane; a prawo 1690 iest wyraźne, żeby pierwszego dnia Seymowania obrany był Marszał. Poselski. Więc Posłowie na Seym ziachawszy się pierwszego zaraz 667
dnia w żadne insze nie wdawaiąc się materye, do obrania Marszałka przystępować, *et ordinem* konstytucyi 1699 *in toto* obserwować powinni będą.

Urzędy Ziemskie.

27. Bierzemy to sobie *pro summa parte gloriae*, że w tych Państwach od Boga rządom naszym powierzonych znayduie się wiele ludzi zacnych, do spraw Rzpltey iako też do posług naszych y oyczyzny sposobnych. Więc chcąc mieć *copiosiorem thesaurum* honorow do ozdobienia onych, Urzędy Ziemskie, Powiatom Wiślickiemu, Pilźnieńskiemu, Opoczyńskiemu, y Chęcinskiemu *(exceptis electivis)* na instancyą Urodz. Posłow Wdztwa Sandom. *more et praxi* innych Ziem y Powiatow nadaiemy y postanawiamy: y na nie przywileie z Kancel. naszych wydać w tymże Wdztwie Sandom. *possessionatis* nakazuiemy. Porządek ich podług Powiatow naznaczaiąc, według ktorych to Powiatow precedencya taka bydź powinna, aby Chorąży po Chorążym, Stolnik po Stolniku pierwszego Powiatu, *similiter* y drudzy Urzędnicy *stallum et ordinem* trzymali: też same y tym sposobem Urzędy Ziemskie y Powiatowi Ostrzeszowskiemu w Ziemi Wieluńskiey, Powiatowi Krasnostawsk. w Ziemi Chełmskiey, Powiatowi Winnickiemu y Zwinogrodzkiemu w Woiewodz. Bracławskim *authoritate* teraźnieyszego Seymu nadaiemy. Siodmego także Posła Wdztwu Sandomirskiemu, *authoritate praesentis Conventus* pozwalamy.

O Urzędach Woiewodztwa Bełzkiego.

28. Na instancyą Ur. Posłow Ziemskich Woiewodztwa Bełzk. *propter praemianda concivium merita* y ziemianow tegoż Wdztwa, y Pow. niżey położonych za zgodą Stanow Rzpltey, Urzędy Powiatow Grabowiec. Horodelsk. począwszy od Chorąstwa Powiatu Lubaczewsk. *secundum praxim et ordinem* Wdztw innych, Urzędy wszystkie *sercato turno* Ziem y Powiatow: to iest po Chorążym Bełzkim. Buski, Grabowiecki, Horodelski, y Lubaczewski; po Stolniku Bełzkim, Buski, Grabowiecki, Horodelski y Lubaczewski, y tak *per consequens* ostatnie stalla po sobie mieć y zabierać maią. Ktore to Urzędy *adhaerendo* dawnieyszym konstytucyom *eo nomine* stanowionym *mere terrigenis et possessionatis* tegoż Wdztwa rozdawane bydź maią.

Urzędy Brzezinskie.

29. Na instancyą Urod. Posłow Ziemskich

Wdztwa Łęczyckiego, Urzędy wszystkie Ziemskie począwszy od Chorąstwa Powiatowi Brzezińskiemu pozwalamy, *ad mentem* konstytucyi 1726 o Urzędach Powiatu Inowłodzk. stanowione; ktorzy Urzędnicy tak *alternatim* po Inowłodzkich, iak Inowłodzcy po Łęczyckich mieć *ordinem* powinni.

668 **O Deputatach Podolskich.**

30. Dla tym większey w Trybunale Koron. sprawiedliwości Wdztwu Podolsk. drugiego Deputata respektem Powiatu Latyczewskiego przydaiemy.

Rekompensa Urodzonemu Wacławowi Rzewuskiemu Pisarz. Pol. Kor. Marszał. Poselskiemu.

31. Nadgradzaiąc prace Urodz. Wacława Rzewuskiego Pisarza Pol. Kor. Marszałka Poselskiego na tym Seymie podięte, onemu summę 60000 złotych Polskich ze skarbu Koronnego *ex primis proventibus* naznaczamy.

O alternacie Dep. Ziemi Mielnick. y Bielsk.

32. Ponieważ konstytucya *a.* 1699 o alternacie roczney między Ziemią Mielnicką y Bielską w obieraniu Deputatow Wdztwa Podlask. *cum praejudicio* iedney Ziemi stanęła. Zaczym *de justitia* melioruiąc tęż alternatę, postanawiamy; ażeby *in posterum*, iuż nie roczney, ale dwuletniey był *cursus* alternaty, to iest, ażeby z Ziemi Bielskiey przez lat dwie, a z Ziemi Mielnickiey także przez lat dwie: y że teraz Mielnicki Deputat w Trybunale Koron. zasiada y na przyszły Trybunał taż Ziemia Mielnicka dla zakończenia pierwszey dwuletniey alternaty obrać mieć będzie *potestatem*, a potym z Ziemi Bielskiey przez lat dwie, *et sic per consequens in perpetuum* Dep. na Try. Kor. był obierany.

Sądy Pogranicznе Wdztw Kiiowskiego Podolskiego, y Bracławskiego.

33. *Conclusum Senatus Consilij in an. 1732 die 13 Octobr. celebrati*, względem Sędziow Pogranicznych Woiewodztwa Kiiowskiego, Podolskiego, y Bracław. approbuiemy; naznaczaiąc za Sędziow Pogranicznych Woiewodztwa Kiiow. Urod. Michała na Lisowszczyznie Iackowskiego, Podczaszego Kiiowsk. y Wawrzeńca z Potoka Potockiego, Skarbnika Żytomirskiego. Woiewodztwa Podolsk. Urodzonych Grabowskiego, Cześnika Latyczewskiego, Gorazdowskiego Łowczego, Czerwonogrodzkiego, Kaweckiego, y Markowskiego. Wdztwa Bracław. Urodz. Augustyna Iaroszyńskiego Miecznika Bracławskiego, Kazimierza Swidzińskiego Podstolego Sochaczewskiego, Piotra Czeczela, y Antoniego Wąsowskiego. Ktorzy sposobem *in dicto Senatus Consilio* opisanym sprawić się powinni, y sądy swoie według rozłożonych kadencyi punktualnie sądzić maią.

Kommissya Woiewodztw Kiiowskiego, Wołyńsk. Podolsk. y Bracławsk. do rozgraniczenia.

34. Ponieważ dyfferencye zachodzą między Wdztwami Kiiowskim, Wołyńskim, Podolsk. y Bracław. o granice, osobliwie między wsiami na pograniczu zostaiącemi, że pociągane bywaią do płacenia podatkow do rożnych Wdztw. 669
Więc *praescindendo* te uzurpacye, za zgodą Stanow Rzpltey Kommissyą po Seymikach Deput. w niedziel 6 naznaczamy, y za Kommissarzow deleguiemy z Senatu: Wielmożnych Kazimierza Steckiego, Kiiowsk. Karola Wyżyckiego, Wołyńsk. Marcina Kalinowskiego, Kamień. Iana Potockiego Bracł. Kasztelanow; a *ex equestri Ordine* Urodz. Antoniego Trypolskiego Kiiow. Piotra Pepłowskiego, Łuckiego, Iana Pepłowskiego, Podolsk. Pawła Iaroszyńsk. Bracławsk. Podkom. Alexandra Kniehnińskiego, Kiiowsk. Nikodema Woronicza, Owruckiego, Xcia Woronieckiego, Wołyńsk. Telefusa, Podolsk. Kruzera, Latyczewsk. Kaletyńsk. Bracł. Chorążych. Michała Pauszę, Owruckiego; Michała Czackiego, Wołyńsk. Andrzeia Gurowskiego, Podolsk. Rzążewskiego, Bracł. Steck. Żytomirsk. Stolnikow. Iackowskiego, Kiiowsk. Iana Iakubowskiego, Żytomirsk. Humieckiego, Podolskiego, Alexandra Stadnickiego, Latyczewsk. Odrzywolskiego, Czerwonogrodzkiego Podczaszych. Ktorzy to Wielm. y Urod. Kommissarze *(absentia plurium non obstante modo octo adsint*, y aby z każdego Wdztwa *ex equestri Ordine* było po dwoch, a Senator ieden) granice Wdztw pomienionych *distingvent*, y według starych granic *et juxta probabilia documenta* znakami granicznı. wyznaczą, wydawszy czterema niedzielami przed terminem Kommissyi swoiey, innotescencye Kommiss. do Grodow po Wdztwach dla wiadomości wszystkich do tego *concurrentium*, *et non praejudicando* w niczym regularney płacy.

Reassumpcya kommissyi rozgraniczenia Woiewodztwo Ruskiego, od Woiewodz. Wołyńskiego.

35. Ponieważ Kommissya do rozgraniczenia Wdztwa Ruskiego, od Wdztwa Wołyńskiego, *in favorem* dobr Załozieckich W. Iozefa Potockiego Wdy Kiiowsk. Hetm. W. Kor. *constit. a.* 1717 naznaczona *in hucusque* do skutku przyść nie mogła. Przeto *pro effectuanda eadem dislimitatione*, aby dobra iedne do dwoch Woiewodztw o podatki pociągane nie były, naznaczamy Grody Przemyślki, Trębowel. Krzemieniec, y Bełzki; ktore to Grody (*absentia unius ex Generosis Officialibus non obstante*), na dzień 17 miesiąca Września w roku teraźnieyszym do Załoziec ziachawszy *praevia avisatione literali*, dawne taryffy, tak Lwowskiey Ziemi iako y Powiatu Krzemienieck. tudziesz insze dowody komportować nakażą, z komportowanych zaś decydować będą, do ktorego Wdztwa czyli Ziemi maią wydawać podatki wsie *ad praesens in disquisitione* między temi Wdztwami będące.

Odiazd do Cieplic Wiel. Xcia Czartoryskiego, Wdy Rusk. y Łubieńskiego, Kasztel: Sandomirskiego.

36. Ponieważ słabość zdrowia W. Xcia Czartoryskiego, Wdy Ruskiego *exigit necessitatem* kuracyi u wod Cieplic: dla tego onemuż odiazd *extra fines Regni* do Cieplic, oraz w sprawach wszelkich *in quibusvis majoris et minoris subsellij Iudicijs beneficium suspensionum* pod odiazd iego, do powrotu, za zgodą wszech Stanow pozwalamy. Toż pozwolenie służyć ma W. Łubińskiemu, Kasztelanowi Sandomirskiemu. 670

Pozwolenie wyiazdu do Cieplic Wielmożnemu Marszałkowi Wielkiemu Koronnemu.

37. Dla poratowania słabego zdrowia W. Iozefowi Wandalinowi Mniszchowi Marszał. W. Kor. *authoritate* Seymu teraźnieyszego *extra Regnum* do Cieplic wyiachać, *cum beneficio suspensionis* spraw wszelkich *in quibusvis majoris et minoris subsellij Iudicijs* pod odiazd iego do powrotu pozwalamy.

Poskromienie swawolnych Kurpikow.

38. W dobrach Kupiszki, Kolno, Czerwone, y Nowogrod, *cum attinentijs*, w Ziemie Łomżyńskiey, od W. Szembekowy Kanclerzyny W. Kor. W. Mniszchowi Marszałkowi W. Kor. *per cessionem* za konsensem naszym *de jure communicativo* ustąpionych, aby swawolni y do rebellij skłonni Kurpikowie *a seditionibus*, *tumultibus*, *et quibusvis inconvenientiis coerceantur*, wyprobowaney to *in arduis* tegoż Wielm. Marszałka W. Kor. *moderni possessoris* przezorności y attencyi polecamy.

Surrogacya Sanocka y Ciechanowska.

39. Iakośmy pozwolili wyiazdu do cudzych kraiow Urodzon. Ierzemu Mniszchowi, Podkomorzemu Wiel. Wiel. X. *Lit.* Sanockiemu, y Ur. Nieborskiemu, Ciechanowsk. Starostom naszym Sądowym, tak aby nie ustawała administracya świętey sprawiedliwości na mieyscu ich, w Ziemi Sanockicy Ur. Kazimierza Bukowskiego Sędziego Sanockiego, a w Ziemi Ciechanow. Urod. Michała Nosarzewskiego, za Surrogatorow naznaczamy, ktorzy według prawa dawnego *jurisdictiones Castrenses* aż do powrotu Urodzonych Starostow *exercere* będą powinni.

Konfirmacya kościoła Warszawickiego.

40. Uważaiąc *religionis zelum* W. Franciszka Bielinskiego Marsz. Nad. Kor. Podskar. Ziem Pruskich fundacyą kościoła w Warszawicach, dobrach iego dziedzicznych nowo wystawionego, a w Radwankowie przez Wisłę zniesionego y demoliowanego approbuiemy, *et jus collationis*, ktore Nam do kościoła Radwankowskiego *competebat*, dziedzicowi Warszawic konferuiemy, y wiecznemi czasy *juribus et immunitatibus ecclesiasticis sub jurisdictione* Wielebn. w Bogu X. Biskupa Poznańsk. kościoł pomieniony, *cum omnibus ejus areis et fundis adscribimus et incorporamus.*

Zamek Oświecimski.

41. Maiąc osobliwy wzgląd na pograniczny zamek Oświecimski znacznie zdezolowany, ktory aby *in posterum* w ostatnią nie poszedł ruinę; 671
więc za zgodą wszech Stanow na reparacyą tegoż zamku Oświecimskiego cło na Wiśle pod Broszkowicami od ryb y drzewa kupieckich z Szląska y do Szląska płynących, to iest od kopy ryb po groszy dziesięć, y drzewo dziesiąte do wybierania przez trzydzieści lat naznaczamy, tak iako konstytucyą *a.* 1667 naznaczone było, ktore cło do Starosty tameczнego oddawane bydź ma, y przez iego Sukkollektora wybrane; a na reparacyą y poprawę zamku Oświecimskiego, obroconc. A ponieważ zaś Urodz. Lubowiecki przeszły Starosta Oświecimski, cło wodne na reparacyą zamku Oświecimskiego konstytucyą *a.* 1667 postanowione przez 30 lat wybrał, a żadney reparacyi w tym zamku nie uczynił, y bardziey zdezolował; więc za zgodą wszech Stanow, *vindicationem* wybranego cła tego od sukcessorow Urodz. Lubowieckiego Ur. Małachowskiemu Star. naszemu Oświecimsk. *in foro competenti* naznaczamy. *Privilegia* zaś od Nayiaśn. Antecessorow naszych miastu Oświecimowi nadane, na skład solny, y wywożenia, iak przywożenia towarow, z Szląska do Korony, y z Korony do Szląska dla pewnieyszego prowentu komory naszey w Oświecimiu będącey *constitutionibus a. 1565 et 1647* approbowane *in omnibus punctis*, *clausulis*, *ac rigoribus poenarum* reassumuiemy, y wiecznemi czasy ztwierdzamy, Xtwa Zatorskie y Oświecimskie aby *ijsdem praerogativis* iak insze Wdztwa *gaudeant* w obieraniu dwoch Posłow na Seymy, za zgodą wszech Stanow wiecznemi czasy pozwalamy. Tych zaś Posłow *juxta constitutionem a.* 1564 aby pensya z skarbu Koronnego dochodziła approbuiemy.

Pomiarkowanie granic między miastem Kruświcą, y wsią Kobylnikami: także nadanie wsi Nowogrobla Urodz. Iozefowi Lipskiemu Regentowi Kor.

42. Chcąc aby dalszych nie było kłotni między miastem Kruświcą y wsią Kobylnikami o grunt Ostrowek nazwany, *accedente consensu* dziedzica iey Urodz. Antoniego z Głogowy Kossowskiego Regenta Kancel. W. X. Lit. Starosty naszego Przedeckiego grunt pomieniony do miasta Kruszwicy przyłączamy: a *in recompensam* grunt Niemoiewko w Wdztwie Inowłocławskim z tym iakie się na tym gruncie znayduie pobudowaniem, do wsi Kobylnik *jure Terrestri* daiemy. Wieś także Nowogroblą w Wdztwie Bełzkim leżącą *eodem jure Terrestri* Urodz. Iozefowi Lipskiemu, Regentowi Kor. nadaiemy.

Reassumpcya Kommissyi do dzierżaw Mosiny y Golęcina.

43. Ponieważ kommissye od ś. p. Krola Imci Antecess. naszego do dobr naszych Krolewskich Mosiny Urod. Kwileckiego, y Golęcina Urodz. Miaskowskiego w Wdztwie y Powiecie Poznańsk. leżących, *per publicam hostilitatem funditus* zdezolowanych, na uznanie repa- 672
racyi y erogowanych expens *ob subsecuta fata*

tegoż Nayiaśn. Predecessora naszego skutku swego nie wzięły; tedy one *praesenti constitutione* (*praevio ad praemissa novo* z Kancellaryi naszey *instrumento*) reassumuiemy, y tę ktora względem tych pretensyi przez naznaczonych Ur. Kommissarzow nastąpi decyzya, approbować będziemy.

Domus correctionis, alias cuchthaus przy Warszawie.

44. Przywiley nasz z Kancellaryi Koron. z podpisem ręki naszey wydany *pro domo correctionis*, *alias* cuchthaus przy Warszawie od Wieleb. w Bogu X. Adama Rostkowskiego, Biskupa Filadelfskiego Suffragana Łuckiego, Prob. Warszawsk. fundowany na poskromienie y poprawę złych y swawolnych ludzi, iako *bono publico* potrzebny, y pożyteczny, *authoritate praesentis Conventus*, *in omnibus punctis et clausulis* approbuiemy.

Akademia Krakowska.

45. *Iura et privilegia* akademii Krakowskiey, z inkorporacyą probostwa Wielickiego approbuiemy.

Gratitudo Urodz. Sekretarzowi do Konstytucyi Seymu teraźnieyszego.

46. Nie tylko *intuitu* prac pod czas Seymu teraźnieyszego podiętych Ur. Waleryana Kicińskiego, Pisarza Naywyższego Skarbowego; ale oraz y względem zasług Nayiaś. ś. p. Oycu Antecessorowi naszemu y Rzpltey, od lat 30 kilku statecznie, wiernie, y życzliwie świadczonych, kamienicę iego tu w Warszawie w rynku będącą, od stawiania gościa *ox Officio* tak pod czas Seymow y Ziazdow publicznych, iako y bez Seymow przy rezydencyi naszey oraz *ab oneribus civilibus in perpetuum* uwalniaiąc, *juri Terrestri* inkorporuiemy.

Reassumpcya dawnych praw o quarcie.

47. Dawne prawa *super retentoribus stipendiorum*, osobliwie oddawania quarty y quadrupli *ex bonis Regalibus una cum rigoribus:* iako to 1569, 1661, 1667 y insze *in toto* reassumuiemy; oraz za Kommissarzow do quarty deputuiemy z Senatu Wielm. Wacława Trzcińskiego Raws. Ur. Piotra Dunina Radoms. Kasztelanow. *Ex equestri Ordine* z Małey Polski, Ur. Iozefa Załuskiego Starostę naszego Rawskiego, Iana Wolskiego Pisarza Grodzkiego Chęcińskiego Sekretarza naszego. Z Wielkiey Polski Ur. Tymoteusza Podoskiego Starostę Rypińskiego, Kazimierza Błeszyńskiego Cześnika Piotrkowskiego.

Rezydenci do boku naszego.

A d. 1 Aug. 1736 Nayprzew. w Bogu Imć X. Arcybiskup Gnieźnieński, Prymas Kor. Polskiey y Wielkiego Xięstwa Litewskiego I. W. Kasztelan Krakowski, Wiel. Poznański, Ur. Sądecki Kasztelanowie. *A die 1 9bris 1736* tenże Nayprzew. w Bogu Imć X. Prymas Arcybiskup Gnieźnieński, Wielm. Wda Krakowski, Sandomirski, Ur. Miedzyrzecki Kasztellanowie. *A d. 1 Febr. 1737* Przew. w Bogu X. Arcybiskup Lwowski, W. Wda Poznański, Kaliski, Ur. Wiślicki Kasztelanowie. *A d. 1 Maij anni ejusdem.* Tenże Przew. w Bogu X. Arcybisk. Lwowski, I. W. Wda Wileński, Wiel. Woynicki, Ur. Biecki Kaszt. Na drugi rok. *A d. 1 Augusti ad ultima 8bris 1737* Przew. w Bogu X. Biskup Krak. Wielm. Wda Sandomirski, Gnieźnieński, Urodz. Rogoziński Kasztelanowie. *A d. 1 9bris ad ultimam Ian. 1738* Tenże Przewieleb. w Bogu X. Biskup Krakowski, Wielm. Wileński, Sieradzki, Urodz. Radomski Kasztelanowie. *A d. 1 Febr. 1738 ad ultimam Aprilis.* Wieleb. w Bogu X. Biskup Kuiawski Wiel. Wda Kaliski, Łęczycki, Urodz. Zawichostski Kasztelanowie. *A d. 1 Maij ad ultimam Iulij anni ejusdem.* Tenże W. X. Biskup Kuiawski, Wielm. Wda Trocki, Zmuydzki, Ur. Łęczyc. Kasztel. 673

Reces do przyszłego Seymu.

Dla walnych spraw Rzpltey, ktorym ledwie wystarczyć mogł czas dwuniedzielnego teraźnieyszego *Pacificationis* Seymu, *desideria* Wdztw, Ziem, y Powiatow w dawnieyszych Seymowych recessach, mianowicie Seymu *1717 et 1726* y innych wyrażone, do przyszłego Seymu odkładamy.

Wacław Rzewuski, *Pisarz Polny Koronny Marszałek Poselski.*

X. Ian na Lipym Lipski, Biskup Krakowski Xiąże Siewierski, Deputat do konstytucyi z Senatu. August Alexander Xiąże Czartoryski, Wda y Generał Ziem Ruskich; Deputat do Konstytucyi z Senatu. Mikołay Podoski, Wda Płocki; Deputat do Konstytucyi z Senatu. Iozef z Kozielska Ogiński, Wda Trocki Deputat z Senatu do Konstytucyi. Adam Małachowski, Sta Oświec. y Poseł Xtwa Zatorskiego y Oświecimskiego; Deputat do Konstytucyi z Małey Polski. Ian Paweł Popłowski, Podkomorzy y Poseł Wdztwa Podolskiego Deputat do Konstytucyi z Małey Polski. Ierzy Wandalin z Wielkich Kończyc Mniszech, Podkomorzy W. X. Lit. Starosta Sanocki; Deputat do Konstytucyi z W. Polski. Iozef z Lipego Lipski, Regent Koronny Deputat do Konstytucyi z Prowincyi Wielkopolskiey. Kazimierz Nicsiołowski, Starosta Cyryński do Konstytucyi z Prowincyi W. X. L. Deputat. Michał Adam Sliżeń, Krewski y Wiszniewski Starosta Deputat do Konstytucyi z Wielkiego X. Lit.

Waleryan Kiciński, *Pisarz Nayvyższy Skarbowy I. K. M. Sekretarz do Konstytucyi*, *m. pp.*

KONSTYTUCYE

WIELKIEGO X. LIT. NA TYMŻE SEYMIE. 674

Sposob zniesienia podymnego, y obmyślenia zapłaty woysku W. X. Lit.

1. Chcąc *universali desiderio* Urodz. Posłow Prowincyi W. X. Lit. przez ulżenie ciężarowi dobr dziedzicznych w podatku podymnego, iako nayskutecznieyszym *providere* sposobem, ponieważ *hic et nunc* na teraźnieyszym extraordynaryinym Seymie, na ktorym tylko *presse de secu-*

ritate interna et externa, krotki Nam czas radzić pozwala, doskonale tego interessu zakończyć nie możemy; więc *universali* teyże Prowincyi *consensu*, iak prędko Nam *opportunitas temporis* pozwoli, znioszy się z Wielm. Ministrami *Status et belli* W. X. Lit. przed Seymem extraordynaryinym materyą tę przed się weźmiemy: aby na Seymikach Relacyinych Deputowani z Wdztw y Powiatow *in hunc finem* wespoł z Senatorami y Ministrami proiekta sposobow *ad decisionem et approbationem* przyszłego Seymu ordynaryinego uformowane były, nie wdaiąc się w żadne lustracye, iakoby *incolae* W. X. Lit. w okoliczności podymnego *votorum suorum compotes* byli, y woysko W. X. Lit. niezawodną miało płacą, a duchowieństwo *ad eadem onera* powinno należeć rowno z dobrami ziemskiemi szlacheckiemi.

Trybunał Skarbowy W. X. Lit.

2. *Supplendo decessum* w zeszłych Senatorach, ktorzy byli *anteriori constitutione*, do Trybunału Skarbowego *deputati*, na ich mieysce naznaczamy z Senatu Wielebn. w Bogu X. Zienkowicza Biskupa Wileńskiego, y Wielm. Iozefa Ogińskiego Wdę Trockiego, Kryszpina Żmuydzkiego, Zabę Polockiego, Niezabitowskiego Nowogrodzkiego Kasztelanow; przy Urodzonych Instygatorze, lub *Vice*-Instygatorze W. X. Lit.

Korrekta jurium W. X. Lit.

3. Dla krotkości czasu Seymu extraordynaryinego *iurium correcturam* W. X. Lit. *circa publicam declarationem et anteriora sancita* do przyszłego Seymu odkładamy.

Kommissya o ludzi wybranych W. X. Lit.

4. Po expostulacyi z Wielm. Keyzerlingiem pelnomocnym Posłem Nayiaśń. Carowy Ieymci, o zabranie tak wielu ludzi z Xtwa Lit. ponieważ *ex parte sua* imieniem teyże Nayiaśn. Carowy Ieymci Kommissarzow naznaczyć deklarował. Zaczym z Xtwa Lit. z Wdztw, Powiatow, tak pogranicznych, iako y innych pokrzywdzonych, *ad deducendas injurias* iako to o spalenie Wielki miasta handlownego w Powiecie Rzeczyckim, y w innych Woiew. Pow. o spalenia dobr, przywrocenia poddaństwa, y o inne depaktacye, zabranie pieniędzy, fantow, koni, szlachty kowanie, y więzienie, y inne wszelkie z tych okazyi *gravamina*, lub Ur. Posłow teraz *in activitate* będących, lub na Seymikach Relacyinych od Wdztw, Ziem y Powiatow obranych za Kommissarzow *libero arbitrio* zostawuiemy. Ktorzy się *de tempore et loco* z Moskiewskiemi Kommissarzami skoncertować maią, wszystkie szkody ludzi własnych wybranych y wszelkie *gravamina* podpisać sobie *adinvicem*, y podpadać *concordanter* powinni będą, *et ad indilatam executionem et satisfactionem* przyprowadzić maią. 675

Pozwolenie sądzenia Assessoryi W. X. Lit. w niebytności naszey.

5. Ze dla szczupłości czasu, Sady nasze Zadworne W. X. Lit. nie mogą expedyować *farraginem* wielu spraw pod czas Seymu, tedy chcąc *sitientibus justitiam subvenire*, na prośbę Prowincyi W. X. L. *authoritate praesentis Conventus* pozwalamy Wielm. Kancl. W. W. X. L. ilekolwiek przyszłoby się Nam od Państw naszych dziedzicznych oddalić, sądzić *sub absentia nostra* też Sądy Assessorskie, za reskryptem naszym w Grodnie, lub w Brześciu *praevijs innotescentialibus* iego do Woiewodztw y Powiatow *in absentia* zaś Wielm. Kanclerza W. W. X. Lit. Wiel. Podkanclerzy sądzić mocen będzie.

Pozwolenie wyiazdu za granice Wielm. Ianowi na Kodniu Sapiezie Kanclerzowi W. W. X. L.

6. Ponieważ Wielm. Ian na Kodniu Sapieha, Kanclerz W. W. X. Lit. za otrzymanym *anterius* konsensem, do Cieplic dla poratowania zdrowia, wyiachać *intendit*, tedy wszelkie z nim sprawy *in majoribus et minoribus subsellijs Regni et M. D. L. authoritate moderni Conventus* od wyiazdu aż do powrotu onego do oyczyzny suspenduiemy.

Immunitas Senatorow y Posłow Ziemskich.

7. Reassumuiąc wszystkie konstytucye, *de suspensione causarum* Senatorow y Posłow Ziemskich, *decreta cujusvis subsellij*, y suspensy *ab officio*, *ab actu* Seymikow Antekomicyalnych wypadłe iako prawu przeciwne kassuiemy, y anniliuiemy, tym bardziey *judicata tangentia praerogativam Officialium Terrestrium et Castrensium nullitatis vitio subesse* maią.

Exulantum W. X. L. deklaracya.

8. Woiewodztwo Smoleńskie y Powiat Starodubowski iako wszystkie swoie w Prowincyi W. X. Lit. miewa Seymiki, oraz Ziemskie y Grodzkie *exercet Officia*, tak Senatorye, iako to: Biskupstwo, Woiewodztwo y Kasztelania Smoleńska *terrigenis* W. X. L. maią bydź od Nas konferowane.

Kwit sukcessorom Wielm. Kotła Podskarbiego W. y Pisarza Ziemskiego W. X. L.

9. Po uczynioney dostatecznie *coram Deputatis et Ordinibus* kalkulacyi, recessem konstyt. 1726 danie kwitu że iest odłożone, *consensu omnium Ordinum* sukcessorow Wielmożn. Kotła Podskarbiego W. W. X. L. *plenarie* kwituiemy. Dekreta wszelkie *inde promanantia* kassuiemy. 676
Wydaną *insuper* summę w recess dalszy puszczamy, *approbando* oczywiste dekreta; kwoli czemu Ur. Michała Sliźnia Starostę Krewskiego, y sukcessorow względem dobr w Pow. Wołkowyskim sytuowanych Połonki od kredytorow skarbowych y ręcznych *rescindendo*, przy dekrecie oczywistym Trybunału W. X. L. *anno* 1722 w Wilnie ferowanym *in perpetuum* zachowuiemy.

Abrogatio prywatnych myt W. X. L.

10. Konstytucyą Koronną *anni* 1726 *titulo*

abrogatio myt niesłusznych, *cum omni ibidem expressa cautela et dispositione*, tudzież teraźnieyszą konstytucyą Koronną o tychże mytach, y W. X. L. za swoie własne przyimuie.

Zniesienie skryptow zagranicznych alias obligow.

11. Skrypta rożne od zagranicznych *ante et ad praesens* otrzymane y prokurowane, ktore w Trybunale nie są przyznane, wszelkie *praejudicium* fortun szlacheckich w sobie maiące, aby do dobr się nie ściągały tych, ktorych nie są *in possessione*, ci ktorzy się dłużyli, *praesenti lege* waruiemy.

Warunek Ekonomij Brasławskiey.

12. Ponieważ ekonomia Brasławska *per abusum et malam informationem* od iurysdykcyi Starostwa Brasławskiego *vetante lege*, *et nunquam practicato usu* iako Sądowego, *iure communicativo in avulsione* poniosłaby wielkie *praejudicium*. Zaczym *praesenti lege cavemus*, *incorporationem* ekonomii do tegoż Starostwa Sądowego, *juxta antiquum usum*, *et leges*, aby należała do Starostwa; *interponenda* iednak *combinatione* między stronami interessowanemi.

Summy WW. Xiążąt Radziwiłłow certitudo.

13. A że po wielu recessach konstytucyinych dotąd sukcessorom Wielm. Xcia Michała Radziwiłła Podkancl. y Hetm. Poln. W. X. Lit. summa na legacyą Rzymską erogowana, konstytucyami 1703, 1717, 1726 konfirmowana, *ad satisfactionem* nie przyszła, zaczym tę summę 80 tysięcy zł. Polskich, *per recessum pro indubitata satisfactione* na Seym przyszły odsyłamy.

Pretensya do skarbu W. X. Lit. sukcessorow I. W niegdy Kazimierza Ogińskiego Wdy Wileńskiego.

14. Assygnowancy Wielmożn. Kazimierzowi Ogińskiemu Wdzie Wileńskiemu summy za odprawione *non sine notabili* własney fortuny *dispendio* rożne Poselstwa, y tak wielą konstytucyami approbowane, że dotąd *per temporum injuriam*, *nec in parte* nastąpiła satysfakcya; zaczym ten interes *similiter* iako Wielm. Xiążąt Radziwiłłow w recess do przyszłego Seymu puszczamy.

Zasługi Wielm. Wdy Witepskiego.

15. Ponieważ *unanimi assensu* wielkie w tey oyczyznie zasługi Wielm. Marcyana Ogińskiego, Wdy Witepskiego, *merentur gratitudinem* tedy onę *in occurentijs* iemu y sukcessorom iego *ex distributiva justitia* deklaruiemy.

677 **Pretensya Urodz: Krzysztofa Sulistrowskiego Chorążego Ośmiańskiego.**

16. Przy zniesieniu z W. X. L. podymnego podatku, pretensya Ur. Krzysztofa Sulistrowskiego, Chorążego Ośmiańskiego do obmyślenia satysfakcyi *remittitur*.

Deklaracya U. Massalskiemu Pisarzowi W. X. L. Marszałkowi Seymu Convocationis.

17. Ponieważ summa 40 tysięcy zł: Polskich, przez konstytucyą Seymu *Convocationis* Ur: Massalskiemu Pisarzowi W. X. L. Marszałkowi Seymu przeszłego *Convocationis*, respektem funkcyi Marszałkowskiey naznaczona, dotąd *per injuriam temporum* nie iest zapłacona; tedy ażeby *ex proventibus* skarbu W. X. Lit. była oddana y rzetelnie wyliczona, naznaczamy.

Indygenatow y nobilitacyi distinctio w W. X. L.

18. Indygenatami y nobilitacyami zaszczycaiący się, ktorzy *non satisfecerunt legi*, *vel maxime* dissydenci, *pro se et successoribus* deklarowawszy bydź katolikami, w dawney *perseverant* sekcie, *ut ad pristinum redeant statum praesenti lege* deklaruiemy.

Approbacya dekretu Kommissyi Grodzieńskiey r. 1717 miesiąca Octobra d. 21.

19. Dobra. nazwane Zubowszczyzna, Kołodzież *cum attinentijs* Dziukow, Konarszczyzna, w Wdztwie Mścisławskim leżące, *antiquitus* za prawami *immunitate Terrestri* się zaszczycaiące, y obwarowane, *per errorem* do tabelli hybernowey taryffy *novellae legis* wpisane, y ingrossowane, służące zeszłemu w Bogu Ur: Ianowi Hurkowi Podstolemu Witepskiemu, potym Chorążemu et *successoribus* onego, iako prawu Ziemskiemu podległe, y dekretem Kommissyi Grodzieńskiey r. 1717 miesiąca *Octobra* d. 21 przysądzone, y ulegitymowane, *circa immunitatem Terrestrem* zachowuiąc *ab omni onere militari securitatem in perpetuum* waruiemy, dekret approbuiemy, *et ex tabella* eliminuiemy.

Przywileie Xięstwa Zmuydzkiego.

20. Przywileie y nadania Xtwu Zmuydzkiemu od Nayiaśnieyszych Krolow Polskich, Antecessorow naszych roborowane, powagą teraźnieyszego Seymu na wieczne czasy approbuiemy *inquantum iuri communi non praejudicant.*

Relaxacya dekretow Hetmańskich W. X. Lit.

21. Na tych wszystkich osobach woyskowych, na ktorych Hetmańskie dekreta do trąby y bębnow pozachodziły, za zezwoleniem I. W. Xcia Wiśniowieckiego Wdy Wileńskiego, Hetmana W. W. X. L. *mediante authoritate* teraźnieyszego Seymu, za zgodą wszech Stanow pomienione dekreta *nullo excepto* relaxuiemy do czci y honoru onych przywracamy, *securitatem* zdrowia y fortun waruiemy.

Rozgraniczenie Starostw Uświadzkiego, Poduświadzkiego y Wieliszkiego. 678

22. Ponieważ *intervenientibus fatis* Ur: Kommissarzow przez konstytucyą Seymu *Pacificationis a. 1717* do rozgraniczenia Starostw Uświadzkiego, y Poduświadzkiego naznaczonych, do tych czas to rozgraniczenie *expediri* nie mogło.

Więc reassumuiąc pomienioną konstytucyą, chcąc oraz dawne o granicach dobr naszych zachować prawa, y aby pomienione Starost: Uświadzkie y Poduświadzkie, tudzież Wieliszkie, w Wdztwie Witepskim leżące, iako też lenne, Osmołowice, Syruta, Bruskurowice, w Wdztwie Połockim pewnemi między sobą granicami dystyngwowane zostały, tak aby żadne *in futurum* między obywatelami pomienionych Wdztw, iako też między poddanemi dobr wzwyż wyrażonych względem granic *oriri* nie mogły sprzeczki, na uznanie wszelkich w granicach wątpliwości *authoritate* Seymu teraźnieyszego naznaczamy Ur: Iana Odachowskiego, Skarbnego W. X. L. Bułhaka Podstolego Witeps: Hurkę Pisarza Ziems: Witebskiego, Ierzego Szczawińskiego Cześnika, Ignacego Łaniewskiego Strażnika Słonimskich. Bucholca Pułkownika woysk naszych, Tomasza Rywockiego Starostę Klewkowskiego, Dominika Suchodolskiego Miecznika Wołkowyskiego Kommissarzow, y onym osobliwy na to z Kancellaryi naszey W. X. L. instrukcyi instrument wydać ordynuiemy: ktorzy *in praesentia* Ur: Połockiego, albo Witepskiego Podkomorzych, lub *vacantibus his Officijs*, ktoregokolwiek bliższego Ur: Podkomorzego *captato opportuno tempore*, *absentia aliquorum non obstante*, ziachawszy *ad fundum* pomienionych Starostw, iako też y dobr lennych, granice onych *cognoscent*, kontrowersye zachodzące *distingvent*, y sprawiedliwie iednych dobr od drugich odgraniczenie uczynią. Co nigdy *in dubium* potym *vocari* nie będzie mogło, ale takowym bez pomienionych Urodz: Kommissarzow granic postanowieniem y opisaniem, *possessores* dobr nienaruszenie kontentować się będą powinni.

Rozgraniczenie dobr dziedzicznych z Krolewskiemi Urodz: Dunina Regenta W. X. Lit.

23. Ponieważ między dobrami wieczystemi Tułow nazwanemi w Wdztwie Witepskim leżącemi Urodzonego Antoniego Dunina Regenta W. X. Lit. a wsią Puszkarzami do Horodnictwa Witepskiego należącą, nie małe o granice zachodzą dyfferencye. Więc na uspokoienie onych kommissyą naznaczamy, y za Kommissarzow według osobliwey instrukcyi w reskrypcie z Kancellaryi naszey W. X. Litewskiego wyrażoney, Urodz: Franciszka Bułhaka, Podstolego Witepskiego, Bartłomieia Nowackiego Starostę Wyszogrodzkiego, Ignacego Pysznickiego, Kazimierza Żukowskiego, Alexandra Tyze Regenta Grodzkiego Witepskiego dezygnuiemy. Ktorzy to Urodz: Kommissarze *conformiter* według na-
679 mienionego reskryptu, *absentia unius non obstante*, aby *captato tempore ad locum loci* ziachawszy wszelkie w granicach differencye uspokoili, kopce wysypali, dekret swoiey kommissyi stronie potrzebuiącey wydali, *authoritate* Seymu tego *injungimus.*

Miasto Kowno.

24. Miasta Kowna prawa y przywileie od Nayiaśnieyszych Antecessorow naszych nadane a od Nas konfirmowane, *in omnibus punctis clausulis, et paragraphis* approbuiemy y konfirmuiemy.

Desiderium Wdztwa Mścisławskiego.

25. Dobra nazwane Soin w Wdztwie Mścisławskim leżące *ab antiquo* dziedziczne Urodz: Kazimierza Hołyńskiego Woyskiego Mścisławskiego *per errorem* do tabelli konstyt: *anni 1717* zamiast dobr naszych inkludowane, iako dokumentami y dekretami oczywistemi w Trybunale Skarbowym w roku 1718 dnia 5 miesiąca Octobra że są dziedziczne; ewinkowane zostaią; tak aby *immunitate Terrestri gaudeant* waruiemy, oraz dokumenta y dekreta *haereditatem* tych dobr *evincentia* approbuiąc z taryffy hybernowey eliminuiemy, *sine praejudicio* regularney płacy woysku W. X. Lit. według konstytucyi 1717.

Securitas Urodzonym Wolskim małżonkom, y Urodzonemu Ignacemu Wiszniewskiemu.

26. Że Urodzony Antoni Wolski dekretowi *in anno 1725 die 9na Iulij* w Trybunale Głownym W. X. Lit. wypadłemu *in causa* w tymże dekrecie *expresse satisfecit.* Zaczym *ab omni ulteriori impetitione in omni foro liber pronunciatur*, y z małżonką swoią Urodzoną Iustyną z Woyniłowiczow Wolską, ktorym *securitas* zdrowia y fortun *praesenti lege cavetur. Similiter* Urodzonemu Ignacemu Wiszniewskiemu Chorążycowi Zydaczowskiemu niewinnie *criminaliter* od sukcessorow Urodzonego Alexandra Skirmunta Horodniczego Pińskiego obwinionemu y w Trybunale Wileńskim dekretowanemu, ktory *in minorennitate studia* na ten czas traktował, y nie mogł *comparere et respondere*, *post expletam minorennitatem per iuramentum* emundować się, iako y inni w tymże Trybunale *in hoc negotio* uczynili, lub w Grodzie Pińskim, *etiam extra cadentiam* Sądow pozwalamy: *integritatem* zdrowia y fortuny *omni securitate* waruiemy.

Rozgraniczenie Starostwa Cyryńskiego.

27. Na wniesioną prośbę Urodzonego Kazimiarza Niesiołowskiego, Starosty Cyryńskiego; Pułkownika Husarskiego Nayiaśnieyszego Krolewica Imci Syna naszego, ponieważ dawnieysza od Nayiaśn: Antecessora naznaczona nie doszła Kommissya w rozgraniczeniu między szlacheckiemi *in circumferentia* gruntami, a Cyryńskim Starostwem; więc *ad praesens* naznaczamy Urodzonych Kazimierza *de Raessa* Skarbnika Woiewodztwa Mińskiego, Marcina Hrep- 680
towicza Starostę Werbelskiego Chorążego Husarskiego Nayiaśnieyszego Krolewica Imci, Kaziemierza Zmiiowskiego Krayczego, Ierzego Saplicę Trukczaszego, Michała Truszyńskiego Komornika Mierniczego Nowogrodzkich y onym osobliwy instrument instrukcyi z Kancellaryi naszey W. X. Litewskiego wydać każemy, do ktorey się referuiąc ciż Ur: Kommissarze, obwieściwszy sąsiadow *ab utrinque sine injuria cir-*

ca documenta ograniczenie y rozgraniczenie zakończą, oraz cztery włoki od Odolińskich nabyte, Odolińszczyzna nazwane, tegoż Ur: Starostę Cyryńsk: y placem dziedzicznym w miasteczku Cyrynie od sukcessorow Tryznow *legitime* kupionym ograniczą, *et circa jus Terrestre* tak włoki, iako y plac *in omni immunitate Terrestri haereditaria in futurum pro successor:* obwaruią y zachowaią.

Tatarowie W. X. Litewskiego.

28. Tatarom od Nayiaśn: Krolow Polskich y Wielkich Xżąt Litewskich przez przywileie nadane prawa y wolności, ktore potym konstytucyami *a.* 1639, 1668, 1678, 1670, 1673, 1674, 1677, 1678, 1726, approbowane y utwierdzone w prawach z szlachecką wolnością teraz za zgodą wszech Stanow *cum tota* onych *obloquentia* reassumowawszy pomienione konstytucye Seymowe, iako żołnierskiego stanu *vigore pactorum conventorum*, przy tychże prawach onych nienaruszenie zostawuiemy: oraz za zgodą wszech Stanow, ażeby Tatarowie niczym nad stan szlachecki nie byli depaktowani y pociągani ustanawiamy.

Recess desideriorum W. X. L. do przyszłego Seymu.

29. Stosuiąc się do recessu *ad finem* konst: Kor: opisanego, z teyże samey szczupłości czasu racyi *desideria* Wdztw: y Pow: W. X. L. tudzież *desideria* w recessach Seymow przeszłych warowane do przyszłego da Bog Seymu rezerwuiemy.

Wacław Rzewuski, Pisarz Polny Koronny, Marszałek Poselski.

X. Ian na Lipym Lipski Biskup Krakowski Xże Siewierski, Deputat do Konstytucyi z Senatu. August Alexander Xiąże Czartoryski Woiewod: Generalny Ziem Ruskich, Deputat do Konstytucyi z Senatu. Mikołay Podoski Wda Płocki Deputat do Konst: z Senatu. Iozef z Kozielska Ogiński Wda Trocki, Depu: z Sen: do Konst: Adam Małachowski Starosta Oświecimski y Poseł Xięstw Zatorskiego y Oświecimskiego Deputat do Konst: z Małey Polski. Ian Paweł Pepłowski, Podkomorzy y Poseł Wdztwa Podolskiego; Deputat do Konstytucyi z Małey Polski mp. Ierzy Wandalin z Wielkich Kończyc Mniszech Podkomorzy W. X. Lit. Starosta Sanocki Deputat do Konstyt: z Wielkiey Polski. Iozef z Lipego Lipski Regent Koronny Deputat do Konstytu: z Prowincyi Wielko-Polskiey. Kazimierz Niesiołowski Starosta Cyrynski do Konstytut: z Prowincyi W. X. L. Deputat. Michał Adam Sliżen Krewski y Wiśniewski Starosta, Deput: do Konstytucyi z W. X. Litewskiego.

Waleryan Kiciński Pisarz Nayw: Skar: I. K. M. Sekretarz do Konstytucyi.

Koniec Konstytucyi za panowania Augusta Trzeciego.

KONIEC TOMU VI.

REGESTR

KONSTYTUCYI Y PRZYWILEIOW KORONNYCH

w Tomie VI zawartych.

(1697—1736.)

Do Nayiaśnieyszych Fryderyka Augusta y Xawerego Krolewicow Polskich, przedmowa od Kollegium Schol. Piar. Warszawskiego 5

August Drugi.

1697. Denunciatio Regis coronati 7
— Literae juramenti in finibus Regni 8
— Literae juramenti Coronationis 8
— Confirmatio generalis jurium 9
— Konstytucye Seymu Koronacyi 11
Pospolite ruszenie. Approbatio coaequationis jurium W. X. Lit. z Koroną Polską. Reces Seymu Coronationis. Rezydenci przy boku I. K. Mci na dwie ćwierci roku.
1699. Konstytucye Seymu Walnego Pacificationis Warszawskiego 13
Przedrukowanie pactorum conventorum. Iurament Wielebnych, Wielmożnych, Urodzonych, tak ex Senatorio, iako et equestri Ordine Regni, ac M. D. Lithvaniae ad pacta conventa infrascripta Deputatow. Articuli pactorum conventorum, inter Status Serenissimae Reipubl. Polonae, tam Senatorij, quam equestris Ordinis Regni et M. D. Lit. omniumque ad eadem dominia annexarum provinciarum, ab una, et Serenissimum Principem Fridericum Augustum parte ab altera. Diploma Electionis. Ubespieczenie dostoieństwa naszego y uspokoienie Stanow tak Korony Polskiey, iako y Wielkiego Xięstwa Litewskiego. Pospolite ruszenie Koronne y W. X. Lit. Zapłata woysku y Trybunał Skarbowy. Deklaracya o podatkach in futurum. O Elbiągu Hyberna. Jus Patronatus. Alternata laski. O expulsyach. De corrupto et corrumpente. Bespieczeństwo władzy. Ubespieczenie granic Ziemie Łukowskiey. Utwierdzenie securitatis iurium et libertatum Lemburskiego y Bitowskiego Powiatow. Zwinienie Kozakow w Kiiowskim y Bracławskim Woiewodztwach. O expektatywach. O Marszałku Związkowym. Sprawa Hotschera przeszłego Poszt-Magistra Gdańskiego do przyszłego Scymu odłożona. Mieysce traktatow pokoiu zawartego z Portą Ottomańską. Libertacya Woiewodztwa, y miasta Kamieńca Podolskiego. O zbiegłych poddanych tegoż Woiewodztwa Podolskiego. Unia fidei Graecae. Mieysce obrania Deputatow Podlaskich na Trybunał. Fundacya na wykupno więźniow Wielmożnego Woiewody Sędomirskiego. Approbacya fundacyi Wielm. Wdy Ruskiego. Kommissya ukrzywdzonym od woyska W. X. Lit. Pogłowne żydowskie. Approbatio laudorum. Relacya traktatu Tureckiego. Reassumpcya approbacyi lokacyi miasta Freysztatu. Reassumpcya prawa o iurydyce Nurskiey. O podszywaiących się do indygenatow Gordonowskich. Kommissya od Sląska Woiewodztw Wielko-Polskich. Kommissya od Sląska Xięstwa Zatorskiego y innych. Kommissya od Węgier. Reassumpcya komissyi Mazowieckiego y Podlaskiego Woiewodztw, z Xięstwem Pruskim. Kommissya na rozgraniczenie Woiewodztwa Brzeskiego z Innowrocławskim. Reces Urodzonych Podkomorzego Koronnego y Starosty Halickiego. Deputaci do quarty. Rezydenci do boku naszego. Recess do przyszłego Scymu. Deklaracye Woiewodztw y Ziem.

Rok. Str.

1699. Konstytucye W. X. Litewskiego 40

Prorogatio czasu Trybunałowi W. X. Lit. Trybunał Skarbowy W. X. Lit. Zniesienie słowa contra aequalitatem. Reassumpcya konstytucyi o Sędziach Pogranicznych. Reassumpcya konstytucyi de evocatione extra forum. Immunitas dobr duchownych Wileńskiego, Żmuydzkiego y Smoleńskiego Biskupow. Reclinatoria exulantskie. Elucidatio constitutionis anni 1690 Urodzonemu Biegańskiemu Marszałkowi Bracławskiemu. Approbacya funduszu kościoła Tylżańskiego. Approbacya przywileiu na wolną elekcyą Woiewody Witebskiego. Approbacya przywileiu na wolną elekcyą Woiewody Połockiego. Declaratio satisfactionis Woiewodztwu Wołhyńskiemu. Kommissya względem dobr Collegium Połockiego Societatis Iesu. Approbacya przywileiu OO. Bernardynow w dobrach Urodzonego Władysława Sokołowskiego Podkomorzego Inflantskiego. Recess wszystkich desideriorum do przyszłego Seymu. Deklaracye Woiewodztw y Powiatow W. X. Lit.

1703. Konstytucye Seymu Walnego Lubelskiego 46

Warunek alternaty Seymu W. X. Lit. Pospolite ruszenie Koronne y W. X. Lit. Oświadczenie się y ubespieczenie Stanow Rzeczypospolitey. Diploma. Obrona Rzeczypospolitey. Podatek szeląga pospolitego. Zapłata woysku starych zasług. Trybunał Skarbowy. Hyberna. Approbatio scripti ad archivum. Eliberatio zastawy Elbląskiey. Oddanie skarbu Koronnego. Bespieczeństwo xiąg Trybunałow, Lubelskiego, y Piotrkowskiego. Deputaci do boku naszego. Kwit Iaśnie Wielmożnemu Hieronimowi Lubomirskiemu, Kasztellanowi Krakowskiemu, Hetmanowi Wielkiemu Koronnemu. Securitas sukcessorow Iaśnie Wielmożnego Stanisława Iabłonowskiego, Kasztellana Krakowskiego, Hetmana Wielkiego Koronnego. O pieczęciach Koronnych. Supplement fundacyi konwentowi Panien Zakonnych pod tytułem Nawiedzenia Nayśw. Panny przy Krakowie zostaiącemu. Warunek immunitatis dobr ziemskich fortecy Tykocina. Auctio subsidiorum hyberny. Pogłowne żydowskie. Assekuracya summy Wołyńskiey na Siemiatyczach. Konserwacya dobr naszych stołowych, tak w Koronie Polskiey, iako y w W. X. Lit. będących. Summa exulum. Lokacya y fundacya Szczuczyńska. Pozwolenie odiazdu naszego. Gratitudo miastu Lwowu. Miasta Pruskie. Miasto Lublin. Kommissya od Sląska Woiewodztw Wielkopolskich. Kommissya od Sląska Xięstwa Zatorskiego y innych. Kommissya od Węgier. Reassumpcya kommissyi Mazowieckiego y Podlaskiego Woiewodztw z Xięstwem Pruskim. Reassumptio konstytucyi o kommissyach. Immunitas Collegij Lublinensis Societatis Jesu. Deputaci do kwarty. Rezydencyi do boku naszego. Upewnienie Przewielebnego Xiędza Arcy-Biskupa Lwowskiego. Recess Wielmożnemu Woiewodzie Kiiowskiemu. Recess Wielmożnego Marszałka Wielkiego Koronnego. Recess Urodzonemu Ordynatowi Zamoyskiemu. Recess iurydyki Nurskiey. Recess do przyszłego Seymu. Deklaracye Woiewodztw y Ziem.

— Konstytucye W. X. Litewskiego 59

Auctio subsidiorum y prorogatio podatkow extraordynaryinych W. X. Lit. Zapłata woysku nukcyonalnemu W. X. Lit. Eliberatio Elbląga. Trybunał Skarbowy W. X. Lit. Reassumptio constitutionum de immunitate dobr naszych stołowych duchownych y ziemskich. Reassumptio konstytucyi miastom Nowogrodkowi służących y Mińskowi. Assekuracya fortecy Lachowickiey. Recess Wielmożnemu Xiążęciu Karolowi Stanisławowi Radziwiłłowi Kanclerzowi Wielkiemu W. X. Lit. Recess wszystkich desideriorum do przyszłego Seymu. Deklaracye Woiewodztw y Powiatow W. X. Lit.

— Instruktarz wybierania cła 67

Materye iedwabne. Iedwabie. Złoto y srebro. Sukna. Futra. Towary Ormiańskie. Rzeczy Szockie y kramarskie. Korzenie.

1710. Poparcie Generalney Sandomirskiey Konfederacyi na Ziezdzie Walnym Warszawskim 69

Ubeśpieczenie y ziednoczenie ab intra Stanow Rzeczypospol. Diploma Regium utwierdzaiące wszelkie prawa et pacta conventa. Potwierdzenie wiecznego y doczesnego traktatow z Iego Car. Wlstwem. Traktat z Moskwą w ktorym continentur punkta wiecznego pokoiu y soiuszu. Traktat powtorny z Iego Carskim Wieliczeństwem. Securitas dobr Metropolij Władyctw, y Archimandryi Pecarskich, tudzież osob wszystkich ritus Uniti Graeco-Rutheni. Kommissya na odebranie Białey Cerkwi, fortec, y miejsc Ukrainskich, iako y innych, tudzież y armat. Obrona Rzeczypospolitey. Regularna y punktualna kwartałowa płaca woysku Koronnemu, ze skarbu Koronnego. Trybunał Skarbowy. Hyberna. Opisanie milicyi regularney cum disciplina militari woysk Koronnych. O kryminałach, kupach swywolnych, y Regimentarstwach woluntarskich dywizyi, tudzież usurpacyach cudzych dobr, honorow y paletow, tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. Immunitas dobr duchownych y ziemskich, et securitas Krolewskich. Skarb Koronny. O legacyach do dworow postronnych. Pozwole-

Rok. Str.

nie dalszey rezydencyi Nayiaśnieyszey Krolowy Icymci Wdowy. Summa Elbląska. Sprawa Piltyńska. Kommissya Gdańska. Kommissya Toruńska. Iasna Gora Częstochowska. Artyllerya Koronna. Deputaci do kwarty. Akademia Krakowska. Klasztory. Miasta. Sukkurs ludziom głodem ginącym. Supplement decessu Deputackiego, do boku naszego. Recess Generalney Sandomirskiey Konfederacyi.

— Sancita W. X. Lit. na tymże Zieździe 101

Zapłata woysku W. X. Lit. aukcyonalnemu. Warunek od woyska W. X. Lit. Reassumpcya Skarbowego Trybunału W. X. Lit. Immunitas dobr naszych stołowych, duchownych y ziemskich. Kassacya dwoch Trybunałow ostatnich w W. X. Lit. pod niebytność naszę sądzonych. Circumskrypcya skarbu W. X. Lit. O gleytach, listach zaręcznych y upominalnych W. X. Lit. Kommissya do odebrania fortec w W. X. Lit. armat y ammunicyi. O Pułkowniku przeszłym Woiewodztw y Powiatow. Reassumpcya gratitudinis przez konstytucyą Seymu Lubelskiego summy naznaczoney Wielm. Kazimierzowi Bielińskiemu Marszałkowi W. Koronnemu. Recess sukcessorow Wielm. Hrcorego Ogińskiego Starosty Żmuydzkiego, Hetmana W. W. X. Lit. Recess legacyi Wielm. Xcia Michała Radziwiłła Podkanclerzego y Hetmana Polnego W. X. Lit. Recess zasług Wielmożnych Ministrow W. X. Lit. Ukontentowanie szlachty postrzelaney y pozabiianey rożnych Wdztw y Powiatow pod Olkienikami. Ubespieczenie miast sądowych w W. X. Lit. Recess funduszow rożnych zakonow do przyszłego Seymu odłożony.

1712. Konstytucye Seymu extraordynaryinego Warszawskiego 106

Utwierdzenie oświadczenia się Stanow Rzeczypospolitey przy ubespieczeniu dostoieństwa naszego. Pospolite ruszenie Koronne, y W. X. Lit. Legacya do dworow postronnych. Zapłata woysku pro praeterito. Disciplina militaris. Alternata laski Trybunalskiey. Odłożenie Seymu.

— Konstytucye W. X. Litewskiego 110

Pospolite ruszenie W. X. Lit. Nowa abiurata W. X. Lit. Warunek woyska W. X. Lit. Kommissya do nowych abiurat należąca między dobrami szlacheckiemi ziemsk. y między Krolewsk. w Powiecie Pińskim.

1717. Konstytucye Seymu Pacificationis Warszawskiego 112

Utwierdzenie traktatu y pokoiu wnętrznego restabilimentum.

Traktat Warszawski dnia trzeciego Novembra 1716 roku zkonkludowany.

Przysięga Senatorska. Przysięga dla Stanu Rycerskiego. Ordynacya pomienionych sądow. Iurament Hetmanow teraźnieyszych. Iurament Hetmanow na przyszłe czasy. Plenipotentia a Sacra Regia Majestate. Plenipotentia a Statibus Reipublicae confoederatis. Plenipotencya od woyska zkonfederowanego Koronnego. Plenipotencya od woyska zkonfederowanego W. X. Lit. Ratificatio tractatus ex parte S. R. M. munita sigillo Regni. Ratificatio tractatus ex parte S. R. M. munita sigillo Magni Ducatus Lithvaniae. Ratificatio tractatus ex parte Statuum Reipublicae. Ratificatio tractatus ex parte exercitus confoed. Regni. Ratificatio tractatus ex parte exercitus conf. M. D. Lit.

Pospolite ruszenie Koronne, y W. X. Lit. Regulamen punktualney płacy woysku Koronnemu przez Rzeczpospolitą na Woiewodztwa y Ziemie exdywidowany. Dyspozycya hyberny, y konsystencyi zimowych. Disciplina militaris. Trybunał Skarbowy. Pogłowne żydowskie. Skarb Koronny. O ludziach y kupach swawolnych. Redintegracya dobr naszych ekonomicznych, tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. Iasna Gora Częstochowska. Reassumptio konstytucyi de reddenda ratione Senatus Consultorum. Applicatio remanentu z repartycyi na Woiewodztwa, y Ziemie Prowincyi Małopolskiey przychodzące, na dobra spalone per hostilitatem immediatam. Securitas Woiewodztw Koronnych od woysk W. X. Lit. Rozgraniczenie Ziemie Halickiey z Woiewodztwem Podolskim. Przyięcie podatku od Woiewodz. Podolskiego. Przyięcie podatku od Ziemie Halickiey. Surrogacya Radomska. Kommissya między Trechtymirowem, a Starostwem Kaniowskim. Approbacya altaryi SS. Aniołow Strożow. Klasztory Śląskie. Securitas Wielm. Iozefowi Wdzie Kiiowskiemu, Urodz. Michałowi Pisarzowi Polnemu Koronnemu Potockim, y uspokoienie kontrowersyi między Powiatem Krzemienieckim, Ziemią Lwowską, y dobrami Wielm. Woiewody Kiiowskiego. Securitas Wielmoż. Xciu Michałowi Wiśniowieckiemu, y rozgraniczenie między dobrami naszemi Krolewskiemi, w Powiecie Pińskim leżącemi, a dobrami domu iego dziedzicznemi w Wdztwie Wołyńskim. Przedmieścia Poznańskie. Gratitudo zasług Urodz. Stanisława Ledochowskiego, Podkomorzego Krzemienieckiego. Relaxacya rygoru dekretu zkonfederowanych Stanow Rzplitey Urodzonemu Chryzostomowi Gniazdowskiemu, Pułkownikowi naszemu. Relaxacya rygoru dekretu Trybunalskiego, Urodzonemu Iozefowi Rosnowskiemu. Xię-

Rok. Str.

stwo Kurlandzkie. y Semigalskie. Piltyn. Seymiki Relacyine. Recess gratitudinis Wielm. y Ur. Kommissarzom, do zakończenia traktatu teraźnieyszego naznaczonym. Upewnienie recessem do przyszłego Seymu Wielmoż. Woiewody Kiiowskiego. Recess in rem Urodz. Zamoyskiego Ordynata. Recess rekompensy zasług Wielmoż. Woiewody Wołyńskiego. Reces pro parte sukcessorow Wielmoż. niegdy Lipskiego Woiewody Kaliskiego. Recess in rem Urodz. Ilińskiego Starosty Niżyńskiego. Deputaci do quarty. Rezydenci do boku naszego. Reces do przyszłego Seymu.

1717. Konstytucye W. X. Litewskiego 150

Regulamen woyska. W. X. Lit. Disciplina militaris W. X. L. Trybunał Skarbowy W. X. Lit. Auctio subsidiorum na zapłatę woyska W. X. Lit. z cła generalnego. Czopowe y szelężne W. X. L. Pogłowne żydowskie. Pozyskanie rozeszłych poddanych dobr naszych, płaceniu hyberny podległych. O dobrach Neyburskich. Securitas immunitatis Terrestris dobrom exulantow Smoleńskich y Starodubowskich. Kwit sukcessorom Wielmoż. Benedykta Sapiehy, Podskarbiego Wielkiego, y Pisarza Ziemskiego W. X. L. Utwierdzenie amnestyi generalney. Skassowanie dekretow Trybunału Głownego W. X. L. Immunitas miast, miasteczek naszych sądowych, y Magdeburskich. Regulamen poczty W. X. L. Subsidium fortecy Częstochowskiey. Immunitas fundacyi OO. Kamald. Wygierskich. Approbacya fundacyi Infułacyi Kodeńskiey. Approbacya fundacyi Włodawskiey. Approbacya fundacyi WW. OO. Cystersow w Powiecie Mozyrskim. Approbacya fundacyi rożnych. Kommissya między gruntami Wielm. Ogińskiego Wdy Trockiego, a gruntami Plotelskiego y Polongowskiego Starostw. Kommissya między dobrami Ur. Eperyeszych nazwanemi Poniemunie, a Starostwami Wielońskim y Skirstymońskim. Kommissya między dobrami Dziedzicze dziedzicznemi, a naszemi Kalinkiewicze y Bobrowice nazwanemi. Kommissya między gruntami dziedzicznemi, a naszemi rożnemi Starostwami, y dzierżawami, tudzież y ekonomią Starostwa Pińskiego. Obwarowanie zamku Kossowskiego Ur. Iana Sapiehy, Starosty Bobruyskiego. Abusus dobr Lewonkowicze y Sokołowszczyzna, alias Krukowszczyzna w Powiecie Bracławskim leżących. Rozgraniczenie Starostw Uświatskiego y Poduświatskiego. Gratitudo Ur. Krzysztofowi na Baksztach Zawiszy Staroście naszemu Mińskiemu. Assekurowanie długu Ur. Platera. Coacquatio monetae w W. X. Lit. z Koroną Polską. Dług Wielm. Michała Xiążęcia Radziwiłła, Podkanclerzego y Hetmana Polnego W. X. Lit. Obwarowanie Tatarow W. X. Lit. O kupach swawolnych y Seymikach Relationis.

— Repartycya woyska Koronnego z wyrachowaniem połroczney płacy . . . 164

— Lokacya zimowa woyska Koronnego 170

— Regulamen Chorągwi Polskich 178

— Sumaryusz hybern w Woiewodztwach y Powiatach W. X. Litewskiego . . 180

— Sumaryusz czopowego szelężnego w W. X. Lit. 180

— Sumaryusz dymow w W. X. L. 180

— Specyfikacya assygnacyi z Kommissyi Brzeskiey na teraźnieyszym Seymie roborowana 181

— Sumaryusz dymow w W. X. L. y sum z tychże dymow na Woiewodztwa y Powiaty rozebranych 182

— Taryffy podatku pogłownego żydowskiego 183

— Dyspozycye repartycyi lokacyi zimowey y płacy roczney z hyberny, czopowego szelężnego y dymowego 184

Ussarya. Petyorya. Przednia straż. Regimenta konne. Regimenta piesze. Ianczarowie. Expensa.

— Sumaryusz prowentow publicznych tudzież expensow na zapłatę woysku W. X. L. regulowanych 195

— Tabella rozdziału woyska y porcyi po Woiewodztwach 197

— Klarygacya expensow Woiewodztw y Powiatow na zapłatę woysku W. X. Litew. z hyberny, czopowego, szelężnego y uchwał 198

Wileńskie Woiewodztwo. Oszmiański Powiat. Lidzki Powiat. Wyłkomirski Powiat. Bracławski Powiat. Trockie Woiewodztwo. Grodzinski Powiat. Kowienski Powiat. Upitski Powiat. Żmuydzkie Xięstwo. Połockie Woiewodztwo. Nowogrodzkie Woiewodztwo. Słonimski Powiat. Wołkowyski Powiat. Witebskie Woiewodztwo. Orszanski Powiat. Brześcianskie Woiewodztwo. Pinski Powiat. Mścisławskie Woiewodztwo. Mińskie Woiewodztwo. Mozyrski Powiat. Rzeczycki Powiat. Inflantskie Woiewodztwo. Auctio subsidiorum z summy 100000 z ceł generalnych.

Rok. Str.

— Deklaracya Trybunału Głownego Radomskiego super observantia disciplinae militaris 202

Deklaracya tegoż Trybunału o punktualney importancyi płacy regularney, y o wypełnieniu powinności Officiorum Castrensium. Deklaracya o szkody iniuriatis Woiewodztwom y Ziemiom, przez woysko poczynione. Deklaracya o lustracyi, likwidacyi woyska Rzplitey, utriusque authoramenti roku Pańskiego 1717.

1718. Konstytucye Seymu Walnego Grodzienskiego 204

Pospolite ruszenie Koronne, y W. X. L. Securitas interna. Głos wolny. Warunek summy Urodz. Krzysztofowi na Baksztach Zawiszy, Staroście Mińskiemu Marszałkowi Poselskiemu. Odłożenie Seymu. Rezydenci do boku naszego.

1724. Konstytucye Seymu Walnego Warszawskiego 206

Pospolite ruszenie Koronne. Pospolite ruszenie W. X. Lit. Securitas exekucyi dekretu w sprawie excessu Toruńskiego. Odłożenie Seymu. Rezydenci do boku naszego.

1726. Konstytucye Seymu Walnego Grodzienskiego 208

Diploma. Pospolite ruszenie y okazowanie. Securitas Seymow Walnych. Xięstwo Kurlandzkie. Poselstwo do Oyca Swiętego z reassumpcyą praw pro iure patronatus et pro indemnitate iurisdictionis Reipublicae contra cortesanos. Trybunał Skarbowy. Ordynacya piechoty łanowey. Kommissya z Cesarzem IMcią. Kommissya z Carową Icymcią. Kommissya z Koroną Szwedzką. Kommissya z Dworem Berlińskim. Wykupno Starostwa Drahimskiego. Trybunał Głowny Koronny. Tabula reductionis adjudicatorum et aliarum poenarum. Poenae judiciales pro parte Judicij tantum, exceptis arbitrarijs, ktore parti juxta qualitatem demeriti irrogari maią. W Kancellaryi Ziemskiey Trybunalskiey. Regestra Trybunału Piotrkowskiego. Kadencya regestrow Woiewodztw w Trybunale Piotrkowskim. Deklaracya dobr dziedzicznych miasteczka Bąbrownik y Dembina cum attinentijs. Kommissya względem szybu solnego, Kunegunda nazwanego. Rewizya konstytucyi Koronnych y W. X. Lit. Przywrocenie do funkcyi Urodzonych Deputatow Wielkopolskich. Pałac nasz Morsztynowski z gruntami y przyległościami do niego należącemi. Approbacya fundacyi klasztoru Panien Karmelitanek Bossych na Wesołey przy Krakowie. Relaxacya wieży Urodz. Mikołaia Oraczewskiego. Gratitudo Urodzonemu Marszałkowi Poselskiemu. Nadgroda Urodz. Maximillianowi Ossolinskiemu Podskarbiemu Nadwornemu Koronnemu. Abrogacya myt niesłusznych. Urzędy Ziemskie. Reassumpcya konstytucyi anni 1676 na dług Urodz. niegdy Franciszka Kazimierza Wysockiego Cześnika Sochaczewskiego. Kwit Wielmożnemu Ianowi Ierzemu Przebendowskiemu Podskarbiemu Wielkiemu Koronnemu. Kwit Urodzonym Lubomirskim. Akkomodacya Urodz. Krzysztofa Gasparego Sekretarza naszego. Przywrocenie do indygenatu Urodz. de Lamara. Nobilitacya Urodz. Iana Renarda Pułkownika gwardyi naszey Koronney. Nobilitacya Urodz. Bekierskiego Obożnego Polnego cum prole. Obiaśnienie honoru Ur. Kruzerow. Oddanie skarbu Koronnego. Indygenat Ur. Wilhelma Miera Generała Maiora naszego. Indygenaty y nobilitacye osob od Wielm. Hetmanow zaleconych. Deputaci do kwarty z Senatu. Rezydenci do boku naszego. Recess do przyszłego Seymu.

Konstytucye W. X. Litewskiego 234

Pospolite ruszenie W. X. L. Trybunał Glowny W. X. L. et processus onego iudiciarij z circumskrypcyą Urzędow Ziemskich y Grodzkich. Terminy y repartycya Sądow Woiewodztw y Powiatow. Inkwizycye. Konserwaty. Objectio condemnat. Dylacye et beneficia juris. Munimenta. Clementia et moderamen. Dobra onerowane wskazami y przezyskami. Regestra causarum w Trybunale. Exekucye. Komparycye. De securitate. O Marszałkach Trybunalskich. Rugi przy przysięgach Deputackich. O iuramentach Deputackich. O blankietach. De activitate stabilienda na kondemnaty Trybunalskie. De corrupto. O Kancellaryi Trybunalskiey. Zapisy. Ustawa dochodow Sędziom Trybunalskim. Dochody Kancellaryi. Dochod in subselliis Ziemstw y Grodow W. X. L. Dochody Woźnym alias Generałom. Dochody od Magistratu Wileńskiego y Tatarow. Proklamaty. Agenci. O Sędziach Trybunalskich. O podawaniu pozwow. Sprawy in minori subsellio nie drabowane. O depaktacyach. O sprawach ex cruda citatione przypadaiących. O sprawach z Senatorami y Posłami. O dekretach oczywistych Trybunalskich. O aktach alias xięgach Trybunalskich. O Patronach alias Iurystach y Agentach. O zachowaniu honestatis od stron y od Sędziow w Trybunale. Mężoboystwo. Reparacye wież. Trybunał W. X. Lit. Compositi Iudicij. Paritas votorum w Kole Compositi Iudicij. De nuncupativis testamentis. O wlewkach zagranicznych ludzi. Warunek de non alienandis bonis od Stanu rycerskiego y mieyskiego do duchowieństwa. Trybunał Skarbowy W. X. L. Interstitium kadencyi Wileńskiey. Czas zaczynania y sądzenia Trybunałow. Obwarowanie Sądow Polubownych alias Kompromissarskich. Cursus poczty Nowogrodzkiey. Rewizye dobr hybernowych, czopowego szelężnego y pogłownego żydowskiego. Securitas zapłaty woysku W. X. Lit. Recess preaggrawowanym Woiewodztwom y Powiatom w dy-

Rok. Str.

mach y czopowym szelężnym. Kwit Wielmoż. Stanisławowi Poniatowskiemu Podskarbiemu W. X. Lit. Kwit I. W. Ludwikowi Pociciowi Woiewodzie Wileńskiemu Hetmanowi Wielkiemu W. X. Lit. Securitas summy successoribus Wielmoż. niegdy Marcyana Wołłowicza Marszałka W. W. X. L. za legacyą pełnomocną do Moskwy odprawioną. Gratitudo sukcessorom Wielm. niegdy Krzysztofa Zawiszy Woiewody Mińskiego. Integra securitas fundacyi klasztoru Wygierskiego OO. Kamaldułow. O Tatarach Koronnych y W. X. L. Recess desideriorum Woiewodztw y Powiatow W. X. Lit.

1561—1617. Pacta subjectionis, privilegia et jura praecipua Ducatus Curlandiae et Semigalliae 254

Pacta subjectionis inter Divum olim Regem Sigismundum Augustum et Magistrum Ordinis Livoniae inita. Privilegia nobilitatis a Divo olim Rege Sigismundo Augusto circa subjectionem universae Livoniae data. Iuramentum Regis Poloniae circa subjectionem praestitum. Iuramentum Ordinum Livoniae Sigismundo Augusto Vilnae per Legatos praestitum. Iuramentum Magistri Livoniae. Incorporatio Ducatus Curlandiae et Semigalliae cum Regno Poloniae anno Domini 1569 Lublini. Formula regiminis Ducatus Curlandiae ac Semigaliae anno Domini 1617 promulgata. Formula juramenti novo Principi a nobilitate praestandi.

1632. Laudum Sredense o poddanych zbiegłych 269

Konstytucya Seymu Koronacyi roku 1633. folio 46. Approbacya laudum Wielkopolskiego. Laudum na Seymiku Srzedzkim namowione die decima sexta Decembris, anno D. millesimo, sexcentesimo, trigesimo secundo.

1598. Ius Terrestre nobilitatis Prussiae correctum 270

De successionibus. De inventario. De donationibus et testamentis. De tutelis. De praescriptionibus. De Magistratibus et Iudicijs. De processu in causis civilibus. De spoliato ante omnia restituendo. Delitis impensis. De finibus regundis.

August trzeci.

1736. Konstytucye Seymu Pacificationis Warszawskiego 282

Ubespieczenie dostoieństwa naszego, y uspokoienie Stanow, tak Korony Polskiey, iako y W. X. Lit. Acta Interregni.

Przedrukowanie actorum Interregni et sequentium.

Denuncyacya śmierci ś. p. Nayiaśniego Krola Imci Augusta II. Konfederacya Generalna omnium Ordinum Regni et M. D. Lithvaniae. Articuli pactorum conventorum, inter Status Serenissimae Reipubl. Polonae, tam Senatorij, quam Equestris Ordinis Regni et M. D. L. omniumquae ad eadem Dominia annexarum Prov. ab una, et Serenissimum Principem Regium Poloniae, et Magni Ducatus Lithvaniae, Dominum D. Fridericum Augustum parte ab altera. Literae Regis de praestito per se juramento Tarnomonti in Silesia. Literae praestiti juramenti Regij in actu coronationis. Confirmatio generalis jurium. Denuntiatio Regis coronati. Dyploma względem ewakuacyi woysk cudzoziemskich etc. Diploma electionis.

Warunek Stanow Rzeczypospolitey. Uspokoienie Stanow Rzeczypospolitey. Pospolite ruszenie y okazowanie. Modyfikacya konstytucyi Grodzieńskiey tit. Poselstwo do Oyca S. Oświadczenie dobrey przyiaźni sąsiedzkim Potencyom y reassumptio Konferencyi. Oprawa Nayiaśnieyszey Krolowey Icymości. Prerogatywy Prymacyalne. Skarb Koronny. Zniesienie ceł partykularnych. Trybunał Skarbowy. Kleynoty Rzeczypospolitey. Kurlandya. Dobra Leszno y inne. Kommissya do ułożenia aukcyi woyska. Opatrzenie Kamieńca y Okopow S. Troycy. Opatrzenie Przewielebnego w Bogu y Wielmożnych Pieczentarzow Koronnych y W. X. L. O porządku Seymowania. Urzędy Ziemskie. O Urzędach Wdztwa Bełzkiego. Urzędy Brzezinskie. O Deputatach Podolskich. Rekompensa Ur. Wacławowi Rzewuskiemu Pisarzowi Polnemu Koronnemu Marszałkowi Poselskiemu. O alternacie Deputatow Ziemi Mielnickiey y Bielskiey. Sądy Pogranicznе Woiewodztw Kiiowskiego Podolskiego, y Bracławskiego. Kommissya Woiewodztw Kiiowskiego, Wołyńskiego, Podolskiego y Bracławskiego do rozgraniczenia. Reassumpcya kommissyi rozgraniczenia Woiewodztwa Ruskiego,

Rok Str.

od Woiewodztwa Wołyńskiego. Odiazd do Cieplic Wielmożnego Xięcia Czartoryskiego, Woiewody Ruskiego y Łubieńskiego, Kasztelana Sandomirskiego. Pozwolenie wyiazdu do Cieplic Wielmożnemu Marszałkowi Wielkiemu Koronnemu. Poskromienie swawolnych Kurpikow. Surrogacya Sanocka y Ciechanowska. Konfirmacya kościoła Warszawickiego. Zamek Oświecimski. Pomiarkowanie granic między miastem Kruświcą, y wsią Kobylnikami: także nadanie wsi Nowogrobla Ur. Iozefowi Lipskiemu Regentowi Koronnemu. Reassumpcya kommissyi do dzierżaw Mosiny y Golęcina. Domus correctionis, alias cuchthaus przy Warszawie. Akademia Krakowska. Gratitudo Ur. Sekretarzowi do Konstytucyi Seymu teraźnieyszego. Reassumpcya dawnych praw o quarcie. Rezydenci do boku naszego. Recess do przyszłego Seymu.

1736. Konstytucye Wielkiego Xięstwa Litewskiego na tymże Seymie 326

Sposob zniesienia podymnego, y obmyślenia zapłaty woysku W. X. Lit. Trybunał Skarbowy W. X. Lit. Korrekta jurium W. X. L. Kommissya o ludzi wybranych W. X. Lit. Pozwolenie sądzenia Assessoryi W. X. L. w niebytności naszey. Pozwolenie wyiazdu za granice Wielmożnemu Ianowi na Kodniu Sapiezie Kanclerzowi W. W. X. L. Immunitas Senatorow y Posłow Ziemskich. Exulantum W. X. L. deklaracye. Kwit sukcessorom Wielmożnego Kotła Podskarbiego W. y Pisarza Ziemskiego W. X. Lit. Abrogatio prywatnych myt W. X. Lit. Zniesienie skryptow zagranicznych alias obligow. Warunek ekonomij Bracławskiey. Summy WW. Xiążąt Radziwiłłow certitudo. Pretensya do skarbu W. X. Lit. sukcessorow I. W. niegdy Kazimierza Ogińskiego Wdy Wileńskiego. Zasługi Wielmożnego Woiewody Witepskiego. Pretensya Ur. Krzysztofa Sulistrowskiego chorążego Ośmiańskiego. Deklaracya Ur. Massalskiemu Pisarzowi W. X. L. Marszałkowi Seymu Convocationis. Indygenatow y nobilitacyi distinctio w W. X. L. Approbacya dekretu Kommissyi Grodzieńskiey roku 1717 miesiąca Octobra dnia 21. Przywileie Xięstwa Żmuydzkiego. Relaxacya dekretow Hetmanskich W. X. L. Rozgraniczenie Starostw Uświadzkiego, Poduświadzkiego y Wieliszkiego. Rozgraniczenie dobr dziedzicznych z Krolewskiemi Urodz. Domina Regenta W. X. L. Miasto Kowno. Desiderium Woiewodztwa Mścisławskiego. Securitas Urodz. Wolskim Małżonkom, y Urodzonemu Ignacemu Wiszniewskiemu. Rozgraniczenie Starostwa Cyryńskiego. Tatarowie W. X. Lit. Recess desideriorum W. X. Litewskiego do przyszłego Seymu.

Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego
Nr Inw. 1904
w Warce

OMYŁKI DRUKARSKIE

dostrzeżone w Tomie VI.

Str.	5	kol.	1,	wiersz	22	od dołu,	zam.	pricipibus	czytaj: principibus.
„	9	„	1,	„	25	od dołu,	„	efficiam	„ afficiam.
„	10	„	1,	„	8	od góry,	„	advitalites	„ advitalitates.
„	15	„	1,	„	9	od góry,	„	egni	„ Regni.
„	—	„	—	„	29	od góry,	„	także	„ takie.
„	68	„	1,	„	22 i 25	od góry,	„	Rureckie	„ Tureckie.
„	69	„	1,	„	15	od góry,	„	merurij	„ mercurij.
„	112	„	1,	„	13	od dołu,	„	Wąsowie	„ Wąsowic.
„	146	„	1,	„	26	od góry,	„	do Ziemi Halickiey	„ od Ziemi Halickiey.
„	190	„	1,	„	17	od dołu,	„	Raczuny.....590	„ Raczuny 5.....90
„	234	„	2,	„	2	od góry,	„	judicarij	„ judicjarij.
„	298	„	1,	„	30	od góry,	„	com	„ cum.

Przedruk techniką typograficzną
wykonany w Zakładach Graficznych w Katowicach
z egzemplarza udostępnionego
przez Bibliotekę Narodową w Warszawie
Wydano w nakładzie 800 egzemplarzy
na zamówienie Zjednoczenia Księgarstwa

Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe
Warszawa 1980

WAIF Reprint